အရှင်ဇနကာဘိဝံသ

အနက်အဓိပ္ပါယ် အဆုံးအပြတ် စုံလင်စွာပြင့်

ဖွင့်ဆိုရေးသားသော

ဒုဿိက္ခာဘာသာဋီကာ

ပြည်ထောင်စုဆိုရှယ်လစ်သမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

သာသနာရေးဦးစီးဌာန

သာသနာ-၂၅၂၄ စာတမ်း-၁၃၄၂ စိုးမင်္ဂလာ-၁၉၈၀

ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဘာသာဋီကာ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ဂန္ထာရမ္ဘကထာအဖွင့်

အာဒိတော ဥပသမ္ပန္နသိက္ခိတပ္ပံ သမာတိကံ။
ခုဒ္ဒသိက္ခံ ပဝက္ခာမိ၊ ဝန္ဒိတ္ဝာ ရတနုတ္တယံ။

(အဟံ၊ ငါသည်။) အာဒိတော၊ ကျမ်း၏အစ၌။ ရတနုတ္တယံ၊ ရတနာ ၃–ပါး အပေါင်းကို။ (ဝန္ဒိတ္ဝာမိ၊ အနန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးစွာ ရှိခိုးပါ၏။) ဝန္ဒိတ္ဝာ၊ အနန္တရာယ်ကင်းပျောက် ကျမ်းပြီးမြောက်ဖို့ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူး ရှိခိုးဦးမည်။ အာဒိတော၊ အစမှစ၍။ ဥပသမ္ပန္နသိက္ခိတပ္ပံ၊ ဦးပဉ္စင်းဖြစ်သူသည် ကျင့်ထိုက်သော။ သမာတိကံ၊ မာတိကာနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ခုဒ္ဒသိက္ခံ၊ အကျဉ်းဖြစ်သောသိက္ခာကို။ ဝါ၊ အကျဉ်းဖြစ်သော သိက္ခာကို ပြုရာ ပြကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ မည်သောကျမ်းကို။ ပဝက္ခာမိ၊ ဆိုပေအုံ့။

အနုသန္ဓေကျမ်းတက်။ ။[ကျမ်းဂန်ကို စတည်၍ အားထုတ်ရာအခန်းကို "ဂန္ထာရမ္ဘ" ခေါ်၏။] ကျမ်း၏အစ၌ ပဏာမမင်္ဂလာကိုရင်း၊ ကျမ်း၏အမည်ကို ရင်း၊ ပဋိညာဉ်ကိုရင်း ပြရှိုးရှိသည်အားလျော်စွာ အရှင်ဓမ္မသိရိဆရာသည် လည်း ပဏာမမင်္ဂလာ၊ ကျမ်း၏အမည်သည်ညာနှင့်တကွ ပဋိညာဉ်ကို ပြလိုသော

ကြောင့် "အာဒိတော ဥပသမ္ပဒန္တ" အစချီသော ဂန္ထာရမ္ဘကထာကို မိန့်တော်မူသည်။ "ကျမ်း၏အစဉ် ရတနာ ၃-ပါးအပေါင်းကို ရှိခိုးပြီး၍ ဦးပဉ္စင်းဖြစ်သူသည် အစမှစ၍ ကျင့်ထိုက်သော ခုဒ္ဓသိက္ခာကို မာတိကာနှင့်တကွ ဆိုပေအုံ့" ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။"ဝန္ဒိတ္ဝာ ရတနတ္တယံ" ဖြင့် ပဏာမမင်္ဂလာကိုပြု၏။ "ခုဒ္ဓ-သိက္ခံပဝက္ခာမိ" ဖြင့် "ခုဒ္ဓသိက္ခာကျမ်းကို ဆိုပေအုံ့" ဟူသော ပဋိညာဉ်ကိုရင်း၊ "ခုဒ္ဓသိက္ခာ" ဟူသောကျမ်း၏အမည်ကိုရင်း ပြသည်။ ကျမ်းပြုပုံ အခြင်းအရာ စသည်နှင့်တကွ အခြားသောမှတ်ဘွယ်များကို ရှုပသိဒ္ဓိဘာသာဋီကာဂန္ထာရမ္ဘ အခန်း၌ရှုပါ။

အာဒိတော။ ။"အာဒိမှိ" ဟုရင်း၊ "အာဒိတော ပဋ္ဌာယ" ဟုရင်း ဋီကာ၌ ၂-နက်ဖွင့်၏။ "အာဒိမှိ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် "အာဒိတော-အစ၌" ဟု အနက်ပေး၍ ဝန္ဒိတ္ဝာ၌စပ်ရသည်။ "ကျမ်း၏အစ၌ ရှိခိုးပြီး၍" ဟူလို။ "အာဒိ-တောပဋ္ဌာယ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် "အာဒိတော၊ အစမှစ၍" ဟု အနက်ပေး၍ သိက္ခိတဗ္ဗံ၌စပ်ရသည်။ "ရဟန်းဖြစ်စပဋမမှစ၍ ကျင့်ထိုက်သောသိက္ခာ" ဟူလို။

ဥပသမ္ပဒန္တသိက္ခိတဗ္ဗံ။ ။ဥပသမ္ပဒေန + သိက္ခိတဗ္ဗာ ဥပသမ္ပဒန္တသိက္ခိတဗ္ဗာ၊ ပဓာနနည်းအားဖြင့် "ဥပသမ္ပဒန္တ" ဟု ဘိဂ္ဂုဖြစ်သော ရဟန်းယောကျ်ားကို ညွှန်ပြထားသော်လည်း ဥပသမ္ပန္နာဖြစ်သော ဘိက္ခုနီတို့ကိုပါ ယူနိုင်သည်။ ဋီကာတို့၌ကား "ဥပသမ္ပဒေနာ စ ဥပသမ္ပန္နာ စ ဥပသမ္ပဒေနာ" ဟု ဝိရုဝေကသ်သ် ပြုထားသည်ဟု တနည်း ဖွင့်သေး၏။

မှတ်ချက်။ ။သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဥပသမ္ပဒန္တကို "ဥပစမ်း" ဟု အနက်ပေး၏။ သ ကို စသံထုတ်စေသည်။ ထို "ဥပစမ်း" ကိုပင် မြန်မာတို့က "ဥပစင်း" ဟုခေါ်ခဲ့ရာမှ ကာလကြာ၍ "ဦးပဉ္စင်း" ဟု ရေးသားကြသည်။ ထို "ဦးပဉ္စင်း" ဟူသော အခေါ်ကို လိုက်၍ "ဥတ္တမော ပဉ္စင်္ဂေါ ဥပဉ္စင်္ဂေါ" ဟု ကြုံကြုံဖန်ဖန် ဝိဂြိုဟ်လည်း ပြုကြသည်။ [ရဟန်းဟူသော အခေါ်အဝေါ်ကား အရဟံပုဒ်မှ ဖြစ်လာသော အခေါ်အဝေါ်တည်း။ အရဟံ=ရဟံ=ရဟန်း။]

ခုဒ္ဒသိက္ခာ။ ။ခုဒ္ဒသိက္ခာဒ္ဋီကာဟောင်းခ္ခ—(၁)အာဘယ်သည် ခုဒ္ဒသိက္ခာ မည်သနည်း။ (၂) အာဘယ် အခြင်းအရာအားဖြင့် ကျင့်ထိုက်သနည်း။ (၃) အာဘယ့်ကြောင့် (အာဘယ်အကျိုးငှါ)ကျင့်ထိုက်သနည်း။ (၄) အာဘယ် ပုဂ္ဂိုလ်များသည် ကျင့်တုန်း ကျင့်ဆဲ ဖြစ်ကြသနည်း။ (၅) အာဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ကျင့်ၪီးပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသနည်း။ ဤသို့ ပြဿနာ ၅-ရပ်ကို ဖော်ပြ၍ အဖြေကိုလည်း ပြထားသည်။

(၁) အဖြေ။ ။"အာဘယ်သည် ခုဒ္ဒသိက္ခာ မည်သနည်း" ဟူသော အမေး၏အဖြေကား—အဓိသီလသိက္ခာ၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ၊ အဓိပညာသိက္ခာ ဤ ၃-ပါးသည်"သိက္ခာ"မည်၏။ ထိုသိက္ခာတို့သည် ပါဠိတော်များ၌အကျယ်လာသော်လည်း ဤကျမ်း၌ အကျဉ်းသာလာသောကြောင့် "ခုဒ္ဒသိက္ခာ" မည်၏။ [ခုဒ္ဒါ စ၊ အငယ်လည်း ဟုတ်၏။ ဝါ၊ အကျဉ်းလည်းဟုတ်၏။ သာ၊ ထိုအငယ် အကျဉ်းဟူသည်။ သိက္ခာ စ၊ သိက္ခာလည်း ဟုတ်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာမည်၏။] ထိုခုဒ္ဒသိက္ခာကို ပြုရာဖြစ်သောကြောင့် ဤကျမ်းကိုလည်း ကာရကူပစာရအားဖြင့် "ခုဒ္ဒသိက္ခာ"ဟု ခေါ်ရသည်။

(၂) အဖြေ။ ။"အာဘယ်အခြင်းအရာအားဖြင့် ကျင့်ထိုက်သနည်း" ဟူသော အမေး၏ အဖြေကို နံပါတ် (၄၃၃) နိဂုံးဂါထာ၌ ပြအံ့။

(၃) အဖြေ။ ။"အာဘယ့်ကြောင့် (အာဘယ်အကျိုးငှါ) ကျင့်ထိုက်သနည်း"ဟူသော အမေး၏ အဖြေကား—ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏအစရှိသော တပါးမက မျိုးစုံသော ဒုက္ခတို့ဖြင့် နှိပ်စက်ခံနေရသော မိမိ၏ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ ဟူသော သင်္ခါရလောကကြီးကို စွန့်လွှတ်၍ တိုဒုက္ခတို့၏ ငြိမ်းရာ ခေမာမြို့တော်သို့ ရောက်ခြင်းအကျိုးငှါ ဤ ၃-ဖြာသော သိက္ခာတို့ကို လင်္ဂီသူတော်ကောင်းရဟန်းအပေါင်းသည် ကေန်မုခ္ဂ ကျင့်ထိုက်လှပေ၏။ ထို့ကြောင့် "သိက္ခိတဗ္ဗာတိ သိက္ခာ"ဟု ခေါ်သည်။ [ယာ၊ အကြင်သီလစသော အကျင့်ကို။ သိက္ခိတဗ္ဗာ၊ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ထိုက်၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ သာ၊ ထိုသီလစသော အကျင့်သည်။ သိက္ခာ၊ သိက္ခာမည်၏။]

ဇာတိအာဒီဟိ ဒုက္ခေဟိ၊ အနေကေဟိ ဥပဒ္ဒုတံ၊
ခန္ဓလောကံ ဇဟိတ္ဝာန၊ ပတ္တော် ခေမံ ပုရံ သိဝံ။

ဇာတိအာဒီဟိ၊ ဇာတိအစရှိကုန်သော။ အနေကေဟိ၊ တပါးမကမျှားစွာ ကုန်သော။ ဒုက္ခေဟိ၊ ဒုက္ခတို့သည်။ ဥပဒ္ဒုတံ၊ နှိပ်စက်အပ်သော။ ခန္ဓလောကံ၊ ရုပ်နာမ် ၂-ဖြာ ခန္ဓာ ၅-ပါးဟူသောသင်္ခါရလောကကို။ ဝါ၊ မိမိခန္ဓာကိုယ်ဟူသော သင်္ခါရလောကကို။ ဇဟိတ္ဝာန၊ စွန့်ပြီး၍။ သိဝံ၊ ဒုက္ခခပ်သိမ်းတို့၏ အေးငြိမ်းရာဖြစ်သော။ ခေမံ ပုရံ၊ ခေမာမြို့တော်သို့။ ပတ္တော်၊ ရောက်ခြင်းငှါ။ (သိက္ခိတမ္ဘာ၊ ကျင့်ထိုက်၏။)

မှတ်ချက်။ ။အဓိသီလသိက္ခာကို နိဒါန်းဋ္ဌပြခဲ့ပြီ။ အဓိစိတ္တ အဓိပညာ သိက္ခာတို့ကို နံပါတ် (၄၃၃) နိဂုံးဂါထာကျမှ ဖွင့်ပြအံ့။

(၄) အဖြေ။ ။"အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်မျှားသည် ကျင့်တုန်း ကျင့်ဆဲ ဖြစ်ကြသနည်း" ဟူသော အမေး၏အဖြေကား—ကလျာဏပုထုဇဉ်နှင့်တကွ သေက္ခပုဂ္ဂိုလ် ၇-ပါးတို့သည် ထိုသိက္ခာတို့ကို ကျင့်တုန်း ကျင့်ဆဲ ပုဂ္ဂိုလ်မျှား ဖြစ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့်ကလျာဏပုထုဇဉ်တွင် ပါဝင်လိုသော ရဟန်းသာမဏေအပါင်း သူတော်ကောင်းသည် ဤသိက္ခာတို့ကို ကေန်မှု၍ ကျင့်ထိုက်လှပေသည်။

(၅) အဖြေ။ ။"အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကား ကျင့်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်မျှား ဖြစ်ကြသနည်း" ဟူသော အမေး၏ အဖြေကား—ရဟန္တာအဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဤသိက္ခာ ၃-ပါးကို ကျင့်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်မျှား ဖြစ်ကြ၏။ [ကျင့်ပြီးဖြစ်သော်လည်း ရဟန္တာအဖြစ်၌ ထပ်၍ အမြဲမပြတ် ကျင့်တော်မူကြသည်။]

ဝန္ဒိတ္ဝာ။ ။"ရှိခိုးပြီး၍" ဟု အတိတ်ရှိခိုးခြင်းကိုပြသဖြင့် ပစ္စုပ္ပန်ရှိခိုးမှုကို လည်းမှန်းဆ၍ သိနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ "ဝန္ဒာမိ" ဟု ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာ တဲ့ပုဒ် ထည့်ထားသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်၏အကျယ်ကို သင်္ဂြိဟ်ဘာသာဋီကာ အာဘိဝန္ဒိယအဖွင့်၌ရှုပါ။

မာတိကာအဖွင့်

တတြာယံ မာတိကာ—

တတြ၊ ထိုခုဒ္ဒသိကွာဘ္ဘိ။ အယံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံကား။ မာတိကာ၊ မာတိကာတည်း။

(က) ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရော၊ ဂရုကာ နဝ စီဝရံ၊
ရဇနာနိ စ ပတ္တော စ၊ ထာလကာ စ ပဝါရဏာ။

(ခ) ကာလိကာ စ ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟော၊ မံသေသု စ အကပ္ပိယံ၊
နိသဒ္ဒိယာနိ ပါစိတ္တိ-သမဏကပ္ပ ဘူမိယော။

(ဂ) ဥပဇ္ဈာစေရဝတ္တာနိ၊ ဝစ္ဆပသာဝဒ္ဒါနိကံ၊
အာပုစ္ဆကရဏံ နဂ္ဂေါ၊ နှာနုကပ္ပေါ အဝန္ဒိယော။

(ဃ) စမ္မံ ဥပဟနာ ဧစဝ၊ အနောလောကိယ-မဥ္ဇနိ၊
အကပ္ပိယသယနာနိ၊ သမာနာသနိကောပိ စ။

(င) အသံဝါသိကော စ ဂဏ္ဍံ၊ မိစ္ဆာဇီဝဝိဝဇ္ဇနာ၊
ဝတ္ထုံ ဝိကပ္ပနာ ဧစဝ၊ နိဿယော ကာယပန္ဓနံ။

(စ) ပထဝီ စ ပရိဂ္ဂါရော၊ ဘေသဇ္ဇုဂ္ဂဟဒုဿနံ၊
ဝဿူပနာယိကာ ဧစဝါ ဧဘာဂိယံ ပဂိဏ္ဏကံ။

(ဆ) ဒေသနာ ဆန္ဒဒါနာဒိ၊ ဥပေါသထပ္ပဝါရဏာ၊
သံဃရော သုဒ္ဓိ သန္ဓောသော၊ စတုရက္ခာ ဝိပဿနာတိ။

(က) စတ္တာရော၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ပါရာဇိကာ၊ ပါရာဇိကတို့ဝင်း။ နဝ၊ ၉-ပါးကုန်သော။ ဂရုကာ၊ သံဃာဒိသိသ်တို့ဝင်း။ စီဝရံ၊ သင်္ကန်းဝင်း။ ရဇနာနိ စ၊ ဆိုးရည်တို့ဝင်း။ ပတ္တော စ၊ သပိတ်ဝင်း။ ထာလကာ စ၊ ဆွမ်းစားခွက်တို့ဝင်း။ ပဝါရဏာ၊ ပဝါရိတ်ဝင်း။

(၁) ကာလိကာ စ၊ကာလိကတို့ဝင်း။ ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟော၊အကပ်ခံခြင်းဝင်း။ မိမိသေသူ၊ အသားတို့တွင်။ အကပ်ယံ စ၊ မအပ်သော အသားဝင်း။ နိသဒ္ဓိ=ယာနိ၊နိသဒ္ဓိယဝတ္ထုတို့ဝင်း။ ပါစိတ္တိ၊ သုဒ္ဓပါစိတ်ဝင်း။ သမဏကပ္ပ၊ ရဟန်းတို့အား အပ်သော ကပ်ပိုနည်းဝင်း။ ဘူမိယော၊ ကပ်ပိယဘူမိတို့ဝင်း။

(၇) ဥပဇ္ဈာဝေရဝတ္တာနိ၊ ဥပဇ္ဈာယဝတ်, အာစရိယဝတ်တို့ဝင်း။ ဝစ္ဆ-ပယသာဝဋ္ဌာနိကံ၊ ကျင်ကြီးစွန့်ရာအရပ် ကျင်ငယ်စွန့်ရာအရပ်၌ ပြုရသော ဝတ်ဝင်း။ ဝါ၊ ဝစ္ဆကုဋိ ပယသာဝကုဋိ၌ ပြုရသော ဝတ်ဝင်း။အာပုစ္ဆကရဏံ၊ ပန်ပြောမှုကို ပြုရသော ဝတ်ဝင်း။ နဂ္ဂေါ၊ အဝတ်မဆီး အချည်းနှီးသော ရဟန်းတို့ ပြုရသော ဝတ်ဝင်း။ နှာနကပ္ပေါ၊ အပ်သော ရေချိုးခြင်းဝင်း။ အဝန္ဒိယော၊ ရှိမခိုးထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဝင်း။

(ဃ) စမ္မံ၊သားရေဝင်း။ ဥပါဟနာ စေဝ၊ဖိနပ်တို့ဝင်း။ အနောလော-ကိယံ၊ မကြည့်ထိုက်သော ဝတ္ထုဝင်း။ အဠုနီ၊ မျက်စဉ်းကျည်တောက်ဝင်း။ အကပ်ပိယသယနာနိ၊ မအပ်သော အိပ်ရာနေရာတို့ဝင်း။ သမာနာသနိကော-ပိ စ၊ တူသောနေရာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ဝင်း။

(c) အသံဝါသိကော စ၊ မပေါင်းသင်းထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဝင်း။ ကမ္မံ၊ ကံဝင်း။ မိစ္ဆာဇီဝ ဝိဝဇ္ဇနာ၊ မှားယွင်းသော အသက်မွေးဝမ်းမြောင်းမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းဝင်း။ ဝတ္တံ၊ ဝတ်ဝင်း။ ဝိကပ္ပနာ စေဝ၊ ဝိကပ္ပနာပြုပုံဝင်း။ နိဿယော၊ နိဿယည်းယူပုံဝင်း၊ ကာယပန္ဒနံ၊ ခါးပန်းကြိုးဝင်း။

(စ) ပထဝီ၊ ပထဝီဝင်း။ ပရိက္ခာရော၊ပရိက္ခာရာဝင်း။ ဘေသဇ္ဇ၊ဆေးကု-ခြင်းဝင်း။ ဥဂ္ဂဟ၊ ရှေ ငွေ စသည်ကို ခံယူခြင်းဝင်း။ ဒုဿနံ၊ကုလဒူသနဝင်း။ ဝဿူပနာယိကာ စေဝ၊ ဝါကပ်ရခြင်းဝင်း။ အဝေဘဋိယံ၊ မဝေဖန်ထိုက်-သော ဂရှဘဏ်ဝင်း။ ပဂိဏ္ဏကံ၊ ရောပြွမ်းသော အဆုံးအဖြတ်ဝင်း။

(ဆ) ဒေသနာ၊ ဒေသနာပြောခြင်းရင်း။ ဆန္ဒဒါနာဒိ၊ ဆန္ဒပေးခြင်း စံသည်ရင်း။ ဥပေါသထပွဝါရကာ၊ ဥပုသ်, ပဝါရကာတို့ရင်း။ သံဝရော၊ စောင့်စည်းခြင်းရင်း။ သုဒ္ဓိ၊ စင်ကြယ်ကြောင်းရင်း။ သန္တောသော၊ တင်းတိမ် ရောင့်ရဲခြင်းရင်း။ စတုရက္ခာ၊စောင့်ရှောက်တာတ်သောသမာဓိကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးရင်း။ ဝိပဿနာ၊ ဝိပဿနာ ကမ္မဋ္ဌာန်းရင်း။ ဣတိ၊ ဤ ၅၀-ခေသာ ပုဒ်အပေါင်းသည်။ မာတိကာ၊ ခေါင်းစဉ်မာတိကာတည်း။

မာတိကာအဖွင့်။ ။"သမာတိကံ ပဝက္ခာမိ" ဟု ပဋ္ဌိညာဉ်ပြုခဲ့သည့် အားလျော်စွာ အကျယ်မပြမီ ခေါင်းစဉ်မာတိကာကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသော ကြောင့် "ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရော" အစရှိသော ပါဠိကို မိန့်ဆိုအပ်သတည်း။ [ဤ မာတိကာစကားရပ်၌ ပါရာဇိက ၄-ပါး ဂရုကမည်သော သံဃာဒိသိသ် ၉-ပါး ဤသို့စသည်ဖြင့် စတုရက္ခာတရား ၄-ပါး ဝိပဿနာတရားတိုင်အောင် ခေါင်းစဉ်မျှကိုသာ မှတ်သားခဲ့ပါ။]

မာတိကာခေါ်ပုံ။ ။အမိသည် သားသမီးတို့ကို ပေါက်ပွားစေသကဲ့သို့ ဤ အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်သည်လည်းပါရာဇိက ၄-ပါးအကျယ်စသည်ကိုပေါက် ပွားစေတတ်သောကြောင့် "မာတာ ဝိယ၊ အမိနှင့် တူ၏။ ဣတိ၊ ထို့ကြောင့်။ မာတိကာ၊မာတိကာမည်၏"။[မာတုနောဘင် ဥပမာအနက်၌ဣကပစ္စည်းသက်။]

ပါရာဇိကနိဒ္ဒေသ

ပဌမပါရာဇိက အဖွင့်

[မေထုနဝမ္မ ပါရာဇိက ဟုလည်းခေါ်၏]

ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရောတိ—

ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရောတိ၊ "ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

၁။ မဂ္ဂတ္တယေ အနိက္ခိတ္တ-သိက္ခော သန္ထဝ=သန္ထဝတာ၊
အလ္လောကာသေ နိမိတ္တံ သံ၊ တိလမတ္တမ္ပိ သန္ထတံ။

၂။ အသန္ထတ-မုပါဒိန္နံ၊ ပဝေသေန္တော စုတော-ထဝါ၊
ပဝေသနဋ္ဌိတုဒ္ဓါရ-ပဝိဋ္ဌကမ္ဘဏသာဒကော။

၁-၂။အနိက္ခိတ္တသိက္ခော၊မချအပ်သေးသောသိက္ခာရှိသောရဟန်းသည်။ ဝါ၊ သိက္ခာမချသေးသောရဟန်းသည်။သန္ထဝတာ၊ဖုံးလွှမ်းရစ်ပတ်သွင်းထားအပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အသန္ထဝတာ၊ မဖုံးလွှမ်း မရစ်ပတ် မသွင်းထားအပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ မဂ္ဂတ္တယေ၊ မဂ် ၃-ပါးအပေါင်း၌။အလ္လောကာသေ၊စိုစိုဖပ်ဖပ်အရပ်၌။ ဝါ၊ စိုစိုဖပ်ဖပ် အရပ်သို့။ သန္ထတံ၊ဖုံးလွှမ်း ရစ်ပတ်အပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အသန္ထဝံ၊ မဖုံးလွှမ်း ပရစ်ပတ်အပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ [ယောကျ်ားနိမိတ်၌ သွင်းထား၍ မဖြစ်သောကြောင့် "သွင်းထားအပ်" ဟုမပေးရ။]ဥပါဒိန္နံ၊ ဥပါဒိန္နကာယပသာဒရှိသော။ဝါ၊

မဂ္ဂတ္တယေ။ ။"ပါရာဇိကာ စ စတ္တာရော"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ အကျယ် နိဒ္ဒေသကို ပြရာဝယ် ပဌမပါရာဇိကကို ရှေးဦးစွာ ပြလိုသောကြောင့် "မဂ္ဂတ္တ-

ကာယပယောဒမပျက်သေးသော။ သံ၊ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော။ နိမိတ္တံ၊ အင်္ဂါဇာတ်ကို။ တိလမတ္တမို့၊ နှမ်းတစေ့အတိုင်း အရှည်ရှိသော အရပ်ကိုသော်မှလည်း။ ဝါ၊ နှမ်းတစေ့ခန့်ကိုသော်မှလည်း။ ပဝေသေန္တော၊ ဝင်စေ်လသော်။ (ဝင်စေသောရဟန်းသည်။) ဝါ၊ သွင်းလသော်။ (သွင်းသောရဟန်းသည်။) စုတော၊ သာသနာတော်မှ ရှေ့လျှောတော့၏။ အထဝါ၊ မိမိ ပယောဂမှတပါး သူတပါးပယောဂကြောင့် ဖြစ်ရပုံတနည်းကား။ ပဝေသနဋ္ဌိတုဒ္ဓါရုပဝိဒ္ဓကွဏ-သာဒကော၊ ဝင်ရာခဏ တည်ရာခဏ နှုတ်ရာခဏ ဝင်ပြီးရာခဏတို့၌ သာယာသော ရဟန်းသည်။ စုတော၊ သာသနာတော်မှ ရှေ့လျှောတော့၏။

ယေ" အစခြိုသော ဂါထာကို မိန့်သည်။ မဂ္ဂသဒ္ဒါသည် "လမ်းပေါက်" ဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုလမ်းပေါက်ဖြစ်သော မဂ်သည် ဝစ္စမဂ်(ကျင်ကြီးလမ်းပေါက်)။ ပဿာဝမဂ် (ကျင်ယဉ်လမ်းပေါက်)။ မုခမဂ်(ခံတွင်းလမ်းပေါက်)။ ဤသို့ သုံးမျိုးရှိ၏။

မဂ်၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်။ ။ထိုမဂ်သုံး၏ တည်ရာပုဂ္ဂိုလ်သည် မနုဿ၊ အမနုဿ၊ တိရစ္ဆာနအားဖြင့် သုံးမျိုးရှိ၏။ "အမနုဿ" ဟူရာ၌ လူကဲ့သို့ မတ်မတ်သွားသော နှတ်၊ ဘီလူး၊ တစ္ဆေ၊ ပြိတ္တာ အားလုံးပါဝင်၏။ [အသဒ္ဒါသည် သဒ်သအနက်ကို ဟော၏။ "လူနှင့်တူသော (လူကဲ့သို့ မတ်မတ်သွားသော)သတ္တဝါမျိုး" ဟူလို။] ထိုသတ္တဝါတို့၌ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ ဥဘတောဗျည်း၊ ပဏ္ဍုက်အားဖြင့် ၄-မျိုး ပြား၏။ ထိုတွင် မိန်းမနှင့် ဥဘတောဗျည်းတို့၌ မဂ် ၃-မျိုးလုံးရှိ၏။ [ယောကျ်ားအင်္ဂါ မိန်းမအင်္ဂါ နှစ်မျိုးလုံးပါသော သတ္တဝါကို "ဥဘတောဗျည်း" ဟု ခေါ်၏။ ယောကျ်ားနှင့် ပဏ္ဍုက်တို့၌ ဝစ္စမဂ်နှင့် မုခမဂ်သာ ရှိ၏။ အင်္ဂါဇာတ် မပါသူကို" နပုံးပဏ္ဍုက်" ဟု ခေါ်သည်။]

တိရစ္ဆာန် အပိုင်းအခြား။ ။တိရစ္ဆာန်ကို ပိုင်းခြားရာ၌ ခြေမရှိသော သတ္တဝါတို့တွင် အဟီ-မြွေမသည်ရင်း၊ မစ္ဆာ-ငါးမသည်ရင်း၊ ခြေ ၂-ချောင်းရှိသော သတ္တဝါတို့တွင် ကုက္ကုဋ-ကြက်မသည်ရင်း၊ ခြေ ၄-ချောင်းရှိသော

သတ္တဝါတို့တွင် မဇ္ဈာရိ- ကြောင်မသည်ရင်း၊ ပါရာဇိကဝတ္ထု၏ အဝယ်ဆုံး အပိုင်းအခြားတို့တည်း။

အပဒါနံ အဟိ, မစ္ဆာ၊ ဒ္ဒိပဒါနဉ္စ ကုက္ကုဋီ။
စတုပ္ပဒါနံ မဇ္ဈာရိ၊ ဝတ္ထု ပါရာဇိကသိမာ။
[နိဿယကို ကခ်ီဘာသာဋ္ဌီကာ၌ ရှု။]

အနိက္ခိတ္တသိက္ခာ။ ။မချအပ်သေးသော သိက္ခာရှိသူ (သိက္ခာမချရသေးသူ)ကို "အနိက္ခိတ္တသိက္ခ" ဟု ခေါ်သည်။ ခွဲဦးအုံ-ရဟန်းဖြစ်စတုန်းက ၂၂၇-သွယ်၊ တနည်း ကုဋ္ဌေကိုးထောင်ကျော် သိက္ခာတော်များကို ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ စသူတို့က ကမ္မဝါစာဖြင့် တင်ပေးတော်မူကြ၏။ "ထိုသို့ တင်ပေးထားသော ထိုမျှလောက် များပြားသော သိက္ခာတော်တို့ကို ယခုအခါ မကျင့်နိုင်ပါ"ဟု စွန့်ပယ်ခြင်းကို "သိက္ခာချ"ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ သိက္ခာချရာ၌ အင်္ဂါ ၆-ပါး ပြည့်စုံမှ သိက္ခာကျသည်။

အင်္ဂါ ၆-ပါး။ ။(၁) စိတ်၊ (၂) ခေတ်၊ (၃)ကာလ၊ (၄) ပယောဂ၊ (၅) ပုဂ္ဂလ၊ (၆) ဝိဇာနနတည်း၊ ဤ ၆-ပါး၏ အကျယ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌီကာ ပဌမပါရာဇိက အဖွင့်၌ ရှုပါ။

[ဆောင်] စိတ်-ခေတ်-ကာလ၊ ပယောဂနှင့်၊ ပုဂ္ဂလ-ဝိဇာ၊ ဤ ၆-ဖြာ၊
သိက္ခာ ကျကြောင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်၌ ဇနီးရှိနေသော ဒုလ္လဘရဟန်းတို့သည် လူဝတ်လဲသောအခါ ဆရာသမားတို့က ကျကျနန သိက္ခာချ၍ မပေးလိုက်ကြပဲ "လူဝတ်လဲရုံမျှဖြင့် ကိစ္စပြီးသည်"ဟု မှတ်ထင်ကာ သိက္ခာမချပဲရင်း၊ ချသော်လည်း အင်္ဂါမပြည့်ပဲရင်း လူဝတ်လဲ၍ အိမ်သို့ ပြန်သွားကြလေရာ ပါရာဇိကကျ၍ နေတတ်လေသည်။ ပါရာဇိကကျလျှင် နောက်ထပ်လည်း ဒုလ္လဘရဟန်း မပြုကောင်းတော့။ သာမဏေသာ ဝတ်ကောင်းတော့သည်။ ထို့ကြောင့် သိက္ခာချလိုသောအခါ သက်နှံ့မလဲသေးပဲ "တပည့်တော်ကို သာမဏေ မှတ်ပါ"ဟု

ရဟန်းတပါးထံ ချရမည်။ ဤသို့ ချလျှင်ပင် မိမိကိုယ်တိုင်လည်း သာမဏေ မှတ်၍ နားထောင်သူကလည်း သာမဏေဟု မှတ်လျှင် သိက္ခာကျပါပြီ။ သို့သော် သာ၍ သေချာအောင် လူဝတ်လဲပြီးသောအခါ "တပည့်တော်ကို လူဝတ်ကြောင်မှတ်ပါ"ဟု ဆို၍ ချပါဦး။ ထိုသို့ ချပြီးလျှင် အိမ်ပြန်နိုင်ပါပြီ။

သန္ဌတ-သန္ဌတေ။ ။တချို့က "မင်းကို အဝတ်ဖြင့် ဖုံးထား၍ မှီဝဲလျှင် ပါရာဇိက မကျ"ဟု ထင်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် "သန္ဌတ-သန္ဌတေ"ဟု ထပ်၍ မိန့်ရပြန်သည်။ "ပြအပ်ခဲ့သော မင်း ၃-ပါး၌ အဝတ်စသည်ဖြင့် ဖုံးထားအပ်သည်ဖြစ်စေ၊ မဖုံးထားအပ်သည် ဖြစ်စေ မှီဝဲလျှင် ပါရာဇိက ကျသည်"ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။သန္ဌတသဒ္ဒါသည် "ခင်းအပ်"ဟူသော အနက်ကို ဟောသော်လည်း "မင်း၏အပေါ်၌ ခင်းခြင်း"ဟူသော ဖုံးထားခြင်းပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် "သန္ဌတ"အရ "မင်းကို ဖုံးထားခြင်း၊ ရစ်ပတ်ထားခြင်း၊ မင်းအတွင်း၌ အဝတ် စသည်- ဝါးကျည်တောက် စသည်ကို သွင်းထားခြင်းမျှားလည်း ပါဝင်၏"ဟု မှတ်ပါ။

အလ္လောကာသေ။ ။ပကတိလေဖြင့် မထိအပ်သော စိုစိုဖပ်ဖပ် အရပ်ကို "အလ္လောကာသ"ဟု ဆိုသည်။

နိမိတ္တံ သံ။ ။သံသဒ္ဒါသည် အတ္တနိယ (မိမိဥစ္စာဟူသော) အနက်ကို ဟော၏။ နိမိတ္တသဒ္ဒါကား အမှတ်နိမိတ်ဟူသောအနက်ကိုဟော၏။ ယောကျ်ားဟူ၍ မှတ်သားကြောင်းနိမိတ်ဟူသည် ယောကျ်ားအင်္ဂါဇာတ်တည်း။ မိန်းမဟူ၍ မှတ်သားကြောင်း နိမိတ်ဟူသည်လည်း မိန်းမအင်္ဂါဇာတ်ပင်တည်း။

တိလမတ္တမ္ပိ။ ။အင်္ဂါဇာတ်ကို မင်းတွင်းသို့သွင်းရာ၌ နှမ်းတစေ့ခန့် ဝင်သွားလျှင် ပါရာဇိက ကျ၏။ "ပိ သဒ္ဒါ (အပိသဒ္ဒါ)သည် သမ္ဘာဝနာ အနုက်ဟော"ဟု ဋီကာသစ်၌ ဆို၏။ ဆရာတချို့ကား "အနုည်း (အသေး၊ အငယ်) နောက်၌ ထိုင်သောကြောင့် ဂရဟာဇောတက၊သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း"ဟုဆိုကြ၏။ အဓိပ္ပါယ်မှာ—"နှမ်းတစေ့ခန့်လောက် သွင်းမိလျှင်ပင် ပါရာဇိက ကျတဲ့

သေး၏။ ထို့ထက်မျှားစ္ဆာသွင်းမိလျှင်ကား ပါရာဇိက ကျ၏ဟု အထူးပြော ဖွယ်မလိုပါ"ဟူလို။

သန္ဌတံ အသန္ဌတံ။ ။ဤပုဒ်ကို နိမိတ္တာ်ခ္ခစပ်။ ထိုနိမိတ် အင်္ဂါဇာတ်ကို အဝတ်ဖြင့် ဖုံးအုပ်၍(ရစ်ပတ်၍)ထားစေကာမူ အဝတ်နှင့်တကွ မင်အတွင်းသို့ နှမ်းတစေ့ခန့် သွင်းမိလျှင် ပါရာဇိက ကျသည်သာ။ ထို့ကြောင့် "သန္ဌတံ အသန္ဌတံ (ဖုံးဖုံး၊ မဖုံးဖုံး)"ဟု ဆိုသည်။

ဥပါဒိန္နံ။ ။ဥပါဒိန္နသဒ္ဒါသည် ကာယပသာဒရှိသော တကိုယ်လုံးကို ဟောဏ်။ ထို့ကြောင့် ကာယပသာဒမပျက်သေးသော အင်္ဂါဇာတ်ကို"ဥပါ-ဒိန္နံ"ဟုဆိုသည်။ အင်္ဂါဇာတ်၌ ပေါက်နေသော ကာယပသာဒမရှိသော ကြွက်နို့စသော အဖု၊ ထွက်နေသော အရေဝုတ်၊ အမွေးကို သွင်းသော်လည်း ဥပါဒိန္နမဟုတ်သောကြောင့် ပါရာဇိက မကျ။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သာ သင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။နိမိတ္တကိုသာ ဥပါဒိန္န (ကမ္မဇရူပ်ရှိသော)ဟု ဝိသေသနပြု၍ မဂ္ဂတ္တယေတုန်းက ဥပါဒိန္နဟု ဝိသေသန မပြုသောကြောင့် ကမ္မဇရူပ် ကာယ-ပသာဒပျက်ပြီးသော မင်္ဂ၌သော်မှလည်း မှီဝဲသော ရဟန်းသည် ပါရာဇိက ကျ၏ဟု မှတ်ပါ။

အထ ဝါ။ ။ရန်သူဖြစ်သော ရဟန်းတို့သည် မိန်းမတယောက်ကို ခေါ်-လာ၍ ပါရာဇိကကျစေလိုသော ရန်ဘက်ရဟန်းကိုအခြား ၄-ယောက်လောက်က ပက်လက်ကိုင်ထားပြီးလျှင် အင်္ဂါဇာတ်ပေါ်၌ ထိုင်စေကြကုန်၏။ ထိုသို့ ထိုင်စေသောအခါ ပဝေသနစသော ခဏ ၄-ပါးတို့တွင် တခုခုသော ခဏ၌ သာယာလျှင် ပါရာဇိကကျ၍ သာသနာတော်မှ ဖျောက်လျှောတော့၏။

ရဟန်းထူး ရဟန်းမြတ်။ ။တချို့ရဟန်းတော်ကား ကမ္မဋ္ဌာန်းကို အမြဲ-စီးပြန်း၍ သံသရာကြီးကို ငြီးငွေ့လှပြီဖြစ်သောကြောင့် ထိုကဲ့သို့ အတင်းကြံ-သော်လည်း သာယာစိတ် မရှိချေ။ ထိုကဲ့သို့သော ရဟန်းထူး ရဟန်းမြတ်ကို စောင့်ရှောက်တော်မူခြင်းအကျိုးငှါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် ဤသူတပါးတို့၏ လုံ့ल ပြုပုံကို ပြတော်မူရသည်။

ပဝေသနေ။ပေ။ခဏေ။ ။ခဏသဒ္ဒါကိုရှေ့ပုဒ်တိုင်းဌ် လိုက်စေ၍ "ပဝေသ-နက္ခဏ ဌိတက္ခဏ ဥဒ္ဓါရက္ခဏ ပဝိဋ္ဌက္ခဏ"ဟုမှတ်ပါ။ ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် "ပဝေသနဌိတုဒ္ဓါရပဝိဋ္ဌ"ဟု စဉ်ထားသော်လည်း အလုပ်ကိစ္စသဘောအား ဖြင့် "ပဝေသန ပဝိဋ္ဌ ဌိတ ဥဒ္ဓါရ"ဟု အစဉ်ရှိရမည်။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်ဌ် "သော စေ ပဝေသနံ သာဒိယတိ၊ ပဝိဋ္ဌံ သာဒိယတိ၊ ဌိတံ သာဒိယတိ၊ ဥဒ္ဓရဏံ သာဒိယတိ၊ အာပတ္တိ ပါရာဇိကသ"ဟု အစဉ်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် ထိုအစဉ်အတိုင်း အဓိပ္ပါယ်ရေးမည်။

ပဝေသနက္ခဏစသည်။ ။ရန်သူရဟန်းတို့ ခေါ်ဆောင်အပ်ခဲ့သော မိန်းမက ရဟန်း၏ အင်္ဂါဇာတ်ကို သူ၏မင်္ဂုတ်ဌင်းသို့ သွင်းဆဲခဏကို "ပဝေသနက္ခဏ" ဟုခေါ်၏။ ဝင်သင့်ရာအရပ် ဆုံးသည်တိုင်အောင် သွင်းပြီးရာခဏကို "ပဝိဋ္ဌက္ခ-ဏ"ဟုခေါ်၏။ ဆုံးပြီးနောက် ပြန်၍မနှုတ်ခင် ရပ်တန့်ဆဲခဏကို "ဌိတက္ခဏ" ဟုခေါ်၏။နှုတ်သည်မှစ၍ အပြင်ရောက်သည်တိုင်အောင် ခဏကို "ဥဒ္ဓါရက္ခဏ" ဟု ခေါ်သည်။

ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့်

[အဒိန္နာဒါန ပါရာဇိက ဟုလည်းခေါ်၏။]

၃။ အာဒိယေယျ ဟရေယျ၁ဝ-ဟရေယျ ဣရိယာပထံ။
ကောပေယျ ဌာနာ စာဝေယျ၊ သကေ်တံ စိတိနာမယေ။

၄။ အဒိန္နံ ထေယျစိတ္တေန၊ ဘဝေ ပါရာဇိကော-ထ၀ါ။
ထေယျဗ္ဘလ ကုသစ္ဆန္န-ပရိကပ္ပါ၀ဟာရကော။
ဘဏ္ဍကာလဂ္ဃဒေသေဟိ၊ ပရိဘောဂေတ္ထ နိစ္ဆယော။

၃-၄။ အနိက္ခိတ္တသိက္ခော၊သည်။ ဝါ၊သည်၊ အဒိန္နံ၊ဥစ္စာရှင်သည်မပေး အပ်သော လူ့ဥစ္စာကို။ထေယျစိတ္တေန၊ ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ခိုးလိုသောစိတ်ဖြင့်။ အာဒိယေယျ၊ တရားစွဲ၍ယူအံ့။ ဟရေယျ၊ ဆောင်ယူသွားစဉ် ခိုးစိတ်ဝင်၍ ဆောင်ယူအံ့။ အ၀ဟရေယျ၊ အပ်နှံထား အပ်သော ဘဏ္ဍာကို ပြန်မပေးပဲယူအံ့။ ဣရိယာပထံ၊ ဘဏ္ဍာရှင်၏ ဣရိယာ ပုထ် သက်ရှိ ဘဏ္ဍာ၏ ဣရိယာပုထ်ကို။ ကောပေယျ၊ ပျက်စေအံ့။ ဌာနာ၊ ရွှေ့အိုးစသည်တို့၏ တည်ရာအရပ်မှ။ စာ၀ေယျ၊ ရွှေ့စေအံ့။ သကေ်တံ၊ ကြုံဆအပ်သောအရပ် သတ်မှတ်အပ်သော ကင်းခွန်ကောက်ရာအရပ်ကို။ စိတိနာမယေ၊ လွန်စေအံ့၊ (သော ဘိက္ခု၊ သည်။) ပါရာဇိကော၊ သာ သနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ်သူသည်။ ဝါ၊ ပါရာဇိကကျသူသည်။ ဘဝေ၊ ဖြစ်၏။

အနက်ပေးပုံ။ ။ရှေ၇ါထာမှ "အနိက္ခိတ္တသိက္ခော" ဟူသော ကတ္တား ပုဒ်ကို နောက်နောက် သိက္ခာပုဒ်များသို့လည်း ထိုက်သလို လိုက်စေထိုက်၏။ ထိုပုဒ်ကို "အဒိန္နံ ထေရစိတ္တေန" နှင့် တဲ့ပြိုးလျှင် ဝိတိနာမယေ၏အဆုံး၌ "ပါရာဇိကော ဘဝေ"နှင့် ဆက်၍ အနက်ပေးရသည်။ သို့သော် နောက် နောက် သိက္ခာပုဒ်၌ကား ထည့်သင့်သောပုဒ်များကို ထည့်၍ရင်း၊ လုံးလုံး မထည့်ပဲသော်ရင်း ပေးလိမ့်မည်။

အာဒိယေယျ။ ။"ယူပြားအုံ့" ဟု သဒ္ဒါနက် ထွက်သော်လည်း "အာဒိ-ယေယျာတိ အာရာမံ အဘိယုဉ္ဇတိ-သစ်သီးအရုမ် ပန်းအရုမ် (သစ်သီးခြုံ ပန်းခြုံ) ကို တရားစွဲ၍ ယူအုံ့"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဖွင့်သောကြောင့် ထိုအတိုင်း နိဿယ၌အနက်ပေးထားသည်။

အာပတ်သင့်ပုံ။ ။သူ့ပစ္စည်းကို မိမိပစ္စည်းဖြစ်အောင် မတရားသဖြင့် တရားစွဲရာ၌ တရားစွဲလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်။ ဥစ္စာရှင်က "ငါ၌ရှိုးမှာလေလား"ဟု ယုံမှားသံသယဖြစ်လျှင် တရားစွဲသောရဟန်းမှာ ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်။ဥစ္စာရှင်က ဓုရနိုကျွေပပြုလျှင် တရားစွဲသော ရဟန်းမှာ ပါရာဇိကအာပတ်သင့်၏။

ဓုရနိုကျွေပ။ ။မိမိဥစ္စာကို ရဘို့ရန် အားမထုတ်တော့ပဲ လုံ့လဝီရိယကို လျှော့ချလိုက်ခြင်းကို ပါဠိလို "ဓုရနိုကျွေပ"ဟု ခေါ်သည်။ [ရှေးက "ဝန်ချခြင်း"ဟု အနက်ပေးသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ် မသိသာပဲ ရှိရသည်။ အမှန်မှာ တောင်းပန်သော ဝန်ချခြင်းမဟုတ်၊ ရအောင် အားထုတ်ရမည့် တာဝန်ကို+ လျှော့ချလိုက်ခြင်းတည်း။ ဓုရ-လုံ့လဝီရိယကို၊ ဝါ-တာဝန်ကို+နိုကျွေပ-လျှော့ချခြင်း။]

ဟရေယျ။ ။"ဆောင်ယူအုံ့"ဟု အနက်ထွက်သော်လည်း "ဟရေယျာတိ အညဿ ဘဏ္ဍံ ဟရန္တော—ဥစ္စာရှင်က ခရီးသွားမည်ဖြစ်သော မိမိအား အခြားသူထံပေးဖို့ရန် လှူကြုံပေးအပ်လိုက်သော ဘဏ္ဍာကို ဆောင်ယူသွားစဉ် သီသေ ဘာရံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ-ဦးခေါင်းပေါ်က အထုပ်အပိုးကို ခိုးလိုသော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍သုံးသပ်အုံ့ (ကိုင်အုံ့)၊ဤသို့စသည်ဖြင့် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် ထိုအတိုင်း အနက်ပေးရသည်။ [ဦးခေါင်းပေါ်က ဘဏ္ဍာ ထုပ်ကို ထိရုံဖြင့် ဒုက္ကဋ်။ လှုပ်စေလျှင် တုလ္လစ္စည်း၊ ပခုံးပေါ်ချလျှင် ပါရာဇိက တည်း။]

အဝဟရေယျ။ ။[ဟရေယျာဝကို "ဟရေယျ+အဝ"ဟုခွဲ။]အဝဟရေ-ယျာတိ ဥပနိက္ခိတ္တံ ဘဏ္ဍံ-မိမိအထံ၌ ခေတ္တမျှ အပ်ထားအပ်သော ဘဏ္ဍာကို၊ ဒေဟိ မေ ဘဏ္ဍံတိ ဝုစ္စမာနော—တပည့်တော်၏ ဘဏ္ဍာကိုပြန်ပေးပါ၊တောဟု

ပြောဆိုအပ် တောင်းအပ်သော်၊ နာဟံ ဂဏှာမိတိ ဘဏတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-တပည့်တော်မယူပါဟုပြောလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ် ဥစ္စာရှင်က "ပြန်ရတော့မှာမဟုတ်" ဟု ခုရနိုင်ကြောင်းပြုလျှင် ပြန်မပေးသော ရဟန်းသည်ပါရာဇိကကျ၏။

ဣရိယာပထံ ဝိကောပေယျ။ ။အထုပ်ထမ်း၍ လမ်းသွားနေသော ခရီးသည်၏ အထုပ်ကို ယူလိုသောကြောင့် ထိုသူ၏ သွားမြဲ ဣရိယာပုထ်ကို ပျက်စေလျက် မိမိသွားစေလိုရာ အခြားတလမ်းသို့ သွားအောင် ခြိမ်းခြောက်လျှင် ပဌမခြေတလှမ်း အပြောင်း၌ ရဟန်းမှာ ထုလ္လစ္စဉ်း၊ ဒုတိယခြေတလှမ်း၌ ပါရာဇိကကျ၏။ ဤကား ဘဏ္ဍာရှင်၏ ဣရိယာပုထ်ကို ပျက်စေခြင်းတည်း။

ဘနည်း။ ။ကျွန်၊ နွားစသော သက်ရှိ ဘဏ္ဍာကို ခိုးယူလိုရာ၌လည်း ထိုသတ္တဝါ၏ သွားမြဲလမ်းမှ မိမိခေါ်လို–ယူလို ရာရာလမ်းသို့ ပြောင်း၍ သွားအောင် ခြိမ်းခြောက် မောင်းနှင်လျှင် ထိုကျွန်–နွား စသူတို့၏ ပဌမခြေလှမ်း၌ ထုလ္လစ္စဉ်း၊ ဒုတိယခြေလှမ်း၌ ပါရာဇိကတည်း။ ဤကား အသက်ရှိသော ဘဏ္ဍာ၏ သွားမြဲဣရိယာပုထ်ကို ပျက်စေခြင်းတည်း။ [ဤနည်းကို အဋ္ဌကထာ၌ "ကောဘဏ္ဍဝသေန ပန သဿာမိကံ ဒါသံ ဝါ တိရစ္ဆာနဂတံ ဝါ" စသည်ဖြင့် ပြသည်။]

ဌာနာ စာဝေယျ။ ။ထလင်္ခံ ဘဏ္ဍံ ထေယျစိတ္တော အာမသတိ–မြေကြီး၌ မြှုပ်ထားအပ်သည်ဖြစ်၍ (ရေထည်း၌ မဟုတ်) ကုန်းပေါ်၌ တည်သည်ဟု ဆိုရသော ငွေအိုးစသည်ကို ခိုးလိုသောစိတ်ဖြင့် ကိုင်အံ့။ ဒုက္ကဋ်သင့်၏။ လှုပ်စေအံ့၊ ထုလ္လစ္စဉ်း သင့်၏။ နေရာမှ ဆွဲအံ့၊ တဆံ့ချည်မျှ ရွှေ့လျှင် ပါရာဇိကကျ၏။ သေတ္တာစသည်ဝယ် ထည့်ထားအပ်သောဘဏ္ဍာ၌လည်း နည်းတူ။

သင်္ကေတံ ဝိတိနာမယေ။ ။မိမိမှန်းထားအပ်သော အရပ်ကိုဝင်း၊ အစိုးရတို့က ကင်းခွန်ကောက်ရာဌာနဟု မှတ်သားအပ်သောအရပ်ကိုဝင်း "သင်္ကေတ" ဟု ခေါ်၏။ ကျောင်းတိုက်အတွင်းရှိ သူတပါးပစ္စည်းကို ခိုးယူလိုသော ရဟန်းသည် "ကျောင်းတိုက်အပြင်ရောက်မှ ယူရမည်" ဟု ခိုးရာအရပ်ကို သတ်မှတ်၍ ပစ္စည်းကို ယူသွား၏။ ကျောင်းတိုက်အတွင်း၌ ဥစ္စာရှင်ကမြင်လျှင် "နမူနာပြဖို

အထဝါ၊ ထို့ပြင် တနည်းကား။ ထေယျမ္ဗလကုသစ္ဆဋ္ဌပရိကပ္ပါ၀ဟာရကော၊ ပုန်းလျှိုးကွယ်လျှိုး လှည့်ပတ်၍ ခိုးသောရဟန်း မိမိအင်အားဖြင့် လွှမ်းမိုး၍ လုယူသောရဟန်း မဲလိပ်ကမ္ဘည်းကို ပြောင်း၍ ခိုးသောရဟန်း မြေမှုန့် သစ်ရွက်စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ခိုးသောရဟန်း ဘဏ္ဍာ,အရပ်ကို ကြံဆ၍ ခိုးသော ရဟန်းသည်။ ပါရာဇိကော၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ ဘ၀ေ၊ ဖြစ်၏။

ဣတ္ထေ၊ ဤအဒိန္နာဒါန ဒုတိယပါရာဇိကဋ္ဌ။ ဘဏ္ဍကာလဋ္ဌဒေသေဟိ၊ ဥစ္စာရှင်ရှိ- မရှိသောဘဏ္ဍာ ယူရာကာလ အသစ်- အဟောင်းတန်ဖိုး ယူရာ ဒေသတို့အားဖြင့်ရင်း။ ပရိဘောဂါ၊ သုံးစွဲခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ နိစ္ဆယော၊ ဆုံးဖြတ်ရခြင်းသည်။ (ဟောတိ)။

ရန် ခေတ္တယူတာပါ”ဟု ပြောမည်ဟု ကြံထား၏။ ဤနည်းအားဖြင့် ယူသွားပြီးနောက် သတ်မှတ်အပ်သော ကျောင်းပြင်ဘက်အရပ်ကို လွှန်စေလျှင် ပါရာဇိကကျ၏။

ရဟန်းတပါးကား အခွန်ကောက်ဖို့ရန် သတ်မှတ်အပ်သော အရပ်ကို (အခွန်မပေးလိုရ) ရှောင်လွှဲသွား၏။ ယခုခေတ်၌ ရထားသင်္ဘောစသည်ဝယ် လက်မှတ်တန်ဆာ မပါပဲစီးပြီး တင်ပြီးနောက် လွှတ်အောင် ကြံဆောင်၍ စစ်ဆေးရာဌာနကို ရှောင်လျှင်လည်း ဤသင်္ကေတံ ဝိတိနာမယော ပင်တည်း။ ထိုသို့ သင်္ကေတကို လွှန်စေရာ၌ အခွန်အကောက် ပေးစရာက တပါဒတန်လျှင် ပဌမခြေလှမ်း၀ယ် ထုလ္လစ္စဉ်း။ ဒုတိယခြေလှမ်း၌ ပါရာဇိကတည်း။

အထ၀ါ။ ॥အဌကထာ၌ ခိုးနည်း (မတရားယူနည်း) ကို ၂၅-ပါးပြုထား၏။ ထို ၂၅-ပါးသည် ပြုအပ်ပြီးသော “အာဒိယေယျ”စသော ၆-ပါး၌ ထိုက်သည်အားလျော်စွာပါ၀င်၏။ ထိုသို့ပါ၀င်သော်လည်း လောက၌ အဖြစ်မျှားမျှ ထင်ရှားသော ခိုးနည်း ယူနည်း ၅-ပါးကို အဌကထာ၀ယ်“ထေယျာ၀-ဟာရပဉ္စက”ဟူသောနာမည်ဖြင့် ပြထား၏။ ထို ၅-ပါးကို ပြလို၍ “အထ၀ါ” စသော ပကွဏ္ဏရနိပါတ်ကို မိန့်သည်။

ထေယျော၊ ပေ။ ဝဟာရကော။ ။အဝဟာရက ပုဒ်ကို ရှေ့ပုဒ်တို့နှင့် တွဲ၍ ထေယျာဝဟာရက ဗလဝဟာရက၊ ကုသဝဟာရက ဆန္ဒာဝဟာရက ပရိ-ကပ္ပါဝဟာရကဟု ၊ အဝဟာရက ၅-မျိုးကိုမှတ်ပါ။ [အဝဟာရကောဌ် အဝ်သဒ္ဒါသည် ထေယျအနက်ကို၊ဟော၏။ အဝဟာရတိ၊ ခိုးဆောင်တတ်၏။ ဤတိ အဝဟာရကော။]

ထေယျာဝဟာရက။ ။"ထေယျ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ"ဟု အနက်ထွက်သော်ကြောင့် မဲသိအောင်ခိုးယူခြင်း လှည့်ပတ်၍ခိုးယူခြင်း ဒမြတိုက်ခြင်းစသော အားလုံးနှင့် ဆိုင်သော်လည်း ဤနေရာ၌ကား "သန္ဓိစ္ဆေ-ဒါဒီနိကတ္တာ အဒိဿမာနော အဝဟရတိ၊ အိမ်၏အဆက်အစပ်ကို ဖောက်ဖြတ်မှုစသည်ကိုပြု၍ ဥစ္စာရှင်တို့မမြင်နိုင်အောင် ပုန်းလျှိုး ကွယ်လျှိုး ခိုး၏။ ကုဋ္ဌမာနကုဋ္ဌကဟာပဏာဒီဟိ ဝါ ဝဏ္ဏေတွာ ဂဏှာတိ၊ အလေး တောင်း ချိန်ခွင် မမှန်သောဌေစသည်တို့ဖြင့် လှည့်ပတ်၍ယူ၏"ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် "ပုန်းလျှိုး ကွယ်လျှိုး လှည့်ပတ်၍ခိုးခြင်းကို ထေယျ"ဟု မှတ်ပါ။ ထိုနည်း အားဖြင့် ခိုးယူသူကို "ထေယျ+အဝ်ဟာရက"ဟု ခေါ်သည်။ [ထေယျေန+အဝဟာရကော ထေယျာဝဟာရကော။]

ဗလာဝဟာရက။ ။[ထေယျမူလဌ် ဆန်းဂိုဏ်းတွဲအောင် ဗွ ဒ္ဒေဘော်ပြုထားသည်။] "ယော ပန ပရေ ဗသယ္ယ ဗလသာ အဘိဘုယျ၊ သူတပါးတို့ကို မိမိအင်အားဖြင့် လွှမ်းမိုး၍။ အထဝါ ပန သန္ဓေဇ္ဇေတွာ ဘယံ ဒယော်တွာ၊ တနည်းအင်အားဖြင့် ဘေးကိုပြကာ ခြိမ်းခြောက်၍။ ဓတသံသန္ဓကံ ဂဏှာတိ၊ ထိုသူတို့၏ဥစ္စာကိုယူ၏"ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့် မိမိ၏ကိုယ်အင်အား ဥစ္စာအင်အား ရာထူးအင်အားဖြင့် လွှမ်းမိုးခြိမ်းခြောက်ယူခြင်း၊ အတင်းလုခြင်း၊ ဒမြတိုက်ခြင်းအားဖြင့် ယူသူကို "ဗလာဝဟာရက"ဟု ခေါ်သည်။ [ဗလေန+အဝဟာရကော ဗလာဝဟာရကော။]

မှတ်ချက်။ ။ဂါထာဖြစ်၍ စကားကျဉ်းအောင် "ဗလာဝဟာရက"ဟုဆိုသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ ဗလနေရာဝယ် "ပသယ္ယ"ဟု သုံးစွဲ၏။ ယခုခေတ်ဝယ် အသင်း၌ အတွက်ကျခွဲထားယောင်ကို မထည့်လျှင်ရင်း ဘုန်းကြီးကကြေးပစ်၍ ခွဲထားသောင်ကို မထည့်လျှင်ရင်း အုသင်းကဖြစ်စေ ဘုန်းကြီးကဖြစ်စေ

"သပိတ်မှောက်မည်" စသည်ဖြင့် ခြိမ်းခြောက်ခြင်းမျိုးလည်း ပသယှာဝဟာရ ပင်ဖြစ်စရာရှိသည်။

ကုသာဝဟာရက။ ။"ကုသံ သက်္ခာမေတ္တာ ပန အာဝဟရဏံ ကုသာဝဟာ-ရောတိ ဝုစ္စတိ" ဟု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် ဝေဖန်ဖို့ရာ ဘဏ္ဍာကို(သက်နှံး စသည်ကို) မဲချ၍ဝေရာ၌ မိမိမဲကို အမှတ်တမဲ့ဖတ်ပြီးလျှင် ညံ့သောဘဏ္ဍာ၌ ကျနေလျှင် သူတပါးမသိအောင် ကောင်းသောဘဏ္ဍာသို့ ပြောင်းလဲ၍ချထားသောအားဖြင့် ခိုးသောရဟန်းကို "ကုသာဝဟာရက" ဟု ခေါ်၏။ [ကုသံ၊ အကွဲရာရေးအပ်သော ကမ္မည်းကို။ ဝါ၊ မဲကို+သက်္ခာမေတ္တာ၊ ပြောင်းရွှေ့၍+ အာဝဟာရကော ကုသာဝဟာရကော။]

ဆန္နာဝဟာရကော။ ။[အဋ္ဌကထာ၌ "ပဋ္ဌိစ္ဆန္န" ဟု သုံးစွဲ၏။ ဤ၌ဂါထာ ဖြစ်၍ စကားကျဉ်းအောင် "ဆန္န" ဟု သုံးစွဲသည်။] "ပဋ္ဌိစ္ဆာဒေတ္တာ ပန အာဝ-ဟရဏံ၊ ဖုံ မြက် သစ်ရွက် စသည်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ခိုးခြင်းသည်ကား။ ပဋ္ဌိစ္ဆန္နာ-ဝဟာရော" ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့် ဥစ္စာရှင်တို့၏ ကျွန်ရှိနေရစ်သော လက်စွပ်စသည်ကို မိမိက မြေမှုန့်ဖြင့် ဖုံးထားလိုက်၏။ ဥစ္စာရှင်တို့ ပြန်၍ရှာ သောအခါ မတွေ့ကြ။ ထို့နောက်မှ ထိုရဟန်းက လာ၍ယူ၏။ ဤနည်းအား ဖြင့် ခိုးသူကို "ဆန္နာဝဟာရက" ဟုခေါ်၏။ [ဆန္နေန၊ ဖုံးထားခြင်းအားဖြင့်+ အာဝဟာရကော ဆန္နာဝဟာရကော။]

ပရိကပ္ပါဝဟာရက။ ။ပရိကပ္ပ-ကြံဆအပ်သောဘဏ္ဍာ၊ ကြံဆအပ်သော အရပ်၊ ဤသို့ ပရိကပ္ပ ၂-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် အာဝတ်ကို အလိုရှိသောရဟန်းသည် မှောင်နေသော အခန်းတွင်းသို့ဝင်၍ ခိုးဖို့ရန် ပစ္စည်းရှာဖွေရာ ဘဏ္ဍာထုပ်တခု ကိုတွေ့ရ၏။ ထိုအခါ "ဤအထုပ်၌ အာဝတ်ဖြစ်လျှင်ယူမည်။ ချည်တွေ့ဖြစ်နေ လျှင်မယူ" ဟု ကြံစည်လိုက်၏။ အာဝတ်ထုပ်ဖြစ်နေသော် မြှောက်ယူလိုက်လျှင် ပင် ပါရာဇိကကျ၏။ ချည်ထုပ်ဖြစ်မူကား မကျသေး။ အပြင်ရောက်သော် ချည်ထုပ်မှန်းသိ၍ "ထိုချည်ထုပ်ကိုပင်ယူမည်" ဟု ကြံလျှင်ကား ပဌမခြေလှမ်း၌ ထုလ္လစ္စဉ်း။ ဒုတိယခြေလှမ်း၌ ပါရာဇိကတည်း။ [အရပ်ကို ကြံဆပုံမှာ— "သကေ်တံ ဝိတိနာမယေ" တုန်းက ကြံဆအပ်သော အရပ်ကို လွန်စေပုံနှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

ဘဏ္ဍ။ပေ။နိဿယော။ ။ဤ ၂-ပါဒဖြင့် ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဆုံးဖြတ်နည်းကို ပြသည်။ ဣရားဆုံးဖြတ်မည့် ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိအထံ၌ ဒုတိယပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ်နှင့်စပ်၍ အဆုံးအဖြတ်ခံဖို့ရန် ရောက်လာသည်ရှိသော် ခိုးအပ်သော ဘဏ္ဍာကိုရင်း၊ ခိုးရာကာလကိုရင်း၊ ဘဏ္ဍာ၏တန်ဖိုးကိုရင်း၊ခိုးရာအရပ်ကိုရင်း၊ ထိုဘဏ္ဍာ၏သုံးစွဲဘူးခြင်းကိုရင်း၊ ဤ ၅-ချက်ကို နှိုင်းချိန်၍ ဆုံးဖြတ်ရသည်။

ဘဏ္ဍ။ ။လမ်း၌ ကျနေရစ်သော ဘဏ္ဍာကိုတွေ့၍ ခိုးလိုသောစိတ်ဖြင့် ကောက်ယူမိသော ရဟန်းသည် အဆုံးအဖြတ်ခံဖို့ရန်လာသောအခါ ထိုဘဏ္ဍာ၏ ဥစ္စာရှင် ရှိ-မရှိကိုရင်း၊ ဥစ္စာရှင်ရှိပြန်လျှင် ထိုဥစ္စာရှင်က ထိုဘဏ္ဍာအပေါ်၌ တွယ်တာမှု ရှိ-မရှိကိုရင်း စုံစမ်းပြီးမှ ဆုံးဖြတ်ရသည်။

ကာလ။ ။ဘဏ္ဍာကိုယူရာကာလကို နှိုင်းချိန်၍ဆုံးဖြတ်ရာ၏။ တချို့ဘဏ္ဍာသည် ကာလအလိုက် တန်ဖိုးအပြောင်းအလဲရှိတတ်၏။

အဋ္ဌ။ ။ဘဏ္ဍာ၏အသစ်တုန်းက တန်ဖိုးသည် အနည်းငယ်ဟောင်းသောအခါ လျော့သွား၏။ ထို့ကြောင့် ဘဏ္ဍာ၏ အသစ် အဟောင်းလိုက်၍ တန်ဖိုးထားရသည်။

ဒေသ။ ။ဘဏ္ဍာထွက်ရာအရပ်၌ တန်ဖိုးသည် အခြားအရပ်သို့ ရောက်သောအခါ တိုး၍သွားတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ခိုးရာအရပ်၏ တန်ဖိုးအတိုင်းဆုံးဖြတ်ရသည်။

ပရိဘောဂ။ ။ဘဏ္ဍာ၏ မသုံးစွဲအပ်သေးမီက တန်ဖိုးသည် တကြိမ်လောက်သုံးစွဲမိသောအခါ လျော့သွား၏။ ထို့ကြောင့် သုံးစွဲမှုရှိ-မရှိကိုလည်းစုံစမ်း၍ တန်ဖိုးထားရသည်။ အကျယ်ကို ဒုတိယပါရာဇိအဋ္ဌကထာ ပဌမသိက္ခာ အဝဟာရကထာ၌ ရှုပါ။

တတိယပါရာဇိကအဖွင့်

[မနုဿဝိဂ္ဂဟပါရာဇိကဟုလည်း ခေါ်၏။]

၅။ မနုဿဝိဂ္ဂဟံ စိစ္စ၊ ဇီဝိတာ ဝါ ဝိဒယောဇယေ။
သတ္ထံ ဝါ အာသ မရဏ - စေတနော ဥပနိက္ခိပေ။

၆။ ဂါဟေယျ မရဏူပါယံ၊ ဝဒေယျ မရဏော ဂုဏံ။
စုတော ပယောဂါ သာဟတ္ထိ-နိသဂ္ဂါ-ဏတ္တိထာဝရာ။

မနုဿ။ပေ။မရဏော ဂုဏံ။ ။"မနုဿဝိဂ္ဂဟံ စိစ္စ"မှစ၍ "ဝဒေယျ မရဏော ဂုဏံ" တိုင်အောင်သောစကားသည် "ယော ပန ဘိက္ခု သဉ္စိစ္စ မနုဿဇီဝိဂ္ဂဟံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျ" စသော ပါတိမောက်ပါဠိတော်ကို အကျဉ်းချုံး ထားသော စကားဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် မျှားစွာသောအဓိပ္ပါယ်ကို ပါတိ-မောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြအပ်ပြီးဖြစ်၍ ထိုအတိုင်းမှတ်ပါ။

မနုဿ။ပေ။ဝိဒယောဇယေ။ ။ဤဝါကျသည် "သဉ္စိစ္စ မနုဿဝိဂ္ဂဟံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေယျ" အတိုင်းပင်တည်း။ "စိစ္စ"၌ "သံစိစ္စ" ကဲ့သို့ သံ သဒ္ဒါ မပါ သောကြောင့် "သတ္တဝါ ဟု သိသော သညာနှင့်တကွ" ဟု မထည့်ရ။

မနုဿဝိဂ္ဂဟံ။ ။"ဝိဂ္ဂဟ" ဟု လာသမျှ၌ အစစ်ဖြစ်သောကိုယ်ကို ယူရ၏။ လူယောင်ဆောင်ထားသော နဂါးစသည်တို့၏ ကိုယ်ကိုမယူရ။ အကျယ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ဇီဝိတာ ဝါ ဝိဒယောဇယေ။ ။ပါဠိတော်၌ "ဝေါရောပေယျ"ကို အဋ္ဌ-ကထာ၌ "ဝိဒယောဇေယျ" ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ထိုအဖွင့်ကိုယူ၍ "ဝိဒယော-ဇယေ" ဟု ဆိုသည်။ ဝိ+ယုဇ၊ ကာရိတ်ဟော ပစ္စည်း၊ ယျကို ဖြုတ်၍ "ဝိဒယောဇယေ-မယှဉ်စေရာ" ဟု သဒ္ဒတ္ထဖြစ်၏။ "ကိုယ်ကို အသက်မှ မယှဉ်-စေ" ဟု ဆိုလျှင် ကိုယ်တခြား၊ အသက်တခြားဖြစ်အောင် ပြုရာရောက်၏။ ထိုသို့ ပြုခြင်းကား ကိုယ်နှင့် အသက်ကိုခွဲခြင်း သတ်ခြင်းပင်တည်း။'

၇။ ဣဒ္ဓိဝိဇ္ဇာမယာ ကာလ-ဝတ္ထာဝုဓိရိယာပထာ။
ကြိယာဝိသေသော သြကာသော၊ ဆ အာဏတ္တိနိယာမကာ။

၅-၆-၇။ အနိက္ခိတ္တသိက္ခော၊ သည်။ ဝါ၊ သည်။ မနုဿဝိဂ္ဂဟံ၊ လူဇာတ်ရှိသူ၏ကိုယ်ကို။ စိစ္စ၊ သေစေလိုသောစေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍။ ဇီဝိတာ၊ ဇီဝိတိန္ဒြေမှ။ ဝိယောဇယေ ဝါ၊ ခွဲမှုလည်း ခွဲအံ့။ မရဏစေတနောဝေါ၊ သေခြင်း၌ စေတနာရှိသည်။ ဝါ၊ သေစေလိုသောစေတနာရှိသည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) သတ္တံ၊ ဒါးစသော လက်နက်ကို။ အာသ၊ ထိုလူ့ကိုယ်၏။ ဥပနိက္ခိပေ ဝါ၊ အနီး၌မူလည်း ချထားအံ့။

သတ္တံ ဝါ။ ပေ။ ဥပနိက္ခိပေ။ ။"သတ္တဟာရကံ ဝါ သ ပရိယေသေယ္ယ"ကို ဂါထာဖြစ်၍ သင့်တော်အောင် စီထားခြင်းတည်း။ [တခ္ခုိ့စာအုပ်၌"သတ္တ-ဟာရကံဝါ သ"ဟုရှိ၏။အကွာရာလုံးရေပိုနေသောကြောင့် "သတ္တံဝါ"ပါ၍ကကောင်းမည် ထင်သည်။] **မရဏစေတနောကာ**း "ဣတိ စိတ္တမနော စိတ္ထ-သက်ပွေါ"၏ အဓိပ္ပါယ်ကိုချုံး၍ ယူထားအပ်သောစကားတည်း။ သေစေလိုသော စေတနာရှိသည်ဖြစ်၍ လူကိုယ်၏အနီး၌ ဒါး-လုံ-သေနတ် စသော လက်နက်ကို ချထားအံ့။ ထိုသို့ချထားခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်ကား စိတ်ညစ်သောကြောင့် သူ့ကိုယ်သူသတ်၍ သေလိုသောအခါ အလွယ်တကူလက်နက်ရအောင်ဖြစ်သည်။

ဂါဟေယျ မရဏူပါယံ။ ။"မရဏာယ ဝါ သမာဒပေယ္ယ"ကို အကျဉ်းချုံးသောစကားတည်း။ ထိုပါဠိတော်၌"မရဏတ္ထာယ ဝါ ဥပါယံ ဂါဟာ-ပေယ္ယ"ဟု အဌကထာဖွင့်သောကြောင့် ဤ၌လည်း "ဂါဟေယျ မရဏူပါ-ယံ"ဟု ဆိုသည်။ "ဒါးဖြင့် ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထိုးသတ်၍ သေပါလား။ အဆိပ်သောက်၍ သေပါလား" စသည်ဖြင့် သေချင်နေသူအား သေဖို့ရန် နည်းလမ်းကို ယူစေအံ့၊ နည်းပေးအံ့"ဟူလို။

ဝဒေယျ မရဏေ ဂုဏံ။ ။"မရဏဝဏ္ဏံ ဝါ သံဝဏ္ဏေယ္ယ"ဟူသော သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်ကို "ဝဒေယျ မရဏေ ဂုဏံ"ဟု ဆိုသည်။ [သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်၌

မရဏူပါယံ၊ သေဖို့ရန်နည်းလမ်းကို။ ဂါဟေယျ ဝါ၊ယူမှုလည်း ယူစေအုံ့။ **မရဏော၊** သေခြင်းဌာ။ ဂုဏံ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။ ဝေဒေယျ ဝါ၊ ပြောဆိုမှုလည်း ပြောဆိုအုံ့။ (သော ဘိက္ခု၊ သည်။) စုကောာ၊ ၏။

ပယောဂါ၊ ပယောဂတို့သည်။ သာဟတ္ထိနိသဂ္ဂါ-ဏတ္ထိယာဝဏ္ဏ၊ မိမိလက်ဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောပယောဂ ပစ်လွှတ်ခြင်းဟူသော ပယောဂ စေခိုင်းခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေအပ်သောပယောဂ ခိုင်မြဲသောပယောဂတို့ဝင်း။ **ဣဒ္ဓိဝိဓာ-မယာ၊** ကမ္မဇိဒ္ဓိကို အသုံးပြုခြင်း ဟူသောပယောဂ ဂါထာမန္တန်အတတ်ကို မန်းမှုတ်ခြင်း ဟူသော ပယောဂတို့ ဝင်းတည်း။

"မရဏဝဏ္ဏံ ဝါ သံဝဏ္ဏေယျ"သည် "မရဏာယ ဝါ သမာဒပေယျ"၏ရှေကျသော်လည်း ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ (ဂါထာဆန်းတဲ့အောင်) နောက်ထားသည်။]

အကျိုးကျေးဇူးပြောပုံ။ ။သေခြင်း၌ အကျိုးကျေးဇူးပြောပုံကိုသိကွာ ပုဒ်ပါဠိတော်၌ "ကိုဏ် တုယ္ဘိမိနာ ။ပေ။ မတံ တေ ဇီဝိတာ သေယျော"ဟု တိုက်ရိုက်ပြထား၏။ ထိုစကား ၂-ရက်တွင် "ကိုဏ် တုယ္ဘိမိနာ ပါ၊ပကေန ဒုဇ္ဇီဝိ-တေန- သင့်မှာ ဤကဲ့သို့ ယုတ်ညံ့သော အသက်ရှင်နေရခြင်းဖြင့် ဘာအကျိုးရှိအုံ့နည်း။ စားချင်တာ မစားရသော၊ ရောဂါခံနေရသော ဆင်းဆင်းရဲရဲ အသက်ရှင်ရခြင်းထက် သေရတာက ကောင်းပါသေးရဲ့"ဟု ပြောခြင်းသည် ဆင်းရဲသူ ရောဂါများသူအား ပြောခြင်းတည်း။ "မတံ တေ ဇီဝိတာ သေယျော ကုသိုလ်ကောင်းမှု များစွာပြုပြီးသော သင့်မှာ အသက်ရှင်၍ နေရခြင်းထက် သေရခြင်းက ပို၍ မြတ်ပါတော့ယ်"ဟု ပြောခြင်းသည် ကုသိုလ်ရှင်အား ပြောခြင်းတည်း။

ပယောဂါ ။ပေ။ ဝိဇ္ဇာမယာ။ ။သူတပါးကို သေစေရာ၌(သတ်ရာ၌)ကာယ-ပယောဂ- ကိုယ်ဖြင့်အားထုတ်ခြင်း၊ ဝစီပယောဂ- နှုတ်ဖြင့်အားထုတ်ခြင်း၊ အားဖြင့် ၂-ပါးပြား၏။ ထို ၂-ပါးကို အကျယ်ခွဲလျှင် သာဟတ္ထိကပယောဂ

ကာလဝတ္တာဝုဓိရိယာပထာ၊ နံနက်စသောကာလ သတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဟူသောဝတ္ထု၊ ဒါးစသောလက်နက် သွားခြင်းစသောဣရိယာပုထ် တို့ဝင်း။ ကြိုယာဝိသေသော၊ သတ်ပုံအမှုအရာ အထူးဝင်း။ သြကာသော၊ သတ်ရာအရပ်ဝင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ဆ၊ ခြောက်ပါးတို့သည်။ အာဏတ္တိ-နိယာမကာ၊ အာဏတ္တိပယောဂ၏ အမှတ်အသားတို့တည်း။

အာဏတ္တိကပယောဂ နိသဂ္ဂိယပယောဂ ထာဝရပယောဂ ဣဒ္ဓိမယပယောဂ ဝိဇ္ဇာမယပယောဂဟု ၆-ပါး ပြား၏။ [အဌကထာ၌ ဤအစဉ်အတိုင်း ရှိ၏။ ဤ၌ကား ဂါထာဖြစ်၍ တမျိုးစဉ်ထားသည်။]

သာဟတ္ထိကစသော ၃-ပါး။ ။မိမိလက်ဖြင့် ကိုယ်တိုင် သတ်ခြင်းသည် သာဟတ္ထိကပယောဂမည်၏။ သူတပါးကို အသတ်ခိုင်းခြင်းသည် အာဏတ္တိက ပယောဂမည်၏။ အဝေးဌာ၌ နေသူကို သတ်ဖို့ရန် သေနတ် လုံ မြှားစသည်ကို ပစ်လွှတ်ခြင်းသည် နိသဂ္ဂိယ ပယောဂမည်၏။

ထာဝရစသော ၃-ပါး။ ။လာလာသမျှလူတွေ့သေအောင် တွင်းတူးထား ခြင်း၊ တကဲမှီ ပျဉ်ချပ်၌ အဆိပ်သုတ်လိမ်းထားခြင်း၊ (လူးထားခြင်း) ရေ၌ (သောက်သူတွေ့ သေအောင်) အဆိပ်ခတ်ခြင်း စသော ပယောဂသည် ခိုင်မြဲ သော ထာဝရပယောဂမည်၏။ [တွင်းကို မဖို့သမျှ၊ အဆိပ်ကို သုတ်၍ မပစ် သမျှ၊ ရေတွေ့ကို ခန်းအောင် မလုပ်သမျှ တည်နေသောကြောင့် "ထာဝရ" ဟု ဆိုသည်။ သူတပါးသတ်ဖို့ရန် လက်နက်လုပ်ထားခြင်းလည်းထာဝရပင်တည်း။] မိမိ၏ ရန်သူသေအောင် ဂါထာမန္တန်ကို စုတ်ခြင်းသည် ဝိဇ္ဇာမယပယောဂ မည်၏။ မိမိ၏ ရှေးကံကြောင့် ရအပ်သော တန်ခိုးသည် ဣဒ္ဓိမည်၏။ဘုန်းကြီး သောမင်းတို့၏ အစ္စယ်၌ရှိသောတန်ခိုး မျက်လုံး၌ရှိသောတန်ခိုး နဂါးတို့၏ တန်ခိုး ဂဠုန်တို့၏တန်ခိုး နတ်တို့၏တန်ခိုးတည်း။ ထိုတန်ခိုးဖြင့် အစ္စယ်ကို ခေါက်၍ဝင်း မျက်စောင်းထိုး၍ဝင်း နှာခေါင်းလေမှုတ်၍ဝင်း သတ်ခြင်း သည် ဣဒ္ဓိမယပယောဂမည်၏။

စတုတ္ထပါရာဇိကအဖွင့်

[ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ ပါရာဇိကဟုလည်း ခေါ်၏။]

၈။ ဈာနာဒိဘေဒ နောသန္တ-မတ္တာနတ္တာ||ပနာယိကံ။
ကတ္တာ ကောဌာသမေကော၊ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝသိတံ။

၉။ အညာပဒေသရဟိတံ၊ ဒိပေန္တော နာဓိမာနိကော။
ကာယေန ဝါစာ ဝိညတ္တိ-ပထေ ဘူတေ စုတော ဘဝေ။

ကာလ။ပေ။ နိယာမ့ကာ။ ။ဤစကားသည် အာဏတ္တိကပယောဂဖြင့် စေခိုင်းရာ၌ ခိုင်းသည့်အတိုင်း လုပ်-မလုပ်ကို လိုက်၍ ဆုံးဖြတ်ဖို့ရန် နည်းလမ်းပြသော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် (ကာလ) "နံနက်ကာလဝယ် သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းရာ၌ နေ့လည်စသော အခြားကာလရောက်မှ သတ်လျှင်ရင်း၊ ထိုထက်စောရှိသတ်လျှင်ရင်း အမှတ်အသား လွဲသောကြောင့် ခိုင်းသူမှာ ပါရာဇိကမက္ခ။

(ဝတ္ထု) သတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို "ဝတ္ထု"ဟု ခေါ်၏။ "ငါ့ကို သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းရာ၌ ငမဲစသူကို သတ်လျှင်ရင်း၊ (အာဝုဓ) "သေနတ်လက်နက်ဖြင့် သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းရာ၌ ဒါးလက်နက်ဖြင့် သတ်လျှင်ရင်း၊ (ဣရိယာပထ) "အိပ်နေတုန်း သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းရာ၌ သွားနေတုန်း သတ်လျှင်ရင်း၊ (ကြိယာ ဝိသေသ=သတ်ပုံ အမှုအရာအထူး) "ဒါးဖြင့် ထိုးရှိ သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းရာ၌ ခုတ်ခြင်းအမှုအရာဖြင့် သတ်လျှင်ရင်း၊ (သြကာသ) "ရွာထည်းဌာ သတ်ပါ"ဟု ခိုင်းပါလျက် တောထည်းဌာ သတ်လျှင်ရင်း အမှတ်အသား လွဲသောကြောင့် ခိုင်းသူမှာ ပါရာဇိကမက္ခ။ ခိုင်းသည့်အတိုင်း တိကျအောင် သတ်မှ ခိုင်းသူမှာ ပါရာဇိက ကျသည်။

ဈာနာဒိဘေဒ။ ။["ဈာနာဒိဘေဒံ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကိုဏ်းတဲ့အောင် နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေ၍ "ဈာနာဒိဘေဒ"ဟု ဆိုသည်။] အာဒိဖြင့် ပါဠိတော်၌လာသော ဝိမောက္ခ၊ သမာဓိ၊ သမာပတ္တိ၊ ဉာဏဒဿန၊ မဂ္ဂဘာဝနာ၊ ဖလသစ္ဆိကိရိ-

၇-၉။ အနိုက္ခိတ္တသိက္ခော၊မချုအပ်သေးသော သိက္ခာရှိသည်။ဝါ၊သိက္ခာ မချုရသေးသည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဒီပေနော ဌိတပ်)၊ အတ္တနိ၊မိမိ၌။နော-သန္တေ၊ ထင်ရှားမရှိသော။ ဗျာနာဒိဘေဒံ၊ ဗျာန်အစရှိသော အပြားရှိသော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို။ အတ္တူပနာယိကံ၊ မိမိကို ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မသို့ ကပ်ဆောင်သည်ကိုရင်း။ ဝါ၊ မိမိ၌ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကိုကပ်ဆောင်သည်ကိုရင်း။ ကောဌာသံ၊ တစုတစုကိုသော်ရင်း။ကေကံ၊တပါးစီတပါးစီကိုသော်ရင်း။ ပစ္စုပ္ပန္နဘဝသိတံ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ မှီသည်ကိုရင်း။အညာပဒေသရဟိတံ၊ သူတပါးကဲ့သို့ ညွှန်ပြခြင်းမှကင်းသည်ကိုရင်း။ ကတ္တာ၊ ပြု၍။နာဓိမာနိဇကာ၊

ယာ၊ ကိလေသပ္ပဟာနေ၊ ဝိနိဝရဏတာ စိတ္တဿ၊ သုညာဂါရေ အာဘိရတိ ဟူသော ၉-ပါးကို ယူပါ။ ဗျာနန္ဒင့် ပေါင်းလျှင် အားလုံး ၁၀-ပါးတည်း။

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ။ ။အမျိုးလူတို့ထက် သာလွန် မြင့်မြတ်သော လူကို "ဥတ္တရိမနုဿ"ဟု ခေါ်၏။ ဗျာယိ-ဗျာန်ဝင်စားလေ့ရှိသော (ဗျာန်ရသော) လူနှင့် အရိယ (မဂ်ဖိုလ်ရသော)လူမျိုးတည်း။ထိုလူမျိုး၏ တရား (ထိုလူမျိုးရအပ်သောတရား)ကို "ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ"ဟု ခေါ်သည်။ [ဥတ္တရိမနုဿနှုံ၊မြင့်မြတ်သော ဗျာယိ, အရိယာလူတို့၏။ ဓမ္မော၊ဗျာန်မဂ်ဖိုလ်တရားတည်း။ဥတ္တရိ-မနုဿဓမ္မော၊ မြင့်မြတ်သော ဗျာယိ, အရိယာ လူတို့၏ ဗျာန် မဂ်ဖိုလ်တရား၊ ထိုတရားကား ပြအပ်ခဲ့သော ဗျာန ဝိမောက္ခ စသော တရားပင်တည်း။]

ဗျာနံ။ ။လောကီဆိုင်ရာ ပဌမဗျာန်မှ စ၍ နေဝသညာနာသညာယတန ဗျာန်တိုင်အောင် ဗျာန်များသည်ရင်း၊ မေတ္တာဗျာန်, အသုဘဗျာန်, အာနာ-ပါနဿတိသမာဓိဗျာန် စသောဗျာန်များသည်ရင်း၊ လောကုတ္တရာဗျာန် အား လုံးသည်ရင်း ဗျာနံအရ၌ ပါဝင်၏။

[ဆောင်] လောကီဆိုင်ရာ၊ မေတ္တာစသည်၊အလီလီနှင့်၊ ထိုဤပဌမ၊ဒုတိယ မှ၊ စ၍ သိမ်းကျုံး၊ လောကုတ်ဆုံး၊ အားလုံးဗျာန်ခေါ်သင့်။

ရအာပ်ပြီဟု မှတ်ဆင်ခြင်းရှိသူမဟုတ်ပါပဲ။ ကာယေန၊ ကိုယ်ဖြင့်သော်၎င်း။ ဝါစာ (ဝါစာယ)၊ နှုတ်ဖြင့်သော်၎င်း။ ဝိညတ္တိပဋေ၊ ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်၏လမ်းဌာ်။ဝါ၊ ကာယဝိညတ် ဝစီဝိညတ်ကို ယူနိုင်လောက်ရုံအရပ်ဌာ။ (ဌတ္ဘာ၊ တည်၍။) ဒီပေနွှော၊ ထင်ရှားပြသောရဟန်းသည်။ဥာတော၊ ထင်ရှားပြရာ လူဇာတ်ရှိသူက သိအပ်သော်။ စုတော၊ သည်။ ဘဝေ၊ ၏။

ဝိမောက္ခ၊ သမာဓိ၊ သမာပတ္တိ။ ။သုညတမဂ်၊ အနိမိတ္တမဂ်၊အပ္ပဏိဟိတမဂ် ဟူသော မဂ် ၃-ပါးသည် ဝိမောက္ခ မည်၏။သုညတမဂ် စသော မဂ် ၃-ပါးသည် သမာဓိလည်း မည်၏။ သမာပတ္တိဖြင့် ဝင်စားအပ်သော အရိယာဖိုလ်ကို ပြသည်။

[ဆောင်] သုညတာ နိမိ၊ အပ္ပဏိဟု တည်ရှိသုံးဝ၊ ဝိမောက္ခနှင့်၊ သမာဓိမှာ၊ အရိယာမဂ်၊ မပျက်စွဲမှတ်၊ သမာပတ်မူ၊ ဖိုလ်ဟုယူ၊ဆူဆူ ကျမ်းဌာ်ဖွင့်။

ဉာဏ။ ပေ။ သစ္ဆိကိရိယာ။ ။ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ၊ဒိဗ္ဗစက္ခု၊အာသဝက္ခယ (အရဟတ္တမဂ်)။ ဤ ဝိဇ္ဇာ ၃-ပါးသည် ဉာဏဒဿန မည်၏။ "မဂ္ဂဘာဝနာ" အရဝယ် မဂ်နှင့်ယှဉ်သော ဗောဓိပက္ခိယတရားတို့ကို ပါဠိတော်ဌာ်ပြ၏။ ဖလ-သစ္ဆိကိရိယာကား သောတာပတ္တိဖိုလ် စသော ၄-ပါးပင်တည်း။

[ဆောင်] ဉာဏဒဿန၊ အမည်ရဌာ်၊ သုံးဝဝိဇ္ဇာ၊ ဘာဝနာမဂ္ဂ၊အမည်ရဝယ်၊ သုံးဆယ်ခုနှစ်ဝ၊မဂ်ယှဉ်ကြသည့်၊ ပက္ခဗောဓိ၊ ဖလသစ္ဆိမှာ၊ဖိုလ်လေးဖြာ၊ မှတ်ပါကျမ်းအဖွင့်။

ကိလေသပ္ပဟာနစသော ၃-ပါး။ ။"ကိလေသပ္ပဟာန်"အရ "ကိလေသာကိုပယ်တတ်သော တရား"ဟူသည် အရိယာမဂ်တည်း။"ဝိနိဝရဏတာစိတ္တဿ" အရ "စိတ်၏ နိဝရဏမှကင်းခြင်း"ဟူသည် လောကုတ္တရာစိတ် ၈-ပါးတည်း။ "သုညာဂါရေ အဘိရတိ တိတ်ဆိတ်သောကျောင်းဌာ် မွေ့လျော်၏"ဟုဆိုရုံဖြင့်

ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ပြောရာမရောက်သေး။ "ပဌမဈာန်ဖြင့် တိတ်ဆိတ်သော ကျောင်းဌာ် မွေ့လျော်၏"စသည်ဖြင့် ဈာန်နှင့်တွဲ၍ပြောမှ ပါရာဇိကကျသည်။

[ဆောင်] ကိလေသာကို၊ ပယ်၏ဆိုလျှင်၊ မင်္ဂဇိုရမူ၊ ဝန်ခံပြု၏၊ ဝိနိစ္ဆယ၊ စိတ်ဟူကလည်း၊ မဂ္ဂနှင့်ဖိုလ်၊ ရှစ်ပါးကိုပင်၊ ဆိုလိုချင်၏၊ ထိုပြင် ဆိတ်ရာ၊ မွေ့လျော်မှာမူ၊ ဈာန်ပါဖိုလ်စပ်၊ ပြောဆိုအပ်မှ၊ အပြစ်ရ၊ မှတ်ကြ ကျမ်းအဖွင့်။

နောသန္ဓမတ္တနိ။ ။[နောသန္ဓံ+အတ္တနိဌ] "မိမိ၌ ထင်ရှားမရှိ"ဟူသည် ထိုဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို မရခြင်း ရသော်လည်း ကွယ်ပျောက် သွားသောကြောင့် မရှိတော့ခြင်းတည်း။

အတ္တူပနာယိကံ။ ။ဤပုဒ်ကား ပါတိမောက္ခ် တိုက်ရိုက်ပါ၏။"အတ္တ-မိမိ၌+ဥပနာယိက-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ကပ်ဆောင်"ဟူသည် "ငါ့သန္တာန်၌ ပဌမဈာန် ထင်ရှားရှိ၏" စသည်ဖြင့် ,ပြောခြင်းတည်း။ "အတ္တ မိမိကို ဥပနာယိက-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မသို့ ကပ်ဆောင်"ဟူသည် "ငါသည် ပဌမဈာန် ထင်ရှား၏။ (ငါသည် ပဌမဈာန်ရ၏)" ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပြောခြင်းတည်း။ ဤသို့လျှင် ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ကတ္တားလုပ်လျှင် ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို မိမိသို့ ကပ်ဆောင်သည်မည်၏။ "အဟံ"ဟု ကတ္တားလုပ်လျှင် မိမိကို ဥတ္တရိမနုဿ-ဓမ္မသို့ ကပ်ဆောင်သည် မည်၏။ ဤပုဒ်ကို ကတ္တာ-ဌိစပ်ပါ။

ကောဌာသံ ဧကေကံ။ ။ဈာန ဝိမောက္ခ စသောအားဖြင့် အစုဆယ်ပါး တွင် တစုတစု၏ နာမည်ဖြင့် "အဟံ ဈာနလာဘီ အမှိ-ငါသည် ဈာန်ရသူ ဖြစ်၏။ အဟံ ဝိမောက္ခလာဘီ အမှိ"ဤသို့ ပြောသူကို ကောဌာသံ ကတ္တာ(အစု ပြု၍ပြောသူ)ဟု ခေါ်၏။"အဟံ ပဌမသာ ဈာနသာ လာဘီ အမှိ-ငါသည် ပဌမ ဈာန်ကို ရသူဖြစ်၏။ သုညတသာ ဝိမောက္ခသာ လာဘီ အမှိ"ဤသို့ စသည်ဖြင့် အစုတပါးတွင် တစုတစုကိုယူ၍ ပြောသူကို "ဧကေကံ ကတ္တာ"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤကား ဋီကာဟောင်းဖွင့်ပုံတည်း။ ဤအဖွင့်သည် "သတိ-ပဋ္ဌာနာနံ လာဘီ အမှိတိ ဧဝံ ဧကေကကောဌာသဝသေနာပိ, ကာယာနုပဿ-နာသတိပဋ္ဌာနသာလာဘီ အမှိတိ ဧဝံ တတ္ထ (ထိုကောဌာသထဲ၌) ဧကေက-

ဓမ္မဝသေနာပိ ဝဒတော ပါရာဇိကမေဝ'' ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားနှင့် ညီပေသည်။ [ဋီကာသစ်၌ကား ကောင်္ဘသဒ္ဒအရ တမျိုးဖွင့်သွား၏။]

ပစ္စုပ္ပန္နဘဝသိတံ။ ။''ငါသည် စျာန်ရ၏၊ မဂ်ရ၏''ဟု ပြောရာ၌ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝကို မှီ၍ပြောမှ (ယခုရနေသည်ဟု ပြောမှ) ပါရာဇိက ကျသည်။ ''ရှေးဘဝတုန်းက စျာန်ရခဲ့ဘူးပြီ၊ မဂ်ရခဲ့ဘူးပြီ'' စသည်ဖြင့် ပြောလျှင် ပါရာဇိကမကျ။ ''အတိတဘဝေ သောတာပန္နောမှိ'' တိ ဝဒတော အတိတဘဝံ သန္ဓာယ ကထိတတ္တာ ပါရာဇိကံ နတ္ထိ၊ ဋီကာသစ်။]

အညာပဒေသရဟိတံ။ ။''သူတပါးကို ညွှန်ပြခြင်း''ဟူသည် မိမိကိုယ်ကို ပြောသော်လည်း ''ငါရသည်''ဟု မပြော။ ''ယော တေ ဝိဟာရေ ဝသတိ၊ သော ဘိက္ခု အရဟာ–အသင်ဒါယကာ၏ ကျောင်းဘုန်းကြီးသည် ရဟန္တာတည်း''ဟု သွယ်ဝိုက်၍ ပြောခြင်းတည်း။ ဤသို့ မိမိကိုပင် သူတပါးကဲ့သို့ (သူတပါးအဖြစ်ဖြင့်) ပြောလျှင် ပါရာဇိက မကျ။ နားထောင်သောဒါယကာက အဓိပ္ပါယ်ကို နားလည်လျှင် ထုလ္လစ္စဒုဋ္ဌ။ နားမလည်လျှင် ဒုက္ကဋ်တည်း။ ဤသို့ သူတပါးကို ပြောသလို မဟုတ်ပဲ ''ငါစျာန်ရသည်'' စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက် ပြောခြင်းကို ''အညာပဒေသရဟိတ''ဟု ခေါ်သည်။

အနုဓိမာနိကော။ ။မိမိကိုယ်ကို စျာန်ရ၊ မဂ်ရပုဂ္ဂိုလ်ဟု မထင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ''အနုဓိမာနိက''ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝါကြွား ညာဖြန်းလို သော မရိုးမသားစိတ်ဖြင့် ''ငါ စျာန်ရပြီ၊ မဂ်ရပြီ''ဟုပြောလျှင် ပါရာဇိကကျ၏။ [ကမ္မဋ္ဌာန်းကို လွန်စွာအားထုတ်နေသော ယောဂီဖြစ်လျှင် မိမိကိုယ်ကို ''စျာန်ရပြီ၊မဂ်ရပြီ''ဟု မှတ်ထင်တတ်၏။ ထိုသို့မှတ်ထင်သူကို ''အဓိမာနိက''ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့မှတ်ထင်၍ရိုးရိုးသားသားစိတ်ဖြင့် ''ငါစျာန်ရသည်၊မဂ်ရသည်'' ဟု ပြောလျှင် အာပတ်မသင့်ပါ။]

ဒီပေန္တော။ ။''ဒီပေန္တော၊ပြသော''ဟူရာ၌ မိမိကိုယ်ကို ''စျာန်၊မဂ်ရသူ'' ဟု သူတပါးသိအောင် စာရေး၍ ဖြစ်စေ ကိုယ်လက်အမူအရာဖြင့်ဖြစ်စေ နှုတ်အမူအရာဖြင့် ဖြစ်စေ ပြောပြခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ''ကာယေန ဝါစာ''ဟု ဆိုသည်။ [ဝါစာ၌ ယအက္ခရာ ကြေသည်။]

ဝိညတ္တိပဏေ။ ။ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ပြောပြသော ရဟန်းခ္ဍ ကိုယ်အမူအရာကို ဖြစ်စေနိုင်သောကာယဝိညတ် နှုတ်အမူအရာကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဝစီဝိညတ်ဖြစ်၏။ ထိုဝိညတ်တပါးပါးကို (နှားထောင်သူက) သိနိုင်လောက်သော အရပ်ကို "ဝိညတ္တိပထ ဝိညတ်ကို ယူနိုင်လောက်သောလမ်း" ဟုခေါ်၏။ "လမ်း" ဟူသည်လည်း အရပ်ဒေသတခုခုပင်တည်း၊ "ဌတ္ဌာ"ဟု ထည့်ပါ။ ထိုကဲ့သို့ ဝိညတ္တိပထခ္ဍတည်၍ "ဒိပေန္ဒော၊ ပြသောပုဂ္ဂိုလ်" ဟူလို။

ဥစေတ။ ။ပြောအပ်ပြအပ်သော အကြောင်းအရာကို နှုတ်ဖြင့် အပြောခံရ လက်စသည်ဖြင့် အပြခံရသော လူဇာတ်ရှိသူအခြားလူက (ပြောပြီးလျှင်ပြီးခြင်း) "ဤရဟန်းသည် စျာန်ရသူတည်း။ သို့မဟုတ် မဂ်ဖိုလ် ရသူတည်း" ဟု သိအပ်သော် (သိမှ) ပါရာဇိကကျသည်။ မသိလျှင်ကား ထုလ္လစ္စဉ်းသာတည်း။ မှန်၏— ပဌမပါရာဇိက၏အနီး အာပတ်သည် ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဖြစ်၍ ကြွင်းပါရာဇိက ၃-ပါးတို့၏ အနီးအာပတ်ကား ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဝိနယဝိနိစ္ဆယဋ္ဌ အောက်ပါဂါထာကို မိန့်သည်။

ဒုက္ကဋံ ပဌမယော၀၊ သာမန္တမိတိ ဝဏ္ဏိတံ။
သေသာနံ ပန တိဏ္ဏမ္ပိ၊ ထုလ္လစ္စယမုဒီရိတံ။

ပါရာဇိကကျသူ ရဟန်းထပ်၍ မပြုနိုင်

၁၀။ ပါရာဇိကေတ စတ္တာရော၊ အသံဝါသာ ယထာ ပုရေ။
အဘဗ္ဗာ ဘိက္ခုဘာဝါယ၊ သီသစ္ဆိန္နောဝ ဇီဝိတုံ။

၁၀။ ပါရာဇိကာ၊သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ်ကုန်သော။ဝါ၊ပါရာဇိက ကျကုန်သော။ စတ္တာရော၊ လေးယောက်ကုန်သော။ကော၊ဤပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်။ပုရေ၊ရှေးလူဖြစ်စဉ်,သာမဏေဖြစ်စဉ်အခါ၌။ အသံဝါသာ ကေကမ္မ, ကေဒ္ဒေသ,သမသိက္ခာဟူသော သံဝါသ မရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ) ယထာ၊ ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ ထို့အတူ။) အသံဝါသာ၊ ကေကမ္မ, ကေဒ္ဒေသ,

---

ပါရာဇိကေတော။ ။ပါရာဇိကကျပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ် ၄-ယောက်တို့၏ ရဟန်းကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းဆက်ဆံခွင့် မရှိတော့ကြောင်းကို ပြခြင်းဌါ "ပါရာဇိကေတော" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်။ ပါရာဇိကာ+ဧတေ" ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။ "ပါရာဇိကာ" အရ အာပတ်ကိုရင်း၊ သိက္ခာပုဒ်ကိုရင်း မယူပဲ ပါရာဇိကကျပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်များကိုယူရသည်။

ဝိဂ္ဂိုဟ်။ ။ပရာဇီယတော၊ သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ်၏။ ဤတို့ ထို့ကြောင့်။ ပါရာဇိကော၊ ပါရာဇိကမည်၏။ လောကဋ္ဌ လူဖြစ်ရှိုးလောက်အောင် မှားယွင်းမိသူသည် လူရာမဝင်တော့သကဲ့သို့ ထို့အတူ သာသနာတော်ဋ္ဌလည်း မေထုန်စသောအပြစ်ကြီးများကို ကျူးလွန်ကြသော ရဟန်းသည် ရဟန်းအရာ မဝင်တော့ချေ။ ထို့ကြောင့် "အဘဗ္ဗာ ဘိက္ခုဘာဝါယ" ဟုဆိုသည်။ သိက္ခာပုဒ်ကိုရင်း၊ အာပတ်ကိုရင်း ပါရာဇိကဟုခေါ်ရာ၌ ဝိဂ္ဂိုဟ် ပြုပုံကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ ပဌမပါရာဇိကအဖွင့်၌ ရှုပါ။

အသံဝါသာ ယထာ ပုရေ။ ။အတူတကွ ပေါင်းသင်းနေထိုင်ရာဖြစ်သော ကြောင့် ကေကမ္မ၊ ကေဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခာကို "သံဝါသ" ဟု ခေါ်၏။ သဟ+ဝသန္တိ တွေ့ဆုံတို့ သံဝါသော။ တွေ့၊ဤကေကမ္မ အစရှိသောသာသနာ့တာဝန်၌။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းတို့သည်။ သဟ၊ အတူတကွ။ ဝသန္တိ၊နေကြရ၊ဖြစ်ကြရကုန်၏။

သမသိက္ခာဟူသော သံဝါသမရှိကုန်သည်။ဝါ၊ ရဟန်းကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းခွင့် မရှိကုန်သည်။ (ဟောန္တိ၊ဖြစ်ကုန်၏။) သိသစ္ဆိန္နော၊ပြတ်ပြီးသော ဦးခေါင်းရှိသော ယောကျ်ားသည်။ ဇီဝိတုံ၊ အသက်တဖန် ရှင်ပြန်ခြင်းငှါ။ အဘဗ္ဗော ဣဝ၊ မထိုက်သကဲ့သို့။ (တထာ၊ တူ။) ဘိက္ခုဘာဝါယ၊ ရဟန်းအဖြစ်အကျိုးငှါ။ အဘဗ္ဗာ၊ မထိုက်ကုန်။

ဣတိ၊ ထိုသို့အတူတကွဖြစ်ကြရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သော၊ထိုသာသနာ့တာဝန်သည်။ သံဝါသော၊ သံဝါသမည်၏။ နတ္ထိ+သံဝါသော ဧတေဟိတိ အသံဝါ-သာ သံဝါသမရှိသူတို့။ ရှေးလူအဖြစ်သာမဏေအဖြစ်တုန်းက ရဟန်းကောင်းတို့နှင့် ပေါင်းသင်းမှု ဟူသော သံဝါသမရှိသကဲ့သို့ ထိုအတူ ပါရာဇိကကျပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်ရဟန်းကောင်းတို့နှင့်ပေါင်းသင်းမှုသံဝါသမရှိကြတော့။

ဧကကမ္မစသည်။ ။ရဟန်းခံ ဥပုသ် ပဝါရဏာစသော ကံကြီး ကံငယ်သည် ရဟန်းကောင်းတို့ အတူတကွ ပြုထိုက်သောကြောင့် ဧကကမ္မ မည်၏။ ဥပုသ်ပြုသောအခါ ရွတ်ပြအပ်သော ပါတိမောက်သည် ရဟန်းကောင်းတို့အတူတကွ ရွတ်ပြထိုက် နာယူထိုက်သောကြောင့် ဧကုဒ္ဒေသမည်၏။ ဝိနည်းဌိုလာသော သိက္ခာပုဒ်အားလုံးသည် ရဟန်းကောင်းတို့အတူတကွ သင်ယူပို့ချထိုက် ကျင့်ထိုက်သောကြောင့် သမသိက္ခာမည်၏။ [အကျယ်ကို ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ အသံဝါသောအဖွင့် ဘာသာဋီကာ၌ရှုပါ။ သမသိက္ခာနေရာဝယ် "သမသိက္ခတာ" ဟုလည်း ရှိ၏။]

အဘဗ္ဗာ ဘိက္ခုဘာဝါယ။ ။ပါရာဇိကကျပြီးသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်၄-ယောက်တို့သည် နောက်ထပ် ရဟန်းဖြစ်ခြင်းငှါ မထိုက်ကြတော့။ နောက်ထပ် ရဟန်းခံ၍ ရဟန်းမဖြစ်နိုင်တော့။ ဥပမာ—ဦးခေါင်းပြတ်ပြီးသူသည် နောက်ထပ် အသက်ရှင်ဖို့ရန် မဖြစ်တော့သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပါရာဇိကကျပြီးသူသည် နောက်ထပ် ရဟန်းအသက် မရှင်တော့-ဟူလို။ [သာမဏေအဖြစ်ဖြင့်ကား နေနိုင်သေး၏။ ထိုသို့ သာမဏေဖြစ်နိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ ဝဇ္ဇိပုတ္တက ဝတ္ထုအဖွင့်၌ ရှုပါ။]

ပရိယာယ်နှင့် အာဏတ္တိ ၅-မရ

၁၁။ ပရိယာယော စ အာဏတ္တိ၊ တတိယော ဒုတိယော ပန။
အာဏတ္တိယေဝ သေသေသု၊ ဒ္ဒယမေတံ နုလဗ္ဘတိ။

၁၁။ တတိယော၊ တတိယပါရာဇိကဋ္ဌ။ ပရိယာယော စ၊ ပရိယာယ် ပြောခြင်းကိုဝင်း။ အာဏတ္တိ စ၊ ဆင့်ခိုင်းခြင်းကိုဝင်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဒုတိယော ပန၊ ဒုတိယပါရာဇိကဋ္ဌကား။ အာဏတ္တိယေဝ၊ စေခိုင်းခြင်းကိုသာ။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ [ဝေဖြင့် ပရိယာယကို ကန့်သည်။] သေသေသု၊ ကြွင်းသော ပဌမစတုတ္ထ ပါရာဇိကတို့ဌ။ ဧတံ ဒ္ဒယံ၊ ဤပရိယာယ, အာဏတ္တိနှစ်ပါးစုံကို။ နုလဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။

ပရိယာယော။ ပေ။ တတိယော။ ။တတိယပါရာဇိကဋ္ဌ ပရိယာယ်ပြောခြင်းကြောင့်ဝင်း၊ စေခိုင်းခြင်းကြောင့်ဝင်း ပါရာဇိက ကျနိုင်၏။ ခဲ့ဦးအုံ— တတိယ ပါရာဇိကဋ္ဌ "မရဏဝဏ္ဏံ ဝါ သံဝဏ္ဏေယျ"ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်အရ သေခြင်းဌ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ပြောရာဝယ် တိုက်ရိုက်ပြောရုံသာမက ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောခြင်းလည်း ပါဝင်၏။ "မြစ်ထဲခုန်ချပြီး သေလိုက်လျှင်တော့ နာမည်ကျော်သွားမှာပဲ"ဟု ပြောခြင်းမျိုးလည်း ထိုသူ သေချင်အောင် ပရိယာယ် ပြောခြင်းပင်တည်း။ ထိုသို့ ပရိယာယ်ပြောခြင်းကြောင့် မိမိသေစေလိုသူက ထိုသူ ပြောသည့်အတိုင်း သူ့ကိုယ်သူ သတ်၍ သေလျှင် ပြောသူမှာ ပါရာဇိကကျ၏။ ထို့အတူ "ဒီလိုအကောင် သတ်မဲ့လူ မရှိဘူး"စသည်ဖြင့် (သွားရှိသတ်အောင်) ပရိယာယ်ပြောရာဌလည်း နည်းတူ။ သတ်ဖို့ရန် စေခိုင်းခြင်းဟူသော အာဏတ္တိဌကား "ပါရာဇိက"ဟု အထူးပြောဖွယ်မလို။

ဒုတိယော ပန။ ။ဒုတိယပါရာဇိကဋ္ဌကား ပရိယာယ်ကြောင့် ပါရာဇိကမကျ။ တိုက်ရိုက်စေခိုင်းအပ်သူက ခိုးမှု ပါရာဇိက ကျသည်။ ခဲ့ဦးအုံ— "မည်သည့်အရပ်ဌ ဥစ္စာတွေ ရှိလေရဲ့ အစောင့်အရှောက်လည်း မရှိ သွားပြီးခိုးလျှင် အလွယ်တကူ ရနိုင်တာပဲ"ဟု ခိုးအောင် ပရိယာယ်ပြောသော်လည်း (ကြား

ပဌမပါရာဇိကအင်္ဂါ ၂-ပါး

၁၂။ သေဝိတုကာမတာစိတ္တံ၊ မဂ္ဂေ မဂ္ဂပ္ပဒေသနံ။
ဣမံ မေထုနမမ္မဿ၊ အာဟု အင်္ဂဒွယံ ဗုဒ္ဓာ။

၁၂။ သေဝိတုကာမတာစိတ္တံ၊ မိုဝဲခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ စိတ်ရင်း။ ဝါ၊ မိုဝဲလိုသောစိတ်ရင်း။ မဂ္ဂေ၊ သူ၏မဂ်၌။ မဂ္ဂပ္ပဒေသနံ၊ မိမိမဂ်ကို သွင်းခြင်းရင်း။ ဣမံ ဒွယံ၊ ဤနှစ်ပါးအပေါင်းကို။ မေထုနမမ္မဿ၊ မေထုနဓမ္မ ပါရာဇိက၏။ အင်္ဂံ၊ အင်္ဂါဟူ၍။ ဗုဒ္ဓာ၊ အဋ္ဌကထာဆရာ ပညာရှိတို့သည်။ အာဟု၊ ဆိုကြကုန်ပြီ။

သူက သွားရ ခိုးစေကာမူ) ပြောသူမှာ ပါရာဇိကမကျ။ တိုက်ရိုက်စေခိုင်းမှ ကျသည်။

သေဝေသု။ ။ဒုတိယမှ တတိယကြွင်းသော ပဌမ စတုတ္ထဋ္ဌကား ပရိ-ယာယ်ပြောမှုကြောင့်ရင်း၊ မေထုန်မိုဝဲခိုင်းမှုကြောင့်ရင်း၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို အပြောခိုင်းမှုကြောင့်ရင်း ပါရာဇိကမကျ။ထို့ကြောင့် "သေဝေသု ဒွယမေတံ နလဗ္ဘတိ" ဟု ဆိုသည်။

အင်္ဂဒွယံ။ ။အင်္ဂသဒ္ဒါသည် "အကြောင်း" ဟူသောအနက် "အစိတ်" ဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ လူဟု ခေါ်ဝေါ်ဖွယ်ရန် လူ၏အစိတ်အပိုင်း အင်္ဂါစုံ ရသကဲ့သို့ ပဌမပါရာဇိက အာပတ်သင့်ဖွယ်ရန် အစိတ်အင်္ဂါ ၂-ပါး ပြည့်စုံ ရသည်။ "သေဝိတုကာမတာစိတ္တံ" ဖြင့် မေထုန်မိုဝဲလိုသောစိတ်ကို ပြ၏။ "မဂ္ဂေ မဂ္ဂပ္ပဝေသနံ" ဖြင့် သူ၏မဂ်တွင်းသို့ ကိုယ့်မဂ်ကို သွင်းခြင်းကိုပြသည်။ [ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌီကာ၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထား၏။]

မေထုနမမ္မဿ။ ။ဤပုဒ်၏ ဝိဂြိုဟ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌီကာ၌ ပြ ထားပြီ။ ထို၌ "မိထုနာနံ+အယံ မေထုနော" ဟု ဓမ္မော၏ ဝဲ၍ ပုလ္လိင်ချ၏။ ဋီကာသစ်၌ နပုလ္လိင်တွေ့ရသည်။ပါဠိတော်မျှားဌ "မေထုနော ဓမ္မော နု ပဋိ-သေဝိတမ္ဘော" စသည်ဖြင့် ပုလ္လိင်ပင်တည်း။ဤဝိဂြိုဟ်အရ မေထုန်အကျင့်ကိုသာ

ဒုတိယပါရာဇိကအင်္ဂါ ၅-ပါး

၁၃။ မနုဿသံ တထာသညိ၊ ထေယျစိတ္တဉ္စ ဝတ္ထုနော။
ဂရုတာ အဝဟာရော စ၊ အဒိန္နာဒါနဟေတုယော။

၁၃။ မနုဿသံ၊လူ၏ဥစ္စာဂုဏ်း။တထာသညိ၊ထိုလူ့ဥစ္စာဟုအမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဂုဏ်း။ [တာပစ္စည်း အကြောကြံ။] ထေယျစိတ္တဉ္စ၊ ခိုးသူ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ စိတ်ဂုဏ်း။ဝါ ခိုးလိုသောစိတ်ဂုဏ်း။ဝတ္ထုနော၊ခိုးယူအပ်သောဝတ္ထု၏။ ဂရုတာ၊ တမတ်, တမတ်ထက် အပိုအလွန်ကိုထိုက်သော ဂရုကုဝတ္ထု၏အဖြစ်ဂုဏ်း။ ဝါ၊ဝဟာရောစ၊ခိုးယူခြင်းဂုဏ်း။ (ဤတိ၊ဤ ၅-ပါးကိုသည်။) အဒိန္နာဒါ-နဟေတုယော၊ အဒိန္နာဒါနဒုတိယပါရာဇိက၏ အကြောင်း အင်္ဂါတို့တည်း။

ရသော်လည်း ထိုအကျင့်ကြောင့် သင့်အပ်သော အာပတ်ကိုပါ ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် "မေထုနဓမ္မ"ဟု ခေါ်နိုင်ပါသည်။

မနုဿသံ စသည်။ ။"မနုဿသံ"ဖြင့် လူ့ဥစ္စာကို ပြသည်။ [လူ့ဥစ္စာကို ခိုးမှ ပါရာဇိကကျ၏။ တိရစ္ဆာန်ဥစ္စာ နတ်ဥစ္စာကို ခိုးလျှင် မကျ။] "တထာ-သညိ"ဖြင့် လူ့ဥစ္စာဟုသိခြင်းကိုပြ၏။ "ထေယျစိတ္တံ"ဖြင့် ခိုးလိုသောစိတ်ကို ပြ၏။ "ဝတ္ထုနော ဂရုတာ"ဖြင့် ခိုးအပ်သော ဥစ္စာ၏ ဂရုကအဖြစ်ကိုပြ၏။ [တမတ်-တမတ်တန်ပစ္စည်းမှစ၍ အထက်ဖြစ်သော ၎င်း ပစ္စည်းဝတ္ထုကို အလေးဂရုပြုအပ်သောကြောင့် (ထိုပစ္စည်းလောက်ကို ခိုးလျှင်ပင် ထိုခေတ်က အသတ်ခံရသောကြောင့်) "ဂရု"ဟုဆိုသည်။] "အဝဟာရော"ဖြင့် ပါဠိတော်၌ လာသော အာဒိယေယျ ဟရေယျ စသော ခိုးနည်း ၂၅-တို့တွင် တပါးပါးဖြင့် ခိုးခြင်း လုခြင်း လိမ်ခြင်း ဒမြတိုက်ခြင်းကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။တမတ်၊ တမတ်တန်မှစ၍ အထက်ကိုခိုးလျှင် ပါရာဇိက။ တပဲ၊ တပဲတန်မှစ၍ အောက်ကိုခိုးလျှင် ဒုက္ကဋ်။ အလယ်ငွေနှင့် တန်ဖိုးရှိသော ပစ္စည်းကို ခိုးလျှင် ထုလ္လစ္စဉ်းတည်း။

တတိယပါရာဇိကအင်္ဂါ ၅-ပါး

၁၄။ ပါဏော မာနုသကော ပါဏ-သညိတာ ဃာတစေတနာ။
ပယောဂေါ တေန မရဏံ၊ ပဠေတေ ဝဓဟေတုယော။

၁၄။ မာနုသကော၊ လူဇာတ်ရှိသော။ ပါဏော၊ သတ္တဝါဇင်း။ ပါဏ-သညိတာ၊ သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်ဇင်း။ ဃာတစေတနာ၊ သတ်ကြောင်းစေတနာဇင်း။ ပယောဂေါ၊ သတ်ကြောင်းလုံ့လဇင်း။ တေန၊ ထိုလုံ့လကြောင့်။ မရဏံ၊ သေခြင်းဇင်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) ဧတေ ပဠေ၊ ဤ၀ါးပါးတို့သည်။ ဝဓဟေတုယော၊ သတ်ခြင်း၏အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။ ၀ါ၊ မနုဿဝဓဂဟတတိယပါရာဇိက၏ အကြောင်းအင်္ဂါတို့တည်း။

ပါဏော ပါဏသညိတာ။ ။"ပါဏော မာနုသကော"ဖြင့် လူဇာတ်ရှိခြင်းကိုပြ၏။ [လူကိုသတ်မူ ပါရာဇိက။ နှတ်ကိုသတ်လျှင် ထုလ္လစ္စဉ်း။ တိရစ္ဆာန်ကိုသတ်လျှင် သပ္ပါဏကဝဂ်-သဉ္စိစ္စပါဏ သိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ်။] "ပါဏသညိတာ"ဖြင့်သတ္တဝါဟု အမှတ်ရှိခြင်းကိုပြ၏။["မနုဿသညိတာ"ဟု မဆိုပဲ "ပါဏသညိတာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် သက်ရှိသတ္တဝါမှန်းသိလျှင် လူကို သားကောင်ထင်၍ သတ်သော်လည်း ပါရာဇိကကျ၏။]

ဃာတစေတနာစသည်။ ။"ဃာတစေတနာ"ဖြင့် သတ်လိုသောစိတ်ကိုပြ၏။ [သတ်လိုသောစိတ်မရှိပဲ မတော်တဆ သေစေမိလျှင် အနာပတ္တိ။] "ပယောဂေါ"ဖြင့် သာဟတ္ထိက စဇသော ပယောဂကိုပြ၏။"တေန မရဏံ"ဖြင့် သေခြင်းကိုပြ၏။ [ထိုပယောဂကြောင့်သေမှ ပါရာဇိက။ အခြားပယောဂကြောင့်သေလျှင် အနာပတ္တိ။]

စတုတ္ထပါရာဇိကအင်္ဂါ ၅-ပါး

၁၅။ အသန္တေတာ အတ္တနိ ပါပမိစ္ဆတာ-
ယာရောစနာ တဿ မနုဿဇာတိတာ။
နာညာပဒေသော စ တဒေဝ ဇာနနံ၊
ပဋ္ဌေတ္ထ အင်္ဂါနိ အသန္တဒီပနေ။

၁၅။ အတ္တနိ၊ မိမိ၌။အသန္တေတာ၊ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ၏ ထင်ရှားမရှိသည်၏ အဖြစ်၎င်း။ ပါပမိစ္ဆတာယ၊ ယုတ်မာသောအလိုရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့်။အာရောစနာ၊ ပြောခြင်း၎င်း။တဿ၊ထိုပြောအပ်ရာပုဂ္ဂိုလ်၏။ မနုဿဇာတိတာ၊လူဇာတ်ရှိသူ၏ အဖြစ်၎င်း။ နာညာပဒေသော စ၊ သူတပါးကဲ့သို့ မည္သည်ပြခြင်း၎င်း။ တဒေဝ၊(တဒါ+ဧဝ)၊ ထိုပြောရာခဏ၌ပင်။ဇာနနံ၊ သိခြင်း၎င်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) အသန္တဒီပနေ၊ ထင်ရှားမရှိသော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ထင်ရှားပြခြင်းဟူသော။ ဤ၊ ဤစတုတ္ထပါရာဇိကဋ္ဌ။ အင်္ဂါနိ၊ အင်္ဂါတို့သည်။ ပဋ္ဌ၊ ၀ါးပါးတို့တည်း။

အသန္တေတာစသည်။ ။"အတ္တနိ အသန္တေတာ"ဖြင့် ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ၏မိမိ၌ မရှိခြင်းကိုပြ၏။ "ပါပမိစ္ဆတာယ အာရောစနာ"ဖြင့် ကြားဝါလိုသော အလိုဆိုး (ယုတ်မာသောအလို) ရှိခြင်းကိုပြ၏။ [ယုတ်မာသော အလိုကြောင့် မဟုတ်ပဲ အဓိမာနကြောင့်ပြောလျှင် အနာပတ္တိ။ ညှဉ်ဖျင်း တွေ့ဝေခြင်းကြောင့် ပြောလျှင်လည်း အနာပတ္တိ ဟု ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။] "တဿ-မနုဿဇာတိတာ"ဖြင့် ပြောရာ ပုဂ္ဂိုလ်က လူဇာတ်ရှိခြင်းကိုပြ၏။ [နတ်ကို ပြောလျှင် ပါရာဇိကမကျ။] "နာညာပဒေသော"ဖြင့် သူတပါးကဲ့သို့ မည္သည်ပြခြင်းကို ပြ၏။ [စတုတ္ထပါရာဇိကဋ္ဌ "ပရိယာယ်ကို မရအပ်"ဟု ဆိုခဲ့၏။ မိမိကိုယ်ကိုပင် သူတပါးအနေအားဖြင့် ပြောခြင်းသည် ပရိယာယ်အားဖြင့် ပြောခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါရာဇိကမသင့်။ "အပြောခံရသူက ပြောသည့် အတိုင်းသိလျှင် (စျာန်ရ သို့မဟုတ် အရိယာဟု သိလျှင်) ထုလ္လစ္စည်း။ မသိလျှင် ဒုက္ကဋ်"ဟု ဆိုခဲ့သည်။ "တဒေဝ ဇာနနံ"ဖြင့် ပြောပြီးရာခဏ၌ သိခြင်းကိုပြသည်။

ပါရာဇိက ၂၄-ပါး

၁၆။ အသာမောရဏာ စတ္တာရော၊ ဘိက္ခုနီနုမဘာဗ္ဘကာ။
ကောဒသ စ ဝိဘ္ဘန္ဓာ၊ ဘိက္ခုနီ မုဒုပိဋ္ဌိကော။
၁၇။ လမ္မိ မုဂေန ဂဏ္ဍေန္ဓော၊ အဂ်ိတာတံ ပရသ္ယ စ။
တဂ္ဂေ္ဌဝါဘိနိသီဒန္ဓော၊ စတ္တာရော အနုလောမိကာ။
၁၈။ မဂ္ဂေ မဂ္ဂပ္ပဝေသနာ၊ မေထုနသ္ယ ဂ္ဂဟောဂတာ။
စတ္တာရောတိ စတုဗ္ဗိသ၊ သမောဝနာ ပါရာဇိကာတိ။

၁၆-၁၇-၁၈။ ဘိက္ခုနီနံ၊ ဘိက္ခုနီတို့၏။ အသာမောရဏာ၊ဘိက္ခုတို့နှင့် မဆက်ဆံကုန်သော။စတ္တာရော၊လေးပါးသောပါရာဇိကတို့ဝင်း။အာဘဗ္ဘကာ စ၊ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကိုမထိုက်ကုန်သော။ဧကာဒသ၊၁၁-ယောက်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့ဝင်း။ဝိဘ္ဘန္ဓာ၊ မရုပ်မဇာဉ် လူ့ဘောင်သို့လည်သော။ဝါ၊ လူဝတ်ကြောင်

အသာမောရဏာ စတ္တာရော။ ။ယခုအခါ ရထိုက်သော ပါရာဇိကတို့ကို ပေါင်းရှုပြလိုသောကြောင့် "အသာမောရဏာ" စသည်ကို မိန့်သည်။ ဘိက္ခုနီတို့အတွက် ပါရာဇိက သိက္ခာပုဒ် ၈ ပါးရှိ၏။ ထို ၈-ပါးတွင် ၄-ပါးသည် ဘိက္ခုတို့နှင့် တူသောကြောင့် သာမောရဏ (ဘိက္ခုတို့နှင့် ဆက်ဆံသော) ပါရာဇိကမည်၏။ ကျန် ၄-ပါးသည် ဘိက္ခုတို့နှင့် မဆက်ဆံသောကြောင့် အသာမောရဏ ပါရာဇိကမည်၏။ထို ၄-ပါးကား–ဥဗ္ဘတောဏုမဏ္ဍလိကာ၊ဝဇ္ဇပ္ပဋိ-စ္ဆာဒိကာ၊ ဥက္ခိတ္တာနုဝတ္တိကာ၊ အဒ္ဒဝတ္ထုကာတို့တည်း၊ အကျယ်ကို ဘိက္ခုနီ ပါတိမောက်ဌ်ရှုပါ။

အာဘဗ္ဘကာ ဧကာဒသ။ ။[ပဏ် ထေ ပက် ဆာန်၊ ပဏ္ဍာနန်၊ ဒုသံဥဘော ဗျည်း။] ပဏ္ဍုက်၊ ဧထယျသံဝါသက၊ တိတ္ထိယပက္ကန္တက၊ တိရစ္ဆာန်၊ [မာတု-ဃာတက၊ ပိတုဃာတက၊ အရဟန္တဃာတက၊ လောဟိတုပ္ပါဒက၊ သံဃဘေ-ဒကဟူသော] အာနန္တရိယကံထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၅-ယောက်၊ ဘိက္ခုနီဒူသက-ဥဘတောဗျည်း။ ဤတကျိပ်တယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် မူလကပင် ရဟန်းမပြုထိုက်သောကြောင့် ပါရာဇိက (သာသနာတော်မှ ဆုံးရှုံးစေအပ် သူများ) ဖြစ်ကြ၏။

အဝတ်ကို ဝတ်သော။ ဘိက္ခုနီ၊ ဘိက္ခုနီဌင်း။ မုဒုပိဋ္ဌကော၊ နှည့်ပျော့ပျောင်းသော ကျောက်ကုန်းရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိအင်္ဂါဇာတ်ကို မိမိ၏ မုခမင်, ဝစ္စမင်သို့ သွင်းသော ရဟန်းဌင်း။ လမ္မိ၊ ရှည်သော အင်္ဂါဇာတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ မိမိမုခမင်, ဝစ္စမင်သို့ သွင်းသောရဟန်းဌင်း။ ပရိယာ၊ သူတပါး၏။ အင်္ဂါဇာတိ၊ အင်္ဂါဇာတ်ကို။ မုခေန၊ ပါးစပ်ဖြင့်။ ဂဏှန္တော၊ စုပ်ယူသော ရဟန်းဌင်း။ တတ္ထော၊ ထိုသူတပါး အင်္ဂါဇာတ်ပေါ်၌ပင်။ အဘိနိသီဒန္တော၊ ဖိ၍ထိုင်သောရဟန်းဌင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) မဂ္ဂေ မဂ္ဂပ္ပဝေသနာ မေထုနဿ၊ မဂ္ဂေ မဂ္ဂပ္ပဝေသန မေထုန်အား။ အနုလောမိကာ၊ လျော်စွာ ဖြစ်ကုန်သော။ စတ္တာရော၊ လေးပါးသော ပါရာဇိကတို့ဌင်း။ ဣဒ၊ ဤခုဒ္ဒသိက္ခာ၌။ အာ-ဂတာ၊ တိုက်ရိုက်လာကုန်သော။ စတ္တာရော၊ လေးပါးသောပါရာဇိကတို့ဌင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ သမောဓာနာ၊ အပေါင်းအားဖြင့်။ ပါရာဇိကာ၊ ပါရာဇိကတို့သည်။ စတုဒ္ဒိသား ၂၄-ပါးသည်။ (ဘဝန္တို၊ ဖြစ်ကုန်၏။) ဣတိ၊ ပါရာဇိကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။

ဝိမုဉ္စန္တော ဘိက္ခုနီ။ ။ဘိက္ခုနီတို့သည် လူထွက်လိုသောအခါ သိက္ခာချဖွယ်မလို။ လူအာဝတ်ကိုဝတ်လိုက်လျင် သို့မဟုတ် သက်နှီးကိုပင် လူဝတ်သလို ဝတ်လိုက်လျင် လူဝတ်ကြောင်ဖြစ်ရုံသာမက နောက်ထပ်လည်းဘိက္ခုနီ မဖြစ်တော့ရကား ပါရာဇိကကျသူနှင့်တူတော့၏။

မုဒုပိဋ္ဌကော။ ။ကျောက်ကုန်း (ခါး)ကို ပျော့အောင် အလေ့အကျင့်လုပ်ထားသောကြောင့် နှည့်ပျော့ပျောင်းသော ကျောက်ကုန်းရှိသူကို "မုဒုပိဋ္ဌ-က"ဟု ခေါ်၏။ [မုဒု+ပိဋ္ဌိ ယဿာတိ မုဒုပိဋ္ဌကော။] ထိုသူသည် ကျောက်ကုန်းနှည့်ရုံမျှဖြင့် ပါရာဇိက မကျပါ။ သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့သော အခါ ခါးကိုကုန်း၍ မိမိ၏ အင်္ဂါဇာတ်စုပ်မှု၊ ဝစ္စမင်သို့ သွင်းမှု တခုခုပြုမှ ပါရာဇိက ကျသည်။

လမ္မီ။ ။လမ်း ယဿ အတ္ထိဘိ လမ္မီ။ ယဿ၊ အကြင်ရဟန်း၏။ လမ်း၊ တွဲလျားကျသော အင်္ဂါဇာတ်သည်။ ဝါ၊ ရှည်သော အင်္ဂါဇာတ်သည်။ အတ္ထိ၊

ရှိ၏။ ဤသို၊ ထို့ကြောင့်။ သော၊ ထိုရဟန်းသည်။ လမ္မီ၊ မည်၏။ ဤရဟန်း လည်း အင်္ဂါဇာတ် ရှည်ရုံဖြင့် ပါရာဇိက မကျပါ။ သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့သည့်အတွက် ထိုအင်္ဂါဇာတ်ကို မိမိပါးစပ်ဖြင့် စုပ်မှု၊ ဝစ္စမဂ်သို့သွင်းမှု တခုခုပြုမှု ပါရာဇိက ကျသည်။

မုခေန။ပေ။ပရဿ။ ။သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့သည်ဖြစ်၍ အိပ်ပျော်နေသော သို့မဟုတ် အမှတ်တမဲ့နေသော သူတပါး၏ အင်္ဂါဇာတ်ကို ပါးစပ်ဖြင့် စုပ်ယူသော ရဟန်းသည် ပါရာဇိက ကျသည်။

တတ္ထေဝါဘိနိသီဒန္တော။ ။သာသနာတော်၌ မပျော်မွေ့သော ရဟန်းသည် သူတပါး၏ တောင့်တင်းခိုင်မာနေသော အင်္ဂါဇာတ်ပေါ်၌ မိမိ၏ ဝစ္စမဂ်ဖြင့် ဖိ၍ ထိုင်သည်ရှိသော် ပါရာဇိက ကျ၏။

စတ္တာရော အနုလောမိကာ။ ။မုဒုပိဋ္ဌိကစသော ၄-ယောက်သည် မိထုနမည်သော ယောကျ်ားမိန်းမတို့၏ ပေါင်းဖော်ခြင်း မဟုတ်ပါသော်လည်း မဂ်တခု၌ မဂ်တခုကို သွင်းခြင်းကြောင့် မေထုနပါရာဇိက၏ အလျော်ဖြစ်ရကား "အနုလောမကပါရာဇိက" အမည်ရသည်။

ဤခေဒတာ။ ။ဤခုဒ္ဒသိက္ခာ၌ တိုက်ရိုက်လာသော ပဌမ (မေထုနဓမ္မ) ပါရာဇိကစသော ၄-ပါး။

စတုဗ္ဗိဓ သမောဓာနာ။ ။အားလုံးပေါင်းသော် ပါရာဇိကဖြစ်နေသော ပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်း ၂၄-ပါး ရှိသည်။ [ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ လက်ဝဲနှင့် တက္ခ ပြထားပြီ။]

မှတ်ချက်။ ။မာတုဃာတက၊ ပိတုဃာတက၊ အရဟန္တဃာတကတို့သည် ရဟန်း မဟုတ် လူဝတ်ကြောင် သာမဏေများတည်း။ ဘိက္ခုနီဒူသကလည်း လူဝတ်ကြောင်သာမဏေပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ရဟန်းဘဝမှကျသော ပါရာဇိကများ မဟုတ်ရကား သီးခြားပါရာဇိကအဖြစ်ဖြင့် ပြရသည်။ လမ္မီစသော ၄-ယောက်တို့ကား ရဟန်းများတည်း။ သူတို့၏အမှုသည် ပဌမပါရာဇိက၌ ပါဝင်၏။ သို့သော် မေထုန်မှီဝဲသူများ မဟုတ်သောကြောင့် သီးခြားခွဲ၍ ပြရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဂရုကနိဒ္ဒေသ

ဂရုကာ နဝါတိ—

ဂုရုကာ နဝါတိ၊ "ဂရုကာ နဝ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

ဂရုကာ။ ။ပရိဝါသ် မာနတ်ဆောက်တည်ရခြင်းဟူသော ကြီးလေးသော ကံဖြင့် ဖြေဖျောက်မှု ပြေနိုင်သောကြောင့် သံဃာဒိသိသ် အာပတ်များကို "ဂရုကအာပတ်"ဟု ခေါ်ရသည်။ [ထုလ္လစ္စဥ်း စသော အာပတ် ၅-ပုံကား ဒေသနာပြောရုံမျှဖြစ်သော ပေါ့သောကံဖြင့် ဖြေနိုင်သောကြောင့် လဟုက အာပတ်မည်၏။]

မှတ်ချက်။ ။ပါရာဇိကအာပတ်ကိုလည်း "ဂရုကအာပတ်"ဟုခေါ်နိုင်၏။ သို့သော် ပါရာဇိကတို့ကို သီးခြားပြအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ မယူရတော့။ ဂရုကအရ ပါရိုသေသ နည်းအားဖြင့် သံဃာဒိသိသ်ကိုသာ ယူရသည်။ ထို့ပြင်— အာပတ်ဖြေမှု၏ ဂရုကနာမည်ကို အာပတ်ပေါ်တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် အာပတ်ကိုဂင်း၊ ပရမ္ပရူပစာရ (အဆက်ဆက်တင်စား အပ်သော ဖလူပစာရ) အားဖြင့် ထိုအာပတ်ကိုပြသော သိက္ခာပုဒ်များကိုဂင်း "ဂရုက"ဟု ခေါ်နိုင်သည်။

နဝ။ ။ဂရုကသံဃာဒိသိသ် အာပတ်တို့သည် ပါတိမောက်၌ လာသည့် အတိုင်း ပဌမာပတ္တိက ၉-ပါး ယာဝတတိယက ၄-ပါးရှိသော်လည်း ယာဝ တတိယက ၄-ပါးတို့သည် သံဃာက ၃-ကြိမ်ပြည့်အောင် ကမ္မဝါစာဖြင့်ဆုံးမ၍ မရမှ သင့်ရသောကြောင့် သင့်ဖို့ရန်မလွယ်ကူ။ လွန်ကျူးရာခဏ၌ သင့်အပ် သော ပဌမာပတ္တိက အာပတ် ၉-ပါးတို့သာ သင့်ဖို့ရန်လွယ်ကူသောကြောင့် ထို ၉-ပါးတို့ကိုသာ ဤခုဒ္ဒသိက္ခာ၌ ပြထားသည်–ဟု မှတ်ပါ။

သုက္ကဝိသဒ္ဒိသိက္ခာပုဒ်

၁၉။ မောစေတုကာမတာ သုက္က-သုပက္ကမ္မ ဝိမောစယံ။
အညတြ သုပိနန္တေန၊ သမဏော ဂရုကံ ဖုသေ။

၁၉။ သုပိနန္တေန၊ အိပ်မက်၌ သုတ်လွတ်ခြင်းကို။ အညတြ၊ ကြဉ်ထား၍။ မောစေတုကာမတာ၊ လွတ်စေခြင်းငှါအလိုရှိသူ၏အဖြစ်ဖြင့်။ဝါ၊လွတ်စေလိုသော စေတနာဖြင့်။ သုက္ကဿ၊ သုက်ကို။ ဥပက္ကမ္မ၊ လုံ့လပြု၍။ ဝိမောစယံ၊ လွတ်စေသော။ သမဏော၊ ရဟန်းသည်။ ဂရုကံ၊ ဂရုကအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ ["အနိဂ္ဂတသိက္ခာ" ပုဒ်ကို လိုက်စေနိုင်သော်လည်း ရှည်၍ ရှုပ်နေမည်စိုးသောကြောင့် မလိုက်ပဲ အနက်ပေးလိုက်သည်။] (ဝိ ပါ ၁-၁၅၁၊ ဝိ ဋ ၂-၁၀၅)

မောစေတုကာမတာ။ ။"ကာမတာယ"ဟု ဆိုလိုပါလျက်ဂါထာဖြစ်၍ အက္ခရာ မပိုစေခြင်းငှါဂုဏ်း၊ အလဇ္ဇိတာ- စသော ပုဒ်တို့၌ ယအက္ခရာ ကြေရိုး ရှိသောကြောင့်ဂုဏ်း ယအက္ခရာကို ချေထားသည်။

သုက္ကဿ ဥပက္ကမ္မ ဝိမောစယံ။ ။သုက်လွတ်အောင် လက်စသည်ဖြင့် လုံ့လပြု၍ လွတ်စေသော ရဟန်းသည် ဂရုက (သံဃာဒိသိသ်) အာပတ်သင့်၏။

အင်္ဂါ ၃-ပါး။ ။"မောစေတုကာမတာယ"ဖြင့် လွတ်စေလိုသော စေတနာရှိခြင်း အင်္ဂါကို ပြ၏။ "ဥပက္ကမ္မ ဝိမောစယံ"ဖြင့် လုံ့လပြုခြင်း အင်္ဂါ၊ သုက်လွတ်ခြင်းအင်္ဂါ ၂-ပါးကို ပြ၏။ ဤ အင်္ဂါ (၃) ပါးညီမှ (ပြည့်စုံမှ) ပဌမ သံဃာဒိသိသ် ဂရုကအာပတ် သင့်သည်။

အညတြ သုပိနန္တေန။ ။မေထုန်နှင့်စပ်၍ အိပ်မက် မက်သောအခါ ဤ အင်္ဂါ ၃-ပါးနှင့်ညီစွာ သုက်လွတ်တတ်ပါ၏။ သို့သော် မစောင့်ထိန်းနိုင်သော အရာဌာနဖြစ်သောကြောင့် အိပ်မက်ထဲ၌ သုက်လွတ်မှုကို အနာပတ်ဟု ခြွင်းချက်ပြုတော်မူသည်။ သို့ရာဝယ် ထိုကဲ့သို့ အိပ်မက် မမက်ဖို့ရန် "အိပ်

ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်

၂၀။ ဣတ္ထိသည်ဖြစ် မနုဿိတ္ထီ၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂဝါ။
သံဖုသန္တော ဥပက္ကမ္မ၊ သမဏော ဂရုကံ ဖုသေ။

၂၀။ မနုဿိတ္ထီ၊ လူမိန်းမကို။ ဣတ္ထိသည်ဖြစ်၊ မိန်းမဟု အမှတ်ရှိသည်။ (ဟုတ်မှာ၊ ဖြစ်၍ရင်း။) ကာယသံသဂ္ဂရာဂဝါ၊ ကာယသံသဂ္ဂရာဂရှိသည်။ (ဟုတ်မှာ၊ ဖြစ်၍ရင်း။) ဥပက္ကမ္မ၊ လုံ့လပြု၍။ သံဖုသန္တော၊ တို့ထိသော။ သမဏော၊ ရဟန်းသည်။ ဂရုကံ၊ ဂရုကအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ (ဝိ ပါ ၁-၁၇၂၊ဝိ ဌ ၂-၁၁၉)

ခါနီးဦး ဗုဒ္ဓါနုဿတိ- စသော ၁၀-ပါးတို့တွင် မိမိစိတ်ကြိုက် ကမ္မဋ္ဌာန်းတပါး ပါးကို ပွားများပြီးမှ အိပ်ရမည်”ဟု အဋ္ဌကထာဆရာ သြဝါဒ ပေးတော်မူသည်။

ဣတ္ထိသည်ဖြစ်မနုဿိတ္ထီ။ ။ထိုနေ့၌ ဖွားမြင်သော မိန်းကလေးပင်ဖြစ်စေ ကာမမူ မိန်းမဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ သံဖုသန္တောဘွယ်စပ်။ [မိန်းမဟု အမှတ်မရှိပဲ ပဏ္ဍုက် ယောကျ်ား- တိရစ္ဆာန်ဟု မှတ်ထင်၍ ကာယသံသဂ္ဂရာဂဖြင့် ကိုင်လျှင် ထုလ္လစ္စည်း။]

ကာယသံသဂ္ဂရာဂဝါ။ ။“ကာယ-ကိုယ်ဖြင့်+သံသဂ္ဂ-ရောနှော”ဟူသည် ကိုင်ခြင်း ဆွဲခြင်း ဆိတ်ခြင်း တို့ခြင်း နမ်းခြင်း-စသော လောကအပြုအမူ အားလုံးတည်း။ ထိုအမှုကိုပြုဖို့ရန် ရာဂရှိသူကို “ကာယသံသဂ္ဂရာဂဝါ”ဟု ဆိုသည်။

အဂ်ါ ၅-ပါး။ “မနုဿိတ္ထီ”ဖြင့်လူမိန်းမဖြစ်ခြင်းကိုပြ၏။ “ဣတ္ထိသည်”ဖြင့် လူမိန်းမမှန်းသိခြင်းကိုပြ၏။ “ကာယသံသဂ္ဂရာဂဝါ”ဖြင့် ကာယသံသဂ္ဂ-ရာဂ ရှိခြင်းကို ပြ၏။ “ဥပက္ကမ္မ”ဖြင့် ထိမိအောင် လုံ့လပြုခြင်းကို ပြ၏။ “သံဖုသန္တော”ဖြင့် လက်စသာည်ကို ကိုင်ခြင်းကိုပြသည်။ ဤသို့ အဂ်ါ ၅-ပါး စုံမှ သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သင့်သည်။

ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာသိက္ခာပုဒ်

၂၁။ တထာ သုဏာန္တိ ဝိညူဟိ၊ မဂ္ဂံ ဝါရဇ္ဇ မေထုနံ။
ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာရုဂေန၊ ဩဘာသေတ္ဝာ ဂရုံ ဖုသေ။

၂၁။ တထာ၊ ထို လူမိန်းမဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍။ သုဏာန္တိ၊ ကြားနိုင်လောက်သော။ ဝိညူဟိ၊ ပြောစကားကို နားလည်သူလည်း ဖြစ်သော။ (မနုဿိတ္ထိ၊ လူမိန်းမကို။) မဂ္ဂံဝါ၊ ဝစ္စမဂ်, ပဿာဝမဂ်ကို သော်၎င်း။ မေထုနံ ဝါ၊ မေထုန်ကိုသော်၎င်း။ အာရဇ္ဇ၊ အကြောင်းပြု၍။ ဒုဋ္ဌုလ္လ-ဝါစာရုဂေန၊ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာ၌ သာယာသောရုဂဖြင့်။ ဩဘာသေတ္ဝာ၊ ယုတ်ယုတ်မာမာ ပြောဆို၍ ဝါ-ယုတ်ယုတ်မာမာ ပြောဆိုခြင်းကြောင့်။ (သမဏော၊ ရဟန်းသည်။) ဂရုံ၊ဂရုကအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ (ဝိ ပါ ၁-၁၇၆၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၁၃၂)

မှတ်ချက်။ ။ကာယသံသဂ္ဂရာဂမရှိပဲ အမိကို အမိအချစ်အားဖြင့် ကိုင်လျှင် သံဃာဒိသိသ်မသင့်။ သို့သော် မသုံးသပ်ကောင်း မကိုင်ကောင်းသောကြောင့် အနာမာသဒုက္ကဋ်ကား သင့်သည်။ မိန်းမက အတင်းကိုင်ရာ၌ကား မိမိက မသာယာလျှင်ငုံ၊ သာယာသော်လည်း မလှုပ်မလှုက် ငြိမ်သက်စွာ နေလျှင်ရုံ အာပတ်မသင့်။

တထာသုဏာန္တိ။ ။"တထာ"ဖြင့် ဤတို့သည် မနုဿိတ္ထိ"ကို ညွှန်းသည်။ "သုဏာန္တိ-ကြားလောက်သော(ကြားနိုင်သော)"ဟု ဆိုသောကြောင့် "ဝေးလွန်း၍ မကြားနိုင်သော မိန်းမကို ပြောသော်လည်း အာပတ်မသင့်"ဟု ပြသည်။ ထို့အတူ တမန်စေလွှတ်၍ ပြောလျှင်ရုံ၊ စာရေး၍ပြောလျှင်ရုံ ဤသိက္ခာပုဒ်ဖြင့် အာပတ်မသင့်ဟု ဋ္ဌီကာဟောင်း၌ဆိုသည်။

ဝိညူ။ ။အနီးအပါး ကြားလောက်သောအရပ်၌ နေစေကာမူ ပြောအပ်သောစကားကို နားလည်သောမိန်းမအား ပြောမူ အာပတ်သင့်သည်။ ငယ်လွန်းသောကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ဘာသာစကားမတူသောကြောင့်ဖြစ်စေ ဖျင်းလွန်း(အ)

အတ္တကာမပါရိုစရိယသိက္ခာပုဒ်

၂၂။ ဝတ္ဌာ-တ္တကာမုပဋ္ဌာန-ဝဏ္ဏံ မေထုနရာဂိနော။
ဝါစာ မေထုနယုတ္တေန၊ ဂရု မေထုနယာစနေ။

၂၂။ မေထုနရာဂိနော၊ မေထုန်ဌ်ဖြစ်သော ရာဂရှိသောရဟန်း၏။ မေထုနယုတ္တေန၊ မေထုန်နှင့်စပ်ယှဉ်သော။ ဝါစာ (ဝါစာယ)၊ စကားဖြင့်။ (တနည်း) ဝစာ (ဝစေန)၊ ဖြင့်။ အတ္တကာမုပဋ္ဌာနဝဏ္ဏံ၊ မိမိအကျိုးငှါ ကာမဂုဏ်ဟု မေထုန်မှုဖြင့် ပြုစုလုပ်ကျေးခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။ [တနည်း အတ္တကာမုပဋ္ဌာနဝဏ္ဏံ၊ မိမိသည်. အလိုရှိအပ်သော မေထုန်မှုဖြင့် ပြုစုလုပ်

လွန်းသောကြောင့်ဖြစ်စေ နားမလည်သော မိန်းမအားပြောလျှင် အာပတ်မသင့်။

မဂ္ဂံ ဝါ။ ။"ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာ- ရှုန့်ရင်း ကြမ်းတမ်းသောစကား" ဟူသည် ဝစ္စမဂ်ပဿာဝမဂ်၏ လှုပတင့်တယ်ကြောင်းကို ချီးမွမ်းသောစကား၊ ဝစ္စမဂ်ပဿာဝမဂ်၏ မလှကြောင်း (ပဿာဝမဂ်ဌ် သိခရဏီ-အသားစွန်း ထွက်နေကြောင်း စသည်ဖြင့်)ကဲ့ရဲ့သော စကားတည်း။

မေထုနံ။ ။"ငါ့အား မေထုန်ပေးစမ်းပါ။ ငါ့အား-မေထုန်ပေးထိုက်ပါတယ်။ သင်၏ယောကျ်ားအား မေထုန် ဘယ်လိုပေးသလဲ" စသည်ဖြင့် မေထုန်နှင့် စပ်သော စကားလည်း ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာပင်တည်း။

အဂ်ါ ၅-ပါး။ ။"တထာ"ဖြင့် လူမိန်းမဖြစ်ခြင်း၊ လူမိန်းမဟု မှတ်ထင်ခြင်း အင်္ဂါ ၂-ပါးကို ပြ၏။ "မဂ္ဂံ ဝါ။ ပေ ။ ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာရုဝေန"ဖြင့် ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာကို ပြောရခြင်းဌ် သာယာသောရာဂကို ပြ၏။ "သြဘာသေတ္ဌာ" ဖြင့် ဝစ္စမဂ် ပဿာဝမဂ်နှင့်စပ်သော သို့မဟုတ် မေထုန်နှင့်စပ်သော ယုတ်မာသောစကားကို ပြောခြင်းကို ပြ၏။ "သုဏာဒ္ဓိ ဝိညု"ဖြင့် ထိုစကားကို နားလည်ခြင်းကို ပြ၏။

ဝတ္ဌာ။ ။ရှေသိက္ခာပုဒ်မှ တထာကိုလိုက်စေ၍ "ပြောအပ်သောစကားကို နားလည်၍ ကြားလောက်သော လူမိန်းမကို မိန်းမဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍

ကျေးခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူးကို။] ဝတ္ထာ၊ ပြောဆိုရ။ မေထုနယာစနေ၊ မေထုန်ကို တောင်းခြင်းကြောင့်။ ဂရု၊ ဂရုကအာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ [ဂရု ဟောတိတိ ဂရုကာပတ္တိ ဟောတိတိ အတ္ထော၊ ဋီကာသစ်။] (ဝိ ပါ ၁-၁၉၂၊ ဝိ ဋီ ၂-၁၃၆)။

ပြောဆို"ဟုအနက်မှတ်ပါ။ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌"ဝတ္ထာတိ ဒုဋ္ဌုလ္လောဘာသနေ ဝုတ္တပ္ပကာရံ သုဏာန္တိ ဝိညုံ ဣတ္ထိ ဣတ္ထိသညီယေ ဝ ဟုတ္ဝာ ဝတ္ထာ"ဟုဖွင့်သည်။

အတ္ထကာမုပဒ္ဒဝါနုဒ္ဓံ။ ။ဤပုဒ်ကို ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာသို့လိုက်၍ဋီကာ၌ ၂-နည်းဖွင့်၏။ထိုတွင် ပဌမနည်း၌ ... "အတ္ထ-မိမိအကျိုးငှါ+ကာမ-ဖောဌဗ္ဗာရုံ ကာမဂုဏ်ဟူသော မေထုန်ဖြင့်+ဥပဒ္ဒဝါန-ပြုစုလုပ်ကျေးခြင်း၏+ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို"ဟု အနက်မှတ်ပါ။

ဒုတိယနည်း။ ။ဤနည်း၌.... "အတ္ထ-မိမိသည်+ကာမ-အလိုရှိအပ်သော၊ (မေထုနရာဂဖြင့် တောင့်တအပ်သော)+ဥပဒ္ဒဝါန-ပြုစုလုပ်ကျေးခြင်း၏+ဝဏ္ဏံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို"ဟု အနက်မှတ်ပါ။ "မိမိအလိုရှိအပ် တောင့်တအပ်သော လုပ်ကျေးခြင်း၏ ဂုဏ်ကျေးဇူး"ဟူလို။

ဝဏ္ဏံ။ ။ဝဏ္ဏံကိုလည်း ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ၌ "ဂုဏံ-ဂုဏ်+အာနိသံသ-အကျိုးကျေးဇူး"ဟု ဖွင့်သည်။[ဝဏ္ဏသဒ္ဒါ၏အနက်တို့တွင်ဂုဏအနက်ကိုရင်း၊ ဂုဏသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် အာနိသံသအနက်ကိုရင်း ဖွင့်ခြင်းတည်း။] ဝဏ္ဏ အရ ဂုဏ်ကျေးဇူးပြောပုံမှာ ပါတိမောက်၌လာသည့်အတိုင်း "တေဒဂ္ဂံ ဘဂိ-နိယာ မာဒိသံ" စသောစကား၊ ထိုစကားနှင့် အလားတူစကားများတည်း။

မေထုနရာဂိနော။ ။ထိုသို့ပြောရာ၌ ပြောသောရဟန်း၏စိတ်မှာ မေထုန်မှီဝဲလိုသော ရာဂစိတ်ဖြစ်နေ၏။ ထိုရာဂဖြင့် "အရဟာသိ တုံ မေထုနံ ဒါတုံ-သင့်သည် ငါ့အား မေထုန် ပေးထိုက်၏"စသည်ဖြင့် မေထုန်ကိုတောင်းမှု ဤသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ်သင့်၏။ဒုဋ္ဌုလ္လဝါစာကို ပြောနေရခြင်း၌သာယာသော ရာဂဖြင့်"ဒေဟိ မေ မေထုနံ၊ ငါ့အား မေထုန်ပေးစမ်းပါ"ဟု တောင်းလျှင် ရှေသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ်သင့်သည် ဟု ရာဂ ၂-မျိုး ခွဲခြားပါ။ ဤသို့ ခွဲခြား

သဠာရိတ္တသိက္ခာပုဒ်

၂၄။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဝာ သန္ဒေသံ၊ ဣတ္ထိယာ ပုရိသဿ ဝါ။
ဝိမံသိတ္ဝာဟရံ·ပစ္စာ၊ သမဏာ ဂရုကံ ဖုသေ။

၂၃။ ဣတ္ထိယာ ဝါ၊ မိန်းမ၏သော်၎င်း။ ပုရိသဿ ဝါ၊ ယောကျ်ား၏သော်၎င်း။ သန္ဒေသံ၊ အကြောင်းအရာ ကောင်းစွာ ညွှန်ပြကြောင်းစကားကို။ [အကြောင်းအရာ ကောင်းစွာညွှန်ပြကြောင်းစာကို။] ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဝာ၊ လက်ခံပြီး၍။[လက်ခံပြီးနောက်။] ဝိမံသိတ္ဝာ၊ စုံစမ်းပြီး၍။[စုံစမ်းပြီးလျှင်] ပစ္စာဟရံ၊ ပြန်၍ဆောင်သော။ သမဏော၊ ရဟန်းသည်။ ဂရုကံ၊ ဂရုကဋေအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ ["ပစ္စာဟရံ"-ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ ရှေ့နောက် ပြောင်းထားသည်။] (ဝိ ပါ ၁-၁၉၇၊ ဝိဇ္ဇ ၂-၁၃၉)

ထားမှ မေထုန် တောင်းခြင်းတူသော်လည်း သိက္ခာပုဒ် ၂-မျိုးအရ အာပတ် ၂-မျိုး ကွဲပြားပုံကို နားလည်နိုင်မည်။

ဝါစာမေထုန ယုတ္တောန။ ။"ဝါစာယ"ဟု ဆိုလိုလျက် ယ-အက္ခရာကိုချေထားသည်။ ဝါစာယနှင့် လိင်တူအောင်"မေထုနယုတ္တာယ"ဟု ရှိသင့်သော်လည်း လိင်ဝိပလ္လာသနည်း (ဣတ္ထိလိင်မှ ပုလ္လိင်ပြန်သောနည်း) အားဖြင့် "မေထုန ယုတ္တောန"ဟု ထားသည်။ [ဤကား ဋီကာ အဖွင့်အတိုင်းတည်း။) "ဝစာမေထုန ယုတ္တောန"ဟုလည်း မှတ်ရှိ၏။ ဝစာ (ဝစေန)ဟု ပြင်ပါ။ထိုသို့ရှိခြင်းသည်ပါဠိတော်စာသွားနှင့် သဘောတူ၏။ပါဠိတော်၌လည်း"ဝစနေန"ဟု ရှိသည်။ ဤသိက္ခာပုဒ်၌ အင်္ဂါမျှားကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။ ဤ ဂါထာ၌ အကျဉ်းမျှသာဖြစ်၍ ကောက်ယူဖို့ မလွယ်ပါ။]

သန္ဒေသံ။ ။စေခိုင်းကြောင်းစကားကို"သန္ဒေသ"ဟု ခေါ်၏။ထိုကြောင့် ဋီကာဟောင်း၌ "အယမ္မိ ပုရိသဿ သန္ဒေသောယေဝ နာမ။ အာဏာပနံ-စေခိုင်းကြောင်းစကား၊ ဣတိ အတ္ထော"ဟု ဖွင့်သည်။ အချို့နေရာ စာပေး

စာယူအနေအားဖြင့် မှာကြားကြောင်းစကားကိုလည်း "သန္ဓေသကထာ"ဟု ခေါ်ကြ၏။ ဆိုလိုရင်းမှာ ယောကျ်ားဘက်ကဖြစ်စေ မိန်းမဘက်ကဖြစ်စေ စေခိုင်းသောအားဖြင့် မှာလိုက်သောစကား နှုတ်မှာစကားကို "သန္ဓေသ"ဟု ဆိုလိုသည်။ [သန္ဓေသိယတိ ဇေတေနာတိ သန္ဓေသော-စေခိုင်းသူ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ထင်ရှားပြကြောင်းစကား။ ဤသို့ သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။]

ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဘာ။ပေ။ပုရိသဿ ဝါ။ ။မိန်းမဘက်က(မိန်းမကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် မိုဘစသူတို့က)ဖြစ်စေ ယောကျ်ားဘက်က (ယောကျ်ားကိုယ်တိုင် သို့မဟုတ် မိဘစသူတို့က)ဖြစ်စေ"မည်သူကို အလိုရှိကြောင်း(လက်ထပ်လိုကြောင်း)"ကို သွားရ၍ ပြောပေးဖို့ရန် စေခိုင်းကြောင်း စကားကို "အိမ်း" သို့မဟုတ် "ကောင်းပြီ" သို့မဟုတ် "ပြောပေးမည်"ဟု ဝန်ခံခြင်းကို "ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဘာ"ဟု ဆိုသည်။

ဒီမံသိတ္ဘာ ဟရုံပစ္စဒေ။ ။ထိုသို့ ဝန်ခံပြီးနောက် သွားရ၍ဖြစ်စေ မိမိအထံသို့ လာသောကြောင့်ဖြစ်စေ"နှစ်သက် မနှစ်သက်"(လက်ထပ်လို-လက်မထပ်လို) ကို စုံစမ်း မေးမြန်း၏။ ထိုသို့ စုံစမ်းပြီးနောက် သူတို့၏စိတ်သဘောကို ပြန်၍ ဆောင်ပို့၏။ (ပြန်၍ ပြော၏။) [ဤ ရဟန်းကို "အောင်တမန်"ဟု ၎င်း၊ "အောင်သွယ်"ဟု ၎င်း ခေါ်၏။ "ထိုသူ ၂-ယောက် အောင်မြင်အောင် သွားလိုက် လာလိုက်အားဖြင့် ဆက်သွယ်ပေးသောရဟန်း"ဟူလို။

အင်္ဂါ ၅-မျိုး။ ။"ဤတို့ယာ ပုရိသဿ ဝါ"ဖြင့် ယောကျ်ား မိန်းမ ၂-ဦး သားတို့၏ လူဇာတ်ရှိခြင်း (လူသတ္တဝါဖြစ်ခြင်း) ကို ပြ၏။"သန္ဓေသ"ဟူသော အောင်သွယ်စကားဖြင့် အောင်သွယ်ပေးထိုက်သူ (လင်မယား မဟုတ်သူ၊ လင်မယားဖြစ်ဘူးသော်လည်း ကွာရှင်းထားသူ) ဖြစ်ကြောင်းကိုလည်း ပြ၏။ "ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဘာ"ဖြင့် အပြောခိုင်းသည်ကို ဝန်ခံခြင်းကိုရင်း၊ "ဒီမံသိတ္ဘာ"ဖြင့် စုံစမ်းခြင်းကိုရင်း "ပစ္စာဟရုံ"ဖြင့် ပြန်၍ ပြောခြင်းကိုရင်း ပြသည်။ ဤအင်္ဂါ ၅-ပါးညီလျှင် အာပတ် သင့်၏။ သူတို့ချင်း လက်ထပ်ခြင်း လက်မထပ်ခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်။

ကုဋ္ဌိကာရသိက္ခာပုဒ်

၂၄။ သံယာစိတပရိက္ခာရံ၊ ကတ္ဝာ-ဒေသိတဝတ္ထုကံ။
ကုဋိံ ပမာဏာတိက္ကန္တံ၊ အတ္တုဒ္ဒေသံ ဂရုံ ဖုသေ။

၂၄။ သံယာစိတပရိက္ခာရံ၊ မိမိကိုယ်တိုင် တောင်းအပ်သော ဒါး ပုဆိန် စသော ပရိက္ခာရာရှိသော။ အဒေသိတဝတ္ထုကံ၊ မည္သူ့ပြောအပ်သော ကျောင်းရှိသော။ ပမာဏာတိက္ကန္တံ၊ ပမာဏကိုလွန်သော။ အတ္တုဒ္ဒေသံ၊ မိမိဟူသော ညွှန်ပြထိုက်သူရှိသော။ [မိမိနေဖို့ဖြစ်သော။] ကုဋိံ၊ ဥလိတ္တစသော ကျောင်းငယ်ကို။ ကတ္ဝာ၊ ပြု၍။ [ပြုခြင်းကြောင့်။] (သမဏော၊ သည်။) ဂရုံ၊ သို့။ ဖုသေ၊ ၏။ (ဝိ ပါ ၁-၂၁၈၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၁၄၇)

သံယာစိတပရိက္ခာရံ။ ။ဘုရားရှင်၏အထွာတော်အားဖြင့်အလျား ၁ ၂-ထွာ အနံ ၇-ထွာမျှရှိသော ကျောင်းငယ်ကို "ကုဋိ" ဟု ခေါ်၏။ထိုကုဋိကိုဆောက်လုပ်ရာ၌ ကျောင်းဒကာ သို့မဟုတ် ကျောင်းအမ မရှိသောကြောင့် သစ် ဝါးမြေ စသည်ကို ခုတ်ယူဖို့ တူးယူဖို့ရန် ရဟန်းကိုယ်တိုင် ဒကာတို့အိမ်သို့သွား၍ "ဒါး ၄ါးကြစမ်းပါ၊ ပေါက်တူး ၄ါးကြစမ်းပါ၊ လှည်း ၄ါးကြစမ်းပါ" စသည်ဖြင့် တောင်းရ၏။ ထိုသို့ (တောင်းအပ်-၄ါးအပ်)သော ဒါးစသော ပရိက္ခာရာရှိသော ကုဋိကို "သံယာစိတပရိက္ခာရ"ဟု ဆိုသည်။ [သယံ+ယာစိ-တော+ပရိက္ခာရော ယဿာတိ သံယာစိတပရိက္ခာရာ (ကုဋိ)။]

အဒေသိတဝတ္ထုကံ။ ။ထို ကုဋိကို ဆောက်လုပ်ရာ၌ သံဃာ့အထံသို့ ရှေးဦးစွာ ကျောင်းနေရာကြည့်မည့် ရဟန်းတော်များကို တောင်းရ၏။ ရဟန်းတော်များက သွား၍ ကုဋိဆောက်ဖို့ရန် သင့်သောနေရာ ဟုတ်-မဟုတ်ကို ကြည့်ရ၏။ ထိုသို့ကြည့်ရာ၌ သနားစဖွယ် ပိုးကောင်ငယ် ကလေးများ၊ ကြောက်စရာ ကျား စသော သတ္တဝါများ၊ ကောက်ပဲသီးနှံ စိုက်ပျိုးရာ ဌာနစသည်များ ဟုတ်-မဟုတ်ကိုရင်း၊ချောက်ကမ်းပါးနှင့် နွားနှင့် ၂-ကောင်ကပ် လှည်းတစီး သွားလောက်အောင် လွတ်လပ်-မလွတ်လပ် စသည်ကိုရင်း၊ ကြည့်ပြီးလျှင် ထိုရဟန်းတို့က သံဃာ့အထံပြန်၍ ဘေးရန်ရှိ-မရှိ၊ လွပ်လပ်-

မလွတ်လပ်ကို လျှောက်ရ၏။ ထိုအခါ ကျောင်းရှုကို ညွှန်ပြဖို့ရန် သံဃာ့ထံ လျှောက်၍ ဘေးရန်မရှိ-လှည်းတစီး လှည့်ပတ်လောက်လျှင် သံဃာက ထိုနေရာ၌ ဆောက်လုပ်ဖို့ရန် ညွှန်ပြရသည်။ ထိုသို့မဟုတ်ပဲ ဘေးရန်စသည်ရှိ၍ လှည်းတစီး မလှည့်လောက်လျှင် မညွှန်ပြရ။ ဤသို့ မညွှန်ပြ အပ်သော ကျောင်းကို "အဒေသိတဝတ္ထုက"ဟု ခေါ်သည်။ [အဒေသိတံ+ဝတ္ထု ယသာတိ အဒေသိတဝတ္ထုကာ။]

ပမာဏာတိက္ကန္တံ။ ။သိက္ခာပုဒ်၌ ပြအပ်သော အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို ကျော်လွန်၍ ကြီးသော ကုဋီကို "ပမာဏာတိက္ကန္တ"ဟု ခေါ်သည်။ [ထိုပမာဏကား သိက္ခာပုဒ်၌လာသော "ဒီဃသော ဒ္ဝါဒသ ဝိဒတ္ထိယော သုဂတဝိဒတ္ထိယာ" စသော ပမာဏတည်း။]

[ပမာဏံ+အတိက္ကန္တာ ပမာဏာတိက္ကန္တာ (ပမာဏကို လွန်သောကုဋီ)။]

အတ္တုဒ္ဒေသံ။ ။"ဤကျောင်းငယ်သည် ဘယ်သူ့ဖို့ ကျောင်းငယ်ပါနည်း"ဟု မေးလာသူအား "မိမိနေဖို့ကျောင်း"ဟု ညွှန်ပြအပ်သည်ကို "အတ္တုဒ္ဒေသ"ဟု ဆိုသည်။ [အတ္တာ+ဥဒ္ဒေသော ယသာတိ အတ္တုဒ္ဒေသာ (ကုဋီ)။ မိမိနေဖို့မဟုတ်လျှင်ရင်း၊ မိမိ၏ ဆွမ်းစားကျောင်း စသည်ဖြစ်လျှင်ရင်း အာပတ်မသင့်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤကုဋီသည် ရိုးရိုးကျောင်းမဟုတ်။ အင်္ဂတေ သို့မဟုတ် မြေညက်တို့ဖြင့် အပေါ်က သုတ်ထားအပ်သော သစ်သားကျောင်း သစ်ရွက်ကျောင်း အုတ်ကျောင်း ကျောက်သားကျောင်းတည်း။ ထိုသို့ အင်္ဂတေ မြေညက် မသုတ်လျှင်ရင်း၊ သုတ်သော်လည်း အင်္ဂတေ မြေညက်တို့ မဆက်မစပ်မိလျှင်ရင်း အနာပတ္တိဟု မှတ်ပါ။ အင်္ဂါနှင့် သံဃာဒိသိသ် ၂-ပါး တပြိုင်နက် သင့်ပုံကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ ကြည့်ပါ။

ဝိဟာရကာရသိက္ခာပုဒ်

၂၅။ မဟာလ္လကံ ဝိဟာရံ ဝါ၊ ကတ္ဘာ-ဒေသိတဝတ္ထုကံ။
အတ္တနော ဝသနတ္ထာယ၊ သမဏော ဂရုကံ ဖုသေ။

၂၅။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ဝသနတ္ထာယ၊ နေခြင်းအကျိုးငှါ။အဒေတိတ-ဝတ္ထုကံ၊ မည္သည့်ပြဿနာပ်သော ကျောင်းရှိသော။ မဟာလ္လကံ၊ ကြီးသော။ ဝိဟာရံ ဝါ၊ ဥလ္လိတ္တစသော်ကျောင်းကိုမူလည်း။ ကတ္ဘာ၊ ပြု၍။ [ပြုခြင်းကြောင့်။] သမဏော၊ သည်။ ဂရုကံ၊ သို့။ ဖုသေ၊ ၏။ (ဝိ ပါ ၁-၂၃၇၊ ဝိ ဋ ၂-၁၆၀)

မဟာလ္လကံ။ ။ကျောင်းဒါယကာ ရှိသောကြောင့် ရှေးကဋ္ဌိထက် မြင့်မြတ်သည်ကို "မဟာလ္လက"ဟု ခေါ်၏။ တနည်း—ဒကာရှိသည့်အတွက် ရှေသိက္ခာပုဒ်လာ ကဋ္ဌိထက် ပမာဏကိုလွန်အောင် ကြီးနိုင်သည်ကို "မဟာလ္လက"ဟု ခေါ်သည်။ [မဟတ္တံ-မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို+လာတိ-ယူတတ်၏၊ ဤတိ မဟာလ္လကော၊ "မဟတ္တ+လက"ဟု ဖြစ်ပြီးမှ တ္တ ကိုချေ၊လကဋ္ဌ်လာခ္ခာတ် ဣ ပစ္စည်း၊ လ ၁-လုံးလာ။]

ဝိဟာရံ။ ။"ဝိဟာရ"ဟု ဆိုသော်လည်း ရှေသိက္ခာပုဒ်၌ ပြဿပ်ခဲ့သော ဥလ္လိတ္တ—အင်္ဂတေ (သို့မဟုတ်) မြေညက်တို့ဖြင့် အတွင်း၌ သုတ်အပ်သော ကျောင်း၊ အဝလိတ္တ-အပြင်ဘက်၌ သုတ်အပ်သောကျောင်း၊ ဥလ္လိတ္တာဝလိတ္တ-အတွင်းအပြင် သုတ်အပ်သော ကျောင်း ၃-မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးသောကျောင်းပင်တည်း။ "ကဋ္ဌိ"ဟု ခေါ်အပ်သော ကျောင်းငယ်ထက် ကြီးသောကြောင့် "ဝိဟာရ"ဟု နာမည်တပ်သည်။

အတ္တနော ဝသနတ္ထာယ။ ။ရှေကဋ္ဌိဖြစ်စေ ဤဝိဟာရကိုဖြစ်စေ မိမိနေဖို့ အကျိုးငှါ ပြုလုပ်ရာ၌သာ အာပတ်သင့်၏။ သူတပါးနေဖို့ ပြုလုပ်ရာ၌ရင်း၊ နေဖို့မဟုတ်ပဲ မိမိ၏ ဆွမ်းစားကျောင်း စသည်ပြုလုပ်ရာ၌ရင်း ဥလ္လိတ္တ စသော ကျောင်းပင်ဖြစ်သော်လည်း အာပတ်မသင့်။ ဤ၌ ပမာဏကို လွန်ခြင်းကြောင့် သံဃာ့ဒီသိသ် မသင့်ရကား အင်္ဂါ ၆-ပါးသာ ရှိ၏။

(၁) ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်

[အမူလကသိက္ခာပုဒ်ဟူလည်းခေါ်၏။]

၂၆။ အမူလကေန စောဒေတွေ့ဘာ၊ စောဒါပေတွေ့ဘာ ဝတ္ထုနှာ။
အန္တိမေန စ စာဝေတုံ၊ သုဏာမာနံ ဂရုံ ဖုသေ။

၂၆။ အမူလကေန၊မြင်ခြင်း ကြားခြင်း ယုံမှားခြင်းဟူသောအကြောင်း ရင်းမရှိသော။ [အခြေအမြစ်မရှိသော။] အန္တိမေန စ၊ အဆုံးဌာလည်းဖြစ်သော။ ဝတ္ထုနှာ၊ ပါရာဇိကဝတ္ထုဖြင့်။ စာဝေတုံ၊ သာသနာတော်မှ ရှေ့လျှောစေခြင်းငှါ။ သုဏမာနံ၊ ကြားလောက်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို။ စောဒေတွေ့ဘာ ဝါ၊ ကိုယ်တိုင် စောဒနာသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ စောဒါပေတွေ့ဘာ ဝါ၊ သူတပါးကို စောဒနာစေသည်မူလည်းဖြစ်သော။ (သမဏော၊ သည်။) ဂရုံ၊ သို့။ ဖုသေ၊ ၏။ (ဝိ ပါ ၁=၂၇၃၊ ဝိ ဋ ၂=၁၆၁)

အမူလကေန။ ။ရဟန်းတပါးအပေါ်၌ မလိုလားသော မုန်းသော ဒေါသစိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍ ပါရာဇိက အာပတ်ဖြင့် စေဒနာ့ရာ၌ အခြေအမြစ်မရှိသောအမှုကို "အမူလကဝတ္ထု"ဟု ခေါ်သည်။

မူလ ၃-မျိုး။ ။ထိုမူလသည် ဒိဋ္ဌ၊ သုတ၊ ပရိသက်၁(မြင်ခြင်း၊ ကြားခြင်း၊ ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်း) အားဖြင့် ၃-ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် မာတုဂါမနှင့်အတူ မေထုန်မှီဝဲနေသည်ကို မြင်ရခြင်းသည် ဒိဋ္ဌမူလမည်၏။ မေထုန်မှီဝဲသံကို ကြားရခြင်း၊ သူတပါးက တဆင့်ပြောသည်ကို ကြားရခြင်းသည် သုတမူလမည်၏။

ပရိသက်၁ဖြစ်ပုံ။ ။ဒိဋ္ဌ၊သုတ မရှိသော်လည်း မာတုဂါမနှင့်အတူ ဆိတ်ကွယ်ရာ၌ ၂-ယောက်တည်းနေသည်ကို မြင်ရခြင်းကြောင့် ယုံမှားခြင်းသည် ဒိဋ္ဌပရိ-သက်၁ မည်၏။ ညဉ့်မှောင်မိုက်၌ ၂-ယောက်တည်း စကားပြောသံကို ကြား၍ (အနားဌ ဝိညူပုရိသရှိကြောင်းကို မသိသောကြောင့်) ယုံမှားခြင်းသည် သုတ ပရိသက်၁မည်၏။ 'အရက်နှံ့ပါသော အရိုင်ဆေးရည်ကို သောက်ထားသော ကြောင့် အနံ့ရသဖြင့် "ဤရဟန်းသည် အရက်သောက်လေသလား"ဟု ယုံမှား

ခြင်းသည် မုတပရိသက်ာမည်၏။ [ဃာနဝိညာဉ်ဖြင့် သိခြင်းကို "မုတ"ဟု ဆို၏။ ဤ မုတ ယုံမှားခြင်းကား ပါရာဇိကနှင့် မဆိုင်။ သုရာမေရယ အာပတ်နှင့်ဆိုင်သည်။ ဤဝတ္ထု ၃-မျိုးလုံး အခြေအမြစ်မရှိလျှင် "အမူလက"ဟု ခေါ်သည်။

အန္ဓိမေနု ဝတ္ထုနှာ။ ။အာပတ်၏ တည်ရာအကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် အမှုတစုံတခုကို "ဝတ္ထု"ဟု ခေါ်၏။ထိုဝတ္ထုသည် ဒုဿီလသိတဒုဿာပတ်၏ တည်ရာစသောအားဖြင့်အဆင့်ဆင့်ရှိရာဝယ်ပါရာဇိကအာပတ်၏တည်ရာအကြောင်း ဝတ္ထုသည် အဆုံးစွန်ဖြစ်၏။ ထိုထက်ကြီးသောဝတ္ထု (အမှု) မရှိတော့။ ထိုကြောင့် "အန္ဓိမဝတ္ထု"ဟု ခေါ်သည်။

[အန္ဓေ၊အဆုံးဌ။ဘဝံ၊ဖြစ်သောဝတ္ထုတည်း။အန္ဓိမံ၊အဆုံးဌဖြစ်သောဝတ္ထု။]

စောဒေန္တော စောဒါပေန္တော ဝ။ ။[ဝါ-ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းတဲ့ အောင် ရယ ပြုထားသည်။] "သင်သည် ပါရာဇိက ကျသူတည်း"စသည်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်စွပ်စွဲသည်ဖြစ်စေ သူတပါးကို စွပ်စွဲခိုင်းသည်ဖြစ်စေ အာပတ်သင့်၏။ "စောဒနာ"ဟူရာ၌ ဝိနည်းဓိုရ်အထံသွားရ၍ စောဒက (တရားလို) အနေဖြင့် စောဒနာခြင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ အောက်ပါ အချက် ၄-ချက်တွင် တနည်းနည်း စောဒနာလျှင် "စောဒနာ"ဟု ဆိုရသည်။

စောဒနာ ၄-မျိုး။ ။"ဝတ္ထုသန္ဓသနာ၊ အာပတ္တိသန္ဓသနာ၊ သံဝါ-သပဋိဋ္ဌေပေါ၊ သာမိစိပဋိဋ္ဌေပေါ" အားဖြင့် စောဒနာနည်း (စွပ်စွဲနည်း) ၄-မျိုး ရှိ၏။ ထိုတွင် "သင်သည် မေထုန် မှီဝဲပြီ၊ သူ့ဥစ္စာကိုခိုးပြီ၊ လူကို သတ်ခဲ့ပြီ၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ပြောပြီ"ဟု စွပ်စွဲခြင်းသည် ပါရာဇိက အာပတ်၏ ဝတ္ထုကို ပြုသောကြောင့် "ဝတ္ထုသန္ဓသနာစောဒနာ"မည်၏။ သင်သည် မေထုနဓမ္မ ပါရာဇိကသို့ရောက်ပြီ စသည်ဖြင့် စွပ်စွဲခြင်းသည် "အာပတ္တိ-သန္ဓသနာစောဒနာ"မည်၏။

သင်နှင့်အတူ ဥပုသ်ပဝါရကာစသော သံဃကံကို မပြုနိုင်။ ဘာကြောင့်နည်း။ သင်က ရဟန်းမဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် စွပ်စွဲခြင်းသည် " သံဝါသပဋိဋ္ဌေပစောဒနာ"မည်၏။ ကြီးငယ် အစဉ်အတိုင်း ရှိခိုးမှုကို

(၂) ဒုဋ္ဌဒေါသသိက္ခာပုဒ်

[အညဘာဂိယသိက္ခာပုဒ်ဟုလည်းခေါ်၏။]

၂၇။ အညဿ ကိရိယံ ဒိသ္ဝာ၊ တေန လေသေန စောဒယံ။
ဝတ္ထုနာ အန္တိမေနာ-ညံ၊ စာဝေတုံ ဂရုကံ ဖုသေ။

၂၇။ အညဿ၊ အခြားသော ခတ္တိယယောကျား အစရှိသူ၏။ ကိရိယံ၊ မေထုန်မှီဝဲခြင်းစသော အမှုအရာကို။ ဒိသ္ဝာ၊ မြင်ရ၍။ တေန လေသေန၊ ထိုအမြွက်ဖြင့်။ [ထိုအနည်းငယ်သော အကြောင်းဖြင့်။]အညံ၊ အခြားသော ခတ္တိယရဟန်းစသူကို။ စာဝေတုံ၊ သာသနာတော်မှ ဖျောက်ပယ်ခြင်းငှါ။ အန္တိမေန၊ အဆုံးခံဖြစ်သော။ ဝတ္ထုနာ၊ ပါရာဇိကဝတ္ထုဖြင့်။ စောဒယံ (စောဒယန္တော)၊ ကိုယ်တိုင်သော်လည်း စောဒနာ, သူတပါးကိုသော်လည်း စောဒနာစေသော။ (သမဏော၊ သည်။) ဂရုကံ၊ သို့။ဖုသေ၊ ၏။ (ဝိ ဝါ ၁=၂၅၅၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၁၈၃)

ပြုရာဝယ် ထိုရဟန်းကို ရှိမခိုးပဲနေသောအခါ "ဘာကြောင့် ရှိမခိုးသနည်း"ဟု မေးလျှင် "သင်က ရဟန်းမဟုတ်သောကြောင့်"ဟု စွပ်စွဲခြင်းသည် "သာမိ-စိပ္ပပဋ္ဌိကွေနစောဒနာ"မည်၏။

စာဝေတုံ။ ။ထိုသို့ စောဒနာရာ၌ ထိုရဟန်းကို သာသနာတော်မှ ဖျောက်ပယ်လို လူထွက်စေလိုသော အလိုဆန္ဒလည်း ရှိရမည်။ ထိုသို့သော ဆန္ဒဖြင့် စောဒနာလျှင် စွပ်စွဲခံရသော ရဟန်းသည် သုဒ္ဓ (ပါရာဇိကမှ-စင်ကြယ်သူ) အသုဒ္ဓ(မစင်ကြယ်သူ)ဖြစ်ခြင်း-မဖြစ်ခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်ပါ။

သုဏမာနံ။ ။ထိုသို့ စွပ်စွဲရာ၌ အစွပ်စွဲခံရသူက ကြားသိမှု:အာပတ်သင့်သည်။ ထို့ကြောင့် တမန်စေလွှတ်၍ဖြစ်စေ စာရေးမှတ်ဖြစ်စေ စွပ်စွဲစောဒနာရာ၌ အာပတ်မသင့်။

အညဿ ကိရိယံ ဒိသ္ဝာ။ ။မိမိက ခတ္တိယဇာတ်ရှိသော ရဟန်းတပါးကို စွပ်စွဲဖို့ရန် အကြောင်းရှာနေစဉ် ခတ္တိယဇာတ်ရှိသော လူယောကျ်ားတယောက်

ကျင့်ဖွယ်အခြင်းအရာ

၂၇။ ဆာဒေတိ ဇာနုမာပန္နံ၊ ပရိဝေသေယျ တာဝတာ။
စရေယျ သံဃေ မဟနုတ္တံ၊ ပရိဝုတ္ထော ဆ ရတ္တိယော။
စိဏ္ဏမာနုတ္တမဗ္ဘယျ၊ တံ သံဃော ဒိသတိဂဏော။

၂၇။ အာပန္နံ၊သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်ကို။ဇာနံ၊သိလျက်။ယာဝ-တ၁၊ အကြင်မျှလောက်သော ရက်တို့ပတ်လုံး။ ဆာဒေတိ၊ ဖုံးထား၏။

၏ မေထုန်မှီဝဲခြင်း အမှုအရာကို ကိုယ်တိုင်မြင်ရ၍ ထို ခတ္တိယ ဇာတ်ရှိသော ရဟန်းအပေါ်၌ ဇာတ်ချင်းတူမှုဟူသော အနည်းငယ်သော အကြောင်း ကလေးကိုစဉ်း၍ "တပည့်တော်သည် ခတ္တိယဇာတ်ရှိသော အသင့်ကို မေထုန်မှီဝဲ နေတာကိုမြင်တယ်"ဟု စွပ်စွဲ၏။ ထိုသို့ စွပ်စွဲခြင်းကို "တေန လေသေန-စောဒယ်"ဟု ဆိုသည်။

လေသေန။ ။လိသာတိ သိလိဿတိ၊ မူလဝတ္ထုမှ အခြားဝတ္ထုကိုလည်း ငြိကပ်တတ်၏။ ဣတိ လေသော၊ လူတယောက်၏ ခတ္တိယဇာတ်သည် အခြား သော မင်းမျိုး ရဟန်းသို့လည်း ငြိကပ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုခတ္တိယ ဇာတ်သည် ဇာတိလေသ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဂေါတ္တလေသ၊ နာမလေသ စသော အားဖြင့် လေသ ၁၀-မျိုး ရှိ၏။ အကျယ်ကို ကခ်ါဘာသာ ဋီကာ၌ ရှုပါ။ ထိုလေသကိုပင် ရှေးဆရာတို့က "အမ္ဗက်"ဟု အနက်ပေးကြ၏။ အနည်းငယ် သောအကြောင်းကို "အမ္ဗက်"ဟု ခေါ်ခြင်းတည်း။

အမ္ဗာ။ ။ပါတိမေက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြောပြီးလျှင် ပြီးခြင်း သိမ္ဗ အားဖြင့်တူသော ၆-ဌာနကို ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထား၏။ ထို ၆-ဌာနနှင့် တကွ အင်္ဂါ ၆-ပါးကို ထိုပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

ဆာဒေတိ။ ။"ဂရုကာ နဝ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏ နိဒ္ဒေသကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ ထို ဂရုကသံဃာဒိသိသ် အာပတ်သင့်သော ရဟန်း၏ ပြုဖွယ် အခြင်းအရာ(အစီအစဉ်)ကိုပြလိုသောကြောင့် "ဆာဒေတိ ဇာန"စသည်ကိုမိန့် သည်။ ပရိဝါသ်ခံနေရခြင်းစသော အကျင့်သည် ပြုဖွယ်အခြင်းအရာပင်တည်း။

တာဝတာ၊ ထိုဖုံးထားရာရက်တို့ပတ်လုံး။ ပရိဝသေယျ၊ ပရိဝါသ်နေရာ၏။ ပရိဝုတ္ထော၊ ပရိဝါသ်နေပြီးသည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်လသော်။) ဆ ရတ္တိ-ယော၊ ၆-ညဉ့်တို့ပတ်လုံး။ သံဃေ၊ သံဃာ၌။ မာနတ္တံ၊မာနတ်ကို။စရေယျ၊ ကျင့်ရာ၏။ စိဏ္ဏမာနတ္တံ၊ ကျင့်အပ်ပြီးသော မာနတ်ရှိသော။ [မာနတ်ကျင့်ပြီးသော။] တံ၊ ထိုရဟန်းကို။ ဝိသတိဂဏော၊ ၂-ကျိပ်ဂိုဏ်းရှိသော။ သံဃော၊ သံဃာသည်။ အဗ္ဘေယျ၊ အပ္ဘာန်သွင်းရာ၏။ (ဝိ ပါ ၁-၂၇၃၊ ဝိ ပါ ၄-၁၀၄၊ ဝိ ဋ ၂-၂၁၂)

ဇာနံ အာပန္နံ။ ။ယခု ၈၂မြာသင့်သော အာပတ်သည် ပဌမသံဃာဒိသိသ် အာပတ်တည်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အာပတ်ကို သိခြင်းသည်ရင်း ဝိနည်း၌ မကျွမ်းကျင်သောကြောင့် အာပတ်ကို နာမည်မတပ်တတ်လျှင်လည်း "ဤအမှု သည် ရဟန်းတို့အား မအပ်သောသူက်ကို လွှတ်စေမှုတည်း"ဟု ဝတ္ထုကိုသိခြင်း သည်ရင်း ထို ၂-မျိုးတွင် တမျိုးကိုဖြစ်စေ ၂-မျိုးလုံးကိုဖြစ်စေ သိသောရဟန်း သည် "ဇာနံ"မည်၏။ [အယံ ဣတ္ထန္နာမော အာပတ္တိ၊ ဤ အာပတ်သည် သုက္ကဝိသဋ္ဌိအာပတ်တည်း၊ဣတိ အာဝုပတ္တိဝသေန ဝါ။ဣဒံ ဘိက္ခုနံ နဝဋ္ဌတိ၊ ဤသို့ သုက်ကို လွှတ်စေမှုသည် ရဟန်းတို့အား မအပ်။ ဣတိ ဧဝံ ဝတ္ထုဝသေန ဝါ ဇာနံ။ ဋီကာဟောင်း။] ထိုသို့ သိလျက် ဒေသနာမပြောပဲ ဖုံးထားသော ရဟန်းကို "ဆာဒေတိ ဇာနံ အာပန္နံ"ဟု ဆိုသည်။

ပရိဝသေယျ တာဝတာ။ ။ထိုသို့ ဖုံးထားရာ ညဉ့်က ၁-ရက် ဖြစ်လျှင် ၁-ရက် ပရိဝါသ်နေရ၏။(ပေယျာလ) ၁၀-ရက် ဖြစ်လျှင် ၁၀-ရက် ပရိဝါသ် နေရသည်။

ပရိဝါသ။ ။ထောမနိမိတ္တ် ပရိသဒ္ဒါ၏ အနက်တို့တွင် နိယမ (တရံတခါ ကျင့်ခြင်း)ဟူသော အနက်လည်းပါ၏။ ထို့ကြောင့် ဘုရားအမိန့်တော်အတိုင်း အာပတ်သင့်ရာ တခါတရံ၌ ကျင့်သောအားဖြင့် နေခြင်းကို "ပရိဝါသ"ဟု ခေါ်၏။ မြန်မာလို "ပရိဝါသ်"ဟု ပြန်ကြသည်။ ယမ၊ နိယမ အကျင့် ၂-မျိုးကို အဘိဓာန် (၄၄၄) ဂါထာ၌ ရှုပါ။

ဖုံးထားခြင်း၏အင်္ဂါ

၂၉။ အာပတ္တိနုက္ခိတ္တမနုဗ္ဗရာယ-
ပဟုတ္တတာယော တထာသညိတာ စ။
ဆာဒေတုကာမော အဃ ဆာဒနာတိ၊
ဆန္နာ ဒသင်္ဂေဟျရုဏုဂ္ဂမမ္ပိတိ။

၂၉။ အာပတ္တိနုက္ခိတ္တမနုဗ္ဗရာယပဟုတ္တတာယော၊ အာပတ်၏ အဖြစ်, ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်သည်၏အဖြစ်, အနုဗ္ဗရာယ် ၁၀-ပါး မရှိသည်၏အဖြစ်, ဒေသနာပြောခြင်းငှါ စုမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်တို့ဝင်း။ ["ပဟုတတာယော" ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် "ပဟုတ္တ" ဟု တဒ္ဓေဘော်ဖြင့် ရှိရသည်။] တထာ သညိတာ စ၊ ထို ၄-မျိုးအတိုင်း အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်ဝင်း။ ဆာဒေတုကာမော၊ ဖုံးထားခြင်းငှါ အလိုရှိခြင်းဝင်း။ အဃ၊ ထိုမှတပါး။ ဆာဒနာ၊ ဖုံးထားခြင်းဝင်း။ ဣတိ၊·ဤသို့။ ဒသင်္ဂေဟိ၊ ၁၀-ပါးသော အင်္ဂါတို့ကြောင့်။ အရုဏုဂ္ဂမမ္ပိ၊ အရုဏ်တက်ရာအခါ၌။ (အာပတ္တိ၊ အာပတ်သည်။ ဝါ၊ အာပတ်ကို။) ဆန္နာ၊ ဖုံးထားအပ်သည်။ (ဟောတိ၊ ၏။) ဣတိ၊ ဂရုကနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ ၄-၁၈)

စရေယျ။ပေ။ဂဏော။ ။ဤ ဝါကျတို့သည် ပါတိမောက်အတိုင်းဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်ကိုပါတိမောက်ဘာသာ ဋီကာ၌ရှုပါ။ ဤဂါထာ၌ "သံဃေ မာနတ္တံ" ဟု သံဃေသဒ္ဒါ အပိုပါ၏။ ထို သံဃေသဒ္ဒါဖြင့် သံဃာ့အထံ၌သာ မာနတ်ကျင့်ရမည်။ ၂-ပါး ၃-ပါးသာရှိသော ဂိုဏ်း၌ဝင်း ၁-ပါးအထံ၌ဝင်း မာနတ်မကျင့်ရဟု ပြသည်။ ["ဆာရတ္တံ ဘိက္ခုမာနတ္တာယ ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗံ" ဟူသော ပါတိမောက် ပါဠိတော်ကိုထောက်၍ ရဟန်းတော်တို့၏ ကျေနပ်မြတ်နိုးခြင်းကို "မာနတ္တ"ဟု ခေါ်သည်ဟု မှတ်ပါ။ (မာနတ္တံ–မြတ်နိုးကုန်သည်၏အဖြစ်။)]

အာပတ္တိနုက္ခိတ္တ။ ။"ဆာဒေတိ ဇာနမာပန္နံ"ဟူသော ရှေ့ဂါထာ၌ "ဆာဒေတိ"နှင့်စပ်၍ အာပတ်ကို ဖုံးထားသည် မည်သည်လောက်သော အင်္ဂါကို

ပြလိုသောကြောင့် "ဆာဒေတိ။ပ။ ဆန္ဒာ ဒသင်္ဂေါ်ရုဏ္ဏုဂ္ဂမမ္ပိ" ဟု မိန့်သည်။ ဤ အင်္ဂါ ၁၀-ပါးကိုလည်း ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌီကာ၌ ဆောင်ပုဒ်နှင့်တကွ ပြထားပြီ။ ထို၌ ပကတတ်ဟူသည်နှင့် ဤ၌ အနုက္ခိတ္တဟူသည် သဘောတူပင်တည်း။ ဥက္ခိတ္တမဟုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို ပါရာဇိကမကျလျှင် "ပကတတ္တပုဂ္ဂိုလ်" ဟု ခေါ်သည်။ ပကတိ+ အတ္တ— ပင်ကိုယ်+ သဘောရှိသော= ပင်ကိုယ်သီလရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်။

တထာ သည်တာ။ ။ အာပတ္တိသည်တာ (အာပတ်ဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်)။ အနုက္ခိတ္တသည်တာ (ဥက္ခိတ္တပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်)။ အနန္တရာယသည်တာ (အန္တရာယ် ၁၀-ပါး တပါးပါးမျှ မရှိဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်)။ ပဟုတ္တသည်တာ (ဒေသနာပြောခြင်းဌာ စွမ်းနိုင်သူဟု အမှတ်ရှိသူ၏အဖြစ်)။ ဤ ၄-ပါးကို "တထာသည်တာ" ဖြင့် ပြသည်။ အန္တရာယ် ၁၀-ပါးကို ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌီကာ နောက်ဆက်တွဲ၌ ပြထားသည်။

စိုဝရန်ဒေသ

စိုဝရန်—

စိုဝရန်၊ "စိုဝရံ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

သက်နှိုးချုပ်ရန်အဝတ် ၆-မျိုး

၃၀။ ခေါ်မကောသေယကပ္ပါသ-သာဏဘင်္ဂါနိ ကမ္မလံ။
ကပ္ပိယာနိ ဆဋ္ဌေတာနိ၊ သာနုလောမာနိ ဇာတိတော။

၃၀။ ခေါ်မကောသေယကပ္ပါသသာဏဘင်္ဂါနိ၊ခုံချည်အဝတ်,ပိုးချည်အဝတ်, ဝါချည်အဝတ်, ပိုက်ဆံလျှော်ချည်အဝတ်, ဘန်ချည်အဝတ်တို့ဝင်း။ ကမ္မလံ၊ သားမွေးအဝတ်ဝင်း။ (သင်္ကန်းလပ်အဝတ်ဝင်း။) (ဣတိ၊ဤသို့။) ဇာတိတော၊ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်။ သာနုလောမာနိ၊ အနုလောမအဝတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော။ ဆ၊ ၆=မျိုးကုန်သော။တောနိ၊ဤအဝတ်တို့သည်။ ကပ္ပိယာနိ၊ ရဟန်းတို့အား အပ်သော အဝတ်တို့တည်း။ (သက်နှိုးချုပ်ဖို့ရာ အပ်သောအဝတ်တို့တည်း။)(ဝိ ပါ ၃-၃၉၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၂၁၊ကခ်ိုင်-၁၅၃)

ခေါ်မံ။ ။ကျေးဇူးရှင် အာဘယာရာမဆရာတော်၏ အဘိဓာန် (၂၉၁) နိုဿယဌ် "ခေါ်မံ-ခုံချည်အဝတ်"ဟု အနက်ပေး၏။ ထေဝမနိမ်ဌ် "ခုမာယ (အတသိယာ) နှမ်းကြပ်လျှော်၏+ဝိကာရော—အထူးပြုအပ်သောအဝတ်"ဟု ဖွင့်၏။ ထို့ကြောင့် "ခုံချည်" ဟူသည် နှမ်းကြပ်လျှော်ချည် (နှမ်းကြပ်ပင်မှ ဖြစ်သော လျှော်ချည်) ပင်တည်း"ဟု သိသာ၏။ ["ခေါ်မတိုင်းဌ်ဖြစ်သော အဝတ်"ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။] "ဂုံလျှော်ချည်" (ဂုံအိတ်ရက်သောချည်) လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ တို့ကြောင့် အဘိဓာန် (၄၅၂)နိုဿယဌ် "ဂုံချည်" ဟု လည်း ဆိုသည်။

[ဆောင်] ခေါ်မတိုင်းပြည်၊ ဖြစ်အထည်နှင့်၊ ခုံချည်ဂုံချည်၊ ရက်အထည်၊ ခေါ်မည် ခေါ်မတဲ့။

ကောသေယံ။ ။ကောသတော–ပိုးကောင်ကလေးတို့၏ အိမ်မှ+ဥဒ္ဒိတံ–ထွက်သောချည်တည်း၊ ကောသေယံ– ပိုးချည်, ထိုပိုးချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ် (ပိုးထည်) သည်လည်း ကာရကူပစာရအားဖြင့် ကောသေယ မည်၏။ ["ကောသေယ"ဟု ဣယ-ပစ္စည်းဖြင့် ယ ၁-လုံးတည်း ရှိ၏။]

[ဆောင်] ပိုးကောင်တို့မှ၊ ထွက်ပေါ်ရသဖြင့်၊ ကောသိယချည်၊ ရက်အထည်၊ ခေါ်မည်ကောသေယ။

ကပ္ပါသံ။ ။သဏ္ဌာန်တဋ္ဌ "ကရ်ပါသ"ဟု ရှိ၏။ ရ်-ပျောက်၍ ပ္ပဒ္ဒေဘော်ရောက်သည်။ အဝတ်ကို ပြုကြောင်းဖြစ်သော "ဝါပင်" ဟူသော အနုက်ကို ဟော၏။ ထို၀ါပင်မှဖြစ်သော ဝါဂွမ်းလည်း ကပ္ပါသ မည်၏။ ထိုကပ္ပါသဖြင့် ရက်အပ်သောအဝတ် (ပိတ်ဖျင်အမျိုးမျိုး)သည် ကပ္ပါသိကမည်၏။ ဂါထာ ဖြစ်၍ "ကပ္ပါသ" ဟု ဆိုထားသည်။

[ဆောင်] ဝါပင်တို့မှ၊ ဖြစ်ပေါ်ရသဖြင့်၊ ကပ္ပါသချည်၊ ဝါဂွမ်းထည်၊ ခေါ်မည် ကပ္ပါသိက။

သာဏံ။ ။သဏေန- ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ဖြင့်+နိမ္မိတံ- ရက်လုပ်အပ်သော အဝတ်တည်း။ သာဏံ–အဝတ်၊ ဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယဌ "သျှမ်ချည် အဝတ်"ဟုလည်း အနုက်ပေး၏။

[ဆောင်] သဏခေါ်တွင်၊ ပိုက်ဆံပင်မှ၊ လျှော်မျှင်ရ၍၊ ရက်ကြကိုယ်စီ၊ ပိုက်ဆံထည်၊ ခေါ်မည်သာဏတဲ့။

ဘင်္ဂံ။ ။ဘန္ဇဝတ်၊ ဏ-ပစ္စည်းဖြင့် "ဘဇ္ဇိယတိ-ဖျက်ဆီးအပ်၏၊ ဣတိ ဘင်္ဂံ"ဟု ပြု။ ဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿဌ "ဘန်ချည်"ဟု ပေး၏။ ယခုခေတ် ဘန်ချည်ကြိုးလုပ်စရာချည်မျိုးတည်း။ ပြအပ်ပြီးသော ချည်တို့ကို ၂-မျိုး ၃-မျိုး စသည်ရောရ၍ ရက်အပ်သောကြောင့် "ချည်အမျိုးမျိုး ရက်အပ်သောအဝတ်"ဟုလည်း ဖေပး၏။ ဋီကာသစ်ဌလည်း "ခေါ်မသုတ္တာ၀ဒိနိ သဗ္ဗာနိ

အနုလောမသက်နှိုးမျှား

၃၁။ ဒုက္ခုလဥ္ဇေ၀ ပဋ္ဌာ-ပဋ္ဌံ သောမာရစိနဇံ။
ဣဒ္ဓိဇံ ဒေ၀ဒိန္နဉ္စ၊ တာယ တာယာနုလောမိကံ။

၃၁။ ဒုက္ခုလဥ္ဇေ၀၊ ဘဲ့ဖြူခေါ်မည် လျှော်ချည်အ၀တ်ရင်း။ ပဋ္ဌာ-ပဋ္ဌံ၊ ပဋ္ဌာ-ပဋ္ဌာတိုင်းဘ၌ဖြစ်သောပိုးချည်အ၀တ်ရင်း။သောမာရစိနဇံ၊သောမာရတိုင်း,

---

(၅-မျိုးလုံးကိုသော်ရင်း) ကေစ္စာနိ ၀ါ (တချို့ကိုသော်ရင်း) ဝေါမိဿိတ္ဘာ (ရောရ) ၀ါယိတစီ၀ရံ (ရက်အပ်သော)”ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “၀ါကမယမေ၀ ၀ါတိ ကေစိ(တချို့က လျှော်ချည်တမျိုးဖြင့်=ဘန်ချည်ဖြင့်)ရက်အပ်သော”ဟု တနည်းဖွင့်သည်။

[ဆောင်] ဘန်ချည်ရင်း၊ အမျိုးပေါင်းလျက်၊ သောင်းပြောင်းသော ချည်၊ ရက်အထည်၊ ခေါ်မည်ဘင်္ဂတဲ့။

ကမ္မလံ။ ။ရက္ခဏာအနက်ဟော ကမ္မဓာတ် အလစ်ပစ္စည်းဖြင့် “ကမ္မတိတိ ကမ္မလံ-လူကို စောင့်ရှောက်တတ်သော အခင်း၊ အရုံ၊ ခြုံထည်၊ အ၀တ်”ဟု ဖြစ်၏။ ထိုအ၀တ်ကို သားကောင်အမျိုးမျိုးတို့၏ အမွေးဖြင့်ရင်း အထူးအား ဖြင့် သိုး၏အမွေးဖြင့်ရင်း ပြုလုပ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် သားမွေးအ၀တ်၊သိုးမွေး အ၀တ်၊ သကလပ်တို့ကို “ကမ္မလခေါ်သည်”ဟု မှတ်ပါ။ ပါဠိတော်မျှားဘ၌ “ကေသကမ္မလ-လူဆံပင်ဖြင့် ရက်အပ်သော ကမ္မလာ”ဟုလည်း တွေ့ရ၏။ သို့သော် လူ၏ဆံပင်အမွေး၊ ခြသေ့် သစ်ကျားစသော သားရဲအကောင်တို့၏ အမွေးသည် ရဟန်းတို့အား မအပ်သောကြောင့် “မနုဿလောမံ ၀ါဠလော-မဉ္စ ဌပေတ္ဝာ သေသလောမေဟိ ၀ါယိတံ”ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။

[ဆောင်] ခြသေ့်သစ်ကျား၊ လူမွေးမျှားကို၊ ဖယ်ရှားရှိချန်၊ ကျန်လေ သမျှ၊ သိုးကောင်စရှိ၊ ရသမျှချည်၊ သားမွေးထည်၊ ခေါ် မည် ကမ္မလ။

အနုလောမ။ ။ရှေ့ဂါထာ၌ “သာနုလောမာနိ”ဟူသော ပုဒ်အရ မူလ သက်နှိုး ၆-မျိုး၌ ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ ပါ၀င်သောကြောင့် အနုလောမ

စိန့်တိုင်းတို့ဥ်ဖြစ်သောပိုးချည်အဝတ်ရင်း။ ဣဒ္ဓိဇ၊ ကမ္မဇဒ္ဓိကြောင့်ဖြစ်သော အဝတ်ရင်း။ ဒေဝဒိန္ဒ္ဒြားနတ်သည်ပေးအပ်သော အဝတ်ရင်း။(ဣဘိ၊ ဣ၂ ၆-မျိုးသော အဝတ်သည်။) တယ တယ၊ ထိုထိုခေါ်မ, ကောသေယ စသော အဝတ် ၆-မျိုးအား။ အနုလောမိကံ၊ လျော်သောအဝတ်တည်း။ (အဝတ်နေရာ၌"သင်္ဃာန်း"ဟု အနုက်ပေးလျှင်လည်း အားလုံးပုဒ်မျှားကို"သင်္ဃာန်း" ဟုချည်းပေးပါ။) (ဝိ ၌ ၃-၃၇၅)

(အလျော်) ဖြစ်သော အဝတ် သင်္ဃာန်းတို့ကို ပြုလိုရကား "ဒုကူလဥ္စေ" စသော ဂါထာကို မိန့်သည်။ လောမာနိ၊ မိမိမှကြင်းသော အမွေးတို့သို့။ အနုဂတံ၊ အစဉ်လိုက်သော အမွေးတည်း။ အနုလောမံ၊ မွေး။ အခြား အမွေးသို့ အစဉ်လိုက်သော အမွေးသည် ထိုအမွေးတို့အား လျော်သကဲ့သို့ ထိုအတူ အလျော်ဖြစ်သော အရာဝတ္ထုဟူသမျှကိုလည်း သဒိသူပစာ အတင်ရှင်ဦးအားဖြင့် "အနုလောမ"ဟု ခေါ်ရသည်။ ထိုနောက် သုတ္တဥ် ဣကပစ္စည်းသက်၍ "အနု-လောမိကံ"ဟု ဖြစ်သည်။ [ဋီကာသစ်]

ဒုကူလံ။ ။ဆရာတော်၏ အဘိဓာန်နိဿယ၌"ဒုကူလ-လျော်ချည်အဝတ်" ဟုပေး၏။ "ဘွဲ့ဖြူပုဆိုး"ဟု ရှေးက ပေးကြ၏။ ဖွဲ့ချည်ဖို့ရာ ကြိုးလုပ်၍လည်း ရကောင်းသော အလွန်ဖြူစင်စွာသော လျော်ချည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောကြောင့် "ဘွဲ့ဖြူ"ဟု ခေါ်ကြဟန် တူသည်။ သာမညဖလသုတ် သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌လည်း "ဝါကဝိသေသမယံ သေတဝတ္ထံ (လျှော် အထူးဖြင့် ပြုအပ်သော ဖြူသော အဆင်းရှိသော အဝတ်သည်) ဒုကူလံ"ဟု သဘောတူပင် ဖွင့်သည်။

[ဆောင်] ဘွဲ့ဖြူပုဆိုး၊ ခေါ်ကြရိုးဖြင့်၊ လျှော်မျိုးထူးလည်၊ အဖြူထည်၊
ခေါ်မည် ဒုကူလ။

ပဋ္ဋဂ္ဂံ (ပဋ္ဌံ)။ ။"ဖွပ်လျှော်အပ်ပြီးသော ပိုးချည်အဝတ်။ ဝါ၊ ပဋ္ဋဂ္ဂတိုင်းဥ်ဖြစ်သော ပိုးထည်အဝတ်"ဟု အဘိဓာန်နိဿယ၌ ပေး၏။ သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌လည်း "ပဋ္ဋဂ္ဂဒေသေ ပါကဋေဟိ သဏ္ဌာတဝတ္ထံ ပဋ္ဋဂ္ဂံ"ဟု

နောက်နည်းအတိုင်း ဖွင့်သည်၊ [သောမာရ၊ စိနဇတ္တိလည်း တိုင်းပြည်၏အမည် ဖြင့် ရအပ်သော နာမည်ရှိသော အဝတ်မျိုးပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋ္ဌိကာ သစ်၌ "တထာ သောမာရာ စ စိနာ စ၊ တေသု ဇာတံ သောမာရစိနဇံ"ဟု ၎င်း၊ "ဣမာနိ တီဏိ ပါဏကေဟိ ကတသုတ္တမယာနိ-ပိုးချည်အဝတ်တို့ ဖြစ်ကုန်၏"ဟုဆိုရင်း ဖွင့်သည်။]

[ဆောင်] ပဋ္ဋုဏ္ဏနှင့်၊ သောမာရတဖြာ၊ စိနမ္ပာမူ၊ ဌာနာတိုင်းမှ၊
ထွက်ကြပိုးချည်၊ ရက်အထည်၊ ခေါ်မည် တိုင်းဌာန။

ဣဒ္ဓိဇံ။ ။ဟေ ဘိက္ခု ခေါ်တော်မူသောအခါ၌ ရှေးကံ၏အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အဝတ် သင်္ကန်းသည် ဣဒ္ဓိဇ မည်၏။ ဣဒ္ဓိယာ+ဇာတံ ဣဒ္ဓိဇံ။

ဒေဝဒိန္နံ။ ။အရှင်အနုရုဒ္ဓါသည် ပုံသဏ္ဌာသင်္ကန်းကို ရှာတော်မူသောအခါ ရှေးဘဝတုန်းက ဇနီးဟောင်းဖြစ်သော ဇာလိနီမည်သော နတ်ဒေဝီသည်လာ၍ အမှိုက်ပုံပေါ်၌ နတ်အဝတ်ကို ချထား၏။ ထိုကဲ့သို့ အဝတ်မျိုးကို "ဒေဝဒိန္နအဝတ်"ဟု ခေါ်၏။ ပဒေသာပင်၌ သီးနေသော အဝတ်မျိုးလည်း ဒေဝဒိန္နပင်တည်း။ [ဒေဝေန (ဒေဝိယာ ဝါ) + ဒိန္နံ ဒေဝဒိန္နံ။] ထိုအဝတ်မျိုးသည် ခေါမ ကောသေယ-စသော အဝတ်မျိုးနှင့် သဘောတူပင်တည်း။

[ဆောင်] ဣဒ္ဓိဇနှင့်၊ ဒေဝဒိန္နာ၊ အထည်မှာမူ၊ ခေါမာစသား၊ အထည်
မျိုးသို့၊ မခြားရက်ထည်၊ ဖြစ်နိုင်သည် နာမည်အတူသာ။

အနုလောမိကံ။ ။ဒုကူလသည် သာဏအားလျော်၏။ (လျှော်မှုဖြစ်သော အဝတ်ချင်း တူသောကြောင့်တည်း။) ပဋ္ဋုဏ္ဏ စသော ၃-ထည်သည် (ပိုးချည် အစတ်ချင်း တူသောကြောင့်) ကောသေယအားလျော်၏။ ဣဒ္ဓိဇ၊ ဒေဝဒိန္နတို့ကား (အမျိုးမျိုးသော ချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်အမျိုးမျိုး ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်) ခေါမ စသော ၆-မျိုးလုံးအား လျော်၏။

[ဆောင်] ဒုကူလနှင့်၊ သာဏတူပုံ၊ ပဋ္ဋုဏ်-စိန၊ သောမာရတို့၊ ကောသေ
ယတူင်း၊ ပိုချည်ချင်း၊ မယှင်း သွင်းလိုက်ပါ။

အဝတ် ၉-မျိုးနှင့် အဓိဋ္ဌာန်စသော အစီအရင်

၃၂-၃။ တိစီဝရံ ပရိက္ခာရ-စောဠံ ဝဿိကသာဋ္ဌိကံ။
အဓိဋ္ဌေ နု ဝိကပ္ပေယ္ယ၊ မုခပုဉ္ဆနိသီဒနံ။
ပစ္စတ္ထရဏကံ ကဏ္ဏ-စ္ဆာဒိမေတ္ထ တိစီဝရံ။
နု ဝသေယ္ယ ဝိနေကာဟံ၊ စာတုမာသံ နိသီဒနံ။

၃၂,၃။ တိစီဝရံ၊သုံးထည်သော သင်္ကန်းကိုဝင်း။ပရိက္ခာရအာဝတ်ကိုဝင်း။ဝဿိကသာဋ္ဌိကံ၊ မိုးအခါ၌ဝတ်အပ်သော အာဝတ်ကိုဝင်း။ [မိုးရေခံသင်္ကန်းကိုဝင်း။] မုခပုဉ္ဆနိသီဒနံ၊ မျက်နှာသုတ်ပဝါ,နိသီဒိုင်အာဝတ်ကိုဝင်း။ ပစ္စတ္ထရဏကံ၊ ကြမ်းပေါ်စသည်၌ ခင်းအပ်သော အခင်းကိုဝင်း။ ကဏ္ဏစ္ဆာဒိ ၊ အနာကိုဖုံးလွှမ်းကြောင်း သင်္ကန်းကိုဝင်း။ အဓိဋ္ဌေ၊ သံဃာဋ္ဌိစသော မိမိနာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ နု ဝိကပ္ပေယ္ယ၊ သံဃာဋ္ဌိစသော မိမိနာမည်ဖြင့် ဝိကပ္ပနာမပြုရာ။ ဧတ္ထ၊ ဤ ၉-ထည်သော သင်္ကန်းတို့တွင်။ တိစီဝရံ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်ပြီးသော သုံးထည်သော သင်္ကန်းကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ ဧကောဟံ၊ တရက်မျှ။ နု ဝသေယ္ယ၊ မနေရာ။ နိသီဒနံ၊ နိသီဒိုင်အခင်းကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ စာတုမာသံ၊ လေးလပတ်လုံး။ နု ဝသေယ္ယ၊ မနေရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၄၁၁၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ-၁၅၃၊ ဝိ ပါ ၁-၂၉၇၊ ဝိ ပါ ၄-၂၆၁။)

အဝတ် ၉-မျိုး။ ။အန္တရဝါသက(သင်းပိုင်)၊ ဥတ္တရသင်္ဃ (အပေါ်ရုံ ဧကသီ)၊သံဃာဋ္ဌိ(၂-ထပ်သင်္ကန်း၊ ၂-ထပ်ဖြစ်သောကြောင့် "ဒုဂုဏ(ဒုဂုဏ်)" ဟုလည်း ခေါ်၏။) ပရိက္ခာရစောဠ (ပရိက္ခရာအာဝတ်)၊ ဝဿိကသာဋ္ဌိကာ (မိုးရေခံ သင်္ကန်း)၊ မုခပုဉ္ဆန (မျက်နှာသုတ်ပဝါ)၊ နိသီဒန (နိသီဒိုင်)၊ ပစ္စတ္ထရဏ (ကြမ်းပေါ်စသည်၌ ခင်းအပ်သော အခင်း)၊ ကဏ္ဏပ္ပဋိစ္ဆာဒိ (အနာဖုံး=အနာလွှမ်းအာဝတ်)၊ဤအာဝတ် ၉-ထည်ကိုပင် သင်္ကန်း ၉-ထည်ဟု ခေါ်ကြသည်။

တိစီဝရံ။ ။သင်းပိုင်၊ ကေသီ၊ ၂-ထပ်သက်နှုန်း။ ဤ ၃-ထည်ကို "တိစီ-ဝရ"ဟု ခေါ်၏။ [အဓိဋ္ဌာန်တင်ပြီးရာအခါမှစ၍ ဤ ၃-ထည်ကို "တိစီ-ဝရ"ဟု ခေါ်နိုင်၏။ အဓိဋ္ဌာန်မတင်ခင်ကား "တိစီဝရ"ဟု မခေါ်ရသေး။ ဘာ့ကြောင့်နည်း... သံဃာ့ဦးပင်ဖြစ်သော်လည်း အခင်းလုပ်လိုလျှင် ပစ္စတ္ထရဏာ-နာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်ခွင့် ပြုတော်မူသောကြောင့်တည်း။ အဓိဋ္ဌာနတော ပုဗ္ဗေ တိစီဝရံ နာမ ပါဠေဋ္ဌကံ နတ္ထိ၊ သဃာ့ဦးအာဒိပဟောနကဿ ပစ္စတ္ထရဏ-ဝသေနာပိ အဓိဋ္ဌာတုံ အနုညာတတ္တာ။ ဋီကာဟောင်း။] ဤစကားကိုထောက်၍ သက်နှုန်း ၉-ထည်မဟုတ်။ အဝတ် ၉-မျိုးသာဖြစ်ကြောင်း သိသာ၏။

ပရိကွဲရစောဋ္ဌ။ ။[သက္ကတ၌ "ပရိသ္ဟာရ"သည် ပါဠိ၌ (သ်) ပျောက်၍ ဂ-ဒေ့ဘော်ဖြင့် "ပရိကွာရ"ဟု ဖြစ်၏။] ပရိ (သမန္တတော)၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌။ ကရိယတိ၊ အသုံးပြုအပ်၏။ ဤတို ပရိကွဲရော၊ ပရိကွာရောစ+သော+စောဋ္ဌံ (အဝတ်) စာတိ ပရိကွာရစောဋ္ဌ-ရဟန်း၏ အသုံးအဆောင် အဝတ်ဟူသမျှကို "ပရိကွာရစောဋ္ဌ"ဟု ခေါ်နိုင်၏။ ပြုအပ်ခဲ့သောအဝတ် ၉-ထည်လုံးကိုပင် အန္တရဝါသက စသော နာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် မတင်လိုပါလျှင် ဤ ပရိကွာရစောဋ္ဌ နာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် တင်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့်နောက် (၄၃) ဂါထာ၌ "ပရိကွာရစောဋ္ဌသည် မည်ရွေ့ မည်မျှသာ ရှိရမည်ဟု အရေအတွက် မရှိ။ မည်မျှလောက်သာ အတိုင်းအရှည် ရှိရမည်ဟု ပမာဏလည်းမရှိ"ဟု ဆိုလိမ့်မည်။

ဝဿိကသာဋိကာ။ ။ဤအဝတ်၏ ပမာဏ စသည်ကို ဘိက္ခုပါတိမောက်ရတနဝဂ် ဝဿိက သာဋိကာသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားပြီ။ ရဟန်းများသည် မိုးအခါဝယ် မိုးရေခံရာ၌ (မိုးရေချိုးရာ၌) မိုးရေခံဖို့ရာ သက်နှုန်းမရှိသောကြောင့် ဤအဝတ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူရသည်။ [မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓက]

မုခပုဏ္ဏ။ ။"မုခပုဏ္ဏ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် (နှ) အက္ခရာကို ချေထား၏။ အချို့စာဌ်ကား "မုခပုဏ္ဏ"ဟုပင် ရှိသည်။ ပုဏ္ဏဿတိ အနေနာတိ ပုဏ္ဏံ၊ မုခဿ+ပုဏ္ဏံ မုခပုဏ္ဏံ-မျက်နှာကို သုတ်ကြောင်းအဝတ် (မျက်နှာသုတ်ပဝါ)။ [ဤမျက်နှာသုတ် ပဝါမှာ တထည်ဖွဲ့ခိုက် အခြား

တထည်ကိုသုံးဖို့ရန် ၂-ထည် ထားကောင်း၏ဟု ဆို၏။အမျှားပင် ထားကောင်း၏”ဟုလည်း ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ် ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။]

နိဿဒိနံ။ ။ဤအဝတ်၏ အကြောင်းအရာကိုလည်း ထိုရတနဝဂ် ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

ပစ္စတ္ထရဏံ။ ။ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓကာ၌ ကျောင်း၏ကြမ်းပြင်ဝယ် ပေ်နေသောကြောင့် ကြမ်းပြင်ပေါ်၌ ခင်းဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အခင်းတည်း။ ခုတင်ပေါ်၌လည်း ခင်းကောင်းပါ၏။ တထည်မက အမျှားပင် ထားကောင်း၏။ ပမာဏအားဖြင့်လည်း အလိုရှိသလောက် ကြီးနိုင်၏။ အသွေးအရောင်လည်း အမျိုးမျိုးရှိနိုင်သည်ဟု ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ် ပါရာဇိကအဋ္ဌ-ကထာ၌ ဆိုသည်။ ပတိ၊ ကြမ်းအခင်းပေါ်၌ တဖန် ထပ်၍+အတ္ထရိယတေ၊ ခင်းအပ်၏။ ဤတို့ ပစ္စတ္ထရဏံ။

မှတ်ချက်။ ။“ခေါင်းအုံးနှင့်တကွ မွေ့ရာ (ဘုံလျှို)၊ ခြုံထည်စောင်၊ ကော်ဇောတို့သည် အခင်းသဘောမျိုးဖြစ်သော်လည်း(စောင်ကိုလည်းခင်းနိုင်၏) အဓိဋ္ဌာန်မတင်ပဲ သုံးစွဲနိုင်၏”ဟု ထိုအဋ္ဌကထာဆို၏။ ခြင်ထောင်လည်း ထိုအတူပင် ဖြစ်သင့်၏။

ကဏ္ဍုစ္ဆာဒီ။ ။ကဏ္ဍုပ္ပဋိစ္ဆာဒီအဝတ်ကိုပင် ဂါထာဖြစ်၍ အကွာရာနှည်းအောင် “ကဏ္ဍုစ္ဆာဒီ”ဟု ဆိုသည်။ ဤအဝတ်၏ အကြောင်းအရာကိုလည်း ရတနဝဂ် ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

အဓိဋ္ဌေ နဝိကပေ္ပယျ။ ။“အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ ဝိကပ္ပနာမပြုရာ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ပြအပ်ခဲ့သော အဝတ် ၉-ထည်လုံးကို အဓိဋ္ဌာန်သာတင်ကောင်း၏။ ဝိကပ္ပနာမပြုကောင်း”ဟု မှတ်စရာရှိ၏။ ထိုသို့ မမှတ်ရပါ။ သံဃာဋီစသော သူ့နာမည်ဖြင့်ဆိုလျှင် အဓိဋ္ဌာန်သာ တင်ကောင်း၏။ဝိကပ္ပနာမပြုကောင်း။ “ဤမံ စီဝရံ”ဟု စီဝရ သာမညနာမည်ဖြင့် ဆိုလျှင်ကား ဝိကပ္ပနာပြုကောင်းပါ၏။

ဋ္ဌိကာသစ်။ ။အဓိဋ္ဌာဟောတိ-"ဣမံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိ"တိအာဒိနာ နဝန္နံ နာမံ ဂဟေတ္မာ (၉-ထည်လုံးတို့၏ သံဃာဋိ ဥတ္တရာသင်္ဃ အန္တရ၀ါသက ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ စသော သူ့နာမည်ကိုယူ၍) အဓိဋ္ဌေယျ။ နဝိကပ္ပေယျာတိ— တဿ တဿ နာမံ ဂဟေတ္မာ နဝိကပ္ပေယျ။ တဿ တဿ ပန နာမံ အဂ္ဂ-ဟေတ္မာ (သံဃာဋိ စသော ထိုထိုသင်္ဃန်း၏ နာမည်ကို မယူပဲ) "ဣမံ စီ၀ရံ တုယှံ ဝိကပ္ပေမိ"တိ ဝိကပ္ပေယျာတိ အဓိပ္ပါ၀ေယော။

နဝ ၀သေယျ ဝိနေကာဟံ။ ။သင်္ဃန်း ၉-မျိုးတွင် တိစီ၀ရိက် အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဆောင်ထားအပ်သော သင်္ဃန်းနှင့် တညဉ့်မျှ (အရုဏ်တက်ချိန်၌) ကင်းမြဲမနေရ။ကင်းမြဲနေလျှင်ဒုတိယကထိနသိက္ခာပုဒ်တော်အရ သင်္ဃန်းလည်း နိဿဂ္ဂိယဖြစ်၍ ရဟန်းမှာလည်း အာပတ်သင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ သင်္ဃန်း ၃-ထည်ကို ဆောင်ခြင်းကို "ဝိနည်း တိစီ၀ရိက်ဆောင်ခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ ဝိနည်း တိစီ၀ရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အပိုသင်္ဃန်းအ၀တ်မျှ၁ားကို ဝိကပ္ပနာသော်၎င်း၊ ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ သော်၎င်း ပြု၍ ထားကောင်းသေး၏။ ဓူတင် တိစီ၀ရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကား အခြားအ၀တ်ကို မထားကောင်းတော့။

စာတုမာသံ နိသီဒနံ။ ။နိသီဒိုင်သင်္ဃန်းနှင့်ကား ၄-လပတ်လုံး မကင်းရ။ "၄-လမပြည့်မီကား ကင်းနိုင်သည်"ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏။ ဥပမာ—ဒုတိယသဟ-သေယျသိက္ခာပုဒ်၌ "၃-ညဉ့်ပတ်လုံး အတူမအိပ်ရ"ဟု ဆိုသဖြင့် "၂-ညဉ့်ပတ်လုံးတော့ အတူအိပ်နိုင်၏"ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသကဲ့သို့တည်း။ ထိုသို့ ၄-လပတ်လုံး မကင်းရခြင်းမှာလည်း စူဠ၀ဂ္ဂဒုဋ္ဌကဝတ္ထုဒုန္ဒုက ၌ ဆဗ္ဗဂ္ဂိယရဟန်းတို့၏ ၄-လပတ်လုံး ကင်းမြဲနေမှုကို အကြောင်းပြု၍ "နဘိက္ခဝေ စာတုမာသံ နိသီဒနေန ဝိပ္ပ၀သိတဗ္ဗံ။ ယော ဝိပ္ပ၀သေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ" ဟု ပညတ်တော်မူသောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။တိစီ၀ရိက်နှင့် နိသီဒိုင်ကိုသာ သီးခြားမိန့်တော်မူသော ကြောင့် "အခြားသင်္ဃန်းမျှားကိုကား ညဉ့်ကင်းမြဲနေကောင်း၏"ဟု စကား အဓိပ္ပါယ်ကျရောက်၏။ ထိုပြင်—အဓိဋ္ဌာန်မတင်ပဲ တိစီ၀ရိက်နှင့် နိသီဒိုင်တို့ကို

အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံ

၃၄။ ဣမံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိ၊ သံဃာဋိမိစ္စအဓိဋ္ဌဟော။
အဟတ္ထပါသမေတန္တိ၊ သေသေသုပိ အယံ နယော။

၃၄။ ဣမံ သံဃာဋိံ ဤသင်္ကန်းကြီးကို။ အဓိဋ္ဌာမိ၊ကိုယ်ဥစ္စာဟု စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။ (တနည်း) ဣမံ၊ဤသင်္ကန်းကို။သံဃာဋိံ၊သံဃာဋိဟူ၍။ အဓိဋ္ဌာမိ၊ စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဆိုး၍။ သံဃာ-ဋိံ၊ ၂-ထပ်သင်္ကန်းကြီးကို။ အဓိဋ္ဌဟော၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ အဟတ္ထပါသံ၊ ဟတ္ထပါသ်အတွင်း၌ မရှိသော သင်္ကန်းကြီးကို။ တေန္တိ "တေ"ဟု ဆိုး၍။ အဓိဋ္ဌဟော၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ သေသေသုပိ၊ သင်္ကန်းကြီးမှ ကြွင်းသော ရှစ်မျိုးသော သင်္ကန်းတို့၌လည်း။ အယံ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၂၆၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ-၁၅၄)

ဝိကပ္ပနာ ပြုထားလျှင်ရင်း၊ ပရိက္ခာရစောင့်အဓိဋ္ဌာန်တင်ထားလျှင်ရင်း ညှဉ်ကင်း၍ နေကောင်းသည်-ဟု မှတ်ပါ။ [ပရိက္ခာရစောင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံသည် နောက် (၅၃) ဂါထာ၌ရင်း၊ ဝိကပ္ပနာပြုပုံသည် ဝိကပ္ပနာအကျယ်၌ရင်း လာပါလိမ့်မည်။]

ဣမံ သံဃာဋိံ။ ။"အဓိဋ္ဌေ နု ဝိကပ္ပေယျ"ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့်ရင်း၊ ထိုသို့ပြရာဝယ် သံဃာဋိအဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံကို ပုံစံအဖြစ်ဖြင့် ပြလိုသောကြောင့်ရင်း "ဣမံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိ" စသည်ကို မိန့်သည်။ သံဃာဋိကို အဓိဋ္ဌာန်တင်လိုသောအခါ "ဣမံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိ"ဟု ဆိုး၍ အဓိဋ္ဌာန်တင်ပါ-ဟူလို။

အနက်ပေးပုံ။ ။ဣမံ သံဃာဋိံ၊ ဤ ၂-ထပ်သင်္ကန်းကို။ အဓိဋ္ဌာမိ၊ကိုယ်ဥစ္စာဟု ဆောက်တည်ပါ၏။ (တနည်း)ဣမံ၊ဤသင်္ကန်းကို။သံဃာဋိံ၊သံဃာဋိဟူ၍။အဓိဋ္ဌာမိ၊ ဆောက်တည်ပါ၏။ [ဤသို့ ၂-နည်းပေးရာ၌"ဣမံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိတိ ဇွေ ဣမံ စီဝရံ သံဃာဋိံ အဓိဋ္ဌာမိတိ ဒေဝပိ ဝတ္ထုံ ဝဋ္ဋတိတိ ဂဏ္ဌိ-

ပဒေသု ဝုတ္တံ”ဟူသော ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် တေရသကဏ်ဋီကာကို နည်းမှီ၍ပေးသည်ဟု မှတ်ပါ။] ထိုဋီကာ၌ “ဣမံ စီဝရံ သံဃာဋိ အဓိဋ္ဌာမိ” ဟုလည်း ဆိုသင့်ကြောင်း ပြထား၏။ ဤ၌ကား ထိုနည်းကို အနက်ဆွဲသွင်း၍ ပေးထားသည်။

အဟတ္ထပါသမေတန္တိ။ ။“ဣမံ”ဟု ဣမသဒ္ဒါဖြင့် သုံးစွဲခြင်းမှာ ၂-တောင့်ထား ဟတ္ထပါသ်အတွင်း၌ရှိသော သင်္ကန်းကြီးကို ရည်ရွယ်၍ သုံးစွဲခြင်းတည်း။ ဟတ္ထပါသ်အတွင်းမဟုတ်(အဝေး၌ရှိနေ)လျှင်ကား “တေ သံဃာဋိ-ထိုသံဃာဋိကို”ဟု တေသဒ္ဒါဖြင့် သုံးစွဲပါ ဟူလို။ သို့သော် အဝေး၌ရှိသော သင်္ကန်းကို အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၌ “မည်သည့်ဌာနဝယ် ရှိသည်”ဟု စိတ်၌မှန်း၍ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရသည်။ [ဟတ္ထဿ+ပါသော (သမီပေါ) ဟတ္ထပါသော-လက်၏ အနီးအရပ်၊ လက်လှမ်းမှီလောက်သောအရပ်၊ ထိုဟတ္ထပါသ်ဟူသည် ၂-တောင့်ထား အရပ်တည်း။ ပါစိတ်ဘာသာဋီကာ ပဌမပဝါရဏာသိက္ခာပုဒ်၌လည်း ဝစနတ္ထ အမျိုးမျိုးကို ပြထားသည်။]

သေသေသုပိ အယံ နယော။ ။ဥတ္တရာသင်္ဃ-စသော အခြားရှစ်ထည်တို့၌လည်း အနီးဖြစ်လျှင် “ဣမံ ဥတ္တရာသင်္ဃံ အဓိဋ္ဌာမိ”ဟုဆင်း၊ အဝေးဖြစ်လျှင် “တေ ဥတ္တရာသင်္ဃံ အဓိဋ္ဌာမိ”ဟုဆင်း အနက္ကရဝါသကမှစ၍ ကဏ္ဍုပ္ပဋိစ္ဆာဒိ တိုင်အောင်သိပါ။

ကာယ-ဝါစာအဓိဋ္ဌာန်။ ။ဤသို့ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၌ နှုတ်ဖြင့် မဆိုနိုင်လျှင် သို့မဟုတ် မဆိုလိုလျှင် ဤစကား၏အဓိပ္ပါယ်ကို နှလုံးသွင်း၍ သင်္ကန်းကို လက်ဖြင့်ထိကာ သုံးသပ်ကာဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်နိုင်၏။ ပြအပ်ခဲ့သော အဓိဋ္ဌာန်ကား ဝံါစာအဓိဋ္ဌာန်တည်း။ ဤသို့ ကာယအဓိဋ္ဌာန်၊ ဝါစာအဓိဋ္ဌာန်အားဖြင့် အဓိဋ္ဌာန် ၂-မျိုးရှိပုံကိုလည်း သိပါ။ ကာယအဓိဋ္ဌာန်တင်သောအခါ တကြိမ်သုံးသပ်ရုံဖြင့် ပြီးနိုင်သကဲ့သို့ ဝါစာအဓိဋ္ဌာန်၌လည်း တကြိမ်ဆိုရုံဖြင့် ပြီးနိုင်သည်။ တချို့ကဉ-ကြိမ်ဆိုကြ၏။ ဉ-ကြိမ်ဆိုမှကြောင့်ကားအပြစ်တော့မရှိပါ။

ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုပြီးမှ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရပုံ

၃၅။ အဓိဋ္ဌဟန္တော သံဃာဋ္ဌိ-ပဗ္ဘုတိံ ပုဗ္ဗစိဝရံ။
ပစ္စုဒ္ဓရိတ္ဝာဓိဋ္ဌေယ္ယ။ ပတ္တာဓိဋ္ဌဟနေ တထာ။

၃၅။ သံဃာဋ္ဌိပဗ္ဘုတိံ ၊ သံဃာဋ္ဌိ အစရှိသောအသစ်သင်္ကန်းကို။ အဓိဋ္ဌ-ဟန္တော၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်လိုသော ရဟန်းသည်။ ပုဗ္ဗစီဝရံ၊ ရှေးဖြစ်သော သံဃာဋ္ဌိအစရှိသော သင်္ကန်းဟောင်းကို။ ပစ္စုဒ္ဓရိတ္ဝာ၊ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုပြီး၍။ဝါ၊ အဓိဋ္ဌာန်ချပြီးမှ။အဓိဋ္ဌေယ္ယ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ ပတ္တာဓိဋ္ဌဟနေ၊ သပိတ်သစ်ကို အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၌။ တထာ၊ ထိုအတူတည်း။ (ဝိ ၊ ၂-၂၂၆၊ ကင်္ခါ ၊-၁၅၄)

အဓိဋ္ဌဟန္တော။ပေ။အဓိဋ္ဌေယ္ယ။ ။[ပဗ္ဘုတိ သဒ္ဒါသည်နိပါတ်ပုဒ်ဖြစ်သော ကြောင့် ဝိဘတ်ချေရိုးရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌သမာသ်အတွင်းဖြစ်၍ ဒုတိယာ ဝိဘတ်မပျောက်ပဲ "ပဗ္ဘုတိ"ဟု ရှိရသည်။ သံဃာဋ္ဌိ+ ပဗ္ဘုတိ+ ယသ္သာတိ သံဃာဋ္ဌိပဗ္ဘုတိ၊ (နဝစီဝရံ)] သံဃဋ္ဌိစသောနာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်လိုသော ရဟန်းသည် အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်ပြီးသော အဟောင်းသင်္ကန်းမရှိလျှင် ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုဖွယ်မလိုသော်လည်း အဟောင်းသင်္ကန်း ရှိလျှင်ကား ထို အဟောင်းကို ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုပြီးမှအသစ်ကိုအဓိဋ္ဌာန်တင်ရသည်။ဘာ့ကြောင့်နည်း "အဓိဋ္ဌာန်" ဟူသည် မိမိဥစ္စာဟု စဲမြဲစ္စာ ဆောက်တည်ခြင်းဖြစ်၏။ရဟန်းတော်တို့မှာလည်း ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာအဖြစ်ဖြင့် သပိတ်တလုံး သင်္ကန်း ၃-ထည်သာထားကောင်းသော ကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် အဓိဋ္ဌာန်သင်္ကန်း ၂-ထည်၊ အဓိဋ္ဌာန်သပိတ် ၂-လုံး မရှိထိုက်ရကား အဟောင်းကို ပစ္စုဒ္ဓိုရ် ပြုရသည်။

ပစ္စုဒ္ဓိရ်ပြုပုံ

၃၆။ ဧတံ ဣမံ ဝ သံဃာဒိံ၊ သံသေ ပစ္စုဒ္ဓရာမိတိ။
ဧဝံ သမ္ဘာနိ နာမေန၊ ဝတ္ဘာ ပစ္စုဒ္ဓရေ ဝိဒူ။

၃၆။ ဧတံ သံဃာဒိံ၊ထိုသံဃာဒိအဓိဋ္ဌာန်ကို။ပစ္စုဒ္ဓရာမိ၊ရှုပ်သိမ်းပါ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ သံဃာဒိံ၊ဤသံဃာဒိအဓိဋ္ဌာန်ကို။ပစ္စုဒ္ဓ-ရာမိ၊ ရှုပ်သိမ်းပါ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ သံသေ၊ ဆိုရာ၏။ ဧဝံ၊ဤအာတ္မ။ သမ္ဘာနိ၊ အလုံးစုံသောသက်နှံး ကိုးထည်တို့ကို။ နာမေန၊ မိမိနာမည်ဖြင့်။ ဝတ္ဘာ၊ ဆို၍။ ဝိဒူ၊ ဝိနည်းတတ်သိ ပညာရှိသည်။ပစ္စုဒ္ဓရေ၊ ပစ္စုဒ္ဓိရ်ပြုရာ၏။ ဝါ၊ အဓိဋ္ဌာန်ချရာ၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၃၀၊ ကခ်ီ ဋ္ဌ-၁၅၄)

ဧတံ ဣမံ ဝ။ ပေ ။သံသေ။ ။"ဣမံ ဝါ" ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာ ဖြစ်သောကြောင့် ဆန်းဂိုဏ်းတဲ့အောင် ရသပြုထား၏။ သံသစာတ်သည် ကထာ (ပြောဆိုခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ အနီးသက်နှံးကို "ဣမံ သံဃာဒိံ ပစ္စုဒ္ဓရာမိ"ဟု ဆို၍ ဟတ္ထပါသ်အပြင်ဘက်၌ရှိသော အဝေးသက်နှံးကို "ဧတံ သံဃာဒိံ ပစ္စုဒ္ဓရာမိ" ဟု ဆိုပါ ဟူလို။

အနက်ပေးပုံ။ ။ဣမံ သံဃာဒိံ၊ ဤ သံဃာဒိအဓိဋ္ဌာန်ကို။ ပစ္စုဒ္ဓရာမိ၊ ရှုပ်သိမ်းပါ၏။ ဝါ၊ စွန့်ပါ၏။ ဤသို့ အနက်ပေးရာ၌ "ဣမံ သံဃာဒိံ အဓိဋ္ဌာ-မိတိ ဣမံ သံဃာဒိအဓိဋ္ဌာနံ ဥက္ခိပါမိ၊ ပရိစ္စဇာမိတိ အတ္ထော" ဟူသော ပဌမကထိန သိက္ခာပုဒ် ဝိမတိဋ္ဌိကာကို မှီသည်။ တေရသကဏ်ဋ္ဌိကာ၌ "ထပေမိ-တန်ခိုးထားပါ၏၊ ပရိစ္စဇာမိတိ ဝါ အတ္ထော"ဟုဖွင့်၏။ အဓိပ္ပါယ်တူပင်တည်း။ [ပစ္စုဒ္ဓရိတ္ဘာတိ ပန ဝဿိကသာဋ္ဌိက ဘာဝတော အပနေတ္ဘာတိ အတ္ထော"ဟုနောက်နား၌တေရသကဏ်တနည်းဖွင့်သေး၏။အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ။]

ဧဝံ သမ္ဘာနိ နာမေန။ ။အဓိဋ္ဌာန်တင်တုန်းက မိမိနာမည်ဖြင့်တင်ခဲ့သော ကြောင့် အဓိဋ္ဌာန်ချသောအခါ၌လည်း မိမိနာမည်အတိုင်း ချရသည်-ဟူလို။ [ပစ္စုဒ္ဓိရ်ပြုခြင်းကိုပင် "အဓိဋ္ဌာန်ချခြင်း"ဟု ခေါ်သည်။ "ရှေးက တင်ထား အပ်ပြီးသော အဓိဋ္ဌာန်ကို ချခြင်း"ဟူလို။] "ဣမံ အန္တရဝါသကံ ပစ္စုဒ္ဓရာမိ" စသည်ဖြင့် ဆိုပုံကို သိပါ။

တိစီဝရိုက်၏ ပမာဏ

၃၇-၃၈။ သံဃာဋ္ဌိ ပစ္ဆိမန္တေန၊ ဒီဃသောမုဋ္ဌိပဟ္ဌကော။
ဥတ္တမန္တေန သုဂတ-စီဝရုနာပိ ဝဋ္ဋတိ။
မုဋ္ဌိတ္တိကဋ္ဌ တိရိယံ၊ တထာ ကေသိကဿပိ။
အန္တရဝါသကော စာပိ၊ ဒီဃသော မုဋ္ဌိပဟ္ဌကော။
အစုတေယ္ယော ဒ္ဝိဟတ္ထော ဝါ၊ တိရိယန္တေန ဝဋ္ဋတိ။

၃၇-၃၈။ သံဃာဋ္ဌိ၊ ၂-ထပ်သက်နှုံးကြီးသည်။ ပစ္ဆိမန္တေန၊ နောက်ဆုံးဌိ ဖြစ်သော အပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ ဒီဃသော၊ အလျားအားဖြင့်။ မုဋ္ဌိပဟ္ဌ-ကော၊ လက်ဆုပ်အားဖြင့် ငါးတောင်ရှိသည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်လသော်။) ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ ဥတ္တမန္တေန၊ အလွန်ဆုံးအပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ သုဂတ-စီဝရုနာပိ၊ မြတ်စွာဘုရားသက်နှုံးတော်အောက် ယုတ်လျော့သော သက်နှုံး သည်လည်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။

တိရိယံ၊ အနုံအားဖြင့်။ မုဋ္ဌိတ္တိကဋ္ဌ။ လက်ဆုပ်အားဖြင့် သုံးတောင်သည်လည်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ ကေသိကဿပိ၊ ကေသီ၏လည်း။ တထာ၊ ထို့အတူတည်း။ အန္တရဝါသကော စာပိ၊ သင်းပိုင်သည်လည်း။ ဒီဃသော၊ အလျားအားဖြင့်။ မုဋ္ဌိပဟ္ဌကော၊ လက်ဆုပ်အားဖြင့် ငါးတောင်ရှိသည် (သမာ-နော၊ ဖြစ်လသော်။) ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ တိရိယန္တေန၊ အနုံအားဖြင့်။ အစု-တေယ္ယော၊ အခွဲအားဖြင့် သုံးတောင်ရှိသည်။ (သမာနော)ဝါ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။ ဒ္ဝိဟတ္ထော၊ နှစ်တောင်ရှိသည်။ (သမာနော) ဝါ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ဌ ၂-၂၂၆၊ ကခ်ါ ဌ-၁၅၃-၄)

ပစ္ဆိမန္တေ၊ ဥတ္တမန္တေ။ ။ပစ္ဆိမ-နောက်ဆုံးဌိဖြစ်သော+အန္တ-အပိုင်းအခြား (အတိုဆုံးအပိုင်းအခြား)ဥတ္တမ+အန္တ-အမြတ်ဆုံး(အရှည်ဆုံး)အပိုင်းအခြား။

ဒီဃသော မုဋ္ဌိပဟ္ဌကော။ ။ ၂-ထပ်သက်နှုံးသည် အလျားအားဖြင့်အတိုဆုံး လက်ဆုပ်အတောင် ၅-တောင်ရှိရသည်။ [သံဃာဋ္ဌိယတေ ၂-လွှာ ၂-ထပ်

စပ်အပ်၏၊ ဤတို သံဃာ၌၊ "သံဃာ၌"ဟူသော ဤတ္ထိလိင်နှင့် အရတူအောင် "မုဋ္ဌိပဠူကာ"ဟု ရှိသင့်သော်လည်း လိင်္ဂဝိပလ္လာသ (ဤတ္ထိလိင်မှ ပုလ္လိင်ပြောင်းနေသော)နည်းအားဖြင့် "မုဋ္ဌိပဠူကော"ဟု ဆိုကြောင်းကို ဋီကာသစ်ဖွင့်၏။]

ဋီကာဟောင်း။ ။ဋီကာဟောင်းဌီကား "ဒီဃသော မုဋ္ဌိပဠူကတော ပဌာယ။ပေ။ သုဂတစီဝရှုနာပိ ဝဋ္ဋတိ"ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအလို "မုဋ္ဌိပဠူတော"ဟု ပါ၍ရှိရလိမ့်မည်။ ပဌာယပုဒ်၏အနက်ကိုလည်း ထည့်၍ "မုဋ္ဌိပဠူတော၊ လက်ဆုပ်တောင်နှင့်တကွ ငါးတောင်မှစ၍"ဟု ပေးရလိမ့်မည်။

မုဋ္ဌိပဠူကော။ ။သက်နှိုးကို အတိုင်း အရှည် ပမာဏ ပြုသောအခါ ၄-တောင်အပြည့် (လက်ချောင်းတို့ကို ဆန့်၍) တောင်ပြီးလျှင် နောက်ဆုံးတတောင်ကို လက်သီးဆုပ်၍ တောင်ခြင်းကို "မုဋ္ဌိပဠူက"ဟု ဆိုသည်ဟု ဝိမတိဋီကာ ဖွင့်၏။ မုဋ္ဌိဖြင့် မုဋ္ဌိဟတ္ထ-တိုင်အောင် ယူပါ။ မုဋ္ဌိယာ ဥပလက္ခိတံ ပဠူကံ ယဿာတိ မုဋ္ဌိပဠူကာ လက်ဆုပ်တောင်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော ငါးတောင်ရှိသော ၂-ထပ်သက်နှိုး။

ဝိမတိဋီကာ။ ။မုဋ္ဌိပဠူကန္တိ မုဋ္ဌိယာ၊ (လက်ဆုပ်တတောင်ဖြင့်)။+ဥပ-လက္ခိတံ+ပဠူကံ၊ ငါးတောင်အပေါင်းတည်း။ စတုဟတ္ထေ မိနိတ္ဝာ (၄-တောင်တို့ကို လက်မဆုပ်ပဲ တိုင်းတာပြီး၍) ပဠူမံ ဟတ္ထံ မုဋ္ဌိ ကတ္ဝာ မိနိတမ္ပိ အဓိပ္ပါယော။ ပါရာဇိက ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ်အဖွင့်။

ကေစိ ဝါဒ။ ။ထိုဝိမတိဋီကာ၌ ကေစိ ဝါဒကိုလည်း ပြသေး၏။ ထိုကေစိ ဆရာတို့ကား–"မုဋ္ဌိပဠူက-အရ ငါးတောင်လုံးကိုပင် လက်ဆုပ်တောင်ချည်း တောင်ရမည်"ဟု ဆိုကြ၏။ "မုဋ္ဌိပဠူမက-လက်ဆုပ်အတောင်ဟူသော ငါးတောင်မြောက်ရှိသော"ဟု မဆိုပဲ "မုဋ္ဌိပဠူက-လက်ဆုပ်တောင်အားဖြင့် ငါးတောင်တို့၏အပေါင်း"ဟု ဆိုသောကြောင့် ကေစိ ဝါဒသည် သဒ္ဒါအနေနှင့် သာ၍ လိုက်လျော၏။

ဆက်ဦးအုံ — ငါးတောင်လုံးကို တောင်ဆုပ်ချည်း တောင်လျှင် ၄-တောင် သာသာရှိရာသောကြောင့်ရင်း ဘုရားရှင်၏ သက်နှိုးတော်သည် ဘုရားအထွာ တော်ဖြင့် ၉-ထွာ (၄-တောင်ထွာ)ရှိရကား ရဟန်းများ၏ သက်နှိုးလည်း

သက်န်းရှင်၏အတောင်ဖြင့် ၄-တောင်သာသာရှိလျှင် တော်လောက်ပြီဟု ယူသင့်၏။ ထို့ကြောင့် မုဋ္ဌိပဏ္ဍကကို ပစ္ဆိမန္တ (အတိုဆုံး)ဟု သတ်မှတ်၍ ဥတ္တမန္တ (အရှည်ဆုံး)မှာ ဘုရားသက်န်းတော်အောက် လျှောရမည်ဟူသော စကားကို ထောက်လျှင် 'ကေစိ ဝါဒသည် သာ၍သင့်သကဲ့သို့ ထင်ပါသည်။

သုဂတစီဝရုနာပိ။ ။ဥတ္တမန္တ(အရှည်ဆုံးအပိုင်းအခြား)မှာ သုဂတစီဝရ အောက် လျှောလျှင်လည်း အပ်ပါ၏။ ဘုရားသက်န်းလောက် ရှည်ဖို့ကိုကား ပါတိမောက် ရတနဝဂ် နန္ဒသိက္ခာပုဒ်၌ တားမြစ်ပြီး ဖြစ်သည်။ [သုဂတစီဝရ-တော+ဥိနာ-သုဂတစီဝရုနာ (သံဃာ၌)၊အပိ-ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော မုဋ္ဌိပဏ္ဍကကို ပေါင်းသည်။]

မုဋ္ဌိတ္တိကဉ္စ တိရိယံ။ ။၂-ထပ်သက်န်း၏အနံမှာ မုဋ္ဌိတ္တိကတည်း။ "လက်ဆုပ်တောင်ချည်း ၃-တောင်"ဟု ကေစိဝါဒအတိုင်းရင်း၊ "၂-တောင်ကို အပြည့်တောင်၍ တတောင်ကို လက်ဆုပ်တောင်"ဟု ဝိမတိဝါဒအတိုင်းရင်း မုဋ္ဌိတ္တိကကို သိပါ။

တထာ ကေသိကဿပိ။ ။ကေသီ၏ အလျှားအနံ ပမာဏသည် သံဃာ၌ ၏ ပမာဏနှင့် တူ၏။ "ကေသံ ဥတ္တရာသင်္ဃံ ကရိတ္ဝာ-တခုသော လက်ဝဲအဖို့၌ အပေါ်ခြုံကိုပြု၍"ဟု ပါဠိတော်၌ သုံးစွဲလေ့ရှိသောကြောင့် အပေါ်ခြုံ (သင်းပိုင်အပေါ်၌ ရမ်းအပ်သော)သက်န်းကိုပင် "ကေသိက"ဟု ခေါ်၏။ ဧကော+အံသော ဧကံသော-တခုသော လက်ဝဲအဖို့၊ ကေသေ+ကတ္တာပဋ္ဌာ ကေသိကံ-လက်ဝဲတဖက် ပခုံးထက်၌ တင်အပ်သော သက်န်း၊ဤ ကေသိကပုဒ်ကို ထောက်၍ "ကေသီ"ဟု မြန်မာလို ခေါ်ကြသည်။

အန္တရဝါသကဿပိ။ ။ကေသီ၏အတွင်း၌ ဝတ်အပ်သော ခါးဝတ်=သင်းပိုင်ကို"အန္တရဝါသက"ဟုခေါ်၏။အန္တရေ၊အလယ်ဟူသောခါးအရပ်၌+ ဝါသော၊ ဝတ်အပ်သော အဝတ်တည်း။အန္တရဝါသကော၊ အလယ် သတ်မှတ် ခါးအရပ်၌ ဝတ်အပ်သော အဝတ်။[တနည်း-"ဝါသီယတေ၊ဝတ်အပ်၏။ဤတိ ဝါသကော၊ (ဤပုစ္ဆည်း ကံ ဟော ဟု ကြံ)။ အန္တရံ၊ ကေသီ၏ အတွင်း၌။+ ဝါသကော၊ဝတ်အပ်သော သင်းပိုင်တည်း။အန္တရဝါသကော၊အတွင်းဝတ်။ဝါ။

နိသီဒနဏ်ပမာဏ

၃၉။ နိသီဒနသာ ဒီဃေန၊ ဝိဒတ္ထိ ဒ္ဝေ ဝိသာလတော။
ဒီယဏ္ဍံ ဒသာ ဝိဒတ္ထိ၊ သုဂတသ္သ ဝိဒတ္ထိယာ။

၃၉။ နိသီဒနသ၊နိသီဒိုင်၏။ သုဂတသ၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ဝိဒတ္ထိယာ၊ အထွာတောင်အားဖြင့်။ ဒီဃေန၊ အလျားအားဖြင့်။ ဒ္ဝေ ဝိဒတ္ထိ၊ ၂-ထွာတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ ဝိသာလတော၊ အနံအားဖြင့်။ ဒီယဏ္ဍံ၊ အခွဲအားဖြင့် ၂-ထွာသည်။ ဝါ၊ တထွာခွဲသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဒသာ၊ အမြီတ်အဆောသည်။ ဝိဒတ္ထိ၊ တထွာရှိသည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။[ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ ရတနဝဂ် နိသီဒနသိက္ခာပုဒ်အတိုင်းပင်ဖြစ်၍ အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုဘာသာဋီကာ၌ရှုပါ။] (ဝိ ပါ ၂-၂၂၁၊ ဝိ ဋ ၃-၁၅၅၊ ကင်္ခါ ဋ-၂၇၀)

သင်းပိုင်။]အပိုဖြင့် မုဋ္ဌိပဏ္ဍကချင်း တူသောကြောင့် သံဃာဋီကို ပေါင်းသည်။ အန္တရဝါသကတ်၏ အလျား ပမာဏမှာ မုဋ္ဌိပဏ္ဍကပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

အဒုတေယျော ဒ္ဝိဟတ္ထော ဝ ၊ ။အနံ ပမာဏအားဖြင့် ၂-တောင့်ထွာလည်း ရှိနိုင် သို့မဟုတ် ၂-တောင်လည်း ရှိနိုင်၏။ ဆက်ဦးအုံ— ၂-တောင်မျှသာ ရှိသော် သင်းပိုင်သည် အောက်၌ ပုဆစ်ဒူးဝန်းအောက် လက်ရှစ်သစ်လောက် ချ၍ ဝတ်သောအခါ အထက်ပိုင်းက နာဘိမဏ္ဍလ (ချက်ပတ်ဝန်းကျင်)ကို အဘယ်သို့ ဖုံးနိုင်တော့မည်နည်း-ဟု စောဒနာဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် သေခံယ အဋ္ဌကထာ၌ "နာဘိမဏ္ဍလံ ပန စီဝရေနာပိသက္ကာ ပဋ္ဌိစ္ဆာဒေတုံ၊ ချက်အဝန်းအဝိုင်းကိုကား ကေသီဖြင့် ဖုံးခြင်းငှါတတ်ကောင်း၏"ဟု မိန့်သည်။ထို့ကြောင့် အနံ ၂-တောင်ရှိသော သင်းပိုင်သည် (အဝတ်မလောက်၍) ခွေခွေတုံ့ဘာ ချုပ်ရသော သင်းပိုင်ဟု မှတ်ပါ။ ["စီဝရနာပိ"နေရာဝယ်"ပါရုပနေနာပိ-အပေါ်ခြုံဖြင့်လည်း"ဟု ပဌမကထိနအဋ္ဌကထာ၌ ရှိ၏။]

ကဏ္ဍပ္ပဋိစ္ဆာဒိ၏ပမာဏ

၄၀။ ကဏ္ဍပ္ပဋိစ္ဆာဒိကဿ၊ တိရိယံ ဒ္ဝေ ဝိဒတ္ထိယော။
ဒီဃန္တေတာ စတသော၀၊ သုဂတဿ ဝိဒတ္ထိယာ။

၄၀။ ကဏ္ဍပ္ပဋိစ္ဆာဒိကဿ၊ အနာဂါမိဖုံးလွှမ်းကြောင်း သက်နှုန်း၏။ သုဂတဿ၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝိဒတ္ထိယာ၊ အထွာတော်အားဖြင့်၊ တိရိယံ၊ အနုံအားဖြင့်။ ဒ္ဝေ ဝိဒတ္ထိယော၊ ၂-ထွာတို့သည်။ (ဟောနှိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) ဒီဃန္တေတာ၊ အလျားအပိုင်းအခြားအားဖြင့်။ စတသော၀၊ ၄-ထွာတို့သည်သာ။ (ဟောနှိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) [ဤအဝတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌိကာ၊ ရတနဝဂ် ကဏ္ဍပ္ပဋိစ္ဆာဒိသိက္ခာပုဒ်၌ရှုပါ။] (ဝိ ပါ၂=၂၂၃၊ ဝိ ၃-၄၁၀၊ ဝိ ဋီ ၃-၁၅၆၊ ကင်္ခါ ဋီ-၂၇၁)

ဝဿိကသာဋိကာ၏ပမာဏ

၄၁။ ဝဿိကသာဋိကာယပိ၊ ဒီဃသော ဆ ဝိဒတ္ထိယော။
တိရိယံ အဈုတောယျာ၀၊ သုဂတဿ ဝိဒတ္ထိယာ။

၄၁။ ဝဿိကသာဋိကာယပိ၊ မိုးအခါ၌ ဝတ်အပ်သော သက်နှုန်း၏လည်း။ ၀၊ မိုးရေခံသက်နှုန်း၏လည်း။ သုဂတဿ၊ မြတ်စွာဘုရား၏။ ဝိဒတ္ထိယာ၊ အထွာတော်အားဖြင့်။ ဒီဃသော၊ အလျားအားဖြင့်။ ဆ ဝိဒတ္ထိယော၊ ၆-ထွာတို့သည်။ (ဟောနှိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) တိရိယံ၊ အနုံအားဖြင့်။ အဈုတောယျာ၀၊ အခွဲအားဖြင့် ၃-ထွာတို့သည်သာ။ ၀၊ ၂-ထွာခွဲတို့သည်သာ။ (ဟောနှိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) [ဤအဝတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကိုလည်း ထိုသိက္ခာပုဒ် ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌိကာ၌ ရှုပါ။] (ဝိ ပါ၂-၂၂၄၊ ဝိ ဋီ ၃=၁၅၆)

၄၂။ ဇ္ဍေ ဆေဒနုပါစိတ္တိ၊ ကရောန္တသ္မိ တဒုတ္တရိ။
ပစ္စတ္ထရမုခစောဒ္ဒေ၊ အာဂၢ၏တပ္ပမာဏိကာ။

၄၂။ ဇ္ဍေ၊ ဤ ၆-ထည်သောသင်္ကန်းတို့၌။ တဒုတ္တရိ၊ ထိုပမာဏထက် အလွန်ကို။ ကရောန္တသ္မိ၊ ပြုသောရဟန်း၏။ ဆေဒနုပါစိတ္တိ၊ အပိုအလွန်ကို ဖြတ်ခြင်းရှိသော ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ပစ္စတ္ထရမုခ-စောဒ္ဒေ၊ ကြမ်းပေါ်စသည်၌ ခင်းအပ်သောအခင်း, မျက်နှာသုတ်ပဝါတို့သည်။ အာဂၢ၏တပ္ပမာဏိကာ၊ အလိုရှိအပ်သော ပမာဏရှိကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၂-၂၂၁၊ ဝိ ပါ ၃-၄၀၁)

ဇ္ဍေ ဆေဒနုပါစိတ္တိ။ ။သံဃာ၌မှစ၍ ဝဿိကသာဋိကာတိုင်အောင်သော သင်္ကန်း ၆-ထည်တို့၌ ပြုအပ်သော ပမာဏကိုလွန်လျှင် ဆေဒနုပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။ ဤစကားသည်သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်၌လာသော "ဆေဒနကံ့ပါစိတ္တိယံ" ကို ရည်ရွယ်သော စကားတည်း။ "အပိုကိုလည်း ဖြတ်ရမည်၊ ပါစိတ်အာပတ်ကိုလည်း ဒေသနာ ပြောရမည်"ဟု ဆိုလိုသည်။ နိဿဂ္ဂိပစ္စည်းမျှားကဲ့သို့ သူတပါးအား စွန့်ဖွယ်မလို။ အပိုကို ဖြတ်ပြီး၍ အာပတ်ကို ဒေသနာ ပြောပြီးနောက် ဆက်၍ သုံးစွဲနိုင်သည်။

ပစ္စတ္ထရ။ ပေ ။ ပမာဏိကာ။ ။ပစ္စတ္ထရဏနှင့် မုခပုဉ္ဇနစောဒ္ဒတို့ကား အတိုင်းအရှည် ပမာဏမရှိသောကြောင့် အလိုရှိသလို ရှည်နိုင်တိုနိုင် (ကြီးနိုင်ငယ်နိုင်)၏။ [အာဂၢ၏တံ + ပမာဏံ အာဂၢ၏တပမာဏံ - အလိုရှိအပ်သော အတိုင်းအရှည်၊ အာဂၢ၏တပမာဏံ ယေသံတိ အာဂၢ၏တပမာဏိကာ။]

ပရိက္ခာရစောဒ္ဒေ။ ။အဌကထာ၌ ပရိက္ခာရစောဒ္ဒအတွက် "အထည်ပေါင်း မည်မျှသာ"ဟု အရေအတွက်ကိုမပြုအပ်။ အတိုအရှည် ပမာဏကိုလည်း မပြုအပ်။ ထို့ကြောင့် အလိုရှိသလောက် ပမာဏဖြင့် အလိုရှိသလောက် အရေအတွက် ထားနိုင်သည်-ဟု မှတ်ပါ။ "ပမာဏမရှိ"ဟု ဆိုသော်လည်း "အရှည် (အကြီး)အတွက်သာ မရှိ"ဟု မှတ်ပါ။အတိုဆုံးပမာဏကိုကား နောက်(၅၂) ဂါထာ၌ ပြလိမ့်မည်။

ပရိက္ခာရစောဠဒ္ဒ၌ ဂဏနာပမာဏ မရှိ

၄၃။ ပရိက္ခာရစောဠေ ဂဏနာ၊ ပမာဏံ ဝါ နဒီပိတံ။
တထာ ဝတ္ထာ အဓိဋ္ဌေယ္ယ၊ ထဝိကာဒိ စိကပ္ပိယံ။

၄၃။ ဝရိက္ခာရုစောဠေ၊ ပရိက္ခရာအဝတ်၌။ ဂဏနာ၊ အနည်းအများ အရေအတွက်ကိုဝင်း။ ပမာဏံ ဝါ၊ အတိုအရှည်ပမာဏကိုဝင်း။ နဒီပိတံ၊ အဋ္ဌကထာတို့၌ မပြအပ်။ စိကပ္ပိယံ၊ စိကပ္ပနာပြုတိုက်သော။ ဝါ၊ စိကပ္ပနာ လေးက်သော။ ထဝိကာဒိ၊ အိတ်အစရှိသည်ကို။ တထာ၊ ထိုပရိက္ခာရ စောဠဟူ၍။ ဝတ္ထာ၊ ဆိုရ။ အဓိဋ္ဌေယ္ယ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ၏။ (စိ ပါ ၃၊ ၄၁၁၊ စိ ဋ ၂-၂၂၇၊ ကခ်ိ ဋ-၁၅၄)

အမျှားကို ပရိက္ခာရစောဠတင်နိုင်။ ။အရေအတွက် မရှိသောကြောင့် အမျှားကို ပေါင်းရ၍ "ဣမာနိ စီဝရာနိ ပရိက္ခာရစောဠာနိ အဓိဋ္ဌာမိ" ဟု လည်း အဓိဋ္ဌာန် တင်နိုင်ပါ၏။ ["ဣမံ သံဃာဋိ"ကဲ့သို့ စီဝရသဒ္ဒါမထည့်ပဲ "ဣမံ ပရိက္ခာရစောဠံ အဓိဋ္ဌာမိ"ဟုလည်း အဓိဋ္ဌာန် တင်နိုင်စရာရှိ၏။မှန်၏- သံဃာဋိ အဓိဋ္ဌာန်တုန်းကလည်း "ဣမံ သံဃာဋိ အဓိဋ္ဌာမိ"ဟု ၎င်း၊ "ဣမံ စီဝရံ သံဃာဋိ အဓိဋ္ဌာမိ" ဟုရင်း ၂-နည်းပြခဲ့သည်။]

တထာ ဝတ္ထာ။ ပေ ။ စိကပ္ပိယံ။ ။ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ "ထဝိကာပိ ပရိဿာဝနံပိ စိကပ္ပနုပဂံ (စိကပ္ပနာလောက်သော) ပစ္ဆိမစီဝရံ (နောက်ဆုံး သင်္ကန်း (အဝတ်) ဖြစ်လျှင်) ပရိက္ခာရစောဠံတိ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗ-မေဝ"ဟု မိန့်၏။ ထိုစကားကိုယူ၍ ဤဂါထာ ၂-ပါဒကို ဆိုသည်။ "ထဝိကာဒိ"၌ အာဒိဖြင့် ပရိဿာဝန (အဝတ်ရေစစ်) ယခုခေတ် လက်ကိုင်ပဝါ၊ ခေါင်းအုံးဖုံး၊ ကုလားထိုင်ဖုံး စသည်ကို ယူရသည်။ [စိ+ ကပ္ပခေတ်၊ ဏျုပစ္စည်း။ ဋီကာသစ်၌ စိကပ္ပိယံကို စိကပ္ပယ+ဥပဂံ-စိကပ္ပနာ လောက်သော"ဟု ဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း။ "စိကပ္ပိတဗ္ဗံတိ စိကပ္ပိယံ"ဟုပြု။ စိကပ္ပနာလောက်သော နောက်ဆုံးအဝတ်၏ ပမာဏကို (၅၂) ဂါထာ၌ ပြပါလိမ့်မည်။]

တိစီဝရိုက်၏အထပ်ပမာဏ

၄၄။ အဟတာဟတကပ္ပါနံ၊ သံဃာဋိ ဒိဂုဏာ သိယာ။
ကေစိယောတ္ထရုသင်္ဂေါ၊ တထာ အန္တရဝါသကော။

၄၄။ အဟတာဟတကပ္ပါနံ၊ အစာမချေအပ်သေးသော အဝတ်သစ်, အဝတ်သစ်နှင့်အလားတူသော အဝတ်တို့၏။ သံဃာဋိ၊ စပ်၍ချုပ်အပ်သော သင်္ကန်းသည်။ ဒိဂုဏာ၊ ၂-ထပ် ၂-လွှာရှိသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ဥတ္တရာ-သင်္ဂေါ၊ အပေါ်ခြုံ ကေသီသည်။ [အပေါ်သတ်မှတ် ကိုယ်အရပ်၌ ငြိုကပ်စေအပ်သော ကေသီသည်။]ကေစိယော၊တထပ်တလွှာသာရှိသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ အန္တရဝါသကော၊ သင်းပိုင်သည်။ [အလယ်သတ်မှတ် ခါးအရပ်၌ ဝတ်အပ်သော သင်းပိုင်သည်။] တထာ၊ ထို့အတူ တထပ်တလွှာရှိသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၄၀၃)

အဟတာဟတကပ္ပါနံ။ ။အဟသည်၊ ထုရိုက်၍ ဖုပ်သောအားဖြင့် နှိပ်စက်အပ်ပြီ။ ဣတိ ဟတံ၊ နဲ+ဟတံ အဟတံ-တခါမျှ မဖုပ်အပ်သေးသော အဝတ်။ "အစာမချေအပ်သေးသော အသစ်စက်စက်အဝတ်" ဟူလို။ ကပ္ပသဒ္ဒါသည် သဒ္ဒိသအနက်ကိုဟော၏။ "အဟတကပ္ပ-ထိုအဝတ်သစ်နှင့် တူသောအဝတ်" ဟူသည် တကြိမ်တခါလောက်သာ ဖုပ်အပ်သောအဝတ်တည်း။ [အဟတေန (နဝေန အဓောတေန)+ ကပ္ပံ (သဒ္ဒိသံ)အဟတကပ္ပံ၊ ဧကဝါရုဓောတံ၊— ဋီကာသစ်။]

သံဃာဋိ ဒိဂုဏာ။ ။အဟတ အဝတ်ကို ဖြစ်စေ အဟတကပ္ပ အဝတ်ကို ဖြစ်စေ သံဃာဋိပြုလုပ်လျှင် ၂-ထပ်သာချုပ်ရမည်- ဟူလို။ [ဘုရားရှင်သည် အအေးဆုံးဖြစ်သော ဓာပိုတ်ခဲနှင့် တပေါင်းလအကြား ညဉ့်ကာလ၌ သင်းပိုင်တထည်၊ ကေသီ၃-ထည် ပေါင်း၄-ထည်ဖြင့် နေတော်မူ၏။ထို့ကြောင့်သာဝက မျှားအတွက် ခွင့်ပြုတော်မူလျှင် သွားရာအရပ်သို့ ယူဆောင်ဖို့ရာ တထည်အပို ပါနေသဖြင့် ဝန်လေးသောကြောင့် သွားလေရာ၌ သင်းပိုင်ကိုဝတ်၊ ကေသီကို ရမ်းပြီးလျှင် ၂-ထပ်သင်္ကန်းကို ပခုံးပေါ်တင်၍ လွယ်လွယ်ကူကူ ဆောင်ယူ

အဝတ်ဟောင်းခွဲ ၄-ထပ် ၂-ထပ်

၄၅။ ဥတုဒ္ဓတာနံ ဒုဿာနံ၊ သံဃာဋိ စ စတုဂ္ဂုဏာ။
ဘဝေယျုံ ဒိဂုဏာ သေသာ၊ ပံသုကူလေ ယထာရုစိ။

၄၅။ စ၊ အဘို့တပါးကား။ ဥတုဒ္ဓတာနံ၊ ဥတုမျှားစွာ ရှည်ကြာသော ကာလမှ ထုတ်ယူအပ်ကုန်သော။ ဒုဿာနံ၊ အဝတ်ဟောင်းတို့၏။ သံဃာဋိ၊ သင်္ကန်းကြီးသည်။ စတုဂ္ဂုဏာ၊ ၄-ထပ် ၄-လွှာရှိသည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ သေသာ၊ သင်္ကန်းကြီးမှ ကြွင်းသော ကေသီ သင်းပိုင်တို့သည်။ ဒိဂုဏာ၊ ၂-ထပ် ၂-လွှာရှိကုန်သည်။ ဘဝေယျုံ၊ ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ ပံသုကူလေ၊ ပုံသုကူ သင်္ကန်းခွဲ။ ယထာရုစိ၊ အလိုရှိတိုင်းသော အထပ်အလွှာသည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်နိုင်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၄၀၃-၄)

နိုင်ဖို့အကျိုးငှါ ကေသီ ၂-ထည်ကို ၂-ထပ်သင်္ကန်းပြု၍ "သံဃာဋိ"ဟူသော အမည်ဖြင့် သင်္ကန်း ၃-ထည်ကိုသာ ခွင့်ပြုတော်မူသည်။]ဒ္ဒေ+ဂုဏာ(အထပ်တို့သည်) ယဿာ အတ္ထိတိ ဒုဂုဏာ။ ဤပုဒ်ကိုကြည့်၍ သံဃာဋိကိုပင် "ဒုဂုဏ် သင်္ကန်း"ဟု ခေါ်ကြသည်။

ကေစ္စိဒယာတ္တာရာသင်္ကေါ။ ။ကေစ္စသဒ္ဒါသည် ကေနှင့် အနက်တူ၏။ စွမ်-အတ္တက် အနက်သီးခြားမရှိ။ "ကေစ္စံ(တထပ်သည်)ယဿ အတ္ထိတိ ကေစ္စိကော" ဟု ဖြစ်ပြီးမှ က-ကို ယ-ပြု၍ "ကေစ္စိယော"ဟု ဖြစ်၏။ ဋ္ဌိကာသစ်ခွဲ ဤပစ္စည်းဖြင့် "ကေစ္စိ"ဟူ တွေ့ရ၏။ ဤပုဒ်ကိုကြည့်၍ "ကေစိ"ဟုလည်း သုံးစွဲကြသည်။ ဥတ္တရသို့-အထက်ပိုင်း ကိုယ်အဖို့ခွဲ+အာသဋ္ဌိယတော ဋ္ဌိကပ်စေအပ်၏၊ ဤတို့ ဥတ္တရာသင်္ကေါ။

အန္ဓရဝါသကော။ ။ဤပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို ရှေ(ဂါထာ)ခွဲပြခဲ့ပြီ။ ကေသီနှင့် သင်းပိုင်မှာ အဟတအဝတ် သို့မဟုတ် အဟတကပွ အဝတ်ကိုချုပ်လျှင် တထပ် တလွှာသာ ချုပ်ရမည်-ဟူလို။

ဥတုဒ္ဓဇာနံ။ ။"ဥတု+ဥဒ္ဓဇ"ဟု ခွဲ၍ "ဥတု"အရ အနေကဥတု (ဥတုမျှားစွာ)ကိုယူ၍ ရှည်ကြာသောကာလကို "ဥတု"ဟု ဆိုလို၏။ ထို့ကြောင့်

မဖြတ်လောက်လျှင် စီစဉ်ဖွယ်

၄၆။ တိသု ဒွေ ဝါပိ ကေ ဝါ၊ ဆိန္ဒိတဗ္ဗံ ပဟောတိ ယံ။
သမ္ဘေသု အပ္ပဟောန္တေသု၊ အနုဝိ'မာဒိယေယျ ဝါ။
အစ္ဆိန္နဉ္စ အနာဒိန်း၊ နု ဓာရေယျ တိစီဝရံ။

၄၆။ တိသု၊ သုံးထည်သော သင်္ကန်းတို့တွင်။ (ယာနိ၊ အကြင် နှစ်ထည်သော သင်္ကန်းတို့သည်။ ပဟောန္တိ၊ ဖြတ်သည်ရှိသော် အယုတ်ဆုံး ပမာဏ

"ဥတုတောဒီဃကာလတော" ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သည်။ ဥတုတော၊ ကြာမြင့်သော ကာလမှ။ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ၊ ထုတ်ယူအပ်ကုန်သော အဝတ်တို့တည်း။ ဥတုဒ္ဓဋ္ဌာ၊ တို့။ ထို အဝတ်ကိုပင် "ပိလောတိက=အဝတ်နွမ်း အဝတ်ဟောင်း" ဟု သရုပ်ဖော်သည်။

ဋီကာသစ်။ ။ဥတူတိ အနေကဥတု ဂဟိတာတိ၊ ("ဥတု" ဟူသောပါဠိဖြင့် မျှားစွာသော ဥတုကိုယူအပ်ပြီ။ ထို့ကြောင့်) ဥတုတော ဒီဃကာလတော+ ဥဒ္ဓဋ္ဌာ ဥတုဒ္ဓဋ္ဌာ၊ တေသံ ပိလောတိကာနန္တိ အတ္ထော။

စတုဂ္ဂုဏာ ဒိဂုဏာ။ ။အဝတ်ဟောင်းဖြစ်သောကြောင့် စုတ်လွယ်ရကား သံဃာဋီကို ၄-ထပ်၊ ဥတ္တရာသင်္ဃ အန္တရဝါသကကို ၂-ထပ်ချုပ်နိုင်သည်။

ပံသုကူလေ ယထာရုစိ။ ။စီဝရကွန္ဓကပါဠိတော်၌ "ပံသုကူလေ ယာဝဒတ္ထံ" ဟူသော ပညတ်တော်ကို ယူထားသော စကားတည်း။ အဝတ်ဆိုင်၌ ကျနေရစ်သော အဝတ်ပိုင်းကလေးများကိုဖြစ်စေ သုသာန်မှ အဝတ်ကိုဖြစ်စေ ပုံသကူကောက်၍ အစပ်မျှားစွာစပ်ပြီးမှ ချုပ်အပ်သော သင်္ကန်းဖြစ်သောကြောင့် အထပ်ကို မိမိအလိုရှိသလောက်(၄-ထပ်မက အထပ်တရာဖြစ်စေ)ထပ်၍သင်္ကန်း ချုပ်နိုင်သည်။ [ပံသု ဝိယ၊ မြေမှုန့်(ဖုံ)ကဲ့သို့။ ကုစ္ဆိတံ၊ စက်ဆုပ်ဖွယ်။ ဥလတိ ပဝတ္တတိ၊ ဖြစ်၏။ ဤတို့ ပံသုကူလိကို၊ မြေမှုန်သို့နှယ် စက်ဆုပ်ဖွယ်ဖြစ်သော အဝတ်စုတ်။–ဋီကာသစ်၊ "ပံသု+ကု+ဥလ" ဟု ခွဲ၍ ကု-ကို "ကုစ္ဆိတံ" ဟုဋေး ဥလတိ-ကို "ပဝတ္တတိ" ဟုဋေး ဖွင့်သည်။]

ဒွေ ဝါပိ ကေ ဝါ။ ။သင်္ကန်းချုပ်သောအခါ ဆိုင်ရာ အခန်းအတွက် အဝတ်တို့ကို ဒါးဖြင့် ဖြတ်ပြီးမှ ချုပ်လျှင် အဝတ်သည် နဂို ပမာဏထက်

လောက်ကုန်၏။) ဒွေ၊ နှစ်ထည်ကုန်သော။ (တာနိ) ဝါပိ၊ ထိုသက်နှီးတို့ကို သော်လည်း။ ဆိန္ဒိတဗ္ဗာနိ၊ ဖြတ်ထိုက်ကုန်၏။ ယံ၊ အကြင် တထည်သော သက်နှီးသည်။ ပဟောတိ၊ ဖြတ်သည်ရှိသော် အယုတ်ဆုံး ပမာဏ လောက် အုံ့။ ဧကံ၊ တထည်သော။ (တံ) ဝါ၊ ထိုသက်နှီးကိုသော်လည်း။ ဆိန္ဒိတပ္ပံ၊ ဖြတ်ထိုက်၏။ သပ္ပေသု၊ အလုံးစုံသော သုံးထည်သော သက်နှီးတို့သည်။ အပ္ပဟောန္တေသု၊ ဖြတ်သည့်အတွက် အယုတ်ဆုံး ပမာဏ မလောက်ကုန်လ သော်။ အန္ဓာဓိ ဝါ၊ နောက်ထပ်တင်ထားအပ်သော သလင်းထောင်ကိုသော် လည်း။ ဝါ၊ အာဂန္တုကအလ္လာကိုသော်လည်း။ အာဒိယေယျ၊ ယူရာ၏။ အစ္ဆိန္နဋ္ဌ၊ မဖြတ်အပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ အနာဒိန္နံ စ၊ ယူအပ်သော သလင်းထောင် မရှိသည်မူလည်းဖြစ်သော။ တိစီဝရံ၊ သုံးထည်သောသက်နှီး ကို။ နဝေယျ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ မဆောင်ရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၄၀၁-၄၁၂)

တိုသွားဏ်။ ထိုသို့ တိုသွားသောကြောင့် ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အတိုဆုံး သက်နှီးပမာဏမရှိလျှင် ၃-ထည်လုံးကို မဖြတ်ပဲ ၂-ထည်သော်လည်း ဖြတ်ပါ။ ၂-ထည်ဖြတ်သောအခါလည်း အတိုဆုံးသက်နှီးပမာဏမလောက်လျှင် တထည် သာသော်လည်း ဖြတ်ပါ။

ယံ ပဟောတိ။ ။ဤသို့ ၂-ထည်ဖြတ်မှ တထည်ဖြတ်မှုဌ် အတိုဆုံးသက်နှီး ပမာဏလောက်မှုကို ပဓာနပြုရမည် ဖြစ်သောကြောင့် "ယံ ပဟောတိ"ဟု မိန့်သည်။ တထည်ဖြတ်မှ သက်နှီးပမာဏလောက်မည်ဖြစ်လျှင်တထည်သာဖြတ် ပါ။ ၂-ထည် ဖြတ်သော်လည်း အတိုဆုံးသက်နှီးပမာဏလောက်နိုင်သေးလျှင် ၂-ထည်ဖြတ်ပါ-ဟူလို။ [၂-ထည်ဖြတ်ရာ၌ "ယာနိ ပဟောန္တိ၊ တာနိ ဒွေ ဝါပိ ဆိန္ဒိတဗ္ဗာနိ"ဟု ဋီကာသစ်အတိုင်း အနက်ပေးသည်။]

အန္ဓာဓိ အာဒိယေယျ။ ။တထည်ဖြတ်လျှင်ပင် သက်နှီး ၃-ထည်လုံးသည် အတိုဆုံးသက်နှီးပမာဏ မလောက်တော့လျှင်ကား တထည်မှ မဖြတ်တော့ပဲ ၂-ထပ်သက်နှီးအတွက် အန္ဓာဓိကို ယူရမည်။ "အန္ဓာဓိ"ဟူသည် အနားပတ်၌ ၂-ထပ်ဖြစ်သကဲ့သို့ တထည်လုံး ၂-ထပ်ဖြစ်အောင် ကော်သီအပေါ်ဝယ်နောက်

ထပ်ပိုး၍ တင်အပ်သော အာဂန္တုကအလ္ပာတ်ထပ်တည်း။ ထိုအာဂန္တုကအထပ် အလ္ပာကို "သလင်းထောင်"ဟု ခေါ်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။အာဂန္တုကအလ္ပာထပ်၍တင်ရာ၌ တလုပ်မြောင်းနေ့ရာ၌သာ ထပ်သည်ကို တွေ့ရတ္ထုးပါသည်။ ထိုအတိုင်းလည်း မဟာ၀ဂ္ဂစီ၀ရက္ခန္ဓက ဘာသာဋီကာ၌ ရေးခဲ့ပါသည်။ သို့သော် "အနု၊ နောက်ထပ်+အာဓိယတေ၊ တင်ထားအပ်၏။ ဤတိ အန္ဒာဓိ"ဟူသော သဒ္ဒါနည်းအရဂင်း "အန္ဒာဓိန္တိ အာဂန္တုကပတ္တံ၊ အနုပစ္ဆာ+အာဓိယတီတိ အန္ဒာဓိ၊ ယံ (ယင်းအန္ဒာဓိကို) စီ၀ရဿ+ဥပရိ (ကော်သိသက်နှ်း၏ အပေါ်၌) သံဃာဋိအာကာရေန (နှစ်ထပ်သက်နှ်းပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်)အာရောပေတဗ္ဗံ၊ (တင်ထိုက်၏။) ဤသို့ဋီကာသစ် ဖွင့်သောကြောင့်ရင်း ကော်သိသက်နှ်း၏ အပေါ်ဝယ်အခန်းတိုင်းတလုပ်မြောင်းတိုင်း၌ ထပ်၍တင်ခြင်းကိုသာ အန္ဒာဓိကိုယူခြင်း"ဟု ထင်ပါသည်။ ဝိနည်းဓိုရ် ဆရာတော်များ၏ အထံ၌ ဤသာ၀ကပါဋိကို ပြ၍ လျှောက်ထားကြပါလေ။ အစ္ဆိန္နဥ္စ အနာဒိန္နံ။ ။ဒါးဖြင့်လည်း မဖြတ်အပ်၊ သလင်းထောင် (အန္ဒာဓိ) ကိုလည်း မတင်အပ်ပဲ တိစီ၀ရိက်အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ မဆောင်အပ်။ ဆောင်လျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်ဟု ပြသည်။ [နှ ခေါရေယျာတိ ဤမိနာ ယဒိ ခေါရေယ်၊ ဒုက္ကဋ-ဋ္ဌန်တိ ဒီပေတိ၊-ဋီကာသစ်။]

ဆိုလိုရင်း။ ။တိစီ၀ရိက်အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ သွားလေရာသို့ သက်နှ်းကိုဆောင်လိုသော ရဟန်းသည် (၁) ၃-ထည်လုံးဖြတ်သည့်အတွက် နောက်ဆုံးသက်နှ်း ပမာဏလောက်လျှင် ၃-ထည်လုံးကိုဖြတ်ပါ။ (၂) မလောက်လျှင် ၂-ထည်ကို ဖြတ်ပါ။ (၃) ၂-ထည်ဖြတ်၍ လောက်မည် မဟုတ်လျှင် တထည်ကိုဖြတ်ပါ။ (၄)တထည်ကိုမျှ မဖြတ်လောက်လျှင် လုံးလုံးမဖြတ်တော့ပဲ၊ ၂–ထပ်သက်နှ်း ဖြစ်အောင် "အန္ဒာဓိ"ဟု ခေါ်အပ်သော တထပ်တလ္ပာကိုတင်ပါ။ဖြတ်လည်း မဖြတ် အန္ဒာဓိလည်း မတင်လျှင်ကား အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဝိနည်းတိစီ၀ရိက် မဆောင်ကောင်းပါ-ဟူလို။ ပရိက္ခာရစောဋ္ဌအဓိဋ္ဌာန်ကား တင်ကောင်းပါ၏။ ဝိကပ္ပနာ့လည်း ပြုကောင်းပါသည်။

သက်နှိုးထားရာ ဌာနမဟာ ၁၅

၄၇။ ဂါမေ နိဝေသနေ ဥဒေါ၊သိတ ပါသာဒဟမ္မိယေ။
နာဝါ၌ မာဌ အာရာမေ၊ သတ္တ ခေတ္တ ခလေ ဒုမေ။
၄၈။ အဗ္ဘောကာသေ ဝိဟာရေ ဝါ၊ နိက္ခိပိတ္ဝာ တိစီဝရံ။
ဘိက္ခုသမုတိယာညြတ္၊ ဝိပ္ပဝတ္ထုံ နု ဝဠ္ဇတိ။

၄၇-၄။ ဂါ၊မေ၊ ရွာ၌ရင်း။ နိဝေသနေ၊ ရွာပြင်ဘက်အိမ်၌ရင်း။ဥဒေါ-သိတပါသာဒဟမ္မိယေ၊ ယာဉ်စသောဘဏ္ဍာထားရာတိုက်, ပြာသာဒ်ရှည်, ပြာသာဒ်ဦးပြည်း၌ရင်း။ နာဝါ၌မာဌအာရာမေ၊ လှေ,ပြဲအိုး, တန်ဆောင်းသစ်သီးခြုံ ပန်းခြုံ၌ရင်း။ သတ္တခေတ္တခလေ၊ ကုန်သည်အပေါင်း, လယ်, ကောက်နယ်တလင်း၌ရင်း။ ဒုမေ၊ သစ်ပင်၌ရင်း။ အဗ္ဘောကာသေ၊စီဗျာ-ဌဝိ စသော တော သမုဒ္ဒရာအလယ် ကျွန်းငယ်အရပ်ဝယ် တည်ရှိသော လှင်တီးခေါင်၌ရင်း။ ဝိဟာရေ ဝါ၊ ကျောင်းတကျောင်း၌ရင်း။ တိစီဝရံ၊ တိစီဝရိက်အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သင်္ကန်းကို။ နိက္ခိပိတ္ဝာ၊ ထား၍။ ဘိက္ခု-သမ္မုတိယာ၊ ဂိလာနရဟန်းအား ပေးအပ်သော သမ္မုတိကို။ အညြတ္၊ ကြွေး၍။ ဝိပ္ပဝတ္ထုံ၊ ရွာစသည်နှင့် ကင်း၍နေခြင်းငှါ။ နု ဝဠ္ဇတိ၊ မအပ်။ (ပိ ပါ ၁-၂၉၉၊ စိ ဋ္ဌ ၂-၂၃၃၊ ကင်္ခါ ဋီ-၁၅၈)

ဌာန ၁၅။ ။ဥဒေါသိတ သိက္ခာပုဒ်ဟုလည်း အမည်ရှိသော နိဿဂ္ဂိယ ဒုတိယ ကထိနသိက္ခာပုဒ်ပါ ဦးတော်၌ ဂါမ၊ နိဝေသန စသောအားဖြင့် သင်္ကန်းထားရာဌာန ၁၅-ပါးကိုပြုပြီး၍ "မည်သို့သော ဂါမ၌ အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော တိစီဝရိက်ကိုထားလျှင် မည်ကဲ့သို့သော အရပ်၌ နေရမည်"စသည်ဖြင့် အကျယ်ပြတော်မူသည်။

ဂါ၊မေ။ ။ရွာသည် မင်းတယောက်-သူကြီးတယောက်ပိုင် ဖြစ်လျှင်ရင်း၊ ရွာစည်းရိုးရှိလျှင်ရင်းတခုတည်းသော ဥပစာရှိသော တယောက်ပိုင်ရွာမည်၏။ ထိုရွာမျိုးဝယ် အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သင်္ကန်းကြီး စသည်ကိုထားလျှင် ထိုရွာ

အတွင်းဝယ် အလိုရှိရာအရပ်၌ နေနိုင်၏။ အရှုဏ်တက်ချိန် သက်နှုန်းနှင့် ဟတ္ထပါသ် ကင်းနေသော်လည်း နိဿဂ္ဂိယမထိုက်။ ရှာသည် အကာအရံမရှိလျှင် သက်နှုန်းထားရာအိမ်၌သာ (အရှုဏ်တက်ချိန်၌)နေရမည်။ ထိုအိမ်၏ဟတ္ထပါသ်ကို မစွန့်ရ။ အကယ်၍ ဝေသာလီပြည် ကုသိနာရုံပြည်ကဲ့သို့ မင်းအမျိုးအုပ်စိုး အပ်သောရွာ၊ သူကြီးအမျိုး အုပ်စိုးအပ်သောရွာ ဖြစ်အုံ့။ အကာအရံရှိလျှင် သက်နှုန်းထားရာ အိမ်၌ရင်း၊ ထိုအိမ်၏ဆိုင်ရာလမ်းဝယ် စျေးရုံ, ရုံး, မြို့တံခါး၌ ရင်း နေနိုင်၏။ ထိုစျေးရုံစသည်တို့၏ ဟတ္ထပါသ်ကို (အရှုဏ်တက်ချိန်၌) မစွန့်ရ။ ဤသို့စသည်ဖြင့် ကျယ်ဝန်းစွာ ထိုပါဠိတော် အဋ္ဌကထာကို မှီး၍ ဤဒီကာတို့၌ ပြထား၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ တိစီဝရိုက်သက်နှုန်းနှင့် ဝေးသော အရပ်ဝယ် ညဉ့် အခါ(အရှုဏ်တက်ချိန်)၌ ကင်းကွာ၍ နေခွင့်ပြုတော်မမူခြင်းမှာ ထိုသက်နှုန်း ပျောက်သွားမည်မှု တင်ကြို၍ ကာကွယ်တော်မူလိုသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မှန်၏။ ဝိနည်း တိစီဝရိုက်အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သက်နှုန်းသည် ထိုရဟန်းမှာ တထည်စီသာ ရှိ၏။ ထိုတထည်ပျောက်လျှင် နောက်ထပ်ရဖို့ မျှားစွာကြိုးစား ရလိမ့်မည်။ သို့ဖြစ်၍ "ဣမံ သံဃာဋိ အဓိဋ္ဌာမိ။ ဤ ၂-ထပ်သက်နှုန်းကို ကိုယ်ဥစ္စာဟု စွဲမြဲစွာ ဆောက်တည်ပါ၏"ဟု၍ မိဋ္ဌာန်ခဲ့သည်အားလျော်စွာ ကိုယ်ဥစ္စာမှတ်မှတ်ဖြင့် ကိုယ်နှင့်မကွဲအောင် နေရသည်။

နိဒေသန။ ။ဤနိဒေသနမှစ၍ ဟမ္မိယတိုင်အောင် အဆောက်အဦးများ သည် ရှာတွင်း၌ရှိသော အိမ်စသည် မဟုတ်။ ရှာတွင်း၌ရှိသော အိမ်စသည် ဖြစ်လျှင် ရှာ၌ ပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ဆုံးဖြတ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် ရှာ၏ အပြင်ဘက်၌တည်ရှိသော အိမ်စသည်များ ဖြစ်ကြသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဥဒေါသိဟစသည်။ ။ယာဉ်စသည်တို့ထားရာ ဂိုဒေါင်ကို "ဥဒေါသိတ်"ဟု ခေါ်၏။ ဥဒေါသိတပုဒ်ပြီးပုံ၊ ဟမ္မိယပုဒ်ပြီးပုံစသည်နှင့်တကွ အကျယ်မှတ် ဖွယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဒုတိယ ကထိနသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာနှင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။ ဆောင်ပုဒ်ကိုကား "ရှာ အိမ်နှင့်တိုက်" စသည်ဖြင့် ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ အာရုမ ဟူသည် သစ်သီးခြံ ပန်းခြံစသော ဥယျာဉ်ခြံတည်း။

အနာလှမ်းနှင့် မိုးရေခံအတွက် ကာလအမိုင်းအခြား

၄၉။ ရောဂဝဿပရိယန္တာ၊ ကဏ္ဍုစ္ဆာဒိကသာဋ္ဌိကာ။
တတော ပရံ ဝိကပ္ပေယျ၊ သောသာ အပရိယန္တိကာ။

၄၉။ ကဏ္ဍုစ္ဆာဒိကသာဋ္ဌိကာ၊ အနာလှမ်းသင်္ကန်း, မိုးရေခံ သင်္ကန်းတို့သည်။ ရောဂဝဿပရိယန္တာ၊ အနာရောဂါဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိ

ဝိဟာရ၊ အဇ္ဈောကာသ။ ။ဝိဟာရဟူသည် ကျောင်းတိုက်ကြီး တခုလုံးမဟုတ်။ သင်္ကန်းထားရာ ကျောင်းတကျောင်းသာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌ "ကေကုလဿ ဝိဟာရော ဟောတိ ပရိက္ခိတ္တော စ၊ (ကျောင်းပရိဝုဏ်တခုလုံးကို ကာရံထားသည်"ဟု ဆိုလိုသည်။) အန္တောဝိဟာရေ ဝတ္ထုဗ္ဗံ။ အပရိက္ခိတ္တော ဟောတိ၊ ယသ္မိံ ဝိဟာရေ စီဝရံ နိက္ခိတ္တံ ဟောတိ၊ တသ္မိံ ဝိဟာရေ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဟတ္ထပါသော ဝါ နဝိဇဟိတဗ္ဗံ"ဟု မိန့်သည်။ အဇ္ဈောကာသဟူသည် ဝိဇ္ဇာဌဝီ အစရှိသော တောကြီးမျိုးနှင့် တံငါသည်တို့ မရောက်နိုင်သော သမုဒ္ဒရာအလယ်ကျန်းငယ်၌ တည်သော လွင်ပြင်တည်း။

ဘိက္ခုသမ္မုတိယာညတ္တြ။ ။သင်္ကန်းကြီးကိုဖြစ်စေ ဧကသီကိုဖြစ်စေ ယူ၍ အရပ်တပါးသို့ သွားခြင်းငှါ မစ္စမ်းနိုင်လောက်အောင် မကျန်းမာသော ဂိလာနရဟန်းအား (အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သင်္ကန်းနှင့်ကင်း၍ နေခြင်းကြောင့် နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်အာပတ် မသင့်ဖို့ရာ) အဝိပ္ပဝါသ သမ္မုတိကို သံဃာကညီတို့ ဒုတိယကမ္မဝါစာဖြင့် ပေးရ၏။ ထိုသမ္မုတိရသော ဂိလာနရဟန်းသည် ရောဂါရှိနေသမျှ တိစီဝရိက်သင်္ကန်းနှင့် အရုဏ်တက်ချိန်၌ ကင်းမဲ့နေသော်လည်း အာပတ်မသင့်။ ထိုရဟန်းမှတပါး အခြားရဟန်းကား ဂါမ စသည်၌ ထားသော်လည်း အဓိဋ္ဌာန်သင်္ကန်းနှင့် ကင်းမဲ့မနေရ။ နေလျှင် ဒုတိယကထိနသိက္ခာပုဒ်တော်အရ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ် အာပတ် သင့်၏။

ရောဂပရိယန္တာ။ ။ရောဂဝဿပရိယန္တာကို "ရောဂပရိယန္တ၊ ဝဿပရိယန္တ"ဟုခွဲ၍ ကဏ္ဍုပ္ပဋိစ္ဆာဒိအတွက် အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာကာလသည် အနာရော

ကုန်,မိုးလေးလ ဟူသော အဆုံးအပိုင်းအခြားရှိကုန်သည်။(ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) တတော၊ ထိုအနာရောဂါပျောက်ရာအခါ, မိုးလကုန်ရာအခါမှ။ ပရံ၊ နောက်၌။ ဝိကပ္ပေယ္ယ၊ ဝိကပ္ပနာပြုရာ၏။ သေသာ၊ ကြွင်းသော ခုနစ်ထည်သော သင်္ကန်းတို့သည်။ အပရိယန္တိကာ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ ကာလ အပိုင်းအခြား မရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ [အဓိဋ္ဌာန်မချမချင်း အဓိဋ္ဌာန်တည်သည်-ဟူလို။] (ဝိ ပါ ၃-၄၁၁)

ဂါသာလျှင် အပိုင်းအခြား ရှိ၏။ အနာရှိတုန်း၌ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ အနာပျောက်လျှင် ပစ္စုဒ္ဓိရ်ပြုကာ ဝိကပ္ပနာ ပြုရ၏။

ဝဿပရိယန္တာ။ ။ဝဿိကသာဋိကာအတွက် မိုး ၄-လသည် အဓိဋ္ဌာန်တင်ရာ ကာလအပိုင်းအခြားတည်း။ မိုး ၄-လလွန်လျှင် ပစ္စုဒ္ဓိရ်ပြုကာဝိကပ္ပနာ ပြုရ၏။ [ကဏ္ဍုပ္ပဋိစ္ဆာဒီ ယာဝ အာဗာဓာ အတ္ထိ၊ တာဝ ပမာဏိကာ(ပမာဏရှိသော အနာလွှမ်းကို) အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ။ အာဗာဓေ ဝူပသန္တေ ပစ္စုဒ္ဓရိတ္တာ ဝိကပ္ပေတဗ္ဗာ။ ဝဿိကသာဋိကာ။ ပေ ။ စတ္တာရော မာသေ အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ၊ တတော ပရံ ပစ္စုဒ္ဓရိတ္တာ ဝိကပ္ပေတဗ္ဗာ။—ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ ပဌမကထိန။]

မှတ်ချက်။ ။"ဝိကပ္ပေယ္ယ"ဟု ဆိုသော်လည်း ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ အဓိဋ္ဌာန်သည် သင်္ကန်း ၉-မျိုးလုံးအတွက်ဖြစ်သောကြောင့် ဝိကပ္ပနာမပြုပဲ ပရိက္ခာရ-စောဋ္ဌအဓိဋ္ဌာန်လည်း တင်နိုင်ပါ၏။ ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ နာမ ပါဌေ့ကျဲ့ နိဝါသနမုခမေ့တံ။—ပဌမကထိန အဋ္ဌကထာ။

ပိန္နုမထိုး မဆိုးလဲ အပ်သောသက်နှိုး

၅၀။ ပစ္စတ္ထရဏ ပရိက္ခာရ-မုခပုဏ္ဍနစောဠကံ။
ဒသံပျရတ္တနာဒိန္န-ကပ္ပံ လဘ္ဘ နိသီဒနံ။

၅၀။ ပစ္စတ္ထရဏ ပရိက္ခာရ မုခပုဏ္ဍန စောဠကံ၊ အပေါ်လွှမ်းအခင်း, ပရိက္ခရာအဝတ်, မျက်နှာသုတ်ပဝါကို။ ဒသံ၊ အမြိတ်အဆာ ရှိသည်။ [ဋီကာမျှားဌ် "သဒသံ"ဟု ပါဌ်ရှိ၏။အနက်မှာ အတူပင်တည်း။] (သမာနံ) ပီ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။ အရတ္တနာဒိန္နကပ္ပံ၊ မဆိုးအပ်, မယူအပ်သော ကပ္ပပိန္နုရှိသည်။ (သမာနံပီ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။) လဘ္ဘံ၊ ရအပ်၏။ ဝါ၊ သုံးစွဲကောင်း၏။ နိသီဒနံ၊ နိသီဒိုင်ကို။ အရတ္တနာဒိန္နကပ္ပံ၊ မဆိုးအပ်,မယူအပ်သော ကပ္ပပိန္နုရှိသည်။ (သမာနံပီ၊ ဖြစ်သော်လည်း။)လဘ္ဘံ၊ ရအပ်၏။ ဝါ၊ သုံးစွဲကောင်း၏။ (ဝိ ဌ ၂-၂၂၇၊ ကခ်ါ ဌ-၁၅၄)

ပစ္စတ္ထရဏစသည်။ ။ပစ္စတ္ထရဏ၊ ပရိက္ခာရစောဠ၊ မုခပုဏ္ဍနစောဠ၊ နိသီဒနဟူသော ဤသက်နှိုး (အဝတ်) ၄-ထည်တို့သည် သဒသံပီ၊ အမြိတ်-အဆာ ပါရှိသော်လည်း အပ်၏။ အရတ္တံပီ၊ အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် မဆိုးအပ်သော်လည်းအပ်၏။ အနာဒိန္နကပ္ပံပီ၊ ယူအပ်သော ကပ္ပပိန္နုမရှိသော်လည်း (ကပ္ပပိန္နု မထိုးအပ်သော်လည်း) အပ်၏။ ဘာဉ္ဇောင့်နည်း—ခန္ဓာကိုယ်နှင့် ကပ်၍ အမြဲဝတ်အပ်သော အဝတ်သက်နှိုးမျှား မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ နိသီဒနသည်လည်း နေရာထိုင်သဘောမျိုးပင် ဖြစ်နိုင်၏။

ပီသဒ္ဒါ။ ။ပီသဒ္ဒါသည် အဝုတ္တ သမုစ္စည်း အနက်ရှိရကား အဒသံ၊ ရတ္တံ၊ အာဒိန္နကပ္ပံကို ဆည်း၍ "အမြိတ်အဆာမရှိသော်ရင်း၊ နီလ-ပီတစသော မအပ်သော ဆိုးရည်၊ အပ်သော ဆိုးရည်တို့ဖြင့် ဆိုးအပ်သော်ရင်း၊ ကပ္ပပိန္နု မထိုးအပ်သော်ရင်း အပ်၏"ဟု မှတ်ပါ။ သို့သော် နိသီဒနအတွက်ကား "သဒသံဝနိသီဒနံ"ဟု ဆိုလတံ့ဖြစ်သောကြောင့် "အဒသံ"ဟု မဆည်းနိုင်။

ကြွင်းသက်နှီး ၅-ထည်

၅၁။ အဒသံ ရဇိတံယေဝ၊ သေသစီဝရပဠကံ။
ကပ္ပတာဒိန္နကပ္ပံဝ၊ သဒသံဝ နိသီဒနံ။

၅၁။ သေသစီဝရပဠကံ၊ ကြွင်းသော သက်နှီးငါးထည်အပေါင်းသည်။ အဒသံ၊ အမြိတ်အဆာမရှိသည်။ ရဇိတံ၊ ဆိုးအပ်သည်။ (သမာနံယေဝ၊ ဖြစ်သော်သာရင်း။) အာဒိန္နကပ္ပံ၊ ယူအပ်သောကပ္ပဒိန္နု ရှိသည်။ (သမာနံဝ၊ ဖြစ်သော်သာရင်း။) ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ နိသီဒနံ၊ နိသီဒိုင်သည်။ သဒသံ၊ အမြိတ်အဆာရှိသည်။ (သမာနံဝ၊ ဖြစ်သော်သာ။) ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၂-၁၅၈-၂၂၁၊ ဝိ ဋီ ၂-၂၂၆-၇)

အဒသံ ရဇိတံယေဝ။ ။သံဃာဋိစသော ၃-ထည်၊ ကဏ္ဍုပ္ပဋိစ္ဆာဒိ၊ ဝဿိကသာဋိကာ ဤငါးထည်သော သက်နှီးကား အဒသ-အမြိတ်အဆာ မပါရ။ ရဇိတ-အပ်သော ဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးရမည်။ အာဒိန္နကပ္ပ-ကပ္ပဒိန္နု ထိုးရမည်။ ဘာ့ကြောင့်နည်း—သုံးစွဲသောအခါ ကိုယ်၌ ကပ်၍ ဝတ်၍ သုံးစွဲရသော ကြောင့်တည်း။ [ရဇိတံယေဝ၌ ဧဝဖြင့် သဒသ၊ အရဇိတ၊ အနာဒိန္နကပ္ပတို့ကို နှစ်စေသည်။]

သဒသံဝ နိသီဒနံ။ ။ရှေဂါထာ၌ သဒသံပိဖြင့် အဒသံကို ဆည်းရာဝယ် နိသီဒိုင်အတွက်ပါ ဆည်းမည်စိုးသောကြောင့် "နိသီဒိုင်မှာ သဒသတမျိုးသာ ဖြစ်သည်"ဟု မှတ်ချက် ပြသည်။ [သဒသံဝ နိသီဒနန္တိ ဣဒံ ပန ပုဗ္ဗေ (ရှေဂါထာ၌) သဒသံပိတိ ဣတ္ထ ဝုတ္တတ္တာ အဒသံပိ နိသီဒနံ ဝဋ္ဋတိတိ သမ္မောဟ-နိဝါရဏတ္ထံ ဝုတ္တံတိ ဝဒန္တိ-အဒသနိသီဒိုင်လည်း အပ်၏ဟု တွေ့တွေ့ဝေဝေ ဖြစ်မည်ကို တားမြစ်ခြင်းငှါ ဆိုအပ်၏ဟု ဆိုကြသည်။ ဋီကာ။]

ဝိကပ္ပနာလောက်သော ပမာဏ

၅၂။ အနုဝိဒ္ဓိတနိသဒ္ဒံ၊ ကပ္ပေတ္ဝာ ပရိဘုဥ္ဇယေ။
ဟတ္ထဒီဃံ တတော-ပဒု၊ ဝိတ္ထာရဥ္စ ဝိကပ္ပိယံ။

၅၂။ အနဝိဒ္ဓိတနိသဒ္ဒံ၊ အဝိဒ္ဓာန်လည်းမတင်အပ်, သူတပါးအားလည်း မစွန့်အပ်သော သက်နှံးကို။ ကပ္ပေတ္ဝာ၊ ဝိကပ္ပနာပြု၍။ ပရိဘုဥ္ဇယေ၊ သုံးစွဲရာ၏။ ဟတ္ထဒီဃံ၊ အလျားတတောင်ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ တတော၊ ထို အလျားတတောင်မှ၊ ဥပဒုဝိတ္ထာရဥ္စ၊ ထက်ဝက် အနံရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ (အနံတထွာရှိသည်လည်းဖြစ်သော။) (ဝတ္ထုံ၊ အဝတ်သည်။) ဝိကပ္ပိယံ၊ ဝိကပ္ပနာပြုထိုက်၏။ ဝါ၊ ဝိကပ္ပနာလောက်၏။ (ဝိ ပါ ၁=၂၉၅၊ ဝိ ဋီ ၂=၂၂၁၊ ကခ်ီ ဋီ ၁၅၃၊ ဝိ ပါ ၃=၄၀၃-၄၁၂)

အနဝိဒ္ဓိတ ။ပေ။ ဘုဥ္ဇယေ။ ။သံဃာဋီ စသော သက်နှံး(အဝတ်)၉-ထည်ကို ပြအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် အဝိဒ္ဓာန်လည်း မတင်အပ်။ သူတပါးအားလည်း မပေး မစွန့်ပဲထားလျှင် နိသဂ္ဂိယ အာပတ်မသင့်အောင် ဝိကပ္ပနာပြု၍ သုံးစွဲနိုင်သည်။ ဝိကပ္ပနာပြုပုံ အစီအရင်မှာ နောက် ဝိကပ္ပနာအခန်း၌ လာပါလိမ့်မည်။

ဟတ္ထဒီဃံ ။ပေ။ ဝိကပ္ပိယံ။ ။အလျား တတောင်၊ အနံ တထွာရှိသော အဝတ်သည် ဝိကပ္ပနာ လောက်၏။ ဤစကားသည် "ဣဒါနိ တဿ ပမာဏံ ဒသေတုံ ဝိကပ္ပနုပဂံ ပစ္ဆိမံတိ အာဟ-တဿ ပမာဏံ ဒီဃတော . ဒွေ ဝိဒတ္ထိ-ယော(အလျား ၂-ထွာ) တိရိယံ ဝိဒတ္ထိ"ဟူသော နိသဂ္ဂိယ-ပဌမကထိနသိက္ခာ ပုဒ် အဌကထာမှယူ၍ ဆိုအပ်သော စကားတည်း။ ဤစကားကို ရည်ရွယ်၍ "အလျားတတောင်မှန်၊ ထွာအနံ၊ ဓိဋ္ဌာန်ဝိကပ်လောက်"ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်တော်မူကြသည်။

ပါဋိတော်။ ။မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓကပါဋိတော်၌-"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာယာမေန အဋ္ဌင်္ဂုလံ သုဂတင်္ဂုလေန၊စတုရင်္ဂုလဝိတ္ထတံ ပစ္ဆိမံ စီဝရံ ဝိကပ္ပေတုံ-ဘုရားရှင်၏ လက်သစ်တော်အားဖြင့် ရှစ်သစ်အလျားရှိသော အနံ လက်၄-သစ်ရှိသော အငယ်ဆုံးအဝတ်သက်နှံးကို ဝိကပ္ပနာပြုခြင်းငှါ ခွင့်ပြုတော်

တေစီဝရိကအတွက် ပြခြင်းသာ ပရိက္ခာရစောင့်ဌလည်း အပ်၏

၅၃။ တိစီဝရဿ ဘိက္ခုဿ၊ သဗ္ဗမေတံ ပကာသိတံ။
ပရိက္ခာရစောဠိယော သဗ္ဗံ၊ တထာ ဝတ္ထာ အဓိဋ္ဌဟေ။

၅၃။ တိစီဝရဿ၊ သုံးထည်သော သင်္ကန်းရှိသော။ ဝါ၊ ဝိနည်းတိစီ-ဝရိက်ဆောင်သော။ ဘိက္ခုဿ၊ ရဟန်း၏အတွက်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော၊ တေံ၊ ဤအစီအရင်ကို။ ပကာသိတံ၊ ပြအပ်ပြီ။ ပရိက္ခာရစောဠိယော၊ ပရိက္ခာရစောဠအဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဆောင်သော ရဟန်းသည်။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော သင်္ကန်း ၉-ထည်ကို။ တထာ၊ ထိုပရိက္ခာရစောဠဟု။ ဝတ္ထာ၊ ဆိုး၍။ အဓိ-ဋ္ဌဟေ၊ အဓိဋ္ဌာန် တင်နိုင်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၁၁၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၂၇၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ-၁၅၄)

မှု၏"ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထိုအမိန့်တော်အရ "ရှင်စောတထ္ထ၊ မင် ၃-ထ္ထ"နှင့် အညီ လက်ရှစ်သစ်ကို သုံးဆတက်၍ မင်္ဂျီမပုရိသ၏ အတိုင်းအတာအားဖြင့်, အလျား ၂၄-သစ်(တတောင်)၊ လက် ၄-သစ်ကို ၃-ဆတက်၍ အနံ ၁၂-သစ် (တထ္ထ) ဖြစ်သည်။

တိစီဝရဿ ။ပေ။ ပကာသိတံ။ "သဗ္ဗမေတံ-အလုံးစုံသော ဤအစီအရင်" ဟူသည် သင်္ကန်း ၉-ထည်လုံးကို မိမိနာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံ အစီအရင်၊ တိစီဝရနှင့် (အရှေ့ကတက်ချိန်၌)ကင်း၍ မနေရပုံ အစီအရင်၊ တိစီဝရမှတပါး အခြားသင်္ကန်းများကို ဝိကပ္ပနာပြုနိုင်ပုံ အစီအရင်များတည်း။ ဤအစီအရင် အားလုံးကို ဝိနည်းတိစီဝရိက်ဆောင်သော ရဟန်းအတွက် ပြအပ်သော အစီ အရင် ဖြစ်သည်။

တိစီဝရဿ။ ။တိ+ကိ+စီဝရာနိ ယဿတိ တိစီဝရော—၃-ထည်သော သင်္ကန်းရှိသော ရဟန်း။ ဤသို့ ဝိဂြိုဟ်ပြုလျှင် "တေစီဝရိက"ပုဒ်နှင့် အနက် တူ၏။ ထိုတိစီဝရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိနည်းဌာလာသော ကထိန သင်္ကာပုဒ်အရ ဝိနည်းတိစီဝရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဖူတင် တိစီဝရိက်ဆောင်

သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ဓုတင်တိစီဝရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်မှာ အဝတ်မှန်လျှင် သင်္ကန်း ၇-ထည်သာ ရှိရ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အတွက် အခြားသင်္ကန်းများကို အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံနှင့် ဝိကပ္ပနာပြုပုံကို ပြဖွယ်မလို။ ဝိနည်းတိစီ-ဝရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပြဖွယ်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် "တိစီဝရသ" အရ ဝိနည်းတိစီဝရိက်ဆောင်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟု မှတ်ပါ။

ပရိက္ခါရ ။ပေ။ အဓိဋ္ဌဟေ။ ။ပြအပ်ခဲ့သော သင်္ကန်း ၉-ထည်လုံးကို သူ့နာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်မတင်လိုလျှင်ရင်း၊ ဝိကပ္ပနာလည်း မပြုလိုလျှင်ရင်း ပရိက္ခာရစောဋ္ဌနာမည်ဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်တင်၍လည်း သုံးစွဲကောင်း၏။ ထင်ရှားစေအံ့—တိစီဝရိက် အဓိဋ္ဌာန်တင်ထားလျှင် ညဉ့်အခါ၌ အရုဏ်တက်ချိန်ဝယ် ထိုသင်္ကန်းနှင့်မကင်းအောင်အမြဲစောင့်ရှောက်ရသောကြောင့် တာဝန်ကြီး၏။ ဝိကပ္ပနာပြုလျှင်လည်း အခြားရဟန်းတပါးထံ ပြုရသောကြောင့် ရဟန်းတပါး ရှာနေရသဖြင့် တာဝန်ပို၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးက ကေစာရီ တောကျောင်း ဘုန်းတော်ကြီးများသည် သင်္ကန်း ၇-ထည်လုံးကိုပင် ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဆောင်ကြပါသတဲ့။ [ပရိက္ခာရစောဋ္ဌ အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံကို ရှေ့၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဆရာများ။ ။သို့သော် တိစီဝရိက် အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဆောင်ခြင်းသည် ဝိနည်းတော်လာ ဒုတိယကထိနသိက္ခာပုဒ်တော်ကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးရာရောက်၍ ကုသိုလ်တရားတိုးပွါးသောကြောင့် ရဟန်းဖြစ်စ ပုဂ္ဂိုလ်များကို အနည်းဆုံး တဝါလောက်မျှဖြစ်စေ ဝိနည်းတိစီဝရိက်ဆောင်စေတော်မူကြပါသည်။ ထို့ပြင်-ဝိကပ္ပနာပြုထားလျှင်မိမိမေ့နေသောကြောင့် ထိုသင်္ကန်းအတွက် ဝိနည်းကံပြု မပြု သံသယရှိခဲ့သော် ဝိကပ္ပနာပြုပေးသောပုဂ္ဂိုလ်က ဝိနည်းကံပြုပြီးဖြစ်ကြောင်းကို သတိပေးနိုင်သောကြောင့် ဝိကပ္ပနာပြုရကျိုးလည်းရှိပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဝိကပ္ပနာပြုဖို့ရန်လည်း ဆရာတို့က တိုက်တွန်းကြပါသည်။

အဓိဋ္ဌဟေ။ ။စာအုပ်တို့၌ "အဓိဋ္ဌတိ"ဟု ဆန်ဂိုဏ်းသင့်အောင် ဌာ-၌ ရသ-ပြုထား၏။ဋီကာ၌လည်း ဖွင့်၏။သို့သော်"အဓိဋ္ဌဟေ"ဟု ရှေ့၇-ဂါထာ၌လည်း သုံးစွဲခဲ့သောကြောင့်၎င်း၊ သဒ္ဒါအသုံး ဆန်းအသုံး ၂-မျိုးလုံး သင့်လျော်ကြောင့်၎င်း "အဓိဋ္ဌဟေ"ဟု ရှိလျှင် ကျောင်းပါသည်။

အဓိဋ္ဌာန်ကျပုံ

၅၄။ အဋ္ဌေဒ ဝိသေဋ္ဌန ဂါဟ ဝိဘ္ဘမာ၊ ပစ္စုဒ္ဒါရော မာရဏ လိင်္ဂသိက္ခာ။ သဗ္ဗေသုဝိဋ္ဌာနဝိယောဂကာရဏာ၊ နိဗ္ဗိဒ္ဓဆိဒ္ဒဠ္ဠ တိစီဝရသာပိ။

၅၄။ အဋ္ဌေဒ ဝိသေဋ္ဌန ဂါဟ ဝိဘ္ဘမာ၊ လုယူခြင်း, စွန့်ပေးခြင်း, ဝိသောသဂ္ဂါဟာဖြင့် ယူခြင်း, လူထွက်ခြင်းတို့သည်ရင်း။ ပစ္စုဒ္ဒါရော၊ ပစ္စုဒ္ဒိုရ်ပြုခြင်းသည်ရင်း။ မာရဏ လိင် သိက္ခာ၊ သေခြင်း, လိင်ပြောင်းခြင်း, သိက္ခာချခြင်းတို့သည်ရင်း။ သဗ္ဗေသု၊ အလုံးစုံသော သက်နှံး ၉-ထည်တို့၌။ အဓိဋ္ဌာနဝိယောဂကာရဏာ၊အဓိဋ္ဌာန်ကင်းခြင်း၏အကြောင်းတို့တည်း။တိစီဝရသာပိ၊ တိစီဝရိုက်၏ကား။ နိဗ္ဗိဒ္ဓဆိဒ္ဒဠ္ဠ၊ လက်သန်း၏ လက်သည်းခွံလောက် ထုတ်ချင်းပေါက်သော အပေါက်သည်လည်း။ (အဓိဋ္ဌာနဝိယောဂကာ-ရဏံ၊ အဓိဋ္ဌာန်ကင်းခြင်း၏ အကြောင်းတည်း။) [ဤဂါထာသည် ပဌမဝိကထိန သိက္ခာပုဒ် အဌကထာလာ အဓိဋ္ဌာန်စွန့်ပုံ (ကျပုံ)ကို ပြသောဂါထာတည်း။] (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၂၇-၈၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ-၁၅၅)

အဋ္ဌေဒစသည်။ ။နိဿယအနုက်ပေးပုံကိုကြည့်၍ အဓိပ္ပါယ်သိလောက်ပြီ။ ထိုတွင် အဌကထာ၌လာသော ဟီနာယာဝတ္ထုနကို ဤ၌ "ဝိဘ္ဘမ"ဟုဆို၏။ သိက္ခာမချပဲ (သက်နှံးကိုစွန့်၍) လူဝတ်လဲခြင်းကို "ဟီနာယာဝတ္ထုန"ဟု ဂဏ္ဌိပုဒ်၃-စောင်တို့၌ ဖွင့်ကြသတတ်။ထိုအဖွင့်ကို သာရတ္ထဒီကာလည်းထောက်ခံထား၏။ ဤဒီကာသစ်ဆရာကား သာရတ္ထဒီကာဆရာ၏ တပည့်အဆက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထဒီကာအတိုင်းပင် ဆို၏။ [ဝိသေဋ္ဌနကို ဒါနဟု ဖွင့်၏။ ဂါဟကို "ဝိသောသဂ္ဂါဟ"ဟု ဖွင့်၏။ ထို ၂-မျိုးနှင့်စပ်၍ သုဒါန-သုဂ္ဂဟိတဖြစ်ပုံကိုရင်း၊ ဝိသောသဂ္ဂါဟ အင်္ဂါကိုရင်း ဒီကာ၌ ရှုပါ။]

ဝိမတိဒီကာ။ ။(၁) ပါရာဇိကကျပြီးသူမှာ ရဟန်းအဝတ်ဖြင့် နေသေးသမျှ တိစီဝရိုက် အဓိဋ္ဌာန် မပျက်သေး။ ထို့ကြောင့် ထိုပါရာဇိက ကျပြီးသူ၏ လူဝတ်လဲခြင်းကိုရင်း၊ (၂) တိတ္ထိဘောင်သို့ ပြောင်းသွားသူ၏ တိတ္ထိအသွင်

မဒၨပ်သော အဝတ်သက်နှုန်းများ

၅၅။ ကုသဝါကဖလကာနိ၊ ကမ္မလံ ကေသဝါဠဇံ။
ထုလ္လစ္စယံ ဓာရယတော၊ လူကပက္ခာဇိနက္ခိပေ။

၅၅။ ကုသဝါကဖလကာနိ၊ သမန်းမြက်တို့ဖြင့် ရက်အပ်သောအဝတ်, လျှော်ဘတို့ဖြင့် ရက်အပ်သောအဝတ်, ပျဉ်ချပ်သဏ္ဌာန်ရှိသော အပြားတို့ဖြင့် စီအပ်သောအဝတ်တို့ကိုဂုဏ်း။ကေသဝါဠဇံ၊ဆံပင်မှုဖြစ်,သားမြီးမှုဖြစ်သော။ ကမ္မလံ၊ ကမ္မလာကိုဂုဏ်း။ ဥလူကပက္ခ အဇိနက္ခိပေ၊ ခင်ပုပ်တောင်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်, အမွေးနှင့်တကွ ခွါနှင့်တကွဖြစ်သော သမင်ရေတို့ကိုဂုဏ်း။ ဓာရယတော၊ ဆောင်သောရဟန်း၏။ထုလ္လစ္စယံ၊ ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ၏။) (ဝိ ပါ ၃-၇၂၁-၂၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၄၁၆)

ယူခြင်းကိုဂုဏ်း၊ (၃) ဘိက္ခုနှိ၏ လူ့အသွင်ယူခြင်းကိုဂုဏ်း၊ ဤ ၃-မျိုးကို "ဟီနာယာဝတ္ထုန(ဝိဘ္ဘမ)"ဟု ဆိုသည်။ ထို ၃-မျိုးတွင် နောက်ဆုံးတမျိုးကိုသာ ဤဋီကာဟောင်းဌ ဖွင့်၏။ ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာဌလည်း ဤတမျိုးကိုသာ ပြခဲ့ပါသည်။

နိဗ္ဗိဒ္ဓဆိဒ္ဒဠ။ ။တိစီဝရိုက်သက်နှုန်းအတွက်ကား ပြခဲ့သော ရှစ်ချက်အပြင် လက်သန်း၏ လက်သည်းခွံမှ ထုတ်ချင်းပေါက်သော အပေါက်ဖြစ်မှုကိုလည်း အဓိဋ္ဌာန်ကျကြောင်းဌ ထည့်၍ထား၏။ ထို့ကြောင့် သံဃာဋီနှင့် ဥတ္တရာသင်္ဃာတွက် အလျားတထွာ၊ အနုံလက်ရှစ်သစ်ပမာဏရှိသောသက်နှုန်း၏အတွင်းဌဂုဏ်း၊ အန္တရဝါသကအတွက် အလျားတထွာ၊ အနုံ လက် ၄-သစ်ပမာဏ၏ အတွင်းဌဂုဏ်း ပေါက်မှသာ "အပေါက်"ဟု ယူရသည်။အနားစွန်းဌပေါက်လျှင် "အပေါက်"ဟု မယူရသေး။ ထိုအပေါက်လည်း နိဗ္ဗိဒ္ဓ(အလယ်ဌ ချည်မျှင် တမျှင်မျှ မကျန်အောင်) ထုတ်ချင်းပေါက်သော အပေါက်သာ ဖြစ်ရမည်။ ချည်မျှင် တမျှင်မျှ အလယ်ဌရှိသေးလျှင် အဓိဋ္ဌာန်မပျက်သေးပါ။

ကုသဝါကဖလကာနိ။ ။မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓကဌ ပယ်တော်မူအပ်သော အဝတ်(သက်နှုန်း)တို့ကိုပြသော ဂါထာတို့တည်း။ "ကုသစီရ"စသည်ဖြင့်ဆိုလို

လျက် စီရပုဒ်ကို ချေထားသည်။ [စီယတေ- စီအပ်၏+ဣတိ စီရုံ၊ စီဓာတ်၊ ရက်ပစ္စည်း၊ ဣကို ဒီဃပြု၊ ကုသေဟိ၊ တို့ဖြင့်။+စီရုံ၊ စီအပ်သော အဝတ်တည်း။ ကုသစီရုံ၊သမန်းမြက်အဝတ်။] "ကုသစီရန္တိ ကုသေ ဂန္ဓေတ္ဝာ ကတစီရုံ-သမန်းမြက်တို့ကို သိမ်းပြုအပ်သော အဝတ်သည် ကုသစီရ မည်၏"ဟူသော ပဌမ-ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း။

ဝါကစီရုံ။ ။ဝါကစီရုံ နာမ တာပသာနုံ ဝက္ကလံ-ရသေတို့၏ သစ်ခွံ အဝတ် (လျှော်တေ)သည် ဝါကစီရ မည်၏။ ထုရိုက်ခြင်းကို "တေ"ဟု ခေါ်၏။ လျှော်ချည်း ကျန်အောင် ထုရိုက် တေထားအပ်သော သစ်ခွံကို "လျှော်တေ"ဟု ခေါ်သည်။

ဖလကစီရုံ။ ။ဖလကစီရုံ နာမ ဖလကသဏ္ဌာနာနိ ဖလကာနိ သိုမ်ပြီတ္ဝာ ကတစီရုံ-ပျဉ်ပြားငယ်ပုံသဏ္ဌာန်ရှိသော အပြားတို့ကို ချုပ်စပ်၍ပြုအပ်သော အဝတ်သည် ဖလကစီရ မည်၏။

ကမ္မလံ ကေသဝါဠဇံ။ ။ကမ္မလန္တိ စမရဝါဠေဟိ ဝါယိတ္ဝာ ကတ-ကမ္မလံစမရ (စာမရီ) သားကောင်၏ အမြီးဆံတို့ဖြင့် ရက်အပ်သော ကမ္မလာသည် ကမ္မလမည်၏။ ပဌမ ပါရာဇိကပါဠိတော်၌ "ဝါဠကမ္မလော"ဟု ဝါဠပုဒ် တိုက်ရိုက်ပါ၏။ သေသကမ္မလောတိ ကေသေဟိ တန္တေ ဝါယိတ္ဝာ ကတကမ္မလော-လူဆံပင်တို့ဖြင့် ယက်ကန်းစင်ပေါ်၌ ရက်အပ်သော ကမ္မလာသည် ကေသကမ္မလမည်၏။ ထိုကမ္မလာ ၂-မျိုးကိုပင် ဂါထာဖြစ်၍ ရွှေနောက်ပြန်လျက် ကေသဝါဠဇဟု ဆိုသည်။ "ကေသဇ, ဝါဠဇ"ဟု ၂-မျိုးခွဲပါ။ ကေသဇသည် ကေသကမ္မလာတည်း။ ဝါဠဇသည် ဝါဠကမ္မလာတည်း။

ဥလူကပက္ခံ။ ။ဥလူကပက္ခိကန္တိ ဥလူကသကုဏသ္သ ပက္ခေဟိ ကတနိဝါ-သနံ- ခင်ပုပ်ဌက်၏ အတောင်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သောအဝတ်သည် ဥလူကပက္ခိက မည်၏။ ဤ၌ ဂါထာဖြစ်၍ "ဥလူကပက္ခံ"ဟု ဆိုသည်။

အဇိနက္ခိပံ။ ။အဇိနက္ခိပံတိ သလောမံ သခုရံ အဇိနမိဂစမ္မံ-အမွေးနှင့် တကွသော ခွါနှင့်လည်း တကွသော(အမွေး ခွါတို့ ပါရှိသော)အဇိနမည်သော

၅၆။ ကဒလေရကက္ကဒုသော၊ ပေါ်ဏကေ စာပိ ဒုက္ကဋ်။
သမ္ဘဒ္ဒိလကမဏ္ဍိဋ္ဌ၊ ပိတလောဟိတ့ကဏ္ဍကေ။

၅၆။ ကဒလေရကက္ကဒုသော၊ ၎ကျောလျှော်မျှင်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်, ပြိတ်လျှော်မျှင်ဖြင့် ရက်အပ်သောအဝတ်, မရိုးလျှော်မျှင်ဖြင့် ရက်အပ်သောအဝတ်တို့ကိုဆိုင်း။ ပေါ်ဏကေ စာပိ၊ သင်ပန်းလျှော်ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်တို့ကိုဆိုင်း။ သမ္ဘဒ္ဒိလကမဏ္ဍိဋ္ဌပိတလောဟိတကဏ္ဍကေ၊ အလုံးစုံညိုသောအဝတ်, အလုံးစုံမောင်းသောအဝတ်, အလုံးစုံရှေသောအဝတ်, အလုံးစုံနီသောအဝတ်, အလုံးစုံ မည်းနက်သောအဝတ်တို့ကိုဆိုင်း။ (ဓာရဒေ ယတော၊ ဆောင်သောရဟန်း၏။) ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၃=၄၂ ၂ ၂=၃၊ ဝိဌ ၃-၄၁၆)

သမင်၏အရေသည် အဇိနက္ခိပ မည်၏။ [အာ+ခိပိယတေ၊ ကိုယ်၏ ဝဲယာရှေနောက်၌ ပစ်ချအပ် ခြုံအပ်၏။ ဣတိ အက္ခိပေါ၊ အဇိနဿ+အက္ခိပေါ အဇိနက္ခိပေါ၊ အဇိနကို"သစ်နက်"ဟုပေးကြ၏။အဘိဓာန်နိဃဏ္ဍသစ်ဌာနားသမင်ဟုပင်ပေးသည်၊"ခ္ဓါနှင့်တက္ခ"ဟု ဆိုသောကြောင့်"သစ်နက်"မဖြစ်နိုင်။

ကဒလေရကက္ကဒုသော။ ။"ကဒလီဒုဿ၊ ရေကဒုဿ၊ အက္ကဒုဿ"ဟုခွဲပါ။ ၎ကျောလျှော်မျှင်တို့ဖြင့် ရက်အပ်သော အဝတ်သည် ကဒလီဒုဿ မည်၏။ ပိန်းလျှော်မျှင်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အဝတ်သည် ရေကဒုဿမည်၏။ မရိုးလျှော်မျှင်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အဝတ်သည် အက္ကဒုဿ မည်၏။

ပေါ်ဏက။ ။သင်ပေါင်းလျှော်ဖြင့်ပြုအပ်သော အဝတ်သည် ပေါ်ဏက မည်၏။ ထိုအဝတ်တို့တွင် စီဝရကွန္ဓကပါဠိတော်၌ ဤပေါ်ဏက အဝတ်သာ တိုက်ရိုက်လာ၏။ ကဒလီဒုဿ စသည်တို့ကား ဤပေါ်ဏကနှင့် အလားတူသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ထည့်အပ်သော အဝတ်များတည်း။

မှတ်ချက်။ ။အက္ကဒုဿာနိတိ အက္ကဝါကေန ကတာဒုဿာနိ၊ ဤသို့ဝိမတိ-ဋ္ဌီကာ ဖွင့်သောကြောင့်ရင်း၊ "ကဒလီ ရေက အက္က မကစိဝါကေဟိ ကတာနိ ဝတ္ထာနိ"ဟု ဤဋီကာ ဖွင့်သောကြောင့်ရင်း၊ ကဒလီဒုဿ စသည်၌ ၎ကျော

၅၇။ မဟာရဂ်မဟာနာမ–ရဂ်ရတ္တော တိရိဋ္ဌကေ။
အစ္ဆိန္နဒိဋ္ဌိသဒ္ဓသကေ၊ ဖလပုဗ္ဗဒသေ တထာ။
ကဋ္ဌကေ ဝေဠုနေ သပ္ပံ၊ လဘတျစ္ဆိန္နစီဝရောတိ။

၅၇။ မဟာရဂ် မဟာနာမ ရဂ်ရတ္တောကင်းခြေများ ကျောက်ကုန်း အဆင်းရှိအောင် များစွာသော ဆိုးရည်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ်ဆိုးအပ်သော သက်နှံ,မျှားသောနာမည်ရှိ သော ဆိုးရည်တို့ဖြင့် ဆိုးအပ်သော သက်နှံးတို့ကိုဝင်း။တိရိဋ္ဌကေ၊သစ်ခွံသက်နှံးတို့ကိုဝင်း။အစ္ဆိန္နဒိဋ္ဌသကေ၊ မဖြတ်အပ်

လျှော်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော အဝတ်များဟု မှတ်ပါ။ [စီဝရကွန္ဒကဘာသာ ဋီကာ၌ မရိုးတံ၊ ငှက်ပျောရွက်၊ ပိန်းရွက်ဟု ပေးခဲ့သည်ကို ပြင်ပါ။]

သပ္ပနိလကစသည်။ ။နိလံ, ဥမာပုပ္ဖဝဏ္ဏံ၊ နှုမ်းကြပ်ပွင့် အဆင်းကဲ့သို့ တထည်လုံး ညိုသော အဆင်းရှိသော အဝတ်သည် သပ္ပနိလက မည်၏။ မဇ္ဇေ-ဌကံ မဇ္ဇေဌကဝဏ္ဏမေဝ၊ နီတွေးတွေး ဝါကျင့်ကျင့် အဆင်းကို မဇ္ဇေဌ(မဇ္ဈိဌ) ဟု ခေါ်၏။ တထည်လုံး "ကောင်းသောအဆင်း"ဟု ပေးကြ၏။ထိုအဆင်း ရှိသော အဝတ်သည် သပ္ပမဇ္ဇေဌက မည်၏။ ပီတကံ ကဏိကာရပုပ္ဖဝဏ္ဏံ၊ မဟာ လှေကားပန်းကဲ့သို့ ဝါရှေ့သော အဆင်းသည် ပီတမည်၏။ တထည်လုံး ထို အဆင်းရှိသော အဝတ်သည် သပ္ပပီတက မည်၏။ လောဟိတကံ ဇယသုမနပုပ္ဖ-ဝဏ္ဏံ၊ လယ်ခေါင်ရမ်းပွင့် အသွေးကဲ့သို့ နီတွေးသော အဆင်းသည် လောဟိတ မည်၏။ တထည်လုံး ထိုအဆင်းရှိသော အဝတ်သည် သပ္ပလောဟိတက မည်၏။ ကဏ္ဍကံ အဒ္ဒါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏံ၊ ပုတီးနက်စေ့အဆင်းကဲ့သို့ နက်မှောင်သော အဆင်းသည် ကဏ္ဍ မည်၏။ တထည်လုံး ထိုအဆင်းရှိသော အဝတ်သည် သပ္ပကဏ္ဍကမည်၏။

မဟာရဂ်ရတ္တံ။ ။မဟာရဂ်နာမ သတပဒီပိဋ္ဌိဝဏ္ဏံ၊ ကင်းခြေများ၏ ကျောက်ကုန်းအဆင်းကဲ့သို့ အနီရင့်အဆင်းသည် မဟာရဂ် မည်၏။ [မဟာ၊ များသော။ ရဂ်၊ ဆိုးရည်။]ထိုများစွာသော ဆိုးရည်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ်ဆိုးအပ် သောကြောင့် ကင်းခြေများ၏ ကျောက်ကုန်းအဆင်းနှင့် တူသော အဆင်း

သော အမြိတ်အဆာရှိသော သက်နှိုး,ရှည်သောမြိတ်အဆာရှိသော သက်နှိုး တို့ကိုဝင်း။ ဖလပုဗ္ဗဒသေ၊ အသီးပမာ အမြိတ်အဆာရှိသော သက်နှိုး, ပန်း ပွင့်ပမာ အမြိတ်အဆာရှိသော သက်နှိုးတို့ကိုဝင်း။ ကဠုကေ၊အင်္ဂါသင်တိုင်း တို့ကိုဝင်း။ ဝေဠုနေ၊ ဦးရစ် ခေါင်းပေါင်းတို့ကိုဝင်း။ (ဓာရယတော၊ ဆောင်သောရဟန်း၏။) တထာ၊ထို့အတူ ဒုက္ခဋ္ဌိအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) အစ္ဆိန္နစီဝရော၊ လုယူအပ်ပြီးသော သက်နှိုးရှိသော ရဟန်းသည်။ ဝါ၊သက်နှိုးလုယူခံရသော ရဟန်းသည်။သဗ္ဗီ၊ကုသစီရစသော အလုံးစုံသော သက်နှိုးကို။(ဓာရေတုံ၊ ဆောင်ခြင်းငှါ။ဝါ၊ ဆောင်ခွင့်ကို။)လဘတိ၊ရ၏။ ဣတိ၊ သက်နှိုးနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (စိ ပါ ၃-၄၂၂=၃)

ရှိအောင် ဆိုးအပ်သော အဝတ်သည် မဟာရဂ်ရတ္တ မည်၏။မဟာရဂ်ဟိ+ရတ္တံ မဟာရဂ်ရတ္တံ။

မဟာနှ်ာမရတ္တံ။ ။မဟာနာမံ နာမ ရတ္တဲသမ္ဆိန္နဝတ္ထုံ ဟောတိ၊ ဆိုးအပ် သော အဆင်းက ရောနေသောကြောင့် အဆင်းအရောင်ကို နာမည်တခုတည်း တပ်၍ မရ။ မျှားသော နာမည်ရှိအောင် ဆိုးအပ်သော အဝတ်သည် မဟာ-နာမရတ္တ မည်၏။ မဟန္တံ+နာမံ ယဿတိ မဟာနာမံ၊ (ရဂ်ံ)၊ မဟာနာမ-ရဂ်ေန+ရတ္တံ မဟာနာမရဂ်ရတ္တံ။

တိရီဋ္ဌကစသည်။ ။သစ်ခဲ့ သစ်ခေါက် အဝတ်ကို "တိရီဋ္ဌက"ဟု ခေါ်၏။ မဖြတ်အပ်သောအမြိတ်အဆာရှိသောအဝတ်သည် အစ္ဆိန္နဒသကမည်၏။အမြိတ် အဆာတို့ကိုပေါင်းစပ်၍ အဖျားဌ်ချည်ထားသောအခါ သစ်သီးလုံးကလေးနှင့် တူသောကြောင့် ဖလဒသကမည်၏။ ဆပ်သွားပန်းစသည်ကဲ့သို့ အဆာရှိသော အဝတ်သည် ပုပ္ပဒသကမည်၏။ ကဠုက (သင်တိုင်း) ဟူသည် မိန်းမ၏ ဂါဝန် အဝတ်၊စစ်သားတို့၏အပေါ်က် စစ်ဝတ်အိတ်မျိုးနှင့်တကွ အင်္ဂျီဟူသမျှတည်း။ လူ၏ ကိုယ်လုံး ကိုယ်ရပ်နှင့် တော်အောင် တိုင်း၍ ချုပ်ရသောကြောင့် "သင်တိုင်း"ဟု ရှေးက ပေးကြသည်၊ ယခုခေတ်၌ "အုံ့သကိုက်"ဟု နာမည်

တပ်၍ မိန်းမဘော်ဒီနှင့် ခပ်ဆင်ဆင်တူသော အ၀တ်လည်း ဟာ့ကြောပင်ဖြစ်၍ မအပ်ပါ။ [ဝေဌန–ဦးရစ်ခေါင်းပေါင်းကား ထင်ရှားပြီ။]

လဘတျစ္ဆိန္နစီ၀ရော။ ။ပြအပ်ခဲ့သော ကုသ၀ါက စသော အ၀တ်တို့သည် သက်နှံးအခိုးခံရ အလုခံရ၍ သက်နှံးမရှိသော အစ္ဆိန္နစီ၀ရ ရဟန်းအတွက် ၀တ်ကောင်း၏။ အခြားရဟန်းတို့ကမူ ဆိုးရည်ကို ဖျက်နိုင်လျှင် ဖျက်၍၀တ်ရ၏။ မဖျက်နိုင်လျှင် ၂-ထပ်သက်နှံးအတွင်းခ္ဍီ သွင်းရ၍ရင်း၊ ပစ္စတ္ထရဏစသည် လုပ်၍ရင်း သုံးကောင်း၏။

ရဇနနိဒ္ဒေသ

ရဇနာနိ စသတိ—

ရဇနာနိ စသတိ၊ "ရဇနာနိ" စ ဟူသော-ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေ-သကား—)

ဆိုးရည်ခြောက်မျိုး

၅၈။ မူလကွန္ဓတစပတ္တ- ဖလပုပ္ပဖ္ဘေဒတော။
ရဇနာနိ ဆဗ္ဗိဓာနိ၊ အနုညာတာနိ သတ္ထုနာ။

၅၈။ မူလကွန္ဓတစပတ္တဖလပုပ္ပဖ္ဘေဒတော၊ အမြစ်ဆိုးရည်, ပင်စည်ဆိုးရည်, အဓေါက်ဆိုးရည်, အရွက်ဆိုးရည်, အသီးဆိုးရည်, အပွင့်ဆိုးရည်တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ ဆဗ္ဗိဓာနိ၊ ၆-ပါးအပြားရှိကုန်သော။ရဇနာနိ၊ ဆိုးရည်တို့ကို။ သတ္ထုနာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အနုညာတာနိ၊ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (ဝိ ပါ ၃–၃၉၈–၉)

အနုညာတာနိ သတ္ထုနာ။ ။မဟာဝဂ္ဂစီဝရက္ခန္ဓကဋ္ဌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဆ ရဇနာနိ မူလရဇနံ ခန္ဓရဇနံ တစရဇနံ ပတ္တရဇနံ ပုပ္ဖရဇနံ ဖလရဇနံတိ" ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသည်။ ထို့ကြောင့် မူလကွန္ဓစသည်ဋ္ဌ မူလရဇန ခန္ဓရဇနစသည်ဖြင့် ရဇနပုဒ်ကို ချေထားသည်ဟု ဣတိ။ [ရဇန္တိ ဧတေဟီတိ ရဇနာနိ-သက်နှီးဆိုးကြောင်း ဖြစ်သော အမြစ်စသော ဝတ္ထုတို့။] "ရဇနာနိ ဆဗ္ဗိဓာနိ" နေရာဝယ် "ရဇနာ ဆပ္ပကာရာနိ" ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။

၅၉။ မူလေ ဟလိဒ္ဒိ ခန္ဓေ စ၊ မဉ္ဇိဋ္ဌတုဂ်ိဟာရကေ။
အလ္လိ နီလဉ္စ ပတ္တေသု၊ တစေ လောဒ္ဒဉ္စ ကဏ္ဍုလံ။
ကုသုမ္ဘံ ကိံသုကံ ပုပ္ဖေ၊ သဗ္ဗံ လဗ္ဘ ဝိဝဇ္ဇိယာတိ။

၅၉။ မူလေ၊ အမြစ်ဆိုးရည်၌။ ဟလိဒ္ဒိ၊ နန္ဒင်းကို။ ဝိဝဇ္ဇိယ၊ ကြဉ်၍။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အမြစ်ဆိုးရည်ကို။ လဗ္ဘ၊ ရအပ်၏။ ခန္ဓေ၊ ပင်စည်ဆိုးရည်၌။ မဉ္ဇိဋ္ဌတုဂ်ိဟာရကေ စ၊ ထန်းကျင့်, ပိန္နဲနယ်တို့ကို။ ဝိဝဇ္ဇိယ၊ ကြဉ်၍။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသောပင်စည်ဆိုးရည်ကို။ လဗ္ဘ၊ ရအပ်၏။ ပတ္တေသု၊ အရွက်ဆိုးရည်တို့၌။ အလ္လိဉ္စ၊ မဲရွက်ကိုလည်း။ နီလဉ္စ၊ ဒန်းရွက်ကိုလည်း။ ဝိဝဇ္ဇိယ၊ ကြဉ်၍။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အရွက်ဆိုးရည်ကို။ လဗ္ဘ၊ ရအပ်၏။ တစေ၊ အခေါက်ဆိုးရည်၌။ လောဒ္ဒဉ္စ၊ ဒေါက်ရပ်ခေါက်ကိုလည်း။ ကဏ္ဍုလံ စ၊ ကြပိုင် ခေါက်ကိုလည်း။ ဝိဝဇ္ဇိယ၊ ကြဉ်၍။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အခေါက်ဆိုးရည်ကို။ လဗ္ဘ၊ ရအပ်၏။ ပုပ္ဖေ၊ အပွင့်ဆိုးရည်၌။ ကုသုမ္ဘံ၊ ဝတ်ပန်းပွင့်ကိုလည်း။ ကိံသုကံ၊ ပေါက်ပွင့်ကိုလည်း။ ဝိဝဇ္ဇိယ၊ ကြဉ်၍။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံသော အပွင့်ဆိုးရည်ကို။ လဗ္ဘ၊ ရအပ်၏။ ဣတိ၊ ဆိုးရည်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ ၃-၄၀၇)

မူလေ ဟလိဒ္ဒိ။ ။"မူလေတိ မူလရဇနေ (သက်နှံးဆိုးကြောင်းအမြစ်၌၊ ဝါ-အမြစ်ဆိုးရည်၌)"ဟု ရင်း၊ "ဟလိဒ္ဒိ ဝိဝဇ္ဇိယ သဗ္ဗံ လဗ္ဘံတိ သမ္ဗန္ဓော"ဟု ရင်း ဋီကာဟောင်းဖွင့်၏။ အဆုံးက "သဗ္ဗံ လဗ္ဘံ ဝိဝဇ္ဇိယ"ကို ရှေ့ဝါကျတိုင်း၌ လိုက်စေ၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို။

မဉ္ဇိဋ္ဌတုဂ်ိဟာရကေ။ ။အဘိဓာန်နိဿယသစ်၌ "မဉ္ဇိဋ္ဌာ-ထန်းကျင့်(နိပါးဆေး)"ဟု ဆရာတို့ အနက်ပေးကြ၏။ ရှေးက "တိန်းညက်"ဟုလည်း ပေးသတတ်။ တုဂ်ိဟာရကော နာမ ဧကော သကဏ္ဌကရုက္ခော-ဆူးရှိသော သစ်ပင်တမျိုးသည် တုဂ်ိဟာရကမည်၏။ တဿ ဟရိတာလ ဝဏ္ဏံ(ဆေးဒန်းမြင်းသီလာ

အဆင်းရှိသော)ခန္ဓရဇနံ ဟောတိ။–မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ၊ "ပိန္ဓ
န္ဓယ်"ဟု အနက်ပေးကြသည်။ [ဟလိဒ္ဒီ မဉ္ဇိဋ္ဌ တုဂ်ဟာရကတို့ကို အသွေး
အရောင် လှလှန်းသောကြောင့် ပယ်ဟန်တူသည်။]

အလ္လိ နီလဋ္ဌ။ ။"အလ္လိ-ဒန်းရှက်၊ နီလ-မဲရှက်"ဟုလည်း ပေးကြ၏။
[အခ္ခါစာအုပ်၌ "နီလ္ဍ"ဟု ရှိသည်။] "သဗ္ဗနီလက"သက်န်းကို ပယ်ခဲ့ရကား
ထို ၂-မျိုးဖြင့်ဆိုးလျှင် ထိုအညိုရောင် ရှိရာသောကြောင့် အရောင်မကောင်း
သည့်အတွက် ထို ၂-မျိုးကို ပယ်တော်မူဟန်တူသည်။

လောဒ္ဒံ ကလ္ကလုံ။ ။"လောဒ္ဒ (လောဒ္ဓ) မဒမ"ဟုလည်း ပေးကြ၏။
မဒမ အခေါက်ဆိုးရည်သည် အနံ့မကောင်းသကဲ့သို့ တောက်ရပ်အခေါက်
ကြပိုင် အခေါက်တို့လည်း ထို့အတူ အနံ့မကောင်းဟန်တူသည်။

ကုသုမ္ဘံ ကိံ သုကံ။ ။ကုသုမ္ဘ-ဝတ်ပန်း (အဝတ်ဆိုးကြောင်းပန်းပွင့်)
"ဆူးပန်းပွင့်" ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ကိံသုက-ပေါက်ပွင့်၊ ထိုဆိုးရည်ကို
အရောင် လှလှန်း၍ ပယ်ဟန်တူသည်။ [ဖလရဇနအတွက် မအပ်သော အသီး
မရှိသောကြောင့် အထူးမပြတော့။]

ပဏ္ဍိုနိဒ္ဒေသ

ပဏ္ဍော စာတိ–

ပဏ္ဍော စာတိ၊ "ပဏ္ဍော စ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသ ကား....)

သပိတ်နှင့် ပမာဏ

၆၀။ အယောပဏ္ဍော ဘူမိပဏ္ဍော၊ ဇာတိယာ ကပ္ပိယာ ဒုဝေ။
ဥက္ကဋ္ဌော မဇ္ဈိမော စေ၀၊ သြမကော စ ပမာဏတော။

၆၀။ အယောပဏ္ဍော၊ သံသပိတ်ရင်း။ ဘူမိပဏ္ဍော၊ မြေသပိုတ်ရင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ဇာတိယာ၊ အမျိုးဇာတ်အားဖြင့်။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်သော သပိတ်တို့သည်။ ဒုဝေ၊ ၂-မျိုးတို့တည်း။ ပမာဏတော၊ ပမာဏအားဖြင့်။ ဥက္ကဋ္ဌော၊ဥက္ကဋ္ဌ သပိတ်ရင်း။ မဇ္ဈိမော စေ၀၊ မဇ္ဈိမ သပိတ်ရင်း။ သြမကော စ၊ သြမက သပိတ်ရင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) တယော၊ ၃-မျိုးတို့တည်း။ [အနက်အတိုင်းထင်ရှားပြီ။](ဝိ ပါ ၁-၃၅၃၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၇၂၊ ကခ် ၊ ဋ္ဌ-၁၇၇)

မဂဓေ။ ။"မဂ၀ နာဋ္ဌ။ပေ။ သာ၀ိတ"ဟု တသမာသ်တည်း ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင်၊ "မဂဓေ"ဟု ဝိဘတ်မချေပဲ ထားသည်ဟု ဋီကာ ဟောင်းဆို၏။ ဋီကာသစ်၌(တိုင်းနိုင်ငံအနက်ဟော ပုဒ်မျှားဝယ် ပုလ္လင်ဗဟုဝုစ် မြဲရကား) "မဂဓေသု"ဟု ဆိုလိုလျက် သုကို ချေထားသည်ဟု ဆိုသည်။ နိဿယ၌ ဋီကာဟောင်းအတိုင်း သမာသ်အဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးထားသည်။

မဂ၀ကွမ်းစား။ ။မဂ၀တကွမ်းစားသည် ၁၂-ပိုလ်ခွဲဆန်း၏။ တပိုလ် လျှင် ၄-ကျပ်သားရှိသောကြောင့် ကျပ်ချိန် ၅၀-သားသည် မဂ၀တကွမ်းစား ဖြစ်၏။ "တဏ္ဍုလဒ္ဒယ=ကျပ်ချိန် ၅၀-သားစီရှိသော မဂ၀ ၂-ကွမ်းစား ဆန်"ဟု ဆိုသောကြောင့် "ကျပ်ချိန်တရာ၊ ၀ါ-ဆန်တပြည်"ဟုအနက်ထွက်၏။

ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်၏ ပမာဏ

၆၁။ ဥက္ကဋ္ဌော မဂဓေနာဒ္ဓိ–ဒ္ဒယတဏ္ဍုလသာဓိတံ။
ဂဏ္ဍာတိ သြဒနံ သူပံ၊ ဗျဉ္ဇနဉ္စ တဒုပိယံ။

၆၁။ ဥက္ကဋ္ဌော၊ ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်သည်။ မဂဓေ နာဒ္ဓိဒ္ဒယ တဏ္ဍုလသာဓိတံ၊ မဂဓတိုင်းသုံး ၂-ကွမ်းစားဆန်ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော။ ဝါ၊ မာဂဓတိုင်းသုံး ၂-ကွမ်းစားချက်ဖြစ်သော။ သြဒနံ၊ ဆွမ်းကိုဂင်း။ တဒုပိယံ၊ ထိုဆွမ်းအား လျော်သော။ သူပံ၊ လက်ကော်ရ ပဲဟင်းကိုဂင်း။ ဗျဉ္ဇနဉ္စ၊ ဟင်းလျာကိုဂင်း။ ဂဏ္ဍာတိ၊ ယူနိုင်၏။ ဝါ၊ ဆန်၏။ (ဝိ-ပါ ၁-၃၅၃၊ ဝိ ဋ ၂-၂၇၂၊ ကခ်ါ ဋ-၁၇၈)

ဏ္ဍုလသာဓိတံ။ ။"ထိုဆန်တပြည်ဖြင့် ပြီးစေအပ်သော ထမင်း"ဟူသည် ဆန်တပြည်ချက်ထမင်းတည်း။ ဆန်ဟောင်းကိုချက်လျှင် ထမင်းသည် ဆန်၏ ၂-ဆဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ထမင်း ၂-ပြည်"ဟု မှတ်ပါ။

သူပံ ဗျဉ္ဇနဉ္စ တဒုပိယံ။ ။"တဒုပိယ၊ ထိုဆွမ်းအား လျောက်ပတ်သော ပဲဟင်း ဟင်းလျာ"ဟူသည် ဆွမ်း၏ ၄-ပုံ ၁-ပုံရှိသော မပျစ်မကဲ့သော လက်ဖြင့် ကော်ရှိယူလျှင် ရနိုင်လောက်သော ပဲဟင်းနှင့် ဆွမ်း၏ ၄-ပုံ ၁-ပုံရှိသော အသီးအရွက် သား ငါး ဟင်းလျာတည်း။ "၂-ပြည်သော ဆွမ်း၏ ၄-ပုံ ၁-ပုံ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ပဲဟင်းတခွက်သား၊ သားဟင်းတခွက်သား အားဖြင့် တပြည်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဥက္ကဋ္ဌ"ဟုခေါ်အပ်သော သပိတ်အကြီးသည် ဆွမ်းဟင်းအစုံအားဖြင့် ၃-ပြည် ဆန်သော သပိတ်တည်းဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။"သိဟဠဒီပေ ပကတိနာဒ္ဓိ မဟန္တာ၊ ဒမိဋ္ဌနာဒ္ဓိ ခုဒ္ဒိကာ၊ မဂဓနာဒ္ဓိ ပမာဏယုတ္တာ"ဟု ပဋ္ဌာသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာဆိုသောကြောင့်အခြားတိုင်းနိုင်ငံတို့၌ ကွမ်းစားသည် မဂဓကွမ်းစားထက် ကြီးသည်လည်းရှိ၏။ ငယ်သည်လည်း ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အလယ်အလတ်ဖြစ်၍ သင့်လျော်သော ပမာဏရှိသော မဂဓကွမ်းစားကိုသာ ဆိုထားသည်။ ထမင်း ပဲဟင်း ဟင်းလျာတို့ကိုသာ ပြထား၍ နွားနို့ထောပတ် စသည်ကို မပြခြင်းမှာ ထိုနွားနို့ ထောပတ်တို့အတွက် ပမာဏပို၍မလိုပဲ ဆွမ်းထဲ၌ စိမ့်ဝင်သွားသောကြောင့်တည်း။

မဇ္ဈိမ-သြမကနှင့် ဥက္ကဋ္ဌကွဋ္ဌစသည်

၆၂။ မဇ္ဈိမော တဿုပဓောဝ၊ တတောပဓောဝ သြမကော။
ဥက္ကဋ္ဌတော စ ဥက္ကဋ္ဌော၊ အပတ္တော သြမကောမကော။

၆၂။ မဇ္ဈိမော၊ မဇ္ဈိမသပိတ်သည်။ တဿ၊ ထိုဥက္ကဋ္ဌသပိတ်၏။ ဥပဓောဝ၊ ထက်ဝက်ဆန့်သည်သာ။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) တတော၊ ထိုမဇ္ဈိမသပိတ် အောက်။ သြမကော၊ သြမကသပိတ်သည်။ ဥပဓောဝ၊ ထက်ဝက်ဆန့်သည်သာ။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဥက္ကဋ္ဌတော၊ ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်ထက်။ ဥက္ကဋ္ဌော စ၊ လွန်ကဲသော သပိတ်သည်ရင်း။ ဝါ၊ ဥက္ကဋ္ဌကွဋ္ဌ သပိတ်သည်ရင်း။ သြမကောမကော၊ သြမကသပိတ်အောက် ယုတ်လျော့သော သပိတ်သည်ရင်း။ အပတ္တော၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်ကောင်း ဝိကပ္ပနာပြုကောင်းသော သပိတ်မဟုတ်။ (ဝိ ပါ ၁-၃၅၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၇၂၊ ကခ်ါဋ္ဌ-၁၇၇)

မဇ္ဈိမော တဿုပဓောဝ။ ။မဇ္ဈိမ (အလယ် အလတ်) သပိတ်သည် ထိုဥက္ကဋ္ဌသပိတ်၏ ထက်ဝက် ဆန့်၏။ "ဆုမ်း ဟင်းအစုံ ၃-ခွက်သား ဆန့်သည်" ဟူလို။ [သူပနှင့် ဗျဥ္ဇနတို့၏ ပမာဏကိုပြရာ၌ "စတုဘာဂံ ခါဒနံ၊ ၄-ဖို့ ၁-ဖို့သော ပဲနောက်ဟင်း" ဟူသော ထိုပတ္တသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်ကိုရင်း၊ "ဗျဥ္ဇနဿ မတ္တာနာမ၊ ဟင်းလျှာ၏ အတိုင်းအရှည် ပမာဏ မည်သည်။ သြဒန-စတုတ္ထဘာဂေါ၊ ထမင်း၏ ၄-ဖို့ ၁-ဖို့တည်း" ဟူသော မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ-ပြဟ္မာယု သုတ် အဋ္ဌကထာကိုရင်း ထောက်၍ ပြကြရသည်။]

တတောပဓောဝ သြမကော။ ။သြမက မည်သော သပိတ်အငယ်ကား ထိုမဇ္ဈိမသပိတ်အောက် တဝက်ဆန့်သော သပိတ်တည်း။ ဤ အဓိပ္ပါယ်မျှားကို ရည်ရွယ်၍—

"၃-ပြည် ၃-ခွက်၊ ၃-စလယ်တွက်၊ ဆုမ်းကျက် ဟင်းစုံခတ်၊
ဥက္ကဋ္ဌ မဇ္ဈ၊ သြမက၊ ဝင်ကြ စဉ်တိုင်းမှတ်"

ဟု ရှေးဆရာတော်တို့ မိန့်တော်မူကြသည်။ ["ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်သည် ချက်အပ်ပြီးသောဆုမ်းနှင့် ပဲဟင်း သုံးဟင်းအစုံ ၃-ပြည် ဆန့်၏။ မဇ္ဈိမသပိတ်သည်

ဆယ်ရက်လွန်လျှင် နိဿဂ္ဂိထိုက်

၆၃။ အာဘိရေကပတ္တော ဓာရေယျော၊ ဒသာဟပရမံ သကော။ ကပ္ပေါ နိဿဂ္ဂိယော ဟောတိ၊ တသ္မိံ ကာလေ=တ္တိနာမိတော။

၆၃။ ကပ္ပေါ၊ ဇာတ်ပမာဏအားဖြင့် အပ်သော။သကော၊မိမိဥစ္စာဖြစ်သော။ အာဘိရေကပတ္တော၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်, ဝိကပ္ပနာ ပြုအပ်သော သပိတ်မှ အပိုအလွန်ဖြစ်သောသပိတ်ကို။ ဒသာဟ ပရမံ၊ ဆယ်ရက်အလွန် အပိုင်းအခြားရှိသော ကာလပတ်လုံး။ ဓာရေယျော၊ ဆောင်အပ် ဆောင်နိုင်၏။ တသ္မိံ ကာလေ၊ ထိုဆယ်ရက်ကာလကို။ အတိနာမိတော၊ လွန်စေအပ်သော်။ နိဿဂ္ဂိယော၊ စွန့်အပ် စွန့်ထိုက်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ [နိဿဂ္ဂိယ–ပတ္တသိက္ခာပုဒ်အတိုင်း ဆိုအပ်သော ဂါထာတည်း။](ဝိ ပါ ၁-၃၁၃)

၃-ခွက် ဆန်၏။ သြမကသပိတ်သည် ၃-စလယ် ဆန်၏”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ‘ဆန်အားဖြင့်ကား သြမကသပိတ်သည် လူတယောက် စားလောက်ရုံဖြစ်သော ၁-စလယ်သာ ဆန်သည်။]

ဥက္ကဋ္ဌတော စ ။ပေ။ **မကော**။ ။ထို ၃-မျိုးသော သပိတ်၌ တမျိုးလျှင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဥက္ကဋ္ဌောမကဟုဆိုရင်း, မဇ္ဈိမ၊ မဇ္ဈိမ၊ မဇ္ဈိမောမကဟုရင်း, သြမကဥက္ကဋ္ဌ၊ သြမက၊ သြမကောမကဟုရင်း ခွဲလျှင် သပိတ်အမျိုးအစား ၉-မျိုးထွက်၏။ ထို ၉-မျိုးအကျယ်ကို ပါရာဇိကဏ်-ပတ္တဝဂ်အဖွင့်၌ရင်း၊ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ရင်း ရှုပါ။ထိုတွင် ဥက္ကဋ္ဌ၊ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်သည် ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ဥက္ကဋ္ဌသပိတ်ထက် ကြီးသောကြောင့်ရင်း, သြမကောမက သပိတ်သည် ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော သြမကသပိတ်အောက် ငယ်သောကြောင့်ရင်း အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ ဝိကပ္ပနာပြု၍ သုံးစွဲထိုက်သော သပိတ်မဟုတ်။ သာမန်ခွက်အဖြစ်ဖြင့်ကား သုံးစွဲကောင်းပါ၏။

အာဘိရေက ။ပေ။ **တိနာမိတော**။ ။မိမိဥစ္စာဖြစ်သော သပိတ်ကို အဓိဋ္ဌာန်လည်း မတင်အုပ်၊ ဝိကပ္ပနာလည်း မပြုအပ်ပဲ ဆယ်ရက်သာ ထားနိုင်၏။

အဓိဋ္ဌာန်ကျကြောင်း ဥပါး

၆၄။ အဇ္ဇေဒ ဒါန ဂါဟေဟိ၊ ဝိဇ္ဇမာ မရဏုဒ္ဓဋ္ဌာ။
လိင် သိက္ခာဟိ ဆိဒ္ဒေန၊ ပတ္တော ဓိဋ္ဌာနမုဠ္ဠတိ။

၆၄။ အဇ္ဇေဒ ဒါန ဂါဟေဟိ၊ လူယူခြင်း, စွန့်ပေးခြင်း,ဝိသောသဂ္ဂါဟ ဖြင့် ယူခြင်းတို့ကြောင့်ရင်း။ ဝိဇ္ဇမာ၊ လူထွက်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ မရဏုဒ္ဓဋ္ဌာ၊ သေခြင်း,ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုခြင်းကြောင့်ရင်း။လိင်သိက္ခာဟိ၊ လိင်ပြန်ခြင်း, သိက္ခာချခြင်းတို့ကြောင့်ရင်း။ ဆိဒ္ဒေန၊ ဆပ်ဆန်ထမင်း ဝင်လောက်သောအပေါက် ကြောင့်ရင်း။ ပတ္တော၊ သပိတ်သည်။ အဓိဋ္ဌာနံ၊ အဓိဋ္ဌာန်ကို။ ဥဠ္ဠတိ၊ စွန့်၏။ [ဤကာတို့၌ "ပတ္တာဓိဋ္ဌာနံ"ဟု ရှိ၏၊ "ပတ္တော + အဓိဋ္ဌာန"ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပါ။] (ဝိ ဋ္ဌ ၂–၂၈၄၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ–၁၇၉)

အဓိဋ္ဌာန်သော်လည်း မတင်၊ ဝိကပ္ပနာသော်လည်း မပြုပဲ ရသည့်နေ့မှစ၍ ဆယ်ရက်လွန်လျှင် နိဿဂ္ဂိ ထိုက်၏။ ပါစိတ်အာပတ်လည်းသင့်သည်။[အဓိဋ္ဌာန်တင်ပုံ၊ ဝိကပ္ပနာပြုပုံကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ သပိတ်သစ်ရသောအခါ အဓိဋ္ဌာန်တင်ထားအပ်သော အဟောင်းကို ပစ္စုဒ္ဓိုရ် ပြုရ၏။ ထိုပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုပုံကိုလည်း ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ နိဿဂ္ဂိယ ပတ္တသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားပြီ။]

အဇ္ဇေဒ စသည်။ ။သက်နှံးအဓိဋ္ဌာန်ကျကြောင်း၌ ပြအပ်ခဲ့သော အဇ္ဇေဒ ဝိသောဇနေ ဂါထာ ၃-မျိုးကိုပင် "အဇ္ဇေဒ ဒါန ဂါထာ"ဟုဆိုသည်။ဝိဇ္ဇမာလည်း ထိုအတိုင်းပင်တည်း။ မရဏုဒ္ဓဋ္ဌာ၌ မရဏသည် ထို၌ မာရဏပင်တည်း။ ဥဒ္ဓဋ္ဌာကား ထို၌ ပစ္စုဒ္ဓါရတည်း။ လိင်သိက္ခာတို့လည်း ထိုအတိုင်းပင်။

ဆိဒ္ဒေန။ ။ထို၌ နိဗ္ဗိဒ္ဓဆိဒ္ဒကို ဤ၌ "ဆိဒ္ဒ"ဟု ဆို၏။ အပေါက်ဟူရာ၌ သပိတ်အနား၏အောက် လက် ၂–သစ်လောက် ကွာသောအရပ်မှစ၍(ဆန်တို့တွင် အသေးဆုံးဖြစ်သော)ဆပ်ဆန် ထမင်းလုံး ဝင်နိုင် ထွက်နိုင်လောက်သော အပေါက်တည်း။ [သက်နှံး အဓိဋ္ဌာန်ကျကြောင်း လုက်ဘအတိုင်းတွင် "အနား

သပိတ်ဆောင်ပုံ အစီအရင်

၆၅။ ပတ္တံ နုပဂ္ဂိုသာမေယျ၊ သောဒကံ နု စ ဩတာပေ။
ဥဏ္ဏော နု နိဒဟေ ဘူမျံ၊ နု ဌပေ နော စ လဂ္ဂယေ။

၆၅။ သောဒကံ၊ ရေနှင့်တကွ ဖြစ်သော။ ဝါ၊ ရေမစင်သော။ ပတ္တံ၊ သပိတ်ကို။ နုပဂ္ဂိုသာမေယျ၊ မသိုမ်ိုးမသိမ်းဆည်းရာ။ (သောဒကံ၊ ရေနှင့်တကွဖြစ်သော။ ဝါ၊ ရေမစင်သော။ ပတ္တံ၊ သပိတ်ကို။) နု စ ဩတာပေ၊ နေလည်းမလှန်းရာ။ ဥဏ္ဏော၊ နေပူ၌။ နု နိဒဟေ၊ ကြာမြင့်စွာ မထားရာ။ ဘူမျံ၊ မြေပေါ်၌။ နု ဌပေ၊ အခင်းမပါ သပိတ်ခြေမပါပဲ မထားရာ။ နော စ လဂ္ဂယေ၊ ဆင်စွယ်ကောက်စသည်၌ ချိတ်ရှိလည်းမထားရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၆၅-၂၆၅)

အောက်၊ ၂-သစ်လောက်မှ၊ စရှိအတွင်း၊ ဆပ်ထမင်းဝင်လောက်၊ အပေါက်ပေါက်၊ ကျပျော်ဂ်ိ အဓိဋ္ဌာ”ဟု တတိယလက်ဝဲ၌ အစားသွင်းပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ထိုသို့ အဓိဋ္ဌာန်ကျပြီးသောအခါ ထိုအပေါက်ကို ဖာပြီးလျှင် ၁၀-ရက် မလွန်ခင် ထပ်၍ အဓိဋ္ဌာန် တင်ရသည်။ [တသို့ အယစုဏ္ဏေန ဝါ အာဏိယာ ဝါ ပတိပါကတိကေ ကတေ ဒသာဟဘ္ဗန္တရေ ပုန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗာ- ပါရာဇိက- ပတ္တသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ] ကြင်းသော မှတ်ဖွယ်များကို ထို အဋ္ဌ-ကထာနှင့် ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

အမှာ။ ။၆၅-၆-၇-၈-၈ ဝါထ၀ေတို့သည် သပိတ်ကို ဆောင်ရွက်သုံးစွဲရာ၌ မှတ်ထိုက်သော အစီအစဉ်ကို ပြသော ၈ ဝါထ၀ေတည်း။ ဤ ၈ ဝါထ၀ေလာ အကြောင်းအရာတို့သည် စူဠ၀ဂ္ဂ-ခုဒ္ဒက ၀တ္ထုခန္ဓကာ၌ လာကုန်၏။

ပတ္တံ။ ပေ ။ နု နိဒဟေ။ ။(၁)ရေမစင်သော သပိတ်ကိုသိမ်း၍မထားရ၊ ထားလျှင် ဧရေမစင်သောကြောင့် သပိတ်ပျက်လိမ့်မည်။ (၂)သပိတ်သုတ်ပဝါ ဖြင့်ရေစင်ကြယ်အောင် မသုတ်အပ်သော သပိတ်ကို နေပူမလှန်းရ၊ လှန်းလျှင် ဆွမ်းဟင်းအနှံ့ နံသောကြောင့် အနှံ့မကောင်း။ (၃) သပိတ်ကို နေပူ၌ ကြာရှည်စွာ မထားရ၊ ထားလျှင် အဆင်းပျက်သည်။ ထိုကြောင့် နေပူ၌ တခဏ

၆၆။ မိစ္ဆုန္တေ ပရိဘဏ္ဍန္တေ၊ အကော် ဝါ အာတာ်ပတ္တာကေ။
ပါဒေသု မဉ္ဇပိဋ္ဌေ ဝ.ါ၊ ထပေတုံ နု စ ကပ္ပတိ။

၆၆။ မိစ္ဆုန္တေ၊ အတ္တင်းဘက် အကျည်စွန်းခ်ဋ်ရင်း။ ပရိဘဏ္ဍန္တေ၊ အပြင်ဘက် အကျည်စွန်းခ်ဋ်ရင်း။ အကော် ဝါ၊ ရင်ခွင် တင်ပလ္လင်ခွေပေါ်ခ်ဋ်ရင်း။ အာတ ပတ္တာကေ၊ ထီးပေါ်ခ်ဋ်ရင်း။ ပါဒေသု၊ ခြေတို့ခ်ဋ်ရင်း။ မဉ္ဇပိဋ္ဌေ ဝါ၊ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ခ်ဋ်ရင်း။ ဝါ၊ ခုတင်ထိုင်ခုံခ်ဋ်ရင်း။ ထပေတုံ၊ ထားခြင်းငှါ။ နု စ ကပ္ပတိ-မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၄၉—၂၅၀၊ ဝိ ဋ ၄-၇၇)

လောက်သာ နေလှန်းရသည်။ ရှေးဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်များသည် သပိတ်ကို နေလှန်းခိုက်တံပူဝါးနေကြ၏။တံပူဝါးပြီး၍ပါးစပ်ဆေးပြီးသောအခါသပိတ်ကို ရုပ်သိမ်းကြ၏။ ထို့နောက် အိပ်ရာသို့သွား၍ ခေတ္တမျှ လည်းလျောင်းကြသည်။

ဘူမျှ ။ ပေ ။ လဂ္ဂယေ။ ။(၄) ဖျာ၊ သားရေစသော အခင်း မပါသော (ဖုံ၊ ကျောက်စရစ်ရှိသော) မြေပေါ်ခ်ဋ် သပိတ်ကို မထားရ၊ ထားလျှင် ဖုံပေလိမ့်မည်။ သပိတ်နာလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် သပိတ်ခြေဖြစ်စေ အခင်းဖြစ်စေ ရှိသော မြေခ်ဋ်သာ သပိတ်ကိုထားရသည်။ (၅) နံရံခ်ဋ် စိုက်နှက်ထားအပ်သော ဝုတ်ခ်ဋ်ရင်း၊ ဆင်စွယ်ကောက် စသည်ခ်ဋ်ရင်း (အိတ်မပါပဲ)သပိတ်မျက်နှာဝကို ချိတ်၍မထားရ၊ ထားလျှင် အောက်သို့ ကျတတ်သည်။

မိစ္ဆုန္တေ, ပရိဘဏ္ဍန္တေ။ ။အုတ်နံရံ စသည်တို့ကို ခိုင်မြဲစေခြင်းငှါ အတွင်းဘက်ခ်ဋ်ရင်း အပြင်ဘက်ခ်ဋ်ရင်း အောက်ခြေဝယ် ခုံဖြစ်အောင် အုတ်စီ၍ဖြစ်စေ မြေဖို့၍ဖြစ်စေ ထားတတ်ကြ၏။ ထိုနေရာကို "အကျည်"ဟု ခေါ်၏။ အတွင်းအကျည်ကို "မိစ္ဆု" အပြင်အကျည်ကို "ပရိဘဏ္ဍ"ဟု ခေါ်သည်။ ထို ၂-မျိုး၏ အစွန်းခ်ဋ်ထားလျှင် သပိတ်သည် လိမ့်ကျ၍ ကွဲနိုင် နာနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ထို အကျည်၏အစွန်းခ်ဋ် မထားရ။ "လိမ့်စေကာမူ အောက်သို့ မကျလောက်အောင် အကျည်က ကျယ်လျှင် အစွန်းခ်ဋ် မထားပဲ နံရံနားကပ်၍ ထားကောင်း၏"ဟု ဆို၏။ "သပိတ်ခြေပါလျှင်လည်း ထိုမိစ္ဆုခ်ဋ် ထားကောင်း၏"ဟု တေရသကဏ် ဋီကာခ်ဋ် ဆိုသေး၏။

၆၇။ နု နိဟရေယျ ဥစ္ဆိဒ္ဒေါဒကဋ္ဌ စလကဋ္ဌိကံ။ ပတ္တေန ပတ္တဟတ္ထော၊ ဝါ၊ ကဝါဋ္ဌံ နုပ္ပဏာမယေ။

၆၇။ ဥစ္ဆိဒ္ဒေါဒကဋ္ဌ၊ လုပ်ဆေးရေကိုဝင်း။ စလကဋ္ဌိကံ၊ ခဲစားပြီး၍ စွန့်ပစ်အပ်သော အာမိသ, ငါးရိုး အသားရိုးကိုဝင်း။ ပတ္တေန၊ သပိတ်ဖြင့်။ ဝါ၊ သပိတ်၌ ထည့်၍။ နု နိဟရေယျ၊ မထုတ်ဆောင်ရာ။ ပတ္တဟတ္ထော၊ လက်၌ သပိတ်ရှိသည်။ (ဟုတ္တာ) ဝါ၊ ဖြစ်၍လည်း။ ကဝါဋ္ဌံ၊ တံခါးရွက်ကို။ နုပ္ပဏာမယေ၊ မတွန်း မဖွင့်ရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၅၀-၁၊ ဝိ ဋ ၄-၄၈-၉)

အကေ်း ဝါ။ ။"ရင်ခွင်"ဟု ပေးကြ၏။ အက်၌ သပိတ်ထားပြီးလျှင် အမှတ်တမဲ့ ထလိုက်သောအခါ သပိတ်ကဲ့သောကြောင့် ပညတ်တော်မူရကား "တင်ပလွှင်ခွေ"ဟု ယူသင့်မည် ထင်သည်။ ဋီကာ၌ "အကေ်ဝါတိ ဒ္ဋိန္ဒ ဥရုနှုံ မဇ္ဈေ-ပေါင် ၂-လုံးတို့၏ အလယ်၌"ဟု ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။ သပိတ်ကို လွယ်ထားလျှင်ကား ထလိုက်သော်လည်း သပိတ်မကျသောကြောင့် ထားကောင်းပါ၏။

အာဘပတ္တကေ။ ။ဖွင့်ထားသော ထီးပေါ်၌ သပိတ်ကို တင်ထားကြရာ လေပွေမှုတ်သောအခါ အပေါ်သို့ ထီးမြောက်သွား၍ သပိတ်လည်း ကဲ့သောကြောင့် "ထီးပေါ်၌ မထားရ"ဟု ပညတ်တော်မူသည်။ ဤထီးပေါ်၌ကား ဆွမ်းဖြင့်ပြည့်နေသော သပိတ်၊ ပခုံး၌ လွယ်ထားသော သပိတ်ကိုလည်း မထားရ။

ပါဒေသု မဠုပိဋ္ဌေ ဝါ။ ။ခြေထောက်ပေါ်၌ကား အမြင်မတော်သောကြောင့်ရင်း၊ အမှတ်တမဲ့ လိမ့်ကျဖွယ်ရှိသောကြောင့်ရင်း ထားခွင့်မပြုဟန်တူသည်။ ဤသိက္ခာပုဒ်ကို ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓကပါ ဋ္ဌိတော်၌ ရှာ၍မတွေ့ပါ။ မဠုပိဋ္ဌတို့၌ကား အမှတ်တမဲ့ထိုင်မှု အိပ်မှုကြောင့် သပိတ်ကဲ့သည့်အတွက် မထားဖို့ရန် ပညတ်တော်မူသည်။

နု နိဟရေယျ။ ။ဥစ္ဆိဒ္ဒေါဒကံကို "မုခဝိက္ခာလနောဒကံ- လုပ်ဆေးရေ (ပါးစပ်ဆေးရေ)"ဟုရင်း၊ "စလကာနိတိ စမ္မေတ္ဌာ(စမ္မေတ္ဌာ)-စားပြီး၍၊

၆၈။ ဘူမိအာခ၁ရကေ ဒါရု-ဒဏ္ဍာခ္ဍာရေ သုသင်္ဇိတေ။
ဒုဝေ ပတ္တေ ထပေယ္ယေကံ၊ နိက္ကုဇ္ဇိတ္ဝာဝ ဘူမိယံ။

၆၈။ ဘူမိအာခ၁ရကေ၊မြေ၌ကပ်၍ဆက်စပ်နေသောကရွတ်ခွေ၌ဝင်း။ သုသင်္ဇိတေ၊ ကောင်းစွာ ပြင်ဆင်အပ်သော။ဒါရုဒဏ္ဍာခ၁ရေ၊ ဒုတ်ချောင်း

အပဝိဒ္ဓါမိသာနိ-စွန့်ပစ်အပ်သော အာမိသတို့”ဟုဝင်း၊“အဋ္ဌိကာနိတိ မစ္ဆမံသ-အဋ္ဌိကာနိ”ဟုဝင်း ခုဒ္ဒကဝတ္ထုအဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ စလကဋ္ဌိကံ၌ စလက တပုန်၊ အဋ္ဌိက တပုန် ခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ရှာတွင်း၌ဖြစ်စေ ကျောင်းတွင်း ဆွမ်းစားကျောင်း၌ဖြစ်စေ ပါးစပ်ဆေးရေကိုသပိတ်ထဲထည့်၍ မထုတ်ဆောင်ရ။ သားငါး သစ်သီးတို့မှ အသားတို့ကို နှုတ်ယူစားပြီး၍ ကျန်သော စားဖတ် (စားပြီး၍ မကောင်းသော အုဖတ်) သစ်သီး၏အစေ့ စသည်ကိုဝင်း၊ ငါး၏အရိုးအသား၏ အရိုးတို့ကိုဝင်း သပိတ်၌ထည့်၍ မထုတ်ဆောင်ကောင်း။ (သပိတ်ဖြင့်ယူ၍ မစွန့်ပစ်ကောင်း)ဟု မှတ်ပါ။

အဋ္ဌကထာ။ ။တေသု ယံကိဉ္စိ နိဟရန္တဿ ဒုက္ကဋံ။ ပတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟေတ္ဝာ ဓောဝိတုံပိ နုလဘတိ-သပိတ်ကို လက်ဆေးခံလုပ်၍ ဆေးခွင့်ကိုလည်း မရအပ်။ ဟတ္ထဓောတပါဒဓောတဥဒကံပိ ပတ္တေ အာကိရိတ္ဝာ နိဟရိတုံ နဝဋ္ဋတိ-လက်ဆေးရေ ခြေဆေးရည်ကိုလည်း သပိတ်၌ထည့်၍ အပြင်သို့ ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှါ မအပ်။—ခုဒ္ဒကဝတ္ထုဋီကာ။

ပတ္တဟတ္ထော ဝါ။ ။လက်၌ သပိတ်ရှိနေသူကိုသာ “ပတ္တဟတ္ထ”ဟု ခေါ်ရသည် မဟုတ်သေး။ လက်၌ဖြစ်စေ ခြေဖမိုး၌ဖြစ်စေ ကိုယ်၏ အစိတ်အပိုင်းတနေရာ၌ သပိတ်ရှိနေလျှင် ပတ္တဟတ္ထ၌ သွင်းယူရ၏။ ထိုသို့ ပတ္တဟတ္ထ ဖြစ်သူသည် လက်ဖြင့်ဖြစ်စေ ခြေဖြင့်ဖြစ်စေ ဦးခေါင်းဖြင့်ဖြစ်စေ ကိုယ်အင်္ဂါတခုခုဖြင့် တံခါးရွက်ကိုလည်း မတွန်းမဖွင့်ကောင်း။ မင်းတုတ်ကိုလည်း မမြှောက်မဖွင့်ကောင်း။ သော့ကိုလည်း မဖွင့်ကောင်း။ ထိုသို့ဖွင့်လျှင် တံခါးပွင့်သောအခါ သပိတ်ကို ရိုက်မိတတ်သောကြောင့်တည်း။ သပိတ်ကိုပခုံး၌လွယ်ထားလျှင်ကား တံခါးရွက်ကို လက်တဘက်ဖြင့် တွန်းထားနိုင်သောကြောင့် ဖွင့်ကောင်း၏။

ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော လှံတံသပိတ်ခြေ, ဝါးခြမ်းအမျှား စုပေါင်း၍ ပြုလုပ်အပ်သော သပိတ်ခြေခွင်း။ ဒုဝေ၊ ၂-လုံးကုန်သော။ပတ္တေ၊ သပိတ်တို့ကို။ ထပေယျ၊ ဆင့်၍ထားနိုင်၏။ ဘူမိယံ၊ အခင်းရှိသော မြေပေါ်၌။ ဧကံ၊ သပိတ်တလုံးကို၊ နိက္ကုဋ္ဌိတ္ဌာဝ၊ မှောက်၍သာလျှင်။ ထဒေပယျ၊ ထားနိုင်၏။ (စိ ပါ ၄-၂၄၉၊ ဝိ ဋ ၄-၄၇)

ဘူမိအာဝေဝရကေ။ ။"ဘူမိ"အရ မြေကြီးသာမက ကြမ်းပြင်စသော တည်ရာကိုလည်း ယူပါ။ အာဝေဝရသဒ္ဒါသည် "တည်ရာ"ဟူသော အနက်ကို ဟောဏ်။ "သပိတ်၏တည်ရာ ကရွတ်ခွေ"တည်း။ ထိုဘူမိပေါ်၌ ချထားအပ်သော ဆင်စွယ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ကရွတ်ခွေ၊ ကြိမ်,နွယ်, လျှော် စသည်တို့ဖြင့် လုပ်အပ်သော ကရွတ်ခွေကို "ဘူမိအာဝေဝရက"ဟု ခေါ်သည်။

ဒါရုဒဏ္ဍာဝေဝရေ။ ။ဒုတ်တချောင်းတည်းဖြင့် သပိတ်ထားဖို့ရန် ပြုအပ်သော သပိတ်ခြေ၊ ဒုတ်တံကလေးတွေ့ မျှားစွာဖြင့် သပိတ်ထားဖို့ရန် ပြုအပ်သော သပိတ်ခြေသည် သုသဇ္ဇိတ(သပိတ်ကို လိမ့်၍မကျနိုင်အောင် ကောင်းစွာ ပြုလုပ်အပ်ပြီး) ဖြစ်လျှင် ရှေးဦးစွာ သပိတ်တလုံးထား၍ ထိုသပိတ်ပေါ်၌ သပိတ်တလုံး ဆင့်သောအားဖြင့် သပိတ် ၂-လုံး ထားကောင်း၏။

ကေနိက္ကုဋ္ဌိတ္ဌာဝ ဘူမိယံ။ ။မြေကြီးပေါ်၌ ဖျာ-သင်ဖြူးစသော အခင်းရှိလျှင် ထိုအခင်းပေါ်၌ မှောက်၍သာလျှင် သပိတ်တလုံး ထားကောင်း၏။ ထိုသပိတ်အထက်၌ သပိတ်တလုံး ထပ်၍ မှောက်လိုမူကား မြေကြီးပေါ်၌ တဖက်ကထား၍ တဖက်ကို ထိုပဌမသပိတ်ပေါ်၌ မေးတင်သလိုမှီ၍ ထားကောင်း၏-ဟု ဆိုကြသည်။[ဒေ့ ဌပေန္ဒြန ဥပရိ ထပိတပတ္တံ ဧကေန ပယောဇနေန ဘူမိယံ ဖုသာပေတ္တာ ထပေတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ဝဒန္တိ—တေရသကဏ်ဋ္ဌိကာ။] ဋီကာဟောင်းခ် "နိက္ကုဋ္ဌိတ္ဌာ ဝါ ဥက္ကုဋ္ဌိတ္ဌာ ဝါ"ဟု ပါဠိပျက်လျက်ရှိ၏။ ဋီကာသစ်၌ ဥက္ကုဋ္ဌိတ္ဌာ နေရာဝယ် ပဋိကုဋ္ဌိတ္ဌာ-နောက်တလုံးကို မှီကာမှောက်၍" ဟု ပါဠိမှန်ရှိသည်။

အကပ္ပိယသပိတ်များ

၆၉။ ဒါရု ရူပိယ သောဝဏ္ဏ-မဏိ ဝေဠုရိယာမယာ။
ကံသ ကာစ တိပု သီသ-ဖလိကာ တမ္မယော။

၇၀။ ဆဝသိသမယော စာပိ၊ ဃဋ္ဋီ တုမ္ဗ ကဋာဟဝါ။
ပတ္တာ အကပ္ပိယာ သမ္ဘေ၊ ဝုတ္တာ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာတိ။

၆၉-၇၀။ ဒါရု ရူပိယ သောဝဏ္ဏ မဏိ ဝေဠုရိယာမယာ၊ သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ငွေဖြင့်ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ရွှေဖြင့်ပြုလုပ်အပ်ကုန်,ပတ္တမြားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ကြောင်မျက်ရွဲဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်သော။ (ပတ္တာ၊ သပိတ်တို့သည်ရင်း။) ကံသ ကာစ တိပု သီသ ဖလိကာ တမ္မလောဟဝါ၊ကြေးဖြူ မှုန်ဖြစ်ကုန်, စဉ်မှုန်ဖြစ်ကုန်, သလဲပြူမှုန်ဖြစ်ကုန်, သလဲမည်းမှုန်ဖြစ်ကုန်, ဖလင်မှုန် ဖြစ်ကုန်, ကြေးနီမှု ဖြစ်ကုန်သော။ (ပတ္တာ၊ သပိတ်တို့သည်ရင်း။) ဆဝသီ-သမယော၊ လူ၏ ဦးခေါင်းခွံဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော။ ဝါ၊ လူ့ဦးခေါင်းခွံဖြစ်

ဒါရု-ရူပိယ-သောဝဏ္ဏ။ ။သစ်သားသပိတ်၊ ငွေသပိတ်၊ ရွှေသပိတ်တို့သည် မအပ်ကုန်။ ငွေ-ရွှေခက်ခဲ့ လူတို့က ဗျည္ဇနကို ထည့်၍ကပ်လျှင် သုံးသပ်ရုံမျှပင် မအပ်။ [သစေပိ ဂိဟီ ဘတ္တဂ္ဂေ သုဝဏ္ဏတဋ္ဌိကာဒီသု(ရွှေခက် အစရှိသည်တို့၌) ဗျည္ဇနံ ကတ္တာ ဥပနာမေန္တိ၊ အာမသိတုံပိ နု ဝဋ္ဋတိ-ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

မဏိဝေဠုရိယာမယာ။ ။မဏိမယ၊ ပတ္တမြားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောပတ္တမြား သပိတ်။ ဝေဠုရိယမယ၊ ကြောင်မျက်ရွဲသပိတ်။ [မဏိမယောတိ ဣဒေ ဣန္ဒနီ-လာဒိမဏိမယော(ပတ္တမြားညို=နီလာဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောသပိတ်ကို)ဝုတ္တော-အဋ္ဌကထာ] ဤသပိတ်များကိုလည်း မသုံးလပ်ကောင်း။

ကံသ ။ပေ။ လောဟဝါ။ ။ကံသ၊ ကြေးဖြူ။ [ကံသဖြင့် ဝဋ္ဋလောဟ (တေး=ခပ်ပြာ)ကိုလည်း ယူ။] ကာစ၊ စဉ်။ တနည်း-ချက်ကျောက်။ တိပု၊

သော။ (မယဘနက်မရှိ) ပတ္တော စာပိ၊ သပိတ်သည်ရင်း။ ဃဋီ တုမ္ဗကဋ္ဌာ-ဟဇာ၊ အိုးတည်းဟူသောခွက်မှ ဖြစ်ကုန်, ဗူးတည်းဟူသောခွက်မှဖြစ်ကုန်သော။ (ပတ္တာ၊ သပိတ်တို့သည်ရင်း။) အကပ္ပိယာ၊ မအပ်ကုန်။ သဗ္ဗေ၊ အလုံးစုံ ၁၄-လုံးသော သပိတ်တို့ကို။ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ တည်ရာအကြောင်းတို့ ဟူ၍။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ဣတိ၊ သပိတ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၂၅၁၊ ဝိ ဋ ၃-၃၈၅၊ ဝိ ဋ ၄-၄၆)

ခဲ, သလွဲစင်, သလွဲဖြူ, ခဲဖြူ။ သီသ၊ သလွဲမည်း, ခဲပုပ်, ခဲနက်။ ဖလိကာ၊ ဖလ်။ တမ္ဗလောဟ၊ ကြေးနီ။ ဇ၊ ထိုဝတ္ထုတို့မှ ဖြစ်သော သပိတ်။ [သေတံ တိပု၊ ကဏ္ဍံ သီသံ၊— ဋီကာ။]

ဆဝသီသမယော ॥ပေ॥ ကဋ္ဌာဟဇာ။ ॥ဆဝသီသမယော၊ လူ၏ဦးခေါင်းခုံ တည်းဟူသော သပိတ်။ ဃဋ်ကဋ္ဌာဟ၊ အိုးခွက်။ တုမ္ဗကဋ္ဌာဟ၊ ဗူးသီးခွက်။ [ဃဋ်ကဋ္ဌာဟဇာ စ+တုမ္ဗကဋ္ဌာဟဇာ စ ဃဋ်တုမ္ဗကဋ္ဌာဟဇာ၊ ဧတ္ထ တုမ္ဗ-ကဋ္ဌာဟဇာ နာမ အလာပု(ဗူးသီး)—ဋီကာဟောင်း။]

ဒုက္ကဋဝတ္ထုကာ။ ॥နု ဘိက္ခဝေ ပတ္တဟတ္ထေန ကဝါဋံ ပဏာမေတဗ္ဗံ၊ ယော ပဏာမေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ ॥ပေ॥ နု ဘိက္ခဝေ ဃဋ်ကဋ္ဌာဟေ (အိုး ခွက်ဖြင့်) ပိဏ္ဍာယ စရိတဗ္ဗံ၊ ယော စရေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ—စုဋ္ဌ-ဝဂ္ဂ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။

ထာလကနိဒ္ဒေသ

ထာလကာ စာတိ—

ထာလကာ စာတိ၊ "ထာလကာ စ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကားး—)

အပ်-မအပ် ခွဲက်များ

၇၁။ ကပ္ပိယာ ထာလကာ တိသော၊ တမ္မာယော မတ္တိကာမယာ။
ဒါရု သောဝဏ္ဏ ရဇတ-မဏိ ဝေဠုရိယာမယာ။

၇၂။ အကပ္ပါ ဖလိကာ ကာစ-ကံသဇာ ဂိဟိသန္တကာ။
သံဃိကာ ကပ္ပိယာ တူမ္ဗ-ဃဋ္ဋိဇာ ဟာဝကာလိကာ။

၇၁-၂။ တမ္မာယောမတ္တိကာမယာ၊ ကြေးနီဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, သံဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, မြေဖြင့်ပြုအပ်ကုန်သော။ တိသော၊ ၃-မျိုးကုန်သော။ ထာ-လကာ၊ စားခွက်သောက်ခွက်တို့သည်။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ ဒါရု သော-ဝဏ္ဏ ရဇတ မဏိ ဝေဠုယာမယာ၊ သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ရွှေဖြင့်

ထာလကာ စ။ ။စူဠဝဂ-ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကပါဠိတော်၌ မအပ်သော သပိတ်များကို ပြတော်မူ၏။ အဌကထာ၌ ထိုသပိတ်များကဲ့သို့ မအပ်သော ခွက်များကိုလည်း စပ်ရာစပ်ရာ၌ ဖွင့်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် ခုဒ္ဒသိက္ခာ၌ အပ်-မအပ်သော ခွက်များကို (ပတ္တ၏ အခြားမဲ့၌) ပြထားသည်။

တမ္မာယော မတ္တိကာမယာ။ ။တမ္မမယ၊ ကြေးနီဖြင့် ပြုလုပ်သော ခွက် (ကြေးနီခွက်)။ အယောမယ၊ သံခွက်။ မတ္တိကာမယ၊ မြေခွက်များသည်၊ ရဟန်းများအား အပ်သော (ကိုယ်ပိုင် ပုဂ္ဂလိကထားကောင်းသော)ခွက်များ

ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ငွေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ဝတ္ထုမြားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်, ကြောင်မျက်ရွဲဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်သော။ (ထာလကာ၊ စားခွက် သောက်ခွက်တို့သည်။) အကပ္ပါ၊ မအပ်ကုန်။ ဖလိကာ ကာစ ကံသဇာ၊ ဖလ်မှ ဖြစ်ကုန်, ချက်ကျောက်မှဖြစ်ကုန်, ဂြိုးဖြူကြေးဝါမှ ဖြစ်ကုန်သော ခွက်တို့သည်။ [ဖလိကာ ဌ် ဆန္ဒာနုရက္ခဏဒီဃ။] ဂိဟိသန္ထုကာ၊ လူ့ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော်ငင်း။ သံဃိကာ၊ သံဃာ့ဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော်ငင်း။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ တုမ္မယဋ္ဌိဇာ၊ ဗူးခွက် အိုးခွက်တို့သည်။ တာဝကာလိကာ၊ တခဏမျှ ထည့်၍ စားသောက်ကောင်းကုန်၏။ ဣတိ၊ ခွက်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၂၅၁၊ ဝိ ဋ ၃-၃၀၅၊ ဝိ ဋ ၄-၄၇)

တည်း။ [ကြေးနီသည် ကြေးတို့တွင် အကြမ်းတည်း။ ထိုကြောင့် ကပ္ပိယခွက်ဌ သွင်းထားသည်။]

ဒါရု ။ပေ။ မယာ။ ။ဤခွက်များသည် ရှေ့ ပဋ္ဌာနိဒ္ဒေသ၌ မအပ်သော သပိတ်အဖြစ်ဖြင့် ပြအပ်ခဲ့သော ခွက်များတည်း။ ထိုတွင် ဒါရုမယ (သစ်သားခွက်)သည် သုံးသပ်ကောင်း ကိုင်ကောင်းသေး၏။ မအပ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား တိတ္ထိတို့၏ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သောကြောင့်ငင်း၊ ထိုခွက်သည် ပုဂ္ဂလိကဖြစ်လျှင် အာမိသကို စင်ကြယ်အောင်ဆေးဖို့ ခက်သောကြောင့်ငင်း ဖြစ်ဟန်တူသည်။ ထိုကြောင့် သပိတ်တုန်းကလည်း ပယ်ခဲ့သည်။ သောဝဏ္ဏ(ရွှေခွက်) စသည်တို့ကား ရတနာများ ဖြစ်သောကြောင့် နဂိုကပင် အနာမသဝတ္ထုများဖြစ်ရကား သုံးသပ်ရုံမျှ မအပ်ကြချေ။ သာဓကကို ရှေ ၆၉-၇ ဝါထာအဖွင့်ဌ် ပြခဲ့ပြီ။

မှတ်ချက်။ ။" နှီး ရေခွက် နှီး ကွမ်းအစ်တို့သည် သစ်သားခွက်နှင့် အလားတူ "ဟု ယူဆ၍ ထိုခွက် ထိုကွမ်းအစ်တို့ဌ် ကွမ်း၊ ဆေး၊ လက်ဖက်နှင့် တက္ခ ယာမကာလိကဖြစ်သော အဖျော်ရည်တို့ကိုမျှထည့်၍ မသောက်မစားဖို့ရန် ဆရာတို့ သတိပေးတော်မူကြသည်။ တခါကြ "ယာဝကာလိကဝတ္ထုကိုသာ ထည့်၍ မစားကောင်း။ ယာမကာလိက စသည်ကိုကား စားကောင်းပါ၏" ဟု

ယူကြ၏။ စားကောင်းသောခွက်၌ ကာလိက ၄-ပါးလုံးထည့်၍ စားကောင်းသကဲ့သို့ မစားကောင်းသော်ခွက်၌လည်း ကာလိက ၄-ပါးလုံးထည့်၍ မစားကောင်း"ဟု ယူမှုသာ ရှေ့နောက် ညီညွတ်ပါသည်။

ထို့ပြင် "ရှေ့ခွက် ဒေ့ခွက်တို့ကို သေနာသနပရိဘောဂဖြစ်လျှင် ထည့်၍ စားအပ်၏"ဟု ယူဆကြ၏။ ထည့်၍စားမှုသည် သေနာသနအတွက် သုံးစွဲခြင်း မဟုတ်ရကား "အကပ္ပ"ဟု တားမြစ်သည့်အတိုင်း မအာပ်ဟုသာ ယူသင့်ပါသည်။ ထို့ပြင် အရပ်ထဲ၌ ဒေ့ဖလား ဒေ့ထုံးမှုးတို့ဖြင့် ရေ ကွမ်း စသည်တို့ကို ကပ်တတ်ကြ၏။ ထို ဒေ့ထုံးမှုး ဒေ့ဖလားမျှားလည်း မသုံးသပ်ကောင်းသော ဝတ္ထုမျှားဖြစ်၍ မအာပ်ပင်။ ထို့ကြောင့် ထုံးကို ကွမ်းရက်ထဲ၌ထည့်၍ ကွမ်းကို ပန်းကန်ပြားဖြင့် ကပ်စေတော်မူကြသည်။ အကယ်၍ ကွမ်းအစ်ဖြင့်ထည့်၍ ကပ်လျှင် ကွမ်း၊ ကွမ်းသီး စသည်ကို ကွမ်းအစ်ထဲမှ လက်တဖက်သို့ပြောင်း၍ စားလေ့ရှိကြသည်။

ဖလိက။ ။ပါရာဇိက, ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌"ဖလိက (ဖလ်အစစ်ခွက်)ကို ပတ္တမြားနှင့်အလားတူ မသုံးကောင်း"ဟုဆို၏။ဤဖလိက ကား သုံးကောင်းသောကြောင့် ဖလ်စစ်(တွင်းထွက်ဖလ်) မဟုတ်တန်ရာ။ သဲ စသည်ကို ချက်ထားသော ချက်ဖလ်ခွက်ဟုသာ ဟူသင့်၏။

ကာစ။ ။ကာစကို"စဉ်"ဟု အနက်ပေးကြ၏။ ယခုခေတ် စဉ်အိုးစဉ်ခွက် သည် မြေခွက်သဘောပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ပစိတ္တာ ကတော ကာစ-မဏီ"ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့်ရင်း၊ "ကာစသည် ရွှေနှင့် ပေါင်းမိ လျှင် မြကျောက်၏အရောင်ကို ဆောင်၏"ဟု ဟိတောပဒေသဆိုသောကြောင့် ရင်း လက်ဝတ်လက်စားပြုရသော ချက်ကျောက်ကိုသာ ယူသင့်ပါသည်။

ကံသ။ ။အဘိဓာန် (၉၀၅)၌ "လောဟဘေဒ(ကြေးအထူး)"ဟုဆို၏။ "ကြေးအထူး"ဆိုလျှင် ကြေးနီကိုစပ်ထားသော ကြေးဖြူ ကြေးဝါပင် ဖြစ်သင့်မည်ထင်သည်။"ကံသမယောတိ ဘွော ဝဋ္ဋလောဟမယောပိ သင်္ဂဟိတော" ဟု ခုဒ္ဒကဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ ဆို၏။ ဝဋ္ဋလောဟကို "ကြေးပုပ် (တေး-ခမ်ပြာ)"ဟု အနက်ပေးကြသည်။

ဂိဟိသန္ထကာ သံဃိကာ။ ထိုဖလိကဇ(ဖလ်ခွက်)၊ ကာစဇ(ချက်ကျောက်ခွက်)၊ ကံသဇ(ကြေးဝါ, ဖြူ, ပုပ်ခွက်)တို့သည် လူဥစ္စာဖြစ်လျှင်ရင်း၊ သံဃိကဖြစ်လျှင်ရင်း ထည့်၍စားသောက်ကောင်းကုန်၏။ ဤစကားအရ "ဖလ်ခွက်, ကြေးဝါခွက်တို့ကို ပုဂ္ဂလိကအဖြစ်ဖြင့် မထားကောင်း"ဟု သတိပြုပါ။

တုမ္မယဒ္ဓိဇာ။ ။ပတ္တာဒ္ဒ ပြုအပ်ခဲ့သော ဃဋ္ဋိကဒ္ဓာဟဇ, တုမ္မကဒ္ဓာဟာဇတို့ပင်တည်း။ ထိုဗူးခွက် အိုးခွက်(အကြီးအငယ်)တို့ကား တာဝကာလိက(အခိုက်အတန့်)အဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲကောင်း၏။ သုံးစွဲပြီးလျှင် စွန့်ပစ်ရမည်-ဟူလို။ ယခုခေတ် ဆွမ်းကြီးလောင်းဌ ဟင်း စသည်ထည့်၍ လောင်းလေ့ရှိသော ဆီမီးခွက်ကလေးများသည် ဃဋ္ဋိဇ များပင်တည်း။

အမှာ။ ။ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ ဥိနပဏ္ဍိတနှုန်သိက္ခာပုဒ်ဌ ဤဂါထာတို့ကို ပြထား၏။ ထိုဌ "တုမ္မ၊ နှီးခွက်"ဟု စာမှားနေသည်။ "ဗူးခွက်"ဟု ပြင်ပါ။

ပဝါရဏာနိဒ္ဒေသ

ပဝါရဏာတိ—

ပဝါရဏာတိ၊ "ပဝါရဏာ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသ ကား—)

၇၃။ ယေနိရိယာပထေနာယံ၊ ဘုဥ္ဇမာနော ပဝါရိတော။
တတော အညေန ဘုဥ္ဇေယျ၊ ပါစိတ္တိ နတိရိတ္တကံ။

၇၃။ ယေန ဣရိယာပထေန၊ အကြင်ဣရိယာပုထ်အားဖြင့်။ အယံ၊ ဤရဟန်းသည်။ ဘုဥ္ဇမာနော၊ ဘောဇဉ်ငါးပါး တပါးပါးကိုစားစဉ်။ ပဝါရိတော၊ ပယ်မြစ်စေအပ်၏။ ဝါ၊ပဝါရိတ်သင့်၏။ တတော၊ ထိုဣရိယာ ပုထ်မှ။ အညေန၊ တပါးသော ဣရိယာပုထ်အားဖြင့်။ အနတိရိတ္တကံ၊အတိ-ရိတ် ဝိနည်းကံလည်းမပြုအပ်, ဂိလာနမ်ိ အကျန်လည်း မဟုတ်သော ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကို။ ဘုဥ္ဇေယျ၊ စားအံ့။ (တဿ၊ ထိုရဟန်း၏။)ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၁၁၁၊ဝိ ဋ ၃-၈၈-၉၊ကင်္ခါ ဋ-၂၁၉)

ပဝါရဏာ။ ။ပဝါရဏာ ၄-မျိုးကို ပါစိတ်ဘာသာဋီကာ ပဌမပဝါ-ရဏာ သိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားပြီ။ ထို ၄-မျိုးတွင် ဤနေရာ၌ ပဋိက္ခေပ (ပယ်မြစ်ခြင်း) ပဝါရဏာတည်း။ [ပ+ဝါရဏာ]ပ-ကို ပကာရ အနက်ဟောဟု ကြံ၍ "ပကာရယုတ္တာ- စားဆဲ ဘောဇဉ် အစရှိသော အင်္ဂါငါးပါး အပြားနှင့် ယှဉ် သော+ဝါရဏာ-တားမြစ်ခြင်း (ပယ်မြစ်ခြင်း)တည်း၊ ပဝါရဏာ-အင်္ဂါ ငါးပါး အပြားရှိသော ပယ်မြစ်ခြင်း။

ယေနိရိယာပထေန။ ဘောဇဉ်ငါးပါးတွင် တပါးပါးကိုထိုင်၍စားနေစဉ် ပဝါရိတ် သင့်အံ့။ ထို ထိုင်ခြင်း ဣရိယာပုတ်ဖြင့် အလိုရှိသလောက်ဆက်၍စား နိုင်သေး၏။ ခရီးသွားနေစဉ် ပဝါရိတ် သင့်အံ့။ ထိုသွားခြင်း ဣရိယာပုတ်ကို

ပဝါရိတ်အင်္ဂါ ၅-ပါး

၇၄။ အသနံ ဘောဇနဉ္စေ၊ အာဘိဟာရော သမိပတာ။
ကာယဝါစာပဋိဂ္ဂေပေါ၊ ပဉ္စအင်္ဂါ ပဝါရဏာ။

၇၄။ အာသနံ၊ စားခြင်းရင်း။ဝါ၊ စားဆဲရင်း။ ဘောဇနဉ္စေ၊ဘောဇဉ် ငါးပါး,တပါးပါးရင်း။ အာဘိဟာရော၊ ကိုယ်ဖြင့် ရှေးရှုဆောင်ခြင်းရင်း။ သမိပတာ၊ ၂-တောင့်ထွာ ဟတ္ထပါသ်, နီးကပ်သည်၏အဖြစ်ရင်း။ ကာယ-ဝါစာပဋိဂ္ဂေပေါ၊ ကိုယ်နှုတ် ၂-ပါး,တပါးပါးဖြင့်ပယ်ခြင်းရင်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) ပဝါရဏာ၊ပယ်မြစ်ခြင်းသည်။ပဉ္စအင်္ဂါ၊၅-ပါးသောအင်္ဂါရှိသည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၁၁၁၊ဝိ ပါ ၅-၃၂၆၊ဝိ ဋ ၃-၈၈-၉၊ ကခ်ါ ဋ-၂၁၉)

မရုပ်ပဲ ဆက်၍ စားနိုင်သေး၏။ အခြား ဤရိယာပုထ်တခုပြောင်း၍ အတိရိတ္တ မဟုတ်သော ခဲဘုယ်ဘောဇဉ်ကို စားလျှင်ကား ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။ [ပါ-စိတ္တိယံ ပုဒ်အဖွင့်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌိကာ မုသာဝါဒသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထား၏။ ဂါထာဖြစ်၍ ယ-ကို ချေလျက်"ပါစိတ္တိ"ဟု ဆိုထားသည်။]

အနတိရိတ္တကံ။ ။ဂိလာန၏ အကြင်းအကျန်ကိုရင်း၊ နောက်ပြုမည့် အင်္ဂါ နှင့်အညီ အတိရိတ္တဝိနည်းကံပြုအပ်သော ခဲဘုယ်ဘောဇဉ်ကိုရင်း "အတိရိတ္ထ-အပိုအလျှံ အကြင်းအကျန်"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ဂိလာန၏ အကျန်လည်းမဟုတ် အတိရိတ်ဝိနည်းကံလည်းမပြုအပ်သော ခဲဘုယ်ဘောဇဉ်ကို "အနတိရိတ္ထ"ဟု ခေါ်သည်။ အတိရိတ္ထံ-အပိုအလျှံ အကြင်းအကျန်သည်+နကို-မဟုတ်၊ အနတိ-ရိတ္ထံ-အပိုအလျှံ အကြင်းအကျန်မဟုတ်။ [ပဝါရိတော ပုဒ်ပြီးပုံနှင့်အနက်မှန်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌိကာ ပဌမပဝါရဏာသိက္ခာပုဒ်၌ ရှု။]

အာသနံ။ပေ။ ပဉ္စအင်္ဂါ။ ။ပဌမပဝါရဏာသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်၌ ပပါရိ-တော နာမ (၁) အသနံ ပညာယတိ-စားခြင်းကြိယာသည် ထင်ရှား၏။ "စားဆဲ ဖြစ်၏"ဟူလို။ (၂) ဘောဇနံ ပညာယတိ-ပြအပ်လတ္တံသော ဘောဇဉ် ၅-ပါးတွင် တပါးပါးသည်ထင်ရှား၏။ (၃)ဟတ္ထပါသေ ဌိတော-ပေးလာ ကပ်လာသူက အကပ်ခံသူ၏ ၂-တောင့်ထွာ ဟတ္ထပါသ်၌ တည်၏။

ဘောဇဉ် ၅-ပါးနှင့် သြဒနသရုပ်

၇၅။ သြဒနော သတ္တာ ကုမ္မာသော၊ မစ္ဆော မံသဉ္စ ဘောဇနံ။
သာလိ ဝိဟိ ယဝေါ ကဂု၊ ကုဒြုသ ဝရ ဂေါဓုမာ၊
သတ္တာနမေသံ ဗဟုနာနံ၊ သြဒနော ဘောဇ္ဇယာဂု စ။

၇၅။ သြဒနော၊ ထမင်းသည်၎င်း။ သတ္တာ၊ စပါးလျှော်ဆန်, ထိုဆန်မှ ဖြစ် ဆန်ကဲ့, ဆန်မှုန့်သည်၎င်း။ ကုမ္မာသော၊ တဝက်ကျက်ပြုတ်, မုယောဆန်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော အစာသည်၎င်း။ မစ္ဆော၊ ငါးသည်၎င်း။ မံသဉ္စ၊ အသားသည်၎င်း။ ဘောဇနံ၊ ဘောဇဉ်မည်၏။ သာလိ၊ သလေးဂင်း။ ဝါ၊ ကောက်ကြီးဂင်း။ ဝိဟိ၊ ကောက်လတ်ဂင်း။ ဝါ၊ ကောက်ကြမ်းဂင်း။ ယဝေါ၊ မယောဂင်း။ ဝါ၊ ဂျုံဖြူဂင်း။ ကဂု၊ ဆပ်ဂင်း။ ကုဒြုသ ဝရ-ဂေါဓုမာ၊ လူး, ပြောင်း, နှတ်ကောက်တို့ဂင်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) သတ္တာနံ၊ ၇-ပါးကုန်သော။ ဧသံ၊ ဤစပါးမျိုးတို့၏။ သြဒနော စ၊ ထမင်းသည်၎င်း။ ဘောဇ္ဇယာဂု စ၊ လက်ဆော်၍ စားကောင်းသော ပျစ်သော ယာဂုသည်ဂင်း။ သြဒနော၊ သြဒနမည်၏။ (ဝိ ၌ ၃-၈၉၊ ကခ်ီ ၌- ၂၂၀)

[ဤအင်္ဂါကို ဂါထာ၌ "သမိပတာ"ဟု ဆိုသည်]။ (၄) အာဘိဟရတိ-ပေးသူ ကပ်သူက ကိုယ်ဖြင့် ရှေးရှုဆောင်ဆဲ ဖြစ်၏။[ကိုယ်ဖြင့် ရှေးရှုဆောင်တုန်း ပယ်မှ ပဝါရိတ်သင့်သည်။ ရှေးရှုဆောင်ပြီး၍ ချထားစဉ်ဂင်း နှုတ်ဖြင့် "ယူဦး မလား"ဟု မေးသည်ကိုဂင်း ပယ်လျှင် ပဝါရိတ် မသင့်။] (၅) ပဋ္ဌိဂ္ဂေပေါ ပညာယတိ-ကိုယ်နှုတ်တပါးပါးဖြင့်ပယ်မြစ်ခြင်းသည် ထင်ရှားဏ်။ဤသို့ အင်္ဂါ ၅-ပါးကိုပြတော်မူ၏။ထိုအင်္ဂါ ၅-ပါးကိုပင် ဤဂါထာ၌ ပြထားသည်။["စားဆဲဘောဇဉ်"စသော ဆောင်ပုဒ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌီကာ၌ပြထားပြီ။]

သြဒနော။ပေ။ဘောဇနံ။ ။ဤ ၂-ပါဒဖြင့် ဘောဇဉ် ၅-ပါး၏ သရုပ်ကို ပြသည်။ [ဘုဥ္ဇတိမ္ဘံတိ ဘောဇနံ-ထမင်းလုတ် ဟင်းလုတ်ပြု၍ စားကောင်းသော သြဒနစသော အစာ ၅-မျိုးကို"ဘောဇန"ဟု ခေါ်၏။ ဘုဇဓာတ်၊ယုပစ္စည်း၊ အနီယပစ္စည်းဖြင့် "ဘောဇနီယံ" ဟုလည်း ရှိသည်။] ဘောဇဉ်မှ တပါးသော

စပါးမျိုးခ်ဉ်ငင်သော စားဖွယ်များ

၇၆။ သာမာကာဒီတိုဏ် ကုဋ္ဌြ-သကေ ဝရကစောရကော။
ဝရကေ သာလိယဥ္ဇေ၀၊ နိ၀ါရေ သင်္ဂဟံ ဂတော။

၇၆။ သာမာကာဒီတိုဏ်၊ လမန်းစသော မြက်မျိုးမှဖြစ်သော စပါးသည်။ ကုဋ္ဌ||သကေ၊ လူးခ်။ သင်္ဂဟံ၊ သွင်းယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့။ ဂတံ၊ ရောက်၏။ ဝရကစောရကော၊ ပြောင်းဖူးသည်။ ဝရကေ၊ ပြောင်းခ်။ သင်္ဂဟံ၊ သွင်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်၏။ နိ၀ါရေစ၀၊ ကျိတ်စပါးသည်လည်း။ သာလိယံ၊ သလေးခ်။ သင်္ဂဟံ၊ သွင်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့။ ဂတော၊ ရောက်၏။ (ဝိ ၌ ၃-၇၉)

သစ်မြစ် သစ်ဥ သစ်သီး စသည်တို့နှင့်တကွ မုန့်အမျိုးမျိုးကို "ခါဒနီယ" ဟု ခေါ်သည်။

သာလိ။ပေ။ ဘောဇ္ဇယာဂု စ။ ။သလေးစသော စပါးမျိုး ၇-ပါးတို့မှ ဖြစ်သော ထမင်းသည်ရင်း၊ လက်ဖြင့် ကော်၍ရကောင်းသော ယာဂုသည်ရင်း သြဒနမည်၏။ [ယာဂုအကျဲကို ဇွန်းဖြင့်ခပ်ယူလျှင် ယူရာ(ယူအပ်သောနေရာ) မထင်သော်လည်း ယာဂုအပျစ်ခ်ဉ်ကား လက်ဖြင့်ကော်၍ယူလျှင် ယူရာထင်၏။ ထိုယာဂုအပျစ်ကို "ဘောဇ္ဇယာဂု-ထမင်းကဲ့သို့ ကော်၍ စားအပ်သော ယာဂု" ဟု ခေါ်သည်။]

သာမာက။ ။"လမန်းဆန်၊ မြက်သီးဆန်" ဟု အနက်ပေးကြ၏။ ထောမ-နိမိခ်ဉ် "ဓညဘေဒ-စပါးအထူး" ဟု ဖွင့်၏။ တိတ္ထိတို့အကျင့်ခ်ဉ် "သာမာကဘက္ခ-လမန်းဆန်(မြက်သီးဆန်)ကို စားသူ" ဟုရှိ၏။ ထိုသာမာကစသောမြက်မျိုးကို ကုဋ္ဌ||သ(လူး)ခ်ဉ် သွင်းယူရသည်။

ဝရကစောရကော။ ။အနှီဖြင့် အထင်အရှား ထွက်သော ပြောင်းကို "ဝရက" ဟု ခေါ်၍ ပြောင်းပင် အလယ်လောက်ခ်ဉ် အခုံဖြင့် ဖုံးအုပ်၍ ထွက်သော ပြောင်းဖူးကို ခိုးကြောင် ခိုးဝှက် အဖူးထွက်သောကြောင့် "ဝရက

သတ္တု စသည်တို့၏ သရုပ်

၇၇။ ဘဒ္ဒဲညမယော သတ္တု၊ ကုမ္မာသော ယဝသမ္ဘဝေါ။
မံသော စ ကပိယော ဝုတ္တော၊ မစ္ဆော ဥဒကသမ္ဘဝေါ။

၇၇။ ဘဒ္ဒဲညမယော၊ကျက်အောင်လှော်အပ်သောစပါးမျိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ဆန်,ဆန်ကွဲ,ဆန်မှုန့်သည်။ သတ္တု၊ သတ္တုမည်၏။ ယဝသမ္ဘဝေါ၊ မုယောမှဖြစ်သော တဝက်ကျက်ပြုတ်အစာသည်။ ကုမ္မာသော၊ ကုမ္မာသမည်၏။ ကပိတော စ၊ အပ်သော အသားကိုသာလျှင်။ မံသော၊ မံသ ဟူ၍။ ဝုတ္တော၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ဥဒကသမ္ဘဝေါ၊ ရေ၌ ဖြစ်သော သတ္တဝါ ဟူသမျှသည်။ မစ္ဆော၊ မစ္ဆမည်၏။ (ဝိ ဌ ၃-၉၀၊ ကခ်ါ ဌ-၂၂၀)

စောရက-ပြောင်းသူခိုး”ဟု အနုက်ပေးကြသည်။ ထို ပြောင်းဖူးအစေ့များကို ပြုတ်၍ရင်း၊ ချက်၍ရင်း စားကြသည်။

နိ၀ါရ။ ။“နိ၀ါရ နာမ အရညေ သယံဇာတဝိဟိဇာတိ- တောထဲ၌ အလိုလိုပေါက်သော ကောက်စပါးအမျိုးအစားသည် နိ၀ါရမည်၏”ဟု မဟာသီဟနာဒသုတ္တဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် ထိုနိ၀ါရ ဟု ခေါ်အပ်သော ကျိတ်စပါးတမျိုးကို ဝိဟိဋ္ဌသွင်းရလျှင် သာ၍ အဋ္ဌကထာနှင့် ညီ၏။ သို့သော် သာလိန္ဒုင့် ဝိဟိသည် ကောက်ကြီးနှင့်ကောက်လတ်သာ ထူးသောကြောင့် သာလိဋ္ဌ သွင်းယူဟန်တူသည်။

ဘဒ္ဒဲညမယော သတ္တု။ ။ဘဒ္ဒ-ဋ္ဌ ဘဒ္ဒိဓာတ်၊ တ-ပစ္စည်း၊“ဘဒ္ဒိယိ သု-လှော်အပ်ကုန်ပြီ။ ဤတိ ဘဒ္ဒာနိ၊ ဘဒ္ဒာနိစ+တာနိ+ဓညာနိ စာတိ ဘဒ္ဒဲညာနိ၊ ဘဒ္ဒဲညေဟိ - လှော်အပ်သော စပါးတို့ဖြင့်+ကတော-ပြုအပ်သော ဘောဇဉ် သည်၊ သတ္တု-မည်၏”ဟု ဤ၌ဆိုသောကြောင့်ရင်း ကခ်ါအဋ္ဌကထာ၌“သတ္တု နာမ သတ္တ ဓညာနိ ဘဒ္ဒိတ္ဝာ(လှော်၍)ကတော-ပြုအပ်သောလှော်ဆန်” ဟုရင်း ဆိုသောကြောင့် စပါးကိုလှော်၍ ပြုအပ်သော ကျက်ပြီးဆန်သည်ရင်း“အန္တမသော ခရပါကဘဒ္ဒိတာနံ ဝိဟိနံ တဏ္ဍုလေ ကောဋ္ဋေတ္ဝာ ကတစုဏ္ဏံပိ (ပြုအပ်သော ဆန်မှုန့်သည်ရင်း)ကုဏ္ဍကံ(ဆန်ကွဲသည်ရင်း)သတ္တုသင်္ဂဟမေဝ

ဂစ္ဆတိ"ဟု ဆိုသောကြောင့် ကြမ်းကြမ်းကျက်အောင် လေ့လာအပ်ပြီးကုန်သော ကောက်စပါးတို့၏ ဆန်ကဲ့နှင့် ဆန်မှုန့်သည်ရင်း သတ္တုမည်၏-ဟု ဖွင့်၏။ [ဤ ခုဒ္ဒသိက္ခာဋီကာ၌ကား "ဆန်" သက်သက်မပါ။ အမှုန့်နှင့် ဆန်ကဲ့သာ ပါ၏။ ဋီကာသစ်၌ ကခ်ါအဋ္ဌကထာအတိုင်း ၃-မျိုးလုံး ပါသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ထောမနိဓိ၌ သတ္တုကို "ဘဋ္ဌယဝါဒီစုဏ္ဏေ-လေ့လာအပ်ပြီးသော ယဝအစရှိသည်တို့၏ အမှုန့်၌"ဟု ဖွင့်၏။ ဝိနည်း မဟာဝဂ် ရာဇာယတန-ကထာ၌ "မဇ္ဇေန မဓုပိဏ္ဍိကာယ စာတိ အဗဒ္ဓသတ္တုနာ စ သပ္ပိမဓုဖာဏိတာ-ဒီဟိ ယောဇေတ္တာ ဗဒ္ဓသတ္တုနာ စ"ဟု မန္ထကို အဗဒ္ဓသတ္တု, မဓုပိဏ္ဍိကာကို ဗဒ္ဓသတ္တု"ဟု ဖွင့်၏။

ထိုတွင် ကျက်အောင်လေ့လာအပ်ပြီးသော စပါးမှုန့် (မှုန့်မှုန့်) ကို ထောပတ်ရေအေးတို့ဖြင့် မပျစ်လွန်း မကဲ့လွန်းအောင် မွှေနှောက်၍ သောက်အပ်သော သောက်ဖွယ် အရည်ကို "အဗဒ္ဓသတ္တု-မဆုပ် မဖွဲ့အပ်သော မှုန့်မှုန့်ရည်"ဟုရင်း၊ ရေဖြင့် မွှေအပ်သောကြောင့် "မန္ထ"ဟုရင်း ခေါ်၏။ ထောပတ် ပျားရည် တင်လဲရည် (သကာ၊ သကြား) စသည်တို့ဖြင့် ထိုမှုန့်မှုန့်ကို ရောစပ်၍အဆုပ်အခဲပြုအပ်သောမှုန့်အခဲကို "ဗဒ္ဓသတ္တု"ဟုရင်း "မဓုပိဏ္ဍိကာ" ဟုရင်း ခေါ်သည်။ ယခုခေတ် မလိုင်ခဲမျှားလည်း မဓုပိဏ္ဍိကာပင်တည်း။

ဆက်ဦးအုံ့။ ။ဤမဓုပိဏ္ဍိကာသည် ပဝါရိတ် မသင့်သောကြောင့် ပဝါရိတ် သင့်သော သတ္တုကိုပြုရာ၌မှုန့်အခဲအဆုပ်ကို ကခ်ါအဋ္ဌကထာမပြပဲချန်ထားဟန် တူသည်။ ထို့ကြောင့် မဓုပိဏ္ဍိကာကို မှုန့်ခဲဘွယ် ခါဒနီယ၌ သွင်းသင့်သည်ဟု ယူပါ။ ထို့ကြောင့်ပင် "သစေ-တံ (ထိုအမှုန့်သည်) အလ္လတ္တာ ဧကာဗဒ္ဓံ ဟောတိ (စိုသောကြောင့် တဲ့နေစေကာမူ) သတ္တုသင်္ဘာမေဝ ဂစ္ဆတိ"ဟု ဆိုသည်။ စိုတုန်းမှာ ဧကာဗဒ္ဓဖြစ်သော်လည်း ခြောက်လျှင် အမှုန့်ဖြစ်စရာရှိသောကြောင့် ပဝါရိတ်သင့်စေနိုင်သော သတ္တု၌ သွင်းရသည်ဟူလို။ ဗဒ္ဓသတ္တုကား ဘယ် အခါမျှ အမှုန့်မဖြစ်တော့။ ထို့ကြောင့် ပဝါရိတ်ကိုမဖြစ်စေနိုင်-ဟုဆိုလိုသည်။

ကုမ္မာသော ယဝသမ္ဘဝေါ။ ။"ကုမ္မာသော နာမ ယဝေဟိ ကတော"ဟု ကခ်ါအဋ္ဌကထာ၌လည်း အလားတူဖွင့်၏။ ထမင်းကဲ့သို့လည်း မချက်အပ် သတ္တု ကဲ့သို့လည်း မလျှော်အပ်သော တုတ်ကျက်ရုံ ပြုတ်အပ်သော ဆောဇဉ်

ပဝါရိတ်သင့်ပုံ

၇၈။ ဘုဥ္စေန္တော ဘောဇနံ ကပ္ပေ=မကပ္ပံ ဝါ နိသေဓယံ။
ဝါရိတောဘိဟဋ္ဌုံ ကပ္ပံ၊ တံနာမေန ဣမံတိ ဝါ။

၇၈။ ကပ္ပံဝါ၊ အပ်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အကပ္ပံဝါ၊ မအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ ဘောဇနံ၊ ဘောဇဉ်တပါးပါးကို။ ဘုဥ္စေန္တော၊ စားစဉ်။ တံနာမေနဝါ၊ ထိုဘောဇဉ်၏ နာမည်ဖြင့်သော်၎င်း။ ဣမံတိ ဝါ၊ ဣမံ ဟူ၍သော်၎င်း။ (ဝတ္ထာ၊ ဆို၍။) အဘိဟဋ္ဌုံ၊ ၂-တောင့်ထွာ ဟတ္ထပါသ်အတွင်းခြေရှေးရှုဆောင်အပ်သော။ ကပ္ပံ၊ အပ်သောဘောဇဉ်ကို။ နိသေဓယံ၊ တားမြစ်သော ရဟန်းသည်။ ဝါရိတောဝ၊ ပဝါရိတ်သင့်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၉၈-၂၊ ကခ်ါဋ္ဌ-၂၂၁-၂)

တမျိုးကို ကုမ္မာသဟု ခေါ်၏။ ပဲနှောက်စသည်တို့ကိုလည်း တဝက်ကျက်ရုံ ပြုတ်၍စားကြ၏။ သို့သော် ဘောဇဉ်အခန်းဖြစ်၍ ပဝါရိတ်သင့်စေနိုင်သော ယဝကုမ္မာသကိုသာ ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။ ရှေးက "ကုမ္မာသော-မယောမုန့်"ဟု ပေးကြ၏။ မုန့်ဖြစ်လျှင် ဘောဇနီယမဟုတ်တော့ ခါဒနီယ်၌ သွင်းရလိမ့်မည်။ [မုဂ္ဂါဒီဟိ ကတော ပန ပဝါရဏံ နု ဇနေတိ၊-ဌီကာသတ်။] ကုမ္မာသအကျယ်ကို တခ်ါဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။]

မံသော စ ကပ္ပိယော။ ။လူ၊ ဆင်၊ မြင်း၊ မြေ့စသော အသားကြီး ၁၀-ပါးသည် နဂိုကပင် မအပ်သောကြောင့် ပယ်ထိုက်ရကား ပဝါရိတ် မသင့်စေနိုင်။ ထို့ကြောင့် အပ်သော အသားကိုသာ မံသအရ ယူရသည်။ မစ္ဆအရကား ရေသတ္တဝါအားလုံးဖြစ်သောကြောင့် ထင်ရှားပြီ။

ကုမ္ပံ အကပ္ပံ ဝါ။ ။"ဘောဇဉ်တပါးပါးကို စားဆဲ"ဟူရာ၌ အပ်သော ဘောဇဉ် သာမက မအပ်သော ဘောဇဉ်လည်း ပါဝင်၏။ "မအပ်သော ဘောဇဉ်" ဟူသည် အသားကြီး ၁၀-ပါးတွင် ပါဝင်သော မြင်းသား စသော ဘောဇဉ်၊ ကုလဒူသနုအမှု၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ပြောမှု၊ သာယာအပ်သော ငဲ့ရှေတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ဘောဇဉ်တည်း။ "ဘောဇဉ်တပါးပါးကို စားနေစဉ် အပ်သောဘောဇဉ်ကိုဖြစ်စေ မအပ်သောဘောဇဉ်ကိုဖြစ်စေ ပယ်မြစ်ခဲ့"ဟူလို။

ပဝါရိတ်ကို မဖြစ်စေသော အစာများ

၇၉။ လာဇာ တံသတ္တုဘတ္တာနိ၊ ဂေါရသော သုဒ္ဓခဋ္ဌကော။
တက္ကုလာ ဘဋ္ဌပိဋ္ဌု၊ ပုထုကာ ဝေဠုအာဒိနံ။

၈၀။ ဘတ္တံ ဝုတ္ထာဝသေသာနံ၊ ရသယာဂု ရသောပိ စ။
သုဒ္ဓယာဂုဖလာဒီနိ၊ နု ဇနေန္တိ ပဝါရဏံ။

၇၉-၈၀။ လာဇာ၊ ပေါက်ပေါက်သည်ရင်း။ တံသတ္တုဘတ္တာနိ၊ ထိုထို ပေါက်ပေါက်တို့ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောမုန့်မုန့်ထမင်းတို့သည်ရင်း။ဂေါရသော၊

အဘိဟဋ္ဌံ ကပ္ပိ။ ။ရှေးရှုဆောင်၍ ကပ်လှူမည့်ဘက်၌ကား အပ်သော ဘောဇဉ်သာ ဖြစ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် "အဘိဟဋ္ဌံ ကပ္ပိ"ဟု ဆိုသည်။ ဘာကြောင့်နည်း။ ကုလဒူသနု စသည်၊ ငှေ့ဖြင့်ဝယ်မှု စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော မအပ်သော ဘောဇဉ်ကိုကား အကပ်မခံပဲ ကေန် ပယ်ရမည့်ဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

တံနာမေန ဣမံတိ ဝါ။ ။"တံနာမ - ထို ဘောဇဉ်၏ နာမည်"ဟူသည် "ဩဒနံ (ဆွမ်းကို) ယူဦးမည်လား၊ ယူပါလော့"စသည်ဖြင့် ထို ဘောဇဉ်၏ နာမည်ကိုဖော်ပြ၍ ရှေးရှု ဆောင်ခြင်းတည်း။ "ဣမံ-ဤဟာ"ဟူသည်ဘောဇဉ်၏ နာမည်ကို မဖော်ပဲ ဆွမ်းကိုဖြစ်စေ သား-ငါး စသည်ကိုဖြစ်စေ "ဤဟာကို ယူဦးမည်လား၊ ယူပါလော့"စသည်ဖြင့် ပြော၍ ရှေးရှု ဆောင်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့ပြော၍ ရှေးရှုဆောင်အပ်သော အပ်သောဘောဇဉ်ကို ပယ်လျှင် ပဝါရိတ်သင့်၏။ [ဝါရိတောဏေနရာ၌ "ပဝါရေယျ"ဟုလည်း မူကဲ့ရှိ၏။

လာဇာ တံသတ္တုဘတ္တာနိ။ ။"လာဇာ ဝါ ဟေဟိ ဂ္ဂဟေတ္တာသတ္တု-အာဒီနိ ဝါ နု ပဝါရေန္တိ"ဟူသောအဋ္ဌကထာမှယူထားသော ပုဒ်များတည်း။ တံသတ္တု-ထိုပေါက်ပေါက်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သောအမှုန့် [ပေါက်ပေါက်ဆုပ်ကား ခဋ္ဌကဋ္ဌ ပါသွားပြီ။] တံဘတ္တ-ထိုပေါက်ပေါက်တို့ဖြင့် ထမင်းဖြစ်အောင် ချက်အပ်သော ပေါက်ပေါက်ထမင်း။

နွားမှုဖြစ်သော အရှသာ ၅-မျိုးသည်ရင်း။ သုဒ္ဓခဇကော၊ သားငါးမဖက် သက်သက်သော ခဲဘွယ်သည်ရင်း။ တဏ္ဍုလာ၊ လျှော်အပ်သော ဆန်တို့ သည်ရင်း။ ဘဒ္ဒပိဋ္ဌဠ၊ လျှော်အပ်သော အမှုန့်အားလုံးသည်ရင်း။ ပုထုကာ၊ မုန့်ဆန်းသည်ရင်း။ ဝုတ္တာဝေသောနှုတ်၊ ဆိုအပ်ပြီးသော စပါးမျိုး ၇-ပါးမှ ကြွင်းကုန်သော။ ဝေဠုအာဒီနုတ်၊ ဝါးသီးဆန်အစရှိသည်တို့၏။ ဘတ္တံ၊ထမင်း သည်ရင်း။ ရသယာဂု၊ ကျက်ပြီးသော ငါးရည်အသားရည်တို့ဖြင့် ရောအပ်

ဂေါရသော။ ။ခီရံ ဒဓိ ဃတံ တက္ကံ၊ နောနီတံ ပဌေ ဂေါရသာ-အာဘိဝန် (၅၀၁) ဂါထာနှင့်အညီ နို့ရည်၊ နို့ဓမ်း(ဒိန်၊ နို့ချဉ်)ထောပတ်၊ ရက်တက်၊ ဆီဦး (ထောပတ်စိမ်း၊ မသကာ၊ ထောပေး-ဟုလည်း ခေါ်၏။) ဤ ငါးပါး သည် နွားမှုဖြစ်သော အရသာရှိသော အစာတည်း။

သုဒ္ဓခဇက။ ။အမဲ၊သားငါး တို့နှင့် မရောသော မုန့်ခဲဘွယ် "[ယံကိဉ္စိ သုဒ္ဓခဇကံ ဝါ နု ပဝါရေတိ၊ မစ္ဆမံသပူရိတံ ခဇကံ(ငါးအသားတို့ဖြင့် ပြည့် သော (ငါးအသားပါသော) ခဲဘွယ်မုန့်သည်ကား)။ ပေ။ ပဝါရေတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူအပ်သော ပုဒ်တည်း။] ဥပမာ ပဲပေါက်စီ သကြား ပေါက်စီဖြစ်လျှင် သုဒ္ဓခဇက ဖြစ်သောကြောင့် ပဝါရိတ်ကို မဖြစ်စေ။ ဝက်သားပေါက်စီဖြစ်လျှင် ပဝါရိတ်ကို ဖြစ်စေ၏။

တဏ္ဍုလာ ဘဒ္ဒပိဋ္ဌဠ။ ။မချက်အပ်ပဲ လျှော်အပ်သော ဆန်ကို "တဏ္ဍုလာ" ဟု ဆိုသည်။ "ဘဒ္ဒ-လျှော်အပ်သော+ပိဋ္ဌ- ကြိတ်ချေ ထောင်းထုအပ် သော အမှုန့်" ဟူသည် စပါးအဖြစ်တုန်းက လျှော်အပ်သည် မဟုတ်။ ဆန်မှုန့် အဖြစ် ရောက်မှ လျှော်အပ်သော အမှုန့်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဟောင်းဌာ "ဘဒ္ဒပိဋ္ဌန္တိ ပုဗ္ဗေ အာမကံ ပစ္ဆာ ဘဇ္ဇိတဗ္ဗံ (ရှေးတုန်းက အစိမ်းဖြစ်၍ နောက်မှ လျှော်ထိုက်သော အမှုန့်)" ဟု ဖွင့်သည်။ ဤပုဒ်လည်း "ဘဇ္ဇိတပိဋ္ဌံ ဝါ။ပ။ နု ပဝါရေန္တိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူအပ်သော ပုဒ်တည်း။]

ပုထုကာ။ ။"ပုထုကာတိ သာလိအာဒီနံ ပုထုကာ-သလေးစသော စပါး တို့၏ မုန့်ဆန်း" ဟု ဋီကာသစ် ဖွင့်၏။ သလေးစပါး စသည်တို့မှုဖြစ်သော်လည်း

သော ယာဂုသည်ရင်း။ ရသောပိ စ၊ ကျက်ပြီးသော ငါးရည် အသားရည် သည်ရင်း။ သုဒ္ဓယာဂု၊ ငါးရည် အသားရည်မဖက် သက်သက်သော ယာဂု သည်ရင်း၊ ဖလာဒိနိ၊ သစ်သီးအစရှိသည်တို့သည်ရင်း။ [အာဒိဖြင့် သစ်မြစ် သစ်ဥ အစရှိသည်တို့ကိုယူ။] ပဝါရကံ၊ ပယ်မြစ်ခြင်းကို။ နု ဇနေန္တိ၊ မဖြစ်စေကြကုန်။ [ပဝါရိတ်မသင့်စေနိုင် ဟူလို။](ဝိဇ္ဇ ၃-၉၀၊ ကခ်ံ၊ ၂၂၀-၁)

ကောင်းကောင်း မမှည့်သေးသောစပါး၏ အဆန်ဖြစ်သောကြောင့် ပဝါရိတ်ကို မဖြစ်စေ။

ဝေဠု။ ပေ။ သေသာနံ။ ။"ဝုဋ္ဌေဟိ သတ္တဝိဓေဟိ ဓညေဟိ အဝ-သေသာနံ"ဟု ဋီကာသစ်ဖွင့်သောကြောင့် ပြအပ်ပြီးသော စပါးမျိုး ၇-မျိုးတို့မှ ကြွင်းသော ဝါး အစရှိသည်တို့၏ ဆန်မှုဖြစ်သောထမင်း။ [ထပေတ္တာ ဝုတ္တ ဓညာနံ တဏ္ဍုလေ အညေဟိ ဝေဠုတဏ္ဍုလာဒီဟိ ဝါကန္ဒမူလဖလေဟိ ဝါ ယေဟိ ကေဟိစိ ကတံ ဘတ္တံပိ ပဝါရကံ နု ဇနေတိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူအပ်သောပုဒ်တည်း။]

ရသယာဂု ရသောပိ စ။ ။ရသယာဂုတို့ ရသေဟိ(အရည်ဖြစ်ကုန်သော) ပဏ္ဏမံသာဒီဟိ သမ္မိဿာ ယာဂု-ချက်အပ်သော သားငါးတို့၏ အရည်တို့ဖြင့် ရောအပ်သော ယာဂု။ ရသောပိ တာဒိသောဝ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော အရည် သာတည်း။ ["သုဒ္ဓရသကော ပန ရသကယာဂု ဝါ နု ဇနေတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူအပ်သော စကားတည်း။ သား ငါး အဖတ်မပါ၊ အသားရည် ငါးရည်သာ ဖြစ်သောကြောင့် ပဝါရိတ်ကို မဖြစ်စေ။]

သုဒ္ဓယာဂု ဖလာဒိနိ။ ။သား ငါး မပါသော ယာဂု သက်သက်ကို "သုဒ္ဓယာဂု"ဟု ဆိုသည်။ သစ်သီးကြီးငယ်တို့လည်း ပဝါရိတ်ကို မဖြစ်စေ။

အတိရိတ်ဝိနည်း မပြုသင့်ရာများ

၈၁။ ပဝါရိတေန ဝုဋ္ဌာယ၊ အဘုတ္တေန စ ဘောဇနံ။
အတိရိတ္တံ နာ ကာတမ္ဘိ၊ ယေန ယံဝါ ပုရေ ကတံ။

၈၁။ ပဝါရိတေန၊ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသော ရဟန်းသည်။ဝုဋ္ဌာယ၊နေရာမှ ထပြီး၍။အတိရိတ္တံ၊အတိရိတ်ဝိနည်းကံတို့။နာ ကာတမ္ဘိ၊မပြုထိုက်။ ဘောဇနံ၊ ဘောဇဉ်တပါးပါးကို။ အဘုတ္တေန စ၊ စားပြီးမဟုတ်သော ရဟန်းသည်လည်း။ အတိရိတ္တံ၊ အတိရိတ် ဝိနည်းကံကို။ နာ ကာတမ္ဘိ၊ မပြုထိုက်။ ယေန၊ အကြောင်းရဟန်းသည်။ ယံ၊ အကြောင်ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို။ ပုရေ၊ ရှေး၌။ ကတံ၊ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုအပ်ပြီ။ တေန ဧဝ၊ ထိုရဟန်းသည်သာ၊ တံ ဧဝ၊ ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုသာ။ အတိရိတ္တံ၊ အတိရိတ်ဝိနည်းကံကို။ နာ ကာတမ္ဘိ၊ မပြုထိုက်။ (ဝိ ၂-၁၁၁၊ ဝိ ဋ ၃-၉၅-၆၊ ကင်္ခါ ဋ ၂၂၂)

ပဝါရိတေန ဝုဋ္ဌာယ။ ။ပဝါရိတ် သင့်ပြီးသော ရဟန်းသည် အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုပေးမည့် ဝိနည်းဓိုရ်လုပ်ခွင့် ကြုံလာလျှင် ပဝါရိတ်သင့်ရာ နေရာမှ ထပြီး၍ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုရ။ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"အလမေတံ သဗ္ဗံ-ဤအားလုံးကို ငါတော်ပြီ"ဟု ဆိုဖို့ရာ သူ့ကိုယ်တိုင်ပင် ၊မစားကောင်းသော အစာ ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ မှန်၏— "စားထိုက်သော အစာကိုသာ ငါတော်ပြီ"ဟု ဆိုနိုင်၏။ ထိုအစာမှာ ပဝါရိတ်သင့်နေသော သူ့ကိုယ်တိုင်ပင် မစားကောင်းသော အစာ ဖြစ်နေလေသည်။

အဘုတ္တေန စ ဘောဇနံ။ ။ဘောဇဉ် တပါးပါးကို ဆွမ်းတလုံးမျှဖြစ်စေ စားပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်သည်သာ ဝိနည်းဓိုရ် လုပ်နိုင်၏။ အနည်းငယ်မျှ စားပြီးမဟုတ်လျှင် "အလမေတံ သဗ္ဗံ-ယခုယူလာသောအစာကို ငါတော်ပြီ၊ငါဝပြီ" ဟု မဆိုနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ယေန ယံဝါ ပုရေ ကတံ။ ။အကြောင် ဦးတီးသည် ဝိနည်းဓိုရ်လုပ်၍ ရှေးက အကြောင်ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုပေးဘူး၏။ ထိုဦးတီးသည်သာ ထိုခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကိုသာထပ်၍ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုမပေး

အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုပုံ

၇၂။ ကပ္ပိယံ ဂယိတဥ္ဆေဝု-စ္စာရိတံ ဟတ္ထပါသဂံ။
အတိရိတ္တံ ကရောန္တေဝံ၊ အလမေသန္တိ ဘာသတု။

၇၂။ ကပ္ပိယံ စေဝ၊ ကပ္ပိပြီးလတ်အပ်စပ်သည်လည်း ဖြစ်ထသော။ ဂဟိ-တဥ္ဆေဝ၊ အကပ်ခံအပ်ပြီးသည်လည်း ဖြစ်ထသော။ ဥစ္စာရိတံ စေဝ၊ မြှောက်ခြိုအပ်သည်လည်းဖြစ်ထသော။ ဟတ္ထပါသဂံ စေဝ။ ဟတ္ထပါသ်သို့ ရောက်သည်

ကောင်း။ ဘာကြောင့်နည်း—ရှေးက ငါတော်ပြီ”ဟု ပယ်အပ်ပြီးသော အာဟာရကိုပင် “ငါတော်ပြီ”ဟု ထပ်၍ ပယ်ရာ ရောက်သောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။“ယံဝ”ဟု ဆိုလိုလျက် ဒီဃပြု၍ “ယံဝါ”ဟု ဆိုထား၏။ “ယံ+ဧဝ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ ထိုဧဝကို အပိုထည့်အပ်သော နိယမဝါစက တ-သဒ္ဒါနှင့်တွဲ၍ နိသာယအတိုင်း အနုက်ပေးရသည်။

ဧဝသဒ္ဒါ၏ အနုညာတအနက်။ ။“တေနေဝ၊ တံဝ”ဟု ဆိုသောကြောင့် ဧဝသဒ္ဒါဖြင့် “ထိုဦးတီးသည်သာ ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုသာထပ်၍ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုကောင်း။ အခြားခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကိုကား အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုကောင်း၏ဟုဋ္ဌင်း၊ ဦးတီးသမ္ဘတပါး အခြားရဟန်းသည် ထိုပြုအပ်ပြီးသော ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကို ထပ်၍ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုကောင်း၏ဟုဋ္ဌင်း” ခွင့်ပြုသည်။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဧဝသဒ္ဒါ၊ ရှိလေရာ၊ ရံခါ အနုညာတ ထုတ်မြဲ”ဟု ရှေးဆရာတို့ နိယာမ် ဆိုကြသည်။

ကပ္ပိယံ။ ။အတိုရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုဖို့ရန်ဖြစ်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် အားလုံးသည် စားဖို့ရန်အပ်စပ်သော အာဟာရချည်း ဖြစ်စေရမည်။ “ကပ္ပိထိုက်သော သစ်သီး သစ်မြစ် သစ်အူဖြစ်လျှင် ကပ္ပိပြီး ဖြစ်စေရမည်။ မုန့်ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ဖြစ်လျှင် ဝိနည်းတော်နှင့် လျော်သော အပ်စပ်သော (မအပ်သော အသားကြီး ၁၀-ပါးလည်း မပါသော) ဘောဇဉ် ဖြစ်စေရမည်” ဟူလို။ အချုပ်မှာ— “အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုပေးမည့် ဝိနည်းဝိုရ်သည် စားလိုလျှင် စားနိုင်လောက်အောင် အပ်သော အာဟာရချည်း ဖြစ်ရမည်” ဟူလို။

လည်းဖြစ်သော ခဲဘွယ် ဘောဇဉ်ကို။ အတိရိတ္တံ၊ အတိရိတ် ဝိနည်းကံကို။ ကရောဇန္တော၊ ပြုသောဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အလမေတန္တိ၊ အလမေတံ သဗ္ဗံ ဟူ၍။ ဝေါ၊ ဤသို့။ ဘာသတု၊ ဆိုပါလေ့။ [ပါဠိတော်၌ "အလမေတံ သဗ္ဗံ"ဟု သဗ္ဗံ ပုဒ်ပါသည်။ ဧတံ သဗ္ဗံ၊ ဤအလုံးစုံသည်။ အလံ၊ ငါ့အား တော်ပြီ။ "ငါ၏ အကျန်ဖြစ်ပြီ" ဟူလို။] (ဝိ ၂-၁၁၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၉၆၊ ကင်္ခါ ဋ-၂၂၃)

ဂဟိတံ။ ။"ပဋိဂ္ဂဟိတံ(အကပ်ခံအပ်ပြီး)"ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် ဆန်းဂိုဏ်းသင့်အောင် "ဂဟိတံ"ဟု ဆိုသည်။

ဥစ္စာရိတံ။ ။အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုပေးဖို့ရန် လာသော ရဟန်းသည် ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ပါသော သပိတ် (ခွက်)စသည်ကို ဝိနည်းမိုရ်ဘက်သို့ ရှေးရှု မြှောက်ချီထားရမည်။ သို့မဟုတ် ဝိနည်းမိုရ်ဘက်သို့ ညွှတ်စေရမည်။

ဟတ္ထပါသံ။ ။ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို ဝိနည်းမိုရ်၏ ဟတ္ထပါသ် အတွင်းသို့ ရောက်ပြီး စေရမည်။ [ဟတ္ထပါသေ-၌+ဂ စ္ဆတိ-ရောက်နေ၏၊ ဣတိ ဟတ္ထပါသံ။]

အလမေတန္တိ ဘာသတု။ ။ကပ္ပိယ၊ ပဋိဂ္ဂဟိတ၊ ဥစ္စာရိတ၊ ဟတ္ထပါသ-ဂတ်ဖြစ်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုပေးသော ဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် "အလမေတံ သဗ္ဗံ"ဟု ဆို၍ အတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုရမည်။

အလမေတံ။ ။အလံကို "သင့်တော်လောက်ပြီ"ဟု ပရိယတ္တိအနက်ယူ၍ "ဣဒမ္ပိ ဝေါ အဓိကံ-ဤအစာသည် ပဝါရိတ်သင့်ထားသော သင့်အတွက် အပို အလွန် ရအပ်သော အစာဖြစ်၏။ ဣတော အညံ နုလစ္ဆသိတိ အတ္ထော-ဤမှ တပါး ရလိမ့်မည်မဟုတ်"ဟု ဤခုဒ္ဒသိကၦာ ဋီကာဖွင့်၏။ ကင်္ခါဋီကာ သစ်လည်း သဘောတူ ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၏ မသင့်ကြောင်းကို ကင်္ခါနှင့် ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာတို့၌ ပြထားပြီ။ မိမိကား—"အလံ·ငါ့တော်ပြီ"ဟု ပဋိက္ခေပအနက်ကိုသာ ယူလိုပါသည်။

မှတ်ချက်။ ။အတိရိတ်ဝိနည်းကံပြုရာ၌"အင်္ဂါ ၇-ပါးရှိ၏"ဟုပါတိမောက်ဘာသာဋီကာဝယ် ပြခဲ့၏။ ဤ၌ ကပ္ပိယဖြစ်ခြင်းမှစ၍ "အလမေတံ သဗ္ဗံ"ဟု

ပြု–မပြုကောင်းနှင့် စား–မစားကောင်း

၈၃။ နှ ကာရေနုပသမ္ပဇ္ဇ-ဟတ္ထကံ ပေသယိတ္ဘာပိ။
ကာရေတုံ လဘတေ သမ္ဘော၊ ဘုဥ္ဇိတုံ တ-မကာရကောတိ။

၈၃။ အနုပသမ္ပန္နဟတ္ထကံ၊ လူသာမဏေ၏ လက်၌ ရောက်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို။ (အတိရိတ္တံ၊ အတိရိတ်ဝိနည်းကံကို။) နှ ကရေ၊ မပြုရာ။ ပေသယိတ္ဘာပိ၊ ရဟန်းရှင်လူ အခြားသူကို စေခိုင်းချိလည်း။ (ပိဖြင့် မစေလွှတ်ခြင်းကိုပေါင်း။) ကာရေတုံ၊ ပြုစေခြင်းငှါ။ လဘတေ၊ ရ၏။ တံ၊ ထိုအတိရိတ်ဝိနည်းကံ ပြုအပ်ပြီးသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို။ အကာရကော၊ အတိရိတ် ဝိနည်းကံပြုသော ဝိနည်းမိုရ်ရဟန်းမှ တပါးသော။ (အသဒ္ဓါသည် အညအနက်ဟော့။) သမ္ဘော၊ ပဝါရိတ်သင့်-မသင့်သော ရဟန်းအားလုံးသည်။ ဘုဥ္ဇိတုံ၊ စားခြင်းငှါ။ လဘတေ၊ ရ၏။ ဤတို၊ ပဝါရကာနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ၊ ဌ ၄–၉၆)

ရှတ်ဆိုခြင်းတိုင်အောင် အင်္ဂါ ၅-ပါးသာ ပြထား၏။ ထိုသို့ပြုရာ၌ ပဝါရိတ်သင့်သော ရဟန်း၏ နေရာမှ မထရခြင်း အင်္ဂါကိုလည်း၊ ဝိနည်းမိုရ်၏ စားပြီးဖြစ်ခြင်းအင်္ဂါကိုလည်း ရှေ၇ါထာ၌ "ပဝါရိတေန ဝုဋ္ဌာယ နှ ကာတမ္ဘော၊ အာဘုတ္တေန နှ ကာတမ္ဘော"ဖြင့် ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ၇ါထာ၌ ထပ်၍ မပြခြင်း ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

နှ ကရေ။ပေ။ဟတ္ထကံ။ ။ရဟန်းမဟုတ်သူ လူသာမဏေတို့၏လက်၌ ရောက်နေသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို အတိရိတ်ဝိနည်းကံ မပြုကောင်း။ ရဟန်းတပါးပါး၏ လက်၌ရှိသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုသာ ဝိနည်းကံ ပြုကောင်း၏။

ပေသယိတ္ဘာပိ ကာရေတုံ လဘတေ။ ။ပဝါရိတ် သင့်ပြီးသော ရဟန်းသည် ဆွမ်းခံစဉ် အိမ်တအိမ်မှ ဆွမ်းစားပင့်သောကြောင့် စားလိုသည်ရှိသော် မိမိ၏ အနီးအပါးဌာန် အတိရိတ် ဝိနည်းကံ ပြုပေးမည့် ဝိနည်းမိုရ်ပုဂ္ဂိုလ် မရှိလျှင် ခဲဘွယ်ဘောဇဉ် ထည့်ရာသပိတ်(ခွက်)စသည်ကို ဝိနည်းမိုရ်ရှိရာသို့ အပ်နှံခိုင်းချိလည်း ဝိနည်းကံကို ပြုစေနိုင်၏။ သို့သော် လူသာမဏေကို အပ်နှံခိုင်းရာ၌

လူ သာမဏေ၏ လက်ဦးမဟုတ်ပဲ အခြား ရဟန်း တပါးပါး၏ လက်ဦးရှိသော သပိတ်ကိုသာ အတိရိတ် ဝိနည်းကံပြုသည်ကို ရည်ရွယ်၍ "နှ ကရေနုပသမ္ပဒ-ဟတ္ထံ"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။အဌကထာ၌ စေခိုင်း၍ ပြုနိုင်ကြောင်းကို ပဌမ၊ အနုပ-သမ္ပဒန်လက်ဦးရှိသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို မပြုနိုင်ကြောင်းကို ဒုတိယ ဆိုထား၏။ ဤ၌ ဂ ါထာဖြစ်သောကြောင့် ပဌမကို ဒုတိယ၊ ဒုတိယကို ပဌမ ဆိုထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

လဘန္တေ သမ္ဘော။ပေ။ အကာရကော။ ။ထို အတိရိတ် ဝိနည်းကံ ပြုအပ်သော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို (ဝိနည်းကံ ပြုပေးသော ဝိနည်းဓိုရ်မှတပါး)အခြားသော ပဝါရိတ်သင့်ပြီး မသင့်သေးသော ပုဂ္ဂိုလ်အားလုံး စားခွင့်ရသည်။

ဋီကာသစ်။ ။တံ အတိရိတ္တကတံ အကာရကော အတိရိတ္တကာရကတော အညော သမ္ဘော ပဝါရိတောပိ အပဝါရိတောပိ ဘုဉ္ဇိတုံ လဘတေ။-အတိရိတ် ဝိနည်းကံပြုပေးသော ဝိနည်းဓိုရ်ကား "အလမေတံ သမ္ဘ-ဒီအားလုံးကို ငါတော်ပြီ၊ မစားတော့"ဟု ဆိုသောကြောင့် ထိုခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို စားခွင့်မရ။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကိုထောက်၍ "အလံ-တော်ပြီ"ဟူသော ပဋိက္ခေပ အနက်သာ သင့်ကြောင်း၊ "အလံ-သင့်အတွက် တော်လောက်ပြီ"ဟူသော အနက်က မသင့်ကြောင်း သာ၍ သိသာပါသည်။

ကာလိကနိဒ္ဒေသ

ကာလိကာတိ၊ "ကာလိကာ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ ဝိဒ္ဒေသ ကား—)

ကာလိက ၄-ပါး

၈၄။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ စတ္တာရော၊ ကာလိကာ ယာဝကာလိကံ။
ယာမကာလိကံ သတ္တာဟ-ကာလိကံ ယာဝဇီဝိကံ။

၈၄။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ၊ အကပ်ခံအပ်ပြီးကုန်သော။ ကာလိကာ၊ ကာလိကတို့သည်။ စတ္တာရော၊ ၄-ပါးတို့တည်း။ ယာဝကာလိကံ၊ ယာဝကာလိကဝင်း။ ယာမကာလိကံ၊ ယာမကာလိကဝင်း။ သတ္တာဟကာလိကံ၊ သတ္တာဟကာလိကဝင်း။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကဝင်းတည်း။ (ဝိ ၂-၁၁၇၊ ဝိ ဋ ၃-၁၀၇-၅)

ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ ။ပေ။ ကာလိကာ။ ။ အကပ် မခံအပ်သေးသော ပစ္စည်းကို ယာဝကာလိက စသည်ဖြင့် မခေါ်ဝေါ်နိုင်သေး။ အကပ်ခံအပ်ပြီး ဖြစ်လျှင် အကပ်ခံချိန်မှစ၍ ယာဝကာလိက စသည်ဖြင့် ခေါ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် "ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ" ဟု ဆိုသည်။ ကာလော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ကာလိကာ၊ ဧတေသံ၊ ဤ အာဟာရတို့၏။ ကာလော (မွန်းတည့်ကာလ၊ ညဉ့်ယာမ်ကာလ၊ ခုနစ်ရက်ကာလ၊ တသက်လုံး ကာလဟု ပိုင်းခြားအပ်သော)၊ ကာလသည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဣတိ ကာလိကာ။

စတ္တာရော။ ။ထိုကာလိကတို့သည် ယာဝကာလိက-စသော အားဖြင့် ၄-ပါး ပြားကုန်၏။ အာဟာရကိုင်ခဲ့၍ "ကာလိကာ" ဟု ပုဒ်လိုင်ဖြင့်ထားပြီးလျှင် စားဖွယ် သောက်ဖွယ် ဝတ္ထုကို ခဲ့၍ "ယာဝကာလိကံ" စသည်ဖြင့် နပုဒ်လိုင်ထားသည်။ ဌီကာသစ်ဌကား "အတ္ထ"ကို ခဲ့၍ ပုဒ်လိုင်ထား၏-ဟု ဆိုသည်။ [ယာဝကာလိက စသည်တို့၏ ဝေဒနတ္ထကို နောက်အကျယ်ရောက်မှ ပြအံ့။]

ယာဝကာလိကဝတ္ထုမျှား

၈၅။ ပိဋ္ဌံ မူလံ ဖလံ ခဇ္ဇံ၊ ဂေါရသော ဥညောဒနံ။
ယာဝဇီဝပဗ္ဗဇိတယော၊ ဟောန္တေ ယာဝကာလိကာ။

၈၅။ ပိဋ္ဌံ၊ အမှုန့်ခဲဘုယ်ရင်း။ မူလံ၊ အမြစ်ခဲဘုယ်ရင်း။ ဖလံ၊ အသီးခဲဘုယ်ရင်း။ ခဇ္ဇံ၊ မုန့်ခဲဘုယ်ရင်း။ ဂေါရသော၊ (နွားရည်, နွားခမ်း, ရက်တက်ဟူသော) နွားမဖြစ်သော အရသာ ၃-ပါးရင်း။ ဥညောဒနံ၊ စပါးမျိုးမှ ဖြစ်သော ဘောဇဉ် ၃-ပါးရင်း။ ယာဝဇီဝပဗ္ဗဇိတယော၊ ယာဝဇီ, ဟင်းရည် အစရှိသော သောက်ဖွယ်တို့ရင်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) ဧတေ၊ ဤအာဟာရတို့သည်။ ယာဝကာလိကာ၊ ယာဝကာလိကတို့သည်။ ဝါ၊ မွန်းဟည်းကာလ တိုင်အောင် သုံးဆောင်ရာကာလရှိသော အာဟာရတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဝိ ၂-၁၁၅၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၉၉ ပိဋ္ဌာဒိသု)

ပိဋ္ဌံ။ ။ပိသိယိတ္ထ-ကြိတ်ချေအပ်ပြီ၊ ဤတိ ပိဋ္ဌံ-ထောင်းထု ကြိတ်ချေအပ်သော အမှုန့်၊ "ပိဋ္ဌခါဒနီယ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ "ပိဋ္ဌံ"ဟုဆိုထားသည်။ပါစိတ် ဝိကာလဘောဇနသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌"ပိဋ္ဌခါဒနီယေ သတ္တန္နံ တာဝဝညာနံ ဝညာနုလောမာနံ အပရဏ္ဏာနံ စ ပိဋ္ဌံ"စသည်ဖြင့် စပါးတို့၏ရင်း၊ ဝညုန့်ရင့်လျော်သော ပဲတို့၏ရင်း ခဲစားဖွယ်ဖြစ်သော အမှုန့်သည် ပိဋ္ဌခါဒနီယ မည်၏။ ပိန်ဆေ့၊ တောင်ပိန်ဆေ့၊ ဝေ့းစေ့[ဝေ့းစေ့အနုသည် ဟင်းချက်စားရ၏၊] အင်ကြင်းစေ့၊ အခုံမပါအောင် သန့်စင်စေအပ်ပြီးသော ထန်းစေ့၊ အုန်မှုန်းစေ့တို့၏ အမှုန့်သည်လည်း ပိဋ္ဌခါဒနီယ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ထိုထိုမြို့နယ်တို့၌ ခဲဘုယ်ကိစ္စ ဘောဇဉ်ကိစ္စကို ပြီးစေသော အမှုန့်ခဲဘုယ်ဟူသမျှသည် ပိဋ္ဌခါဒနီယ မည်၏-ဟု သရုပ်ဖော်ထားသည်။

မူလံ။ ။အမြစ်ခဲဖွယ်ကိုလည်း "မုန်လာမြစ် (မုန်လာဥ)၊ ဟင်းခါးမြစ်၊ ဟင်းခလာဖိုမြစ်၊ ဟင်းချဉ်နီမြစ်၊ ဟင်းဆန်ကဲမြစ်၊ ကြွက်နှာပေါင်းမြစ်၊ ကင်ပိတ်မြစ်၊ ဟင်းခါးပန်းတူမြစ်" ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဟင်းချက်၍ အချဉ်တယ်၍ စားကောင်းသော အမြစ်များကို သရုပ်ဖော်ထားသည်။

ဖလံ။ ။အသီးခဲဘုယ်ကိုလည်း ပိန္နဲသီး၊ တောင်ပိန္နဲသီး၊ ထန်းသီး၊အုန်းသီး၊ သရက်သီး၊ သပြေသီး၊ ဝေးသီး၊ မန်ကျည်းသီး၊ မာတုလုင်-ရှောက်သီး၊ (ရှောက်ကြီး သမ္ဘာရို)၊ သီးသီး၊ ဗူး၊ ဖရုံ၊ သခွါးငပြုတ်၊ တည်သီး၊ သခွါးဆစ် စသည်ဖြင့် သရုပ်ဖော်ထားသည်။

မှတ်ချက်။ ။မုန်းမလွဲမီသာ စားကောင်းသော ဤယာဝကာလိကအသီး တို့၌ "ရှောက်သီး"ပါနေ၏။မာတုလုင်ပုဒ်၏အနက်ကို အဘယာရုမဆရုတော်၏ အာဘိဓာန်နီဃဏ (၅၂၂)၌ ရှုပါ။ ယာဝကာလိက၏ အချုပ် မှတ်ဖွယ် လက္ခဏာမှာ ထမင်းအဖြစ်၊ တင်း၊ ဟင်းလျှာလက်သုပ်အဖြစ်ဖြင့် စားလေ့ရှိခြင်းတည်း။ သံပရာသီးကို ဟင်းလျှာ လက်သုပ် မလုပ်ကြ။ ရှောက်သီးကိုကား ဟင်းလျှာအဖြစ် ဓာတ်စာအဖြစ်ဖြင့် လက်သုပ် လုပ်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ရှောက်သီးကို နေလွဲအခါ၌သုံးစွဲလိုလျှင် မန်ကျည်းရည်ကဲ့သို့ လူသာမကတို့ကို သကြားရည် ထန်းလျက်ရည် စသည်၌ ထည့်စေပြီးလျှင် အဖတ်မပါအောင်စစ်စေပြီးမှ အကပ်ခံကောင်း၏။ ဆေးဖြင့်ရောရှိ သောက်လိုလျှင်လည်း ရေအနည်းငယ်ဖြင့် ရှောက်ရည်ကို ရောပြီးလျှင် စစ်ပြီးမှ အကပ်ခံကောင်း၏-ဟု မှတ်ပါ။

ခဇ္ဇ။ ။ခါဒဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ခဇ္ဇပုဒ်ကိုလည်း "ခါဒိတမ္ပို-ခဲစားထိုက်၏၊ ဣတိ ခဇ္ဇံ"ဟု ပြုရသောကြောင့် ပြုအပ်ခဲ့သော ခါဒနီယနှင့် သဘောတူပင်ဖြစ်၏။ သို့သော် ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ထို ၃-မျိုးမှ ကြွင်းသော သက္ခဟိ(မုန့်ကြွက်ကြစ်)၊ မောဒက(လင်္ဖုးမုန့်၊ တနည်း-ကတ္တတ်မုန့်) အစရှိသော စပါးမျိုး ပဲမျိုးတို့မှဖြစ်သော မုန့်မျိုးကို "ခဇ္ဇ"ဟု ဆိုလိုသည်။ [ခဇ္ဇန္တိ သက္ခလိမောဒကာဒိ ပုဗ္ဗဏ္ဏာပရဏ္ဏမယံ ခါဒနီယဥ္စ-ဋီကာသစ်။]

ဂေါရသော ဓညဘောဇနံ။ ။ဂေါရသကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။ သို့သော် နဝနီတနှင့် သပ္ပိမှာ သတ္တာဟာကာလိကဖြစ်၍ ဤ၌ ဂေါရသ ၃-ပါးကိုသာ ယူရသည်။ "ဓညဘောဇန"ဟူသည် "သာနုလောမာနံ ဓညာနံ (အနုလောမဖြစ်သော နိဝါရ စသည်တို့နှင့်တကွ စပါးမျိုး ၇-ပါးတို့၏)သြဒနသတ္တုကုမ္မာသသင်္ခါတ-ဘောဇနဥ္စ (သြဒန၊ သတ္တု၊ ကုမ္မာသ-ဟူသောဘောဇဉ်တည်း။) [ဘောဇဉ်

ယာမကာလိကအဖျော်များ

၈၆။ မဓုမုဒ္ဒိကသာလူက-စောစမောစမ္ဗမ္ဗုံ။
ဖာရုသံ နာဂ္ဂိသန္ဓတ္ထံ၊ ပါနကံ ယာမကာလိကံ။

၈၆။ မဓုမုဒ္ဒိကသာလူကစောစမောစမ္ဗမ္ဗုံ၊ သစ်မည်စည်သီး,မုဒ-ရက်သီး,ကြာစွယ်,တောင့်ကော်ပျောသီး,အိမ်ငှက်ပျောသီး, သရက်သီး, သပြေသီးတို့မှလည်းဖြစ်သော။ ဖာရုသံ၊ ဖက်သက်သီးမှလည်းဖြစ်သော။ နာဂ္ဂိ-သန္ဓတ္ထံ၊ (နာ+အဂ္ဂိ+သန္ဓတ္ထံ) မီးဖြင့် မချက်အပ်သော။ ပါနကံ၊ သောက်-ဖွယ်အရည်သည်။ ဝါ၊ ဖျော်ရည်သည်။ ယာမကာလိကံ၊ ယာမကာလိက-တည်း။ ဝါ၊ နောက်ဆုံးညဉ့်ယာမ်ကာလဟူသော သုံးဆောင်ရာ ကာလရှိ-သော သောက်ဖွယ်တည်း။ (ဝိ ၃-၃၄၅၊ ဝိ ၆ ၃-၃၈၃)

၅-ပါးရှိသော်လည်းခည်မှုဖြစ်သော ဘောဇဉ်ကား ဤ ၃-ပါးသာတည်း။မစ္ဆ၊ မံသဘောဇဉ်တို့ကို ပဘုတိသဒ္ဒါဖြင့် နောက်၌ ယူလိမ့်မည်။]-ဒ္ဒီကာသစ်။

ယာဝဂုသ္ဝပဘုတိယော။ ။ယာဝဂု၊ ပဲဟင်း၊ ပဘုတိဖြင့် ခည်ဘောဇန ၃-မျိုးမှ ကြင်းသော မစ္ဆ၊ မံသဘောဇဉ်ကိုရင်း ပိဋ္ဌ၊ မူလ၊ ဖလ၊ ခါဒနီယ ၃-မျိုးမှ ကြင်းသော သစ်အုခဲဘွယ်၊ ကြာစွယ် ကြာရင်း ခဲဘွယ်စသော ခဲဘွယ် အညွှန့် အရွက် အခေါက် အစေ့ အပွင့် ခဲဘွယ်စသော ခဲဘွယ်အမျိုးမျိုးကို သိမ်းယူသည်။

ယာဝကာလိကံ။ ။ကာလသဒ္ဒါသည် ရဟန်းတော်များ၏စားသောက်ချိန်ဖြစ်သော အရုဏ်တက်မှစ၍ မွန်းတည့် တိုင်အောင် ကာလကို ဟော၏။ ယာဝ-ကာလော အဿာတိ ယာဝကာလိကံ၊ ယာဝကာလိကံ-မွန်းတည့် ကာလတိုင်အောင် (စားရာကာလ)ရှိသော ဝတ္ထု၊[ဒ္ဒီကာဝိဂ္ဂဟ၊]"ယာဝကာလံ-စားချိန်ကာလရှိသလောက်+ပရိဘုဥ္ဇိတမ္ပိတိ ယာဝကာလိကံ"ဟုလည်း တနည်းပြုပါ။

ယာမကာလိကံ။ ။ယာမကာလော အဿာတိ ယာမကာလိကံ-ညဉ့်၏ နောက်ဆုံးယာမ်ဟူသော သုံးဆောင်ရာကာလရှိသော အဖျော်ရည်၊ "ယာမ-

အနုလောမ ဖျော်ရည်များ

၈၇။ သာနုလောမာနိ ဣညာနိ၊ ဌပေတွာ ဖလဇော ရသော။
မဓုက ပုပ္ဖမညြတ္၊ သမ္ဘော ပုပ္ဖရသောပိ စ။

၈၈။ သမ္ဘပတ္ထရသော စေဝ၊ ဌပေတွာ ပဏ္ဏဘာဂဇံ။
သိတောဒမဒ္ဒိတောဒိစ္စ-ပါကော ဝါ ယာမကာလိကော။

၈၇-၈။ သာနုလောမာနိ၊စပါးအားလျော်သော သီးကြီး ၉-လုံး,ပဲတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော။ဣညာနိ၊ စပါးသီးတို့ကို။ဌပေတွာ၊ ချန်ထား၍။ ဖလ-ဇော၊ အသီးမှဖြစ်သော။ ရသော၊ အရည်သည်ရင်း။(ယာမကာလိကောဋ္ဌ-စပ်၊) မဓုကပုပ္ပ၊ သစ်မည်စည်ပွင့်ကို။ အညြတ္၊ ကြဉ်၍။ သမ္ဘော၊ အလုံးစုံ သော။ ပုပ္ဖရသောပိ စ၊ အပွင့်အရည်သည်ရင်း။ ပဏ္ဏဘာဂဇံ၊ ကျက်သော ဟင်းရွက်မှဖြစ်သော ဟင်းရည်ကို။ ဌပေတွာ၊ ချန်ထား၍။ သမ္ဘပတ္ထရသော စေဝ၊ အလုံးစုံ အရွက်ရည်သည်ရင်း။ သိတောဒမဒ္ဒိတော၊ ရေအေး၌ နယ်အပ် ဖျော်အပ်သည်။ (သမာနော ဝါ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။) အာဒိစ္စပါကော-နေပူ၌ ကျက်ခြင်းရှိသည်။ (သမာနော ဝါ၊ ဖြစ်သော်ရင်း။) ယာမကာလိ ကော၊ ယာမကာလိကတည်း။ဝါ၊နောက်ဆုံးညဉ့်ယာမ်ကာလ ဟူသော သုံး ဆောင်ရာ ကာလရှိသော သောက်ဖွယ်တည်း။(ဝိ ၃-၃၄၄၊ ဝိ ဋ ၃-၃၈၃)

ကာလံ-ညဉ့်ယာမ်ကာလ၌၊ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံတိ ယာမကာလိကံ”ဟုလည်း တနည်း ပြုပါ။ ဤယာမကာလိက ဖျော်ရည် ၈-ပါးကို ပါတိမောက်ဘာသာ ဋီကာ၌ ပြထားပြီ။ ဤ ၈-ပါးကို မူလအဖျော်ရည်များဟု မှတ်ပါ။

သာနုလောမာနိ။ ။“ထန်းအုန်း ၂-ကွဲ၊ ပိန္နဲ ၂-စုံ၊ ဗူးဖရုံ၊ မှတ်တုံ ၃-သခွါး”နှင့်အညီ ထန်း၊ အုန်း၊ အိမ်ပိန္နဲ၊ တောင်ပိန္နဲ၊ ဗူး၊ ဖရုံ၊ သခွါးပြုတ်၊ သခွါးကြော်၊ သခွါးဆစ် ဤ ၉-လုံးကို အသီးကြီး ၉-လုံးဟု ခေါ်၏။ စပါးမှုဖြစ်သော ဆန်နှင့်တူရကား ဣညာနုလောမတို့တည်း။ ပဲ ဟူသမျှလည်း ဣညာနုလောမပင်တည်း။ ထိုအနုလောမဖြစ်သော အသီးကြီး ပဲတို့နှင့်တကွ

ဖြစ်သော စပါးတို့ကို "သာနုလောမာနိ ဣညာနိ ဌပေတွာ"ဟု ဆိုသည်။ ထိုစပါး၊ ပဲ၊ အသီးကြီးတို့မှာ ယာဝကာလိကဖြစ်သောကြောင့် ယာမကာ-လိကဌ် မသွင်းပဲချန်ထားရသည်။

ဒ္ဒီကာသစ်။ ။တာလ နာဠိကေရပနသ လဗုဇအလာဗု ကုမ္ဘဏ္ဍ ပုဿဖလ-တိပုသ ဋ္ဌောလ်ုက ဖလာနိတိ နဝ မဟာဖလာနိ၊ သဗ္ဗဉ္ဉု အပရဏ္ဏံ သတ္တ ဣညာနံ အနုလောမေန္တိတိ သဟ အနုလောမေဟိတိ သာနုလောမာနိ၊ သာနုလောမ-ဣညာနံ ပန် ရသော ‘ယာဝကာလိကော။

ဖလဏော ရသော။ ။ထိုအနုလောမနှင့်တကွ စပါးမျိုးမှဖြစ်သောအသီး ရည်ကို ကြည့်၍ အသီးမှဖြစ်သောအရည် (အသီးရည်) ဟူသမျှသည် ယာမ-ကာလိကတည်း။ ဤစကားဌ် မန်ကျည်းသီးဖျော်ရည်၊ ရှောက်သီး လိမ္မော်သီး ဖျော်ရည်များပါဝင်သည်။

ပုပ္ဖရသောပိ စ။ ။သစ်မည်စည်ပွင့်ရည်မှ တပါးသော အပွင့်ရည်ဟူသမျှ သည် ယာမကာလိကတည်း။ [သစ်မည်စည်ပွင့်ကိုကား အရက်ချက်ရာ၌ အသုံး ပြုနိုင်သောကြောင့် ပယ်ဟန့် တူသည်။]

သမ္ဗပတ္တရသော။ ။ဟင်းချက်ထားအပ်သော ယာဝကာလိကအရွက်ရည် ဟူသော ဟင်းရည်ကို ကြည့်၍ အလုံးစုံသော အရွက်ရည်သည် ယာမကာလိက တည်း။

သိတောဒ။ပေ။ပါဒေါ ဝါ။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော ယာမကာလိက အသီးအပွင့် အရွက်များကို ဖျော်ရည်လုပ်သောအခါ ရေအေးဖြင့်နယ်၍ (စိမ်၍) သော်-လည်းလုပ်နိုင်၏။ (တနည်း) နေပူလှန်း၍သော်လည်း လုပ်နိုင်၏။ မီးဖြင့်ကား "မချက်ကောင်း"ဟူလို။ ထို့ကြောင့် မီးဖြင့်ချက်ထားသော လိမ္မော်ရည်စသည် များကို ဆရာတို့သည် ယာမကာလိကအဖြစ်ဖြင့် သုံးတော် မမူကြ။ အဆီဖြစ် အောင်ချက်၍ ထိုအုဆီရည်၏ အစက်အနည်းငယ်ကို သကြားရည်ဖြင့်ရောကာ လမနုစ် (ဘိလပ်ရည်) လုပ်ရာ၌ကား အမ္ဗောဟာရိက-ဟု ယူကြသည်။ ထိုဖျော် ရည်အားလုံးကို ကိုယ်တိုင် မ့စိမ်၊ မစစ်ရ။လူသာမဏေတို့က အ့ုမှုန် အဖတ်မပါ

သတ္တာဟကာလိကမျှား

၇၉။ သပ္ပိနောနီတတေလာနိ၊ မဒုဖာဏိတမေဝ စ။
သတ္တာဟကာလိကာ သပ္ပိ၊ ယေသံ မံသ-မဝါရိတံ။

၇၉။ သပ္ပိနောနီတတေလာနိ၊ ထောပတ်, ဆီဦး ,ဆီတို့သည်ရင်း။ မဒု-ဖာဏိတမေဝ စ၊ ပျားရည် တင်လဲသည်ရင်း။ သတ္တာဟကာလိကာ၊ သတ္တာ-ဟကာလိကတို့မည်၏။ ဝါ၊ ၇-ရက်ကာလဟူသော သုံးဆောင်ရုကာလရှိသော အာဟာရတို့မည်၏။ ယေသံ၊ အကြင်နွားစသော သတ္တဝါတို့၏။ မံသံ၊ အသားကို။ အဝါရိတံ၊ မတားမြစ်အပ်။ (တေသံ၊ ထိုအပ်သော အသားရှိသော နွားစသော သတ္တဝါတို့၏။) သပ္ပိ၊ ထောပတ်သည်။ (သပ္ပိ၊ သပ္ပိမည်၏။) (ဝိ ၁-၃၆၃၊ ဝိ ၂-၁၁၉၊ ဝိ ၃-၂၉၁)

အောင် စစ်ပြီးမှ အကပ်ခံရကြောင်းကိုရင်း၊ ရေသောက်သကဲ့သို့ မှတ်သိပ်ဆာလောင်မှု သောက်ကောင်းကြောင်းကိုရင်း သိတိုပြုပါ။

မှတ်ချက်။ ။လာဘ်ရှက်ဟူသော ပတ္တသည် လာဘ်သုပ် ခါဒနီယအဖြစ်ဖြင့် စားလေ့ရှိသော ယာဝကာလိကအရှက်တည်း။ အခြောက်လှန်းထားသော်လည်း ရေနွေးဖြင့် ဖျော်လိုက်သောအခါ လာဘ်စိုနှင့် မထူးပြီ။ ထို့ကြောင့် သီတောဒမဒ္ဒိတလည်း မဟုတ် အာဒိစ္စပါကလည်း မဟုတ်သော မီးဖြင့် ကျိုချက်အပ်သော လာဘ်ရည်ကို ပါနကအဖြစ်ဖြင့် မအပ်ဟူ၍ မှတ်ပါ။

သတ္တာဟကာလိကာ။ ။သတ္တာဟကာလော ယေသံတိ သတ္တာဟကာလိ-ကာ-သုံးဆောင်ဖို့ရာ ၇-ရက်ကာလရှိသော အာဟာရတို့။ "သတ္တာဟကာလံ-၇-ရက်ကာလပတ်လုံး+ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာတိ သတ္တာဟကာလိကာ" ဟူလည်းတနည်းပြုပါ။

ယေသံ မံသ-မဝါရိတံ။ ။သပ္ပိ၊ နဝနီတ စသော သတ္တာဟကာလိကတို့၏ သရုပ်ကိုပြလိုရှိ "သပ္ပိ ယေသံ မံသ-မဝါရိတံ" ဟု မိန့်သည်။ နွားကဲ့ စသော အကြင် သတ္တဝါတို့၏အသားကို "မအပ်" ဟု မတားမြစ်အပ်။ အပ်သောအသား

တေလ, မဓု, ဖာဏိတသရုပ်

၉၀။ တေလံ တိလဝသေရဏ္ဍ-မဓုသာသပသမ္ဘဝံ။
ခုဒ္ဒါဘမရမဓုကရိ-မက္ခိကာဟိ ကတံ မဓု။
ရသာဒိ ဥစ္ဆုဝိကတိ၊ ပဏ္ဏာပဏ္ဏာ စ ဖာဏိတံ။

၉၀။ တိလဝသေရဏ္ဍမဓုသာသပဘာမ္ဘဝံ၊ နှမ်း,သားငါးအဆီ, ကြက်ဆူ စေ့, သစ်မည်စည်စေ့, မုန့်ညင်းစေ့တို့မှ ဖြစ်ခြင်းရှိသော်ဆိသည်။ တေလံ၊ တေလမည်၏။ ခုဒ္ဒါဘမရမဓုကရိမက္ခိကာဟိ၊ ပျားငယ်, ပျားပိတုန်းကြီး, အတံတို့၌ ပျားအုံပြုတတ်သော ယင်ပျားတို့သည်။ ကတံ၊ ပြုအပ်သောပျား ရည်သည်။ မဓု၊မဓုမည်၏။ ပဏ္ဏာ စ၊ အဖတ်မပါပဲ ချက်အပ်သည်မှုလည်း ဖြစ်သော။အပဏ္ဏာ စ၊ မချက်အပ်သည်မှုလည်းဖြစ်သော။ ရသာဒိ၊ ကြံရည် အစရှိသော၊ ဥစ္ဆုဝိကတိ၊ ကြံမှုအထူးပြုအပ်သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ် သည်။ဖာဏိတံ၊ဖာဏိတမည်၏။ (ဝိ ၁-၃၆၃၊ ဝိ ၂-၁၁၉၊ ဝိ ၆ ၂-၂၉၃-၄)

ရှိသော ထိုသတ္တဝါအမတို့၏ နှိုရည်မှုဖြစ်သော ထောပတ်ကို ဤသတ္တာဟာ-ကာလိကအရာ၌ "သပ္ပိ"ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။မအပ်သော အသားရှိသော လူမိန်းမ မြင်းမစသည်တို့၏ နှိုရည်မှုဖြစ်သော ထောပတ်သည် အပ်၏။ သုံးစဲ့ကောင်းပါ၏။သို့သော် ၃-ရက် လွန်လျှင် ဒုက္ခဋ္ဌဟု (၁၀၀) ဂါထာ၌ ပြမည်ဖြစ်သောကြောင့် နိဿဂ္ဂိပါစိတ် အာပတ်သင့်စေနိုင်သော ထောပတ်ကိုသာ ဤဂါထာ၌ပြထားသည်ဟုမှတ်ပါ။ [အကပ္ပိယမံသသပ္ပိနောပိ (မအပ်သော အသားရှိသော သတ္တဝါ အမတို့၏ ထောပတ်၏လည်း။) ကပ္ပိယသမ္ဘဝေ၊ (အပ်သည်၏ အဖြစ်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းရှိပါ သော်လည်း။) တတ္ထ သတ္တာဟာတိက္ကမေ ဒုက္ကဋသ္သ ဝတ္ထုမာနုတ္တာ နိဿဂ္ဂိယ-ဝတ္ထုမေဝ စေတ္ထ ဒဿေတုံ ယေသံ မံသမဝါရ်တန္တိ ဝုတ္တံ-ဋီကာသစ်။]

တေလံ။ပေ။သမ္ဘဝံ။ ။နဝနီတသည် ထောပတ်ကဲ့သို့ အပ်သောအသားရှိ သော သတ္တဝါမှုဖြစ်သောကြောင့် သပ္ပိနှင့် သဘောတူရကား အထူးမပြတော့ပဲ

တေလ၏ သရုပ်ကို ပြလိုသောကြောင့် "တေလံ" စသည်ကို မိန့်သည်။ နှမ်းဆီ၊ သား ငါးတို့၏အဆီ၊ ကြက်ဆူဆီ သစ်မည်စည်ဆီ၊ မုန်ညင်းဆီ ဤဆီမျှားသည် တေလမည်၏။ [ယခုခေတ် အသုံးများသော ပဲဆီ၊ ယခုခေတ်ပေါ်နေသော သစ်ရက်ဆီမျှားလည်း ဤတေလ၌ သွင်းယူသင့်သည်။]

ခုဒ္ဒါ။ပေ။မဓု။ ။မဓု၏သရုပ်ကိုပြသော ၂-ပါဒတည်း။ (သစ်ခေါင်း ပျားငယ်ကို ခုဒ္ဒမဓုဟုဆိုရ၏၊ ပျားပိတုန်း (ပျားကြီး)ကို ဘမရဟုဆိုရ၏၊ သစ်ကိုင်းဒုတ်တံတို့၌ အုံစွဲသော ပျားအလတ်ကို မဓုကရိမက္ခိကာဟုဆိုရ၏ ခေါ်၏။ ဤသို့ ပျား ၃-မျိုးသည် ယခုခေတ်၌လည်း ထင်ရှား၏။ ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ၌လည်း "မဓုကရိဟိ နာမ မဓုမက္ခိကာဟိ၊ ခုဒ္ဒကမက္ခိကာဟိ၊ ဘမရမက္ခိကာဟိ စ ကတံ မဓု" ဟု ပျား ၃-မျိုးပင် ပြထား၏။ ဤဋီကာ-ဟောင်း၌ ပျား ၃-မျိုးပင် ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ကား "ခုဒ္ဒ၊ ဘမရ ပျား-၂-မျိုးသာပြု၍ မဓုကရိမက္ခိကာကို ထို ၂-မျိုး၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဆိုသွားလေသည်မှာ အဋ္ဌကထာနှင့် မညီ။

ရသာဒိ။ပေ။ဖာဏိတံ။ ။ဖာဏိတ၏သရုပ်ကို ပြသော ၂-ပါဒတည်း။ ရသာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် "ဂုဠော စ ဖာဏိတံ ခဇ္ဇော" စသည်ဖြင့် အဘိဓာန် (၄၆၂)၌လာသော ကြံမှုဖြစ်သော အရသာအားလုံးကို ယူပါ။ [ဥစ္ဆုဝိကတိ၊ ကြံမှုဖြစ်သော အထူးပြုအပ်သော စားဖွယ် သောက်ဖွယ်။]

ပဏ္ဏာ-ပဏ္ဏာ စ။ ။ကြံရည်သည် အဖတ်မပါလျှင် မချက်အပ်သည်ဖြစ်စေ ချက်အပ်သည်ဖြစ်စေ သတ္တာဟာကာလိကဖြစ်သော ဖာဏိတပင်တည်း။ ဂုဠ (သကာခဲ ကြံသကာ) စသည်ကား ချက်အပ်ပြီးသော ပဏ္ဏချည်းသာတည်း။ [ရှေးခေတ်က ဥစ္ဆုဝိကတိကိုသာ ဖာဏိတဟု ယူရသော်လည်း ယခုခေတ်၌ ထန်းမှုဖြစ်သော ထနန်းရည်၊ ထန်းလျက်၊ သကာ၊ နယ်နှ စသော သောက်-ဖွယ် စားဖွယ်မျှားသည် ဖာဏိတပင်တည်း။]

ချက်ကောင်း, မချက်ကောင်း

၉၁။ သဝတ္ထုပဏ္ဏာ သာမံ ဝါ၊ ဝသာ ကာလေ အမာနုသာ။
အညေသံ နုပဓေ ဝတ္ထုံ၊ ယာဝကာလိကဝတ္ထုနံ။

၉၁။ ကာလေ၊နုံနက်အခါ၌။ သာမံ ဝါ၊ကိုယ်တိုင်သော်၎င်း။(ပရေဟိ ဝါ၊ သူတပါးတို့သည်၎င်း။)သဝတ္ထုပဏ္ဏာ၊ ဝသာ၏တည်ရာအသားနှင့်တကွ ချက်အပ်သော။အမာနုသာ၊လူဆီမှတပါးသော။ဝသာ၊အဆီသည်။(သတ္တာ ဟကာလိကာ သတ္တာယ่ကာလိကတည်း။)အညေသံ၊ သားငါးအဆီမှတပါး ကုန်သော။ယာဝကာလိကဝတ္ထုနုံ၊ ယာဝကာလိကဖြစ်သော တည်ရာဝတ္ထုရှိ ကုန်သော ဆေးပတ်အစရှိသည်တို့၏။ ဝတ္ထုံ၊ နွားနို့စသောဝတ္ထုကို၊ နုပဓေ။ ကိုယ်တိုင်မချက်ရာ။ (ဝိ ၃-၂၉၁-၂၊ ဝိ ၆ ၂-၂၈၉၊ ကခ်ါ ၆-၁၈၁)

သဝတ္ထု။ပေ။**အမာနုသာ**။ ။"တိလဝသေရဏ္ဍ" ဟူသော စကားရပ်၌ ဝသာနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်ကိုပြသော ၂-ပါဒတည်း။ လူ၏အဆီမှ တပါးသော "အစ္ဆဝသာ-ဝံ(ဝက်ဝံ)၏ အဆီ၊ မစ္ဆဝသာ သုသူကဝသာ(မကာရ်း၏အဆီ)၊ သူကရဝသာ၊ဂဒြဘဝသာ"ဟူသော ဤ ၅-မျိုးတို့၏အဆီသည် ဝသာမည်၏။

ထိုသားဆီ ငါးဆီကို"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဍုဝသာနိ ဘေသဇ္ဇာနိ။ ပေ။ ကာလေ.ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတံ-နုံနက်၌ ကိုယ်တိုင် အကပ်ခံအပ်၊ ကာလေ နိုပဂ္ဂံ-နုံနက်၌ ကိုယ်တိုင်ချက်အပ်၊ ကာလေ သံသဋ္ဌံ-နုံနက်၌ အဖတ်နှင့် အဆီမရောအောင် ကိုယ်တိုင် စပ်အပ်သည်ကို၊ တေလပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိတုံ-ဆီကို သုံးဆောင်နည်းဖြင့် သုံးဆောင်ဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ [မဟာဝါပါဠိတော် ဘေသဇ္ဇ-ကွန္ဓက။]

ဤသို့ ကိုယ်တိုင်အကပ်ခံ၍ ချက်နိုင်ဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့် ဝသာအခိုက်တုန်းက အသားဖတ်တည်းဟူသော ဝတ္ထုပါရှိသော ယာဝကာ-လိကဖြစ်သော်လည်း ထိုဝတ္ထုတို့နှင့်တကွ ကိုယ်တိုင်သော်လည်း ချက်နိုင်၏။ [ဝါသဒ္ဒါဖြင့် အကပ်ခံပြီးနောက် သူတပါးကိုသော်လည်း အချက်ခိုင်းနိုင်၏-ဟု အဝုတ္တဝိကပ္ပနတ္ထ အနက်ကို ယူပါ။]

မှတ်ချက်။ ။အစ္ဆသည် အသားကြီး ၁၀-ပါးဌ ပါဝင်သော မအပ်သော အသားရှိသောသတ္တဝါတည်း။ထိုအစ္ဆဝသာဖြင့် လူ၏အဆီမှတပါးသော မအပ်သော အသားရှိသော သတ္တဝါအားလုံးတို့၏အဆီကို ယူနိုင်သည်။မစ္ဆဝသာဖြင့် အပ်သော အသားရှိသော ကြက်၊ဌက်၊နွားဟု ကျဲအစရှိသောသတ္တဝါတို့၏အဆီကို ယူနိုင်သည်။ [ဝသာ အစ္ဆာဒီနံ အကပ္ပိယာနံ၊ သူကရာဒီနံ ကပ္ပိယာနဉ္စ သတ္တာနံ ဝသာ-ဋီကာသစ်။] ထိုကြောင့် ယခုအခါ အားနည်းသော စာသင်သား တို့သည် ဆေးအဖြစ်ဖြင့် ညနေပိုင်းဌ ဗာလီတို့နှင့်မရောသော အသားဖတ် မပါအောင် စစ်ပြီးသော ငါးကြီးဆီ၊ကြက်ဆီစစ်စစ်ကို သုံးနိုင်ပါသည်။

အညေသံ နပစေ ဝတ္ထုံ။ ။ဝသာအဆီဌ ယာဝကာလိကဖြစ်သော ဝသာကို သီးခြား ခွင့်ပြုတော်မူချက်ကြောင့် ကိုယ်တိုင် ချက်ကောင်းသော်လည်း ယာဝကာလိကဝတ္ထုမှုဖြစ်သော ထောပတ် ဆီဦးတို့၏ ဝတ္ထုဖြစ်သော ယာဝ-ကာလိက ခီရ၊ ဒဓိတို့ကိုကား ကိုယ်တိုင် မချက်ကောင်း။ ချက်လျှင် သာမံပါက ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၍ ထို ထောပတ်၊ ဆီဦး၊ ဆီတို့လည်း စားဖို့ရာ မအပ်တော့ဟု မှတ်ပါ။

ယာဝကာလိကဝတ္ထုနံ။ ။ယာဝကာလိက်+ဝတ္ထု ယေသံတိ ယာဝကာလိ-ကဝတ္ထု-ယာဝကာလိကဖြစ်သော တည်ရာဝတ္ထုရှိသော ထောပတ်၊ ဆီဦးတို့။ ထို ယာဝကာလိကဝတ္ထုရှိသောထောပတ်၊ ဆီဦးတို့၏ဝတ္ထုဟူသည် ခီရ၊ ဒဓိတို့ တည်း။ ထို ဝတ္ထုတို့ကို ကိုယ်တိုင်ချက်လျှင် သာမံပါကဖြစ်ကြောင့် ထို ထောပတ်ကို ဆွမ်း စသော အာမိသနှင့် ရော၍ မစားကောင်း။ နို့ရည်စသော ဝတ္ထုနှင့်တကွ ချက်အပ်သောကြောင့် ညနေမှစ၍ နောက်ရက်တို့ဌ ထိုထောပတ်သည် မအပ်တော့။ ထိုနေ့နံနက်ဌသော်မှလည်း မအပ်။

ယာဝဇီဝိက အမြစ်များ

၉၂။ ဟလိဒ္ဒိ သိင်္ဂိဝေရ၊ ဝစတ္တံ လသုဏံ ဝစာ။
ဥသီရံ ဘဒ္ဒမုတ္တာ-တိဝိသာ ကဋုရောဟိဏီ။
ပဋ္ဌမူလာဒိကာ-ပိ၊ မူလံ တံ ယာဝဇီဝိကံ။

၉၂။ ဟလိဒ္ဒိ၊ နန္နင်းသည်ရင်း။ သိင်္ဂိဝေရ၊ ချင်းသည်ရင်း။ ဝစတ္တံ၊ ဆိတ်ဖူးသည်ရင်း။ လသုဏံ၊ ကြက်သွန်ဖြူသည်ရင်း။ ဝစာ၊ လင်းလေသည်ရင်း။ ဥသီရံ၊ ပန်းရင်းသည်ရင်း။ ဘဒ္ဒမုတ္တာ၊ နွားမြေရင်းသည်ရင်း။ အတိ-ဝိသာ၊ တိဝုသ်သည်ရင်း။ ကဋုရောဟိဏီ၊ ကုလားဆောင်းမေးခါးသည်ရင်း။ ပဋ္ဌမူလာဒိကံ၊ ပဋ္ဌမူလအစရှိသော။ မူလာ-ပိ၊ အမြစ်သည်ရင်း။ တံ၊ ထို အလုံးစုံသည်။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကတည်း။ ဝါ၊ အသက်အပိုင်းအခြား တိုင်အောင် သုံးဆောင်ရာ ကာလရှိသောအမြစ်တည်း။ (ဝိ ၃-၂၉၂၊ စိ ဋ္ဌ ၃-၉၉)

ယာဝဇီဝိကံ။ ။ယာဝဇီဝံ အာယု အတ္ထိတိ ယာဝဇီဝိကံ၊ အာယု၊ထိုဝတ္ထု၏။ ဝါ၊ ထိုအစာ၏။ ယာဝဇီဝံ၊ အသက်၏ အပိုင်းအခြားသည်။ အတ္ထိ ဣတိ ယာဝဇီဝိကံ-အသက်၏ အပိုင်းအခြားဟူသော သုံးဆောင်ရာ ကာလရှိသော အစာ(ဝတ္ထု)"တကြိမ်အကပ်ခံထားပြီးလျှင်တသက်လုံးစားနိုင်သောအစာ" ဟူလို။

သိင်္ဂိဝေရ။ ။ချင်း(ဂျင်း)ကို ယာဝဇီဝိက-ဟု ဆိုရာ၌ လက်သုပ်လုပ်ဖို့ရန် အချဉ်စိမ်ထားသော ချင်းမဟုတ်။ နဂိုသဘောအတိုင်း ငရုတ်သီးကဲ့သို့ ပူစပ်သော အရသာရှိသော ချင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထိုယာဝဇီဝိက အာဟာရတို့သည် မကျန်းမမာ၍ ထိုအာဟာရနှင့် သင့်တော်သော ရောဂါရှိမှသာ ဆေးအဖြစ်ဖြင့် သုံးကောင်းသော အာဟာရများ ဖြစ်ကြသည်။ နောက် (၉၈) ဂါထာ၌ "သတိ ပစ္စယေ ဝိကာလေ၊ ကပ္ပတေ ကာလိကတ္တယံ"ဟူအကြောင်းရှိမူ သုံးစားကောင်းကြောင်းကို ဆိုလိမ့်မည်။

ယာဝဇီဝိက အသီးများ

၉၃။ ဗိဋ္ဌင်္ဂံ မရိစံ ဂေါဋ္ဌဖလံ ပိပ္ပလိ ရာဇိကာ။
တိဖလေ=ရဏ္ဍကာဒီနံ၊ ဖလံ တံ ယာဝဇီဝိကံ။

၉၃။ ဗိဋ္ဌင်္ဂံ၊ အိပ်မွေ့သီးသည်ရင်း။ မရိစံ၊ ငရုတ်သီးသည်ရင်း။ ဂေါဋ္ဌ-ဖလံ၊ သမင်စာသီးသည်ရင်း။ ပိပ္ပလိ၊ ပိတ်ချင်းသီးသည်ရင်း။ ရာဇိကာ၊ မုန်ညင်း သီးသည်ရင်း။ တိဖလေ=ရဏ္ဍကာဒီနံ၊ ကနုဝိ၊ ကြက်ဆူ အစရှိသည်တို့၏။ ဖလံ၊ အသီးသည်ရင်း။ တံ၊ ထိုအလုံးစုံသောအသီးသည်။ ယာဝ-ဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကတည်း။ ဝါ၊ အသက်အပိုင်းအခြားတိုင်အောင် သုံးဆောင်ရာ ကာလရှိသော အသီးတည်း။ (ဝိ ၃-၂၉၃၊ဝိ ဋ ၃-၁၀၂၊၃၇၂-၃)

ည ချင်းသုပ်။ ။ယခုခေတ်၌ သံဃာတော်တို့အား အချို့အရပ်၌ကပ်လေ့ရှိသော ညချင်း (ဂျင်း) သုပ်ကား ကြက်သွန်၊ ဆီ၊ ဆား၊ ချင်းများကိုတခုစီ ကြည့်လျှင် သတ္တာဟာကာလိကနှင့် ယာဝဇီဝိကချည်းဖြစ်၍ "အပ်၏"ဟု ထင်ဖွယ် ရှိ၏။ သို့သော် ချင်းကို (ပင်ကိုယ်အကြမ်းအတိုင်း မဟုတ်ပဲ)စားကောင်းအောင် ပြုပြင်ကာ လက်သုပ်တမျိုးဖြစ်အောင် စီမံထားသဖြင့် "ယာဝ-ကာလိကခဲဘွယ်တွင် ပါဝင်နေပြီ"ဟု ဆရာတို့ ယူကြ၏။ "ယာဝကာလိက မဟုတ်"ဟု ငြင်းစေကာမူ ထိုချင်းသုပ်ကြောင့် ကင်းပျောက်မည့် ရောဂါရှိမှ စားကောင်းမည်။ အကြောင်းမဲ့ဖြစ်စေ မွတ်သိပ် ဆာလောင်၍ဖြစ်စေ စားလျှင်ကား မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ လွတ်လပ်ခွင့် မရချေ။ အကပ်ခံလျှင် ဒုက္ခ၌၊ မျိုတိုင်း မျိုတိုင်း ဒုက္ခဒုံးများစွာ မုချသင့်ရတော့မည်။

[ကဲခံ်ါ] ယာမကာလိကာဒီနိ အာဟာရတ္ထာယ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟကအဗ္ဗောဟာရေ-သု။ ပေ။ ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ယာမကာလိကာဒီနိ သတိ ပစ္စယေ (ပိပါသ-အကြောင်း ဂေလညအကြောင်း ရှိလသော်)ပရိဘုဉ္ဇန္တိ။ ပေ။ အနာပတ္တိ။

ယာဝဇီဝိက အရှက်မျှား

၉၄။ ကပ္ပါသနိမ္မကုဋ္ဌ- ပဒ္ဓောလသုလသာဒိနံ။
သူပေယျပဏ္ဍံ ဝဇ္ဇေတ္ဝာ၊ ပဏ္ဍံ တံ ယာဝဇီဝိကံ။

၉၄။ သူပေယျပဏ္ဍံ၊ ဟင်း၏အစီးအပ္ပါးဖြစ်သော ဟင်းရှက်ကို။ ဝါ၊ ဟင်းချက်၍ စားကောင်းသောအရှက်ကို။ ဝဇ္ဇေတ္ဝာ၊ ကြဉ်၍။ ကပ္ပါသနိမ္မ-ကုဋ္ဌဇပဒ္ဓောလသုလသာဒိနံ၊ ဝါ, တမာ, လက်ထုတ်, ပြုံးတား, ရုံး အစရှိသည်တို့၏။ ယံ ပဏ္ဍံ၊ အကြောင်အရှက်သည်။ အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ တံ၊ ထိုအရှက်သည်။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကတည်း။ ဝါ၊ အသက်အပိုင်းအခြားတိုင်အောင် သုံးဆောင်ရုကာလရှိသော အရှက်တည်း။ (ဝိ ၃-၂၉၂-၃၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၀၁-၃၂၂-၃)

သူပေယျပဏ္ဍံ။ ။သူပသာ-ဟင်းရည်၏+ ဟိတံ-စီးပ္ပါးတည်း၊ သူပေယျံ-ဟင်းရည်၏ စီးပ္ပါး၊ သူပေယျံ စ+တံ+ပဏ္ဍံ စာတိ သူပေယျပဏ္ဍံ-ဟင်းချက်၍ စားကောင်းသောအရှက်။

မှတ်ချက်။ ။ဟင်းချက်စားကောင်းသောအရှက်ကို ကြဉ်၍ ကြင်းသော အရှက်မျှားကို "ယာဝဇီဝိက" ဟု ဆိုသောကြောင့် မန်ကျည်းရှက် ကင်ပွန်းရှက် ပြည်ပန်းချိုရှက် အစရှိသော အရှက်တို့၌ နှုသော(မနုမရင့်တချို)အရှက်ကိုသာ ဟင်းချက်၍ စားလေ့ရှိသောကြောင့် ရင့်သောအရှက်ကို "ယာဝဇီဝိက" ဟု ယူရသည်။ ထို့ကြောင့် ညနေအခါ၌ သင့်မြတ်သောရောဂါရှိလျှင် ထန်းလျက်ရည် စသည်နှင့်ကျိုး၍ သောက်နိုင်သည်။

အစေးအခံနှင့်ဆားစသည်

၉၅။ ဌပေတ္ဝာ ဥစ္ဆုနိယျာသံ၊ သရသံ ဥစ္ဆုဇံ တစံ။
နိယျာသောစ တစော သပ္ပေါ၊ လောဏံ လောဟံ သိလာတထာ။

၉၆။ သုဒ္ဓသိတ္ထဥ္စ သောဝါလော၊ ယဉ္စ ကိဉ္စိ သုဗျာပိတံ။
ဝိကဋ္ဌာဒိပ္ပဘေဒဉ္စ၊ ဥတုတ္ထံ ယာဝဇီဝိကံ။

၉၅-၆။ ဥစ္ဆုနိယျာသံ၊ ကြံအစေးကိုဝင်း။ သရသံ၊ အရည်နှင့်တကွဖြစ်သော။ ဥစ္ဆုဇံ၊ ကြံမှ ဖြစ်သော။ တစံ၊ အခံကိုဝင်း။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထား၍။ သပ္ပေါ၊ အလုံးစုံသော။ နိယျာသော စ၊ အစေးကိုဝင်း။ တစော၊ အခံ အခေါက်ကိုဝင်း။လောဏံ၊ဆားကိုဝင်း။ လောဟံ၊သံကိုဝင်း။ ဝါ၊ကြွေးကိုဝင်း။ သိလာ၊ ကျောက်ကိုဝင်း။ တထာ၊ ထိုမျှတပါ။သုဒ္ဓသိတ္ထဥ္စ၊ပျားရည်မဖက် သက်သက်သော ပျားဖယောင်းကိုဝင်း။ သောဝါလော၊မှော်ကိုဝင်း။ သုဗျာပိတံ၊ကောင်းစွာ မီးလောင်စေအပ်ပြီးသော။ယဉ္စ ကိဉ္စိ၊အမှတ်မထား စာပါးပါးသော ပြာ, မီးသွေးကိုဝင်း။ဝိကဋ္ဌာဒိပ္ပဘေဒဉ္စ၊ မဟာဝိကဋ္ဌဆေး အစရှိသော အပြားရှိသော။ ယဉ္စ ကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော သစ်အု စသည်ကိုဝင်း။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကဟူ၍။ ဥတုတ္ထံ၊သိထိုက်၏။ (ဝိ ၃-၂၆၂-၃ ၅-၈၊ ဝိ ဋီ ၂-၂၆၅၊ ဝိ ဋီ ၃-၁၀၁)

ယဉ္စ ကိဉ္စိ သုဗျာပိတံ။ ။ကောက်ပဲတို့မှဖြစ်သော အစာနှင့် အသားအရိုးပင် ဖြစ်စေကာမူ ကောင်းကောင်း မီးလောင်စေအပ်ပြီးဖြစ်၍ ကျွမ်းနေလျှင် (မီးသွေးခဲဖြစ်နေလျှင် ပြာဖြစ်နေလျှင်) ယာဝဇီဝိကတည်း။

ဝိကဋ္ဌာဒိပ္ပဘေဒဉ္စ။ ။"မဟာဝိကဋ္ဌဆေး" ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ကျင်ကြီး၊ မြေညက်၊ ကျင်ငယ်၊ ပြာ အစရှိသော အလုံးစုံသည်လည်း ယာဝ-ဇီဝိကတည်း။ အာဒီသဒ္ဒါဖြင့် ကန္ဓခါဒနီယ (အအုခဲတွယ်) စသည်၌ ပြအပ်ခဲ့သော ဟင်းချက်၍ မရကောင်းသော သစ်အု သစ်မြစ် သစ်ပင့် အမျှန့်တို့ကို ယူပါ။

ယာဝဇီဝိ၏လက္ခဏာ

၉၇။ မူလံ သာရံ တစော ဖေဂ္ဂု၊ ပဏ္ဏံ ပုပ္ဖံ ဖလံ လတာ။
အာဟာရတ္ထ-မသာခေန္ဒံ၊ သဗ္ဗံ တံ ယာဝဇီဝိကံ။

၉၇။ အာဟာရတ္ထံ၊အာဟာရ၏ကိစ္စကို။အသာခေန္ဒံ၊မပြီးစေနိုင်သော။ မူလံ၊ အမြစ်သည်ရင်း။သာရံ။အနှစ်သည်ရင်း။["သာရော"ဟု ဆိုလိုလျက် "သာရံ"ဟု လိင်္ဂစိပလ္လာသဖြင့် ဆိုသတတ်။] တစော၊ အခွံအခေါက်သည်ရင်း။ဖေဂ္ဂု၊ အကာသည်ရင်း။ပဏ္ဏံ၊ အရွက်သည်ရင်း။ ပုပ္ဖံ၊အပွင့်သည်ရင်း။ ဖလံ၊ အသီးသည်ရင်း။ လတာ၊ နွယ်သည်ရင်း။ တံ သဗ္ဗံ၊ ထိုအလုံးစုံသည်။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကတည်း။ (ဝိ ၃-၂၉၂-၃၊ ဝိ ဋ ၃-၉၉)

အာဟာရတ္ထ-မသာခေန္ဒံ။ ။ယာဝဇီဝိကအာဟာရတို့ကို အားလုံး ကုန်အောင် သရုပ်ထုတ်၍ မပြုနိုင်သော်ကြောင့် လက္ခဏာကိုသာ ပြလိုရကား "မူလံ။ပေ။ယာဝဇီဝိကံ"ဟုမိန့်သည်။ "ခဲဘုယ်ဘောဇဉ်တို့ကဲ့သို့ရင်း၊သတ္တာဟကာလိကဖြစ်သော သပ္ပိစသည်တို့ကဲ့သို့ရင်း အာဟာရ၏ကိစ္စကိုမပြီးစေနိုင်ခြင်းသည် ယာဝဇီဝိက၏ လက္ခဏာပင် ဖြစ်သည်"ဟူလို။

အာဟာရတ္ထံ။ ။မဟာဝဂ္ဂ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကပါဠိတော်၌ "ယာနိ ဝါ ပနညာနိပိ အတ္ထိ နေဝ ခါဒနီယေ ခါဒနီယတ္ထံ၊ နေ ဘောဇနီယေ ဘောဇနီယတ္ထံ ဖရန္တိ=ခဲဘုယ်အရာ၌ ခဲဘုယ်၏ကိစ္စကိုလည်း မပြီးစေနိုင်သော၊ဘောဇဉ်အရာ၌ ဘောဇဉ်၏ကိစ္စကိုလည်း မပြီးစေနိုင်သော ဝတ္ထုတို့ကို ယာဝဇီဝိက"ဟု ဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်၌ ခါဒနီယတ္ထံ ဘောဇနီယတ္ထံကိုပင်"အာဟာရတ္ထံ"ဟု ဆိုသည်။ "အာဟာရ-စားမျိုထိုက်သော အစာ၏+အတ္ထ-ကိစ္စ" ဟူသည် စားသောအခါအရသာရှိ၍အဆာပြေခြင်းတည်း။"ထိုကိစ္စကိုမပြီးစေနိုင်သော မူလစသည်ကို ယာဝဇီဝိက"ဟု အချုပ်အားဖြင့်မှတ်ပါ။

အပ်သောသုံးဆောင်ရာကာလ

၉၇။ သမ္ဘကာလိကသမ္ဘောဂေါ၊ ကာလေ သမ္ဘသ္မာ ကပ္ပတိ။ သတိ ပစ္စယေ ဝိကာလေ၊ ကပ္ပတေ ကာလိကတ္တယံ။

၉၇။ သမ္ဘကာလိကသမ္ဘောဂေါ၊ အလုံးစုံသော ကာလိကတို့ကို သုံးဆောင်ခြင်းသည်။ ကာလေ၊နံနက်အခါ၌။ သမ္ဘသ္မာ၊ ဂိလာန ဟုတ်,မဟုတ်သော အလုံးစုံသော ရဟန်းအား။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ ပစ္စယေ၊ ပိပါသ, ဝေလညအကြောင်းသည်။ သတိ၊ရှိလသော်။ဝိကာလေ၊ နေလွဲအခါ၌သော် မူလည်း။ ကာလိကတ္တယံ၊ ယာဝကာလိကမှ တပါးသော ကာလိက ၃-ပါး တို့၏အပေါင်းသည်။ ကပ္ပတေ၊ အပ်၏။ (ဝိ ၂-၁၁၆၊ ဝိ ဋ ၃-၉၇-၁၀၅)

သမ္ဘကာလိကသမ္ဘောဂေါ။ ။ယာဝကာလိကစသော ကာလိက ၄-ပါးလုံးကို သုံးဆောင်ခြင်းသည် အကပ်ခံရာနေ့၏ နံနက်ကာလ၌ ဂိလာနဖြစ်စေ အဂိလာနဖြစ်စေ ရဟန်းအားလုံးအား အပ်၏။

သတိ ပစ္စယေ ဝိကာလေ။ ။ယာမကာလိက စသော ကာလိက ၃-ပါးကား အကြောင်းရှိလျှင် နေလွဲကာလ၌အပ်၏။ "အကြောင်း"ဟူသည် ယာမကာလိကအတွက် ရေဆာသကဲ့သို့ မှတ်သိပ်ဆာလောင်ခြင်း၊ သတ္တာဟကာလိက၊ ယာဝဇီဝိက ၂-ပါးအတွက် ထိုးဆေးနှင့်သင့်မြတ်သော အနာရောဂါ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ထိုသို့အကြောင်းရှိလျှင်ကား ဝိကာလ၌သော်မှ သုံးစွဲကောင်းသေးလျှင် နံနက်ကာလအတွက်မှာ အထူးပြောဖွယ်မလို။ သုံးစွဲကောင်းသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဥပမာ ရှေးနေ့က အကပ်ခံအပ်ပြီးသောဆေးကို နောက်နောက်နေ့၏ နံနက်၌လည်း သောက်ကောင်းသကဲ့သို့တည်း။

အဋ္ဌကထာ။ ။သတိ ပစ္စယေတိ ယာမကာလိကံ ပိပါသာယသတိ(မှတ်သိဉာဏ်ဆာလောင်ခြင်းဖြစ်လျှင်) ပိပါသစ္ဆေဒနတ္ထံ၊သတ္တာဟကာလိကံ ယာဝဇီဝိကပ် တေန တေန ဥပသမေတဗ္ဗကော အာဗာဓေ သတိ (ထိုထိုဆေးဖြင့်ငြိမ်းစေထိုက်ပျောက်ကင်းစေထိုက်သော အနာရောဂါရှိလျှင်) တဿ ဥပသမနတ္ထံ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗာ အနုဝပတ္တိ။

ယာဝ-ယာမကာလိကမှတ်ဖွယ်

၉၉။ ကာလယာမ-မတိက္ကန္တာ၊ ပါစိတ္တိ ဇနယန္တိ၊ဘော။
ဇနယန္တိ ဥဘောပေတေ၊ အန္တောဝုတ္ထဥ္စ ဃန္ဒိမံ ။

၉၉။ ဥဘော၊ယာဝကာလိက ယာမကာလိက ၂ပါး၊တို့သည်။ကာလ-ယာမံ၊ မွန်းမတည့်မီကာလ, ညဉ့်ယာမ်ကာလကို။ အတိက္ကန္တာ၊ လွန်ပြီး ကုန်သည်။(သမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်လတော်။ ပရိဘုဥ္ဇန္တဿ၊ သုံးဆောင်သော

မှတ်ချက်။ ။ဆီ၊ ထောပတ်၊ သကာ(သကြား)၊ ပျားရည်တို့ကို ရောစပ်ထားသော စတုမဓုသည် သတ္တာဟကာလိကတည်း။ထို့ကြောင့် ဆာရုံဖြင့်မစားကောင်း။ အားနည်းသောရောဂါရှိမှသာ စားကောင်း၏။ ထို့ကြောင့် နာလန်ထနှင့် အရွယ်ကြီးသောပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည်အားနည်းနေသောအခါ စားကောင်း၏။ အားရှိနေလျှင်ကား မအပ်ဟုမှတ်ပါ။ ထန်းလျက်၊ ကြံသကာ၊ သကြားတို့၌လည်း နည်းတူ။ အရည်ဖြစ်လျှင်အပ်၏။ သို့သော် ထန်းလျက်ရည် ဖျော်ရည် ရှလပတ်ရည် စသည်လုပ်၍ သောက်လျှင်ကား သတ္တာဟကာလိက ဖြစ်-သော်လည်း "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂိလာနဿ ဂုဠံ၊ အဂိလာနဿ ဂုဠော-ဒကံ"ဟု ဘေသဇက္ခန္ဓကဝ်၌ ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့် ဂိလာနမဟုတ်သော်လည်း မှတ်သိပ် ဆာလောင်ရုံမျှဖြင့်အပ်ပါ၏။ ထိုသို့ ခွင့်ပြုချက်လည်းမရ၊ ပိပါသစသော အကြောင်းလည်းမရှိပဲ၊ သုံးဆောင်စားသောက်လျှင်ကား "ယာမကာလိကံ သတ္တာဟကာလိကံ ယာဝဇီဝိကံ အာဟာရတ္ထာယ ပဋိ-ဂ္ဂဏှာတိ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ၊ အဇ္ဈောဟာရေ အဇ္ဈောဟာရေ အာပတ္တိ-ဒုက္ကဋဿ" ဟူသော ဝိကာလဘောဇနသိက္ခာပုဒ်တော်အရ "အကပ်ခံလျှင် ဒုက္ကဋ်၊ စားမျိုတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်"ဟု မှတ်ပါ။ ["ယာမကာလိက"အရ သန္ဓိဝိမဟုတ်သော ဖျော်ရည်စသည်တို့ကိုယူပါ။]

ကာလယာမ-မတိက္ကန္တာ။ ။ယာဝကာလိကသည်မစ္စန္ဓိပဲ မွန်းထည့်ကာလကို လွန်လျှင်ရင်း၊ယာမကာလိကသည်နောက်ဆုံးညဉ့်ယာမ်ကာလကိုလွန်လျှင်ရင်း သုံးစွဲရသောရဟန်းအား ပါစိတ်အာပတ်ကို ဖြစ်စေကြသည်။ ထိုအာပတ်သည် ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို နေလွဲမှစားလျှင် ဝိကာလဘောဇနပါစိတ်၊ နေ့ကုန်တရက်

ရဟန်း၏။) ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အဲဝပတ်ကို။ ဇနယန္တိ၊ ဖြစ်စေကြကုန်၏။ ဧတေ ဥဘောပိ၊ ဤ၂-ပါးစုံတို့သည်လည်း။အန္တောဝုတ္ထဥ္စ၊အန္တောဝုတ္ထ၏ အဖြစ်ကိုရင်း။ သန္ဓိဝိ၊ သန္ဓိဝ၏အဖြစ်ကိုရင်း။ ဇနယန္တိ၊ ဖြစ်စေကြကုန်၏။ (ဝိ ၂-၁၁၅-၇၊ ဝိ ဋီ ၃-၁၀၄-၃၀၆)

နံနက်စားလျှင် သန္ဓိဝပါစိတ်၊ ယာမကာလိက အတွက်ကား သန္ဓိဝပါစိတ် သာတည်း။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဝေ သန္ဓိဝိကတံ ယံကိဉ္စိ ယာဝကာလိကံ ဝါ ယာမကာလိကံ ဝါ အဇ္ဈောဟရိတုကာမတာယ ဂဏှန္ဆဿ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟဏေ တာဝ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ၊ (အကပ်ခံလျှင်ပင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်နှင့်လေပြီ၊) အဇ္ဈောဟရတောပန ဂေမေကသ္မိံ အဇ္ဈောဟာရေ (တကြိမ်တကြိမ်စားမျိုတိုင်း) ပါစိတ္တိယံ၊-သန္ဓိဝိသိက္ခာပုဒ်။

ဇနယန္တိ။ပေ။**အန္တောဝုတ္ထဥ္စ သန္ဓိဝိ**။ ။ထိုကာလိက ၂-ပါးတို့သည်အန္တောဝုတ္ထအဖြစ်ကိုရင်း၊ သန္ဓိဝိအဖြစ်ကိုရင်း ဖြစ်စေနိုင်ကြ၏။ ["အန္တောဝုတ္ထတ္တံ၊ သန္ဓိဝိတ္တံ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပွဓာန နည်းအားဖြင့် ဘောဇနက် ဟော (တ္တ) ပစ္စည်းမပါပဲ (တနည်း) ဘာဝလောပ နည်းအားဖြင့် (တ္တ) ,ပစ္စည်းကိုချ၍ ညွှန်းပြထားသည်။–အန္တောဝုတ္ထတ္တံ သန္ဓိဝိတ္တံတိ အတ္ထော။-ဋီကာသစ်။]

အန္တောဝုတ္ထံ။ ။["ကပ္ပိယကုဋိ"ဟု ခေါ်အပ်သော ကပ္ပိယကျောင်းများကို၁၄-ဘုံမိနိုဒ္ဒေသ၌ ပြပါလိမ့်မည်။]ရဟန်းတို့စားဖို့ရန်ဖြစ်၍အကပ်ကားမခံရသေးသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်ကို ထိုကပ္ပိယကုဋိမဟုတ်သော ကျောင်း၏အတွင်း၌ သိမ်းထားခြင်းကို"အန္တောဝုတ္ထ"ဟုခေါ်၏။ အန္တော-အကပ္ပိယကုဋိအတွင်း၌+ဝုတ္ထ-တည်နေစေအပ်သောဝတ္ထု၊ ထိုဝတ္ထုကိုမဟာဝဂ္ဂ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၌ ပညတ်တော်မူ၏။ သန္ဓိဝိကား သန္ဓိဝိသိက္ခာပုဒ်အရ ပြအပ်ခဲ့သော သာဝကနှင့် အညီဖြစ်ရသောဝတ္ထုတည်း။ ဤဝတ္ထုမျှားသည် အန္တောဝုတ္ထဖြစ်ရုံ သန္ဓိဝိဖြစ်ရုံမျှဖြင့် အာပတ်မသင့်သေး။ စားသောအခါကျမှ အာပတ်သင့်သည်ဟုမှတ်ပါ။ ဘာ့ကြောင့်နည်း-ပဋ္ဌိဂ္ဂဏှာတိအာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ၊အဇ္ဈောဟာရေ အဇ္ဈောဟာ-ရေ အာပတ္တိပါစိတ္တိယဿ"ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့်တည်း။

သတ္တာဟကာလိကမှတ်ဖွယ်

၁၀၀။ သတ္တာဟကာလိကေ သတ္တ၊ အဟာနိ အတိနာမိတော။
ပါစိတ္တိ ပါဋိနာရဏ္ဍေ၊ သပ္ပိအာဒိမှိ ဒုက္ကဋံ။

၁၀၀။ သတ္တာဟကာလိကေ၊ ထောပတ် အစရှိသော သတ္တာဟကာ-လိကကို။ သတ္တ အဟာနိ၊ ၇-ရက်တို့ကို။ အတိနာမိတော၊ လွန်စေအပ်ပြီး သော်။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ပါဋိနာရဏ္ဍေ၊ ပါဋိတော်သို့ မသက်ရောက်သော။ ဝါ၊ ပါဋိတော်၌ မပါသော။ သပ္ပိ-အာဒိမှိ၊ လူ,မြင်း စသည်တို့၏ နို့မှဖြစ်သော ထောပတ် အစရှိသည်ကို။သတ္တ အဟာနိ၊ ၇-ရက်တို့ကို။ အတိနာမိတော၊ လွန်စေအပ်ပြီးသော်။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ။ (စိ ၁–၁၆၃၊ ဝိ ၆ ၂–၂၉၀၊ကခ်ါ ၆။၁၇၂)

သတ္တာဟ။ပေ။ပါစိတ္တိ။ ။သတ္တာဟကာလိကဖြစ်သောဆေးတို့သည်၇-ရက်လွန်လျှင် ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ် အာပတ်သင့်၏။ စားသောအခါ ကျမှ သင့်သည်မဟုတ်။ "တံ အတိက္ကာမယတော။ နိဿဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ"ဟု ပညတ်တော် မူသောကြောင့် ၇–ရက်လွန်အောင် မစွန့် မပေးပဲ ထားလျှင် ပါစိတ်အာပတ် သင့်သည်။

ပါဋိအနာရဏ္ဍေ။ပေ။ ဒုက္ကဋံ။ ။ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ "ယေသံ မံသံ ကပ္ပတိ၊ တေသံ သပ္ပိ"ဟု အပ်သော အသားရှိသော သတ္တဝါတို့၏ ထောပတ် စသည်ကို သာ ပါဋိတော်၌ တင်တော်မူသောကြောင့် မအပ်သော အသားရှိသော လူ၊ မြင်း စသော သတ္တဝါတို့၏ သပ္ပိ၊ နဝနီတ၊ နာဠိကေရတေလ (အုန်းဆီ) မဓုကဖာဏိတ (သစ်မည်စည်ကို ရေအေးဖြင့်နယ်၍ ပြုအပ်သော သစ်မည်စည် တင်လဲ)တို့သည် ပါဋိအနာရဏ္ဍ ဆေးတို့တည်း။ ပါဋိတော်၌ မတင်အပ်သော်လည်း စားကောင်းသော သတ္တာဟ ကာလိက ဆေးမျိုးဖြစ်ရကား အကပ်ခံ၍ ၇-ရက်လွန်လျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။

စွန့်ပြီးရှိရသောအဝါ အသုံးပြုပုံနှင့် အာပတ်မသင့်စေပုံ

၁၀၁။ နိဿဋ္ဌလဒ္ဓံ မကွေ့ယျ၊ နာဂ်ံ နာဇျောဟရေ စ။
ဝိကပ္ပေန္တိသ သတ္တာဟေ၊ သာမဏေရသိဝိဋ္ဌတော။
မက္ခနာဒိဋ္ဌေနာပတ္တိ၊ အညသ ဒဒတောပိ စ။

၁၀၁။ နိဿဋ္ဌလဒ္ဓံ၊ စွန့်အပ်ပြီးဖြစ်၍ ပြန်ရအပ်သော ထောပတ်စသည်ကို။ (ဂဟေတ္ဝာ၊ ယူ၍။) အာဂ်ံ၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို။ နမကွေ့ယျ၊ မသုတ်လိမ်းရာ။ နစ အာဇျောဟရေယျ၊ စားမျိုလည်း မစားမျိုရာ။ သတ္တာဟေ၊ ၇-ရက်အတွင်း၌။ သာမဏေရသ၊ သာမဏေအား။ ဝိကပ္ပေ-နွှေသ၊ ဝိကပ္ပနာပြုသော ရဟန်း၏ဝင်း။ မက္ခနာဒိ၊ ကိုယ်အင်္ဂါကို သုတ်လိမ်းကြောင်း ဆီ အစရှိသည်ကို။ အဝိဋ္ဌတော စ၊ အဝိဋ္ဌာန်သော ရဟန်း၏ဝင်း။ အညသ၊ အခြားသော ရဟန်း, သာမဏေ, လူဝတ်ကြောင်းအား။ ဒဒတောပိ စ၊ ပေးသောရဟန်း၏ဝင်း။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်။ (ဟောတိ။) (ဝိ ၁-၃၆၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၉၆)

နိဿဋ္ဌလဒ္ဓံ။ ။နိဿဂ္ဂိယိုက်သော သတ္တာဟကာလိက ဆေးပစ္စည်းကို "ဣဒံ မေ ဘန္တေ ဘေသဇ္ဇံ သတ္တာဟာတိက္ကန္တံ နိဿဂ္ဂိယံ ဣမာဟံ အာယသ္မ-တော နိဿဇ္ဇာမိ"ဟု ဆိုရ၍ စွန့်ရ၏။ စွန့်အပ်ပြီးသောဆေးကို ဝိနည်းခိုရ်ပုဂ္ဂိုလ် (စွန့်သည်ကို လက်ခံသော ပုဂ္ဂိုလ်)က ပြန်ပေးရ၏။ ထိုသို့ စွန့်အပ်ပြီးနောက် ပြန်၍ ရအပ်သည်ကို "နိဿဋ္ဌလဒ္ဓ"ဟု ဆိုသည်။ [နိဿဋ္ဌံ+ဟုတ္ဝာ+လဒ္ဓံ နိဿဋ္ဌ-လဒ္ဓံ-စွန့်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ ရအပ်သောဆေး။]

မကွေ့ယျနာဂ်ံ။ ။ထိုသို့ ပြန်၍ရအပ်သော ဆီ စသည်ဖြင့် ကိုယ်၏အင်္ဂါကြီးငယ်ကို မသုတ်လိမ်းရ။ ဥပမာ-ခြေနယ်ဆီ မလုပ်ရ။ ကိုယ်အင်္ဂါကိုသာ မသုတ်လိမ်းရသည် မဟုတ်သေး။ "ထိုဆီဖြင့် လူးနေသော သင်္ကန်းစသည်ကိုလည်း မဝတ်ရ"ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဋီကာသစ် ဆို၏။ "နအာဂ်ံ"စသော

စကားကို ဥပလက္ခဏ (မှတ်သားရုံသာ)ဟု ဆို၏။ [နှ အင်္ဂ ံ တိဥပလက္ခဏမတ္တံ၊ တေန မက္ခိတာနိ ကာသာဝါဒီနိ စ ပန အပရိဘောဂါနိယေဝ။ ဋီကာသစ်။]

နဗ္ဗောဟာရေယျ စ။ ။ကိုယ်အင်္ဂါကို မသုတ်မလိမ်းရုံသာမက စားမျိုမှုကိုလည်း မပြုရ။ အခြားရဟန်းများအတွက်ကား စားမျိုမှုသာမပြုကောင်း။ ကိုယ်အင်္ဂါ သုတ်လိမ်းမှုကိုကား ပြုကောင်း၏။

မှတ်ချက်။ ။"အင်္ဂ ံ နှ မက္ခေယျ၊ နှ အဗ္ဗောဟာရေယျ" ဟူသော ဤစကား ၂-ရပ်သည် ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်တော်ဌာလာသော "နိဿဋ္ဌံ ပဋ္ဌိလဘိတ္ဘဲ နှ ကာယံကေန ပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိတမ္ပိ (ကိုယ်ဌာ်ဖြစ်သော သုံးစွဲခြင်းအားဖြင့် မသုံးစွဲရ)။ နှ အဗ္ဗောဟာရိတမ္ပိ၊ ပဒီပေ ဝါ (ဆီမီးထွန်းရာ၌သော်၎င်း) ကာဠဝဏ္ဏော ဝါ (မည်းနက်သော အဆင်း၌သော်၎င်း) ဥပနေတမ္ပိ (ကပ်၍ဆောင်ရာ၏)။ အညေန ဘိက္ခုနာ (နိဿဂ္ဂိအာပတ်သင့်သော ရဟန်းမှအခြားရဟန်းသည်) ကာယံကေန ပရိဘောဂေန ပရိဘုဉ္ဇိတမ္ပိ၊ နှ အဗ္ဗောဟာရိတမ္ပိ ဟူသော ပါဠိကိုရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သောစကားတည်း"ဟု မှတ်ပါ။

ဝိကပ္ပေန္တသ သတ္ထာဟေ။ ။သတ္ထာဟေကို"သတ္ထာဟဘ္ဘန္တရေ"ဟုဖွင့်၏။ ဝိကပ္ပေန္တသကို ဋီကာဟောင်း၌ သာမဏေအား "ဣမံ သပ္ပိ တုယှံ ဝိကပ္ပေမိ-ဤထောပတ်ကို သင့်အား ဝိကပ္ပနာပြုပါ၏"ဟု (သပိတ်သင်္ကန်းကို ဝိကပ္ပနာပြုပုံအတိုင်းဆို၍) ဝိကပ္ပနာပြုပုံကို ပြ၏။ ထိုစကားသည် သင့်၏။ "ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း" ဟူသည် "ဝိ-မိမိဥစ္စာအဖြစ်မှ ကင်းအောင်+ကပ္ပ-ပြုခြင်း" ဖြစ်သောကြောင့် ပေးခြင်းပင် ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သုရာပါနဝဂ်၊ နဝမ-ဝိကပ္ပနသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်ဝယ် ပရမ္မုခဝိကပ္ပနာ ပြုခန်း၌ "အဟံ တေသံ. ဒမ္မိ" ဟု ဝိကပ္ပေမိ နေရာဝယ် "ဒမ္မိ"ဟု ဆိုပုံကို ပြသည်။

သာမဏေရဿ။ ။ထိုသို့ ဝိကပ္ပနာပြုရာ၌ အခြားရဟန်းအား ဝိကပ္ပနာပြုလျှင် ရဟန်းအချင်းချင်းဖြစ်၍ အကပ်မပျက်ရာသောကြောင့် သာမဏေအား ဝိကပ္ပနာပြုမှ ပေးရာရောက်သည့်အတွက် အကပ်ပျက်ရာသောကြောင့် "သာမဏေအား ဝိကပ္ပနာပြုသော ရဟန်းမှာ နိဿဂ္ဂိမထိုက်"ဟု ဆိုသည်။

မိမိသဘောကိုယူစေပို့

၁၀၂။ ယာ၀ကာလိကအာဒီနိ၊ သံသဋ္ဌာနိ သဟ=တ္တေန၁။
ဂါဟာ၀ယန္တိ သဗ္ဗာ၀ံ၊ တသ္မာ ဧ၀=မုဒီရိတံ။

၁၀၂။ ယာ၀ကာလိကအာဒီနိ၊ ယာ၀ကာလိကအစ၌သော အာဟာရ တို့သည်။ အတ္တေန၁၊ မိမိနှင့်။ သဟ၊ တက္ခ။ သံသဋ္ဌာနိ၊ ရောစပ်အပ်ကုန်

မှတ်ချက်။ ။ဤ ဝိကပ္ပနာပြုခြင်းကို ဋ္ဌိကာသစ်က မနှစ်သက်သော်လည်း မိမိကား ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်၌ "ဝိဿဇ္ဇန" နှင့် သဘောတူသော ကြောင့် သင့်၏ဟုပင် ထင်ပါသည်။ ဋ္ဌိကာသစ်ကား ဝိကပ္ပေန္တအရ "ဝိကပ္ပနာ ပြုခြင်း" ဟု မယူပဲ "သာမဏေအတွက် စွန့်ကြောင်းသည်၊ စွန့်ကြောင်း စေတနာ၊ စွန့်ကြောင်းအလိုကို ဖြစ်စေသော ရဟန်း"ဟု အနက်ဖွင့်၏။ အကြံ လျှပ်ဟန် တူသည်။

အဓိဋ္ဌေတော မက္ခနာဒီ။ ။အာဒိဖြင့် အဘ္ဘဥ္ဇန (ကိုယ်၌ နှိပ်နယ်ရသော နယ်ဆီ) ဃရဓူပန (ကျောင်း၌ အခိုးအထုံပြုခြင်း) တို့ကို ယူ၍ ထောပတ်ကို နယ်ဆီ၊ ပျားရည်ကို အနာသုတ်လိမ်းစရာ၊ တင်လဲကို ကျောင်း၌ အခိုးထုံဖို့ရန် ဓိဋ္ဌာန်သော ရဟန်းအား အနာပတ္တိ။ အချုပ်မှာ— "ဤထောပတ် စသော ဆေးသည် အတွင်းစားမျိုဖို့ မဟုတ်တော့။ ကိုယ်၏ အပြင်ဘက် စသည်၌ သုံးဖို့သာ ဖြစ်သည်"ဟု ဓိဋ္ဌာန်သော ရဟန်း-ဟူလို။

အညဿ ဒဒတော။ ။ဋ္ဌိကာဟောင်း အလိုအားဖြင့် "အညဿ-အခြား ရဟန်းအား"ဟု ဆိုပါ။ သာမဏေအတွက် ဝိကပ္ပေန္တသာ၌ ပါသွားပြီ။ ဋ္ဌိကာ သစ် အလို "အညဿ-အခြားရဟန်း၊ လူ၊ သာမဏေအား" ဟု ဆိုပါ။ ဝိကပ္ပေန္တသာ အရ ဝိကပ္ပနာပြုသောအခါ သာမဏေက ဝိကပ္ပနာ ပြန်ရသေး၏။ ဒဒတောအရ၌ ပြန်ပေးစရာမလို။ ထို့ကြောင့် ဤဒဒတောအရ၌ ဋ္ဌိကာသစ် အတိုင်း ရဟန်း၊ ရှင်၊ လူ အားလုံးကိုပင် ယူသင့်ပါသည်။

ယာ၀ကာလိကအာဒီနိ။ ။ဤပုဒ်သည် ဂါဟာ၀ယန္တိ၏ကတ္တား။ "သံသ-ဋ္ဌာနိ"ကားကံတည်း။ ယာ၀ကာလိကစသော ကာလိကတို့သည် မိမိနှင့်ရောအပ်

သောကာလိုကတို့ကို။ သဗ္ဗာဝံ၊ မိမိ၏သဘောကို။ ဂါဟာပယန္တိ၊ ယူစေ ကုန်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝါ၊ ဤဆိုလတံ့သည်အတိုင်း။ ဥဒိရိတံ၊ ရှေးဆရာတို့ ဆိုအပ်ပြီ။ (ဝိ ၃-၃၄၉၊ စိ ဋ္ဌ ၃-၃၈၅-၆၊ ကခ်ါ ဋ-၂၂၆)

ယာဝ, ယာမနှင့်ရောသော ကာလိက ၂-ပါး

၁၀၃။ ပုရေ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ၊ သတ္တာဿ ယာဝဇီဝိကံ။
သေသကာလိကသမ္မိဿံ၊ ပါစိတ္တိ ပရိဘုဥ္ဇတော။

၁၀၃။ သေသကာလိကသမ္မိဿံ၊ ကြွင်းသော ကာလိက နှစ်ပါးတို့နှင့် ရောစပ်အပ်သော။ ပုရေ၊ ရှေးနေ့၌။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတာ၊ အကပ်ခံအပ်ပြီးသည် လည်းဖြစ်သော။ သတ္တာဟံ၊ သတ္တာဟကာလိကကိုရင်း။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ဟာဝဇီဝိကကိုရင်း။ ပရိဘုဥ္ဇတော၊ သုံးဆောင်သော ရဟန်း၏။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ၃-၃၄၉၊ ဝိ ဋ ၃-၃၈၅-၆ ကခ်ါ ဋ-၂၁၆။)

သော အခြားကာလိကတို့ကို မိမိ၏သဘောသို့ (မိမိ၏ကာလသို့) လိုက်စေကြ သည်။ ထို့ကြောင့် "ပေ၊ ဥဒိရိတံ-ဤ ဆိုအပ်လတံ့အတိုင်း ရှေး အဋ္ဌကထာ ဆရာတို့ မိန့်ဆိုအပ်ပြီ"ဟူလို။

သဗ္ဗာဝံ=သဘာဝံ။ ။စာအုပ်တို့၌ "သဗ္ဗာဝံ"ဟု တွေ့ရသော်လည်း အဋ္ဌကထာ၌ "သဘာဝံ"ဟုတွေ့ရ၏။သဿ-မိမိ၏+ဘာဝေါ-သဘောတည်း။ သဘာဝေါ-မိမိ၏သဘော၊ဤသို့မိမိ အနက်ဟော သ-သဒ္ဒါနောက်၌ ဒွေဘော် မရောက်ရ။ သန္ဓကို ပြုထားသော(သ)၏ နောက်၌သာ ဒွေဘော် ရောက်ရ၏။ ထို့ကြောင့် "သဘာဝေါ"ပါ၌သာ အမှန်တည်း။ သို့သော် ယဂိုဏ်းကို အလို ရှိ၍ ဒွေဘော် အပိုလာထားဟန် တူသည်။

ပုရေ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတံ။ ။ရှေးနေ့က အကပ်ခံအပ်ပြီးသော သတ္တာဟကာလိက သည်ရင်း၊ယာဝဇီဝိကသည်ရင်း သူတို့ချည်းသက်သက်ဖြစ်လျှင် နောက်တနေ့၌

ယာဝကာလိန္နင့်ရောသော ကာလိက ၃-ပါး

၁၀၄။ ယာဝကာလိကသမ္မိဿံ၊ ဣတရံ ကာလိကတ္တယံ။
ပဋိဂ္ဂဟိတံ တဒဟု၊ တဒဟောဝ ပရိဘုဉ္ဇယေ။

၁၀၄။ ယာဝကာလိကသမ္မိဿံ၊ ယာဝကာလိကန္နင့် ရောစပ်အပ်သော။ တဒဟု၊ ထိုနေ့နံနက်၌။ ပဋိဂ္ဂဟိတံ၊ အကပ်ခံအပ်ပြီးသော။ ဣတရံ၊ ယာဝ-ကာလိကမှ တပါးသော။ ကာလိကတ္တယံ၊ ကာလိက ၃-ပါးအပေါင်းကို။ တဒဟောဝ[တဒဟု+ဧဝ]၊ ထိုနေ့နံနက်၌သာ။ ပရိဘုဉ္ဇယေ၊သုံးဆောင်ရာ၏။ [တဒဟု ပဋိဂ္ဂဟိတန္တိ တသ္မိံ ယေဝ ဒိနေ ပုရေဘတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟိတံ၊ တဒ-ဟောဝါတိ တသ္မိံ ယေဝ ဒိနေ ပုရေဘတ္တမေဝ–ဋီကာသစ်] (ဝိ ၃-၃၄၉၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၈၅-၆၊ ကင်္ခါ ဋီ-၂၂၆)

စားကောင်း၏။ သို့သော် ယာဝကာလိက-သို့မဟုတ် ယနေ့အကပ်ခံအပ်သော ယာမကာလိကနှင့် ရောမိသောအခါ ယာဝကာလိက၊ ယာမကာလိကတို့လည်း ရှေးနေ့ကအကပ်ခံအပ်ပြီးသကဲ့သို့ ဖြစ်သွား၏။ထို့ကြောင့် စားသောရဟန်းမှာ သန္ဓိဖြစ်သော ယာဝကာလိကကိုရင်း၊ သန္ဓိဖြစ်သော ယာမကာလိကကို ရင်း စားရာရောက်သောကြောင့် ယာဝကာလိက၊ ယာမကာလိကဟူသော ရက်အတိုကိုလိုက်၍ ပါစိတ်အာပါတ်သင့်ရသည်။ [ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ဒုတိယသံဂါယနာ တင်ရခြင်းအကြောင်း ၁၀-ပါးတွင် "သိင်္ဂါလောဏကပ္ပကို မအပ်"ဟု ဆိုရသည်။]

ယာ၁ဝ။ပေ။ဘုဉ္ဇယေ။ ။ထိုနေ့၌အကပ်ခံအပ်သော ယာဝကာလိကနှင့် ရောအပ်သော ထိုနေ့၌ အကပ်ခံအပ်သော ယာမ၊ သတ္တာဟကာလိက၊ ယာဝ-ဇီဝိက ၃-ပါးသည် ယာဝကာလိက၏ သဘောသို့ လိုက်လျောရ၍ ထိုနေ့ နံနက်၌သာ သုံးဆောင်ကောင်း၏။

ယာမ-သတ္တာဟနှင့်ရောပုံ

၁၀၅။ ယာမကာလိကသမ္မိဿံ၊ သေသမေဝံ ဝိဇာနိယံ။
သတ္တာဟကာလိကမိဿဉ္စ၊ သတ္တာဟံ ကပ္ပတေ=တရန္တိ။

၁၀၅။ ယာမကာလိကသမ္မိဿံ၊ ယာမကာလိကနှင့် ရောစပ်အပ်သော။ သေသံ၊ ကြွင်းသော သတ္တာဟကာလိက, ယာဝဇီဝိကကို။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်း။ ဝိဇာနိယံ၊ သိထိုက်၏။ သတ္တာဟကာလိကမိဿံ၊ သတ္တာဟကာလိကနှင့် ရောစပ်အပ်သော။ ဣတိ၊ ရံ စ၊ သတ္တာဟကာလိကမှ တပါးသော ယာဝဇီဝိက သည်ကား။ သတ္တာဟံ၊ ၇-ရက်ပတ်လုံး။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏၊ ဣတိ၊ ကာလိကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ၃=၃၄၉၊ ဝိ ဋ ၃=၃၀၅=၆၊ ကင်္ခါ ဋ-၂၂၆)

ယာမ။ ပေ ။ ဝိဇာနိယံ။ ။[“နိယံ”ဟုဆိုအပ်လျက် ဆန်းကြောင့် အနိယ ပစ္စည်းမှ နိုကို ရသပြုထားသည်။] ထိုနေ့ နံနက်ဖြစ်စေ ညနေဖြစ်စေ အကပ်ခံအပ်သောယာမကာလိကနှင့် ရောအပ်သော ထိုနေ့၌အကပ်ခံအပ်သော သတ္တာ-ဟ၊ ယာဝဇီဝိက ၂-ပါးသည် ယာမကာလိက၏သဘောသို့လိုက်၍ ထိုတနေ့ တည်ရှိသာလျှင် သုံးဆောင်ကောင်း၏-ဟု သိပါ။

သတ္တာဟ။ ပေ ။ တရုံ။ ။သတ္တာဟကာလိကနှင့်ရောအပ်သောယာဝဇီဝိက သည် သတ္တာဟကာလိက၏ သဘောသို့လိုက်၍ ၇-ရက်သာလျှင်အပ်၏။ ရှေးရှေးက အကပ်ခံအပ်ပြီးသော ယာဝဇီဝိကကို အကပ်ခံ၍ ၂-ရက်မြောက်သော သတ္တာဟကာလိကနှင့်ရောလျှင် ယာဝဇီဝိကသည် ၆-ရက်သာသုံးခွင့်ရတော့၏။ ၇-ရက်မြောက်မှ ရောလျှင်ကား ယာဝဇီဝိကသည် ထိုတရက်သာ စားသုံးခွင့်ရတော့၏။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ သန္ဓိဓိကာရ သိက္ခာပုဒ်၌ “ကာလိကချင်းရောပုံ”ဟု ခေါင်းတပ်၍ လက်ခံနှင့်တကွ ပြခဲ့ပြီ။

ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟနိဒ္ဒေသ

ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟော့ဘတိ၊ "ပဋ္ဌိဂ္ဂါဟော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

အကပ်မြောက် အင်္ဂါ ၅–ပါး

၁၀၆။ ဒ္ဝါတုကာမာဘိဟာရော စ၊ ဟတ္ထပါသော-ရဏကွမံ။
တိဓာ ဒေဒ္ဓေ ဒ္ဝိဓာ ဂါဟော၊ ပဉ္စင်္ဂေ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟော။

၁၀၆။ ဒ္ဝါတုကာမာဘိဟာရော စ၊ ပေးခြင်းငှါ အလိုရှိသူ၏ ရှေးရှု ဆောင်ခြင်းရင်း။ဟတ္ထပါသော၊ ၂-တောင့်ထံ့ဝ ဟတ္ထပါသိသ်ရင်း။ရဏကွမံ၊ အား အလယ်အလတ်ရှိသော ယောကျ်ား၏ ကြွမြောက်ခြင်းဌ် ခံ့သော ဝတ္ထုရင်း။ တိဓာ၊ ကာယ, ကာယပဋ္ဌိဗဒ္ဓ, နိဿဂ္ဂိယဟူသော ၃-ပါး အပြား အားဖြင့်။ ဒေဒ္ဓေ၊ ပေးလသော်။ ဒ္ဝိဓာ၊ ကာယ, ကာယပဋ္ဌိဗဒ္ဓဟူသော ၂-ပါး အပြားအားဖြင့်။ ဂါဟော၊ ခံယူခြင်းရင်း။ ဝေါ၊ ဤသို့။ပဋ္ဌိဂ္ဂဟော၊ ခံယူခြင်းသည်။ပဉ္စင်္ဂေ၊ ၅-ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏။(ဝိ ၂-၃၂၁၊ဝိဋ္ဌ ၃-၁၀၉-ဒ၁၀၊ ကခ်ိ ၆-၂၂၉)

ဒ္ဝါတုကာမာ။ ပေ ။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟော။ ။(၁) ပေးအပ်သောဝတ္ထုကို ပေးလိုသူ ကပ်လိုသူ၏ ရှေးရှုဆောင်ခြင်း (အနည်းငယ်မျှဖြစ်စေညွှတ်စေခြင်း)၊(၂) ပေးသူက ယူသူ၏ ၂-တောင့်ထ့ဝ ဟတ္ထပါသ်သို့ ရောက်ခြင်း၊ (၃) "ထာမ-မဇ္ဈိမ" ဟု ခေါ်အပ်သော အားအလယ် အလတ် ရှိသူ၏ ကြွမြောက်နိုင်သော ဝတ္ထုဖြစ်ခြင်း၊ (၄) ပေးသူက ကာယ, ကာယပဋ္ဌိဗဒ္ဓ, နိဿဂ္ဂိယ ၃-မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ပေးခြင်း၊ (၅) ယူသူက ကာယ, ကာယပဋ္ဌိဗဒ္ဓ ၂-မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ယူခြင်း၊ ဤအင်္ဂါ ၅-ပါးစုံမှ အကပ်မြောက်သည်။

အကပ်မမြောက်သော အရာများ

၁၀၇။ အသံဟာရိယေ ဟတ္ထစာတေ၊ သုခုမေ စိဠဘာဒိနံ။
ပဏ္ဏေ ဝါသယှဘာရေ စ၊ ပဋ္ဌိဋ္ဌိဟော နု ရှုဟတိ။

၁၀၇။ သံဟာရိယေ၊မပြောင်းရွှေ့နိုင်သော ကျောက်ဖျာစသည်၌ရင်း။ ဟတ္ထစာတေ၊ ထိုသစ်ပင်၌ ဖြစ်၍နေသော ပဒုမ္မာကြာရွက်စသည်၌ရင်း။ စိဠဘာဒနံ၊ မန်ကျည်းပင်အစရှိသည်တို့၏။ သုခုမေ၊သိမ်မွေ့သေးငယ်သော။ ပဏ္ဏေ ဝါ၊ အရွက်၌ရင်း။ အသယှဘာရေ စ၊ ထာမ မဇ္ဈိမ ယောကျိုး တယောက်၏ မဆောင်အပ်၊မဆောင်နိုင်သောဝန်၌ရင်း။ ပဋ္ဌိဋ္ဌိဟော၊အကပ် ခံခြင်းသည်။ နု ရှုဟတိ၊မတက်ရောက်။ ဝါ၊အကပ်မမြောက်။ (ဝိ ၊ ၃-၁၁၁)

ဟတ္ထပါသ်တိုင်းပုံ။ ။ ၂-တောင့်ထွာအရပ်ကို "ဟတ္ထပါသ်" ဟုခေါ်၏။ ထိုဟတ္ထပါသ်တိုင်းရာ၌ အကပ်ခံသော ရဟန်းတ ထိုင်နေခိုက်၌ (ရှေကလာ၍ ကပ်သောအခါ) တင်ပါး၏နောက်ဘက်အစွန်းမှစ၍ တိုင်းရ၏။ ရပ်နေခိုက်၌ ရှေက လာ၍ကပ်သောအခါ ဖနောင့်စွန်းမှစ၍ တိုင်းရ၏။ ယာဘက်ဘေးက လာ၍ကပ်လျှင် ဝဲဘက်ဘေးအစွန်းဖြင့် တိုင်းရ၏။ လျှောင်းနေခိုက် ကပ်သော အခါ နံပါး၏ နောက်ဘက်အစွန်းမှစ၍ တိုင်းရ၏။ ကပ်သူဘက်၌ကား လှမ်း ပေးသော လက်မှတပါး အနီးဆုံးကိုယ်အင်္ဂါဖြင့် တိုင်းရသည်။

ကာယ၊ ကာယပဋ္ဌိဗန္ဓ၊ နိဿဂ္ဂိယ။ ။လက်ဖြင့်လှမ်း၍ကပ်လျှင် ကာယ (ကိုယ်)ဖြင့် ကပ်ရာရောက်၏။ လက်ဝယ်ကိုင်ထားအပ်သောဇွန်းပုဂံစသည်ဖြင့် ကပ်လျှင် ကာယပဋ္ဌိဗန္ဓ (ကိုယ်နှင့်စပ်နေသော ဝတ္ထု)ဖြင့် ကပ်ရာရောက်၏။ ၂-တောင့်ထွာ အကွာင်းမှာပင် လှမ်း၍ပစ်ပေးလျှင် နိဿဂ္ဂိယ (ပစ်လွှတ်ခြင်း) ဖြင့် ကပ်ရာရောက်၏။ ခံယူသော ရဟန်းအတွက်ကား ကာယဖြင့်လည်းယူနိုင်၊ ကာယပဋ္ဌိဗန္ဓ (ကိုယ်နှင့်စပ်နေသော သပိတ်ခွက်စသည်) ဖြင့်လည်းယူနိုင်သည်။ ဤဂါထာအတိုင်း အောက်ပါဆောင်ပုဒ်ကို ပါတိမောက်တာသာသ၌ကာ ဒဏ္ဍ-ပေါနု သိက္ခာပုဒ်၌ ဆိုရသည်။

[ဆောင်]ရှေးရှုလည်းဆောင်၊ ၂-တောင့်ထွာရောက်၊မြောက်နိုင်ဝတ္ထု၊ ၃-ခုပေး ခြင်း၊ခံခြင်းနှစ်လောက်၊ကပ်ခံမြောက်၊မှတ်လောက်အင်္ဂါ ၅-ပါးတည်း။

"ကာယပ္ပဋိပဒ္ဒဖြစ်သော သပိတ်စသည်၌ ထည့်၍ခံလျှင်အကပ်မြောက်၏။" ဟု ဆိုသော်လည်း ထို ကာယပ္ပဋိပဒ္ဒဝတ္ထုက အသံဟာရိယ စသည်ဖြစ်လျှင် အကပ်မမြောက်ဟု ပြလို၍ "အသံဟာရိယေ" စသည်ကို မိန့်သည်။

အသံဟာရိယေ။ ။သံ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ-ပတ်ဝန်းကျင်သို့+ ဟရိယတိ-ဆောင်ယူအပ် ဆောင်ယူနိုင်၏။ ဤတို သံဟာရိယံ၊ နဝ+သံဟာရိယံ အသံဟာ-ရိယံ၊ သစ်ဝုတ်ဝယ် ဖွဲ့ချည်၍ထားအပ်သော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်နှင့် ရှေ့ပြောင်း၍ မရလောက်အောင် ခိုင်မြဲနေသော ပျဉ်ချပ် ကျောက်ဖျာ စသည်တည်း။ ထို ဝတ္ထုများတွင် ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်သည် သစ်ဝုတ်၌ချည်ထားအပ်သောကြောင့် မပြောင်းမရှေ့နိုင်။ ပျဉ်ချပ်သည်(ထာမမဇ္ဈိမမမြောက်နိုင်လောက်အောင် မကြီးသော်လည်း) သံရိုက်ထားသောကြောင့်ရင်း၊ ကျောက်ဖျာသည် အကြီးကြီးမဟုတ်သော်လည်း မြေကြီးနှင့် တွဲနေသောကြောင့်ရင်း မပြောင်းမရှေ့နိုင်။ ပျဉ်ချပ်ကျောက်ဖျာတို့က ကြီးနေသည့်အတွက် မမြောက်နိုင်လျှင် အသယ္ယဘာဝ၌ ပါသွားလိမ့်မည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဧဝံ ခါဏုကေ ဗန္ဓိတ္တာ ဌပိတမဠာဒိမှိ၊ အသံဟာရိမေ ဖလကေ ဝါ ပါသာဏေ ဝါ နု ရုဟတိယေဝ။–ဒဠ္ဍပေါနသိက္ခာပုဒ်ပြစိတ် ဘာသာဋီကာ၌ "ဌပိတမဠာဒိမှိ-ထားအပ်သော ညောင်စောင်း အစရှိသော" ဟု အနက်ပေး မှားပြီ။ "ထားအပ်သော ညောင်စောင်းအစရှိသော တည်ရာ၌ ရင်း"ဟုပြင်ပါ။ အဋ္ဌကထာ၌ "အသံဟာရိမေ"ဟု ရှိ၏။ ဤ၌ "အသံဟာရိ-ယေ"ဟု ရှိသည်။]

တတ္ထဇာတေ။ ။ထိုသစ်ပင်၌ ဖြစ်သော (ထိုသစ်ပင်မှ မခွဲးရသေးသော) ပဒုမ္မာကြာရွက် ပေါက်ရွက်တို့၌ထည့်၍ အကပ်ခံသော်လည်း အကပ်မမြောက်။ ဘာ့ကြောင့်နည်း– ထိုသစ်ပင်နှင့်စပ်နေသေးရကား "ကာယပ္ပဋိပဒ္ဒ- ကိုယ်နှင့်စပ်နေသော ဝတ္ထု"ဟု မခေါ်နိုင်သောကြောင့်တည်း။ ပြအပ်ပြီးသော အသံ-ဟာရိယဝတ္ထုတို့၌လည်း ထို့အတူ ကာယပ္ပဋိပဒ္ဒဟု မခေါ်နိုင်။

သုခုမေ။ မေ။ မဏ္ဍေ။ ။(ကပ်အပ်သောပစ္စည်းကိုမဆောင်ယူနိုင်လောက်အောင်) သေးငယ်သော မန်ကျည်းရွက် စသည်၌ထည့်၍အကပ်ခံလျှင် အကပ်

အကပ်ပျက်ကြောင်းများ

၁၀၈။ သိက္ခာမရဏလိင်္ဂေါ်ဟိ၊ အနုပေက္ခဝိသဂ္ဂတော။
အစ္ဆေဒါနုပသမ္ပဒါ-ဒါနာ ဂါဟော-ပသမ္ဘတိ။

၁၀၈။ သိက္ခာမရဏလိင်္ဂေါ်ဟိ၊ သိက္ခာချခြင်း, သေခြင်း,လိင်ပြန်ခြင်းတို့ကြောင့်ရင်း။ အနုပေက္ခဝိသဂ္ဂတော၊ ငဲ့ကွက်ခြင်းမရှိသော စွန့်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ အစ္ဆေဒါ၊ လုယူခြင်းကြောင့်ရင်း။ အနုပသမ္ပဒါနာ၊ လူသာမဏေအား ပေးခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဂါဟော၊ အကပ်ခံခြင်းသည်။ ဥပသမ္ဘတိ၊ ငြိမ်း၏။ ဝါ၊ အကပ်ပျက်၏။

မမြောက်။ "ရိုးတံနှင့် တက္ခသော မန်ကျည်းရွက်များကို မြေကြီးပေါ်၌ စိုချထားပြီးလျှင် ထိုအရွက်တို့ကို ထိကိုင်လျက် အကပ်ခံသော်လည်း အကပ်မမြောက်" ဟူလို။ [ဘူမိယံ အတ္တတေသု (ဖြန့်ခင်းထားအပ်ကုန်သော) သုခုမေသု တိန္ဓိဏိကာဒီပဏ္ဏေသုပိ ပဋ္ဌိဋ္ဌဟဏံ နာ ရှုဟတိ၊နာ ဟိ တာနိ သန္ဓာရေတုံ သမတ္ထာနိတိ။–ဒန္ဓပေါ်နအဋ္ဌကထာ။ အကယ်၍ ပဒုမ္မာကြာရွက်ကြီးဖြစ်လျှင် တတ္ထဇာတကလည်းမဟုတ်လျှင် ထည့်၍ အကပ်ခံနိုင်၏။]

အသယ္ဘာဝေ။ ။ထာမမဇ္ဈိမ (ခွန်အားအလယ်အလတ်ရှိသူ) မမြောက်နိုင်လောက်အောင် လေးနေသော စားပွဲကြီးကြီး ထမင်းအိုး ဟင်းအိုးကြီး စသည်ဖြင့်လည်း အကပ်မမြောက်။

သိက္ခာ။ပေ။သမ္ဘတိ။ ။ဤဂါထာအတိုင်းပင် "စွန့်,ချ,ပေး,လု,မစ္စု,လိင်ပြန်၊ ဤခြောက်တန်၊ ကပ်ခံပျက်ကြောင်းတည်း"ဟု ပါတိမောက်တာသာ ဋ္ဌီကာ ဒန္ဓပေါ်နသိက္ခာပုဒ်၌ ဆိုထားသည်။ အကျယ်ကိုဘာသာဋီကာ၌ရှုပါ။ [ဤအကပ်ပျက်ကြောင်းများသည် ပဌမပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ လိင်ပရိဝတ္တနအခန်း၌ ပါ၏။]

အနုပေက္ခဝိသဂ္ဂတော။ ။အနုပသမ္ပဒါနအပြင်"အနပေက္ခဝိသဂ္ဂတော"ဟု သီးခြားဆိုသောကြောင့် မည်သူ့အားမျှမပေးပဲ "အကပ်ခံအပ်ပြီးသော ဤဝတ္ထုကို မစားတော့အုံ"ဟု ဝတ္ထုကိုစွန့်လိုက်ခြင်းကို "မငဲ့မကွက်စွန့်ခြင်း"ဟု

အကပ်မခံပြစ်နှင့် အပ်သောနည်း

၁၀၉=၁၀။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟီတံ သမ္ဘိ၊ ပါစိတ္တိ ဝရိဘုဇ္ဇတော။
သုဒ္ဒဇ္ဇ နာတိမဟလံ၊ ကပ္ပတေ ဥဒကံ တထာ။
အဂ်ိလဂ္ဂမစိတ္တိန္နံ၊ ဒန္တကဋ္ဌကဏ္ဍဂူထကံ။
လောဏသုခေဠသိသ်ာဏိ၊ သောမ္ပမုတ္တကရိသကံ။

၁၀၉–၁၀။ အပ္ပဋိဂ္ဂဟ်တံ၊ အကင်မခံအပ်သေးသော။ သမ္ဘိ၊ အလုံးစုံသော ကာလိကကို။ ပရိဘုဇ္ဇတော၊ သုံးဆောင်သောရဟန်း၏။ ပါစိတ္တိ၊

ဝိမတိဋီကာ (ပဌမပါဒိကဝိကွာပဒဝိဘင်္ဂအဖွင့်၌) ဆို၏။ သာရတ္ထဋီကာ၌ကား ထိုဝတ္ထုစွန့်အပြင် "အကပ်ခံအပ်ပြီးသော ဤအစာကို ယခုမစားတော့။ နောက်မှထပ်၍ အကပ်ခံပြီးမှ စားမည်"ဟု အကပ်စွန့်ခြင်းကိုလည်း "မင့်မကွက်စွန့်ခြင်း"ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤသို့ ဝတ္ထုစွန့်၊ အကပ်စွန့် ၂–မျိုးရှိရာဝယ် အကပ်စွန့်ခြင်း၌ ဝတ္ထုကို (မင့်မကွက်မဟုတ်) ငဲ့ကွက်ရှာရောက်သေးသောကြောင့် အကပ်စွန့်ကို ဆရာတို့ မနှစ်သက်ကြပါ။ ဆရာတို့သည် နှုတ်ဖြင့် အကပ်ကို စွန့်သော်လည်း အကပ်မပျက်ဟု ယူဆကော်မူကြ၏။ ဤအယူသည် "သာပေက္ခော အာဓာရကေ ဌပေက္ခာ ဘောဂေ ပုဗ္ဗဝိဘတ္တိ ဝါ 'ဂဏှာ'တိ ဝဒသိ။ပေ။ ပုန ပဋိဂ္ဂဟဏကိစ္စံ နတ္ထိ—အကပ်မပျက်" ဟူသော ဒန္တပေါနသိက္ခာပဒ အဋ္ဌကထာနှင့်လျော်ပါသည်။

သုဒ္ဒံ။ပေ။ဥဒကံ။ ။"အညတြ ဥဒကဒန္တပေါနာ"ဟု ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်၌ မိန့်တော်မူသောကြောင့် ရေကို အကပ်မခံပဲ သောက်နိုင်၏ဟု သိကြ၏။ သို့သော် သုဒ္ဓံ-လည်း မြင်း ရထား စသည်တို့သွားရာ၌ ထသော မြူမှုန်ကို "ရထရေဏု"ဟု ခေါ်၏။ ထို ရထရေဏုကဲ့သို့ ထင်ရှားသော မြူမှုန်လည်းမပါသော အခြားသော အရည်တို့နှင့်လည်း မရောသော သန့်ရှင်းသော ရေကိုသာ အကပ်မခံပဲ သောက်ကောင်း၏။ ထိုကြောင့် ရေကို အမြဲစစ်၍ သောက်ဖို့ရန် ဆရာတို့ ညွှန်ပြတော် မူကြသည်။ အတိမဟလံ-လယ်ထွန်ရာ စသည်တို့၌ ပြစ်သောရေ သစ်ရွက်ရေတို့ကဲ့သို့ ဖြစ်လျှင်လည်း အကပ်မခံပဲ မသောက်ကောင်း။

စေါ်စိတ်အာဝပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သုဒ္ဓံ၊ ရထရေဏုစသော မြူမှုန် မဖက် သက်သက်သော။ ဝါ၊ အခြားအရည်နှင့် မရောမယှက် သက်သက်သော။ နာတိဗဟလံ၊ အလွန်ပြစ်သော ရေလည်းမဟုတ်သော။ ဥဒကံ၊ ရေသည်။ ကပ္ပတေ၊ အကပ်မခံပဲအပ်၏။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ အဂ်လဋ္ဌံ၊ ကိုယ်အင်္ဂါ၌ ငြိကပ်နေသော။ အဝိစ္ဆိန္နံ၊ မပြတ်သေးသော။ ဒန္တကဋ္ဌကဏ္ဍ-ဂူထကံ၊သွားချေး, မျက်ချေး, နှားချေးသည်ရင်း။ လောဏသုခေ ဌသိဃ်ာ-ကိ၊ ဆား, မျက်ရည်, တံတွေး, နှပ်သည်ရင်း။ သေမှမုတ္တကရိကံ၊ သလိပ်, ကျင်ယဉ်, ကျင်ကြီးသည်ရင်း။ ကပ္ပတေ၊ အကပ်မခံပဲ အပ်၏။ [ပဌမ ၂–ပါဒသည် ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ်အတိုင်းပင်တည်း။] (ဝိ ၂–၁၂၁၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃–၁၂၀၊ ကင်္ခါ ဋ–၂၂၉)

မဟာဝိကဋ္ဌဆေးကြီး

၁၁၁။ ဂူထမတ္တိကမုတ္တာနိ၊ ဆာရိကဋ္ဌ တထာဝိဓေ။
သာမံ ဂဟေတ္မာ သေဝေယ္ယ၊ အာသန္ဓေ ကပ္ပကာရကေ။

၁၁၁။ ဂူတမတ္တိကမုတ္တာနိ၊ ကျင်ကြီး, မြေ, ကျင်ယဉ်တို့ကိုရင်း။ ဆာရိကဋ္ဌ၊ ပြာကိုရင်း။ တထာဝိဓေ၊ ထိုသို့သဘောရှိသော မြေ့ကိုက်ရာ

အင်္ဂလဋ္ဌမဝိစ္ဆိန္နံ။ ။ဒန္တကူထ (သွားချေး) သည် သွား၌ ငြိကပ်နေစဉ် အင်္ဂလဋ္ဌ, အဝိစ္ဆိန္န ဖြစ်၏။ တံပူသွားပွတ်တံ၌ ရောက်လျှင် အင်္ဂလဋ္ဌ မဟုတ်။ ဝိစ္ဆိန္နဖြစ်ပြီ။နှပ်ရည်သည် နှာခေါင်း၌ ကပ်နေလျှင် အင်္ဂလဋ္ဌ ဖြစ်၏။ နှာခေါင်း မှတဲ့လဲ့ကျနေသော်လည်း ပြတ်၍ ကျမသွားသေးလျှင် အဝိစ္ဆိန္နဖြစ်၏။ ဤသို့ အင်္ဂလဋ္ဌ,အဝိစ္ဆိန္န ဖြစ်လျှင် သွားချေးမှစ၍ ကရီသတိုင်အောင် အကပ်မခံပဲ ကိုယ်တိုင်ယူ၍ စားနိုင်သည်။ အင်္ဂလဋ္ဌမဟုတ်ပဲ ပြတ်၍ ကိုယ်မှကွာ၍ သွားလျှင်ကား အကပ်ခံပြီးမှ စားနိုင်သည်-ဟူလို။ "ဆား"ဟူရာ၌ ကိုယ်၌ပေါ် ထွက်နေသော ဆားတည်း။

ဂူထ။ပေ။သေဝေယ္ယ။ ။မြေ့ကိုက်ရာအခါကို "တထာဝိဓေ"ဟု ဆိုသည်။ မြေ့သာမက အခြားသော အဆိပ်တက်ရာအခါကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ ထိုအခါ၌

အခါ၌။ ကပ္ပကာရကေ၊ အပ်အောင်ပြုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အသန္တေ၊ မရှိလသော်။ သာမံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ဂဟေတ္ဝာ၊ ယူ၍။ သေဝေယျ၊ မှီဝဲနိုင်၏။ (ဝိ ၃-၂၉၉၊ ဝိ ဋ ၃-၁၂၀=၃၇၄)

ဒုက္ခဋ္ဌာပတ်သင့်ကြောင်းများ

၁၁၂။ ဒုရူပစိဏ္ဏေ ရဇောကိဏ္ဏေ၊ အထုဂ္ဂဟာပဋိဂ္ဂဟေ။
အန္တောဝုတ္ထေ သယံပက္ကေ၊ အန္တောပက္ကေ စ ဒုက္ခဋ္ဌန္တိ။

၁၁၂။ ဒုရူပစိဏ္ဏေ၊ အသီးရှိသောသစ်ပင် နွယ်တို့ကိုလှုပ်ခြင်း, အာမိသရှိသောခွက်ကို ကိုင်ခြင်း ဟူသော် မကောင်းသော ပြုကျင့်ခြင်းကြောင့်ရင်း။

ကျင်ကြီး၊ မြေညက်၊ ကျင်ငယ်၊ ပြာ ဤ ၄-မျိုးကို ကိုယ်တိုင်ယူ၍ မှီဝဲသုံးစားကောင်း၏။ [သာမံ ဂဟေတ္ဝာတိ ဣဒံ နေ ဝေလံ သပ္ပဒဋ္ဌသေဝ၊ အညဿ ပိ ဒဋ္ဌဝိသေ သတိ သာမံ ဂဟေတ္ဝာ ပရိဘုဉ္ဇိတဗ္ဗံ။—ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ။]

အသန္တေ ကပ္ပကာရကေ။ ။"အကပ် မခံပဲ ကိုယ်တိုင်ယူ၍ သုံးစားကောင်း"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူရာ၌ အပ်အောင် ကပ်မည့် ကပ္ပိယကာရကမရှိရာ၌ သော် ခွင့်ပြုတော်မူခြင်းတည်း။ ကပ္ပိယကာရကရှိလျှင်ကား အကပ်ခံရမည်-ဟူလို။ [စွမ်းနိုင်လျက် ခိုင်းသည်ကို မလုပ်သူ၊ သို့မဟုတ် သစ်ပင်ကို ချိုး၍ ပြာဖြစ်အောင် မပြုနိုင်သော ကလေး လူအိုစသူ ရှိသော်လည်း မရှိသည်နှင့် အတူပင်တည်း။] ဒန္တပေါနသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ အကျယ်ရှုပါ။

မဟာဝိကဋ္ဌဆေး။ ။မြေကိုက်ရာ အခါမျိုး၌သာ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကြောင့် ကာလောဒီယ (မြေကိုက်ရာ ကာလကို ရည်စူး၍ ခွင့်ပြုအပ်သော) ဆေးမည်၏။ ပကတိ ရိုးရာအစာမဟုတ်။ ဖောက်ပြန်သော အစာဖြစ်သော ကြောင့် "မဟာဝိကဋ္ဌ"ဟုလည်း ခေါ်၏။ [ဝိကဋ္ဌာနီတိ အပကတိဘောဇနတ္တာ ဝိကဋ္ဌာနိ—ပကတိ ရိုးရာ အစာမဟုတ်သောကြောင့် ဝိကဋ္ဌ (ဖောက်ပြန်သော) အစာတို့၊ ဝိရူပါနီတိ အတ္ထော။—နိဿဂ္ဂိ, ဘေသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်ဋီကာ။]

ဒုရူပစိဏ္ဏေ။ ။နှ ကာတ်ဗ္ဗံတိ ဝါရိတသ ကကတ္တာ-မပြုထိုက်ဟု တားမြစ်အပ်သော အမှုကို ပြုသည့်အတွက် ဒုဋ္ဌုလ္လ, မကောင်းသော + ဥပစိဏ္ဏံ-

ရဇောကိလေသာ၊ မြူဖြင့်ရောပြွမ်းသော သပိတ်စသည်ကို အကပ်မခံပဲ ဆွမ်းခံခြင်းကြောင့်ရင်း။ အထေး၊ ထိုမှတပါး။ ဥဂ္ဂဟပဋ္ဌိဂ္ဂဟေ၊ မိမိကိုယ်တိုင် နေရာမှ ရွှေ့အောင် မြှောက်ချီ၍ ကောက်ယူခြင်းကြောင့်ရင်း။ [တနည်း-ဥဂ္ဂဟပဋ္ဌိဂ္ဂဟေ၊ကိုယ်တိုင်ယူအပ်ပြီးကို အကပ်ခံခြင်းကြောင့်ရင်း။] အနှောဝုတ္ထေ၊ အကပ်ပိယအတွင်းဌာ် ယာဝကာလိက, ယာမကာလိကကို သိုမှီးသိမ်းထားခြင်းကြောင့်ရင်း။ သယံပဏ္ဏေ၊ မိမိကိုယ်တိုင် ချက်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ အနှောဝပဏ္ဏေ စ၊ အကပ်ပိယကုဋီ အတွင်းဌာ် ချက်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဣတိ၊ အကပ်ခံခြင်းနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ၃–၃၀၄–၅–၆၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃–၁၁၁–၃၇၅ ပိဋ္ဌာဒီသု)

အလေ့အကျင့်တည်း၊ ဒုရูပစိဏ္ဏံ:မကောင်းသော အလေ့ အကျင့်၊ ဒုရูပစိဏ္ဏော၊ မကောင်းသော အလေ့အကျင့်ဌာ်။ ဝါ၊ ကြောင့်။ ပဝတ္တံ+ဒုက္ကဋ် ဒုရูပစိဏ္ဏဒုက္ကဋ်။[အပင်ဌာ် သီးနေသောအသီးကို ကိုင်မှ လှုပ်မှ၊ ဆွမ်းစသော အာမိသ ရှိသော အကပ်မခံအပ်သေးသော သပိတ် အိုးခွက် စသည်ကို ကိုင်မှ၊ အဖုံးဖွင့်မှ စသည်ဖြင့် နေရာမရွှေ့ပဲ သုံးသပ်မှုဟူသမျှသည် ဒုရูပစိဏ္ဏတည်း။ ထိုအမှုကြောင့် သင့်သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်ကို "ဒုရูပစိဏ္ဏဒုက္ကဋ်"ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ဒုက္ကဋ်ကား ကိုင်လျှင်ပင်သင့်၏။

ရဇောကိလေသာ။ ။ဆွမ်းခံလှည့်စဉ် သပိတ်ဌာ် မြူမှုန်ကျလသော် သပိတ်ကို အကပ်ခံပြီးမှ ဆွမ်းကိုဆက်၍ ခံနိုင်၏။ ထိုသို့ အကပ်မခံပဲ ဆွမ်းကို ဆက်၍ ခံလျှင် မြူမှုန်နှင့် ရောသွားသော ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ ဤဒုက္ကဋ်ကို ဝိနယ ဒုက္ကဋ်ဟု ခေါ်၏။ ဆွမ်းမခံရသေးခင် သပိတ်ကို ဆေးပြီးနောက် သပိတ်အိတ်ဌာ် သွတ်ခြင်းစသည်ကိုပြုခိုက် မြူမှုန်ကျလျှင်လည်း သပိတ်ကို အကပ်ခံပြီးမှ ဆွမ်းခံရမည်။ ထိုသို့အကပ်မခံပဲ ဆွမ်းခံလျှင်လည်း ဝိနယဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။ [နာမည်အထူး မတပ်ပဲ ဝိနည်းဌာ် လာသော ဒုက္ကဋ် ဟူသမျှကို "ဝိနယ ဒုက္ကဋ်"ဟု ခေါ်သည်။]

ဥဂ္ဂဟပဋ္ဌိဂ္ဂဟေ။ ။အကပ်မခံပဲ ထိရုံတွင်မက ကိုယ်တိုင်မြှောက်ယူခြင်းကို "ဥဂ္ဂဟ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟ"ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏။ [အပ္ပဋိဂ္ဂဟိတဘာဝံ-အကပ်မခံရသေး

သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဇာနတော-သိသောရဟန်း၏၊ အတ္တနာ ဧဝ ဥဂ္ဂဟေတ္တာ ဂဟဏေ၊ ကိုယ်တိုင်သာလျှင် ကောက်ရှိယူခြင်းကြောင့်၊-ဋီကာ။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ဆိုလိုလျှင် "ပဋိဂ္ဂဟေ" ဟု ထည့်ဖွယ်မလိုပါ။ အဋ္ဌကထာတို့၌ "ဥဂ္ဂဟိတကကိုယ်တိုင်မြှောက်ကြွ၍ ယူအပ်သော အာဟာရ" ဟုသာ ဆိုပါသည်။ ထိုဥဂ္ဂဟိတကကြောင့်လည်း ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သင့်နိုင်ပါသည်။ မိမိကား နောက်၌ ပြမည့် "ဥဂ္ဂဟိတ ပဋိဂ္ဂဟိတ" ကို ဆိုလိုမည်ထင်ပါသည်။

အန္တောဝုတ္ထစသည်။ ။အန္တောဝုတ္ထကို ရှေ့၌ပြခဲ့ပြီ။ အကပ္ပိယကုဋိ ဟုတ်သည်ဖြစ်စေ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ ရဟန်းကိုယ်တိုင် ချက်လျှင် သာမံပက္က (ကိုယ်တိုင်ချက်အပ်သည်) မည်၏။ အကပ္ပိယကုဋိ (မအပ်သောကျောင်း)၌ လူသာမဏေတို့ ချက်အပ်သော အစာသည် အန္တောပက္ကမည်။

မုတ်ချက်။ ။ရဟန်းတို့ကိုယ်တိုင် ချက်မှု၌ ကပ္ပိယကုဋိဝယ် အကပ်ခံ၍ ချက်လျှင် အပ်သည်လည်းရှိ၏။ ဗီဇဂါမ်ဘူတဂါမ်ဖြစ်လျှင် မအပ်သည်လည်းရှိ၏။ "အန္တောပက္က" ဟူသည် လူသာမဏေတို့ ချက်ခြင်းတည်း။ ထိုချက်ရုံဖြင့် မအပ်စရာမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် "အန္တောဝုတ္ထစသော ဒု-ပါးလုံး မအပ်ဟူရာ၌ ထားရုံ ချက်ရုံ မျှဖြင့် ဒုက္ကဋ်မသင့်သေး။ စားမှသင့်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ဘာကြောင့်နည်း—

> "နု ဘိက္ခဝေ အန္တောဝုတ္ထံ အန္တောပက္ကံ သာမံပက္ကံ ဥဂ္ဂဟိတ-ပဋိဂ္ဂဟိတံ ပရိဘုဉ္ဇိတမ္ပိ၊ ယော ပရိဘုဉ္ဇေယျ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ-သုံးဆောင်မှု ဒုက္ကဋ်အာပတ်" ဟု—

ပညတ်တော်မူသောကြောင့်တည်း။ အထက်၌ "ဥဂ္ဂဟ ပဋိဂ္ဂဟ" ဟူသည်လည်း ဤဥဂ္ဂဟိတ ပဋိဂ္ဂဟိတပင်ဖြစ်သင့်၏။ ရှေးဦးစွာ အကပ်မခံပဲ ကိုယ်တိုင် ကိုင်ယူ အပ်သည်ကို "ဥဂ္ဂဟိတ" ဟု ခေါ်၏။ "ထိုဥဂ္ဂဟိတ ဖြစ်လျှင်ပင် ထိုရဟန်းမှာ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။ ထိုဒုက္ကဋ်ကို "ဥဂ္ဂဟိတက ဒုက္ကဋ်" ဟု ဒုတိယ ပါဠိတော်ကအဋ္ဌကထာ၌ဆိုး။ ထိုဥဂ္ဂဟိတကို တဖန်ပြန်၍ အကပ်ခံသော်လည်း မည်သူမျှ မအပ်တော့။ "ဒုရုပစိဏ္ဏဖြစ်သော သစ်သီးစသည်သည် အကပ်ခံ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ စားကောင်းသေး၏။ ဤ ဥဂ္ဂဟိတကား အကပ်ခံ၍ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များလည်း မအပ်တော့" ဟူလို။ ထို့ကြောင့် ဥဂ္ဂဟိတ ပဋိဂ္ဂဟိတ ကိုပင် ဂါထာဖြစ်၍ "ဥဂ္ဂဟ ပဋိဂ္ဂဟ" ဟု ဆိုသည်။

အကၪိယမံသနိဒ္ဒေသ

မံသေသု ၀ အကပ္ပိယန္တိ၊ "မံသေသု ၀ အကပ္ပိယံ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ ကား–)

မအပ်သောအသားများ

၁၁၃-၄။ မနုဿဟတ္ထိအဿာနံ၊ မံသံ သုနခဒီပိနံ။
သီဟဗ္ဗျဂ္ဃတရစ္ဆာနံ၊ အစ္ဆဿ ဥရဂဿ စ။

ဥဒ္ဒိဿ ကတမံသဉ္စ၊ ယဉ္စ အပ္ပဋိဂေဏ္ဍိတံ။
ထုလ္လစ္စယံ မနုဿာနံ၊ မံသေ သေသေသု ဒုက္ကဋံ။

၁၁၃-၄။ မနုဿဟတ္ထိအဿာနံ၊ လူ, ဆင်, မြင်းတို့၏ရင်း။ သုနခဒီပိနံ၊ ခွေး, သစ်တို့၏ရင်း။ သီဟဗ္ဗျဂ္ဃတရစ္ဆာနံ၊ ခြင်္သေ့, ကျား, အောင်းတို့၏ရင်း။ အစ္ဆဿ၊ ဝံ၏ရင်း။ ဥရဂဿ စ၊ မြွေ၏ရင်း။ ယံ.မံသံ၊ အကြင် အသားသည်ရင်း။ ဥဒ္ဒိဿ၊ သီတင်းသုံးဘော်ကို ရည်စူး၍။ ကတမံသဉ္စ၊

မနုဿ။ ပေ။ ဥရဂဿ စ။ ။ဤ ၁၀-ပါးကို "အသားကြီး ၁၀-ပါး"ဟု ခေါ်၏။ ထို ၁၀-ပါးတွင် လူသားကို ဇာတ်တူသား ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ခွေးသား မြွေသားကို စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ် ကောင်းသောကြောင့်၎င်း၊ ဆင်သား မြင်းသားတို့ကား မင်း၏အသုံးအဆောင် ရတနာ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ သီဟ (ခြင်္သေ့) စသော အသားတို့ကား တောကျောင်း ဘုန်းကြီးများအား ဘေးရန် ပြုမည်စိုးသောကြောင့်၎င်း မဟာဝိဟာသဋ္ဌကွန္ဒကဋ္ဌ ပယ်တော်မူသည်။

ဥဒ္ဒိဿကတမံသ။ ။ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီ၊ သိက္ခမာန်၊ သာမဏေ၊ သာမ-ဏေမ ဟူသော သီတင်းသုံးဘော် ၅-ယောက်တွင် တယောက်ယောက်ကို ရည်စူး၍ သတ်အပ်ဇ်သော သတ္တဝါ၏ အသားကို "ဥဒ္ဒိဿကတမံသ"ဟု ခေါ်

ပြုအပ်သော အသားသည်ရင်း။ အပ္ပဋိဝေက္ခိတံ၊ မစူးစမ်း မမေးမြန်းအပ်သော။ ယံ မံသံ စ၊ အကြင်အသားသည်ရင်း။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။ ဟေသု၊ ထိုအသား ၁၂-ပါးတို့တွင်။) မနုဿာနံ၊ လူတို့၏။ မံသေ၊ အသား၌။ (ပရိဘုဥ္ဇတောဝ၊ သုံးစားသော ရဟန်း၏။) ထုလ္လစ္စယံ၊ ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သေသေသု၊ ကြွင်းသောအသား ၁၀-ပါးတို့၌။ ပရိဘုဥ္ဇတောဝ၊ သုံးစားသောရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ၏။ (ဝိ ၃။၃၁၀-၁။၂-၃-၄-၃၃၄-၅၊ ဝိ ဋ ၃။၃၇၆)

သည်။ ထိုအသားကို သိတင်းသုံးဘော် တပါးပါးအား ရည်စူး၍ပြုအပ်စေကာမူ သိတင်းသုံးဘော် ၅-ယောက်လုံးမအပ်။ တောအရပ်သို့ ရောက်သောအခါ စေ့းလည်းမနှီးပါပဲ ကြက်သားဟင်းပါလာလျှင် "ငါ့ဖို့သတ်ပြီး ချက်ထားလေသလား"ဟု သံသယရှိရုံမျှဖြင့် မစားကောင်း။ သေချာစွာ သိလျှင်ကား ဆိုဖွယ်မရှိ။ မသိလျှင်သံသယမရှိလျှင် စားကောင်း၏။ တချို့အရပ်၌ ငါးများကို လှောင်ထား၍ လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်စားလေ့ရှိကြ၏။ ထိုငါးများကိုလှောင်ထားရာမှ ရဟန်းများအတွက်ယူ၍ ချက်လျှင်လည်း ဥဒ္ဒိဿကတမံသပင်ဖြစ်၏။ သည်သာ မကသေး။ ရန်ကုန် စသော စေ့းများ၌ပင် လှုပ်လှုပ် ရွရွ ဖျတ်ဖျတ် လတ်လတ် ရှိမှ ဝယ်လို့ကြ၏။ ထိုငါးများကို ရဟန်းများ အတွက်ချက်လျှင် ဥဒ္ဒိဿကတမံသပင်ဖြစ်၏။ ဤ သိက္ခာပုဒ်ကို ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကဌ "နှ ဘိက္ခဝေ ဇာနံ ဥဒ္ဒိဿကတမံသံ ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ယော ပရိဘုဥ္ဇေယျ, အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ"ဟု ပညတ်တော်မူသည်။

အပ္ပဋိဝေက္ခိတမံသ။ ။အသားဟင်းကို ရလျှင်အပ်သောသတ္တဝါ၏အသားဟုတ်-မဟုတ်ကို သတိထား၍ စဉ်းစားလိုက်ရသည်။ တွေ့နေကျဖြစ်၍ အပ်သော အသားမှန်းသိလျှင် မေးဖွယ်မလို။ မသိလျှင် သို့မဟုတ် မသေချာလျှင် မေးပြီးမှစားရသည်။ ထိုသို့မဆင်ခြင်ပဲစားလျှင် "နှ ဘိက္ခဝေ အပ္ပဋိဝေက္ခိတ္တာ (မဆင်ခြင် မစဉ်းစား သတိမထားမူ၍) မံသံ ပရိဘုဥ္ဇိတဗ္ဗံ၊ ယော ပရိဘုဥ္ဇေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ"ဟု ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကဌ်ပင် ပညတ်တော်မူသည်။

အရိုးစသည်နှင့် သစ်တွက်,အစိတ္တက

၁၁၅။ အဋ္ဌိပိ လောဟိတံ စမ္မံ၊ လောမမေသံ နု ကပ္ပတိ။
သစိတ္တကံ ဥဒ္ဒိဿကတံ သေသာ အစိတ္တကာတိ။

၁၁၅။ သေး၊ ထိုမအပ်သော အသားရှိသော သတ္တဝါတို့၏။ အဋ္ဌိပိ၊ အရိုးသည်ရင်း။ လောဟိတံ၊ သွေးသည်ရင်း။ စမ္မံ၊ အရေသည်ရင်း။ လောမံ၊ အမွေးသည်ရင်း။ နု ကပ္ပတိ၊ မအပ်။ ဥဒ္ဒိဿကတံ၀၊ ဥဒ္ဒိဿကတမံသကို စားခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်သည်သာ။ သစိတ္တကံ၊ သစိတ္တကတည်း။ ၀ါ၊ စိတ်နှင့် တကွ သင့်ရောက်ခြင်းရှိသော အာပတ်တည်း။ သေသာ၊ ကြွင်းသော အသားတို့ကို စားခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်တို့သည်။ အာစိတ္တကာ၊ အစိတ္တကတို့တည်း။ ၀ါ၊ စိတ်မရှိသော်လည်း သင့်ရောက်ခြင်း ရှိသော အာပတ်တို့တည်း။ဤတို့၊ မအပ်သော အသားနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ ၃-၃၇၆)

အဋ္ဌိပိ။ ပေ။ နု ကပ္ပတိ။ ။ဤ အဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်၍ ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ နိဒါန် အခန်း၌ "ရိုး-ရေ-သား-သွေး၊ အမွေးတို့ပါ၊ မသုံးရာ၊ ဆယ်ဖြာ အမျိုးပေ" ဟု ရှေးဆရာတို့ လင်္ကာကို ဆိုထားပါသည်။

သစိတ္တက၊ အစိတ္တက။ ။ဥဒ္ဒိဿကတ မံသကို ပညတ်တော်မူရာ၌ "ဇာနုံ-သိလျက်" ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့် "ဥဒ္ဒိဿကတ မံသ"ဟု သိသော စိတ်ရှိလျက် စားမှ အာပတ်သင့်၏။ ကြွင်းသော အသားတို့၌ လူသား၊ ဆင်သား စသည်ဖြင့် မသိသော်လည်း စားလျင် အာပတ်သင့်၏။ ထိုတွင် လူသားအတွက် ထုလ္လစ္စည်းဟု ပညတ်တော်မူ၏။ ကျန်သော အသားတို့အတွက်ကား ဒုက္ကဋ် အာပတ်ဟု ပညတ်တော်မူသည်။—ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက။

နိဿဋ္ဌိယနိဒ္ဒေသ

နိဿဋ္ဌိယာနိ၊ "နိဿဋ္ဌိယာနိ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသ ကား—)

ရူပိယသံဝေါဟာရသိက္ခာပုဒ်

၁၁၆-၇။ အရူပိယံ ရူပိယေန၊ ရူပိယံ ဣတရေန စ။
ရူပိယံ ပရိဝတ္တေယ္ယ၊ နိဿဋ္ဌိ ဣဓ ရူပိယံ။
ကဟာပဏော သဒ္ဓေ သိဂ်ိ၊ ဝေါဟာရူပဂမာသကံ။
ဝတ္ထုမုတ္တာဒိ ဣတရံ၊ ကပ္ပံ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ။

၁၁၆-၇။ ရူပိယေန၊ ရူပိယမည်သော နိဿဋ္ဌိယဝတ္ထုဖြင့်။ အရူပိယံ၊ ရူပိယ မဟုတ်သော ကပ္ပိယဝတ္ထု, ဒုက္ကဋဝတ္ထုကိုလည်း။ ရူပိယံ၊ ရူပိယ မည်သော နိဿဋ္ဌိယဝတ္ထုကိုလည်း။ ပရိဝတ္တေယ္ယ၊ လဲလှယ်အံ့။ နိဿဋ္ဌိ၊ နိဿဋ္ဌိပါစိတ် အာပတ်သည်။ (ဟော်တီ၊ ဖြစ်၏။) ဣတရေန၊ ရူပိယမှ တပါးသော ကပ္ပိယဝတ္ထု, ဒုက္ကဋဝတ္ထုဖြင့်။ ရူပိယံ၊ ရူပိယမည်သော နိဿဋ္ဌိယဝတ္ထုကို။ ပရိဝတ္တေယ္ယ၊ လဲလှယ်အံ့။ နိဿဋ္ဌိ၊ နိဿဋ္ဌိပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ။)

အရူပိယံ။ ပေ။ ရူပိယံ။ ။ဤ ဂါထာသည် ဌေကလောမ ဝဂ်၌ လာသော ရူပိယသံဝေါဟာရ သိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သော ဂါထာတည်း။ ရူပိယ၏ သရုပ်ကိုလည်း၊ အရူပိယ ဣတရ၏ သရုပ်ကိုလည်း နောက်၌ ပြလတ္တံ့။

၂-ဝါကျခွဲ။ ။"ရူပိယေန အရူပိယံ ရူပိယံ ပရိဝတ္တေယ္ယ, နိဿဋ္ဌိ" ဟုလည်း၊ ဣတရေန ရူပိယံ ပရိဝတ္တေယ္ယ, နိဿဋ္ဌိ" ဟုလည်း ၂-ဝါကျခွဲ၍ နိဿယ အတိုင်း အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီ။

ဣဓ ရူပိယံ။ ပေ။ ဒုက္ကဋဝတ္ထု စ။ ။ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်တို့၌ ရူပိယ၊ အရူပိယတို့၏ သရုပ်ကိုပြသော စကားတည်း။ "ကဟာပဏော။ ပေ။ ဝေါဟာ-

ဣစ၊ ဣ၏သိက္ခာပုဒ်၌။ ရူပိယံ၊ ရူပိယဟူသည်။ ကဟာပဏော၊ ရွှေ ငွေ အသပြာ ပကတိရိုးရာ အသပြာသည်ရင်း။ ဝါ၊ ရွှေဒင်္ဂါး ငွေဒင်္ဂါး သုံးစွဲရိုး တကျပ်သည်ရင်း။ သဗ္ဗု၊ ငွေသားသည်ရင်း။ သိဂ္ဂီ၊ ရွှေသားသည်ရင်း။ ဝေါဟာရရူပဂမာသကံ၊ ရောင်းဝယ်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်သော ပဲ ပိုက်ဆံအမျိုးမျိုးသည်ရင်းတည်း။ ဣတရံ၊ ရူပိယမှကဟါးသော အရူပိယ ဟူသည်။ ဝတ္ထုမုတ္တာဒိ၊ အဝတ်,ပုလဲ အစရှိသော။ ကပ္ပံ၊ အပ်သောဝတ္ထု သည်ရင်း ဒုက္ကဋဝတ္ထုစ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ တည်ရာအကြောင်းဝတ္ထုသည်ရင်း တည်း။ (ဝိ ၁-၃၄၉၊ ဝိ ဋ ၂-၂၆၉--၂၇၆-၇၊ ကင်္ခါ ဋ-၁၇၆)

ရူပဂမာသကံ" တို့သည် ရူပိယ၏ သရုပ်တည်း။ အခြားနေရာ၌ ငွေကိုသာ "ရူပိယ"ဟု ခေါ်ရသော်လည်း ဣစ-ဣ၏ သိက္ခာပုဒ်အရာ၌ ကဟာပဏ-ရွှေဒင်္ဂါး-ငွေဒင်္ဂါး ထိုထိုကာလ ထိုထိုနိုင်ငံ၌ အသပြာအဖြစ်ဖြင့် အသုံးပြုအပ် သော ပကတိ ကဟာပဏ (ရိုးရာ အသပြာ၊ ယခုခေတ် ငွေစက္ကူ)။ ဣ၏ အာဒုး လုံးကိုရင်း၊ငွေတုံးငွေခဲ- ရွှေတုံးရွှေခဲ ရောင်းဝယ်ရာ၌,အသုံးဝင်သော ပဲပိုက်ဆံ ကိုရင်း "ရူပိယ" ဟု ယူရသည်။ ["ပဲပိုက်ဆံ" ဟူရာ၌ တမူး- တမတ်- ငါးမူး စသည်ဖြင့် ခေါ်အပ်သော ၂-ပဲ ၄-ပဲ ၅-ပဲ ၈-ပဲ ၁၀-ပဲ အာဝုးလုံးပါဝင်သည်။]

ဝတ္ထု။ပေ။ဝတ္ထု စ။ ।ဣ ၂-ပါဒဖြင့်အရူပိယ၏သရုပ်ကိုပြသည်။ "ဝတ္ထာဒိ ကပ္ပံ" ဟုရင်း၊ မုတ္တာဒိ ဒုက္ကဋဝတ္ထု"ဟုရင်း ၂-ဝါကျခွဲပါ။ အဝတ် စသော သုံးသပ်ကိုင်တွယ်ကောင်းသော အပ်သော ဝတ္ထုသည်ရင်း၊မုတ္တာ(ပုလဲ)စသော ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်ကြောင်းဝတ္ထုသည်ရင်း "ဣတရ"အရ "အရူပိယ"ဟုယူပါ။

အာဒိဖြင့်ယူဖွယ်။ ।ဝတ္ထာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ကပ္ပါသ(ဝါ)၊ သုတ္တ (ချည်)၊ အပရဏ္ဏ (ပဲအမျိုးမျိုး) စသည်ကိုယူ၍ မုတ္တာဒိ၌ အာဒိဖြင့် မဏိ (ပတ္တမြား)၊ သင်္ခ (ခရုသင်း)၊ သိလာ (ဓကျောက်သလင်း)၊ ပဝါဠ (သန္ဓာ)၊ လောဟ-တက (ပတ္တမြားနီ)၊ မသာရဂလ္လ (ပတ္တမြားပြောက်)၊ စပါးမျိုး ၇-ပါး၊ ဒါသီ၊ ဒါသ၊ ခေတ္တ၊ ဝတ္ထု၊ ပုပ္ဖါရာမ (ပန်းခြံ)၊ ဖလာရာမ (သစ်သီးခြံ)တို့ကို ယူပါ။ ဋီကာသာရ။

ကယဝိက္ကယသိက္ခာပုဒ်

၁၁၈။ ဣမံ ဂဟေတ္ဝာ ဘုတ္ဝာ ဝါ၊ ဣမံ ဒေဟိ ကရာနယ။
ဒေမိ ဝါတိ သမာပန္နေ၊ နိဿဂ္ဂိ ကယဝိက္ကယေ။

၁၁၈။ ဣမံ၊ ဤဆန်စသည်ကို။ ဂဟေတ္ဝာ၊ ယူပြီး၍။ ဣမံ၊ ဤအဝတ်စသည်ကို။ ဒေဟိ၊ ပေးလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ကျိုမှုစသည်ကို။ ဂဏှ၊ ပြုလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ခေါက် စသည်ကို။ အာနယ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤထမင်းစသည်ကို။ ဘုတ္ဝာ၊ စား၍။ ဣမံ၊ ဤအဝတ်စသည်ကို။ ဒေဟိ၊ ပေးလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ကျိုမှုစသည်ကို။ ဂဏှ၊ ပြုလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ခေါက် စသည်ကို။ အာနယ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆန်အစရှိသည်ကို။ ဒေမိ၊ ပေး၏။ ဣမံ၊ ဤအဝတ်စသည်ကို။ ဒေဟိ၊ အစားပေးလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ကျိုမှု စသည်ကို။ ဂဏှ၊ ပြုလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ၎င်း။ ဣမံ၊ ဤဆိုးရည်ခေါက် စသည်ကို။ အာနယ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ ဝါ၊ ၎င်း။ ကယဝိက္ကယေ၊ ဝယ်ခြင်း, ရောင်းခြင်းသို့။ ဝါ၊ လဲလှယ်ခြင်းသို့။ သမာပန္နေ၊ ကောင်းစွာ ရောက်အပ်သော်။ နိဿဂ္ဂိ၊ နိဿဂ္ဂိ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏)။ (ဝိ ၁-၃၅၁၀၊ ဝိ ဋ ၂-၂၇၉- ၂၈၀၊ ကင်္ခါ ဋ-၁၇၇)

ဣမံ။ပေ။ကရာနယ။ ။ဤ သိက္ခာပုဒ်ကား အပ်သော ပစ္စည်းချင်း လဲမှုကြောင့် နိဿဂ္ဂိပါစိတ် အာပတ်သင့်ပုံကိုပြသော ကယဝိက္ကယ သိက္ခာပုဒ်တည်း။ "ဣမံ ဂဟေတ္ဝာ"ကို မှီတည်၍ "ဣမံ ဒေဟိ" ဟုဝင်း "ဣမံ ကရ" ဟုဝင်း "ဣမံ အာနယ" ဟုဝင်း မူလိသ္ဓတ်လျက် ၃-မျိုးသော လဲလှယ်မှုကိုဝင်း၊ "ဣမံ ဘုတ္ဝာ"ကို မှီတည်၍ ထို ၃-မျိုးကို မူလိသ္ဓတ်လျက် ၃-မျိုးသော လဲလှယ်မှုကိုဝင်း၊ "ဣမံ ဒေဟိ"ကို မှီတည်၍ "ဣမံ ဒေဟိ, ဣမံ ကရ, ဣမံ အာနယ" ၃-ပုဒ်ကို မူလိသ္ဓတ်လျက် ၃-မျိုးသော လဲလှယ်မှုကိုဝင်း သိပါ။

ဆက်ဦးအုံ့။ ။ဤမံ ဂဟောတ္တာ၌ "ဤမံ-ဤဆန်ကို" စသည်ဖြင့် အနက်မှတ်ပါ။ ဤမံ ဘုတ္တာ၌ "ဤမံ-ဤဆွမ်းကို" စသည်ဖြင့် စားစရာ တခုခုကို အနက်မှတ်ပါ။ ဤမံ ဒေဟိ၌ "ဤမံ-ဤအဝတ်ကို" စသည်ဖြင့် လဲလှူရာ တခုခုကို အနက်မှတ်ပါ။ ဤမံ ကရာ၌ "ဤမံ-ဤဆိုးရည်ကျိုမှုကို" စသည်ဖြင့် အလုပ်လုပ်စရာ တခုခုကို အနက်မှတ်ပါ။ ဤမံ-အာနယာ၌ "ဤမံ-ဤဆိုးရည်အခေါက်ကို" စသည်ဖြင့် ပိုင်ရှင်မရှိသော ဆောင်ယူစေလိုအပ်သော ပစ္စည်းတခုခုကို အနက်မှတ်ပါ။ ဤမံ ဒေမိ၌ ဤမံ-ဤအဝတ်ကို (ဤမီးခြစ်ကို ဤဖယောင်းတိုင်ကို) စသည်ဖြင့် မိမိမှာ ပေးစရာရှိသော တခုခုကို အနက်မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။အညာတကံ "ဤမံ ဒေဟိ" တိ ဝဒတော ဝိညတ္တိ ဟောတိ-ဆွေမျိုးမတော်သူကို "ဤအဝတ်ပေးပါလော့" ဟု တောင်းသောရဟန်းမှာ အညာတကဝိညတ္တိဒုက္ကဋ်သင့်၏။ ဤမံ ဂဏှာဟိတိ ဝဒတော သဒ္ဒါဒေယျဝိနိပါ-တနံ ဟောတိ (သူတပါးတို့ လှူထားအပ်သော) "ဤဆန်ကို ယူလော့" ဟု ပေးသောရဟန်းမှာ သဒ္ဒါတရားဖြင့် လှူအပ်သောပစ္စည်းကို ဖရိုဖရဲကျရောက်စေခြင်းဟူသော သဒ္ဒါဒေယျ ဝိနိပါတနု ဒုက္ကဋ်သင့်၏။ ဤမိုနှာ ဤမံ ဒေဟိတိ ကာယဝိဂ္ဂဟယံ အာပဇ္ဇတော နိဿဂ္ဂိယံ-ဤဆန်ဖြင့် ဤအဝတ်ကို ပေးပါလော့" ဟု လဲလှယ်မှုသို့ ရောက်သောရဟန်းမှာ နိဿဂ္ဂိပါစိတ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် အညာ-တကဖြင့် လဲလှယ်ရာဝယ် ထိုအာပတ်များ မသင့်အောင် လဲလှယ်တတ်ကြဖို့ အရေးကြီးပါသည်။ [မိဘတို့နှင့် လဲလှယ်ရာ၌ကား ကာယဝိဂ္ဂဟတမျိုးသာ သင့်၏။]

အပ်သောလဲနည်း။ ။ဆန်စသော ကပ္ပိယဝတ္ထုရှိသော ရဟန်းသည် ဆွမ်းကို အလိုရှိလျှင် ဒကာတယောက်ထံသွားရ၍ "ငါ့မှာ ဆန်တော့ရှိရဲ့၊ အသုံးမကျ၊ ဆွမ်းသာ အလိုရှိသည်" ဟု ပြော၍ ဒကာကဆန်ယူပြီးလျှင် ဆွမ်းကိုပေးအုံ့၊ အပ်၏။ အခြားပစ္စည်းကိုလဲလိုရာ၌လည်းနည်းတူ။ "ဤသက်နှံးဖြင့် ဤစာအုပ်ကို အလိုရှိသည်" ဟုလည်းပြောနိုင်၏။ "ပေးလော့" ဟုကားမပြောနိုင်။ စကားတဆက်ထည်း တဝါကျတည်း မပြောပဲ "ဒီ ထမင်းကိုစားပါ။ (သို့မဟုတ်) စားပြီးပြီ။ (သို့မဟုတ်) စားရလိမ့်မည်။ ဒီ ဆိုးရည်ကို ကျိုပေးစမ်းပါ" ဤသို့

ပရိဏာမနသိက္ခာပုဒ်

၁၁၉။ အတ္တနော အညေတာ လာဘံ၊ သံဃသ-ညေ ဝါ နတံ။
ပရိဏာမေယျ နိဿဋ္ဌိ၊ ပါစိတ္တိ စ ဒုက္ကဋံ။

၁၁၉။ သံဃသ၊ သံဃာ၏ အထံသို့။ နတံ၊ ညွတ်လေပြီးသော။ လာဘံ၊ လာဘ်ကို။ အတ္တနော၊ မိမိ၏အထံသို့။ ပရိဏာမေယျ၊ ညွတ်စေအံ့။ နိဿဋ္ဌိ၊ နိဿဋ္ဌိပါစိတ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) အညေတာ၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံသို့။ ပရိဏာမေယျ၊ ညွတ်စေအံ့။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ)။ အညေ၊ အခြားသောသံဃာ, စေတီ၏

ကား ခိုင်းကောင်းသည်မဟု ဏယဝိဂ္ဂယ အဌကထာဆို၏။ ဘာ့ကြောင့်နည်း— လဲလှယ်ရုမရောက်သောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။အဝတ်ဖွပ်ခိုင်းခြင်း ခေါင်းရိတ်ခိုင်းခြင်း မြေကိုသုတ်သင်ခိုင်းခြင်း စသည်တို့၌ စွန့်စရာနိဿဋ္ဌိပစ္စည်းမရှိပါသော်လည်း ပါစိတ်အာပတ်ကို ကား ဒေသနာပြောရမည်။ ဥပမာစားသောက်ဆိုင်၌ စားဖွယ်သောက်ဖွယ်ကို ငွေဖြင့်ဝယ်၍စားရာ၌ ရှုပ်ယသံဝေါဟာရ သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယပါစိတ် အာပတ်သင့်သော်လည်း စွန့်ရာပစ္စည်းကဗိုက်ထည်းရောက်သွားပြီဖြစ်သောကြောင့် စွန့်စရာပစ္စည်းမရှိရကား ပါစိတ်အာပတ်ကိုသာ ဒေသနာပြောရသကဲ့သို့တည်း။

၃-ဝါကျခွဲ။ ။(၁) သံဃသ နတံ လာဘံ အတ္တနော ပရိဏာမေယျ၊ နိဿဋ္ဌိယံ [နိဿဋ္ဌိ ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်။] (၂) သံဃသ နတံ လာဘံ အညေတော ပရိဏာမေယျ၊ ပါစိတ္တိ၊ [သုဒ္ဓပါစိတ် ပရိဏတသိက္ခာပုဒ်။] (၃) သံဃသ နတံ လာဘံ အညေ [သံဃသ ဝါ စေတိယသ ဝါ] ပရိဏာမေယျ၊ ဒုက္ကဋံ၊ [ဤ အာပတ်ကား ထိုသိက္ခာပုဒ်တို့၏ ပဒဘာဇနီ၌လာသော အာပတ်တည်း။] ဤသို့ ရှုံးဦးစွာ ၃-ဝါကျခွဲပါ။ ထိုနောက် အညေကို မူတည်၍ "အညေ (ပုဂ္ဂလသ ဝါ စေတိယသ ဝါ) နတံ လာဘံ (၁) အတ္တနော ပရိဏာမေယျ၊ (၂) သံဃသ ပရိဏာမေယျ၊ (၃) အညေ (ပုဂ္ဂလသ ဝါ စေတိယသ ဝါ) ပရိဏာမေယျ၊ ဒုက္ကဋံ"ဟု နောက်ထပ် ၃—ဝါကျခွဲပါ။

အထံသို့။ ပရိဏာမေယျ၊ ညွှတ်စေအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ။) အညဿ၊ အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်, စေတီ၏အထံသို့။ နတံ၊ ညွှတ်လေပြီးသော။ လာဘံ၊ လာဘ်ကို။ အတ္တနော၊ မိမိအထံသို့ဝင်း။ သံဃဿ ဝါ၊ သံဃာ၏အထံသို့ဝင်း။ အညဿ ဝါ၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်, စေတီ၏ အထံသို့ဝင်း။ ပရိဏာမေယျ၊ ညွှတ်စေအံ့။ ဒုက္ကဋံ ဟောတိ။ (ဝိ ၁=၃၇၀၊ စိ ၌ ၂-၃၁၀-၂၊ ကင်္ခါ ၌ ၁၈၈-၉)

နိဿဂ္ဂိန့်ဒုက္ကဋ်

၁၂၀။ အနိဿဇ္ဇိတ္ဝာ နိဿဂ္ဂိံ၊ ပရိဘုဉ္ဇေ နဒေယျ ဝါ။
နိဿဋ္ဌံ သကသညာယ၊ ဒုက္ကဋံ အညထေတရဿ။

၁၂၀။ နိဿဂ္ဂိံ၊ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုကို။ အနိဿဇ္ဇိတ္ဝာ၊ မစွန့်မူ၍။ ပရိဘုဉ္ဇေ၊ သုံးစွဲအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) နိဿဋ္ဌံ ဝါ၊ စွန့်အပ်ပြီးသော ပစ္စည်းကိုမူလည်း။ သကသညာယ၊ မိမိဥစ္စာဟူသော အမှတ်ဖြင့်။ နဒေယျ၊ ပြန်မပေးအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ။) အညထာ၊ သကသညာမှ တပါးသော ထေယျစိတ်ဖြင့်။ နဒေယျ၊ ပြန်မပေးအံ့။ ဣဟတရံ၊ အခြားသော ပါဌာဇိက, ထုလ္လစ္စဉ်း, ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ။) ဣတိ၊ ....နိဿဂ္ဂိယနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြအပ်ခဲ့သော စကားအရ တကျောင်းတိုက်ရှိ သံဃာနှင့် စေတီ၊ ဆင်းတုတော်သို့ညွှတ်ပြီးလာဘ်ကို အခြားကျောင်းတိုက်ရှိ သံဃာနှင့် စေတီ၊ ဆင်းတုတော်သို့ ပြောင်းရွှေ့ မညွှတ်စေကောင်း။ အလှူမခိုင်းကောင်း။ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တပါးသို့ (အယုတ်သဖြင့် အခြားခွေးသို့) ညွှတ်ပြီးလာဘ်ကို မိမိ၊ သံဃာ၊ စေတီတော်၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်အထံတို့သို့ (အခြားခွေးတကောင်သို့) မညွှတ်စေကောင်းဟု မှတ်ပ ।။ [အကျယ်ကို နိဿဂ္ဂိ-ပရိဏာတသိက္ခာပုဒ်၌ရှုပါ။]

အနိဿဇ္ဇိတ္ဝာ။ ။နိဿဂ္ဂိပစ္စည်းကို မစွန့်ပဲသုံးစွဲနေလျှင် သုံးတိုင်းဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ သက်နှုံး စသော နိဿဂ္ဂိပစ္စည်းကို ရဟန်းတပါးထံ ဝိနည်းဏှံ

အလျောက် စွန့်သောအခါ ထိုရဟန်းက ကိုယ်ဥစ္စာဟု အထင်ရှိ၍ ပြန်မပေး လျှင်လည်း ထိုရဟန်းမှာ ဒုက္ခဋ္ဌပင်တည်း။

အညထေတရံ။ ။ကိုယ်ဥစ္စာဟု မထင်ပါပဲ အပိုင်ယူသောအနေအား၊ ဖြင့် ပြန်မပေးပဲထားလျှင် တန်ဖိုးအလိုက် ပါရာဇိက၊ ထုလ္လစ္စည်း၊ ဒုက္ခဋ္ဌဟူဆုံးဖြတ် ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ကိုယ်တိုင် ငွေအလှူခံ၍ ကျောင်းဆောက်လျှင် အလှူခံခိုက်၌ ရူပိယသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိပါစိတ်။ သစ်စ်သည်ဝယ်လျှင် ရူပိယသံဃေါဟာရ သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိပါစိတ်။ ထို သစ်သား၊ သံတို့ဖြင့် ဆောက်ထားအပ်သော ကျောင်းဌာနေလျှင် သုံးစွဲတိုင်း သုံးစွဲတိုင်း ဒုက္ခဋ္ဌ။ အခြားသော တပည့်တပန်း ရဟန်းသံဃာများလည်း ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ် သင့်သည်ပင်။

အမှာ။ ။နိဿဂ္ဂိသိက္ခာပုဒ် ၃၀-ရှိသော်လည်း အခ္ခါသောသပိတ်သက်နှုန်း ဆိုင်ရာကို ရှေ့၌ ပြအပ်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အခ္ခါ သိက္ခာပုဒ်များမှာ အတွေ့အကြုံများသောကြောင့်၎င်း အတွေ့အကြုံများသော (အာပတ် သင့် လွယ်သော) အခ္ခါနိဿဂ္ဂိသိက္ခာပုဒ်များကိုသာ ပြထားသည်ဟု မှတ်ပါ။

ပါစိတ္တိယနိဒ္ဒေသ

ပါစိတ္တိတိ၊ "ပါစိတ္တိ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသကား-)

၁၂၁။ မုသာဝါဒေါမသဝါဒေ၊ ပေသုညဟာရကေ တထာ။
ပဒသောဓမ္မသာဂါရေ၊ ဥဗ္ဗာဟနကခိယျနေ။

၁၂၁။ မုသာဝါဒေ၊ မုသားပြောဆိုခြင်းကြောင့်ရင်း။ သြမသဝါဒေ၊ နှုတ်တည်းဟူသော လှံဖြင့် ပြောဆို ထိုးဆွခြင်းကြောင့်ရင်း။ ပေသုညဟာရကေ၊ ကုန်းတိုက်စကားကို ပို့ဆောင်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ တထာ။ ထိုမှတပါး။ ပဒသောဓမ္မသာဂါရေ၊ အစုစုအားဖြင့် ပါဠိအဋ္ဌကထာဓမ္မကိုပြုင်တူ ပို့ချခြင်း, မာတုဂါမ လူ သာမဏေတို့နှင့် တမိုးတရုံတည်းသော ကျောင်းဌာ်အတူတကွ အိပ်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဥဗ္ဗာဟနကခိယျနေ၊ သမ္မုတိရသော ရဟန်းကို ကဲ့ရဲ့ခြင်း, ရှုံ့ချခြင်းကြောင့်ရင်း။ (ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ဟောတော်မူအပ်၏။) (ဝိ ၂-၂-ပိဋ္ဌာဒိ, ဝိ ဋ္ဌ ၃-၂-ပိဋ္ဌာဒိ,ကင်္ခါ ဋ္ဌ-၈၉၀-ပိဋ္ဌာဒီသု)

မုသာဝါဒေါမသဝါဒေဖြင့် မုသာဝါဒ သိက္ခာပုဒ်၊သြမသဝါဒ သိက္ခာပုဒ်တို့ကိုပြ၏။ ပေသုညဟာရကေဖြင့် ပေသုည သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ ပဒသောဓမ္မဖြင့် ပဒသောဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။သာဂါရေဖြင့် မာတုဂါမ သဟသေယျ၊အနုပ-သမ္ပန္န သဟသေယျ သိက္ခာပုဒ် ၂-ပါးကို ပြ၏။ ဥဗ္ဗာဟနက ခိုယျနေဖြင့် ဥဗ္ဗာဟနက သိက္ခာပုဒ်ကို ပြသည်။

၃၀၄။ "အဟံ ဘဒန္တ ဧကံ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိံ။ တံ တုမ္ဟမူလေ ပဋိဂ္ဂဏေယျာမိ"တိ ဝတ္တာ ဟောန "ပဿသိ အာဝုသော တံ အာပတ္တိ"န္တိ ဝုတ္တေ "အာမ ဘဒန္တ ပဿာမိ"တိ ဝတ္တာ ပုန ဟောန "အာယတိံ အာဝုသော သံဝရေယ္ယာသိ"တိ ဝုတ္တေ "သာဓု သုဋ္ဌု ဘဒန္တ သံဝရိဿာမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ "အဟံ ဘဒန္တ ဒွေ ထုလ္လစ္စယာ-ပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ၊ အဟံ ဘဒန္တ သမ္မဟုလာ ထုလ္လစ္စယာ-ပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ၊ တာ တုမ္ဟမူလေ ပဋိဂ္ဂဏေယျာမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

နိဿဂ္ဂိယသု ပန "ဣဒံ မေ ဘန္တေ စီဝရံ ဒသာဟာတိက္ကန္တံ နိဿဋ္ဌံ၊ ဣမာဟံ အာယသ္မတော နိဿဇ္ဇာမိ"တိ၊ "ဣမာနိ မေ ဘဒန္တ စီဝရာနိ ။ပေ။ ဧတာနိ မေ ဘဒန္တ စီဝရာနိ။ပေ။ဟောနိ မေ ဘဒန္တ စီဝရာနိ ဒသာဟာတိက္ကန္တာနိ နိဿဋ္ဌာနိ၊ ဧတာနာဟံ အာယသ္မတော နိဿဇ္ဇာမိ ဝါ"တိ ဝ။

၃၀၄။ ဘဒန္တ၊ အရှင်ဘုရား။ အဟံ၊ ကပည့်ဟောတ်သည်။ ဧကံ၊ တချက်သော။ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိံ၊ ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇိံ၊ ရောက်ပါပြီ။ တံ၊ ထိုထုလ္လစ္စဉ်း အာပတ်ကို။ တုမ္ဟ၊ (တုမှ၊) အရှင်ဘုရားတို့၏။ မူလေ၊ အထံ၌။ ကနည်း။ တုမ္ဟမူလေ၊ အရှင်ဘုရားတို့၏ အထံ၌။ ပဋိဂ္ဂဏေယျာမိ၊

ပြောကောင်းပါ၏။ ရဟန်းတပါးအထံ၌ ပြောဆို လျှောက်ထားခြင်းကား လွယ်ကူသောကြောင့် "ကေသ သန္ဓိက"ဟု ဆိုသည်။—စူဠဝဂ္ဂ,သမထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်နှင့် ပါရာဇိက နိဿဂ္ဂိယ ပဌမကထိနအင်္ဂကထာ။

အဟံ ။ပေ။ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ။ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ် တချက် သင့်သော ရဟန်း၏ ဒေသနာပြောပုံကို ဥဒါဟာရ်ကောက်အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသောစကားတည်း။ထုလ္လစ္စဉ်း ၂-ချက်သင့်သူ၏ ဒေသနာပြောပုံကို ပြလိုခဏ် "ဒွေ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော"ဟု ရှင်း ၃-ချက်မှစ၍ မျှားစွာသော အာပတ်တို့ကို ဒေသနာပြောပုံကို ပြလိုခဏ် "သမ္မဟုလာ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော"ဟုရှင်း ဆိုသည်။

၁၂၄။ ဘီသာပနာကောဌနဿ အညဝါဒေ၊
ဝိဟောသ ဒုဋ္ဌုလ္လပကာသ ဆာဒေ။
ဟာသောဒကေ နိစ္ဆုဘနေ ဝိဟာရာ၊
ပါစိတ္တိ ဝုတ္တာနုပခဇ္ဇသာယေတိ။

၁၂၄။ ဘီသာပနာကောဌနဿ အညဝါဒေ၊ ရဟန်းကို ခြောက်လှန့်ခြင်း, ရဟန်းကိုရိုက်နှက်ခြင်း, မေးအပ်သည်မှ တပါး၊သောအကြောင်းကို ပြောဆိုခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဝိဟောသဒုဋ္ဌုလ္လပကာသဆာဒေ၊ဆိတ်ဆိတ်နေသောအားဖြင့် သံဃာကို ညှဉ်းဆဲခြင်း, ရဟန်းတပါး၏ သံဃာဒိသိသ်အာပတ်ကို လူသာမဏေအား ထင်ရှားပြခြင်း, ဒုဋ္ဌုလ္လအာပတ်ကို ဖုံးလွှမ်းခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဟာသောဒကေ၊ ပျော်မြူးလိုရှိ လက်ချောင်းထိုးကစားခြင်း, ရေခွန်ကစားခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဝိဟာရာ၊ သံဃိကကျောင်းမှ။ နိစ္ဆုဘနေ၊ ရဟန်းကို နှင်ထုတ်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ အနုပခဇ္ဇသာယေ၊ မထစေထိုက်သောရဟန်း၏ အနီးသို့ ကပ်ဝင်နေထိုင်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟော်တော်မူအပ်၏။ ဤတိ၊....ပါစိတ္တိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။

သေနာသန သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ [ထိုသိက္ခာပုဒ်၌ မဉ္စု၊ ပီဌ၊ ဘိသိ၊ ကောဇ္ဇ-တို့ကို သေနာသနဟု ဆိုသည်။] ဤတွင်ယာဒိုနဂမနေဖြင့် သပ္ပါဏကဝဂ်-သံဝိ-ဓာနသိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ ဧကေကာယ နိသီဒနေဖြင့် အစေဋ္ဌကဝဂ်-ရဟောနိ-သဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်ကို ပြသည်။

ဘီသာပနဖြင့် သုရာပါနဝဂ်-ဘီသာပန သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ အာကောဋ္ဌနဖြင့် သဟာဓမ္မိကဝဂ်-ပဟာရဒါန သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ အညဝါဒဝိဟောသဖြင့် ဘူတ-ဂါမဝဂ် အညဝါဒက ဝိဟောသက သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ဒုဋ္ဌုလ္လပကာသဆာဒေဖြင့် မုသာဝါဒဝဂ်-ဒုဋ္ဌုလ္လာရောစနာ သိက္ခာပုဒ်၊ သပ္ပါဏကဝဂ်-ဒုဋ္ဌုလ္လပဋိစ္ဆာဒနာ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပြ၏။ ဟာသောဒကေဖြင့် သုရာပါနဝဂ်-အင်္ဂုလိပတောဒက၊ ဥဒကေ ဟာသဓမ္မ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပြ၏။ နိစ္ဆုဘနေ ဝိဟာရာဖြင့် ဘူတဂါမဝဂ်-

နိုကစုန သိက္ခာပုဒ်ကို ပြ၏။ [နိစ္ဆုဘာနနှင့် နိုကစုနသည် အနက်တူ၏။] အနုပခဇ္ဇသာယေဖြင့် ထိုဝဂ်-အနုပခဇ္ဇ သိက္ခာပုဒ်ကို ပြသည်။

အမှာ။ ။ဤပါစိတ္တိယနိဒ္ဒေသ၌ ပါတိမောက်ပါဠိနိဿယမျှကို ကြည့်စွာ ရပြီးပုဂ္ဂိုလ်အတွက်အထူးအဓိပ္ပါယ်မရှိပါ။ဆိုင်ရာသိက္ခာပုဒ်၏ပါတိမောက် ဘာသာဋ္ဌိကာအတိုင်း သိနိုင်ပါသည်။ ပါတိမောက်ပါဠိနိဿယမျှ မရသေးသူ အတွက် အဓိပ္ပါယ်ရေးသော်လည်း နှုန်းလည်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် အကျဉ်းမျှသာ ရေးပါသည်။

သမဏကပ္ပနိဒ္ဒေသ

သမဏကပ္ပါတိ "သမဏကပ္ပ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

ကပ္ပိဋိ အမျိုးမျိုး

၁၂၅။ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘေ၊ ပါစိတ္တိ ကတကပ္ပိယံ။
နခေန ဝါဂ္ဂိသတ္ထေဟိ၊ ဘဝေ သမဏကပ္ပိယံ။

၁၂၆။ ဘူတဂါမသမာရမ္ဘေ၊ ကြီးပွါးဆဲ ကြီးပွါးပြီးဖြစ်သော သစ်ပင် အပေါင်းကို ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့်။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ် အာပတ်သည်။ (ဟေဒ့တိ၊ဖြစ်၏။) နခေန ဝါ၊လက်သည်းဖြင့်သော်၎င်း။အဂ္ဂိသတ္ထေဟိ ဝါ၊ မီး, ဒါး စသော လက်နက်တို့ဖြင့်သော်၎င်း။ ကတကပ္ပိယံ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကပ္ပိခြင်းရှိသော ဗီဇဂါမ်သည်။ သမဏကပ္ပိယံ၊ ရဟန်းတို့အား အပ်သည်။ ဘဝေ၊ဖြစ်၏။ [ဗီဇဂါမ်အခိုက်သာ ကပ္ပိ၍ ရသည်။ သစ်ပင်ဖြစ်သော ဘူတဂါမ်အခိုက်မှာ အမြစ် အရွက် နောက်ထပ်ထွက်သော ချင်း (ဂျင်း) တက်မှတပါး ကပ္ပိ၍မဖြစ်၊ အမြစ်အရွက် အသစ်ထွက်သော ချင်းတက်ကား ပဌမကပ္ပိပြီးဖြစ်သော်လည်း ထပ်၍ ကပ္ပိရကြောင်းကို နောက်၌ ဆိုလိမ့်မည်။] (ဝိ ၂-၅၅၂၊ဝိ ၄-၂၄၄-၅၊ ဝိ ၆ ၃-၃ ၂၊ ကခ်ါ ၆-၁၉၇-ဂ)

ဘူတဂါမ။ပေ။ပါစိတ္တိ။ ။ဤစကားသည် ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ် အတိုင်းပင်တည်း။ ထိုသိက္ခာပုဒ်၌"ပါတဗျတာယ"ဟု ဆိုခြင်းနှင့် ဤ၌"သမာရမ္ဘာ"ဟု ဆိုခြင်းသာထူး၏။ သမာရမ္ဘာ၌ အာရမ္ဘသဒ္ဒါသည် အဘိဓာန် (၈၅၂) လာ အနက်တို့တွင် ဝိကောပန(ဖျက်ဆီးခြင်း)အနက်ကို ဟော၏။

ကတကပ္ပိယံ။ ။ကပ္ပိယ၌ ကပ္ပသဒ္ဒါသည် အဘိဓာန်(၇၉၉)၌လာသော အနက်တို့ဟူ၍ သမ္ဘဝေ ဟာ့ရအနက်ကို ဟော၏။ ကပ္ပိမှုကို ပြုခြင်းကြောင့်

ဘူတဂါမ် ၅-မျိုးနှင့် ဗီဇဂါမ်ခုက္ခဏ်

၁၂၆။ သ မူလကွန္ဓ ဗီဇဂ္ဂ-ဖဒ္ဒုဗီဇပ္ပဘာဝိတောဝ။
အာရုမ္ဘေ ဒုက္ခဏ္ဍံ ဗီဇံ၊ ဘူတဂါမဝိဃာတိတံ။

၁၂၆။ သ(သော)၊ထိုဘူတဂါမ်ကို။မူလကွန္ဓ ဗီဇဂ္ဂ ဖဒ္ဒုဗီဇပ္ပဘာဝိတောဝ၊ အမြစ်မျိုး, ပင်စည်မျိုး, အစေ့မျိုး, အညွှန့်မျိုး, အဆစ်မျိုးတို့သည် စဉ်ဖြစ်စေအပ်၏။ ဘူတဂါမဝိဃာတိတံ၊ ဘူတဂါမ်အဖြစ်မှ ကင်းစေအပ်ပြီးသော။ဗီဇံ၊ မျိုးငါးပါးကို။အာရုမ္ဘေ၊ ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခဏ္ဍံ၊ ဒုက္ခဏ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ၂-၅ ၂၊ ဝိ ၅-၂၅၅၊ ဝိ ဋ ၃-၂၇-၀)

သစ်သီး-ချင်း စသော မျိုးတို့သည် အပင်မပေါက်မဟုတ်။ ပေါက်နိုင်သေး၏။ သို့သော် ကပ္ပိလိုက်လျှင် "ရဟန်းတို့အား အပ်ပြီ၊ စားသောင်းပြီ"ဟု ရဟန်းတို့၏ အခေါ်အဝေါ် တမျိုး ဖြစ်သောကြောင့် လက်သည်းဖြင့် ထိုးခြင်း ဆိတ်ခြင်း စသောအမှုကို "သမဏဝေါဟာရ"ဟု ခေါ်ရသည်။[ကတံ+ကပ္ပိယံ (ကပ္ပိမှ) ယဿာတိ ကတကပ္ပိယံ။]

နခေန ဝါဂ္ဂိသတ္ထေဟိ။ ။ကပ္ပိမှုကိုပြုရာ၌ လက်သည်း၊ မီး၊ ဒါးစသော လက်နက်တို့တွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ပြုနိုင်သောကြောင့် နခေန ဝါ စသည်ဖြင့် ကရိုဏ်းကိုထည့်သည်။ ထို နခ စသည်တို့ဖြင့် ကပ္ပိရာ၌ လက်သည်းဖြင့်ဆိတ်မှုက အလျင်မကျစေရ။ "ကပ္ပိယံ ဘန္တေ"ဟု ဆို၍ ချက်ချင်း လက်သည်းဖြင့်ဆိတ်မှု စသည်ကို ပြုရမည်။ အကျယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ ရှုပါ။

သမဏကပ္ပိယံ။ ။ဤ၌ ကပ္ပိယံပုဒ်သည် "ကပ္ပတိတိ ကပ္ပိယံ"ဟု ပြု၍ "အပ်သော"ဟု အနက်ထွက်၏။ ကပ္ပဓာတ် ကတ္တားဟော ဏျပစ္စည်း။ သမဏာနံ+ကပ္ပိယံ သမဏကပ္ပိယံ။

သ။ပေ။ပဗ္ဗာဝိတောဝ။ ။မူလစသောပုဒ်တို့ကို ဗီဇနှင့်တွဲ၍ မူလဗီဇ-အမြစ်မျိုး၊ ခန္ဓဗီဇ-ပင်စည်မျိုး၊ ဗီဇဗီဇ-အစေ့မျိုး၊ အဂ္ဂဗီဇ-အညွှန့်မျိုး၊ ဖဒ္ဒုဗီဇ-အဆစ်မျိုးအားဖြင့် မျိုး ၅-ခုရှိ၏ဟုသိပါ။ထိုမျိုး ၅-ခုမှစ၍ ဖြစ်စေအပ်သော

နိမ္မတ္တပီဇ, နောပီဇ, ကဋ္ဌာဟဗဒ္ဓ

၁၂၇။ နိမ္မတ္တပီဇံ နောပီဇ-မကတ္ဌာပိ ကပ္ပတိ။
ကဋ္ဌာဟဗဒ္ဓပီဇာနိ၊ ပဟိဒ္ဓါ ဝါပိ ကာရယေ။

၁၂۷။ နိမ္မတ္တပီဇံ၊ ထုတ်အပ်ပြီးသော အစေ့ရှိသော သစ်သီးသည်ရင်း။ နောပီဇံ၊ မျိုးမဖြစ်လောက်အောင် နုသော အစေ့ရှိသောသစ်သီးသည်ရင်း။

သစ်ပင် ၅-မျိုးကို "ဘူတဂါမ"ဟု ခေါ်၏။ ဘဝန္တိတိ ဘူတာ-ဖြစ်ဆဲ ကြီးပွါးဆဲ သစ်ပင်တို့၊ အဘာဝုံတိ ဘူတာ- အစွမ်းကုန်ဖြစ်၍ ပြီးပြီးသော ကြီးပွါးပြီး သစ်ပင်တို့၊ ဘူတာနံ-ဖြစ်ဆဲ ဖြစ်ပြီး, ကြီးပွါးဆဲ ကြီးပွါးပြီးကုန်သော သစ်ပင်တို့၏+ဂါမော-အပေါင်းတည်း၊ ဘူတဂါမော-ပေါင်း။

အာရမ္ဘော။ပေ။ဝိယောဇိတံ။ ။ဘူတဂါမ်(သစ်ပင်)တို့မှ ကွေ့ကွင်းစေအပ် (ခွဲခြားအပ်=ဆွတ်ခူးအပ်)ပြီးသော အမြစ်၊ ပင်စည်၊ အစေ့၊ အညွှန့်၊ အဆစ် တို့သည် ဗီဇဂါမ(မျိုးတို့၏အပေါင်း)မည်၏။ ထိုမျိုးကိုဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် ဒုက္ခဋ္ဌာနာပတ်သင့်၏။ ထို့ကြောင့် အုပ်ပင် ပေါက်နိုင်သော အစေ့၊ အဆစ်၊ အညွှန့်၊ အမြစ်၊ ပင်စည်တို့ကို ပြုအပ်ခဲ့သော နခ၊ အဂ္ဂိ၊ သတ္ထာတို့ဖြင့် ကပ်ပြီးမှ စားကြရသည်။

မျိုးများ၏သရုပ်။ ။မူလဗီဇ-နှင်း၊ ချင်း (ဂျင်း) စသည် ခန္ဓဗီဇ-ညောင်ပုဒ္ဓဟော၊ ပညောင်စသည်။ ထို့ကြောင့် ထို ညောင်ပင်များကို ခန္ဓ (အကိုင်း)စိုက်လျှင် အပင်ပေါက်၏။ ထိုညောင်ကိုင်းကို ဖြုတ်လိုလျှင် ကပ်ပြီးမှ ရဟန်းများဖြတ်ကောင်းသည်။ အဂ္ဂဗီဇ-အင်ကုတ (ကညွတ်)၊ ဖဏိဇက (ရုံး) စသည်။ အညွှန့်စိုက်လျှင် အပင်ပေါက်သော အညွှန့်မျိုးများတည်း။ ဖဋ္ဌဗီဇ-ကြံ၊ ဝါး၊ ကျ။ စသည်။ ဗီဇဗီဇ-ကောက်၊ ပဲများတည်း။

နိမ္မတ္တပီဇံ နောပီဇ။ ။သရက်သီး၊ ပိန္နဲသီးကဲ့သို့ စားသောအခါ အစေ့ကို ထုတ်၍စားရသော ဗီဇဂါမ်သည် နိမ္မတ္တပီဇမည်၏။ အစေ့ရှိသော်လည်း အပင်ပေါက်လောက်အောင်မရင့်သေးသောကြောင့် အစေ့(မျိုး)ဟု မဆိုထိုက်သော

အကတံ၊ မပြုအပ်သော ကပ်ခြင်းရှိသည်။ ဝါ၊ ကပ်မှုကို မပြုရသေးသည်။ (သမာနံပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။) ကပ်တိ၊ အပ်၏။ ကဋ္ဌာဟပဒ္ဓပိဏာနိ၊ အခဲ့ အခွက်နှင့်စပ်သော အစေ့ရှိသော သီးသီး အစရှိသည်တို့ကို။ ဗဟိဒ္ဓါ ဝါပိ၊ အပြင်ဘက် အခဲ့ဌ်သော်မှလည်း။ ကာရယေ၊ ကပ်မှုကို ပြုစေနိုင်၏။ (ဝိ ဌ ၃-၃၂-၃၊ ကခ်ီ ဌ=၁၉၉)

နှုသော အစေ့ရှိသော ဗီဇဂါမ်သည် နောဗီဇမည်၏။ ထို ၂-မျိုးသည် ကပ်ဖွယ် မလို၊ နဂိုအတိုင်းပင် အပ်သည်—ဟူလို။

ဝစနတ္ထော။ ။နိ ဝတ္ထိယတော-အသီးမှ နစ်စေအပ်၏၊ (ခဲ့ခြား၍ ထုတ်အပ်၏။) ဣတိ နိ ဗ္ဗတ္ထံ၊ နိ+ဝတု ကာရိတ်ကျေ၊ တပစ္စည်း။ နိ ဗ္ဗတ္ထံ ဗီဇံ ယဿာတိ နိ ဗ္ဗတ္ထဗီဇံ- ထုတ်အပ်သော အစေ့ရှိသော သစ်သီး။ နတ္ထိ+ဗီဇံ ယဿာတိ နောဗီဇံ-အောင်မြင်သော အစေ့မဟုတ်သော နှုသော အစေ့ရှိသော သစ်သီး။

သမဏကပ္ပ ၅-မျိုး။ ။ရှေဂါထာလာ ၃-ပါးနှင့် ပေါင်းလျှင်သမဏကပ္ပ ၅-မျိုးရှိ၏။ ထို့ကြောင့် "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဏ္ဍိတ သမဏပ္ပေဟိ ဖလံ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ အဂ္ဂိပရိဇိတံ သတ္ထပရိဇိတံ နခပရိဇိတံ အဗီဇ နိ ဗ္ဗတ္ထဗီဇညေ ဝ ပဏ္ဍမံ" ဟု ဟောတော်မူသည်။ ပရိဇိတ်-မီး ဒါး လက်သည်းတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင် ဆွေးမြည့်စေအပ်ပြီးသော ကပ်အပ်ပြီးသော ဟု အနက်ဆိုပါ။

ကဋ္ဌာဟ။ပေ။ကာရယေ။ ။သီးသီးသည် မှည့်သော်လည်း အသားနှင့် အခဲ့ (ခွက်)သည် ဆက်စပ်တွဲကပ်လျက် ရှိလျှင် အပြင်အခဲ့ (ခွက်) ကို ကပ်ရှိ မျှဖြင့်အပ်၏။ [အထဲကအသားသည် အခဲ့မှကွာနေလျှင်ကား ခဲ့ပြီးမှ အစေ့နှင့် ရောနေသော ထိုအသားကို ကပ်ရသည်။]

တခုကပ္ပလျှင် ဆက်စပ်သမျှ ကပ္ပပြီးဖြစ်

၁၂၈။ ဧကောဘဒ္ဒေသု ဗိဇေသု၊ ဘာဇနေ ဝါပိ ဘူမိယံ။
ကတော စ ကပ္ပိယေကသ္မိံ၊ သမ္ဘေသ္ဝေ ကတံ ဘဝေ။

၁၂၈။ ဘာဇနေ ဝါပိ၊ အိုးခွက်ခြေသော်ရင်း။ ဘူမိယံ ဝါပိ၊ မြေခြေသော်ရင်း။ ဧကောဘဒ္ဒေသု၊ တစပ်တည်း စပ်နေကုန်သော။ ဗိဇေသု၊ မျိုးတို့တွင်။ ဧကသ္မိံ စ၊ တခုသော မျိုးခြင်လည်း။ ကပ္ပိယေ၊ ကပ္ပိမှုကို။ ကတော၊ ပြုအပ်ပြီးသော်။ သမ္ဘေသ္ဝေ၊ အလုံးစုံတို့ခြင်ပင်။ ကတံ၊ ကပ္ပိသမှု ပြုအပ်ပြီးမည်သည်။ ဘဝေ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ဋ ၃-၃၂-၃၊ ကခ်ါ ဋ ၆ဝ၉ဂ)

ကောဘဒ္ဒေသု။ ။ခွက်တခုခြင်းဖြစ်စေ မြေပေါ်ခြင် ကြုံပုံကြီးကဲ့သို့ ပုံထားခြင်းဖြစ်စေ တစပ်တည်း တဆက်တည်း တည်ရှိနေသော ဗိဇဂါမ် တို့တွင် သစ်သီးတလုံး ကြုံတချောင်းကို ကပ္ပိလိုက်လျှင် အားလုံး ကပ္ပိပြီးဖြစ်၏။ ထိုသို့ ကပ္ပိရှာခြင် အကပ်ခံပြီး မဟုတ်သော ကြုံပုံကြီးကိုပင် ကပ္ပိနိုင်သည်။ အကပ်မခံပဲ တကြိမ် ကပ္ပိထားလျှင် နောက်ရက်မျှားခြင်လည်း အကပ်ခံ၍ စားကောင်း၏။

အမှာ။ ။"ဗိဇေသ္ဝတိ ဗိဇဂါမဘူတဂါမမေသု" ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားကြပါ။ ဘူတဂါမ်အခိုက်ခြင်တည်သော သစ်ပင်ကိုကပ္ပိ၍မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ရှေးခြင် "ဘူတဂါမဝိယောဇိတံ" ဟု ဆိုခဲ့သည်။ ဘူတဂါမ်ကို ကပ္ပိနိုင်သော အရာကား ကပ္ပိပြီးနောက် အမြစ် အရွက် အသစ်ထွက်သော ချင်းစသော တမျိုးသာတည်း။ ထိုတမျိုးအတွက် သီးခြားပြလတ္တံ့ဖြစ်သောကြောင့် ဤ "ဗိဇေသု" ခြင် သွင်းဖွယ်လိုမည်မထင်ပါ။

ကပ္ပိပြီးနောက် ညွှန်ညွှေးငင်ထုတ်သော်

၁၂၉။ နိုက္ခိတ္တော ကပ္ပိယံ ကတ္ဝာ၊ မူလပဏ္ဏာနိ ဇာယရှုံ။
ကပ္ပိယံ ပုန ကာရေယ္ယ၊ ဘူတဂါမေ ဟိ သော တဒါ။

၁၂၉။ ကပ္ပိယံ၊ ကပ္ပိမှကို။ ကတ္ဝာ၊ ပြုပြီး၍။ နိုက္ခိတ္တော၊ သဲ့စသည်ယော် ချထားအပ်သော ချင်းစသည်၌။ မူလပဏ္ဏာနိ၊ အမြစ်, အရွက်တို့သည်။ ဇာယရှုံ၊ ဖြစ်ကုန်အံ့။ ပုန၊ တဖန်။ ကပ္ပိယံ၊ ကပ္ပိမှကို။ ကာရေယ္ယ၊ ပြုစေရာ၏။ (ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့်နည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ အကြောင့်ကြောင့်။ သော၊ ထိုကပ္ပိအပ်ပြီးသော ချင်းစသော ဗီဇဂါမ်သည်။ တဒါ၊ အမြစ်အရွက် ပေါ်ထွက်ရာ ထိုအခါ၌။ ဘူတဂါမော၊ ဘူတဂါမ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်ပြန်၏။ တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်တည်း။) (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၂၉-၃၀၊ ကခ်ိ ဋ္ဌ-၁၉၈)

နိုက္ခိတ္တော။ ပေ။ ဇာတ။ ။ ။

မှော်ဗိဇ၏ဘုံတဝါမ်ဖြစ်ပုံ

၁၃၀။ သပဏ္ဍော ဝါ အပဏ္ဍော ဝါ၊ သော်ဝါလောဒ်ကသမ္ဘူဝေါ။
စေတိယာဒီသု သော်ဝါလော၊ နိဗ္ဗတ္တဒ္ဒတ္တိပတ္တကော။
ဘူတဂါမောဝ ဗိဇမ္ပိ၊ မူလပဏ္ဍေ ဝိနိဂ္ဂတော။

၁၃၀။ သပဏ္ဍော ဝါ၊ အရွက်ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အပဏ္ဍော ဝါ၊ အရွက်မရှိသည်မူလည်း ဖြစ်၏သော။ ဥဒကသမ္ဘူဝေါ၊ ရေ၌ဖြစ်သော။ သော်ဝါ-လော၊ မှော်သည်ရင်း။ စေတိယာဒီသု၊ စေတီ အစရှိသည်တို့၌။ နိဗ္ဗတ္တဒ္ဒတ္တိ-ပတ္တကော၊ ဖြစ်သော ၂-ရွက် ၃-ရွက်ရှိသော။ သော်ဝါလော၊ မှော်သည်ရင်း။ ဘူတဂါမောဝ၊ ဘူတဂါမ်သာတည်း။ ဗိဇ၊ နဂိုက မျိုးသည်။ (သမာနုပိ၊ ဖြစ်ပါသော်လည်း။) မူလပဏ္ဍေ၊ အမြစ် အရွက်သည်။ ဝိနိဂ္ဂတော၊ ထွက်ပြီး လသော်၊ ဘူတဂါမောဝ၊ ဘူတဂါမ်သာတည်း။ (ဝိ ၌ ၃-၂၇၊ ကခ်ါ ၌-၁၉၇)

သပဏ္ဍောဝါ။ပေ။သမ္ဘူဝေါ။ ။**အရွက်ရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ရေ၌ ဖြစ်နေသော** မှော်အမျိုးမျိုးသည် ဘူတဂါမ် (သစ်ပင်) သာတည်း။

စေတိယာဒီသု။ပေ။ပတ္တကော။ ။**စေတိယာဒိ၌ အာဒိဖြင့်ဆင်ဝင်၊ တံတိုင်း၊ ပွတ်လုံး၊ ပွတ်တိုင်စသည်တို့၌** ပေါ်ထွက်နေသော မှော်မျိုးကိုယူပါ။ ထိုမှော်-မျိုးသည် ၂-ရွက် ၃-ရွက် အရွက်ထွက်နေလျှင် ဘူတဂါမ်ဖြစ်၏။ ၂-ရွက် ၃-ရွက် မထွက်သေးလျှင်ကား ဗိဇဂါမ်တွင် ပါဝင်သည်-ဟူလို။ [“နိဗ္ဗဋ္ဌ”ဟုပါ၍ရှိ၏။ “နိဗ္ဗတ္တ”ဟုရှိမှ ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာဝယ် “ယာဝ ဒေ့ တိဏိ ပတ္တာနိ န သဏ္ဌာယန္တိ။ပေ။ပဝေ်တ္တာသု ဇာတေသု” ဟူသော စကားနှင့် သင်္ဘောတူမည်။ “နိက္ခန္တ”ဟုလည်း ပြင်ကြ၏။ ထိုအဋ္ဌကထာနှင့်မညီ။]

ဗိဇမ္ပိ။ပေ။ဝိနိဂ္ဂတော။ ။**ဗိဇ**အရ မျိုးအားလုံးကို ယူပါ။ မည်သည့်မျိုးမဆို နဂိုအတိုင်း ဗိဇဂါမ်ဖြစ်သော်လည်း နောက်ထပ် အမြစ်၊ အရွက် ၂-မျိုးလုံး ထွက်လျှင် ဘူတဂါမ်ဖြစ်တော့၏။ တမျိုးမျိုးသာ ထွက်သေးလျှင်ကား ဗိဇဂါမ် အတိုင်းပင်တည်း။ [သဗ္ဗာနိ(မျိုးအားလုံးတို့သည်)မူလမတ္တော ဝါ ပဏ္ဍမတ္တောဝါ နိဂ္ဂတေပိ ဗိဇာနိယေဝ-ဘူတဂါမအဋ္ဌကထာ။]

သေဝါလနှင့်မှီ

၀၃၁။ ဃဋ္ဌာဒိပိဋ္ဌေ သေဝါလော၊ မကုဋ္ဌံ အဟိဆတ္တကံ။
ဒုက္ခဋ္ဌသေဝ ဝတ္ထူနိ၊ ဖုလ္လမဗျဝဟာရိကံ။

၁၃၁။ ဃဋ္ဌာဒိပိဋ္ဌေ၊ ရေအိုးစသည်တို့၏ အပြင်ဘက် အပြင်၌။ သေဝါလော၊ မှော်သည်ရင်း။ မကုဋ္ဌံ၊ အင်ုဖြစ်သော။ အဟိဆတ္တကံ၊ မှိုသည်ရင်း။ ဒုက္ခဋ္ဌသေဝ၊ ဒုက္ခ၌အာပတ်၏သာလျှင်။ ဝတ္ထူနိ၊ တည်ရာအကြောင်းတို့တည်း။ ဖုလ္လံ၊ ပွင့်သော။ အဟိဆတ္တကံ၊ မှိုသည်။ အဗျဝဟာရိကံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌဟုပြောဆိုခြင်းကို မထိုက်သည်။ ဝါ၊ မပြောပလောက်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၀)

ဃဋ္ဌာဒိပိဋ္ဌေ။ ။"ရေအိုး စသည်တို့၏အပြင်"ဟူသည် ရေအိုး စသည်တို့၏ ပြင်ဘက်တည်း။ [ပါနီယဃဋ္ဌာဒီနံ ဗဟိ (ပြင်ဘက်၌)သေဝါလော ဒုက္ခဋ္ဌဝတ္ထူ၊ အန္တော (ရေအိုးစသည်တို့၏အတွင်း၌ မှော်သည်) အဗ္ဗောဟာရိကော။-ဘူတ ဂါမအဋ္ဌကထာ။]

မကုဋ္ဌံ အဟိဆတ္တကံ။ ။မှိုသည် ငုံနေသေးလျှင် ဒုက္ခဋ္ဌ၏ အကြောင်းဝတ္ထု ဖြစ်၏။ ပွင့်လာလျှင်ကား အဗ္ဗောဟာရိကတည်း။ (အာပတ်၏ အကြောင်းဟု ပြောဆိုဖို့ရာမထိုက်။ ဖျက်သောရဟန်းမှာ အာပတ်မသင့်ဟူလို။)

မှတ်ချက်။ ။မှိုဟူရာ၌ မြေဝယ်ပေါက်နေသောမှိုတည်း။ သစ်ပင်၌ မှိုကို နောက်ဂါထာ၌ပြလတ္တံ့။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဟောင်း၌"အဟိဆတ္တကံ နာမ ရုက္ခေ ဇာတံ"ဟုဆိုသည်ကို စဉ်းစားပါ။ မြေမှ နှုတ်ပြီး မှိုကား နောက်ထပ်အပင် မပေါက်နိုင်သောကြောင့် ဖျက်သော်လည်းအပြစ်မရှိ။ မြေကြီး၌ပေါက်နေရာ ဝယ် မြေကြီးပျက်အောင် နှုတ်ယူလျှင်ကား ပထဝီခဏနသိက္ခာပုဒ်အရ အပြစ်ရှိသည်။

ချိပ်, အံ့စေး, မှို, အဲကွာရာရေး

၁၃၂။ လာခါနိုယျာသဆတ္တာနိ၊ အလ္လရုက္ခေ ဝိကေစပိယ။
ဂဏ္ဍတောာ တတ္ထ ပါစိတ္တိ၊ ဆိန္နတ္တာ ဝါပိ အာကွဇ်ံ။

၁၃၂။ လာခါနိယျာသဆတ္တာနိ၊ ချိပ်, အစေး, မှိုတို့ကို။ အလ္လရုက္ခေ၊ စိုသော သစ်ပင်၌။ဝါ၊စိုသော သစ်ပင်ဟု။ဝိကောပိယ၊ ဖျက်ဆီး၍။ (ခွါ၍ နှုတ်၍။)ဂဏ္ဍတောာ၊ ယူသော ရဟန်း၏ဝင်း။ တတ္ထ၊ ထိုစိုသော သစ်ပင်၌။ အာကွဇ်ံ၊အာကွဇ္ဇာကို။ ဆိန္နတောာ ဝါပိ၊ဖြတ်သောရဟန်း၏ဝင်း။ဝါ၊ထွင်းသော ရဟန်း၏ဝင်း။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ၊ ၂-၃၀)

လာခါ။ပေ။**အာကွဇ်ံ**။ ။စိုသောသစ်ပင်မှ ထွက်နေသော ချိပ်၊ အစေး၊ မှိုတို့ကို(သစ်ပင်မှခွါ၍ ဆွဲနှုတ်၍ယူလျှင်)သစ်ပင်၏ အခွံကို ဖျက်ဆီးရာရောက်၏။ နှုံပဲစသော သစ်ပင်တို့၏ အခွံပေါ်၌ အကွဇ္ဇာစာလုံးထင်အောင် ရေးခြစ်လျှင်လည်း ထိုအခွံကို ဖျက်ဆီးရောက်၏။ ထိုကြောင့် ပါစိတ်ဟုဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ခြောက်နေသော အခွံမှကား ထိုအားလုံးကို ခွါ၍ ယူကောင်း၏။တမာစေးစသည်၌ ရှည်၍ ထွတ်နေလျှင်ရင်း၊ အောက်သို့ တွဲ၍ကျနေလျှင်ရင်း အခွံနှင့် မထိသော အလယ်ပိုင်း အဖျားပိုင်းကို ဖြတ်၍ ယူနိုင်၏။ [အလ္လရုက္ခတောာ ပန အဟိဆတ္တကံ ဂဏ္ဍန္တော ရုက္ခတစံ ဝိကောပေတိ၊ တသ္မာ တတ္ထ ပါစိတ္တိယံ။-ဘူတဂါမသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။]

ဒါရုမဏ္ဍ ရိုက်နှိုက်ခြင်းနှင့် မြက်ထုံးခြင်း

၁၃၃။ ပိဏ္ဍေတုံ နာဋ္ဌေကောဒိံ၊ ဒါရုမဏ္ဍဋ္ဌကာဒိနာ။
ဘိန္ဒိတုံ ဂဏ္ဌိကံ ကာတုံ၊ တိဏာဒိံ နစကပ္ပတိ။

၁၃၃။ နာဋ္ဌေကောဒိံ၊ အုန်းပင် အစရှိသည်ကို။ ဒါရုမဏ္ဍဋ္ဌကာဒိနာ၊ သစ်သား မျောက်လက် အစရှိသည်ဖြင့်။ ပိဏ္ဍေတုံ၊ ဖြစ်ညှစ်ခြင်းငှါ၎င်း။ တိဏာဒိံ၊ မြက်အစရှိသည်ကို။ ဘိန္ဒိတုံ၊ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ၎င်း။ ဂဏ္ဌိကံ၊အထုံးကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ၎င်း။ နစကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ဋ ၃-၃၁)

ပိဏ္ဍေတုံ။ပေ။ဒါဒိနာ။ ။ထန်းပင် အုန်းပင် စသည်တို့၌ ခိုးသူတို့ မတက်နိုင်အောင်သစ်သားမျောက်လက်ကို(မျောက်၏လက်နှင့်တူသောသစ်သားကို) စိုက်နှက်ထားတတ်ကြ၏။ သစ်ပင်ကို ဖြစ်ညှစ်နိုပ်စက်ရာ ရောက်သောကြောင့် ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။မစိုက်မနှက်ပဲ ဆူးခက်ကပ်သကဲ့သို့ ကပ်ရုံကပ်ထားလျှင်ကား အနာပတ္တိ။ ဆူးခက်ကိုလည်း သစ်ပင်နာလောက်အောင် ဖွဲ့ချည်ထားလျှင် အာပတ်ပင်တည်း။

ဘိန္ဒိတုံ။ပေ။တိဏာဒိံ ။ ။မရိတ်ရသေးသော မြက်နွယ်တို့ကို ဖိနှိပ်၍ နင်းသောအားဖြင့် မဖျက်ကောင်း။ အထုံးကိုလည်း မပြုကောင်း။ ထုံးလိုက်လျှင် မြက်နွယ်တွေ့ နာသောကြောင့် ဖျက်ဆီးရာရောက်သည်။

မှတ်ချက်။ ။စာအုပ်တို့၌ "ဆိန္ဒိတုံ"ဟု တွေ့ရ၏။ ဖြတ်လျှင် ပါစိတ်အာပတ်သင့်ကြောင်းမှာ ဘူတဂါမ သိက္ခာပုဒ်အတိုင်း သိသာသောကြောင့်ရင်း၊ "စက်မိတဋ္ဌာနံ ဒသေဿာမိတိ(စကြ၏သွားရာအရပ်ကို ပြအံ့ဟု ကြံ၍) ပါဒေဟိ အက္ကမန္တော(စိမ်းစိမ်းစိုစိုပေါက်နေသော မြက်ခင်းပေါ်၌ ခြေတို့ဖြင့် ဖိနှိပ်နင်းခေါ်လျက်) တိဏဝလ္လိအာဒီနိ သယံ ဘိန္ဒတိ (မြက်နွယ် အစရှိသည်တို့ကို ကိုယ်ကိုင်မှုလည်း ဖျက်ဆီးအံ့)"ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူအပ်သောကြောင့်ရင်း၊ "ဘိန္ဒိတုံ"ပါ၌သာ မူလပါ၌မှန်"ဟု မှတ်ပါ။ [ရိတ်ပြီး မြက်ဖြစ်လျှင်ကား နောက်ထပ် အပင်မပေါက်သောကြောင့် ဖြတ်သော် ဖျက်သော်လည်း အာပတ်မသင့်ပါ။]

ဤဟာကိုဖြတ် စသည်မပြောရ

၁၃၄။ ဘူတဂ္ဂါမံ ဝ ဗီဇံ ဝါ၊ ဆိန္နံ ဘိန္နောစိနာဟိ ဝါ။
ဖာလေဟိ ဝိဋ္ဌေ ပစ ဝါ၊ နိယမေတ္ဘာ နု ဘာသရေယ။

၁၃၄။ ဘူတဂါမံ ဝါ၊ ဘူတဂါမ်ကိုရင်း။ ဝါ၊ သစ်ပင်ကိုရင်း။ ဗီဇံ ဝါ၊ ဗီဇဂ္ဂါမ်ကိုရင်း။ ဝါ၊ မျိုးကိုရင်း။ ဆိန္နံ၊ ဖြတ်လော့။ ဘိန္နံ၊ ဖျက်လော့။ ဩစိနာဟိ၊ ဆွတ်လော့။ ဝါ၊ ခူးလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ ဖာဇလေဟိ၊ ခဲလော့။ ဝိဋ္ဌေ၊ ထိုးဖောက်လော့။ ပစ၊ ချက်ပြုတ်လော့။ ဝါ၊ မီးတိုက်လော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ နိယမေတ္ဘာ၊ မည်သည့် ဘူတဂါမ် ဗီဇဂါမ် ဟု သတ်မှတ်၍။ နု ဘာသရေယ၊ မပြော မဆိုရာ။
(ဝိ ၂-၅၂၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၁-၂၊ ကခ်ိ ဋ္ဌ-၁၉၈)

ဘူတဂါမံ ဝ။ ။["ဝါ"ဟုဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင် "ဝ"ဟု ရသာပြုထားသည်။] ဤသစ်ပင်ကိုဖြတ်လော့။ အဝေးဌာနေ၍ "မည်သည့်သစ်ပင်ကို ခုတ်ဖြတ်လော့" စသည်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြပြောဆိုမှုကို "နိယမေတ္ဘာ" ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ တိုက်ရိုက်သတ်မှတ်ညွှန်ပြ၍ "ခုတ်လော့၊ ဖျက်လော့၊ ဤပန်းပွင့်ကို (တနည်း) သည်ပန်းပင်မှ ပန်းပွင့်ကို ဆွတ်ခူးလော့၊ ဤသစ်သီးကို ဆွတ်လော့၊ ခဲလော့၊ ထိုးလော့၊ ချက်လော့၊ မီးတိုက်လော့" ဟု မပြောကောင်း။ ပြောလျှင်ဖျက်ဆီးရာရောက်သောကြောင့် ဘူတဂါမ်ဌပါစိတ်၊ ဗီဇဂါမ်ဌဒုက္ကဋ်။ "မည်သည့်သစ်ပင် သစ်သီး သစ်ပွင့်" ဟု နာမည်ကို မညွှန်ပြပဲ "သစ်ပင် ခုတ်လိုက်၊ သစ်သီးတွေ ဆွတ်လိုက်၊ ပန်းခူးလိုက်" ဟုကား ပြောကောင်း၏။

အပ်သောခိုင်းနည်း

၁၃၅။ ဣမံ ကရောဟိ ကပ္ပိယံ၊ ဣမံ ဂဏှေဒမာဟရ။
ဣမံ ဒေဟိ ဣမံ သောဓေ၊ ဟေတံ ဝဋ္ဋတိ ဘာသိတုံ။

၁၃၅။ ဣမံ၊ ဤသစ်ပင်စသည်ကို။ ကပ္ပိယံ၊ ကပ္ပိခြင်းကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ ဣမံ၊ ဤသစ်ပင်စသည်ကို။ ဂဏှ၊ ယူခဲ့လော့။ ဣမံ၊ ဤသစ်ပင်စသည်ကို။ အာဟရ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣမံ၊ ဤသစ်ပင်စသည်ကို။ ဒေဟိ၊ ပေးလော့။ ဣမံ၊ ဤသစ်ပင်စသည်ကို။ သောဓေဟိ၊ သုတ်သင်လော့။ ဝေ၊ ဤသို့။ ဘာသိတုံ၊ ပြောဆိုခြင်းငှာ။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။....ဣတိ၊သမ္ဘဝကပ္ပနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ ၂-၅၂၊ ဝိ ဋ ၃-၃ ၂၊ ကခ်ါ ဋ-၁၉၇)

ဣမံ။ ပေ။ ဘာသိတုံ။ ။ဤသစ်ပင်ကို၊ ဤသစ်သီးကို၊ ဤပန်းကို ကပ္ပိစမ်း။ ဤအသီးကို ယူလိုက် (ယူခဲ့)။ ဤအသီးကို ဆောင်ခဲ့။ ဤအသီးကို ပေးစမ်း။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သစ်ပင်၌ ရှိနေသော အသီး အပွင့် အရွက်ကို ပြောဆို ကောင်း၏။ မြက်စသည်ကို သုတ်သင်ရှင်းရာ၌လည်း "ဖြတ်လော့၊ ဖျက်လော့" ဟု မခိုင်းပဲ "ကပ္ပိစမ်း၊ သုတ်သင်စမ်း" ဟု ပြောကောင်း၏။

ဘူမိနိဒ္ဒေသ

ဘူမိယောတိ၊ "ဘူမိယော" ဟူသောဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား-)

ကပ္ပိယကုဋိ ၄-လုံး

၁၃၆။ သမ္မုတိ-သာဝနန္တံ စ၊ ဂေါနိသာဒိ ဂဟပတိ။
ကပ္ပိယာ ဘူမိယော ယာသု၊ ဝုတ္ထံ ပဏ္ဏဠ ကပ္ပတိ။

၁၃၆။ ယာသု၊ အကြင်ကပ္ပိယဘူမိတို့၌။ ဝါ၊ အကြင်ကပ္ပိယကုဋိတို့၌။ ဝုတ္ထံ၊ တည်နေစေအပ် သိုမှီးအပ်သော ယာဝကာလိက, ယာမကာလိက သည်ရင်း။ ပဏ္ဏဠ၊ လူသာမဏေတို့ ချက်အပ်သော ယာဝကာလိက, ယာမ-ကာလိကသည်ရင်း။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်သော။ တာ ဘူမိယော၊ ထိုဘူမိတို့သည်။ ဝါ၊ ထိုကုဋိတို့သည်။ သမ္မုတိ၊ သမ္မုတိဘူမိ ရင်း။ ဥဿာဝနန္တာ စ၊ ဥဿာဝနန္တိကာ ဘူမိရင်း။ ဂေါနိသာဒိ၊ ဂေါနိသာ-ဒိကာဘူမိရင်း။ ဂဟပတိ၊ ဂဟပတိဘူမိရင်း။ (ဤတို့၊ ဤသို့။ စတသော၊ ၄-မျိုးတို့တည်း။) (ဝိ ၃-၃၃၇၊ ဝိဋ္ဌ ၃-၃၇၉-ဂ၂၂၊ ကခ်ီ ၆-၂၂၇)

ကပ္ပိယာဘူမိယော။ ။အနေ္တာဝုတ္ထစသည်ကို ပြုကောင်းရာဖြစ်သောကြောင့် "ကပ္ပိယ" ဟုရင်း၊ ယာဝကာလိက-ယာမကာလိကဝတ္ထုတို့၏ တည်ကောင်းရာ ဖြစ်သောကြောင့် "ဘူမိ" ဟုရင်း ခေါ်သည်။ ဤ ကပ္ပိယဘူမိ ၄-လုံးကိုပင် "ကပ္ပိယကုဋိ-အပ်သောကျောင်း" ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဂါထာအတိုင်း ကပ္ပိယ ကုဋိ ၄-လုံး၏ နာမည်ကို မှတ်ပါ။ ဤ ကပ္ပိယဘူမိ (ကုဋိ) ၄-လုံးကို ဘုရားရှင်သည် မဟာဝဂ္ဂ-ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကဌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စတသော ကပ္ပိယဘူမိယော ဥဿာဝနန္တိကံ ဂေါနိသာဒိကံ ဂဟပတိ သမ္မုတိ" ဟုခွင့်ပြု တော်မူသည်။

နေဖို့ကျောင်းဌ် ကပ္ပိယကုဋိ တခုခုဖြစ်အောင်ပြုပါ

၁၃၇။ ဝါသတ္ထာယ ကတေ ဂေဟေ၊ သံဃိကေ ဝေကသန္တကေ။
ကပ္ပိယာ ကုဋိ လဒ္ဓဗ္ဗာ၊ သဟသေယ္ယပ္ပဟောနကေ။

၁၃၇။ ဝါသတ္ထာယ၊ နေခြင်းအကျိုးငှါ။ ကတေ၊ ဆောက်လုပ်အပ်သော။ သံဃိကေ ဝါ၊ သံဃာ၏ ဥစ္စာမူလည်းဖြစ်သော။ ဝေကသန္တကေ ဝါ၊ တပါး၏ ပုဂ္ဂလိက ဥစ္စာမူလည်းဖြစ်သော။ သဟသေယ္ယပ္ပဟောနကေ၊ သဟသေယ္ယ လောက်သော။ ဂေဟေ၊ ကျောင်းဌ်။ ကပ္ပိယာ ကုဋိ၊ ကပ္ပိယကုဋိကို။ လဒ္ဓဗ္ဗာ၊ ရထိုက်၏။ (ရဒေအာင်စိမ်ထိုက်သည်-ဟူလို။)

ဝါသတ္ထာယ။ပေ။ပဟောနကေ။ ။သံဃိကဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကဖြစ်စေ နေဖို့ရန် ဆောက်လုပ်အပ်သော သဟသေယ္ယအာပတ်လည်း သင့်လောက်အောင် အမိုးအကာရှိသော ကျောင်းဝယ် ကပ္ပိယကုဋိကို ရထိုက်၏။ "ကပ္ပိယကုဋိ မရှိလျှင် ယာဝကာလိက-ယာမကာလိက ဝတ္ထုတို့ကို ညဉ့်အခါ၌ အရုဏ်တက်အောင် မထားကောင်း။ ထားမိလျှင် မစားကောင်း။ စားလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ ထိုသို့ အာပတ်မသင့်အောင် ကပ္ပိယကုဋိ ဖြစ်ထိုက်သည်" ဟူလို။

ဝါသတ္ထာယ။ ။ "ဝါသတ္ထာယ" ဟု ဆိုသောကြောင့် ညဉ့်အိပ် ညနေ နေဖို့မဟုတ်သော ရေချိုးခန်း၊ တံခါးမုခ်၊ မနေပဲ ဆွမ်းစားရုံသက်သက်သာ ဖြစ်သောဆွမ်းစားကျောင်း၊ စေတီကျောင်းဆောင်၊ ဗောဓိကျောင်းဆောင်၊ တံမြက်စီးထားရာစင် စသည်တို့ကို "ကပ္ပိယကုဋိလုပ်ဖို့ မလို" ဟု ပြ၏။ ထို အဆောက်အဦတို့၌ကား အန္တောဝုတ္ထ-အန္တောပက္ကမဖြစ်။ ပင်ကိုယ်အတိုင်း ပင် ကပ္ပိယကုဋိ ဖြစ်နေသည်။

ဥဿာဝနန္တိကာ ကုဋ္ဌိပြုပုံ

၁၃၇။ ဂေဟေ သံဃဿ ဝေကဿ၊ ကရယမာနေဝမိရယံ။
ပဌမိဌ္ဌက ထမ္ဘာဒိံ၊ ဌပေယျုဿာဝနန္တိကာ။
"ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမ၊ ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမာ"တိ။

၁၃၇။ သံဃဿ ဝါ၊ သံဃာ၏သော်၎င်း။ကေဿ ဝါ၊ တပါး၏သော်
၎င်း။ဂေဟေ၊ ကျောင်းကို။ ကရယမနေ၊ ပြုအပ်လတ္တံ့ ဖြစ်လသော်။
ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမ ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမာတိ၊ ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမ,
ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမ ဟူ၍။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဤရယံ၊ မြှက်ဆိုလျက်။ ပဌမိဌ-
ကထမ္ဘာဒိံ၊ ပဌမအုတ်ခဲ, ပဌမတိုင် အစရှိသည်ကို။ ဌပေယျ၊ ချထားရာ၏။
(အယံ၊ ဤကုဋိသည်။) ဥဿာဝနန္တိကာ၊ ဥဿာဝနန္တိကာကုဋိမည်၏။ ဝါ၊
မြှောက်၍အခ၊ ကရောမဟု ဆိုမူဆုံးလျှင် ညီမျှခြင်းရှိသော ကုဋိမည်၏။
(ဝိ ဌ ၃=၃၇၉-၈၀)

ဥဿာဝနန္တိကာ။ ။[ဥ+သ်ာဝနန္တ၊] ဥသဒ္ဒါသည် ဥက္ခိပန-မြှောက်ခြင်း
အနက်ကို ဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ မြှောက်၍ချခြင်းတိုင်အောင် ယူပါ။
"သာဝနန္တ-ကြားစေခြင်း (ကြားအောင်ဆိုခြင်း)၏ အဆုံး"ဟူသည် ကပ္ပိယ-
ကုဋိံ ကရောမ"ဟူသော စကား၏အဆုံး (မ-ဟု ဆို၍ ပြီးခြင်း)တည်း။ ဤသို့
လျှင် တိုင်ကို မြှောက်၍ ချခြင်းနှင့် "ကပ္ပိယကုဋိံ ကရောမ"ဟု ဆိုခြင်း၏
အဆုံးတို့ ညီမျှသောကာလရှိလျှင် "ဥဿာဝနန္တိကာ" ကပ္ပိယကုဋိ ပြုလုပ်သမျှ
အထမြောက်၏။ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုရှိ "ဂေဟေ သံဃဿ" စသည်ကို
မိန့်သည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ထမ္ဘပတိဋ္ဌာနဋ္ဌ-ကျင်တွယ်တိုင် စိုက်ထားအပ်သောအုတ်ခဲ
စသည်ဝယ် တိုင်၏ တည်ခြင်းသည်ရင်း၊ ဝစနပရိယောသာနဋ္ဌ-ကပ္ပိယကုဋိံ
ကရောမ ဟူသော စကား၏ ပြီးဆုံးခြင်းသည်ရင်း သမကာလံ ဝဋ္ဋတိ-ညီမျှ
သော ကာလရှိမှ အပ်သည်။—ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက။ [ဤ အဋ္ဌကထာ၌ "ထမ္ဘပတိ-
ဋ္ဌာန"ဖြင့် ဥ၏ အနက်ကို ပြ၏။ "ဝစနပရိယောသာန" ဖြင့် သာဝနန္တ၏

အနက်ကိုပြသည်။ ဥဿာဝနန္ဒော ယဿာတိ ဥဿာဝနန္ဒိကာ-တိုင် စသည်ကို မြှောက်၍ချခြင်း, ကပ္ပိယကုဋိ ကရောမ ဟူသော စကား၏ အဆုံးရှိသော ကုဋိ။]

ဂေဟေ။ပေ။ဌပေယျ။ ။ရှေဂါထာ၌ သမ္ဘုတိ ကုဋိကိုစ၍ ခေါင်းစဉ်ခဲ့သော်လည်း ပါဠိတော်၌ ဥဿာဝနန္ဒိကာ ကုဋိကိုစ၍ ပြသောကြောင့် ပါဠိ-တော်အတိုင်း စဉ်၍ အကျယ်ပြလိုရကား "ဂေဟေ သံဃဿ" စသည်ကို မိန့်သည်။သံဃိကကျောင်းဖြစ်စေပုဂ္ဂလိကကျောင်းဖြစ်စေ ဥဿာဝနန္ဒိကာကုဋိ ပြုလိုသော ရဟန်းသည် "ကပ္ပိယကုဋိ ကရောမ"ဟူသော စကား၏ အဆုံးနှင့် ညီမျှအောင် ပဌမတိုင်ကို (သို့မဟုတ်-ပဌမအုတ်ကို) မြှောက်၍ချလိုက်ရသည်။ ထမ္ဘာဒိ၌, အာဒိဖြင့် မြေတိုက် ကျောက်တိုက် ဆောက်ရာ၌ မြေဆိုင်ခဲ ကျောက်ခဲတို့ကို ယူပါ။

ကရောမဟု ဆိုရခြင်း။ ။တိုင်စသည်ကို မြှောက်၍ချီရာ၌ ရဟန်းအမျှားဝိုင်း၍ မြှောက်ပြီးလျှင် "ကပ္ပိယကုဋိ ကရောမ"ဟု ဆို၍ ချသောအခါ တပါးပါး၏ စကားအဆုံးနှင့် ချခြင်းကိစ္စတို့ ညီမျှအောင် အမျှားဝိုင်း၍ မြှောက်ချ,ချရကြောင်းကို သိစေလိုသောကြောင့် "ကရောမ"ဟု ဗဟုဝုစ်ထားသည်။ အမျှားဆိုပုံ ထင်ရှားအောင် "ကပ္ပိယကုဋိ ကရောမ"ဟူသော ဝါကျကိုလည်း ၂-ထပ် ပြုထားသည်။ရဟန်းမျှားသာမက လက်သွားစသောလူတို့က တိုင်စသည်ကို မြှောက်၍ ရဟန်းမျှားက ထိရုံ ထိလျက်လည်း ဆိုနိုင်ပါသည်။ [ကပ္ပိယကုဋိ၊ အပ်သောကျောင်းကို။ကရောမ၊ပြုပါကုန်၏။ကျောင်းဟောင်းကို ဖျက်၍ဖြစ်စေ အသစ်ဖြစ်စေ ကျောင်းဆောက်ရာ၌ ဤ ဥဿာဝနန္ဒိကာ ကုဋိဖြစ်အောင် ရှေးဆရာတို့ စီမံလေ့ရှိကြသည်။]

ဂေါနိသာဒိကဋ္ဌိ, သမ္မုတိကဋ္ဌိ

၁၃၉။ ယေဘုဗယျနာပရိကၠိတ္တော၊ အာရုမ်ော, သကလောပိ ဝါ။ ဝုစ္စတေ ဂေါနိသာဒိတိ၊ သမ္မုတိ သံဃသမ္မတာ။

စ၃၉။ ယေဘုယျေန၊ များသောအားဖြင့်။ အပရိကၠိတ္တော ဝါ၊ မကာရံ အပ်သည် မူလည်းဖြစ်သော။ [တဝက်ကျော်အကာအရံ မရှိလျှင် ယေဘု-ယျေန အပရိကၠိတ္တဖြစ်သည်။] သကလောပိ ဝါ၊ အလုံးစုံ မကာရံအပ်သည် မူလည်း ဖြစ်သော။ အာရုမော၊ အရုမ်ကို။ ဝါ၊ ကျောင်းတိုက်ကို။ ဂေါနိသာဒိတိ၊ ဂေါနိသာဒိဟူ၍။ ဝါ၊ နွားတို့၏ ဝင်ရောက်နေနိုင်ခြင်းရှိရာ ကဋ္ဌိဟူ၍။ ဝုစ္စတေ၊ ဆိုအပ်၏။ သံဃသမ္မတာ၊ သံဃာသည် သမုတ်အပ်သော ကဋ္ဌိသည်။ သမ္မုတိ၊ သမ္မုတိကဋ္ဌိမည်၏။ (ဝိ ဋ ၃-၃၈၀-၁)

ယေဘုယျေန။ပေ။ဂေါနိသာဒိတိ။ ။နိ+သဒဓာတ်သည် နေခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ ဂုန်+နိသာဒေါ ဂေါနိသာဒေါ-နွားတို့၏ ဝင်ရောက်နေနိုင်ခြင်း၊ အကာအရံ တဝက်ကျော်ကျော် မရှိသော်ရင်း၊ တတိုက်လုံးပင် အကာအရံ မရှိသော်ရင်း နွားတို့သည် ဝင်ရောက်နေနိုင်ရကား ထိုကျောင်းတိုက်ကို "ဂေါနိသာဒိကာကဋ္ဌိ" ဟု ခေါ်သည်။ ဂေါနိသာဒေါ ယတ္ထာတိ ဂေါနိသာဒိ-ဏပစ္စည်းဖြင့် ဂေါနိသာဒ ဟု ပြီးပြီးနောက် ဣတ္ထိဇောတက ဣ၌ ပစ္စည်းသက်။ ပါဠိတော်၌ကား ဣကပစ္စည်း၊ အာပစ္စည်းဖြင့် "ဂေါနိသာဒိကာ" ဟုရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဣ၌ ကဋ္ဌိ၌ ကျောင်းတိုက်၊ သို့မဟုတ် ကျောင်းဝင်း၏ အဏာအရံ (များစွာဖြစ်စေ လုံးလုံးဖြစ်စေ) မရှိခြင်းသာ လိုရင်းတည်း။ ကျောင်းတကျောင်း၏ အကာအရံ ရှိခြင်း မရှိခြင်းမှာ လိုရင်းမဟုတ်ပါ။ [သေနာသနံ ပရိကၠိတ္တံ ဝါ ဟောတု, အပရိကၠိတ္တံ ဝါ၊ နတံ ပမာဏံ-ထိုကျောင်းတကျောင်း၏ အကာအရံ ရှိခြင်း မရှိခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်၊—ဋီကာသစ်။]

သမ္မုတိ သံဃသမ္မတာ။ ။ဆောက်လုပ်၍ ပြီးပြီးသော ကျောင်းကို-ယာဝ-ကာလိက-ယာမကာလိကဝတ္ထုတို့ ထားကောင်းသော ကျောင်းဖြစ်အောင် သံဃာသည် ထိုကျောင်း၏နာမည်ကို ဖော်ထုတ်၍ ထိုကျောင်း၏ ဟုတ္ထပါသ်၌

ဂဟပတိကုဋ္ဌိ

၁၄၀။ ဘိက္ခုံ ဌပေတ္ဝာ အညေဟိ၊ ဒိန္နော တေသံ ဝ သန္တကော။
အတ္ထာယ ကပ္ပကုဋ္ဌိယာ၊ ဂေဟော ဂဟပတိ မတော။

၁၄၀။ ကပ္ပကုဋ္ဌိယာ၊ ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ၏။ အတ္ထာယ၊ အကျိုးငှါ။ ဘိက္ခုံ၊ ရဟန်းကို။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထား၍။ အညေဟိ၊ အခြားသူတို့သည်။ ဒိန္နော ဝါ၊ လှူအပ်သည် မူလည်းဖြစ်သော။ တေသံ၊ ထိုအခြားသူတို့၏။ သန္တကော ဝါ၊ ဥစ္စာမူလည်း ဖြစ်သော။ ဂေဟော၊ ကျောင်းကို။ ဝါ၊ အိမ်ကို။ ဂဟပတိဘိ၊ ဂဟပတိကုဋ္ဌိဟူ၍။ ဝါ၊ အိမ်ရှင်ရှိလတ် အိမ်ရှင်လှူအပ်သော ကုဋ္ဌိဟူ၍။ မတော၊ သိအပ်၏။ (ဝိ ဌ ၃-၃၀၀)

ဖြစ်စေ ကျောင်းအတွင်း၌ဖြစ်စေ ဘေသဇ္ဇကွန္ဓကဋ္ဌ လာသည့်အတိုင်း ဥတ္တိ ဒုတိယ ကမ္မဝါစာဖြင့် "ကပ္ပိယဘူမိ"ဟု သံဃာက သမုတ်ရသည်။ သမုတ်အပ်သော ကျောင်းက သိမ်၏ အဖြင်ဘက်၌ဖြစ်လျင် နာမည်ကို ထုတ်ဖော်၍ သိမ်တွင်း၌ ကမ္မဝါစာကို ရွတ်ရလိမ့်မည်။ ကမ္မဝါစာ မရွတ်ပဲ အပလောကနကံ ဖြင့်လည်း သမုတ်နိုင်၏-ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။

ဘိက္ခုံ ဌပေတ္ဝာ အညေဟိ။ ။ဘိက္ခုမှုတပါးသော ဘိက္ခုနှစ်သောသီတင်းသုံးဟော် ၄-ဦး၊ လူဝတ်ကြောင်၊ နတ်တို့ကို "အညေဟိ" အရ ယူပါ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့က ကပ္ပိယကုဋ္ဌိအကျိုးငှါ "ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ဒေမ" ဟု လျှောက်၍ဖြစ်စေ "ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ကာတုံ ဒေမ" ဟု လျှောက်၍ဖြစ်စေ လှူအပ်သောကျောင်းသည် ဂဟပတိကုဋ္ဌိမည်၏။

ကျောင်းရေစက်ခြ။ ။ကျောင်းရေစက်ချသောအခါ "ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ဒေမ" သို့မဟုတ် "ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ကာတုံ ဒေမ" ဟုထည့်၍ ရေစက်ချသင့်သည်။ "ဣမံ ဝိဟာရံ အာဂတာနာဂတာသ စာတုဒ္ဒိသသ သံဃသ ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ကာတုံ ဒေမ" ဟုဆို၍ ရေစက်ချလျှင်လည်း ကပ္ပိယကုဋ္ဌိဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ["အာဂတာ-နာဂတာသဒ္ဒါကျောင်းသို့ရောက်, မရောက်သောစာတုဒ္ဒိသသ-အရပ် ၄-မျက်နှာ ရှိသော (အရပ် ၄-မျက်နှာ၌ သီတင်းသုံးလျက်ရှိသော)" ဟု အနက်ဆိုပါ။]

အန္တောဝုတ္ထနှင့်ရောလျှင် အန္တောဝုတ္ထဖြစ်

၁၄၁။ အကပ္ပကုဋ္ဌိယာ ဝုတ္ထ-သပ္ပိအာဒီဟိ မိယိတံ။
ဝေယျ. အန္တောဝုတ္ထတ္တံ၊ ပုရိမံ ကာလိကဒ္ဒယံ။

၁၄၁။ အကပ္ပကုဋ္ဌိယာ၊အကပ္ပိယကုဋ္ဌိ၌။ ဝုတ္ထသပ္ပိအာဒီဟိ၊တည်နေစေအပ် သိမ်းထားအပ်သော ထောပတ် အစရှိသော နောက်ကာလိက ၂-ပါး တို့နှင့်။ မိယိတံ၊ ရောနှောအပ်သော။ ပုရိမံ၊ ရှေးဖြစ်သော။ ကာလိကဒ္ဒယံ၊ ကာလိက ၂-ပါး အပေါင်းသည်။ အန္တောဝုတ္ထတ္တံ၊ အန္တောဝုတ္ထ၏ အဖြစ်သို့။ ဝေယျ၊ ရောက်နိုင်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၄-၃၇၁)

တေသံ ဝ သန္ဓကော။ ။သီတင်းသုံးဘော် ၄-ဦး၊လူ၊နတ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ကျောင်း၊ အိမ်လည်း ဂဟပတိကုဋ္ဌိပင်တည်း။ ဘိက္ခုနီ ကျောင်းဌာနင်း၊ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ အိမ်ဌာနင်း၊ တတ်နိုင်လျှင် နတ်ဗိမာန်ဌာနင်း၊ ဘိက္ခုတို့၏ ယာဝကာလိက၊ ယာမကာလိကဝတ္ထုကို သိမ်းထားကောင်း၏။ အန္တောဝုတ္ထ အဖြစ်မရှိဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ဂဟပတိသဒ္ဒါသည် အိမ်ပိုင်ရှိသော လူဝတ်ကြောင်ကိုဟောရင်းဖြစ်။ [ဂဟဿ+ပတိ ဂဟပတိ—အိမ်ရှင်, ကျောင်းရှင်၊] ဤနေရာ၌ကား ဘိက္ခုသံဃာနှင့် ဘိက္ခုမှုတပါး အခြားပုဂ္ဂိုလ်များကို "ဂဟပတိ—အိမ်ပိုင်ကျောင်းပိုင်သူ" ဟုယူ၍ ထိုဂဟပတိတို့သည် လူအမ်းသောကျောင်း ဂဟပတိ၏ အိမ်ကျောင်းကိုပင် ကာရဏူပစာရအားဖြင့် "ဂဟပတိ" ဟု ခေါ်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။ ဋီကာသစ်၌ "ဂဟပတိ" ဟု ဒီဃရှိစေလို၏။ တချို့က "ဂဟပတိနှာ+ဒိန္နာ ဂဟပတိ" ဟုလည်းပြု၏။

အကပ္ပကုဋ္ဌိယာ။ပေ။ဒ္ဒယံ။ ။အန္တောဝုတ္ထမဖြစ်အောင် သိမ်းဆည်းထားအပ်သော ယာဝ-ယဝကာလိက ၂-ပါးသည် အကပ္ပိယကုဋ္ဌိ၌ သိမ်းထားအပ်သော ထောပတ်စသော သတ္တာဟကာလိက၊ နန္ဒင်း ချင်းစသော ယာဝဇီဝိကနှင့် ရောမိလျှင် အန္တောဝုတ္ထဖြစ်၏။ [သပ္ပိအာဒီဟိ မိယိတန္တိ သပ္ပိအာဒီဟိ ပဠုဟိ (ဆေးငါးမျိုး တို့နှင့်ရင်း) ဟလိဒ္ဒိသိဂိဝေရုဒီယာဝဇီဝိကေန စာတိ အတ္ထော-ဋီကာ။]

သာမံပါကနှင့်ရောလျှင် သာမံပါကဖြစ်

၁၄၂။ တေဟော ဘိက္ခုနှာ ပဏ္ဍိ၊ ကပ္ပေတ. ယာဝဇီဝိကံ။
နိရုမိသံ သတ္ထာဟံ၊ သာမိသေ သာမပါကတာ။

၁၄၂။ တေဟော၊ထိုအန္တောဝုတ္ထသပ္ပိ အစရှိသည်တို့နှင့်တကွသာလျှင်။ ဘိက္ခုနှာ၊ ရဟန်းသည်၊ ပဏ္ဍိ၊ ချက်အပ်သော။ ယာဝဇီဝိကံ၊ ယာဝဇီဝိကသည်။ နိရုမိသံ၊ ဆွမ်းစသော အာမိသမရှိသည်။ (သမာနံ၊ ဖြစ်သော်သာ။ ဝါ၊ ဖြစ်မှသာ။) သတ္ထာဟံ၊ ၇-ရက်ပတ်လုံး။ ကပ္ပေတ၊ အပ်၏။ သာမိသေ၊ ဆွမ်းစသော အာမိသနှင့်တကွဖြစ်လသော်။ သာမံပါကတာ၊ သာမံပါက၏ အဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ကိုယ်တိုင်ချက်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ["သာမံပါကတာ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ် ချေထားသည်။] (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၈၁)

တေဟော။ပေ။သတ္ထာဟံ။ ။ရှေဂါထာ၌ လာသော သပ္ပိအာဒီဟိကို "တေဟော"ဟု ဆိုသည်။ အန္တောဝုတ္ထဖြစ်သော ထောပတ် စသည်ကို ရဟန်းကိုယ်တိုင်ချက်၍ ယာဝဇီဝိကဖြစ်သော ချင်းစသည်တို့နှင့် ရောလျှင် ထောပတ်၏ သတ္ထာဟ ကာလိကသို့လိုက်၍ ချင်းစသည်လည်း ၇-ရက်အပ်၏။ ထိုကာလိက ၂-မျိုးလုံးပင် ကိုယ်တိုင် ချက်ကောင်းသောကြောင့် သာမံပါက အပြစ်မရှိ။ သို့သော် သာမံပါက ထောပတ်စသည်ကို အာမိသနှင့်ကားရော၍ မစားကောင်း။ ထို့ကြောင့် "နိရုမိသံ သတ္ထာဟံ"ဟု ဆိုသည်။

သာမိသေ သာမံပါကတာ။ ။ယာဝ-ယာမကာလိက ၂-ပါးကို "အာမိသ" ဟု ခေါ်၏။ ထို အာမိသနှင့် ရောမိလျှင်ကား သာမံပါကဖြစ်သော သတ္ထာဟ-ကာလိကနှင့် ရောအပ်သော ယာဝဇီဝိကသည်ပင် သာမံပါကဖြစ်တော့၏။ နဂိုက သာမံပါက အပြစ်မရှိသော ထို ယာဝဇီဝိကသည် အာမိသနှင့် ရောမှ ကြောင့် သာမံပါက အပြစ်ရှိသည်—ဟူလို။

ဥဿာဝနန္တိကာ မပျက်သေးပုံ

၁၄၃။ ဥဿာဝနန္တိကာ ယေဟိ၊ ထမ္ဘာဒီဟိ အဓိဋ္ဌိတာ။
တေသုယောဝါပနီတေသု၊ တဒညေသုပိ တိဋ္ဌတိ။

၁၄၃။ ဥဿာဝနန္တိကာ၊ဥဿာဝနန္တိကာကုဋ္ဌိသည်။ဝါ၊ဥဿာဝနန္တိကာ ကုဋ္ဌိကို။ ယေဟိ ထမ္ဘာဒီဟိ၊ အကြင်တိုင်အစရှိသည်တို့ဖြင့်။ အဓိဋ္ဌိတာ၊ ဆောက်တည်အပ်ပြီ။[ဆောက်ထားအပ် တည်ထားအပ်ပြီ-ဟူလို။] တေသု၊ ထိုတိုင် အစရှိသည်တို့ကို။ အပနီတေသုပိ၊ ပယ်အပ်ပါကုန်သော်လည်း။ တဒညေသု၊ထိုမူလတို့၏,အုတ်တို့မှတပါးသောတိုင်,အုတ်တို့၌။တိဋ္ဌတိ=ယဝ့၊ တည်သေးသည်သာ။ (ဝိ ဋ ၃-၃၈၁)

သဒ္ဒါနည်း။ ။"သာမံ ပါကဿ+ဘာဝေါ သာမံပါကတာ"၌သာမံပါက အရ ရှေ့ ၂-ပါဒ၌လာသော သာမံပါက ထောပတ် စသည်နှင့် ရောစပ်အပ်သော ယခုအခါ အာမိသနှင့် ရောသော ယာဝဇီဝိက ရသည်။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ "သာမံပါကတာတိ သာမံ (အတ္တနာ) ပါကော ဇေဿာတိ သာမံပါကံ၊ သတ္တာဟကာလိကေန သဟ ပက္ကံ သာမိသံ ယာဝဇီဝိကံ"ဟု သာမံပါက အရ ယာဝဇီဝိကကို ကောက်သည်။

ဥဿာဝနန္တိကာ။ပေ။**တိဋ္ဌတိ**။ ။ဥဿာဝနန္တိကာ ကုဋ္ဌိဖြစ်သော ကျောင်းဝယ် ပဌမချုအပ်သော တိုင်၊ အုတ်ခဲ စသည်ကို အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖယ်လိုက်ရပါသော်လည်း အခြားသော တိုင်၊ အုတ်ခဲ စသည်တို့၌ ထို ကုဋ္ဌိသည် မပျက်ပဲ တည်ရှိပါသေး၏-ဟူလို။ [တဒညေသုပိမှ ပိကို အပနီတော-သူပိဟူ ရှေ့၍ အနုက်ပေးသည်။]

ကပ္ပိယကုဋိတို့၏ ပျက်ရာအခါ

၁၄၄။ သမ္ဘေသု အပနိဓေသု၊ ဘဝေ ဇဟိတဝတ္ထုကာ။
ဂေါနိသာဒီ ပရိက္ခိတ္တာ၊ သေသာ ဆဒနဝိဇ္ဇမာတိ။

၁၄၄။ သမ္ဘေသု၊အလုံးစုံသော်တိုင်၊သို့မဟုတ်အုတ်တို့ကို။အပနိဓေသု၊ ပယ်အပ်ကုန်ပြီးသော်။ ဇဟိတဝတ္ထုကာ၊ စွန့်အပ်ပြီးသော ဝတ္ထုရှိသည်။ ဘဝေ၊ ဖြစ်၏။ ဂေါနိသာဒီ၊ ဂေါနိသာဒီကုဋိသည်။ ပရိက္ခိတ္တာ၊ တဝက်, တဝက်ကျော်ကာရံအပ်သည်။ (သမာနာ၊ ဖြစ်လသော်။)ဇဟိတဝတ္ထုကာ၊ စွန့်အပ်ပြီးသော ဝတ္ထုရှိသည်။ ဘဝေ၊ ဖြစ်၏။ သေသာ၊ ကြွင်းသော ကုဋိ ၂-မျိုးတို့သည်။ဆဒနဝိဇ္ဇမာ၊ပျက်သောအမိုးရှိကုန်သည်။ ဝါ၊အမိုးမရှိကုန်သည်။ (သမာနာ၊ ဖြစ်ကုန်လသော်။) ဇဟိတဝတ္ထုကာ။ စွန့်အပ်ပြီးသော ဝတ္ထုရှိကုန်သည်။ ဘဝန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။....ဣတိ၊ ကပ္ပိယကုဋိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (စိ ဋ္ဌ ၃-၃၈၁=၂)

သမ္ဘေသု၊ ပေ။ ဇဟိတဝတ္ထုကာ။ ။တိုင်အားလုံး(သို့မဟုတ်)အုတ်အားလုံးကို ဖယ်လိုက်လျှင်ကား ဥဿာဝနန္တိကာကုဋိပျက်တော့၏။ ပျက်သည်ကိုပင် "ဇဟိတဝတ္ထုကာ"ဟုဆိုသည်။ ဇဟိတံ+ဝတ္ထု ယသာ ကုဋိယာတိ ဇဟိတဝတ္ထုကာ-စွန့်အပ်ပြီးသော တည်ရာဝတ္ထုရှိသော ကုဋိ၊ "ကပ္ပိယဘူမိအဖြစ်ကို စွန့်ပြီးသော ကုဋိ"ဟူလို။ ဘူမိနှင့် ဝတ္ထုသည် သဘောတူပင်တည်း။

ဂေါနိသာဒီ ပရိက္ခိတ္တာ။ ။အကာမရှိသောကြောင့် (ရှိစေကာမူ တဝက်ပြည့်အောင် မရှိသောကြောင့်) ဂေါနိသာဒီ အမည်ရခဲ့သော ကပ္ပိယကုဋိသည် တဝက်ရှိအောင် အကာ-ကာလိုက်လျှင် ယေဘုယျေန အပရိက္ခိတ္တ မဟုတ်သောကြောင့် ဇဟိတဝတ္ထုကဖြစ်တော့၏။[စာအုပ်တို့၌"ပရိက္ခိတ္တော"ဟုရှိသော်လည်း အရတူလျှင် ဝိဘတ်တူရမြဲ ဖြစ်သောကြောင့်"ကာရံအပ်သော ဂေါနိသာဒီ"ကို ရသည့်အတွက်"ပရိက္ခိတ္တာ"ဟု ပဌမန္တရှိသင့်၏။ အဋ္ဌကထာ၌ ကျောင်းကိုမရ

အကာကိုရသောကြောင့်"ပရိကွေ့ပေ ကတေ"ဟု သတ္တမျှန္ဓရှိသည်ကို အတုယူ မိဟန်တူသည်။]

သေသာ ဆဒနုဝိဘ္ဘမာ။ ။သမ္မုတိနှင့်ဂဟပတိကုဋ္ဌိ ၂-မျိုးမှာ အမိုးအားလုံး ပျက်သောအခါ ဇဟိတဝတ္ထုကဖြစ်၏။ ရဟန်းတပါး ထိုင်နေလျှင် မိုးလုံ လောက်အောင် ခေါင်မိုး၏ပတ်ဝန်းကျင်၌ အမိုးအနည်းငယ်ကျန်သေးလျှင် ကား ကပ္ပိယကုဋ္ဌိမပျက်သေး။

မှတ်ချက်။ ။"ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ဒေမ"စသည်ဆိုရ လူအပ်သော ဂဟပတိ ကျောင်းကိုဘယ်အခါမှ ကပ္ပိယကုဋ္ဌိမပျက်တော့ဟုထင်မှတ်ကြ၏။ဤ၌"အမိုး ပျက်လျှင် ကပ္ပိယကုဋ္ဌိပျက်၏"ဟူသောစကားကို သတိပြုကြပါ။ "ပြန်ရှိမိုး လျှင်ကပ္ပိယကုဋ္ဌိပြန်ရှိဖြစ်သည်"ဟု ယူသင့်သော်လည်း ထိုသို့ကားအဆိုမရှိပါ။

ဥပဇ္ဈာစရိယဝတ္တနိဒ္ဒေသ

ဥပဇ္ဈာစရိယဝတ္တာနိတိ၊ "ဥပဇ္ဈာစရိယဝတ္တာနိ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

ဥပဇ္ဈာယနှင့်အာစရိယ

၁၄၅။ နိဿာယုပဇ္ဈာစရိယော၊ ဝသမာနော သုပေသလော။
ဒန္တကဋ္ဌာသနံ တောယံ၊ ယာဂုံ ကာလေ ဒဒေ သဒါ။

၁၄၅။ ဥပဇ္ဈာစရိယော၊ ဥပဇ္ဈာယ်, နိဿယည်းစသော ဆရာတို့ကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ဝသမာနော၊ နေသော။ သုပေသလော၊ သီလကိုချစ်သော ကောင်းသော ရဟန်းသာမဏေသည်။ ကာလေ၊ နံနက်စောစောအခါ၌။ သဒါ၊ အခါခပ်သိမ်း။ (နေ့စဉ်-ဟူလို။) ဒန္တံကဋ္ဌံ၊ တံပူကိုဝင်း။ အာသနံ၊ နေရာကိုဝင်း။ တောယံ၊ မျက်နှာသစ်ရေကိုဝင်း။ ယာဂုံ၊ ယာဂုကိုဝင်း။ ဒဒေ၊ ပေးရာ၏။ (ဝိ ၃-၅၆၊ ၆၃-၇၃-၈၁၊ စိ ၄=၃၉၂-၈၊ ၄၀၁-၇၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၂၅၇=၂၆၂-၅-၆)

ဥပဇ္ဈာ။ ။"ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ၊အပြစ်ယေယ် အပြစ်ကြီးကို။ဒီသ္ဌာ၊ မြင်၍၊ ဝါ၊ မြင်ရသော်။ စောဒေတာ စ၊ အပြစ်တင်တတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ သာရေတာ စ၊ အပြစ်ကို အမှတ်ရစေတတ်သည်လည်း ဖြစ်သော။ ပဋိဂ္ဂလော၊ ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဥပဇ္ဈာယောနာမ၊ ဥပဇ္ဈာယ်မည်၏"ဟူသော ပါရာဇိက တတိယသံဃာဒိယနာ ခန်းအဋ္ဌကထာနှင့်အညီ အတူနေတပည့်ကို စောင့်ရှောက်သော(ရဟန်းပြုစဉ်က ဥပဇ္ဈာယ်ပေးသော)ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပဇ္ဈာယ်မည်၏။[ဥပဂန္ဓာ-အမြဲမပြတ် စိတ်ဖြင့်ကပ်၍+ဈာယတိ-ရှုတတ်၏၊ ဤတို့ ဥပဇ္ဈာယော၊ဥပရှေးရှိသော စေ့ခတ်၊ ဏာပစ္စည်း၊ ဧကိုအာယပြု၍ "ဥပဇ္ဈာယ"ဟု ဖြစ်၏။ အပစ္စည်းဖြင့် သိကို အာပြုလျှင် "ဥပဇ္ဈာ"ဟု အာကာရန္တလည်း တရုံတခါရှိ၏။]

သဒ္ဓိဝိဟာရိက။ ။ထိုဥပဇ္ဈာယ်နှင့် အတူနေသောတပည့်ကို "သဒ္ဓိဝိဟာ-ရိက"ဟုခေါ်၏။ သဒ္ဓိ-ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် အတူ + ဝိဟာရော- နေခြင်းသည်၊ ယဿာတိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော၊ (သဒ္ဓိ ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကို ချေထားသည်။) ဥပဇ္ဈာယ်သည် မိဘနှင့်တူ၏။ သဒ္ဓိဝိဟာရိကကား သားသမီးနှင့်တူ၏။ မိဘသည် သားသမီးလိမ္မာဖွံ့ရန် သားသမီးတို့၏ အပြစ်ဖြစ်မည့်အရာကို အမြဲသတိပြု၍ ကြည့်ရှုနေရုံသာမက အပြစ်တွေ့လျှင် အကျိုးလိုလားသော မေတ္တာဖြင့် ပြောဆိုဆုံးမသကဲ့သို့ ဥပဇ္ဈာယ်ဟု ခေါ်အပ်သော ဆရာလည်း သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်၏ အနေအထိုင် အသွားအလာ၊အပြောအဆိုကို အမြဲသတိပြု၍ ကြည့်ရှုနေမှသာ အပြစ်တွေ့လျှင်လည်း မေတ္တာရှေထား၍ ဆုံးမမှသာ "ဥပဇ္ဈာယ်" နာမည်နှင့် လိုက်လျောပါသည်။ သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်တို့ကလည်း ထိုသို့ အပြောအဆို အဆုံးအမခံလိုစိတ်ရှိမှသာ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် အတူနေရကျိုးရှိပါသည်။ [ဥပဇ္ဈာယ်ယူပုံမှာ သာမဏေဖြစ်စဉ်း၊ ရဟန်းပြုရာ၌ဉင်း ယူရိုး အတိုင်းပင်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်၌ကား မျှားသောအားဖြင့် ရဟန်း ပြုခါနီးဝယ် သိမ်အတွင်း၌ အကြီးဆုံးပုဂ္ဂိုလ်သည် နဂိုက မိုနေအပ်သော ဆရာဟုတ်သည်ဖြစ်စေ မဟုတ်သည်ဖြစ်စေ ဥပဇ္ဈာယ် လုပ်တတ်၏။ သိမ်မှထွက်သောအခါ ဥပဇ္ဈာယ်ကလည်း အခြားတတိုက် သဒ္ဓိဝိဟာရိက တပည့်ကလည်း အခြားတတိုက်၌နေကြ၏။ ဥပဇ္ဈာယ်ကလည်း တပည့်ကိုသတိမရ သဒ္ဓိဝိဟာရိကကလည်း ဥပဇ္ဈာယ်ကိုသတိမရ ဖြစ်ချင်တိုင်းဖြစ်နိုင်ကြသည်။

အာစရိယ။ "ဣမံသ္မိံ သာသနေ၊ဤသာသနာတော်ဝယ်။သိက္ခိတဗ္ဗဓမ္မေသု၊ ကျင့်ထိုက် သင်ထိုက်သော တရားတို့၌။ ပတိဋ္ဌာပေတာ၊ တည်စေတတ်သော ဆရာသည်။ အာစရိယော နာမ၊ အာစရိယမည်၏"ဟူသော ထိုအဋ္ဌကထာနှင့် အညီ အာစာရ(အကျင့်)ကို သင်ပေးတတ်သော ဆရာသည် (သည်ပုံသည်နည်း ဝတ်ရသည်၊ သည်ပုံသည်နည်းစားရသည်၊ သည်ပုံသည်နည်း သွားရလာရ နေရ ထိုင်ရ ပြောရ ဆိုရသည်၊ကျမ်းစာကို သည်ပုံသည်နည်း သင်ရရွတ်ရ ဖတ်ရသည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သင်ပေးတတ်သောဆရာသည်)အာစရိယမည်၏။ "အာစာရံ၊ အကျင့်ကို။ သိက္ခာပေတိ၊ သင်စေတတ် သင်ပေးတတ်၏။ ဣတိ အာစရိ-

"ယော"ဟု ဝစနတ္ထပြုကြ၏သည်။ အာစာရနောင် သိက္ခာပေတိအနက်၌ ဤယ ပစ္စည်း သက်သော တဒ္ဓိတ်ဟု ဆိုလိုသည်။ စာရ၌ စာကိုရသာပြု။

အန္တေဝါသိက။ ။တိုအာစရိယ၏ အနီး၌နေသော တပည့်ကို "အန္တေဝါ-သိက"ဟုခေါ်၏။ အန္တေ၊ ဆရာ၏ အနီးအပါး၌+ဝသတိ၊ နေတတ်၏။ ဤတိ အန္တေဝါသိကော၊... အာစရိယသည်။ ဦးကြီး ဦးလေး ဘကြီး ဘထွေးနှင့် တူ၏။ အန္တေဝါသိကကား တူနှင့်တူသည်။ ဦးကြီး ဦးလေး ဘကြီး ဘထွေးသည် တူ၏ အနေအထိုင်စသည်ကို သင်ပြသကဲ့သို့ အာစရိယလည်း တပည့်တို့၏ အနေ အထိုင် စသည်ကို သင်ပြကြပေသည်။

ဆရာတပည့် ၄-မျိုးစီ။ ။(၁) ရှင်ပြုတုန်းက သရဏဂုံပေးသော အားဖြင့် ရှင်ပြုပေးသော ပဗ္ဗဇ္ဇာစရိယ၊ ရှင်ပြု ပေးအပ်သော ပဗ္ဗဇ္ဇန္တေဝါသိက။ (၂) ရဟန်းပြုတုန်းက ကမ္မဝါစာ ရွတ်ဖတ်သောအားဖြင့် ရဟန်းပြုပေး သော ဥပသမ္ပဒါစရိယ၊ ရဟန်းပြုပေးအပ်သော ဥပသမ္ပဒန္တေဝါသိက။ (၃) ပိဋကတရားတော်ကို ပို့ချပေးသော ဓမ္မာစရိယ၊ စာချပေးအပ်သော ဓမ္ম-န္တေဝါသိက။ (၄) နိဿယည်းပေးသောအားဖြင့် မှီနေအပ်သော နိဿယာ-စရိယ၊ နိဿယည်းယူသောအားဖြင့် မှီနေတတ်သော နိဿယန္တေဝါသိက။ ဤသို့ ဆရာ ၄-မျိုး တပည့် ၄-မျိုးရှိသည်။ ထိုဆရာ ၄-မျိုးကိုသာ "အာ-စရိယ"ဟုခေါ်၏။ ဥပဇ္ဈာယ်ကို "အာစရိယ"ဟု မခေါ်ရ။ [နိဿယည်းနှင့် စပ်သော မှတ်ဖွယ်ကို (၃၂) နိဿယ နိဒ္ဒေသ၌ တိုက်ရိုက်ဆိုပါလိမ့်မည်။]

သုပေသလော။ ။"ပိယအာဝံ၊ (သီလရှိသည့်အတွက်) ချစ်ခင်ကြည်ညိုအပ် သူ၏ အဖြစ်သို့။ ပိသတိ-ဂစ္ဆတိ- ရောက်၏။ ဤတိ ပေသလော၊ 'ပိသ-ဂမနေ' ဓာတ်နောင် အလပစ္စည်း"ဟု ဏာဒိမောဂ္ဂလာန်ဝုတ္တိ(၁၈၂)သုတ်၌ ဆိုသည်။ ဤဋီကာ၌ကား "ပိယံ+သီလံ အဿာတိ ပေသလော-ချစ်အပ်သောသီလရှိသူ" ဟုပြု၍ "ပိ၌ ဤကို ဝုဒ္ဓိ၊ ယချေ၊ သီ၌ ဤကို (အ) ပြု" ဟု ရှုပ်စီရင်၏။ သုဋ္ဌု+ ပေသလော-သုပေသလော-သီလတွက်တာ အလွန် ကြည်ညိုစရာကောင်းသော ရဟန်း၊ ဝါ-အလွန်ချစ်အပ်သော သီလရှိသော ရဟန်း (သမဏော)။

၁၄၆။ ပတ္တေ ဝတ္တံ စရေ ဂါမေ=ပဗ္ဗဇေသေ ဂမနာဂမေ။
အာသနေ ပါဒပိဋ္ဌေ စ၊ ကထလောပါဟနုစိဝရေ။

၁၄၆။ ပတ္တေ၊သပိတ်၌ဖြင်း။ဂါမပ္ပဝေသေ၊ရွာဝင်ခါနီးရောအခါ၌ဖြင်း။ ဂမနေ၊ ရွာသို့ သွားရောအခါ၌ဖြင်း။ အာဂမေ၊ ပြန်လာရောအခါ၌ဖြင်း။ အာ=သနေ စ၊ နေရာ၌ဖြင်း။ ပါဒပိဋ္ဌေ စ၊ ခြေဆေးအင်းပျဉ်၌ဖြင်း။ ဝါ၊ ဆေးအပ်ပြီးသောခြေကို ထားရာခုံ၌ဖြင်း။ ကထလေ စ၊ ခြေပွတ်အိုးခြမ်း၌ဖြင်း။ ဝါ၊ မဆေးအပ်သေးသောခြေကို ထားရာခုံ၌ဖြင်း။ ဥပါဟနုစိဝရေ၊ ဖိနပ်, သင်္ကန်း၌ဖြင်း။ ဝတ္တံ၊ သင့်လျော်သောကျင့်ဝတ်ကို။ စရေ၊ကျင့်ရာ၏။ (ဝိ ၃-၅၈=၇၇၊ ဝိ ၄=၃၉၃-၄၀၂)

ဒန္ဓကဋ္ဌံ။ပေ။သဒါ။ ။ဤ ၂-ပါဒသည် သဒ္ဒိဝိဟာရိကတပည့်၊ အန္တေ ဝါသိကတပည့်တို့ ကျင့်ရမည့် ဝတ်၌လာသော "ကာလသော ဝုဋ္ဌာယ ။ပေ။ ဒန္ဓကဋ္ဌံ ဒါတဗ္ဗံ၊ မုခေါဒကံ ဒါတဗ္ဗံ၊ အာသနံ ပညပေတဗ္ဗံ၊ သစေ ယာဂု ဟောတိ (ယာဂုရှိလျှင်) ဘာဇနံ ဓောဝိတ္မာ ယာဂု ဥပနာမေတဗ္ဗာ"ဟူသော ပါဠိတော် အတိုင်းပင်တည်း။

ပတ္တေ ဝတ္တံ စရေ။ ။"ဘုတ္တာဝိသာ ဥဒကံ ဒတ္မာ (ဆွမ်းစားပြီးသော ဥပဇ္ဈာယ် သူ့မဟုတ် အာစရိယအား ရေကိုးကပ်ပြီး၍) ပတ္တံ ပဋိဂ္ဂဟေတ္မာ" စသည်ဖြင့် ဥပဇ္ဈာယ၊ အာစရိယ၏ ဆွမ်းစား သပိတ်ကို ယူ၍ ဆေးပြီးလျှင် သပိတ်ကို သိမ်းထားသည့်တိုင်အောင် ပြုရမည့် ကျင့်ဝတ်ကို ကျင့်ရမည်။

ဂါမပ္ပဝေသေ။ ။"သစေ ဥပဇ္ဈာယော ဂါမံ ပဝိသိတုကာမော ဟောတိ၊ နိဝါသနံ ဒါတဗ္ဗံ"စသော ရွာဝတ် သင်းပိုင်ကိုပေးရခြင်း၊ ကျောင်းဝတ်သင်းပိုင်ကို ယူရခြင်း၊ ကေသီနှင့်သင်္ကန်းကြီးကို ထပ်၍ပေးရခြင်းစသော ကျင့်ဝတ်တည်း။ [ရှေးခေတ်က သင်္ကန်းကြီးကို ကျောင်း၌မထားခဲ့ကြ။ ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းကြီးနှင့် ကေသီကို ထပ်၍ပေးရသည်။ ယခုခေတ်၌ကား "ကျောင်းက လုံခြုံလျှင်ထားခဲ့နိုင်၏"ဟူသော ခွင့်ပြုတော်မူချက်အရ ကျောင်း၌ ထားခဲ့တတ်ကြသည်။]

၁၄၇။ ပရိဘောဇနီယပါနီယေ၊ ဝစ္ဆပ္ပဿာဝဋ္ဌာနိသု။
ဝိဟာရေသောဓနေ ဝတ္ထုံ၊ ပုန ပညာပနေ တထာ။

၁၄၇။ ပရိဘောဇနီယပါနီယေ၊သုံးရေသောက်ရေ၌ရင်း။ဝစ္ဆပ္ပဿာဝ-ဋ္ဌာနိသု၊ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ ကျင်ငယ်စွန့်ရာအရပ်တို့၌ရင်း။ဝါ၊ ကုဋီအိမ်, ကျင်ငယ်အိမ်တို့၌ရင်း။ ဝိဟာရသောဓနေ၊ ကျောင်းကို သုတ်သင်ရာ၌ရင်း။ ပုန၊ တဖန်။ ပညာပနေ၊ အိပ်ရာ နေရာခင်းရာ၌ရင်း။ ဝတ္ထုံ၊ ဝတ်ကို။ တထာ၊ ထို့အတူ။ စရေ၊ ကျင့်ရာ၏။ (ဝိ ၃-၅၉-၆၀-၇၈၊ ဝိ ၄-၃၅၅-၄၀၄)

ဂမနာဒီးမေ။ ။ရွာသို့ ဝင်ရာဝယ် ဥပဇ္ဈာယ်က နောက်လိုက် အလို့ရှိလျှင် ကောင်းမွန်စွာ ဝတ်ရုံ၍ နောက်လိုက်လုပ်ရမည်။ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် မနီးလွန်းမဝေး လွန်းအောင် လိုက်သွား ရမည့် စသော ဝတ်နှင့် ရွာမှပြန်လာသော အခါ ကျောင်းသို့ အရင်ပြန်လာ၍ နေရာကို ခင်းထားနှင့်ရမည်။ ခြေဆေးရေ၊ ခြေဆေးအင်းပျဉ်၊ ခြေပွတ် အိုးခြမ်းကို ထားရမည်-စသောကျင့်ဝတ်တည်း။

ဥပါဟနုစီဝရေ။ ။"ဖိနပ်၌ ကျင့်ဝတ်"ဟူသည် ဥပဇ္ဈာယ်၏ ဖိနပ်ကို သုတ်သောအခါ ဖုံပြောင်ဖောင် ခြောက်သော အဝတ်ဖြင့် ပဌမ သုတ်ပြီးမှ ကပ်နေသောဖုံပါ ပြောင်အောင် စိုသော အဝတ်ဖြင့် ဒုတိယ သုတ်ခြင်းစသည် တည်း။"သင်္ကန်းခ၌ဝတ်"ဟူသော ခွေးစိုသော သင်္ကန်းကို နေလှန်းရခြင်း၊ နေပူ၌ ကြာကြာမထားရခြင်း၊သင်္ကန်းခေါက်ယောအခါ အလယ်၌ခေါက်ချိုး ရာ မထင်အောင် တဖက်က လက် ၄-သစ်ခန့်ပို၍ ခေါက်ရခြင်းစသည်တည်း။

ပရိဘောဇနီယ။ပေ။ဋ္ဌာနိသု။ ။ဥပဇ္ဈာယ်၏နေရာကျောင်းဝယ်သောက် ရေအိုး သုံးရေအိုးတို့၌ သောက်ရေ သုံးရေမရှိလျှင် ထည့်ရခြင်း၊ ဝစ္စကုဋီ၌ရင်း ပဿာဝကုဋီ၌ရင်း အမှိုက်ရှုပ်နေလျှင် အမှိုက်သုတ်သင်ရခြင်းစသည်တည်း။

ဝိဟာရသောဓနေ ။ပေ။ ပုန ပညာပနေ။ ။ဥပဇ္ဈာယ်၏ ကျောင်းကို သုတ်သင်ရှင်းလင်းသော အခါ ရှေးဦးစွာ သပိတ် သင်္ကန်းကို ထုတ်၍ သင့်ရာ အရပ်၌ထားရခြင်း၊ ထို့နောက် မဟူ ပ်ဋ္ဌ ဘူမတ္ထရဏတို့ကို နေရာမှတ်သား၍ ထုတ်ရခြင်း၊ အထက်မှက်နှာကြက်မှစ၍ သုတ်သင်ရခြင်း စသည်တည်း။သုတ်

၁၄၇။ နှ ပပ္ပေါ ဣဒ္ဓိယ္ယ။ သောဓေန္တော၊ ပဋ္ဌိဝါတော စ သက်ဏော။
ဝိဟာရံ ဘိက္ခု ပါနီယဿ သမန္တာ သယနာသနံ။

"၁၄၇။ ဝိဟာရံ၊ ကျောင်းကို။ သောဓေန္တော၊ သုတ်သင်သော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ပဋ္ဌိဝါတော၊ လေညာဖြစ်သော။ သက်ဏော စ၊ အမျှားစုပေးရာ ဟင်းလင်းအပြင်၌ရင်း။ [ပါဠိတော်၌ "ပဋ္ဌိဝါတေ အက်ဏော"ဟု ရှိသည်။] ပါနီယသာမန္တာ၊ သောက်ရေ၏အနီး၌ရင်း။ သယနာသနံ၊ အိပ်ရာနေရာကို။ နှ ပပ္ပေါ ဣဒ္ဓိယ္ယ၊ မခါရာ။ (ဝိ ၄-၃၈၈)

၁၄၉။ နှာနေ နှာတသ ကာတမ္ဘေ၊ ရက်ပါ ဣက စ ဝေါဝနေ။
သိမ္ဘနေ စိဝဒရ ထေဝေ၊ ရဇ္ဇော နှ ဝဇ္ဇေ ဝေ။

၁၄၉။ နှာနေ၊ ရေချိုးရာအခါ၌။ ဝါ၊ ရေချိုးတုန်း၌။ (ဝတ္ထုကျင့်ဝတ်ကို။ စရော၊ ကျင့်ရာ၏။) နှာတသ၊ ရေချိုးပြီးသော ဥပဇ္ဈာယ်၏။ ဝါ၊ ရေချိုးပြီး

သင်ပြီး မူလထားမြဲအတိုင်း ပြန်၍ ထားခြင်းကို "ပုန ပညာပနေ တထာ"ဟု ဆိုသည်။

နှ ပပ္ပေါ ဣဒ္ဓိယ္ယ။ ပေ။ သယနာသနံ။ ။ကျောင်းကို သုတ်သင်သော်ရဟန်းသည် ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်၊ အိပ်ရာနေရာတို့ကို ဖုံခါသောအခါ လေညာလည်းဖြစ်၊ ဟင်းလင်းအပြင်လည်းဖြစ်သောအရပ်၌မခါရ။ ထိုသို့ခါလျှင်အမျှားထိုင်နေကျနေရာဝယ် ဖုံဇုတ်ကျတင်နေလိမ့်မည်။ ရဟန်းအမျှားသက်နှုန်းချုပ်နေစဉ် ဆပ္ပဂိုယတို့က လေညာလွင်ပြင်၌ ဖုံခါကြသောကြောင့် ရဟန်းများမှာ မြူမှုန်တွေဖြင့် ရောထွေးနေလေသည်။ ထို့ကြောင့် "နှ ဘိက္ခု သာမန္တာ သေနာသနံ ပပ္ပေါ ဣဒ္ဓေတဗ္ဗံ"စသည်ဖြင့် ဝတ္တကွန်ရက်၌ ပညတ်တော်မူသည်။ သောက်ရေအိုး၌ ဖုံကျမည်စိုးသော်ကြောင့် သောက်ရေအိုး၏ အနီး၌လည်း မခါရ။ ပါနီယဖြင့် ပရိဘောဇနီယပါယူ၍ သုံးရေအိုး၏ အနီး၌လည်း မခါရဟုမူတ်ပါ။

နှာနေ နှာတသ ကာတမ္ဘေ။ ။"သက်နှုန်းကို လှမ်းယူခြင်း၊ ကိုယ်ကို ချေးတွန်းပေးခြင်း"ဟူသော ကျင့်ဝတ်သည် ရေချိုးရာ၌ ပြုရသော ဝတ်တည်း။

သော အာစရိယ၏။ ကာဟမ္ဘေ၊ ပြုထိုက်သော ကျင့်ဝတ်တို့ကို။ (စရေ၊ ကျင့်ရာ၏။) ရဂ်ပါကေ စ၊ ဆိုးရည် ကျိုရာ၌ရင်း။ ဓောဝနေ၊ သက်နှိုးဖွပ်ရာ၌ရင်း။ သိမ္ဘနေ၊ သက်နှိုးချုပ်ရာ၌ရင်း။ (ဝတ္တံ၊ ကျင့်ဝတ်ကို။ စရေ၊ ကျင့်ရာ၏။) ရဇနေ္တာ၊ သက်နှိုးဆိုးသော ရဟန်းသည်။ စိဝရေ၊ သက်နှိုး၌။ ထေဝေ၊ ဆိုးရည်ပေါက်သည်။ ဌိတော၊ တည်ရှိသေးလသော်။ နဝေ၊ ဖဲခွါ၍မသွားရာ။ (ဝိ ၃-၅၉-၆၂=ဂ၀၊ ဝိ ၄=၃၉၄-၇-၄၀၆)

၁၅၀။ ကေစ္စသ အနာပုစ္ဆာ၊ ပတ္တံ ဝါ စိဝရံ ဝါ။
နဒေယ္ယ နဂဏ္ဍေယ္ယ၊ ပရိကၠာရဉ္စ ကိဉ္စနံ။

၁၅၀။ ကေစ္စသ၊ (ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် မတည့်သော) အခ္ခါသော ရဟန်း၏။ ဝါ၊ (ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် မတည့်သော) အခ္ခါသော ရဟန်း

ရေချိုးပြီးသောအခါ "ကိုယ်ကို ရေသုတ်ပေးရခြင်း၊ သက်နှိုးကို ပေးရခြင်း၊ သင်းပိုင်ကိုပေးရခြင်း၊ ရေလဲသင်းပိုင်ကိုယူ၍ ရေညှစ်ရ လှန်းရခြင်း" ဟူသော ကျင့်ဝတ်သည် ရေချိုးပြီးသော ဆရာအတွက် ပြုထိုက်သောဝတ်တည်း။

ရဂ်ပါကေ စ ဓောဝနေ။ ။"ဥပဇ္ဈာယ၊ အာစရိယတို့အတွက် ဆိုးရည်ကျိုစရာရှိလျှင် ဆိုးရည်ကျိုပေးရခြင်း၊ သက်နှိုးဖွပ်စရာရှိလျှင် ဖွပ်ပေးရခြင်း၊ ကိုယ်တိုင်မပြုအားလျှင် ကြောင့်ကြစိုက်ရခြင်း" ဟူသော ကျင့်ဝတ်တည်း။

သိမ္ဘနေ။ ပေ။ ဌိတေ။ ။ဥပဇ္ဈာယ၊ အာစရိယတို့အတွက် သက်နှိုးချုပ်စရာရှိလျှင် ချုပ်ပေးရခြင်း၊ ချုပ်ပြီး၍ သက်နှိုးဆိုးသောအခါ အထက်အောက် ပြန်လှန်၍ ပြန်လှန်၍ဆိုးရခြင်း၊ ဆိုးပြီးဖြန့်လှန်းသောအခါ ဆိုးရေပေါက် ကျနေသေးလျှင် ဖဲခွါ၍ မသွားရခြင်း စသည်တည်း။ [ရှေးက သက်နှိုးကို ဆိုးပြီးလျှင် လှန်းသောအခါ ဖြန့်၍ ထောင့်လေးထောင့်၌ တန်းထားအပ်သော ကြိုးဖြင့် တန်း၌ ချည်လျက် လှန်းကြသည်။]

ကေစ္စသ။ ။"နဥပဇ္ဈာယ် အနာပုစ္ဆာ ကေစ္စသ ပတ္တော ဒါတဗ္ဗောတိ-အာဒိ သမ္ဘံ ဥပဇ္ဈာယသ ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလေန ကထိတံ" ဟု မဟာဝဂ္ဂ-ဥပဇ္ဈာယ-

အား။ အနာဝုစ္ဆာ၊ ဆရာ,ဥဇ္ဈာယ်ကို မပန်လျှောက်ပါ။ ပတ္တံ ဝါ၊ သပိတ်ကိုရင်း။ စီဝရာနိ ဝါ၊ သင်္ကန်းတို့ကိုရင်း။ကိဉ္စိနံ၊ တစုံတခုသော။ပရိက္ခာရဉ္စ၊ ပရိက္ခရာကိုရင်း။ နု ဒဒေယျ ဝါ၊ ပေးလည်းမပေးရာ။ နု ဂဏှေယျ ဝါ၊ ယူလည်း မယူရာ။ (ဝိ ၃=၆၂၊ ဝိ ၄-၃၉၇-၄၀၆၊ ဝိ ဋီ ၃-၂၆၂)

၁၅၁။ ဧကော်စ် ပစ္ဆတော ကာတုံ၊ ဂန္ဒုံ ဝါ တသ္မာ ပစ္ဆတော။
ပိဏ္ဍပါတဉ္စ နိန္နေတုံ၊ နိဟရုပေတုမတ္တနော။

၁၅၁။ အနာဝုစ္ဆာ၊ ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်ကို မပန်လျှောက်ပါ။ ဧကော်စ်၊ ဆရာ, ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် မတည့်သော အခ္ခါသောရဟန်းကို။ ပစ္ဆတော၊ နောက်၌။ ကာတုံ ဝါ၊ ပြုခြင်းငှါရင်း။ (တနည်း) ပစ္ဆတော ကာတုံ ဝါ၊ နောက်လိုက်

ဝတ္တအဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် ယခု ပြအပ်လတ်သော ဝတ်မျှားကို ဥပဇ္ဈာယ်၊အာစရိယတို့နှင့် မတည့်သော ဝိသဘာဂပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ပြအပ်သော ဝတ်မျှားဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလာနန္တိ လဇ္ဇီနော ဝါ အလဇ္ဇီနော ဝါ ဥပဇ္ဈာ-ယသ အဝဇ္ဇိကာမေ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ–ဝိသဘာဂပုဂ္ဂလာနံ ဟူသောစကားကို လဇ္ဇီဖြစ်စေ အလဇ္ဇီဖြစ်စေ ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယ၏ ကြီးပွားခြင်းကို မလိုလားသူတို့ကို ရည်ရွယ်၍ဆိုအပ်ပြီ။– ဝိမတိ မဟာဝဂ္ဂ–ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက။

အနာဝုစ္ဆာ ။ပေ။ ကိဉ္စိနံ။ ။ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယ၏ ကြီးပွားခြင်းကို မလိုလားသော ဝိသဘာဂဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယကို မပန်လျှောက်ပဲ (အသိမပေးပဲ)သပိတ်သင်္ကန်းမှစ၍ တစုံတခုသော ပရိက္ခရာကို မျှ မပေးရ။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့က မိမိအား ပေးသည်ကိုလည်း (ဖြားယောင်းသော အပေး ဖြစ်တတ်သောကြောင့်) ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယတို့ကို မပန်လျှောက်ပဲ မယူရ။

ဧကော်စ်။ ပေ။ အတ္တနော။ ။ဥပဇ္ဈာယ် အနာဝုစ္ဆာကို လိုက်စေ၍ "ဥပဇ္ဈာယ် အာစရိယကို ခွင့်မပန်ပဲ ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယတို့၏ ဝိသဘာဂဖြစ်သော အခ္ခါ

ပြုခြင်းငှါ၎င်း။ တသ၊ ဆရာ, ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် မတည့်သော ထိုရဟန်း၏။ ပစ္ဆာတောနောက်၌။ဂန္တုံ ဝါ၊လိုက်သွားခြင်းငှါ၎င်း။ (ဤနည်း)ပစ္ဆတောဂန္တုံ ဝါ၊ နောက်လိုက်လုပ်ခြင်းငှါ၎င်း။ ပိဏ္ဍပါတံ၊ ဆွမ်းကို။ နိန္နေတုံ စ၊ ထုတ်ဆောင်ခြင်းငှါ၎င်း။ အတ္တနော၊ မိမိဖို့။ (ပိဏ္ဍပါတံ၊ ဆွမ်းကို။)နိဟာရာပေတုံ စ၊ ထုတ်ဆောင်စေခြင်းငှါ၎င်း။ (နု ဝဋ္ဋတိ-ဋီစပ်။) (ဝိ ၃-၆၅၂၊ ဝိ ၄-၃၉၇-၄၀၆)

၁၅၂။ ကိစ္စယံ ပရိကမ္မံ ဝါ၊ ဓကသစ္ဆေဒဉ္စ အတ္တနော။
ကာရာပေတုံ ဝ ကာတုံ ဝါ၊ အနာပုစ္ဆာ နု ဝဋ္ဋတိ။

၁၅၂။ ကိစ္စယံ ဝါ၊ ကိစ္စကြီးငယ်ကိုရင်း။ ပရိကမ္မံ ဝါ၊ ချေးတွန်းခြင်းစသော ပရိကမ်ကိုရင်း။ ဓကသစ္ဆေဒဉ္စ၊ ဆံရိတ်ခြင်းကိုရင်း။ အတ္တနော၊ မိမိကို။ ကာရာပေတုံ ဝါ၊ ပြုစေခြင်းငှါ၎င်း။ ကာတုံ ဝါ၊ မိမိကပြုပေးခြင်းငှါ၎င်း။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မဟာပ်။ (ဝိ ၃-၆၅၂၊ ဝိ ၄-၃၉၇-၄၀၆)

ရဟန်းကို မိမိ၏ နောက်လိုက်ပြုလုပ်၍ ခေါ်မသွားရ။ သူတို့က နောက်လိုက်အဖြစ်ဖြင့် ခေါ်လျှင်လည်း မလိုက်ရ။ ထိုသူတို့ဖို့ ဆွမ်းကိုလည်း (ရှာတွင်းစသည်မှ) ဆောင်ယူ၍ မပေးရ။ မိမိဖို့လည်း ထိုသူတို့ကို အဆောင်ယူမခိုင်းရ။ [နောက်၌လည်း ဥပဇ္ဈာယံ အနာပုစ္ဆာကို လိုက်ပါ၀ေ။]

ကိစ္စယံ။ပေ။နု ဝဋ္ဋတိ။ ။ကိစ္စနောင် သွတ္ထ၌ ကပစ္စည်းသက်၊ ကကိုယပြု၍ "ကိစ္စယံ"ဟု ဖြစ်၏။ ထိုကိစ္စဟူသည် ဝေယျာ၀စ္စ အမျိုးမျိုးတည်း။ [ပါဠိတော်၌ "နု ကေစ္စသ ဝေယျာ၀စ္စံ ကာတဗ္ဗံ ။ပေ။ ကာရာပေတဗ္ဗံ"ကို "ကိစ္စယံ"ဟု ဆိုသည်။] ပိဋ္ဌိပရိကမ္မ—ကျောက်ကုန်း ချေးတွန်းပေးမှုကို ပရိကမ္မ ဆိုသည်။ ထိုအလုံးစုံနှင့်တကွ ဦးခေါင်းရိတ်ခြင်းအမှုကို မိမိကလည်း ပြု၍မပေးရ။ မိမိအတွက်လည်း အပြုမခိုင်းရ။

၁၅၃။ ဂါမံ သုသာနံ နိဿိမံ၊ ဒိသံ ဝါ ဂန္ဓုမိစ္ဆတော။
အတ္တနော ကိစ္စယံ ဝါပိ၊ အနာပုစ္ဆာ နုဝဋ္ဋတိ။

၁၅၃။ ဂါမံ ဝါ၊ ရွာသို့သော်၎င်း။ သုသာနံ ဝါ၊ သုသာန်သို့သော်၎င်း။ နိဿိမံ ဝါ။ ဥပစာရသီမ်ပြင်ပသို့သော်၎င်း။ (ကျောက်တိုက်၏အပြင်ဖက်သို့ ၎င်း။) ဒိသံ ဝါ၊ အရပ်တပါးသို့သော်၎င်း။ ဂန္ဓုံ၊ သွားခြင်းငှါ။ ။ဣစ္ဆတောပိ၊ အလိုရှိသော ရဟန်းအား၎င်း။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ ကိစ္စယံ၊ ကိစ္စကြီးငယ်ကို။ (ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ။) ဣစ္ဆတောပိ ဝါ၊ အလိုရှိသော ရဟန်းအား၎င်း။ အနာပုစ္ဆာ၊ ဆရာဥဇ္ဈာယ်ကို မပန်လျှောက်ပဲ။ နုဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ (ဝိ ၃-၆၃၊ ဝိ ၄-၃၉၇-၄၀၆၊ ဝိ ဋီ ၃-၂၆၅)

, ဂါမံ။ပေ။ နုဝဋ္ဋတိ။ ။ဥပဇ္ဈာယ၊ အာစရိယကို မပန်လျှောက်ပဲ ရွာတွင်းစသည်သို့ မသွားရ။ "ရွာသို့ မသွားရ"ဟူရာ၌"ပိဏ္ဍာယ ဝါ အညေန ဝါ ကရဏီယေန ဂါမံ ပဝိသိတုကာမေန အာပုစ္ဆိတ္ဝာ ဝ ပဝိသိတဗ္ဗော"ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် "ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယကို မပန်လျှောက်ပဲ ဆွမ်းခံသော်မျှ မဝင်ရ"ဟု သိရ၏။ သို့သော် ယခုခေတ်၌ကား "ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ဝတ်များကို ဆရာက ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယအဖြစ် ယူတုန်းကပင် ခွင့်ပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဆွမ်းခံသွားသောအခါ အထူးခွင့်ပန်ခြင်း မပြုကြတော့။ ဤသို့ ခွင့်ပြုပြီး မဟုတ်သော်လည်း အပြစ်မဖြစ်ဖို့ရန် ကျောင်းတိုက်သို့ အနေအဖြစ်ဖြင့် ရောက်စကပင်—

"စာအံ မီးထွန်းမှုစ၍ ခွင့်ပြု၍ ရစကောင်းသော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်များကို ခွင့်ပြုတော်မူကြပါ၏ဘုရား။ ဘုရားတပည့်တော်ကလည်း ခွင့်ပြုပါ၏ ဘုရား"

ဟု လျှောက်ထားလေ့ ရှိကြဖို့ရန် ရှေးဆရာတော်များကြီး သင်ပြတော်မူခဲ့လေ့ ရှိသည်အားလျော်စွာ ကချိုတိုက်၌ လျှောက်ထားလေ့ ရှိကြပါသည်။

ဒိသံ ဝါ ဂန္ဓုံ။ ။"ဒိသံ ဝါ"အရ အရပ်တပါးသို့ဖဲသွားလိုလျှင် ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယကို ခွင့်ပန်ရာ၌ ခွင့်မလွှတ်ခဲ့သော် ထိုဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယတို့၏

၁၅၄။ ဥပ္ပန္နံ အရတိ ဒိဋ္ဌိ၊ ကုက္ကုစ္စံ ဝါ ဝိနောဒယေ။
ကရေယ္ယ ဝါပိ ဥဿုက္ကံ၊ သံဃာယတ္တောသု ကမ္မသု။

၁၅၄။ ဥပ္ပန္နံ၊ ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်၌ ဖြစ်ပေါ်၍နေသော ။အရတိ၊ မမ္မေ လျော်ခြင်းကိုသော်၎င်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာ အယူကိုသော်၎င်း။ ကုက္ကုစ္စံ ဝါ၊ ကုက္ကုစ္စကိုသော်၎င်း။ ဝိနောဒယေ၊ ပယ်ဖျောက်ရာ၏။ သံဃာယတ္တောသု၊ သံဃာ၏စပ်သော ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော။ ကမ္မေသု၊ ပရိဝါသ် စသောကံ, ဥက္ခေပနီယ စသောကံတို့၌။ ဥဿုက္ကံ ဝါပိ၊ ကြောင့်ကြကိုမူလည်း။ ကရေယ္ယ၊ ပြုရာ၏။ (ဝိ ၃-၆၁၊ ဝိ ၄=၃၉၆=၄၀၅=၆)

စိတ်ထားကို စဉ်းစားရလိမ့်မည်။ သူ့အနားဌာ ပရိသတ်များအောင် နေစေလို ခြင်းသာ ဖြစ်၏။ သူ့အနားဌာနေ၍ ပဋ္ဌိယတ် ပဋ္ဌိပတ် မတိုးတက်လျှင် သူက ခွင့်မပြုသော်လည်း သွားကောင်း၏။ [ဝေရဉ္ဇပေ နိဝါရေန္တေပိ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ-ပဗ္ဗဇ္ဇာဝန္ဒက အဋ္ဌကထာ။]

ဥပန္နံ။ပေ။ ဝိနောဒယေ။ ။ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယမှာ သာသနာတော်ဝယ် မမ္မေ့လျော်မှု ဖြစ်နေလျှင် ထိုဖြစ်ရာကျောင်းတိုက်မှ အခြားကျောင်းတိုက်သို့ သဒ္ဓိဝိဟာရိက၊ အန္တေဝါသိက တပည့်က ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ သူတပါးကို တိုက်တွန်း၍ဖြစ်စေ ပင့်သွားရသည်။ တရားဟောသောအားဖြင့် ဖြစ်စေ ထို မမ္မေ့လျော်မှုကို ပယ်ဖျောက်ရမည်။ ဝိနည်းနှင့်စပ်၍ ကုက္ကုစ္စဖြစ်နေလျှင်ရင်း မိစ္ဆာ အယူ ဖြစ်နေလျှင်ရင်း ကိုယ်တိုင် 'တရားဟော၍ ဖြစ်ခစ အခြားစွမ်းနိုင်သော တပါးပါးကို ဟောဖို့ရန် တောင်းပန်၍ဖြစ်စေ ထို ကုက္ကုစ္စဒိဋ္ဌိကို ပယ်ဖျောက်ရမည်။

ကရေယ္ယ။ပေ။ကမ္မသု။ ။ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယမှာ ပရိဝါသ် စသောကံ ပြုစရာရှိနေလျှင် ထို ကံပြုဖို့ရန် ကြောင့်ကြ စိုက်ရမည်။ ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာ-စရိယကို သံဃာက နှင်ထုတ်ကြောင်း စသော ကံပြုစရာရှိလျှင် မပြုဖြစ်အောင် ရှောင်လည်း ကြောင့်ကြစိုက်ရ၊ လေးလေးလံလံအစား ပေါ့ပေါ့သောကံပြုအောင်

၁၅၅။ ဂိလာနေ စ သုပဋ္ဌေယျ၊ ဝုဋ္ဌာနံ နေသမာဂမေ။
ဝတ္တတောဒေန သမ္ဘတ္ထ၊ အနာဒရေန ဒုက္ကဋံ။

၁၅၅။ ဂိလာနေ စ၊ မကျန်းမမာသော ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်တို့ကိုလည်း။ သုပဋ္ဌေယျ၊ ကောင်းစွာ ပြုစု လုပ်ကျွေးရာ၏။ [ဋီကာသစ်၌-"ဂိလာနေသု၊ မကျန်းမာကုန်လသော်။ ဥပဋ္ဌေယျ၊ရာ၏"ဟု ရှိ၏။]နေသံ၊ ထိုမကျန်းမမာသော ဆရာ,ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏။ ဝုဋ္ဌာနံ၊ရောဂါမှ ထမြောက်ခြင်းကို။ အာဂမေ၊ ဆိုင်းငံ့ရာ၏။သမ္ဘတ္ထ၊ အလုံးစုံသော ဝတ်တို့၌။အနာဒရေန၊ မရိုသေ မလေးစားခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ မရိုသေ မလေးစားသည့်အတွက်။ ဝတ္တတောဒေန၊ ဝတ်ပျက်ခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ....ဤတို၊ ဥပဇ္ဈာယ်, အာစရိယဝတ်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ ၃-၆၃၊ ဝိ ၄-၃၉၇-၀-၄၀၆ဋီ၇၊ ဝိ ၆ ၃-၂၅၉--၆၁-၂-၃-၄-၇)

သော်လည်း ကြောင့်ကြစိုက်ရသည်။ "သံဃာယတ္တကံ"ဟူသည်။သံဃာပြည့်မှ ပြုနိုင်သော ပရိဝါသ် စသော ကံ၊ ပဗ္ဗာဇနီယ စသော ကံများတည်း။

မှတ်ချက်။ ။အခု၎ိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကသည် ဥပဇ္ဈာယ်ယူတုန်းက ဥပဇ္ဈာယ်လောက် မစွမ်းသော်လည်း အခြားသို့သွား၍ စာသင်ပြီးနောက် တတ်မြောက်သောအခါ ဥပဇ္ဈာယ်၏ အရတိစသည်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်အောင် စွမ်းနိုင်တတ်ပေသည်။

ဂိလာနေ။ပေ။မာဂမေ၊ ။ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယသည် မကျန်းမမာ ဖြစ်နေလျှင် ပြုစုလုပ်ကျွေးရမည်။ထိုရောဂါမှ ထမြောက်သည့်တိုင်အောင်(ရောဂါပျောက်သည့်တိုင်အောင်) တခြားအရပ်သို့ မသွားပဲ ဆိုင်းငံ့၍ ပြုစုရမည်။ အခြားပြုစုမည့်ပုဂ္ဂိုလ်ရှိလျှင် မိမိက လိုအပ်သောဆေးကို ရှာပေးပြီးမှထိုပုဂ္ဂိုလ်ထံ အပ်၍ ဖဲသွားကောင်း၏။

နှ–မြစ်ရာ၌ ဒုက္ကဋ်ချည်း။ ။ဝတ္တကွန်ရှကနှင့်တကွ မဟာဝဂ်, စူဠဝဂ်ခန္ဓကဋ္ဌ "မပြု-မကျင့်ရ"ဟု နှ အကွာရာဖြင့် တားမြစ်အပ်သော ဝါရိတ္တအမှုတို့ကို ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်ချည်းသာ။ ထို့ကြောင့် "ဤတော ပဇ္ဇာယ စ-ပန ယဏ္ဍ

ယတ္ထ နုကာရေန ပဋိသေဓော ကာရိယတိ၊ သမ္ဘတ္ထ ဒုက္ကဋ္ဌာပတ္တိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ အယံ ဟိ ခန္ဓာဓမ္မတာ"ဟု ဥပဇ္ဈာယဝတ္တ အဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။

အနာဒရိယ ဝတ္တဘေဒဒုက္ကဋ်။ ။နေ အကွာရာဖြင့် မတားမြစ်အပ်သော "ပြုကျင့်ဖွယ်ရန် တိုက်တွန်းအပ်သော စာရိတ္တကျင့်ဝတ်တို့အတွက်ကား ထို ကျင့်ဝတ်ကို မလေးစားသော အနာဒရိယစိတ်ဖြင့် မပြုလျင် ဝတ္တဘေဒဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် "အဂိလာနေန ဟိ သဒ္ဓိဝိဟာရိကေန သင်္ဃဝယော်နပိ သမ္ဘ ဥပဇ္ဈာယဝတ္တံ ကာတဗ္ဗံ၊ (သမ္ဘ ဟု ဆိုသောကြောင့် နပဋိသေဓ ပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ ဝတ်အားလုံးဟု ဆိုလိုသည်) အနာဒရေန အကရောန္တသ ဝတ္တဘေဒေ ဒုက္ကဋံ"ဟု ထို အဋ္ဌကထာ မိန့်သည်။ ထိုအဋ္ဌကထာစကားကို ယူ၍ ဤဒီပဋီကာလည်း "ဝတ္တဘေဒေန သမ္ဘတ္ထ, အနာဒရေန ဒုက္ကဋံ"ဟု ဆိုသည်။

ဆရာကလည်းပြုရမည်။ ။တပည့်သည် မကျန်းမမာသောအခါ ဥပဇ္ဈာယ်၊ အာစရိယဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အစမှစ၍ သက်နှုံးဆိုးခြင်းတိုင်အောင်သော ဝတ်မျိုးကို ပြုရမည်သာ။ ဂိလာနမဟုတ်သောအခါ၌ကား စာသင်ပေးခြင်း၊ သြဝါဒအနုသာသနီပေးခြင်းအားဖြင့်ရင်းမိမိမှာရှိလျင်သပိတ်သက်နှုံးစသည်ကို ပေးခြင်းအားဖြင့်ရင်း၊ ချီးမြှောက်ရသည်။ ထိုသို့မပြုလျင် ဥပဇ္ဈာယ၊ အာစရိယ တို့မှာလည်း ဝတ္တဘေဒကြောင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်သာ။

သဒ္ဓိဝိဟာရိက။ ။နေ သမ္ဘာဝတ္တနာယ စ ယာဝ စိဝရရဇနံ၊ ဘာဝ ဝတ္တေ အာစရိယမာနေ ဥပဇ္ဈာယဿ ပရိဟာနိ ဟောတိ—ကော်င်းစ္ဌာ မကျင့်ရာ၌လည်း တံပူ မျက်နှာသစ်ရေ ကပ်ခြင်းမှစ၍ သက်နှုံးဆိုးပေးမှု တိုင်အောင်သော ဝတ်ကို သဒ္ဓိဝိရိကတပည့်ကမပြုလျင် ဥပဇ္ဈာယ်မှာ အကျွေးအညီ အပြုအစု မခံရသဖြင့် ယုတ်လျော့၏။ တဘက်တံ အကရောန္တသ နိဿယမုတ္တကသာပိ အာမုတ္တကသာပိ အာပတ္တိယေဝ-ထိုဝတ်ကိုမပြုလျင် နိဿယည်း လွတ်လောက်အောင် ငါးဝါပြည့်၍ ဗဟုသုတ ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်စေ နိဿယည်း မလွတ်သူဖြစ်စေ အာပတ်သာတည်း။ ကေစ္စသ ဖတ္ထဒါနတော ပဋ္ဌာယ အာမုတ္တကနိဿယသော ဝ အာပတ္တိ—ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် သဒ္ဓေါဝမတ္တသော အချို့အားသပိတ်ပေးမှုမှစ၍ကား

ဥပဇ္ဈာယ်မှာ ဆုတ်ယုတ်မှု မရှိသောကြောင့် နိဿယည်း မလွတ်သေးသော ရဟန်း မှာသာ အာပတ်သင့်သည်။

အန္တေဝါသိက။ ။နိဿယည်း ယူ၍နေသော နိဿယန္တေဝါသိကသည် ထို နိဿယည်းဆရာကို မှီ၍နေသမျှကာလပတ်လုံး နိဿယည်း မလွတ်သေးသူ ဖြစ်ရကား ပြခဲ့သော ဝတ်အား လုံးကို ကျင့်ရသည်။ ပဗ္ဗဇ္ဇန္တေဝါသိက၊ ဥပသမ္ပဒန္တေဝါသိက၊ ဓမ္မန္တေဝါသိကတို့ကား နိဿယည်း လွတ်လောက်သော ဂုဏ်အင်္ဂါ ရှိစေကာမူ အစမှစ၍ သက်နှံးဆိုးမှုတို့ကို အောင် ကျင့်ရမည်။ အာစရိယကို မပန့်ပဲ အချိုဝိသဘာဂပုဂ္ဂိုလ်အား သပိတ်ပေးမှု စသည်ကိုကား မပြုသော်လည်း အာပတ်မသင့်။ အာစရိယသည်လည်း အန္တေဝါသိကအပေါ် ဆိုင်ရာ ဝတ်ကို ကျင့်ရသည်။ [အာစရိယန္တေဝါသိကေသု ဟိ ယော ယော နု သမ္မာဝတ္တတိ၊ တဿ တဿ အာပတ္တိ၊–မဟာဝဂ္ဂ, မဟာခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

ဝစ္ဆပယောဇဝဂ္ဂနိကနိဒ္ဒေသ

ဝစ္ဆပ္ပယောဝဇ္ဇာနိကန္တိ၊ "ဝစ္ဆပယဝဇ္ဇာနိကံ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာဟု—)

[ဝစ္ဆပယဝဇ္ဇာနေသု၊ တိုဋ္ဌ+ဘဝံ၊ ဖြစ်သော ကျင့်ဝတ်တည်း။ ဝစ္ဆပယော-ဝဇ္ဇာနိကံ၊ ဝစ္ဆကုဋ္ဌိ ပယောဝကုဋ္ဌိတို့ဋ္ဌ ကျင့်ဝတ်။]

၁၅၆။ နု ကရေယျ ယဒေဝ ဝုစ္စတိ၊ ဝစ္ဆံ ယောတောနုပုဗ္ဗိယာ။
ဝစ္ဆပယောဝကုဋ္ဌိယော၊ နှာနုတိတ္ထဉ္စ လဗ္ဘတိ။

၁၅၆။ ယဒေဝ ဝုစ္စတိ၊ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်။ ဝစ္ဆံ၊ ကျင်ကြီးကို။ နု ကရေယျ၊ မပြုရာ။ ဝါ၊ ပြုဖွယ်မလို။ ယောတောနုပုဗ္ဗိယာ၊ ရောက်လာသူတို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ ဝစ္ဆပယောဝကုဋ္ဌိယော၊ ဝစ္ဆကုဋ္ဌိ, ပယောဝကုဋ္ဌိတို့ကိုရင်း။ နှာနု-တိတ္ထဉ္စ၊ ရေချိုးဆိပ်ကိုရင်း။ ဝါ၊ ရေချိုးအိမ်ကိုရင်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ [နှာနုတိတ္ထံကို ငဲ့၍ "လဗ္ဘတိ"ဟု ကေဝုစ်ချသည်] နှစ်သုံးလေးပါး၊ ကံ ကတ္တားနှင့်၊ ထားသည့်အရာ၊ ကြိယာမှာ မှန်စွာနောက်ဖျား၊ ကံ ကတ္တားနှင့်၊ တူပြားလိင်ဝုစ် အညီတည်း။ (ဝိ ၄-၃၉၁-၂၊ ဝိ ဋ ၄-၁၂၂)

နု ကရေယျ။ ။ဤ ဝတ်များသည် စူဠဝဂ္ဂ-ဝတ္တက္ခန္ဓကဌ် လာသော ကျင့်ဝတ်များတည်း။ ကျင်ကြီးစွန့်ရာဌ် ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် (တပါးပြီးမူတပါး ကုဋ္ဌိသို့ ဝင်ခြင်းကို) ပြုဖွယ်မလို။

ယောတောနုပုဗ္ဗိယာ ။ပေ။ လဗ္ဘတိ။ ။ဝစ္ဆကုဋ္ဌိ၊ ပယောဝကုဋ္ဌိ၊ ရေချိုးအိမ် ဤ ၃-ဌာနတို့ဌ် ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် မလို။ ရောက်လာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အစဉ်အတိုင်းသာ ဝင်မှုကို (အသုံးပြုမှုကို) ရသည်။

၁၅၇။ ပဝိသေယ္ယုဇ္ဈတိတ္ထာ နော၊ သဟသာ ပဝိသေယ္ယု စ။
ဥက္ကာသိတ္ထာဝဇ္ဈဧယ္ယု၊ ပါဒုကာသ္မေ သဏ္ဌိတောဿ။

၁၅၇။ ဥဇ္ဈတိတ္ထာ၊ သင်းပိုင်ကိုပင်၍။ နော ပဝိသေယ္ယု၊ ကုဋိအတွင်းသို့ မဝင်ရာ။ သဟသာ စ၊ အဆောတလျင်လည်း။ နော ပဝိသေယ္ယု၊ ကုဋိအတွင်းသို့ မဝင်ရာ။ ဥက္ကာသိတ္ထာဝ၊ ချောင်းဟန်၍သာလျှင်။ ပဝိသေယ္ယု၊ ဝင်ရာ၏။ ပါဒုကာသု၊ ခြေနင်းခုံတို့၌။ သဏ္ဌိတောဿ၊ ကောင်းစွာရပ်မိသည်။ (ဟုတ္ထာဝ၊ ဖြစ်၍သာ။ ဝါ၊ ဖြစ်မှသာ။) ဥဇ္ဈဧယ္ယု၊ သင်းပိုင်ကို ပင်ရာ၏။ (ဝိ ၄–၃၉၂)

ဝစနတ္ထ။ ။ယာယိ သူတိ ယာတာ—ရောက်လာပြီးသူတို့၊ယာဝေတ်၊တ ပစ္စည်း။အနုပုဗ္ဗသ-အစဉ်၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (အစဉ်အတိုင်း) တည်း၊အာနုပုဗ္ဗီ-အစဉ်အတိုင်း၊အနုပုဗ္ဗနောင် ဘာဝအနက်၌ဏျပစ္စည်း၊ဣတ္ထိ-ဇောတ်က ဣပစ္စည်း၊ ယကိုချေ၊ ယာတာနံ-ရောက်လာသော ရဟန်းသာမဏေ တို့၏+အာနုပုဗ္ဗီ-အစဉ်အတိုင်းတည်း၊ ယာတာနုပုဗ္ဗီ-တိုင်း။

ဥက္ကာသိတ္ထာဝ။ ။ရှေးက ကုဋိအိမ်၌ တံခါးပိတ်ထားလေရှိ၏။ ထို့ကြောင့် အတွင်း၌ ကုဋိတက်နေသူ ရှိ-မရှိ သိဖို့ရန် အပြင်ဘက်ကချောင်းဟန်လိုက်ရ၏။ အတွင်း၌ရှိလျှင် ပြန်၍ချောင်းဟန်ရ၏။ အတွင်းက ချောင်းဟန်သံ မကြားရလျှင် အတွင်း၌ ကိုယ်တော်မရှိဟု ယူဆ၍ တံခါးကို ဖွင့်ရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဘုရားရှင်သည် နံနက်စောစော ဝစ္ဈကုဋိသို့ကြွတော်မူသော အခါ ချောင်းဟန်တော်မူ၏။ ထိုအချိန် အရှင်ရာဟုလာသည် အိပ်ဖို့ရန် နေရာ မရသောကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဝစ္ဈကုဋိတော်အတွင်း၌ အိပ်ရ၏။ ထို့ကြောင့် အရှင်ရာဟုလာက ပြန်၍ ချောင်းဟန်လေသည်။ ထို့နောက် "ကော ဘွော-ဤနေရာ၌ ဘယ်သူတုံး"ဟုမေးတော်မူသောအခါ"အဟံ ဘဂဝါ ရာဟုလော-တပည့်တော် ရာဟုလာပါဘုရား"ဟု ပြန်၍ မိမိနာမည်ကိုဖော်ကာ လျှောက်သည်။ ပါစိတ်ပါဠိတော်-မုသာဝါဒဝဂ်·သဟသေယျသိက္ခာပုဒ်။[ကြင်းသော မှတ်ဖွယ်တို့မှာ အနက်အတိုင်း သိသာပြီ။]

၁၅၈။ နာ ကရေ နိဿုံ ဝစ္ဆံ၊ ဒန္တကင်ဋ္ဌေ ခါဒယံ။
ဝစ္ဆပယာဝဒေ ဣတိနုံ၊ နာ ကရေယ္ယုဘယံ ဗဟိ။

၁၅၈။ နိဿုံ၊ ညည်းတွားလျက်။ (အင်း-အင်းဟု အသံပြုလျက်) ဝစ္ဆံ၊ ကျင်ကြီးကို။ နာ ကရေ၊ မပြုရာ။ ဒန္တကင်ဋ္ဌံ၊ တံပူကို။ ခါဒယံ စ၊ ခဲစားလျက်လည်း။ ဝစ္ဆံ၊ ကျင်ကြီးကို။ နာ ကရေ၊ မပြုရာ။ ဝစ္ဆပယာဝ-ဒေ ဣတိနုံ၊ ကျင်ကြီးတွင်း ကျင်ငယ်တွင်းတို့၏။ ဝါ၊ ကျင်ကြီးခွက် ကျင်ငယ်ခွက်တို့၏။ ဗဟိ၊ ဘေးဌာ။ ဥဘယံ၊ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ် ၂-ပါးစုံကို။ နာ ကရေယ္ယ၊ မပြုရာ။ (ဝိ ၄-၃၉၂)

၁၅၉။ ကူပေ ကဋ္ဌံ နာ ပါတေယ္ယ၊ ခေဋ္ဌံ ပယာဝဒေ ဣတိယာ။
နာဝဝေလေခေယ္ယ ဖရုသော-နူဟာတဿာပိ ဒေဝဝယော။

၁၅၉။ ကူပေ ကျင်ကြီးတွင်းဌာ။ ကဋ္ဌံ၊ ကနုတ်ကို။ နာ ပါတေယ္ယ၊ မကျစေရာ။ ဝါ၊ မချရာ။ ပယာဝဒေ ဣတိယာ၊ ကျင်ငယ်မြောင်းဌာ။ ဝါ၊ ကျင်ငယ်ခွက်ဌာ။ ခေဋ္ဌံ၊ တံတွေးကို။ နာ ပါတေယ္ယ၊ မကျစေရာ။ ဝါ၊ မထွေးရာ။ ဖရုသေန၊ ကြမ်းသော ကနုတ်ဖြင့်။ နာဝဝေလေခေယ္ယ၊ မခြစ်ရာ။ ဝါ၊ မသုတ်ရာ။ ဥဟာတဿာပိ၊ ပေနေသော ကျင်ကြီးကိုလည်း။ ဒေဝဝယော၊ ဆေးခဲ့ရာ၏။ (ဝိ ၄-၃၉၂၊ ဝိ ဋ ၄-၁၁၂)

နာ ကရေ နိဿုံ။ ။အင်း၊အင်း ဟု ပြု၍ ညှစ်နေခြင်းကို "နိဿုံ" ဟု ဆိုသည်။ "သိုသို့ အသံမပြုရ" ဟူလို။ ကျင်ကြီးကဋ္ဌီဌာ်ဖြစ်စေ ကျင်ငယ်ကဋ္ဌီဌာ်ဖြစ်စေ ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်သွားဖို့ရန် ဇလား (ခွက်) ကျင်ငယ်သွားလမ်း ရှိတတ်၏။ ထိုခွက် ထိုကျင်ငယ်မြောင်းတို့၏ ဘေးဌာ် မစွန့်ရ။ မတော်တဆ ချော်၍ စွန့်မိခြင်းဌာ်ကား အနာဒရိယစိတ် မရှိသောကြောင့် အာပတ်မသင့်။

ကူပေ။ပေ။ဒေ ဣတိယာ။ ။ကဋ္ဌီတွင်းထဲဌာ် ကနုတ်ကို မချရ။ ကျင်ငယ်ခွက် ကျင်ငယ်ချောင်း (မြောင်း) ထဲဌာ် တံတွေး မထွေးရ။ တံတွေးသာမက နှပ်၊ ဆလိပ်တို့ကိုလည်း မစွန့်ပစ်ရ။ ထိုအားလုံးသည် သုက်နှင့် အဆင်းတူရကား

ကျင်ယမ်ခွက် ကျင်ယမ်မြောင်းခ္ဍမလျော်သောကြောင့်တည်း။[ခေဋ္ဌေန စေတ္ထ သိဿ်ာဏိကာပိ သင်္ဂဟိတာ၊ တိ မဟာပစ္စရိယံ ဝုတ္တံ၊—သေခိယ အဋ္ဌကထာ။]

ဖရုဿနေန။ ။[“ဖရုသေန+ဥိဟတ”ဟု ပုဒ်ခဲ့။] နှ ဖရုသေန ကဋ္ဌေနာ၊ တိ ဖာလိတကဋ္ဌေန ၀ါ (ကဲ့အက်သော ကနုတ်ဖြင့်ရင်း)ခရေန ၀ါ(ကြမ်းသော) ဂဏ္ဌိကေန ၀ါ (အဖုအထစ်ရှိသော) ကဏ္ဏကေန ၀ါ (ဆူးရှိသော)သုသိရေန ၀ါ (အခေါင်းရှိသော) ပူတိနာ ၀ါ(ဆွေးသော ကနုတ်ဖြင့်ရင်း)နှ အ၀လိခိ-တဗ္ဗံ-မခြစ်မသုတ်ရ။ စူဠ၀ဂ္ဂ၊ ၀တ္တက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။ ၀စ္ဆမဂ်ကို ရှမ္ဘာ စူးမ္ဘာ စိုးသောကြောင့် ထိုကနုတ်မျှားကို ပယ်တော်မူသည်။ “ချောသော ကနုတ်ဖြင့် သာ သုတ်ရမည်” ဟူလို။ ယခုခေတ်၌ အခ္ခါသော ကုဋ္ဌ၀ယ် ကနုတ်ကိုပင် မသုံးကြ။ စက္ကူဖြင့် သုံးကြသည်။ ရေလောင်းကုဋ္ဌမျှားခ္ဍကားစက္ကူကိုပင် မသုံးကြတော့။ ရေမျှားမျှားသုံး၍ပြောင်အောင်ဆေးကြရသည်။ ကနုတ်ဖြင့် မသုတ်ခြင်းသည် ပခေနမဟုတ်။ ရေမဆေးခြင်းသာ အာပတ်သင့်စေသော ပခေန အမှုတည်း။

ဥိဟတဒ္ဒေ၀ပိ။ ။ဟဒခေတ်သည် ကျင်ကြီးစွန့်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏။ တပစ္စည်း၊ ဒကိုခေါ်။ ဥနောက်၌ ဇဒ္ဓဘော်ရောက်စရာ မရှိသောကြောင့် ဒီဃ ပြု၍ “ဥိဟတ”ဟု ဖြစ်၏။ [ဒဒ္ဓဘော်ရောက်စရာရှိလျှင် “ဥဂ္ဂတေ သူရိယေ” စသည်ဖြင့် ဒဒ္ဓဘော်ရောက်ရ၏။ ဥနောက်သရရှိလျှင် “ဥဒေတိ၊ဥဒယမ္ဗယ” တို့ကဲ့သို့ ဒ အကွာရာ လာရသည်။] ဥသည် “ဥပ္ပထေန” ကဲ့သို့ မမှန်သောနေရာကို ဟော၏။ “ဥ-မမှန်သော နေရာ၌၊ ၀ါ-ဘေးဌ+ဟတ-ကျင်ကြီးစွန့်အပ်” ဟု အနက်မှတ်ပါ။ မိမိကြောင့်ဖြစ်စေ ရှေကစွန့်သွားသူတို့ကြောင့်ဖြစ်စေကျင်ကြီး စွန့်ချရာ ခုံ၏ဘေးဌ၌ ပေနေသော် ရေရှိလျှင် ဆေးရာ၏။ ရေမရှိလျှင် ဒုတ်ဖြင့် သုတ်ပစ်ခဲ့ရသည်။ အဋ္ဌကထာ။ ။ဥိဟတာတိ ဥိဟဒိတာ၊ ဗဟိ မကွိတာတိ အတ္ထော။ ပေ။ ခေ၀ိတမ္ဘာတို့ ဥဒကံ အာဟရိတ္ဝာ ခေ၀ိတမ္ဘာ၊ ဥဒကံ အတ္ထိ၊ ဘာဇနံ နတ္ထိ။ ပေ။ အာသန္ဆိုယေ၀၊ ကဋ္ဌေန ၀ါ ကေနစိ ၀ါ ပုစ္ဆိတ္ဝာ ဂန္ဓဗ္ဗံ-ရေသော်ရင်း ရေခပ်ဖို့ရာ ခွက်ရသော်ရင်း ၂-မျိုးလုံးသော်ရင်း မရှိလျှင် ဒုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အခြားတစုံတရာဖြင့်ဖြစ်စေ သုတ်သင်၍ သွားရမည်။—ဝတ္တက္ခန္ဓက။

၁၆၀။ နှ နိုက္ခမေယျ သဟာသာ-ဝုဗ္ဘဇိတ္ဌာ နှ နိုက္ခမေ။
စပု စပု နှာစမေယျ၊ ဥက္လာပဠ္ဠ ဝိသောဓေယော။

၀၆၀။ သဟာသာ၀၊အဆောတလျင်သာလျှင်။ နှနိုက္ခမေယျ၊မုဏ္ဍက်ရှု။ ဥဗ္ဘဇိတ္ဌာ၊သင်းပိုင်ကိုပင့်၍။ နှနိုက္ခမေ၊မထွက်ရှု။စပု စပု၊စပ်စပ်အသံပြု၍။ နှာစမေယျ၊သန့်သက်ရေ မဆေးရှု။ ဥက္လာပဠ္ဠ၊အမှိုက်ရှပ်နေသည်ကိုလည်း။ ဝိသောဓယော၊ သုတ်သင်ခဲ့ရှု၏။....ဤတို၊၀စ္စပဿာ၀ ကဉ္ဇိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ ၄-၃၉၂၊ ဝိ ဋီ ၄=၀၂၂)

နှ နိုက္ခမေယျ။ ။နိုဿယအတိုင်း သိသာပြီ။ "စပု စပု နှာစမေယျ"၌ သန့်သက်ရေ (ဖင်ဆေးရေ) ဆေးသောအခါ စပ်စပ် (ပြတ်ပြတ်၊ ခွက်ခွက်) အသံမပြည်စေရ-ဟု ဆိုလိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ရှေးခေတ်၌ ကျင်ကြီးစွန့်ရာ အရပ်ဝယ် သန့်သက်ရေ ဆေးလေ့မရှိ။အပြင်ဘက်ထွက်၍ သန့်သက်ရေဆေးဖို့ရန် ဌာနသီးခြား ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် "ဥဗ္ဘဇိတ္ဌာ နှ နိုက္ခမေ"ဟု အပြင်ဘက် ထွက်ပုံကို ဆိုပြီးမှ "စပု စပု နှာစမေယျ"ဟု သန့်သက်ရေဆေးပုံကို ပြသည်။

အာပုစ္ဆကရဏာနိဒ္ဒေသ

အာပုစ္ဆကရဏန္တိ၊ "အာပုစ္ဆကရဏံ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာဝေ-)

[အာပုစ္ဆ၊ ပန်လျှောက်၍ + ကရဏံ၊ ပြုအပ်သော ကျင့်ဝတ်။]

၁၆၁။ အနုဗ္ဗိဇ္ဇောဝ ထေရေန၊ ပါတိမောက္ခံ နု ဥဒ္ဒိသေ။
ဓမ္မံ နု ကထယေ ပဋ္ဌံ၊ နု ပုစ္ဆေ နု စ ဝိယာဝေ။

၁၆၁။ ဗုဒ္ဓရေန၊ ထေရ်သည်။ အနုဗ္ဗိဇ္ဇော၊ မတိုက်တွန်းအပ်သည်။ (သမာနော၀၊ ဖြစ်လျက်သာ။) ပါတိမောက္ခံ၊ ပါတိမောက်ကို။ နု ဥဒ္ဒိသေ၊ မရွတ်ပြရာ။ ဓမ္မံ၊ တရားကို။ နု၊ ကထယေ၊ မဟောရာ။ ပဋ္ဌံ၊ ပြဿနာကို။ နု ပုစ္ဆေ၊ မမေးရာ။ နု စ ဝိယာဝေ၊ ဖြေလည်း မဖြေရာ။ (ဝိ ပါ ၃=၁၅၂-၅၃၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၃၉=၄၀၊ ဝိ ဋီ ၄-၁၁၉-၂၀)

အနုဗ္ဗိဇ္ဇောဝ ထေရေန။ ။ပါတိမောက်ရွတ်ပြခြင်းကိုပင် "ဥပုသ်ပြုခြင်း" ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ဥပုသ်ပြုရာ၌ အကြီးဆုံးထေရ်က မတိုက်တွန်းအပ်ပဲ ထိုထေရ်ကြီးအောက် ငယ်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ပါတိမောက်ကို မရွတ်ပြရ။ [နန - ဘိက္ခုဝေ သံဃမဇ္ဈေ အနုဗ္ဗိဇ္ဇေန ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတမ္ပိ၊ ယော ဥဒ္ဒိသေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။]

ဆက်ဦးအုံ့။—မဟာ၀ဂ္ဂ၊ ဥပေါသထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ထေရာဓိကံ ပါတိမောက္ခံ-ပါတိမောက်ကို အကြီးဆုံးတော်၏စပ်ဆိုင်သော ဥစ္စာဖြစ်ဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူ၏" ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဥပုသ်ပြုမည့် သံဃာ့အစည်းအဝေး၌ အကြီးဆုံးထေရ်သည် ပါတိမောက်ကို ပိုင်၏။ "ပိုင်" ဟူရာ၌ မိမိကိုယ်တိုင်က အနည်းဆုံး (နိဒါနုဒ္ဒေသ၊ ပါရာဇိကုဒ္ဒေသ ဟူသော) ၂-ဥဒ္ဒေသမျှ ရမှသာပိုင်သည်။ ထိုသို့ မရလျှင် ထို အောက် ငယ်သော (၂-ဥဒ္ဒေသရသော) ဒုတိယထေရ် စသည်က ပိုင်သည်။

တိုက်တွန်း။ ။တိုသို့ပိုင်သောထေရ်သည် ပါတိမောက်ကို ကိုယ်တိုင်သော်လည်း ရွတ်နိုင်၏။ ကိုယ်တိုင်မရွတ်လိုလျှင် အခြားရဟန်းကိုလည်း တိုက်တွန်းနိုင်၏။ ထိုသို့ တိုက်တွန်းရာ၌ "သံဃေန သမ္မတဓမ္မဇ္ဈသကာယတ္တာ ဝါ သံဃထေရာယတ္တာ ဝါ"ဟု ဥပေါသထက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် ထေရ်ကြီးကိုယ်တိုင်သော်လည်း တိုက်တွန်းနိုင်၏။ သံဃာက သမ္မတိပေးအပ်သော ရဟန်းကသော်လည်း တိုက်တွန်းနိုင်၏။ထို့ကြောင့် ပါတိမောက် ရွတ်ပြခါနီး၌ သမ္မတိရသော ရဟန်းဖြစ်အောင် "သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ အဟံ (အာယသ္မန္တံ တိဿံ) ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ အဇ္ဈေသေယ္ယံ"ဟု ကိုယ်ကိုယ်တိုင် ဥတ်ထားပြီးလျှင် "သံဃော ဘန္တေ (အာယသ္မန္တံ တိဿံ) ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ အဇ္ဈေသတိ၊ ဥဒ္ဒိသတု (အာယသ္မာ တိဿော) ပါတိမောက္ခံ"ဟု တိုက်တွန်းစကားကို ဆက်၍ ဆိုကြသည်။ ထိုတိုက်တွန်းသောစကားသည် ဥတ်မဟုတ်သောကြောင့် ဌာန် ကရိယာမကျသော်လည်း အရေးမကြီးပါ။ထိုစကားကို မြန်မာလိုလည်း "အရှင်ဘုရားတို့.... သံဃာတော်သည် အရှင်တိဿကို ပါတိမောက်ရွတ်ပြခြင်းကို တိုက်တွန်းပါ၏။ အရှင်တိဿသည် ပါတိမောက် ရွတ်ပြပါလော့"ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။

ဓမ္မံ နု ကထယေ။ ။သံဃာအများ စုဝေးရာ ဆွမ်းစားကျောင်းစသော အရပ်ဝယ် တရားဟောမှုဌာနလည်း "နု ဘိက္ခဝေ သံဃမဇ္ဈေ အနဇ္ဈိဋ္ဌေန ဓမ္မော ဘာသိတမ္ဘော (မတိုက်တွန်းအပ်ပဲ တရားမဟောရ)၊ ယော ဘာသေယ္ယ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ထေရေန ဘိက္ခုနာ (အကြီးဆုံးဖြစ်သော ထေရ်ရဟန်းသည်) သာမံ ဝါ ဘာသိတုံ၊အညံ ဝါ အဇ္ဈေသိတုံ"ဟူသော ဥပေါသထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်အရ ထေရ်ကြီးသည် စိုးပိုင်၏။ထို့ကြောင့် "ထေရ်ကြီးက မတိုက်တွန်းအပ်ပဲ တရားမဟောရ"ဟု ဆိုသည်။

ဆက်ဦးအုံ့။—ထို သံဃာ့အစည်းအဝေး၌ လူတို့က မိမိတို့ သိက္ခာမ်ားအပ်ပြီးသော ရဟန်းတပါးကို တိုက်တွန်းလျှင်လည်း "မနုဿာ အတ္တနော ဇာနနကဘိက္ခုံ အာပုစ္ဆန္တိ၊တေန ထေရံ အာပုစ္ဆိတ္တာ ကထေတမ္ဘဲ"ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ၌မိန့်သောကြောင့် ထေရ်ကြီးထံ ခွင့်ပန်၍သာ ထိုရဟန်းက တရားစကား ပြောခွင့်ရသည်။ [၁၆၂-၇ါထာ၌ ခွင့်မပန်ပဲ ဟောနိုင်သောနည်းကို ပြလိမ့်ဦးမည်။]

၁၆၂။ အာပုဏ္ဏိတ္ဝာ ကတေန္တသာ၊ ပုန ဝုစ္စတိရာဂမေ။
ပုန အာပုဏ္ဏံ နတ္ထိ၊ ဘတ္တဂ္ဂေ စာနုမောဒတော။

၁۶۲။ အာပုဏ္ဏိတ္ဝာ၊ပန်လျှောက်ပြီး၍။ကသေန္တသာ၊ဟောပြောနေစဉ်။ ပုန၊ တဖန်။ ဝုစ္စတိရာဂမေ၊ သာ၍ ကြီးသော သီတင်းကြီး၏ လခြင်း ကြောင့်။ ပုန၊ တဖန်။ အာပုဏ္ဏံ၊ ပန်လျှောက်ဖွယ်သည်။နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ ဘတ္တဂ္ဂေ၊ ဆွမ်းကို ယူရာအရပ်၌။ (အာပုဏ္ဏိတ္ဝာ၊ ပန်လျှောက်ပြီး၍။) အနုမောဒတော စ၊ အနုမောဒနာပြုစဉ်လည်း။ (ပုန၊တဖန်။) အာပုဏ္ဏံ၊ ပန်လျှောက်ဖွယ်သည်။ နတ္ထိ၊ မရှိတော့။ (ဝိ ဋ္ဌ ၄=၁၁၉)

နပုဏ္ဏ နစ ဝိသေ။ ။သံဃာအများ စုဝေးနေရာဝယ် ထေရ်ကြီးတ မတိုက်တွန်းအပ်ပဲ ပြဿနာကို မမေးရ၊ ပြဿနာကို မဖြေရ။ ဤ စကားအရ "ဝိနည်းကိုလည်း မမေး၊ မဖြေရ"ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏။ထို့ကြောင့်ဥပုသ်ပြုခါနီးဥ္စ သမ္ဘဇနီ ပဒီပ စသော ဥပုသ်ပြုဆိုင်ရာ ဝိနည်းကို မေးလိုဖြေလိုသောကြောင့် ဥပေါသထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်အတိုင်း "သုဏာတု မေ။ပေ။ဝိနယံ ပုစ္ဆေယ္ယံ" ဟုရင်း "ဝိနယံ ဝိဿဇ္ဇေယ္ယံ"ဟုရင်း သမ္မုတိရသော ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်အောင် ရှေးဦးစွာ ပုစ္ဆကသမ္မုတိဥ တ်၊ ဝိဿဇ္ဇကသမ္မုတိဥ တ် ထားရသည်။ ထို့နောက်မှ "တံမြက်လှည်းမှူ ပြုပြီးပါပြီလား" စသည်ဖြင့် မေးရ ဖြေရသည်။

အာပုဏ္ဏိတ္ဝာ။ပေ။နတ္ထိ။ ။ထေရ်ကြီးထံခွင့်ပန်ပြီး၍ ပြောဟော ဖြေဆိုနေစဉ် ပထမထေရ်ထက် ကြီးသော ထေရ်တရပုဂ္ဂိုလ်လာလျှင် နောက်ထပ်ခွင့်ပန်ဖွယ်မလို။ သို့သော် ရပ်နားပြီးမှ ထပ်၍ဟောပြောလျှင်ကား ထို့နောက် ထေရ်ကြီးထံ ခွင့်ပန်ရလိမ့်မည်။

ဘတ္တဂ္ဂေ စာနုမောဒတော။ ။ကျောင်းတိုက်တွင်းမှာဖြစ်စေ ရွာတွင်းမှာ ဖြစ်စေ ဆွမ်းကိုယူရာအရပ်ကို "ဘတ္တဂ္ဂ"ဟု ခေါ်၏။ [ဘတ္တံ+ဂဏ္ဍန္တိ ဧတ္ထာတိ ဘတ္တဂ္ဂံ—ဆွမ်းကိုယူရာအရပ်၊ ဆွမ်းစားရာ အိမ်၊ ကျောင်း၊ ဇရပ် အားလုံးနှင့် ဆိုင်သည်]။ ထိုဘတ္တဂ္ဂ၌ ဆွမ်းတရားဟောခြင်းကို "အနုမောဒန-ဆွမ်းဒကာ တို့ကို အဖန်ဖန်ဝမ်းမြောက်စေခြင်း"ဟုခေါ်၏။ ထိုသို့ ဆွမ်းတရားဟောရာ၌

၁၆၃။ ဝသန္တော စ အနာဝုဿော၊ ဝုဋ္ဌေနေ=ကဝိဟာရေ=ကာ။
နိ သတ္ထာ=ယေယ္ယ ဥဒ္ဒသိ၊ ပရိပုစ္ဆဥ္စ နော ဒဒေ။

၁၆၄။ ဧမ္ပံ နိ ဘာသယေ ဒီပံ၊ နိ ကရေ နိ စ ဝိတ္ထပေ။
ပါတပါနိကဝါ=ဠံ ဝါ၊ ဝိဝရေယ္ယ ထကေယ္ယ စ။

၁၆၃-၄။ ဝုဏ္ဏေ=ခုနှစ်သီတင်းကြီးနှင့် (အတူ)။ ကေဝိဟာရေ၊ တခုတည်းသော ကျောင်း၌။ ဝသန္တော စ၊ နေသောရဟန်းသည်လည်း။ အနာဝုစ္ဆော၊ မပန်

လည်း ပဌမထေရ်ကြီး၏ ခွင့်ပြုချက်အရ ဟောနေစဉ် နောက်ထပ် ထေရတရား ရောက်လာလျှင် ခွင့်ပန်ဖွယ်မလို။

ခွင့်မပန်ပဲဟောနိုင်ခြင်း။ ။တရားစကားပြောရာ၌ ဥပနိသိန္နကထာ-အနီး၌ ထိုင်နေသူတို့အားဟောရသော တရားစကား၊ အနုမောဒနကထာ-ဆွမ်းတရား စသည်ဖြင့် ၂-မျိုးရှိ၏။ ဥပနိသိန္နကထာ၌သာ ထေရ်ကြီးပိုင်၏။ အနုမောဒနကထာ၌ကား ထေရ်ကြီးမပိုင်။ ထို့ကြောင့် အလှူရှင်တို့က မိမိတို့ကြည်ညိုသော ရဟန်းကို တရားဟော (ရေစက်ချ) တောင်းပန်လျှင် ထေရ်ကြီးထံ ခွင့်မပန်ပဲ ဟောမှုကြောင့် အာပတ်မသင့်ပါ။

အဋ္ဌကထာ။ ။သစေ မနုဿာ အတ္တနာ ရူပိတေန (အလိုရှိအပ်သော) ဧကေန အနုမောဒနံ ကာရေန္တိ၊ နေဝ တာဿ အနုမောဒနတော အာပတ္တိ။ပေ။ ဥပနိသိန္နကထာယမေव ဟိ မနုဿေသု ကထာပေန္တေသု မဟာထေရော အာပုစ္ဆိတမ္ပေ၊ စုဠဝဂ္ဂ၊ အနုမောဒနဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ။

ဝသန္တော စ။ ။"ကေဝိဟာဧရ" အရ စာအုံမှုကြားလေ့ကျက်သောကျောင်းကိုယူပါ။ [ကျောင်းတိုက်တရပ်လုံးကိုမယူရ။] ထိုကျောင်း၌မိမိထက်ကြီးသော အတူနေ (ကျောင်းဘုန်းကြီးစသည်) ကို ခွင့်မပန်ပဲစာမအံရ။ ပါဠိတော်သင်မှု၊ အဋ္ဌကထာပို့ချမှုကိုလည်းမပြုရ။ ထိုသို့ပြုလျှင်ကြီးသူကိုဂရုမစိုက်ရာရောက်သည်။

ဧမ္ပံ။ပေ။ထကေယ္ယ စ။ ။တကျောင်းကသည်း အတူနေဖြစ်သော ကြီးသူကို ခွင့်မပန်ပဲ ရောက်လာသော ဒါယကာ ဒါယိကာမတို့အား တရားမဟောရ။

လျှောက်ပါ။ နဿ ဘဏ္ဍာယေယျ, မသရဏ္ဍာယိ။ ဝါ၊ စာမအုံရှာ။ ဥဒ္ဒေသံ၊ သင်ယူအပ်သော ပါဠိကို ရွတ်ပါ။ ပရိပုစ္ဆာ၊ အဖန်ဖန် မေးအပ်သော အဋ္ဌ-ကထာကို ရှာပါ။ နော ဒဇ္ဇေ၊ မနေ၊ ပေ၊ ရှာ။ ဝါ၊ မပို့ချရာ။ ဓမ္မံ၊ တရားကို။ နဘာ-သယေ၊ မဟောရာ။ ဒိပံ၊ မီးကို။ နကရေ စ၊ ညှိလည်း မညှိထုန်းရာ။ နစ ဝိဇ္ဇေ၊ မငြိမ်းလည်း မငြိမ်းရာ။ ["ဝိဇ္ဇော"ဟု ဆိုလိုလျက်၊ ဝါဃာတဖြစ်၍ ရှည်ပြီးယားသည်။ ဝိရော၊ ရှိသော ဗျေဝတ်, ဒဟန၊ တောက်လောင်ခြင်း၊ အာနုက်ဟော ကာပေ ပစ္စည်း, ယျကို ပြေ။] ဝါတာ၊ ဝါနကဝါ၌ ဝါ၊ လေ သောက်ပြောင်း၏ တံခါးရွက်ကို လည်း။ နဝိဝရေယျ စ၊ ဖွင့်လည်း မဖွင့်ရာ။ နထကေယျ စ၊ ပိတ်လည်း မပိတ်ရာ။ (ဝိ ပါ ၄–၃၈၉၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃–၃၃–၉–ဗ–၄၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄–၁၂၁)

မီးမထုန်းရ။ ထုန်းအပ်ပြီးသောမီးကိုလည်း မငြိမ်းရ။ လေသောက်ပြောင်းတံခါး ရွက်ကိုလည်း မဖွင့်မပိတ်ရ။ တံခါးပေါက်ကြီးမှာ အမျှားဆိုင်ဖြစ်၍ ညဉ့်အခါ စသည်ဌ ထွက်လိုသော် ခွင့်ပန်ဖို့ရန်မလွယ်။ ထို့ကြောင့် တံခါးမကြီးကို ဖွင့်ပိတ် ရာ၌ ကြီးသူကိုခွင့်ပန်ဖွယ်မလို။ [ဒုဝါရံ-နှာမ ယသ္မာ မဟာဝလဉ္စ၊ တသ္မာ တတ္ထ အာပုစ္ဆနုကိစ္စံ နတ္ထိ၊ ဝတ္ထကဒ္ဒနကအဋ္ဌကထာ။ ဤအလို "ဝါတပါနကဝါ"ဟု ပါ၌ရှိရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ၂-ဝါဃာ၌ တားမြစ်ချက်အရ ဆရာအသက်အက် တို့သည် ရှောက်သစ်စ ; အာဝန္တုကတို့ကို "စာအုံမီးထွန်းမှုစ၍ ခွင့်ပြု၍ ရစ်ကောင်းသော ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်များကို ခွင့်ပြုတော်မူကြပါဘုရား။ ဘုရား တုပည့်တော်ကလည်း ခွင့်ပြုပါ၏"ဟု သံဃာအများ စုမိဆု ဘုရားဝတ်တက် စသောအခါတို့၌ ခွင့်ပန်စေခိုး ပြုတော်မူကြသည်။

၀၆၅။ "စက်မေ စက်မ်ဆ္ဆောပိ၊ ဝုဏ္ဏေန ပရိဝတ္တယော။
ယေန ဝုဏ္ဏော သ သံယောဇိ၊ ကဏ္ဌေနေနိ နု ဃဋ္ဋယေတိ။

၁၆၅။ ဝုဏ္ဏေန၊ သီတင်းကြီးနှင့် (အတူ)။ စက်မေ၊ စကြုံ၌။ စက်မ=
မဆ္ဆောပိ၊ စုကြုံသွားသော ရဟန်းသည်လည်း။ ယေန၊ အကြောင်းတက်၍။
ဝုဏ္ဏော၊ သီတင်းကြီးသည်။ (အတ္ထိ၊ရှိ၏။ တေန၊ ထိုဘက်သို့။) ပရိဝတ္တ-
ယော၊ ပြန်လှည့်ရာ၏။ သ(သော)၊ ထို သီတင်းယော် ရဟန်းသည်။ ဧနံ၊
ထိုသီတင်းကြီးကို။ သံယောဇိ=ကဏ္ဌေန၊ သက်နှံးအနားဖြင့်။ နု ဃဋ္ဋယေ၊
မထိုခိုက်စေရာ။....ဤတို၊ အာပုစ္ဆကရဏနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။

စက်မေ။ ။စကြုံတခု၌ မိမိထက်ကြီးသူနှင့်အတူ စကြုံသွားသောသီတင်း
ယော်သည် စကြုံဆုံး၍ ပြန်လှည့်သောအခါ သီတင်းကြီး ရှိရာဘက်သို့ မျက်နှာ
လှည့်၍ ပြန်လှည့်ရသည်။ ကျောပေး၍ပြန်မလှည့်ရ-ဟူလို။ ထိုသို့ စကြုံသွားစဉ်
မိမိ၏ကေသီ-သက်နှံးကြီးဟူသော သံယောဇဉ်အစွန်းဖြင့် ထိုသီတင်းကြီးကို မထိ
ခိုက်စေရ။

နဂ္ဂနိဒ္ဒေသ

နဂ္ဂေါ်တိ၊ "နဂ္ဂေါ်" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာဝ်—)

၁၆၆။ နဂ္ဂေါ်မဂ္ဂ် ဝဏ္ဏ ဘုဉ္ဇော၊ ပိဏ္ဍ ခါဒေ နာ သာယယော။
နာ ဂဏ္ဍော နာ ဒဒေ နော၊ ဝန္ဒေ ဝန္ဒာပယေယျ ဝါ။

၁၆၇။ ပရိကမ္မံ နာ ကာရေယျ၊ နာ ကရေ ပဋ္ဌိဆာဒိသု။
ပရိကမ္မေ ဒုဝေ ဝတ္ထု-ဆ္ဆာဒိ သမ္ဘတ္ထ ကပ္ပိယာတိ။

၁၆၆-၇။ နဂ္ဂေါ်၊ အဝတ်မဆည်း အချည်းနှီးသည်။ (ဟုတ္ထာ၊ ဖြစ်၍။) မဂ်လမ်းကို။ နာ ဝဏ္ဏ၊ မသွားရာ။ နာ ဘုဉ္ဇော၊ မစားရာ။ နာ ပိဏ္ဍ၊ မသောက်ရာ။ နာ ခါဒေ၊ မခဲရာ။ နာ သာယယော၊ လျက်ဖွယ်ကို မသာယာရာ။ ဝါ၊ မလျက်ရာ။ နာ ဂဏ္ဍော၊ မယူရာ။ နာ ဒဒေ၊ မပေးရာ။ နော ဝန္ဒေ၊ မိမိကလည်း ရှိမခိုးရာ။ နော ဝန္ဒာပယေယျ ဝါ၊ သူတပါးကိုလည်း ရှိမခိုးစေရာ။ ဝါ၊ ရှိခိုးလည်း မခံရာ။ ပရိကမ္မံ၊ ချေးတွန်းမှု စသော ပရိကမ်းကို။ နာ ကာရေယျ၊ မပြုစေရာ။ နာ ကရေ၊ မိမိကလည်း မပြုရာ။ ပဋ္ဌိဆ္ဆာဒိသု၊ ဖုံးလွှမ်းခြင်း သုံးမျိုးတို့တွင်။ ဒုဝေ၊ ဥဒကပဋ္ဌိဆ္ဆာဒိ, ဇန္ဃာဃရပဋ္ဌိဆ္ဆာဒိ ၂-မျိုးတို့သည်။ ပရိကမ္မေ၊ ချေးတွန်းမှုစသော ပရိကမ်း၌။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ ဝတ္ထုဆ္ဆာဒိ၊ ဖုံးလွှမ်းကြောင်း အဝတ်သည်။ ဝါ၊ အဝတ်ဖြင့် ဖုံးလွှမ်းခြင်းသည်။ သမ္ဘတ္ထ၊ အလုံးစုံသော မဂ်ဝဏ္ဏစသော အမှုတို့၌။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ ....ဤတိ၊ နဂ္ဂနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၁-၃၁၄၊ ဝိ ပါ ၄-၂၅၈-၉၊ ၂၉၅၊ ဝိ ဋ ၄-၅၁)

နဂ္ဂေါ်။ ပေ။ **နာ ကရေ။** ။အဝတ်မဝတ်သူကို "နဂ္ဂ" ဟုခေါ်၏။ [နဇခေတ် လင်္ဂေါ အနက်ဟော။ တပစ္စည်း။ ခေတွန်နှင့်တက္ခ တကို ဂ္ဂပြု။ နဇတိ-(အဝတ် မပါသည်အတွက်) ရှက်တတ်၏၊ ဤတိနဂ္ဂေါ်။] "နတ္ထေဝနဂ္ဂနု အာဝဏ္ဏပ္ပံ၊ ယေခ

အာဂစ္ဆေယ္ယု၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသ”ဟု နိဿဂ္ဂိယ၊အညာတကသိက္ခာပုဒ်၌ပညတ်တော်မူသောကြောင့်၎င်း၊ “နေ ဘိက္ခဝေ နဂ္ဂေန အာဘိဝါဒေတဗ္ဗံ”စသည်ဖြင့် စူဠဝဂ္ဂ-ခုဒ္ဒကဝတ္ထုက္ခန္ဓကဌ် ပညတ်တော်မူသောကြောင့်၎င်း ဤ၂ ဝါထာတို့ကို ဆိုသည်။

ပဋိစ္ဆာဒိသု။ ။ပဋိစ္ဆာဒေန္တိ ဇောယံဘာတိ ပဋိစ္ဆာဒီ–ဖုံးကွယ်ကြောင်း၊ ထိုဆာဒီသည် ဇန္ဃာဃရပဋိစ္ဆာဒီ၊ဥဒကပဋိစ္ဆာဒီ၊ဝတ္ထုပဋိစ္ဆာဒီအားဖြင့် ၃-မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ခေါ်းတွန်းမှုစသော ပရိကမ်းကို ပြုရာ၌ ရှေ့၂-ပါးသည်အပ်၏။ သွားမှု စားမှု စသည်၌ကား မအပ်။ ဝတ္ထုပဋိစ္ဆာဒီကားအဝတ်ဖြင့်ဖုံးထားခြင်း (သင်းပိုင် ဝတ်ထားခြင်း) ဖြစ်သောကြောင့် စားမှုမှစ၍ ပရိကမ်ပြုရာ တိုင်အောင် အားလုံးအရာဌာနဌ် အပ်သည်။

ဇန္ဃာဃံရ။ ။ဆီးနှင်းကျ၍ အလုန်အေးသော အရပ်တို့၌ ထိုအအေးကြောင့် ဖြစ်သော ရောဂါ၏ နှိပ်စက်ခြင်းကို တားမြစ်ခြင်းငှါကိုယ်ကိုနှုန်းနှုပ်စရာ (ခြေးထုတ်ရာ) ဌာနကို “ဇန္ဃာဃရ”ဟုခေါ်၏။ထိုဇန္ဃာဃရ၌ အမှောင်ဖြင့် ဖုံးကွယ်အပ်သောကြောင့် မျှားစွာသော ရဟန်းတို့သည် တပြိုင်နက်ဝင်၍ သက်နှိုးကိုကျပြီးလျှင် (ရေသနုပ်မှ မပါပဲ) ရေချိုးကြ၏။ မီးပွိုကို ကာကွယ်ခြင်းငှါ မြေညက်ဖြင့် မျက်နှာကို သုတ်လိမ်း၍ ကိုယ်ကို အလိုရှိသလောက် ခြေးထွက်စေလျက် ရေချိုးဆပ်ပြာမှုန့်တို့ဖြင့် ပွတ်တိုက်၍ ရေချိုးကြကုန်၏။ ထိုကြောင့် ဇန္ဃာဃရကို ဖုံးကွယ်ကြောင်း ပဋိစ္ဆာဒီ တမျိုးဟု ဆိုသည်။– ဝိမတိဋ္ဌိကာ၊ ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက အဖွင့်။

ဥဒကပဋိစ္ဆာဒီ။ ။မြစ် ချောင်း ကန်တို့၌ ဆင်း၍ ရေချိုးသောအခါ ရေသည်ပင် အကာအကွယ်ရသောကြောင့် ဥဒကပဋိစ္ဆာဒီမည်၏။ ထိုကြောင့် ရေအတွင်းသို့ မဆင်းသေးမီ အနီးအပါး၌ လူသူရှိ မရှိကို သတိပြုရာ၏။ လူမရှိလျှင် ကေသီကိုချ၍ တနေရာ၌ဖြန့်ထားပြီးမှ ခါးပန်းကြိုးကို ဖြေပြီးလျှင် ကေသီပေါ်၌ ထားရာ၏။ ရေသနုပ်မရှိလျှင် ရေစဉ် ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၍ သင်းပိုင်ကို ချတ်ရာ၏။ ခြေးရှိလျှင် ဖြန့်၍ ခြေးမရှိလျှင် ခေါက်ထားရာ၏။ ရေသို့ဆင်းသောအခါ ချက်လောက်တိုင်အောင် ပြေးပြေးသွား၍ လိုင်းမထ

စေပါ အသာအယာဝုပ်၍ အသံလည်း မမြည်စေပါ ရေချိုးရာ၏။ မျက်နှာကို လည်း သက်နှိုးရှိရာဘက်သို့ လှည့်၍ ထားနှုန်းရာ၏။ ရေချိုးပြီးသောအခါ ရေ၏ အဆုံးဌာ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၍ သင်းပိုင်ကို ကွယ်ကာလျက် ထပြီးမှ ဝတ်ရာ၏။ ထို့နောက် ခါးပန်း ပန်း၍ ကေသီ ရမ်းရသည်။ ဤကဲ့သို့ ဖြစ်စဉ်သည်သို့ခုင်း၍ ရေချိုးရသော ကျင့်ဝတ်တည်း။— ဒေဝတာသံယုတ်၊ နုန္ဒနဝဂ်၊ အဌကထာ။

မှတ်ချက်။ ။ယခုအခါ၌ လုံခြုံသော ရေချိုးအိမ်မျှားရှိကြ၏၊ ထိုရေချိုး အိမ်သည် ရှက်ဖွယ်အရပ်ကို ကွယ်ကာနိုင်သော ဟိရိကံဝပိန် ပဋ္ဌိဌာဒနအကျိုးကို ပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရေချိုးအိမ်ကို ဇန္ဓာဝယ်ရန်နှင့် သင်ဘောတူဟူ ယူဆ၍ ရေသနုပ်မပါပဲ ရေချိုးကြသည်။

နှာနကပ္ပနိဒ္ဒေသ

နှာနကပ္ပေါ်တိ၊ "နှာနကပ္ပေါ်" ဟူသောဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသေ၁၊ နိဒ္ဒေသ ကား။)

[နှာနေ၊ ရေချိုးရာ၌ + ကပ္ပေါ်၊ အပ်သည်၏ အဖြစ်, အပ်သောနည်းလမ်းတည်း။ နှာနကပ္ပေါ်။ ရေချိုးရာ၌ အပ်သောနည်းလမ်း။]

၁၆၈။ နစ နှာယေယျ ထေရာနံ၊ ပုရတော—ဖရိ ဝါ တထာ။
ဒဒေယျ သြတရန္တာနံ၊ မဂ္ဂမုတ္တရမာနကော။

၁၆၈။ ထေရာနံ၊ မိမိထက်ကြီးသော ထေရ်တို့၏။ ပုရတော၊ ရှေတည့်တည့်၌ရင်း။ ဥပရိ ဝါ၊အထက်လေညာ၌ရင်း။ နစ နှာယေယျ၊ ရေမချိုးရာ သည်သာ။ [နှ စ၌ စ-သဒ္ဒါသည် ဝေဓာနက်ဟော။] တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ဥတ္တရမာနကော၊ ရေမှတက်သော သီတင်းယ်သည်။ သြတရန္တာနံ၊ ရေသို့သက်ဆင်းလာသော သီတင်းကြီးတို့အား။ မဂ္ဂံ၊လမ်းကို။ ဒဒေယျ၊ ဖယ်၍ပေးရာ၏။ (ဝိ ပါ ၄-၃၉၀)

နစ နှာယေယျ။ ။မိမိထက်ကြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ ရှေ့၌ရင်း မြစ်အတွင်း၌ ရေချိုးသောအခါ ရေညာ၌ရင်း ရေမချိုးရ။ မိမိက ရေချိုးရာမှ တက်လာသူ ဖြစ်လျှင် ရေချိုးဆင်းသော သီတင်းကြီးအား လမ်းဖယ်၍ပေးရမည်။ လမ်းကျယ်လျှင် ရှောင်လွှဲ၍ သွားရမည်။ မကျယ်လျှင် ဘေးသို့ တိမ်း၍ ဖယ်ပေးရမည်—ဟူလို။

၁၆၉။ ကုန္ဓတ္ထမ္ဘတရဂ္ဂါနေ၊ နှာယမာနော နု ခဲသယေ။
ကာယံ ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထေန၊ ကုရုဝိန္ဒကသုတ္တိယာ။

၁၆၉။ နှာယမာနော၊ ရေချိုးသောရဟန်းသည်။ ကုန္ဓတ္ထမ္ဘတရဂ္ဂါနေ၊ နံရံ, တိုင်, သစ်ပင်, ရှစ်ကွက်သဏ္ဌာန်ရှိအောင် ထွင်းချ ထားအပ်သော ပျဉ်ချပ်၌။ ကာယံ၊ ကိုယ်ကို။ နု ခဲသယေ၊ မပွတ်တိုက်ရာ။ ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထေန၊ သစ်သားမျောက်လက်ဖြင့်ရင်း။ ကုရုဝိန္ဒကသုတ္တိယာ၊ ကျောက်မှန်လုံးတို့ကို ကြိုးဖြင့် သီထားအပ်သော ကျောက်လုံးအစဉ်ဖြင့်ရင်း။ နု ခဲသယေ၊ မပွတ်တိုက်ရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၃၉ဧ၄၀ဧ၂၄၀၊ ဝိဌ ၄-၄၄)

ကုန္ဓ ။ပေ။ နု ခဲသယေ။ ။ရေချိုးအိမ် အနီးအပါးဝယ်ရှိသော အုတ်နံရံ၊ ကျောက်နံရံ၊ သစ်သားနံရံ၌ရင်း စိုက်ထားအပ်သော တိုင်၌ရင်း သစ်ပင်၌ရင်း သစ်သားကို ပျဉ်ချပ်ဖြစ်အောင် ခုတ်ရှေ့၍ ထိုပျဉ်ချပ်ပေါ်၌ ရှစ်ကွက်ကျား သဏ္ဌာန်ရှိအောင် ထွင်းပြီးလျှင် ရေချိုးဆိပ်၌ ကိုယ်ဖြင့်ပွတ်တိုက်ဖို့ရန် စိုက်ထား အပ်သော ပျဉ်ပြားကို "အန္ဓာန"ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအန္ဓာနရှိရင်း မပွတ်တိုက်ရ။

ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထေန။ ။"ဂန္ဓဗ္ဗဟတ္ထော နာမ မဂ္ဂဋ္ဌဟတ္ထသဒိသော ဒါရုအာဒိ-မယော"ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် သစ်သား စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော မျောက်၏လက်နှင့် သဏ္ဌာန်တူသော (ယခုအခါ ကျောင်း အယားဖျောက်ဖို့ရန် ပြုလုပ်ထားအပ်သော လက်ကလေးနှင့် တူသော) လက်တည်း။ ထိုလက်ဖြင့် ဆပ်ပြာမှုန့်စသော ရေချိုးမှုန့်တို့ကို ယူ၍ ကိုယ်ကို ပွတ်တိုက်ကြသည်။

ကုရုဝိန္ဒကသုတ္တိယာ။ ။"ကုရုဝိန္ဒက ပါသာဏစုဏ္ဏာနိ (ကျောက်နီမှုန့်, တနည်း—မှတ်ကျောက်မှုန့်တို့ကို) လာခါယ ဗန္ဓိတ္တာ (ချိပ်ရည်ဖြင့် အလုံးဖြစ်အောင် ဖွဲ့၍) ကတဂုဋ္ဌိကကလာပကော (ပြုအပ်သော ကျောက်လုံးတို့၏ အပေါင်းကို) ဝုစ္စတိ"ဟု ခုဒ္ဒကဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ ဖွင့်သောကြောင့် ချိပ်ဖြင့် တွဲအပ်သော ကျောက်မှုန့် အလုံးကလေးအပေါင်းကို "ကုရုဝိန္ဒကသုတ္တိ"ဟု ခေါ်ကြောင်း သိပါ။ ပုတီးများ သီသကဲ့သို့ သီထားအပ်သော ထို အလုံး အပေါင်းကို အစွန်း ၂-ဖက်၌ ကိုင်၍ ကိုယ်ကို ပွတ်တိုက်ကြသတတ်။

၁၇၀။ မလ္လကေနာ–ညာမည္ခ်ဴ ၀ါ၊ သရီရေန နိ ယံသယော။
ကပါလိဒ္ဓကခဏ္ဍာနိ၊ ဝတ္ထုဝန္ဓိ စ ဝန္ဓတိ။

၁၇၀။ သမ္ဘေသံ ပုထုပါဏိ စ-ကလ္လသာ–ကတမလ္လကံ။
ပါသာဏ ဖေဏ ကထလာ၊ ကပ္ပန္တိ ပါဒယံသနုတိ။

၁၇၀-၁။ မလ္လမကနု ၀ါ၊ မကာရ်ားသွားဟူ၍ ထွေးခံခြေသဏ္ဌာန် ပြုအပ်သော ချေးပွတ်ဖြင့်ရင်း။ အညမည္ခ်ဴ၊ အချင်းချင်း။သရီရေန ၀ါ၊ ကိုယ်ဖြင့်ရင်း။ နိ ယံသယော၊ မပွတ်တိုက်ရာ။ ကပါလိဒ္ဓကခဏ္ဍာနိ၊ ခိုးကွဲ, အုတ်ပိုင်းတို့သည်ရင်း။ ဝတ္ထုဝန္ဓိ စ၊ အဝတ်ကျစ်သည်ရင်း။ ပုထုပါဏိ စ၊ တသီးတခြားလက်ဝါးဖြင့်, ချေးတွန်းမှုသည်ရင်း။ သမ္ဘေသံ-ကျန်းမာ, မကျန်းမာသော အလုံးစုံသောရဟန်းတို့အား။ ဝဏ္ဏတိ၊ အပ်၏။ အကလ္လသာ၊ မကျန်းမာသော ရဟန်းအား။ အကတမလ္လကံ၊ ပြုအပ်သောမကာရ်ားသွား မရှိသော ထွေးခံခြေသဏ္ဌာန်ရှိသောချေးပွတ်သည်။ ဝဏ္ဏတိ၊အပ်၏။ ပါသာ-ဏ ဖေဏ ကထလာ၊ ကျောက်ခဲ, ပင်လယ်ရေမြုပ်, အိုးခြမ်းကွဲတို့သည်။ ပါဒယံသနေ၊ ခြေကိုပွတ်တိုက်ခြင်းဌာ။ ကပ္ပန္တိ၊ အပ်ကုန်၏၊ ဤတိ၊ နှာခန်-ကပ္ပနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။(ဝိ ပါ ၄-၂၄၁-၂၆၈၊ ဝိ-ဋ ၄-၄၄-၅၂)

မလ္လကေန ။။ပေ။။နယံသယော။ ။ထွေးခံ၏ အခြေသဏ္ဌာန်ရှိသော အဝိုင်း ဝယ် မကာရ်ားအသွားသဏ္ဌာန်ရှိအောင် ဖြတ်၍ (လွှသွားကဲ့သို့ဖြစ်ခဲအောင်-ဖြတ်၍) ပြုအပ်သော ချေး (ရေး) ပွတ်တမျိုးကို "မလ္လက"ဟု ခေါ်၏။ [မလ္လက မူလသဏ္ဌာနေနာတိ, ခေဋ္ဌမူလကသဏ္ဌာနေန။–ဝိမတိ၊] ထိုမလ္လကဝိုင်းဖြင့် ကိုယ်ကိုပွတ်တိုက်၍ ရေချိုးခြင်းငှါ မအပ်။

အညမည္ခ်ဴ သရီရေန။ ။ရဟန်း ၂-ပါး၏ ကိုယ်အချင်းချင်းဖြင့် ချေးပွတ်ခြင်းကို ဆိုသည်။ [ခုဒ္ဓကဝတ္ထု ပါဠိတော်၌ "ဝိဂ္ဂယှ ပရိကမ္မံ ကာရာပေန္တိ" ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာကို ယူထားသော စကားတည်း။]

ကပါလိဋ္ဌက။ပေ။ဝဋ္ဋတိ။ ။ဤကား အပ်သော ချေးပွတ်များကိုပြုသော စကားတည်း။ အိုးခြမ်းကဲ့၊ အုတ်ခဲအကျိုး၊ အဝတ်ကို လုံးရှိထားအပ်သော ဝတ္ထု-ဝဋ္ဋ တို့သည်ရင်း လက်ဝါးပြင်ဖြင့် ချေးတွန်းမှုသည်ရင်း ဂိုလာန ဟုတ် မဟုတ် အားလုံးအား အပ်ကုန်၏။ "အဝတ်ကျစ်" ဟူသည် အဝတ်ကို ရေညှစ်သော အခါ လုံးလုံးကျစ်ကျစ် ဖြစ်နေသကဲ့သို့တည်း။ ထိုအဝတ်ကျစ်ကို "ဝတ္ထုဝဋ္ဋ" ဟု ဆိုသည်။ ထိုအဝတ်ကျစ်ဖြင့်၊ ချေးပွတ်ကောင်းသည်-ဟူလို။ လက်ဖြင့်ချေးပွတ်မှုကို "ပုထုပါဏိ" ဟု ခေါ်၏။ ပုထု-အခြားသော ဝတ္ထုမပါပဲ သီးခြားသော၊ ပါဏိ-လက်၊ [ပုထုပါဏိကဋ္ဌိ ဟတ္ထပရိကမ္မံ ဝုစ္စတိ၊— ခုဒ္ဒကဝတ္ထုကဋ္ဌကအဋ္ဌ-ကထာ၊ ပုထုပါဏိကဋ္ဌိ မုဋ္ဌိ အကတ္တာ ဝိကသိတဟတ္ထတလေဟိ ပိဋ္ဌိပရိကမ္မံ ဝုစ္စတိ၊ လက်သီးမဆုပ်ပဲ လက်ဝါးပြင်ဖြင့် ချေးပွတ်ခြင်း၊—ဝိမတိ၊ ပုထုပါဏိတိ ပုထု နာနာ ပါဏိ ပုထုပါဏိ၊ ဟတ္ထပရိကမ္မံ ရှင်ဝေသန—ဋီကာသစ်၊ လက်ဖြင့် ချေးပွတ်စရာ စသည် မပါသောကြောင့် "ပုထု (သီးခြား)" ဟု ဆိုသည်။]

အကလ္လသာ-ကဏမလ္လကံ။ ။ခွေးသွားစိတ်(လ)သွားစိတ်)သဏ္ဌာန်ရှိအောင် မဖြောင်မထွင်းအပ်သော မလ္လကသည် (ထွေးခံခြေသဏ္ဌာန် ချေးပွတ်သည်) မကျန်းမာသူအား ချေးတွန်းခြင်းငှါ အပ်၏။

ပါသာဏ။ပေ။ပါဒဃံဘာဇနံ။ ။ခြေကို ပွတ်တိုက်ရာ၌ကား ကျောက်ခဲ ဖြင့်ရင်း သမုဒ္ဒရာ ရေမြှုပ် ကျောက်ဖြင့်ရင်း အိုးခြမ်းဖြင့်ရင်း ပွတ်တိုက်ခြင်း ငှါအပ်၏။

အာဝန္ဒိယနိဒ္ဒေသ

အာဝန္ဒိယောတိ၊ "အာဝန္ဒိယော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေ့သ ကား-)

[ရှိမခိုးထိုက်သူကို "အာဝန္ဒိယ" ဟု ခေါ်သည်။]

၁၇၂။ ဥက္ခိတ္တာနုပသမ္ပန္နေ၊ နာနာဝတ္ထိကေ ဂုတ္တိယော၊
နဝေါ စ ဂရုကဒ္ဒေါ စ၊ ပဏ္ဍကော စ အာဝန္ဒိယောတိ။

၁၇၂။ ဥက္ခိတ္တာ၊ ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ်ကိုဝင်း။ အနုပသမ္ပန္နနာနာဝတ္ထိက-ဂုတ္တိယော၊ လူ, သာမဏေ, ကွဲပြားသော သံဝါသရှိသော အဓမ္မဝါဒီ သီတင်းကြီး, မိန်းမတို့ကိုဝင်း။ နဝေါ စ၊ သီတင်းငယ်ကိုဝင်း။ ဂရုကဒ္ဒေါ စ၊ ဂရုကအာပတ်ဒဋ္ဌတည်ရှိပရိဝါသ်စသည်နေသောရဟန်းကိုဝင်း။ ပဏ္ဍကော စ၊ ပဏ္ဍုက်ကိုဝင်း။ အာဝန္ဒိယာ၊ ရှိမခိုးထိုက်ကုန်....ဤတို၊ အာဝန္ဒိယနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၃၁၂၊ ဝိ ပါ ၅-၃၇၅၊ ဝိ ပါ ၆ ၄-၂၂၄)

ဥက္ခိတ္တာ။ပေ။အာဝန္ဒိယာ။ ။စူဠဝဂ္ဂ-သေနာသနက္ခန္ဓကဒ္ဒ အာဝန္ဒိယပုဂ္ဂိုလ် ၁၀-ပါးကို ပြတော်မူ၏။ ထို ၁၀-ပါးတွင် ပါရိဝါသိက စသော ၅-ပါးကို "ဂရုကဒ္ဒ-ဂရုကအာပတ်ဒဋ္ဌ တည်သူ" ဟု ပေါင်း၍ ၈ပါးတည်းဆိုထားသော ကြောင့်ဝင်း ထို ၁၀-ပါးဒ္ဌမပါသော ဥက္ခိတ္တကကို ထည့်သောကြောင့်ဝင်း ၇-ပါးသာပြုသည်။

ဥက္ခိတ္တာ။ ။အာပတ်ကို အာပတ်ဟု မရှုခြင်း၊ အာပတ်ကို မကုစား (ဒေ သနာ မကြား၊ ဝုဋ္ဌာနကံ မပြု)ခြင်း၊ မိစ္ဆာအယူကို မစွန့်ခြင်းကြောင့် နှင်ထုတ်ကြောင်း ဥက္ခေပနီယကံ အပြုခံရသူကို "ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ်" ဟု ခေါ်၏။

နာနာသံဝါသက။ ။မိမိနှင့် အယူမတူသော အဓမ္မဝါဒီ ဘက်သားလည်း ဖြစ်သော သီတင်းကြီးသူ။[ပါဠိတော်၌ "နာနာသံဝါသကော ဝုစ္စတရော(မိမိထက်ကြီးသော) အဓမ္မဝါဒီ အဝန္ဒိယော"ဟု မိန့်တော်မူသည်။] ကြွင်းသော အဝန္ဒိယ ၅-ယောက်ကား ထင်ရှားပြီ။

ပရိဝါရပါဠိတော်လာ အဝန္ဒိယ။ ။ပရိဝါရပါဠိတော်၌ အခြားသော အဝန္ဒိယ ပုဂ္ဂိုလ်များကို ပြသေး၏။ (၁) အန္တရဿရံ ပဝိဋ္ဌော-ရှာတွင်း၌ဝင်သောရဟန်း။(၂)ရစ္ဆာဂတော-လမ်း၌ ရောက်နေသော ရဟန်း။(၃)သြတမ-သိကော-အမှောင်၌ ရောက်နေသော်ရဟန်း။ (၄) အသမန္နာဟရန္တော-ရှိခိုးဝပ်ချသည်ကို နှလုံးမသွင်းသော ရဟန်း။ (၅) သုတ္တော-အိပ်ပျော်နေသော ရဟန်း။

(၆) ယာဂုပါနေ-ယာဂုသောက်ရုံ၌ ရဟန်း။ (၇) ဘတ္တဂ္ဂေ-ဆွမ်းယူရာ အရပ်၌ ရဟန်း။ (၈) ကောဝတ္တော (ဂေ+အာဝတ္တော)-တဖက်ရန်သူ၌ လည်သွားသော ဝိသဘာဂရဟန်း။ (၉) အညဝိဟိတော-တပါးသောအာရုံ၌ စိတ်ထားခိုက် ရဟန်း။ (၁၀) နဂ္ဂ ရဟန်း။

(၁၁) ခါဒန္တော-ခဲဘွယ်ကို ခဲစားဆဲ ရဟန်း။ (၁၂) ဘုဥ္ဇန္တော-ဘောဇဉ်ကို စားဆဲရဟန်း။ (၁၃) ဥစ္စာရံ ကရောန္တော-ကျင်ကြီးစွန့်နေသောရဟန်း။ (၁၄) ပဿာဝံ ကရောန္တော-ကျင်ငယ်စွန့်နေသော ရဟန်း။ (၁၅) ဥက္ခိတ္တက ရဟန်း။

(၁၆) သီတင်းငယ် ရဟန်း။ (၁၇) လူသာမဏေ။ (၁၈)နာနာသံဝါသက အဓမ္မဝါဒီ သီတင်းကြီး။ (၁၉) မာတုဂါမ။(၂၀) ပဏ္ဍုက်။ (၂၁)မှု (၂၂)အထီ ငါးပါးကား ဂရုက အာပတ်၌ တည်သော ပါရိဝါသိက စသော ၅-ပါးတည်း။ ဤသို့ အဝန္ဒိယ ၂၂-ရှိသော်လည်း ရှိခိုးသူမှာ အာပတ်သင့်စေနိုင်သော ၁၂-ပါးကိုသာ ဤ အဝန္ဒိယနိဒ္ဒေသ၌ ပြသည်ဟု မှတ်ပါ။

စပ္ပဒိန်ဒေသ

စမ္ဘဒ္ဒိ၊ "စမ်ံ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကဗေး—).

၁၇၃။ မိဂါ-ဒေဋ္ဌကစမ္မာနိ၊ ကပ္ပန္တိ ပရိဘုဥ္ဇိတုံ။
ရောဟိတော-ကိပသဒါ စ၊ ကုရုဂ်ါ-မိဂဇာတိကာ။

၁၇၃။ မိဂါ-ဒေဋ္ဌကစမ္မာနိ၊ သမင်, ဆိတ်, သိုးတို့၏ အရေတို့သည်။ ဝါ၊ သမင်, ဆိတ်, သိုးတို့၏အရေတို့ကို။ ပရိဘုဥ္ဇိတုံ၊ သုံးစွဲခြင်းငှါ။ ကပ္ပန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ ရောဟိတော-ကိပသဒါ စ၊ စိုင်, ဧကိ မည်သော သားကောင်, ချေ(ဂျိ)တို့သည်ရင်း။ ကုရုဂ်ါ၊ ဒရယ်တို့သည်ရင်း။ မိဂဇာတိကာ၊ သမင်ဇာတ်ရှိသော သတ္တဝါတို့ဟုသည်း။ ဝါ၊ သမင်မျိုးတို့ဟုသည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၂၇၁၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၇၁)

၁၇၄။ အနုညာတတ္ထယာ အညံ၊ စမ်ံ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကံ။
ယဝိဂေါဝါ ဟေဓနံ စမ်ံ၊ သပ္ပံ ကပ္ပတျမာနုသံတိ။

၁၇၄။ အနုညာတတ္ထယာ၊ ခွင့်ပြုအပ်သော သားရေသုံးမျိုးမှ။ အညံ၊ အခြားသော။ စမ်ံ၊ သားရေသည်။ ဒုက္ကဋဝတ္ထုကံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်၏ကျည်ရာ

မိဂါ။ပေ။ဇာတိကာ။ ။သမင်၊ ဆိတ်၊ သိုး ဤ ၃-မျိုး၏ အရေသည် အပ်၏။ ခုတင်ပေါ် စသည်၌ ခင်းကောင်း အိပ်ကောင်း၏။ ရောဟိတ မည်သော သားကောင်၊ (စိုင်-ကို ဆိုလိုဟန်တူ၏။) ဧကိမည်သော သားကောင်၊ (တောဆိတ်နက်ဟု ဆရာဇောင်း၏ အဓိပ္ပာယ် နိဿယ၌ ဆို၏။) ပသဒ-သမင်ပြောက်၊ ကုရုဂ်-ဒရယ်၊ ဤ သားကောင်တို့သည် မိဂ အမျိုးဖြစ်၍ ထို အရေလည်း အပ်၏။ "စ-သဒ္ဒါဖြင့် ဝါတမိဂ-သမင်ပျံ၊ မိဂမာတုက-ဆတ် စသော သမင်မျိုးအားလုံးကို ယူ"ဟု ဋီကာဆိုသည်။

အကြောင်းတည်း။ အမာနုသံ၊ လူ၏အရေမှုတပါးသော။ သဗ္ဗံ၊ အလုံးစုံ သော။ စမ္မံ၊ အရေသည်။ ထဝိကောပါဟနေ၊ အိတ်, ဖိနပ်၌။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။....ဤတို၊ စမ္မနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြားတည်း။ (ဝိပါ ၃-၂၈၈၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃ - ၃၇၀)

အနုညာတတ္ထယာ အညံ။ ။တိုက်ရိုက်အားဖြင့် ၎င်း အမျိုးတူအားဖြင့် ၎င်း ယူအပ်သော ထို အရေ ၃-မျိုးမှ တပါးသော အရေများသည် သုံးစွဲလျှင် ဒုက္ခ၏အကြောင်းဝတ္ထုဖြစ်၏။ ထို အရေများကား--

"မက္ကဋော ကာဠသီဟော·စ၊ သရဘော ကဒလိမိဂေါ။
ယေ စ ဝါဠမိဂါ ကေစိ၊ တေသံ စမ္မံ နု ဝဋ္ဋတိ။"

ဟု မဟာဝဂ္ဂ-စမ္မက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုအပ်သော အရေများတည်း။ မက္ကဋ-မျောက်၊ ကာဠသီဟ-မျောက်ဝံနက်၊[ကာဠသီဟောတိ ကာဠမုခ ဝါနရဇာတိ-နက်သော မျက်နှာရှိသော မျောက်အမျိုးအစား။] သရဘ-သမင်ဆိုးဆောက်၊ ကဒလိမိဂ-ဝံပိုင်၊ ဝါဠမိဂ- ခြသေ့- သစ်- ကျား- ဝံ၊ ဤ ဝါဠမိဂ၌ "တေ ဌပေတ္တာ အဝသေသာ အန္တိမသော ဂေါ (နွား) မဟိံ သ(ကျွဲ) သသ(ယုန်) ဗိဠာရုဒယောပိ (ကြောင် အစရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော) သဗ္ဗေ ဤမသ္မိံ အတ္ထေ (ဤအကပ္ပိယ စမ္မအနက်၌) ဝါဠမိဂါတ္တေ ဝ ဂေဒိတဗ္ဗာ၊ ဧတေသံ ဟိ သဗ္ဗေသံ စမ္မံ နု ဝဋ္ဋတိ"ဟု စမ္မက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာအတိုင်း မှတ်ပါ။

ထဝိကာ။ပေ။အမာနုသံ။ ။လွယ်အိတ်၊ သံကောက်အိတ် စသော အိတ် အမျိုးမျိုး၌ ၎င်း ဖိနပ်ပြုလုပ်ရာ၌ ၎င်း လူ၏အရေမှတပါး အရေအားလုံးပင် အပ်၏။

မှတ်ချက်။ ။"မအပ်"ဟု ပယ်အပ်သောအရေများလည်း ခုတင်စသည်၌ ခင်းရှိထိုင်ခြင်း အိပ်ခြင်းငှါသာ မအပ်။ ဘူမတ္ထရဏ (ဘူမိ-တည်ရာကြမ်းပြင်, မြေပြင်ပေါ်၌+အတ္ထရဏ-ခင်းအပ်သော အခင်း)ဖြစ်လျှင် အပ်ပါ၏။ [စမ္မံ နု ဝဋ္ဋတီတိ–နိသီဒနတ္ထရဏံ ကာတုံ နု ဝဋ္ဋတိ၊ ဘူမတ္ထရဏာဒိ ဝသေန သေနာသန-ပရိဘောဂေါ ဝဋ္ဋတေ ဝ၊–စမ္မက္ခန္ဓက ဝိမတိ။]

ဥပါဟနနိဒ္ဒေသ

ဥပါဟနာ စေဝါတိ၊ "ဥပါဟနာ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော-နိဒ္ဒေသကား—)

၁၇၅။ မဏ္ဍူကေသေ နု ကပ္ပန္တိ၊ ဂုဏ်ုဂုဏ္ဍုပါဟနာ နဝ၊
သမ္ဘယ ကပ္ပန္တာရာမေ၊ သမ္ဘတ္ထာကလ္လကသ်ု စ။

၈၇၅။ နဝ၊ အသစ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဂုဏ်ုဂုဏ္ဍုပါဟနာ၊ လေးထပ်မှစ၍ အထပ်ထပ်သော ဖိနပ်တို့သည်။ မဏ္ဍူကေသေ၊ မဏ္ဍိမဒေသ၌။ နု ကပ္ပန္တိ၊ မကပ်ကုန်။ အာရာမေ၊ ကျောင်းတိုက်, ကျောင်းတိုက်ဥပစာ၌။ သမ္ဘယ၊ ကျန်းမာ, မကျန်းမာ အလုံးစုံသော ရဟန်းအား။ ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့သည်။ ကပ္ပန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ သမ္ဘတ္ထ၊ အလုံးစုံသောအရပ်တို့၌။ အကလ္လသ်ု၊ မကျန်းမာသော ရဟန်းအား။ ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့သည်။ ကပ္ပန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၂၇၂-၅-၆-၂၈၃-၈ ဝိ ဋ ၃-၃၆၇-၈)

မဏ္ဍူကေသေ။ပေ။နဝ၊။ ။မဏ္ဍိမဒေသ (ဂင်္ဂါယ) ၌ အထပ်ထပ်ဖြစ်သော အသစ်ဖိနပ်တို့သည် မအပ်ကုန်။ စမ္ပကဗန္ဓကာ၌ ကေပလဝတ္ထု (တထပ်တလ္ဘ ရှိသော) ဖိနပ်ကို မဏ္ဍိမဒေသအတွက် ခွင့်ပြုတော်မူပြီးလျှင် "နု ဒီဂုဏာ။ပေ။နု တိဂုဏာ ဥပါဟနာ ခာရေတမ္ဘာ" ဟု ၂-ထပ် ၃-ထပ်ရှိသောဖိနပ်တို့ကိုသီးခြား နာမည်တပ်၍ "နု ဂုဏ်ုဂုဏ္ဍုပါဟနာ ခာရေတမ္ဘာ" ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့် အောက်ခံသားရေ ၄-ထပ်မှစ၍ အထပ်ထပ်ဖိနပ်ကို "ဂုဏ်ုဂုဏ္ဍုပါဟန" ဟု မှတ်ပါ။

နဝ၊။ ။ထို ဖိနပ်ကိုလည်း "နု ဘိက္ခဝေ နဝ၊ ဂုဏ်ုဂုဏ္ဍုပါဟနာ ခာရေတမ္ဘာ" ဟု ထပ်၍ ပညတ်တော်မူသောကြောင့် "နဝ၊" ဟု ဝိဓေယဓနပြုသည်။ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သြမုဏ္ဍံ (စုပ်အပ်ပြီး အဟောင်းဖြစ်သော)

ဂုဏ်ဂုဏ္ဍပါဟန်”ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့် မဏ္ဍိမဒေသဖြစ်သော်လည်း တကြိမ်လောက်ဖြစ်စေ စွပ်အပ်ပြီးသော အဟောင်း ဂုဏ်ဂုဏ္ဍပါဟနကား အပ်၏။

သမ္ဘဿ ကပ္ပန္တိ အာရာမေ။ ။ကျောင်းတိုက်အတွင်းဖြစ်မူ ဂိလာန ဟုတ်-မဟုတ်သော အားလုံးရဟန်တို့အား ဖိနပ်သည် အပ်၏။

သမ္ဘတ္ထာကလ္လကဿ စ။ ။မကျန်းမာသော ရဟန်းအား ကျောင်းတွင်း ကျောင်းပြင် မကျန် အလုံးစုံသောအရပ်၌(တော-ရွာ အရပ်အားလုံး၌) ဖိနပ်သည် အပ်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာ၌“သမ္ဘဿ ကပ္ပန္တိ အာရာမေ”ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဂိလာန မဟုတ်လျှင် ကျောင်းတိုက်ပြင်ဘက်၌ ဖိနပ်မစီးကောင်း”ဟု ယူရမည်ကဲ့သို့ဖြစ်၏။ သို့သော် ထိုပညတ်တော်သည် မဏ္ဍိမဒေသအတွက်သာ ဖြစ်စရာရှိ၏။မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ မဏ္ဍိမဒေသမဟုတ်သောအရပ်တို့၌ကား“ကျောင်းတိုက်ပြင်ဘက်၌လည်း ဖိနပ်စီးကောင်း၏”ဟု ယူစရာရှိ၏။ ဘာ့ကြောင့်နည်း— အဝန္တိဒက္ခိဏာပထတိုင်း(ပစ္စန္တရာဇ်)၌ မြေကြီးကြမ်းသည့်အတွက်(ထို ကြမ်းတမ်းသော မြေအရပ်လည်း ကျောင်းတိုက်အတွင်းကို ရည်ရွယ်မည် မဟုတ်) အထပ်ထပ် ဖိနပ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့်ရင်း—

“နု ဘိက္ခဝေ သဉ္ဇပါဟနေန ဂါမော ပဝိသိတဗ္ဗော”ဟု ဖိနပ်နှင့်တက္ခ(ဂိလာနမဟုတ်ပဲ) ရွာတွင်းသို့ဝင်ခြင်းကို တားမြစ်တော်မူရာဝယ် ရွာတွင်းမဟုတ်လျှင် စီးခွင့်ပြုရာရောက်သောကြောင့်ရင်း—

ရဟန်းတပါးသည် ရွာတွင်းဝင်သောအခါ ခါးပန်းကြိုးခ်ည် ဖိနပ်ကိုချည်၍ ဝင်သွားလေရာ ဒကာတယောက်က လာ၍ ရှိခိုးဝတ်ချသောအခါ ဦးခေါင်းဖြင့် ဖိနပ်ကိုတိုက်မိခြင်းကြောင့် ဖိနပ်အိတ်ကို ခွင့်ပြုတော်မူရသည်။ထိုဝတ္ထုကို ထောက်လျှင် ထိုရဟန်းသည် ရွာဥပစာမရောက်မီ ဖိနပ်စီးလာကြောင်း ထင်ရှားသောကြောင့်ရင်း—

၁၇၆။ သဗ္ဗနီလကသြေဒါတ-ပီတလောဟိတကဏ္ဍကာ။
မဟာရဂ်မဟာနာမ-ရဂ်ရတ္တာ ဥပါဟနာ။

၁၇၇။ သဗ္ဗမဏ္ဍိုဋ္ဌိကာ စိတြာ၊ နီလပီတာဒိဝဏ္ဏိကာ။
တိတ္ထိရပတ္ထိကာ မေဏ္ဍ-အဇပိသာဏဝဏ္ဏိကာ။

၁၇၆-၇။ သဗ္ဗနီလကသြေဒါတပီတလောဟိတကဏ္ဍကာ၊ အလုံးစုံသော ညိုသော အဆင်းရှိကုန်, အလုံးစုံဖြူသောအဆင်းရှိကုန်, အလုံးစုံရှေသော အဆင်းရှိကုန်, အလုံးစုံနီသောအဆင်းရှိကုန်, အလုံးစုံ မည်းနက်သော အဆင်းရှိကုန်သော။ ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဟုဆိုး။ မဟာရဂ်မဟာနာမရဂ်-ရတ္တာ၊ မျှားစွာသော ဆိုးရည်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ် ဆိုးအပ်ကုန်, မျှားသော

အာဂန္တုက ဝတ်ကိုပြုရာ၌ "အရှုမ်တွင်းသို့ဝင်ခါနီးဝယ် ဖိနပ်ချွတ်ရ မည်"ဟု မိန့်တော်မူသည့်အတွက် အရှုမ်၏ပြင်ဘက်၌ ဖိနပ်စီးကြောင်းကိုဟုဆိုနိုင်သောကြောင့်တည်း။

ထို့ပြင် သုတ်သီလကွန်အဋ္ဌကထာ ဗြဟ္မဇာလသုတ်အဖွင့်၌ ယာနသန္ဓိဝိကို ပြုရာဝယ် ကျောင်း၌စီးဖို့ ဖိနပ်တရုံ၊ တောထည်း၌သွားသောအခါ စီးဖို့ဖိနပ် တရုံအားဖြင့် ဖိနပ် ၂-ရုံထားခြင်းကိုပြု၏။ထို့ကြောင့် ကျောင်းပြင်ဘက် တောစသည်၌ ဖိနပ်စီးလေ့ရှိကြောင်းသိသာ၏။ ထို့ကြောင့် ဋီကာသစ်၌ "မဏ္ဍိမ-ဒေသေပိ ပစ္စန္တိမဒေသေပိ ဘဂဝတာ ဂိလာနသေဝ ဥပါဟနာ အနုညာတာ" ဟူသော စကားကို စဉ်းစားပါ။

သဗ္ဗနီလက။ ။"နှမ်းကြပ်" ဟုရင်း "ဗီဇာ"ဟုရင်း ခေါ်အပ်သော နှမ်းပင်အသေး၏ ပန်းပွင့်ကို "ဥမာပုပ္ဖ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုနှမ်းကြပ်ပွင့် အဆင်း ကဲ့သို့ ဖိနပ်တခုလုံး ညိုသောအဆင်းရှိသည်ကို "သဗ္ဗနီလက"ဟု ဆိုသည်။ တတ္ထ စ နီလိကာ ဥမာပုပ္ဖဝဏ္ဏာ ဟောတိ၊—စမ္မကွန္ဓကအဋ္ဌကထာ။

သြေဒါတ။ ။သြေဒါတ (အဖြူ)ရောင် အဆင်းရှိသော ဖိနပ်ကို စမ္မကွန္ဓက ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌မပါသော်လည်း မအပ်သော ဖိနပ်တို့အားလျှော်သော

အမည်ရှိသော ဆိုးရည်အမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော။ဥပါဟနာ၊ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။ (ကောစိ၊ ကျန်းမာ, မကျန်းမာ တစုံတယောက်သော ရဟန်းသည်။ခေါရေယျ၊ဆောင်အုံ့။ဒုက္ကဋ်၊ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) သမ္ဘမ်ဥ္ဇိဒ္ဓိကာ၊ အလုံးစုံ မောင်းသော အဆင်းရှိကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။) စိတြာ၊ ပန်းခြောက် ပန်းနွယ် စသည်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်ကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။) နီလပီတာဒိဝဒ္ဓိကာ၊ အညိုအရှေ့ အစရှိသော အဆင်းရှိသော သည်းကြိုးတပ်အပ်ကုန်သော။ (ဥပါ-ဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။) တိတ္တိရပ်တို့ကာ၊ ခါတောင်အလား ပြောက်ကျားသော အဆင်းရှိကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။) မေဏ္ဍအဇပိ-သာဏဝဒ္ဓိကာ၊ သိုးချို ဆိတ်ချိုနွင့်တူသော သည်းကြိုး တပ်အပ်ကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဂုင်း။ ကောစိ၊ ကျန်းမာ,မကျန်းမာ တစုံတယောက်သော ရဟန်းသည်။ ခေါရေယျ၊ ဆောင်အုံ့။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၂၇၃-၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၆၇-၈)

ကြောင့် ဤ ခုဒ္ဒသိက္ခာဒ်၌ ပယ်အပ်ပြီဟု ဋီကာဆိုး၏။[သြဒါတံ ပန နေဝ ပါဠိယံ, နာ အဋ္ဌကထာယံ ပဋိက္ခိတ္တံ၊ အနုလောမဝသေန ပန ဣဓ ပဋိက္ခိတ္တန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊-ဋီကာ၊] ဤသြဒါတ စသည်တို့၌လည်း သမ္ဘသဒ္ဒါကို လိုက်စေ၍ "သမ္ဘသြဒါ-တက"ဟု မှတ်ပါ။

ပီဘလောဟိတကဏ္ဍကာ။ ။ပီတိကာ ကဏိကာရပုပ္ဖဝဏ္ဏာ(မဟာလှေကား ပန်းနွင့်တူသောအဆင်းရှိ၏။)လောဟိတိကာ ဇယသုမနပုပ္ဖဝဏ္ဏာ(လှယ်ခေါင် ရန်းပွင့်နွင့်တူသောအဆင်းရှိ၏၊)ကဏ္ဍာ အဒ္ဒါရိဋ္ဌကဝဏ္ဏာ (စိုးသောပုတီးနက် စေ့အဆင်းရှိ၏။)–စမ္ဘက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ။

မဟာရဂ်။ပေ။ရတ္တာ။ ။မဟာ-မျှားစွာသော+ရဂ်-ဆိုးရည်၊မဟာရဂ်ေန+ရတ္တာ မဟာရဂ်ရတ္တာ–ထပ်ခါ ထပ်ခါ ဆိုးအပ်သော ဖိနပ်၊ [မဟာရဂ်ရတ္တာ သတဝပဒီပိဋ္ဌိဝဏ္ဏာ(ကင်းခြေမျှား၏ကျောက်ကုန်းအဆင်းရှိ၏)။]မဟာနာဝေန+မျှားသော့အမည်ရှိသော ဆိုးရည်ဖြင့်+ရတ္တာ–ဆိုးအပ်သောဖိနပ်၊ အရောင်

အဆင်းအမျိုးမျိုးရှိသောကြောင့် နီလဟုဝင်း ပီတ စသည်ဟုဝင်း မခေါ်နိုင်သော မျှားသော အမည်ရှိသောဆိုးရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော ဖိနပ်၊ [မဟာနာမ-ရတ္တာ သမ္ဘိန္နဝဏ္ဏာ(ရောစပ်သော အဆင်းရှိသည်)ဟောတိ၊ပဏ္ဍုပလာသဝဏ္ဏာ (ဖျော့သော သစ်ရွက်အဆင်းရှိ၏)၊—အဋ္ဌကထာ။] "မဟာနာမ—ရှားစောင်းကြီးဆိုးရည်"ဟုလည်းပေးကြ၏။"သမ္ဘိန္နဝဏ္ဏာ"ဟူသောအဖွင့်နှင့်မလျော်ပါ။

မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ။ ။"မဉ္ဇိဋ္ဌဝဏ္ဏာ ဧဝ"ဟုဖွင့်၏။မဉ္ဇု(မဉ္ဇု)သဒ္ဒါသည် နှစ်သက်ဖွယ် အနက်ကို ဟော၏။အတိသယ အနက်၌ ဣဋ္ဌပစ္စည်းသက်။ "မဉ္ဇိဋ္ဌာ-အလွန်နှစ်သက်ဖွယ်ရှိသော အဆင်း"ဟု ဖြစ်၏။သဒ္ဒတ္ထ၌ ဣကသက်လျှင်"မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ"ဟု ဖြစ်၏။ အဘိဓာန်နိဃဏ္ဍသစ်၌ "ထန်းကျင့် (နီးပါးဆေး)"ဟု ဆရာတော် အနက်ပေး၏။ လောဟိတအရောင်ကဲ့သို့ အနီလည်းမဟုတ်၊ ပီတအရောင်ကဲ့သို့ အရှေ့လည်းမဟုတ်သော နီတွေးတွေး ဝါကျင့်ကျင့်ရောသောအရောင် ဖြစ်ဟန်တူသည်။ "မောင်းသောအရောင်"ဟု ရှေးက အနက်ပေးကြ၏။

စိတြာ။ ။"ပုပ္ဖလတာဒီဟိ ဝိစိတြာ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ဖိနပ်၏ခုံအပြင်၌ ပန်းပွင့်သဏ္ဌာန်၊ နွယ်ချောင်းသဏ္ဌာန် ဖြစ်အောင် ဆန်းကြယ်စွာ ချုပ်လုပ်အပ်သော ဖိနပ်။

နီလပီတာဒိဝဒ္ဓိကာ။ ။အာဒိဖြင့် သြဒါတ၊ကဏှ၊ လောဟိတ၊မဉ္ဇိဋ္ဌိကာ၊ မဟာရင်း၊ မဟာနာမတို့ကို ယူပါ။ ခုံအပြင်ကဲ့သို့ သည်းကြိုးဌ၌လည်း ထိုအရောင် အမျိုးမျိုးသည် မအပ်။

တိတ္ထိရပတ္ထိကာ။ ။တိတ္ထိရပတ္ထသဒ်သာ(ဌက်ခါး၏အတောင်နှင့်တူသော)၊ ဝိစိတ္ထဗဒ္ဓါ၊ ဆန်းကြယ်သော သည်းကြိုးရှိသော ဖိနပ်တို့။

မေဏ္ဍ။ပေ။ဝဒ္ဓိကာ။ ။ကဏ္ဏိကဌာနေ၊(သည်းကြိုး ၂-ခုပေါင်းစုရာခြေညှပ်အရပ်၌။) မေဏ္ဍကသိင်္ဂသဏ္ဌာနေ၊ (သိုး၏ ဦးချိုနှင့်တူသော ပုံသဏ္ဌာန် ရှိကုန်သော။) ဗဒ္ဓေ၊ သည်းကြိုးတို့ကို။ ယောဇေတွာ၊ တပ်၍။ ကတာ၊ စမ္မကွန္ဓကအဋ္ဌကထာ။

၁၇၈။ ခလ္လဗန္ဓေ ပဋ္ဌမဗန္ဓေ၊ တူလပုဏ္ဏာ ဥပါဟနာ။
ပါလိဂုဏ္ဍိမကာ· မောရ–ပိဏ္ဍေန ပရိသိဿိတာ။

၁၇၈။ ခလ္လဗန္ဓေ၊ ဖွဲ့အပ်သော ဖနောင့်ဖုံးရှိကုန်သော။ဥပါဟနာ၊ဖိနပ်တို့ကိုဝင်း။ ပဋ္ဌမဗန္ဓေ၊ ခြေသလုံးမှစ၍ ဖွဲ့အပ်သော အတုပ်ရှိကုန်သော။ ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဝင်း။တူလပုဏ္ဏာ၊ ပြိုည့်သောလဲဝါရှိကုန်သော။ဥပါ-ဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဝင်း။ ပါလိဂုဏ္ဍိမကာ၊ ခြေဖဝါးအထက်၌သာ ရစ်ပတ်အပ်သော အဖုံးရှိကုန်သော။ ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဝင်း။ မောရပိဏ္ဍေန၊ ဥဒေါင်းမြီးဖြင့်။ ပရိသိဿိတာ၊ ထက်ဝန်းကျင် ချုပ်အပ်ကုန်သော။ဥပါဟ-နာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဝင်း။ (ဧကာစိ၊ ကျန်းမာ, မကျန်းမာ တစုံတယောက်သော ရဟန်းသည်။ ဓာဒရယျ၊ ဆောင်အံ့။ ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌာနာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိဘ၀ ၃–၂၇၃–၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄–၃၆၇–၈)

ခလ္လဗန္ဓေ။ ။ပဏ္ဍိပိဓာနုတ္ထံ၊ ဖနောင့်ကို ပိတ်ဖုံးခြင်း အကျိုးငှါ။ တဲလေ၊ ဖိနပ်အပြင်၌။ ခလ္လကံ၊ ဖနောင့်ဖုံးကို။ ဗန္ဓိတ္ဝာ၊ ဖွဲ့တပ်၍။ ကတာ၊ ပြုအပ်သော ဖိနပ်တို့ကို။–အဋ္ဌကထာ၊ ယခုခေတ်၌ နောက်ပိတ်ခြေစွပ်ကို ဆိုလိုသည်။

ပဋ္ဌမဗန္ဓေ။ ။ယာ ယာ၀ဇယ်တော သဗ္ဗပါဒံ ပဋ္ဌိစ္ဆာဒေတိ-ခြေထောက်၌ အတုပ်ဖြင့် ဖွဲ့ထားအပ်သကဲ့သို့ ခြေသလုံးတိုင်အောင် ဖွဲ့ထားအပ်သော :အဖုံးရှိသော ဘုတ်ရှည်ခြေနင်း (စစ်သားတို့၏ မြင်းစီးရာ၌ အသုံးပြုအပ်သော်ဖိနပ်မျိုး)တည်း။

တူလပုဏ္ဏာ။ ။စီးသောအခါ နှုန်းညှံ့အောင် ဖိနပ်အပြင်အတွင်း၌ လဲဝါအခုအခံရှိသောဖိနပ်။

ပါလိဂုဏ္ဍိမကာ။ ။ပလိဂုဏ္ဍိဘွာ၊ခြေထောက်၏ပတ်ဝန်းကျင်၌ရစ်ပတ်၍၊ ကတာ၊ ပြုအပ်သောဖိနပ်တို့။ ယာ ဥ၁ရိပါဒမတ္တမေ၀ ပဋ္ဌိစ္ဆာဒေတိ, နဇယ်-ခြေထောက်ကိုသာဖုံးနိုင်၍ ခြေသလုံးကိုမဖုံးနိုင်သော ဖိနပ်၊ ခြေနင်း။

၁၇၉။ ဝိစ္ဆိကာဋ္ဌိကတာ သီဟ-ဗျဃ္ဃ-ဒ္ဒီပိနံ။
မဇ္ဇာရကာဋ္ဌကောလူက-စမ္မေဟိ စ ပရိက္ခဋ္ဌာ။
ပါဒုကာ သက်မနိယာ၊ ကောစိ ဝေ၊ရေယ္ယ ဒုက္ကဋ္ဌံ။

၁၇၉။ ဝိစ္ဆိကာဋ္ဌိကတာ၊ ကင်းမြီးကောက်အမြီးနှင့်တူသော သည်းကြိုး တပ်အပ်ကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဆိုင်း။ သီဟဗျဃ္ဃ-ဒ္ဒီပိနံ၊ ခြသေ့, ကျား, ဖျံ, သမင်, ကျားသစ်တို့၏။ စမ္မေဟိ စ၊ အရေတို့ဖြင့်ဆင်း။ မဇ္ဇာရကာဋ္ဌကောလူကစမ္မေဟိ စ၊ ကြောင်, ရှဉ့်, ခင်ပုတ်ကြီးရေတို့ဖြင့်ဆင်း။ ပရိက္ခဋ္ဌာ၊ တက်ဝန်းကျင် ကာရံအပ်ကုန်သော။ (ဥပါဟနာ၊ ဖိနပ်တို့ကိုဆိုင်း။) သက်မနိယာ၊ ထိုထိုအရပ်၌ ပြောင်းရွှေ့၍ရကောင်းကုန်သော။ ဝါ၊ ထိုထိုကျိုကျို သွားလာကြောင်းဖြစ်ကုန်သော။ ပါဒုကာ၊ ခုံဖိနပ်တို့ကိုဆိုင်း။ ကောစိ၊ ကျန်းမာ, မကျန်းမာ တစုံတယောက်သော ရဟန်းသည်။ ဝေ၊ရေ-ယျ၊ ဆောင်အံ့။ ဒုက္ကဋ်ံ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃။ ၂၇၃-၄၊ ဝိ ဋ ၃-၃၆၇-၈)

မောရပိဉ္ဆ ပရိသိဗ္ဗိတာ။ ။တလေသု ဝါ ဝဇ္ဇေသု ဝါ မောရပိဉ္ဆေဟိ သုတ္တ-သဒိသေဟိ ပရိသိဗ္ဗိတာ၊ ဖိနပ်အပြင်တို့၌ဖြစ်စေ သည်းကြိုးတို့၌ဖြစ်စေ ချည်နှင့်တူသော ဥဒေါင်းမြီးတို့ဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်ချုပ်အပ်သော ဖိနပ်တို့။

ဝိစ္ဆိကာဋ္ဌိကတာ။ ။တတ္ထော၊ ထိုခြေညှပ်အရပ်၌ပင်။ ဝိစ္ဆိကနဂ်ိုင်ငယ်ကြာ-နေ၊ ကင်းမြီးကောက်သကြာန် ရှိကုန်သော (ကင်းမြီးကောက်ကဲ့သို့ ကောဇနေ ကုန်သော)။ ဝဇ္ဇေ(ဗဇ္ဇေ)၊ သည်းကြိုးတို့ကို။ ယောဇေတွာ၊ တပ်၍။ ကတာ၊ ပြုအပ်ကုန်သော ဖိနပ်တို့။

သီဟ။ပေ။စမ္မေဟိ ပရိက္ခဋ္ဌာ။ ။ပရိယန္တေသု၊ ဖိနပ်အပြင်၏ အဆုံးတို့၌။ စီ၊ဝရေ အနု၊ ဝါတံ ဝိယ၊ သက်နှံ့ဌ် အလျားအနားပတ်ကဲ့သို့။ သီဟစမ္မံ ယော-ဇေတွာ၊ ခြသေ့ရေကိုတပ်၍ (အုပ်၍)။ ကတာ၊ ပြုလုပ်အပ်ကုန်သော ဖိနပ်တို့။ နောက် ဖိနပ်တို့၌လည်းနည်းတူ။

၈၈၀။ နိုလာဒိ၀ဏ္ဏံ သကလံ၊ ပုဏ္ဏတ္တာ ကေဒေသကံ။
ဥပါဟနာ ဝဋ္ဌဇ္ဇေယ္ယ၊ ဟာရေတ္ဝာ ဧလ္လကာဒိကံဘိ။

၈၈၀။ နိုလာဒိ၀ဏ္ဏံ၊အညိုအစရှိသောအဆင်းကို။ သကလံ ၀ါ၊အလုံးစုံ ကိုသော်၎င်း။ကေဒေသကံ ၀ါ၊တစိတ်ကိုသော်၎င်း။ ပုဏ္ဏတ္တာ၊ သုတ်၍၎င်း။

မှတ်ချက်။ ။ဥလူကကို"ပက္ခိဗိဠာရ-ခင်ပုတ်ကြီး, တနည်း-လင်ကောင်ပိုး၊ တနဲ့ည်း—ရှားပို့"ဟု အမျိုးမျိုးပေးကြသည်။ ပါဠိတော်၌လည်း ဥလူကနေရာ ဝယ်"လုဝက"ဟု ရှိ၏။ အဋ္ဌကထာ၌"ပက္ခိဗိဠာလ"ဟု ဖွင့်သည်။ ပက္ခ စ၊ အတောင်ရှိသည်လည်း ဟုတ်၏+သော+ဗိဠာရော စ၊ ကြောင်နှင့် တူသည်လည်းဟုတ်၏။ ဤတို့ ပက္ခိဗိဠာရော၊ "မျက်နှာက ကြောင်နှင့်တူသည်"ဟူလို။ "ပက္ခဗိဠာရော"ဟုလည်း ပါ၍ရှိ၏။ ပကွေ့ဟိ+ယုတ္တော+ဗိဠာရော ပက္ခဗိဠာ-ရော"ဟုပြု။ နောက်၌ "ဒီပိ"ဟု ပါသောကြောင့် အဗိနကို အရာအားလျော်စွာ မိဂ (သမင်ဇာတ်)ကို ယူပါဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။

သက်မနိယာ။ ။ကုဋိအိမ် ကျင်ငယ်အိမ်တို့၌ ပြောင်းရွှေ့၍မရသော ခြေနင်းခုံတို့ကို ယူမည်စိုး၍ "သက်မနိယာ"ဟု ဝိသေသန ပြုသည်။ ခုံဖိနပ်ကို ယူပါ-ဟူလို။ ထို ခုံဖိနပ်တို့ကို နံနက်စောစော စကြိုသွားရာ၌ တခွပ်ခွပ် မြည်သောကြောင့် ပယ်မြစ်တော် မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်၌ ဖိနပ်တန်ဖိုးကြီးမား၍ ရှားပါးရကားတာရာ အပျက်တို့ကို ဖိုနပ်လုပ်၍ စီးကြရ၏။ ထို ဖိနပ်တို့၌ ပယ်မြစ်အပ်သော သဗ္ဗ-နီလက စသော ဖိနပ်တို့ကဲ့သို့ အလှအပလည်း မရှိ။ ခုံဖိနပ်ကဲ့သို့ တခွပ်ခွပ်လည်း မမြည်။ ခြေထောက်၌ အပူ အအေး၊ ဖုံစသည်ကို ကာကွယ်ရုံမျှသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထို ဖိနပ်တို့ကို မအပ်စရာမရှိဟု ထင်သည်။ ရာဘာခံထားသော ဖိနပ်မျိုးမှာ သံသယရှိဖွယ် မလိုပါ။ သစ်ပင်အစေးမှ ထုတ်သော ကြောင့် သစ်သားဖိနပ်ကဲ့သို့ သံသယရှိကြသည်မှာ လွန်လွန်းဟန် တူသည်။

သကလံ ပုဏ္ဏတ္တာ ကေဒေသံ။ ။"ဘေသု ယံကိဉ္စိ လဘိတ္တာ ရဇနံ စောဒ္ဓကေန ပုဏ္ဏတ္တာ ဝဏ္ဏံ ဘိန္ဒိတ္တာ ခာရေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ္ပမတ္တာ၊ကပိ ဘိခုနော

ခလ္လကာဒီကံ၊ နောက်ပိတ်စသည်ကို။ ဟာရေတ္ဘာ၊ ပယ်ရှားခြင်း၊ ဥပါ-ဟာနာ၊ ဖိနပ်တို့ကို။ ဝဋ္ဌဠ္ဠယျ၊ သုံးစွဲရာ၏။....ဣတိ၊ ဥပါဟာနနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၂၇၃-၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၆၇-၈)

ဝဋ္ဌတိယေဝ – ခုံအပြင်သားရော၊ သည်းကြိုးသားရော တို့၌ ဆိုးထားအပ်သော အရောင်ကို အဝတ်ပိုင်းဖြင့် ပွတ်တိုက်၍ အဆင်းကို ဖျက်ပြီးမှ စီးကောင်း၏။ အနည်းငယ်မျှ အဆင်းပျက်လျှင် အပ်တော်သည်သာ”ဟု အဋ္ဌကထာ မိန့်၏။ အဆန်းတကြယ် ချုပ်ထားအပ်သော စီတြဖိနပ်၏ ကြိုးများကို ဖြေနိုင်လျှင် ဖြေ၍ မဖြေနိုင်လျှင် အတော်အတန် ပျက်အောင် ဖျက်ပြီးမှ စီးသင့်သည်။

ဝိမတိ။ ။အရောင်ဖျက်ရာ၌ ဖျက်၍မရလောက်အောင် အံ့ရောင်ခိုင်နေလျှင် “စမ္မဂတိက–သားရေနှင့် သတောတူ”ဟု ယူဆ၍ သံသယမရှိပဲစီးနိုင်သည်-ဟု ဆို၏။ [ယံ ပန စမ္မဿ ဒုဂ္ဂန္ဓာပနယတ္ထံ (မကောင်းသော အနံ့ကို ပယ်ခြင်းငှါ) ကာဠရတ္တာဒိရဇနေဟိ ရဉ္ဇိတတ္တာ ကာဠရတ္တာဒိဝဏ္ဏံ ဟောတိ၊ စောဠာဒီဟိ အပနေတုံ နှ သက္ကာ(သုတ်ပစ်, ပွတ်ပစ်ရုံဖြင့် မရ)၊စမ္မဂတိကမေဝ (သားရေနှင့်အလားတူနေသည်သာ)၊ တသ္မာ တံ ဝဋ္ဌတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊-စမ္မဂ္ဂန္ဓကဋ္ဌီကာ၊ ဆရာတို့ကား ပွတ်ဖျက်၍မရလောက်အောင် စွဲနေသော အဆင်းများကို သည်းကြိုး၊ ချုပ်ရိုးများ၌ အဆင်းဖျက်ရာရောက်အောင် မင်စသည်ဖြင့်ခြစ်၍ အနည်းငယ် ဖျက်ကြပါသေးသည်။

သတိပ္ပဋ္ဌာယ်။ ။ယခုခေတ်၌ အရောင်အမျိုးမျိုး ဆိုးထားသော ဖိနပ်၊ ကြိုးအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ချုပ်ထားသော ဖိနပ်တို့ကို တွေ့ကြရသည်။ ဖျက်မိအောင် ဖျက်ပြီးမှ စီးဖို့ရန် သတိပြုသင့်ကြသည်။

အနောလောကိယနိဒ္ဒေသ

အနောလောကိယန္တိ၊ "အနောလောကိယ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေ-သော၊ နိဒ္ဒေသကား။)

[အနောလောကိယ၊ မကြည့်အပ် မကြည့်ထိုက် မကြည့်ကောင်းသော အာရုဏ္ဍာန်။]

၁�># ။ သာရတ္တော ဣတ္ထိယဝ ယောနိ ၊ မုခံ ဝါ ဘိက္ခုဒါယိယာ။
ပရသ္သ ပတ္တမုဒ္ဓရာန-သည္ဓိ ဝါ အတ္တနော မုခံ။
အာဒါသောဒကပတ္တေ ဝါ၊ သြလောကေယျသ္သ ဒုက္ကဋန္တိ။

၁># ။ သာရတ္တော၊ လွန်စွာတပ်မက်သည်။ (ဟုတ္တ၊ ဖြစ်၍။) ဣတ္ထိ-ယာ၊ အမသတ္တဝါ၏။ ယောနိ ၊ အင်္ဂါဇာတ်ကိုဟု။ ဘိက္ခုဒါယိယာ၊ ဆုမ်းလောင်းသောမိန်းမ၏။ မုခံ ဝါ၊ မျက်နှာကိုဟု။ ဥဒ္ဓရာနသည်၊ ကဲ့ရဲခြင်းဌာ်သည်ရှိသည်။ (ဟုတ္တ၊ ဖြစ်၍။) ပရသ္သ၊ သူတပါး၏။ ပတ္တံ ဝါ၊ သပိတ်-ကိုဟု။ အာဒါသေ ဝါ၊ မှန်ဌာ်သော်ဟု။ ဥဒကပတ္တေ ဝါ၊ ရေခွက်ဌာ်သော်ဟု။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ မုခံ၊ မျက်နှာကိုဟု။ သြလောကေယျ၊ ကြည့်

သာရတ္တော ။ ပေ ။ ယောနိ ။ ။သံ+ရတ္တော၊ သံ-ပြင်းစွာ+ရတ္တော-တပ်မက်သူ၊ ရာဂဖြင့် သာယာသည်ဖြစ်၍ မိန်းမ၏ အင်္ဂါဇာတ်ရှိရာ အရပ်သို့ မကြည့်ရ။ "ဣတ္ထိယာ" အရ လူမိန်းမသာမက အမသတ္တဝါ အားလုံးကိုယူပါ။ "ယောနိ" ဟူရာဌာ် အင်္ဂါဇာတ်သာမက အင်္ဂါဇာတ်ရှိရာ အရပ်ကိုယူပါ။

အဋ္ဌကထာ။ ။သစ္စေပိ ပဋ္ဌသတံ နိဝတ္ထာ ဟောတိ – အဝတ်မျှားစွာ ထပ်၍ ဝတ်ထားစေကာမူ ဣမသ္မိံ ပန သြကာသေ နိမိတ္တံတိ ဥပနိဗ္ဗာယန္တသ္သ ဒုက္ကဋမေဝ-ဤအရပ်ဌာ် အင်္ဂါဇာတ်ရှိ၏ဟု မှန်း၍ စူးစိုက်စွာ ရှုသော ရဟန်းမှာ

အံ့။ အသ၊ ထိုရဟန်း၏။ ဒုက္ခဋ္ဌ၊ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)....ဣတိ၊ အနောဇလောကိယနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (ဝိပါ ၀-၁၆၉၊ ဝိ ပါ ၂-၂၅၄၊ ဝိ ပါ ၄=၂၄၂-၃၀၂-၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂=၁၁၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃=၁၆၆၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၁၂၁)

ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သင့်သည်သာ။ အနိ၀တ္ထာနုံ ဂုါမဒါရိကာနုံ နိမိတ္တံ ဥပနိဇ္ဈာ-ယန္တသ ပန ကိမေ၀ ၀တ္တဗ္ဗံ-အ၀တ် မ၀တ်သေးသော ကလေးမတို့၏နိမိတ်ကို ရှုရာ၌ကား ပြောဖွယ်မလို။ တိရစ္ဆာနဂတာနံပိ နိမိတ္တေ သေ၀ နယော-တိရစ္ဆာန်မတို့၏ နိမိတ်၌လည်း နည်းတူ၊ ပါရာဇိက ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်။

မုခံ ၀ါ ဘိက္ခဒါယိယာ။ ။ဆွမ်းလောင်းသော မိန်းမကို ဥပလက္ခဏ နည်းအားဖြင့် မှတ်၍ ဆိုသည်။ ဆွမ်းလောင်းသော ယောကျ်ား၏ မျက်နှာ ကိုလည်း မကြည့်ရ။ [ဘိက္ခဒါယိယာတိ ဥပလက္ခဏမတ္တံ၊ ဣတ္ထိ ၀ါ ဟောတု ပုရိသော ၀ါ၊ ဘိက္ခာဒါနသမယေ အသာရတ္တေနာပိ (ရာဂစိတ်မရှိစေကာမူ) မုခံ နဥလ္လောကေတဗ္ဗံ (မော်၍ မကြည့်ရ)၊-ဋီကာသစ်။

ပရသ ။ ပေ ။ သည်။ ။သေခိယဋ္ဌလာသော "နဥဋ္ဌာနသညီ ပရေသံ ပတ္တံ သြလောကေဿာမိတိ" သိက္ခာပုဒ်ပင်တည်း။ဤသိက္ခာပုဒ်၌ ဂီလာနလည်း အာပတ်မှု မလွတ်။

အတ္တနော မုခံ။ ။မှန်၌သာမက မျက်နှာရိပ် ထင်လောက်သော ကံ့သ-ပတ္တံ ကြေးခွက်၊ ကြေးမုံ စသည်တို့၌လည်း မျက်နှာရိပ်မကြည့်ရ။ ရေခွက်၌သာ မက ပုံးရည်ကြည်ကြည်၌လည်းမျက်နှာရိပ်ထင်နိုင်လျှင်မကြည့်ရ။အနာရှိလျှင် ကား အသားနုတက်၊ မတက်ကို သိဖို့ရန်ရင်း "ငါသည် အိုပြီလား, မအိုသေး ဘူးလား" စသည်ကို သိလိုသောကြောင့်ရင်း မျက်နှာရိပ်ကို မှန်စသည်၌ ကြည့်ကောင်းပါ၏။-စူဠ၀ဂ္ဂ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု အဋ္ဌကထာ။

အဠိနိုဒ္ဒေသ

အဠိနီတိ၊ "အဠိ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိုဒ္ဒေသော၊ နိုဒ္ဒသကား–)

၁၇၂။ ဝန္ဓာ ဘဒ္ဒသောဘဒ္ဒသံသာ ဝါ၊ မဒ္ဒာ ဝန္ဓတိ အဠိနီ။
တိသောပိ 'မူလေ' ဂိဝါယံ၊ လေခါ ကောဝ ဗန္ဓိတုံ။

၁၇၂။ ဝန္ဓာ ဝါ၊ လုံးသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ အဘဒ္ဒသောဘဒ္ဒသံသာ ဝါ၊ ရှစ်မြောင့်, တဆယ့်ခြောက်မြောင့်ရှိသည်မူလည်း ဖြစ်သော။ မဒ္ဒာ၊ ပန်းပြောက် ပန်းနွယ်မနှော လုံးချောဖြစ်သော။ အဠိနီ၊ မျက်စဉ်းကျည်သည်။ ဝါ၊မျက်စဉ်းကျည်တောက်,မျက်စဉ်းဗူးသည်။ မူလေ၊အရင်း၌။ တိသော–ပိ၊ သုံးမျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ လေခါ၊ အရေးတို့သည်။ဝန္ဓန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ ဂိဝါယံ၊ လည်ပင်း၌။ ဗန္ဓိတုံ၊ အပိတ်ကို ဖွဲ့ချည်ခြင်းငှါ။ ကောဝ၊ တမျိုးတည်းသာလျှင် ဖြစ်သော။ လေခါ၊ အရေးသည်။ ဝန္ဓတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၃–၂၉၄၊ ဝိ ပါ ၄–၂၇၆၊ ဝိ ဋ ၁–၂၅၃)

ဝန္ဓာ ။ ပေ ။ အဠိနီ။ ။အဠေတိ မကွေတိ ဝေတနာတိ အဠိနီ၊ မျက်စိကို အေးအောင် မျက်လုံး၏ ပတ်ဝန်းကျင်၌ သုတ်လိမ်းကြောင်း မျက်ရေးကွင်းကြောင်း ဆေးကို "အဠိန"ဟု ခေါ်၏။ အဠိန ထည့်ရာ ဖြစ်သော ဗူးသည် အဠိနီ မည်၏။ အဠိနံ+ယတ္ထာတိ အဠိနီ၊ ထို ဗူးသည် ဝန္ဓ(အလုံး) အဘ္ဌသ (ရှစ်ထောင့်ရှစ်မြောင့်ရှိသော)ဗူး၊ သောဠသံသ (ဆယ့်ခြောက်မြောင့်ရှိသော) ဗူးသည် အပ်၏။ ဒုတိယပါရာဇိက ဓနိယဝတ္ထု အဘဒ္ဒကထာ၌ "ဥဇုကမေဝ စတုရံသာ ဝါ အဋ္ဌံသာ ဝါ သောဠသံသာ ဝါ အဠိနီဝန္ဓတိ"ဟုဆိုသောကြောင့် စတုရံသာ(၄-မြောင့်) ဗူးလည်း အပ်၏။ "မဒ္ဒာ ပုပ္ဖလတာဒီဟိ အစိတ္တကာ" ဟု ဆိုသောကြောင့် ပန်းပြောက်ပန်းနွယ် စသည်တို့ဖြင့် မရောပဲ ပြေပြစ်ချောမောသောဗူးကို "မဒ္ဒာ"ဟု ဆိုလိုသည်။

၁၈၃။ ယံကိဉ္စိ ရူပံ မာလာဒိ-ကမ္မံ မကာရဒန္တကံ။
ဂဝါမုတ္တကဆုစန္ဒာဒိ-ဝိကာရံ နေတ္ထ ဝဋ္ဋတိ။

၁၈၃။ ဘုတ္တ၊ ဤ မျက်စဉ်းကျည်၌။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော။ ရူပံ၊ အရုပ်သည်ရင်း။ မာလာဒိကမ္မံ၊ ပန်းပြောက်စသော; အမှုသည်ရင်း။ မကာရဒန္တကံ၊ မကန်းသွားပုံသဏ္ဌာန်သည်ရင်း။ ဂဝါမုတ္တကဆုစန္ဒာဒိ-ဝိကာရံ၊ နွားကျင်ယဉ်ကြောင်းသဏ္ဌာန်, လထက်ဝက်သဏ္ဌာန်အစရှိသော ထူးခြားစွာ ပြုအပ်သော အမှုသည်ရင်း။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ (ဝိ ဋီ ၁-၂၅၃)

ဝိဂ္ဂဟ ။ ပေ ။ ဗန္ဓိတုံ။ ။ဗူးဏ်အရင်းပိုင်း၌ အရေး (အရစ်) ၃-ရစ်သည် အပ်၏။ [“၁-ရစ် ၂-ရစ်၏ အပ်ကြောင်းကို အထူး ဆိုဖွယ် မလို”ဟု ပိသဒ္ဒါဖြင့် ပြသည်။] လက်ဖြင့် ကိုင်သောအခါ ထို အရစ်များကြောင့် ချော်၍ မကျနိုင်။ အထက်လည်ပင်း၌ကား အပိတ်၏ကြိုးကို ဖွဲ့ချည်ဖို့ရာ အရေး (အရစ်) တခုသာ အပ်၏။

ယံကိဉ္စိ ။ ပေ ။ **နေတ္ထ ဝဋ္ဋတိ**။ ။အဠုနိယံ ဣတ္ထိပုရိသစတုပ္ပဒသကုဏ္ဍရူပံ ဝါ မာလာကမ္မ လတာ ကမ္မ မကာရဒန္တကဂဝါမုတ္တအာဒိစန္ဒာကာဒိဘေဒံ ဝိကာရ-ရူပံ နု ဝဋ္ဋတိ၊ [မျက်စဉ်းဗူးကိုပင် မျက်စဉ်းကျည်”ဟု ခေါ်၏။ “ကျည် ထောက်” ဟူလို။] ဤ မျက်စဉ်းဗူး၌ မိန်းမရုပ်၊ ခဲယောကျ်ားရုပ်၊ အခြေ ၄-ချောင်း ရှိသော သားကောင်ရုပ်၊ ငှက်ရုပ်၊ ပန်းပြောက်၊ နွယ်ချောင်း၊ မကန်းသွား (ခွေးသွားစိပ်) နွားကျင်ယဉ်အကြောင်းကဲ့သို့ ကောက်သောအကြောင်း၊ လ အရေးကဲ့သို့ကွေးသော အကြောင်း စသော ဝိကာရ (ထူးခြားသော ခြယ်လှယ်မှု) တခုမျှမအပ်။-ဒုတိယ ပါရာဇိက အဌကထာ၊ သူတပါးထံမှ ရလျှင် လည်း ထို အရုပ်စသည် မပေါ်ထင်အောင် ကြိုးဖြင့် ရစ်ပတ်ပြီးမှသုံးစွဲအပ်၏။

၁၈၄။ လမ္ဘေကဏ္ဍသုတ္တေန၊ သိမ္ဘိတုံ ထဝိကာ·တထာ။
သိပါဠိ ကုဋ္ဌိကာဂေကာသော၊ သလာကာပိ အစိတ္တကာ။

၁၈၄။ ထဝိကာ၊ မျက်စဉ်းအိတ်ကိုဝင်း။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ သိပါဠိ၊ သင်ခုန်းအိတ်ကိုဝင်း။ ကုဋ္ဌိကာဂေကာသော၊ သံကောက်အိတ်ကိုဝင်း။ ဧကဝဏ္ဏသုတ္တေန၊ တမျိုးဟုသည်း အဆင်းရှိသောချည်ဖြင့်။ သိမ္ဘိတုံ၊ ချုပ်ခြင်းငှါ။ လမ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ (သုံးစွဲခြင်းငှါ အပ်၏-ဟူလို) အစိတ္တကာ၊ ဆန်းကြယ်သောအရုပ်, ပန်းပြောက်စသည် မရှိသော။ သလာကာပိ၊ မျက်စဉ်းတံကိုလည်း။ လမ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ:ဋ္ဌ ၀-၂၅၃)

လမ္ဘေ။ပေ။တထာ။ ။ထိုမျက်စဉ်းပူး ထည့်စရာအိတ်ကို "ထဝိကာ" ဟု ဆိုလို၏။ ထိုအိတ်ကို အဖြူဖြစ်စေ အနီ စသည်ဖြစ်စေ အဆင်တမျိုးတည်းသာ ရှိသောချည်ဖြင့် ချုပ်ကောင်း၏။ အဆင်အမျိုးမျိုးရှိသော ချည်ဖြင့် မချုပ်ကောင်း။ "သိပါဠိ" ဟူသည်သင်ခုန်းထည့်ရာအိတ်တည်း။ "ကုဋ္ဌိကာဂေကာသ" ဟူသည် သံကောက်ထည့်စရာ အိတ်တည်း။ ထို အိတ်မျိုးကိုလည်း ထိုအတူ အဆင်းတမျိုးသာရှိသောချည်ဖြင့်ချုပ်ရမည်။ [ယခုအခါ သင်ခုန်းအိတ်အစား သင်ခုန်းအိမ်ဖြစ်နေပြီ၊ ယခုအခါ တံခါးမင်းတုန်းကို ဖွင့်ဖို့ရာ သံကောက်အစား ယခုအခါ သော့ဖြစ်နေပြီ။]

သလာကာ အစိတ္တကာ။ ။မျက်စဉ်းတို့ကို တို့၍ ယူဖို့ရန် ဒုတ်တံကို "သလာကာ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုဒုတ်တံကိုလည်း ဆန်းကြယ် လှပအောင်မပြုရ။ ရိုးရိုးသာ ဖြစ်စေရမည်—ဟူလို။

၁၀၅။ ဃ၏နာဘိဝိသာဏဋ္ဌိ-နဋ္ဌဒန္တမယာ တထာ။
ဖလကင္ဌမယာ ဝေဠု-လာခါလောဟမယာ ပိ စ။

၁၀၆။ အဥ္ဇနိယော သလာကာယော၊ ဓူမနေတ္တာ စ လဇ္ဇရေ။
တထာ သတ္ထကဒဏ္ဍာနိ၊ နတ္ထုဒါနာ စ တမ္မယာ ဘိ။

၁၀၅-၆။ ဃ၏နာဘိ ဝိသာဏဋ္ဌိ နဋ္ဌ ဒန္တမယာ၊ ရေသင်းချက်ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, ဦးချိုဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, လူရိုးမှတပါးသော အရိုးဖြင့် ပြုအပ်ကုန်,ကျ။ ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, ဆင်စွယ်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော။ အဥ္ဇနိယော စ၊ မျက်စဉ်းကျည်တို့ကိုဂင်း။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ဖလကင္ဌမယာ၊ အသီးဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, သစ်သားဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော။ (အဥ္ဇနိယော စ၊ မျက်စဉ်းကျည်တို့ကိုဂင်း။) ပန၊ ထိုမှတပါး။ (အခ္ခါစာအုပ်တို့၌ "ပိစ" ဟုရှိ၏။) ဝေဠုလာခါလောဟမယာ၊ ဝါးဖြင့် ပြုအပ်ကုန်, ခါတ်, ကြေး, သံဖြင့်ပြုအပ်ကုန်သော။ (အဥ္ဇနိယော စ၊ မျက်စဉ်းကျည်တို့ကိုဂင်း။) တမ္မယာ၊ ထိုခရုသင်းချက်စသည်ဖြင့် ပြုအပ်ကုန်သော။ သလာကာယော စ၊ မျက်စဉ်းတံတို့ကိုဂင်း။ ဓူမနေတ္တာ စ၊ အခိုးကို ဆောင်ကြောင်း ဆေးတံတို့ကိုဂင်း။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ သတ္ထကဒဏ္ဍာနိ၊ ဓားငယ်ရိုးတို့ကိုဂင်း။ နတ္ထုဒါနာ စ၊ နှာနှပ်တံတို့ကိုဂင်း။ လဇ္ဇရေ၊ ရအပ်ကုန်၏...ဤတိ၊ အဥ္ဇနီနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၂၉၅-ဖ၊ ဝိ ပါ ၄=၂၅၂၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၇၃၊ ဝိ ဋီ ၄-၄၉)

သဒ္ဓိနာဘိ။ ပေ။ မယာပိစ။ ။"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဋ္ဌိမယံ။ ပေ။ သဒ္ဓိနာဘိမယံ"ဟူသော မဟာဝဂ္ဂ-ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓကပါဠိတော်မှ ယူအပ်သော ပါဠိတည်း။ အနက်အတိုင်းပင် သိသာပြီ။ သဒ္ဓိနာဘိ ဟူရာ၌ ခရုသင်း၏ခွက်၌ ဗူးလုပ်ဖို့ရန် အသားမရှိ။ ခရုသင်းချက်၌ကား ထူသောကြောင့် ဗူးလုပ်၍ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် "သဒ္ဓိနာဘိမယ"ဟု ဆိုသည်။ "အဋ္ဌိ"ဟူရာ၌ လူ၏ အရိုးမှတပါး ကြွင်းသော အရိုးများတည်း။ "ဒန္တ"ဟူရာ၌ဆင်၏အစွယ်စသော အလုံးစုံသော အစွယ်တည်း။— ထို အဋ္ဌကထာ။

အကာကိုရသောကြောင့် "ပရိကွေ့ပေ ကတော" ဟု သတ္တမျှန့်ရှိသည်ကို အတုယူ မိဟန်တူသည်။]

သေသာ ဆဒနုဝိဒ္ဓမဝ်။ ။သမ္ဘုတိနှင့်ဂဟပတိကုဋ္ဌိ ၂-မျိုးမှာ အမိုးအားလုံး ပျက်သောအခါ ဇဟိတဝတ္ထုကဖြစ်၏။ ရဟန်းတပါး ထိုင်နေလျှင် မိုးလုံ လောက်အောင် ခေါင်မိုး၏ပတ်ဝန်းကျင်၌ အမိုးအနည်းငယ်ကျန်သေးလျှင် ကား ကပ္ပိယကုဋ္ဌိမပျက်သေး။

မှတ်ချက်။ ။"ကပ္ပိယကုဋ္ဌိ ဒေမ" စသည်ဆိုရှိ လူအပ်သော ဂဟပတိ ကျောင်းကို ဘယ်အခါမှ ကပ္ပိယကုဋ္ဌိမပျက်တော့ဟုထင်မှတ်ကြ၏။ ဤ၌ "အမိုး ပျက်လျှင် ကပ္ပိယကုဋ္ဌိပျက်၏" ဟူသောစကားကို သတိပြုကြပါ။ "ပြန်ရှိမိုး လျှင်ကပ္ပိယကုဋ္ဌိပြန်ရှိဖြစ်သည်" ဟု ယူသင့်သော်လည်း ထိုသို့ကားအဆိုမရှိပါ။

အာဂါရိယသယနနိဒ္ဒေသ

အာဂါရိယသယနနိတိ၊ "အာဂါရိယ သယနာနိ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာဘိ-)

၁၈၇။ အာသန္ဒိ တူလီ ဗလ္လင်္ကော၊ ပဋ္ဌိကံ ဧဂါနစိတ္တကံ။
ပဋ္ဌလိ စိကတိ ဥဒ္ဒ-လောမိ ကေန္ဒလောမိကာ။

၁၈၇။ အာသန္ဒိ၊ ဘဂေဘာင့်ထွာထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်ရင်း။ (ဤတမျိုးသာ ဥစ္စာသယနတည်း။) တူလီ၊လဲ ၃-မျိုး အဆာရှိသော် အခင်းရင်း။ ပလ္လင်္ကော၊ အခြေတို့၌ ခြေသွေ့ သစ်ကျားစသော သားရဲရုပ်ရှိသော ပလ္လင်ရင်း။ ပဋ္ဌိကံ၊ ပန်းပြောက်မခြယ် အဖြူထည် သက်သက် သားမွှေးဖြင့် ရက်အပ်သော အခင်းရင်း။ ဧဂါန (ဧဂါနကံ)၊

အာဂါရိယသယန။ ။ဥစ္စာသယန မဟာသယန သိက္ခာပုဒ်၌ လာသော အိပ်ရာ (အိပ်စရာ) ထိုင်စရာအားလုံးကို အာဂါရိယသယန ဟု ဆိုလိုသည်။ ထိုကြောင့် သယန (အိပ်စရာ)ကို ပဓာန အားဖြင့် ဆိုထားသော်လည်း ထိုင်စရာ အာသနတို့လည်း အပဓာနအားဖြင့် ဤနိဒ္ဒေသ၌ ယူထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏-ပီဋကသည်တို့သည် ထိုင်စရာများဖြစ်ကြ၏။

အာသန္ဒိ။ ။"အာသန္ဒိတိ ပမာဏာတိက္ကန္တာသန်- ပမာဏကို လွန်သော နေရာ" ဟု စမ္မက္ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။ ထိုပမာဏဟူသည် ရတနဝဂ် မဟာ-သိက္ခာပုဒ်၌ လာသော ဘုရားရှင်၏ လက်သစ်တော်အားဖြင့် ရှစ်လက်သစ် (မဇ္ဈိမပုရိသပမာဏအားဖြင့် တတောင့်ထွာ) ပမာဏတည်း။ [အာသန္ဒိတိ အတိုရေကင္ဌဂုံလပါဒကာနိ မဟာပီဌာနိ—လက်ရှစ်သစ် ပမာဏထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့၊ ထိုတွင် မဟာဟူသည် အိပ်စရာ ခုတင်တည်း။ ပီဌကား မဟာကဲ့သို့ မရှည်လွန်းသော ထိုင်ခုံတည်း။

အလျား အနံရှည်ကျယ်၍ လက်လေးသစ်ထက် လွန်သော အမှေးရှိသော သားမွေးကော်ဇောနက်ကြီးရင်း။ စိတ္တက်၊ ချုပ်အပ်ရက်အပ်သော အကွက်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော သားမွေးအခင်းရင်း။ ပဋ္ဌလိ၊ ပန်းပြောက်တို့ဖြင့် ခြယ်အပ်သော သားမွေးအခင်းရင်း။ ဝိကတိ၊ ခြင်္သေ့ သစ်ကျား အရုပ်များဖြင့် ထူးပြား ဆန်းကြယ်အောင် ပြုအပ်သော သားမွေးအခင်းရင်း။ ဥဒ္ဒလောမိ၊ အတွင်းအပြင် ၂-တက်၌ ပေါ်ထွက်သော အမှေးရှိသော ၂-တက်ချော သားမွေးအခင်းရင်း။ ကေသ္ဟလောမိကာ၊ အတွင်းတတက်၌သာ ပေါ်ထွက်သော အမှေးရှိသော တ-တက်ချော သားမွေးအခင်းရင်း။ (ဝိ ပါ ၃-၂၈၀၊ ဝိ ပါ ၄-၂၉၄-၃၁၃၊ ဝိ ဋီ ၃-၄၆၊ ဝိ ဋီ ၄-၅၆)

မှတ်ချက်။ ။စူဠဝဂ္ဂ သေနာသနက္ခန္ဓကဋ္ဌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥစ္စကံပိ အာသန္ဒိကံ-မြင့်သော အာသန္ဒိကကိုလည်း ခွင့်ပြုတော်မူ၏" ဟု လာသော အာသန္ဒိကသည် ၄-ထောင့် အင်းပျဉ်တည်း။ ဤဋီကာလာသော အင်းပျဉ်ကား ၄-ထောင့်မဟုတ်။ တတက်က အလျားရှည်သော ထိုင်ခုံ ဖြစ်သည်ဟု မှတ်ပါ။

ဠလိ။ ။ဠလံ ယတ္ထ အတ္ထိတိ ဠလိ၊ လက်ပံပင် စသည်မှ ဖြစ်သော လက်ပံလဲ (ဝါ)၊ နွယ်ပင်မှ ဖြစ်သော နွယ်လဲ၊ ဖောင်းခါးမြက် ရှင်မွေးလွန်း မြက်တို့မှဖြစ်သော မြက်လဲဟု လဲ(ဝါ)အမျိုးအစားတွင် တမျိုးမျိုးသွင်းထားရာ အခင်းကို ဠလိ (ဠလိကာ) ဟု ခေါ်၏။

ပလ္လင်္ကော်။ ။"ပလ္လင်္ကော် တု စ မဉ္စကော" အဘိဓာန် (၃၀၈) နှင့် အညီ ညောင်စောင်းငယ်ကိုပင် "ပလ္လင်" ဟု ခေါ်၏။ သို့သော် မအုပ်သော နေရာကို ပြုရာ၌ဘုန်း ဖြစ်သောကြောင့် "ပလ္လင်္ကော်တိ ပါဒေသု ဝါ ဌပေတ္တာ ကတော" ဟူသော အဋ္ဌကထာနှင့် အညီ ခြေတို့၌ ခြင်္သေ့ရုပ်စသော သားရဲကောင်တို့၏ အရုပ်ကို တပ်၍၊ ထူ၍၊ ထွင်း၍ လုပ်အပ်သော ပလ္လင်ကိုယူပါ။ ဋီကာဟောင်း၌ "တခြားကဆောင်ယူအပ်သော အရုပ်ရှိလျှင်

သာ မအာပ်။ ထိုခြေခို ပေါ်ထင်စေ၍ ထွင်း၍ ပြုအာပ်သော သားရဲရွေပ် ရှိသော ပလ္လင်သည် အာပ်၏"ဟု ဆိုသည်ကို ဋီကာသစ်၌ ပယ်ထားသည်။]

ပဋိကံ။ ။ပဋိကာသဒ္ဒါသည် "ဥဏ္ဏာမယာ သေတတ္ထရဏော- သားမွေး ဖြင့် ပြုအာပ်သော ဖြူသောအခင်း"ဟူသော အနက်ကို ဟောဏ်။

ဂေါနစိတ္တကံ။ ။"ဂေါနုစိတ္တကံ"ဟု ၂-ပုဒ်ခွဲ။ ပါဠိတော်၌"ဂေါနက" ဟု ရှိ၏။ လက် ၄-သစ်ထက် ပိုလွန်အောင် ရှည်သော အမွေးရှိသော သားမွေး ကော်ဇောနက်အခင်းတည်း။ စိတ္တကအခင်းကား နံရံကိုအကွက်ဖောက်သကဲ့သို့ ချုပ်ရိုးအကြောင်းတို့ဖြင့် လှုပဒေါအောင် ဆန်းကြယ်စွာ အကွက်ဖော်၍ ချုပ်အပ်သော သားမွေးအခင်းတည်း။

ပဋလိ။ ။ဤပဋလိ (ပဋလိကာ) သဒ္ဒါသည် "ဃနပုပ္ဖကော-တခဲနက် ပန်းပွင့်တော်ရှိသော (ပန်းပြောက် ဖော်ထားသော)၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏော- သားမွေးဖြင့် ပြုလုပ်အပ် ရက်အပ်သော အခင်းတည်း၊ "သားမွေးနီအခင်း" ဟု ဆိုကြ၏။

ဒီဃတီ။ ။သီဟဗျဃ္ဃါဒိရူပဝိစိတြော-ခြသော် ကျား အစရှိသော သားရဲ တို့၏ အရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ရက်လုပ်သော၊ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏော- သားမွေးဖြင့် ပြုအာပ်သောအခင်းတည်း။

ဥဒ္ဒလောမီ။ ။ဥဒိတပုဒ်မှ "ကွကို အ, တ'ကို ဣ၊ ဒ တလုံးလာ၍၊ ဥဒ္ဒ ပြီးသည်"ဟု သိလက္ခန် ဋီကာသစ်ဆို၏။ ဥဒိတံ-၂-ဘက်ခွဲ ထင်ရှားစွာ+ ဣလောမီ- သားမွေးရှိသောအခင်း၊ "၂-ဘက်ချောအခင်း" ဟူလို။

ကေန္တဠောမိကာ။ ။ကေန္တံ-တဘက်သောအဖို့ခွဲ+လောမီ-အမွေးရှိသော သားမွေးအခင်း၊ တဘက်ချောအခင်း။ [ဤဥဒ္ဒလောမီ ကေန္တဠောမီတို့ခွဲ တဘက်ချောကို ဥဒ္ဒလောမီ၊ ၂-ဘက်ချောကို ကေန္တဠောမီဟု ပြောင်းပြန် လည်း ဖွင့်ကြသေး၏။]

၁၈၈။ ကုတ္တံ ကောသေယ္ယံ ကဋ္ဌိယံ၊ ဟတ္ထိအာသရထတ္ထရူ။ ဇိနပ္ပဝေဏိ ကဒလီ=မိဂပဝရအတ္ထရူ။

၁၈၈။ ကုတ္တံ၊ တကျိပ်ခြောက်ယောက် ကပြိုလောက်သော တဘက်ချော ၂-ဘက်ချော သားမွေးကော်ဇောအခင်းရင်း။ ကောသေယ္ယံ၊ ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်လုပ် ခြယ်လယ်အပ်သော ပိုးချည်အခင်းရင့်။ ၀ါ၊ ရွှေပြား ငွေပြား စိတ်ကားချုပ် အပ်သော ပိုးချည်အခင်းရင်း။ ကဋ္ဌိယံ၊ ပိုးချည် အတွင်း ရွှေချည်သွင်း၍ ရက်အပ်ခြယ်လယ်အပ်သော အခင်းရင်း။ ၀ါ၊ ရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့် ချုပ်လုပ်ခြယ်လယ်အပ်သော ပိုးချည်အကြမ်း အခင်းရင်း။ ဟတ္ထိအာသရထတ္ထရူ၊ ဆင်ကျောက်ကုန်းခွ် ခင်းအပ်သော အခင်း, မြင်းကျောက်ကုန်းခွ် ခင်းအပ်သော အခင်း, ရထားခွ်ခင်းအပ်သော အခင်းတို့ရင်း။ အဇိနပ္ပဝေဏိ၊ ညောင်စောင်းပမာဏအားဖြင့် အထပ်ထပ်ချုပ်အပ်သော သစ်နက်ရေ အခင်းရင်း။ ကဒလီမိဂပဝရအတ္ထရူ၊ ဝံပိုင်ရေဖြင့်ပြုအပ်သော မြတ်သောအခင်းရင်း။ (ဝိ.ပါ ၃-၂၈၁)

ကုတ္တံ။ ။ကုတ္တကန္တိ သောဋ္ဌသန္နံ နာဋ္ဌကိတ္ထိနံ နစ္စယောဂ္ဂံ ဥဏ္ဏာမယတ္ထရဏံ-တကျိပ်ခြောက်ယောက် ကခြေသည်မိန်းမတို့၏ ကခြင်းဌာလောက်အောင် ကျယ်ပြန့်သော သားမွေးကော်ဇောအခင်း။

ကောသေယ္ယံ။ ။ကောသေယ္ယံတိ ရတနပရိသိဗ္ဗိတံ (ရတနာရွှေချည် ငွေချည်တို့ဖြင့်ချုပ်အပ်သော)ကောသိယသုတ္တမယံ(ပိုးချည်ဖြင့်ရက်အပ်သော) ပစ္စတ္ထရဏံ-အခင်းတည်း။

မှတ်ချက်။ ။သုဒ္ဓကောသေယ္ယံ ပန ဝဋ္ဋတို — ရတနာ ချည် ဖြင့် မချုပ်သော ပိုးချည်သက်သက်အခင်းကားအပ်၏။ ထို့ကြောင့် သားမွေးမဟုတ်သော ပိုးကဲ့တို့ပါ ကော်ဇောများကို "အပ်သောကော်ဇော"ဟု ယူကြသည်။ ပိုးမဟုတ်သားမွေးမဟုတ်သော ချည်ကတို့ပါကော်ဇောများ၏"ကပ္ပိယပစ္စတ္ထရဏ"ဖြစ်ကြောင်းမှာ အထူးပြောဖွယ်မလို။

ကဋ္ဌိသံ။ ။ကောသိယသုတ္တာနှံ့ အန္တရာ သုဝဏ္ဏသုတ္တာနှိ ပဝေသေတ္ဘာ ဝိတံ–ပိုးချည်တို့အကြားဌ် ရှေချည်တို့ကိုသင်း၍(ပိုးချည်တိုင်ပြီးလျှင် ရှေချည် ဖောက်၍) ရက်အပ်သောအခင်း၊ ရှေချည်ကို ကဋ္ဌိယ(ကဿဋ္ဌ)ဟု ခေါ်၏။– ဝိမ့တိဋ္ဌီကာ၊"ကဿဋ္ဌံ–အဖတ်၊ ဝါ-အကြမ်း"ဟုယူ၍"ရှေချည် ငဲ့ချည်တို့ဖြင့် ချုပ်လုပ် ခြယ်လယ်အပ်သော ပိုးချည်အကြမ်း အခင်း"ဟုလည်း အဘိဓာန် နိဿယသစ်ဌ် ဆရာတော် အနက်ပေးသည်။

ဟတ္ထိ။ဃ။တ္ထရာ။ ။ဆင်၏ကျောက်ကုန်း၊ မြင်း၏ ကျောက်ကုန်း၊ရထား အပေါ်ဌ် ခင်းအပ်သောအခင်းများကို "ဟတ္ထတ္ထရဏာ၊ အဿတ္ထရဏာ၊ ရထတ္ထ-ရဏ"ဟုခေါ်သည်။ ထိုအခင်းများသည် မှင်းသုံးစိုးသုံးဖြစ်၍ ကြီးကျယ်ခမ်း နားသော အခင်းများတည်း။

အဇိနပဝေဏိ။ ။အဇိနစမ္မေဟိ-သစ်နက်ရေတို့ဖြင့်၊ မဉ္ဇပ္ပမာဏေန-ညောင် စောင်းပမာဏအားဖြင့် (ညောင်စောင်းနှင့်တော်အောင်)၊ သိဗ္ဗိတ္ဘာ-ချုပ်၍၊ ကတာ–ပြုလုပ်အပ်သော၊ ပဝေဏိ-အထပ်ထပ်အခင်းတည်း၊ သစ်နက်ရေသည် အလွန်နူးညံ့သောကြောင့် ၂-ထပ် ၃-ထပ် ထပ်၍ချုပ်ကြသတတ်။အဇိနနေရာ၌ "အဇိနဿ-သစ်နက်၏+ဘူဒံ-ဥစ္စာဖြစ်သော အရေတည်း၊ အာဇိနံ-သစ်နက်၏ ဥစ္စာဖြစ်သောအရေ "ဟုပြု၍ "အာဇိနပဝေဏိ"ဟုရှိလျှင် ကောင်းမည်ထင် သည်။

ကဒလိ။ဃ။အတ္ထရာ။ ။ကဒလိမိဂစမ္မံ နာမ အတ္ထိ-ဝံပိုင်ရေမည်သည်ရှိ၏။ တေန ကတံ ပဝရပစ္စတ္ထရဏံ-ထိုအရေဖြင့်ပြုအပ်သော မြတ်သောအခင်းတည်း၊ တံ ကိရ သေတဝတ္ထဿ ဥပရိ ကဒလိမိဂစမ္မံ ပတ္ထရိတ္ဘာ သိဗ္ဗိတ္ဘာ ကရောန္တိ– ပြုသောအဝတ်၏အပေါ်ဌ် ဝံပိုင်ရေကို ဖြန့်ပြီးလျှင်ချုပ်၍ ထိုအခင်းကို ပြုလုပ် ကြကုန်သတတ်။ကဒလိမိဂကို"မဇ္ဇာရုကာဝရမိဂေါ-ကြောင်နှင့်သဏ္ဌာန်တူသော သားမကာင်" ဟု သီလက္ခန်ဋီကာသစ်ဆို၏။ "ကြောင်ဝံပိုက်"ကို ဆိုလိုဟန် တူသည်။

၁၀၉။ သလောဟိတဝိတာနဥ္စ-ဘတောရတ္တ||ပဓာနကံ။
အကပ္ပိယာနိ တောနိ၊ ဒုက္ကဋံ ပရိဘုဥ္ဇတောဘ။

၁၀၉။ သလောဟိတဝိတာနဥ္စ၊အထက်၌ နီသော ဗိတာန်မျက်နှာကြက်နှင့်တကွသော အခင်းရင်း။ ဥဘတောရတ္တ||ပဓာနကဥ္စ၊ ခြေရင်းခေါင်းရင်း ၂-ဘက်၌ နီသော ခေါင်းအုံးရင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။)အကပ္ပိယာနိ၊မအပ်ကုန်သော။ တောနိ၊ ဤအခင်းနေရာတို့ကို။ ပရိဘုဥ္ဇတော၊ သုံးစွဲသော ရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ဗါ ၃-၂၈၁)

သလောဟိတဝိတာနဥ္စ။ ။အထက်၌ အနီရောင်ဆိုးအပ်သောဗိတာန်မျက်နှာကြက်ရှိသောအခင်း။ ဤသို့ အနီမျက်နှာကြက်ရှိလျှင် အောက်၌အပ်သော်အခင်းရှိစေကာမူ မအပ်။ အနီဟူရာ၌လည်း ဖန်ရည်ဆိုး(ကာသာဝ)အနီဖြစ်မူ အပ်သေး၏။ ဝတ်ပန်းစသည်ဖြင့် ဆိုးအပ်သော "အနီရောင်သာမအပ်"ဟု သိလက္ခန်ဋီကာသစ်၌ဆို၏။

ဥဘတောရတ္တ||ပဓာနကံ။ ။ခြေရင်းခေါင်းရင်း ၂-ဘက်ကို"ဥဘတော"ဟု ဆိုသည်။ ထို ၂-ဘက်၌ နီသောအရောင်ရှိသော ခေါင်းအုံးလည်းမအပ်။ တလုံးဖြစ်မူ ထိုတလုံး၏ ၂-ဘက်အစွန်း၌ အနီရောင်၊ ပဒုမ္မာရောင်၊ အခြားဆန်းကြယ်သော အရောင် ဆိုးထားသော်လည်း အပ်၏။

မှတ်ချက်။ ။စမ္မက္ခန္ဓကပါဠိတော်၌ သဉ္ဇာတရစ္ဆဒံကို"သလောဟိတဝိတာနံ" ဟုရင်း၊ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံကို "ဥဘတောရတ္တ||ပဓာနကံ"ဟုရင်း ဆိုလေ့သည်။ထို-၂ပုဒ်ကိုဝိသေသနဝိသေသျှလုပ်၍အနက်တခုတည်းပေးကြ၏။ ဤဋီကာသစ်၌လည်း "ဥဘတောလောဟိတဝိတာနန္တိ တေ ဥဘတောရတ္တ||-ပဓာနန္တိမသာ ဝိသေသနံ"ဟု ဖွင့်၏။ ဥဘတောလောဟိတကူပဓာနံ အရလည်း ခေါင်းအုံးကို အရမကောက်ပဲ အခင်းရနေအောင်ပေးကြ၏။ထိုအလို-"သလော-ဟိတဝိတာနံ-အထက်၌ နီသော ဗိတာန် မျက်နှာကြက်နှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ ဥဘတောရတ္တ||ပဓာနကံ-ခြေရင်း ခေါင်းရင်း ၂-ဘက်၌ နီသော ခေါင်းအုံး

၁၉၇။ အာသန္နာဒိတ္တယာ သေသေ၊ လဗ္ဘတေ ဂိဟိသန္တိကေ။
ဓမ္မာသနေ စ ဘတ္တဂ္ဂေ၊ ဃဲရေ ဝါပိ နိသီဒိတုံ။
ဘူမတ္ထရဏသခ်ေပေ၊ သယိတုဉ္စာပိ ကပ္ပတိ။

၁၉၀။ ဓမ္မာသနေ စ၊ ကရားရှိသော နေရာ၌ရင်း။ ဝါ၊ တရားဟောဖို့ရာနေရာ၌ရင်း။ ဘတ္တဂ္ဂေ စ၊ ဆွမ်းစားကျောင်း၌ရင်း။ ဃရေ ဝါပိ၊ ရွာတွင်း၌ရင်း။ အာသန္နာဒိတ္တယာ၊ အာသန္နိ အစရှိသော အခင်းသုံးမျိုး အပေါင်းမှ။ ဝါ၊ အာသန္နိ, တူလိ, ပလ္လင်္ကဟူသော အခင်းသုံးမျိုးအပေါင်းမှ။ သေသေ၊ ကြွင်းသော။ ဂိဟိသန္တိကေ၊ လူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော အခင်းသည်။ (သတိ၊ ဖြစ်လသော်။) နိသီဒိတုံ၊ ထိုင်ခြင်းငှါ။ လဗ္ဘတေ၊ ရအပ်၏။ ဘူမတ္ထရဏသခ်ေပေ၊ ဘူမတ္ထရဏဝယ် ထည့်သွင်းရခြင်းရှိသောအခင်း၌။ ဝါ၊ မြေပြင်ကြမ်းပြင်ပေါ်ဝယ် ခင်းအပ်ခဲသောအခင်း၌။ သယိတုံ စာပိ၊ အိပ်ခြင်းငှါလော်မှလည်း။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၃၁၃)

ရှိသော အခင်းရင်း"ဟုပေးရလိမ့်မည်။ ထိုသို့ မပေးထိုက်ကြောင်းကို သိလက္ခန်ပြဟူဇာလသုတ် ဘာသာဋီကာ၌ စိစစ်ထားပါသည်။

ထို့ပြင်—နီမြန်းသော ဗီတာန်မျက်နှာကြက်သည်ရင်း၊ ခြေရင်း ခေါင်းရင်း၌ နီမြန်းသော. ခေါင်းအုံးသည်ရင်း အိပ်စရာ မဟာသယနမဟုတ်ကြ။ သို့သော် အိပ်ရာနှင့်ဆက်သွယ်နေသော ခမ်းနားသောအရာဝတ္ထုမျှား ဖြစ်သောကြောင့် အကပ္ပိယ မဟာသယန၌ ထည့်သွင်းထားသည်ဟုမှတ်ပါ။

အာသန္နာဒိတ္တယာ သေသေ။ ။အာသန္ဒိ၊ တူလိ၊ ပလ္လင် ဤ ၃-မျိုးမှကြွင်းသော မဟာသယနများ၌ ဂိဟိဝိကဋ္ဌ ဖြစ်သောအခါ (လူတို့က အထူးတလည် ခင်းပေးအပ်သောအခါ) ဓမ္မာသန၌ရင်း၊ ဘတ္တဂ္ဂ၌ရင်း၊ ရွာတွင်း၌ရင်းထိုင်ရှိ ထိုင်ခြင်းငှါအပ်၏။လဲလျောင်းရှိကား မအိပ်ကောင်း။ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဌပေတွာ တိဏိ အာသန္ဒိं ပလ္လင်ံ တူလိကံ ဂိဟိဝိကဋ္ဌံ အဘိနိသီဒိတုံ၊ နေ တွေ အဘိနိပဇ္ဇိတုံ"။ စူဠဝဂ်သောနှာသနက္ခန္ဓကပါဠိတော်မှယူထားအပ်သောစကား

တည်း။ အာသန္ဒီ၊ တူလီ၊ ပလ္လင်္ကတို့သည် ဂိဟိဝိကဋ္ဌ ဖြစ်သော်လည်း ဘတ္တဂ္ဂ၊ ဓမ္မာသနတို့၌ ခင်းပေးစေကာမူမအပ်-ဟူလို။ ထို့ကြောင့် တရားဟောရာထိုင်ခုံများ၌ လဲ ၀ါ သွတ်သားသောအခင်းများကို မအပ်ဟူ၍မူတ်ပါ။

ဂိဟိသန္တကေ။ ။ဤပါဠိကို "ဥပလက္ခဏ" ဟု ဟူ၍ သံဃိကဖြစ်သော်လည်း အရာမ်စောင့် စသော လူတို့က (ရဟန်းများ မခိုင်းအပ်ပဲ) ယူ၍ ဓမ္မာသနစသည်၌ခင်းလျှင် အပ်၏ဟု ဆိုသည်။ ["ဂေါနကာဒီနိ သံဃိကဝိဟာရေ ၀ါ ပုဂ္ဂလိကဝိဟာရေ ၀ါ မဉ္စပီဌကေသု အတ္ထရိတ္မာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ နု ၀ဋ္ဋန္တိ၊ ဓမ္မာသနေ ပန ဂိဟိဝိကဋ္ဌနိဟာရေန (လူတို့ အထူး ပြုအပ်သောနည်းဖြင့်) လဘ္ဘန္တိ" ဟု-စူဠ၀ဂ္ဂသောသနက္ခန္ဓကဋ္ဌ မိန့်သည်။]

ဘတ္တဂ္ဂေ။ ။ဘတ္တဂ္ဂေအရ ဝိဟာရေဒါနဋ္ဌာနုံ-ကျောင်းတွင်း၌ အလှူပေးရာဌာနဟု ဤဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏။ ဘတ္တဂ္ဂအရ ကျောင်းတွင်းက ဆွမ်းယူရာဌာနကို ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ မိမိကား "ဘတ္တဂ္ဂ" ဟုလာလျှင် များသောအားဖြင့်ရှာတွင်း ဆွမ်းယူရာ အရပ်သာဖြစ်၏ဟု ယူသပါသည်။ ၀တ္ထုက္ခန္ဓက ဘတ္တဂ္ဂ၀တ်ကိုကြည့်ပါ။ ကျောင်းတွင်းဆွမ်းယူရာ ဆွမ်းစားကျောင်းလည်း ရနိုင်ပါ၏။ ထို့ကြောင့် "ဃရေ" ဟု ဆိုသော်လည်း ကိုရှာတွင်း၌ရှိသောလူတို့၏အိမ်ကိုသာ ယူသင့်မည် ထင်ပါသည်။

ဘူမတ္ထရဏသခေ်ပေ။ ။ထို ၃-မျိုးမှ ကြွင်းသော မဟာသယန အခင်းများကို မြေပေါ် ကြမ်းပေါ်၌ ခင်းထားလျှင်ကား လဲလျောင်း၍ အိပ်ခြင်းငှါ သော်မှလည်းအပ်ပါ၏။ [အနုဇာနာ၀မိဘိက္ခဝေအာသန္ဒိကဿပါဒေ (တစောင့်ထွာထက် ပိုနေသော ခြေတို့ကို) ဆိန္ဒိတ္မာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ ပလ္လင်္ကဿ ၀ါဌေ (ခြေကောက်၌ တပ်ထားအပ်သော သားရေရုပ်တို့ကို) ဘိန္ဒိတ္မာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ တူလိကံ ဝိဇဋ္ဌေတ္မာ ဗိမ္ဗောဟနုံ ကာတုံ (ဖြေ၍ခေါင်းအုံး ပမာဏလောက်ရုံ ချန်ပြီးလျှင် ခေါင်းအုံးပြုခြင်း) အ၀ဿေသံ ဘူမတ္ထရဏံ ကာတုံ၊ သေနာသနက္ခန္ဓက ပါဠိတော်။]

[သံခိပနုံ-ထည့်သွင်းခြင်း၊သခေ်ပေါ-ထည့်သွင်းခြင်း၊အန္တောကရဏံ-အတွင်းပြုခြင်း—ဟူလို၊ ဘူမတ္ထရဏော+သုခေ်ပေါ+အဿာတိ ဘူမတ္ထရဏသခေ်ပေါ-

၁၉၅။ စတုရံသပိဋ္ဌာ သတ္တက်ိ၊ ပဉ္စက်ိ ဥစ္စဝါဒကာ။
တူလောနုဒ္ဒါ ဃဋေဒယာ၊ ဆဠေပိဋ္ဌာ နိသီဒိတုံ။

၁၉၁။ ဥစ္စပါဒကာ၊ တဏှောင့်ထွာထက် လွန်အောင် မြင့်သောအခြေရှိ ကုန်သော။ စတုရံသပိဋ္ဌာ၊ လေးထောင့်ရှိသော အင်းပျဉ် ထိုင်ခုံတို့သည်

ဘူမတ္ထရဏဋ္ဌ ထည့်သွင်းရခြင်းရှိသောအခင်း၊ ဆိုလိုရင်းမှာ "မြေပေါ်ကြမ်း ပေါ်၌ ခင်းအပ်သော အခင်း"ဟု ဆိုလိုသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤပြထားအပ်သော နေရာတို့တွင် အာသန္ဒီ တမျိုးသာ ဥစ္စာသယနဖြစ်၍ ကျန်သောနေရာတို့ကား မဟာသယန (ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသော နေရာ) ဖြစ်ကြသည်။ ထို မဟာသယနတွင် ပါဝင်သော သားမွေး (သိုးမွေး) ကော်ဇောတို့ကို ခုတင်ပေါ်၌ရင်း၊ ဂိဟိဝိကဋ္ဌမဟုတ်လျှင် ကုလားထိုင်ပေါ်၌ရင်း မခင်းကောင်းဟု မှတ်ပါ။ ကြမ်းပြင်ပေါ် သင်ဖြူး ပေါ်၌ အာသန္ဒီစသော သိုးမျိုးမှ အလုတ်ဖြစ်သော သားမွေးကော်ဇောတွေ ခင်းကောင်းပါ၏။ ခင်း၍ ထိုင်ရုံမက အိပ်လည်း အိပ်ကောင်းပါ၏။ [ဋီကာ-သစ်၌ မိမိ၏ အပ်သောအခင်းကို အပေါ်ကခင်း၍ ထိုင်ရမည်ဟုဆို၏။ လိုမည် မထင်ပါ။] ခုတင်ကုလားထိုင်ပေါ်၌ခင်းလျှင် ကတ္တီပါကော်ဇော ချည်ကော်ဇောစသည်သာ ခင်းကောင်း၏။ ကျောင်းတိုက်၌ရှိသော သံဃိက သားမွေး ကော်ဇောကို ရဟန်းများမခိုင်းပဲ လူတို့ကယူ၍ ဓမ္မာသနာ၌ ခင်းပေးလျှင် ဂိဟိဝိကဋ္ဌ အနေအားဖြင့် ထိုင်ကောင်း၏ဟု ဤဋီကာဆိုသည်။

စတုရံသပိဋ္ဌာ။ပေ။နိသီဒိတုံ။ ။သေနာသနက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဥစ္စကံပိ အာသန္ဒိကံ။ပေ။ ဥစ္စကံ သတ္တက်ံ" ကို ယူထားသော ဂါထာတည်း။ ထို့ကြောင့် တိုအာသန္ဒိကကိုပင် "စတုရံသပိဋ္ဌာ ၄-ထောင့် ရှိသော အင်းပျဉ်"ဟု ဆိုသည်။

သတ္တက်ံ ပဉ္စက်ံ။ ။၇-ပါးသော အင်္ဂါရှိသော အင်းပျဉ် ထိုင်ခုံ ဟူသည် ခြေ ၄-ချောင်း၊ တေး ၂-ဘက်၊ လက်တင်ဖို့ရန်အမှီ ဦးခေါင်းထက်၌ မှီဖို့ရန် အမှီ ဤသို့အားဖြင့် အင်္ဂါ ၇-ပါးရှိသော ထိုင်ခုံတည်း။ ယခုခေတ် ကုလားထိုင်

ၜင်း။ သတ္တာဂ်ါ၊ လက်တင်အုံးတား ခြေထောက်အား၊ဖြင့် ခုနှစ်ပါးသော အဂ်ါရှိသော အင်းပျဉ်ထိုင်ခုံတို့သည်ၜင်း။ ပဠာဂ်ါ၊ အခြေလေးပါး အုံ့ုံးတား အား၊ဖြင့် ၈ါးပါးသော အဂ်ါရှိသော အင်းပျဉ်ထိုင်ခုံတို့သည်ၜင်း။ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ တူလောဒ်ဒ္ဓါ၊ ဖွဲ့ကြက်အပ်သော လဲရှိကုန်သော။ မဠူပိဌာ၊ ညောင်စောင်းအင်းပျဉ်တို့သည်။ ဃရေယော၀၊ ရှာတွင်းဌ်သာလျှင်။ နိသီ-ဒိတုံ၊ ထိုင်ခြင်းငှါ။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၂၉၄)

၁၉၂။ စောဌ ဝါကုဏ္ဍပဏ္ဍာနံ၊ တိဏာနဠော ပူရိတာ။
စိ၀ရစ္ဆ ဝိယော ပဠ၊ ဘိသိ သမ္ဘတ္ထ ကပ္ပိယာ။

၁၉၂။ စောဌ ဝါကုဏ္ဍပဏ္ဍာနံ၊ အ၀တ်, လျော်တော, သားမွေး,သစ်ရွက်တို့ဖြင့်ၜင်း။ တိဏာနဠော၀၊ မြက်တို့ဖြင့်ၜင်း။ ပူရိတာ၊ ပြည့်စေအပ်ကုန် အကြီးသည် ဤသို့အဂ်ါ၇-ပါးရှိ၏။ "ပဠာဂ်"ဌ်ကား ဘေး၂-ဘက်ဌ်လက်တင် အမှီ မပါခြင်းသာထူး၏။ ထိုနေရာ ထိုင်ခုံတို့သည် တတောင့်ထွာထက် မြင့်သော ခြေရှိစေကာမူ အပ်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ဥစ္စပါဒက ဟု ဆိုသည်။

တူလောနဒ္ဓါ။ပေ။ဃရေယော၀။ ။ပါဠိတော်ဌ်"မနုဿာဘာတ္တာ၎ကေအန္တရ-ဃရေ တူလောနဒ္ဓံ (တူလ+သြနဒ္ဓ-အထက်ဌ် ဖွဲ့ကြက်အပ်သော လဲ ၀ါဂုမ်းရှိသော) မဠူပိ ပိဌ်ပိ ပညေန္တိ။ပေ။အနုဇာနာမိ ဂိဟိဝိကဋ္ဌံ အဘိနိသီဒိတုံ"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသည်။[ခုတင်ထိုင်ခုံပေါ်ဌ် လဲ ၀ါဂုမ်းတို့ကို ဖြန့်ခင်း၍ အပေါ်က အ၀တ်ဖုံးပြီးလျှင် ခုတင်ထိုင်ခုံနှင့်တွဲ၍ ချုပ်ထားအပ်သော အခင်းရှိသည်ကို "တူလောနဒ္ဓမဠူပိဌ" ဟုဆိုသည်။] တူလိုက အခင်းနှင့် မတူသေး။ တူလိုက အခင်းမှာအခြားနေရာဌ်ရှေ့ ပြောင်းရ၍ရ၏။ ဤတူလောနဒ္ဓကားပြောင်းရှေ့၍ မရ။ ထိုမဠူပိဌနှင့်အမြဲတွဲကပ်နေသည်။] ဘတ္တာ၎ အန္တရဃရဌ် လူတို့က အထူးတလည်ပြု၍ ခင်းပေးအပ်သည်ကို "ဂိဟိဝိကဋ" ဟု ဆိုသည်။

စောဌ။ပေ။ဘိသိ။ ။"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ပဠ ဘိသိယော"စသော သေနာသနက္ခန္ဓကပါဠိတော်တည်း။ ဘိသိ (ဘုံလျှို) ဟူသည် ယခုခေတ်ဌ် မုံဟု၊ ၀ုင်း၊မွေ့ရာဟု၊ဝုင်းခေါ်အပ်သောအခင်းတမျိုးတည်း။ထိုအခင်းဌ်သက်နှုံးချုပ်

သော။ ဝါ၊ အဆာသွတ်အပ်ကုန်သော။ စီပရစ္ဆဝိယော၊ အဝတ်သက်နှီး ဟူ သော ဘုံလျှိုရေ ရှိကုန်သော။ ပဠု၊ စောဌ, ဝါက စသောအားဖြင့် ငါးပါး ကုန်သော။ ဘီသီ၊ ဘုံလျှိုတို့သည်။ သမ္ဘတ္တ၊ အင်းပျဉ် ညောင်စောင်း ရှာကျောင်း စသော အလုံးစုံသောအရပ်တို့၌။ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၂၅၅-၆၊ ဝိ ဋ ၄-၆၀)

၁၉၃။ တူလတ္ထယံ ဘိသိကဇ္ဇော၊ ဇလာမာနိ မိဂပက္ခိနံ။
ပိမ္ဘောဟနေ အနုညာတံ၊ တူလပဋ္ဌာ မသူရကေ။

၁၉၃။ တူလတ္ထယံ၊လဲသုံးမျိုးအပေါင်းရင်း။ဘိသိကဇ္ဇော၊ ဘုံလျှိုတို့၏ အတွင်း၌ အဆောင်းမျိုးရင်း။ မိဂပက္ခိနံ၊ သားငှက်တို့၏။ ဇလာမာနိ၊ အမွေးတို့ရင်း။ (ဂျတိ၊ ဣသိ။ တေ သမ္ပ၊ ဣအလုံးစုံကို။) ပိမ္ဘောဟနေ၊ ခေါင်းအုံး၌။ အနုညာတံ၊ ခွင့်ပြုတော်မူသည်ပြီ။ တူလပဋ္ဌာ၊လဲသုံးမျိုးသည် ကြည့်အပ်သော အဆာတို့ကို။ မသူရကေ၊ သားရေဘုံလျှို၌။ အနုညာတံ၊ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်ပြီ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၅၅၊ ဝိ ဋ ၄-၆၀-၁၊ ကင်္ခါ ဋ ၂၇၀)

ကောင်းသော အဝတ်တို့ကို အိတ်ကဲ့သို့ အပေါ်ရေချုပ်၍ အတွင်း၌ စောဌ (အဝတ်တို့ကို အစုတ်အပြတ် အစအစု ဖြစ်စေ အထည်ကောင်းကို ဖြစ်စေ) သွင်း၍ သွတ်၍သားလျှင် စောဌတိသိ ဖြစ်၏။ ထိုအတူ ဝါက (လျှော်ချည်) ဥဏ္ဏ (အမွေး) ပဏ္ဏ (သစ်ရွက်) တိဏ (မြက်) တို့ကို အဆာသွင်းထားလျှင် ဝါကတိသိ စသည် ဖြစ်၏။ ထိုအဆာ ၅-မျိုးကိုအကြောင်းပြု၍ ဘိသိ ၅-မျိုး ဟု ဆိုသည်။ ထိုဘိသိမျှားသည် မဠုဖိဌ၌ရှင်း၊ ဘတ္တဂ္ဂ၊ အန္ဓရဿရရင်း အလုံးစုံ သော အရပ်၌ အပ်ကုန်၏။

တူလတ္ထယံ။ဝေ။ အနုညာတံ။ ။ပြအပ်ပြီးသော လဲ ၃-မျိုးကိုရင်း၊ ဘုံလျှို၏ အတွင်းက အဆာ ၅-မျိုးကိုရင်း၊ သားကောင် ငှက်တို့၏ အမွေးတို့ကိုရင်း ခေါင်းအုံး၌ ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ "ထို အားလုံးကို ခေါင်းအုံး၏အတွင်း၌ သွင်း ကောင်း၏"—ဟူလို။

၁၉၄။ မနုဿလောမမုဏ္ဍာယံ၊ ဧဒဏ္ဍေ ပုဗ္ဗ တမာလကံ။
သုဒ္ဓံ နု အာသနဿေဝ၊ လဒ္ဓမပ္ပဋိဂ္ဂဟေ ကိ္ဓတံ ကိ္ဓ။

၁၉၄။ ဥဏ္ဍာယံ၊ သားမွေးခ်ဳိ။ ဝါ၊ သားမွေးတင္။ မနုဿလောမံ၊ လူ့ေမြးကိုရင္း။ ပဏ္ေဍ၊ သစ္ရြက္ခ်ဳိ။ ဝါ၊ သစ္ရြက္တင္။ သုဒ္ဓံ၊ သက္သက္ေသာ။ ပုဗ္ဗ၊ ပန္းပင္ကိုရင္း။ တမာလကံ၊ ပန္းညိုရြက္ကိုရင္း။ အပ္ပဋိဂ္ေဂဟိတံ၊ မစူးစမ်ား မဆင္ျခင္အပ္ေသာ။ အာသနဿေဝ၊ ေဖာင္းပ့ေနေသာ ေနရာကိုရင့္။ နု လဒ္ဓ၊ မရအပ်။ (မထိုင္ေကာင္း မအိပ္ေကာင္း ဟူလို။)....ဤတို၊အကပ္ပိယ သယနုန္ဒ်ီစပ်ၾ မ့ုတ်ဖယ်အပ္ပြားတည့္။ (ဝိ ပါ ၁၊ ၁၀၀၊ ဝိ ဝါ ၄-၂၅၅၊ ဝိ ဋ ၂-၆၂၊ ဝိ ဋ ၄-၆၀)

ဤလ ဝ ဌ ၁ မသူရကေ။ ။မသူရကုံ နာမ စမ္မဆဝိကာ ဘိသိ—သားရေ အပေါ်ခ်ဳံရ်ိသော ဘုံလ္ပါသည့် မသူရက ဖည့်၏။ ဤတို ဝ ဒ ဏ္ဍီ။—ခ်ဳိကာသစ်။ ထို မသူရကအတင္းခ်ဳ လဲ ဝါ အဆာသည့် မအပ်။ကြင္းေသာ ေစာင္ဝါက စေသာ အဆာမ်ားကား အပ်၏။

ဤရ်ိက်။ ။ဘိသိဂဇ္ဗ—ဘုံလ္ပါ၏ အဆာတို့တင် "ဥဏ္ဍာ"ဟု ပါပြီး ျဖစ်၏။ထို့ဥဏ္ဍာဟူရာ၌ သိုး၏အေမြးသာမက မိဂ- ပက္ခီအားလုံး၏အေမြးမ်ား ပါ၀င်ပြီး ျဖစ်၏။ ေနာက်ခ်ဳ်လည့်း မနုဿလောမံ ဥဏ္ဍာယံ—လူ၏ အေမြးသာ မအပ် အခ်ြားအေမြးသည့် အပ်၏"ဟု ဆုိလတ့ုျဖစ်၏။ ဆ့ုိပါလ့ျက် "မိဂပက္ခီနုံ လောမာနိ"ဟု ဆုိခ်ြင်းသည့် ပုနရ့ုတ့ို ေဒါသ မေရာက်ပါ၊ေသာ—ဟု ေစာဒနာ ဖယ်ရ်ို၏။ အေပြကား သာ၍ထင်ရ်ားေစလ့ုိသည့်အတ့ုက် ဆုိအပ်ေသာ်ကြ့ောင့် ပုနရ့ုတ့ို ေဒါသ မေရာ့က်ပါ။

မနုဿေလာမံ။ပေ။တမာလကံ။ ။ဘိသိအတ့ုက် အေမြးအဆာတင် လူ၏ အေမြးသည့် မအပ်။ အရ့ုက်အဆာတင် ပန်းပင်သည့်ၾင်း၊ပန်းညိုရ့ုက်သည့်ၾင်း မအပ်။သ့ုိေသာ် သ့ု ခ့ုည့်းသက်သက်အဆာသ့ုတ်လ့ျင်သာမအပ်။အခ်ြားအရ့ုက် မ့ျားနင့် ေရာ့လ့ျင် အပ်ေသး၏။ ထ့ုိကြ့ောင့် "သုဒ္ဓံ"ဟု ထည့်သည့်။ [ေစာင္ဝါ ဝါတ၊ တိဏအဆာတ့ုိ၌ မအပ်ေသာ အရ့ုမရ့ို။ ထ့ုိကြ့ောင့် အုန်းဆန်မ့ျင်တ့ုိကို

ဝါကာဒ္ဒုရင်း၊ ပိုးချည်မျှင်တို့ကို ပိုးထည်အစုဒ္ဒ သွင်းရှုရင်း ယူ၍ ယခုအခါ မွေ့ရာ၏ အဆာလုပ်ကြသည်။

အာသနဇ္ဇေ၀ ။ပေ။ အပ္ပဋိဂေ၀ကိတ်။ ။အင်းပျဉ် ထိုင်ခုံပေါ် ဝယ် ကလေး ငယ်ကို အဝတ်ဖြင့်ဖုံးရှိသိပ်ထားစဉ် ရဟန်းတပါး၏ မဆင်မခြင်ထိုင်မှုကြောင့် ကလေးသေသွား၏။ ထို့ကြောင့် "နု ဘိက္ခဝေ အပ္ပဋိဂေ၀ကိတ္တာ အာသနေ နိသီဒိတမ္ပိ၊ ယော နိသီဒေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ" ဟု ပညတ်တော်မူသည်။ တတိယ ပါရာဇိက။

ထို့ကြောင့် မိမိမလာမိက အခင်း ခင်းထားအပ်သော နေရာကို (ပါးပါး မဟုတ်ပဲ အပေါ်က ကြည့်လျှင် အထဲ၌ အရာ၀တ္ထု ရှိ-မရှိကို မသိနိုင်သော အ၀တ်ထူ၊ ကော်ဇော စသော အခင်းရှိသော နေရာကို) လက်ဖြင့်သုံးသပ်ပြီးမှ ထိုင်ရမည်။ မဟာ၀ပစ္စရီ အဋ္ဌကထာ၌ကား "အ၀တ်က ထူနေသော်လည်းအတွန့် မထင်လျှင် (အောက်၌ ဘာမျှမရှိကြောင်းသိသာသောကြောင့်) ဆင်ခြင်ဖွယ် မလို" ဟု ဆို၏။ အချုပ်မှာ—အောက်၌ တစုံတခုသော၀တ္ထု ရှိလိမ့်မည်ဟု သံသယ ရှိလောက်လျှင် စုံစမ်းပြီးမှ ထိုင်ပါ။ မိမိလာမှ ခင်းပေးသော နေရာ၊ အလျှင်ထိုင်နေသူရှိသော နေရာမျိုး၌ စုံစမ်းဖွယ်မလို ဟု—တတိယ ပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။

သမာနာသနိုကနိဒ္ဒေသ

သမာနာသနိုကော်ပိ စာတိ၊ "သမာနာသနိုကောပိစ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ ၏။ (နိုဒ္ဒေသော၊ နိုဒ္ဒေသကား—)

၁၉၅။ တိဝဿန္တရာနုညာတံ၊ ဘိက္ခူနမေကမာသနံ။
သတ္တာဝဿာတိဝေယျာ၊ ပဋ္ဌဝေသော နိသီဒိတုံ။

၁၉၅။ တိဝဿန္တရံ၂-ဝါတို့၏အကြားဖြစ်သော ဝါရှိသောရဟန်းနှင့်။ ဝါ၊ ၂=ဝါကြီး ၂-ဝါငယ်ရဟန်းနှင့်။ (သဟ၊အတူတကွ။) ဘိက္ခူနုံ၊ ၂-ပါး သော ရဟန်းတို့အား။ ဝါ၊ ၏။ ဧကမာသနုံ၊ ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်စ သော တနေ့ရုံထည်း၌ အတူတကွထိုင်ခြင်းကို။ အနုညာတံ၊ ခွင့်ပြုတော်မူ အပ်ပြီ။ (တတော ဧဝ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။) ပဋ္ဌဝေသော၊ ၅-ဝါရှိသော ရဟန်းသည်။ သတ္တာဝဿတိဝေယ်ဟိ၊ ၇-ဝါရှိသော သီတင်းကြီးနှင့် ၃-ဝါရှိသော ရဟန်းငယ်တို့နှင့်။ (သဟ၊ အတူတကွ။) နိသီဒိတုံ၊ တဝန်းကျင်ရုံတည်း၌ ထိုင် ခြင်းငှါ။ (လဘတိ၊ ရ၏။) (ဝိ ပါ ၄-၃၈၉၊ ဝိ ဋီ ၄-၈၇၆)

တိဝဿန္တရာ။ပေ။ဧကမာသနုံ။ ။တိဝဿာနုံ-၃-ဝါတို့၏၊အန္တရံ-အကြား တည်း၊ တိဝဿန္တရံ ၃-ဝါတို့၏အကြား၊တိဝဿန္တရံ ယဿာတိ တိဝဿန္တရော-၃-ဝါတို့၏ အကြားဖြစ်သော ဝါရှိသောရဟန်း၊ ဝါ၊ ၂-ဝါကြီး ၂-ဝါငယ် ရဟန်း၊ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တိဝဿန္တရေန သဟ နိသီဒိတုံ"ဟု စူဠဝဂ္ဂ-သေနာသနက္ခန္ဓကဌ၌ ခွင့်ပြုတော်မူသောကြောင့် ၂-ယောက်သာ ထိုင်လောက် သော နေရာ၌ ၂-ဝါကြီး ၂-ဝါငယ်ရဟန်းတို့ အတူတကွ ထိုင်ကောင်းသည်။ [တိဝဿန္တရံ၌ ဒုတိယာကို တတိယာဝိဘတ်၏ အနက်၌သက်၍ "သဟ"ကို ထည့်ပါ၍ဟုမှတ်ပါ။]

၁၉၆။ ဌပေတ္ဝာ ပဏ္ဍာကံ ဣတ္ထိံ၊ ဥဘတောဗ्ယဉ္ဇနံ မုနိ။
ဒီဃာဝသေန ဒုက္ခညှာသိ၊ သဗ္ဗေဟေဝ နိသီဒိတုံ။

၁၉၆။ ပဏ္ဍာကံ၊ နပုံးပဏ္ဍုက်ကိုရင်း။ ဣတ္ထိံ၊ မိန်းမကိုရင်း။ ဥဘတောဗ्ယဉ္ဇနံ၊ ဥဘတောဗ्ယည်းကိုရင်း။ ဌပေတ္ဝာ၊ လာ၍။ သဗ္ဗေဟေဝ၊ အလုံးစုံ၏သာ သမာနာဝသနိုက်, အသမာနာဝသနိုကပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် တကွသာ။ဒီဃာဝသေန၊ ရှည်သော နေရာ၌။ နိသီဒိတုံ၊ ထိုင်ခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ထိုင်ခွင့်ကို။ မုနိ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။ အနုညာသိ၊ ခွင့်ပြုတော်မူပြီ။(ဝိ ပါ ၄-၃-၃ ၂၀)

သဗ္ဗာဝေသာ။ပေ။နိသီဒိတုံ။ ။၂-ဝါကြီး ၂-ဝါငယ်နှင့် အတူတကွထိုင်ခွင့်ပြုပုံကို ထင်ရှားပြသော ဥပမာစကားတည်း။ ၅-ဝါရသော ရဟန်းသည် မိမိထက် ၂-ဝါကြီး၍ ၇-ဝါရသော ရဟန်းနှင့်ရင်း မိမိအောက် ၂-ဝါငယ်၍ ၃-ဝါရသော ရဟန်းနှင့်ရင်း အတူတကွ ထိုင်ကောင်းသည် ဟူလို။ဤစကားကို ဥပမာသဘောထား၍ ၄-ဝါရသော ရဟန်းသည် ၆-ဝါရသော ရဟန်းကြီး၊ ၂-ဝါရသော ရဟန်းငယ်နှင့် အတူထိုင်ကောင်း၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

ဌပေတ္ဝာ။ပေ။မုနိ။ ။ဘုရားရှင်သည် ဒီဃာဝသန ဖြစ်သော နေရာ၌ (ခုံတန်းလျားရှည်၌)"ပဏ္ဍုက်၊မိန်းမ၊ဥဘတောဗ्ယည်း ဤ၃-ယောက်မူတပါး အားလုံးသောရဟန်း ရှင်လူ တို့နှင့် အတူထိုင်ကောင်း၏"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူ၏။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဟောင်းဌ"သဗ္ဗေဟေဝ ၊ တိ အနုပသမ္ပန္နေဟိပိ-ရဟန်းကို မဆိုထားဘိ လူသာမဏေတို့နှင့် 'အတူလည်း"ဟု ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်ဌ"ကား "သဗ္ဗေဟေဝ ၊ တိ သမာနာဝသနိုက အသမာနာဝသနိုကေဟိ သဗ္ဗေဟေဝ"ဟု ဖွင့်၏။ ဤသို့ အဆိုကဲ့သော်လည်း အသမာနာဝသနိုကအရ ရဟန်းသာမစာ လူသာမဏေကိုပါ ယူနိုင်ရကား အဖွင့် ၂-မျိုးလုံး သဘောတူပင်တည်းဟုမှတ်ပါ။

ဃဏီပြုဖွယ်။ ။ဒီဃာဝသနဌာန် ပဏ္ဍုက၊ ဣတ္ထိ၊ ဥဘတောဗ्ယဉ္ဇနတို့နှင့်အတူ မထိုင်ရဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်၏။ အချို့သော မော်တော်ကား၊ မီးရထား၊သင်္ဘော တို့၌ ၃-ယောက်မက ထိုင်လောက်သောခုံတန်းလျားရှည်ပေါ် မိန်းမတို့နှင့်အတူ

၁၉၇။ အာနန္ဒံ ဒီဃာသနံ တိဏ္ဏံ၊ ယံ ပဟောတိ နိသီဒိတုံ။
မဉ္ဇကေ ဝါပိ ပိဋ္ဌေ ဝါ၊ ဒ္ဝိန္နံ လဘ္ဘ နိသီဒိတုံတိ။

၁၉၇။ ယံ၊ အကြင်နေရာသည်။ တိဏ္ဏံ၊ ၃-ပါးသော ရဟန်းတို့အား။ နိသီဒိတုံ၊ တနေရာတည်း၌ ထိုင်ခြင်းငှါ။ ပဟောတိ၊ လောက်၏။ တံ၊ ထို နေရာသည်။ အာနန္ဒ၊ အယုတ်ဆုံးဖြစ်သော။ ဝါ၊ အတိုဆုံးဖြစ်သော။ ဒီဃာ-သနံ၊ ဒီဃာသနမည်၏။ မဉ္ဇကေ ဝါပိ၊ညောင်စောင်း၌သော်၎င်း။ပိဋ္ဌေ ဝါ၊ အင်းပျဉ်၌သော်၎င်း။ ဒ္ဝိန္နံ၊ ရဟန်း ၂-ပါးတို့၏။ နိသီဒိတုံ၊ တနေရာတည်း၌ ထိုင်ခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ထိုင်ခွင့်ကို။ လဘ္ဘ၊ ရအပ်၏။....ဤတိ၊ သမာနာသ-နိုကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၃၂၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၇၆)

ထိုင်မိတတ်၏။ ထို ခုံတန်းလျားတွေသည် ရှေ့၍မရအောင် ကြမ်းပြင်နှင့်အတူ တွဲထားလျှင် "ဘူမိဂတိက-ကြမ်းပြင်နှင့်အလားတူ"ဟု သဘောထား၍ ထိုင်ကောင်းသည်ဟု ယူဆကြ၏။ကြမ်းပြင်နှင့်မတွဲပဲ ရှေ့ပြောင်း၍ ရကောင်းလျှင်ကား ဤ ဂါထာအတိုင်းပင် "မအပ်"ဟု မှတ်ပါ။ အချို့ခုတင်ကြီးမျိုးကို လည်း "ဘူမိဂတိက"ဟု ယူဆကြသည်။

အာနန္ဒံ။ပေ။နိသီဒိတုံ။ ။ရှေဂါထာ၌ "ဒီဃာသန ဟူသည် အဘယ်နေရာ မျိုးပါနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "အာနန္ဒ ။ပေ။ နိသီဒိတုံ"ဟု ဒီဃာသနသရုပ်ဖော်သည်။"အနည်းဆုံး ၃-ယောက်ထိုင်လောက်သော ခုံတန်း-လျားသည် ဒီဃာသန(ရှည်သောနေရာ)မည်၏"ဟူလို။ သေနာသနက္ခန္ဓကဋ္ဌ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ယံ တိဏ္ဏံ ပဟောတိ၊ တ္တောကံ ဒီဃာသနံ"ဟု မိန့်တော်မူအပ်သည်ကိုယူထားအပ်သော ဂါထာတည်း။"အနည်းဆုံး ၃-ယောက်ထိုင်လောက်သောနေရာ"ဟု ဆိုသဖြင့် "၄-ယောက် ၅-ယောက် စသည် ထိုင်လောက်သောနေရာလည်း ဒီဃာသနပင်"ဟု မှတ်ပါ။

မဉ္ဇကေ။ပေ။နိသီဒိတုံ။ ။ဒီဃာသနမဟုတ်သော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ် ထိုင်ခုံ၌ သမာနာသနိုကတို့ ၂-ယောက်ထက် ပို၍ ထိုင်သည့် အတွက် ကျိုး ပျက်ဘူးသောကြောင့် "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဒုဝဂ္ဂဿ(၂-ယောက်အစုအား) မဉ္ဇံ၊ ဒုဝဂ္ဂဿ ပိဋ္ဌိ"ဟု ၂-ယောက်သာထိုင်ဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူသည်။

အသံဝါသိကနိဒ္ဒေသ

အသံဝါသိကော စ၁တိ၊ "အသံဝါသိကော စ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသာ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာ၁း—)

၁၉၇။ ဥက္ခိတ္တောနုပသမ္ပန္နော၊ ဘိက္ခုနီ ဆိန္နမူလကော။
နာနာသံဝါသနိဿိမ-ဒ္ဋိဂတေဟာသသဏ္ဌိတာ။
ကောဒသ အာဘဗ္ဘာ စ၊ အသံဝါသာတိ ဒီပိတာ။

၁၉၇။ ဥက္ခိတ္တော၊ မစ္ဆန်, မရ, မကုခြင်းကြောင့် နှင်ထုတ်အပ်သော ဥက္ခိတ္တကရဟန်းကိုဝင်း။ အနုပသမ္ပန္နော၊ ရဟန်းမဟုတ်သော သိက္ခမာန်, သာမဏေ, သာမဏေမ, သိက္ခာချသူကိုဝင်း။ ဘိက္ခုနီ၊ ဘိက္ခုနီကိုဝင်း။ ဆိန္နမူလကော၊ ပြတ်သော အမြစ်ရင်းရှိသော ပါရာဇိက ကျသူကိုဝင်း။

မှတ်ချက်။ ။၂-ယောက် ဟူရာ၌ "ဒွေ သမာနာသနိကာ နိသီဒိတုံ လဗ္ဘန္တိ"ဟု ဋီကာတို့ဖွင့်ကြ၏။ ထိုအလို "၂-ဝါကြီး ၂-ဝါငယ် ရဟန်း ၂-ပါးသာ ညောင်စောင်းခုတင်, ဒီဃာသနမဟုတ်သော အင်းပျဉ်၊ ထိုင်ခုံပေါ်၌ အတူတကွ ထိုင်နိုင်၏"ဟု အဓိပ္ပါယ် ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် "မထေရ်ကြီးက ညောင်းညာပြေအောင် ဝတ်ဖြည့် ခံရသောအခါ ခုတင်ပေါ်၌ လူ၊ သာမဏော၊ ၂-ဝါအောက်ပို၍ ငယ်သောရဟန်းကို အတူထိုင်၍မခံကောင်း"ဟု သိသာ၏။ ထိုလူသာမဏော ရဟန်းတို့၏ ဝတ်ဖြည့် ခံလိုလျှင် ကြမ်းပြင်အခင်း ပေါ်၌သာ ခံရလိမ့်မည်။

ဥက္ခိတ္တောပေ။ ဒီပိတာ၁။ ။ပဌမ ပါရာဇိကပါဠိတော်ဝယ် အသံဝါသောပုဒ်၌ ဖွင့်ပြအပ်သော ကေကမ္မ၊ ကေဒ္ဒေသ၊ သမသိက္ခာကို "သံဝါသ"ဟု ဆိုလို၏။ (ကံအတူပြုခြင်း၊ ပါတိမောက်အတူ ရွတ်ဆိုခြင်း၊ သိက္ခာပုဒ်တို့ကို အတူကျင့်ခြင်း ဟူသော ထိုသံဝါသမရှိသူကို "အသံဝါသိက"ဟု ခေါ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျှားကား ဂါထာလာသည့်အတိုင်း ဥက္ခိတ္တက ၃-ယောက်၊ အနုပသမ္ပန္န (ရဟန်းမဟုတ်

နာနာသံ၀ါသနိဿိတဒ္ဓိတဝေဟာသသဒ္ဓိတာ၊ ဥက္ခိတ္တကရဟန်းသို့ အစဉ်လိုက်သော လဒ္ဓိနာနာသံ၀ါသကရဟန်း, သိမ်ပြိုင်ပဋ္ဌာတည်သော ရဟန်း, ကောင်းကင်ဌာတည်သော ရဟန်းတို့ကိုဋ္ဌင်း။ ကောဒသ၊ တကျိပ်တယောက် ကုန်သော။ အဘဗ္ဗာ စ၊ အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ်တို့ကိုဋ္ဌင်း။ အသံ၀ါသာတိ၊ အသံ၀ါသတို့ဟူ၍။ ၀ါ၊ သံ၀ါသမရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဟူ၍။ ဒိပိတာ၊ ပြီအပ်ကုန်ပြီ။ ... ဣတိ၊ အသံ၀ါသိကနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (စိ ပါ ၃-၄၄၀)

သော သိက္ခာမာန် သာမဏေ သာမဏေမ သိက္ခာချသူအားလုံး)၊ ဘိက္ခုနီ၊ ဆိန္နမူလက(သာသနာတော်၌ အမြစ်ပြတ်နေသော ပါရာဇိကကျလျက်လူ၀တ်မလဲသူ)၊ နာနာသံ၀ါသက (ဥက္ခိတ္တက ရဟန်းသို့ အစဉ်လိုက်သော လဒ္ဓိနာနာသံ၀ါသကပုဂ္ဂိုလ်)၊ နိဿီမဋ္ဌ(ကံပြုရာ သိမ်၏ပြင်ဘက် သီမန္တရိက်တို့၌နေသူ)၊ ကောင်းကင်ဌာ တည်နေသူ၊ [ထိုသူတို့သည် ဟတ္ထပါသ် စပ်အောင် နီးကပ်နေသော်လည်း(အသံ၀ါသိကတို့ပင်တည်း။] "ပဏ် ထေ ပက် ဆန်၊ ပဏ္ဍာနန်၊ ဒုသံ ဥဘောဗျည်း" ဟူသော အဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ် တကျိပ်တယောက် ဤအားလုံးကို အသံ၀ါသိက ပုဂ္ဂိုလ်မျှားဟု ဆိုရသည်။

အသံ၀ါသာ။ ။ဧတေသု ဟိ တိ၀ိဓေ ဥက္ခိတ္တကေ သတိ ဥပေါသထာဒိကံ ကမ္မံ ကရောန္တာဿ ပါစိတ္တိယံ၊ ဣတရေသု ဒုက္ကဋ်-ဌီကာသစ်၊ သပ္ပါဏကာ၀ဂ် ဥက္ခိတ္တသမ္ဘောဂသိက္ခာပုဒ်အရ ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ်နှင့်အတူ ကံပြုသော ရဟန်းမှာ ပါစိတ်အာပတ်သင့်သည်။ မဟာ၀ဂ္ဂ ဥပေါသထတက္ခန္ဓကဌ် "နှ ဘိက္ခ၀ေ ဘိက္ခုနိယာ နိဿ်န္ဒပရိသာယ ပါတိမောက္ခုဒ္ဒေသံ ဒဒေယျ"။ ပေ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ"ဟု ဆိုသောကြောင့်ဋ္ဌင်း "မဟာ၀ဂ္ဂစမ္မေယျကဌ်ခန္ဓကဌ် "အကမ္မံ နှ စ ကရဏီယံ"ဟု နှ-ဟူသော ပဋိသေ၀ဖြင့် တားမြစ်သောကြောင့်ဋ္ဌင်း ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်သည်။ ဌီကာဟော်ဘင်းဌ် နိဿီမဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်၊ ၀ေဟာသဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်အတူ ကံပြုလျှင် ကံပျက်သည်ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ ဆိုရာ၌ သူတို့က ဟတ္ထပါသ် အတွင်းဌ် ရောက်၍ သူတို့ပါမူ ဆိုင်ရာသံဃာပြည့်လျှင် ထိုကံ ပျက်သည်ဟုဌင်း၊ သူတို့က ဟတ္ထပါသ် စပ်နေသော်လည်း သိမ်ပြင်ဘက်ဌ် တည်သောကြောင့် သူတို့မပါပဲ ဆိုင်ရာ ကံ၏ သံဃာ ပြည့်စုံလျှင် ကံမပျက်ဟုဌင်း ခွဲခြားရ၍ မှတ်ပါ။

ကမ္ဘနိဒ္ဒေသ

ကမ္ပံ စသတိ၊ "ကမ္ပံ စ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား-)

၁၉၉။ ဝဂ္ဂေန အဓမ္မကမ္ပံ၊ သမဂ္ဂေန အဓမ္မိကံ။
ဝဂ္ဂေန ဓမ္မကမ္ပဉ္စ၊ သမဂ္ဂေန စ ဓမ္မိကံ။
စတ္ဘုတ္ထံယေဝ ဒီပေတိ၊ သေသကမ္မေသု ဒုက္ကဋံ။

၁၉၉။ ဝဂ္ဂေန၊ သိမ်ိတ္ဘင်းသံဃာမစုံသည့်အတွက် တချို့တဝက် သံဃာသည်။ (ကတံ၊ ပြုအပ်သော။) အဓမ္မကမ္ပံ၊ ဝိနည်းတရားတော်အား မလျော်သော ကံဝင်း။ တနည်း၊ ဝဂ္ဂေနအဓမ္မကမ္ပံ၊ ဝဂ္ဂအဓမ္မကံဝင်း။ သမဂ္ဂေန၊ သိမ်ိတ္ဘင်း သံဃာစုံသည့်အတွက်သမဂ္ဂသံဃာသည်။ (ကတံ၊ ပြုအပ်သော။) အဓမ္မိကံ၊ ဝိနည်းတရားတော်အား မလျော်သောကံဝင်း။ တနည်း၊ သမဂ္ဂေန အဓမ္မိကံ၊ သမဂ္ဂအဓမ္မကံဝင်း။ ဝဂ္ဂေန၊ သိမ်ိတ္ဘင်းသံဃာ မစုံသည့်အတွက်

ဝဂ္ဂေန။ပေ။ဓမ္မိကံ။ ။"စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ ကမ္မာနိ အဓမ္မေန ဝဂ္ဂကမ္မံ၊ အဓမ္မေန သမဂ္ဂကမ္မံ၊ ဓမ္မေန ဝဂ္ဂကမ္မံ၊ ဓမ္မေန သမဂ္ဂကမ္မံ" ဟူသော စမ္မေယျ-ကွန္ဓကမ္မ ယူအပ်သော ပါဠိတည်း။ [ဓမ္မော ယသ အတ္ထိတိ ဓမ္မိကံ-ဝိနည်း ပါဠိတော်ရှိသောကံ၊ ဓမ္မေန+ကတံ-ဝိနည်းပါဠိတော်ဓမ္မနှင့်ညီစွာ+ပြုအပ်သောကံ၊ ဓမ္မယ+အနုရူပံ ဓမ္မိကံ-ဝိနည်းပါဠိတော်အား လျော်သောကံ၊ နိ + ဓမ္မိကံ အဓမ္မိကံ-ဓမ္မိကမဟုတ်သောကံ။]

အဓမ္မကံ၊ ဓမ္မကံ။ ။ဥ ဒ္ဒေတိ ဒုတိယကံ၌ ဥ တ်တကြိမ်သာ ရှိတ်၍ ကမ္မဝါစာ မရှိတ်ပဲကံပြုလျှင် "အဓမ္မကံ" မည်၏။ "ဝိနည်းတော်နှင့်မလျော်သောကံ" ဟူလို။ ထိုအတူ ဥ ဒ္ဒေတိ ဒုတိယကံ၌ ဥ တ်ချည်း ၂-ကြိမ် ရှိတ်လျှင်ရင်း၊ ကမ္မဝါစာချည်း ၂-ကြိမ်ရှိတ်လျှင်ရင်း အဓမ္မကံပင်မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဝိနည်း ပါဠိတော် အတိုင်းမပြုအပ်သမျှကံကို "အဓမ္မကံ" ဟုချည်းမှတ်၍ဝိနည်းပါဠိတော်နှင့်အညီ

စာရှိုစာဝက် သံဃာသည်။ (ကတံ၊ ပြုအပ်သော။) ဓမ္မကမ္ဘဏ္ဍ၊ ဝိနည်းစာရုံး တော်အားလျှော်သောကံ၎င်း။ တနည်း၊ ဝဂ္ဂေနဓမ္မကမ္ဘဏ္ဍ၊ ဝဂ္ဂဓမ္မကံ၎င်း၊ သမဂ္ဂေန၊ သိမ်တွင်း သံဃာစုံသည့်အတွက် သမဂ္ဂဖြစ်သော သံဃာသည်။ (ကတံ၊ ပြုအပ်သော။) ဓမ္မိကဏ္ဍ၊ ဝိနည်းတရားတော်အား လျှော်သောကံ၎င်း။ တနည်း၊ သမဂ္ဂေနဓမ္မိကဏ္ဍ၊ သမဂ္ဂဓမ္မကံ၎င်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။ စတ္တာရိ၊ ၄-မျိုးကုန်သော။ ကမ္မာနိ၊ ကံတို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ တေသု၊ ထို ၄-မျိုးသောကံတို့တွင်။) စတုတ္ထံယောဝ၊ လေးခုမြောက်ဖြစ်သော သမဂ္ဂဓမ္မကံကိုသာ။ (ဘဂဝတာ၊ မြတ်စွာဘုရားသည်။) အနုညာတံ၊ ခွင့်ပြု တော်မူအပ်ပြီ။ သေသကမ္မေသု၊ ကြွင်းသောကံ ၃-မျိုးတို့၌။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၄၃၅-၇)

ပြုအပ်သောကံသည် ဓမ္မကံမည်၏ဟု မှတ်ပါ။ဥ တို့ကံ ဥ တို့စတုတ္ထကံတို့၌လည်း နည်းတူ။

ဝဂ္ဂကံ၊ သမဂ္ဂကံ။ ။စတုဝဂ္ဂသံဃာသည် ပြုထိုက်သောကံ၌ ၄-ပါးသော ရဟန်းတို့ အပြည့်အစုံမရောက်လာသော်၎င်း၊ တသိမ်တည်း၌ ဆန္ဒဆောင်ထိုက် သော ရဟန်းတို့၏ ဆန္ဒကို မဆောင်လျှင်၎င်း၊ ရောက်လာကြသော မျက် မှောက်သံဃာတို့တွင် တပါးပါးက ထိုကံကို သဘောမတူဟု တားမြစ်လျှင်၎င်း ဤ ၃-ပါးသောအကြောင်းတို့တွင် တပါးပါးသော အကြောင်းရှိလျှင် ဝဂ္ဂကံ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ မဖြစ်လျှင် သမဂ္ဂကံမည်၏။ [ဝဂ္ဂ-တသိမ်တည်း၌ မညီမညွတ်ပဲ တခုစီဖြစ်နေသောကံ၊ သမဂ္ဂ-တသိမ်တည်း၌ ညီညွတ်သောကံ။]

အဓမ္မေနဝဂ္ဂကံစသည်။ ။ထိုသို့ အဓမ္မလည်းဖြစ်၊ ဝဂ္ဂလည်းဖြစ်နေသော ကံသည် အဓမ္မေနဝဂ္ဂကံ မည်၏။ အဓမ္မကံဖြစ်၍ သံဃာအားလုံး ညီညွတ်လျှင် အဓမ္မေနသမဂ္ဂကံ မည်၏။ ဝိနည်းတော်နှင့် ညီညွတ်၍ ဓမ္မကံဖြစ်သော်လည်း သံဃာက မစုံမညီဖြစ်လျှင်၊ စုံညီသော်လည်း ကံကိုတားမြစ်လျှင် ဓမ္မေနဝဂ္ဂကံ ဖြစ်၏။ ဝိနည်းတော်နှင့်လည်းညီ၊ သံဃာအားလုံးလည်း စုံညီ၍ တားမြစ်မှု မရှိလျှင် ဓမ္မေနသမဂ္ဂကံ မည်၏။

၂၀၀။ စတုဝဂ္ဂေါ ဖဒ္ဓဝဂ္ဂေါ၊ ဒသဝိသတိဝဂ္ဂကော။
တိရေကဝိသတိဝဂ္ဂေါ၊ ပဌ သံဃာ ဝိဘာဝိတာ။

၂၀၀။ စတုဝဂ္ဂေါ၊ ၄-ပါးသော ရဟန်းတို့၏အစုဖြစ်သော သံဃာရင်း။ ပဌဝဂ္ဂေါ၊ ၅-ပါးသော ရဟန်းတို့၏ အစုဖြစ်သော သံဃာရင်း။ ဒသဝိသ-တိဝဂ္ဂကော၊ တကျိပ်သော ရဟန်းတို့၏ အစုဖြစ်သော သံဃာ, ၂-ကျိပ်သော ရဟန်းတို့၏ အစုဖြစ်သော သံဃာရင်း။ အဲတိရေကဝိသတိဝဂ္ဂေါ၊ ၂-ကျိပ်ထက်ပိုသော ရဟန်းတို့၏ အစုဖြစ်သောသံဃာရင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ပဌ၊ ၅-စုကုန်သော။ သံဃာ၊ သံဃာတို့ကို။ (ဘဂဝတာ၊ မြတ်စွာဘုရား သည်။) ဝိဘာဝိတာ၊ ထင်စွာပြတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (ဝိ ပါ ၃-၄၃၉၊ ကခ်ါ ၌ ၈၅-၆)

၂၀၁-၂။ စတုဝဂ္ဂေတ္ထ အဗ္ဘာနု-ပသမ္ဘဒါပဝါရဏာ။
ပဌဝဂ္ဂေါစ အဗ္ဘာနံ၊ မဇ္ဈဒေသုပသမ္ဘဒံ။
ဒသဝဂ္ဂေါ စ အဗ္ဘာနံ၊ ဌပေတ္ဝာ သဗ္ဗကမ္မိကော။
ဣတရော သဗ္ဗကမ္မေသု၊ ကမ္မပ္ပတ္တောတိ ဒီပိတော။

၂၀၁-၂။ တွေ့ဤ၅-စုသော သံဃာတို့တွင်။ စတုဝဂ္ဂေါ၊ စတုဝဂ္ဂသံဃာ သည်။ အဗ္ဘာနုပသမ္ပဒါပဝါရဏာ၊ အဗ္ဘာနကံ, ဥပသမ္ပဒါကံ, ပဝါရဏာ

စတု။ပေ။ဝိဘာဝိတာ။ ။"ပဌ သံဃာ စတုဝဂ္ဂေါ ဘိက္ခုသံဃော။ပေ။ အတိရေကဝိသတိဝဂ္ဂေါ ဘိက္ခုသံဃော"ဟူသော စမ္ပေယျကွန္ဒက ပါဠိတော်မှ ယူအပ်သော ဂါထာတည်း။ ၄-ပါးအစုအဝေးရှိသော (၄-ပါး စုံစုံညီညီ ရောက်မှ ကံအထမြောက်သော) သံဃာသည် စတုဝဂ္ဂဘိက္ခုသံဃာ မည်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သိပါ။

စတုဝဂ္ဂတ္ထ။ ။စတုဝဂ္ဂသံဃာသည်အဗ္ဘာနကံကိုင်း၊ဥပသမ္ပဒါကံကိုင်း ပဝါရဏာကံကိုင်း ချန်ထား၍ ထိုကံတို့မှ တပါးသော အခြားကံတို့၌ ကံအား လျောက်ပတ်ကုန်၏။ "ထို အခြားကံတို့ကို ပြုရာ၌ အထမြောက်ကုန်၏"ဟူလို။

ကံတို့ကို။ ဌပေတ္တာ၊ ထားရ၍ သမ္ဘကမ္မိကော၊ အလုံးစုံသော ကံအား လျှောက်ပတ်၏။ ပဋ္ဌဝေ္ဂါ စ၊ ပဋ္ဌဝဂ္ဂသံဃာသည်လည်း။ အဗ္ဘာနံ၊အဗ္ဘာန ကံကိုဝင်း။ မဏ္ဍဒေသ၊ မဏ္ဍိမဒေသဠ်။ ဥပသမ္ပဒံ၊ ဥပသမ္ပဒါကံကိုဝင်း။ ဌပေတ္တာ၊ ထားရ၍ သမ္ဘကမ္မိကော၊ အလုံးစုံသော ကံအား လျှောက်ပတ်၏။ ဒသဝေ္ဂါ စ၊ ဒသဝဂ္ဂသံဃာသည်လည်း။ အဗ္ဘာနံ၊ အဗ္ဘာနကံကို။ ဌပေတ္တာ၊ ထားရ၍။ သမ္ဘကမ္မိကော၊ အလုံးစုံသော ကံအား လျှောက်ပတ်၏။ ဣတရော၊ ဆိုအပ်ပြီးသော သံဃာတို့မှ တပါးသော ဝိသတိဝဂ္ဂသံဃာ, အတိရေကဝိသတိဝဂ္ဂသံဃာသည်။ သမ္ဘကမ္မေသု၊ အလုံးစုံသောကံတို့ဠ်။ ကမ္မပ္ပတ္တော၊ ကံအားလျှောက်ပတ်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒီပိတော၊ ပြတော်မူအပ်ပြီ။ (ဝိ ပါ ၃-၄၃၉၊ ကခ်ါ ၆ ၇၅-၆)

မှန်၏-အဗ္ဘာနကံ၌ အနည်းဆုံး သံဃာ ၂၀-ရှိရသည်။ "ယတ္ထ သိယာ ဝိသ-တိဂဏော ဘိက္ခုသံဃော" စသည်ကို သတိပြုပါ။ ပစ္စန္တိမဒေသဝယ် ၅-ပါး ပြည့်မှ ဥပသမ္ပဒကံဆောင်နိုင်၏။ ဘာဒုကြောင့်နည်း-တပါးက ကမ္မဝါစာရှတ်ပြသောအခါ "သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော" ဟု ၄-ပါးသံဃာကိုနှားထောင်ဖို့ရန် တိုက်တွန်းရသောကြောင့်တည်း။ ပဝါရဏာကံလည်း အနည်းဆုံး ၅-ပါးရှိမှ သံဃပဝါရဏာ ဖြစ်သည်။ ဘာဒုကြောင့်နည်း—တပါးက ဖိတ်သောအခါ "သံဃံ ဘန္တေ ပဝါရေမိ" ဟု သံဃာကို ဖိတ်ရသောကြောင့်တည်း။ ပဋ္ဌဝဂ္ဂ-သံဃာစသည်တို့ဠ်လည်းနည်းတူ၊ ပဋ္ဌဝဂ္ဂသံဃာသည်မဏ္ဍိမဒေသ၌သာဥပသမ္ပဒကံကို မပြုနိုင်။ မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့ ပစ္စန္တိမ်ဒေသ၌ ပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် "မဏ္ဍဒေ-သုပသမ္ပဒံ ဌပေတ္တာ" ဟု ဆိုသည်။]

၂၀၃။ စတုဝဂ္ဂေန ကတ္တမ္ဘေ၊ စတ္တာရော ပကတတ္တကာ။
ကမ္မပ္ပတ္တာ ပရေ ဆန္ဒာ-ရဟာ သေသေ ပျယံ နယော။

၂၀၃။ စတုဝဂ္ဂေန၊ စတုဝဂ္ဂသံဃာသည်။ ကတ္တမ္ဘေ၊ ပြုထိုက်သောကံ၌။ စတ္တာရော၊ ၄-ပါးကုန်သော။ ပကတတ္တကာ၊ ပင်ကိုယ်သဘောဖြစ်သော သီလရှိသော ရဟန်းတို့သည်။ ကမ္မပ္ပတ္တာ၊ ကံအားလျောက်ပတ်ကုန်၏။ အပရေ၊ ၄-ပါးမှ တပါး အခြားသော တသိမ်တည်း၌နေသော ရဟန်းတို့သည်။ ဆန္ဒာရဟာ၊ ဆန္ဒထိုက်ကုန်၏။ သေသေပိ၊ ကြွင်းသော ပဉ္စဝဂ္ဂ ကတ္တမ္ဘစသောကံ၌လည်း။ အယံ နယော၊ ဤနည်းပင်တည်း။ (ဝိ ပါ ၅-၃၀၁-၄၊ ဝိ ဋ ၄-၂၄၉)

စတုဝဂ္ဂေန ။ပေ။ တ္တကာ။ ။"ပကတတ္တ"ဟူသည် ပါရာဇိကကျသူလည်း မဟုတ်သော ဥက္ခိတ္တက ၃-ယောက်လည်း မဟုတ်သော လဒ္ဓိနာနာသံဝါသကလည်း မဟုတ်သော ပင်ကိုယ်သီလ၌တည်သော ရဟန်းတည်း။ ရဟန်းဖြစ်စတုန်းက နှစ်ရာ့နှစ်ဆယ်ခုနှစ်သွယ်၊ သို့မဟုတ် ကုဋေကိုးထောင်ကျော်သီလကို "ပ+ကတ+အတ္တ"ဟု ဆိုသည်။ ဤနေရာ၌ကား ပါရာဇိက မကျလျှင်ရင်း၊ ဥက္ခိတ္တက မဟုတ်လျှင်ရင်း၊ လဒ္ဓိနာနာသံဝါသက မဟုတ်လျှင်ရင်း "ပင်ကိုယ်သဘောရှိသောရဟန်း"ဟု ဆိုနိုင်သည်။ [ဝစနတ္ထ—ပကတော+သဘာဝ-ဘူတော အတ္တာ အသာတိ ပကတတ္တော၊ အသ-ထိုရဟန်း၏၊ ပကတော—အစပဋမ ပြုအပ်ပြီးသော (ရဟန်း ဖြစ်စတုန်းကအတိုင်းဖြစ်သော)၊ အတ္တာ—သဘောသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပကတတ္တော-ပကတတ္တ မည်၏။ [သဘာဝဘူတောသည် အတ္တာ၏ အနက်ဖွင့်တည်း။]—ကခ်ီဋီကာသစ်သံဃာ-ဒီသိသ်နိုဂုံး။ ဤဋီကာသစ်၌လည်း "ပကတော တကောယေဝ ကမ္မေသု အဝိကတော (ကင်းအောင်မပြုအပ်သော) အတ္တာ ယေသံ တေတိ ပကတတ္တ-ကာ"တု ဆိုသည်။ [ပကတိ+အတ္တာဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ "ပကတိယာ+ဋ္ဌတော အတ္တာ ယဿာတိ ပကတတ္တော"ဟုလည်း ပြုကြ၏။ "ပင်ကိုယ်အားဖြင့်တည်သော သဘောရှိသောရဟန်း"ဟူလို။]

၂၀၄။ စတုဝဏ္ဏာ ဒီကတ္တာ ပ္ပ၊ အသံ၀ါ သကမ္မာ ရဟ-
ဂ ရ ကမ္ဘဋ္ဌသ္ဌ ညတရံ၊ ကတ္ဘာ နု ဂ ဏာ ပ္ပ ရကံ။
ပ ရိ ၀ါ သာ ဒီကံ ကမ္မံ၊ ကတံ ကုပ္ပ ဥ ဒုက္ကဋံ။

၂၀၄။ စတုဝဏ္ဏာ ဒီကတ္တာ ပ္ပ၊ စတုဝဏ္ဏ အစ ရှိ သော သံ သာ သည် ပြု ထိုက် သော။ ပ ရိ ၀ါ သာ ဒီကံ၊ ပ ရိ ၀ါ သ် အစ ရှိ သော။ ကမ္မံ၊ ကံ သည်။ ၀ါ၊ ကံ ကို။ အသံ-

---

ကမ္မပ္ပတ္တာ။ ။ကမ္မံ–ဆိုင်ရာကံသို့+ပတ္တာ–ရောက်သော ရဟန်းတို့တည်း၊ ကမ္မပ္ပတ္တာ-ဆိုင်ရာကံသို့ ရောက်သောရဟန်းတို့၊ ဤသို့ သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏။ အဓိပ္ပါယ် အားဖြင့်ကား "ဆိုင်ရာကံအား လျှောက်ပတ်၏" ဟု ဆိုလိုသည်။ [ကမ္မပ္ပတ္တောတိ ကမ္မံ+ပတ္တော၊ ကမ္မယုတ္တော ကမ္မာရဟော၊–မဟာ၀ဂ္ဂ စမ္ပေယျက္ခန္ဓက အဋ္ဌ-ကထာ။] ဆိုလိုရင်းကား–ရဟန်း ၄-ပါး ပြုထိုက်သော ဥပုသ်ကံ စသည်ဌာ-ထိ ၄-ပါးလုံး ပကတတ်ချည်းဖြစ်၍ တသိမ်တည်းဌာ အချင်းချင်း ဟတ္ထပါသ်-ကို မစွန့်ပဲ တည်ကြသောကြောင့် ကမ္မပ္ပတ္တ (ထိုကံအား လျှောက်ပတ်သော) ပုဂ္ဂိုလ်များဖြစ်ကြသည်–ဟူလို။

အပရေ ဆန္ဒာရဟာ။ ။ထိုသို့ တည်ပြီးသော ၄-ပါးမှတပါး အခြားသော ပကတတ် ရဟန်းတို့သည် (တသိမ်တည်းဌာ ရှိသော်လည်း ဂိလာန စသည်ဖြစ်-သောကြောင့် ဟတ္ထပါသ်ရောက်အောင် မလာနိုင်လျှင်) ဆန္ဒဆောင်ထိုက်-သော်ရဟန်းများဖြစ်ကြသည် ဟူလို။ ထို့ကြောင့် ထိုသူတို့၏ဆန္ဒကိုဆောင်ပြီးမှ ကံပြုနိုင်သည်။

သေသေပျယံနယော။ ။ပဋ္ဌ၀ဏ္ဏကတ္တာမှကံ စသည်ဌာလည်း ပကတတ် ဖြစ်-သော ရဟန်း ၅-ပါး စသည်တို့ ရောက်ရှိခြင်း၊ တသိမ်တည်းဌာ တည်သော မလာနိုင်သော ပကတတ် ရဟန်းတို့၏ ဆန္ဒဆောင်ထိုက်သူများ ဖြစ်ခြင်းတို့ဌာ-လည်း နည်းတူ။

အသံ၀ါ သ။ ပေ။ ဂ ဏာ ပ္ပ ရကံ။ ။ကံပျက်ခြင်း၏ အကြောင်းတို့သည် ကံပြု-ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော ၀တ္ထု၊ ဥ တ်၊ ကမ္မ၀ါစာ၊ သိမ်၊ ပရိသတ်အားဖြင့် ၅-ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် ပရိသတ်ကြောင့် ကံပျက်နိုင်ပုံကို ပြလိုမှ ဤဂါထာကို

ဝါသကမ္မာရဟာဂရုကဌေသု၊ သံဝါသမရှိသောရဟန်း, ကံထိုက်သောရဟန်း, ဂရုကအာပတ်ဌာဏ်သော ဒဏ်သားရဟန်းတို့တွင်။ အညတရံ၊ တပါးပါး ကို။ ဂဏပူရကံ၊ ဂိုဏ်းကို ပြည့်စေတတ်သူကို။ ကတ္တာနု၊ ပြု၍။ ကတံ၊ ပြုအပ်သည်။ (သမာနံ၊ ဖြစ်လသော်။) ကုပ္ပဋ္ဌ၊ ပျက်လည်း ပျက်၏။ ဒုက္ကဋံ စ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်လည်း သင့်၏။(ဝိ ၀ါ ၃-၄၄၀)

ဆိုသည်။ အသံဝါသ-ဟူသည် "ဥက္ခိတ္တာနုပသမ္ပန္နဿ" စသည်ဖြင့် အသံဝါသိတ-နိဒ္ဒေသ၌ ပြအပ်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။

အသံဝါသဂဏပူရကံ။ ။ထိုအသံဝါသ တယောက်ယောက်ကို (စတုဝဂ္ဂ-ကရဏီယကံဖြစ်လျှင် ထိုသူနှင့်တကွ) ၄-ပါးပြည့်အောင်ပြု၍ (ပဉ္စဝဂ္ဂကရဏီ-ယကံဖြစ်လျှင် ထိုသူနှင့်တကွ) ၅-ပါးပြည့်အောင်ပြု၍ ကံပြုလျှင် ထိုကံပျက်၏။ ကံပြုသူတို့မှာလည်းဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဒသဝဂ္ဂကရဏီယ၊ ဝိသတိဝဂ္ဂကရဏီယကံတို့၌ ထိုသူ၏ဂဏပူရက(ဂိုဏ်းပြည့်စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်) ဖြစ်ပုံကို သိပါ။

ကမ္မာရဟစသည်။ ။ပရိဝါသ်ပေးကြောင်းကံ၌ ပရိဝါသ်နေမည့်ရဟန်း သည် ကမ္မာရဟ (ကံပြုထိုက်သူ) ဖြစ်၏။ ဤသို့ ကမ္မာရဟပုဂ္ဂိုလ်ကို ၄-ပါး ဂိုဏ်း ပြည့်အောင်ဖြည့်၍ ကံပြုလျှင် ကံပျက်၏။ ဂရုကအာပတ်၌ တည်၍ ပရိဝါသ်နေဆဲဖြစ်သူကို ဂိုဏ်းပြည့်အောင်ဖြည့်လျှင်လည်း ကံပျက်၏။ပရိဝါသ် နေဆဲမဟုတ်ပဲ ပရိဝါသ်ချထားလျှင်ကား ပကတတ်ပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သောကြောင့် ကံမပျက်။ ဒီကာတို့၌ ရှေ ၄-ပါဒဝယ် အောက်ပါအတိုင်း ပါဠိရှိ၏။

စတုဝဂ္ဂါဒိကတ္တာပို့၊ အသံဝါသဂဏပူရံ။
ကမ္မာရဟဂဏပူရံ၊ ဂရုကဋ္ဌဂဏပူရံ။

၂၀၅။ အဓမ္မကမ္မံ ဝါရေယျ၊ အန္တရုယေ ဒုဝေ တယော။
ဒိဋ္ဌာဝိမေကောဝိဋ္ဌာနံ၊ ဝါရေန္တော တတော၊ ဝိကာ။

၂၀၅။ အမေ့မကမ့်ံ၊ အမေ့မကံ်ကို။ ဂါရေယျ၊ အန္တရာယ်မရှိလျှင် တားမြစ်ရာ၏။ အန္တရာယေ၊ အသက်၏အန္တရာယ်, ပြဟ္မစရိယ၏အန္တရာယ်သည်။ (သတိ၊ ရှိလသော်။) ဒုဝေ၊ ၂-ပါးသော ရဟန်းတို့သည်ရင်း။ တယော၊ ၃-ပါးသော ရဟန်းတို့သည်ရင်း။ ဒိဋ္ဌိ ၊ ငါမနှစ်သက်ဟူသော အယူကို။ အာဝိ၊ ထင်စွာ။ (ကရေယျုံ၊ အချင်းချင်းပြုကုန်ရာ၏။)ကော၊ တပါး တည်းဖြစ်မူ။ အဓိဋ္ဌာနံ၊ ငါမနှစ်သက်ဟူသော ဓိဋ္ဌာန်မှုကို။ (ကရေယျ၊ ပြုရာ၏။) တတော၊ ထို ၃-ပါးထက်။ အဓိကာ၊ ပိုလွန်သော ရဟန်းတို့သည်။ ဝါရေန္တော၊ တားမြစ်ကြရမည်သာ။ (ဝိ ပါ ၃-၁၅၄-၅)

အဓမ္မကမ့်ံ ဝါရေယျ။ ။အဓမ္မကံ်ပြုနေလျှင် (မိမိတို့မှာလည်း အသက်ကို ရန်ရှာမည့်အန္တရာယ်၊ ပြဟ္မစရိယာကို ပျက်အောင် ဖျက်မည့်အန္တရာယ် တမျိုးမျိုး မရှိလျှင်) ထိုကံ်ကို မိမိတို့သဘောမတူကြောင်း အတိအလင်း ပြောပြ၍ တားမြစ်ကြရမည်။

အန္တရာယေ ဒုဝေ တယောဒိဋ္ဌာဝိ ။ ။ထိုကံ်ပြုသော သံဃာတွင် မိမိတို့ဘက်၌ ၃-ပါးသာရှိ၍ အသက်အန္တရာယ်၊ ပြဟ္မစရိယ အန္တရာယ်ရှိမည်ထင်လျှင် "ဤကံ်ကို တပည့်တော် သဘောမတူပါ။ တပည့်တော်လည်း သဘောမတူပါ" ဟု ခတ်တိုးတိုးပင် မိမိတို့ အချင်းချင်း အယူကို ထင်စွာပြုရမည်။

ကော အဓိဋ္ဌာနံ။ ။ထင်စွာပြုဖို့ရန် သဘောတူမရှိပဲ တပါးတည်းသာ ဖြစ်လျှင် "ငါတော့ သဘောမတူ" ဟု စိတ်၌ ဆောက်တည်လိုက်ရ ဓိဋ္ဌာန်လိုက်ရမည်။ ဤသို့ အာဝီကရဏအမှု၊ ဓိဋ္ဌာန်မှုကိုပြုလျှင် အာပတ်မသင့်တော့။

မှတ်ချက်။ ။ဤဂါထာသည် "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စတူဟိ ပဉ္စဟိ ပဋ္ဌိဏ္ဏောသိတုံ (၄-ပါး ၅-ပါးရှိလျှင် တားမြစ်ခြင်းငှါ)၊ ဒ္ဝိဟိ တိဟိ ဒိဋ္ဌိ အာဝီကာတုံ၊ ကေန အဓိဋ္ဌာတုံ "နမေတံ ခမတိတိ-ဤ ကံ်သည် ငါ့အား

၂၀၆။ ကမ္မာရဟာ အသံဝါသာ၊ ခိတ္တစိတ္တဒုခဋ္ဌိတာ။
ဧတေသံ သံဃမဇ္ဈမ္ဠိ၊ ပဋ္ဌိကွေပေါ နု ရူဟတိ။

၂၀၆။ ကမ္မာရဟာ၊ လံထိုက်သောရဟန်းတို့ဝင်း။အသံဝါသာ၊သံဝါသ မရှိသော ရဟန်းတို့ဝင်း။ ခိတ္တစိတ္တဒုခဋ္ဌိတာ၊ ပျံ့လွင့်သော စိတ်ရှိသော ရဟန်း, ဒုက္ခဝေဒနာ လွန်စွာနှိပ်စက်အပ်သော ရဟန်းတို့ဝင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) ဧတေသံ၊ ဤရဟန်းတို့၏။ သံဃမဇ္ဈမ္ဠိ၊ သံဃာ့အလယ်၌။ ပဋ္ဌိကွေ-ပေါ၊ တားမြစ်ခြင်းသည်။ နု ရူဟတိ၊ မတက်ရောက်။ ဝါ၊ အထမမြောက်။ (ဝိ ပါ ၃-၄၄၃၊ ဝိ ဋ ၃-၄၂၈)

၂၀۷။ ပကတတ္တောကသိမဋ္ဌ-သမသံဝါသဘိက္ခုနော။
အာရောစေန္တသန္တမသော-နန္တရသာပိ ရူဟတိ။

၂၀۷။ ပကတတ္တောက သိမဋ္ဌသမသံဝါသဘိက္ခုနော၊ပကတတ်လည်းဖြစ်သော, တသိမ်တည်း၌လည်းတည်သော, တူသောသံဝါသရှိလည်း ရှိသော ရဟန်း၏။ ဝါ၊ ပကတတ်လည်းဖြစ်သော, တသိမ်တည်း၌လည်းတည်သော

မနုစ်သက်ဟူ၍ အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၎ါ"ဟူသော မဟာဝဂ္ဂ ဥပေါသထကွန်ရက ပါဠိ တော်ကိုမှီးသော ဂါထာတည်း။

ကမ္မာရဟာ။ပေ။နု ရူဟတိ။ ။ကံပြုထိုက်သူ၊ ဥက္ခိတ္တစသော အသံဝါ-သိက၊ ပျံ့လွင့်စိတ်ရှိသော ရှုံးသောရဟန်း၊ ဒုက္ခဝေဒနာ အပြင်းအထန် အနှိပ်စက်ခံနေရသော (ကယောင်ကတမ်း ပြောနေသော) ရဟန်း ဤ ရဟန်းတို့က သံဃအလယ်၌ ကံကိုတားမြစ်သော်လည်းအထမမြောက်။"သူတို့၏ တားမြစ်မှုကြောင့် ကံမပျက်"ဟူလို။

ပကတတ္တောက။ပေ။ရူဟတိ။ ။တသိမ်တည်း၌တည်သော၊ (ကံကြီးကံငယ် ပြုနိုင်သော)သမာနသံဝါသကလည်းဖြစ်သော ပကတတ်ရဟန်းက"ဤကံသည် ကပည်တော်အား မနုစ်သက်"ဟု တားမြစ်လျှင် သံဃာအားလုံးအား မပြော

ဟူသော သံဝါသလည်းရှိသော ရဟန်းသည်။ အန္တမသော၊ အောက်ထစ်ဆုံး အားဖြင့်။ အနုန္တရဿာပိ၊ မိမိ၏ အခြားမဲ့ရဟန်းအားလည်း။ အာရောစေ-န္တိယ၊ မိမိ မနှစ်သက်ကြောင်းကို ပြောလေသော်။ (ပဋ္ဌိကွေပေါ်၊ တားမြစ်ခြင်းသည်။) ရှုဟတိ၊ တက်ရောက်၏။ ဝါ၊ အထမြောက်၏။ (၁-ဝိ ပါ ၃-၄၄၃၊ ဝိ ဋ ၃-၄၂၀)

၂၀၇။ ကောပေတုံ ဓမ္မိကံ ကမ္မံ၊ ပဋ္ဌိက္ကောသေယျ သမ္မုခါ။
တိရောက္ခာ ကာယသာမဂ္ဂိံ၊ ဆန္ဒံ နော ဒေယျ ဒုက္ကဋန္တိ။

၂၀၇။ ဓမ္မိကံ၊ တရားနှင့်ယှဉ်သော၊ ကမ္မံ၊ ကံကို။ ကောပေတုံ၊ ပျက်စေခြင်းငှါ။ သမ္မုခါ၊ မျက်မှောက်၌။ ပဋ္ဌိက္ကောသေယျ၊ တားမြစ်အံ့။ တိရော-က္ခာ၊ မျက်ကွယ်၌။ ကာယသာမဂ္ဂိံ၊ ကိုယ်၏ ညီညွတ်ခြင်းကို သော်၎င်း။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကို သော်၎င်း။ နော ဒေယျ၊ မပေးအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာဖတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။....ဣတိ၊ ကမ္မနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။

စေကာမူ ကံပြုခိုက်၌ အခြားမဲ့ ရဟန်းတပါးအား ပြောလျှင်ပင် ထိုကံကို တားမြစ်ခြင်းကိစ္စ အထမြောက်၏။

မှတ်ချက်။ ။"ဘိက္ခုဿ ဘိက္ခဝေ ပကတတ္တဿ သမာနသံဝါသကဿ သမာနသီမာယံ ဋ္ဌိတဿ အန္တမသော အာနုန္တရိကဿာပိ ဘိက္ခုနော ဝိညာ-ပေန္တိယ (သိစေသော၊ သိအောင်ပြောသော) သံဃမဇ္ဈေ ပဋ္ဌိက္ကောသနာ ရှုဟတိ"ဟူသော စမ္ပေယျကွန္ဒက ပါဠိတော်ကိုမှီသော ဂါထာတည်း။

ကောပေတုံ ။ပေ။ ဒုက္ကဋံ။ ။ဝိနည်းတရားတော်နှင့်လျော်စွာ ပြုအပ်သော ဓမ္မကံကို ထိုကံပြုရာတွင်ပါဝင်၍ မျက်မှောက်ဖြစ်သော ရဟန်းကတားမြစ်လျှင်ရင်း၊ မျက်ကွယ်၌ ကိုယ်အားဖြင့် ညီညွတ်ကြောင်း ကာယသာမဂ္ဂိကိုပေးသော အားဖြင့် ဟတ္ထပါသ်သို့ မလာလျှင်ရင်း၊ သို့မဟုတ် စိတ္တသာမဂ္ဂိဖြစ်ဖို့ရန် ဆန္ဒ မပေးလျှင်ရင်း ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။

မိစ္ဆာဇီဝ၀ိဝဇ္ဇနာနိဒ္ဒေသ

မိစ္ဆာဇီဝ၀ိဝဇ္ဇနာတိ၊ "မိစ္ဆာဇီဝ၀ိဝဇ္ဇနာ" ဟူသောဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား-)

၂၀၉။ ဒါရံ ဝေဠုံ ဖလံ ပုပ္ဖံ၊ စုဏ္ဏံ နှာနမုဒကံ။
မတ္တိကာဒန္တကဋ္ဌာဒိ၊ နဒေ ကုလသင်္ဂဟာ။

၂၀၉။ ဒါရံ၊သစ်သားကိုဝင်း။ဝေဠုံ၊ဝါးကိုဝင်း။ ဖလံ၊အသီးကိုဝင်း။ ပုပ္ဖံ၊ ပန်းကိုဝင်း။ စုဏ္ဏံ၊ ကုက္ကိုမှုန့်စသော အမှုန့်ကိုဝင်း။ ဝါ၊ ရေချိုးဆပ်ပြာ

မိစ္ဆာဇီဝ၀ိဝဇ္ဇနာ။ ။အာဇီဝန္တိ ဇေတေနာတိ အာဇီဝေါ၊ ဇေတေန—ဤသစ်သားပေးခြင်းစသောကာယပယောဂ· ဝစီပယောဂဖြင့်၊အာဇီဝန္တိ-အသက်မွေးကြကုန်၏၊ ဤတိ-ထိုသို့ အသက်မွေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုသစ်သားပေးခြင်းစသော ကာယပယောဂ- ဝစီပယောဂသည်၊ အာဇီဝေါ-အာဇီဝ မည်၏၊ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ "တေံ-ဤ လုံ့လဝီရိယသို့၊ အာဂမ္မ-ရောက်၍၊ (တေံ အာဂမ္မ-ဤဝီရိယကို အကြောင်းပြု၍၊) ဇီဝန္တိ အသက်မွေးရကုန်၏၊ ဤတိ အာဇီဝေါ" ဟု ပြု၍ ဝီရိယကို အရဂကာက်၏။ "ဤဝီရိယကို အကြောင်းပြု၍" ဟု ဆိုလျှင် "ဤဝီရိယကြောင့်" ဟု ဟိတ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ကရဏသာဓ်လည်း ပြုနိုင်သည်။]

မိစ္ဆာ-မမှန်သော+အာဇီဝေါ-အသက်မွေးကြောင်းပယောဂတည်း၊မိစ္ဆာ-ဇီဝေါ-မမှန်သော အသက်မွေး၀မ်းကြောင်း ပယောဂ၊ ဤဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ ရဟန်းကောင်းတို့အတွက် မမှန်သော(မလုပ်ကောင်းသော)သစ်သားပေးခြင်း ဝါးပေးခြင်းစသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု ပယောဂသည် (မိစ္ဆာ၀ါယာမသည်) မိစ္ဆာဇီ၀မည်၏။ ထိုမိစ္ဆာဇီ၀မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း(ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း) ဝိရတိသည် မိစ္ဆာဇီ၀ဝိ၀ဇ္ဇနာ မည်၏။

ဒါရုပေ။နဒေ။ ။ဗျာနဝိဘင်းပါဠိတော်၌လာသောပါဠိမှယူအပ်သော ဂါထာတည်း။ထိုပါဠိတော်၏အဋ္ဌကထာ၌ ဒါရုနေရာ၀ယ်ရှုကွ(အိမ်ဆောက်ဖို

မှန်ကိုရင်း။ နှာနုမုခေါ၀ကံ၊ချိုးရေ မျက်နှာသစ်ရေကိုရင်း။မတ္တိကာဒန္ဓာ-ဌာဒီ၊ မြေညက် တံပူ အစရှိသည်ကိုရင်း။ ကုလသင်္ဂဟာ၊အမျိုး ၄-ပါးကို ချီးမြှောက်ခြင်းအားဖြင့်။ နု ဒဒေ၊ မပေးရာ။ (အဘိပါ ၂-၂၅၅၊ အဘိ ဋီ-၂ ၃၂၀-၄၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၂၂-၉၊ ခု ပါ ရ=၃၉၆)

သစ်သား)ဟု လာ၏။ ထိုတွင် စုဏ္ဏဟူသည် သီရိသစုဏ္ဏ (ကုက္ကို့အခေါက်မှုန့်) ကာသာ၀(ဖန်ရည်ဆိုးစရာဖြစ်သော သစ်ခေါက်၏အမှုန့်)စသောအမှုန့်တည်း။ ဋီကာသစ်၌ "ရေချိုးဖို့ရန်အမှုန့်"ဟု ဖွင့်၏။ သို့သော် ရေချိုးဖို့သာမက မျက်နှာစသည်၌ အသွေးအသား ကြည်လင်အောင်လည်း လိမ်းရသည်။

မတ္တိကာ အဋ္ဌကထာ။ ။စုဏ္ဏမက္ခိတန္တိ သာသပကဏ္ဏေန (မုန်ညင်းမှုန့်ဖြင့်) မုခပိဋ္ဌကာဒီနိ(မျက်နှာ၌ပေါက်သော ဝက်ခြံစသည်တို့ကို)နီဟရိတ္မာ(ပယ်ရှားရ)လောဏမတ္တိကာယ (ဆားဖြင့်ရောစပ်သော မြေညက်ဖြင့်) ဒုဋ္ဌလောဟိတံ ဝိလိယာပေတ္မာ(မကောင်းသောသွေးကိုကြေစေ၍)တိလပိဋ္ဌေန(နှမ်းမှုန့်ညက်ဖြင့်) လောဟိတံ ပသာဒေတ္မာ (သွေးကိုကြည်စေ၍) ဟလိဒ္ဒိယာ ဝဏ္ဏံ သမ္ပါဒေတ္မာ (နန္ဒင်းဖြင့် လှပသော၁အဆင်းကို ပြီးစေ၍) စုဏ္ဏကဂဏ္ဌိကာယ (ကြိတ်အပ်သော အမှုန့်တို့၏ အတုံးဖြင့်)မုခံ ပဟရန္တိ(မျက်နှာကို ပွတ်တိုက်ကြကုန်၏) ဝေနေသ အတိဝိယ ဝိရောစတိ (ထိုသို့ပြုခြင်းကြောင့် ဤသူမသည် (တနည်း) ဤမျက်နှာသည် အလွန်တင့်တယ်၏။)—မဇ္ဈိမ-ပ-ရဋ္ဌပါလသုတ်။

ရိုးရိုးမြေညက်၊ ငါးမျိုးသောအဆင်းရှိသော မြေညက်သက်သက်၊ကုက္ကုဋ္ဌ-အာဒိ ၀ါ"ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ ကုက္ကုဋ္ဌကို အဘိဓာန်၌ မတွေ့ရ။ "မာလာကျီ ကျ||မှုန့်"ဟု ရှေးနိဿယတို့၌ အနက်ပေးကြသည်။ "ကုက်မံ"ဟုလည်း ပေးကြ၏။ ကဋ္ဌာဒီ၌ အာဒိဖြင့် ပဏ္ဏ (အရွက်) ကိုယူပါ။

ကုလသင်္ဂဟာ။ ။ခတ္တိယ၊ဗြာဟ္မဏ၊ဝေဿ၊သုဒ္ဒ ဟူသော အမျိုး ၄-ပါးကို "ကုလ"ဟု ခေါ်၏။ သင်္ဂြိုဟ်ချီးမြှင့်ထောက်ပံ့ခြင်းကို"သင်္ဂဟ"ဟုခေါ်၏။ထို အမျိုး ၄-ပါးတွင် ပါ၀င်သူတယောက်ယောက်အား ချီးမြှောက် ထောက်ပံ့သောအားဖြင့် ပေးကမ်းခြင်းကို "ကုလသင်္ဂဟ"ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ပေးကမ်းခြင်းကြောင့် လူတို့ကအတို့ပြန်၍ပေးသောအားဖြင့် လူအပ်သောပစ္စည်းကို

၂၁၀။ ပါရိဘဋ္ဌကာ မုဂ္ဂ-သူပျာ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇယာ။
ပဓောဏဒုတကမ္မေန၊ ဇယ်ပေယျနိယေန ဝါ။

၂၁၀။ ပါရိဘဋ္ဌကတာ (ပါရိဘဋ္ဌကတာယ)၊ ကလေး သူငယ်များကို ချီပွေ့ထမ်းဆောင်တတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ချီပွေ့ချော့မြူခြင်း စသည် ဖြင့်ရင်း။ မုဂ္ဂသူပျာ (မုဂ္ဂသူပျာယ)၊ အကျက်နည်းပါးမကျက်များသော ပဲနောက်ပါင်းကဲ့သို့ အမှန်နည်းပါး မမှန်များသော စကားရှိသူ၏ အဖြစ် အားဖြင့်ရင်း။ ဝတ္ထုဝိဇ္ဇယာ (ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာယ)၊ အိမ်ရာခြံရာမြေ စသည်တို့၏ ကြန်အင်လက္ခဏာကို တတ်သိသော အတတ်ဖြင့်ရင်း။ ပဓောဏဒုတ-ကမ္မေန၊ ဧစခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ လယ်ယာစသည်တို့သို့ သွားခြင်း, တမန်သည်တို့၏ အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို ယူဆောင်၍ တရွာမှတရွာသို့ ဧရိုးရှည် သွားခြင်းဖြင့်ရင်း။ ဇယ်ပေယျနိယေန ဝါ၊ သလုံး မြင်းခေါ်ခြင်းဖြင့် အဝေခိုင်းခံ၍ တအိမ်မှတအိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်း အားဖြင့်ရင်း။ (နှ ဇီဝဝယ၊ အသက်မမွေးရာ-ဌ်စပ်။)

(ကျောင်းပင် ဖြစ်စေကာမူ) ထို ရဟန်းသာမက သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးလုံးပင် မသုံးစွဲအပ်။ မိစ္ဆာဇီဝဖြစ်၏။ သုံးစွဲလျှင် သုံးတိုင်းသုံးတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ် လည်းသင့်၏။ [ဣမိနာ ပန လဒ္ဓံ ပဋ္ဌန်ပိ သဟဓမ္မိကာနံ နဝ ဌပေတိ၊ မိစ္ဆာဇီဝဟု ဟောတိ၊-ဋီကာ။]

ပါရိဘဋ္ဌကတာ။ ။ယော ဟိ ကုလဒါရကော ဓာတိ ဝိယ အကော်နဝါ ခန္ဓေန ဝါ ပရိဘဋ္ဌတိ ဓာရေတိ—အမျိုး ၄-ပါး၏သတ္တိသားတို့ကိုအထိန်းကဲ့သို့ ရင်ခွင်ဖြင့်သော်လည်း ပွေ့ပိုက်၏။ ပခုံးဖြင့်သော်လည်း ထမ်းဆောင်၏။ တန်ဆာ ဆင်ပေး၏။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကို "ပရိဘဋ္ဌက" ဟုခေါ်၏။ ပရိဘဋ္ဌကဿ-ကလေးတို့ကို ချီပွေ့ ထမ်းဆောင်သူ၏+ဘာဝေါ—ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ချီပွေ့ထမ်းဆောင်မှု-တန်ဆာဆင်ပေးမှုသည်၊ ပါရိဘဋ္ဌကတာ- ပါရိဘဋ္ဌကတာ မည်၏၊ ကလေး၏

မိဘဆွေမျိုးတို့က ကြည်ညိုချိန်လူဒါန်းချင်လာအောင် ထိုသို့ ချီပွေ့ထမ်းဆောင်မှု စသည်ကို "မိစ္ဆာဇီဝ"ဟု ခေါ်သည်။

မုဂ္ဂသူပျတာ။ ။"မုဂ္ဂသူပသဒိသတာ-ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသည်၏အဖြစ်" ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဖွင့်၏။ ပဲနောက်ဟင်းချက်ရာ၌ အခ္ခါသာမကျက်။ အမျှားစုကား ကျက်၏။ ထို့အတူ ထိုပုဂ္ဂိုလ်စကားပြောရာ၌ အခ္ခါသာ မှန်၏။ အမျှားစုကား မမှန်။ ထိုသို့ အမှန်နည်းပါး မမှန်မျှားသော စကားရှိသူကို "ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသူ"ဟု ခေါ်၏။ မုဂ္ဂသူမေါ် ဝိယာတိ မုဂ္ဂသူပျော၊ မုဂ္ဂသူပျဿ-ပဲနောက်ဟင်းနှင့်တူသော စကားရှိသူ၏+ဘာဝေါ် မုဂ္ဂသူပျတာ-မှန်သည်ဖြစ်စေ မှားသည်ဖြစ်စေ လူတို့နှင့်လိုက်လျောအောင်ပဲ့ကျအောင် ထေ့ရာလေးပါး စကားပြော၍ လူတို့နှင့် အကျမ်းတဝင် ချစ်ခင်အောင် ပြုလုပ်ခြင်း။ ဤနေရာ၌ထိုသို့ ပြောဆို၍ အသက်မွေးသူကို ယူပါ၊ [ဥပမာ အနက်၌ ဣသက်လျှင် သူပျော (သူပေါ်)ဟု ဖြစ်၏။]

ဝတ္ထုဝိဇ္ဇယာ။ ။["ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာယ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းသင့်အောင် အက္ခရာ ပြောင်းရွှေ့ထားသည်။]. အိမ်ရာ (အိမ်ဆောက်ဖို့နေရာ)၊ ဥယျာဉ်ခြံ ပြုလုပ်ဖို့ နေရာမြေ စသည်တို့၏ ကြန်အင်လက္ခဏာ (ဂုဏ်အပြစ်)ကို သိသော အတတ်ကို "ဝတ္ထုဝိဇ္ဇာ"ဟု ခေါ်၏။[ဃရဝတ္ထု(အိမ်ရာ)အာရုံမဝတ္ထု(ခြံရာ) အာဒီနံ ဂုဏဒေါသသလ္လက္ခဏဝိဇ္ဇာ၊-သီလက္ခန် ဗြဟ္မဇာလသုတ် မဟာသီလ အဋ္ဌကထာ။]ထိုအတတ်ဖြင့် လူတို့အား မြေကိုရွေးချယ်ပေးခြင်းကို "မိစ္ဆာဇီဝ" ဟု ဆိုသည်။

ပဟေနဒူတကမ္မေန။ ။ပဟိဏ ဟိဓာတ်၊ တပစ္စည်းကို နှ ပြု၍ "ပဟိန-စေလွှတ်အပ်၊ စေခိုင်းအပ်သူ"ဟု ဖြစ်၏။ ယုပစ္စည်းသက်၍ အနပြုလျှင် ပ(ပြ) ဥပသာရကြောင့် "ပဟိဏ၊ ပဟေဏ"ဟု လည်းရှိ၏။ ပဟီယန္တေတိ ပဟိနာ၊ ပဟိနာနံ- စေခိုင်းအပ်သူတို့၏၊ ကမ္မံ-သွားလာခြင်း အလုပ်သည်၊ ပဟေနံ-ပဟေန မည်၏၊စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ လယ်ယာစသည်သို့ သွားခြင်းကို "ပဟေ-နှ"ဟုဆိုသည်။[ခေတ္တာဒီသု ပေသိတာသ ဂမနံ ပဟေနကမ္မံ၊ ဋီကာသစ်၌ကား- "ပဟိနာနံ တသ္မိံ တသ္မိံ ကမ္မေ တေသံ တေသံ နိယုဇ္ဇနံ-လူတို့က စေခိုင်းအပ်

သည်ဖြစ်၍ ထိုထို အလုပ်၌ အားထုတ်ခြင်း၊ ပြုလုပ်ပေးခြင်းဟု ဆိုအ်။] ဒုတာနုံ ကမ္မံ ဒုတကမ္မံ-စေတမန်တို့၏အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာကိုဖြစ်စေ နှုတ်မှာ စကားကိုဖြစ်စေ အပို-အယူလုပ်ခြင်းသည် "ဒုတကမ္မ" မည်အ်။

မှတ်ချက်။ ။ရဟန်းများ ခရီးသွားခါနီး၌ လူတို့က "မည်သူ့အား မာကြောင်း၊ သာကြောင်းပြောလိုက်ပါ" စသည်ဖြင့် မှာလျှင် "ပြောလိုက် မည်" ဟု ဝန်မခံရ။ ထိုအမှုကို အကြောင်းပြု၍ ရအပ်သော ဆွမ်းစသည်ကို စားလျှင် မျိုတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်အ်။ သွားရာအရပ်သို့ ရောက်၍ "မိမိ လာခဲ့ရာအရပ်က မည်သူတို့မာကြပါရဲ့လား" ဟု မေးလျှင်ကား မာကြောင်းကို ပြောကောင်းအ်-ဟု ဆိုအ်။ ရတနာ ၃-ပါးနှင့်စပ်သော ကိစ္စကား ပြုလုပ်ပေး ကောင်းအ်။ အကျယ်ကို ပါရာဇိက ကုလဒူသန သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ရှုပါ။

ဇယ်ပေသနိယနှုန် ၀ါ။ ။ပေသနဿ+စေခိုင်းအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အ်+ဂမနံ-သွားခြင်းသည်၊ ပေသနိယံ-ပေသနိယ မည်အ်၊ ဇယ်ဝယ-ခြေသလုံးဖြင့် (ခြေ လျှင်၊)+ပေသနိယံ-စေခိုင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ သွားခြင်းသည်၊ ဇယ်ပေသနိယံ မည်အ်၊ "ပေသိတဿ ဂေဟတော ဂေဟဂမနံ-စေခိုင်းအပ်သူ၏ တအိမ်မှ တအိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်း" ဟု ဋီကာဖွင့်အ်။

မှတ်ချက်။ ။တနည်း-ပေသဓာတ် သေ၀ါ (ခစားခြင်း) အနက်ကို ဟောအ်။ပေသနေ-ခစားခြင်း၌+နိယုတ္တံ-ယှဉ်သောအမှုတည်း(ခစားမှုတည်း)၊ ပေသနိကံ-ခစားမှု၊ က ကို ယပြု၍ "ပေသနိယ" ဟု ဖြစ်အ်။ ဇယ်ဝယ-ခြေသလုံး ဖြင့်+ပေသနိယံ-ခစားမှု အစေအခိုင်းခံမှုတည်း၊ ဇယ်ပေသနိယံ-ခြေသလုံးဖြင့် ခစားမှု၊ "ဇယ်ပေသနိယန္တိ ဂိဟိနံ ဒူတေယျသာသနဟရဏကမ္မံ ဝုစ္စတိ" ဟု ကုလဒူသန အဋ္ဌကထာဖွင့်အ်။ထိုအလို ဇယ်ပေသနိယနှင့် ဒုတကမ္မသည်သဘော တူပင်ဖြစ်အ်။ အနေသန ၂၁-ပါးကိုပြုရာ မူလဋီကာ ကာမကုသိုလ်အဖွင့်၌ကား ဒုတကမ္မနှင့် ဇယ်ပေသနိယကို ခွဲထားသောကြောင့် ဤ၌လည်း ခွဲ၍ပြသည်။ "ဒုတကမ္မသည် ခရီးအရှည်သွားခြင်း၊ ဇယ်ပေသနိယကား တအိမ်မှတအိမ်သို့ ခရီးတိုသွားခြင်း" ဟု ခွဲပါ။

၂၁၁။ အနုပ္ပဒါနုပ္ပဋ္ဌိပိဏ္ဍ-ဝေဠုကမ္မေန ဝါ ပန။
နာညေန ဝါပိ သမ္ဘုဒ္ဓ-ပ္ပဋိကုဋ္ဌေန ဒီဝယော။

၂၁၁။ ပန၊ ထိုမှတပါး။သမ္ဘုဒ္ဓပ္ပဋိကုဋ္ဌေန၊မြတ်စွာဘုရားသည်စက်ဆုပ်တော်မူအပ်သော။ အနုပ္ပဒါနုပ္ပဋ္ဌိပိဏ္ဍဝေဠုကမ္မေန ဝါ၊ လာဘ်ကိုလိုရှု တံစိုးလက်ဆောင်ပေးခြင်း,ဆွမ်းတုံ့ပေးခြင်း,ဆေးကုပေးခြင်းဖြင့်ရင်း။ အညေ-နု ဝါပိ၊ တပါးသော အင်္ဂဝိဇ္ဇာ စသောအတတ်ဖြင့်ရင်း။(ဗေဒင်ဟောခြင်း, ဓာတ်ရိုက်ခြင်း, ယတြာချေခြင်း, ဓာတ်စာပေးခြင်း အတတ်ဖြင့်ရင်း။) နု ဒီဝယော၊ အသက်မမွေးရာ။ (အဘိ ပါ ၂-၂၅၅၊ အဘိ ဋီ ၂-၃၂၀-၄၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၂၂-၉၊ မဟာနိဒ္ဒေသ ပါ-၃၉၆၊ ဋီ-၃၄၉-၃၅၂)

၂၁၂။ ဝိညတ္တိနေသနာဘူတု-လ္လပနာကုဟနာဒိဟိ။
ကုလဒူသာဒိနုပ္ပန္န-ပစ္စယ ပရိဝဇ္ဇယော တိ။

၂၁၂။ ဝိညတ္တိနေသနာဘူတုလ္လပနာကုဟနာဒိဟိ၊ဥတိပဝါရိတမဟုတ်သူတို့အား ပစ္စည်း ၄-ပါးကို တောင်းခြင်း, မအပ်သောနည်းဖြင့်ပစ္စည်းရှာမှီးခြင်း, မဟုတ်မမှန်သော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ဝါကြွားရှု ပြောဆိုခြင်း,

---

အနုပ္ပဒါန။ပေ။ကမ္မေန။ ။နောက်၌ ရှမည့်လာဘ်ကိုမြော်ရှု လက်ဆောင်ပေးခြင်းကို "အနုပ္ပဒါန"ဟု ခေါ်၏။ လူတို့က ဆွမ်းစသည် လူသောအခါ မိမိကလည်း အတုံ့ပြန်ရှ ပေးခြင်းကို (ယခုအခါ ဆွမ်းစသည်ကို အလှူလာသူအား မိမိက ၄က်ပျော်သီး စသည်ကို ပြန်ရှပေးလိုက်ခြင်းကို) "ပဋ္ဌိပိဏ္ဍ"ဟု ခေါ်၏။ ဆေးမကုကောင်းသူတို့အား ဆေးကုပေးမှုကို"ဝေဠုကမ္မ"ဟု ခေါ်သည်။ [ဆေးကုကောင်းသူများကို နောက် ဘေသဇ္ဇနိဒ္ဒေသ၌ အကျယ်ပြပါလိမ့်တည်း။]

ဝိညတ္တိ။ ။နိဿဂ္ဂိယ အညာတက ဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်၌လာသော ဆွေမျိုးမတော်သူ-ပဝါရိတမဟုတ်သူတို့အား တောင်းခြင်း၊ သေခိယ၌ လာသော သူပေါဒနဝိညတ္တိသိက္ခပုဒ်အရ ဆွမ်းဟင်းတို့ကို တောင်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်း။

အုံ့သြဖွယ်ကို ဖြစ်စေခြင်း အစရှိသည်တို့ကြောင့်ရင်း။ ကုလဒူသာဒိနာ၊ ကုလဒူသန အစရှိသော အမှုကြောင့်ရင်း။ ဥပဂ္ဂပစ္စယော၊ ဖြစ်သောပစ္စည်းတို့ကို။ ပရိဝဇ္ဇယော၊ ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။ [မိမိလည်း မပြုလုပ်ရ၊ သူတပါးတို့ ပြုလုပ်၍ ရသည်ကိုလည်း မသုံးမိအောင် ရှောင်ကြဉ်ပါ။] ဣတိ၊....မိစ္ဆာဇီဝနှင့်စပ်၍မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (အဘိ ပါ ၂-၃၆၅-၆၊ အဘိဋ္ဌ ၂-၄၆၁-၄၊ မဟာနိဒ္ဒေသ ပါ-၁၇၂၊ ဝိ ပါ ၁-၃၁၃၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၄၅-ဂ)

အနေသန။ ။အနေသန (ဝိနည်းတော်နှင့် မသင့်လျော်သော မအပ်သော ရှာမှီးခြင်း) ၂၁-ပါး ရှိ၏။ ထို ၂၁-ပါးကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်းကိုလည်း ရှောင်ကြဉ်ရာ၏။ [ထို ၂၁-ပါးကို အဋ္ဌသာလိနီ ကာမာဝစရကုသိုလ်အဖွင့်၏ မူလဋီကာ၌ တပေါင်းတည်း ပြထားသည်။]

အဘူတဥ္ဇ္ဈပန။ ။စတုတ္ထပါရာဇိကဋ္ဌလာသော "ဈာန်မဂ်ဖိုလ် ရ၏"ဟု တိုက်ရိုက်ရင်း ပရိယာယ်အားဖြင့်ရင်း ပြောဆိုမှု။

ကုဟနဒီဟိ။ ။လာဘ်ကိုမြော်၍ လူတို့ကြည်ညိုအောင် (က)ခြိုးခြိုးခြုံခြုံ ခေါင်းခေါင်းပါးပါးဖြင့် ဆွမ်း သက်နှီး ကျောင်းတို့ကိုမှီဝဲသုံးစွဲခြင်း၊ (ခ)မိမိသည် တရားထူးကို ရသည့်လေသံဖြင့်ဈာန်မဂ်ဖိုလ်၏ အနှီးအပါးဌာနကားပြောခြင်း၊ (ဂ) "အရိယာပုဂ္ဂိုလ်"ဟု ထင်ရလောက်အောင် ဟန်ဆောင်၍ သွား-ရပ်- ထိုင်-လျောင်း ဟူသောဣရိယာပုထ် ၄-ပါးကို အထူး ငြိမ်သက်စွာထား၍ သွားလာနေထိုင်မှုကို ပြုခြင်း ဤ ၃-မျိုးကို "ကုဟန (လူတို့ကိုအုံ့သြစေခြင်း)" ဟု ခေါ်၏။ အာဒီဖြင့် လပနစသော ဝိသုဒ္ဓိမဂ်လာ မိစ္ဆာဇီဝတို့ကို ယူပါ။

ကုလဒူသာဒိ။ ။လူတို့အား သစ်သီးပေးခြင်း၊ ပန်းပေးခြင်း စသော ကုလဒူသန အမှုများသည် နောက် ကုလဒူသန နိဒ္ဒေသ၌ လာဦးလတ္တံ့။ အာဒီဖြင့် ရူပိယပဋိဂ္ဂဟဏ (ရွှေငွေကို ခံယူသာယာခြင်း)ရူပိယ သံဝေါဟာရ (ရွှေငွေဖြင့် ရောင်းဝယ်လဲလှယ်ခြင်း)တို့ကိုယူပါ။ ထိုအမှုတို့ကြောင့်ဖြစ်သောပစ္စည်း ၄-ပါးလုံးကို ရှောင်ရသည်။

ဝတ္ထုနိဒ္ဒေသ

ဝတ္ထုန္တိ၊ "ဝတ္ထုံ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)
[စုဠဝဂ္ဂဝတ္ထုက္ခန္ဓကဌ် လာသောဝတ်မျှားကို ပြုရာ နိဒ္ဒေသတည်း။]

၂၁၃။ အာဂန္တုကော နု အာရာမံ၊ ပဝိသေ သဉ္ဇပါဟနော။
သဆတ္တောဂုဏ္ဍိဇာ သိသော၊ ကရိတ္ဝာ ဝါပိ စီဝရံ။

၂၁၃။ အာဂန္တုကော၊အာဂန္တုကရဟန်းသည်။ သဉ္ဇပါဟနော၊ ဖိနပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဖိနပ်စီးသည်။ သဆတ္တော၊ ထီးနှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ထီးဆောင်းသည်။ သြဂုဏ္ဍိဇော၊ ခြုံအပ်သော ဦးခေါင်းရှိသည်။ ဝါ၊ ဦးခေါင်းခြုံသည်။ (ဟုတ္ဝာ ဝါပိ၊ ဖြစ်၍ရင်း။) သိဒေသ၊ ဦးခေါင်းဌ်။ စီဝရံ၊ သင်္ကန်းကို။ ကရိတ္ဝာ ဝါပိ၊ တင်ထား၍ရင်း။ အာရာမံ၊အရာမ်,အရာမ်ထိုက်ရာ ဥပစာသို့။ နုပဝိသေ၊ မဝင်ရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၃၇၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၁၁၇)

အာဂန္တုကော။ပေ။စီဝရံ။ ။အာဂန္တုက ရဟန်းသာမဏေသည်သူတပါး၏ ကျောင်းတိုက်သို့ သွားသောအခါ ဖိနပ်စီးလျက်ရင်း ထီးဆောင်းလျက်ရင်း ဦးခေါင်းကိုခြုံလျက်ရင်း အရာမ်, အရာမ်ထိုက်ရာ ဥပစာသို့ မဝင်ရ။ ဖိနပ်ချွတ်၍ရင်း ထီးကိုရုပ်၍ရင်း ဦးခေါင်းခြုံကို ဖွင့်၍ရင်း ဦးခေါင်းဌ် သင်္ကန်းကို တင်ထားလျှင် ထိုသင်္ကန်းကို ပခုံးပေါ်ဌ်ချ၍ရင်း မဆောမလျင်မှန်မှန်ခြေလှမ်းဖြင့် ဝင်ရသည်။

အာရာမံ။ ။အကာအရံရှိလျှင် ထိုအကာအရံ၏ အပြင်ဘက်ဌ်ရင်း အကာအရံမရှိလျှင် အစွန်ဆုံးကျောင်း၏ ခဲ ၂-ကျ ဥပစာဌ်ရင်း ဖိနပ်ချွတ်မှုစသည်ကို ပြုရသည်။ [''ပရိက္ခိတ္တာဿ ဝိဟာရဿ ပရိက္ခေပံ၊ အပရိက္ခိတ္တာဿ ဒ္ဒိဟိ လေဋ္ဌုပါတေဟိ ပရိစ္ဆိန္နဋ္ဌာနံ ပတ္ဝာ ဥပါဟနံ ဩမုဉ္စိတ္ဝာ—စသည်။—ဋ္ဌိကာ]

၂၁၄။ ပါနိီယေန နေသေယ္ယ၊ ပါဒေ ဝုဏ္ဏတရေပိ စ။
အာဝါသိကေတိ ဝါဒေယ္ယ၊ ပုဗ္ဗေယ္ယ သယနာသနံ။

၂၁၄။ (အဒဏ္ဍကော၊အာဝန္ဓကရဟန်းသည်။)ပါနီယေန၊သောက်ရေဖြင့်။ ပါဒေ၊ခြေတို့ကို။ နေသေယ္ယ၊မဆေးရာ။ဝုဏ္ဏတရေ၊ သီတင်းကြီးဖြစ်ကုန်သော။အာဝါသိကေပိ စ၊အာဝါသိကရဟန်းတို့ကိုလည်း။အဘိဝါဒေယ္ယ၊ ရှိခိုးဝပ်ချရာ၏။ သယနာသနံ။ မိမိဖွဲ့ရောက်သော အိပ်ရာနေရာကို။ ပုဗ္ဗေယ္ယ၊ မေးရာ၏။ (ဝိ ပါ ၄-၃၇၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၁၁၇)

ပါနီယေန။ပေ။သယနာသနံ။ ။အရာမ်အတွင်းသို့ ရောက်သောအခါ သောက်ရေဖြင့် ခြေမဆေးရ။ မိမိထက်ကြီးသော အာဝါသိက ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ရှိခိုးဝပ်ချရသည်။ [အာဝါသိက အမျှားရှိရာသို့ ရောက်သွားလျှင် ထိုသီတင်းကြီး အမျှားကိုပင် ရှိခိုးဝပ်ချရသည်။] ထို့ကြောင့် "သောက်ရေသည် အဘယ်ရေပါနည်း၊ သုံးရေကား အဘယ်ရေပါနည်း" ဟုဌင်း မိမိထက် အကြီးအငယ် မသေချာလျှင် "ဝါ မည်မျှရပါသနည်း" ဟုဌင်း မေးရသည်။

ပုဗ္ဗေယ္ယသယနာသနံ။ ။ရှေးခေတ်ဦးသံဃာကျောင်းသံဃာနေရာ၌ဝါစဉ် အလိုက် နေထိုင်ကြရသည်။ထို့ကြောင့်"တပည့်တော်အတွက် အဘယ်ကျောင်း အဘယ် နေရာ ရောက်ပါသနည်း"ဟု မေး၍ "မည်သည့်ကျောင်း မည်သည့် နေရာ ရောက်သည်"ဟု ပြောလျှင် "ထိုကျောင်းသည် မိမိအလျင်တ နေဘူးပါသလား၊ မနေဘူးပါလား"ဟု ဆက်၍မေးရသည်။မနေဘူးလျှင်ထိုကျောင်း၌ တစ်ဆွေ သူရဲ ဖြေ ကင်းမျှား ရှိတတ်သောကြောင့် သတိထားဖို့ရန်ဖြစ်သည်။

ဆက်ဦးအုံ့— "မနေဘူးသေး"ဟု ဆိုလျှင် ရုတ်တရက် မဝင်သေးပဲ တံခါးရွက်ကိုခေါက်၍ ခဏလောက်ဆိုင်းငံ့ပြီးမှ တံခါးရွက်ကိုဖွင့်၍ဝင်ရသည်။ ဝင်ခါနီး၌လည်း ဖြေ ရှိ-မရှိ မော်၍ကြည့်လျက် ဝင်ရသည်။ ထို့နောက် ထိုကျောင်း၌ ပြုသင့်သော ဝတ္တရားဝတ်ကို ပြုရသည်။ [ဤ ၂-၇ ခါထာဖြင့် အာဂန္တုကဝတ်ကို ပြသည်။]

၂၁၅။ ဂ္ဂမိကော ပဋ္ဌိသာမေတ္တာ၊ ဒါရုမ်တ္တိကဘဏ္ဍကံ။
ဝိဟာရဋ္ဌ ထကေတ္ဝာန၊ အာပုစ္ဆ သယနာသနံ။

၂၁၅။ ဂမိကော၊ ခရီးသွားမည့် ရဟန်းသည်။ ဒါရုမ်တ္တိကဘဏ္ဍကံ၊ သစ်ဘဏ္ဍာ မြေဘဏ္ဍာကို။ ပဋ္ဌိသာမေတ္တာ၊ သိုမှီးသိမ်းဆည်းပြီး၍ဝင်း။ ဝိဟာရံ၊ ကျောင်းကို။ ထကေတ္ဝာန စ၊ ပိတ်ပြီး၍ဝင်း။ သယနာသနံ၊ အိပ်ရာနေရာကို။ အာပုစ္ဆ၊ ပန်လျှောက်ပြီး၍ဝင်း။ [ပဏ္ဏမေယျ–၌စပ်။] (ဝိ ပါ ၄-၃၇၇-၉၊ ဝိ ဋ ၄-၁၁၀)

၂၁၆။ အာပုစ္ဆိတမ္ပေ အသတိ၊ သံဃေ ပေတ္ဝာန သာဓုကံ။
ပဏ္ဏမေယ္ယညထာ တဿ၊ ပဏ္ဏန္တိ နစ ကပ္ပတိ။

၂၁၆။ အာပုစ္ဆိတမ္ပေ၊ ပန်လျှောက်ထိုက်သူသည်။ အသတိ၊ မရှိလတ်သော်။ သာဓုကံ၊ ကောင်းမွန်စွာ။ သံဃေ ပေတ္ဝာန၊ လုံခြုံစေပြီး၍ဝင်း။ ဝါ၊ လုံခြုံ

ဂမိကော။ ပေ။ သယနာသနံ။ ။ခရီးသွားမည့် ရဟန်းသာမဏေသည် ဒါရုဘဏ္ဍ-သစ်သားဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သောညောင်စောင်းအင်းပျဉ်(ခုတင်ထိုင်ခုံ) စသော သစ်သားဘဏ္ဍာကိုရင်း မတ္တိကာဘဏ္ဍ-ဆိုးရည်ကျိုစရာ အိုးခွက်စသော မြေဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော် မြေဘဏ္ဍာကိုရင်း မိုးမစွတ်လောက်သော မီးတင်းကုပ်စသော အရပ်၌ သိမ်းဆည်းရသည်။ ကျောင်းတံခါးကို ပိတ်ရသည်။

အာပုစ္ဆသယနာသနံ။ ။ခြေမတက်နိုင်သော ကျောင်းဖြစ်လျှင် ခွင့်မပန်သော်လည်း အာပတ်မသင့်။ ခြေတက်နိုင်သော ကျောင်းဖြစ်လျှင်ကား အခြားသော အနီးအပါးကျောင်းက ရဟန်းကိုဖြစ်စေ ရဟန်းမရှိလျှင် သာမဏေကို ဖြစ်စေ သာမဏေမရှိလျှင် အရှာမ်စောင့် (ကပ္ပိယကာရက) ဒကာကိုဖြစ်စေ မိမိခရီးသွားမည်ဖြစ်၍ ကျောင်းကို ကြည့်ရှုရစ်ဖို့ရန် ခွင့်ပန်ပြီးမှသွားရသည်။

အာပုစ္ဆိတမ္ပေအသတိ။ ။ခွင့်ပန်တိုင်ကြားဖို့ရန် အရှာမ်စောင့်မျှ မရှိလျှင် သစ်ဘဏ္ဍာ မြေဘဏ္ဍာတို့ကို လုံခြုံအောင်ထား၍ ဖဲသွားရမည်။ လုံခြုံအောင်ထားပုံကား–ခြေမတက်နိုင်အောင်ကျောက်တုံး၄-ခုအပေါ်၌ ညောင်စောင်းကို

အောင်သိမ်းထားပြီးရှိ၍ဝင့်။ ပက္ကမေယျ၊ အရုပ်တပါးသို့ ဖဲသွားရာ၏။ အညထာ၊ တပါးသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဝါ၊ ဂမိကဝတ်ကို မပြုပဲ။ တဿ၊ ထိုဂမိကရဟန်းအား။ ပက္ကန္တုံ၊ အရုပ်တပါးသို့ဖဲသွားခြင်းငှါ။ နစ ကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ပါ ၄-၃၇၈-၉၊ ဝိ ဋ ၄-၁၁၈)

၂၁၇-၈။ အာဝါသိကော ပညေယျ၊ ဝုစ္စာဂန္ဓုဿ အာသနံ။
ဥပနိက္ခိပေ ပါဒေါဒ-ပ္ပဘုတိ ပတ္တစီဝရံ။

ပစ္ဆုဂ္ဂန္ဓ'ဝန ဂဏ္ဍေယျ၊ ပါနိယေန စ ပုစ္ဆယေ။
အာဂန္ဓုကာဘိဝါဒေယျ၊ ပညေ သယနာသနံ။

၂၁၇-၈။ အာဝါသိကော၊ အာဝါသိက ရဟန်းသည်။ ဝုစ္စာဂန္ဓုဿ၊ သီဘင်းကြီးသော အာဂန္ဓုကရဟန်းဖို့။ အာသနံ၊ နေရာကို။ ပညေယျ၊ ခင်းပေးရာ၏။ ပါဒေါဒပ္ပဘုတိ၊ ခြေဆေးရေအစရှိသည်ကို။ (ပဘုတိဖြင့် ပါဒပီဋ္ဌ, ပါဒကထလိကတို့ကိုယူ။) ဥပနိက္ခိပေ၊ အနီးဌာ် ချထားရာ၏။

တင်, ထိုညောင်စောင်းပေါ်ဌာ် အခြား ညောင်စောင်းကိုတင်၍ရင်း အခြားကျောက်တုံး ၄-ခုပေါ်ဌာ် အင်းပျဉ်ကိုတင်, ထိုအင်းပျဉ်ပေါ်ဌာ်အခြားအင်းပျဉ်ကို တင်၍ရင်း ထိုညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့အပေါ်ဌာ် အခြားအိပ်ရာနေရာကို စုပုံတင်ထားခြင်းကို "လုံခြုံအောင် သိမ်းထားခြင်းဟု" ဟု ဆိုသည်။ ဤသို့ သိမ်းထားပြီးနောက်လေသောက်ပြုတင်းတံခါးမတို့ကိုပိတ်ပြီးမှ ဖဲသွားရသည်။

အညထာ။ ပေ။ နစ ကပ္ပတိ။ ။ဤပြုအပ်ပြီးသော ဝတ်တို့ကို မပြုသော အခြင်းအရာကို "အညထာ" ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ မပြုပဲဖဲသွားလျှင် မအပ်။ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။ [ဤ ၂-ဂါထာဖြင့် ဂမိကဝတ်ကိုပြသည်။]

အာဝါသိကော။ ။သဗ္ဗံ သမုဒ္ဒိသေတိုင့်အောင် ၄-ဂါထာဖြင့်အာဝါသိကဝတ်ကို ပြသည်။အာဝါသိက (ကျောင်းနေ) ပုဂ္ဂိုလ်သည် မိမိထက် သီတင်းကြီးသော အာဂန္ဓုကအတွက် အဝေးကလာနေသည်ကိုမြင်၍မိမိထက်သီတင်းကြီးမှန်းသိလျှင် ထိုင်ခုံကိုဖြစ်စေ နေရာထိုင်ကိုဖြစ်စေ ခင်းထားနှင့်ရမည်။

ပစ္စုဂ္ဂန္ဓာန၊ ရှေးရှုတက်သွားရ။ ဝါ၊ ခရီးဦးကြိုဆိုရ။ ပတ္တစီဝရုံ၊ သပိတ်သက်နှုန်းကို။ ဂဏှောယျ၊ ယူဆုရ။ ပါနီဃယန စ၊ သောက်ရေဖြင့်လည်း။ ပုစ္ဆယော၊ မေးလျှောက်ရုရ။ အာဂန္တုကံ၊ သီဘင်းကြီးသော အာဂန္တုကကို။ အာဘိဝါဒေယျ၊ ရှိခိုးဝပ်ချုရ။ သယနဿနံ၊ အိပ်ရာနေရာကို။ ပညပေ၊ ခင်းထားပြီးနောက် လျှောက်ထားရုရ။ [ခင်းထားပြီးနောက် "အရှင်ဘုရားအတွက် ဤနေရာရောက်ပါသည်"ဟု လျှောက်ရုရ။] (ဝိ ပါ ၄-၃၇၆-၇၊ ဝိ ဋ ၄-၁၁၇-၈)

၂၁၉။ အဇ္ဈာဝုတ္ထမဝုတ္ထံ ဝါ၊ ဂေါစရုဂေါစရံ ဝဒေ။
ဝစ္စပယာဝဋ္ဋာနာနိ၊ ကတိကံ သေက္ခသမ္မုတိ"။

၂၁၉။ အဇ္ဈာဝုတ္ထံ ဝါ၊ အာဂန္တုကမရောက်မီ ရှေးဦး နေအပ်ဘူးသော ကျောင်းကိုဝင်း။ အဝုတ္ထံ ဝါ၊ အာဂန္တုကမရောက်မီ ရှေးဦး မနေအပ်ဘူးသော ကျောင်းကိုဝင်း။ ဂေါစရုံ၊ ဆွမ်းခံဖို့ရာ ကျက်စားရာရွာကိုဝင်း။ အဂေါစရုံ၊

ခြေဆေးရေ မဆေးခင် ခြေထားဖို့ရန် အင်းပျဉ် ဆေးအပ်ပြီး ခြေကိုထားဖို့ရန် ခြေပွတ်အိုးခြမ်း စသည်ကို အနီးဦးထားရမည်။ သပိတ်သက်နှုန်းကို လှမ်းယူရမည်။ "သောက်ရေ အလိုရှိပါသလား"ဟု လျှောက်ထားရမည်။ အလိုရှိလျှင် သောက်ရေကပ်ရမည်။ ကပ်အပ်သောရေကို အကုန်သောက်လျှင် "နောက်ထပ် လိုပါသေးသလားဘုရား" ဟု မေးမြန်း လိုလျှင် ထပ်၍ ကပ်ရမည်။ မိမိထက်ကြီးသော အာဂန္တုကတို့ကို ရှိခိုးဝပ်ချရမည်။ အိပ်ရာနေရာကိုခင်းပေးရမည်။

မှတ်ချက်။ ။စာသင်တိုက်ကြီးဖြစ်၍ မကြာမကြာ အာဂန္တုက ရောက်လာလျှင် တွေ့မြင်သော ရဟန်းမျိုးက သွားလိုရာကျောင်းသို့ ရောက်အောင် ညွှန်ပြ၍ ထိုကျောင်းရှင်က ဤအာဝါသိကဝတ်တို့ကို ပြုထိုက်သည်။ ခဏခေတ္တ လာသော အာဂန္တုကဖြစ်လျှင် အိပ်ရာနေရာခင်းဖို့မလို။

အဇ္ဈာဝုတ္ထမဝုတ္ထံ ဝါ။ ။အဇ္ဈာဝုတ္ထံ အနဇ္ဈာဝုတ္ထံ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ၂၁၄-ဂါထာ၏အဓိပ္ပါယ်၌ပြခဲ့ပြီ။ ဤနေရာ၌အာဂန္တုကပုဂ္ဂိုလ်ကမမေ့းပဲအာဝါသိက

ကျက်စားရာ မဟုတ်သော် ရှာကိုင်း။ဝစ္ဆပယသာဝဋ္ဌာနာနှီ၊ ကျင်ကြီးစွန်ရာ အရပ် ကျင်ငယ် စွန်ရာအရပ်တို့ကိုင်း။ ကတိုက်၊ ကတိုကစ်တ်ကိုင်း။ သေက္ခသမ္မုတိ၊ သေက္ခသမ္မုတိပေးအပ်သော အမျိုးကိုင်း။ ဝေဒ၊ အာ-ဝါသိကအငယ်က လျှောက်ထားရာ၏။ (ဝိ ပါ ၄=၃၇၇၊ စိ ဋ္ဌ ၄-၁၁၇-ဂ)

ပုဂ္ဂိုလ်က နေရာခင်းပေးပြီးနောက် "ထိုကျောင်းသည် အဏ္ဏာဝုတ္ထ ဖြစ်ပါ၏။ သို့မဟုတ် အဏ္ဏာဝုတ္ထမဟုတ်ပါ"ဟု လျှောက်ရမည်။

ဂေါစရ။ ။"ဂေါစရဂါမော အာသန္နော၊ ဥဒါဟု ဒူရေ။ ကာလယော ဝ ပိဏ္ဍာယ စရိတမ္ပိ၊ ဥဒါဟု ဒိဝါ"ဟု ဝတ္ထုကွန္ဒကအဋ္ဌကထာ ဖွင့်သည့်အတိုင်း ဆွမ်းခံရှာ၏ အနီးအဝေးကိုင်း စောစောဆွမ်းခံဝင်ရ၊ သို့မဟုတ် နေမြင့်မှ ဆွမ်းခံ ဝင်ရကြောင်းကိုင်း လျှောက်ရမည်။

အဂေါစရ။ ။"အဂေါစရော နာမ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကာနံ ဝါ ဂါမော၊ ပရိစ္ဆိန္နဘိက္ခာ ဝါ ဂါမော၊ ယတ္ထ ကေသဝါ ဒ္ဝိန္နံ ဝါ ဘိက္ခာ ဒိယျတိ၊ သော ပိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာအတိုင်း မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့၏ ရှာသည်လည်း ဆွမ်းခံ၍ မရသော အဂေါစရတည်း။ တပြည်ချက် တခွက်ချက် စသည်ဖြင့် လောင်းလှူ ဖို့ရန် ဆွမ်းကို ပိုင်းဖြတ်ထားရာ ရှာသည်ရင်း တပါးနှစ်ပါးသာ လောင်းသော ရှာသည်ရင်း ထိုအာဂန္တုက သွားသော်လည်း ဆွမ်းရမည်မဟုတ်သောကြောင့် အဂေါစရပင်တည်း။ ထိုဂေါစရ၊ အဂေါစရကို လျှောက်ရမည်။

ဝစ္ဆ။ပေ။ကတိုက်။ ။ဝစ္ဆဋ္ဌာန၊ပယသဝဋ္ဌာန(ဝစ္ဆကုဋ္ဌိ ပယသဝကုဋ္ဌိ)ကိုလည်း လျှောက်ရမည်။ ထိုကျောင်းတိုက်၌ ကတိုကဝတ် ပြုထားမှုရှိလျှင် သိဖို့ရန် ကတိုကဝတ်ကို ပြောရမည်။ သေက္ခဟု သမုတ်ထားအပ်သော အမျိုးရှိလျှင် "ထိုအမျိုး (အိမ်)၌ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်ကို မခံယူကောင်း"ဟု ပါဠိဒေသနီယ တတိယသိက္ခာပုဒ် ရှိသောကြောင့် သေက္ခဟု သမုတ်ထားအပ်သော အမျိုး (အိမ်)ကိုလည်း **လျှောက်ရမည်။**

၂၂၀။ ပဝေသနိုက္ခမေ ကာလံ၊ ပရိဘောဇီယပါနိယံ။
နိသိန္နောဝ နဝကဿ၊ ဧတံ သဗ္ဗံ သမုဒ္ဒိသေတိ။

၂၂၀။ ပဝေသနိုက္ခမေ၊ ဝင်ခြင်း ထွက်ခြင်းဌာ။ ကာလံ၊ အချိန်အခါကို ၎င်း။ ပရိဘောဇီယပါနိယံ၊ သုံးရေ သောက်ရေကို၎င်း။ (ဝေဒေ၊အာဝါသိက အငယ်က လျှောက်ထားရာ၏။) နဝကဿ၊ သီတင်းငယ်ဖြစ်သော အာ-ဂန္တုကအား။ နိသိန္နောဝ၊ ထိုင်လျက်ပင်။ ဧတံ သဗ္ဗံ၊ ဤအလုံးစုံသော ကျင့်ဝတ်ကို။ သမုဒ္ဒိသေ၊ ကောင်းစွာ ညွှန်ပြနိုင်၏။....ဤတို၊ ဝတ္ထုနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၃၇၇၊ ဝိ ဋ ၄-ဒ၁၁-ဂ)

ပဝေသနိုက္ခမေ ကာလံ။ ။တောကျောင်းကဲ့သို့သော အချို့ကျောင်းတို့၌ ခြသေ့၊ သစ်၊ ကျား စသော ရဲရင့်သော သားကောင်များ ရှိတတ်၏။ အချို့ကျောင်း၌ တစ္ဆေ၊သူရဲများလည်းရှိတတ်၏။ ထိုသူတို့၏ဘေးကိုကာကွယ်သော အားဖြင့် ကျောင်းတွင်း ကျောင်းပြင်ထိုထိုနေရာသို့ "မည်သည့်အချိန်၌ ထွက်ရ၊ မည်သည့်အချိန်၌ဝင်ရသည်" ဟုပြောပြရသည်။[ကေသုစိ ဌာနေသု အမနုဿာ ဝ.ါ ဝါ ဌာ ဝါ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ဧဝံ အာစိက္ခိတမ္ပိမေဝ။–ဋီကာ။]

နိသိန္နောဝ သမုဒ္ဒိသေ။ ။"အာဝါသိကော ပညပေယ္ယ" စသည်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော ကျင့်ဝတ်များသည် အာဂန္တုက ပုဂ္ဂိုလ်က သီတင်းကြီးသော ကြောင့် အာဝါသိက သီတင်းငယ်က ပြုဖို့ရန် ဖြစ်၏။ အာဂန္တုက ပုဂ္ဂိုလ်က သီတင်းငယ် ဖြစ်နေလျှင် သီတင်းကြီးသော အာဝါသိကသည် ထိုအားလုံးကို ထိုင်လျက်ပင် ညွှန်ပြနိုင်၏။ "မည်သည့်နေရာ၌ နေရာထိုင် (ခုံ) ရှိသည်။ ယူ၍ ထိုင်ပါ။ မည်သည့်နေရာ၌ ခြေဆေးရေ သောက်ရေရှိသည်" ဤသို့ စသည်ဖြင့် ညွှန်ပြနိုင်သည်' ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။"နိသိန္နောဝ-ထိုင်လျက်သာ" ဟု ဧဝဖြင့် သတ်မှတ်ခြင်းသည် "ထ၍ မညွှန်ပြရ" ဟု တားမြစ်လိုခြင်းမဟုတ်။ ထ၍ မညွှန်ပြခြင်းကြောင့် အာပတ်မသင့်ဟု ပြခြင်းအကျိုးငှါသာ ဖြစ်၏။ ထ၍ ညွှန်ပြခြင်းကိုလည်း ပြုနိုင်ပါသည်။ [နိသိန္နောဝါတိ ဤဒံ အာပတ္တိအဘာဝမတ္တဒီပကံ၊ ဥဋ္ဌဟိတ္ဝာပိ သဗ္ဗံ ကာတုံ ဝဋ္ဋတေဝ။–ဋီကာ။]

ဝိကပ္ပနာနိဒ္ဒေသ

ဝိကပ္ပနာ စေဝါတိ၊ "ဝိကပ္ပနာ စေဝ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

၂၂၁။ သမ္မုခါ ပရမ္မုခါတိ၊ ဒုဝေ ဝုတ္တာ ဝိကပ္ပနာ။
သမ္မုခါယ ဝိကပ္ပေ၊ ဣတ္ထာ ဗျတ္တသေကသာ သန္ဓိကေ၊
"ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ၊ ဝိကပ္ပေမိ"တိ ဘာသယေ။

၂၂၁။ သမ္မုခါ၊သမ္မုခါဝိကပ္ပနာဇင်း။ ဝါ၊မိမိ၏နှုတ်မြွက်ခြင်းရှိသော ဝိကပ္ပနာဇင်း။ ပရမ္မုခါ၊ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနာဇင်း။ ဝါ၊ သူတပါး၏ နှုတ်မြွက်ခြင်းရှိသော ဝိကပ္ပနာဇင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒုဝေ၊ နှစ်ပါးကုန်သော၊ ဝိကပ္ပနာ၊ ဝိကပ္ပနာတို့ကို။ ဝုတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (ကာသု၊ ထိုနှစ်ပါးတို့တွင်။) သမ္မုခါယ၊သမ္မုခါဝိကပ္ပနာဖြင့်။ ဝိကပ္ပေ၊ ဝိကပ္ပနာ ပြုသော ရဟန်းသည်။ ဗျတ္တသ၊ ဝိကပ္ပနာအစီအရင်ဌ ကျွမ်းကျင်သော။ ကေသ၊ တပါးသောရဟန်း၏။ သန္ဓိကေ၊ အထံ၌။ ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ

ဝိကပ္ပနာ။ ။ဝိ-မိမိဥစ္စာအဖြစ်မှကင်းအောင်+ကပ္ပနာ-ပြုခြင်းကို "ဝိကပ္ပ-နာ"ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် မိမိမှာရှိသော(အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သောသက်နှံ့မှ) အပို သက်နှံ့ကို သီတင်းသုံးဘော် တပါးပါးအား (ဝိနည်းကံအလိုက်) ပေးခြင်း-ဟု မှတ်ပါ။ ထိုသို့ ပေးသောကြောင့်ပင် ဝိကပ္ပနာ ပြုန်သော်အခါ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က "မယှံ သန္ဓကံ-တပည့်တော်၏ဥစ္စာဖြစ်သော သက်နှံ့ကို (သပိတ်ကို)၊ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ"ဟု ဆိုရသည်။

သမ္မုခါ။ပေ။ဘာသယေ။ "သမ္မုခ ဝိကပ္ပနာ၊ ပရမ္မုခ ဝိကပ္ပနာ" ဟု ဝိကပ္ပနာ ၂-မျိုးရှိ၏။သမ္မုခ-မိမိနှုတ်ဖြင့်+ဝိကပ္ပနာ-ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း၊ပရမ္မုခ-သူတပါးနှုတ်ဖြင့်+ဝိကပ္ပနာ-ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း၊ ဂါထာဌ်ကား ဝိကပ္ပနာပုဒ် မပါ

ဝိကပ္ပေမိတိ၊ ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ ဝိကပ္ပေမိ ဟူ၍။ ဘာသယော၊ ဆိုရာ၏။ [ဣမံ စိတ္တံ၊ ဤသက်မ်ိုးကို။ တုယ္ဟံ၊ သင့်အား။ ဝါ၊ အရှင်ဘုရားအား။ ဝိကပ္ပေမိ၊ ဝိကပ္ပနာပြုပါ၏။ ဝါ၊ ကိုယ်ဟာ အမှတ် ကင်းစင်လတ်အောင် ဝိကပ္ပနာ ပြုပါ၏။] (ဝိ ပါ ၂–၁၆၀=၁၊ ဝိ ဋီ ၂-၂၃၀-၁၊ ကခ်ါ ဋီ-၂၄၃)

၂၂၂။ ဇောဘဝတာ နိမေတုံ၊ ကပ္ပတိ နု စ ကပ္ပတိ။
ပရိဘောဂါဒိကံ တေန၊ အပ္ပစ္စုဒ္ဓဘာဝတော။

၂၂၂။ ဇောဘဝတာ၊ ဤမျှအတိုင်းအရည်ရှိသောဝိကပ္ပနာပြုကာမျှဖြင့်။ နိမေတုံ၊ သိုမှီးသိမ်းထားခြင်းငှါသာ။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ ပရိဘောဂါဒိကံ၊ သုံးစွဲခြင်း အစရှိသော အမှုသည်။ (အာဒိဖြင့် ဝိသဇ္ဇန, ယထာပစ္စယကရဏာ တို့ကိုယူ။) နု စ ကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ကသ္မာ၊ အဘယ်ကြောင့် နည်း။) တေန၊ တိုဗျတ္တရဟန်းသည်။ အပ္ပစ္စုဒ္ဓဘာဝတော၊ ပစ္စုဒ္ဓိ၏ မပြု အပ်ခေသးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ (ဝိ ဋီ ၂-၂၃၀-၁၊ ကခ်ါ ဋီ-၂၄၃)

သောကြောင့် "သမ္မုခါ၊ ပရမ္မုခါ"ဟု ရှိရသည်။ ထိုအလို "သသ-မိမိ၏+ မုခံ နှုတ်မြွက် ပြောဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ သမ္မုခံ-မိမိ၏ စကား၊ "သမ္မုခံ ယသ္သ အတ္ထိတိ,သမ္မုခါ"ဟု ဝစနတ္ထပြုဖို့ ဋီကာသစ်ခ်ပြသည်။ ပရမ္မုခါခ်လည်း နည်းတူ။ ထို ၂–မျိုးတွင် ဤ၀ါထာဖြင့် သမ္မုခဝိကပ္ပနာပြုရာ၌ ဆိုရပုံကိုပြ၏။ ["ဗျတ္တ" ဟူရာ၌ ဝိကပ္ပနာ အကြောင်းကိုရင်း ပြန်၍ ပစ္စုဒ္ဓိ၏ပြုပုံကိုရင်း နားလည်လျင် "ဗျတ္တ-ကျွမ်းကျင်သူ"ဟု ခေါ်နိုင်ပြီ။]

ဇောဘဝတာ။ပေ။ဘာဝေဟာ။ ။ထိုသို့ ဝိကပ္ပနာ ပြုလိုက်သောအခါ ထိုသက်နှံ့သည် ဆယ်ရက် စသည် လွန်သော်လည်း နိဿဂ္ဂိမထိုက်တော့။ သိုမှီးသိမ်းထားခြင်းငှါ အပ်ပြီ။ သို့သော် ဝိကပ္ပနာ ပြုရာပုဂ္ဂိုလ်က ပစ္စုဒ္ဓိ၏မပြုရသေးသောကြောင့် သုံးစွဲမှုစသည်ကိုကား မပြုထိုက်သေး။ သုံးစွဲမှုစသည်ကို ပြုလျှင် သုရာပါနဝက် နဝမသိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။

၂၂၃။ "မယ့် သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ"တိ၊

တေန ပစ္စုဒ္ဓဋ္ဌေယေဝ၊ ပရိဘောဂါဒိ ကပ္ပတိ။

၂၂၃။ မယ့် သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံကရော-ဟီတိ၊ မယ့် သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယဲကာပစ္စယံ ကရောဟိ ဟူ၍။ တေန၊ ထိုဗျတ္တရဟန်းသည်။ ပစ္စုဒ္ဓဋ္ဌေယေဝ၊ ပစ္စုဒ္ဓိုရ် ပြုအပ်ပြီး သော်သာ။ ဝါ၊ ပြန်၍ ခွင့်ပြုအပ်ပြီးမှသာ။ပရိဘောဂါဒိ၊ သုံးစွဲခြင်းအစရှိ သော အမှုသည်။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ [မယ့်၊ ဝါ၏။ ဝါ၊ တပည့်တော်၏။ သန္တကံ၊ ဥစ္စာကို။ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ၊ သုံးစွဲမှုလည်း သုံးစွဲပါ။ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ၊ သူတပါးအား စွန့်လိုမှုလည်း စွန့်ပါ။ ယထာပစ္စယံ၊အကြောင်းအားလျော်စွာ။ ကရောဟိ၊ ပြုပါလော့။] (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၃၀-၁၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ-၂၄၃)

မယ့်။ပေ။ကပ္ပတိ။ ။ထိုဗျတ္တရဟန်းက "မယ့်။ ပေ။ ကရောဟိ-တပည့်တော်၏ ဥစ္စာကို သုံးစွဲလိုလည်း သုံးစွဲတော့၊ သူတပါးအား ပေးစွန့်လိုလည်း ပေးစွန့်တော့၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ (အဓိဋ္ဌာန်တင်၍ သုံးစွဲမှု စသည်တို့ကိုပြုလိုလျှင်လည်း)ပြုတော့"ဟု ခွင့်ပြုခြင်းကို"ပစ္စုဒ္ဓရဏ-ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပစ္စုဒ္ဓိုရ်ပြုပြီးမှ အလိုရှိသလို အသုံးပြုနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဝိကပ္ပနာပြုရာ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိနည်းအားလျော်စွာပြုခြင်းဟု မယူဆပဲ တကယ်အပိုင်ပေးသည်ဟုထင်၍ ပစ္စုဒ္ဓိုရ်မပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ သူ့ဥစ္စာမှန်းသိလျက် "ငါ့အား စွန့်အပ်ပြီ"ဟု အမြွက်ထောင်၍ ယူထားလျှင် ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးလိုက်၍ ဆုံးဖြတ်ရမည်"ဟု ပါရာဇိက ပဌမကထိန သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ နိဿဂ္ဂိစွန့်ရာ၌ မိန့်သည်။

၂၂၄။ အပရာ သမ္မုခါဝေကာ၊ ဘိက္ခုယေကသု သန္တိကေ။
ဂဟေတ္ဝာ နာမမေကသု၊ ပဥ္ဇနိ သဟခမ္မိနံ။

၂၂၄။ ဝါ၊ တနည်း။ အပ်ရာ၊ တပါးသော။ ကော၊ တမျိုးသော။ သမ္မုခါ၊ သမ္မုခါဝိကပ္ပနာသည်။ (အတ္ထိ၊ရှိသေး၏။) ကေသု၊တပါးသော။ ဘိက္ခု၊သု၊ရဟန်း၏။ သန္တိကေ၊ အထံ၌။ ပဥ္ဇနိ၊ ငါးဦးကုန်သော။ သဟခမ္မိနံ၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့တွင်။ ကေသု၊ တပါးသော သီတင်းသုံးဘော်၏။ နာမံ၊ အမည်ကို။ ဂဟေတ္ဝာ၊ ယူ၍။

၂၂၅။ "ဣမံ စီဝရံ တိဿသု ဘိက္ခုနော၊ တိဿာယ ဘိက္ခုနိယာ၊
တိဿသု သာမဏေရသု၊ တိဿာယ သာမဏေရိယာ၊
တိဿာယ သိက္ခမာနာယ ဝိကပ္ပေမိ" တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။
တေန ဘိက္ခုနာ "တိဿသု ဘိက္ခုနော၊တိဿာယ ဘိက္ခုနိယာ၊
တိဿသုသာမဏေရသု၊တိဿာယ သာမဏေရိယာ၊တိဿာယ
သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဉ္ဇ ဝါ စိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ
ကရောဟိ" တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

၂၂၅။ ဣမံ စီဝရံ တိဿသု ဘိက္ခုနော ဝိကပ္ပေမိတိ ဝါ၊ ဣမံ စီဝရံ
တိဿသု ဘိက္ခုနော စိကပ္ပေမိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ

အပရာ။ပေ။သဟခမ္မိနံ။ ။"သမ္မုခဝိကပ္ပနာသည်ပြုအပ်ပြီးမှတပါးအခြား တမျိုးလည်းရှိသေး၏"ဟုပြလိုခြင်း"အပရာ"စသည်ကို မိန့်သည်။ ဤဝိကပ္ပနာကို ဦးဗုဒ္ဓရက္ခိတ မည်သော ရဟန်းတပါး၏ ဘုရားထံ၌ ပြုသော်လည်း ဦးဗုဒ္ဓရက္ခိတ အားပြုအပ်သည်မဟုတ်။ အဝေးဌာနေသော အခြားသီတင်းသုံးဘော် ၅-ပါးတို့တွင် တပါးပါးအား ပြုအပ်သော ဝိကပ္ပနာတည်း။ ထိုကြောင့် "ဂဟေတ္ဝာ နာမမေကသု ပဥ္ဇနိ သဟခမ္မိနံ"ဟု ဆိုသည်။

တိဿသု။ ။သီတင်းသုံးဘော်တပါး၏ နာမည်ကို ဂါထာ၌ "တိဿသု ဘိက္ခုနော"စသည်ဖြင့် ပြထားရာဝယ် "အများသုံးနေကျနာမည်ကို လွယ်ကူ

ဘိက္ခုနိယာ ဝိကပ္ပေမိတိ ဝါ၊ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ ဘိက္ခုနိယာ ဝိကပ္ပေမိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဣမံ စီဝရံ တိဿဿ သာမဏေရဿ ဝိကပ္ပေမိတိ ဝါ၊ ဣမံ စီဝရံ တိဿဿ သာမဏေရဿ ဝိကပ္ပေမိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ သာမဏေရိယာ ဝိကပ္ပေမိတိ ဝါ၊ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ သာမဏေရိယာ ဝိကပ္ပေမိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ သိက္ခမာနာယ ဝိကပ္ပေမိတိ ဝါ၊ ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ သိက္ခမာနာယ ဝိကပ္ပေမိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဝတ္တမ္ဘံ၊ ဆိုလုပ်၏။

တေန ဘိက္ခုနာ၊ ထိုဗျတ္တရဟန်းသည်။ တိဿဿ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိတိ ဝါ၊ တိဿဿ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ။ပေ။ တိဿာယ သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာ-ပစ္စယံ ကရောဟိတိ ဝါ၊ တိဿာယ သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ ဟူ၍သော်၎င်း။ ဝတ္တမ္ဘံ၊ ဆိုရာ၏။ (ဝိ ၌ ၂-၂၃၀ဝ၊ ကခ်ီ ၌-၂၅၃)

အောင် ပြထားခြင်း”ဟု မှတ်ပါ။ တိဿဿနေရာ၌“ဗုဒ္ဓရက္ခိတ” စသောဝိဂ-ပ္ပနာ ပြုလိုရာပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမည်ရင်းကို ထည့်နိုင်ပါသည်။ “ဣမံ စီဝရံ တိဿဿ ဘိက္ခုနော”နေရာဝယ် အကြီးဖြစ်လျှင်“အာယသ္မတော တိဿဿ”စသည်ဖြင့် လဲလှယ်၍ဆိုပါ။

ဘိက္ခုနီစသည်အားပြုပုံ။ ။ဘိက္ခုနီအား ဝိကပ္ပနာပြုလိုလျှင်“ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ ဘိက္ခုနိယာ ဝိကပ္ပေမိ”ဟုဆိုရင်း၊ သိက္ခမာန်အား ဝိကပ္ပနာပြုလိုလျှင် “ဣမံ စီဝရံ တိဿာယ သိက္ခာမာနာယ ဝိကပ္ပေမိ”ဟုဆိုရင်း ဆိုပါ။ သာမဏေ သာမဏေမအား ဝိကပ္ပနာပြုလိုရာ၌လည်း နည်းတူ။

တေနဘိက္ခုနာ။ပေ။ဝတ္တမ္ဘံ။ ။ဝိနည်းဓိုရ်ဖြစ်သောထိုဗျတ္တရဟန်းက တိဿ ရဟန်းအား ဝိကပ္ပနာပြုလျှင် “တိဿဿ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ

၂၂၆။ ပရမ္မုခါ ဝိကပ္ပေန-ကာယန္တိ ကေစမိရယေ။
"ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ ဝိကပ္ပနတ္ထာယ ဒမ္မိ" တိ။

၂၂၆။ ပရမ္မုခါဝိကပ္ပနံ၊ ပရမ္မုခဝိကပ္ပနာကို။ ကေသာ၊ တပါးသောဗျတ္တ ရဟန်း၏။ သန္တိကေ၊ အထံ၌။ ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ ဝိကပ္ပနတ္ထာယ ဒမ္မိတိ၊ ဣမံ စိတ္တံ တုယ္ဟံ ဝိကပ္ပနတ္ထာယ ဒမ္မိ ဟူ၍။ ဧတံ၊ ဤသို့။ ဤရယေ၊ ဆိုရာ၏။ [ဣမံ စိတ္တံ၊ ဤသက်နှုန်းကို။ တုယ္ဟံ၊ သင့်အား။ ဝါ၊ အရှင်ဘုရားအား။ ဝိကပ္ပနတ္ထာယ၊ ဝိကပ္ပနာပြုခြင်းအကျိုးငှါ။ ဒမ္မိ၊ ပေးပါ၏။] (ဝိ ဋီ ၂-၂၃၀-၀၊ ကခ်ိုင်-၂၄၃)

ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ" ဟုဆိုရသည်။ ထိုသို့ဆိုခြင်းကို "ပစ္စုဒ္ဓိရ် ပြုခြင်း" ဟု ခေါ်သည်။ တိဿာ ဘိက္ခုနီအား ဝိကပ္ပနာပြုလျှင် "တိဿာယ သန္တိကံ" စသည်ဖြင့် ဆိုရသည်။ သိက္ခမာန်၊ သာမဏေ၊ သာမဏေမအား ဝိကပ္ပနာပြုရာ၌ ထိုနာမည်ကို အသုံးပြု၍ ပစ္စုဒ္ဓိရ် ပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြအပ်သောစကားအရ သမ္မုခဝိကပ္ပနာသည် တိုက်ရိုက် ဝိကပ္ပနာ ပြုခြင်း၊ ကြား ရဟန်းထံ၌ တဆင့် ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း" ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။ ထို ၂-မျိုးလုံးပင် မိမိနှုတ်ဖြင့်ချည်း ဝိကပ္ပနာပြုရသောကြောင့် သမ္မုခဝိကပ္ပနာ အမည်ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ပရမ္မုခဝိကပ္ပနာ။ ။သူတပါး၏နှုတ်ဖြင့် ဝိကပ္ပနာ ပြုခြင်းကို "ပရမ္မုခ ဝိကပ္ပနာ" ဟု ခေါ်ရသောကြောင့် ပါးစပ်၌လျှာကဲ့နေခြင်း စသောအကြောင်း ကြောင့် ကိုယ်တိုင် ဝိကပ္ပနာ မပြုနိုင်လျှင်၊ သို့မဟုတ် ဝိကပ္ပနာအစီအရင်၌ မကျွမ်းကျင်လျှင် ကျွမ်းကျင်သော ရဟန်းတပါးထံသို့ သွားပြီး "ဤသက်နှုန်းကို ဝိကပ္ပနာပြုဖို့ရန် အရှင်ဘုရားအား ပေးပါ၏" ဟု ပါဠိလိုဖြစ်စေ မြန်မာလို ဖြစ်စေ ပြောဆို (လျှောက်ထား) ရမည်။

၂၂၇။ တေန စတ္တမ္ဘော "ကော တေ မိတ္တော ဝါ သန္ဒိဋ္ဌေ" ဝါတိ။ ဣတရေနစေဝံ ဝတ္တမ္ဘံ–တိသော ဘိက္ခုတိ ဝါ၊ တိသ္သာဘိက္ခုနီတိ ဝါ၊ တိသော သာမဏေရောတိ ဝါ၊ တိသာ သာမဏေရီတိ ဝါ၊ တိသာ သိက္ခမာနာတိ ဝါ။

ပုန ဧတေန "အဟံ တိသဿ။ ပ။ တိသ္သာယ ဝါ ဒုမ္မိ"တိ ဝိကပ္ပေတ္တာ တေနေဝ "တိသဿ ဘိက္ခုနော၊ တိသ္သာယ ဘိက္ခုနိယာ၊ တိသဿ သာမဏေရဿ၊ တိသ္သာယ သာမဏေရိယာ၊ တိသာယ သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဉ္ဇ ဝါ ဝိယဒ္ဓေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ"တိ ပစ္စုဒ္ဒရိတ္တာ။

ဧတေန၊ ထိုဗျတ္တရဟန်းသည်။ ဝတ္တမ္ဘော၊ မေးထိုက်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ မေးထိုက်သနည်း။) တေ၊ သင်၏။ မိတ္တော ဝါ၊ ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေသည် သော်၎င်း။ သန္ဒိဋ္ဌော ဝါ၊ ထိုဤအရပ် ပေါင်းဆုံလတ်၍ မြင်အပ်ဘူးကာမျှ ဖြစ်သော မိတ်ဆွေသည်သော်၎င်း။ ဝါ၊ မခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေသည်သော်၎င်း။ ကော၊ အဘယ်သူနည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတ္တမ္ဘော၊ မေးထိုက်၏။ ဣတရေန စ၊ အခြားသော သက်နှံးရှင် ရဟန်းသည်လည်း။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ ဝတ္တမ္ဘော၊ ပြောဆိုလျှောက်ထားထိုက်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ပြောဆိုလျှောက်ထားထိုက်သနည်း။) မေ၊ တပည့်တော်၏။ မိတ္တော၊ ဒဋ္ဌမိတ္တသည်။ တိသော ဘိက္ခု၊ တိသ္သရဟန်းပါတည်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။

ဧတေန ဝတ္တမ္ဘော။ ။ထိုသို့ ကြားကနေ၍ ဝိကပ္ပနာပြုပေးမည့် ဗျတ္တရဟန်းက "အရှင်၏ဒဋ္ဌမိတ္တ(ခိုင်မြဲသောမိတ်ဆွေ)ရဟန်းသည်ဘယ်သူပါနည်း။သို့မဟုတ် အရှင်၏သန္ဒိဋ္ဌ (တွေ့အပ်မြင်အပ်ဘူးသော)မိတ်ဆွေသည် အဘယ်သူပါနည်း" ဟု မေးရသည်။ [မိတ္တောတိ ဒဋ္ဌမိတ္တော သန္ဒိဋ္ဌောတိ ဒိဋ္ဌမတ္တော(ထို ဤအရပ်၌ တွေ့အပ်ဘူးကာမျှဖြစ်သော) နာတ်ဒဋ္ဌမိတ္တော (အလွန်ခိုင်မြဲသော မိတ်ဆွေ မဟုတ်သော)၊ ဋီကာ။]

သန္ဓိဌော၊ သန္ဓိဌမိတ္တာသည်။ တိုသော ဘိက္ခု၊ တိသဲ့ရဟန်းပါတည်း။ ဤတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ပေ။ မေ၊ တဖည့်တော်၏။ မိတ္တာ၊ ဒဠ္ဍမိတ္တာသည်။ တိုသာ သိက္ခမာနာ၊ တိသာ သိက္ခမာန်ပါတည်း။ ဤတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ သန္ဓိဌာ၊ သန္ဓိဌမိတ္တာသည်။ တိသာ သိက္ခမာနာ၊ တိသာ သိက္ခမာန်ပါတည်း။ ဤတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ ဝတ္တမ်ပ်ံ၊ ပြောဆိုလျှောက်ထားထိုက်၏။

ပုန်၊ တဖန်။ တေန၊ ထိုဗျတ္တရဟန်းသည်။ အဟံ၊ ဝါသည်။ တိုသဲ့ဘိက္ခုနော၊ တိသရဟန်းအား။ ဒဒ္ဒမ်ိ၊ ပေး၏။ ဤတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ ဖေ။ တိသာယ သိက္ခမာနာယ၊ တိသ္ဓာ သိက္ခမာန်အား။ ဒဒ္ဒမ်ိ၊ ပေး၏။ ဤတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ စိကပ္ပေတ္ဝာ၊ စိကပ္ပနာပြုပြီး၍။ တေနေဝ၊ ထိုဗျတ္ထရဟန်းသည်ပင်။ တိသသ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိတိ ဝါ၊ တိသသ ဘိက္ခုနော သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ ဟူ၍သော်ငင်း ။ပေ။ တိသာယ သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိတိ ဝါ၊ တိသာယ သိက္ခမာနာယ သန္တကံ ပရိဘုဥ္ဇ ဝါ ဝိသဇ္ဇေဟိ ဝါ ယထာပစ္စယံ ကရောဟိ ဟူ၍သော်ငင်း။ ပစ္စုဒ္ဓရိတမ်ပ်ံ၊ ပစ္စုဒ္ဓိရ် ပြုရာ၏။

ဤတိရေန စေဝ ဝတ္တမ်ပ်ံ။ ။သက်နှင်းရှင်ဖြစ်သော ရဟန်းက ဦးတိသအား ပေးလိုလျှင် "တိသော ဘိက္ခု-တပည့်တော်၏ ဒဠ္ဍမိတ္တ (သို့မဟုတ် သန္ဓိဌ) မိတ်ဆွေသည် တိသမည်သောရဟန်းပါတည်း"ဟု ပြောရာ၏။ (တနည်း) အာယသ္မာ တိသော-ဦးတိသပါတည်းဟုလည်း ပြောနိုင်၏။ဘိက္ခုနီစသည်ကို ပေးလိုရာ၌လည်း "တိသာ ဘိက္ခုနီ"စသည်ဖြင့် ပြောရသည်။

ပုန် တေန။ပေ။ပစ္စုဒ္ဓရိတမ်ပ်ံ။ ။ဝိနည်းဓိုရ်ဖြစ်သော ကြားရဟန်းက တဖန်ထပ်၍"ဤမံ စီဝရံ အဟံ တိသသ ဘိက္ခုနောဒမ်ိ-ဤသက်နှင်းကိုတပည့်တော်က တိသ ရဟန်းအား ပေးပါ၏"ဟု ဝိကပ္ပနာပြုပြီးလျှင် ထိုရဟန်းသည်ပင်

၂၂၈။ ဒုရသန္တိကတ္တေကတ္တ-ဗဟုဘာဝံ စိဇာနိယ။
ဧတံ ဣမန္တိ ဧတာနိ၊ ဣမာနိတေတ္ထ ယောဇယေ။

၂၂၈။ ဧတ္ထ၊ ဤဝိကပ္ပနာပြုရာ၌။ ဒုရသန္တိကတ္တံ၊ ဝေးသည်၏အဖြစ်, နီးသည်၏ အဖြစ်ကိုဝင်း။ ကေတ္တဗဟုဘာဝံ၊ တထည်၏အဖြစ်, မျိုးကုန်သည်၏အဖြစ်ကိုဝင်း။ ဝိဇာနိယ၊ သိ၍။ ဧတံ ဣမန္တိ၊ ဧတံ ဣမံ ဟူ၍ဝင်း။ ဧတာနိ ဣမာနိတိ၊ ဧတာနိ ဣမာနိ ဟူ၍ဝင်း။ ဇယောဇယေ၊ ယှဉ်စေရာ၏။ ဝါ၊ သုံးစွဲရာ၏။ (ဝိ ပါ ၂-၁၆၁၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၃၀-၂၃၁)

"တိဿသ ဘိက္ခုနော သန္တိကံ ပါရိဘုဇ္ဇ ဝါ"စသည်ဆို၍ ပစ္စုဒ္ဒိုရ်ပြုရသည်။ [ဤ၌"ဝိကဇပ္ပမိ"နေရာဝယ် "ဒမ္မိ"ဟု သုံးစဲ့ပုံကိုထောက်၍ ပေးခြင်းကိုပင် "ဝိကပ္ပနာပြုခြင်း"ဟု ခေါ်ကြောင်းကို သတိပြုပါ။]

မှတ်ချက်။ ။သမ္မုခဝိကပ္ပနာ၌ သက်နှိုးရှင်ကိုယ်တိုင် ဝိကပ္ပနာပြု၍အခြားရဟန်းက ပစ္စုဒ္ဒိုရ်ပြုရ၏။ ပရမ္မုခဝိကပ္ပနာ၌ကား အခြား ရဟန်းသည်ပင် ဝိကပ္ပနာပြု၍ ထိုရဟန်းသည်ပင် ပစ္စုဒ္ဒိုရ်ပြုရသည်။ ဤသို့ ဝိကပ္ပနာ ၂-မျိုး အထူးကိုဝင်း သမ္မုခဝိကပ္ပနာ ၂-မျိုးရှိကြောင်းဝင်း သိပါ။

ဒုရသန္တိက။ ။အဝေးဌာနရှိသောသက်နှိုးကိုဝိကပ္ပနာပြုလိုလျှင်"ဧတံ စီဝရံ" ဟုဆို၍၊ အနီးဌာနရှိသောသက်နှိုးကို ဝိကပ္ပနာပြုလိုလျှင် ဣမံ စီဝရံ"ဟုဆိုပါ။ [သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ အနီးကို ဣမသဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြ၍၊ အဝေးကို ဧတ-သဒ္ဒါဖြင့် ညွှန်ပြဖို့ရန် ခွဲထားသည်။]

ကေတ္တဗဟုဘာဝံ။ ။သက်နှိုးတထည်ဖြစ်လျှင် "ဧတံ စီဝရံ၊ သို့မဟုတ် ဣမံ စီဝရံ"ဟု ကေဝုစ်ဝိဘတ်ကိုသုံးစဲ့၍၊ သက်နှိုးအများဖြစ်လျှင်"ဧတာနိ စီဝရာနိ၊ သို့မဟုတ်"ဣမာနိ စီဝရာနိ"ဗဟုဝုစ်ဝိဘတ် သုံးစဲ့ရသည်။

၂၂၉။ ဒသာဟံ မာသမေကံ ဝါ၊ ကထိနတ္ထတေ။
ပါရိပူရတ္ထမုနသ၊ ပစ္စာသာ သတိ မာသကံ။
နုပ္ပါဒယတိ နိဿဂ္ဂိ၊ နာဓိဋ္ဌိဟဝိကပ္ပိတန္တိ။

၂၂၉။ နာဓိဋ္ဌိတဝိကဲ့ပ္ပိတ်၊ အာဓိဋ္ဌာန်လည်း မတင်အပ်, ဝိကပ္ပနာလည်း မပြုအပ်သော သင်္ကန်းသည်။ ဒသာဟံ၊ ဆယ်ရက်ပတ်လုံးသော်၎င်း။ ကေမာသံ ဝါ၊ တလပတ်လုံးသော်၎င်း။ ကထိနေ၊ ကထိန်ကို။ အတ္ထတေ၊ ခင်းအပ်ပြီးသော်။ ပဋ္ဌမာသံ ဝါ၊ ၅-လပတ်လုံးသော်၎င်း။ ဥနသေ၊ ယုတ်လျော့သော သင်္ကန်း၏။ ပါရိပူရတ္ထံ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ။ ပစ္စာသာ၊ သင်္ကန်းခ္ဍ အာသာသည်။ သတိ၊ ရှိလသော်။ မာသကံ၊ တလပတ်လုံးသော်၎င်း။ နိဿဂ္ဂိ ၊ နိဿဂ္ဂိပါစိတ်အာပတ်ကို။ နုပ္ပါဒယတိ၊ မဖြစ်စေနိုင်။....ဤတို၊ ဝိကပ္ပနာနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (စိ ပါ ၁-၂ ၂၉၅)

ဒသာဟံ။ပေ။ဝိကပ္ပိတံ။ ။အာဓိဋ္ဌာန်လည်း မတင်အပ်၊ဝိကဲ့ပ္ပနာလည်းမပြုအပ်သော သင်္ကန်းသည် နိဿဂ္ဂိယ-ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ်၏ ခွင့်ပြုချက်ကြောင့် ဒသာဟ-ဆယ်ရက်ပတ်လုံး နိဿဂ္ဂိကိုမဖြစ်စေ။ "နိဿဂ္ဂိမထိုက်" ဟူလို။ သိတင်းကျွတ် လပြည့်ကျော်တရက်မှ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့် အတွင်းခ္ဍ သင်္ကန်းကာလဖြစ်သောကြောင့် တလပတ်လုံး နိဿဂ္ဂိ မထိုက်။ ကထိန်ခင်းအပ်သည်ဖြစ်၍ ကထိန် အာနိသင်ရလျှင် သင်္ကန်းကာလပင် ဖြစ်သောကြောင့် (ထိုအာနိသင်မပြယ်သမျှ) ၅-လပတ်လုံး နိဿဂ္ဂိ မထိုက်။ တတိယ ကထိနသိက္ခာပုဒ်၏ ခွင့်ပြုချက်ကြောင့် သင်္ကန်းကာလ မဟုတ်သော်လည်း နောက်ထပ် သင်္ကန်းရဖို့အာသာ (မြှော်လင့်ချက်) ရှိလျှင် ထိုရသောအခါ လိုသောသင်္ကန်းကိုဖြည့်ဖို့ရာ တလပတ်လုံး ထားနိုင်သေး၏။ နိဿဂ္ဂိ မထိုက်။

နိဿယနိဒ္ဒေသ

နိဿယောတိ၊ "နိဿံယော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသပဒ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသ ကား—)

၂၃၀။ ဗျတ္တသ ပဋ္ဌဝသဿ၊ နတ္ထိ နိဿယကာရိယံ။
ယာဝဇီဝမ္ပိ အဗျတ္တော၊ နိဿိတောယေव ဇီဝတိ။

၂၃၀။ ပဋ္ဌဝသဿ၊ ဝါးဝါ ရှိပြီးသော။ ဗျတ္တသ၊ နိဿယည်းလွတ်ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ကောင်းစွာကုံလုံ ပြည့်စုံသောရဟန်း၏။ ဝါ၊ နိဿယည်း လွတ်ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ကောင်းစွာကုံလုံ ပြည့်စုံသောရဟန်းသည်။ နိဿယ-ကာရိယံ၊ နိဿယည်းဖြင့် ပြုဖွယ်ကိစ္စသည်။ နတ္ထိ၊ မရှိ။ အဗျတ္တော၊ နိဿ-ယည်းလွတ်ရာ ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့် ကောင်းစွာကုံလုံ မပြည့်စုံသော ရဟန်းသည်။ ယာဝဇီဝမ္ပိ၊ အသက်ထက်ဆုံးလည်း။ နိဿိတောယေव၊ ဆရာကိုမှီသည်သာ လျှင်။ (ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။) ဇီဝတိ၊ အသက်ရှင်ရ၏။ [ဗျတ္တသကို "၏" ဟု ပေးရာ၌ "ကာရိယံ-ပြုဖွယ်ကိစ္စ၌" စပ်ပါ၊ ဌိကာ၌ကား "ကာရိယံ၌စပ်သော ဆဋ္ဌိကတ္တား" ဟု ဆိုသည်။] (ဝိ ပါ ၃-၁၁၁။ ဝိ ဋ ၃-၅၄)

နိဿယ။ ။နိဿိယတော၊မှီ၍နေခြင်း။နိဿယော၊မှီ၍နေခြင်း။ တနည်း— နိဿိယတေတိနိဿယော (မှီအပ်သောဆရာ)ဆရာကိုမှီ၍နေခြင်းကို "နိဿယ" ဟု ဆိုလို၏။ ထိုမှီ၍နေခြင်း၊ မမှီပဲနေခြင်းတို့ကို အကျယ်ပြုရာ စကားရပ်ကို "နိဿယနိဒ္ဒေသ" ဟု မှတ်ပါ။

ဗျတ္တသ။ ။နိဿယမှစ်နက အင်္ဂါတို့တွင် ပဋ္ဌဝသဿ-ဟု သီးခြားဆိုအပ် သော ဝါးဝါရခြင်းအင်္ဂါမှတပါး အခြားအင်္ဂါတို့နှင့် ပြည့်စုံသော ရဟန်းကို "ဗျတ္တ" ဟုခေါ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် နိဿယည်းဖြင့် ပြုဖွယ်မရှိ၊ ဝါ-နိဿယည်း ယူဖွယ်မလို။ [ဝိ+အဥ္ဇမၚတ်၊ တပစ္စည်း။ ယအက္ခရာလာလျှင် "ဝိယတ္တ" ဟု

ဖြစ်၍ ဣ-ကို ယ၊ ဝ-ကို ဗပြုလျှင် ဗျတ္တဟု ဖြစ်၏။ ဝိယဋ္ဌတိ-မိမိဆိုင်ရာ ကိစ္စ၌ ထင်စွာပြုတတ်၏။ ဝ,ါ၊ ကျမ်းကျင်၏၊ ဣတိ ဗျတ္တောဘ-ဗျတ္တမည်၏။]

နိဿယည်းလွှတ် အဂ်ါ ၇-ပါး။ ။(၁) ဝါးဝါပြည့်ခြင်း၊ (၂) အနက်အဓိပ္ပါယ်သိ၍ ဒ္ဒေမာတိကာရခြင်း၊(၃) ဓမ္မပဒစသော သုတ္တန်တို့မှ ၄-ဘာဏဝါရလောက် အနက်လည်းသိ၍ ရလည်းရခြင်း၊ [တဘာဏဝါရ၏ ပမာဏကို (၂၄၁) ဂါထာ၌ပြလတ္တံ။] (၄) အနက်သိ၍ အမ္ပဋ္ဌသုတ်နှင့် အလားတူသော စကားတရပ်ကိုရခြင်း၊ (၅) ဆုမ်းတရားစသည် ဟောဖွဲ့ရာ ဝတ္ထုကြောင်းပါသောတရား ၃-ပုဒ်လောက်ရခြင်း၊(၆)ကမ္မဋ္ဌာန်းဘာဝနာအားထုတ်နည်းကို သိခြင်း၊(၇)ခန္ဓကဋ္ဌလာဘသော ကံကြီးကံငယ်ပြုနည်းကို နှားလည်ခြင်းတည်း။ [အကျယ်ကို ပါစိတ်-ဘိက္ခုနောဝါဒဝဂ် အဋ္ဌကထာ၌ရှုပါ။]

[ဆောင်] ၅-ဝါပြည့်ဘိ၊ ဒ္ဒေမာတိကာ၊ သုတ် ၄-ဘာဏဝါရ၊ အမ္ပဋ္ဌဟု၊
ဝတ္ထုစကား၊ တရား ၃-ပုဒ်၊ အားထုတ်ဖွဲ့ရာ၊ ဘာဝနာနှင့်၊
ကမ္မာကမ္မ၊ ခုနစ်ဝ၊ နိဿယ မုစ္စနက ဗသုသုတတည်း။

မှတ်ချက်။ ။နှုတ်တက်ရခြင်း ဟူသမျှ၌ ယခုအခါ စာအုပ်ရှိနေပြီဖြစ်သော ကြောင့် ထိုစာအုပ်ကိုကြည့်၍ အနက်အဓိပ္ပါယ် သိခြင်းက လိုရင်းဖြစ်သည်။ သူတပါးကို ဟောပြောမှု၌ကား ပါဠိအစဉ်အတိုင်း မရစေကာမူ မြန်မာလို ဟောပြောနိုင်လျှင်လည်း အဂ်ါပြည့်စုံ၏ဟု ဆိုထိုက်ပါသည်။

ယာဝဇီဝံပိ။ ။ဗျတ္တမဟုတ်သော ရဟန်းသည်(ဗျတ္တအဖြစ်သို့မရောက်သေး သမျှကာလပတ်လုံး) ဗျတ္တ ဖြစ်သောဆရာကို မှီ၍နေရမည်။ တသက်လုံး ဗျတ္တ မဖြစ်လျှင် တသက်လုံးပင်မှီ၍ နေရမည်။

၂၃၁။ ကေသံ စိဝရံ ကတ္ဝာ၊ ပဂ္ဂဏှိတ္ဝာန အဋ္ဌလိံ။
ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတ္ဝာ၊ ဝဒေ ယာဝတာတိယကံ။
"အာစရိယော မေ ဘဒန္တေ ဟောတိ၊
အာယသ္မတော နိဿာယ ဝစ္ဆာမိ"တိ။

၂၃၁။ ကေသံ၊ ဘခုသောလက်ဝဲအဖို့၌။ဝါ၊ လက်ဝဲတဖက်ပခုံးထက်၌။ စိဝရံ၊ သင်္ကန်းကို။ ကတ္ဝာ၊ ထား၍။ (တနည်း) ကေသံ စိဝရံ ကတ္ဝာ၊လက်ကန်တော့တင်၍။ အဋ္ဌလိံ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဂ္ဂဏှိတ္ဝာန၊ ချီမြှောက်၍။ ဥက္ကုဋိကံ၊ ဒေါင့်ကြောင့်။ နိသီဒိတ္ဝာ၊ ထိုင်၍။ ယာဝတာတိယကံ၊သုံးကြိမ်တိုင်အောင်။ ဝဒေ၊ ဆိုရာ၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ဆိုရမည်နည်း။) "အာစ-ရိယော မေ ဘဒန္တေ ·ဟောတိ၊ အာယသ္မတော နိဿာယ ဝစ္ဆာမိ"တိ၊ "အာစရိယော ။ပေ၊ဝစ္ဆာမိ"ဟူ၍။ ဝဒေ၊ ဆိုရာ၏။ [ဘုန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ ငါပညာတော်၏။ အာစရိယော၊ မိုဠိုဖိုရာ နိဿယည်းဆရာသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်တော်မူပါ။ အာယသ္မတော၊ အရှင်ဘုရားကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ ဝစ္ဆာမိ၊ နေပါအုံ့။] (ဝိ ပါ ၃=၇၆)

ကေသံ။ပေ။ ဝစ္ဆာမိတိ။ ။ဤဂါထာဖြင့် နိဿယည်းဆရာဖြစ်လောက်အောင် ဂုဏ်အင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော ,ဆရာ့အထံ၌ နိဿယည်းယူပုံကို ပြသည်။ ဧကသီသင်္ကန်းကို လက်ကန်တော့တင်၍ လက်အုပ်ချီကာ ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်ပြီးလျှင် "အာစရိယော မေ ။ပေ။ ဝစ္ဆာမိ"ဟူသော စကားကို ၃-ကြိမ် ရွတ်ဆို လျှောက်ထားရမည်–ဟူလို။

အာယသ္မတော။ပေ။ ဝစ္ဆာမိ။ ။အာယသ္မတောသည် နိဿာယ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ရသောကြောင့် ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌ ဆင်ခြင်သက်ထားသော ပုဒ်တည်း။ ဝစ္ဆာမိ၌ ဝသဓာတ် သာမိဝိဘတ်တည်း။ ကရုဏာ သပ္ပစ္စယသာ ကာဟောသုတ်၌ သပ္ပစ္စယသဒ္ဒါဖြင့် စိရင်ရပုံကို ထိုသုတ်၌ကြည့်ပါ။[နိဿယည်းယူချိန်၌ နေဆဲမဟုတ်၊ နေလတ္တံသာဖြစ်သောကြောင့် သာမိ ဝိဘတ်ဖြင့် ဆိုသည်။ အာယသ္မတောတို့ ဥပယောဂတွေ့ သာမိဝစန်၊ အာယသ္မန္တံ နိဿာယ

၂၃၂။ ပဏ္ဏန္တေ ပဏ္ဍသက်ိန္တေ၊ ဝိဗ္ဘန္တေ စာပိ နိဿယော။
မရဏာဝဏ္ဏတ္ထုပဇ္ဇာယ-သမောဓာနေဟိ သမ္မတိ။

၂၃၂။ ပဏ္ဏန္တေ၊ မိမိဖြစ်စေ ဆရာဖြစ်စေ အရပ်တပါးသို့ ဖဲသွားခြင်း ကြောင့်ရင်း။ ပဏ္ဍသက်ိန္တေ၊တိတ္ထိဘောင်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဝိဗ္ဘန္တေ စာပိ၊ လူထွက်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ မရဏာဝဏ္ဏတ္ထုပဇ္ဇာယသမောဓာ-နေဟိ၊ ပျံ့လွန်ဇတော်မူခြင်း, နိဿယည်းဆရာက နှင့်ထုတ်ခြင်း, ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာနှင့် ပေါင်းဆုံမိခြင်းတို့ကြောင့်ရင်း။ နိဿယော၊ နိဿယည်းသည်။ သမ္မတိ၊ ငြိမ်း၏။ (ဝိ ပါ ၃-၀၉။ ဝိ ဋ ၃-၂၆၈)

ဝသိသောမိတိ အတ္ထော။-မဟာဝဂ္ဂ၊ မဟာခန္ဓက-တေရသကဏ် ဋ္ဌိကာ၊ ဋ္ဌိကာ သစ်၌"ဝသောမိ"ဟု တွေ့ရ၏။ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

နိဿယည်းဆရာ၏ အင်္ဂါ။ ။(၁) ဆယ်ဝါရခြင်း၊ (၂)ဒွေမာတိကာကို အကျယ်ဝေဖန်ရာ ပဒဘာဇနီဟု ခေါ်အပ်သော ဝိဘင်း ၂-ပါးကိုရခြင်း၊ (၃)ကံကြီးကံငယ်ပြုနည်းကိုနားလည်ခြင်း၊(၄)မဟာဝဂ္ဂ,စူဠဝဂ္ဂ ခန္ဓကဋ္ဌိလာ သောသိက္ခာပုဒ်တို့ကိုနားလည်ခြင်း၊(၅)နာမ်တရားရူပ်တရားအပိုင်းအခြားကို နားလည်ခြင်း ဤအင်္ဂါငါးပါးနှင့်ပြည့်စုံမှုနိဿယည်းဆရာဖြစ်နိုင်၏။ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဤအင်္ဂါမျှားကိုပင် "ကျောင်းထိုင်အင်္ဂါ"ဟုလည်း ခေါ်ရသည်။ ဘာ့ကြောင့်နည်း—ကျောင်းထိုင်ဘုန်းတော်ကြီးသည် ရဟန်း သာမဏေတို့၏ ဥပဇ္ဈာယ်လုပ်၍ရင်း နိဿယည်းဆရာလုပ်၍ရင်း နေရသော ကြောင့်တည်း။

[ဆောင်] ဆယ်ဝါပြည့်တင်း၊ ဝိဘင်းနှစ်ဖြာ၊ ကမ္မာကမ္မ၊ ခန္ဓကပုဒ်၊ နာမ်ရူပ်ပိုင်ပိုင်၊ ဟောပြနိုင်၊ ကျောင်းထိုင် ငါးအင်္ဂါ။

ပဏ္ဏန္တေ ။ပေ။သမ္မတိ။ ။ဤဂါထာဖြင့် နိဿယည်းယူထားမှု၏ ငြိမ်းခြင်း ဟူသော နိဿယည်းပျက်ခြင်းကို ပြသည်။ (၁)နိဿယည်းဆရာသည်သေဝင်ရင်း မိမိသည်သော်ဝင်ရင်း ဤကျောင်းတိုက်၌ မနေတော့ပဲအရပ်တပါးသို့ဖဲသွားလျှင်

၂၇၇။ နိဿာယ နဝသေ လဇ္ဇီ၊ အပုဗ္ဗံ ဌာနမာဂတော။
အာဂမေ စတုပညာဟံ၊ ဥတ္တုံ ဘိက္ခုသဘာဂတံ။

၂၇၇။ အလဇ္ဇီ၊ အလဇ္ဇီဆရာကို။ နိဿာယ၊ မှီ၍။ နဝသေ၊မနေရာ။ အပုဗ္ဗံ၊ အသစ်ဖြစ်သော။ ဌာနံ၊ အရပ်သို့။ အာဂတော၊ ရောက်လာသော ရဟန်းသည်။ ဘိက္ခုသဘာဂတံ၊ သဘောတူ လဇ္ဇီရဟန်း၏ အဖြစ်ကို။ ဥတ္တုံ၊ သိခြင်းငှါ။ စတုပညာဟံ၊ လေးရက် ငါးရက်ပတ်လုံး။ အာဂမေ၊ ဆိုင်းငံ့ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၅–၂၇၉။ ဝိ ပါ ၃–၁၂၇။ ဝိ ဋီ ၃–၃၁၃)

နိဿယည်းပျက်၏။ [နောက်ခ္ခဏည်း "မိမိနှင့်ရင်း ဆရာနှင့်ရင်း ဆိုင်သည်"ဟု မူတ်ပါ။ (၂) တိုတ္ထိဘောင်သို့ ပြောင်းရွှေ့လျှင်ရင်း (၃) လူထွက်လျှင်ရင်း (၄) ပျံတော်မူလျှင်ရင်း နိဿယည်းပျက်၏။ (၅) အာဏတ္တိ (၆)ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာနှင့် တွေ့ခြင်းတည်း။

အာဏတ္တိ။ ။မိမိကို မမှီဖို့ရန် စေခိုင်းခြင်းကို (မိမိအထံ၌ မနေဖို့ရန် နှင်ထုတ်ခြင်းကို) "အာဏတ္တိ"ဟု ဆိုသည်။ [အာဏတ္တိတိ နိဿယပဏာမနာ (နိဿယည်းယူထားမှုကို ပယ်ထုတ်ခြင်း) ဝုစ္စတိ။-မဟာဝဂ္ဂ၊ နိဿယပဋိပတ္တိသိက္ခာ။]

ဥပဇ္ဈာယ သမောဝေန။ ။နိဿယည်းဆရာနှင့် ဥပဇ္ဈာယ် ၂-ပါးတွင် ဥပဇ္ဈာယ်သည် ပဓာနဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဥပဇ္ဈာယ်ကို မြင်ရုံ အသံကြားရုံဖြင့် နိဿယည်းပျက်သည်။[ဥပဇ္ဈာယေန သမောဝေနဂတောတိ တွေ့ ဒဿနသဝန-ဝသေန သမောဝေနံ ဝေဒိတဗ္ဗံ။-ယခင်အဋ္ဌကထာ။]

နိဿာယ နဝသ လဇ္ဇီ။ ။အလဇ္ဇီဆရာ့အထံ နိဿယည်းယူ၍ မနေရ။ နေလျှင် "နဘိက္ခဝေ အလဇ္ဇိနံ နိဿာယ စတ္ထုမ္ပိ၊ ယော ဝသေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ"ဟု မဟာဝဂ္ဂ၊ အလဇ္ဇီနိဿယ ဝတ္ထုကထာအတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ မှန်၏-ဆရာကိုမှီ၍နေခြင်းသည် မိမိ၌ သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာပညာ တိုးပွါးအောင်နေခြင်းတည်း။ဆရာက အလဇ္ဇီဖြစ်နေလျှင် အဘယ်မှာထိုတရား များတိုးပွါးနိုင်ပါ၏တော့အုံ့နည်း။မိမိကိုယ်၌ချေးအညစ်ကြေးစသော မကောင်း

၂၃၄။ အဒ္ဓိကဿ ဂိလာနဿ၊ ဂိလာနုပဋ္ဌကဿ စ။
ယာစိတဿ အရညြော ဝါ၊ သလ္လကွေ့ဇွန်ခန ဖာသုကံ။
သဘာဂေ ဒါယကေ သန္တေ၊ ဝသိတုံ တာဝ လဗ္ဘတိ။

၂၃၄။ အဒ္ဓိကဿ၊ ခရီးရှည်သွား ရဟန်းသည်ရင်း။ဂိလာနဿ၊မကျန်း မာသော ရဟန်းသည်ရင်း။ ယာစိတဿ၊ ဂိလာနရဟန်းသည် တောင်းပန်

နှုံ့မျှားကင်းအောင် ရေချိုးသွားရာဝယ် နောက်ကျုသော ရေကန်တွင်းဌ် ဆင်းရ၍ ရေချိုးမိသူကဲ့သို့ ရှိပြီးသော သီလ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာပညာတို့သည်ပင် ဆုတ်ယုတ်စရာရှိတော့သည်။

အလဒ္ဓီလက္ခဏာ။ ။ပရိဝါရပါဠိတော်အပရဂါထာသင်္ကာကဌ် "လွန်ကျူး လိုသော စေတနာဖြင့် အာပတ်သင့်ခြင်း၊ အာပတ်ကို ဒေသနာမပြော ဝတ် မဆောက်တည်ပဲ လျှိုဝှက်ထားခြင်း၊ သံဃိကပစ္စည်းဝေဖန်မှု စသည်ဌ အဂတိ လိုက်ခြင်း ဤ ၃-ပါးသည် အလဒ္ဓိ၏ အမှတ်လက္ခဏာတည်း" ဟုမိန့်တော်မူ၏။

သဏ္ဌိစ္ဆ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ၊ အာပတ္တိ ပရိဂူဟတိ။
အဂတိဂမနဉ္စ ဂစ္ဆတိ၊ ဧဒိသော ဝုစ္စတိ အလဒ္ဓိပုဂ္ဂလော။

အပုဗ္ဗံ။ပေ။သဘာဂတံ။ ။ရှေးက မရောက်ဘူးသေးသောနေရာသို့ ရောက်သော ရဟန်းသည် ထိုကျောင်းတိုက်ဌ် နိဿယည်းပေးသောဆရာ၏ မိမိတို့နှင့် သဘောတူ လဒ္ဓီပုဂ္ဂိုလ် ဟုတ်-မဟုတ်ကို သိဖို့ရန် ၄-ရက် ၅-ရက်လောက် နိဿယည်းမယူပဲ နေနိုင်၏။ အကြောင်းသိပြီးသော ရောက်ဘူးသော နေရာ ဖြစ်လျှင်ကား ထိုရောက်ရာနေ့မှာပင် နိဿယည်းယူရမည်ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ စတူဟပဉ္စာဟံ အာဂမေတုံ ယာဝ ဘိက္ခု-သဘာဂတံ ဇာနာတိ၊-အလဒ္ဓိနိဿယဝတ္ထုကထာ။]

အဒ္ဓိကဿ။ပေ။လဗ္ဘတိ။ ။"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အဒ္ဓါနမဂ္ဂပ္ပဋိပန္နေန (အဓွန်ရှည်သောခရီးကို သွားသော ရဟန်းသည်၊ နိဿယံ အလဘမာနေန အနိဿိတေန ဝတ္ထုံ။ပေ။ဂိလာနေနအနိဿိတေန ဝတ္ထုံ။ပေ။ဂိလာနုပဋ္ဌာကေန

အပ်သော။ ဂိလာနုပဋ္ဌာကသ ၀ိ၊ ဂိလာန၏အလုပ်အကျွေး ရဟန်းသည်ဌင်း။ အရည်ရှေ၊ တောကျောင်းဌ။ ဖာသုကံ၊ နေသော သမထဝိပဿနာဖြင့် ချမ်းသာစွာနေရခြင်းကို။ သလ္လက္ခေန္တေန၊ မှတ်သော တောနေ ရဟန်းသည်ဌင်း။ သဘာဝဂေ၊ လဇ္ဇီချင်းသဘောတူသော။ ဒါယကေ၊ နိဿယည်းပေးမည့် ဆရာသည်။ အသန္တေ၊ မရှိလသော်။ တာဝ၊ ထိုနိဿယည်းဆရာနှင့် တွေ့သည့်တိုင်အောင်။ ဝါ၊ ဝါဆိုလပြည့်နေ့တိုင်အောင်။ ဝသိတုံ၊ နိဿ-ယည်းမယူပဲ နေခြင်းငှါ။ လဘတိ၊ ရအပ်၏။....ဣတိ၊ နိဿယည်းနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၃–၁ ၂၈။ ဝိ ဋ ၃–၃၀၄)

နိဿယံ အလဘမာနေန ယာစိယမာနေန (ဂိလာန-က နေဖို့ရန် တောင်းပန်အပ်လျှင်) အနိဿိတေန ဝတ္ထုံ ။ပေ။ အာရညိကေန ဘိက္ခုနာ ဖာသုဝိဟာရံ သလ္လက္ခေန္တေန။ပေ။ ဝတ္ထုံ”ဟူသော မဟာဝဂ္ဂ၊ ဂမိယာဒိနိဿယ စ်ဏ္ဍုကထာကို မှီသောဂါထာတည်း။ ဖာသုဝိဟာရအတွက် “သမထဝိပဿနာနှံ ပဋ္ဌိလာ-ဘေန ဖာသု ဟောတိ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်၏။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်နေစဉ်သမထ ဖြစ်စေ ဝိပဿနာ ဖြစ်စေ ရခါစဖြစ်ခြင်းကြောင့် ချမ်းသာသည်–ဟူလို။ [ယသ ခေါပန သမထော ဝါ ဝိပဿနာ ဝါ တရုဏာဟောတိ၊ အယံ ဣမံ ပရိဟာရံ (ဤ နိဿယည်း မယူပဲနေနိုင်ခြင်းဟူသော အခွင့်ကို) လဘတိ။]

ဝသိတုံ တာဝ လဘတိ။ ။ဝါဆိုလမပြည့်မီ နိဿယည်းပေးနိုင်သောဆရာ နှင့်တွေ့လျှင် နိဿယည်းယူရာ၏။ “မတွေ့လျှင် ယာဝ အာသဠှိပုဏ္ဏမာ၊ တာဝ အနိဿိတေန ဝတ္ထုံ ဝဋ္ဌတိ(ဝါဆိုလပြည့်တိုင်အောင်)နိဿယည်းဆရာ မရှိလျှင် နိဿယည်းမယူပဲနေနိုင်၏။ (ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ နိဿယည်းဆရာရှိရာ အရပ်သို့ သွားရ၍ ဝါကပ်ရမည်)”ဟူလို၊–ထို အဋ္ဌကထာ။

ကာယဗန္ဓနနိဒ္ဒေသ

ကာယဗန္ဓနန္တိ၊ "ကာယဗန္ဓနံ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေ-သကား—)

[ကာယသာ၊ ကိုယ်ကို+ဗန္ဓနံ၊ ဖွဲ့ချည်ကြောင်း ခါးပန်း။ဝါ၊ခါးပတ်။]

၂၃၅။ အကာယဗန္ဓနော ဂါမံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌံ ပဝိသေယျ စေ။
ဗန္ဓေယျ ယတ္ထ သရတိ၊ တတ္ထေဝ ဣသတိယာ ဂတော။

၂၃၅။ အကာယဗန္ဓနော၊ ခါးပန်းမရှိသည်။ ဝါ၊ ခါးပန်း မပန်းသည်။ (ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။) ဂါမံ၊ ရွာသို့။ စေ ပဝိသေယျ၊ အကယ်၍ ဝင်အုံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ဝင်လေသော်။) ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) အသတိယာ၊ သတိကင်းသဖြင့်။ ဂတော၊ ရွာတွင်းသို့ ဝင်သွားမိသော ရဟန်းသည်။ ယတ္ထ၊ အကြင်အရပ်၌။ သရတိ၊ သတိရ၏။ တတ္ထေဝ၊ ထို အရပ်၌သာလျှင်။ဗန္ဓေယျ၊ခါးပန်းကို ဖွဲ့ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၄-၂၇၆။ဝိ ဋ ၄-၅၅)

အကာယ။ ပေ ။ ပဝိသေယျ စေ။ ။"နှ ဘိက္ခဝေ အကာယဗန္ဓနေနံ (ခါးပန်း မရှိသည်၊ ဝါ-ခါးပန်းမပန်းသည်၊) (ဟုတ္တာ၊) ဂါမော ပဝိသိ-တမ္ပေါ၊ ယော ပဝိသေယ်ျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ" ဟူသော စူဠဝဂ္ဂ-ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကပါဠိတော်တည်း။

ဗန္ဓေယ်ျ။ ပေ။ ဂတော။ ။အမှတ်တမဲ့ သတိမထားပဲ ခါးပန်း မပန်းမှု၍ ရွာတွင်းသို့သွားမိလျှင် သတိရရာအရပ်၌ ခါးပန်း အဆင်သင့်ရှိလျှင်ပန်းရမည်။ ["အဆင်သင့်" ဟူရာ၌ အနီးအပါးဝယ် ကြိုးနှယ်ကြိမ် စသည်ရှိလျှင် အဆင်သင့်ပင် ဖြစ်၏။] "ထိုသို့မရှိလျှင် ရွာပြင်သို့ထွက်၍ ခါးပန်းရှာဖွေပြီးလျှင် ပန်းပြီးမှ ပြန်ဝင်ရမည်"ဟု ရှေးဆရာတို့ မိန့်ကြသတတ်။ [အသတိ စေ, နိက္ခမိတ္တာ ဗန္ဓိတ္တာ ပုန ပိဏ္ဍာယ ပဝိသိတမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။—ဋီကာ။]

၂၃၆။ ပဋ္ဌိကာ သူကရန္တိ၊ ဒုဝိဓံ ကာယဗန္ဓနံ။
ဒုဿပဋ္ဌော စ ရဇ္ဇု စ၊ ဧကော တဒနုလောမိကာ။

၂၃၆။ ပဋ္ဌိကာ၊ ခါးပန်းပြားဝင်း။ သူကရန္တံ၊ ဝက်အူသဏ္ဌာန်အတွင်းဌ္ဌ အခေါင်းရှိသော ခါးပန်းလုံးဝင်း။ ဤတို၊ ဤသို့။ ကာယဗန္ဓနံ၊ ခါးပန်းသည်။ ဒုဝိဓံ၊ နှစ်ပါးအပြားရှိ၏။ ဒုဿပဋ္ဌော စ၊ အဝတ်ပြီးသည်ဝင်း။ ဧကော-ရဇ္ဇု စ၊ တချောင်းသော ကြိုးသည်ဝင်း။ တဒနုလောမိကာ၊ ထို ၂-မျိုးသော ခါးပန်းတို့အားလျော်၏။ [တဒနုလောမိကာတိ ဧတသံ ဒ္ဒိန္နံ အနုဂလစမိကာ၊ ဌိကာ။] (ဝိ ပါ ၄=၂၇၆)

ပဋ္ဌိကာ။ပေ။ကာယဗန္ဓနံ။ ။ပဋ္ဌသဒ္ဒါသည် ပျဉ်ပြား၊ အဝတ် စသော အနက်ကို ဟော၏။ ထိုအဝတ်ကဲ့သို့ ပြားသောခါးပန်းသည် ဖဋ္ဌိကာမည်၏။ သူကရယား-ဝက်၏+အန္တံ-အူတည်း၊ သူကရန္တံ-ဝက်အူ၊ ဝက်၏အူကဲ့သို့အတွင်းဌ္ဌ အခေါင်းရှိသော ခါးပန်းအလုံးသည် သူကရန္တက မည်၏။ သူကရန္တံ ဝိယာတိ သူကရန္တံ၊ ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကပါဠိတော်ဌ သဒ္ဒိသအနက်ဟော ကပစ္စည်းဖြင့် "သူကရန္တကံ"ဟု ရှိသည်။

ဒုဿပဋ္ဌောစ။ပေ။တဒနုလောမိကာ။ ။အဝတ်အပြား သက်သက်သည် ပဋ္ဌိကာ ခါးပန်းအား လျော်၏။ ကြိုးကိုလည်း ခါးပန်းကြိုး လုပ်ကောင်း၏။ ထိုကြိုးသည် သူကရန္တက ခါးပန်းကြိုးအား လျော်၏။ချည်ဖြင့်ကျစ်ထားသော ကြိုးသာမက နွယ်ကြိုး။ လျော်ကြိုးမျိုးလည်း ထိုသူကရန္တကအား လျော်သည်သာ။ [ကော်ဖြင့် ၂-ချောင်း ၃-ချောင်း စသည် စုပေါင်းထားသော ကြိုးကို ကန့်သည်။] ထိုသို့ ကြိုးအမျိုးကို တချောင်းဖြစ်အောင် ရစ်ပတ်ထားလျှင် တား တချောင်းပင် ဖြစ်သောကြောင့်အပ်၏။

၂၃၇။ မစ္ဆိုကဏ္ဍကခဇ္ဇုရိ–ပတ္တာ မဋ္ဌာ စ ပဋ္ဌိကာ။
လဗ္ဘာ ဒ္ဝေ စ ဒ္ဝေ ဟောပိ၊ အန္ဓေ ဒိဂုဏသုတ္တကံ။

၂၃၇။ ပဋ္ဌိကာ၊ ခါးပန်းပြားကို။ မစ္ဆကဏ္ဍကခဇ္ဇုရိပတ္တာ၊ ငါးဆူးရိုး သဏ္ဌာန် သင်ပေါင်းရှက်သဏ္ဌာန်ရှိအောင် ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြားကို ၎င်း။ မဋ္ဌာ စ၊ မစ္ဆကဏ္ဍက, ခဇ္ဇုရိပတ္တမဖက် သက်သက်အချောဖြစ်သော ခါးပန်းပြားကိုလည်း။ လဗ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ ဒ္ဝေ၊ အမြီတ်အဆာတို့ကို။ စတဿော ပိ၊ ၄–ချောင်း၄–သွယ်တို့ကိုကည်း။ လဗ္ဘာ၊ ရအပ်ကုန်၏။ အန္ဓေ၊ နှစ်ဖက်အစွန်း၌။ ဒိဂုဏသုတ္တကံ၊ နှစ်ထပ်ဖွဲ့ချည်အပ်သော ကြိုးကို။ လဗ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁-၂၅၂၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၅၄)

မစ္ဆ။ပေ။ပဋ္ဌိကာ။ ။အပြားဖြစ်သော ခါးပန်းကြိုး၌ မစ္ဆိကဏ္ဍက-ငါး၏ ဆူးကဲ့သို့သော အချောင်းကဲလေးများ ပေါ်ထင်နေအောင် ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြား၊ ခဇ္ဇုရိပတ္တက- သင်ပေါင်းရှက် (စွန်ပလွန်ရှက်)နှင့် သဏ္ဌာန်တူသော အချောင်းကလေးများ ပေါ်ထင်အောင် ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြား၊ မဋ္ဌာ ထိုအချောင်းကလေးများ မပေါ်ထင်စေပဲ အချောသက်သက် ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြား ဤ ၃-မျိုးသည် အပ်၏။ [ဥဇုကမေဝ ပန မစ္ဆကဏ္ဍကံ ဝါ ခဇ္ဇုရိ ပတ္တကံ ဝါ မဋ္ဌပဋ္ဌိကံ ဝါ ကတ္တာ ကောဋ္ဌိတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ဒုတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာ၊ ဓနိယဝတ္ထု။]

လဗ္ဘာ ဒ္ဝေ စ ဒ္ဝေ ဟောပိ။ ။ခါးပန်းကြိုး၏ အဖျားဌ၌ အမြီတ်အဆာဖြစ်သော ကြိုးကလေးများသည် ၁-ချောင်းမှစ၍ ၄-ချောင်းတိုင်အောင် အပ်ကုန်၏။ ထို့ထက်ပို၍ကား မအပ်။ [ကာယဗန္ဓနသာ ဒ္ဝေ ကော ဝဋ္ဋတိ၊ ဒ္ဝေ တီဏိ စတ္တာရိပိ ဝဋ္ဋန္တိ၊ တတော ပရံ န ဝဋ္ဋန္တိ။–ထိုအဋ္ဌကထာ။]

အန္ဓေ ဒိဂုဏသုတ္တကံ။ ။ဋီကာ၌ "အန္ဓေသု ဂုဏသုတ္တကံ"ဟု တွေ့ရ၏။ "ခါးပန်းကြိုး၏ ၂-ဘက်သော အစွန်အဖျား" ဟူသည် ဘေး ၂-ဘက် အစွန်တည်း။ ထိုအစွန် ၂-ဘက်၌ ခိုင်မြဲဖို့အကျိုးငှါ ချည်ကို ၂-ထပ် ရက်နိုင်သည်။ [ကာယ ဗန္ဓနသာ အန္ဓော (အစွန်းသည်) ဇီရတိ၊ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ

၂၃၈။ မာလာဒိ ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒိ၊ ဒယေတ္ထ ဂုဏသုတ္တကံ။
ကောဋ္ဌိတာ ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒိ၊ ပဋ္ဌိကာ နု စ ကပ္ပတိ။

၂၃၈။ မာလာဒိ၊ ပန်းပြောက် အစရှိသည်ကိုဂုဏ်း။ ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒိ၊ ပုစွန်၏ မျက်လုံးနှင့် တူသော အပြောက် အစရှိသည်ကိုဂုဏ်း။ ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒိ၊ ဆင်၏ မျက်လုံးနှင့် တူသော အပြောက် အစရှိသည်ကိုဂုဏ်း။ ဒယေတ္ထ၊ ပြု၍။ ဂုဏသုတ္တကကောဋ္ဌိတာ၊ နှစ်ထပ်သော ချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော။ ပဋ္ဌိကာ၊ ခါးပန်းပြားသည်။ နု စ ကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁-၂၅၃၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၅၅၄)

သောဘကံ ဂုဏကံ၊— ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကပါဠိတော်။.... သောဘကံ နာမ ဝေဠေတ္ထာ (ရစ်ပတ်၍)မုခဝဋ္ဌိသိဗ္ဗနံ (နဖူးစီးချုပ်ခြင်းတည်း၊) ဂုဏကံ နာမ မုဒိင်္ဂသဏ္ဌာနေန သိဗ္ဗနံ (မုရိုးစည် ပုံသဏ္ဌာန် ရှိသော် ချုပ်ခြင်းတည်း။) အဋ္ဌကထာ။ ဤ၌ "သောဘကံ"ဟု သီးခြားပါသော်လည်း ဂါထာ၌မပါ။]

မာလာဒိ ။ ပေ ။ နု စ ကပ္ပတိ။ ။"တတ္ထ တတ္ထ အစ္ဆိနိ ဒယေတ္ထ မာလာကမ္မလတာကမ္မာဒီနိ ဝါ ကတ္ထာ ကောဋ္ဌိတကာယဗန္ဓနံပိ နု ဝဋ္ဋတိ။.... ကာယဗန္ဓနဿ သောဘနတ္ထံ တဟိံ တဟိံ ဒီဂုဏသုတ္တံ ကောဋ္ဌေန္တိ။ ပေ။ နု ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော ဒုတိယပါရာဇိက အဋ္ဌကထာကို မှီသော ဂါထာတည်း။ ထိုဤ အစ္ဆိနိကို ဤ၌ "ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒိ (ကက္ကဋ+အစ္ဆိ+အာဒိ-ပုစွန်မျက်စိကဲ့သို့ ပြူးထွက်နေသော် မျက်စိသဏ္ဌာန် အစရှိသည်ကို) ဟုဂုဏ်း၊ ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒိ (ဆင်၏ မျက်စိကဲ့သို့ အတွင်းသို့ ကြွေ့ဝင်နေသော မျက်စိသဏ္ဌာန် အစရှိသည်ကို)" ဟု ဂုဏ်း ဆိုသည်။ ယခုအခါ၌ အခ္ခါခါးပန်းပြားဝယ် ထိုကဲ့သို့ မျက်လုံးသဏ္ဌာန် အပြောက်ပေါ်အောင် ရက်ကြ၏။ မအပ်ဟုမှတ်ပါ။

ထို့ပြင်— "ကာယဗန္ဓနဿ သောဘနတ္ထံ" စသော စကားကိုထောက်၍ "လှုပ်အောင် ၂-ထပ်သောချည်ကို ထိုထိုနေရာ၌ ရက်ခြင်းလည်း မအပ်"ဟု မှတ်ပါ။ ဤအဋ္ဌကထာအလို "ဂုဏသုတ္တက ကောဋ္ဌိတာ"ကို သီးခြားခါးပန်း တမျိုးဟု မှတ်ရပေလိမ့်မည်။

၂၃၉။ ဃဋ္ဌကံ့ မကရမုခါဒီ၊ နကပ္ပဏ္ဍိ ဒသာမုခေ။
ဥဘာနေ္တ ဃဋ္ဌကာ ဇလေခါ၊ ဝိဓေ အညဉ္ဉ စိတ္တကံ။

၂၃၉။ ဒသာမုခေ၊ အဆာ၏အရင်းအစ အဝဋ်။ ဃဋ္ဌကံ၊ကြာသွတ်အိုး သဏ္ဌာန်သည်၎င်း။ မကရမုခါဒီ၊ မကရ်းခံတွင်းသဏ္ဌာန် အစရှိသောထူးခြားသော ပုံသဏ္ဌာန်သည်၎င်း။ နကပ္ပဏ္ဍိ၊ မအပ်ကုန်။ ဝိဓေ၊ ခါးပန်းဘိဝ်။ ဝါ၊ ခါးပန်းဘိ၏။ ဥဘာနေ္တ၊ ၂-ဘက်အစွန်းဝ်။ ဃဋ္ဌကာ၊ ကြာသွတ်အိုးသဏ္ဌာန်မှ၎င်း။ ဇလေခါ၊ ဒုရေးအကြောင်းမှ၎င်း။ အညံ၊ အခြားသော။ စိတ္တကဉ္ဉ၊ ဆန်းကြယ်စွာ ပြုအပ်သော အရုပ်သည်လည်း။ နကပ္ပတ္တိ၊မအပ်။ (ဝိ ဋ ၁-၂၅၃)

ဋီကာသစ်။ ။ဋီကာသစ်ဝ် "မာလာဒီ ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒီ ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒီ စ ဒယော တ္ဘာ ဂုဏသုတ္တကကောဋ္ဌိတာ နကပ္ပတိတိ သမ္ဘဝေါ" ဟုဆို၏။ မာလာဒီ ကို ပြ၍၎င်း၊ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒီ ကို ပြ၍၎င်း၊ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒီ ကို ပြ၍၎င်း ၂-ထပ်သော ချည်ဖြင့် ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြားသည် မအပ်-ဟူလို။ ဂါထာ၏အသံ့ားကို ကြည့်လျှင်လည်း ထိုအတိုင်းပင် အဲ့နက်ပေးစရာရှိပေသည်။ထို့ကြောင့် နိဿယဝ်ဋီကာသစ်အတိုင်း ပေးထားပါသည်။ အဋ္ဌကထာအလိုမူ "မာလာဒီ-ကိုရင်း၊ ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒီ-ကိုရင်း၊ ကုဋ္ဌရစ္ဆာဒီ-ကိုရင်း၊ ဒယော တ္ဘာ-၍၊ ကောဋ္ဌိတာ-ရက်အပ်သော ခါးပန်းပြားသည်၎င်း၊ဂုဏသုတ္တကကောဋ္ဌိတာ-၂-ထပ်သောချည်ဖြင့်ရက်အပ်သောခါးပန်းပြားသည်၎င်း။နကပ္ပတ်-မအပ်"ဟုပေးရပါလိမ့်မည်။

ဃဋ္ဌကံ။ပေ။ဒသာမုခေ။ ။အမြိတ်အဆာ၏ အရင်း အစ အဝကို "ဒသာမုခ"ဟု ဆိုသည်။ဤဒသာ ဟူရာဝ်"၄-ချောင်းတိုင်အောင် အပ်၏"ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော အဖျားက အမြိတ်အဆာကို ဆိုလိုမည်မထင်။ခါးပန်းအပြား၏ ၂-ဘက်အစွန်းဝ် ထွက်နေသော အဆာကို ဆိုလိုမည်ထင်သည်။ မှန်၏— "ဥဘောသု အနေ္တသု ဒသာမုခဿ။ပေ။ ဝဋ္ဋတိ" ဟု ဆိုပြီးနောက် "ဒသာမုခေ ပန ဃဋ္ဌကံ ဝါ မကရမုခံ ဝါ ဒေဋ္ဌုဘသီသံ ဝါ(ရေမြွေ၏ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်ကို သော်၎င်း) ယံ ကိဉ္စိ ဝိကာရရူပံ (အထူးအဆန်း ပြုလုပ်အပ်သော အရုပ်သည်)

၂၄၀။ ဒေဝ္ဒေါဘိက္ခု မုရစ်၊ မဒ္ဒဝီဏံ ကလာပိုကံ။
နာ ကပ္ပန္တိ ဒဿာသု ဒ္ဒ၊ မဏ္ဍိမာယေ ဝ ကပ္ပရေ။

၂၄၀။ ဒေဝ္ဒေါဘိက္ခု၊ ရေမြှုပ်ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော ခါးပန်းသည်ရင်း။ မုရစ်၊ မုရိုးစည်သဏ္ဌာန်ရှိသော ခါးပန်းသည်ရင်း။ မဒ္ဒဝီဏာ၊ ဆောက်လုံး

နာ ဝန္ဓတိ"ဟူသော ဒုတိယ ပါရာဇိက အဌကထာကို မှီသော ဂါထာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မဂဓရမုခါဒိုင်ဘဏ် အာဒိဖြင့် ဒေဝ္ဒေါဘသိသ စသော အရှင်များကိုယူ ပါ။ [မုခါဒိုင်ဘဏ် နိဂ္ဂဟိတ်ကား ဝါစာသိလိဋ္ဌတည်း။ ကပ္ပန္တိ၏ ကတ္တားဖြစ်သော ကြောင့် "မုခါဒိ"ဟု ပဌမန္တသာ ပုဒ်ရင်းဟု မှတ်ပါ။]

ဥဘန္တေ။ပေ။စိတ္တကံ။ ။ကာယဗန္ဓနဝိဓေ။ပေ။ပရိစ္ဆေဒလေခါမတ္တံ(အစွန်အဖျားကို ပိုင်းခြားသော အရေးအကြောင်းသည်) ဝန္ဓတိ၊ ဝိဓကာယဥ္စဘောသု အန္တေသု ထိရကရဏတ္ထာယ ဃဋ္ဋကံ ကရောန္တိ, အယံ ဝန္ဓတိ-ခါးပန်းသီး၏ ၂-ဘက်အစွန်းဖြစ်သောခါးပတ်ကွင်းတို့၌ ခိုင်မြဲအောင် ကြာသွတ်အိုးသဏ္ဌာန် ရက်ကြ ချုပ်လုပ်ကြကုန်၏။ ဤရက်လုပ်ခြင်းလည်း အပ်၏ဟု ဒုတိယပါရာဇိက် အဌကထာဆိုသောကြောင့် ဤဃဋ္ဋကနှင့် လေခါတို့သည် အပ်ကုန်၏။ "ထို ဃဋ္ဋကလေခါတို့မှ တပါးသော အဆန်းအကြယ် ပြုလုပ်အပ်သော အရှပ်သာ မအပ်"ဟု မှတ်ပါ။

မှတ်ချက်။ ။ဝိဓေပုဒ်သည်လေခါ၌ စပ်ခိုက်အာဓာရအနက်ရှိ၏။ "ခါးပန်းသီး၌အရေးအကြောင်း"ဟူလို။ ဥဘန္တေ၌ စပ်ခိုက် သမ္မန်အနက်ရှိ၏။ "ခါးပန်းသီး၏ ၂-ဘက်အစွန်း"ဟူလို။ ထိုအစွန်းဟူသည် ခါးပန်းသီးတပ်ထားရာဖြစ်သော ခါးပန်းကွင်း၏အတွင်း အရပ်တည်းဟုမှတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် ပါရာဇိက အဌကထာ၌ "ကာယဗန္ဓနဝိဓေ(အာဓာရ)ပရိစ္ဆေဒလေခါ"ဟုဂုဏ်း၊ "ဝိဓကာယ (သမ္မန်) ဥဘောသု အန္တေသု"ဟုဂုဏ်း ဆိုသည်။

ဒေဝ္ဒေါဘိက္ခု။ပေ။နာ ကပ္ပန္တိ။ ။"နာ ဘိက္ခဝေ ဥစ္စာဝစာနိ ကာယဗန္ဓနာနိ ဓာရေတုံ၊ ကလာပုကံ ဒေဝ္ဒေါဘိကံ မုရစီ မဒ္ဒဝီဏံ"ဟူသော ခုဒ္ဒကဝတ္ထု

သဏ္ဌာန်ရှိသော ခါးပန်းသည်ရင်း။ ကလာဗုကံ၊ မျှားသောကြိုးရှိသော ခါးပန်းသည်ရင်း။ နှ ကပ္ပန္တိ၊ မအာပ်ကုန်။ ဒသာသု၊အမြိတ်အဆာတို့၌။ဒ္ဝေ၂=မျိုးကုန်သော။ မဇ္ဈိမာယေဝ၊ အလယ်ဖြစ်သော မုရဇ,မဒ္ဒဝိဏသဏ္ဌာန်တို့သည်သာ။ ကပ္ပရေ၊ အပ်ကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၄=၂၇၆၊ ဝိ ဋ ၄-၅၄)

၂၄၁။ ဝေဠုဒန္တဝိသာဏဋ္ဌိ-ကဋ္ဌလာခါဖလာမယာ။
သခ်ိန္နာဘိမယာ သုတ္တ-နဋ္ဌလောဟမယာပိ စ။
ဝိဓာ ကပ္ပန္တိ ကပ္ပိယာ၊ ဂဏ္ဌိယော စဘပိ တမ္မယာတိ။

၂၄၁။ ဝေဠုဒန္တဝိသာဏဋ္ဌိကဋ္ဌလာခါဖလာမယာ၊ဝါးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်, ဆင်စွယ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်, သားချိုဖြင့် ပြုလုပ်အပ်, အရိုးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်,

---

ခန္ဓကပါဠိတော်တည်း။ ဤ၌ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် ဆန်းတည့်အောင် အစဉ်တမျိုးထားသည်။

ထိုတွင် ကလာဗုကံ နာမ ဗဟုရဇ္ဇုကံ-မျှားသော ကြိုးရှိသော ခါးပန်း၊ ဒေဠုဘကံ နာမ ဥဒကသပ္ပသိသသဒိသံ-ရေမြွေ၏ ဦးခေါင်းနှင့်တူသော (အဖျားဌ ရေမြွေ၏ ဦးခေါင်းသဏ္ဌာန်ပါသော) ခါးပန်း၊ မုရဇံ နာမ မုရဇဝဋ္ဋိသဏ္ဌာနံ (မုရိုးစည်လုံးကလေးကဲ့သို့ အလယ်ဌဝုတ်၍ အဖျားသေးအောင်) ဝေဌေတွာကတံ-ကြိုးအမျှားတို့ကို စုပေါင်းပြီးလျှင် ကြိုးတချောင်းဖြင့် ရစ်ပတ်၍ ပြုအပ်သောခါးပန်း၊ မဒ္ဒဝိဏံ နာမ ပါမင်္ဂသဏ္ဌာနံ-ဆောက်လုံးသဏ္ဌာန်ရှိသော ခါးပန်း၊—ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ။

ဒသာသု။ပေ။ကပ္ပရေ။ ။အမြိတ်အဆာတို့ဌ်ကဲ့ ဂါထာဝယ် အလယ်ဖြစ်သောမုရဇ၊ မဒ္ဒဝိဏ ၂-မျိုးသည် အပ်၏။ "ကာယဗန္ဓနယ ဒသာ ဇီရန္တိ၊ အနုဘာနုဘာမိ ဘိက္ခဝေ မုရဇံ မဒ္ဒဝိဏံ"ဟူသော ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓကပါဠိတော်တည်း။

ဝိဓာ။ ။အလယ်ဌ်ဖောက်အပ်သော အပေါက်ရှိသောကြောင့် ခါးပန်းဘိ(ခါးပန်းသီး)ကို"ဝိဓာ"ဟု ခေါ်သည်။"ဝိဓိယတေ-အလယ်ဌ်ဖောက်အပ်၏။

သစ်သားဖြင့် ပြုလုပ်အပ်, ချိပ်ဖြင့်ပြုလုပ်အပ်, သစ်သီးဖြင့်ပြုလုပ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ သခ်ိုဒ္ဓာဘိမယာ၊ ခရုသင်းချက်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သည်လည်းဖြစ်ကုန်သော။ သုတ္တာနုဌေလောဟမယာပိ စ၊ ချည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်, ကျွန်းဖြင့် ပြုလုပ်အပ်, သံကြေးဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဝိဓာ၊ ခါးပန်းဘိတ္တိသည်။ ဝါ၊ ခါးပန်းသီးတို့သည်။ ကပ္ပန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ တမ္မယာ၊ ထိုဝေဠု စသည်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်ကုန်သော။ ဂဏ္ဌိဒယာ စာပိ၊ သက်နှီးအနားပတ်သီးတို့သည်လည်း၊ ကပ္ပိယာ၊ အပ်ကုန်၏။ ...ဣတိ၊ ကာယဗန္ဓနနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၂၇၇)

ပဌမဘာဏဝါရံ၊ ပဌမဘာဏဝါရသည်။ နိဋ္ဌိတံ၊ ပြီးပြီ။

ဣတိ ဝိဓာ"ဟု ပြုပါ။ ထိုအလယ်အပေါက်၌ ကဘက်က ကြိုးကိုသွင်း၍ ခါးကို ပတ်ထားလျင် မြဲလည်းမြဲ၏။ ခါးပန်းကွင်းသည်း မပြတ်နိုင်။ ထိုသို့မပြတ်အောင်ပင် အဋ္ဌမယ စသော ဝိဓကို ခွင့်ပြုတော်မူသည်။

ဝေဠု။ပေ။ကပ္ပိယာ။ ။ထိုခါးပန်းသီးကို ဝါး စသည်တို့ဖြင့် ပြုကောင်း၏။ ချည်တို့ကို စုပေါင်း၍လည်း ခါးဖန်းသီးလုပ်နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် သုတ္တမယ ခါးပန်းသီးကို ထည့်ထားသည်။ ယခုအခါ၌ အရိုးဖြင့်ရင်း၊ ကြေးဖြင့်ရင်း ပြုလုပ်ကြသည်။ သို့သော် ကြေးခါးပန်းသီးမျှား၌ အလယ်ပေါက်မပါတော့။ အထဲ၌ တစုံတခုထည့်ဖို့ရာ ကြုတ်ကလေးဖြစ်အောင် လုပ်ထားကြသည်။

ဂဏ္ဌိယောပိ စ တမ္မယာ။ ။ကမ္ပတ်သီး (အနားပတ်သီး) ကို "ဂဏ္ဌိ"ဟု ခေါ်၏။ သက်နှီး၏အနားပတ်သီးကိုလည်း ထိုဝေဠု စသည်တို့ဖြင့် ပြုကောင်း၏။ တေဟိ-ထိုဝေဠု စသည်တို့ဖြင့်+နိဗ္ဗတ္တာ-ဖြစ်သော အနားပတ်သီးတို့တည်း၊ တမ္မယာ-တို့။

ဘာဏဝါရံ။ ။ဘဏိတမ္ပြောတိ ဘာဏော-စာပြန်သကဲ့သို့ အနားမ်ရှိပဲ တကြိမ်ရွတ်ဆိုအပ်သော ပါဠိအစဉ် (ဂါထာအစဉ်) သည် ဘာဏမည်၏၊ ဘာဏော+ဝါရော ယဿာတိ ဘာဏဝါရံ-ရွတ်ထိုက်သော အလှည့်အကြိမ်

ရှိသော (တကြိမ်ရွတ်လောက်သော) ဂါထာအစဉ်၊ ဒုတိယ ဘာဏဝါရ ရှိသေးသောကြောင့် ဤဘာဏဝါရကို ပဌမဟု ဆိုသည်။

ပမာဏ။ ။အက္ခရာရှစ်လုံးသည် တပါဒ၊ လေးပါဒသည် တဂါထာ၊ ထို တဂါထာကိုပင် ဂန္ထ (တထုံးတဖွဲ့)ဟု ခေါ်၏။ အက္ခရာ လုံးရေအားဖြင့် ၃၂-လုံးရှိသည်။ ဂါထာပေါင်း ၂၅၀-သည် တစ်ဘာဏဝါရတည်း။ အက္ခရာ လုံးရေအားဖြင့် ရှစ်ထောင်ရှိသည်။ ဤကျမ်းဝယ် နိဒါန်းခဲ့ ရှစ်ဂါထာနှင့် ၂၄၁-ဂါထာပေါင်းလျှင် ၂၄၉-ဂါထာရှိ၏။ ၆-ပါဒရှိသော ဂါထာလည်း ၂၁-ဂါထာ ပါသေးရကား ၂၅၀-ကျော်၏။ သို့သော် အနည်းငယ် အပိုအလို မှာ ဂဏန်းမခေါ်လောက်သောကြောင့် တစ်ဘာဏဝါရဟုပင် ဆိုရတော့ သည်။ အောက်ပါ ဂါထာသည် သီလက္ခန် ဋီကာသစ် နိဒါနကထာ အဖွင့် တည်း။—

အဋ္ဌက္ခရာ ကေပဒံ၊ ကေဂါထာ စတုပ္ပဒံ။
ဂါထာ ဝေကာ မတော ဂန္ထော၊ ဂန္ထော ဗာတ္တိံသတက္ခရော။

ဗာတ္တိံသက္ခရဂန္ထာနံ၊ ပညာသ ဒ္ဝိသတံ ပန။
ဘာဏဝါရော မတော ဧကော၊ သဗ္ဗက္ခရ သဟဿကော။

ပထဝီနိဒ္ဒေသ

ပထဝီ စာတိ၊ "ပထဝီ စ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသ ကဗျူး)

၂၄၂။ ဇာတာ'ဇာတာတိ ဒုဝိဓာ၊ သုဒ္ဓမတ္တိကပံသုကာ။
ဇာတာ'ဒဏ္ဍာ စ ပထဝီ၊ ဗဟုမတ္တိကပံသုကာ။
စာတုမ္မာသာဝိကောဝဋ-ပံသုမတ္တိကရာသိ စ။

၂၄၂။ (ပထဝီ၊ မြေသည်။) ဇာတာ၊ဇာတမြေရင်း။ ဝါ၊ ဖြစ်ပြီးသော မြေရင်း။ အဇာတာ၊ အဇာတမြေရင်း။ ဝါ၊ ဇာတ မဟုတ်သော ကျောက်စရစ် စသည်ရင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒုဝိဓာ၊ ၂-ပါးအပြားရှိ၏။ အဒဏ္ဍာ၊ မီးမလောင်အပ်သော။ သုဒ္ဓမတ္တိကပံသုကာ၊ သက္ခရ ပါသာဏ စသည်မဖက်သက်သက်သော မြေမှုန့်သည်ရင်း။ ဗဟုမတ္တိကပံသုကာ၊ မျှားသောမြေညက်, မျှားသောမြေမှုန့်ရှိသော မြေသည်ရင်း။ စာတုမ္မာသာဝိကောဝဋပံသုမတ္တိကရာသိ စ၊ မိုးစွတ်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ လေးလထက် လွန်သောကာလရှိသော မြေမှုန့်အစု, မြေညက်အစုသည်ရင်း။ ဇာတာ ပထဝီ၊ ဇာတပထဝီ မည်၏။ (ဝိ ပါ ၂-၄၉-၅၀၊ ဝိ ဋ ၃-၂၀-၂၅၊ ကင်္ခါ ဋ ၁၉၆-၇)

ဇာတာ၊ဇာတာ။ ။"ဇာတပထဝီ၊အဇာတပထဝီ"ဟု ၂-မျိုးရှိ၏။[ဇာတ-ဖြစ်ပြီးသော+ပထဝီ·မြေ] ထို ဇာတပထဝီသည် သုဒ္ဓပထဝီ၊ မိသ္သကပထဝီ၊ ပုဏ္ဏပထဝီအားဖြင့် ၃-ပါးရှိ၏။ ထိုတွင် သုဒ္ဓမတ္တိကပံသုကာဖြင့် သုဒ္ဓပထဝီကို ပြ၏။ ဗဟုမတ္တိကပံသုကာဖြင့် မိသ္သကပထဝီကိုပြ၏။ "ကျောက်စရစ် စသည်နှင့် ရောနေသော မြေ"ဟူလို။ စာတုမ္မာသာ။ ပေ။ ရာသိ စ ဖြင့် ပုဏ္ဏပထဝီကိုပြသည်။ [မြေပုံ မြေညက်ပုံသည် ပုံခါစဉ် ဇာတပထဝီ မဟုတ်သေးသော်လည်း မိုးတကြိမ် စွတ်ပြီး၍ ၄-လထက်အလွန်ကြာသောအခါ ဇာတပထဝီ ဖြစ်သည်။]

၂၄၃။ သုဒ္ဓသက္ခရုပါသာဏမရုမ္ဗကထလစေါလုကာ။
ဒစ္ဆာ စ ဘူမိ ယောဘုယျသက္ခရာဒိမဟိပိ စ။
ဒုတိယာ ဝုတ္တရာသိ စ၊ စာတုမာသောမဝဋ္ဌကော။

၂၄၃။ သုဒ္ဓသက္ခရုပါသာဏမရုမ္ဗကထလဝေါလုကာ၊ မတ္တိကာ ပံသုမဖက်သက်သက်သော ကျောက်စရစ်, ကျောက်ခဲ, ကျောက်ပြုတ်, အိုးခြမ်းကွဲ, သဲတို့သည်ဝင်း။ ဒစ္ဆာ၊ မီးလောင်အပ်သော။ ဘူမိ စ၊ မြေသည်ဝင်း။ယော-ဘုယျသက္ခရာဒိမဟိပိ စ၊မျှားသောအားဖြင့် ကျောက်စရစ်စသည်ရှိသောမြေသည်ဝင်း။ စာတုမာသောမဝဋ္ဌကော၊ (စာတုမာသ+သြမ+သြဝဋ္ဌကော၊) မိုးစွတ်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ လေးလခန့်အောက် ယုတ်လျော့သော ကာလရှိသော၊ ဝုတ္တရာသိ စ၊ ဆိုအပ်ပြီးသော မြည်ကြားအစု, မြေမှုန့်အစုသည်ဝင်း။ဒုတိယာ၊ ၂-ခုမြောက်သောအဇာတမြေမည်၏။ (ဝိ ပါ ၂-၅၀၊ဝိဋ္ဌ-၂၁၊ကခ်ါဋ္ဌ-၁၉၆)

အဒစ္ဆာ။ ။ဤကာတို့၌ "သုဒ္ဓမတ္တိကပံသုကာ စ အဒစ္ဆာ စ"ဟု တွေ့ရ၏။ အဒစ္ဆာသည် သီးခြားမြေမဟုတ်။ ပြအပ်ခဲ့သော သုဒ္ဓမတ္တိက စသော ၃-မျိုးပင်တည်း။ ထို ၃-မျိုးခ်ပင် ဖိုခနောက်ထား၍ ထမင်း ဟင်း ချက်သောအခါ၊ သပိတ်ဖုတ်သောအခါ၊ အိုးထိန်းသည်တို့ အိုးဖုတ်သောအခါတို့၌ မီးလောင်အပ်သည်ဖြစ်၍ ဇာတပထဝီ မဟုတ်တော့။ ထို့ကြောင့် ထိုသုံးမျိုး၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် အနက်ပေးလိုက်သည်။

သုဒ္ဓ။ပေ။ဌကော။ ။ဤဂါထာဖြင့် အဇာတပထဝီ အပြားကို ပြသည်။ ဤ၌လည်း "သုဒ္ဓအဇာတပထဝီ၊ မိဿကအဇာတပထဝီ၊ ဒစ္ဆအဇာတပထဝီ၊ ပဋ္ဌမအဇာတပထဝီ"ဟု ၄-မျိုး ပြား၏။ထို့တွင် သုဒ္ဓ။ပေ။ ဝါလုကာဖြင့် သုဒ္ဓ-အဇာတပထဝီကိုပြ၏။ ဒစ္ဆာ စ ဘူမိဖြင့် ဒစ္ဆအဇာတပထဝီကိုပြ၏။ [နဂိုကဇာတပထဝီ ဖြစ်သော်လည်း မီးလောင်အပ်လျှင် အဇာတပထဝီတွင် ပါဝင်သည်-ဟူလို။] ယောဘုယျသက္ခရာဒိမဟိဖြင့် မိဿကအဇာတပထဝီကို ပြ၏။ [သက္ခရာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ရှေပါဒိ၌ ပြအပ်သော ပါသာဏ၊ မရုမ္ဗ၊ ကထလ၊ ဝါလုကာတို့ကိုယူပါ။] "စတုမာသ+သြမ+သြဝဋ္ဌကော"ဟုပုဒ်ခဲ့။ထို့ပါ၌ဖြင့်

၂၄၄။ ဒ္ဒေ ဘာဂါ တီသု ဘာဂေသု၊ မတ္တိကာ ယသ ဘူမိယာ။
ယောဘုယျမတ္တိကာ သော၊ သေသာသုပိ အယံ နယော။

[ဂါထာ၌ ဆန္ဒာနုရက္ခဏ အကျိုးငှါ "ယသ"ဟု ရသ ရှိသော်လည်း နိဿယ၌ "ယသာ"ဟု ပေးရသည်။]

၂၄၄။ ယသာ ဘူမိယာ၊ အကြင်မြေ၏။ တီသု ဘာဂေသု၊သုံးဖို့တို့တွင်။ ဒ္ဒေ ဘာဂါ၊ နှစ်ဖို့တို့သည်။ မတ္တိကာ၊ မြေညက်တို့သည်။ (ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။) သော၊ ဤ သုံးဖို့တဖို့ မြေညက်ရှိသော မြေသည်။ ယောဘုယျ-မတ္တိကာ၊ ယောဘုယျမတ္တိကာမည်၏။ ဝါ၊ မျှားသောအားဖြင့် မြေညက်ရှိသော မြေမည်၏။ သေသာသုပိ၊ ကြွင်းသော ယောဘုယျပံသုကာ မြေစသည်တို့၌လည်း။ အယံ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ (ဝိ ပါ ၂။၅၇၀)

ပဋ္ဌာနအဇာတပထဝီကို ပြု၏။ "မိုးစွတ်အပ်ပြီး၍ ၄-လအောက် လျှောနေသေး လျှင်ကား အဇာတ မဖြစ်သေး၊ ဇာတပထဝီမပျက်သေး"ဟူလို။

သက္ခရ စသည်။ ။"သက္ခရ"ဟူသည် လက်ဖြင့် ဆုပ်ယူနိုင်လောက်သော ကျောက်ခဲကလေးမျှားတည်း။ "ပါသာဏ"ဟူသည် လက်ဖြင့်ဆုပ်ကိုင်၍ မယူနိုင်သောကျောက်ခဲအကြီးတည်း။ "မရုမ္ဗ"ဟူသည် ကဠသက္ခရ (ဖျာပေါ်၌ တွေ့ရသော ကျောက်မှုန့်) မျိုးတည်း။ "ကထလ"ဟူသည် အိုးခြမ်း၏ အစိတ်-စိတ် အမှုန့်မှုန့်ကွဲနေသော အိုးခြမ်းကွဲတည်း။ "ဝါလုကာ"ကား ယခုတွေ့ရသော သဲပင်တည်း။—ပါစိတ်အဋ္ဌကထာ၊ ပထဝီခဏနသိက္ခာပုဒ်။

ဒ္ဒေ ဘာဂါ။ပေ။သော။ ။"ယောဘုယျန မတ္တိကာ၊ ယောဘုယျန ပံသုကာ၊ ယောဘုယျန သက္ခရာ"ဟု ဆိုခဲ့ရာ၌ အဘယ်မျှလောက် ပါမှ "ယောဘုယျ (အမျှား)"ဟု ဆိုထိုက်ပါသနည်း—ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် "ဒ္ဒေဘာဂါ" စသည်ကို မိန့်သည်။ မြေညက်ကို ၃-စု စုလျှင် ၂-စုက မြေညက်ဖြစ်၍ အခြားတစုက သက္ခရ စသည်ဖြစ်မှ "ယောဘုယျ"ဟု ဆိုနိုင်သည်—ဟူလို။ ယောဘုယျ ပံသုကာ စသည်၌လည်း နည်းတူ။ ထိုကြောင့် "သေသာသုပိ အယံ နယော"ဟု ဆိုသည်။

၂၄၅။ ပါစိတ္တိ ခနဝန် ဇာတေ၊ ဇာတသညိုဿ ဒုက္ကဋ်။
ဒ္ဒေဇ္ဇဿာဇာတသညိုဿ-နာပတ္တိ-ကာပနေ တဟ်ာ။

၂၄၅။ ဇာတေ၊ ဇာတမြေအဖိုဌ်။ ဝါ၊ ဇာတပထဝီဌ်။ ဇာတသညိုဿ၊ ဇာတမြေဟု အမှတ်ရှိသော ရဟန်း၏။ ခနနေ၊ တူးခြင်းကြောင့်။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဇာတေ၊ ဌ်။ ဝါ၊ ဌ်။) ဒ္ဒေဇ္ဇဿ၊ နှစ်လုံးနှစ်ခွ သံသယရှိသော ရဟန်း၏။ ခနနေ၊ တူးခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဇာတေ၊ ဌ်။ ဝါ၊ ဌ်။) အဇာတ-သညိုဿ၊ အဇာတမြေဟု အမှတ်ရှိသော ရဟန်း၏။ ခနနေ၊ တူးခြင်းကြောင့်။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်။ ဟေဝတိ၊ ဖြစ်၏။ အာဏာပနေ၊ စေခိုင်းရာ၌။ တထာ၊ထို့အတူ သုံးမျိုးတည်း။ (ဝိ ပါ ၂-၃၀၊ ကခ်ါ ၌-၁၉၇)

ပါစိတ္တိ။ ပေ။ နာပတ္တိ။ ။ဇာတပထဝီ၌ ဇာတပထဝီဟုသိလျက် ကိုယ်တိုင် တူးလျှင် ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။[မုသာဝါဒဝဂ်-ပထဝီခဏာန သိက္ခာပုဒ်အတိုင်း ပင်တည်း။] ဒ္ဒေဇ္ဇက"ဟူသည် "ဇာတပထဝီလေလား၊ အဇာတပထဝီလေ လား"ဟု စိတ် ၂-ခွ ဖြစ်ခြင်းတည်း။ "ယုံမှားသံသယဖြစ်ခြင်း"ဟုလည်း ခေါ်၏။ ထိုသို့ သံသယရှိလျှင် မတူးပဲနေသင့်၏။ ထိုသို့မနေဘဲတူးလျှင် ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။ ဇာတပထဝီပင် ဖြစ်သော်လည်း အဇာတပထဝီဟု အမှတ်ရှိ သည်ဖြစ်၍ (အဇာတပထဝီထင်၍) တူးလျှင် အာပတ်မသင့်။

အာဏာပနေ တထာ။ ။မိမိကိုယ်တိုင်မတူးပဲ သူတပါးကို အတူးခိုင်းရာ၌ ထို့အတူပင်တည်း။ ဇာတပထဝီ၌ ဇာတပထဝီဟု သိလျက် အတူး ခိုင်းလျှင် ပါစိတ်သင့်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့်သိပါ။ "တူး"ဟူရာ၌ ဖျက်ဆီးခြင်း၊ မီးရှို့ ခြင်းများလည်း ပါဝင်၏ဟု မှတ်ပါ။

ပါဠိတော်။ ။"ပထဝိယာ ပထဝိသညီ ခဏတိ ဝါ ခဏာပေတိ ဝါ ဘိန္ဒတိ ဝါ ဆေဒါပေတိ ဝါ ဒဟတိ ဝါ ဒဟာပေတိ ဝါ (မီးသော်လည်း-ရှို့စေအုံ့)၊ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယဿ၊ ပထဝိယာ ဝေမတိကော ။ပေ။ ပထဝိယာ အပထဝိသညီ ခဏတ္တိ ဝါ ။ပေ။ အနာပတ္တိ။

၂၄၆။ ပဟာရေ ပဟာရာပတ္တိ၊ ခနမာနသာ အတ္တနာ။
ကျော်ယာဏတ္တိယာ ကော၊ နာနဏတ္တိသု ဝါစသော။

၂၄၆။ အတ္တနာ၊ကိုယ်တိုင်။ ခနမာနသာ၊ တူးသောရဟန်း၏။ပဟာရေ ဝဟာရေ၊ ပေါက်တိုင်း ပေါက်တိုင်း၌။ဝါ၊ တူးတိုင်း တူးတိုင်း၌။အာပတ္တိ၊ အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)ကောယ၊ တကြိမ်သော။အာဏတ္တိယာ၊ စေခိုင်းခြင်းကြောင့်။ ကော၊ တချက်သော။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။)နာနာဏတ္တိသု၊အထူးထူးသော စေခိုင်းခြင်းတို့ကြောင့်။ ဝါစသော၊ စကားခွန်းကိုင်း စကားခွန်းတိုင်း။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ကင်္ခါ ၌-၁၉၇)

၂၄၇။ ဣမံ ဌာနမိမံ ကန္ဒ-မိမဲ ဝါပိ ခနေတ္ထ စ။
ဇာလေဟဂ္ဂိန္တိ ဝါ ဝတ္တုံ၊ နိယမေတ္ဘာ နု ဝဋ္ဋတိ။

၂၄၇။ ဣမံ ဌာနံ၊ ဤမြေအရပ်ကို။ ခန၊ တူးလော့။ ဣမံ ကန္ဒံ၊ ဤသစ်ညကို။ ခန၊ တူးလော့။ ဣမဲ၊ ဤမြေအရပ်၌။ ဝါပိ၊ ရေကန်ကို။ ခန၊

ပဟာရေ။ပေ။ဝါစသော။ ။တူးခြင်း၊ ဖျက်ခြင်း၊ မီးရှို့ခြင်းအားလုံးကို ကိုယ်တိုင်ပြုလျှင် ပေါက်တူးဖြင့် ပေါက်တိုင်း ပေါက်တိုင်း (ဖျက်တိုင်း ဖျက်တိုင်း မီးထည့်တိုင်းထည့်တိုင်း)အာပတ်ဟူမှတ်ပါ။သူတပါးကိုခိုင်းလျှင်တကြိမ်ခိုင်း၍ ခိုင်းအပ်သူက တနေ့လုံး ပြုလုပ်စေကာမူ အာပတ် တချက်သာ သင့်၏။ ပျင်းရိသူဖြစ်၍ ထပ်ခါ ထပ်ခါ ခိုင်းရလျှင် ခိုင်းစေသော စကားခွန်းတိုင်း အာပတ်သင့်၏။ [ဝါစသောဌ် သော ပစ္စည်းသည် ဝိစ္ဆာ အနက်ဟောတည်း။ "ဝါစာယ ဝါစာယ"ဟု ဆိုလိုသည်။]

ဣမံဌာနံ။ပေ။နု ဝဋ္ဋတိ။ ။ဤမြေအရပ်ကို တူးလော့၊ဤသစ်ညကိုတူးလော့၊ နှုတ်လော့၊ ဤမြေပေါ်၌ ရေကန်တူးလော့၊ ဤမြေပေါ်၌ မီးထည့်လော့၊ မီးမှေးလော့ ဤသို့ပြောခြင်းသည် နေရာ စသည်ကို မှတ်သား၍ စေခိုင်းခြင်းဖြစ်၏။ ဤသို့ မှတ်သား၍ စေခိုင်းလျှင် "ခဏာမေတိ ဝါ ဘေဒါပေတိ ဝါ

တူးလော့။ ဣတိ စ၊ ဤသို့ဌင်း။ ဣတ္ထ၊ ဤမြေပေါ်၌။ အဂ္ဂိ၊ မီးကို။ ဇာ-လေဟိ၊ တောက်စေလော့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ဌင်း။ နိယမေတ္တာ၊ မှတ်သား၍။ ဝတ္ထုံ၊ ပြောဆိုခြင်းငှါ။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ (ကခ်ါ ဌ=၁၉၆၊ ဝိ ဌ ၂-၂၁)

၂၄၀။ ထမ္ဘသိမသာ အာဝါဋံ၊ မတ္တိကံ ဇာနုမသာဟရ။
ကရောဟိ ကပ္ပိကဠေတိ၊ ဝစနံ ဝဋ္ဋတေဒိသံ။

၂၄၀။ ဣမသာ ထမ္ဘသာ၊ ဤတိုင်၏။ ဝါ၊ ဤတိုင်စိုက်ဖို့။ အာဝါဋံ၊ တွင်းကို။ ဇာနု၊ သိစမ်းလော့။ မတ္တိကံ၊ မြေညက်ကို။ အာဟရ၊ ဆောင်ခဲ့လော့။ ဣတိ စ၊ ဤသို့ဌင်း။ ကပ္ပိယံ၊ အပ်သည်ကို။ ကရောဟိ၊ ပြုလော့။ ဣတိ စ၊ ဤသို့ဌင်း။ ဒေဒိသံ၊ ဤကဲ့သို့ရှိအပ်သော။ ဝစနံ၊ စကားသည်။ ဝဋ္ဋတေ၊ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၂-၅၀၁၊ ဝိ-ဌ ၃-၂၄)

၂၄၉။ အသမ္ဘဒ္ဓံ ပထဝိယာ၊ သုက္ခကဒ္ဒမအာဒိကံ။
ကောပေတုံ တနုကံ လဗ္ဘ-မုဿိဉ္ဇနိယကဒ္ဒမံ။

၂၄၉။ ပထဝိယာ၊ ဓာတ်မြေနှင့်။ အသမ္ဘဒ္ဓံ၊ မဆက်စပ်သော။ သုက္ခဲ=ကဒ္ဒမအာဒိကံ၊ ခြောက်သော ညွန်လွှာအစရှိသည်ကို။ ကောပေတုံ၊ ဖျက်

ဒဟာပေတိ ဝါ အာပတ္တိ ပါစိတ္တိယသ”နှင့် အညီ ပါစိတ်အာပတ်သင့်၏။ မည်သည့်အရပ်ဟု မမှတ်သားပဲ “တွင်းတူးလော့၊ သစ်ဥတူးလော့၊ ရေကန်တူးလော့၊ မီးမွှေးလော့”ဟုကား ပြောကောင်း၏။

ဣမသာ သိမသာ။ ပေ။ ဝဋ္ဋတေ ဒေဒိသံ။ ။ဤတိုင်စိုက်ဖို့ရန် တွင်းကို သိလော့၊ (တနေရာ၌ဖို့ဘို့ရန်) မြေညက်ကို ဆောင်ယူခဲ့လော့၊ တိုင်စသည် စိုက်၍ တွင်းကို ကပ်ပိုလော့၊ မြေကိုကပ်ပိုလော့ ဤသို့ စသောအသုံးအနှုန်းသည် ကပ်ပိယဝေါဟာရ (အပ်သောအသုံးအနှုန်း)ဖြစ်၏။ ထိုကြောင့် စေခိုင်းရာ၌ “သိလော့၊ ယူခဲ့လော့၊ ကပ်ပိုလော့၊ အပ်အောင် ပြုလော့”စသော အသုံးအနှုန်းကို ပြုရသည်။

ပထဝိယာ။ ပေ။ အာဒိကံ။ ။နဂိုက ရေအိုင်ငယ်တွင် ရေခန်းခြောက်သွားသောအခါ အပေါ်ယံရှိညွန်သည် နေပူကြောင့် ကဲ့အက်၍ခြောက်နေ၏။ ထိုညွန်

ဆီးခြင်းငှါ၎င်း။ ဘနုကံ၊ ကဲ့သေား။ဝါ၊ကဲ့သည်အဖြစ်ကြောင့်။ [ဟောတုံ-မန္ဒဝိသေသန] ဥဿီဠနိယဘဒ္ဒမံ၊ အိုး စသည်ဖြင့် ခပ်ယူ၍ သွန်းလောင်းခြင်းငှါ ရကောင်းသော ညွှန်ရေကို။ ကောပေတုံ၊ ဖျက်ဆီးခြင်းငှါ၎င်း။ လဗ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၂၁၊ ဂ၁်ါ ဋ္ဌ=၁၉၇)

၂၅၀။ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒံ ဥပစိကာ-မတ္တိကံ မူသိကုက္ကိရံ။
စာတုမာသဒိကောဝဋ္ဌံ၊ လေဠာဒိဠ္ဌ နကောပယေ။

၂၅၀။ စာတုမာသဒိကောဝဋ္ဌံ၊မိုးစွတ်အပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ လေးလထက်လွန်သော ကာလရှိသော။ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒံ၊ တီကျစ်စာကိုရင်း။ ဥပစိကာမတ္တိကံ၊ ခြအိမ် မြေညှက်ကိုရင်း။ မူသိကုက္ကိရံ၊ ကြွက်ကျစ်စာကိုရင်း။ လေဠာဒိဠ္ဌ၊ ထွန်ချေးခဲအစရှိသည်ကိုရင်း။ နကောပယေ၊ မဖျက်ဆီးရာ။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၂၂)

ခြောက်တွင် အောက်ကမြေနှင့်မစပ်လျှင် ဖျက်ကောင်း၏။အာဒီကံ၌အာဒိဖြင့် ရေလွှာကိုယူပါ။ ကန် စသည်သို့ ရေစီးသွားရာလမ်းဝယ် "ဥဒကပပ္ပဋက"ဟု ခေါ်အပ်သော ရေလွှာကလေးတွေ့ရှိတတ်၏။လေတိုက်လျှင် လှုပ်၏။ထိုရေလွှာသည် အောက်မြေနှင့် မစပ်။ ထိုရေလွှာကိုလည်း ဖျက်နိုင်၏—ဟူလို။

ဘနုကံ။ပေ။ကဒ္ဒမံ။ ။ရေအိုင်စသည်၌ ရှိညွှန်ရေရှိ၏။အိုး ရေပုံးစသည်ဖြင့် ခပ်ယူလျှင် ရနိုင်လောက်အောင်ကျ၏။ ထိုညွှန်ရေကို ဇာတပထဝီ မဟုတ်သော ကြောင့် အခြားတနေရာသို့ယူသောအားဖြင့် ဖျက်ဆီးကောင်း၏။ ဗဟုလ-ဖြစ်နေလျှင်ကား မဖျက်ကောင်း—ဟု ပထဝီခဏန သိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာဆိုသည်။

ဂဏ္ဍုပ္ပါဒဠ္ဌ။ပေ။နကောပယေ။ ။ဂဏ္ဍံ-မြေ၏ဖောင်းပွမှုကို+ဥပ္ပါဒယတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဤတိ ဂဏ္ဍုပ္ပါဒေါ(တီသတ္တဝါ)၊ထိုသတ္တဝါ၏ ချေးဖြစ်သော မြေကို "ဂဏ္ဍုပ္ပါဒဂူထ"ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။ မြန်မာတို့က"တီကျစ်စာ"ဟု ခေါ်ကြသည်။ ဥပစိကာမတ္တိက-ခြတက်သောအခါ ခြလမ်းကြောင်း မြေညှက်ကြွက်ကျစ်စာ၊ လေဠု-လယ်ထွန်ရာအရပ်, ထယ်ထိုးရာအရပ်တို့၌ ထွန်ချေးခဲ, ထယ်ချေးခဲ၊အာဒိဖြင့် ဂေါကဏ္ဍကတို့ကိုယူပါ။(နွားတို့သည် ရှိုးအပြင်ပေါ်သို့

၂၅၁။ ပတိတေ ဝါပိအာဒီနံ၊ ကူလေ ဥဒကဿန္တိကေ။
ပါသာဏေ စ ရေဇေ လဂ္ဂေ၊ ပတိတေ နုဝ်သောဏ္ဍိယာ။

၂၅၂။ ဝမ္မိကေ မတ္တိကာကုဋ္ဌေ၊ အဗ္ဘောကာသုဒ္ဒိတေ ဘဃာ။
ယောဘုယ္ယကထလဒ္ဓါနေ၊ တိဋ္ဌတိ ဋ္ဌကကုဋ္ဌကော။

၂၅၁-၂။ ဥဒကဿန္တိကေ၊ ရေ၏အနီးဌာ။ ပတိတော၊ ပြိုကျသော။ ဝါပိ. အာဒီနံ၊ ရေကန် အစရှိသည်တို့၏။ ကူလေ၊ ကမ်းဌာဏ၊ ပါသာဏေ၊ ကျောက်ဖျာဌာ။ လဂ္ဂေ၊ ကပ်ငြိနေသော။ ရေဇေ စ၊ မြူမှုန်ဌာဏ၊ နဝ-သောဏ္ဍိယာ၊ အသစ်ဖြစ်သော ကျောက်အိုင်ဌာ။ ပတိတေ၊ ကျသော။ ရေဇေ စ၊ မြူမှုန်ဌာဏ၊ အဗ္ဘောကာသုဒ္ဒိတေ၊ လွင်တီးခေါင်ဌာ ပေါ်ထွက်

သွားသောအခါ ခွါဖြင့် ဖြတ်အပ်သည်ဖြစ်၍ အောက်မြေနှင့် မစပ်အောင် နေရာ၌ရှိနေသော ဆူးထနေသော မြေစိုင်ခဲကို "ဂေါကဏ္ဋက"ဟု ခေါ်၏။ ထိုအားလုံးသည် မိုးစွတ်ပြီးနောက် ၄-လလွန်သောအခါ ဇာတပထဝီဖြစ်သော ကြောင့် ဖျက်ခြင်းငှါ မအပ်။ ထို့ကြောင့် ပန်းအိုးဌာ ထည့်ထားအပ်သောမြေကို လေဒွာဒီဌာ သွင်းယူ၍ တကြိမ် မိုးစွတ်အပ်ပြီးနောက် ၄-လလွန်လျှင် မဖျက်ကောင်း—ဟု မှတ်ပါ။

မှုသိကုက္ကိုရုံ။ ။"ဥ(ဥဒ္ဓရိတ္ဌာ)-ထုတ်၍+ကိရ-ကဲ့ဖြန့်အပ်သော မြေ"ဟု သဒ္ဒါနက်ဖြစ်သော ကြောင့် "မှုသိကုက္ကိုရုံ"ပါဌ်သည် ကောင်းသကဲ့သို့ထင်၏။ "မှုသိကုက္ကုလံ"ဟုရင်း၊ "မှုသိကုက္ကုရုံ"ဟုရင်း မှုကဲ့ရှိ၏။ ဥက္ကုလသဒ္ဒါသည် ကမ်းပါးကဲ့သို့ အထက်ဌာမြင့်သော အစုအပုံကို ဟော၏။ "ကြွက်တို့သည် မြေကို ထုတ်၍ အစုအပုံ ပြုထားအပ်သော မြေပုံ"ဟု အနက် ထွက်သောကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ရနိုင်ပါ၏။ ဥက္ကုရုကား ကောင်းမည်မထင်။ ကုရခေတ်သည် အသံပြုခြင်း ဆဲရေးခြင်းအနက်ကို ဟောသောကြောင့် ဤနေရာဌာ ထို ၂-နက်လုံး မလျော်ပါ။

ပတိတေ။ပေ။သန္တိကေ။ ။ရေကန် စသည်ဝယ် ရေ၏ အနီးဌာ ပြိုကျနေသောကမ်းကို "ပတိတေ။ပေ။ဥဒကသန္တိကေ"ဟု ဆိုသည်။ ရေထည်းသို့ ကျ

သော။ ဝါ၊ လွင်တီးခေါင်ဝယ် ပေါက်သော။ ဝမ္မိကော၊ တောင်ပို့ခ်ုရင့်း မတ္တိကာကုန္ဓေ၊ မြေညှက်နံ့ရှုခ်ုရင်း။ တထာ၊ ထို့အတူ မိုးစွတ်ပြီး၍ လေးလ လွန်လျှင် မဖျက်ဆီးရာ။ ဣဒ္ဓကကုန္ဓကော၊ အုတ်နံ့ရှိသည်။ ယောဘုယျကထ-လဒ္ဓာနေ၊ မျှားသောအားဖြင့် အိုးခြမ်းရှိသော မြေ၏ အရာ၌။ တိဋ္ဌတိ၊ တည်၏။ (ဝိ ဋ ၃-၂၈-၂)

သွားသော ကမ်းပြိုမြေကား မိုးစွတ်စရာမရှိသောကြောင့်အမြဲအပ်၏။[ပေါက္ခ-ရဏီအာဒီနံ တဋ္ဌံ ဘိဇ္ဇိတ္ဝာ ဥဒကသာမန္တာ”စသော ပထဝီခဏနသိက္ခာပုဒ်-အဋ္ဌကထာ။]

ပါသာဏစ။ပေ။သောဏ္ဍိယာ။ ။ကျောက်ဖျာပေါ်ဝယ် ကပ်ငြိနေသော မြှုပ်နှံ (ဖုံ) ၌ရင်း ရေမထည့်ရသေး၍ အသစ်ဖြစ်သော ကျောက်အိုင်၊ ရေအိုင်ဝယ် ကျနေသော မြှုပ်ရင်း တောင်ပို့မြေ၌ရင်း လွင်တီးခေါင်ဝယ် ထောင်ထားအပ်သော မြေညက် နံ့ရှိရင်း ထို့အတူပင်တည်း။ “မိုးစွတ်အပ်သည် ဖြစ်၍ ၄-လလွန်လျှင် မဖျက်ကော်င်းသည်ကို “တထာ”ဖြင့် ညွှန်းသည်။

ယောဘုယျေန။ပေ။ကုန္ဓကော။ ။လွင်တီးခေါင်ဝယ် အုတ်နံ့ရှုကား မြှုပ်နှံ ကပ်နေသော်လည်း ယောဘုယျေန ကထလ (မျှားသောအားဖြင့် အိုးခြမ်းကဲ့) ရှိသော မြေ၏အရာ၌ တည်သောကြောင့် ဖျက်ခြင်းငှါ အပ်ပါ၏—ဟူလို။—ပထဝီခဏန သိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ။

၂၅၃။ ထမ္ဘာဒီ ဂဏ္ဍီတုံ ဘူမိ၊ သဠာလေတ္ထာ ဝိကောပယံ။
ဓာရုယ ဘိန္ဒိတုံ ဘူမိ၊ ကာတုံ ဝါ ဝိသမံ သမံ။

၂၅၄။ သမ္ဘဇနီဟိ ဃံသိတုံ၊ ကဏ္ဏကာဒီ ပဓေသိတုံ။
ဒဃေဿာမိတိ ဘိန္ဒန္တော၊ ဘူမိ စက်မိတုံ ပဒံ။

၂၅၅။ ဃံသိတုံ အဂ်ပစ္စင်္ဂ၊ ကဏ္ဏရောဂီ တဒ္ဒါဒိသု။
ဟတ္ထံ ဝါ ဓောဝိတုံ ဘူမိ၊ ဃံသိတုံ နစ ကပ္ပတိ။

၂၅၃-၄-၅။ ထမ္ဘာဒီ၊ တိုင်အစရှိသည်ကို။ သဠာလေတ္ထာ၊ ပြင်းစွာလှုပ်၍။ ဝါ၊ နှဲ၍။ ဘူမိ၊ မြေကို။ ဝိကောပယံ၊ ဖျက်ဆီးလျက်။ [ဝိကော-ပေန္တနဟုရှိမှ ဂဏ္ဍီတုံ” ဟူသော တောဟော ကြိယာနှင့် လိုက်၏။ ဤ၌ တတိယာအနက်ဝယ် ပဋမာဟု မှတ်ပါ။] ဂဏ္ဍီတုံ ဝါ၊ နှုတ်ယူခြင်းငှါ၎င်း။

ထမ္ဘာဒီ ။ပေ။ ဝိကောပယံ။ ။[ဂဏ္ဍီတုံ စသည်ကို နကပ္ပတိ၌ လှမ်းစပ်။ တုံပစ္စည်းသည် ကတ္တားကိုလည်း ထွန်းပြနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဂဏ္ဍီတုံ”—ငှါ၊ ဝါ-သည်ဟုပေးပါ။] “အတ္ထောကာသေ ဌိတမဏ္ဍပတ္ထမ္ဘံ ဣတော စိတော စ သဠာလေတ္ထာ ပထဝိ ဝိကောပေန္တော ဂဟေတုံ နဝဋ္ဋတိ၊ ဥဇုကမေဝ (ဖြောင့်ဖြောင့် နှုတ်ခြင်းငှါသာ) ဝဋ္ဋတိ” စသော အဋ္ဌကထာကို မှီသော စကားတည်း။ ထမ္ဘာဒီ၌ အာဒီဖြင့် ခြောက်သော သစ်ပင် သစ်ဥတ်တို့ကို ယူပါ။

ဓာရုယ ။ပေ။ သမံ။ ။“ပထဝီယံ ဓာရုယ ဝေဝေန။ပေ။ နဝဋ္ဋတိ” ဟု အဋ္ဌကထာ ဆိုသောကြောင့် “ဓာရုယ”၌ ကျင်ယမ်အလျှဉ်ကို ယူပါ။ မြေကို ဖျက်လိုသောစိတ်ဖြင့် ကျင်ယမ်ကို ပြင်းပြင်းမစွန့်ရ”ဟူလို။ မညီညွတ်သောမြေကို ညီညွတ်အောင် တံမြက်စည်းဖြင့် ပွတ်တိုက်၍လှည်းခြင်းငှါလည်း မအပ်။

ကဏ္ဏကာဒီ ပဓေသိတုံ။ ။“ပထဝိယံ အဋ္ဌိသူစိကဏ္ဏကာဒီသုပိ ယံကိဉ္စိ အာကောဋ္ဌေတုံ ဝါ ပဓေသေတုံ ဝါ နဝဋ္ဋတိ”ဟူသော ပထဝီခဏနသိက္ခာပုဒ်

ဓာရုယ၊ ကျင်ငယ်ရေအလျဉ်ဖြင့်။ ဘူမိ၊ မြေကို။ ဘိန္ဒိတုံ ဝါ၊ ဖျက်ခြင်းငှါ ၎င်း။ စိသာမံ၊ မညီညွတ်သော အရပ်ကို။ သမံ၊ ညီညွတ်အောင်။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ။ သမ္မဇ္ဇနီဟိ၊ တံမြက်စည်းတို့ဖြင့်။ ဃံသိတုံ ဝါ၊ ပွတ်တိုက်ခြင်းငှါ ၎င်း။ ကဏ္ဏကာဒိ၊ ဆူးအစရှိသည်ကို။ ပဝေသိတုံ ဝါ၊ မြေတွင်းသို့ သွင်း ခြင်းငှါ၎င်း။ ပဒံ၊ ခြေရာကို။ ဒယ္ဟေယ္ယာမိ၊ ပြုအုံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ကြံ၍။ ဘူမိ၊ စကြဲသွားရာမြေကို။ ဘိန္ဒန္တော၊ ဖျက်ဆီးလျက်။ [တတိယာ အနုက်ဌ် ပဌမာသက်။] စက်မိတုံ ဝါ၊ စကြဲသွားခြင်းငှါ။ ကဏ္ဏရောဂီ၊ ယားနာရောဂါရှိသည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) တဒ္ဓာဒိသု၊ ကမ်းပါးပြတ်အစ ရှိသော အရပ်တို့၌။ အဂ်ပစ္စင်္ဂ်၊ အင်္ဂါကြီးငယ်ကို။ ဃံသိတုံ ဝါ၊ ပွတ်တိုက် ခြင်းငှါ၎င်း။ ဟတ္ထံ၊ လက်ကို။ ဓောဝိတုံ၊ ဆေးခြင်းငှါ။ ဘူမိ၊ မြေကို။ ဃံသိတုံ ဝါ၊ ပွတ်တိုက်ခြင်းငှါ၎င်း။ နှ စ ကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ဌ ၃-၂၃)

အဌကထာမှ ယူအပ်သော စကားတည်း။ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဏကာဒိ ၌ အာဒိဖြင့် အရိုး, အပ် စသည်ကို ယူပါ။

ဒယ္ဟေယ္ယာမိ။ပေ။**ပဒံ**။ ။ရှေးခေတ်၌ စကြဲသွားသောအခါ တဆုံးနှလုံး သွင်း၍ သွားလေ့ရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိကို အထင်ကြီးစေလိုသော ရဟန်း သည် စကြဲသွားရာအရပ်ကို သူတပါးသိစေလိုရကား ခြေရာထင်အောင်ခြေဖြင့် မြေကို နာနာဆောင့်၍ ဆောင့်၍ သွားတတ်၏။ ထိုသို့ သွားခြင်းငှါလည်း မအပ်။

မှတ်ချက်။ ။"ကေစိ ကတ္တာရယဋ္ဌိယာ ဘူမိံ ကောဋ္ဌန္တိ-တောင်ဝှေးဖြင့် မြေကို နာနာထောက်ကြကုန်၏။ပါဒဂုဏ္ဌကေန ဝိလိခန္တိ-ခြေမဖြင့်ခြစ်ကြကုန်၏။ ပေ။ သမ္ဘံ နှ ဝဋ္ဋတိ"ဟု အဌကထာဆို၏။ တချို့ကား ကျောင်းပုံစံ စသည်ကို မြေ၌ ခြစ်၍ပြုကြ၏။ပျက်စေလိုသောစေတနာမရှိသော်လည်း ရေးခြစ်လိုသော စေတနာရှိသောကြောင့် "ခဏတိ ဝါ"အရ အာပတ်ပင်တည်း။ဥပမာ-တံမြက် စည်းဖြင့် မြေကိုညှိရာ၌ကဲ့သို့ မှတ်ပါ။

၂၅၆။ ထမ္ဘာဒိဥ္ဇကုဋ္ဌေ၊ ပါသာဏာဒိပဝဋ္ဋနံ။
သာခါဒိကဆုနံ ရုက္ခ-လတာဘ္ဆေဒနမ္ပဝါလနံ။

၂၅၇။ သေကော ပဿာဝအာဒီနံ၊ သုဒ္ဓစိတ္တသ ဝဋ္ဋတိ။
အာလ္လဟတ္ထံ ဌပေတ္ဝာန၊ ရဇဂ္ဂါဟော စ ဘူမိယာ။

၂၅၆-၇။ သုဒ္ဓစိတ္တသ၊ ဖျက်ဆီးလိုခြင်းကင်းသည့်အတွက် စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသော ရဟန်းအား။ ဝါ၊ ဖျက်ဆီးလိုခြင်းကင်းသည့်အတွက် စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသော ရဟန်း၏။ ထမ္ဘာဒိဥ္ဇကုဋ္ဌေ ခြေ၊ တိုင်အစရှိသည်ကို ဖြောင့်ဖြောင့်နှုတ်ခြင်းသည်ရင်း။ ပါသာဏာဒိပဝဋ္ဋနံ၊ ကျောက်အစရှိသည်ကို လှိမ့်ခြင်းသည်ရင်း။ သာခါဒိကဆုနံ၊ သစ်ခက်အစရှိသည်ကို ဆွဲငင်ခြင်းသည်ရင်း။ ရုက္ခလတာဘ္ဆေဒနမ္ပဝါလနံ၊ သစ်သား, နွယ်တို့ကို ဖြတ်ခြင်း, ခွဲခြင်းသည်ရင်း။ ပဿာဝအာဒီနံ၊ ကျင်ငယ်အစရှိသည်တို့ကို။ သေကော၊ သွန်းလောင်းခြင်းသည်ရင်း။ ဘူမိယာ၊ မြေ၌။ အာလ္လဟတ္ထံ၊ စိုသောလက်ကို။ ဌပေတ္ဝာန၊ ထား၍။ ရဇဂ္ဂါဟော၊ မြူမှုန်ကို ယူခြင်းသည်ရင်း။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ဌ ၃-၂၃)

ဃံသိတုံ။ပေ။တဌာဒီသု။ ။"ကေစိ ကဏ္ဏုကစ္ဆုအာဒီဟိ အာပဗာဓိကာ (ယားနာ ဝဲနာ အစရှိသည်တို့ဖြင့် အနာရှိကုန်သည် ဖြစ်၍) ဆိန္နတဌာဒီသု အင်ပစ္စင်္ဂါနိ ဃံသန္တိ၊ နု ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားပင်တည်း။

ဟတ္ထံ ဝါ။ပေ။နု စ ကပ္ပတိ။ ။လက်ဆေးလိုသည်ဖြစ်၍ မြေကြီးကိုဆပ်ပြာအနေဖြင့် ပွတ်တိုက်ခြင်းငှါ မအပ်။ "ဟတ္ထံ ဓောဝိဿာမီတိ ပထဝိယံ ဃံသန္တိ၊ နု ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာပင်တည်း။

ထမ္ဘာဒိ။ပေ။ဖာလေနုံ။ ။ဤဆိုအပ်လတ္တံသော ၃-၈ ါတာဖြင့်အပ်စပ်သော နည်းမျှားကိုပြသည်။တိုင် စသည်ကို နွဲ့ချိမနှုတ်ပဲ အသာမြောက်ချိုဖြောင့်ဖြောင့်နှုတ်ခြင်း၊ကျောက်တုံး သစ်တုံး စသည်ကို လှိမ့်ခြင်း၊ သစ်ခက်တို့ကို မြေပေါ်ခ်ိုး ဆွဲငင်ခြင်း၊ မြေကြီးပေါ်ခ်ိ ထင်း နွယ် စသည်ကို ဖြတ်ခြင်း၊ ခွဲခြင်းသည်ရင်း

၂၅၈။ အဂ္ဂိသ အနုပါဒါနေ၊ ကပါလေ ဣဒ္ဓကာယ ဝါ။
ပါတေတုံ လဗ္ဘတေ အဂ္ဂိ၊ ဘူမိယံ ဝါ ဝသေ သတိတိ။

၂၅၈။ အဂ္ဂိသ၊ မီး၏။ အနုပါဒါနေ၊ လောင်စာမဟုတ်သော။ ကပါ-လေ၊ အိုးခင်းခ်ဋ်ရင်း။ ဣဒ္ဓကာယ ဝါ၊ အုတ်ခွက်ခ်ဋ်ရင်း။ အဝသေ၊ လိုရာ အရပ်သို့ ဆောင်ဖို့ရာ မစွမ်းနိုင်ခြင်းသည်။ သတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဘူမိယံ ဝါ၊ မြေခ်ဋ်ရင်း။ အဂ္ဂိ၊ မီးကို။ ပါတေတုံ၊ ကျစေခြင်းငှါ။ လဗ္ဘတေ၊ ရအပ်၏။.... ဣတိ၊ ပထဝီနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ ၃-၂၃-၄)

ကျင်ငယ်ကို စွန့်ရိုးစွန့်စဉ်အတိုင်း စွန့်သောအားဖြင့် သွန်လောင်းခြင်း၊ ရေကို သွန်ခြင်းသည်ရင်း, စိုသောလက်ကို မြေပေါ်ခ်ိ၍ချ၍လက်ခ်ိ ကပ်ပါလာသော မြူမှုန်ကို ယူခြင်းသည်ရင်း မြေကိုဖျက်ဆီးလိုသောစိတ်မရှိပဲ သန့်ရှင်းသောစိတ် ရှိသော ရဟန်းမှာ အပ်၏။ ထိုအမှုမျှားကို ပြုခိုက်ခ်ိ မြေကြီးပျက်သော်လည်း ဖျက်လိုသောစိတ် မပါ။ တိုင်နှုတ်လိုသောစိတ်၊ သစ်တုံး လှိမ့်လိုသောစိတ်သာ ပါသောကြောင့် အာပတ်မသင့်။

အဂ္ဂိသ။ပေ။**လဗ္ဘတေ**။ ။[ဤဂါထာသည် ပါဠိတော်လာ ဒဟတိ ဝါ အရ အပ်သောနည်းကို ပြသောဂါထာတည်း။] သပိတ်ဖုတ်စရာ အိုးခွက်သည် မီးလောင်ဖို့ရန် လောင်စာမဟုတ်။ ထို့ကြောင့် ထိုအိုးခွက်ခ်ိ မီးကို ထည့်သော်လည်း အနာပတ္တိ၊ အုတ်ဖြင့် လုပ်အပ်သောခွက် စသည်, (သမံတလင်း စသည်) တို့လည်း မီးလောင်စရာ မဟုတ်သောကြောင့် မီးထည့်ခြင်းငှါ အပ်၏။ [ပတ္တ ပစန ကပါလဿ ဥပရိ အဂ္ဂိ ထပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။ ပေ။ ဣဒ္ဓက-ကပါလာဒီသုပိ ယော ဝ နယော–အဋ္ဌကထာ။]

ဘူမိယံ ဝါ ဝသေ သတိ။ ။ရှေးခေတ်ကမီးတောက်အောင်ပွတ်ခုံပွတ်ကျည် ၂-ခုကို လက်ဖြင့်ကိုင်၍ ပွတ်ရ၏။ ထိုသို့ ပွတ်၍ မီးထွက်လာသောအခါလက်ကို လောင်သောကြောင့် (ဆောင်ထားနိုင်သော အစွမ်းမရှိရကား) မြေပေါ်ခ်ိ လွှတ်ချလိုက်အုံ့၊ အာပတ်မသင့်။ [သစေ ဟတ္ထေ ဒယှမာနေ ပါတေတိ၊ ပထဝိ

ဒဟိသာမိတို့ အပါတိတတ္တာ(မြေကိုမီးရှို့အုံ့ဟူသောစေတနာဖြင့်မချအပ်သည့် အတုက်) အနာပတ္တိ၊ ပတိတဌာနေ ပန အဂ္ဂိ အာတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ကုရုန္ဒီယံ ဝုတ္တံ-လက္ခတ်ချတုန်းတာ အာပတ်မသင့်။ ထိုသို့ချ၍ မီးက မြေကို လောင်ပြီး ဖြစ်သော ကြောင့် နောက်ထပ် ထိုနေရာ၌ မီးထည့်ခြင်းငှါ အပ်၏ဟု ကုရုန္ဒီ အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

ပရိက္ခာရနိဒ္ဒေသ

ပရိက္ခာရောတိ၊ "ပရိက္ခာရော" ဟူဃသာ ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသ၊ နိဒ္ဒေသကား—)

[ပရိကရောတိ၊ ခန္ဓာကိုယ်၏ ထက်ဝန်းကျင်၌ စောင့်ရှောက်မှုကို ပြုတတ်၏။ ဤတို ပရိက္ခာရော၊ အသက်၏ အရံအတား အဆောက်အဦးဖြစ်သော ပစ္စည်းများကို "ပရိက္ခာရ"ဟု ခေါ်သည်။ ဤဝ သမ္ဘာရောပိ ပရိ-ဝါရောပိ ဝဋ္ဋတိ....ဗါရာဏသီက စကူတ္ထသံယောဇိသိသ် အဋ္ဌကထာ။]

၂၅၉။ ပဠုဝဏ္ဏောဟိ သုဂတော်ဟိ၊ အနေ္ဓာ ဗဟိစ သိမ္ပိတုံ။
ဂိရိကူဋ္ဌခုစန္ဒာဒိ ၊ ဆတ္တော ပဏ္ဏော စ ဆိန္ဒိတုံ။

၂၅၉။ ဆတ္တော၊ ထီးခ၊ အနေ္ဓ၊အတွင်းခ၊ ဗဟိ၊ အပြင်ခ၊ ပဠုဝဏ္ဏောဟိ၊ ငါးဖါးသော အဆင်းရှိကုန်သော။ သုဂတော်ဟိ၊ ချည်တို့ဖြင့်။ သမ္ပိတုံ စ၊ ချုပ်ခြင်းငှါ၎င်း။ ဗဟဏ္ဏော၊ ထီးရွက်ခ။ ဂိရိကူဋ္ဌခုစန္ဒာဒိ ၊ မကရ်းသွားသဏ္ဌာန်, လထက်ဝက်သဏ္ဌာန် အစရှိသည်ကို။ ဆိန္ဒိတုံ စ၊ ဖြတ်ခြင်းငှါ၎င်း။ (နိ ဝဋ္ဋတိ၊ မဟာပ်။ (ဝိ ဋ ၁-၂၅၁)

ပဠုဝဏ္ဏောဟိ။ ဧပ။ သိမ္ပိတုံ။ ။[ဤ၂ါထာနှင့်တကွ နောက် ၂-၂ါထာသည် ထီးနှင့်စပ်၍ အပ် မအပ်ကို ပြသော ၂ါထာတည်း။] ရဟန်းများ၏ ထီးဝယ် အတွင်းအပြင် ၂-ဘက်လုံးခ၌ အညို အဝါ စသော အရောင် ၅-မျိုး ဆိုးထားအပ်သော ချည်တို့ဖြင့် မချုပ်ကောင်း။

ဂိရိကူဋ္ဌခုစန္ဒာဒိ ။ ။ထီးအရွက်၏ ပတ်ဝန်းကျင် နှခမ်းတို့ကိုမကရ်းသွားသဏ္ဌာန် လဟက်ဝက်သဏ္ဌာန် ပေါ်ထင်အောင် မဖြတ်ကောင်း။[ဂိရိကူဋ္ဌ နှာမ မကရုဒန္တတံ၊သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့် "ဂိရိကူဋ-တောင်ထွတ်" ဟုအနက်ထွက်သော်လည်း

၂၆၀။ ဃဋ္ဋကံ ဝါ ဌပိတံ ဝါ၊ ဒဏ္ဍေ လေခါ နု ဝဋ္ဋတိ။
ဝဋ္ဋတေ ဒဏ္ဍမုဒ္ဒမ္ပိ၊ အဟိဆတ္တကသာဒိသံ။

၂၆၀။ ဒဏ္ဍေ၊ထီးရိုးခ္ဍ။ဃဋ္ဋကံ၊ကြာသွတ်အိုးသဏ္ဌာန်သည်ရင်း။ ဝါ၊ ဌပိတံ ဝါ၊ သားရဲရုပ်သဏ္ဌာန်သည်ရင်း။ လေခါ၊ အရေးအသားသည်ရင်း။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ ဒဏ္ဍမုဒ္ဒမ္ပိ၊ ထီးရိုးရင်းခ္ဍ။ အဟိဆတ္တကသာဒိသံ၊ မ္ဍိုင်ဋ္ဌင့် တူသော အဖူးအင်ုံသည်။ ဝဋ္ဋတေ၊ အပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁-၂၅၁-၂)

ဤနေရာ၌ မဂၢရိုး၏အသွားကဲ့သို့ အချွန်အဖျားပေါ်အောင်အကြားအကြား ခ္ဍ ဖြတ်ထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်ဟု မှတ်ပါ။]

ဃဋ္ဋကံ။ပေ။ နု ဝဋ္ဋတိ။ ။အိမ်တိုင်တို့၏ထိပ်ဝယ် ကြာသွတ်အိုး (ကြာပန်းစိုက်ဖို့အိုး) သဏ္ဌာန်၊ ခြသော့၊ သစ်၊ ကျားစသော သားရဲကောင်တို့၏ အရုပ်ကို ထုလုပ်တပ်ထားကြသကဲ့သို့ ထီး၏ အရိုးထိပ်ခ္ဍ ထိုအရုပ်မျိုး မတပ်ကောင်း။ ထီးရိုးခ္ဍ ပွတ်ခံ၍ ထားသကဲ့သို့ ဆောက်ဖျားဖြင့် ရစ်ပတ်အပ်သော အရေးအသား အကြောင်းကလေးမျိုးလည်း မအပ်။

သုံးစ္ဓပုံ။ ။ထိုအရုပ်မျိုးပါသော ထီးကိုရလျှင် အရုပ်ကို ဖျက်၍ရင်း၊ အရေးအသား မပေါ်အောင် ဖျက်၍ရင်း၊ သို့မဟုတ် ကြိုးသေးဖြင့် ရစ်ပတ်၍ရင်း သုံးစ္ဓရသည်။ ယခုခေတ် တချို့ ထီးရိုးမျိုးခ္ဍ ထိုအရေးကလေးပါနေကြသည်ကို ဆရာတို့က အဖျက်ခိုင်းတော်မူကြသည်။

ဝဋ္ဋတေ။ပေ။သာဒိသံ။ ။ထီးရိုး၏ အရင်းလက်ကိုင်ရာ အရုပ်ခ္ဍ မ္ဍိုအင်ုံ၏ သဏ္ဌာန်ရှိသော အင်ုံကို ပြုကောင်း၏။ [ဆန်းကြောင့် "သာ"ဟု ဒီသ ပြု ထားသည်။]

၂၆၁။ သိမ့ိတုံ ကေဝဏ္ဏေန၊ ပဏ္ဍိုရံ ဝါ ဝိနန္ဒိတုံ။
ထိရတ္ထံ ဝန္ဒတိ ဆတ္တော၊ ဒဏ္ဍေ လေခါ ဝ ဗန္ဓိတုံ။

၂၆၁။ ဆတ္တော၊ ထီးဌ။ ကေဝဏ္ဏေန၊ တမျိုးသော အဆင်းရှိသော ချည်ဖြင့်။ သိမ့ိတုံ ဝါ၊ ချုပ်ခြင်းငှါရင်း။ ထိရတ္ထံ၊ ခိုင်မြဲသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ။ ပဏ္ဍုရံ၊ ထီးခရိုင်ကို။ ဝိနန္ဒိတုံ ဝါ၊ ဖွဲ့တပ်ခြင်းငှါရင်း ဝန္ဒတိ၊ အပ်၏။ ဒဏ္ဍေ၊ ထီးရိုးဌ။ ဗန္ဓိတုံ၊ ဖွဲ့ချည်ခြင်းငှါ။ လေခါဝ၊ အရေးအသားသည်သာ။ ဝန္ဒတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ဋ ဝ-၂၅၁)

သိမ့ိတုံ။ပေ။ဝန္ဒတိဆတ္တော။ ။ရှေးက ထန်းရွက်ကို ထီးရွက်လုပ်ကြ၏။ ယခုခေတ်ဌ ပိတ်ကိုလုပ်ကြသည်။ "ထီးရွက်ကို ဆက်စပ်ချုပ်သောအခါ အရောင်အမျိုးမျိုးပါသောချည်ဖြင့် မချုပ်ကောင်း"ဟု ဆိုခဲ့၏။ အညိုဖြစ်စေ အနီဖြစ်စေ ပန်းရောင်ဖြစ်စေ အရောင်တမျိုးသာပါသော ချည်ဖြင့်ကား ချုပ်ကောင်းသည်။ ထီးခိုင်အောင် ခရိုင်ကိုလည်း ဖွဲ့တပ်ကောင်း၏။ [ဆတ္တာဒဏ္ဍဂ္ဂါဟကံ သလာပကဏ္ဍံ (ထီးရိုးကို သွားဖြင့် ကိုက်သက္ခဲသို့ ယူထားတတ်သော ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ခရိုင်ကို) ဝိနန္ဒိတုံ ဝန္ဒတိ၊ တဏ္ဍ ထိရကရဏတ္ထံ၊ နဝဏ္ဏမဌတ္ထာယ"ဟူသော အဋ္ဌကထာမှ ယူထားအပ်သော စကားတည်း။]

ဒဏ္ဍေ လေခါဝ ဗန္ဓိတုံ။ ။ရှေ့ဌ "ဒဏ္ဍေ လေခါ နှ ဝန္ဒတိ"ဟု ဆိုအပ်ခဲ့သော လေခါမျိုး မဟုတ်။ "ထီးရိုးဌ ဖွဲ့ထားခြင်းငှါ အရေးအသားပါရှိသော ကွင်းတမျိုး ရှိ၏။ ထိုကွင်းဌ လေခါသည် အပ်၏"ဟု ဆိုလိုသည်။ ဧဝဖြင့် "ဤ အရေးအသား တခုသာ အပ်၏။ အခြား အရေးအသားများ မအပ်"ဟု ကန့်သည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဝါတပ္ပဟာရေန အစလနတ္ထံ ဆတ္တမဏ္ဍလိကံ ရဇ္ဇုကေဟိ ဂါဟေတ္ဝာ ဒဏ္ဍေ ဗန္ဓန္တိ၊ တသ္မိံ ဗန္ဓနဋ္ဌာနေ ဝလယမိဝ ဥက္ကိရိတ္ဝာ လေခံ ထပေန္တိ၊ သာ ဝန္ဒတိ၊ ဒုတိယ ပါရာဇိက ဓနိယဝတ္ထုကထာ။ [လေတိုက်ခြင်းကြောင့် ထီးအရွက် မလှုပ်အောင် ဆတ္တမဏ္ဍလိကကို ကြိုးကလေးတွေ့ တပ်၍ အရိုးဌ ဖွဲ့ထားဖို့ရာ အရုပ်ဝယ် လက်ကောက်ကွင်းကဲ့သို့ ဥက္ကိရိတ္ဝာ (အောက်ဌ

နှိမ့်၍ အထက်ဌ မြင့်ထားအပ်သော ကွင်းတမျိုးကိုပြု၍) အရေးအသားကို ထားကြကုန်၏။ ထိုအရေးအသားသည် အပ်၏။

ဋီကာ။ ။ဆတ္တမဏ္ဍလိကန္တိ ဆတ္တာပဋိရေ မဏ္ဍလာကာရေန ဗဒ္ဓဒဏ္ဍဝလယံ၊ ထီး၏ခရိုင်ဌ အဝိုင်းသဏ္ဌာန်အားဖြင့် ဖွဲ့ထားအပ်သော ဒုတ်လက်ကောက်ကွင်းကို (အသားလက်ကောက်ကွင်းကို) ဗန္ဓန္တိ-ဌ စပ်။ ဥက္ကိရိတ္ဝာတိ နိန္နံ(အောက်ပိုင်းဌ နိမ့်သည်ကိုရင်း) ဥန္နတံ ဝါ (အထက်ပိုင်းဌ မြင့်သည်ကိုရင်း) ကတ္ဝာ၊ ဝိမတ္တိ။

မှတ်ချက်။ ။ဤဋီကာ အဖွင့်အတိုင်း လေတိုက်ခြင်းကြောင့် ထီးရွက်မလှုပ်အောင် ထီးခရိုင်ကို ထီးရိုးဌ ဖွဲ့တပ်ရာအရပ်ဝယ် ဝန်းဝိုင်းသောပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၍ အနိမ့်အမြင့် ပြုလုပ်ထားအပ်သော (ခရိုင်အရင်းက ထီးရိုးဌတပ်ထားအပ်သော) ဖွင့်သောအခါ အထက်တက်၍ ပိတ်သောအခါ အောက်သို့လျှောလာသော လက်ကောက်ကွင်းကို "မဏ္ဍလိက" ဟု မှတ်ပါ။ထိုကွင်းကို "ထီးချက်" ဟုရင်း "ထီးဆုံ" ဟုရင်း "ထီးပုံတောင်း"ဟုရင်း ခေါ်ကြသတတ်။ မှန်၏—လှည်းဘီးဝယ်ထောက်ဆန့်တိုတပ်ရာ အလယ်ကွင်းဝိုင်းကို "နာဘိ-ပုံတောင်း, ချက်မ" ခေါ်သကဲ့သို့ ဤ မဏ္ဍလိကကိုလည်း ထီးချက်=ထီးပုံတောင်းဟု ခေါ်သင့်၏။ "ထီးဆုံ"ဟု ခေါ်ခြင်းကား ဆုံနှင့်မတူသောကြောင့် သဘာဝမကျ။ ထို လက်ကောက်ကွင်းဌ အရေးအသားသည် အပ်၏။ ထိုအရေးဌ ကြိုးတပ်၍ ထို ကြိုးဌ ထီးကွင်းတပ်ပြီးလျှင် ထီးပိတ်သောအခါ ထိုကွင်းဖြင့် ထီးပြင်ဘက်က စွပ်ထားရသည်။ ဤဝါကျကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာဌ ရှင်းလင်းစွာ မရေးခဲ့ရသောကြောင့် ဤဌ အကျယ်ရေးပြရပါသည်။

၂၆)။ အန္တေ ပဋ္ဌမုဒေ ဝါပိ၊ ဝေဏိ သခ်ိလိကာပိ ဝါ။
သူစိဝိကာရုမည့် ဝါ၊ စိဝရေ နု စ ကပ္ပတိ။
ကပ္ပိဏ္ဍုဝိကာရံပိ၊ ပါဒ္ဒုကဏ္ဏိကအာဒိကံ။

၂၆)။ စိဝရေ၊ သက်နှိုးခ္ဍီ။ အန္တေ၊ အလျားအနားပတ် အစွန်းခ္ဍီရင်း။ ပဋ္ဌမုဒေ ဝါပိ၊ အလ္လာ ၂-ခုတို့၏ အဦးအစ ဆက်စပ်ရာဌာနခ္ဍီရင်း။ ဝေဏိ၊ ပြောင်းနှံသဏ္ဌာန်ချုပ်ခြင်းသည်ရင်း။ သခ်ိလိကာပိ ဝါ၊ သံကွင်းဆက်သဏ္ဌာန် ချုပ်ခြင်းသည်ရင်း။ အည့်၊ အခြားသော။ သူစိဝိကာရံ ဝါ၊ ကင်းခြေမျှား သဏ္ဌာန် စသော အပ်၏ထူးခြားသော ပြုလုပ်မှုသည်ရင်း။ နု စ ကပ္ပတိ၊ မအာပ်သည်သာ။ ပါဒ္ဒုကဏ္ဏိကအာဒိကံ၊ ရွဲကုံးအသွင် အစဉ်ပြု၍ ထိုးခြင်း, ပန်းချက်အတု အစုပြု၍ ထိုးခြင်းအစရှိသော။ ကပ္ပပိဏ္ဍုဝိကာရံပိ၊ ကပ္ပပိဏ္ဍု၏ ထူးခြားသောပြုလုပ်မှုသည်လည်း။ နု စ ကပ္ပတိ၊ မအာပ်သည်သာ။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁-၁၂၁ ၂၅၂၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၃၁)

အန္တေ။ပေ။နုစကပ္ပတိ။ ။[ဤဂါထာမှ နောက်ခ္ဍီ သက်နှိုးနှင့်စပ်၍ အပ်မအာပ်ကို ပြသည်။] သက်နှိုးချုပ်သောအခါ အလျား အနားပတ်တို့၏အဆုံးကို "အန္တ"ဟု ဆို၏။ တလ္လာနှင့်တလ္လာ ဆက်စပ်ရာ အရပ်ခ္ဍီ အလ္လာ၏ အစ ၂-ခုကို "ပဋ္ဌမုဒ"ဟု ခေါ်၏။ အဆုံးခ္ဍီရင်း ထိုသို့ ဆက်စပ်၍ ချုပ်ရာခ္ဍီရင်း ပြောင်း၏ အနှံနှင့် သဏ္ဌာန်တူအောင်ရင်း သံကွင်းဆက်ပုံနှင့် သဏ္ဌာန်တူအောင်ရင်း မချုပ်ကောင်း။ အခြားသောအလှအပ ချုပ်မှုကိုလည်း မပြုကောင်း။ ရိုးရိုးသာ ချုပ်ကောင်းသည်။ [ပရိယန္တေတိ စိဝရပရိယန္တေ၊ စိဝရအနုဝါတံ သန္ဓာယ ဟေတံ ဝုတ္တံ၊ ပဋ္ဌမုဒေဟိ ပဋ္ဌကောဋ္ဌိယံ၊ ဒ္ဝိန္နံ ပဋ္ဌာနံ သံဃာဋိတဋ္ဌာနံ သန္ဓာယ ဟေတံ ဝုတ္တံ။—သာရတ္ထဒီပနာ။]

ကပ္ပပိဏ္ဍု။ပေ။အာဒိကံ။ ။သက်နှိုးခ္ဍီကပ္ပပိဏ္ဍုထိုးသောအခါ ပါဒ္ဒုကပ္ပ—ကပ္ပပိဏ္ဍုပြောက် ၂—ပြောက် ၃—ပြောက် စသည်ဖြင့် စဉ်တန်း၍ ထိုးခြင်း၊ ကဏ္ဏိကကပ္ပ-ကြာချက်သဏ္ဌာန် ရှိအောင် ၃-ပြောက် ၄-ပြောက်စု၍ ကပ္ပပိဏ္ဍု တိုးခြင်း အစရှိသော ဖောက်ပြန်သော ကပ္ပပိဏ္ဍု ထိုးမှုသည် မအာပ်။ သက်နှိုး

၂၆၃။ ဂဏ္ဌိပါသကပဋ္ဌာပိ၊ စတုက္ကောဏာဝ အဋ္ဌိယံ။
မဂ္ဂရော ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒိ-ဝိကာရံ နုတ္ထ ဝဋ္ဋတိ။

၂၆၃။ ဂဏ္ဌိပါသကပဋ္ဌာပိ၊ အနုသးပတ်သီးတပ်ရာ အလ္ဘာ, အနုသးပတ်ကွင်း တပ်ရာ အလ္ဘာတို့သည်လည်း။ ဝါ၊ အနုသးပတ်သီးအိမ်, အနုသးပတ်ကွင်းအိမ်တို့သည်လည်း။ စတုက္ကောဏာဝ၊ လေးထောင့်ရှိသော အပြားတို့သည်သာ။ ဝဋ္ဋန္တိ၊ အပ်ကုန်၏။ ဧတ္ထ၊ ဤအနုသးပတ်သီးအိမ်,အနုသးပတ်ကွင်းအိမ်၌။ အဋ္ဌိယံ၊ စေတီသဏ္ဌာန်ချုပ်ခြင်းသည်ရင်း။မဂ္ဂရော၊ လက်ရိုက်သဏ္ဌာန်ချုပ်ခြင်းသည်ရင်း။ ကက္ကဋ္ဌစ္ဆာဒိဝိကာရံ၊ ပုစ္ဆန်မျက်စိသဏ္ဌာန်အစရှိသော ထူးခြားသော ပြုလုပ်မှုသည်ရင်း။ နု ဝဋ္ဋတိ၊မအပ်။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁-၂၅၂)

ထောင့် ၁-တောင့်လျှင် ကပ္ပဗိန္ဒု တပြောက်သာ ထိုးရသည်။ ကြွင်းသော မူတ်ဖုယ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီသာ ဒုမ္ဗဏ္ဏကရဏ သိက္ခာပုဒ်၌ ရှုပါ။

ဂဏ္ဌိ။ ပေ။ ဝဋ္ဋတိ။ ။အနုသးပတ်သီးတပ်ရာအလ္ဘာ၊ အနုသးပတ်ကွင်းတပ်ရာ အလ္ဘာကို ဂဏ္ဌိကပဋ္ဌ၊ ပါသကပဋ္ဌဟု ခေါ်၏။ထိုအလ္ဘာမျှားလည်း ၄-ထောင့်ရိုးရိုးသာ အပ်၏။ ရှစ်ထောင့်၊ ၁၆-ထောင့်မအပ်။စေတီသဏ္ဌာန်(အရင်းတုတ်၍ အဖျားသေးသောပုံ) မဂ္ဂရ(လက်ရိုက်ပုံ)ပုစ္ဆန်မျက်စေ့ကဲ့သို့ပြူးထွက်နေသောပုံ လည်း မချုပ်ကောင်း။ အာဒိဖြင့် ဂယ-ချန်းသဏ္ဌာန်ချုပ်ခြင်း စသည်ကိုယူပါ။

ဋီကာ။ ။အဋ္ဌိယံ နာမ စေတိယသဏ္ဌာနေန သိမ္ဘုနံ၊ မူလေ တနုကံ.အဂ္ဂေ မဟန္တံ (အရင်းသေး အဖျားတုတ်) ကတ္တာ ဂဒါကာရေန (ချန်းသဏ္ဌာန်ဖြင့်) သိမ္ဘုနံ ဂယာ၊ မူလေ စ အဂ္ဂေ စ ကေသဒီသံ ကတ္တာ မဂ္ဂကာရေန (လက်ရိုက်သဏ္ဌာန်ဖြင့်) သိမ္ဘုနံ မဂ္ဂရော၊ ဂဏ္ဌိကပတ္တာပါသကပတ္တာနံ အန္တေ ပါဋိဗဒ္ဓံ ကတ္တာ (အစဉ်အားဖြင့် ဖွဲ့စပ်အပ်သည်ကိုပြု၍) ကက္ကဋ္ဌာနံ အက္ခိသဏ္ဌာနံ ဥဒ္ဒါ-ပေန္တိ၊ သာရတ္ထ။

၂၆၄။ ကောဏသုတ္တာ စ ပိဋ္ဌကာ၊ ဒုဝိညေယ္ယာဝ ဂ.ပ္ပရေ။
ဂန္ဓံ တေလံ ဝ လာခံ ဝါ၊ ရဇနေ နု စ ပက္ခိပေ။

၂၆၄။ ကောဏသုတ္တာ စ၊ အနုသးပတ်သီးအိမ်, အနုသးပတ်ကွင်းအိမ် တို့၏ ထောင့်တို့မှ ထွက်သော ချည်တို့သည်ရင်း။ ပိဋ္ဌကာ၊ ထိုချည်တို့ကိုပြန်၍ ထုံးအပ်သော အဖုတို့သည်ရင်း။ ဒုဝိညေယ္ယာဝ၊ မသိအပ်ကုန်မှသာ။ ဝါ၊ မသိသာကုန်မှသာ။ ဂ.ပ္ပရေ၊ အပ်ကုန်၏။ ရဇနေ၊ ဆိုးရည်၌။ ဂန္ဓံ၊ နံ့သာကိုရင်း။ တေလံ ဝါ၊ ဆီကိုရင်း။ လာခံ ဝါ၊ ချိပ်ကိုရင်း။ နု စ ပက္ခိပေ၊ မထည့်ရာ။ (ဝိ ဋ ၁–၂၅၂)

ကောဏသုတ္တာ စ။ ပေ ။ ဂ.ပ္ပရေ။ ။ရှေဂါထာ၌ "ဂဏ္ဌိပါသကပဋ္ဌာပိ စတူဏ္ဏောဏာဝ"ဟု ဆိုခဲ့၏။ ချုပ်သောအခါ ထိုအထောင့် (ကောဏ)တို့မှ အပ်ချည်မျှင်ကလေးများ ထွက်နေတတ်၏။ ထိုအပ်ချည်ကလေးများကို ပြန်၍ ထုံးသောအခါ အဖုကလေး ဖြစ်နေတတ်၏။ [ပိဋ္ဌကာတိ တာနိယေဝ(ထိုချည်တို့ကိုပင်) နိဝတ္တေတ္တာ ပိဋ္ဌကာကာရေန ဂတာနိ။–ဋီကာသစ်။] ထိုသုတ္တ ထိုပိဋ္ဌက ကလေးများသည် မရှည်စေပဲ၊ မကြီးစေပဲ မသိမသာ ဖြစ်နေမှုသာ အပ်ကုန်၏။

ဒုဝိညေယ္ယဖြစ်ပုံ။ ။ထွက်နေသော ချည်မျှင်အဖျားတို့ကို တကြိမ်လောက် ထုံးရုံမျှဖြင့်ဖြစ်စေ ပိုနေသော ချည်မျှင်အဖျားတို့ကို ပြန်၍ ချုပ်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်စေ မသိသာ မထင်ရှားအောင် ပြုခြင်းကို ဒုဝိညေယ္ယဟုဆိုသည်။ထို့ကြောင့် ပိဋ္ဌကတို့ကို ၂–ကြိမ် ၃–ကြိမ် ထပ်၍ ထုံးရလျှင် ဒုဝိညေယ္ယမဟုတ်။ သိသာထင်ရှားနေ၏။ ထိုအဖုမျိုးကို ဖြတ်ပစ်မှသာ အပ်တော့မည်။ [ဒုဝိညေယ္ယာ-ဝါတိ တေသံ အန္တေသု ဧကဝါရံ ဂဏ္ဌိကရဏေန ဝါ ပုန နိဝတ္တေတ္တာ သိမ္ဘေ-နေန ဝ.ါ ဒုဝိညေယ္ယာ ဧဝ–။ ဋီကာသစ်။]

ဂန္ဓံ။ပေ။နု စ ပက္ခိပေ။ ။သက်န်းဆိုးရည်ထဲ၌မွှေးကြိုင်အောင်နံ့သာကိုရင်း, အရောင်စိုနေ အောင် ဆီကိုရင်း, အရောင် ရဲရဲနီနီ ရှိအောင် ချိပ်ရည်ကိုရင်း မထည့် မခတ်ရ။

၂၆၅။ ရတ္တံ သခေါ်နဲ့ မဏိနဲ့၊ ဃ၊ ဣ၊ ဥ၊ ဧ၊ ဩ၊ ဩ၊ ဩ

၂၆၆။ ကဏ္ဍကောဏကသုတ္တာနိ၊ ရတ္တေ ဆိန္နေယျ စီဝရေ။
လေခါ နု ဝဋ္ဋတိ ဓမ-ကရဏေ ဆတ္တဝဋ္ဋိယံ။

၂၆၇။ လေခံ ဌပေတ္ဝာ မဏိကာ၊ ပိဋ္ဌကာ ကုဋ္ဌိကာယ စ။
ပိဖုလေစ ပရိစ္ဆေဒ-လေခါ ဒဏ္ဍမ္ပိ ဝဋ္ဋတိ။

၂၆၆-၇။ ကဏ္ဍကောဏကသုတ္တာနိ၊ အလျားအနှားပတ် အနှားထောင့်တို့၌ တပ်ထားအပ်သော ချည်တို့ကို။ စီဝရေ၊ သင်္ကန်းကို။ ရတ္တေ၊ ဆိုးအပ်ပြီးသော်။ ဆိန္နေယျ၊ ဖြတ်ရာ၏။ ဓမ္မကရဏေ၊ ဓမ္မကရိယာရေစင်၌။ ဆတ္တဝဋ္ဋိယံ၊ ထီးသဏ္ဌာန်ရှိသော အမိုးအရစ်၌။ လေခံ၊ အရေးအကြောင်းတခုကို။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထား၍။ လေခါ၊ အခြားသော အရေးအကြောင်းသည်။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ ကုဋ္ဌိကာယ စ၊ သံကောက်၌ရင်း။ ပိဖုလေ စ၊ ဒါးငယ်၌ရင်း။ ဝါ၊ သင်ဓုန်းဒါး၌ရင်း။ မဏိကာ၊ ရွဲကြီးသည်ရင်း။ ပိဋ္ဌကာ၊ ရွဲသေးသည်ရင်း။ နု ဝဋ္ဋတိ၊ မအပ်။ ဒဏ္ဍမ္ပိ၊ ဒါးရိုး၌။ ပရိစ္ဆေ-ဒလေခါ၊ ပိုင်းခြားကြောင်း အရေးအသားသည်။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၄၆၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၁-၂၅၂-၃)

ကဏ္ဍ။ပေ။စီဝရေ။ ။ဆိုးအပ်ပြီးသော သင်္ကန်းကိုလွှမ်းသောအခါ ဝါးတန်းကြီးတန်းတို့၌ ချည်၍ အောက်သို့ဖြန့်ချလျက် ရှေးက လှန်ရိုးရှိ၏။ ယခုခေတ်၌ကဲ့သို့ ဝါးတန်းစသည်၏အပေါ်၌ လွှမ်းချ၍ လှန်းလေ့မရှိ။ထို့ကြောင့် ရှေးခေတ်က လှန်းသောအခါ အသုံးပြုဖို့ရန် သင်္ကန်းအနှားစွန်းတို့၌ ချည်ချောင်းတို့ကို ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ [“အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ကဏ္ဍသုတ္တက”် မဟာဝဂ္ဂ စီဝရက္ခန္ဓက။] သင်္ကန်းဆိုးခြင်းကိစ္စ (နေလှန်းပြီးသည့်တိုင်အောင်) ပြီးသောအခါ ထို ချည်ချောင်းတို့ကို ဖြတ်ပစ်ရသည်။ မဖြတ်လျှင် အမြိတ်အဆာကဲ့သို့ အလှအပ ဖြစ်နေလိမ့်မည်–ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ပါဠိတော်၌ရင်း အဋ္ဌကထာ၌ရင်း “ကဏ္ဍသုတ္တ–သင်္ကန်းအနှားအစွန်း၌ချည်” ဟု သာရှိ၏။ ဤ၌ “ကဏ္ဍကောဏကသုတ္တာနိ” ဟု

ကောဏာသဒ္ဒါ အပိုပါနေ၏။ ထို့ကြောင့် ကဏ္ဍနှင့် ဏာကောဏကိုအရတူဟု ယူ၍ ကဏ္ဍသခ်ီတာ+ကောဏာ ကဏ္ဍကောဏကာ"ဟု ဋီကာသစ်၌ဝစနတ္ထပြုသည်။ သို့သော် အထောင့်တို့၏ အောက်ဘက်၌လည်း ထို့ကြိုးကလေးများ တပ်ထား နိုင်သောကြောင့် "ကဏ္ဍကောဏက သုတ္တာနိ"ဟု ဤကျမ်းဆရာ ဆိုဟန်တူသည်။ ထို့ကြောင့် ဤဋီကာ၌ပင် "စီဝရရဇနကာလေ လဂ္ဂနတ္ထာယ အနု-ဝါတေ စတူသု ကောဏေသု စ ပါသကံ ကတ္တာ ဗန္ဓိတာနိ သုတ္တာနိ"ဟု ဆိုခဲ့သည်။ (အလျား အနားပတ်၌ရင်း ထောင့် ၄-ခုတို့၌ရင်း။)

လေခါ။ပေ။ဆတ္တဝဋ္ဋိယံ။ ။ဓမကရိုက် ရေစစ်ဝယ် ထီးကဲ့သို့ မိုးနေသော အပေါ်က လက်ကိုင်ဖုကို "ဆတ္တဝဋ္ဋိ" ဆိုး၏။ ထို ဆတ္တဝဋ္ဋိ၌ ပရိစ္ဆေဒလေခါ (အပိုင်းအခြား ကန့်သတ်ထားသော နှခမ်းသတ်အရေးသည်) ရှိ၏။ထိုအရေး တခုသာအပ်၏။ ထိုအရေးမှတပါးသော အခြားအရေးသည် မအပ်။ထို့ကြောင့် "လေခါ နု ဝဋ္ဋတိ။ပေ။ ဧလခံ ဌပေတွာ"ဟု ဆိုသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဓမ္မကရဏဆတ္တာသု ဥပရိ ဝါ ဟေဋ္ဌာ ဝါ(ထီးဖု၏အထက်၌ ရင်း အောက်၌ရင်း) ဓမကရဏကုစ္ဆိယံ (ဓမကရိုက်ဝမ်း၌ရင်း) လေခါ နု ဝဋ္ဋတိ၊ ဆတ္တမုခဝဋ္ဋိယံ ပနသာ လေခါ ဝဋ္ဋတိ။— ပါရာဇိက ဓနိယဝတ္ထုကထာ။

မဏိကာ။ပေ။ပိဗ္ဗလေ။ ။ရွေးက တံခါးရွက်ကို ဖွင့်သောအခါ အပြင်ဘက်မှ သံကောက်ကို အပေါက်ငယ်ဖြင့် သွင်း၍ အတွင်းက မင်းတုတ်တံခါး ကျည်ကို ဖွင့်ရ၏။ ထို့သို့ ဖွင့်ကြောင်းဖြစ်သော သံကောက်၌ရင်း သင်ဓုန်း ခေါ်၌ရင်း ရွဲလုံးအသေးစားသဏ္ဌာန်ရှိသော အပြောက်အလုံးကလေး တလုံး မျှသည်ရင်း မှန်ညင်းစေ့ခန့် သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲလုံးကလေးများနှင့်တူသော အဖုအမျှား အစဉ်သည်ရင်း မအပ်။ [မဏိကဲ့သို့ ကော ဝဋ္ဋမဏိ၊ ပိဋ္ဌကာတိ သာသပမတ္တိကာ မုတ္တရာဇိသဒိသာ (ပုလဲ အရေးအကြောင်းနှင့် တူသော) ဗဟုဝဋ္ဋလေခါ၊—ဋီကာသစ်။]

ပရိစ္ဆေဒလေခါ ဒဏ္ဍမ်ိုး။ ။သင်တုန်းခေါ်၏ အရိုးဌာကား အဆုံးအပိုင်း အခြားကို ပြသော အရေးအကြောင်းသည် အပ်၏။ [ကုဋ္ဌိကာယ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္ပံ နု ဝဋ္ဋတိ။ပေ။ ပိဗ္ဗလိကေပိမဏိကံ ဝါ ပိဋ္ဌကံ ဝါ ယံကိဉ္စိ ဥဋ္ဌာပေတုံ(ပေါ်ထင်

၂၆၈။ မာလာဒျရဏိယံ ပတ္တ-မဏ္ဍလေ ဘိတ္တိကမ္မ စ။
ဟေဋ္ဌာ လေခါဒ္ဒယံ ဥဒ္ဓံ၊ အဟိဆတ္တကသာဒိသံ။

၂၆၉။ ဟိတ္ဝာ ကတ္တရယဋ္ဌိမ္မိ၊ သူစိသဏ္ဌာသကေပိ စ။
ယံကိဉ္စိ ဂိရိကူဋ္ဌာဒိ-ဝဏ္ဏမ်ဋ္ဌံ နဝဋ္ဌတိ။

၂၆၈-၉။ အရဏိယံ၊ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်၌။ မာလာဒိ၊ ပန်းပြောက်စသော အရာဝတ္ထုသည်ရင်း။ ပတ္တမဏ္ဍလေ၊ သလဲမည်းစသည်ဖြင့် ပြုအပ်သော သပိတ်ခြေအစန်း၌။ ဘိတ္တိကမ္မံ စ၊ နံရံကို ဆန်းကြယ်အောင်ပြုမှုသည်ရင်း။ [ကမ္မံဟုဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေထားသည်] နဝဋ္ဌတိ၊ မအပ်။ ဟေဋ္ဌာ၊ အောက်၌။ လေခါဒ္ဒယံ၊ အရေး ၂-ခုအပေါင်းကိုရင်း။ ဥဒ္ဓံ၊ အထက်၌။ အဟိဆတ္တကသာဒိသံ၊ မြွေငုန့်တူသော ပုံသဏ္ဌာန်ကိုရင်း။ ဟိတ္ဝာ၊ စွန့်၍။ ဝါ၊ ချန်ထား၍။ ကတ္တရယဋ္ဌိမ္မိ စ၊ တောင်ဝှေး၌ရင်း။ သူစိ-သဏ္ဌာသကေပိစ၊ အပ်ညှပ်၌ရင်း။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား တပါးပါးသော။ ဂိရိကူဋ္ဌာဒိ၊ မကရိုးသွား သဏ္ဌာန် အစရှိသည်သည်ရင်း။ ဝဏ္ဏမ်ဋ္ဌံ၊ ချော မေ့သော အဆင်း ရှိအောင် ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုသည်ရင်း။ နဝဋ္ဌတိ၊ မအပ်။ (ဝိ ဋ္ဌ ၁=၂၅၃)

စေခြင်းငှါ) နဝဋ္ဌတိ၊ ဒဏ္ဍကေ ပန ပရိစ္ဆေဒလေခါ ဝဋ္ဌတိ။— အဋ္ဌကထာ ဒုတိယ ပါရာဇိက။]

မာလာဒျရဏိယံ။ ။မီးထွက်အောင် ပွတ်ရသော ပွတ်ခုံ—ပွတ်ကျည်အစုံကို "အရဏိယံ"ဟု ဆိုသည်။ ထိုပွတ်ခုံ-ပွတ်ကျည်၌ ပန်းပြောက်-ပန်းနွယ်-စသော လှပအောင် ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုသည် မအပ်။

ပတ္တမဏ္ဍလေ။ ။သလဲမည်း သလဲဖြူ (ခဲပုပ် ခဲဖြူ) တို့ဖြင့် သပိတ်ခြေ အဝိုင်းကို ပြုကြ၏။ ထို ခြေအဝိုင်း၌လည်း ပန်းပြောက်ထွင်းခြင်းစသော နံရံ အပြေအပြစ် လှပချောမောအောင် ပြုအပ်သော အရုပ်သည် မအပ်။

၂၇၀။ ဗိမ္မောဟနေ ဘိသိမဥ္ဇေ=ပိဋ္ဌာဒိသယနာသနေ။
သမ္မုဇ္ဇနိမ္ပိ သက်ာ=ရေ=ဆဋ္ဌနေ ရဂ်ဘာဇနေ။

၂၇၁။ ပါနီယဘာဇနေ ပါဒ-ပိဋ္ဌေ ကထလိကာယ စ။
ပတ္တာဓာရ ပိဓာနေသု၊ တာလဝဏ္ဏေ စ ပီဌနေ။
ယံကိဉ္စိ မာလာကမ္မာဒိ၊ ဝဏ္ဏမဋ္ဌမဝါရိတံ။

၂၇၀=၁။ ဗိမ္မောဟနေ၊ခေါင်းအုံးခ္ဍင်း။ဘိသိမဥ္ဇပိဋ္ဌာဒိသယနာသနေ၊ ဘုံလျှို, ညောင်စောင်း, အင်းပျဉ်အစရှိသော အိပ်ရာနေရာခ္ဍင်း။ သမ္မုဇ္ဇနိမ္ပိ၊ တံမြက်စည်းခ္ဍင်း။ သက်ာရဆဋ္ဌနေ၊ အမှိုက်စွန့်တောင်းခ္ဍင်း။ ရဂ်

ဟေဋ္ဌာ။ပေ။ကတ္ထရယဋ္ဌိမ္ပိ။ ။တောင်ဝှေးခ္ဍလည်း အလှအပ အချောအမော ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုသည် မအပ်။ သို့သော် တောင်ဝှေး၏အောက် ပိုင်းခ္ဍ အရေးအသား ၂-ကြောင်းမျှသည်ရင်း အထက်ထိပ်ခ္ဍ မှိုင့်သဏ္ဌာန်သည်ရင်း အပ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဟေဋ္ဌာ ။ပေ။ ဟိတ္ဘာ"ဟု ဆိုသည်။[ကတ္ထရဒဏ္ဍေပိ ယံကိဉ္စိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ နဝဋ္ဌတိ၊ ဟေဋ္ဌာ ကော ဝါ ဒ္ဝေ ဝါ ဝဋ္ဌလေခါ၊ ဥပရိ အဟိ-ဆတ္တကမကုဋ္ဌမတ္တဉ္စ ဝဋ္ဌတိ။—အဋ္ဌကထာ။]

သူစိ။ပေ။ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ။ ။အပ်ကို ညှပ်၍ သေးကြောင်းဖြစ်သော သံညှပ်ကို သူစိသဏ္ဌာသကဟု ခေါ်၏။ ထိုညှပ်၏ ပါးစပ်ပေါက်ခ္ဍ မကရ်းသွားသဏ္ဌာန် ပြုခြင်းစသော အဆင်းလှပအောင် ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုသည် မအပ်။ [သူစိသဏ္ဌာသံ ကရောန္တိ၊ ယေန သူစိ ခုံသာပေတ္ဘာ ဃံသန္တိ (ပွတ်တိုက်ကြကုန်၏)၊ တတ္ထ မကရမုခါဒိကံ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ နဝဋ္ဌတိ၊ သူစိခုံသနတ္ထံ ပန မုခမတ္တံ ဟောတိ၊ တံ ဝဋ္ဌတိ။—အဋ္ဌကထာ။]

ဗိမ္မောဟနေ။ပေ။မဝါရိတံ။ ။မဥ္ဇပိဋ္ဌေ ဘိသိဗိမ္မောဟနေ ဘူမတ္ထရဏေ (ကြမ်းပြင် မြေပြင်ဝယ်ခင်းအပ်သော အောက်ခံအခင်းခ္ဍ)ပါဒပုဋ္ဌနေစက်မန်-ဘိသိယာ (စကြ်ုံလမ်းခင်းဘုံလျှိုခ္ဍ) ။ပေ။ ဝလယာဝရဏေ (လက်ကောက်နှင့်တူသော ခေါ်ဝိုင်း သပိတ်ခြေ) ဒဏ္ဍာဝရဏေ—(ဒုတ်ချောင်းတို့ဖြင့်ပြုအပ်သော သပိတ်ခြေ)။ပေ။ ဗီဇနေတို့ ဇေတသု သဗ္ဗံ မာလာကမ္မာဒိဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ

ဘာဇနေ၊ ဆိုးရည်ထည်ရာခွက်ခ်ိုင်ရင်း။ ပါနီယဘာဇနေ၊ သောက်ရေအိုးခ်ိုင်ရင်း။ ပါဒပီဌေ၊ ခြေဆေးအင်းပျဉ်ခ်ိုင်ရင်း။ ကထလိကာယဲ့ စ၊ ခြေပွတ်အိုးခြမ်းခ်ိုင်ရင်း။ ပတ္တာဓာရပိဓာနေသု၊ သပိတ်ခြေ, သပိတ်ဖုံးတို့ခ်ိုင်ရင်း။ ဟာ=လဝဏ္ဏေ စ၊ ထန်းရွက်ယာပ်ဝန်းခ်ိုင်ရင်း။ ဗီဇနေ၊ လေးထောင့်ယပ်ခ်ိုင်ရင်း။ ယံ-ကိဉ္စိ၊ အမှတ်မထား ၊ တပါးပါးသော။ မာလာဂမ္မာဒိ၊ ပြွေလုပ်အပ်သော ပန်းပြောက်အစရှိသော်။ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ၊ ပြေပြစ်ညက်ညော ချေဖမာသော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိဖအာင် ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထုကို။ အဝါရိတံ၊ မထားမြစ်အပ်။ ["မိန်းမအာရုပ်ကိုကား တားမြစ်အပ်၏"ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။] (ဝိ ဋ ၁-၂၅၄)

၂၇၂။ သေနာသနေ ပန ဒ္ဒါရေ=ကဝါ ဌာဒိပ္ပဘေဒနေ။
သောဝဏ္ဏမယံ နုညာတံ၊ ဝဏ္ဏမဋ္ဌမ္ပိ ကာ ကထာ။

၂၇၂။ သေနာသနေ ပန၊ ကျောင်းခ်ိုကား။ ဒ္ဒါရကဝါ ဌာဒိပ္ပဘေဒနေ၊ တံခါးရွက်အစရှိသော အပြားရှိလော ဧကျောင်း၏ အစိတ်အပိုင်းခ်ိုသော-

---

ဝဋ္ဌတိ၊ ဤအဋ္ဌကထာကို မှီသောဂါထာတို့တည်း၊ ပိဋကဒိဋ္ဌအာဒီဖြင့်ဘုမတ္ထ-ရဏ ပါဒပုဏ္ဍနတို့ကိုရင်း ဘိသိဖြင့် အိပ်ရာဘုံလျှို၊ စကြီဘုံလျှိုကိုရင်း ယူပါ။

သေနာသနေ။ပေ။ကာ ကထာ။ ။"သေနာသနေပနဒ္ဒါရကဝါ ဌဝါတပါန-ကဝါ ဌာဒီသု သမ္ဘရတနမယံပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌဏမ္ပိ (ချောမောအောင် ပြုအပ်သော အဆင်းပုံသဏ္ဌာန်သည်) ဝဋ္ဌတိ"ဟူသော အဋ္ဌကထာကို မှီသော ဂါထာတည်း။

သောဝဏ္ဏမယံ။ ။သီဟိုဠ်မှာ"သောဝဏ္ဏမပိ"ဟု သမ္ဘာဝနာဇောတက အပိသဒ္ဒါဖြင့်ရှိ၏။ထိုသို့ ရှိခြင်းသည်"ဝဏ္ဏမဋ္ဌမ္ပိ ကာ ကထာ"ဟူသောနောက်ခ်ိုဂရဟာစကားနှင့် လိုက်လျော၏။"သောဝဏ္ဏတောင်မှ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သေး၏။ ပြေပြစ်သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ပြုမှုခ်ို ခွင့်ပြုတော်မူကြောင်းကား အထူးပြောဖွယ် မလိုတော့ပါ"ဟူလို။[သုဝဏ္ဏေန+ပကတံ သောဝဏ္ဏံ၊ "သောဝဏ္ဏ-မယံ"ဟု ရှိရာခ်ိုကား မယအတွက် အနက် သီးခြားမရှိ။ သဒ္ဒတည်း။]

ဝဏ္ဏမယံ(သောဝဏ္ဏမပိ)၊ ရှေ့ဖြင့် ပြုအပ်သည်ကိုယောဘမှလည်း။ ဘုရားတံ၊ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သေး၏။ ဝဏ္ဏမဋ္ဌမှ၊ မာလာဂေါမွစသော ပြေပြစ်သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော အရုဝဏ္ဏကို။ ကထာ၊ ဆိုဖွယ်သည်။ ကာ၊ အဘယ်မှာရှိတော့အံ့နည်း။ တနည်း၊ ကာ ကထာ၊ အဘယ်ဆိုဖွယ်ရာ ရှိတော့အံ့နည်း။ (ဝိ ဋ ၁–၂၅၄)

၂၇၃။ ဝိသာဏနာဋ္ဌလာဘဒိ-ပဟောဘေဒ တေလဘာဝေန။
ပုမိတ္ထိရူပရဟိတံ၊ ဝဏ္ဏမဋ္ဌမဝါရိဟန္တိ။

၂၇၃။ ဝိသာဏနာဋ္ဌလာဘဒိပဟောဘေဒ၊ သားချို, ကျည်တောက်, ဗူးအစရှိသော အပြားရှိသော။ တေလဘာဝေန၊ ဆီတည်ရာဗူးဌ။ ပုမိတ္ထိရူပ-ရဟိတံ၊ အထီးရုပ်, အမရုပ်မှကင်းသော။ ဝဏ္ဏမဋ္ဌံ၊ မာလာဂေါမွစသော ပြေပြစ်သော အဆင်းသဏ္ဌာန်ရှိသော အရုဝဏ္ဏကို။ အဝါရိတံ၊ မဟားမြစ်အပ်။....ဤတို၊ ပရိက္ခာရနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးကည်း။ (ဝိ ဋ ၁–၂၅၄)

ဝိသာဏေ။ပေ။တေလဘာဝေန။ ။"တေလဘာဝေနေသု ဝိသာဏေ ဝါ (သားကောင်တို၏ ဦးချိုတို့ဖြင့်ပြုအပ်သော ဆီဗူးဌ)နာဋ္ဌယံ ဝါ(ဝါးကျူတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ကျည်တောက်ဌ)အလာဗုကေ ဝါ (ဗူးသီးခွံဌ) အာမဏ္ဍသာရကေ ဝါ (သျှီသျှားသီး အမှုန့်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ဆီဗူးဌ) ဌပေတွာ ဤတို့ရှိပ် ပုရိသရူပဌ အဝေသေသံ သဗ္ဗမ္ပိ ဝဏ္ဏမဋ္ဌကမ္မံ ဝဋ္ဋတိ" ဟူသော အဋ္ဌကထာကို မှီသော ဂါထာတည်း။ တိုက်ရိုက်မပါသော ဆီဗူးမျိုးကို လာဗာဒိ(လာဗု+အာဒိ)ဌ်အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ယူပါ။[ဋီကာသစ်ဌ် "ဝိသာဏနာဋ်-နာမ ဝိသာဏမယာ နာဋ်-သားချိုဖြင့်ပြုအပ်သော ကျည်တောက်" ဟုဖွင့်သည်မှာ ဤအဋ္ဌကထာ ဖွင့်နှင့်မညီ။]

ဘေသဇ္ဇနိဒ္ဒေသ

ဘေသဇ္ဇန္တိ၊ "ဘေသဇ္ဇံ" ဟူသောဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာရ)

၂၇၄။ ဇနသ္သ ကာတုံ ဘေသဇ္ဇံ၊ ဒါတုံ ဝတ္တုံ နလဗ္ဘတိ။
ဘိက္ခာစရိယ ဝိညတ္တိသကေဟိ သဟမ္မိနံ။

၂၇၅။ ပိတူနံ တဒုပဋ္ဌာကေ ဘိက္ခုနိသိတဘာဏ္ဍုနံ။
လဗ္ဘံ ဘေသဇ္ဇကရဏံ၊ ဝေယ္ယာဝစ္စကရဏ္သ စ။

၂၇၄-၅။ ဇနသ္သ၊ လူအပေါင်းအား။ ဘေသဇ္ဇံ၊ ဆေးကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ၊ ဝါ၊ ကုခြင်းငှါ။ ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ ဝတ္တုံ၊ ပြောပြခြင်းငှါ။ နလဗ္ဘတိ၊ မရပ်အပ်။ သဟမ္မိနံ၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့အား။ ပိတူနံ၊ မိဘတို့အား။ တဒုပဋ္ဌာကဘိက္ခုနိသိတဘာဏ္ဍုနံ၊ ထိုမိဘတို့၏ အလုပ်အကျွေး, ရဟန်းကို မှီ၍နေသူ, ရှင်လောင်းတို့အား။ ဝေယ္ယာဝစ္စကရဏ္သ စ၊ မိမိ၏ ဝေယျာဝစ္စ, သံဃာ၏ ဝေယျာဝစ္စကို ပြုသူအား။ ဘိက္ခာစရိယဝိညတ္တိသကေဟိ၊ ဆွမ်းခံလှည့်လည်ခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ဆေး, တောင်းခြင်းကြောင့် ရအပ်သောဆေး, မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ဆေးတို့ဖြင့်။ ဘေသဇ္ဇကရဏံ၊ ဆေးကုမှုကို။ လဗ္ဘံ၊ ရအပ်၏။ (စီ ၂-၆၄-၅)

ဇနသ္သ။ပေ။နလဗ္ဘတိ။ ။နောက်၌ ခွင့်ပြုထားအပ်သော မိဘစသော လူဝတ်ကြောင်တို့မှ တပါးသော အခြားလူအပေါင်းအား ဆေးကုခြင်း၊ ဆေးပေးခြင်းငှါမအပ်။ ရောဂါရှိ၍ ဆေးနည်းမေးလျှင် ဆေးနည်းကိုပြောခြင်းငှါ မအပ်။ [ဘဒန္တေ မယံ မာတာ ဂိလာနာ၊ ဘေသဇ္ဇံ တာဝဝ အာစိက္ခထ၊ ဧဝံ ပုစ္ဆိတေ ပန နအာစိက္ခိတမ္ပိ-တပည့်တော်၏ အမေ မမာလို့ ဆေးနည်းပြောစမ်းပါဟု လျှောက်လျှင် မပြောကောင်း။ တတိယပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ ဝဏ္ဏနာတို့ဝတ္ထုအဖွင့်။]

ပြောကောင်းသောနည်း။ ။"အရှင်ဘုရား....မည်သည့် ရောဂါအတွက် ဘယ်ဆေးကို အသုံးပြုကြပါသလဲ"ဤသို့မေးလျှင် "မည်သည့်ဆေးကို အသုံးပြုကြတယ်"ဟု ဖြေကောင်း၏။ "တပည့်တော်အမေ မမာလို့ ဆေးနည်းပြောစမ်းပါ"ဟု အထက်နည်းအတိုင်း မေးလာသောအခါ ဆေးနည်းကို မပြောပဲ သီတင်းသုံးဘော်ချင်း စကားပြောကာ "အရှင်ဘုရား-ဦးတိသ၏ မယ်တော်မှာဒီရောဂါဖြစ်တုန်းက ဘယ်ဆေး ဘယ်ဆေးကို အသုံးပြုပါသလဲ" ဟု တပါးကမေး၍ အခြားတပါးက"မည်သည့်ဆေး မည်သည့်ဆေးကို အသုံးပြုကြပါတယ်"ဟု ပြောနိုင်၏။ ထိုသို့ ပြောမှကြောင့် ဆေးပေးရာမရောက်။

ဘိက္ခာ။ပေ။သကေဟိ။ ။"လဗ္ဘိ ဘော်သဇ္ဇကရဏံ"ဟု စပ်ပါ။ ဆွမ်းခံသည့်နည်းဖြင့် ဆေးကိုရှာခြင်းကို "ဘိက္ခာစရိယ"ဟုဆင်း ဥတုပဝါရိတတို့အထံ၌ တောင်းခြင်း ကို "ဝိညတ္တိ"ဟုဆင်း၊ [ဥတုပဝါရိတ မဟုတ်စေကာမူ သီတင်းသုံးဘော်မျှားအတွက် ဆေးကိုကား တောင်းကောင်း၏။] မိမိမှာရှိသော ဆေးကို "သက"ဟုဆင်း ဆိုသည်။ သီတင်းသုံးဘော် ၅-ပါး အားဆင်း မိဘ ၂-ပါးအားဆင်း ထိုမိဘတို့ကို ပြုစုလုပ်ကျွေးနေသူအားဆင်း ရဟန်းမျှားကို မှီခိုရှိ၍ ကျေးဇူးပြုနေသော ကပ္ပိယအားဆင်း၊ ရှင်ပြုတော့မည်ဖြစ်၍ သပိတ်သင်္ကန်းကို စုဆောင်းနေသော ရှင်လောင်းအားဆင်း၊ ရဟန်းသံဃာ၏ ဝေယျာဝစ္စကို လခစသည်ဖြင့် ပြုစုနေသူအားဆင်း ဘိက္ခာစရိယစသော နည်း ၃-မျိုးကြောင့် ရရှိသောဆေးကို ပေးကောင်း ကုကောင်း၏။

အဋ္ဌကထာ။ ။ဝေယျာဝစ္စကရော နာမ ယော ဝေဒနံ ဂဟေတ္မာ အရညေ ဒါရုနိ ဝါ ဆိန္ဒတိ၊ အညံဝါ ကိဉ္စိ ကမ္မံ ရောတိ၊ တဿ ရောဂေ ဥပ္ပန္နေ ယာဝ ဥတ္တကာ နုပဿန္တိ၊ တာဝ ဘေသဇ္ဇံ ကာတဗ္ဗံ၊ ယော ပန ဘိက္ခုနိဿိတ-ကောဝ ဟုတ္မာ သမ္ဘကမ္မာနိ ကရောတိ၊ တဿ ဘေသဇ္ဇံ ကာတဗ္ဗမေဝ၊ [ယခုအခါ ဘုန်းကြီးကျောင်းသားမျှားသည် ရှင်ပြုခါနီးလျှင် ရှင်လောင်း၊ရှင်ပြုဖို့ ဝေးသေးလျှင် ဘိက္ခုနိဿိတက ဝေယျာဝစ္စကရဖြစ်၍ ဆေးကုကော်ကောင်း၏။]

၂၇၆။ မဟာစူဠပိတာမာတာ-ဘာတာဘဂိနိဒေါဒိနံ။
တေသံ သကေ နတ္ထနိယေ၊ ဒါတဗ္ဗံ ကာဝကာလိကံ။

၂၇၆။ မဟာစူဠပိတာ မာတာခဘာတာ ဘဂိနိအာဒိနံ၊ဘကြီး,ဘထွေး, ဒေါကြီး, ဒေါလေး, အစ်ကို,ညီ, အမ, နှမ အစရှိသော ဆွေခုနှစ်ဆက် တို့အား။ တေသံ၊ ထိုဘကြီးစသူတို့၏။ သကေ၊ မိမိဥစ္စာသည်။ (သတိ၊ ရှိလယော်။ တေန၊ ထိုဥစ္စာဖြင့်။ ဘေသဇ္ဇကရဏံ၊ ဆေးကုမှုကို။ လဗ္ဘံ၊ ရအပ်၏။) နု၊ သူတို့ဥစ္စာမရှိအုံ့။ အတ္ထနိယေ၊ မိမိဥစ္စာသည်။ (သတိ၊ ရှိလ ယော်။) ဘာဝကာလိကံ၊ ထိုအစားပေးရာ ကာလရှိရုံသာ။ ဝါ၊ အခိုက် အတန်မျှ။ ဒါတဗ္ဗံ၊ ပေးထိုက်၏။ ဝါ၊ ပေးနိုင်၏။ (ဝိ ဌ ၂-၆၅)

မဟာစူဠ။ပေ။အာဒိနံ။ ။မဟာပိတာ (ဘကြီး) စူဠပိတာ (ဘထွေး) မဟာမာတာ (ဒေါကြီး, ကြီးတော်) စူဠမာတာ (ဒေါလေး)မဟာဘာတာ (အစ်ကို) စူဠဘာတာ(ညီ) မဟာဘဂိနိ(အစ်မ)စူဠဘဂိနိ(နှမ)ဤသို့မဟာပုဒ် စူဠပုဒ်တို့ကို နောက်ပုဒ်တို့နှင့် တွဲရသည်။

အာဒိဖြင့် ယူဖွယ်။ ။ထိုပြအပ်ပြီးသော ရှစ်ယောက်အပြင် ပိတုစ္ဆာ(အဘ၏ အမ နှမဖြစ်သော အရီးကြီး အရီးလေး) မာတုလ (အမိ၏မောင်ဖြစ် သော ဦးကြီး ဦးလေး) တို့ကိုရင်း ပြအပ်ခဲ့သော ဆယ်ယောက်၏သားစဉ်မြေး ဆက်ဖြစ်သော ဆွေ ၇-ဆက် မျိုး ၇-ဆက်တိုင်အောင်ကိုရင်း အာဒိနံ၌ အာဒိ-သဒ္ဒါဖြင့်ယူပါ။ [အာဒိသဒ္ဒေန ပနေတ္ထ ပိတုစ္ဆာ မာတုလော၊ တေသံ ဒသန္နံပိ ယာဝသတ္တမာ ကုလပရိဝဋ္ဋာ ပုတ္တပရမ္ပရာ သင်္ဂဟိတာ။—ဋီကာသစ်။]

တေသံ သကေ။ ။ထိုမိဘစသူတို့အား (သူတို့၏) ကိုယ်ပိုင် ဆေးရှိလျှင် ထိုဆေးဖြင့် ဆေးကုကောင်း၏။ [တေသံ မာတာပိတာဒီနံ သန္တကေ သတိ တေန ဘေသဇ္ဇကရဏံ လဗ္ဘတိတိ အတ္ထော။—ဋီကာသစ်။]

နု အတ္ထနိယေ။ ။သူတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဆေးမရှိသည်ကို "နု"ဟု ဆိုသည်။ ရဟန်းတည်းဟူသော မိမိ၏ ဆေးရှိခြင်းကို "အတ္ထနိယေ"ဟု ဆိုသည်။ သူတို့

၂၇၇။ ကုလဒ္ဒသနဝိညတ္တိ-ဘေသဇ္ဇကရဏာဒိ ဟိ။
မာတာပိတူဟိ သမ္မန္ဓ-ဥတကေသု နု ရူဟတိ။

၂၇၇။ (ကသ္မာ၊ အာဘယ်ကြောင့်။ မဟာစူဠပိတာမာတာဘာတာ-ဘဂိနိအာဒိနံ၊ ဘကြီး, ဘထွေး, ဒေါကြီး, ဒေါလေး, အစ်ကို, ညီ, အမ, နှမ အစရှိသော ဆွေ ၇-ဆက်တို့အား။ ဘေသဇ္ဇကရဏံ၊ ဆေးကုမှုကို။ လဘ္ဘံ၊ ရအပ်သနည်း။) ဟိ (ယသ္မာ)၊ အကြောင်းကြောင့်။ကုလဒ္ဒသနဝိညတ္တိ-ဘေသဇ္ဇကရဏာဒိ၊အမျိုးတို့၏ သဒ္ဓါဂုဏ်းကို ဖျက်ဆီးခြင်း, တောင်းခြင်း, ဆေးကုခြင်း အစရှိသော အမှုသည်။ မာတာပိတူဟိ၊ မိဘရင်းတို့နှင့်။ သမ္မန္ဓဥတကေသု၊ ဆက်စပ်သော အမျိုးတို့၌။ နု ရူဟတိ၊ မတက်ရောက်။ [ကုလဒ္ဒသန စသည်မဖြစ်ဟူလို။] (တသ္မာ၊ ထို့ကြောင့်။ မဟာစူဠပိတာ-မာတာဘာဂိနိအာဒိနံ၊ ဘကြီး, ဘထွေး, ဒေါကြီး, ဒေါလေး, အစ်ကို, ညီ, အမ, နှမ အစရှိသော ဆွေ ၇-ဆက်တို့အား။ ဘေသဇ္ဇ-ကရဏံ၊ ဆေးကုမှုကို။ လဘ္ဘံ၊ ရအပ်၏။)....(ဝိ ဋီ ၂-၆၅)

ကိုယ်ပိုင်ဆေးမရှိ၍ ရဟန်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဆေးရှိလျှင် အခိုက်အတန့်မျှ ထိုရဟန်း၏ ကိုယ်ပိုင်ဆေးကိုပေး၍ ကုကောင်း၏။ [တာဝ ကာလော—ထိုပြုန်၍အစားပေးရာတိုင်အောင် ကာလသည်၊ အဃ-ထိုဆေးပေးခြင်း၏၊ အတ္ထိတိ တာဝ-ကာလိကံ။]

မှတ်ချက်။ ။အခိုက်အတန့်ဟု သဘောထား၍ ပေးဘော်လည်း သူတို့ကအစားပြန်၍ ပေးလျှင် ယူနိုင်၏။ အစားပြန်၍ မပေးလျှင်ကား အစားတောင်းဖွယ်မလိုပါ။ [ဒါတဗ္ဗံ တာဝကာလိကန္တိ တာဝကာလိကံ ကတ္တာ ဒါတဗ္ဗန္တိ အတ္ထော၊ တေ ပန (ထိုဆွေမျိုးတို့သည်ကား) သစေ ပဋ္ဌိဒေန္တိ, ဂဟေတဗ္ဗံ၊ နော စေ ဒေန္တိ၊ နု စောဒေတဗ္ဗံ (မတောင်းထိုက်)။—ဋီကာသစ်။]

ကုလဒ္ဒသန။ပေ။နု ရူဟတိ။ ။ဟိသည် ဟေတုဇောတက နိပါတ်တည်း။ [ရှေဝါကျသည် (ရှေဂါထာသည်) ဖလဝါကျ။ ဤဝါကျ (ဤဂါထာ)သည်

၂၇၀။ ပိဏ္ဍပါတော အနာဝမဇ္ဇော၊ မာတာဒေါနမ ဝါရိတော။
ဆန္ဒံ ဒါမရိစေ့ဝရဿ၊ ဒါတုမိဿရိယဿ စ။

၂၇၀။ အနာဝမဇ္ဇော၊ မသုံးသပ်အပ်သေးသော။ ဝါ၊ အဦးအဖျားကို မယူရသေးသော။ ပိဏ္ဍပါတော၊ ဆွမ်းကို။ မာတာဒေါနံ၊ အမိအစရှိကုန်သော။ ဆန္ဒံ၊ ၆-ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၎င်း။ (တနည်း—ဆန္ဒံ၊ ၆-ယောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်။ မာတာဒေါနံ၊ အမိအစရှိသော ၅-ယောက်တို့အား၎င်း။) ဒါမရိစော၊ ရဿ၊ သူပုန်အား၎င်း။ ဣဿရိယဿ စ၊ အစိုးရအား၎င်း။ [ဣယ အနက်မရှိ။] ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ အဝါရိတော၊ တားမြစ်တော်မမူအပ်။ (ဝိ ဋ ၂–၆၆)

ဟေတု ဝါကျတည်း။] မိဘ ၂-ပါးခ်ဋ္ဌ၎င်း၊ ထို မိဘနှင့်စပ်သော ဆွေ ၇-ဆက်မျိုး ၇-ဆက်တို့ခ်ဋ္ဌ၎င်း ကုလဒူသနအပြစ်၊ တောင်းခြင်းကြောင့် ဝိညတ်အပြစ်၊ ဆေးပေးခြင်း စသော အပြစ်သည် မရောက် (မဖြစ်)။ ထိုအကြောင်းကြောင့် မာတာပိတု စသူတို့အား ဆေးပေးကောင်းသည်–ဟူလို။ ဘေသဇ္ဇကရဏာဒီခ်ဋ္ဌ အာဒိဖြင့် နောက်ခ်ဋ္ဌလာမည့် အနာမဇ္ဇ ပိဏ္ဍဒါနစသည်ကိုယူပါ။ [အာဒိသဒ္ဒေန အနာမဇ္ဇပိဏ္ဍဒါနာဒီနံ ဂဟဏံ၊ ဟိသဒ္ဒေါ ဟေတုမှိ။—ဋီကာသစ်။]

ပိဏ္ဍပါတော အနာမဇ္ဇော။ ။လူတို့ထံမှရ၍ မိမိသည်ရင်း သိတင်းသုံးဘော် တပါးပါးသည်ရင်း ဦးဦးဖျားဖျားမယူအပ်သေးသောဆွမ်းကို "အနာ-မဇ္ဇပိဏ္ဍပါတ" ဟု ခေါ်၏။ [အနာမဇ္ဇောတိ အပဋိဂ္ဂဟိတသာ ဟတ္ထတော လဒ္ဓါ အတ္တနာ အညေန ဝါ ပဋိဂ္ဂဟိတေန အဂ္ဂဟိတအဂ္ဂေါ (မယူအပ်သောအဦးအဖျား ရှိသော ဆွမ်းတည်း။—ဋီကာသစ်။]

မာတာဒေါနံ ဆန္ဒံ။ ။၂၇၅-ဂါထာခ်ဋ္ဌ ဆိုအပ်သော အမိ၊ အဘ၊ မိဘတို့၏ အလုပ်အကျွေး၊ ရဟန်းတို့ကို မှီခိုနေသူ၊ ရှင်လောင်း၊ ဝေယျာဝစ္စပြုသူ ဤ ၆-ယောက်ကိုဆိုသည်။ ဋီကာဟောင်းခ်ဋ္ဌ ဤအတိုင်းဖတ်၏။

ဌီကာသစ်။ ။ဌီကာသစ်ဦးကား ဘိက္ခုနိသိတ (ရဟန်းတို့ကိုမှီခိုနေသော ကပ္ပိယ)ကို မယူပဲ "ဆန်ခဲ ၆-ယောက်တို့တွင်၊ မာတာဒီနံ–အမိ အစရှိသော ငါးယောက်တို့အားရင်း"ဟု ပေးစေလိုသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။"အနာမဋ္ဌပိဏ္ဍပါတော ။ပေ။ မာတာပိတူနံ တာဝ ဒါ-တမ္ဘော။ပေ။မာတာပိတုဥပဋ္ဌကာနံ ဝေယျာဝစ္စကရဿ ပဏ္ဍုပလာသဿ (ရှင်လောင်း) ဣတိ ဧတေသံပိ ဒါတမ္ဘော"ဟူသော တတိယပါရာဇိကအဋ္ဌ-ကထာ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ဘိက္ခုနိသိတ မပါသောကြောင့် ဌီကာသစ် အဖွင့်သည် ဤအဋ္ဌကထာနှင့် ညီခပသည်။[ပဏ္ဍုပလာသ–ရှင်လောင်းအား ရဟန်းတို့၏ စားခွက်ခ်ိတ်ထည့်၍ ပေးကောင်း၏။ အခြားသူအားကား မပေးကောင်း။ ပဗ္ဗဇိတပရိဘောဂေါ ဟိ အဂါရိကာနံ စေတိယဋ္ဌာနိယော - ရဟန်းအသုံး အဆောင်သည် လူတို့အတွက် ရိုသေစရာ စေတီထိုက်သည်။]

ဒါမရိက။ပေ။ဣဿရဿ စ။ ။အနာမဋ္ဌဆွမ်းကို သူပုန်ဒမြတို့အားရင်း အစိုးရတို့အားရင်းပေးကောင်း၏။ထိုသူတို့သည်မပေးလျှင်ရင်း ပေးစေကာမူ အဦးအဖျားမပေးပဲ အကြွင်းအကျန်ပေးလျှင်ရင်း စိတ်ဆိုးတတ်၏။ဆိုးရုံတွင် မကပဲ မိမိကိုရင်း သာသနာကိုရင်း ရန်မူတတ်ကြ၏။

ပဋ္ဌိသန္ထာရပြုခြင်း။ ။ဆွမ်းဦးပေးမှုနှင့်စပ်၍ အာမိသဖြင့် ပဋ္ဌိသန္ထာရပြုခြင်း (လောကဝတ်ပြုခြင်း)ကိုလည်း အဋ္ဌကထာ၌ "ပဋ္ဌိသန္ထာရော နာမ ဝိဟာရံ သမ္မဇ္ဇာသေ ယသကဿစိ (ဆင်းရဲချမ်းသာမရွေးအားလုံး) အာဂန္တုကဿ ဝါ ဒလိဒ္ဒဿ ဝါ စောရဿ ဝါ ဣဿရဿ ဝါ ကာတဗ္ဗောယေဝ"ဟု စတည်၍ အကျယ်ဆိုထား၏။ ရိက္ခာကုန်ခန်း၍ ကျောင်းသို့ဝင်လာသော ညှဉ်သည်အား နံနက်ပိုင်း၌ရှိနေသော ယာဂုထမင်းကိုရင်း နေလွဲ၌ ဆန်ကိုရင်း အချိန်မမှီ ရောက်လာလျှင် အိပ်ရာကိုရင်း ပေးထိုက်၏။သို့သော် ထိုသို့ပေးရာ၌ "သူတို့ကပြန်၍ကျေးဇူးပြုလိမ့်မည်"ဟုမမြော်လင့်ရ။သူပုန်ဒမြတို့အား သံဃိက ဆန် စသည်ကိုပင် ပေးကောင်း၏။

၂၇၉။ တေသံ သုတ္တောဒကေဟေ၀၊ ပရိတ္တံ ကယိရာ နာ အာတ္တနော။
ဘဏိတမ္ပိ ဘဏာပေန္တေ၊ ပရိတ္တံ သာသနောဂဓံ။

၂၇၉။ တေသံ၊ ထိုဆွေမျိုးမတော်သူတို့၏။ သုတ္တောဒကေဟေ၀၊ ချည်၊ ရေတို့ဖြင့် သာလျှင်။ ပရိတ္တံ၊ ပရိတ်ကို။ ကရေ၊ ပြုရာ၏။ အာတ္တနော၊ မိမိ၏။ သုတ္တောဒကေဟိ၊ ချည်၊ ရေတို့ဖြင့်။ ပရိတ္တံ၊ ပရိတ်ကို။ နာ ကယိရာ၊ မပြုရာ။ ဘဏာပေန္တေ၊ ရွတ်စေလသော်။ ၀ါ၊ ရွတ်တော်မူပါဟု တောင်းပန်လသော်။ သာသနောဂဓံ၊ သာသနာတော်၌ သက်ဝင်သော။ ပရိတ္တံ၊ ရတနသုတ်စသော ပရိတ်တော်ကို။ ဘဏိတမ္ပိ၊ ရွတ်ဆိုထိုက်၏။ (ဝိ ဋ ၂-၆၇)

တေသံ သုတ္တောဒကေဟေ၀။ ။"နေထိုင်မကောင်းသော ဂိလာနအတွက် ပရိတ္တံ(အရံအတား)ပြုပေးပါ"ဟု လျှောက်လျှင် ပြုမပေးကောင်း။ "ပရိတ် ရွတ်ပေးပါ"ဟု လျှောက်လျှင်ကား ရွတ်ကောင်း၏။ ထိုသို့ ရွတ်ရာ၌ ပရိတ် ချည်ပရိတ်ရေကို သုံးလျှင် လူတို့၏ ချည်၊ ရေကိုသာအသုံးပြုပါ။ ရဟန်း၏ ချည်၊ ရေကိုအသုံးမပြုပါနှင့်—ဟူလို။ ပရိတ်ရွတ်ရာ၌လည်း သာသနာတော် ကျမ်းစာတွင် ပါ၀င်သော ရတနသုတ်၊ မေတ္တသုတ်၊ အာဋာနာဋိယသုတ် စသော ပရိတ်ကိုသာ ရွတ်ရသည်။ သာသနာ၀ယ် မဟုတ်သော ဂါထာမန္တန် တွေကို မရွတ်ရ။ [တေသံယေ၀ ဥဒကံ ဟတ္ထေန စာလေတ္တာ သုတ္တံ ပရိမဇ္ဇိတ္တာ ဒါတမ္ပိ–ပရိတ်ရွတ်သောအခါ ပရိတ်ရေကို လက်ဖြင့်လှုပ်၍ရင်း ပရိတ်ချည်ကို လက်ဖြင့်ဆုပ်နယ်၍ရင်း ပေးထိုက်၏။—တတိယပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ။ "ရဟန်း တော်၌ရှိသော သီလ သမာဓိ ပညာ အရှိန်အ၀ါနှင့် ဘုရားတရားတော်၏ ဩဇာအာဏာတော်များ ကူးစက်သွားအောင် ရေကိုလှုပ်၍ လှုပ်၍၊ ပရိတ် ချည်ကို ဆုပ်၍ ဆုပ်၍ ရွတ်ရမည်"ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။]

၂၇၀။ သီလံ ဓမ္မံ ပရိတ္တံ ဝါ၊ အာဂန္ဒ္ဓာ ဒေတု ဘာသတု။
ဒါတုံ ဝတ္တုဉ္စ လဗ္ဘတိ၊ ဂန္ဒ္ဓာ ကေနစိ ပေသိတော။

၂၇၀။ အာဂန္ဒ္ဓာ၊ ကြွလာ၍။ သီလံ၊ သီလကို။ ဒေတု၊ ပေးတော်မူပါ။ ဓမ္မံ ဝါ၊ စာရားကိုသော်၎င်း။ ပရိတ္တံ ဝါ၊ ပရိတ်ကိုသော်၎င်း။ ဘာသတု၊ ဟောရွတ်တော်မူပါ။ (ဤတို၊ ဤကျိသို့။) ကေနစိ၊ တစုံတယောက်သည်။ ပေသိတော၊ စေလွှတ်အပ်သည်။ ဝါ၊ တောင်းပန်အပ်သည်။ (သစေ ဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်လသော်။) ဂန္ဒ္ဓာ၊ ကြွသွား၍။ ဒါတုံ၊ သီလပေးခြင်းငှါ၎င်း။ ဝတ္တုံ စ၊ တရားဟောပရိတ်ရွတ်ခြင်းငှါ၎င်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။...ဤတို၊ ဟောသဇွန်ရှင်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ၊ ၂–၆၇)

သီလံ။ပေ။ပေသိတော။ ။လူတို့သည် တစုံတယောက်ကို စေလွှတ်၍ "သီလပေး ကြွတော်မူပါ၊ တရားဟော ကြွတော်မူပါ၊ ပရိတ်ရွတ် ကြွတော်မူပါ" ဟု ပင့်လျှောက်လျှင် သွား၍ သီလပေးကောင်း၊ တရားဟောကောင်း၊ ပရိတ်ရွတ်ကောင်းပါသည်။ လူတို့၏ ခိုင်းစေမှုကို ပြုရာမရောက်ပါ–ဟူလို။

ဥဂ္ဂဟနိဒ္ဒေသ

ဥဂ္ဂဟောတိ၊ "ဥဂ္ဂဟော" ဟူသော်ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား-) [ရှေ့ဝေလယ်ယာ စသည်ကို ခံယူခြင်းကို "ဥဂ္ဂဟ" ဟု ခေါ်သည်။]

၂၈၁။ ကမ္မစေတိယသံဃ-ပုဂ္ဂလတ္ထ ဂဏသ စ။
ဒသဘေဒမ္ပိ ရတနံ၊ ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တိ ဒုက္ခဋ္ဌေ။

၂၈၁။ ကမ္မစေတိယသံဃပုဂ္ဂလတ္ထံ၊ အမ္ဗသစ်, စေတီ, သံဃာ, အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျိုးငှါ ၎င်း။ ဂဏသ စ၊ ဂိုဏ်းအကျိုးငှါ ၎င်း။ ဒသဘေဒမ္ပိ၊ ဆယ်ပါးအပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော။ ရတနံ၊ ရတနာကို။ ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တိ၊ ခံယူသော ရဟန်း၏။ ဒုက္ခဋ္ဌေ၊ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၆၉)

ကမ္မ။ပေ။ဂဏသ။ ။အသစ်အသစ်ပြုလုပ်စရာကိစ္စကို "နဝကမ္မ" ဟုခေါ်၏။ ထိုနဝကမ္မကိုပင် "ကမ္မ" ဟု သုံးစွဲထားသည်။ သုတ္တန်ဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါင်းစသည်ကို "ဂဏ" ဟု ခေါ်၏။ ယခုအခါ၌ နိကာယ (ဂိုဏ်း)များကိုလည်း "ဂဏ" ဟု ယူသင့်ပါသည်။

ဒသဘေဒမ္ပိ ရတနံ။ ။မုတ္တာ-ပုလဲ၊ မဏိ-ပတ္တမြားကျောက်၊ ဝေဠုရိယ-ကြောင်မျက်ရွဲ၊ သင်္ခ-ခရုသင်း၊ သိလာ-ကျောက်သလင်း၊ ပဝါဠ-သန္တာ၊ ရဇတ၊ ဇာတရူပ၊ လောဟိတက-ပတ္တမြားနီ၊ မသာရဂလ္ဂ-ပတ္တမြားပြောက် ဤဆယ်ပါးကို "ရတနာ" ဟု ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာဆိုသည်။

နဝကမ္မ စသည်လူ။ ။ဒကာတယောက်သည် ရတနာ့ဆယ်ပါးတွင်ပါဝင်သော တပါးပါးကို (ဥပ်မာ-ငွေကို)ယူခဲ့၍ "ဤမံ နဝကမ္မဿ ဒမ္မိ (ဤငွေကို နဝကမ္မအား လှူပါ၏)" ဟု လျှောက်လျှင် ရဟန်းက ထိုငွေအလှူကိုလက်မခံရ။ လုက်ခံလျှင် ထိုရဟန်းမှာ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သင့်၏။ "ဤမံ (ဤငွေကို)စေတိယဿ

၂၇၂။ နိဿဋ္ဌိ တေသု အတ္တတ္ထံ၊ ဒ္ဒိသု သေသေသု ဒုက္ခဋ္ဌံ။
အနာမသိတ္ဘာ ဝုဋ္ဌော တု၊ ဂဏ္ဌံ သံဃာဿုပဋ္ဌလံ။

၂၇၃။ စေတျဿ နဝကမ္မဿ၊ ဒမ္မိတိ နု ပဋ္ဌိကွိပေ။
ဝဒေ ကပ္ပိယကာရာနံ၊ ဝဒန္တော်ဝမိမေ ဣတိ။

၂၇၂–၃။ တေသု၊ထိုရတနာဆယ်ပါးတို့တွင်။ဒ္ဒိသု၊ရှေ့ငွေ့နှစ်ပါးတို့၌။ အတ္တတ္ထံ၊ မိမိအကျိုးငှါ။ (ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တိယာ၊ ခံယူသောရဟန်း၏။) နိဿဋ္ဌိ၊ နိဿဋ္ဌိပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သေသေသု၊ ကြွင်းသော ရတနာ ရှစ်ပါးတို့၌။ (ဥဂ္ဂဏ္ဍန္တိယာ၊ ခံယူသောရဟန်း၏။) ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌ

ဒမ္မိ၊ သံဃဿ ဒမ္မိ၊”ဟု လျှောက်၍ လှူရာ၌လည်း နည်းတူ။ (အခြားပုဂ္ဂိုလ်တပါးကို ညွှန်ပြ၍) “ဣမံ အာယသ္မတော တိဿဿ ဒမ္မိ”ဟု လျှောက်လျှင် ဦးဗုဒ္ဓရက္ခိတသည် ဦးတိဿအတွက် ထိုငွေကို လက်မခံရ။ [သစေ ကောစိ ဇာတရူပရဇတံ အာနေတွာ ဣဒံ သံဃဿ ဒမ္မိ ။ပေ။ ဣဒမ္မိ သမ္မဒ္ဓိဆိတုံ နဝဋ္ဌတိ။-စီဝရဝဂ္ဂ ဆုဇသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ။နဝကမ္မအတွက်.(နဝကမ္မ၊ စေတီ စသည်တို့အတွက်) ငွေ့စသည်ကို သူတပါးအား လာ၍လှူသော်မှလည်း အခြားရဟန်းက လက်မခံ ကောင်းဟု ဤဂါထာ၌ ဆိုထားသော်လည်း ယခုအခါ ထိုထိုစေတီများ၌ ရဟန်းများကိုယ်တိုင် ဘုရားအတွက်ဟုဆို၍ အလှူခံနေကြသည်ကို သတိပြုပါ။

နိဿဋ္ဌိ တေသု။ပေ။ဒုက္ခဋ္ဌံ။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော်ဂါထာ၌ သံဃာစသော သူတပါးအတွက် ခံယူခြင်းကို ဆိုသည်။ မိမိအတွက်ခံယူလျှင်ကား ရှေ့ ငွေ့ ၂-မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးကို ခံယူလျှင် နိဿဋ္ဌိပါစိတ်။ရှေ့ ငွေ့မှတပါး အခြားရှစ်မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးကို ခံယူလျှင် ဒုက္ခဋ္ဌတည်း။

မှတ်ချက်။ ။“ရှေ့ ငွေ့ ဘဏ္ဍာသည် “ယော ပန ဘိက္ခု ဇာတရူပရဇတံ ဥဋ္ဌဏှေယျ ဝါ ဥဋ္ဌဏှာပေယျ ဝါ”စသော ရူပိယသိက္ခာပုဒ်တော်၌ လာသည့် အတိုင်း နိဿဋ္ဌိယဝတ္ထု (နိဿဋ္ဌိပါစိတ်အာပတ်၏ အကြောင်းတည်း။) ပုလဲ

အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဂဏသံဃညပုဂ္ဂလံ၊ ဂိုဏ်း, သံဃာ, အခြားပုဂ္ဂိုလ်ကို။ အနာမဿိတ္ဘာ၊ မသုံးသပ်မူ၍။ စေတျဃ၊ စေတီတော်အား။ ဒမ္မိ၊ လှူပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဝင်း။ နဝကမ္မဃ၊ အသစ် အသစ် ပြုဖွယ် အမှုအား။ ဒမ္မိ၊ လှူပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဝင်း။ ဝုတ္တော တု၊ လျှောက်အပ်သော်ကား။ နု ပဋ္ဌိကွဲပေ၊ မပယ်ရာ။ ကပ္ပိယကာရာနံ၊ ကပ္ပိယကာရကတို့အား။ ဣမေ၊ ဤဒါယကာတို့သည်။ ဝေ၊ ဤသို့ စေတီတော်အား လှူပါ၏, နဝ-ကမ္မအား လှူပါ၏ဟူ၍။ ဝဒန္တိ၊ လျှောက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝဒေ၊ ပြော ပြရာ၏။ (ဝိ ဋီ ၂-၂၅၃-၂၆၉)

စသော ရတနာရှစ်ပါးသည်ဝင်း စပါးမျိုး ၇-ပါးသည်ဝင်း ဒါသီ ဒါသ ခေတ္တ (လယ်) ဝတ္ထု (ယာ) ဟုပ္ပါရာမ(ပန်းခြံ) ဖလာရာမ(အုန်းစသော သစ်သီးခြံ) စသော ခြံများသည်ဝင်း ဒုက္ခဋ္ဌဝတ္ထုတည်းဟု ကောသိယဝဂ်-ရှုပိယသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ ခဲ့ပြသည်။ ထို့ကြောင့် "သေသေသု ဒုက္ကဋံ"ဟု ဆိုသည်။

သီလာ။ ။ဒုက္ကဋဝတ္ထုရှစ်ပါးတွင် သီလာ (ကျောက်သလင်း)ပါနေ၏။ ယခုခေတ် မျက်မှန်များကိုလည်း "ကျောက်သလင်း"ဟု ဆိုကြ၏။ ထို့ကြောင့် ဤရတနာတွင် ပါနေသော သီလာသည် အဘယ် ကျောက်ပါနည်း-ဟုမေးဖွယ် ရှိ၏။ ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ၌—

သီလာ ဓောတဝိဒ္ဓါ ရတနသံယုတ္တာ မုဋ္ဌဝဏ္ဏာဝ အနာမာသာ-ဆေးကြော ပွတ်တိုက်အပ် အပေါ်ကော်ဖောက်အပ်သည်ဖြစ်၍ ရွှေ စသော အခြားရတနာနှင့် ရောစပ်လျက် ပဲနောက်အဆင်းရှိသော ကျောက်ညှိုသည်သာ အနာမာသ (မကိုင်ကောင်းသော ရတနာဖြစ်၏။) သေသာ သတ္ထကနိသာနာဒိအတ္ထာယ (ဓါးသွေးကျောက် စသည် ပြုလုပ်လိုရာ) ဂဏှိတုံ ဝဋ္ဋတိ-ခံယူကောင်း၏။ ဤသို့ ဆိုသောကြောင့် ကျောက်သလင်းသာမက ဓါးသွေးဖိုကောင်းသော အခြား ကျောက်များလည်း သီလာပင်တည်း။

ဤစ ရတနသံယုတ္တာတိ သုဝဏ္ဏေန သဒ္ဓိ ယောဇေတွာ ပစိတွာ ကတာတိ ပဒန္တိ-ရွှေနှင့်ရော၍ ချက်၍ပြုပြင်ထားအပ်သောကျောက်ကို "ရတနသံယုတ္တာ"

ဟု ဆိုကြသည်။ ဤသို့အဌကထာဆိုသောကြောင့် ယခုမျက်မှန်ပြုလုပ်အပ်သော ကျောက်သည် ရှေဖြင့်ရောရ၍ ချက်အပ်သော ရတနာသမ္မိသ်ကျောက်မဟုတ်ပါ။ မျက်မှန်ကိုင်းအတွက်ကား ရှေမဟုတ်ဖို့ အရေးကြီးပါသည်။

အနာမသိတ္ဌာ။ပေ။ နပဋိက္ခိပေ။ ။"သံဃသ ဝိဟာရတ္ထာယ ဒေမ-သံဃာအား ကျောင်းအကျိုးငှါ(ရှေကို၊ ဌေးကို)လှူပါ၏။ ဤသို့လျှောက်လျှင် သံဃာ့ကို သုံးသပ်ရာရောက်၏"ဟု ဝိမတိဋ္ဌိကာ ဆို၏။ ထိုသို့ သံဃာကို မသုံးသပ်ပဲ လှူသည်ကို "အနာမသိတ္ဌာ"ဟု ဆိုသည်။ "သစေ ပန သံဃံ ဝါ ဂဏံ ဝါ ပုဂ္ဂလံ ဝါ အနာမသိတ္ဌာ (သံဃာ၊ ဂိုဏ်း၊ ပုဂ္ဂိုလ်ကို မသုံးသပ်ပဲ- နာမည် မဖော်ပဲ) ဣဒံ ဟိရညသုဝဏ္ဏံ စေတိယဿ ဒေမ (စေတီအား လှူပါကုန်၏။) ဝိဟာရဿ ဒေမ(ကျောင်းအား လှူပါကုန်၏။)နုဝကမ္မဿ ဒေမ(နုဝကမ္မအား လှူပါကုန်၏)"ဟု လျှောက်လျှင် "ရဟန်းတို့အား မအပ်"ဟု မပယ်ရ။ ရာဇ သိက္ခာပုဒ်အဌကထာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤအဌကထာ၌ "ဝိဟာရဿ ဒေမ"ဟု ကျောင်းအား လှူပုံကို ပြထား၏။ ဤဂါထာ၌ "ဝိဟာရဿ"မပါ။ "စေတိယဿ၊ နုဝ-ကမ္မဿ"ဟုသာ ပါ၏။ "စေတိယဿ ဒေမ"စသည်နှင့် သဘောတူသော ကြောင့် ဂါထာမဆံ့၍ ချန်ထားသည် မှတ်ပါ။

ထို့ပြင်–သုံးသပ်ပုံကိုပြရာ၌ "သံဃသ ဝိဟာရတ္ထာယ ဒေမ"ဟုဝိမတိဋ္ဌိကာ ပြ၏။ ထိုစကား၌ "သံဃသ"ဟု သံဃာသည် ပေးလှူရာ သမ္မဒါန်ဖြစ်ပုံကို သတိပြုပါ။ ဆရာအချို့ကား "ဘိက္ခူနံ (သို့မဟုတ်)အာယသ္မတော တိဿဿ (၏) နုဝကမ္မဿ ဒေမ"ဟု ဆိုလျှင် ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုံးသပ်ရာရောက်သောကြောင့် မအပ်ဟု ဆိုကြ၏။ သို့သော် ပုဂ္ဂိုလ်သည် ပေးလှူရာ သမ္မဒါန် မဟုတ်သော ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုံးသပ်ရာမရောက်ပါ။ "အာယသ္မတော တိဿဿ(အား) နုဝကမ္မတ္ထာယ ဒေမ"ဟု ဆိုမူသာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို သုံးသပ်ရာရောက်ပါသည်။ ["ကထိနတ္ထာယ သံဃဿ ဣမံ ကထိနစီဝရံ နိယျာတိတံ"၌ သံဃဿသည် သမ္မဒါန်ဖြစ်၏၊] အာဃလုံးဆရာများ သဘောကျအောင် "ဣမာနိ အကပ္ပိယ-ဝတ္ထူနိ ကပ္ပိယကာရကာနံ ဟတ္ထေ နိယျာတေဟာ နုဝကမ္မဿ ဒမ္မိ=ဤ

၂၇၄။ ခေတ္တံ ဝတ္ထုံ တဋ္ဌကံ ဝါ၊ ဒေဒန္တ ဒါသပသ္ဓာဒိကံ။
ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ ဂဏ္ဍေယ္ယ၊ ကပ္ပိယေန ကမေနစ။
ခေတ္တာဒီနိ ဝိဟာရံသု၊ ဝုတ္တေ ဒမ္မိတိ ဝဋ္ဋတိ။

၂၇၄။ ခေတ္တံ၊လယ်ကိုသော်၎င်း။ဝတ္ထုံ၊ယာကိုသော်၎င်း။တဋ္ဌာကံ ဝါ၊ တဖက်ဆည်းကန်ကိုသော်၎င်း။ ဒါသပသ္ဓဒိကံ၊ ကျွန်, နွားစသော သား

အကပ္ပိယ ဝတ္ထုတို့ကို ထိုထိုအရှင်တို့၏ ကပ္ပိယကာရကတို့လက်၌ အပ်နှင်း၍ နဝကမ္မအားလှူပါ၏”ဟု လျှောက်လျှင်ကား ပြောစရာရှိတော့မည်မဟုတ်ပါ။

ဝဒေ။ပေ။ဣတိ။ ။ထိုသို့မပယ်ရလျှင် “အဘယ်သို့ ပြောရမည်နည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝဒေ ။ပေ။ ဣတိ”ဟု မိန့်သည်။ အပ်အောင်ပြုလုပ်တတ်သော ကပ္ပိယကာရကတို့အား “ဤအလှူရှင်တို့က စေတီအား လှူပါကုန်၏၊ နဝကမ္မအား လှူပါကုန်၏”ဟု လျှောက်နေကြတယ်—ဟုပြောပြရာ၏။ ထိုသို့ပြောသောအခါ ကပ္ပိယလုပ်တတ်သူက ဌေကိုယူ၍ “အပ်သောပစ္စည်းကို အလိုရှိသောအခါ ညွှန်ပြပါဘုရား”ဟု လျှောက်လျှင် စေတီအတွက် နဝကမ္မအတွက် ညွှန်ပြနိုင်၏။ မိမိအတွက်ဖြစ်လျှင်လည်း ညွှန်ပြနိုင်၏။ ထိုသို့မလျှောက်လျှင်ကား စေတီမှာ မည်သ်ည့်ပစ္စည်း လိုနေသည်၊ နဝကမ္မမှာ မည်သည့်ပစ္စည်း လိုနေသည်”ဟု ပြောကောင်းစရာရှိပါ၏။“ဝယ်ပေးပါ ဝယ်ခဲ့ပါ၊ ကပ်ခဲ့ပါ” ဟုကား မပြောကောင်း။

ခေတ္တံ။ပေ။ပဋိက္ခိပိတ္ဝာ။ ။“ရွှေငွေစသော ရတနာသာ မခံယူကောင်း သည်မဟုတ်သေး။ လယ်ယာ စသည်ကိုလည်း မခံယူကောင်း”ဟု ပြုလိုသောကြောင့် ဤဂါထာကို မိန့်သည်။ မည်သည့်လယ်ကို “သံဃသ ဒမ္မိ”စသည်ဖြင့် လှူလျှင် ထိုအတူ ယာ စသည်ကို လှူလျှင် ပယ်ရမည်။ မပယ်လျှင် အလှူခံတုန်းခ်ဋ္ဌဂင်း၊ ထိုလယ်မှထွက်သောပစ္စည်းကို သုံးစွဲတုန်းခ်ဋ္ဌဂင်း သံဃာအားလုံး ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်တည်း။—ရာဇသိက္ခာပုဒ်အဋ္ဌကထာ။

ဂဏ္ဍေယ္ယ ကပ္ပိယေန ကမေန။ ။ထိုသို့ပယ်ပြီးနောက် အပ်သောစကား အစဉ်ဖြင့် လက်ခံရမည်။ ရဟန်းများတ ပယ်သောအခါ“သံဃာမှာ အခြားလယ်ယာများရှိသည် မဟုတ်ပါလား”ဟု ဒကာကပြန်၍လျှောက်လျှင် “အပ်

ကော်ခင် အစရှိသည်ကိုသော်ရင်း။ [အာဒီဖြင့် ပုဗ္ဗဂါရုမ, ဖလာရုမကိုယူ] ဒေဓဋ္ဌ၊ ပေးလှူလသော်။ ပဋ္ဌိကိုပိတ္တာ၊ မအပ်ဟု ပယ်၍။ ကပ္ပိယေန၊ အပ်သော။ ကဲမေန စ၊ အပြောအဆိုအစဉ်အားဖြင့် သာလျှင်။ ဂဏ္ဌေယျ၊ ခံယူရာ၏။ ခေတ္တာဒီနိ၊ လယ်အစရှိသည်တို့ကို။ စိဟာရဿ၊ ကျောင်းအား။ ဒမ္မိ၊ လှူပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တေ၊ လျှောက်အပ်သော်။ ဝဋ္ဋတိ၊ အပ်၏။ (ခိ ၆,၂၈၂ဝ=၂)

သောနည်းဖြင့် လှူထားအပ်သော လယ်(ယာ)ဖြစ်ပါလိမ့်မည်”ဟုပြောရမည်။ “ဘယ်လိုလှူမှုအပ်ပါသလဲဘုရာ့”ဟု လျှောက်လျှင် “ပစ္စည်းလေးပါးကို သံဃာကသုံးစွဲတော်မူပါ။ လယ်ကိုလှူပါ၏”ဟု လျှောက်၍ “လှူအပ်သော လယ်(ယာ)ဖြစ်ပါလိမ့်မည်”ဟု ပြောရမည်။ဤသို့ ပြောသောအခါ“ကောင်းပါပြီဘုရား၊ပစ္စည်းလေးပါးကို သုံးစွဲတော်မူကြပါ”၊ဤသို့ လျှောက်၍လှူလျှင် အပ်၏။ ဤကဲ့သို့သော စကားအစဉ်အားဖြင့် ခံယူရခြင်းကို“ကပ္ပိယေန ကမေန ဂဏ္ဌေယျ”ဟု ဆိုသည်။ ထိုအတူ “ဤလယ်သည် ကပ္ပိယတို့၏ လက်၌ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။ သံဃာတော်သည် အပ်သော ပစ္စည်းကို အလှူခံတော်မူပါ” စသော စကားအစဉ်များလည်း ရှိသေး၏။ ဋီကာသစ်၌ရင်း ရုဇသိက္ခာပုဒ် အဌကထာ၌ရင်း ယူပါ။

ခေတ္တာဒီနိ။ပေ။ ဝဋ္ဋတိ။ ။ပြုအပ်ခဲ့သော လယ် စသည်တို့ကို “ဤမမ် ခေတ္တံ ဝိဟာရဿ ဒမ္မိ”ဟု လျှောက်၍ ကျောင်းအားလှူလျှင် အပ်၏။ “ဤမမ် တဋ္ဌာကံ, ဤမမ် ခေတ္တံ, ဤမမ် ဝတ္ထုံ ဝိဟာရဿ ဒေမာတိ ဝုတ္တေ ပဋိက္ခိပိတုံ နလဗ္ဘတိ” ဟူသော ရုဇသိက္ခာပုဒ်အဌကထာပင်တည်း။ ထိုအဌကထာ၌ “ဝိဟာရဿ” ဟူသောစကားကို သံဃိကကျောင်းကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုသည်ဟု ဝိမတိဋီကာ ဖွင့်သည်။ သို့သော် ပုဂ္ဂလိကကျောင်းတကျောင်းကို ပြုပြင်ဖို့ရန်ဖြစ်စေ ထိုကျောင်း၌ သံဃာများ၏ ပစ္စည်းလေးပါးကို ရည်ရွယ်၍ဖြစ်စေ ပုဂ္ဂလိကကျောင်းအား လှူလျှင်လည်း အပ်စရာရှိ၏ဟုထင်သည်။ ရှေ ဌေ တုန်းကသော် မူလည်း “ဝိဟာရဿ ဒမ္မိ”ဟု လှူသည်ကို အပ်ခဲ့သေး၏။ ထိုဝိဟာရကို “သံဃိက၊ ပုဂ္ဂလိက”ဟု မခွဲခဲ့ကြပါ။

၂၀၅။ နဝမာတိကကေဒါရ–တဉ္ဇာကာကိရိယာ နဝေ။
မတ္တိကုဒ္ဓရဏံ ပဇန္ဓာ၊ ထိရကာရော စ ပါဠိယာ။

၂၀၆။ အတိရေကဘာဝဂါဒါနံ၊ ဂေဒါရ အ နဝေ နဝေ။
ဣပရိစ္ဆိန္နဘာဝဂ စ၊ သယေ ဒေယ္ယတ္ထကေ ဣတိ။
ဂဟာပဏုဒ္ဓာပနဉ္စ၊ သဗ္ဗေသမ္ပိ အကပ္ပိယံ။

၂၀၅-၆။ နဝမာတိကဟေဒါရ တဉ္ဇာကာကိရိယာ၊အသစ်ဖြစ်သောမြောင်း, အသစ်ဖြစ်သောလယ်, အသစ်ဖြစ်သော ကန်ကို ပြုခြင်းသည်ရင်း၊ အ နဝေ၊ အသစ်မဟုတ်သောရေကန်၌။မတ္တိကုဒ္ဓရဏံ၊မြေညက်ကိုထုတ်ဆယ်ခြင်းသည်ရင်း။ ပါဠိယာ၊ ကျိုးပျက်သောကန်ရိုးကို။ ပဇန္ဓာ၊ ဖွဲ့ခြင်းသည်ရင်း။ ထိရကာရော စ၊ ခိုင်မြဲအောင် ပြုခြင်းသည်ရင်း။ အ နဝေ၊အသစ်မဟုတ်သော။ ဂေဒါရေ၊ လယ်၌။ အတိရေကဘာဝဂါဒါနံ၊ အပိုအလွန်ဖြစ်သောအဖို့ကို ယူခြင်းသည်ရင်း။ နဝေ၊ အသစ်လည်းဖြစ်သော။အပရိစ္ဆိန္နဘာဝဂ စ၊ မပိုင်းဖြတ်အပ်သောအဖို့ရှိသည်လည်းဖြစ်သော။ သယေ၊ ကောက်၌။ ဒေယ္ယတ္ထကေ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အသပြာတို့ကို။ ဒေယ၊ ပေးကြကုန်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဂဟာပဏုဒ္ဓာပနဉ္စ၊ အသပြာကိုစရှိုးဖြစ်စေခြင်းသည်ရင်း။ သဗ္ဗေသမ္ပိ၊မိမိ,သူတပါး အားလုံးတို့အားလည်း။ အကပ္ပိယံ၊မအပ်။ (ဝိ ဋ ၂-၂၅၆)

နဝမာတိကာ။ပေ။ကိရိယာ။ ။အသစ်ဖြစ်သောမြောင်း၊ အသစ်ဖြစ်သော လယ်၊ အသစ်ဖြစ်သော ရေကန်တို့ကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် မအပ်။ မြေတူးမှုစသည်ကို အပ်သောနည်းဖြင့် ပြုစေကာမူ ပစ္စည်း ၄-ပါးရအောင် လယ်တည်မှုစသည်မှာ မအပ်-ဟု ဆိုလိုသည်။ [ဘာဝ္ကြောင့်နည်း။ ခေတ္တဝတ္ထုပဋ္ဌိဂ္ဂဟာဏာ ပဋ္ဌိ-ဝိရတော-ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့်တည်း။]

အ နဝေ။ပေ။ပါဠိယာ။ ။ရွှေဂါထာအရ အပ်သော စကားအစဉ်ဖြင့် အလှူခံအပ်ပြီးသော ရေကန်ရှိ၏။ ထိုရေကန်ဟောင်း၌ ရေမျှားမျှားဝင်နိုင်အောင်မြေညက်ကိုထုတ်ဆယ်ခြင်း၊ကျိုးပျက်သောကန်ပေါင်ကန်ရိုးကိုဖို့ခြင်း၊

မခိုင်မြဲသော ကန်ရိုးကို ခိုင်မြဲအောင် ပြုခြင်းသည် မအပ်။ ဤစကားသည် ပစ္စည်း ၄-ပါးအတွက် အလွှာခံအပ်ပြီးသော ရေကန်ကို ရည်ရွယ်အပ်သော စကားတည်း။ နဂိုကပင် ရေသုံးဖို့ အလွှာခံအပ်ပြီးသော ကန်ဦးကား ထိုအားလုံးကို ပြုခြင်းငှါ အပ်၏။ထို့ကြောင့် ဘုဇသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ "ပစ္စယ-ဝသေန ပဋိဂ္ဂဟိတတဋ္ဌာနေ ။ပေ။ မတ္တိကုဒ္ဓရဏပါဋိဗန္ဓနာဒီနိ ကာတုံ နဝဋ္ဋတိ၊ ဥဒကဝသေန ပဋိဂ္ဂဟိတ တဋ္ဌာနေ သုဒ္ဓစိတ္တာနံ (ပစ္စည်း ၄-ပါးရမှုကို မရည်ရွယ် ရေသုံးစဲ့မှုကိုသာ ရည်ရွယ်သော သန့်ရှင်းသော စိတ်ရှိသောရဟန်းတို့အား) မတ္တိကုဒ္ဓရဏပါဋိဗန္ဓနာဒီနိ စ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ"ဟု မိန့်သည်။ ဤသို့ အဋ္ဌကထာက အဟောင်းတဋ္ဌာကကို ဖွင့်သောကြောင့် ဤ ဋီကာတို့၌လည်း အ နဝေကို "တဋ္ဌာနေ"ဟု သရုပ်ဖော်ကြသည်။ သို့သော် အဟောင်းဖြစ်သော မြောင်းလယ်တို့၌ ကန်သင်းစသည့် ကျိုးပြတ်လျှင်လည်း မပြုပြင်ကောင်းဟု မှတ်ရမည်။

အတိရေကဘာဝ ဒေါနံ။ပေ။ အ နဝေ။ ။"ပေါရာဏကကေဒါရေသု(အပ်သောနည်းဖြင့် အလွှာခံအပ်ပြီးသော ရွေးလယ်ဟောင်းတို့၌) ပကတိဘာဝံ (လယ်လုပ်သူတို့အထံမှ ရနေကျအဖို့ဖြစ်သော လယ်စု ယာစုကို)အဂ္ဂဟေတွာ အတိရေကံ ဂဏှာတိ ။ပေ။ အကပ္ပိယံ"ဟူသော အဋ္ဌကထာ အတိုင်းပင်တည်း။

နဝေ အပရိစ္ဆိန္နဘာဝေ စ။ ။"ဤရွှေ ဤမျှသော အသပြာတို့ကို လယ်စု ယာစု အဖြစ်ဖြင့် ပေးရသည်"ဟု အပိုင်းအခြား မပြုအပ်သေးသော အဖို့ရှိသော လယ်ကို "အပရိစ္ဆိန္နဘာဝ"ဟု ဆိုသည်။ လယ်သည် ယခုနှစ်မှစ၍ လုပ်အပ်လျှင်လည်း အသစ်လည်းဖြစ် အပရိစ္ဆိန္နဘာဝလည်း ဖြစ်၏။ လယ်က အဟောင်းဖြစ်သော်လည်း ကောက်စပါးက ယခုနှစ်မှ အသစ် (ကာလပေါ်-စပါး)ဖြစ်လျှင်လည်း နဝ ပင်ဖြစ်၏။ တနည်းနည်းဖြင့် အသစ်ဖြစ်၍ အပရိ-စ္ဆိန္နဘာဝ ကောက် စပါးလုပ်ရာလယ်၌ "ဤမျှလောက်သော လယ်စု ယာစု အသပြာတို့ကို ပေးရမည်"ဟု အသပြာတို့ကို စ၍ ဖြစ်စေခြင်း (အသပြာတို့ကို တောင်းခြင်း)သည်လည်း ရဟန်းအားလုံးအား မအပ်။

၂၇၇။ အဝတ္ထာ ကာသ ဝပိစ္ဆာ-ဒေတ္တိကာယ စ ဘူမိယာ။
ပတိဋ္ဌာဝေတိ ဘူမိ ဝါ၊ ဘာဝဂါ ဒေယ္ယာတိ ဇ္ဈာ်ကော။

၂၇၇။ ကာသ၊ ထွန်လော့။ ဝပ၊ စိုက်ပျိုးလော့။ ဣစ္ဆာဒီ၊ ဤသို့အစရှိသော အကပ္ပိယစကားကို။ အဝတ္ထာ၊ မပြောမူ၍။ ဇ္ဈာ်ကာယ၊ ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဘူမိယာ စ၊ မြေ၌သာလျှင်။ ဇ္ဈာ်ကာ၊ ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော။ ဘာဝဂါ၊ အဖို့ဖြစ်သော လယ်စု ယာစုကို။ ဒေယ္ယာ၊ ပေးထိုက်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဘူမိ ဝါ၊ မြေကိုမူလည်း။ ပတိ-ဋ္ဌာပေတိ၊ တည်စေအံ့။ (တေ၊ ဤလယ်စု ယာစု စပါးသည်။ တသော၊ ထိုစိမ်သော ရဟန်းအား သော။ အကပ္ပိယံ၊ မအပ်။) (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၆၀)

အဋ္ဌကထာ။ ။နဝသသော ဝါ အကာလသသော ဝါ အပရိစ္ဆိန္နဘာဂေ ဇ္ဈာ်ကေ ကဟာပဏေ ဒေထာတိ ကဟာပဏေ ဥဋ္ဌာပေတိ၊ သမ္ပတ္တံ အကပ္ပိယံ၊ ရာဇသိက္ခာပုဒ်။[ဤ၌ "နဝသသော ဝါ-အသစ်ဖြစ်သောကောက်ရိုးလယ်၌ဌင်း အကာလသသော ဝါ-အခါမဲ့ထွက်လာသောကောက်စပါးရှိရာလယ်၌ဌင်း" ဟု လယ်ကိုအရကောက်၏။ဤဂါထာ၌ကား "နဝေ သသေ" ဟု ကောက်စပါးကို အရကောက်ခြင်းသာ ထူး၏။ နဝသသ အကာလသသ ၂-မျိုးလုံးကိုပင် ဤ၌ "နဝေ" ဟု ဆိုထား၏။ဂိုဏ်းကို စတည်သော ဆရာတော်ကို "ဂဏသမုဒ္ဒာပဂ" ဟုခေါ်ရသကဲ့သို့, ထိုအတူ လယ်စုငွေကို စု၍ ဖြစ်စေခြင်းကို "ကဟာပဏဥဋ္ဌာ-ပန" ဟု ဆိုသည်။]

အဝတ္ထာ။ပေ။ဇ္ဈာ်ကော။ ။လယ်ထွန်ခလော့-စိုက်ပျိုးလော့၊ ဤသို့အစရှိသော တိုက်ရိုက်စေခိုင်းကြောင်း အကပ္ပိယ စကားကို မပြောပဲ "ဤမျှ လောက်သော သံဃာ့မြေ၌ ဤမျှလောက်သောအဖို့ (လယ်စု ယာစု)ကို ပေးထိုက်၏" ဟု မြေကို ပိုင်းခြားကန့်သတ်အံ့။ ထိုသို့ အပိုင်းအခြားပြုသော ရဟန်းမှာ မအပ်။ [၂၇၉-ဂါထာ၏ "တသေဝေတံ အကပ္ပိယံ" ၌ လှမ်းစပ်။ ဇေတ္တိ ပတိဋ္ဌာပိတဘူမိတော လဒ္ဓမည္ဆံ။—ဋီကာသစ်။]

၂၈၈။ ဘူမိဘာဝဂေ ကတံ သဃံ၊ တ္ဝေဂေ ကဏ္ဍဝေတ္ဝကံ။
ကဏ္ဍနတ္ထံ ဝဒန္တေဝ၊ ပမာဏံ ဒဏ္ဍရဇ္ဇုဘိ။

၂၈၉။ မိနနေ ရက္ခဝေ ဌတ္ဝာ၊ ခလေ တံနိဟရုပဂေ။
ကောဌ္ဌာဒိပဋ္ဌိသာမနေ၊ တသ္ဿ ဝေတမကပ္ပိယံ။

၂၈၈-၉။ တ္ဝေဂေ၊ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိလော။ ဘူမိဘာဝဂေ၊ မြေအဖို့ ၌။ သဃံ၊ ဂကောက်ကို။ ကတံ၊ ပြုအပ်ပါပြီ။ တ္ဝေဂံ။ ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိ သော လယ်စု ယာစုကို။ ကဏ္ဍဝ၊ ယူပါကုန်။ ဝေါ၊ ဤသို့။ ဝဒန္တေ၊ လျှောက် လတ္တံ့။ ပမာဏံ၊ လယ်၏အတိုင်းအရှည် ပမာဏကို။ ကဏ္ဍနတ္ထံ၊ ယူခြင်းငှါ။ ဒဏ္ဍရဇ္ဇုဘိ၊ တိုင်းတာကြောင်း ခုတ်, ကြိုးတို့ဖြင့်။ မိနနေ၊ တိုင်းတာခြင်း ကြောင့်ရင်း။ ခလေ၊ ကောက်နယ်စာလင်းအနီး၌။ ဌတ္ဝာ၊ တည်၍။ ရက္ခဝေ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ တံနိဟရုပဂေ၊ ထိုစပါးကို ထုတ်ဆောင် စေခြင်းကြောင့်ရင်း။ ကောဌ္ဌာဒိပဋ္ဌိသာမနေ၊ ကျီအစရှိသည်၌ သိုမှီး သိမ်း ဆည်းခြင်းကြောင့်ရင်း။ တေ၊ ဤလယ်စု ယာစု စပါးသည်။ တသ္ဿ၊ ထိုစိမံသော ရဟန်းအား သော။ အကပ္ပိယံ၊ မအပ်။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၆၀)

ဘူမိဘာဝဂေ။ပေ။ဝဒန္တေဝ။ ။လယ်လုပ်သူက "တပည့်တော်သည် သံဃာ၏ ဤမျှလောက်သော မြေအဖို့၌ ကောက်စပါးကို ပြုလုပ်အပ်ပါပြီ။ ဤမျှ လောက်သော လယ်စုကို ယူကြပါ"ဟု လျှောက်လျှင်။

ပမာဏံ-ကဏ္ဍနတ္ထံ။ပေ။မိနနေ။ ။သူတို့ လုပ်အပ်သော လယ်နှင့် လယ်စု ပေးပုံ သင့် မသင့်ကို နှိုင်းချိန်ဖို့ရန် သူတို့ လုပ်အပ်သော သံဃာ့လယ်၏ ပမာဏကို ယူခြင်း (တိုင်းတာခြင်း) ငှါ တိုင်းတာကြောင်းဖြစ်သောခုတ်တံ (သို့မဟုတ်) ကြိုးတို့ဖြင့် တိုင်းတာခြင်းခံ၍ရင်း။

ရက္ခဝေ။ပေ။ပဋ္ဌိသာမနေ။ ။စပါးတို့ကို မသိအောင် ယူ၍ မသွားဖို့ရန် ကောက်နယ်တပင်းအနီး၌ စောင့်ရှောက်နေခြင်း၊ ကောက်နယ်တလင်းမှစပါး

၂၉၀။ ပဋိသာမေယျ ပါစိတ္တိ၊ ယံကိဉ္စိ ဂိဟိသန္တကံ။
ဘဏ္ဍာဂါရိကသိဒ္ဓေန၊ သစေပိ ပိတုသန္တကံ။

၂၉၀။ ယံကိဉ္စိ၊အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော။(ကပ္ပိယဝတ္ထု အကပ္ပိယဝတ္ထု ဟူ အမှတ်မရှိ တစုံတခုမသာ။)ဂိဟိသန္တကံ၊ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ဥစ္စာကို။ ပိတုသန္တကံပိ၊ မိဘတို့၏ ဥစ္စာကိုပင်သော်လည်း။ ဘဏ္ဍာဂါရိကသိဒ္ဓေန၊ ဘဏ္ဍာစိုး၏အဖြစ်ကို အဦးပြုသဖြင့်။ ဝါ၊ ဘဏ္ဍာစိုးဟာနုအားဖြင့်။ သစေ ပဋိသာမေယျ၊ အကယ်၍ သိုမှီး သိမ်းဆည်းအံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ သိုမှီး သိမ်းဆည်းလသော်။) ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)
(ဝိ ဋ္ဌ ၃=၁၅၂၊ ကခ်ိ ဋ္ဌ – ၂၆၆)

တို့ကို ရဟန်းက ထုတ်ယူစေခြင်း၊ စပါးကျီစသည်ဝယ် သိုလှောင်ခြင်း ဤကိစ္စ အဝဝကြောင့် ထိုစပါးသည် ထိုရဟန်းတပါးအားသာ မအပ်။—ရာဇသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။

ပဋိသာမေယျ ။ပေ။ ပိတုသန္တကံ။ ။ကောင်္ဂဒီပဋိသာမနေ ဟူသော စကားနှင့်စပ်၍ အခြားသိမ်းဆည်းပုံကို ပြလိုသောကြောင့် ဤ ပဋိသာမနအခန်းကို ဆက်၍ ပြသည်။ ဤဂါထာမှစ၍ နောက်ဂါထာ အားလုံးသည် ပါစိတ် ရတနဝဂ် ရတနသိက္ခာပုဒ်ကို ရည်ရွယ်သော ဂါထာမျှားတည်း။ကပ္ပိယဝတ္ထု ဝါ အကပ္ပိယဝတ္ထု ဝါ ဟောတု (အဝတ် စသော အပ်သော ဝတ္ထုဖြစ်ဖြစ်၊ ရွှေ ငွေ ပုလဲ စသော မအပ်သောဝတ္ထုဖြစ်ဖြစ်) အန္တမသောမဟတု-ပိလန္ဓနတာလပဏ္ဍံပိ (မိခင်ပန်ဆင်အပ်သော ထန်းရွက် ပုတီး နားတောင်းပင်ဖြစ်စေ) ဂိဟိသန္တကံ ဘဏ္ဍာဂါရိကသိဒ္ဓေန ပဋိသာမေန္တသ ပါစိတ္တိယံ(လူ့ဥစ္စာကို မိမိကဘဏ္ဍာစောင့်အဖြစ်ဖြင့် သိမ်းပေးလျှင် ပါစိတ်အာပတ် သင့်၏။) ထိုသိက္ခာပုဒ်၏ အဋ္ဌကထာ၌ "မာတုသန္တကံ"ဟု ဆိုခြင်းနှင့် ဤ၌ "ပိတု-သန္တကံ" ဟု ဆိုခြင်းသစ ထူးသည်။

၂၉၁။ ပိတ္တုနံ ကပ္ပိယံ ဝတ္ထုံ၊ အဝဿံ ပဋိသာမိယံ။
အတ္တနော သန္ထကံ ကတ္ဝာ၊ လဘ္ဘတေ ပဋိသာမိတုံ။

၂၉၁။ အဝဿံ၊မခ္ခတ်ကေန်။ပဋိသာမိယံ၊သိုမ်ိုးသိမ်းဆည်းထိုက်သော။ ပိတ္တုနံ၊ မိဘတို့၏။ ကပ္ပိယံ၊ အပ်စပ်သော။ ဝတ္ထုံ၊ အဝတ်စသော ဝတ္ထုကို။ အတ္တနော၊ မိမိ၏။ သန္ထကံ၊ ဥစ္စာကို။ ကတ္ဝာ၊ ပြု၍။ ပဋိသာမိတုံ၊ သိုမ်ိုးသိမ်းဆည်းခြင်းငှါ။ ဝါ၊သိုမ်ိုးသိမ်းဆည်းခွင့်ကို။ လဘ္ဘတေ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၅၂၂၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ-၂၆၆)

၂၉၂။ ဒေဟိတိ ပဋိသာမေတ္ဝာ၊ ဝုတ္တေ စာပိ ပဋိက္ခိပေ။
ပါတေတ္ဝာန ဂတေ လဘ္ဘ၊ ပလိဗောဓောတိ ဂေါပိတုံ။

၂၉၂။ ပဋိသာမေတ္ဝာ၊သိုမ်ိုးသိမ်းဆည်း၍။ဒေဟိ၊ပေးပါလော့။ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တေ စာပိ၊ လျှောက်အပ်သော်လည်း။ ပဋိက္ခိပေ၊ ပယ်မြစ်ရာ၏။ ပါတေတ္ဝာန၊ ပစ်ချ၍။ ဂတေ၊ သွားလသော်။ ပလိဗောဓော၊ ငါ၏ ပလိဗောဓတည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့ ကြံ၍။ ဂေါပေတုံ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ။ဝါ၊ စောင့်ရှောက်ခွင့်ကို။ လဘ္ဘ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၅၂၂၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ-၂၆၆)

ပိတ္တုနံ။ပေ။ပဋိသာမိတုံ။ ။"မာတာ စ+ပိတာ စ ပိတရော"ဟု ကေ-သိသ်ပြု၍ မိဘ ၂-ဦးကို "ပိတ္တုနံ" ဟု ဆိုသည်။ သစေ ပန မာတာပိတ္တုနံ သန္ထကံ အဝဿံ ပဋိသာမေတဗ္ဗံ ကပ္ပိယဘဏ္ဍံ ဟောတိ-မိဘတို့၏ အဝတ်၊ စောင်အစရှိသော ကပ္ပိယဝတ္ထုသည် မိမိမျက်မှောက်၌ အစောင့်အရှောက်မရှိ လျှင် မိမိကကေန်သိမ်းဆည်းထိုက်သော ဥစ္စာဖြစ်နေ၏။ အတ္တနော အတ္ထာယ ဂဟေတ္ဝာ ပဋိသာမေတဗ္ဗံ–ထိုဥစ္စာကို မိမိအကျိုးငှါ (မိမိဥစ္စာအဖြစ်) ယူ၍ သိမ်းထားကောင်းသည်။— ထို အဋ္ဌကထာ။

ဒေဟိ။ပေ။ပဋိက္ခိပေ။ ။ဣဒံ ပဋိသာမေတ္ဝာ ဒေဟိတိ ဝုတ္တေ ပန ပဋိက္ခိပိ-တဗ္ဗံ–ဤအဝတ်ကို (ဤဥစ္စာကို) သိမ်းဆည်းပေးစမ်းပါ–ဟု မိဘတို့ကပြော လျှင် "မသိမ်းဆည်းကောင်း" ဟု ပြော၍ ပယ်ရမည်။

၂၉၃။ ကမ္မံ ကရောန္တာ အာရုမေ၊ သက် ဝစုကိအာဒယော။
ပရိက္ခာရဉ္စ သယနၜ-ဘဏ္ဍံ ဝါ ရုဇ္ဈဝလ္လဘာ။

၂၉၄။ ဒေဟိတိ ပဋိသာမေတ္ဝာ၊ ဝဒန္တိ ယဒိ ဆန္ဒတော။
နု ကရေယ္ယ ဘယာ ဌာနံ၊ ဂုတ္တံ ဒယော တု ဝဋ္ဋတိ။
ဗလက္ကာရေန ပါဒေတ္ဝာ၊ ဂဟောသု ပဋိသာမိတုံ။

၂၉၃–၄။ အာရုမေ၊ကျောင်းတိုက်၌။ ကမ္မံ၊ အလုပ်ကို။ ကရောန္တာ၊ ပြုလုပ်ကုန်သော။ ဝစုကိအာဒယော၊ ပန်းရံ လက်သမား အစရှိသူတို့သည် သော်၎င်း။ ရုဇ္ဈဝလ္လဘာ ဝါ၊ မင်းကျွမ်းဝင်သူတို့သည်သော်၎င်း။ သက်၊ မိမိဥစ္စာဖြစ်သော။ ပရိက္ခာရဉ္စ၊ ပရိက္ခရာကိုလည်း။ သယနၜဘဏ္ဍံ စ၊ အိပ်ရာဘဏ္ဍာကိုလည်း။ ပဋိသာမေတ္ဝာ၊ သိုမှီးသိမ်းဆည်း၍။ ဒေဟိ၊ ပေးပါလော့။

ပါဌေတ္ဝာနု။ပေ။ ဧဂါပိတုံ။ ။"သစေ ပဋိသာမေဟိတိ ပါဌေတ္ဝာ ဂစ္ဆန္တိ၊ ပလိပေါဓော နာမ ဟောတိ၊ ပဋိသာမေတုံ-ဝဋ္ဋတိ–မိမိကပယ်ပါ လျက် သိမ်းဆည်းပေးစမ်းပါ–ဟု ပြောပြောဆိုဆို ပစ်ချ၍ သွားလျှင် သားရဟန်းမှာ ပလိပေါဓ (တာဝန်) ဖြစ်နေသောကြောင့် သိမ်းဆည်းကောင်း၏" ဟူသော အဋ္ဌကထာကို မှီသောဂါထာတည်း။ [ပရိဗုဒ္ဓတိတိ ပလိပေါဓော၊ ပရိ+ဗုဓ–ဏ၊ရကို လပြု၊ အခြားအရပ်သို့ မသွားနိုင်အောင် အနှောင့်အယှက် ပြုတတ်သောကြောင့် ထိုဥစ္စာသည်ပင် ပလိပေါဓမည်၏။]

ကမ္မံ ကရောန္တာ။ပေ။ ဝဋ္ဋတိ။ ။ကျောင်းတိုက်၌ အလုပ်လုပ်နေကြသော လက်သမား ပန်းရံ စသူတို့က ဖြစ်စေ မင်းနှင့် အကျွမ်းဝင်သူတို့က ဖြစ်စေ "မိမိအသုံးအဆောင် ပရိက္ခရာကို သို့မဟုတ် အိပ်ရာဘဏ္ဍာကို သိမ်းဆည်းပေးပါ"ဟု လျှောက်လျှင် ချစ်သောကြောင့် ဖြစ်စေ မင်းကျွမ်းဝင်သူတို့အား ကြောက်သောကြောင့်ဖြစ်စေ သိမ်းဆည်းမှုကို ပြုမပေးရ။ "ဤနေရာ၌ လုံခြုံသည်"ဟု လုံခြုံရာအရပ်ကိုကား ပြောကောင်း၏။ ထိုအရပ်၌ သူတို့ဘာသာ သိမ်းဆည်းလိမ့်မည်။–ဟူလို။

ကွတိ၊ ဤသို့။ ယဒိ ဝဒန္တိ၊ အကယ်၍ လျှောက်ကုန်အုံ့။ (ဝေ၀ သတိ၊ ဤသို့ လျှောက်ကုန်လသော်။) ဆန္ဒဟောဘ၊ ချစ်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း။ ဘယာ၊ ကြောက်ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း။ နု ကရေယ္ယ၊ သိုမ့ီးသိမ်းဆည်းမှုကိုမပြုရာ။ ဂုတ္တံ၊ လုံခြုံသော။ ဌာနံ၊ နေရာကို။ဒသေတုံ၊ညွှန်ပြခြင်းငှါ။ ဝန္ဒတိ၊အပ်၏။ ဗလက္ကာရေန၊ အားကိုအသုံးပြုသဖြင့်။ ဝါ၊ အနိုင်အထက်။ ပါတေတွာ၊ ချထားခဲ့၍။ ဂစ္ဆေယ္ယ၊ သွားကုန်လသော်။ ပဋိသာမိတုံ၊ သိုမ့ီးသိမ်းဆည်းခြင်းငှါ။ ဝန္ဒတိ၊ အပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၁၅၂၊ ကခ်ါ ဋ္ဌ-၂၆၇)

၂၉၅။ ဘိက္ခု မနုဿာ သက်ဋ္ဌိ၊ နဋ္ဌေ ဝတ္ထုမ့ိ တာဒိသေ။
ဝိဟာရုဝသထဿန္တေ၊ ရတနံ ရတ္တသမ္မတံ။

၂၉၆။ နိက္ခိပေယ္ယ ဂဟေတွာန၊ မဂ္ဂေရညော့ပိ တာဒိသေ။
သာမိကာနာဂမံ ဥ တွာ၊ ပတိရူပံ ကရိယတိတိ။

၂၉၅-၆။ တာဒိသေ၊ ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သောဝိဟာရအာ၀သထ၏ အတွင်း၌။ ဝတ္ထုမ့ိ၊ရတနာ၀, ရတနသမ္မတ၀တ္ထုသည်။နဋ္ဌေ၊ပျောက်လသော်။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းကို။ မနုဿာ၊ လူတို့သည်။ သက်ဋ္ဌိ၊ ယုံမှားတတ်ကုန်၏။ (တသ္မာ၊

မှတ်ချက်။ ။"ဝစုကိုအာဒယော" ဟု အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ဆိုသောကြောင့် အခြားဒါယကာ ဒါယိကာမတို့၏ ဥစ္စာဘဏ္ဍာ၌လည်း ဤအတိုင်းပင် ပြုကျင့်ရလိမ့်မည်။

ဗလက္ကာရေန။ဖေ။ပဋိသာမိတုံ။ ။ထို ဝစုကို စ သူတို့သည်ရင်း မင်းကျမ်းဝင်သူတို့သည်ရင်း ရင်းနှီးမှု သို့မဟုတ် မင်းကျမ်းဝင်မှုကိုအကြောင်းပြု၍အနိုင်ကျင့်သောအားဖြင့် ပစ်ချ၍ သွားကြသည် ရှိသော် ရဟန်း၏ တာ၀နှ်ဖြစ်သောကြောင့် သိမ်းဆည်းကောင်း၏။

ဘိက္ခု။ဖေ။တာဒိသေ။ ။"ဝိဟာရုဝသထသာမဏေကို" "တာဒိသေ" ဟု ဆိုသည်။ ဧကျောင်းတိုက်သည် အကာအရံ ရှိသောကြောင့် လူအများတို့

ထို့ကြောင့်။) ဝိဟာရာဝသထသည်၊ ကျောင်းတိုက်, မိမိနေရာ ကျောင်း အိမ်အစရှိသည်၏။ အနေ့ဟု၊ အတွင်းဌာ၊ ရတန်၊ ရတနာကိုရင်း။ ရတနာသမ္မတိ၊ ရတနာဟု သမုတ်အပ်သော အဝတ်အထည်ကိုရင်း။ ဂဟေတွာန၊ ကပ္ပိယကာရကမရှိလျှင် ကိုယ်တိုင်သော်လည်း ယူ၍။ နိက္ခိပေယျ၊ အမှတ်အသား ပြု၍ ထားရာ၏။ သာမိကာနာဂမံ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မယူလာခြင်းကို။ ဥ တ္တာ၊ သိ၍။ ,ပတိရူပံ၊ သင့်လျော်ရာ ထာဝရဝတ္ထုကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏။ မဂ္ဂေ၊ လမ်းဌာနရင်း။ အရညေပိ၊ တောဌာနရင်း။ တာဒိသေ၊ ထိုကဲ့သို့ရှိအပ်သော ရတနာ, ရတနသမ္မတဥစ္စာသည်။ (သတိ၊ ရှိလတ်သော်။) သာမိကာနာဂမံ၊ ဥစ္စာရှင်တို့ မယူလာခြင်းကို။ ဥ တ္တာ၊ သိ၍။ ပတိရူပံ၊ သင့်လျော်သော ပံသုကူလောက်မှ, လျစ်လျူ၊ ရှုမှုကို။ ကရိယတိ၊ ပြုအပ်၏....ဣတိ၊ ဥဂ္ဂဟနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ ၃-၁၅-၂၅-ခု၊ ကခ်ါ ဋ-၂-၆)

သွားရာ လှည့်လည်ရာ ဌာန မဟုတ်။ ထိုကဲ့သို့ ကျောင်းတိုက်၏အတွင်းဌာ်ဖြစ်စေ ကျောင်းတွင်း ကျောင်းပြင် မိမိနေရာ အာဝသထ၏ အတွင်းဌာ်ဖြစ်စေ ရတနာ၊ ရတနာဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်သော အရာဝတ္ထု တခုခု ပျောက်လျှင် "ရဟန်းသာမဏေတို့ ယူလိမ့်မည်"ဟု ယုံမှား သံသယ ဖြစ်စရာရှိ၏။

ဝိဟာရာဝသထသာ ဧနေ့ဟု။ ပေ။ ဂဟေတွာန။ ။ထိုကဲ့သို့ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်လောက်ရာ ကျောင်းတိုက်အတွင်း အာဝသထအတွင်းဌာ်သာ ရတနာ၊ ရတနာဟု သမုတ်အပ်သော အရာဝတ္ထုကို သိမ်းဆည်းဖို့ တာဝန်ရှိသည်။

မှတ်ချက်။ ။မဟာပေါဓိဒ္ဓါရကောဌက (မဟာပေါဓိ၏ တံခါးမှူး) အမ္ပဂဏသဒ္ဒေသည် ပန် မဟာဇနသဒ္ဒရဏဌာနေသု နှ ဂဟေတဗ္ဗ—အမျိုးလှည့်လည်ရာ ဌာနဖြစ်သောကြောင့် ရဟန်းများ သာမဏေများ အပေါ်ဌာ်သာ ယုံမှားစရာမရှိ။ ထို့ကြောင့် မယူကောင်း မသိမ်းကောင်း။

ဆက်ဦးအုံ့။ ။သိမ်းဆည်းထိုက်သော ဥစ္စာဖြစ်၍ သိမ်းဆည်းပြီးသော အခါ ထိုဝတ္ထု၏ ပုံသဏ္ဌာန်ကိုရင်း အထုပ်ဖြစ်လျှင် အထုပ်အတွင်းဌာ်၊ အရေ အတွက် မည်မျှပါသည်ဟုရင်း မည်သည့်အဝတ်ဖြင့် ထုပ်ထားသည်ဟုရင်း

ဤသို့ စသည်ဖြင့် အမှတ်အသားပြုရာ၏။ ဥစ္စာရှင်တို့က "သူတို့ဥစ္စာပါ" ဟု ပြော၍ တေးခင်းသောအခါ ထိုအမှတ်အသားနှင့် ကိုက်ညီလျှင် ပြန်၍ပေးဖို့ရန် ဖြစ်သည်။

သာမိကာ။ပေ။ကရိယတိ။ ။ဤနည်းဖြင့်လည်း "သာမိစာနာဂတံ ဥ တ္တာ ပတိရူပံ ကရိယတိ" ကို လိုက်စေရသည်။ထိုသို့သိမ်းထားပြီးနောက်ရက်အတော် ကြာအောင် စောင့်ဆိုင်း၍ ဥစ္စာရှင်တို့ မလာတော့ဘူးဟု သိလျှင် သင့်လျော် သောအမှုကို ပြုရမည်။သင့်လျော်သောအမှုဟူသည်ထာဝရဖြစ်သော ကျောင်း ဆောက်မှု စသော တခုခုတည်း။ ထိုသို့ပြုပြီးမှ ဥစ္စာရှင်တို့ရောက်လာခဲ့လျှင် ထို ထာဝရဝတ္ထုကိုပြ၍ သူတို့က ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ သာဓုခေါ်လျှင် ကိစ္စမရှိ။ သာဓုမခေါ်ပဲ အစားပြန်၍လိုချင်လျှင် ဆွမ်းရပ်သောအားဖြင့် အခြားနေရာမှ ရှာဖွေ၍ အစားပေးရသတ်တ်။

အဋ္ဌကထာ။ ။တေနာပိ အတ္တနော စိဝရာဒိမူလံ နာ ကာတမ္ဘံ၊ထာဝရံ ပန သေနာသနံ ဝါ စေတိယံ ဝါ ပေါက္ခရဏိ ဝါ ကာရေတမ္ဘော၊ သစေ ဒီဃသာ အဒ္ဓုနော အစ္စယေန သာမိကော အာဂစ္ဆတိ၊ "ဥပါသက တဝ သန္တကေန ဣဒံ နာမ ကတံ၊ အနုမောဒါဟိ"တိ ဝတ္တမ္ဘော၊ သစေ အနုမောဒတိ၊ဣဒ္ဓေတံ ကုသလံ၊ နော စေ အနုမောဒတိ၊ မမ ဓနံ ဒေထာတိ စောဒေတိယေဝ (တောင်းရှာသာ နေအံ့)၊ အညံ သမာဒပေတ္တာ ဒါတမ္ဘံ။—ရတနသိက္ခာပုဒ်။

ပဂ္ဂေ။ပေ။ကရိယတိ။ ။လမ်းခရီးဦးဝင်း တောထည်းဦးဝင်း ဥစ္စာရှင်တို့ သည် ကျနေ့ရစ်ရှိဖြစ်စေ မေ့ရှိဖြစ်စေ ရတနာ၊ရတနာသမ္မတကိုတွေ့လျှင် လမ်းမှ ဖဲ့၍ စောင့်နေရာ၏။ ဥစ္စာရှင်တို့လာလျှင်ပြုရာ၏။ မလာတော့ဘူးဟုသိလျှင် သင့်တော်သလို ပြုနိုင်၏။ [သင့်တော်သလိုပြုဟူသည် ကိုင်ကောင်းသောပစ္စည်း ဖြစ်လျှင် ပိသုက္ကကောက်လိုက ကောက်ယူခြင်း၊ မကိုင်ကောင်းလျှင် လျစ်လျူ ရှု၍ ဖဲ့သွားခြင်းသည်သာ ရဟန်းတို့အတွက် သင့်လျော်သောအမှုကို ပြုခြင်း ဖြစ်သည်။]

အဋ္ဌကထာ။ ။တသ္မာ မဂ္ဂါ သြက္ကမ နိသီဒိတမ္ဘံ၊ သာမိကေသု အာဂတေသု တံ အာစိက္ခိတမ္ဘံ၊ သစေ သာမိကော နု ပဿတိ၊ ပတိရူပံ ကရိဿတိ(ကရိယတိ)။ အဋ္ဌကထာ။

မှတ်ချက်။ ။ရတနာသမ္မတဟူရာ၌ လူ့အသုံးအဆောင်အားလုံး အဝတ်အစားပါ ပါဝင်၏။[ရတနာသမ္မတံ နာမ ယံ မနုဿာနံ ဥပဘောဂပရိဘောဂံ။ ဤသိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်။ ထို့ကြောင့် လူတို့၏အိပ်ရာ စသည်ကိုပါ ဆိုခဲ့သည်။] အာဝသထဟူရာ၌လည်း မိမိနေရာ ကျောင်း၊ခေတ္တတည်းခိုရာအိမ်၊ လယ်လုပ်တဲတို့ပါ ပါဝင်သည်။ [အာဝသထောတိ စေတ္ထ အန္တောအာရာမော ဝါ ဟောတု၊ အညတ္ထ ဝါ အတ္တနော ဝသနဋ္ဌာနံ ဝုစ္စတိ။—သာရတ္ထဋီကာ။]

ကုလဒ္ဒုသနနိဒ္ဒေသ

ဒုသနဆိုသည်၊ "ဒုသန" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

[ဝတ္ထုယ စသော အမျိုး ၄-ပါး၏ အစစ်အမှန် သဒ္ဒါတရားကို ဖျက်ဆီး တတ်သောကြောင့် ပန်းပေးမှု စသည်ကို "ကုလဒ္ဒုသန"ဟု ခေါ်သည်။]

၂၉၇။ ပုပ္ပံ ဝေဠုံ ဖလံ စုဏ္ဏံ၊ ဒန္တကဋ္ဌဉ္စ မတ္တိကံ။
သင်္ဂါဟဏတ္ထံ ဒဒတော၊ ကုလဒ္ဒုသနဒုက္ကဋံ။

၂၉၇။ ပုပ္ပံ၊ ပန်းကိုဆိုလို။ ဝေဠုံ၊ ဝါးကိုဆိုလို။ ဖလံ၊ အသီးကိုဆိုလို။ စုဏ္ဏံ၊ ကွဲကြိုမှုန့် စသော အမှုန့်ကိုဆိုလို။ ဒန္တကဋ္ဌဉ္စ၊ တံပူကိုဆိုလို။ မတ္တိကံ၊ မြေညက်ကိုဆိုလို။ သင်္ဂါဟဏတ္ထံ၊ လူတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ။ ဒဒတော၊ ပေးသော ရဟန်း၏။ ကုလဒ္ဒုသနဒုက္ကဋံ၊ ကုလဒ္ဒုသနဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဝါ၊ အမျိုး၏ သဒ္ဒါတရားကို ဖျက်ဆီးခြင်းကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၁-၂၇၁၊ ဝိ ဋ ၂-၂၀၉)

ပုပ္ပံ။ပေ။ဒုက္ကဋံ။ ။ကုလဒ္ဒုသနဝတ္ထုကို ဤဂါထာ၌ "ပုပ္ပံ။ပေ။မတ္တိကံ" ဟု ၆-မျိုးသာ ပြသော်လည်း သံဃာဒိသိသ် ကုလဒ္ဒုသနသိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်၌ ထို ၆-မျိုးအပြင် ဝေဇ္ဇိကာ (ဆေးကုမှု) ဇယ်ပေသနိက (အစေအပါးခံ၍ သွားလာမှု) အားဖြင့် ရှစ်မျိုးရှိသောကြောင့် နောက် ၂-မျိုးကို (၃၀၁)ဂါထာ၌ သီးခြားပြပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် "ကုလဒ္ဒုသနဝတ္ထု ရှစ်ပါး"ဟု မှတ်ပါ။ ဤပုဒ်မျှား၏ အဓိပ္ပါယ်ကို မိစ္ဆာဇီဝဝိဝေဇနခန်း၌ပြခဲ့ပြီ။ ဆောင်ပုဒ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

၂၉၇။ ထုလ္လစ္စယံ ဂရုဘဏ္ဍံ၊ ဣဿရေဒနဋ္ဌ သံယိကံ။
ဒေန္တိယ ဒုက္ကဋ္ဌာဒီနိ၊ ထေယျာ သံဃညသန္ဌကံ။

၂၉၇။ ဝတ္ထု၊ ဤပန်းအစရှိသည်တို့တွင်။ သံယိကံ၊ သံဃာ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ ဂရုဘဏ္ဍံ၊ ဂရုဘဏ္ဍာကို။ ဣဿရေန၊ အစိုးရသူ၏အာဏာဖြင့်။ (ဣဿရိယေန ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပဓာနကြံပါ။) ဒေန္တိယ၊ ပေးသောရဟန်း၏။ ထုလ္လစ္စယံ၊ ထုလ္လစဉ်းအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သံဃညသန္ဌကံ၊ သံဃာ၏ ဥစ္စာ, အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ဥစ္စာဖြစ်သော ပန်းစသည်ကို။ ထေယျာ၊ ခိုးသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာစိတ်ဖြင့်။ ဝါ၊ ခိုးလိုသောစိတ်ဖြင့်။ ဒေန္တိယ၊ ပေးသော ရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋ္ဌာဒီနိ၊ ဒုက္ကဋ်အစရှိသော အာပတ်တို့သည်။ ဟောန္တိ၊ ဖြစ်ကုန်၏။ (ဝိ ဋီ ၂-၂၀၉)

တုလ္လစ္စယံ။ပေ။ သံယိကံ။ ။သံဃိကဖြစ်သော ဂရုဘဏ္ဍာကို ပိုင်စိုးပိုင်နင်း အနေအားဖြင့် ပေးလျှင် ထုလ္လစဉ်း အာပတ်သင့်၏။ [သေနာသနတ္ထာယ (ကျောင်းအတွက်) နိယမိတံ (သတ်မှတ်အပ်သော ပန်း စသည်ကို) ဣဿရ-ဝတာယ ဒဒတော ထုလ္လစ္စယံ။—ကုလဒူသနသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။] ယခုအခါ ကျောင်းထိုင် ဘုန်းတော်ကြီးများသည် ကျောင်းပိုင်ပစ္စည်းကို ကိုယ်ပိုင်အနေ အားဖြင့် ပေးတတ်ကြ၏။ သတိပြုပါ။

ဒုက္ကဋ္ဌာဒီနိ။ပေ။ သန္ဌကံ။ ။သံဃာ့ဥစ္စာကိုဖြစ်စေ အခြားပုဂ္ဂိုလ်၏ ဥစ္စာကို ဖြစ်စေ ခိုးယူလိုသော ထေယျစိတ်ဖြင့် (မသိအောင် တိတ်တိတ်) ပေးလျှင် တပဲတန်အောက် ဒုက္ကဋ်၊ တပဲအထက် ငါးပဲတန်အောက် ထုလ္လစဉ်း၊ ငါးပဲမှ စ၍ အထက်ပါရာဇိကတည်း။— ထိုအဋ္ဌကထာ၊ [ဒုက္ကဋ် ထုလ္လစဉ်း ပါရာဇိက သင့်ရာ၌ ကုလဒူသန ဖြစ်လျှင် ဒုက္ကဋ်အပိုလည်း ပါဝင်သည်—ဟု မှတ်ပါ။]

- သံဃညသန္ဌကံ။ ။"သံဃယ သန္ဌကံ"ဟု မူကွဲ ရှိ၏။ ဋီကာဟောင်းဌ "သံဃယ ဝါ အညယ ဝါ သန္ဌကံ ထေယျစိတ္တေန ဒေန္တိယ ဒုက္ကဋ္ဌာဒီနိ ဟောန္တိတိ ပါဌသေသော"ဟု ရှိသောကြောင့် "သံဃညသန္ဌကံ"သည်ဋီကာ

၂၉၉။ ကုလသင်္ဂဟာ ရောပေတုံ၊ ရောပါဒေပတုဉ္စ သမ္ဘထာ။
ဖလပုပ္ဖူပဂံ ရုက္ခံ၊ ဇဂ္ဂိတုဉ္စ နာ နုဝဇ္ဇတိ။

၂၉၉။ ကုလသင်္ဂဟာ (ကုလသင်္ဂဟတ္ထံ)၊ အမျိုးတို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်း အကျိုးငှါ။ ဖလပုပ္ဖူပဂံ၊ အသီးသို့ကပ်ရောက်, အပွင့်သို့ ကပ်ရောက်သော။ ဝါ၊ အသီး သီး, အပွင့် ပွင့်သော။ ရုက္ခံ၊ သစ်ပင်ကို။ သမ္ဘထာ၊ ကပ္ပိယ-ဝေါဟာရ စသော အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်။ ရောပေတုံ၊ ကိုယ်တိုင် စိုက်ပျိုးခြင်းငှါဟု။ ရောပါဒေပတုဉ္စ၊ သူတပါးကို စိုက်ပျိုးစေခြင်းငှါဟု။ ဇဂ္ဂိတုဉ္စ၊ စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါဟု။ နာ ဝဇ္ဇတိ၊ မအပ်။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၀၁-၁)

ဟောင်း အလို ပါ၍ မှန်တည်း။ ဦးဘ‌ဝ်သစ်ဌကား "သံဃသ သန္တကံ ထေယျာ ဒေန္တိယ ဒုက္ကဋာဒီနိတိ သမ္ဘန္ဓိတဗ္ဗံ"ဟု ရှိ၏။ ထို့အတို့ "သံဃသ သန္တကံ" သည် မှုရင်းတည်း။ သို့သော် သူတပါး၏ဥစ္စာကို ထေယျစိတ်ဖြင့်ယူ၍ လူတို့အား ပေးလျှင် တန်ဖိုးအလို်က် ဒုက္ကဋ်၊ ထုလ္လစ္စဉ်း၊ ပါရာဇိကအပြစ်သင့်သည်မှာအမှန် ပင်တည်း။ "ပရသန္တကံ ဒေတိ, ဒုက္ကဋမေဝ၊ ထေယျစိတ္တေန ဒေတိ, ဘဏ္ဍဋ္ဌေန ကာရေတဗ္ဗော၊ ဧသေဝ နယော သံဃိကေပိ"ဟူသော ကုလဒူသနအဋ္ဌကထာ နှင့်ကား "သံဃည်သန္တကံ"ဟု အဲ့ဩဿဒ္ဓါပါမှ လျော်သည်။

ကုလသင်္ဂဟာ။ပေ။နာ ဝဇ္ဇတိ။ ။အမျိုး ၄-ပါးကို (ဒကာ ဒကာမတို့ကို) ပေးကမ်းချီးမြှင့်ခြင်းကို "ကုလသင်္ဂဟာ"ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကုလသင်္ဂဟာလုပ်ဖို့ရန် ဖလပုပဂ-အသီးသီးသောသစ်ပင်၊ ပုပ္ဖူပဂ-အပွင့် ပွင့်သော သစ်ပင်တို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း မစိုက်ကောင်း။ သာမဏေ စသူတို့ကိုလည်း အစိုက်မခိုင်းကောင်း။ စည်းရိုး စသည် ပြုလုပ်၍လည်း မစောင့်ရှောက်ကောင်း။

ရောပါဒေပတုဉ္စ။ ။စ သဒ္ဒါဖြင့် ဩစိနိတုံ-ကိုယ်တိုင်ဆွတ်ခြင်း၊ ဩစိနာ-ပေတုံ-သူတပါးကို အဆွတ်အခူးခိုင်းခြင်း၊ ဂန္ဓိတုံ-ကိုယ်တိုင် ပန်းကုံးခြင်း၊ ဂန္ဓာ-ပေတုံ-သူတပါးကို အကုံးခိုင်းခြင်းတို့ကို ဆည်းယူပါ။

၃၀၈။ နိမိတ္တောဘာသတော ကပ္ပေ-ဝေါဟာရပရိယာယတော။
အတ္ထနော ပရိတောဝတ္ထုံ၊ ရောပနာဒီနိ လဗ္ဘရေ။

၃၀၀။ အတ္ထနော၊ မိမိ၏။ ပရိတောဝတ္ထုံ၊ သုံးဆောင်ခြင်းမဂ္ဂကျိုးငါ။ နိမိတ္တောဘာသတော၊ အမှတ်နိမိတ်ပြုခြင်း, အရိပ်အရောင်ပြုခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ကပ္ပဝေါဟာရပရိယာယတော၊ အပ်သော အသုံးအနှုန်း ပရိယာယ်စကားအားဖြင့်ရင်း။ ရောပနာဒီနိ၊ စိုက်ပျိုးခြင်းအစရှိသော အမှုတို့ကို။ လဗ္ဘရေ၊ ရအပ်ကုန်၏။ (ဝိ ဋ ၂-၂၀၀)

သမ္ဘဝေ။ ။ထိုသို့ ကိုယ်တိုင်စိုက်ခြင်း၊သူတပါးကို စိုက်စေခြင်းဟူနှောက် ဂါထာဝယ် ပြုလတ္တံသော နိမိတ္တ၊ သြဘာသ၊ ကပ္ပိယဝေါဟာရ၊ ပရိယာယတို့ကိုရင်း နှောက်ဂါထာ၌ မပါသော အကပ္ပိယ ဝေါဟာရကိုရင်း "သမ္ဘဝေ"ဟု ဆိုသည်။ [ဖလာနိ-အသီးတို့သို့၊ သမ္ဘာဒနဝသေန ဥပဂ္ဂစ္ဆတိ ဖြစ်စေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ကပ်ရောက်တတ်၏။ ဣတိ ဖလူပဂေါ (ရုက္ခော) ပုပ္ဖါနိ သမ္ဘာဒန-ဝသေန ဥပဂစ္ဆတီတိ ပုပ္ဖူပဂေါ။]

နိမိတ္တောဘာသတော။ပေ။ လဗ္ဘရေ။ ။ကုလသင်္ဂဟ အကျိုးကို မမြော်ကိုးပဲ အသီးအပွင့်ကို သုံးစွဲခြင်းအကျိုးငါ နိမိတ်၊ သြဘာသ၊ ကပ္ပဝေါဟာရ၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် ရောပန (စိုက်ခြင်း) စသော အမှုတို့ကို ပြုနိုင်၏။ ရောပနာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ရောပါပန၊ သိဉ္စန (ရေလောင်းခြင်း)၊ သိဉ္စာပနစသည်တို့ကိုယူပါ။ အကပ္ပိယ ဇာတပထဝီ၌ ထိုနိမိတ္တစသည်ဖြင့် စိုက်စေမှု၊ ရေလောင်းစေမှုကို မပြုကောင်း။ ကပ္ပိယမြေ၌ကား ကိုယ်တိုင်စိုက်မှု စသည်ကိုပါ ပြုကောင်းသည်။

နိမိတ်ပြုပုံ။ ။နိမိတ္တကမ္မံ နာမ ကုဒါလဓာတိတ္တိ ဝါသိပရသုဥဒကဘာဇနာနိ အာဟာရိတ္ဝာ သမိပေ ဌပနံ—သစ်ပင်ကို စိုက်စေလိုသောကြောင့် မိမိ၏အနီး၌ ပေါက်တူး တူရင်း ဒါး ပုဆိန် ရေပုံး ရေအိုး စသည်တို့ကို ချထားခြင်းသည် အမှတ်နိမိတ် ပြုခြင်း မည်၏။ "သစ်ပင်စိုက်စေလိုသော အမှတ်အသား"ဟူလို။ ထို အမှတ်အသားကိုမြင်၍ လူ သာမဏေက လိုရာသစ်ပင်ကို စိုက်ပေးလိမ့်မည်။

ဩဘာသ။ ။ဩဘာသော နာမ ကုဒါလခဏိတ္ထာဒီနိ စ မာလာဝဏ္ဏေ စ ဂဟေတ္ဝာ ဌာနံ–(အနီးဌ၌ ချမထားပဲ) ပေါက်တူး တူရွင်း စသည်တို့ကိုဌင်း ပန်းပင်ငယ် စသည်တို့ကိုဌင်း ကိုင်၍ ရပ်နေခြင်းသည် အရိပ်အရောင်ပြုခြင်း (ဩဘာသကမ္မ) မည်၏။ အရိပ်အရောင်ပြုမှုကို မြင်၍ လိမ္မာသော သာမဏေတို့က အလိုက်သိ၍ လာရောက်စိုက်ပျိုးပေးကြလိမ့်မည်။

နိမိတ္တနှင့် ဩဘာသအထူး။ ။နိမိတ်ပြုရာ၌ပေါက်တူး စသည်ကို မိမိအနား၌ ချထားသောကြောင့် သစ်ပင်စိုက်ပေးစေလိုကြောင်း အလွန် မထင်ရှားသေး။ဩဘာသပြုရာ၌ကား ပေါက်တူးစသည်ကိုဌင်း စိုက်ဖို့ရန် သစ်ပင်ကိုဌင်း လက်၌ကိုင်ထားသောကြောင့် သစ်ပင်စိုက်စေလိုကြောင်းသာ၍ထင်ရှားသည်။

ကပ္ပဝေါဟာရ။ ။ဤသစ်ပင်ကို သီလော့၊ သစ်ပင်စိုက်ဖို့ ဤတွင်းကို ကပ္ပီလော့ သီလော့၊ ဤသစ်ပင်၌ ရေ သီလော့ ဤသို့ စသော အခေါ် အဝေါ် အပြောအဆိုသည်ဌင်း ရေမရှိသော ခြောက်နေသော ရေမြောင်းကို (ရေမလာခင်) ကောက်နေလျှင် ဖြောင့်အောင်ပြုခြင်း၊ သစ်ရွက် သစ်ခက် စသည်ကို ဖယ်ပေးခြင်းသည်ဌင်း အပ်၏ဟု ခေါ်ဝေါ်သောကြောင့် ကပ္ပဝေါဟာရမည်၏။ [“ကပ္ပိယ ဝေါဟာရ”ဟူလည်း ခေါ်၏။]

အကပ္ပိယဝေါဟာရ။ ။ကပ္ပိယဝေါဟာရနှင့် စပ်၍ အကပ္ပိယဝေါဟာရကို လည်း သိထိုက်၏။စိမ်းစိုသော သစ်ပင်တို့ကို ကိုယ်တိုင်ခုတ်ဖြတ်ခြင်း၊သူတပါးတို့ကို အခုတ်အဖြတ်ခိုင်းခြင်း သည်ဌင်း တွင်းတူးမှု သစ်ပင်စိုက်မှု သစ်ပင်အရင်း၌ ကန်သင်းဖွဲ့မှုကန်သင်းဆယ်မှု သစ်ပင်၌ ရေလောင်းမှု ရေလာနေသောမြောင်းကို ဖြောင့်အောင်ပြုမှု ဤအားလုံးတွင် တခုခုကို ကိုယ်တိုင်ပြုခြင်း သူတပါးကို မအပ်သော အပြောအဆိုဖြင့် ခိုင်းခြင်းသည် အကပ္ပိယဝေါဟာရမည်၏။ ဤ အကပ္ပိယဝေါဟာရဖြင့် မိမိ (ရဟန်း သံဃာများ)သုံးစွဲဖို့ရန်ကိုယ်တိုင်လည်း မပြုကောင်း။ သာမဏေ-လူဝတ်ကြောင်ကိုလည်း မခိုင်းကောင်း။

ပရိယာယ။ ။လိမ္မာတဲ့သူဟာ စားပင်ပန်းပင်ကလေးတွေ စိုက်ထားလျှင် သင့်တယ်။ထိုစားပင် ပန်းပင်ကလေးတွေဟာမကြာခင်ကျေးဇူးများနိုင်တယ်။

၃၀၁။ ဝုတ္ထာဝ ဝေဠိကာ ဇယ်-ပေသနေ ဂိဟိကမ္မသု။
ဌပေတ္ဝာ ပိတာရော ဘဏ္ဍုံ၊ ဝေယျာဝစ္စကရံ သက်ံ။

၃၀၂။ ဒုက္ကဋံ ပဒဝါရေန၊ ဟာရဏော ဒူတသာသနံ။
သာသနံ အဂ္ဂဟေတ္ဝာပိ၊ ပဌမံ ဝဒတော ပုန။

၃၀၁-၂။ ဝေဠိကာ၊ ဆေးကုမ္ဍကို။ ဝုတ္ထာဝ၊ ဆိုအပ်ပြီးသည်သာ။ ဇယ်-ပေသနေ၊ သလုံးမြင်းခေါင်းဖြင့် ဆွဲဖို့ရာအစေအပါးခံခြင်း၌။ (ဝိနိစ္ဆ-

---

ဤသို့ ပြောခြင်းသည် သစ်ပင်စိုက်စေလို၍ ပရိယာယ်စကားကို ပြောခြင်းမည်၏။

[ဆောင်] ပန်းပင် စားပင်၊ စိုက်စေချင်၍၊ သူမြင်လောက်ပြား၊ ကိုယ့်အနားဌ၊ ပေါက်ပြား ပေါက်တူး၊ ဆောက်အဦးကို၊ အထူးထားက၊ နိမိတ်ပြတည်း။....ထိုမှတသင့်၊ ပန်းသစ်ပင်နှင့်၊ လက်တွင်တူးရှင်း၊ ကိုင်နေလျှင်းမူ၊ ခေါ်ခြင်းသြဘာသ၊ ရိပ်ရောင်ပြတဲ့။....တဝသိစမ်း၊ ကပ်ပိစမ်းဟု၊ ထုံးတမ်းညီထွေ၊ ပြုလုပ်စေနှင့်၊ ရေမရောက်ခင်၊ မြောင်းခြောက်ပြင်သော်၊ခေါ်တွင်ကပ်ယ၊ ဝေါဟာရမှတ်။....မအာပ်မရာ၊ ခိုင်းစေမှာမှ၊ တူးကွာစိုက်စမ်း၊ ရေလောင်းစမ်းနှင့်၊ ရေလမ်းဖြောင့်ကြောင်း၊ ရေရှိမြောင်းဝယ်၊ အမှိုက်ဆယ်တင်၊ မြောင်းကိုပြင်-က၊ ခေါ်တွင်အကပ်ယ၊ ဝေါဟာရတည်း။.... ထိုမှတသွယ်၊ အမြင်ကျယ်သည့်၊ သူငယ်မောင်ရှင်၊ ပန်းသစ်ပင်ကို၊ စိုက်လျှင်နောက်သား၊ ဂ်ကျားဇူးမျှားဟု၊ စကားပရိယာယ်၊ စိုက်အောင်ခြယ်သည်၊ မှတ်ဖွယ်အချုပ် ငါးပါးတည်း။

ဝုတ္ထာဝ ဝေဠိကာ ဇယ်ပေသနေ။ ။ကုလဒူသနဝတ္ထုရှစ်ပါးတွင် "ပုပ္ပံ။ပေ။ မတ္ထိကံ"ဟု ခြောက်ပါးကိုသာ ပြခဲ့ရသေး၏။ ယခုအခါ ဝေဠိကာနှင့် ဇယ်-ပေသနိကကို ပြလိုသောကြောင့် "ဝုတ္ထာဝ"စသည်ကို မိန့်သည်။ ဆေးကုမ္ဍဟူသော ဝေဠိကာကို ရှေမိစ္ဆာဇီဝဝိဝဇ္ဇန အခန်းဌ ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်၍ ဤဌအထူးဆိုဖွယ်မလိုတော့။ ရှေဌ မပြုအပ်သေးသော ဇယ်ပေသနိကကိုသာ ယခုဆိုတော့

ယော၊ အာဆုံးအာဖြတ်ကို။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ ဝါ၊ ဆိုဦးအုံ့။) ဂိဟိကမ္မသု၊ လူတို့၏အလုပ်တို့၌။ ပိတရော၊ မိဘတို့ကိုဂုဏ်း။ ဘဏ္ဍု၊ ရှင်လောင်းကိုဂုဏ်း။ သက်ံ ဝေယျာဝစ္စကရုံ၊ မိမိ၏ဝေယျာဝစ္စပြုသူကိုဂုဏ်း။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထား၍။ ဒုတသာသနံ၊ တမန်သည်တို့၏အလုပ်ဖြစ်သော သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို။ ဟရဏော၊ ဆောင်ခြင်း၌။ ပဒဝါရေန၊ ခြေလှမ်းအကြိမ်အားဖြင့်။ ဝါ၊ ခြေလှမ်းတိုင်း။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သာသနံ၊ သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို။ ပဌမံ၊ ရှေးဦးစွာ။ ဝါ၊ အစတုန်းက။ အဂ္ဂဟေတ္ဝာပိ၊ မယူမူ၍လည်း။ ပုန၊ တဖန်။ ဝဒတော၊ ပြောသောရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ၊ ၂-၂၁၁)

မည်—ဟူလို။ [ဝုတ္တာဝ မိစ္ဆာဇီဝဝိဝဇ္ဇနာယံ ဝုတ္တာ ဧဝ၊ ဇယ်ပေသနဝိနိစ္ဆယော ဝုစ္စတိတိ ပါဌသေသော။—ဋီကာသစ်။]

ဂိဟိကမ္မသု ။ပေ။ ဒုတသာသနံ။ ။မိဘ၊ ရှင်လောင်း၊ မိမိဝေယျာဝစ္စပြုသူ ဤသူများ၏ နှုတ်မှာစကားကို ယူဆောင်ကောင်း၏။ [သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးတို့အတွက် ယူဆောင်ကောင်းကြောင်းကိုအထူးဆိုဖွယ်မလိုသောကြောင့် မိဘစသူတို့ကိုသာ ပြသည်။] ထိုသူတို့ကို ချန်ထား၍ ထိုသူတို့မှတပါး အခြားလူဝတ်ကြောင်တို့၏ တမန်သည်အလုပ်ကို လုပ်လျှင် ခြေလှမ်းတိုင်း၌ ဒုက္ကဋ် တချက် တချက် သင့်၏။ "ဒုတသာသနကိုပင် ဇယ်ပေသန" ဟု ခေါ်၏။ [ဇယ်ပေသနိယန္တိ ဂိဟိနံ ဒူတေယျသာသနဟရဏကမ္မံ ဝုစ္စတိ။—ကုလ-ဒူသကသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။]

သာသနံ ။ပေ။ ပုန။ ။ခရီးသွားမည်ရဟန်းအား လူတို့က "အရှင်ဘုရား သွားမည်လမ်းက မည်သည့်ရွာဝယ် မည်သူ့အား မာကြောင်း သာ'ကြောင်းနှင့် တကွ'အခြားအကြောင်းကို ပြောလိုက်ပါ" ဟု မှာလျှင် "ဒီလို မမှာ'ကောင်း" ဟု ပယ်ရမည်။ ထိုသို့ ပယ်ပြီးပါလျက် ထိုအမှာစကားနှင့်ဆိုင်သော ရွာအနား ရောက်မှ "လူတို့က မှာလိုက်သောအကြောင်းကို ပြောဦးမည်" ဟု ကြံ၍ သွားမြဲလမ်းမှဖဲကာထိုရွာသို့သွားလျှင် ခြေလှမ်းတိုင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင်တည်း။

၃၀၃။ ဥပ္ပန္နပစ္စယာ ဧဝံ၊ ပဋ္ဌာနမ္ပိ အဂၢပ္ပိယာ။
အာဘူတာ ရောစနာ ရူပ–သံဝေါ ဟာ ရုဠ္ဍဟာ ဒိသဝ။

၃၀၃။ ဧဝံ၊ ဤသို့ ဝါ၊ ဤကုလဒူသနအကြောင်းကြောင့်။ ဥပ္ပန္နပစ္စယာ၊ ဖြစ်သော ပစ္စည်းတို့သည်။ ပဋ္ဌာနမ္ပိ၊ သီတင်းသုံးဘော် ၁၂-ဦးတို့အားလည်း။ အဂၢပ္ပိယာ၊ မအာပ်ကုန်။ အာဘူတာ ရောစနာ ရူပသံဝေါ ဟာ ရုဠ္ဍဟာ ဒိသာ၊

ဋ္ဌိကာသစ်။ ။ပထမံ သာသနံ အဂ္ဂဟေတ္မာပ် ပုန ဝဒတော ဒုက္ကဋ္ဌိတိ ယောဇေတမ္ဘိ။ပေ။အယံ ဒါနိ သော ဂါ၊မော–ယခု ဤရှာဟာ ထိုသူတို့ ပြောဆိုအပ်သော ရှာပင်ဖြစ်၏။ ဟန္ဒ နံ သာသနံ အာဇရာစေမိတိ မဂ္ဂါ သြက္ကမ-မန္တသ စ ပဒေ ပဒေ ဝဒတော စ ဒုက္ကဋ္ဌန္တိ အဓိပ္ပါ၊ယော။

မှတ်ချက်။ ။သာသနံ အဂ္ဂဟေတ္မာ အာဂတေန ပန (နှုတ်မှာစကားကို မယူပဲ ရောက်လာသော ရဟန်းသည်ကား)ဘဒ္ဒေ တသ္မိံ ဂါ၊မေ ဣတ္ထန္နာမသာ တာ ပဝတ္တိတိ ပုစ္ဆိယမာနေန ကထေတုံ ဝဋ္ဋတိ–"အရှင်ဘုရားလာခဲ့ရာ ရှာက မည်သူဟာ ဘယ်လိုပါလဲ ကျန်းမာပါရဲ့လား" စသည်ဖြင့် မေးလျှင် အကြောင်း အရာကို ဖြေဆိုကောင်းပါ၏။–ကုလဒူသကသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၊ "တဿ ပန သာသနံ ပဋ္ဌိက္ခိပိတ္မာ (သူ၏နှုတ်မှာ စကားကို ပယ်ခဲ့၍) သယ မေဝ ကာရှည ဋ္ဌိတော (မိမိဘာသာ ကရုဏာ၌ တည်သည်ဖြစ်၍) ဂန္ဓာ အတ္ထနော ပတိရှပ် သာသနံ အာဇရာစေတိ, အနာပတ္တိ (သွားပြီးလျှင် မိမိအား လျှောက်ပတ်သော သီတင်းစကားကိုပြောလျှင် အာပတ်မသင့်)"ဟု တေရ-သကဏ် ဋ္ဌိကာဖွင့်၏။ ရတနာ ၃-ပါးနှင့်စပ်သော နှုတ်မှာစကားကိုကား ပြောကောင်းသည်သာ။ ဥပမာ– "ဆွမ်းစားပင့်ပေးစမ်းပါ" ဟု ခိုင်းလျှင် လုပ်ကောင်းသည်သာ။ သို့သော် အလှူအတွက် ကိစ္စတို့၌ ဝေယျာဝစ္စကရ အဖြစ်ဖြင့်ကား သွား၍ မပြုကောင်း။

ဥပ္ပန္နပစ္စယာ။ ပေ။ အဂၢပ္ပိယာ။ ။ဤမေဟိ ပန အဋ္ဌဟိ ကုလဒူသက-ကမ္မေဟိ ဥပ္ပန္နပစ္စယာ ပဋ္ဌာနမ္ပိ သဟမမ္ပိကာနံန ကပ္ပန္တိ–ဤကုလဒူသနအမှု ရှစ်မျိုးကြောင့် ရအာပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့သည် သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦး လုံးတို့အားပင် မအာပ်ကုန်။– ကုလဒူသကသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။

မဟုတ်မမှန်သော ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို ပြောခြင်း, ရှေ့ငွေ့ကို ရှောင်းဝယ်ခြင်း, ရှေ့ငွေ့ကို ခံယူခြင်းတို့ကြောင့်ဖြစ်သော ပစ္စည်းဟူသော ညှဉ်ပြကြောင်း ဥပမာရှိကုန်၏။ ၀၊ ရှေ့ငွေ့ကိုခံယူခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပစ္စည်းနှင့်အလား တူကုန်၏။ (ဝိ ၆ ၂-၂၁၁)

၃၀၄။ ဟရာပေတ္တာ ဟရိတ္တာပိ၊ ပိတူနံ သေသညာတိနံ။
ပတ္တာနံ ဝတ္ထုပူဇတ္ထံ၊ ဒါတုံ ပုပ္ဖါနိ လဗ္ဘတိ။
မဏ္ဍနတ္ထဉ္စ လိင်္ဂါဒိ-ပူဇတ္ထဉ္စ နု လဗ္ဘတိ။

ပိတူနံ၊မိဘတို့ကို။ဟရာပေတ္တာ၊သူတပါးကို ဆောင်စေ၍ရင်း။ဟရိတ္တာ-ပိ၊ ကိုယ်တိုင်ဆောင်၍ရင်း။ ဝတ္ထုပူဇတ္ထံ၊ ဘုရားအစရှိသော ဝတ္ထုကို ပူဇော်

အဘူတ။ပေ။ရုဂ္ဂဟာဒိသာ။ ။အဘူတာရောစန-မဟုတ်မမှန်သော ဥတ္တရိ-မနုဿဓမ္မကို ဝါကြွားရ၍ ပြောဆိုခြင်း (ပြောဆိုခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်းတိုင်အောင် ယူပါ။ နောက်ဘ၌လည်း နည်းတူ။)ရူပိယသံဝေါဟာရ-ရှေ့ငွေ့ဖြင့် ရောင်းဝယ်ခြင်း ဥဂ္ဂဟ-ရှေ့ငွေ့ကို ခံယူခြင်းကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်းတို့သည်+အာဒီသာ-ညှဉ်ပြကြောင်း ဥပမာတို့တည်း၊ [အာဒိသိယန္တိ+ တောယာတိ အာဒီသာ (ညှဉ်ပြကြောင်း ဥပမာ) အဘူတာရောစန ရူပိယ-သံဝေါဟာရဥဂ္ဂဟာ+အာဒီသာ ယောသံတိ အဘူတ ။ပေ။ရုဂ္ဂဟာဒီသာ၊ဤသို့ ဗဟုဗိုဟိ တဲ့သင့်မည် ထင်၏။ ဋီကာသစ်၌ "အဘူတ ။ပေ။ ဥပန္နပစ္စယေ-တို့ကို+အာဒိသန္တိ ကထေန္တိ ပကာသေန္တိတိ အဘူတ ။ပေ။ ရုဂ္ဂဟာဒီသာ"ဟု ဒုတိယာတပ္ပုရိသ် ပြုလေသည်။ ဆိုလိုရင်းမှာ=ထိုပစ္စည်းမျိုးနှင့် ကုလဒူသန ကြောင့် ဖြစ်စေအပ်သော ပစ္စည်းတို့သည် သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးတို့အား မအပ်ခြင်းအားဖြင့် တူကြသည်-ဟူလို။]

ဟရာပေတ္တာ ။ပေ။ ပိတူနံ။ ။"ပန်းကို အဘယ်သူ့အား ပေးကောင်း သနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိ၍ ဤဂါထာကို မိန့်သည်။ မိဘတို့အား ကိုယ်တိုင်

ခြင်းအကျိုးငှါ။ ပုပ္ပါနိ၊ ပန်းတို့ကို။ ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ပေးခဲ့ခင့်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ပတ္တာနံ၊ ရောက်လာကုန်သော။ သေသညာတိနံ၊ မိဘမှ ကြွင်းသော ဆွေမျိုးတို့အား။ဝတ္ထုပူဇတ္ထံ၊ဘုရားအစရှိသော ဝတ္ထုကို ပူဇော် ခြင်းအကျိုးငှါ။ ပုပ္ပါနိ၊ ပန်းတို့ကို။ ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ပေးခဲ့ခင့်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ မဏ္ဍနဗ္ဗိဟိ၊ တန်ဆာဆင်ခြင်း အကျိုးငှါငင်း။ လိဂ်ါဒိ ပူဇတ္ထဉ္စ၊ သိဝနတ်၏ အင်္ဂါဇာတ် အစရှိသည်ကို ပူဇော်ခြင်းအကျိုးငှါငင်း။ ပုပ္ပါနိ၊ ပန်းတို့ကို။ ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ ဝါ၊ပေးခဲ့ခင့်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ [သိဝကို မဟာဒေဝဟုလည်း ခေါ်၏။] (ဝိ ဋ ၂=၂၀၉)

ဆောင်ယူ၍ငင်း ဆွေမျိုးတော်သော သာမဏေတို့ကို အယူခိုင်း၍ငင်း မိမိပိုင် ပန်းကို ပေးကောင်း၏။ဆောင်ယူ၍သော်မှ ပေးကောင်းလျှင် ခေါ်၍၊အခေါ် ခိုင်း၍ ပေးကောင်းမှ၌ အထူးပြောဖွယ်မလိုဟု မှတ်ပါ။ [မာတာပိတူနံ တာဝ ဟရိတ္ဝာပိ ဟရာပေတ္ဝာပိ ပဏ္ဏောသိတ္ဝာပိ ပဏ္ဏောသာပေတ္ဝာပိ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။– ကုလဒူသကသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။]

သေသညာတိနံ ပတ္တာနံ။ ။မိဘမှကြွင်းသော ဆွေမျိုးတို့အား ရောက်လာ မှုသာ ပေးကောင်း၏။ "ရောက်လာ"ဟူရာ၌ ခေါ်သောကြောင့် ရောက်လာ ခြင်းလည်း ပါဝင်၏။ ပတ္တာနန္တိ—ပတ္တာနံပါ၌ဖြင့်၊ ပဏ္ဏောသနေန ပတ္တာပိ ဂဟိတာ–ခေါ်ခြင်းကြောင့် ရောက်လာသော ဆွေမျိုးတို့ကိုလည်း (ပိ–ဖြင့် မခေါ်ပဲ ရောက်လာသူတို့ကို ပေါင်း) ယူအပ်ကုန်ပြီ။–ဋီကာသစ်။

ဝတ္ထုပူဇတ္ထံ။ ။ထိုသို့ ပန်းပေးရာ၌ ရတနာ ၃-ပါးဟူသော ဝတ္ထုကို ပူဇော်ဖို့ရာသာ ပေးကောင်း၏။ ပန်ဆင်ဖို့ရာရင်း (မဟာဒေဝနတ်၏ အင်္ဂါ ဇာတ်ကို ဂျန္ဒီယာ၌ ပူဇော်လေ့ရှိ၏) ထိုသို့ ပူဇော်ဖို့ရာရင်း မပေးကောင်း။ လိဂ်ါဒိ၌ အာဒိဖြင့် ရတနာ ၃-ပါးမှတပါး နတ်စသည်ကိုလည်း ယူပါ။ [ပန်း ပူဇော်ဖို့ရန် အခြားဒါယကာတို့အား ပေးကောင်းသော အရာတို့ကို အဋ္ဌ-ကထာ၌ မျှားစွာ ဆိုထားသည်။]

၃၀၅။ တ်ထာ ဖလံဂိလာနာနံ၊ သမ္ဘတ္တိသရိယာ စ။
ပရိဗ္ဗယဝိဟိနာနံ၊ ဒါတုံ သပရသန္ဓကံ။

၃၀၅။ သပရသန္ဓကံ၊ မိမိဥစ္စာ, အကျွမ်းဝင်သော သူတပါး၏ဥစ္စာဖြစ်သော။ ဖလံ၊ အသီးကို။ တ်ထာ၊ထို့အတူရင်း။ဂိလာနာနံ၊မကျန်းမာသော သူတို့အား၎င်း။သမ္ဘတ္တိသရိယာ စ၊ရောက်လာသော အစိုးရခြင်းရှိသောသူ အား၎င်း။ ပရိဗ္ဗယဝိဟိနာနံ၊ ယုတ်လျော့ကုန်ခန်းသော ရိက္ခာရှိသော ခရီးသွားညှဉ်သည်တို့အား၎င်း။ ဒါတုံ၊ ပေးခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ပေးခွင့်ကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ၌ ၂-၂၁ဝ-၁)

ဘထာ ဖလံ။ ။တထာဖြင့် ပန်းပေးတုန်းက ရှေဂါထာ၌ "ဟရုပေတ္တာ ဟရိတ္တာပိ" စသည်ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော အပ်-မအပ်ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ [ဖလမ္မိ အတ္တနော သန္ဓကံ ဝိုတ္တနယေနေ ဝ (ပုပ္ပဒါနဋ္ဌ ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့် သာလျှင်) မာတာပိတူနံ သေသညာတကာနံ စ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ၊....ကုလသင်္ဂဟ-တ္ထာကာယ ပန ဒေန္တသာ ဝုတ္တနယေနေ ဝ အတ္တနော သန္ဓကေ ပရသန္ဓကေ သံဃိကေ သေနာသနတ္ထာယ နိယမိတေ စ ဒုက္ကဋ္ဌာဒီနိ ဝေဒီတမ္ဗာနိ။- ကုလဒူ-သက သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။]

ဂိလာနာနံ။ပေ။သပရသန္ဓကံ။ ။"ပရသန္ဓက"ဟူရာ၌ မိမိနှင့် အကျွမ်းဝင်သော သူတပါးကို "ပရ"ဟု ဆိုလိုသည်။[ပရောတိ အတ္တနော ဝိဿာသညာ-တကော ဇဝ (အကျွမ်းဝင်သော ဆွေမျိုးမတော်သော သူတပါးကိုသာ) အဓိပ္ပေတော။-ဋီကာဟောင်း။] မိမိ၏သစ်သီးကိုရင်း မိမိနှင့်အကျွမ်းဝင်သူ၏ သစ်သီးကို ဝိဿာသဂ္ဂါဟဖြင့် ယူ၍ရင်း မိဘ၊ သေသည္ဘာတိတို့နှင့်တကွ ဂိလာနလူ၊ ရောက်လာသောအစိုးရ၊ ရိက္ခာကုန်၍ ကျောင်းသို့ဝင်လာသော ညှဉ်သည်လူတို့အား ပေးကောင်း၏။

အဋ္ဌကထာ။ ။အတ္တနော သန္ဓကံယေ ဝ ဂိလာနမနုဿာနံ ဝါ သမ္ဘတ္တဂ္ဂဿ-ဏာနံ ဝါ ဒီဃပဒိဗ္ဗယာနံ ဝါ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဖလဒါနံ နဟောတိ (ကုလသင်္ဂဟ အာကျိုးငှါ သစ်သီးပေးရာမရောက်။) [ဤအဋ္ဌကထာ၌ "အတ္တနော သန္ဓကံ

၃၀၆။ ဘာဇေန္တေ ဖလပုဗ္ဗမိ၊ ဒေယျံ ပတ္တာသ ကာသစိ။
သမ္မတောနုဘဝလောကေတ္ဝာ၊ ဒါဒိတ္ထမိတရေန တု။

၃၀၆။ ဖလပုဗ္ဗမိ၊ သစ်သီးပန်းကို။ ဘာဇေန္တေ၊ ဝေဖန်အပ်စဉ်။ (ယပစ္စည်း အားကြေကြံ၊ အန္တပစ္စည်းကံဟော။)ပတ္တာသ၊ ရောက်လာသော။ ကာသစိ၊ တစုံတယောက်အား။ (လူဝတ်ကြောင်ဖြစ်ဖြစ် သာ,မဏေဖြစ်ဖြစ် တစုံတယောက်အား။) သမ္မတောနု၊သမုတ်အပ်သော ရဟန်းသည်။ဝါ၊ဖလ-ဘာဇက ပုဗ္ဗဘာဇက သမ္မုတိရသော ရဟန်းသည်။ ဒေယျံ၊ ပေးထိုက်၏။ ဣတရေန္ဒ တု၊ သမ္မုတိရသော ရဟန်းမှတပါး သမ္မုတိမရသော ရဟန်း သည်ကား။ အပလောကေတ္ဝာ၊ သံဃာကိုပန်လျှောက်၍။ ဒါတဗ္ဗံ၊ ပေး ထိုက်၏။ (ဝိ ဋ ၂-၂၁၅)

ယော၀"ဟု မိမိဥစ္စာကိုသာ ပြ၏။ အကျွမ်းဝင်သော သူတပါး၏ဥစ္စာကို မပြ။ "ထိုသို့မပြခြင်းမှာ ထုလ္လစ္စဉ်းစသော အာပတ်အပြားမှ လွတ်စေလိုခြင်းကြောင့် တည်း"ဟု ဋီကာသစ်ဆို၏။ သူတပါးဥစ္စာကို (အကျွမ်းဝင်သူ၏ ဥစ္စာကိုပင် သော်လည်း) ထေယျစိတ်ဖြင့် ယူ၍ပေးလျှင် ထုလ္လစ္စဉ်းစသော အာပတ် များလည်း သင့်နိုင်၏။ ထိုအာပတ်များမှလွတ်အောင် မိမိဥစ္စာကိုသာပြသည်-ဟူလို။]

ဘာဇေန္တေ။ ။သံဃိကပစ္စည်း သို့မဟုတ် ပန်းကို သံဃာအားဝေနေစဉ် ရောက်လာသော သာမဏေ၊ လူတို့အား တဝက်ကို(သံဃာရအပ်သော အဖို့၏ တဝက်ကို)ပေးကောင်း၏။ထိုသို့ပေးရာ၌ ဝေစုဝေသောရဟန်းက ဖလဘာဇက သမ္မုတိရလျှင် သံဃာအားခွင့်တောင်းနေဖွယ်မလို။ ဖလဘာဇက (သစ်သီး ဝေသူ)ဟု သံဃာက သမ္မုတိပေးထားသူ မဟုတ်လျှင်ကား သံဃာ့အာထံ (ပေးဖို့ရန်)ခွင့်ပန်ပြီးမှ ပေးရသည်။—ထိုအဋ္ဌကထာ။

ဆက်ဦးအံ့—"သမ္မတောနု ပုဗ္ဗဘာဇကေန ဘာဇနကာလေ သမ္ဘတ္တာနံ သာမဏေရာနံ ဥပစုဘာဂံ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ—ပုဗ္ဗဘာဇကအဖြစ်ဖြင့် သမုတ်အပ်

သော (သမ္မုတိရသော)ရဟန်းသည် ဓဝဖန်ချိန်၌ ရောက်လာသော သာမဏေ တို့အား ရဟန်းတို့၏ တဝက်သောအဖို့ကို ပေးကောင်း၏"ဟု ထိုအဋ္ဌကထာ ဆို၏။ ထိုစကား၌ "တဝက်ပေးကောင်း၏"ဟူရာဝယ် ကျောင်းတိုက်၌ သံဃာ များအတွက် တာဝန်မဆောင်သော သာမဏေတို့ကို ရည်ရွယ်သည်။ ထို သာမဏေတို့ကို ရည်ရွယ်သောကြောင့်ပင် "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ သာမဏေ-ရာနံ ဥပစုပဋ္ဌိဝိသံ ဒါတုံ"ဟု စီဝရက္ခန္ဓက ပါဠိတော်၌ မိန့်တော်မူသည်။သံဃာ့ တာဝန်ကို ဆောင်ကြရသော သာမဏေများအတွက်ကား ရဟန်းတော်များနှင့် ညီမျှသောအဖို့ကို ပေးကောင်းပါသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။သစေ သာမဏေရာ အာဂန္တွာ မယံ ယာဂုံ ပစာမ၊ ဘတ္တံ ပစာမ၊ အပ္ပဟရိတကံ (စိမ်းစိုသော မြက်သစ်ပင်မရှိအောင်) ကရောမ၊ ဒန္တကဋ္ဌံ အာဟရာမ(တောမှဆောင်ယူပေးကြရပါကုန်၏)။ရဂ်ဆလ္လိ (ဆိုးရည် ခေါက်ကို) ကပ္ပိယံ ကတ္တာ ဒေမ၊ ကိ အမ္မေဟိ နု ကတံ နာမ (တပည့်တော်တို့ မပြုရတာ ဘာရှိသေးသလဲ)၊ ဣတိ ဥက္ကုဋ္ဌိ ကရောန္တီ(ဤသို့ ကြွေးကြော်ကြ၊ အရေးဆိုကြကုန်အံ့)၊ သမဘာဂေ ဝါ ဒါတဗ္ဗော၊- (သက်နှံးဝေစုဝေနည်းကို ပြုသော) မဟာဝဂ္ဂစီဝရက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။

မုတ်ချက်။ ။ဌီကာသစ်၌ "ဒေယျန္တိ စတုတ္ထဘာဂံ (၄-ပုံ တပုံကို)"ဟု တွေ့ရ၏။ ပန်းပေးတုန်းက အဋ္ဌကထာဖွင့်အပ်သော "မဟာပစ္စရိယံ စူဠကံ (၄-ပုံ တပုံကို) ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိတိ ဝုတ္တံ"ဟူသော အဖွင့်ကို ယူဟန်တူသည်။ ဤ၌ ယသ ကဿစိဖြင့် "သာမဏေဖြစ်ဖြစ် လူဖြစ်ဖြစ်"ဟု ဆိုထားသောကြောင့် "တဝက်ပေးရမည်"ဟူသော ဝါဒသာ ဂါထာ၏အလိုကျမည်။

၃၀၇။ ဝိဟာရေ ဝါ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ၊ ကတ္ဘာန ကတိကံ တတော။
ဒေယ္ယံ ယထာပရိစ္ဆေဒံ၊ ဂိလာနသ္သေတရသ္သ ဝါ။
ယာဝမဿနသ္သ ကတိက-ကတရုက္ခာ ဝ ဒဿိယာ။

၃၀၇။ ဝိဟာရေ ဝါ၊ ကျောင်းတိုက်၌မူလည်း။ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ၊ သစ်ပင် သစ်သီးကို ပိုင်းခြား၍။ ကတိကံ၊ ကတိကဝတ်ကို။ ကတ္ဘာန၊ ပြုပြီး၍။ တတော၊ ထိုပိုင်းခြားအပ်ပြီးသော သစ်ပင်သစ်သီးမှ။ ယာဝမဿနသ္သ၊ တောင်းလာသော။ ဂိလာနသ္သ ဝါ၊ ဂိလာနအားဇင်း။ ဣတရသ္သ ဝါ၊ ဂိလာနမှတပါး အခြားသူအားဇင်း။ ယထာပရိစ္ဆေဒံ၊ အကြင် အကြင် ပိုင်းခြားအပ်သည့် အတိုင်း။ ဒေယ္ယံ၊ ပေးထိုက်၏။ ကတိကတရုက္ခာ ဝ၊ ပြုအပ်ပြီးသော ကတိကဝတ်ရှိသော သစ်ပင်တို့ကိုသော်လည်း။ ဒဿိယာ၊ ပြထိုက်ကုန်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၁၁)

ဝိဟာရေ ဝါ။ပေ။ကတိကံ။ ။သံဃာရုမေပိ ဖလပရိစ္ဆေဒေန ဝါ ရုက္ခ-ပရိစ္ဆေဒေန ဝါ ကတိကာ ကာတဗ္ဗာ=သံဃာ့အရုမ်(ခြံ)၌လည်း ဂိလာနလူစသူတို့အတွက် တောင်းလာလျှင် "အသီးမည်မျှပေးနိုင်၏"ဟုဇင်း "မည်သည့်သစ်ပင်မှ ပေးနိုင်၏"ဟုဇင်း အသီးကိုပိုင်းခြား၍ ဖြစ်စေ သစ်ပင်ကို ပိုင်းခြား၍ဖြစ်စေ ကတိကဝတ် ပြုထားထိုက်၏။

တတော ဒေယ္ယံ။ပေ။ယာဝမဿနသ္သ။ ။တတော ဂိလာနမနုဿာနံ ဝါ အညေသံ ဝါ ဖလံ ယာဝန္တာနံ ယထာပရိစ္ဆေဒေန စတ္တာရိ ပဉ္စဖလာနိ ဒါတဗ္ဗာ-နိ=ထိုသို့ ကတိကဝတ် ပြုအပ်ပြီးသော သစ်ပင် သစ်သီးမှ တောင်းလာသော ဂိလာနလူတို့အားဇင်း အခြားဂိလာနမဟုတ်သူ လူတို့အားဇင်း "မည်ရွေ့မည်မျှ"ဟုဇင်း "မည်သည့်သစ်ပင်"ဟူ၍ဇင်း ပိုင်းခြားထားသည့်အတိုင်း ၄-လုံး ၅-လုံးလောက်ပေးနိုင်သည်။

ကတိကကတရုက္ခာ ဝ ဒဿိယာ။ ။["ရုက္ခာ ဝါ"ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကို စောင့်ခြင်းငှါ "ရုက္ခာ ဝ"ဟု ဆိုထားသည်။ "ကတိကကတရုက္ခာ"နေရာ၌ "ကတိကံ ဝတ္တာ ရုက္ခာ"ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။] "ရုက္ခာ ဝါ ဒယေတဗ္ဗာ"

၃၀၈။ သိရိသ ကသဝါဒိနံ၊ စုဏ္ဏေ သေသေ စ နိစ္ဆယော။
ယထာဝုတ္တနယော ဧဝ၊ ပဏ္ဍမ္ဟိ ပဝေသယေတိ။

၃၀၈။ သိရိသ ကသာဝါဒိနံ၊ ကုက္ကိုဒေါက်, ဖန်ရည်ခေါက် အစရှိသည်တို့၏။ (ကသာဝါ ဟု ဆိုလိုလျက်ဆန်းကြောင့် သဠ်ရသုပြုထားသည်။) စုဏ္ဏေ၊ အမှုန်ဌဝင်း။ သေသေ စ၊ ကြွင်းသော မတ္တိက, ဒန္တကဋ္ဌ, ဝေဠုဌဝင်း။ နိစ္ဆယော၊ အဆုံးအဖြတ်သည်။ ယထာဝုတ္တနယော ဧဝ၊ အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ။ ဧတ္ထ၊ ဤပုဗ္ဗအစရှိသည်တို့ဌ။ ပဏ္ဍမ္ဟိ၊ သစ်ရွက်ကိုလည်း။ ပဝေသယေ၊ သွင်းရာ၏။....ဤတိ၊ ကုလဒုသနနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိဌ ၂-၂၁၁)

ဤတော ဂဟေတုံ လဗ္ဘတိတိ= (ကိုယ်တိုင်မပေးလိုလျှင်) သံဃာက ကတိကဝတ် ပြုထားကြောင်း ပြောပြ၍ "ဤသစ်ပင်မှ အသီးကို ယူနိုင်၏" ဟု သစ်ပင်တို့ကိုသော်လည်း ပြောပြနိုင်သည်" ဟူသော ကုလဒုသကအဋ္ဌကထာကို မှီသော ဂါထာတည်း။ [ဤဓ ဖလာနိ သုန္ဒရာနိ၊ ဤတော ဂဏှထာတိ ဝေါ ပန နဝတ္ထမ္ဘိ- ဤသစ်ပင်က အသီးတော့ကောင်းကုန်၏။ ဤသစ်ပင်ကယူကြ" ဟုကား လောကွတ် မပြောကောင်း။]

သိရိသ။ပေ။နယော ဧဝ။ ။ပုဗ္ဗ၊ ဖလတို့အတွက် ဝိနိစ္ဆယကို ပြုပြီး၍ စုဏ္ဏစသည်တို့အတွက် ဝိနိစ္ဆယကို ညွှန်ပြလိုသောကြောင့် သိရိသစသည်ကို မိန့်သည်။ သိရိသစုဏ္ဏ-ကုက္ကိုမှုန့်၊ ကသာဝစုဏ္ဏ-ဖန်ရည်ဆိုးစရာ သစ်ခေါက်တို့၏အမှုန့်၊ ဤသို့ အစရှိသော စုဏ္ဏတို့၏အမှုန့်ဌဝင်း စုဏ္ဏမှ ကြွင်းသော မတ္တိက၊ ဒန္တကဋ္ဌ၊ဝေဠုတို့ဌဝင်းအဆုံးအဖြတ်မှာပုဗ္ဗ၊ဖလတို့ဌ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းသာ ဖြစ်သည်။ "စုဏ္ဏ-မျက်နှာချေမှုန့်" ဟု ပေးရိုးရှိသော်လည်း မျက်နှာဌ်သာမက ကိုယ်ဌ် အသွေးမကောင်းလျှင် ကောင်းအောင် ပွတ်ချေရသော အမှုန့်ဟု မှတ်ပါ။ ရှေမိစ္ဆာဇီဝအခန်းဌ် အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။ [ဝေဠု၊ ဇယ်:

ပေသနိကနှင့် ပုပ္ပ၊ ဖလ၊ စုဏ္ဏတို့ကို ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ သေသအရ မတ္တိက၊ဒန္တကဋ္ဌ၊ ဝေဠုတို့ကိုသာ ယူရသည်။]

ပဏ္ဏမေဗ္ဗတ္ထပဇေသယော။ ။ပဏ္ဏကိုလည်း (ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာစေ ကာမူ) ဤကုလဒူသနဝတ္ထုရှစ်ပါး၌ သွင်းယူရသည်။ "ပဏ္ဏ" ဟူရာ၌ အိမ်မိုးဖို ထန်းရွက် စသော အရွက်တည်း။ ဟင်းရွက်မျိုးလည်း ပါသင့်၏။

ဝဿူပနာယိကနိဒ္ဒေသ

ဝဿူပနာယိကာ ဧစဝါတိ၊ "ဝဿူပနာယိကာစေ' ဟူသောဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

၃၀၉။ ပုရိမိကာ ပစ္ဆိမိကာ၊ ဒုဝေ ဝဿူပနာယိကာ။
တတ္ထာလယပရိဂ္ဂါဟော၊ ဝစီဘေဒေါ စ ဒေသိတော။

၃၁၀။ "ဣမသ္မိ ဝိဟာရေ ဣမံ၊ တေမာသံ ဝဿံ ဥပေမိ။
ဣဓ ဝဿံ ဥပေမိ"တိ၊ စိတ္တုပ္ပါဒေတ္ထ အာလယော။

၃၀၉-၃၁၀။ ဝဿူပနာယိကာ၊ ဝါကပ်ခြင်းတို့သည်။ ပုရိမိကာ၊ ပုရိမ ဝါကပ်ခြင်းရင်း။ ပစ္ဆိမိကာ၊ ပစ္ဆိမဝါကပ်ခြင်းရင်း။ (ဣတိ၊ဤသို့။)ဒုဝေ၊ ၂-ပါးတို့ဟုဆိုး။တတ္ထ၊ ထို၂-ပါးတို့၌။ အာလယပရိဂ္ဂါဟော၊အာလယဖြင့်

ပုရိမိကာ။ပေ။နာယိကာ။ ။"ပုရိမဝါကပ်ခြင်း၊ ပစ္ဆိမဝါကပ်ခြင်း"ဟု ဝါကပ်ခြင်း ၂-မျိုးရှိ၏။[ဥပနယနံ—ကပ်ခြင်း၊ဥပနာယော—ကပ်ခြင်း၊ဥပ+နီ ဓာတ်၊ ဏ ပစ္စည်း။ ဥပနာယော ဧဝ ဥပနာယိကာ၊ သ္ဒုတ္ထ၌ ဏက ပစ္စည်း။] ဝဿံ—မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့+ဥပနာယိကာ—ကပ်ခြင်း၊ ဝဿူပနာယိကာ— မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့ကပ်ခြင်း။

ပုရိမိကာ ပစ္ဆိမိကာ။ ။ဝါဆိုလပြည့်ကျော် တရက်နေ့၌ ဝါကပ်ခြင်း သည် ပုရိမိကာမည်၏။ ဝါခေါင်လပြည့်ကျော် တရက်နေ့၌ ဝါကပ်ခြင်းသည် ပစ္ဆိမိကာ မည်၏။ [ပုရေ-ပစ္ဆိမဝါကပ်ခြင်း၏ ရှေ့၌+ဘဝါ-ဖြစ်သော ဝါကပ် ခြင်းတည်း၊ ပုရိမာ-ရှေ့၌ ဖြစ်သော ဝါကပ်ခြင်း၊ ပုရိမာ ဧဝ (သ္ဒုတ္ထ၌ ဏက ပစ္စည်းသက်၍) ပုရိမိကာ-ပုရိမိကာမည်၏၊ ပစ္ဆိမိကာ၌လည်း နည်းတူ။[ပစ္ဆိမိ-ကာယ ပုရေ+ ဘဝါတိ ပုရိမာ၊ သာ ဧဝ ပုရိမိကာ။—ဋီကာသစ်။]

နေရာကိုယူခြင်းငင်း။ ဝစီဘေဒေါ စ၊ နှုတ်မြွက်ခြင်းငင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒုဝေ၊ ၂-ပါးတို့တည်း။ ဃသော၊ ထို၂-မျိုးသော အာလယပရိဂ္ဂါဟ,ဝစီဘေဒ ကို။) ဒေဒိသော၊ ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ရှုအပ်သနည်း။) ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ၊ ဤကျောင်းတိုက်၌။ ဣမံ တေမာသံ၊ ဤ ၃-လပတ်လုံး။ ဝဿံ၊ ဝါသို့။ ဝါ၊ မိုးအခါ၌နေခြင်းသို့။ ဥပေမိ၊ကပ်ရောက်ပါ၏။ ဣဒ၊ ဤ အရပ်၌။ ဝဿံ၊ ဝါသို့။ ပါ၊ မိုးအခါ၌နေခြင်းသို့။ ဥပေမိ၊ကပ်ရောက်ပါ၏။ ဣတိ၊ဤသို့။ ဒေဒိသော၊ဤကဲ့သို့ရှုအပ်၏။ တတ္ထ၊ဤ ၂-ပါးတို့တွင်။ စိတ္တုပ္ပါ-ဒေါ၊ ဝါကပ်ကြောင်းစိတ်၏ ဖြစ်ခြင်းသည်။ အာလယော၊ အာလယမည်၏။ ဝါ၊ ငြိကပ်တွယ်တာခြင်း မည်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၉၂၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၄၉၊ ၄၅၃-၅)

တတ္ထာလယပရိဂ္ဂါဟော ဝစီဘေဒေါ စ။ ။ထို ဝါကပ်ခြင်းသည် ပုရိမ-ကာဋ္ဌ အာလယပရိဂ္ဂါဟ၊ ဝစီဘေဒ ဟု ၂-ပါးပြား၏။ ပစ္ဆိမိကာဋ္ဌလည်း ထို အတူ ၂-ပါးပြား၏။ [ဋီကာဟောင်း၌ "ဝဿူပနာယိကာ"ဟု ပါဌသေသ ထည့်၏။ ဋီကာသစ်၌ "ဒုဝေ"ဟုထည့်သည်။]

ဒေဒိသော။ပေ။ဥပေမိတိ။ ။အာလယပရိဂ္ဂါဟ၊ ဝစီဘေဒဟု အစဉ်ရှိသော်လည်း အကျယ်ပြသောအခါ ထို အစဉ်ကို ဂရုမစိုက်ပဲ ဝစီဘေဒ (နှုတ်မြွက်၍ ဝါကပ်ပုံ)ကို ရှေးဦးစွာ ပြသည်။ "ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ ဣမံ တေမာသံ ဝဿံ ဥပေမိ"ဟု ၃-ခေါက်ဆို၍ ဝါကပ်ခြင်းသည် ဝစီဘေဒ ဝါကပ်ခြင်းတည်း။ "ဣဒ ဝဿံ ဥပေမိ- ဤလျှော်၌ မိုးလပတ်လုံး နေခြင်းသို့ ကပ်ရောက်၏" ဟု စိတ်ဖြစ်ခြင်းသည် အာလယဂ္ဂါဟ-ဝါကပ်ခြင်းတည်း။ [လျှေမှုတပါး သတ္တ-လှည်းအပေါင်း၊ ဝဇ-နွားကျောင်းသားတို့၏ နေရာတို့၌ အာလယဂ္ဂါဟ ဝါကပ်နိုင်သည်။]

အနက်ပေးပုံ။ ။"ဣမသ္မိံ ဝိဟာရေ-ဤကျောင်းတိုက်၌၊ ဣမံ တေမာသံ-ဤ ၃-လပတ်လုံး၊ ဝဿံ-ဝါသို့၊ ဝါ-မိုးအခါ၌ နေခြင်းသို့၊ ဥပေမိ-ကပ်ရောက်ပါ၏"ဟု-အနက် ဆိုရသည်။ ထိုသို့ ဆိုရာ၌ ဝါတွင်း ၃-လသည် မကျိုးမပြတ်

အောင် အဆက်မပြတ်နေရမည့် အာစရိယသံယောဇ ဖြစ်သောကြောင့် "ဣမံ တေမာသံ"ဟု အစ္စန္တ သံယောဇအနက်၌ ဒုတိယာဝိဘတ် သက်ထားသည်။ "ဥပေမိ"၌ အစ္စန္တသံယောဇ၊ အစ္စန္တသံယောဇဝန္တ စပ်ပါ။ "တေမာသံ" ပုဒ်က အစ္စန္တသံယောဇ ဖြစ်သောကြောင့် ဝဿံ ပုဒ်က အစ္စန္တသံယောဇမဖြစ်နိုင်တော့။ "ဥပေမိ"၏ ကံအနက်သာ ဖြစ်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ကံအနက်ပေးရာဝယ် "ဝဿံ" အရ မိုးရွာခြင်းအနက်သာ ရသော်လည်း မိုးရွာရာ ကာလ ဖြစ်သော မိုးအခါကို ဌာနုပစာရအားဖြင့် "ဝဿ"ဟု ယူ၍ ထို မိုးအခါ၌ နေခြင်းကိုလည်း ပရမ္ပရပစာရ ဖြစ်သော ဌာနူပစာရအားဖြင့် "ဝဿ" ဟု ယူရသည်။ [ဝဿန္တိ ဝုဋ္ဌိ၊ ဣဓ ပန ဝဿကာလံ ဝဿန္တိ ဥပစာရေန ဂဟေတွာ, တတ္ထ ဝါသော ဥပစာရေနေဝ ဝဿန္တိ ဝုစ္စတိ။–ဋီကာသစ်။]

အာလယဂ္ဂါဟ။ ။အလ္လီယတိ ဇ္ဈောတိ အာလယော-ကပ်ငြိတွယ်တာရာ အိမ်(ကျောင်း)၊ ခရီးသွားခိုက်ဝယ် ဝါကပ်ချိန်ရောက်သော်လည်း ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းသည် "လှေကို၊ သို့မဟုတ် လှည်းအပေါင်းကို၊ သို့မဟုတ် ဝဇ-နွားကျောင်းသားတို့ နေရာဌာနကို မိမိ၏ ဝါတွင်းအခါ၌ နေစရာ" ဟု စိတ်ဖြစ်ခြင်းကို "အာလယ" ဟု ဆိုသည်။ ထိုအာလယကို ယူခြင်းသည် အာလယ ပရိဂ္ဂါဟ (အာလယဂ္ဂါဟ) မည်၏။ ထိုအာလယဂ္ဂါ၌ကား နှုတ်ဖြင့် မဆိုရပဲ "ဤ (လှေ)၌ ဝါကပ်၏"ဟု စိတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့် ဝါကပ်ရာရောက်၏။ ကျောင်း မရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝါမကပ်ရ။ ထို့ကြောင့် ဝါဆိုသော အဓိပ္ပါယ်သို့ မရောက်စေပဲ စိတ်ဖြစ်ရုံသာ ဖြစ်စေရသည်။ ဥပေမိ၌ ဥပ+ဣ ဓာတ်သည် ကပ်ရောက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ [အာလယဂ္ဂါဟကို အဋ္ဌကထာ၌ "အာလယကရဏ ငြိကပ်မှုကို ပြုခြင်း"ဟု ဆိုသည်။]

၃၁၁။ နောပေတုကာမေ အာဝါသံ၊ တာဒဟူ တိက္ကမေယျ ဝါ။
ဘာဝေယျ ဒုက္ကဋာပတ္တိ၊ ဇာနံ ဝါနုပဂစ္ဆတော။

၃၁၁။ တာဒဟု၊ ထိုဝါကပ်ရာနှင့်။ (ဆန်းကြောင့် "တာဒဟူ" ဟုဒီဃဖြင့် ရှိရသည်။) နောဝေတုကာမော၊ ဝါမကပ်လိုသည်။ (ဟုတ္တာ၊ -ဖြစ်၍။) အာဝါသံ၊ ကျောင်းတိုက် ဥပစာကို။ အတိက္ကမေယျ၊ လွန်သွားအံ့။ (ဓာသ ဘိက္ခုနော ဝါ၊ ထိုရဟန်း၏ဝင်း။) ဇာနံ (ဇာနန္တသ)၊ ဝါကပ်ရာနေ့ဟု သိလျက်။ အနုပဂစ္ဆတော ဝါ၊ ဝါမကပ်သော ရဟန်း၏ဝင်း။ ဒုက္ကဋာပတ္တိ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ ဘဝေယျ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၉၃)

၃၁၂။ ဒုတိယံ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ ဆိန္နဝဿောနုပါဂတော။
နှ ပက္ကမေယျ တေမာသံ၊ အဝသိတ္ဝာန စာရိကံ။

၃၁၂။ ဆိန္နဝဿော၊ ပြတ်သောပုရိမဝါရှိသော ရဟန်းသည်ဝင်း။ အနု-ပါဂတော၊ အန္တရာယ်ကြောင့် ပုရိမဝါ မကပ်ခဲ့ရသော ရဟန်းသည်ဝင်း။ ဒုတိယံ၊ ဒုတိယစသိသို့။ ဝါ၊ ပစ္ဆိမဝါသို့။ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ ကပ်ရာ၏။ တေမာသံ၊ ဝါတွင်း ၃-လပတ်လုံး။ အဝသိတ္ဝာန၊ မနေမူ၍။ စာရိကံ၊ ဒေသစာရိကို။ ဝါ၊ လှည့်လည်အာပ်သောအရပ်သို့။ နှ ပက္ကမေယျ၊ မဖဲသွားရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၁၉၃၊ ဝိ ဋ ၃-၃၄၉၊ ဝဇိရ ဋီ-၄၇၃)

နောပေတု။ပေ။နုပဂစ္ဆတော။ ။ဝါမကပ်လိုသည်ဖြစ်၍ မိမိရောက်နေရာ ကျောင်းကို (ကျောင်း၏ ဥပစာကို) ကျော်လွန်သွားတိုင်း တကျောင်းလွန် လျှင် တအာပတ်သင့်၏။ ယနေ့ဝါကပ်ရာနေ့မှန်း သိပါလျက် ဝါမကပ်သော ရဟန်းမှာလည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ် သင့်၏။

ဒုတိယံ။ပေ။နုပါဂတော။ ။ပုရိမဝါကျိုးသော (ပျက်သော) ရဟန်း သည်ဝင်း တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် ပုရိမဝါ မကပ်ခဲ့ရသော ရဟန်း သည်ဝင်း ဒုတိယ (ပစ္ဆိမ) ဝါ ကပ်နိုင်၏။

၃၁၃။ မာတာပိတူနမတ္ထာယ၊ ပဠုန္ဒီ သဟခမ္မိနံ။
ဂိလာနတဒုပဋ္ဌာက-ဘတ္တမေသိသမောသခံ။

၃၁၄။ ပုစ္ဆိသာမိ ဥပဋ္ဌိသံ၊ ဂန္ဓာနဘိရတံ အဟံ။
ဝူပကာသိသံ ကုက္ကုစ္စံ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဂရုကမာဒိကံ။

၃၁၅။ ကရိသံ ဝါပိ ကာရေသံ၊ ဝိနောဒဠ္ဍ ဝိဒေဝစနံ။
ဝုဋ္ဌာနံ ဝါပိ ဥသ္သုက္ကံ၊ ဂန္ဓုမိစ္ဆေဝမာဒိနာ။
လဇ္ဇီ သတ္ထာဟကိစ္ဆေနု၊ ပဟိတာပဟိတေပိ စ။

၃၁၃-၄-၅။ မာတာပိတူနံ၊မိဘတို့၏ရင်း။ပဠုန္ဒီ၊၅-ဦးကုန်သော။သဟ-ခမ္မိနံ၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့၏ရင်း။ [“ခမ္မိနံ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းကြောင့်

နပဏ္ဏမေယျ။ပေ။စာရိကံ။ ။ပုရိမဝါတွင်း ၃-လပတ်လုံးဖြစ်စေ ပစ္ဆိမဝါတွင်း ၃-လပတ်လုံး ဖြစ်စေ မကျိုးမပျက်အောင် မနေပဲ အရပ်တပါးသို့ မဖဲသွားရ။ သွားလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်။

ဆက်ဦးအံ့။ ။ယနေ့ဝါကပ်ပြီးနောက် သတ္တာဟကရဏီယ(၇-ရက်အတွင်း ပြုဖွယ်ကိစ္စ)ရှိ၍ တအရုဏ်မျှမတက်စေရသေးပဲ ဖဲသွားလျှင်ရင်း ၇-ရက်အတွင်း ပြန်လာလျှင်ရင်း အနာပတ္တိ။ [ဝဿံ ဥပဂန္တွာ ပန အရုဏံ အနုဋ္ဌာပေတ္တာပိ တဒဟေဝ (ထိုဝါကပ်ရောနေ့ဆဲပင်) သတ္တာဟကရဏီယေန ပဏ္ဏမန္တဿာပိ အန္တောသတ္တာဟေ နိဝတ္တေန္တဿာပိ အနာပတ္တိ။—ဋီကာသစ်။]

မာတာ။ပေ။ခမ္မိနံ။ ။နောက်ဌ ဂိလာန၊ တဒုပဋ္ဌာကကိုကြည့်၍ “မာတာ-ပိတုနှင့် သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးဟူသည် မကျန်းမမာသော ပုဂ္ဂိုလ်မျှားတည်း” ဟု သိပါ။

ဂိလာန။ပေ။မောသခံ။ ။ထိုမကျန်းမမာသော မိဘ သီတင်းသုံးဘော်တို့၏ ဂိလာနဘတ် (မကျန်းမမာသူအတွက် ဆွမ်း၊ ထမင်း)ကိုရင်း၊ တဒုပဋ္ဌာကဘတ္တ (ထိုသူတို့ကို ပြုစုနေကြသူတို့အတွက် ဆွမ်း၊ ထမင်း) ကိုရင်း ရှာမည်။ ဆေးကို ရှာမည်။

"ဓမ္မိနံ"ဟု ရဿ ပြုထားသည်။] အတ္ထာယ၊ အကျိုးငှါ။ ဂိလာနတဒုပဋ္ဌာက-ဘတ္တံ၊ ဂိလာနဘတ်, ဂိလာနုပဋ္ဌာကဘတ်ကိုငင်း။ ဩသဓံ၊ ဆေးကိုငင်း။ ဧသိဿံ၊ ရှာမှီးအုံ့။ အဟံ၊ ငါသည်။ ဂန္ဓာ၊ သွားလ။ ပုစ္ဆိဿာမိ၊ ဂိလာနကို မေးအုံ့။ ဥပဋ္ဌိဿံ၊ ဂိလာနကို လုပ်ကျွေးအုံ့။ အနုဘိရတံ၊ မမ္မေလျှော်သော သီတင်းသုံးဘော်ကို။ ဝူပကာသိဿံ၊ အရုပ်တပါးသို့ ခေါ်ဆောင်သွားအုံ့။ ကုက္ကုစ္စံ၊ ဝိနယကုက္ကုစ္စကို။ ပိနောဒဠ္ဆ၊ ပယ်ဖျောက်ခြင်းကိုငင်း။ ဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာအယူကို။ ဝိဝေစနံ၊ ကင်းဆိတ်စေခြင်းကိုငင်း။ ကရိဿံ၊ ကိုယ်တိုင်ပြုအုံ့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်းချင်း။ ကာရေဿံ၊ သူတပါးကိုပြုစေအုံ့။ ဣတိ ဝါပိ၊ ဤသို့ နှလုံးသွင်းချင်း။ ဣစ္စေဝမာဒိနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်။ ပဟိတော၊ လာဖို့ရန် စေလွှတ်အပ်သော်ငင်း။ အပ္ပဟိ-တောပိ စ၊ လာဖို့ရန် မစေလွှတ်အပ်သော်ငင်း။ သတ္ထာဟကိစ္စေန၊ သတ္ထာဟ-ကိစ္စကြောင့်။ ဝါ၊ ၇-ရက်အတွင်း ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့်။ ဂန္တုံ၊ သွားခြင်းငှါ။ ဝါ၊ သွားခွင့်ကို။ လဘ္ဘ၊ ရအုပ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၉၉-၂၀၀-၅၊ စိဋ္ဌ ၃-၃၅၀-၁)

ပုစ္ဆိဿာမိ ဥပဋ္ဌိဿံ။ ။"ဘယ်နှယ်လဲ နေလို့ကောင်းပါရဲ့လား" စသည်ဖြင့် ဂိလာနကို မေးမည်။ ပြုစုလုပ်ကျွေးသူမရှိလျှင် ပြုစုလုပ်ကျွေးမည်။ ဤကား မိဘ သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးလုံးနှင့်ဆိုင်သော သတ္ထာဟကရဏီယ (၇-ရက်အတွင်း ပြုဖွယ်ကိစ္စ) တည်း။ ဤကိစ္စကြောင့် ဝါတွင်းခွင့် သွားကောင်း၏။

အနုဘိရတံ။ပေ။ဝူပကာသိဿံ။ ။ဤပြုအပ်လတ္တံ့သော အကြောင်းတို့ကား မိဘတို့နှင့် မဆိုင်၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့နှင့်သာဆိုင်၏။ ဝိသဘာဂအာရုံ(မာတုဂါမ)ကို စဲ့လမ်းမှု စသည်ကြောင့် သာသနာတော်ဝယ် မပျော်သော သီတင်းသုံးဘော်ကို ထိုအရုပ်၌ မနေစေပဲ အရုပ်တပါးသို့ ခေါ်သွားအုံ့။ [ဝိသဘာဂ-ရူပါဒိဒဿနေန သာသနေ နှ အဘိရတော နာဘိရတော။ပေ။ တံ ဝူပကာ-သေဿံ၊ ဝိကျွေပဟာရဏတ္ထံ (စိတ်ပြန့်လွင့်ခြင်းကို ပယ်ရှားခြင်းအကျိုးငှါ) အညတ္ထ နဝိယိဿာမိ။—ဋီကာသစ်။]

၃၁၆။ သံဃကမ္မေ ဝေဇ ဓမ္မ-ဿဝနတ္ထံ နိမန္တိတောဝ။
ဂရုဟိ ပဟိတောဝ ဝါပိ၊ ဂရုနံ ဝါပိ ပဿိတုံ။

၃၁၆။ သံဃကမ္မေ၊ သံဃာ၏ကိစ္စဖြောင့်။ ဝေဇ၊ သွားနိုင်၏။ ဓမ္မဿဝနတ္ထံ၊ တရားနာခြင်းအကျိုးငှါ။ နိမန္တိတောဝ၊ ပင့်ဖိတ်အပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊

ကုက္ကုစ္စံ။ပေ။ဥဿုက္ကံ။ ။ဤပုဒ်တို့၌ အနက်အဓိပ္ပါယ်ရသင့်သော ပုဒ်ချင်းတွဲစပ်ရမည်။ ထို့ကြောင့် "ကုက္ကုစ္စံ ဝိနောဒံ ကရိဿံ၊ ဒိဋ္ဌိံ ဝိဝေစနံ ကရိဿံ၊ ဂရုကမာဒီကံ ဝုဋ္ဌာနံ ကရိဿံ"ဟုတွဲပါ။ ကာရေဿံပုဒ်ကို ရှေကပုဒ်များနှင့် တွဲ၍ "ဝိနောဒံ ကာရေဿံ"စသည်ဖြင့် တွဲပါ။ ဥဿုက္ကံပုဒ်ကိုကား ဝုဋ္ဌာနံနှင့် တွဲ၍ "ဥဿုက္ကံ (ဝုဋ္ဌာန စသည်၌ ကြောင့်ကြမှုကို) ကရိဿံ"ဟု စပ်ပါ။ [ပရိဝါသဒါနံ ဥဿုက္ကံ ကရိဿာမိ ဝါ အနုဿာဝေဿာမိ ဝါ ဂဏပူရကောဘဝိဿာမိ ဝါတိ သိက္ခာသမာဒါနံ (သာမဏေမ၏ သိက္ခာဆောက်တည်မှုကို) ဥဿုက္ကံ ကရိဿာမိတိ။–ဝဿူပနာယိကက္ခန္ဓကပါဠိတော်။]

ဂရုကမာဒီကံ။ ။အာဒီဖြင့် တဇ္ဇနီယကံ စသည်ကို သံဃာက (မိမိသီတင်းသုံးဘော်၏အပေါ်၌) ပြုလိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပြုပြီးခြင်းကိုရင်း သိက္ခာမာန်၏ သိက္ခာပျက်ခြင်းကိုရင်း, သိက္ခာမာန်၏ ရဟန်းပြုခြင်းကိုရင်း, သာမဏေ-သာမဏေမတို့၏ ဝါကိုမေးလို၍ ပင့်သောအခါ ဝါကိုပြောပြလိုခြင်းကိုရင်း ပါဠိတော်၌ လာသမျှကိုယူပါ။

ပဟိတာဝပဟိတေပိ ဝါ။ ။ထိုမမာမကျန်းသော မိဘ သီတင်းသုံးဘော်တို့က ကြွလာဖို့ရန် အပင့်လွှတ်ခြင်းကို "ပဟိတ"ဟု ဆို၍ အပင့်မလွှတ်ခြင်းကို "အပဟိတ"ဟု ဆိုသည်။ သူတို့က လာဖို့ရန် ပင့်သည်ဖြစ်စေ မပင့်သော်လည်း သတင်းကြားသောကြောင့် ဖြစ်စေ သွားကောင်း၏။ သို့သော် ၇-ရက်အတွင်း၌ကား ပြန်ဖြစ်အောင် ပြန်ခဲ့ရမည်။ ထို့ကြောင့် "သတ္တာဟကိစ္စေန"ဟု ဆိုသည်။

သံဃကမ္မေ။ ။သံဃာ၏ကိစ္စဟူသည် ဥပုသ်ကျောင်းဆောင် စသည်တို့၌ မိမိပြုမှုဖြစ်မည့်ပြုဇယ်ကိစ္စ၊ အခြားကျောင်းတို့၌ကိစ္စ၊ စေတိယဆတ္တဝေဒိက

ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) ဝေဇ၊ သွားနိုင်၏။ ဂရုဟိ၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့သည်။ ပဟိတော၊ (ခေါ်ဖို့ရန်) စေလွှတ်အပ်သည်။ (ဟုတ္တာ) ဝါပိ၊ ဖြစ်၍လည်း။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း။ ဝေဇ၊ သွားနိုင်၏။ ဂရုနံ၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့ကို။ ပဿိတုံ ဝါပိ၊ ဖူးမြင်ခြင်းငှါလည်း။ ဝေဇ၊ သွားနိုင်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၂ဝ၁၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၅၁-၂)

(စေတီတော်၏ ထီးအောက်၌ အကျည်)ကို ပြုပြင်ရန်ကိစ္စမျှားတည်း။ စေတိယဆက်ဝေဒိက၏ အကြောင်းကို မဟာဝဂ္ဂဝဏ္ဏနာယိကကွန္ဒကဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။

နိမန္တိတော။ ။တရားနာဖို့ရန် ယခုလောလောဆယ် ဖိတ်မန်အပ်လျှင်ရင်း "မည်သည့်နေ့ရက်၌ တရားနာကြရမည်"ဟု နှစ်စဉ် ကတိကဝတ်ပြုထားလျှင်ရင်း "နိမန္တိတ"ပင်တည်း။

ဂရုဟိ။ ။အာစရိယ ၄-မျိုးကိုရင်း ဥပဇ္ဈာယ်ကိုရင်း "ဂရု"ဟုဆိုသည်။ အာစရိယ ၄-မျိုးကို ဥပဇ္ဈာစေရဝတ္တ အခန်း၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထို ဂရုတို့က ဘဏ္ဍာကို ဖွင့်လျှော်ဖွယ်ကိစ္စ စသည်ရှိ၍ အခြားအရပ်သို့ စေလွှတ်အပ်လျှင်လည်း သွားကောင်း၏။ ဂိလာနမဟုတ်သော ထိုဂရုတို့ကို ဖူးမြင်ခြင်း အကျိုးငှါလည်း သွားကောင်း၏။

သွားခါနီး အာဘောဂ။ ။ထိုသို့ ၇-ရက်အတွင်း ပြုဖွယ်ကိစ္စကြောင့် သွားရာ၌ ကျောင်းတိုက်မူမထွက်မီ ကျောင်းတိုက်ဥပစာအတွင်း၌ပင် "၇-ရက်အတွင်း ပြန်လာမည်"ဟု နှုလုံးသွင်းမှုရှိရသည်။ ထိုသို့နှုလုံးသွင်းမှု မပြုပဲ ကျောင်းတိုက်ဥပစာကို ကျော်လွန်သွားလျှင် ဝါပျက်၏"ဟု ပြောကြ၏။ [ဂစ္ဆန္တေန အန္တောဥပစာရသီမာယံ ဌိတေနေဝ "အန္တောသတ္တာဟေ အာဂစ္ဆိဿာမိ"တိ အာဘောဂံ ကတ္တာ ဂန္တဗ္ဗံ၊ သစေ အာဘောဂံ အကတ္တာ ဥပစာရသီမံ အတိက္ကမတိ၊ ဆိန္နဝဿော ဟောတိတိ ဝဒန္တိ။-ဋီကာသစ်။]

၃၁၇။ နံ ဘဏ္ဍာဓေါဝနုဒ္ဒေသဉ္ဘုတုပဋ္ဌာကဒဿနေ။
လဗ္ဘံ နု ပါပုဏေယျ-ဝါဂမိယဿ္ဘုဒူရဂေါ။

၃၁၇။ ဘဏ္ဍာဓောဝနုဒ္ဒေသဉ္ဘုတုပဋ္ဌာကဒဿနေ၊ မိမိ၏သင်္ကန်း အစရှိသော ဘဏ္ဍာကို ဖွပ်ခြင်း, ပါဠိကို ရွတ်ပြခြင်း, ဆွေမျိုး အလုပ်အကျွေး ဒါယကာတို့ကို တွေ့မြင်လိုခြင်းကြောင့်။ နု ဝေ၊ မသွားရာ။ အဇ္ဇေ၊ ယနေ့ဘုရား။ အာဂမိဿံ၊ ပြန်လာအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့ နှုတ်ဆိုးသွင်းမ၍။ အဒူဒ ရဂေါ၊ မဝေးသော ကျောင်းသို့ သွားသော ရဟန်းသည်။ နု ပါပုဏေယျ၊ အရှေ့ဏ်မတက်ခင် မရောက်အံ့။ (အပါပုဏာနံ၊ မရောက်ခြင်းကို။ ဝါ၊ မရောက်ခွင့်ကို။) လဗ္ဘံ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၅၀-၂)

နံ ဘဏ္ဍ။ပေ။ဒဿနေ။ ။ဘဏ္ဍာဓောဝနုဒ္ဒေသ-သင်္ကန်း စသော ဘဏ္ဍာကို ဖွပ်လျှော်ခြင်း၊ ဥဒ္ဒေသ-ပါဠိကို ရွတ်ပြခြင်း (စာသင် စာချ ကိစ္စအားလုံးကိုယူ)၊ ဥတိဒဿန-မိဘမှ တပါးသော ဆွေမျိုးတို့ကို တွေ့လိုခြင်း၊ ဥပဋ္ဌာကဒဿန-အလုပ်အကျွေး ဒါယကာတို့ကို တွေ့လိုခြင်း ဤကိစ္စများကြောင့်ကား မသွားကောင်း။

လဗ္ဘံ။ပေ။ဒူရဂေါ။ ။"အဒူရဂေါ"ဟု ပုဒ်ဖြတ်။ နေ့ချင်းပြန်နိုင်လောက်သော ကျောင်းကို "အဒူရ"ဟု ဆိုသည်။ ထိုမဝေးသော ကျောင်းသို့"ယနေ့ပြန်လာမည်"ဟု ကြံ၍ သွားသော ရဟန်းသည် အရှေ့ဏ်မတက်မီ ရောက်အောင် ပြန်လာလျှင်အခါ ရောက်အောင်မလာနိုင်လျှင်(ထိုသို့ မရောက်ခြင်းကို)ရအပ်ပါ၏။ ဝ-ယဿ ဆ္ဆေဒ မဖြစ်။ "ရတ္တိ ဆ္ဆေဒ ဒုက္ခဋ္ဌာ ပတ် မသင့်"ဟု ဆိုကြသည်။ [ဝ-ယဿ ဆ္ဆေဒေ ပိ နု ဟောတိ၊ ရတ္တိ ဆ္ဆေဒ ဒုက္ခဋ္ဌံ ပိ နာ ပဇ္ဇတိ တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-ဋီကာ။]

၃၁၈။ သေသညာတိဟိ ပဟိဏေ၊ ဘိက္ခုနိသိတဂေါနု စ။
ဥပါသကေသုပါသိကာဟိ၊ နိဒ္ဒိသိတ္ဌာဝ ဧပသိတေ။

၃၁၈။ ဧသသညာတိဟိ၊ မိဘမှ ကြွင်းသော ဧဆွမျိုးတို့သည်ရင်း။ ဘိက္ခုနိသိတဂေနု စ၊ ရဟန်းကို မှီခိုနေသူသည်ရင်း။ ပဟိဏေ၊ အဝင့်လွှတ်အပ်သော်။ (ဂမနံ၊ သွားခြင်းကို။ လဗ္ဘာ၊ ရအာပ်၏။) ဥပါသကေသုပါသိကာဟိ၊ ဥပါသကာ ဥပါသိကာမတို့သည်။ နိဒ္ဒိသိတ္ဌာဝ၊ ဒါနဥဒါတို့ အစရှိသည်ဖြင့် အကြောင်းကို ညွှန်ပြရှိသာလျှင်။ ပဟိဏေ၊ အပင့်လွှတ်အပ်သော်။ (ဂမနံ၊ သွားခြင်းကို။ လဗ္ဘာ၊ ရအာပ်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၁၉၆-၇-၂၀၆၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၅၀)

သေသညာတိဟိ ။ပေ။ တဂေနု စ။ ။မိဘမှကြွင်းသော ဧဆွမျိုးများ၊ ဘိက္ခု-နိသိတက-ရဟန်းများကို မှီခိုအားထားနေသူ ဤပုဂ္ဂိုလ်များက အပင့်လွှတ်လျှင် အကြောင်းကို မညွှန်ပြသော်လည်း သတ္တာဟကိစ္စကြောင့် သွားကောင်း၏။ [ဘိက္ခုဿ ဉာတကော ဂိလာနော ဟောတိ။ပေ။ ဂန္ဓမ္ပိ ဘိက္ခဝေ သတ္တာ-ဟာကရဏီယေန ပဟိဏေ၊ နတ္ထိ အပ္ပဟိဏေ-ပါဠိတော်။ မိဘ မကျန်းမာလျှင် မပင့်သော်လည်း သွားကောင်း၏။ မိဘမှကြွင်းသော ဉာတိတို့ အတွက်ကား မပင့်ပဲ မသွားကောင်း။ ပင့်မှ သွားကောင်းသည်။]

ဥပါသကေ ။ပေ။ ဧပသိတေ။ ။ဆွမျိုးမတော်သော ဥပါသကာ၊ ဥပါ-သိကာမတို့ကအပင့်လွှတ်သောအခါ နိဒ္ဒိသိတ္ဌာဝ-အကြောင်းကို ညွှန်ပြ၍ပင့်မှသာ သွားကောင်းသည်။ အကြောင်း ဟူသည်ကား—အလှူပေးလိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ပရိတ်စသော တရားနာလိုခြင်း၊ သို့မဟုတ် ဖူးတွေ့လိုခြင်း စသည်တည်း။ ဤသို့ အကြောင်းတခုခုကို ညွှန်ပြ၍ ပင့်မှ လိုက်သွားထောင်း၏။ အကြောင်းကို မညွှန်ပြနိုင်ပဲ သက်သက်ပင့်လျှင်ကား မလိုက်ကောင်းဟူလို။

ဋီကာ။ ။အာဂစ္ဆန္တု ဘဒန္တာ၊ ဣစ္ဆာမိ ဒါနဥ္စ ဒါတုံ၊ ဓမ္မဉ္စ သောတုံ၊ ဘိက္ခုံ စ ပယိတုံတိအာဒိနာ ယံကိဉ္စိ နိဒ္ဒိသိတ္ဌာဝ ဧပသိတေ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ၊

၃၁၉။ ဝဿစ္ဆေဒေ အနာဝပတ္တိ၊ အန္တရာယေ သတိတ္ထနော။
သံဃသာမဂ္ဂိယာ ဝါ နော၊ ဆိန္နဝဿော ပဝါရယေ။

၃၁၉။ အတ္ထဝနော၊ မိမိ၏။ အန္တရာယေ၊ အန္တရာယ်သည်။ (သာသနာတော်၏ အန္တရာယ်, ပြဟ္မစရိယ၏ အန္တရာယ်သည်။) သတိ၊ ရှိလသော်။ ဝဿစ္ဆေဒေ၊ ဝါပြိုတ်ခြင်းကြောင့်။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ သံဃသာမဂ္ဂိယာ ဝါ၊ သံဃသာမဂ္ဂီ အကျိုးငှါလည်း။ ဝဿစ္ဆေ-ဒေ၊ ဝါပြိုတ်ခြင်းကြောင့်။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဆိန္နဝဿော၊ ပြိုတ်သော ဝါရှိသော ရဟန်းသည်။ နော ပဝါရယေ၊ ပဝါရဏာ မပြုရာ။ (ဝိ ပါ ၃။ ၂၀၇၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၅၄)

ကေဝလံ (တရားနှင့်လျော်သော အကြောင်းမဖက် သက်သက်) အာဝစ္ဆိန္ဒိ ဘိက္ခူ ဣစ္ဆာမိ ဘိက္ခူနံ အာဝမနံတိ ဧဝံ အနိဒ္ဓိသိတ္မာ စုတ္တော (အကြောင်းကို မညွှန်ပြပဲ လျှောက်အပ်သော်) ဂန္တုံ နိ လဗ္ဘတိတိ အတ္ထော။

ဝဿစ္ဆေဒေ။ပေ။အတ္ထနော။ ။ဝါတွင်း၌ ခြေသော့် သစ် ကျား မီး ရေ စသော အန္တရာယ် အမျိုးမျိုးတွင် တမျိုးမျိုးသည် မိမိမှာ ဖြစ်နေလျှင် ဖဲသွားကောင်း၏။ ဝါပြက်ခြင်းကြောင့် အာပတ်မသင့်။ [ဧသေ ဝ-ဤခြေသော့်စသော သားရဲကောင်တို့၏ နှောင့်ယှက်ခြင်းသည်ပင်၊ အန္တရာယော-အန္တရာယ်တည်း၊ ဣတိ ပဏ္ဍိတမဟာ၊ အနာပတ္တိ ဝဿစ္ဆေဒဿ (ဝဿစ္ဆေဒေ+အဿ) စသော ပါဠိတော်။]

သံဃသာမဂ္ဂိယာ ဝါ။ ။ဣဓ ပန ဘိက္ခဝေ ဝဿူပဂတော (ဝါကပ်ပြီးသော) ဘိက္ခု ပဿတိ သမ္မဟုလေ ဘိက္ခူ သံဃဘေဒါယ ပရက္ကမန္တေ-သံဃာသင်းကွဲအောင် ပြုနေသော ရဟန်းများတို့ကို တွေ့ရ၏ ။ပေ။ မာ မယိ သံမုခီ-ဘူတေ သံဃော ဘိဇ္ဇိတိ ပဏ္ဍိတမဟာ(ငါမျက်မှောက်ဖြစ်နေစဉ်သံဃာမကွဲပါစေနှင့်ဟု ကြံ၍ ဖဲသွားနိုင်၏။—ပါဋိတော်။) ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် သံဃာခွဲရာ၌မပါ။ "ထိုသို့မပါခြင်းသည်ပင် သံဃာသာမဂ္ဂီအကျိုးငှါ သွားသည်"ဟု ဆိုလိုသည်။

၃၂၀။ အဗ္ဗောကာသေ စ ရုက္ခဿ၊ သုသိရေ စိဋ္ဌပေပိ ဝါ။
ဆဝကုဋိဆတ္တစာဋိ-သူဖဂန္ဓုံ နိ ဝန္ဒတိ။

၃၂၀။ အဗ္ဗောကာသေ စ၊ လွင်တီးခေါင်ဌာန်။ ရုက္ခဿ၊ သစ်ပင်၏။ သုသိရေ၊ အခေါင်းဌာန်။ ဝိဋ္ဌပေပိ ဝါ၊ သစ်ခွကြားဌာန်။ ဆဝကုဋိဆတ္တ-စာဋိသု၊ ဌာကိတမဠ္ဆ အစရှိသော သုသာန် ညောင်စောင်း, ထီး, အိုးစရည်း တို့ဌာန်။ ဥပဂန္ဓုံ၊ ဝါကပ်ခြင်းငှါ။ နိ ဝန္ဒတိ၊ မဒေပ်။ (စိ ပါ ၃-၂၁၂၊ ဝိ ဋ ၃=၃၅၄)

သံဃာမကဲ့အောင် စေ့စပ်ဖို့သွားလျှင်ကား သံဃသာမဂ္ဂီအကျိုးရ၏။ ထို အတိုင်းလည်း ပါဠိတော်၌ လာသည်။

နော ဆိန္နဇဿော ပဝါရယေ။ ။ဝါပြုတ်သော(ဝါကျိုးသော)ရဟန်းသည် ပဝါရဏာ ပြုခွင့်မရ။ ဘာ့ကြောင့်နည်း—"အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဝဿံဝုဋ္ဌာနံ တိတိ ဌာနေဟိ ပဝါရေတုံ"ဟု ဝါတွင်းပတ်လုံး မကျိုးမပြတ် နေပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်အားသာ ပဝါရဏာပြုခွင့် ပေးတော်မူ၍ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က မိုးလပတ်လုံး မကျိုးမပြတ်အောင် နေပြီးသူ မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။ ပဝါရဏာပြုခွင့် မရရှိသာမက ကထိန်အာနိသင်လည်း မရနိုင်။ သို့သော် သီတင်းကြီးငယ် ရေတွက်ရာ၌ကား ကျင့်အပ်သော သိက္ခာသာ ပဓာန ဖြစ်သောကြောင့် ထို ဝါအတွင်း၌လည်း သီလသိက္ခာတို့ကို ကျင့်ခဲ့ရကား ပျက်သော ဝါကိုလည်း ထည့်၍ ရေတွက်ရသည်။

အဗ္ဗောကာသေ။ပေ။နိ ဝန္ဒတိ။ ။မိုးရွာလျှင် ပြေးလွှား၍ သစ်ပင်အောက် စသည်သို့ ကပ်ရသောကြောင့် လွင်တီးခေါင်ဌာန်း တစ္ဆေသူရဲတို့နေပုံနှင့် တူသောကြောင့် သစ်ပင်အခေါင်း၌ရင်း မုဆိုးနှင့်တူသောကြောင့် သစ်ပင် ခွကြားဌာန်း သူသေကောင်ဖုတ်သော သုဘရာဇာနှင့် တူသောကြောင့်ဆဝ-ကုဋိဌာန်း နွားကျောင်းသားနှင့်တူသောကြောင့် ထီးအောက်ဌာန်း တိတ္ထိတို့ နှင့်တူသောကြောင့် အိုးစရည်းထဲဌာန်း ဝါကပ်ခြင်းကို လူတို့က ကဲ့ရဲ့ကြ၏။ ထို့ကြောင့် တားမြစ်တော်မူသည်။

၃၂၁။ အသေနာသနိကေနာပိ၊ ဥပဂန္တုံ နေ လဗ္ဘတိ။
ပဝါရေတုဉ္စ လဘတိ၊ နာဝါသတ္ထာဝဇ္ဇဖဏေါ။

၃၂၁။ အသေနာသနိကေနာပိ၊ကျောင်းမရှိသော ရဟန်းသည်လည်း။ ဥပဂန္တုံ၊ ဝါကပ်ခြင်းငှါ။ ဝါ၊ ဝါကပ်ခွင့်ကို။ နေ လဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။နာဝါ-သတ္ထာဝဇ္ဇပဏေါ၊ လေ့, လှည့်ကုန်သည်အပေါင်း, နွားကျောင်းသားတို့၏ နေရာအရပ်၌ ဝါကပ်သော ရဟန်းသည်။ပဝါရေတုံ စ၊ ပဝါရဏာ ပြုခြင်းငှါ လည်း။ ဝါ၊ ပဝါရဏာပြုခွင့်ကိုလည်း။ လဘတိ၊ ရ၏။....ဤတိ၊ဝဿူပနာ-ယိကနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၂၁၁-၂၊ ဝိ ဋ ၃-၃၅၃-၄)

မှတ်ချက်။ ။သစ်ခေါင်း သစ်ပင်ခွကြားတို့သည် ကြီးကြီးမားမား ဖြစ်လျှင် အမိုး အကာနှင့် အဝင် အထွက် တံခါးတပ်၍ ဝါကပ်ကောင်း၏။ တိုင် ၄-တိုင်ပေါ်တွင် ထီးတင်၍ အကာတံခါးပေါက်တပ်လျှင် ထီး၌ ဝါကပ်ကောင်း၏။ အိုးစရည်းကြီး၌လည်း အိုးခွက်ကြီးလျှင် ထီးကဲ့သို့ လုပ်၍ အကာတံခါးတပ်လျှင် ဝါကပ်ကော်ောင်း၏။

ဆဝကုဋိ။ ။ဌာဏ်တမဏ္ဍကို "ဆဝကုဋိ"ဟု ခေါ်၏။ ခြေထောက်ရှည် ၄-ချောင်း၌ အလယ်တည့်တည့်တွင်ပေါင်(ဘောင်)တပ်၍သုသာန်၌ထားအပ်သော ညောင်စောင်းကိုရင်း ကျော်ခ်ခဲ ၄-လုံး အပေါ်၌ တင်ထားအပ်သော ကျောက်ပြားကိုရင်း "ဌာဏ်တမဏ္ဍ"ဟု ခေါ်သည်။ ထို ဌာဏ်တမဏ္ဍ၌ အမိုးအကာ မပါ။ထို ညောင်စောင်းကို သုသာန်၌ရင်း နတ်ကွန်း၌ရင်း ထားတတ်ကြသည်။ အကယ်၍ အမိုးအကာ တံခါးနှင့်တကွ တဲကုပ်လုပ်ထားလျှင်ကား သုသာန်ကျောင်းငယ် အနေအားဖြင့် ဝါကပ်ကောင်းပါ၏။

အသေနာသနိကေနာပိ။ ။"တေန ခေါ ပန သမယေန ဘိက္ခူ အသေ-နာသနိကာ ဝဿံ ဥပဂစ္ဆန္တိ၊ သီတေနာပိ ကိလမန္တိ ဥဏ္ဏေနာပိ ကိလမန္တိ" စသော ပါဠိတော်၌ ကျောင်းမရှိပဲ ဝါကပ်သည်အတွက် အအေးအပူအနှိပ်စက်ခံရသောကြောင့် ပညတ်တော်မူသည်။

ပဝါရေတုံ စ လဘတိ။ ။နာဝါဒ်ရင်း သတ္တ (လှည်းအပေါင်း)၌ရင်း ဝဇ (နွားကျောင်းသားတို့၏ နေရာ)၌ရင်း "ဣဒ ဝဿံ ဥပေမိ"ဟု အာလယပြုရုံမျှဖြင့် (စိတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်) ဝါကပ်သော ရဟန်းသည် ဝါကျွတ်သောအခါ ပဝါရဏာ ပြုနိုင်ရမ်။ [ဣတိ ဝဇေ သတ္တေ နာဝါယန္တိ တီသု ဌာနေသု နတ္ထိ ဝဿာဠေဒေ အာပတ္တိ၊ ပဝါရေတုံ စ လဘတိ။—အဋ္ဌကထာ။]

အဂေါဂ္ဂိယနိဒ္ဒေသ

အဂေါဂ္ဂိယန္တိ၊ "အဂေါဂ္ဂိယံ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကာဝေ—)

၃၂၂။ အာရုမာရုမဝတ္ထူနိ၊ ဝိဟာရော တသ္မိ ဝတ္ထု စ။
မဇ္ဇော ပိဋ္ဌိ ဘိသိပိမ္ဘေ-ဟာနာဒိသယနာသနံ။

၃၂၃။ လောဟကုမ္ဘီ ကဋ္ဌာဟာ စ၊ လောဟဘာဏကဝါရကော။
ကုဋ္ဌာရီ ဝါသိ ပရသု၊ ကုဒါလော စ နိခါဒနံ။

၃၂၄။ ဝလ္လိ ဝေဠု တိကဏ် ပဏ္ဍံ၊ မုဉ္ဇပဗ္ဗဇမတ္တိကာ။
ဒါရုမတ္တိကဘဏ္ဍာနိ၊ ပဠေဟော အဝိဘာဇိယာ။

၃၂၂-၃-၄။ အာရုမာရုမဝတ္ထူနိ၊ သစ်သီးခြုံ ပန်းခြုံ သစ်သီးဥယျာဉ် ပန်းဥယျာဉ် ဟူသော အရုမ်, ထိုအရုမ်၏ တည်ရာမြေတို့ဝင်း။ ဝိဟာ-ရော၊ ကျောင်းဝင်း။ တသ္မိ၊ ထိုကျောင်း၏။ ဝတ္ထု စ၊ တည်ရာမြေဝင်း။ မဇ္ဇော၊ညောင်စောင်းဝင်း။ (ခုဟင်ဝင်း)။ ပိဋ္ဌိ၊အင်းပျဉ်ဝင်း။ (ထိုင်ခုံဝင်း။) ဘိသိပိမ္ဘောဟနာဒိသယနာသနံ၊ ဘုံလျှိုခေါင်းအုံး အစရှိသော အိပ်ရာ နေရာဝင်း။ လောဟကုမ္ဘီ၊ ကြေးဖြင့်ပြုအပ်, သံဖြင့် ပြုအပ်သော အိုးဝင်း။

အာရုမ။ပေ။အဝိဘာဇိယာ။ ။(၁)အာရုမ-သစ်သီးခြုံ ပန်းခြုံ၊အာရုမ-ဝတ္ထု-ထို ခြုံလုပ်ဖို့ နေရာသစ် နေရာဟောင်း၊ (၂)ဝိဟာရ-ကျောင်း ဇကျောင်း တို့က၊ ဝိဟာရဝတ္ထု-ကျောင်းနေရာသစ် နေရာဟောင်း၊ (၃) မဇ္ဇ ပိဋ္ဌ ဘိသိ ပိမ္ဘောဟန၊ (၄)လောဟကုမ္ဘီ။ပေ။နိခါဒန၊ (၅)ဝလ္လိ ။ပေ။ ဒါရုဘာဏ္ဍမတ္တိ-ကာဘာဏ္ဍ၊ ဤသို့သဘောတူရာ အစုအားဖြင့် ၅-စုကို "အဝိဘာဇိယ-ပုဂ္ဂလိက အဖြစ်ဖြင့် မဝေကောင်းသော ပစ္စည်းဝတ္ထုမျှား"ဟု ခေါ်သည်။

ကဋ္ဌာဟော စ၊ ကြေးဖြင့်ပြုအပ်, သံဖြင့်ပြုအပ်သော ဖျဉ်းအိုးရင်း။ လောဟဘာဏကဝါရကော၊ ကြေးဖြင့်ပြုအပ် သံဖြင့်ပြုအပ်သောအိုးစရည်း, ကြေးဖြင့်ပြုအပ် သံဖြင့်ပြုအပ်သော ရေအိုးရင်း။ ကုဋ္ဌာရီ၊ ခေါင်းမရင်း။ ဝါသီ၊ ပဲခွပ်ရင်း။ ဝါ၊ ခေါင်းယော်ရင်း။ ပရသု၊ ပုဆိန်ရင်း။ ကုဒါလော စ၊ ပေါက်တူးရင်း။ နိခါဒနံ၊ ဆောက်ရင်း။ ဝလ္လိ၊ နွယ်ရင်း။ ဝေဠု၊ ဝါးရင်း။ တိဏံ၊ မြက်ရင်း။ (သက်ကယ် မြက်အစရှိသော ကျောင်းမိုးဖို့မြက်ရင်း။) ပဏ္ဏံ၊ သစ်ရွက်ရင်း။ (ထန်းရွက်အစရှိသော သစ်ရွက်ရင်း။) မုဠပဗ္ဗဇမတ္တိကာ၊ ဖြူဆံမြက်, ပြိတ်မြက်, မြေညက်တို့ရင်း။ ဒါရုမတ္တိကာဘဏ္ဍာနိ၊ သစ်ဘဏ္ဍာ, မြေဘဏ္ဍာတို့ရင်း။ (ဤတို့ ဤသို့။) ဧတေ ပဠု၊ ဤ ၅-ပါးသောအစုတို့ကို။ အဝိဘာဇိယာ၊ မရေဖန်အပ် မဝေဖန်ကောင်းကုန်။ (ဝိ ပါ ၄-၃၂၁-၂)

မှတ်ချက်။ ။ရှေရှာသိ ၂-စုဒ္ဓ သရုပ်အားဖြင့် (အာရုမ-အာရုမဝတ္ထု-စသည်ဖြင့်) ၂-ပါးစီရှိ၏။ ထို့ကြောင့် "ဒ္ဒိသင်္ဂဟာနိ ဒ္ဒေ ဟောန္တိ"ဟု ဆိုလိမ့်မည်။ တတိယအစုဒ္ဓ "မဠော"စသည်ဖြင့် ၄-ပါးရှိ၏။ "တတိယံ စတုသင်္ဂဟံ"ဟု ဆိုလိမ့်မည်။ စတုတ္ထအစုဒ္ဓ "လောဟကုမ္ဘီ"စသည်ဖြင့် ၉-ပါးရှိ၏။ "စတုတ္ထံ နဝကောဋ္ဌာသံ"ဟု ဆိုလိမ့်မည်။ ပဉ္စမအစုဒ္ဓ ဝလ္လိ စသည်ဖြင့် ၈-ပါးရှိ၏။ "ပဉ္စမံ အဋ္ဌဘေဒနံ"ဟု ဆိုလိမ့်မည်။ ဤသို့ အဝိဘာဇိယဘဏ္ဍာတို့သည် အဝုအားဖြင့် ၅-ပါး၊ သရုပ်အရေအတွက်အားဖြင့် ဤဒ္ဓ ၂၅-ပါးရှိ၏။ ဤဒ္ဓ ၂၅-ပါးကိုသာ သရုပ်ပြတားသော်လည်း အဋ္ဌကထာဒ္ဓ မရေမတွက်နိုင်အောင် ပင်မျှားမ်။ [ဝေဠုကိုမာနိ ရာသိဝသေန ပဉ္စ ဟောန္တိ၊ သရူပဝသေန အနေ-ကာနိ ဟောန္တိ။–ဋီကာသစ်။]

ဒ္ဒိသင်္ဂဟာနိ ဒ္ဒေ ဟောန္တိ၊ တတိယံ စတုသင်္ဂဟံ။
စတုတ္ထံ နဝကောဋ္ဌာသံ၊ ပဉ္စမံ အဋ္ဌဘေဒနံ။

၃၂၅။ ထုလ္လစ္စယံ ဘာဇယတော၊ ဘာဇိတာပိ အဘာဇိတာ။
ဂရုဘဏ္ဍာနိ ဝုစ္စန္တိ၊ ဧတေ ဝိသဇ္ဇိယာ နု စ။

၃၂၅။ ဘာဇယတော၊ ဝေဖန်သော ရဟန်း၏။ ထုလ္လစ္စယံ၊ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဘာဇိတာ၊ ဝေဖန်အပ်ပြီးကုန်သည်။ (သမာနာပိ၊ ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း။) အဘာဇိတာ၊ ဝေဖန်အပ်ပြီး မဖြစ်ကုန်။ ဧတေ၊ ဤအဝိဘာဇိယ ဘဏ္ဍာတို့ကို။ နု စ ဝိသဇ္ဇိယာ၊ အဝိ= သဇ္ဇိယတို့ ဟူ၍လည်း။ ဝါ၊ မစ္စန့်အပ်မစ္စန့်ကောင်းသော ဘဏ္ဍာတို့ဟူ၍ လည်း။ ဝုစ္စန္တိ၊ ဆိုအပ်ကုန်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၃-၃ ၂၁)

ထုလ္လစ္စယံ။ပေ။ **အဘာဇိတာ**။ ။ပဠိမာနိ ဘိက္ခဝေ အဝေဘာဂိယာနိ။ပေ။ ဝိဘတ္တာနိပိ အဝိဘတ္တာနိ၊ (ဝေဖန်အပ်ပြီး ဖြစ်ကုန်သော်လည်း ဝေဖန်ရာ မရောက်၊ ရသူတို့မပိုင်၊ သံဃာပိုင် "သံဃိကသာ ဖြစ်သည်"ဟူလို။) ယော ဝိဘဇေယ္ယ၊ အာပတ္တိ ထုလ္လစ္စယဿ။—သေနာသနက္ခန္ဓက ပါဠိတော်။ ဤပါဠိ တော်အရ ဤဂါထာကို ဆိုသည်။ "အဝိသဇ္ဇိယာနိ" ဟုလည်း ထိုခန္ဓကဌ် ဟောတော်မူ၏။ ဤသို့ မဝေဖန်ကောင်း မစ္စန့်ကောင်းသောကြောင့် အလေး ဂရုပြုအပ်သော ဘဏ္ဍာမျှားဖြစ်၍ "ဂရုဘဏ္ဍ"ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ["မဝေ· ဖန်ကောင်း"ဟူရာ၌ "သူပိုင်အဖြစ်ဖြင့် မဝေဖန်ကောင်း"ဟု ဆိုလိုသည်။ **လဲ့လှယ်ကောင်းကြောင်းကိုကား နောက်ဌ ပြလတ္တံ့။**]

၃၂၆။ ဝလ္လိဗုဟာဟုမ်ိတ္ထာပိ၊ ဝေဠု အဌဂုံလာယတောာ။
တိဏာဒီ မုဋ္ဌိမတ္ထာမ္ပိ၊ ပဏ္ဏံ ဂေမ္ပိ မတ္ထိကာ။

၃၂၇။ ပါကတာ ပဋ္ဌဝဏ္ဏာ ဝါ၊ သုဓာကဋ္ဌအာဒိကာ။
တာလပဏ္ဏပုမာဏာပိ၊ ဒိန္နာ ဝါ တတ္ထဇာတကာ။

၃၂၈။ ရက္ခိတာ သံဃိကာ ရဋ္ဌ-ယောတ္ထာဒိပိ အဘာဇိယာ။
နိဋ္ဌိတေ ဘာဇိယာ ကမ္မေ၊ သံဃိကေ စေတိယဿ ဝါ။

၃၂၆-၇-၈။ အစုဗာဟုမတ္ထာ၊လက်ရုံးဝက် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ ဝလ္လိပိ၊ ကြိမ်နွယ်ကိုဝင်း။ (အဘာဇိယာဌ္ဌစပ်။) အဌဂုံလာယတောာ (အဌဂုံလ+အာ-ယတောာ)၊ လုံးပတ်အားဖြင့် ကညစ်ရိုးပမာဏရှိ၍ လက်ရှစ်သစ်အလျှားရှိသော။ ဝေဠု၊ ဝါးကိုဝင်း။ မုဋ္ဌိမတ္ထံ၊ တလက်ဆုပ် အတိုင်းအရှည်ရှိသော။ တိဏာဒိပိ၊ သက်ကယ် မြက်အစရှိသော မြက်ကိုဝင်း။ (မြက်တဆုပ်ဟူလို။)

ဝလ္လိ။ပေ။အဘာဇိယာ။ ။ဂရှဘာဏ် ၅-စုတွင် ရှေ ၃-စုသည် သံဃိက ဖြစ်လျှင် ကေန် ဂရှဘာဏ်ချည်း ဖြစ်၍ အထူးမပြတော့ပဲ နောက် ၂-စုဌ် ဂရှဘာဏ် ဟုတ်-မဟုတ် ၂-မျိုးပြားသောကြောင့် ထိုနောက် ၂-စုကိုသာ ခွဲခြား ပြလိုရကား "ဝလ္လိ။ပေ။ အဘာဇိယာ"ဟု မိန့်သည်။ ဝလ္လိ ဝေဠုတို့သည် ထင်ရှားပြီ။ သို့သော် သံဃိကဝါးမျှားကို သုံးချင်တိုင်း မသုံးကောင်းဟုကား သတိထားပါ။ နောက်ဌ် "ဖာတိကမ္မအားဖြင့် သုံးရမည်"ဟု ဆိုလိမ့်မည်— [ဝလ္လိအာဒီသု ဝေတ္တဝလ္လိအာဒိကာ (ကြိမ်နွယ်အစရှိသော) ယာ ကာစိ အစု-ဗာဟုပွမာဏာ ဝလ္လိ အဌဂုဏာ။]

တိဏာဒိ။ပေ။ဂေမ္ပိ။ ။တိဏန္တိ မုဋ္ဌံ ပဗ္ဗဇ္ဇ ဌပေတ္ဝာ အဝသေသံယံကိဉ္စိ တိဏံ—ဖြူဆံမြက် ပြိတ်မြက်ကို သီးခြားဟောကော်မူသောကြောင့် ထိုမြက်ကို ချန်လားရှိ၍ မြက်အားလုံးသည် တိဏမည်၏။ဤ၂ါထာဌ် မုဋ္ဌ၊ ပဗ္ဗဇ မပါရကား မုဋ္ဌ၊ ပဗ္ဗဇကို အာဒိဖြင့်ယူပါ။ယတ္ထ ပန တိဏံ နတ္ထိ၊ တတ္ထ ပဏ္ဏေဟိပိ ဆာဒေန္တိ-မြက် (သက်ကယ်မြက်စသော မြက်) မရှိရာ အရပ်ဌ် ထန်းရွက် ဓနိရွက် အင်ဖက်

ဧကံ၊ တရှက်သော။ ပဏ္ဍိတ်ပါ၊ ပေရှက်အစရှိသော သစ်ရှက်ကိုဟု။ ပါဂတာ ဝါ၊ ပကတိ ရိုးရာမူလည်းဖြစ်သော။ ပဠဝဏ္ဏာ ဝါ၊ ၅-မျိုးသော အဆင်းရှိသည့် မူလည်းဖြစ်သော။ သုဓာ–အက်တေ ကညင်စေးအစရှိသော။ တာလပဏ္ဏပ္ပမာဏာ၊ ထန်းသီးမှည့် ပမာဏရှိသော။ မတ္တိကာပိ၊ မြေညက်ကိုဟု။ ရဇ္ဇုယောတ္တာဒိပိ၊ ကြိုး,သားရေလွန် အစရှိသည်ကိုဟု။ ဒိန္နာ ဝါ၊ သံယာအား လှူအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ တတ္ထဇာတကာ၊ တို သံဃာ့ မြေဖြစ်သည့်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) ရက္ခိတာ ဝါ၊ စောင့်ရှောက်အပ်သည့် မူလည်းဖြစ်သော။ ဆံယိကာ၊ သံယိကနှယ် အစရှိသည်ကို။ အဝိဘာဇိယာ၊ မဝေဖန်အပ် မဝေဖန်ကောင်းကုန်။ သံယိကော၊ သံဃာ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ ကမ္မေ၊ အလုပ်သည်။ နိဿိတေ ဝါ၊ ပြီးဆုံးသော်ဌင်း။ ဧတိယ၊ ဧတိတော် ၏။ ကမ္မေ၊ အလုပ်သည်။ နိဿိတေ ဝါ၊ ပြီးဆုံးသော်ဌင်း။ ဘာဇိယာ၊ ဝေဖန်အပ် ဝေဖန်ကောင်းကုန်၏။ (ဝိ ဋ ၄-၈၁)

စသော အဲရှက်တို့ဖြင့် အိမ်ကိုမိုးကြရ၊ ကာကြရကုန်၏။ ဤစကားအရ "တိ၀ ပဏ္ဏတို့ဟူသည် အမိုးအကဲ့ လုပ်စရာ မြက်၊ သစ်ရှက်တို့တည်း"ဟု သိပါ။

မတ္တိကာ။ပေ။ကဏ္ဍအာဒိကာ။ ။ပါဂတ–ပကတိရိုးရိုး (အဆင်းမဆိုးအပ်သော) မြေညက်၊ ပဠဝဏ္ဏာ–အဆင်း ၅-မျိုးဟုင် တမျိုးမျိုးဆိုးအပ်သော မြေညက်၊ သုဓာ–အက်တေမြေညက်၊ ကဏ္ဍ–ကညင်စေးဟု ရှေးကပေးကြ၏။ [ငွေရောင် အ၀ါရောင်ရှိသော ဆေးဘက်ဝင်သောမြေ–ဟု ဦးဟုတ်စိန်၏ အဘိဓာန်ဥ်ဆို၏။] အဋ္ဌကထာ၌"သဇ္ဇုရသ(ပွဲလျက်-ပွတ်ညက်)ကဏ္ဍ(.....) သိလေသာဒီသု (သစ်စေးအစရှိသည်တို့တွင်) ယံကိဉ္စိ"ဟု အစေးနှင့် တွဲ၍ ဆိုအပ်သောကြောင့် ကညင်စေးသည်ပင် အမှန်ဟု ထင်၏။ အာဒိကာဖြင့် သဇ္ဇုရသ – သိလေသတို့ကိုယူပါ။ [ဟိဂုံ – ရှိန်းခို့ ဟိဂုံလက–ဟသ်ပြုဒါး ဟရိတာလ–ဆေးဒန်း၊ မနောသိလာ–မြင်းသီလာ၊ အဉ္ဇနာနိ ပန–မျက်စဉ်းမှန်တို့သည်ကား၊ ဘာ၀နီယ၀ဏ္ဏာနိ–ဝေဖန်ကောင်းကော ဘဏ္ဍာတို့တည်း" ဟု အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုသည်။

ဘာလပဏ္ဏပ္ပမာဏပိ။ ။ထိုမြေညက်သည် ရေဖြင့်နယ်၍ အလုံးပြုထား လျှင် ထန်းသီးမှည့်လောက် ပမာဏကြီးသည်ရှိသော် အဘာဇိယ (မဝေဖန် ကောင်းသော)ဘဏ္ဍာဖြစ်သည်။

ဒိန္နာ ဝါ။ပေ။သံဃိကာ။ ။ဤပုဒ်တို့သည် ဝလွှစသော ဆိုအပ်ပြီးအားလုံး နှင့်ဆိုင်၏။ ဒိန္နာ-သံဃာအား လှူအပ်သည်ဖြစ်စေ တတ္ထဇာတကာ-ထို သံဃာ့လယ်မြေ၌ ပေါ်ပေါက်ဖြစ်ထွန်းသည်ဖြစ်စေ (တတ္ထဇာတကဖြစ်သည် ပြင်) ရက္ခိတ-သံဃာကလည်း ပစ္စလက်ခတ်ပစ်မထားပဲ စောင့်ရှောက်အပ် သည်ဖြစ်စေ သံဃိကဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် မဝေဖန်ကောင်းဟူလို။ တတ္ထ ဇာတကပင်ဖြစ်သော်လည်း သံဃာကမစောင့်ရှောက်ပဲ ပစ္စလက်ခတ်ထားလျှင် ဝေဖန်ကောင်း, ပုဂ္ဂလိကကိစ္စ၌လည်း သုံးကောင်း၏။

ရဇ္ဇုယောတ္ထာဒိပိ။ ။ဤ ၂-ပုဒ်သည် အဘိဓာန်၌ ပရိယာယ်အဖြစ်ဖြင့် လာသောကြောင့် "ကြိုး"အနက်ဟောချည်းတည်း။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ "သုတ္တာ၊ မကစိဝါက၊ နာဠိကေရဟီရ၊ စမ္မမယာ ရဇ္ဇုကာ ဝါ ယောတ္တာနိ ဝါ" ဟု ရှိသောကြောင့် "ရဇ္ဇုကာ ဟူသည် ကြိုးအသေးတည်း။ သုတ္တမယ-ချည် မျှင်ကြိုးယေ၊ မကစိဝါကမယ-သင်ပန်းလျှော်ဖြင့် ပြုအပ်သော ကြိုးယေ၊ နာဠိကေရဟီရမယ-အုန်းဆံကြိုးယေ၊ စမ္မမယ-သားရေဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ယောတ္တ-ကြိုးလွန်"ဟု ခွဲခြားပါ။ [ယောတ္တာနိတိ စမ္မရဇ္ဇုကာ။-ဝိမတိ။] အာဒိဖြင့် အဋ္ဌကထာ၌လာသော ဝါကေ စ နာဠိကေရဟီရေ စ ဝဇ္ဇေတ္ဝာ ကတာ ကေဝဋ္ဋာ ဝါ ဒ္ဝိဝဋ္ဋာ ဝါ-လျှော်မျှင် အုန်းဆံမျှင်တို့ကို ကျစ်၍ ပြုအပ် သော တလွန်းတင်ကြိုး ၂-လွန်းတင်ကြိုးတို့ကိုယူပါ။ မြန်မာတို့၏ ၃-လွန်းတင် ကြိုးလည်းရှိ၏။ ဤရဇ္ဇုယောတ္ထတို့လည်း သံဃိကဖြစ်လျှင် အဘာဇိယတည်း။

နိဒ္ဒိဋ္ဌေ။ပေ။ဘာဇိယာ။ ။ပြုအပ်ပြီးသော ဝလွှစသည်ကို သံဃိက အလုပ်ကိစ္စ၊ 'စေတီဂေါ်၏အလုပ်ကိစ္စ၌ အသုံးပြုအပ်ပြီးဖြစ်၍ ပိုသောအခါ ပုဂ္ဂလိက အဖြစ်ဖြင့် ဝေဖန်ကောင်း၏။ ငြမ်းဝါးလုပ်၍ ငြမ်းဖျက်ပြီးသော **အခါလည်း ဝေဖန်ကောင်း၏။**

၃၂၉။ ပတ္တာဒီ ဘိက္ခုသာရုပ္ပ၊ တထာ ဝိပ္ပကတာဝ၊ တတ်။
ဘာဝဒိယ် လောဟဘဏ္ဍေ သု၊ ဝါရကံ ပါဒကဏ္ဍကံ။

၃၂၉။ လောဟဘဏ္ဍေသု၊ သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာတို့တွင်။ ဘိက္ခုသာရုပ္ပ၊ ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သော။ ပတ္တာဒီ၊ သပိတ်အစရှိသော ဘဏ္ဍာကို ၎င်း။ ဝိပ္ပကတ်၊ အပြားအားဖြင့် မပြုအပ်သေးသော သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာကို ၎င်း။ ဝါ၊ ပြု၍ မပြီးသေးသော သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာကို ၎င်း။ အကတ်၊ လုံးဝမပြုအပ်သေးသော သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာကို ၎င်း။ ပါဒ-ကဏ္ဍကံ၊ သီဟိုဠ်တပါဒ မဂဓ ၅-ကွမ်းစားကို ယူနိုင်သော။ ဝါ၊ သီဟိုဠ်တပါဒ မဂဓ ၅-ကွမ်းစား ဆံ့သော။ ဝါရကံ၊ သံကြေးတို့ဖြင့် ပြုအပ်သော အိုးခွက်ကို ၎င်း။ တထာ၊ ထို့အတူ။ ဘာဇိယံ၊ ဝေဖန်အပ် ဝေဖန်ကောင်း၏။ (ဝိ ၆ ၄-၇၉ ဒုတိယ)

ပတ္တာဒီ။ပေ။ဂဏ္ဍကံ။ ။ယခုအခါ၌အခါ၌ လောဟဘဏ္ဍာတို့တွင် ကေန်ဝေဖန်ထိုက်သော ဘဏ္ဍာကိုပြလို၍ "ပတ္တာဒီ" စသည်ကို မိန့်သည်။ သံသပိတ်သည် ဝေဖန်ကောင်း၏။ အာဒိဖြင့် အယထာလက-သံခွက်၊ တမ္ဗလောဟ-ထာလက-ကြေးနီခွက်၊ အဠုနီ, အဠုနီသလောကာ-မျက်စည်းဗူး, မျက်စည်းတံ၊ ကဏ္ဍမလဟရဏီ-(နှာ၏အညစ်အကြေးကို ကော်ယူကြောင်း)နှာဖာကော်၊ သူစိ-အပ်၊ ပဏ္ဍသူစိ-(ထန်းရွက် ပေရွက်၌ ခြစ်ရသော)ကညစ်၊ ခုဒ္ဒကပိပ္ပ-လက-သင်ခုန်းခေါင်းယ်၊ ခုဒ္ဒကအာရကဏ္ဏက-အပ်နဖားထွင်းစူး၊ ကုဋ္ဌိကာ-သံကောက်၊ တာလာဒီ-သော (မင်းတုပ်) စသည်ကို ယူပါ။ အဋ္ဌကထာ၌ မျှားစွာ ဆိုထားသေး၏။

တထာ ဝိပ္ပကတာဝ၊ တတ်။ ။ဝိပ္ပကတ-ဘဏ္ဍာပြုလုပ်အပ်သော်လည်း မပြီးသော သံဘဏ္ဍာ ကြေးနီဘဏ္ဍာ၊ အကတ-ဘဏ္ဍာမပြုအပ်သော သံဘဏ္ဍာ ကြေးနီဘဏ္ဍာ၊ တထာဖြင့် ဘာဇိယာကို ပြန်ညွှန်းသည်။ [ပုဂ္ဂလိကအဖြစ် ဝေဖန်ရာ၌ "ကပ္ပိယာ ထာလကာ တိသော၊ တမ္ဗာယောမတ္တိကာမယာ" ကို ထောက်၍ သံဘဏ္ဍာ ကြေးနီဘဏ္ဍာဟု သိပါ။]

၃၃၀။ ဝေဠုမ္ပိ ဘာဒ္ဒိယာ ဝေလ"နာဋ္ဌိ ကတ္တာရဒဏ္ဍကော၊ ဆတ္တာဒဏ္ဍသလာကာယော၊ တဝေယာပါဟနဒဏ္ဍကော။

၃၃၀။ ဝေဠုမ္ပိ၊ ဝါးဦး။ ဝေလနာဋ္ဌိ၊ ဆီကျည်တောက်ကိုင်း။ ကတ္တာရဒဏ္ဍကော၊ ဝေါင်ဝှေးကိုင်း။ ဆတ္တာဒဏ္ဍသလာကာယော၊ ထီးရိုး ထီးခရိုင်၏ ဝါးခြမ်းစိတ်တို့ကိုင်း။ တဝေ၊ ထိုမှတပါး၊ ဥပါဟနဒဏ္ဍကော၊ ဖိနပ်ချိတ်စရာ ဒုတ်ကိုင်း။ ဘာဒ္ဒိယာ၊ ဒဝဖန်အပ်- ဝေဖန်ကောင်း ကုန်၏။ [ဝိ ဌ ၄-၈၁]

ဝါရကံ ပါဒဂဏ္ဍကံ။ ။လောဟဝါရကော ပန (သံခွက် ကြေးခွက် သံအိုး ကြေးအိုးကိုကား) ကာဠလောဟ (သံ) တမ္ဗလောဟ (ကြေးနီ) ဝဋ္ဋလောဟ (ခဲပုပ် ကြေးနီတို့ကိုရောရ၍ ပြုအပ်သော ကြေးပုပ်) ကံသလောဟာနံ (ခဲဖြူ ကြေးနီတို့ကိုရောရ၍ ပြုအပ်သော ကြေးဖြူတို့တွင်) ယေန ကေနစိ ကတော သီဟဠဒီပေ ပါဒဂ္ဂဏ္ဍကော (သီဟိုဠ်ကျွန်းဌာနအသုံးပြုအပ်သော တပါဒကို ယူနိုင်- တပါဒကိုဆုံသော အိုးခွက်ကို ဝေဖန်ကောင်း၏။)—အဋ္ဌကထာ၊ [တပါဒ ဟူသည် မဂဓကွမ်းစားဖြင့် ၅-ကွမ်းစားဆုံ၏။]

ဝေဠုမ္ပိ။ပေ။ဒဏ္ဍကော။ ။ဝါးကိုင်း ဝါးနှင့်စပ်၍ သစ်သားဘဏ္ဍာကိုင်း သားရေကိုင်း ပြလိုရ၍ "ဝေဠုမ္ပိ" စသည်ကို မိန့်သည်၊ [""ဌေစမ္ဘမ- ဘာဒိယံ" တိုင်အောင် မြော်၍ "ဝေဠုမ္ပိတိအာဒိနာ ဒါရုဘဏ္ဍာနိ ဒဿေတိ၊ ဒါရုဘဏ္ဍေန ပန သက်ဟေတ္ဌာ (သိမ်းကျုံး၍) သမ္ဘာပိဒါရုဝေဠု စမ္ဘုပါဟနာ- ဒိဝိကတိ (သားရေ၊ ဖိနပ် အစရှိသော ဘဏ္ဍာအထူးကို) ဝေဒိတမ္ဘာ" ဟု ဌီကာသစ်မိန့်သည်။] ဝါးဘဏ္ဍာ၌ ဆီကျည်တောက်၊ တောင်ဝှေး၊ ထီးရိုး၊ ထီးခရိုင်၏ ဝါးခြမ်းစိတ်၊ ဖိနပ်ချိတ်စရာဒုတ် ဤအားလုံးကို ဝေဖန်ကောင်း၏။

၇၃၁။ အနုညာတဝါသိဒဏ္ဍော၊ ကရဏ္ဍော ပါဒုဂဏ္ဍကော။
အရဏိဉ္ဇနိသိင်္ဂါဒိ၊ ဘိက္ခုပကရဏံ တထာ။

၇၃၂။ တစ္ဆိတာနိဋ္ဌိတံ ဒါရု-ဘဏ္ဍံ ဒန္တဉ္စ ဘာဇိယံ။
ဘိက္ခုပကရဏေ ပါဒ-ဃဋ္ဋကော မတ္တိကာမယော။

၇၃၁-၂။ အနုညာတဝါသိဒဏ္ဍော၊ ဝေဖန်ကောင်း၏ဟုခွင့်ပြုအပ်သော ဝါးငယ်၏ အရိုးကိုဝင်း။ ပါဒဂဏ္ဍကော၊ သီဟိုဠ်တပါဒ မဂဓ ၅-ကွမ်းစားကို ယူနိုင်သော။ ဝါ၊ သီဟိုဠ် တပါဒ မဂဓ ၅ကွမ်းစား ဆံ့သော။ ကရဏ္ဍော၊ ကြူတ်ကိုဝင်း။ (ဝါ၊ ပခြုပ်ကိုဝင်း။) အရဏိဉ္ဇနိသိင်္ဂါဒိ၊ ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည် မျက်စဉ်းဗူး သားချို အစရှိသော။ ဘိက္ခုပကရဏံ၊ ရဟန်းတို့၏ အသုံးအဆောင်ကိုဝင်း။ တစ္ဆိတာနိဋ္ဌိတံ၊ ရွှေအပ်သည်ဖြစ်၍မပြီးသေးသော။ ဒါရုဘဏ္ဍံ၊ သစ်သားဘဏ္ဍာကိုဝင်း။ ဒန္တဉ္စ၊ ဆင်စွယ်ကိုဝင်း။ ဘာဇိယံ၊ ဝေဖန်အပ် ဝေဖန်ကောင်း၏။ ဘိက္ခုပကရဏေ၊ ရဟန်းတို့၏ အသုံးအဆောင်၌။ ဝါ၊ ရဟန်းတို့၏ အသုံးအဆောင်တွင်။ မတ္တိကာမယော၊ မြေညက်ဖြင့် ပြုအပ်သော။ ပါဒဃဋ္ဋကော၊ တပါဒဆံ့သော အိုးငယ်ကို။ ဘာဇိယော၊ ဝေဖန်အပ် ဝေဖန်ကောင်း၏။ (ဝိ ၌ ၄-၈၀။)

အနုညာတဝါသိဒဏ္ဍော။ ။"ဝါသိအာဒီသု ယာယ ဝါသိယာ ၌ပေတ္တာ ဒန္တကဋ္ဌဆေ့ဒနံ ဝါ ဥစ္ဆုတာစ္ဆနံ ဝါ(ကြုံအခ်ုံခ္ဓါခြင်းကိုသော်ရင်း)အညံ မဟာ-ကမ္မံ ကာတုံ နသက္ကာ = အလုပ်ကြီးကို လုပ်၍မဖြစ်။ တံပူဖြတ်မှု ကြုံအခ်ုံ ခ္ဓါမှု စသော အလုပ်ငယ်မျိုးကိုသာ လုပ်နိုင်၏။ "အယံ ဘာဇနီယာ"ဟူသည် နှင့်အညီ ထိုဝေးငယ်သည် "အနုညာတဝါသိ" မည်၏။ ထိုအနုညာတဝါသိ၏ အရိုးဖြစ်သော ဝါးဘဏ္ဍာသည် ဝေဖန်ကောင်း၏။

ကရဏ္ဍောပေ။တထာ။ ။တပါဒဆံ့သော ကြူတ် (ဝါးကိုလုပ်အပ်သော ပခြုပ်)၊ အရဏိ (ပွတ်ခုံ ပွတ်ကျည်) အဉ္ဇနီ (မျက်စဉ်းကျည်) သင်္ဂါဒိ (ဦးချို စသည်)၊ အာဒိဖြင့် မျက်စဉ်းတံ၊ ထီး၊ လက်တဆုပ်ဖြင့် ယူအပ်သော သစ်ရွက်၊

၃၃၃။ ဘာဝေယံ ကပ္ပိယံ စမ္မံ၊ ဌေစမ္မမဘာဝေယံ။
ဂရုနာ ဂရုဘာဝတ္ထု၊ ထာဝရံ ထာဝရေန စ။

၃၃၄။ ထာဝရံ ဖရိဝတ္ထေယျ၊ တထာ ကတ္ဝာ စ ဘာဒုတေ။
ဝလ္လာဒီ ဖာတိကမ္မေန၊ ဂဏ္ဌေ သေသမဘာဝေယန္တိ။

၃၃၃-၄။ ကပ္ပိယံ၊ အပ်သော။စမ္မံ၊ သားရေကို။ ဘာဝေယံ၊ ဝေဖန်အပ် ဝေဖန်ကောင်း၏။ ဌေစမ္မံ၊ သိုးရေကို။ အဘာဝေယံ၊ မဝေဖန်အပ် မဝေဖန်

ဖိနပ်၊ ဓမကရိုဏ် ရေစစ်၊ သျှိသျှားသီးပူး၊ သျှိသျှားသီးအိုး၊ ပူးအုံ၊ ပူးခွက်၊ သားချိုပူးတို့ကို ဋီကာသစ်၌ ပြသည်။

တစ္ဆိတာနိဋ္ဌိတံ။ ။ချောအောင် ရွှေဘော်စသည်ဖြင့် ရွှေအပ်သော်လည်း မပြီးဆုံးသေးသည်ကို "တစ္ဆိတ+အနိဋ္ဌိတ"ဟု ဆို၏။ လုံးလုံး မရွှေအပ်သော သစ်သားအကြမ်း၊ ဆင်စွယ်အကြမ်းတို့မှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိ။ ဘာဝေယ-ဝေဖန်ကောင်းသော ဘဏ္ဍာဖြစ်သည်။

ဘိက္ခုပ္ပကဝရဏ။ ။ဤစကားဖြင့် မြေဘဏ္ဍာကို ပြသည်။ ရဟန်းတို့၏ အသုံးအဆောင်ဖြစ်သော မြေဘဏ္ဍာထည်းခ်ီ တပါဒကိုဆံ့သော အိုးငယ် (ကြာသွတ်အိုး) သည် ဝေဖန်ကောင်း၏။ ဃဋဋကောကို ဥပလက္ခဏာနည်း အားဖြင့် မှတ်ချိုးထားသည်။ မြေသပိတ်၊ မြေခွက်၊ မြေကရား (ရေတကောင်း) များလည်း ဝေဖန်ကောင်း၏။ [ဤမိနာ(ဤပါဒဃဋဋကောပါ၌ဖြင့်)မတ္တိကာ-ဘဏ္ဍံ ဥပလက္ခေတိ၊ တသ္မာ ပတ္တော ထာလကံ ကုဏ္ဍိကာတိ ဤမာနိ ဘာဇနီ-ယာနိ။—ဋီကာသစ်။]

ဘာဝေယံ။ပေ။မဘာဝေယံ။ ။ရဟန်းတို့အား အပ်သော သားရေကို စမ္မ-နိဒ္ဒေသ၌ ပြခဲ့ပြီ။ ထိုအပ်သော သားရေကို ဝေဖန်ကောင်း၏။ ဌေကစမ္မသည် ကား အပ်သော သားရေတွင် ပါသော်လည်း မဝေဖန်ကောင်းဟု ဆိုသည်။ [ဌေကစမ်မံ ပန ပစ္စတ္ထရဏာဂတိကံ (အပေါ်လွှမ်းအခင်းနှင့် အလားတူသည်) ဟောတိ၊ တမ်ပိ ဂရုဘာဏ္ဍမေव။—အဋ္ဌကထာ။]

ကောင်း။ ဂရုနှာ၊ မဠုပ်ဋ္ဌ စသော ဂရုဘဏ္ဍာဖြင့်။ဂရုဘဏ္ဍာ၌၊ မဠု ပ်ဋ္ဌစသော ဂရုဘဏ္ဍာကိုဝင်း။ ထာဝရ၌၊ အာရုမ် စသော ထာဝရ ဘဏ္ဍာကိုဝင်း။ ထာဝရေန၊ အာရုမ် စသော ထာဝရဘဏ္ဍာဖြင့်။ ထာဝရ်၊ အာရုမ် စ သော ထာဝရဘဏ္ဍာကိုဝင်း။ ပရိဝတ္တေယျ၊ လဲလှယ်နိုင်၏။ တထာ၊ ထိုလဲလှယ်မှုကို။ ကတ္တာ စ၊ ပြုပြီး၍လည်း။ ဘုဥ္ဇတု၊ သုံးဆောင်နိုင်၏။ ဝလ္လာဒိ ၊ နွယ်အစရှိသည်ကို။ ဖာတိကမ္မေန၊တိုးပွါးအောင်ပြုမှုဖြင့်။ဂဏှေ၊ ယူနိုင်၏။ သေသံ၊ ကြွင်းသော အာရုမ အစရှိသော ၃-မျိုးသော အစုကို။ အာဘာဇိယံ၊ မဝေဖန်အပ် မဝေဖန်ကောင်း။....ဣတိ၊ အဝေဘာဂီယနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ဋ္ဌ ၄-၅-ဂ-ဂ-ဂ)

ဂရုနှာ။ပေ။ထာဝရံ။ ။အာရုမ အာရုမဝတ္ထု၊ ဝိဟာရ ဝိဟာရဝတ္ထု တို့သည် ပြောင်းရွှေ့၍ မရကောင်းသောကြောင့် ထာဝရဂရုဘဏ်မည်၏။ မဠု ပ်ဋ္ဌ-စသည်တို့ကား ဂရုဘဏ်သာမည်၏။ ထာဝရမဟုတ်။ဂရုဘဏ်ဖြင့်ဂရုဘဏ် ကိုလည်း လဲကောင်း၏။ ထာဝရဘဏ္ဍာကိုလည်း လဲကောင်း၏။ [“သံဃာ ဘဏ္ဍာ ဖက်က ၈ ထာဝရမဟုတ်သော ဂရုဘဏ်ဖြင့် ထာဝရဂရုဘဏ်ကို လဲကောင်း၏” ဟု ဆိုသဖြင့် “သံဃာဖက်က မရှိုးစေရ”ဟု ဆိုလိုသည်။]

ထာဝရေန စ ထာဝရံ။ ။ထာဝရဖြစ်သော ဘဏ္ဍာဖြင့်ကား ထာဝရ ဖြစ်သော ဘဏ္ဍာကိုသာ လဲကောင်း၏။ ထိုသို့ လဲရာဝယ် သံဃိကကျောင်းသည် ရှိသောတွင်း၌ ရောက်နေ၍ သံဃာအား ကျေးဇူးမများလျှင် သံဃာအား ကျေးဇူးများသော(ကျောင်းနှင့်လည်း ကပ်နေသော) လူအိမ်နှင့် လဲကောင်း ၏။ သံဃိကခြံသည် ကျောင်းတိုက်နှင့် ဝေးနေ၍ သစ်ပင်တထောင် ရှိစေ ကာမူ သစ်ပင်ငါးရာလောက်မျှ အကျိုးမခံစားရ။ လူတို့၏ ခြံကား သစ်ပင် ငါးရာသာ ရှိ၏။ သို့သော် ကျောင်းနှင့်နီးသောကြောင့် စောင့်ရှောက်ဖို့ လွယ်ကူရကား အကျိုးများ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သံဃာ့ခြံနှင့် လူခြံကို(သံဃာတ တန်ဖိုးအားဖြင့် အရှုံးခံ၍ပင်) လဲကောင်း၏။

တထာ ကတ္တာ စ ဘုဥ္ဇတု။ ။ထိုသို့ လပြီးမှ ထိုထာဝရဘဏ္ဍာ၊ ဂရုဖြစ်သော ဘဏ္ဍာမှ ကပ္ပိယတို့ကစိမ်းရှိရအပ်သောပစ္စည်း၄-ပါးကိုသုံးစွဲနိုင်ပါသည်။ [ဘုဥ္ဇတုဟု တု-ဝိဘတ်ကို ဝိဓိ(စိမ်းခြင်း)အနက်ဟောဟု မှတ်ပါ။ ဋီကာသစ်၌ "ဝိဓိမှ အယံ တုံပစ္စယော"ဟု ဟော့ရ၏။ ထိုအလို ရှေးက "ဘုဥ္ဇိတုံ"ဟု ရှိဟန်တူသည်။ သို့မဟုတ် "အယံ တုပစ္စယော"ဟု ရှိရာမှ ပါဠိပျက်ဟန်တူသည်။]

ဝလ္လာဒိ။ ပေ။ ဂဏ္ဍော။ ။သံဃိကဖြစ်သော နွယ် ၀ါး စသည်ကို မိမိ၏ကိစ္စအတွက်ယူ၍ သုံးစွဲသော ရဟန်းသည် တိုးပွါးအောင် ပြုမှုဖြင့် သုံးစွဲရသည်။ ထိုသို့ သုံးစွဲမှုကို "ဖာတိကမ္မ"ဟု ခေါ်၏။ [ဖာတိကမ္မံ နာမ သမကံ ၀ါ အတိရေကံ ၀ါ တဒဋ္ဌနကံ ၀ါ ၀ဋ္ဌိကမ္မံ-ယူ၍ သုံးစွဲအပ်သော နွယ်နှင့် တန်းတူ ညီမျှသော နွယ်ကို ပြန်၍ အစားပေးခြင်း၊ ထိုနွယ်ထက်ပင် ပို၍ အစားပေးခြင်း၊ ထိုနွယ်လောက် ထိုက်တန်သော အခြားပစ္စည်းကို အစားပေးခြင်းသည် "ဖာတိကမ္မ" မည်၏။ ထိုသို့ ပေးသဖြင့် သံဃာမှာ အလျှော့မရှိ၊ တိုးပွါးမြဲ၊ တိုးပွါးနေခြင်းကို "ဖာတိ"ဟု ခေါ်သည်။—ဋီကာ။]

ဆက်ဦးအံ့—ဤသို့ တိုးပွါးအောင် မပြုပဲ သံဃိက ကြိမ်နွယ် ၀ါးတို့ကို သက်နှံးတန်း စသည် လုပ်ဖို့ရန် ယူ၍ သုံးစွဲလျှင် တခြားကျောင်းသို့ ပြောင်းသွားသောအခါ သံဃိကကျောင်း၌ ထားခဲ့ရမည်။ သတိမရှိ၍ ယူသွားမိလျှင် ထိုကျောင်း၌ သံဃိကအဖြစ်ဖြင့်သာ သုံးစွဲရမည်။—အဋ္ဌကထာ။

သေသံ အဘာဇိယံ။ ။ ၀လ္လိမှစ၍ နောက်ဂရုဘဏ် ၂-မျိုး၌သာ "ဝေဖန်ကောင်းသော ဘဏ္ဍာ၊ မဝေဖန်ကောင်းသော ဘဏ္ဍာ"ဟု ခွဲခြားပြခဲ့၏။ ရှေ့အာရုံမ စသော ၃-စု၌ကား သံဃိကဖြစ်လျှင် မူရ၍ မဝေဖန်ကောင်းသော ကြောင့် အထူးမပြ။ ထို့ကြောင့် "သေသံ အဘာဇိယံ"ဟု ဆိုသည်။ [သေသန္တိ ပဌမရာသိတ္တယံ (အာရုံမ အာရုံမ၀တ္ထု၊ ဝိဟာရ ဝိဟာရ၀တ္ထု၊ မဉ္စ ပီဌ ဘိသိ ဗိမ္ဗောဟနာဒိသုယနာသန-ဟူသော ပဌမ ၃-စုအပေါင်းကို)၊—ဋီကာသစ်။]

ပကိဏ္ဏက နိဒ္ဒေသ

ပကိဏ္ဏကဆိုး၊ "ပကိဏ္ဏက" ဟုသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသ ကား—)

[အကြောင်းအရာ တမျိုးသာမက အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးကို ရောပြွမ်းရှိပြီးရာ အာခန်းဖြစ်သောကြောင့် "ပကိဏ္ဏက- ရောပြွမ်းသောအကြောင်း အရာများ" ဟု ဆိုသည်။]

ဒိဝါသေယျသိက္ခာပုဒ်

၃၃၅။ သဒ္ဓါရဗန္ဓနေ ဌာနေ၊ ဃောဒုက္ခလကပါသကေ။
သယန္တေန ဒိဝါ ဒ္ဝါရံ၊ ဗန္ဓိယံ ပရိဝဋ္ဋကံ။

၃၃၅။ သဒ္ဓါရဗန္ဓနေ၊ တံခါးရွက်၊ တံခါးရွက်ကို ဖွဲ့တတ်ရာ တံခါးဖေါင်ရှိသော။ သောဒုက္ခလကပါသကေ(သံ+ဥဒုက္ခလက+ပါသကေ)၊ အောက်ဆုံးယပ်, အထက် လက်ကောက်ကွင်းနှင့် တကွ ဖြစ်သော။ ဌာနေ၊ အရပ်၌။ ဒိဝါ၊ နေ့၌။ သယန္တေန၊ လည်းလျှောင်းသော ရဟန်းသည်။ (အိပ်မပျော်သော်လည်း ခဲလျှောင်းရုံ လျှောင်းသော ရဟန်းသည်။) ပရိဝဋ္ဋကံ၊ ဖွင့်ခြင်း ပိတ်ခြင်း အားဖြင့် လည်သော။ ဒ္ဝါရံ၊ တံခါးရွက်ကို။ ဗန္ဓိယံ၊ ဖွဲ့ပိတ်ထိုက်၏။ (ဝိ ပါ ၁-၄၈၊ ဝိ ဋီ ၁-၂၄၃)

သဒ္ဓါရ။ပေ။ပရိဝဋ္ဋကံ။ ။တံခါးရွက်တံခါးပေါင်နှင့်တကွဖြစ်သော ထိုတံခါးဝယ် အောက်ဆုံးယပ်, အထက်ကွင်းရှိသော အရပ်၌ နေ့အခါ အိပ်သော ရဟန်းသည် တံခါးကို ပိတ်၍ အိပ်ရာ၏။ ["တံခါးရှိ" ဟု ဆိုသဖြင့် အကာရှိကြောင်း သိနိုင်၏။ အမိုးရှိခြင်း မရှိခြင်းသည် လိုရင်းမဟုတ်။ "အကာ"မှာ သဟသေယျ သိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားသော ဒီယာစုဟတ္ထပ္ပေ တထောင့်ထွာအမြင့် (အနည်းဆုံး) ရှိစေရမည်။]

သဒ္ဒါရ။ပေ။ပါသကေ။ ။ဒ္ဒါရ-တံခါးပေါက်၊(တံခါးပေါက်ဖြင့် တံခါးရွက်တို့ပိုင်အောင်ယူ) ဗန္ဓန-ကိုတံခါးရွက်ကို ဖွဲ့တပ်ရာ တံခါးပေါင်၊ ဥဒုက္ခ-လက-ဆုံငယ်၊ ပါသက-အထက်ကွင်း၊ [ရှေးခေတ်က အိမ်၊ ကျောင်းတို့၏ တံခါးရွက်၌ တိုင်နှင့်ကပ်နေသော အဖျားဖက်ဝယ် အောက်၌ရင်း အထက်၌ရင်း နှားဦးချိုကလေး သဏ္ဌာန်ရှိသော အချွန် ၂-ခုပါ၏။ ထိုအချွန်တပ်ဖို့ရန် တိုင်နှင့်ဆက်ထားသော ဆုံငယ်တခုသည် အောက်ပိုင်း၌ရှိ၏။ ထိုဆုံငယ်ကို "ဥဒုက္ခလက" ဟု ခေါ်၏။ အထက်ပိုင်း၌ ကွင်း (ဂွင်း) တခုရှိ၏။ ထိုကွင်းကို "ဥတ္တရပါသက" ဟု ခေါ်၏။ ယခုခေတ်၌ကား ထို၂-မျိုးအစား အောက်၌ ပတ္တာ၊ အထက်၌ ပတ္တာတပ်ကြ၏။ တံခါးကြီးလျှင် အလယ်၌လည်း တခုနှစ်ခု တပ်ကြသည်။]

ပရိဝန္ဓကံ။ ။ပရိဝန္ဓတိ-ဟိုဖက် ဤဖက် လည်တတ်၏။ ဤတိ ပရိဝန္ဓကံ၊ ဖွင့်လိုက်သောအခါ ပွင့်သောအားဖြင့် လည်၍၊ ပိတ်သောအခါလည်း ပိတ်သောအားဖြင့် လည်တတ်သော တံခါးရွက်ကို "ပရိဝန္ဓက" ဟု ခေါ်၏။ ထိုတံခါးကိုသာ ပိတ်ဖို့လိုသည်။ ကဲလားတံခါး၊ စေ့းသည်တို့၏ခွါ၍ဖွင့်ရသော တံခါး၊ အောက်၌ ဘီးတပ်ထားသော ရှာတံခါးမ၊ အောက်၌ ဘီးကလေးတပ်ထားအပ်သော တွန်လိုက် ဖြန့်လိုက် လုပ်၍ရသော တံခါး၊ ဝါးချောင်းကလေးတွေ့ထောင်၍ ဆူးခက်တပ်ထားအပ်သော ဆူးတံခါး ဤသို့စသော တံခါးမျိုးကိုကား မပိတ်သော်လည်း အာပတ်မသင့်။

ဗန္ဓိယံ။ ။"ဖွဲ့" ဟူသည် တံခါးရွက်ကို တံခါးတိုင်၌ဖွဲ့ခြင်း၊ တံခါး ၂-ရွက်ကို စပ်၍ ဖွဲ့ချည်ခြင်းတည်း။ ယခုအခါ၌ တံခါးပိတ်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ ထိုသို့ပိတ်ရာ၌ စေ့အောင်ပိတ်နိုင်လျှင် ကောင်း၏။ အကုန်စေ့အောင် မပိတ်သော်လည်း အပြင်က လူ၏ ဦးခေါင်းမဝင်သာအောင် စေ့ထားလျှင်ပင် အပ်၏—ဟု ပဌမ ပါရာဇိက ဝိနိတဝတ္ထု အဌကထာ ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဋီကာဟောင်း၌ "ဗန္ဓိတမ္ပိ"ဟုရင်း ဋီကာသစ်၌"ဗန္ဓေယျ-။ပေ။သံဝရေယျ"ဟုရင်း ဖွင့်၏။ သယန္ဓေန ဟူသော ကတ္တားကိုထောက်လျှင် ကံဟော ကြိယာဖြစ်သင့်၏။ သို့သော် "ဗန္ဓေယ္ယ"ဟုကား မနေသင့်။ဤပစ္စည်း

၃၃၆။ သန္တေ ဝိညုမ္ပိ ပုရိသေ၊ အာဘောဂေါ စာပိ ကပ္ပတိ။
သဝေ တံ ဝိနာကာရံ၊ သယန္တော ဒုက္ခဋ္ဌံ ဖုသေ။

၃၃၆။ ဝိညုမ္ပိ၊ တတ်သိနားလည်သော။ ပုရိသေ၊ ယောကျားသည်။ သန္တေ၊ ရှိလသော်။ အာဘောဂေါ စာပိ၊ တံခါးကို ဤသူ စောင့်ရှောက်လိမ့်မည်ဟု နှလုံးသွင်းခြင်းသည်လည်း။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ သဝေ၊ မိမိနှင့် စပ်သောအရပ်၌။ ဝါ၊ မိမိပိုင်သော ကျောင်း, ကျောင်းခန်း၌။ တံ အာကာရံ၊ ထိုပိတ်ခြင်း, နှလုံးသွင်းခြင်း, စောင့်ရှောက်လိုက်ပါ ဟု ပြောခြင်းဟူသော အခြင်းအရာကို။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍၊ သယန္တော၊ လည်းလျောင်းသော ရဟန်းသည်။ ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ (ဝိ ဌ ၁ အ ၂၄၃)

ဤ အာဂုံကို ၉ ပြု၍ "ဗန္ဓေယ်"ဟုရင်း ၉ မပြုပဲ "ဗန္ဓိယ်"ဟုရင်း ရှိသင့်သည်။ ယျေ့ဝိဘတ်ဖြင့် ဗန္ဓေယျကို အမှန်ဆိုလိုလျှင် သယန္တေနကို ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ ကြုံပါ။

သန္တေ ဝိညုမ္ပိ။ ပေ။ ကပ္ပတိ။ ။ဦးပဉ္စင်းဖြစ်စေ ကိုရင်ဖြစ်စေ လူဝတ်ကြောင် ဖြစ်စေ တတ်သိနားလည်သော ယောကျားတယောက်ယောက်ရှိလျှင် "တံခါးကို ဤသူစောင့်ရှောက်လိမ့်မည်"ဟု နှလုံးသွင်း၍ရင်း (အာဘော-ဂေါ စ ၌ စ သဒ္ဒါဖြင့် "တံခါးကို စောင့်ရှောက်လိုက်ပါ" ပြောခြင်းကိုယူ၍) ထိုသို့ပြော၍ရင်း အိပ်ခြင်းငှါ အပ်၏။ [မူလကပင် တံခါးမပိတ်ပဲ အိပ်သော ရဟန်းကို မာတုဂါမတို့က ပြုကျင့်သွားသည့်အတွက် ပညတ်တော်မူရသော ကြောင့် မာတုဂါမကိုကား တံခါးစောင့် မခိုင်းကောင်း။] အမျှားနေရာ ကျောင်းဖြစ်လျှင် ရှေးရှေးဝင်သူသည် နောက်နောက်ဝင်လာသူတို့၏တာဝန်ဟု သဘောထား၍လည်း လည်းလျောင်းကောင်း၏။

သဝေ။ ပေ။ ဖုသေ။ ။သ–မိမိ၏+ဝ သ–စပ်သောနေရာ၊ မိမိနှင့်သာ ဆိုင်သော အမျှားလှည့်လည်ရာ မဟုတ်သော ကျောင်း၊ ကျောင်းခန်းကို "သဝ သ"ဟု ဆိုသည်။ (တနည်း) ဘီလူး စသည်တို့ ဖမ်းစားခြင်းကြောင့် သူတို့က အတင်းအကြပ် လုံထားအုပ်သူမဟုတ်ခြင်းကို "သဝ သ"ဟု ဆိုသည်။

ထိုကဲ့သို့ သဝသဌာနဒ္ဓအိပ်သောရဟန်းသည် ထိုအာဘောဂအခြင်းအရာကိုရင်း စောင့်ရှောက်လိုက်ပါဟု ပြောဆိုမှုကိုရင်း ရှေဂါထာအရပိတ်မှုကိုရင်း တခုခု မပြုပဲအိပ်လျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။

ဝယန္ဒော။ ။"အိပ်" ဟူရာ၌ ပက်လက်ဖြစ်ဖြစ် မှောက်လျက်ဖြစ်ဖြစ် ကျောက်ကုန်းကို ဆန့်ခြင်းသည် အိပ်ခြင်း၏လက္ခဏာတည်း။ [ပိဋိပသာရဏ-လက္ခဏာ သေယျာ-ဝိမတိ။] ထို့ကြောင့် ကျောက်ကုန်းကို မဆန့်ပဲ ညောင်စောင်း ခုတင်ပေါ် ဝယ် တဖက်စောင်းကွေးလျက် ခြေကိုလည်းခုတင်၏တည်ရာ မြေပြင် ကြမ်းပြင်မှ မလွတ်စေပဲ အိပ်သူသည် အာပတ်မသင့်။ [ဥဘော ပါဒေ ဘူမိတော အမောစေတ္ဝာဝ ကေပယေန သရီရံ ဘဉ္ဇိတ္ဝာ နိပန္နော (မုစ္စတိ—အာပတ်မှ လွတ်၏။) ပဌမပါရာဇိက အဖွင့်သာရတ္ထဒီကာ။] အကယ်၍ ချထားသော ခြေကို အိပ်ပျော်သောအခါ ညောင်စောင်းပေါ်သို့ တင်လိုက်မိလျှင်ကား အာပတ်ပင်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"တဖက်စောင်း အိပ်သူ အတွက်သာ အနာပတ်" ဟုဆိုသော ကြောင့် တဖက်စောင်းမဟုတ်ပဲ ကုလားထိုင်ပေါ်၌ ပက်လက်(ကျောဆန့်၍) အိပ်သူသည် တည်ရာကြမ်းပြင် (မြေပြင်)မှ ခြေကိုမလွတ်စေပဲ တဲ့လျားချထား သော်လည်း ပိဋိပသာရဏလက္ခဏာ ရှိသောကြောင့် အာပတ်မှုမလွတ်ပါ။ ဒုတ်တုတ်ထိုင်၍ နံရံစသည်၌ မှီလျက်အိပ်သူကား ပိဋိပသာရဏ လက္ခဏာမရှိသော ကြောင့် (အိပ်သည် မမည်သောကြောင့်) အာပတ်မသင့်ပါ။ ထို့ကြောင့် သဟ-သေယျ အာပတ် မသင့်အောင် စောင့်ရှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အရုဏ်မတက်ခင် အိပ်ရာမှလုံးပြီးနောက် ကုလားထိုင်ပေါ် စသည်၌ လွဲ၍မနေရ။ ဒုတ်တုတ်ထိုင်၍သာ နံရံ စသည်ကို မှီနေရသည်—ဟု မှတ်ပါ။

၇၃၇။ ရတနာနိတ္ထိရူပါနိ၊ ဣသိမိတ္ထိပသာဓနံ။
တူရိယာဝုဓဘဏ္ဍာနိ၊ အာမသဿ္ဌသ ဒုက္ခဋ္ဌံ။

၇၃၇။ ရတနာ၃နိ၊ ရတနာဆယ်ပါးတို့ကိုဋ္ဌင်း။ ဣတ္ထိရူပါနိ၊အမသတ္တဝါ၏ အရုပ်တို့ကိုဋ္ဌင်း။ ဣသိ၊စပါးမျိုး ခုနစ်ပါးကိုဋ္ဌင်း။ ဣတ္ထိပသာဓနံ၊မိန်းမတို့၏ အသုံးအဆောင်စာန်ဆာကိုဋ္ဌင်း။ တူရိယာဝုဓဘဏ္ဍာနိ၊ တူရိယာဘဏ္ဍာ, လက်နက်ဘဏ္ဍာတို့ကိုဋ္ဌင်း။ အာမသဿ္ဌသ၊ သုံးသပ်သောရဟန်း၏။ ဒုက္ခဋ္ဌံ၊ ဒုက္ခဋ္ဌိအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၁။၁၇၅၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၁၂၉)

၇၃၈။ သိတ္ထတေလောဒတေလေဟိ၊ ဖဏဟတ္ထေဖဏေဟိ ဝါ။
ကောဋ္ဌေန ဝါပိ ယော ကေသေ၊ ဩသဏ္ဍေယျသ ဒုက္ခဋ္ဌံ။

၇၃၈။ သိတ္ထတေလောဒတေလေဟိ၊ ဖယောင်းနှင့်ရောအပ်သောဆီ,ရေနှင့်ရောအပ်သောဆီတို့ဖြင့်ဋ္ဌင်း။ ဖဏဟတ္ထဖဏေဟိ ဝါ၊ဆင်စွယ်ဘီးစသော

ရတနာနိတ္ထိရူပါနိ။ ။ရတနာ ၁၀-ပါးကို ရွှေ ဥဂ္ဂဟနိဒ္ဒေသ ၂၇၂-၇ါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။ အကျယ်ကို သီဃာဒိသိသ် ကာယသံသဂ္ဂသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။ မိန်းမ (အမသတ္တဝါ)၏ အရုပ်ကို မသုံးသပ်မထိကောင်း။ **စာရေးစက္ကူ** စသည်တို့၏အဖုံး၌ 'အရုပ်ပါလျှင် အနည်းငယ်ဖျက်၍ ခဲတံ စသည်ဖြင့်ခြစ်၍ ကိုင်ကြသည်။

ဣ။**ပေ**။**ဘဏ္ဍာနိ**။ ။စပါးမျိုး ၇-ပါးလည်း မသုံးသပ်ကောင်း။ လမ်း၌ မရှောင်သာအောင် စပါးတွေ့ရှိလျှင် "လမ်း"ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍ နင်းသွားရသည်။ မိန်းမတို့၏ အဝတ်ခြုံထည် တန်ဆာဟူသမျှ မသုံးသပ်မကိုင်ကောင်း။ ["အဝတ်စသည်ကို လှူလျှင်ကား အပ်၏"ဟု ဆိုသည်။] တီးမှုတ်ရသော တူရိယာဘဏ္ဍာ၊ ဓား လှံ စသော လက်နက်ဘဏ္ဍာများလည်း မသုံးသပ် မကိုင်ကောင်း။

သိတ္ထ။**ပေ**။**တေလေဟိ**။ ။[စူဠဝဂ္ဂ၊ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓကသိက္ခာပုဒ်များတည်း။] ဖယောင်းစသည်ကို စေးကပ်အောင် ပြုလုပ်သော အစေးကို (ယခုခေတ်၌

ဘီး, ဘီးသဏ္ဌာန်ပြုအပ်သော လက်ဘီးတို့ဖြင့်ရင်း။ ကောဇ္ဆေန ဝါပိ၊ ဝက်မျှင် ဘီးဖြင့်သော်ရင်း။ ယော၊ အကြင်ရဟန်းသည်။ ကေသေ၊ ဆံတို့ကို၊ သြသဏ္ဌေယျ၊ အောက်ခ္ခကောင်းစွာတည်စေပြားအံ့။ ဝါ၊ ပိပ်ရိုရိုရှိအောင် ဖိချပြားအံ့။ ဝါ၊ ဖြီးပြားအံ့။ အသ၊ ထိုရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၄–၂၄၂၊ ဝိ ဋ ၄–၄၅)

၃၃၉။ နေကပါဝုရဏာ ကေ–တ္ထရဏာ ဝါ တုဝဋ္ဋယုံ။
တထေကမဠ္ဠေ ဘုဠ္ဠေယျုံ၊ ကေသိံ ဝါပိ ဘာဇနေ။

၃၃၉။ ကေပါဝုရဏာ၊ တခုတည်းသော အခြုံရှိကုန်သည်။ (ဟူတ္ထဝါ၊ ဖြစ်၍ သော်ရင်း။) ကေတ္ထရဏာ၊ တခုတည်းသော အခင်းရှိကုန်သည်။

ခေါင်းလိမ်းဆီကို) "သိတ္ထတေလ"ဟု ဆို၏။ ရေဖြင့် ရောအပ်သောဆီကို "ဥဒတေလ"ဟု ဆို၏။ [ယခုခေတ်၌ကား ရေမရောပဲ အုန်းဆီ စသည်ကို လိမ်းကြ၏။]

ဟတ္ထဟတ္ထဖဏေဟိ။ ။ဆင်စွယ် စသည်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ခေါင်းဖြီးစရာ ဖြီး (ဘီး) ကို "ဖဏ"ဟု ခေါ်၏။ လက်ချောင်းတို့ဖြင့် ဘီးကဲ့သို့ ဆံပင်ကို ဖြီး (ဖိုး)ကြ၏။ ထို လက်ချောင်းဘီးကို "ဟတ္ထဖဏ"ဟု ခေါ်သည်။

ကောဇ္ဆေန။ပေ။သြသဏ္ဌေယျ။ ။ဝက်၏အမွေးအမျှင် စသည်ဖြင့်လည်း ဘီး လုပ်ကြ၏။ ထိုဝက်မျှင်ဘီးဖြင့်လည်း မဖီးရ။ "သြ-အောက်ခ္ခ၊ သဏ္ဌ-ကောင်းစွာ တည်စေခြင်း" ဟူသည် ဖိချခြင်း ဖိုးခြင်းတည်း။ ဖိုးလိုက်သော အခါ ဆံပင်တွေ ထောင်၍မနေပဲ အောက်ခ္ခ ကောင်းစွာ တည်နေသော ကြောင့် "သြသဏ္ဌ"ဟု ဆိုသည်။

နေကပါဝုရဏာ။ပေ။ဘာဇနေ။ ။ကေတ္ထရဏ ပါဝုရဏအတွက် ဘိက္ခုနီ-တို့၌ ပါစိတ်ဟု ဘိက္ခုနီ-တုဝဋ္ဋဝက်၌ မိန့်တော်မူ၏။ ဘိက္ခုတို့ အတွက်ကား ဒုက္ကဋ်ဟု စုဋ္ဌဝဂ္ဂခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကဋ္ဌ မိန့်တော်မူသည်။

(ဟုတ္စာ ဝါ၊ ဖြစ်၍သော်၎င်း။) နှ တုဝန္ဓယုံ၊ နှစ်ပါးမအိပ်ကုန်ရာ။တထာ၊ ထိုမှတပါး။ ကေမဠေ၊ တခုတည်းသော ညောင်စောင်း၌။ (တခုတည်းသော ခုတင်၌) နှ တုဝန္ဓယုံ၊ နှစ်ပါးမအိပ်ကုန်ရာ။ ကေသ္မိ၊ တခုသော။ဘာဇနေ ဝါပိ၊ ခွက်၌လည်း။ နှ ဘုဇ္ဇယျုံ၊ အတူမစားကုန်ရာ။ (ဝိ ပါ ၄–၂၆၂၊ ဝိ ဋ ၄–၅၁)

ကေသ္မိ ဝါပိ ဘာဇနေ။ ။ကေဘာဇနေတိ ဣတ္ထေ သစေ ဧကော ဘိက္ခု ဘာဇနဿ ဖလံ ဝါ ပုပ္ဖံ ဝါ ဂဟေတ္စာ ဂစ္ဆတိ၊ တသ္မိံ အပဂတေ ဣတရော သေသကံ ဘုဉ္ဇတိ၊ ဝဋ္ဋတိ၊ (တခုသောခွက်၌ တံပြိုင်နက် အတူစားခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် အပ်၏။) ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။ "ဤ အဋ္ဌကထာ အလိုအားဖြင့်ကား ဦးတီသ၏ စားအပ်ရာခွက်၌ ဦးတီသက သစ်သီးမုန့်ကိုယူ၍ ဖဲသွားလသော် ဦးဒတ္တသည် ကျန်ရစ်သော သစ်သီးမုန့်စသည်ကို စားကောင်း၏"ဟု တိုက်ရိုက်အားဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ထွက်၏။

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ယခုခေတ်၌ကား ဆွမ်းဟင်းမုန့်ထည့်ရာ ခွက်မျှား၌ ဦးတီသက ဖဲမသွားပဲ စားနေစဉ် အခြား တပါး နှစ်ပါး သုံးလေးပါးလည်း နှိုက်၍ နှိုက်၍ စားနေကြ၏။ လက်ချင်း မဆုံမိလျှင် ဤသိက္ခာပုဒ်အရ ကေဘာဇန မဖြစ်ဟု ယူဆကြ၏။ -တချို့ကလည်း တခွက်ထည့်၌ပင် ဖြစ်စေကာမူ ဇွန်းအသီးအသီးဖြင့် နှိုက်၍ ယူလျှင် ဇွန်းကို ခွက်တမျိုးဟု ယူဆ၍ ကေဘာဇန မဖြစ်ဟု ဆိုကြ၏။ စဉ်းစား၍ လက်ခံကြပါလေ။

ရှေးခေတ်စားရိုး။ ။ရှေးခေတ်ကမူ ဆွမ်းပွဲတပွဲတည်း၌ ၄:၅-ပါးဝိုင်း၍ စားလေ့မရှိကြပါ။ ဓမ္မပဒ-လောကဝဏ္ဏလာသော ကောသလမင်း၏အသဒိသ ဒါနဋ္ဌသော်မှလည်း ရဟန်းတော်ငါးရာအတွက် ဆင်တော်ငါးရာ ထီးမိုးလျက် ဆွမ်းပွဲငါးရာ စီစဉ်ရပါသည်။ ယခုခေတ် အချို့ဝိနည်းဓိုရ် ပုဂ္ဂိုလ်မျှားသည် မလွဲမရှောင်သာ၍ ဝိုင်းဖွဲ့ကာ ဘုဉ်းပေးရသော်လည်း ဤသိက္ခာပုဒ်တော်ကို သတိရသောကြောင့် စားသောက်ဖွယ်မျှားကို ကိုယ့်သပိတ် ကိုယ့်ပန်းကန် ထည့်၌ ထည့်၍ ဘုဉ်းပေးတော်မူကြပါသည်။

၃၄၀။ စတုရင်္ဂုလတော ဥိန-မဓိကဋ္ဌင်္ဂုလံ တထာ။
ဒန္ဓကဋ္ဌं နာ ခါဒေယျ၊ လသုဏံ နအာကလ္လကော။

၃၄၀။ တထာ၊ ထိုမှတပါး။ စတုရင်္ဂုလတော၊လက်လေးသစ်အောက်။ ဥိနံ၊ ယုတ်လျော့သည်မူလည်းဖြစ်သော။ အဓိကဋ္ဌင်္ဂုလံ၊ လက်ရှစ်သစ်ထက် လွန်သည်မူလည်း ဖြစ်သော။ ဒန္ဓကဋ္ဌं၊ တံပူကို။ နာ ခါဒေယျ၊ မခဲရာ။ နအာကလ္လကော၊ မကျန်းမမာမဟုတ်သော ရဟန်းသည်။ဝါ၊ဂိလာနမဟုတ်သော ရဟန်းသည်။ လသုဏံ၊ ကြက်သွန်ဖြူကို။ နာ ခါဒေယျ၊ မခဲစားရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၇၉၊ ဝိ ဋ ၄-၅၆)

ဇနီးသည် ခွက်တမျိုး ဖြစ်နိုင်သလော။ ။ဇနီးကို ခွက်တမျိုးဟု ယူလျှင် ပတ္တပိုဏ်ခုတင်ဆောင်၍ စားသော ပုဂ္ဂိုလ်မျှားသည် "ဇနီးတချောင်းတည်း ဖြင့် ဟင်းခွက်အများ၌ ထည့်အပ်သော ဟင်းအများနှင့်ဓာတု ဆုမ်းကိုပါ ယူကာ ယူကာ နိုင်ငံခြားသားတို့၏ စားနည်း-စားလျှင် ပတ္တပိုဏ်ခုတင် မပျက်"ဟု ဆိုရပေလိမ့်မည်။ .ထိုသို့လည်း မဖြစ်နိုင်ပါ။

စကုရင်္ဂုလတော။ပေ။နာ ခါဒေယျ။ ။"လက်သစ်"ဟူရာ၌ ပကတိလူတို့၏ လက်သစ်တည်း။ [အဋ္ဌင်္ဂုလပရမန္တိ-မနုဿာနံ ပမာဏင်္ဂုလေန အဋ္ဌင်္ဂုပရမံ။— ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။] လက်လေးသစ်အောက် တိုနေလျှင် လည်ချောင်း၌ မြက်တတ်သောကြောင့်ရင်း လက်ရှစ်သစ်ထက်ရှည်လျှင် ထိုတံပူဖြင့် ကိုရင်မျှား၏ ဦးခေါင်းကို ခေါက်ဘူးသောကြောင့်ရင်း "မတိုမရှည်ရ" ဟု ပညတ်တော်မူသည်။

လသုဏံ နအာကလ္လကော။ ။ကျန်းမာသူဖြစ်လျှင် မဂဓတိုင်း၌ ဖြစ်သော ကြက်သွန်ဖြူကို မခဲစားရ။ "ကြက်သွန်ဖြူ" ဟူရာ၌ အမြှောင့်များစွာပါသော ကြက်သွန်ဖြူကို ဆိုလိုသည်။ [ဟင်း၊ လက်သုပ် စသည်၌ ထည့်ခတ်အပ်သော ကြက်သွန်ဖြူကိုကား စားကောင်းပြန်၏။ မီးဖြင့် ဖုတ် ကြော်ထားလျှင်လည်း သူ့ချည်းပင် စားကောင်း၏။ အစိမ်းသက်သက်သာ မစားကောင်းဟုမှတ်ပါ။ အကျယ်ကို ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ ဘိက္ခုနီ လသုဏဝဂ်၌ ပြထားပြီ။]

၃၄၁။ ဟီနုဏ္ဍဒ္ဌေဟိ ဥဏ္ဍဒ္ဌံ၊ ဟီနံ ဝါ ဇာတိအာဒိဟိ။
ဥတ္တံ ဝါ ဩပဓေယ္ယနု၊ ဝဓေ ဒုဗ္ဘာသိတံ ဒဝါ။

၃၄၁။ ဟီနုဏ္ဍဒ္ဌေဟိ၊ အယုတ်, အမြတ်ဖြစ်ကုန်သော။ ဇာတိအာဒိဟိ၊ ဇာတ်အစရှိသော အဓိကွာသဝတ္ထုတို့ဖြင့်။ ဥဏ္ဍဒ္ဌံ၊ မြတ်သူကိုသော်၎င်း။ ဟီနံ ဝါ၊ ယုတ်သူကိုသော်၎င်း။ ဥတ္တံ ဝါ၊ ဖြောင့်ဖြောင့်သော်၎င်း။ ဝါ၊ တို့ကိုရိုက်သော်၎င်း။ အဩပဓေယ္ယနု ဝါ၊ သူတပါးကဲ့သို့ ညွှန်ပြခြင်းအားဖြင့်သော်၎င်း။ ဒဝါ၊ ရယ်မြူးလိုသဖြင့်။ ဝဓေ၊ ဖြောဆိုအံ့။ ဒုဗ္ဘာသိတံ၊ ဒုဗ္ဘာသိတအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၁၇၈ဂ၊ ဝိ ဋ ၃-၁၆)

ဟီနုဏ္ဍဒ္ဌေဟိ။ ။စဏ္ဍာလ စသော ယုတ်ညံ့သောဇာတ်၊ ခတ္တိယ စသော မြတ်သောဇာတ်၊ ထို့အတူ နာမည်၊ အနွယ်၊ အလုပ် (ကမ္မ)၊ သိပ္ပ-စသော အားဖြင့် သြမသဝါဒ သိက္ခာပုဒ်၌ ပြုအပ်သည့်အတိုင်း ဟီန—ဥဏ္ဍဒ္ဌ ဟု အဓိကွာသဝတ္ထု (ဆဲကြောင်းဝတ္ထု) ၁၀—မျိုးရှိ၏။ ထို ဝတ္ထု ၁၀-မျိုးတွင် တမျိုးမျိုးဖြင့် ဟီန—ယုတ်ညံ့သော ဇာတ်ရှိသူကိုဖြစ်စေ၊ ဥဏ္ဍဒ္ဌ—မြင့်မြတ်သော ဇာတ်ရှိသူကိုဖြစ်စေ အပျော်အပြက်ပြောလို (ပြောင်လှောင်လို) သော စိတ်ဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြောလျှင်၎င်း "ယခုခေတ်၌ စဏ္ဍာလတွေ ရှိကြတယ်၊ ခတ္တိယတွေ ရှိကြတယ်" စသည်ဖြင့် ထိုသူကိုပင် အညာပဒေသ (အခြားသူကို ပြောသလိုလို ညွှန်ပြ၍) ပြောလျှင်၎င်း ဒုဗ္ဘာသိတအာပတ်သင့်၏။ ဆဲလိုသော စိတ်ဖြင့် ပြောလျှင်ကား မုသာဝါဒဝဂ် သြမသဝါဒပါစိတ် သင့်၏။ အကျယ်ကို သြမသဝါဒ သိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

၃၄၂။ ဒီဃေ နခေ စ ကေသေ စ၊ နာသလောမေ နဝါရယေ။
နု လဗ္ဘံ ဝိသတိမဋ္ဌံ၊ သမ္ဘာဝေ လောမဟာရဏံ။

၃၄၂။ ဒီဃေ၊ ရှည်ကုန်သော။ နခေ စ၊လက်သည်းခြေသည်းတို့ကိုလင်း။ ကေသေ စ၊ ဆံပင်တို့ကိုလင်း။ နာသလောမေ၊ နှာခေါင်းမွေးတို့ကိုလင်း။ နု ဝါရယေ၊ မဆောင်ရာ။ ဝိသတိမဋ္ဌံ၊ နှစ်ဆယ်သော ခြေသည်း လက်သည်းတို့ကို ချောမောအောင်အချောတိုက်မှုကို။ နု လဗ္ဘံ၊ မရအပ်။ သမ္ဘာဝေ၊ ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌။လောမဟာရဏံ၊ အမွေးကို နှုတ်ပယ်ခြင်းကို။နု လဗ္ဘံ၊ မရအပ်။ (ဝိ ပါ ၄–၂၄၂=၂၇၃=၄=၅၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄–၄၅)

ဒီဃေနခေ။ ။အသား၏ ပမာဏထက် ကျော်လွန်၍ ရှည်နေသော လက်သည်း ခြေသည်းကို "ဒီဃနခ" ဟု ခေါ်သည်။ [နု ဘိက္ခဝေ ဒီဃာ နခါ ဝါရေတဗ္ဗာ။ပေ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ပေ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ မံသပူမာ-ဏေန (အသား၏ပမာဏဖြင့်) နခံ ဆန္ဒိတုံ။–ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။]

ကေသေ။ ။ပမာဏအားဖြင့် လက် ၂-သစ်ထက် ရှည်အောင် မထားရ။ ကာလအားဖြင့် ၂-လလွန်အောင် မထားရ။ လက် ၂-သစ်ရှိလျှင် ၂-လ မပြည့်သော်လည်း ရိတ်ရ၏။ ၂-လပြည့်လျှင်လည်း လက် ၂-သစ်မရှိစေကာ ရိတ်ရသည်။ [နု ဘိက္ခဝေ ဒီဃာ ကေသာ ဝါရေတဗ္ဗာ။ပေ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဒုမာသိကံ ဝါ ဒုဝဏ္ဏံ ဝါ။–ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။]

နာသလောမေ။ ။နှာခေါင်းအပြင်ဖက်သို့ ထွက်လောက်အောင် ရှည်နေသော နှာခေါင်းမွေးများကို ထားသည့်အတွက် "တစ္ဆေနှင့် တူသည်" ဟု ကဲ့ရဲ့ကြသောကြောင့် "နု ဘိက္ခဝေ ဒီဃံ နာသိကလောမံ ဝါရေတဗ္ဗံ။ပေ။ ဒုက္ကဋဿ" ဟု ပညတ်တော်မူသည်။–ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။

နု လဗ္ဘံ ဝိသတိမဋ္ဌံ။ ။ဝိသတိယာ-နှစ်ဆယ်သော လက်သည်း ခြေသည်း၏၊ မဋ္ဌံ-ချောကြောင်းအမှုကို၊ နု လဗ္ဘံ။ လက်သည်း ခြေသည်း လှီးပြီးသော် အခါ အဖျားဦးချောနေအောင် ဝါး စသည်ဖြင့် ခြစ်မှုကို ဆိုသည်။ ထိုကဲ့သို့

၃၄၃။ ယထာဝုတ္တံ နု ဗာဟေယ္ယ၊ သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌံ သံဃိကံ။
အဓောတအလ္လပါဒေဟိ၊ နာဂ္ဂမေ သယနာသနံ။
သုဓောတပါဒကံ ဝါပိ၊ တထေဝ ဘဏ္ဍပါဟနော။

၃၄၃။ သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌံ ဝ(သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌံ ဝါ)၊သံဃာကို ရည်စူးအပ်သည်မူလည်းဖြစ်သော။ သံဃိကံ ဝါ၊ သံဃာ့ဥစ္စာမူလည်း ဖြစ်သော။ သယနာသနံ၊ အိပ်ရာနေရာ ကျောင်းကို။ ယထာဝုတ္တံ၊ ကြိုးစဉ်ငယ်လိုက်။ နု ဗာဟေယ္ယ၊ မတားမြစ်ရာ။ အဓောတအလ္လပါဒေပိ၊ မဆေးအပ်သောခြေ, ရေစိုနေသောခြေတို့ဖြင့်။ သယနာသနံ၊ အိပ်ရာနေရာကျောင်းကို။ နာဂ္ဂမေ၊ မနင်းရာ။ သုဓောတပါဒကံ ဝါပိ၊ ကောင်းစွာဆေးအပ်သော ခြေရှိသောနင်းရာအရပ်ကိုလည်း။ ဝါ၊ ကောင်းစွာ ခြေဆေးပြီးမှ နင်းအပ်သောအရပ်ကိုလည်း။ သဉ္ဇပါဟနော၊ ဖိနပ်နှင့်တကွဖြစ်သည်။ ဝါ၊ဖိနပ်စီးသည်။ (ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။) တထေဝ၊ ထို့အတူသာလျှင်။ နာဂ္ဂမေ၊ မနင်းရာ။ (ဝိ ပါ ၄–၃၁၃–၃၂၈ ဝိ ဋ္ဌ ၄–၈၇)

မပြုရ၊ မပြုစေရ။ လိုးဖြတ်ပြီးသောအုခါ ကျန်နေသော ချေးအညစ်များကို ကား ထုတ်ယူကောင်း၏။ [နု ဘိက္ခवे ဝိသတိမဋ္ဌं ကာရာပေတဗ္ဗံ။ ပေ ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခवे မလမတ္တံ အပကဿိတုံ။–ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓက။]

သမ္ဘာဒေ လောမဟာရုဏံ။ ။လက်ကတီးကြား (ဂျိုင်းကြား) ကိုရင်းကျင်ငယ်စွန့်ရာ ပေါင်ကြား ဖင်ကြားကိုရင်း "သမ္ဘာဒ" ဟု ခေါ်၏။ ထို့ဖြင့် ပေါက်သော အမွေးများကို ကတ်ကြေး၊ မွေးညှပ်၊ သင်ခုန်း စသည်တို့ဖြင့် မနှုတ်၊ မရိတ်၊မပယ်ရ။ ဘိက္ခုတို့၌ ဒုက္ခဉ်။ "ဘိက္ခုနီတို့၌ ပါစိတ်" ဟု ပါစိတ်လသုဏာဝဂ်၌ ပညတ်တော်မူသည်။ ရောဂါရှိလျှင်ကား ရိတ်ကောင်းပါ၏။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခवे အာဗာဓပစ္စယာ လောမं သံဟရာပေတုံ(ပယ်နှုတ်ခြင်း ၄)။–ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓက။]

သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌं ဝ သံဃိကံ။ ။["သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌံ ဝါ" ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင် "ဝ" ဟု ဆိုထားသည်။] သံဃိက လှူထားအပ်ပြီးသော

ကျောင်း စသည် မဟုတ်ပဲ သံဃာဖို့ ရည်စူးရှေ့ ခေတ္တတည်းခိုဖို့ရန် ပြုလုပ်အပ်သော မဏ္ဍပ်၊ အခန်း၊ နေရာဟူသမျှကို "သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌ (သံဃ+ဥဒ္ဒိဋ္ဌ)"ဟု ခေါ်သည်။ထို သံဃုဒ္ဒိဋ္ဌကိုဖြစ်စေ သံဃိက ကျောင်း စသည်ကိုဖြစ်စေ ကြီးစဉ်ငယ်လိုက် နေရာပေးရသည်။ ထိုကြီးငယ်အစဉ်ကို (ရှေးဦးစွာ နေရာရထား သူတို့က)မတားမြစ်ရ–ဟူလို။

အခေါတ။ပေ။သယနာသနံ။ ။ဆွမ်းခံပြန်လာသောအခါ စသည်၌ ချောအောင် ပြုထားအပ်သော ကြမ်းပြင်၊ အက်ီတေမြေ၊ သမံတလင်းတို့ကို အခေါတ-ခြေမဆေးပဲ မနင်းရ။ အလ္လပါဒ - ခြေဆေးအပ်ပြီးသော်လည်း နင်းရာအရပ်၌ ရေထင်ရှားလောက်အောင် ရှိနေသေးလျှင် မနင်းရ။ရေမထင်ရှားပဲ အစိုသာ ထင်ရှားလျှင် နင်းကောင်း၏။ ခြေသုတ်ဖုံကိုကား စိုသော ခြေဖြင့် သုတ်ကောင်းပါ၏။ [ယေဟိ (အကြင်ခြေတို့ဖြင့်)အက္ကန္တဗ္ဗာနေ ဥဒကံ ပညာယတိ၊ ဧဝရူပေဟိ ပါဒေဟိ ပရိဘဏ္ဍကတဘူမိ ဝါ သေနာသနံ ဝါ နအက္ကမိတမ္ဘိ၊ သစေ ပန ဥဒကသိနေဟမတ္တမေဝ ပညာယတိ၊ နဥဒကံ၊ ဝဋ္ဋတိ။–သေနာသနက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

သုခေါတ။ပေ။သဉ္ဇပါဟာနေ။ ။ကောင်းစွာ ခြေဆေးပြီးမှ နင်းရမည့် ပြအပ်ခဲ့သော နေရာဌာနကိုလည်း ဖိနပ်စီးလျက် မနင်းရ။

၃၄၄။ သံဃာဋ္ဌိယာ နု ပလ္လတ္ထေ၊ ဘိတ္ထာဒီ နု အပသာယေ။
ပရိကမ္မကတံ သန္တေ၊ ဥဒကေ ဧနာ နု အာဘဝေ။

၃၄၄။ သံဃာဋ္ဌိယာ၊ အဓိဋ္ဌာန်တင်အပ်သော သင်္ကန်းဖြင့်။ နု ပလ္လတ္ထေ၊ ပတ်ဖွဲ့မှုကို မပြုရာ။ ဝါ၊ အာယောဂပတ် မဖွဲ့ရာ။ ပရိကမ္မကတံ၊ ဆေးရောင်တို့ဖြင့် ပြုအပ်သော ပရိကမ်ရှိသော။ ဘိတ္ထာဒီ၊ နုံရုံအစရှိသည်ကို။ နု အပသာယေ၊ အဝတ်မဖုံးပဲ မမှီရာ။ ဥဒကေ၊ ရေသည်။သန္တေ၊ ရှိလျက်။ နု အာဘဝေ၊ သန့်သင်္ကရေ မဆေးရာသည်ကား။ ဧနာ၊ မဟုတ်။(အာဘဝေ ဝေ၊ သန့်သင်္ကရေ ဆေးရာသည်သာ။) (ဝိ ပါ ၄-၂၇၆-၃၂၉-၃၉၈၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄ ၈၇-၁၂၂)

သံဃာဋ္ဌိယာ နု ပလ္လတ္ထေ။ ။"သံဃာဋ္ဌိ"အရ အဓိဋ္ဌာန် တင်အပ်သော သင်းပိုင် ကေသီ သင်္ကန်းကြီးတို့ကို ယူပါ။ ခြေ (ဒူး)တို့ကို သင်္ကန်းဖြင့်ပတ်ဖွဲ့၍ နေခြင်းကို "ပလ္လတ္ထ"ဟု ခေါ်၏။ ကျောင်းဌ ဖြစ်စေ ရှာတွင်းဌ ဖြစ်စေ ခြေ (ဒူး)တို့ကို သင်္ကန်းဖြင့် ပတ်ဖွဲ့၍ မနေရ။ ထိုသို့ နေသည့်အတွက် မြောင်းတလုပ်မျှား ပျက်သောကြောင့် ပညတ်တော်မူသည်။ [ပရိပုဗ္ဗ+အသဓာတ် တ ပစ္စည်း။ ရ်ကိုလ၊ ဏ္ဍကိုယ၊ လျှကို လပြု၊ ဒ္ဒေဘော်လာ၍ "ပလ္လတ္ထ"ဟု ဖြစ်၏။ နာမဓာတ်ဟုကြံ၍ ကရဓာတ်၏အနက်ဌ ဏ္ဍပစ္စည်း၊ ယျေဝိဘတ်။-ဋီကာသစ်။)

ဘိတ္ထာဒီ ။ ပေ ။ ပရိကမ္မကတံ။ ။ချေညက်အောင်ဖြစ်စေ ဆေးသုတ်၍ ဖြစ်စေ အဖန်ဖန် ပြုလုပ်အပ်သောအမှုကို "ပရိကမ္မ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ ပြုအပ်သော ပရိကမ်ရှိသော သံဃိကနုံရုံ စသည်ကို မိမိ၏ပုဂ္ဂလိက အဝတ်ဖြင့် မဖုံးပဲ မမှီရ။ အာဒိဖြင့် တံခါးမကြီး၊ လေသောက်ပြတင်း စသည်ကိုယူ။ တကဲမှီ (မှီစရာ) ပျဉ်ချပ်ကိုလည်း အောက်ဖက် အစွန်း အထက်ဖက် အစွန်းတို့ဌ အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ဖုံးအုပ်ပြီးမှ နုံရုံဌထောင်၍ ထားရသည်။ [နု အပသာယေတိ စီဝရုဒိနာ အပ္ပဋိစ္ဆာဒေတ္တာ အပသာယနံ နု စာရေယ္ယ။—ဋီကာသစ်]

ဆက်ဦးအုံ့။ ။အချောကိုင် ထားအပ် ဆေးသုတ်အပ်သော သံဃိကသမံ တလင်း ကြမ်းပြင်တို့ဌ ခုတင် ထိုင်ခုံ ကုလားထိုင်၏ ခြေဖြင့် ခြစ်မိတတ်သော

ကြောင့် ထိုခြေတို့ကို အဝတ်ဖြင့် ရစ်ပတ်ထားရမည်–ဟုဂင်း သံဃိက ကြမ်းပြင် အချောသုတ်ထားသော အက်ီတေရှိသော သမံတလင်းအပြင် သံဃိက ခုတင် ထိုင်ခုံ ကုလားထိုင်တို့၌ မိမိ၏ ပုဂ္ဂလိကအပေါ်လွှမ်းအခင်းကို ခင်းပြီးမှ ထိုင်ရ အိပ်ရမည်-ဟုဂင်း သေနာသနက္ခန္ဓက ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ၌ မိန့်တော်မူသည်။ ထိုသို့ မပြုလျှင်ကား အာပတ် သင့်၏။ ကိုယ်၏ အမှေးများဖြင့် ထိလျှင် အမှေးအရေအတွက်အားဖြင့် အာပတ်ဟု ဆိုပါသည်။ ထို့ကြောင့် ဆရာတို့သည် ပုဂ္ဂလိကနေရာထိုင်ကို သွားလေရာ၌ ဆောင်ယူတော်မူကြပါသည်။

အဋ္ဌကထာ။ ။နေ ဘိက္ခဝေ ပရိကမ္မကတာ ဘိတ္တိတိ သေတဘိတ္တိ ဝါ စိတ္တကမ္မကတာ ဝါ၊နေ ကေဝလဉ္စ ဘိတ္တိမေဝ၊ဒ္ဒါရမ္ပိ ဝါ ကတပါနမ္ပိ အပယောဇနဖလကံပိ ပါသာဏတ္ထမ္ဘမ္ပိ ရုက္ခတ္ထမ္ဘမ္ပိ စီဝရေန ကေနစိ အပဋိစ္ဆာဒေတ္မာ အပသယိတုံ နေ လဗ္ဘတိယေဝ။ပေ။သစေ နိဒ္ဒါယတောပိ(အိပ်ပျော်သွားသော်မှလည်း)ပစ္စတ္ထရဏော သက်ုဋ္ဌိတေ (အပေါ်ခင်းက် တွန့်သွားလသော်) ကောစိ သရီရာဝယဝေါ မဉ္ဇံ ဝါ ပိဋ္ဌိ ဝါ ဖုသတိ၊ အာပဇ္ဇတိယေဝ၊ လောမေသု ပန လောမဂဏနာယ အာပတ္တိယေဝ။-ဤအဋ္ဌကထာနှင့်သဂါထာဝဂ္ဂယက္ခသံယုတ် ပါဠိတော်၌ သူစိလောမ၊ခရလောမ ဘီလူး၂-ယောက်တို့၏ သံဃိကကျောင်း၌ မစောင့်မစည်းနေခဲ့မိသော ရဟန်းဘဝ၊ဥပါသကာဘဝကိုသတိပြုကာ သံဃိကကျောင်း အိပ်ရာနေရာတို့၌ အထူးစောင့်ရှောက်သင့်ပါသည်။

ခြင်းချက်။ ။ယဒိ ပန တတ္ထ(ထိုအရပ်၌)နေ ဝါသိကာ(မူလကျောင်းနေ ကိုယ်တော်တို့သည်) အနတ္ထတာယပိ ဘူမိယာ (အခင်းမပါသော မြေပေါ်၌လည်း) ထပေန္တိ (ညောင်စောင်း စသည်ကို ထားကြကုန်၏။) အဝေတ-ပါဒေဟိပိ ဝဋ္ဋေန္တိ၊ တထေဝ (ထိုအာဝါသိကတို့ အတူသာလျှင်) ဝဋ္ဋေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ဤသို့ခြင်းချက်ထားသောကြောင့်ယခုအခါတွင်ကျောင်းတိုက်၌ အုတ်သမံတလင်းကို ကျယ်ပြန့်စွာ ခင်းရာ၌ တိုက်သံဃာအများ ဖိနပ်စီးစေကာမူ အပြစ်မရှိဟု မှတ်ပါ။

၃၄၅။ အကပ္ပိယသမာဒါနေ၊ ဒဝါ သိလာပစိတ္တေန။
ဒေသနာယ သဘာဂါယ၊ အာဝိကမ္မေ စ ဒုက္ကဋံ။

၃၄၅။ အကပ္ပိယသမာဒါနေ၊မအပ်သောအမှုကို ဆောက်တည်စေခြင်း ကြောင့်ရင်း။ ဒဝါ၊ ရယ်မြူးလိုသဖြင့်။ သိလာပစိတ္တေန၊ ကျောက်ခဲကို လှိမ့်ချခြင်းကြောင့်ရင်း။ သဘာဂါယ၊ သဘောတူသော အာပတ်ကို။

သန္တေ။ပေ။အာစမေ။ ။ရေရှိလျှင် သန့်သက်ရေ(ဖင်ဆေးရေ)မဆေးပဲ မနေရ။ခရီးသွားစဉ် ရေမရှိလျှင်ကား မဆေးခြင်းကြောင့် အာပတ်မသင့်။ ရေရှိလျက် မဆေးလျှင်ကား ဆွမ်းကိုပင်မစား၊ရေမရှိ၍မဆေးလျှင် စားကောင်း၏။[ဥဒကံ အလဘန္တော ဘိက္ခာစာရဝေလာ ဟောတိ(ဆေးဖို့ရန် ရေမရစဉ် မှာပင် ဆွမ်းခံချိန်တန်နေလျှင်)ကဠေန ဝါ ကေနစိ ဝါ ပုဏ္ဏတ္တာ ဂန္တဗ္ဗံ (ဒုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ စက္ကူ သစ်ရွက် စသော တစုံတရာဖြင့်ဖြစ်စေ သုတ်၍ သွားရမည်။) ဘုဉ္ဇိတုံပိ အနုမောဒနံပိ ကာတုံ ဝဋ္ဋတိ။—ဝတ္ထက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

မှတ်ချက်။ ။"ရေမရှိမှ ဒုတ်·စသည်ဖြင့် သုတ်၍ သွားပါ"ဟု ဆိုသော ကြောင့် ကျင်ကြီးစွန့်ပြီးသောအခါ ကနုတ် စသည်ဖြင့် သုတ်မှုထက် ရေဆေးမှုက သာ၍အရေးကြီးကြောင်း သိရ၏။ထို့ကြောင့် "မသုတ်ခြင်းကြောင့် အပြစ်မရှိ၊ ရေရှိလျက် မဆေးခြင်းကြောင့်သာ အပြစ်ရှိသည်"ဟု မှတ်ပါ။

အကပ္ပိယသမာဒါနေ။ ။ရဟန်းကိုဖြစ်စေ သာမဏေကိုဖြစ်စေ ဝိနည်းနှင့် မအပ်သောကိစ္စ၌ မပြုလုပ်စေထိုက်။ (မခိုင်းထိုက်—ဟူလို၊) နှ ဘိက္ခုဝေ ပဗ္ဗဇိ-တေန (ရဟန်းသာမဏေသည်၊ဝါ·ကို၊) အကပ္ပိယေ သမာဒါပေတဗ္ဗံ (မအပ်သော ကိစ္စ၌ မဆောက်တည်စေထိုက်၊ ဝါ·မစေခိုင်းထိုက်၊) ယော သမာဒါ-ပေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။—မဟာဝဂ္ဂ ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက၊ ဤ၌ "သမာဒါပေ" ဟု ကာရိတ်ရှိပုံကိုထောက်၍ သမာဒါနေ၌လည်း ကာရိတ်ကျေသည်ဟုမှတ်ပါ။ ဤသိက္ခာပုဒ်ကိုထောက်၍ သူတပါးကို မအပ်သောအမှု အကုသိုလ်အမှု၌ မခိုင်း မိအောင် သတိပြုရာ၏။

ဒေသနာယ၊ဒေသနာပြောခြင်းကြောင့်ရင်း။ သဘာဝါယ၊သဘောဝတူသော အာဗတ်ကို။ အာဝိကမ္မေ၊ ၀၊ ထင်စွာပြုခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ဗါ ၃-၁၆၉။ ၃၃၇၊ ဝိ ဗါ ၀။ ၁၀၅၊ ဝိ ဋီ ၂-၆၃၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၄၅-၆)

ဒ၀ါ သိလာပဝိဇ္ဇနေ။ ။အပျော် ကစားသောအားဖြင့် ကျောက်ခဲကို လိမ့်ချခြင်းကြောင့် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ လိမ့်ချမှုသာမက လက်ကို ယန္တရား ကဲ့သို့လှဲ၍ ခဲပစ်ခြင်းလည်း ပါ၀င်သည်။ [သိလာပဝိဇ္ဇနေတိ အန္တမသော ဟစ္ဆယန္တေနပိ သက္ခရိကာယပိ ခိပနေ။—ဋီကာသစ်။]

ဒေသနာယ သဘာဝါယ။ ။ညစာထမင်းကို ရဟန်း ၂-ပါး စသည်တို့ အတူစားခြင်း၊ ပွဲကို ကြည့်ခြင်းကြောင့် သင့်အပ်သော ဝိကာလဘောဇနပါစိတ်အာပတ်၊ သမဏ္ဍဒဿန ဒုက္ကဋ်အာပတ်မျိုးကို "သဘာဝကအာပတ် (အာပတ်သင့်ကြောင်း ဝတ္ထုအားဖြင့် တူသော ဝတ္ထုသဘာဝကအာပတ်)"ဟု ခေါ်၏။ ထိုဝတ္ထုတူမျှ သဘာဝကအာပတ်ရှိသူချင်းဒေသနာ မပြော မကြားရ။ အာဝိကမ္မေ ၀ ဋ္ဌ ၀ သဒ္ဒါဖြင့် ဒေသနာခံခြင်းကိုယူ၍ "သူတပါးက ဒေသနာ ပြောကြားသည်ကိုလည်း မခံရ"ဟု မှတ်ပါ။ [နု ဘိက္ခဝေ သဘာဝါ အာပတ္တိ ဒေသေတဗ္ဗာ ။ပေ။ ပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗာ ။ပေ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋန္တိ။—ဥပေါ-သထက္ခန္ဓ ပါဠိတော်။]

အာဝိကမ္မေ ၀။ ။ဥပုသ်ပြုတုန်း ပါတိမောက်နာတုန်းကျမှ မိမိအာပတ်ကို သတိရ၍ အနီးအပါးရဟန်းထံ "အဟံ အာဝုသော ဣတ္ထန္နာမံ အာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိံ (ဂပညတ်တော်သည် ဤအမည်ရှိသော အာပတ်သို့ရောက်ပါပြီ။) တံ ဣဟေဝ ဥဒ္ဒဟိတ္မာ ပဋိကရိဿာမိတိ (ထို အာပတ်ကို ဤ ဥပုသ်ပြုရာအရပ်မှ ထပြီး၍-ထပြီးသောအခါ ကုစားပါမည်ဟု) အညဿ ၀စနံ အာဝိကမ္မံ နာမ (အခြားရဟန်းအား ပြောခြင်းသည် အာဝိကမ္မ မည်၏။) ဤသို့ ဋီကာဟောင်း ဖွင့်၏။ ဋီကာသစ်၌ အထူးမဖွင့်။

၃၄၆။ ပဋိသာဝ၀ိသံ၀ါဒေ၊ သုဒ္ဓစိတ္တာသ ဒုက္ကဋံ။
ပဋိသော၀ကွဏေ ဝေ၊ ပါစိတ္တိ ဣတရသ တု။

၃၄၆။ ပဋိသော၀ဝိသံ၀ါဒေ၊ ၀နၨံအပ်သည်ကို ချတ်ယှင်းစေခြင်းကြောင့်။ ၀ါ၊ ၀နၨံမှု ဖျက်ခြင်းကြောင့်။ သုဒ္ဓစိတ္တာသ၊ စင်ကြယ်သော စိတ်ရှိသော ရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဣတရသ၊ သုဒ္ဓစိတ္တမှတပါး အသုဒ္ဓစိတ္တရဟန်း၏ကား။ ပဋိသော၀ကွဏေ ဝေ၊ ၀နၨံအပ်ရာ ခဏ၌ပင်လျှင်။ ပါစိတ္တိ၊ ပါစိတ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)
(ဝိပါ ၃-၂၅၄၊ ဝိဇ ၃-၂၅၅)

စဉ်းစားဖွယ်။ ။"ဝတ္ထုသဘာဝအာပတ်"ဟူသည့် အပြစ်တခုကို အတူပြုသဖြင့် အချင်းချင်း၊ သိအပ်သော အာပတ်တည်း။ ဥပုသ်ပြုခိုက်၌ အခြားရဟန်းသည် သူ့ကိုယ်သူ အာပတ်မှု စင်ကြယ်သူဟု ယူဆ၍ ပါတိမောက် နာနေသူသာ ဖြစ်၏။ "သဘာဝအာပတ်ရှိသူ"ဟု မယူဆနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဥပုသ်ပြုခိုက် အခြားရဟန်းအား ပြောပြမှုသည် သဘာဝအာပတ်ကို ထင်စွာ ပြုရာ မရောက်ထိုက်ပါ။

မိမိအယူ။ ။အချင်းချင်း ဒေသနာပြောရာ (ကြားရာ)၌ "အဟံ ဘန္တေ သမ္ဘာ အာပတ္တိယော အာဝိကရောမိ"ဟု ပဌမရှတ်အပ်သော ဤ၀ါကျသည် သံဃာဒိသိသ် အာပတ်ကို ထင်စွာပြုသော ၀ါကျဖြစ်၏။ ထိုသို့ထင်စွာပြုရာ၌ "သဘာဝသံဃာဒိသိသ် အာပတ်ရှိသူချင်း ထင်စွာ မပြုရ။ ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ် အာပတ်"ဟု ဆိုလိုမည် ထင်ပါသည်။

ပဋိသ၀။ပေ။ဒုက္ကဋံ။ ။"တပည့်တော်တို့ ၂-ပါး ဤကျောင်း၌ ဝါကပ်ကြစို့"အတူ စာတက်ကြစို့" ဤသို့ စသည်ဖြင့် တိုင်ပင်သောအခါ "ကောင်းပါပြီ"ဟု ရှေးရှု နားထောင်မှုကို (၀နၨံမှုကို) "ပဋိသ၀"ဟု ခေါ်၏။ [ပဋိ-ရှေးရှု+သ၀—နားထောင်မှု၊] ထိုသို့ ၀နၨံပြီးနောက် အကြောင်းတစုံတခုကြောင့် ၀နၨံသည့်အတိုင်း မပြုခြင်း၊ (အတူ၀ါမကပ်ခြင်း၊ အတူ စာမတက်

၃၄၇။ နု ရုက္ခမ်ဘိရူဟေယျ၊ သတိ ကိစ္စေ၀ ပေါရိသံ။
အာပဒါသု ယထာကာမံ၊ ကပ္ပတေ အဘိရူဟိတုံ။

၃၄၇။ ရုက္ခံ၊ သစ်ပင်ကို။ နု အဘိရူဟေယျ၊ မတက်ရာ။ ကိစ္စေ၊ ကိစ္စသည်။ သတိ ဧ၀၊ရှိသော်သာ။ ပေါရိသံ၊ တရုပ်တသူလောက်ကို။ အဘိရူဟေယျ၊ တက်ရာ၏။ အာပဒါသု၊ ဘေးရန်တို့ကြောင့်။ ယထာကာမံ၊ အလိုရှိတိုင်း။ အဘိရူဟိတုံ၊ တက်ခြင်းငှါ။ ကပ္ပတေ၊အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၂၇၉၊ ဝိ ဋ ၄-၅၆)

ခြင်း)ကို "ဝိသံ၀ါဒန-ချုတ်ယှင်းစေခြင်း"ဟု ခေါ်သည်။ ထိုသို့ ချုတ်ယှင်းစေရာ၌ တိုင်ပင်တုန်းက သုဒ္ဓစိတ်ဖြင့် ဝန်ခံသော ရဟန်းမှာ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။

မှတ်ချက်။ ။ကောသလမင်းအား ၀ါကပ်မည်ဟု ဝန်ခံပြီး၍ ချုတ်ယှင်းသော ဥပနန္ဒကို အကြောင်းပြု၍ ပညတ်တော်မူရကား သီတင်းသုံးဘော်ချင်းသာမက လူတို့အား ဝန်ခံပြီး၍ ချုတ်ယှင်းလျှင်လည်း အာပတ်ပင်ဟု မှတ်ပါ။

ပဋိသ၀ကွဏော ဧ၀ ။ပေ။ ဣဒါရသ။ ။သုဒ္ဓစိတ် ရှိသူမှတပါး သုဒ္ဓစိတ် မရှိသူကို "ဣတရ"ဟု ဆိုသည်။ ထိုဝန်ခံတုန်းကပင် "ဝန်ခံတိုင်း မလုပ်ဘူး"ဟု အသုဒ္ဓစိတ်ရှိသူမှာ လိမ်လိုသော စိတ်ရှိနေသောကြောင့် ဝန်ခံတုန်းကပင် သမ္မာဒါန မုသာ၀ါဒ ပါစိတ်အာပတ်သင့်သည်။

နု ရုက္ခ။ပေ။ အဘိရူဟိတုံ။ ။ဆမ္ဘဋိရဟန်းတို့ သစ်ပင်တက်ကြသည့်အတွက် "မျောက်တွေလိုပါပဲလား" ဟု လူတို့က ကဲ့ရဲ့သောကြောင့် "သစ်ပင်မတက်ရ"ဟု ပညတ်တော်မူပြီးနောက်, ခရီးသွားစဉ် ဆင်ကိုတွေ့၍ သစ်ပင်အောက်သို့ ပြေးဝင်ကာ ဣသိကွာပုဒ်ကြောင့် သစ်ပင် မတက်ဝံ့ရှာသော ရဟန်းကို အကြောင်းပြု၍ "သစ်ခက်ချိုးလိုခြင်းစသော ကိစ္စရှိလျှင် တရုပ်တသူ (လူတယောက်အမြင့်)လောက်တော့ တက်နိုင်၏။ ဘေးရန်ရှိလျှင်ကား ဘေးလွတ်အောင် အလိုရှိတိုင်း တက်နိုင်သည်"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသည်။—စူဠ၀ဂ္ဂ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓကပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ။

၃၄၈။ စိနာဒ္ဓါနံ ဝေဒနာယ၊ ဒုက္ခံ ပရိသာဝနံ။
ယာဝစမာနသ္မာ အဒ္ဓါနေ၊ အဒဒန္တသ္မာ ဒုက္ခံ။

၃၄၈။ ပရိသာဝံနံ၊ ပဝါရေစစ်ကို။ စိနာ၊ ကြေ၊ ။အာဒ္ဓါနံ၊အဓွန်ရှည်စွာ ယူဇနာဝက် ခရီးကို။ဝေဒနာယ၊ သွားသောရဟန်း၏။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခ၌အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) အဒ္ဓါနေ၊ အဓွန်ရှည်သောခရီး၌။ ဝါ၊ အဓွန်ရှည်သော ခရီးကိုသွားစဉ်။ ယာဝစမာနသ္မာ၊ ရေစစ်ကို တောင်းအပ်သည် ဖြစ်၍။ အဒဒန္တသ္မာ၊ မပေးသော ရဟန်း၏။ ဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခ၌အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ၏။) (ဝိ ပါ ၄–၂၅၅၊ ဝိ ဋ ၄–၅၀)

ဝိနာ။ပေ။ ပရိသာဝနံ။ ။[စူဠဝဂ် ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓကကိုမှီသောဂါထာတည်း။] "အဒ္ဓါန" အရ "အဓွန်ရှည်သော ခရီး" ဟူသည် အဒ္ဓယောဇန (တယူဇနာ၏ တဝက်ရှိသော) ခရီးတည်း။ ထိုမျှလောက် ခရီးကိုသွားမည့် ပုဂ္ဂိုလ်သည် "ရေစစ်"ကို ယူဆောင်၍ သွားရသည်။ ရေစစ်သည် "ပရိသာဝန-ပဝါ ရေစစ်၊ ဓမ္မကရဏ-ဓမ္မကရိုဏ်ရေစစ်" ဟု ၂-မျိုး ရှိ၏။ ပါဠိတော်၌ "ပရိသာဝန" ရေစစ်ကိုသာ ပြသော်လည်း ဓမကရိုဏ် ရေစစ်ကိုလည်း ယူနိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။ ထို ရေစစ် ၂-မျိုး မရှိလျှင် "သင်္ကန်းအနားဖြင့် စစ်၍ ရေသောက်မည်"ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍လည်း သွားနိုင်ပါ၏။ [သစေ နေ ဟောတိ ပရိသာ-ဝနံ ဝါ ဓမကရဏံ ဝါ၊ သဃ်ဋိကဏ္ဏောပိ (သင်္ကန်း၏ အနားနှစ်မျက်နှာကိုလည်း) အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော။—ဋီကာသစ်။]

ယာဝစမာနသ္မာ။ပေ။ ဒုက္ခံ။ ။ခရီးရှည်သွားစဉ် ရေစစ်မပါသော ရဟန်းက ရေစစ်ပါသော ရဟန်းကို ရေစစ်ငှါးလျှင် မပေးသော ရဟန်းမှာ ဒုက္ခ၌ အာပတ်သင့်၏။ [ပရိ-ပတ်ဝန်းကျင်၌+သာဝေတိ—ရေကို ယိုကျစေတတ်၏၊ ဤတို့ ပရိသာဝနံ=ပဝါရေစစ်၊ ယခုအခါ၌ ခွေ၌အဝတ်တပ်၍ ချုပ်အပ်သော ရေစစ်သည်ရင်း လက်ကိုင်ပဝါ သက်သက်သည်ရင်း ပဝါရေစစ်ပင်တည်း။ ဓမ ဓမ်ဤတို့-ဓူဓူဟူ၍+ကရောတိ-အသံပြုတတ်၏၊ ဤတို့ ဓမကရဏံ၊ အထက်ပေါ်က ဗုဒ္ဓ၏ အပေါက်ကို ဖွင့်လိုက်သောအခါ "ဓူ"ဟု မည်သောကြောင့် ဓမကရိုဏ် ရေစစ်ဟု ခေါ်သည်။

၃၄၉။ ထုလ္လစ္စယံ ဖုသေ အဂ်ီးဇာတဟ္ဆေဒနေ ဒုက္ကဋံ။
အာပတ္တိဝေပစ္စယိတ္ဗ္ဗာ၊ သေသဂေ် အတ္တဝါဟနေ။

၃၄၉။ အာပတ္တိဝေပစ္စယာ၊ အနာပတ္တိသောအကြောင်းကို။ အညတြ၊ ကြဉ်၍။ အဂ်ီဇာတဆွေ့ဒနေ၊ အဂ်ီဇာတ်ကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့်။ ထုလ္လစ္စယံ၊ ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်သို့။ ဖုသေ၊ ထိရောက်၏။ သေသဂေ်၊ ကြွင်းသောအဂ်ီကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ အတ္တဝါဟနေ၊ မိမိကိုယ်ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းကြောင့်ရင်း။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ယောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၁-၁၀၄ ဝိ ဗါ ၄-၂၄၆၊ ဝိ ဋီ ၄=၄၆)

၃၅၀။ စိတ္တဖေါတ္ထကရူပါနိ၊ နာ ကရေ နာ စ ကာရယေ။
နာ ဝဋ္ဌာပေယျ ဘုဉ္ဇိတုံ၊ အာရာမာရညဂေယာသု။

၃၅၀။ စိတ္တပေါတ္ထကရူပါနိ၊ ဆန်းကြယ်စွာ ရေးခြယ်ထုလုပ်အပ်သော အမဲရုပ်,အထီးရုပ်တို့ကို။ နာ ကရေ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း မပြုရာ။ နာ စ ကာရယေ၊ သူတပါးကိုလည်း မပြုစေရာ။ အာရာမာရညဂေယာသု၊ ကျောင်းတိုက်အရှုမ်, တော, အိမ်တို့၌။ ဘုဉ္ဇိတုံ၊ ဆွမ်းစားဆဲ သီတင်းယော်ကို။ နာ ဝဋ္ဌာ-ပေယျ၊ မထားစေရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၃၁၅၊ ဝိ ဋီ ၄-၆ဝ.၄)

ထုလ္လစ္စယံ။ပေ။ အတ္တဝါဟနေ။ ။အဂ်ီဇာတ်ကို ဖြတ်ခြင်းကြောင့် ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်သင့်၏။အဂ်ီဇာတ်မူတပါးသော နားရွက်နှာခေါင်းစသော အခြားအဂ်ီကိုဖြတ်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။အနာရောဂါကြောင့် ဖြတ်ရလျှင်ကား အနာပတ္တိ။ ထို့ကြောင့် "အာပတ္တိဝေပစ္စယာ အညတြ"ဟု ခြွင်းချက်ပြုသည်။အစာငတ်ခံခြင်း စသည်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုညှဉ်းဆဲခြင်းကြောင့်လည်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်ပင်တည်း။[ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက ပါဠိတော်နှင့်အဋ္ဌကထာ။]

စိတ္တဖေါတ္ထကရူပါနိ။ ။မြည်းက်၊ သစ်သား၊ ဆင်စွယ်၊ သံ၊ ကြေး၊ ကျောက် စသည်ဖြင့် ထုလုပ်အပ်သော အရုပ်၊ ဆေးဖြင့် ရေးအပ်သော ပန်းချီ

၃၅၈။ ယာနခနိ ပုမယုတ္တာနိ၊ သိဝိကံ ဟတ္ထဝဠဉ္ဇကံ၊
ပါဠိဂိုဠ္ဠ ဂိလာနသ၊ ကပ္ပတေ အဘိရူဟိတုံ။

၃၅၁။ ပုမယုတ္တာနိ၊ နှားထီး စသည်ဖြင့် ကပ်ယှဉ်အပ်ကုန်သော။ ယာနာနိ၊ လှည်း ရထား စသော ယာဉ်တို့ကိုဋ္ဌင်း။ သိဝိကံ၊ ထမ်းစင်ကိုဋ္ဌင်း။ [ပျဉ်ချပ်ဖြင့် ပြုလုပ်အပ်သော ထမ်းစင်ကို ဆိုသည်။] ဟတ္ထဝဠဉ္ဇကံ၊ လက်ဖြင့် လည်ပင်စေအပ် ဆွဲငင်အပ်သော လက်တွန်း လက်ဆွဲယာဉ်ကိုဋ္ဌင်း။ ပါဠိဂိုဠ္ဠ၊ အဝတ် သံလျင်းကိုဋ္ဌင်း။ ဝါ၊ အဝတ်ထမ်းစင်ကိုဋ္ဌင်း။ ဂိလာနသ၊ မကျန်းမာသော ရဟန်းအား။ အဘိရူဟိတုံ၊ စီးခြင်းငှါ။ ကပ္ပတေ၊ အပ်၏။ (ဝိပါ ၃-၂၈၁၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၆၉)

ရှပ်ကို "ပေါ်ထွက်ရှပ"ဟု ခေါ်၏။ စိတ်ကူးဉာဏ် ဆန်းကြယ်သလောက် ဆန်းကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သောကြောင့် "စိတ္တ"ဟု ဆိုသည်။ ထိုအရှပ်ကို ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ စေခိုင်းရှိဖြစ်စေ ပြုလုပ်ရာ၌ အမရှပ် အထီးရှပ်ကိုသာ တားမြစ်တော်မူသည်။ ပန်းပြောက် စသည်ကိုကား ခွင့်ပြုတော်မူသည်။— စူဠဝဂ် ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက ပါဠိတော်။ [“ဇာတကာဒီနိ ပန ပရေဟိ ကာရာ-ပေတုံ လဗ္ဘန္တိ—ဇာတ်နိပါတ်၌လာသော ဣတ္ထိ ပုရိသ အရှပ်များကိုကား သူတပါးကို ခိုင်းနိုင်၏”ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။]

နှ ဝုဋ္ဌာပေယ္ယ ဘုဉ္ဇိတုံ။ ။“ဘုဉ္ဇိတုံ”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟော အနှုပစ္စည်းဖြင့် ဆိုသောကြောင့် “စားဆဲ၊ စားတုန်း၊ စား၍ မပြီးသေး”ဟု မှတ်ပါ။ ပါဠိတော်၌ “ဝိပ္ပကတဘောဇန”ဟု သုံးစွဲသည်။ ရှာ၌ဖြစ်စေ ကျောင်း၌ဖြစ်စေ တော၌ဖြစ်စေ ဆွမ်းစာရာ အရပ်သို့ ဆွမ်းစားဖို့ရန် နောက်မှ ရောက်လာသော သီတင်းကြီး ရဟန်းသည် အလျင်ရောက်၍ စားနေသော သီတင်းငယ်ရဟန်းကို ထိုစားဆဲနေရာမှ အထမခိုင်းရ၊ ခိုင်းလျှင် ဒုက္ကဋ်တည်း။ [အကျယ်ကို ဃနာ-သနက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ၊ အာသနပဋိဗာဟနာဒီကထာ၌ ရှုပါ။]

ယာနာနိ ပုမယုတ္တာနိ။ ။“ယာန”ဟူသည် “ဝယ်-လှည်းပေါင်းချုပ်၊ ရထော-ရထား၊ သကဋ်-လှည်း၊ သန္ဒမာနိကာ-သံလျင်း (ဂဠုန်တောင်

ချထားသော လှည်း)၊ အာဒီနိ-အစရှိသော ယာဉ်တို့သည်၊ ဂိလာနသ အာဘိ-ရုဟိတုံ ကပ္ပန္တိ။—ဋီကာဟောင်း၊ "အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဂိလာနသ ယာနံ၊ ပုရိသယုတ္တံ(နွားထီး မြင်းထီးစသည် ကအပ်သော)ယာဉ်ကိုရင်း၊ ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ-လက်ဖြင့် လည်စေအပ်သော ယာဉ်ကိုရင်း၊ သိဝိကံ-ထမ်းစင်ကိုရင်း၊ ပါဋ္ဌင်္ဂီ—အဝတ်သံလျင်းကိုရင်း၊ [အဝတ်၏ ဝဲဖက် ယာဖက် အစွန်း ၂-စီကို ချည်၍ ဝါးစသည်ဖြင့် လျှို၍ ထမ်းရသော အဝတ်ထမ်းစဉ်ကို "ပါဋ္ဌင်္ဂီ"ဟု ခေါ်သည်။] စမ္မက္ခန္ဓက ပါဠိတော်။

ပုမယုတ္တာ။ ။နွားထီး စသော အထီးသတ္တဝါ ကပ်ယှဉ်အပ်သောယာဉ်ကို "ပုမယုတ္တာ"ဟု ဆိုသည်။ ပုမယုတ္တာယာဉ်ဖြစ်လျှင် မောင်းနှင်သူမှာ ယောကျ်ားဖြစ်ဖြစ် မိန်းမဖြစ်ဖြစ် အပ်၏ဟု ဆို၏။

ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ။ ။ဝဋ္ဋီယတော-လည်စေအပ်၏၊ ဝါ—လည်အောင် ဆဲအပ်၊ တွန်းအပ်၏၊ ဤတိ ဝဋ္ဋကံ၊ ဟတ္ထေန+ဝဋ္ဋကံ ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ၊ လက်ဖြင့်သွားအောင် ဆဲ၀င်ရ၊ တွန်းရ၊ ယခုခေတ်၌ ခြေဖြင့်လည်း လှည့်ပေးရသော လန်ချား၊ ဆိုက်ကားမျိုးတည်း။ ထိုဟတ္ထဝဋ္ဋကယာဉ်၌ လည်စေသူမှာ မိန်းမဖြစ်ဖြစ် ယောကျ်ားဖြစ်ဖြစ်အပ်၏ဟုဆိုသည်။[ဟတ္ထဝဋ္ဋကံ ပန ဤတ္ထိယော ဝါ ဝဋ္ဋေန္တု၊ ပုရိသာ ဝါ၊ ဝဋ္ဋတိ။—စမ္မက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

ဂိလာနသ ကပ္ပတိ။ ။ဤယာဉ် အားလုံးသည် ဂိလာန ဖြစ်မှ အပ်၏။ ဂိလာနမဟုတ်လျှင် လှည်း မြင်းရထား ဆိုက်ကားတို့ကို မစီးကောင်း။ [ရှေးခေတ်က အခ္ခါ၀ိနည်းဓိုရ် ဆရာတော်မျှားသည် မီးရထား မော်တော်ကား သင်္ဘောမျှားကိုပင် ဟတ္ထဝဋ္ဋက(လက်ဖြင့်စက်နှိုးပေးရ၊ ထိန်းပေးရသေးသော ကြောင့်) ဟတ္ထဝဋ္ဋက ဟု ယူဆ၍ ဂိလာနမဟုတ်လျှင် မအပ်ဟု ယူဆတော်မူကြပါသတဲ့။ သို့သော် မီးရထား စသည်တို့မှာ လူက မှုန်မှုန်သွားရုံလောက်သာ ကြောင့်ကြစိုက်ရ၍ ပင်ပန်းကြီးစွာမဆွဲမင်ရသောကြောင့်ဟတ္ထဝဋ္ဋကယာဉ်၌ မသွင်းသင့်ဟု ထင်ပါသည်။]

၃၅၂။ ဗုဒ္ဓံ ဓမ္မဉ္စ သံဃဉ္စ၊ အာရဗ္ဘ ကရဏေ ဒဝံ။
ဒုက္ကဋံ ပရိသံ ဝါပိ၊ အညဿ ဥပလာဠနေ။

၃၅၂။ ဗုဒ္ဓံ၊ မြတ်စွာဘုရားကိုလည်း။ ဓမ္မဉ္စ၊ တရားတော်ကိုလည်း။ သံဃဉ္စ၊ အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း။ အာရဗ္ဘ၊ အကြောင်းပြု၍။ ဒဝံ၊ ပြက်ရယ်မှုကို။ ကရဏေ၊ ပြုခြင်းကြောင့်လည်း။ အညဿ၊ အခြားသောဆရာ၏။ ပရိသံ၊ တပည့်ပရိသတ်ကို။ ဥပလာဠနေ ဝါပိ၊ ဖြားယောင်းခြင်းကြောင့်လည်း။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၂၅၈-၉၊ ဝိ ဝါ ၃-၁၁၀၉၊ ဝိ ဋီ ၃-၁၆၇)

ဗုဒ္ဓံ။ပေ။ဒဝံ။ ။ကိုဗုဒ္ဓေါ-ဘာဗုဒ္ဓလဲ၊သိလကဗုဒ္ဓေါ-ကျောက်ရုပ်ဗုဒ္ဓလော၊ ပဋိဗုဒ္ဓေါ-ပဋိဗုဒ္ဓလော၊ ဝါ-နှီးနေသူလော၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓကိုလည်း ကိုဓမ္မော-ဘာဝမ္မလဲ၊ ဂေါဓမ္မော-နွားဝမ္မလော၊ အဇဓမ္မော-ဆိတ်ဝမ္မလော၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဓမ္မကိုလည်း ကိုသံဃော၊ မိဂသံဃော-သမင်သံဃာလော၊ ပသု-သံဃော-သားကောင် သံဃာလော၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သံဃာကိုလည်း ပြက်ရယ်ပြောင်လှောင်မှုကို ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်။ [သေခိယ သုရသုရဝဂ်အဖွင့်။]

ပရိသံ ဝါပိ။ပေ။ဥပလာဠနေ။ ။"သင်တို့အား သက်နှံးပေးမည်၊ သပိတ်ပေးမည်"စသည်ကို ပြော၍ တခြားဆရာ၏ တပည့်ပရိသတ်(သာမဏေရဟန်း)ကို မိမိထံရောက်လာအောင် မဖြားယောင်း မသွေးဆောင်ရ။ ["နဘိက္ခဝေ အညဿ ပရိသာ အပလာဠေတဗ္ဗာ။ပေ။ဒုက္ကဋန္တိ" ။—မဟာဝဂ္ဂ, မဟာခန္ဓက ပါဠိတော်။]

မှတ်ချက်။ ။သူတို့၏ ဆရာက အလင်္ဂဒုဿီလဖြစ်နေလျှင် "အသင်သည် ဒုဿီလကို မှီခိုရှိနေသည်မှာ "ရေချိုးမည်" ဟု ကြံ၍ လာသူကို မစင်ဖြင့် သုတ်လိမ်းသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ("သူတော်ကောင်းဖြစ်လို၍ သာမဏေရဟန်းပြုနေပါလျက် သာ၍ မသူတော်ဖြစ်နေသည်"ဟူလို။) ဤသို့ ဟုတ်မှန်သော အပြစ်ကို ကား ပြောကောင်း၏။ ထိုသို့ ပြောသဖြင့် "သူ့ဘာသာ သာမဏေက ဥပဇ္ဈာယ်

၃၅၃။ ကာယံ ဥိရဲ့ နိမိတ္တံ ဝါ၊ ဘိက္ခုနိန် နာ ဒဿယေ။
ဝိဝရိတ္ဝာ နာ သိဇ္ဇေယ္ယ၊ တဝ ကဒ္ဒမုဒကာဒိနာ။

၃၅၃။ ကာယံ၊ ကိုယ်ဌာနင်း။ ဥိရဲ့၊ ပေါင်ကိုင်း။ နိမိတ္တံ ဝါ၊ အင်္ဂါဇာတ်ကိုင်း။ ဝိဝရိတ္ဝာ၊ ဖွင့်၍။ ဘိက္ခုနိန်၊ ရဟန်းမတို့အား။ နာ ဒဿယေ၊ မပြုရာ။ တာ၊ ထိုရဟန်းမတို့ကို။ ကဒ္ဒမဥဒကာဒိနာ၊ ညွန်ရေ အစရှိသော အရည်ဖြင့်။ နာ သိဇ္ဇေယ္ယ၊ မသွန်းလောင်းရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၅၅၃၊ ဝိ ဋ ၄-၁၂၈)

၃၅၄။ နာ ဂဏ္ဍတောဝ စ ဩ၀ါဒံ၊ နာ ဖစ္စာဟ္ဟရတောပိ ဝါ။
ပာလံ ဂိလာနံ ဂမိယံ၊ ဝဇ္ဇယိတ္ဝာန ဒုက္ကဋံ။

၃၅၄။ ပာလံ၊ ဩ၀ါဒကို လျှောက်ထားနည်း,ပြန်၍ပြောနည်းကို မသိသော နားမလည်သော ရဟန်းကိုင်း။ ဂိလာနံ၊ မကျန်းမာသော ရဟန်း

တောင်းလျှင်ရင်း ရဟန်းက နိဿယည်း တောင်းလျှင်ရင်း ပေးကောင်း၏”ဟု အဋ္ဌကထာဆိုသည်။

ကာယံ။ပေ။နာ ဒဿယေ။ ။ဆဗ္ဗဂိုယ ရဟန်းတို့ဘည် ဘိက္ခုနီတို့အား ကိုယ် စသည်ကို ဖော်ပြ၍ အချစ်စမ်းမှုကို ပြုကြခြင်းကြောင့် “နာ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနာ ကာယော ဝိဝရိတ္ဝာ ဒဿေတဗ္ဗော။ပေ။ဒုက္ကဋဿ” စသည်ဖြင့် စုဋ္ဌ၀ဂ္ဂ ဘိက္ခုနီ ခန္ဓကဌ် ပညတ်တော်မူသည်။

ကဒ္ဒမုဒကာဒိနာ။ ။ကဒ္ဒမ ဥဒက-ညွန်ရှိသောရေစသည်ဖြင့်မသွန်းကောင်း၊ မပက်ကောင်း။ အာဒိဖြင့် ကြည်လင်သောရေ၊ ဆိုးရေ၊ ညွန်တို့ကို ယူပါ။ [နု ကေ၀လံ ကဒ္ဒမောဒကေန၊ ဝိပ္ပသန္နဥဒကဲ၊ ရဇန၊ ကဒ္ဒမာဒီသုပိ လေနစိ ဩသိဉ္စိတ္ဗဿ ဒုက္ကဋမေ၀။ – ဘိက္ခုနီခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

နာ ဂဏ္ဍတောဝ။ပေ။ဒုက္ကဋံ။ ။ဘိက္ခုနီတို့သည် ဥပုသ်ပြုရာနေ့မတိုင်မီ ၁၃-ရက် ၁၄-ရက်နေ့က ရဟန်းတပါးထံ လာ၍ ဥပုသ်နေ့ကိုမေးခြင်း၊ ဥပုသ်နေ့ဌ် ဩ၀ါဒူပသက်မနု၊ ယာစန (ဩ၀ါဒခံဖို့ရန် ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ ခွင့်တောင်းခြင်း)

ကိုဝင်း။ ဂမိယံ၊ ခရီးသွားမည့်ရဟန်းကိုဝင်း။ ဝဇ္ဇယိတ္ထာနု၊ကြည်၍။ သြဝါဒံ၊ ဘိက္ခုနိတ္တိ တောင်းအပ်သော သြဝါဒကို။ နု ဂဏ္ဍတော စ၊ မခံယူသော ရဟန်း၏ဝင်း။ နု ပစ္စာဟရတော စ၊ စာဖနှင့် ပြန်မဆောင်သော ရဟန်း၏ဝင်း။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၄-၄၅၆-၇)

၃၅၅။ လောကာယတံ နု ဝါစေယျ၊ ပလိတံ စ နု ဂါဟယေ။
ပေဠာယပိ နု ဘုဉ္ဇေယျ၊ နု ကိဉ္စေ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိတံ။

၃၅၅။ လောကာယတံ၊ လောကာယတကျမ်းကို။ နု ဝါစေယျ၊ မဖွဲ့ချရာ။ ပလိတံ စ၊ ဆံဖြူကိုလည်း။ နု ဂါဟယေ၊ မယူစေရာ။ ဝါ၊ အနှုတ်မခိုင်းရာ။ ပေဠာယပိ၊ ပဒုပ်ခ်ခ်လည်း။ နု ဘုဉ္ဇေယျ၊ မစားရာ။ ကိဉ္စိ ကိဉ္စိတံ၊ စာစုံတခု သော ကစားမျိုးကို။ နု ကိဉ္စေ၊ မကစားရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၆၁-၂၇၅-၂၈၀-၄-၅၊ ဝိ ဋီ ၂-၂၀၄-၅၅၅၊ ဝိ ဋီ ၄-၅၅၁-၃-၆)

အမှုကို ပြုရသည်။ ထိုသို့ ခွင့်တောင်းမှုကို "သြဝါဒ"ဟု ချီးမြှင့် ဆိုထားသည်။ သြဝါဒကိုလျှောက်ထားနည်း၊ ပြန်၍ပြောနည်းကို မသိသော နားမလည်သော ဗာလ၊ မကျွန်းမာသော ဂိလာန၊ ခရီးသွားစရာရှိသော ဂမိယ ဤရဟန်းတို့မှ တပါး အခြား ရဟန်းသည် ထို ခွင့်တောင်းမှုကို ပါတိမောက်ပြခါနီးခ်ိန် ဝါတိ-မောက်ပြမည့် ရဟန်းအား လျှောက်ရသည်။ ထိုနောက် "မည်သည့် မထေရ်ထံ သြဝါဒခံဖို့ရန် ချဉ်းကပ်ပါ"စသည်ဖြင့် ပါတိမောက်ပြသော ရဟန်းက ပြော လိုက်သော စကားကို ဘိက္ခုနိတ္တိ အထံသို့ ပစ္စာဟရဏ (ပြန်ပို့ဆောင်ခြင်း) အမှုကို ပြုရသည်။ ထိုအမှုမျှားကို မပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်တည်း။—ဘိက္ခုနိခန္ဓကပါဠိတော်။

ဝ်ေလာကာယတံ နု ဝါစေယျ။ ။လောကာယတံ နာမ "သဗ္ဗံ ဥဒ္ဓိဒ္ဓံ-အာဃလုံးသည် အကြောင်းအကျိုးသာတည်း။ အကြောင်းကား—ရွေးရွေးပစ္စည်း တို့မှ အကြောင်းအကျိုးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။" ဤသို့ တယောက်ကပြောလျှင် "သဗ္ဗံ အနုဒ္ဓိဒ္ဓံ—အာဃလုံး အကြောင်းအကျိုး မဟုတ်၊ အသစ်ချည်းသာတည်း။

အကြောင်းကား—အကြင်းအကျန် ဖြစ်စေကာမူ ရူပ်သစ် နာမ်သစ် ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း”ဟု ဤသို့ ဓေါပန၏။ကာကော သေတော-ကျိုးကန်းသည် ဖြူ၏၊ အကြောင်းကား—အရိုးတွေက ဖြူသောကြောင့်တည်း။ ပကော ကာဠော-ဗျိုင်းသည် မဲ၏၊ အကြောင်းကား—သွေးက နက်သောကြောင့်တည်း။ဤသို့ စသောအားဖြင့် အကျိုးမရှိသော (လောကီ အကျိုးကိုမျှ မဖြစ်စေနိုင်သော) အကြောင်းတွေကို ဖော်ပြသော ကျမ်းသည် လောကာယတကျမ်းမည်၏။[ပုဒ်ပြီးပုံနှင့်တကွ အကျယ်ကို စူဠဝဂ္ဂ ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက ဘာသာဋီကာ၌ပြထားပြီ။] ဤ ပါဠိဖြင့် “တိရစ္ဆာနဝိဇ္ဇာကိုလည်း မသင်ကောင်း”ဟု ပြ၏။ တိရစ္ဆာန-ဝိဇ္ဇာကိုလည်း ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ ဘိက္ခုနီ-စိတ္တာဂါရဝဂ်၌ ရှုပါ။

ပလိတံ စ နာ ဂါဟယေ။ ။“ပလိတ”အရ ဆံဖြူသာမက မျက်ခုံးမွေး ကျင်စွယ်မွေး၊ ပါးပြိုင်းမွေး အဖြူအားလုံးကို ယူပါ။“အမျှားအမွေးနှင့်မတူပဲ အပေါ်သို့ ထောင်၍ တက်နေလျှင်ကား ဖြူသည်ဖြစ်စေ မဖြူသည်ဖြစ်စေ နှုတ်ပယ်ကောင်း၏”ဟု ခုဒ္ဒကဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၌ မိန့်သည်။ [ယံ ဘမုကာယ ဝါ နလာဋေ ဝါ ဒါဋိကာယ ဝါ ဥဋ္ဌန္တော ဗီဘစ္ဆံ (အမြင်မတော်အောင်) ဌိတံ၊ တာဒိသံ လောမံ ပလိတံ ဝါ အပလိတံ ဝါ ဂါဟာပေတုံ ဝဋ္ဋတိ။]

ပေဠောယပိ နု ဘုဉ္ဇေယျ။ ။ပါဠိတော်၌ အာသိတ္တကူပမာနကို ဤ၌ “ပေဠော”ဟု ခေါ်ထားသည်။ ထို အာသိတ္တကူပမာနကို “အာသိတ္တ+ဥပ-မာန”ဟု ခွဲ။ အာသိတ္တ-နွားနာကို လောင်းထည့်အပ်ရာခွက်၊ ထိုခွက်ဝယ် ထည့်အပ်သော နွားနာ၏ အထက်၌ ဆွမ်းခွက်ကို (မအေးအောင်) တင်ထားရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဥပမာန-တင်ထားရာ”ဟု ဆိုသည်။ ထို အာသိတ္တကူပမာနသည် ထည့်၍စားစရာခွက်မျိုး မဟုတ်။ တင်၍ထားစရာသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ပေဠောယပိ နု ဘုဉ္ဇေယျ”ဟု ဆိုသည်။ ထို ပေဠာကို ကြေးနီဖြင့်လည်း ပြုကြ၏။ ငွေဖြင့်လည်း ပြုကြ၏။

ပေဠော။ ။ပေဠောယာတိ အင်္ဂီသသောဠသံသာဒိအာကာရေန(ရှစ်မြောင့်တဆဲ့ခြောက်မြောင့် အစရှိသော သဏ္ဌာန်အားဖြင့်) ကတာယ ဘာဇနာ-ကာရာယ (ထည့်စရာခွက်၏ ပုံသဏ္ဌာန်၌သော) ပေဠာယ(ပဒုမ်၏၊အဓိဝစန်-

၃၅၆။ ပါရုပေ နု နိဝါသေယျ၊ ဂိဟိပါရုဘာနိဝါသံ။
သံဝလ္လိယံ နိဝါသေယျ၊ ဒါယမာလိမ္ပယေယျ ဝါ။

၃၅၆။ ဂိဟိပါရုတနိဝါသံ၊ လူတို့၏ ခြုံနည်း ဝတ်နည်းရှိသော ခြုံခြင်း ဝတ်ခြင်းကို။ နု ပါရုပေ၊ ကေသီကို မခြုံရာ။ ဝါ၊ မရမ်းရာ။ နု နိဝါသေယျ၊ သင်းပိုင်ကိုမဝတ်ရာ။ သံဝလ္လိယံ၊ ခါးတောင်းကျိုက်ခြင်းကို။ နု ကရေ၊ မပြုရာ။ ဒါယံ ဝါ၊ တောကိုလည်း။ နု အာလိမ္ပယေယျ၊ မလိမ်းကျံ့စေရာ။ ဝါ၊ မီးမရှို့ရာ။ (ဝိ ပါ ၄-၂၇၀-၉၊ ဝိ ဋ ၄-၅၅-၅၅-၆)

တည်း၊) ယတ္ထ (ယင်းပအုပ်ဌ)ဥဏ္ဏပါယာသာဒီ ပက္ခိပိတ္ဝာ ဥပရိ (နှီ့ဆံနှာ၏ အပေါ်ဌ)ဘောဇနပါတိ ထပေန္တီ, ဘတ္တာသ ဥဏ္ဏဘာဝါ ဝိဂမနတ္ထံ (ဆွမ်းမအေးခြင်းအကျိုးငှါ ဆွမ်းခွက်ကို တင်ထားကြကုန်၏)။— ဝိမတိဋ္ဌိကာ၊ [အကျယ်ကို ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓကအဋ္ဌကထာ ဘာသာဋီကာဌ် ရှုပါ။]

နု ကိဇ္ဇေ ကိဠိ ကိဋ္ဌိတံ။ ။"အဋ္ဌပဒေပိ ကိဋ္ဌန်-ရှစ်ကွက်ကျား ကစားကြကုန်၏"စသည်ဖြင့် ကုလဒူသကသိက္ခာပုဒ်၏ ဝတ္ထုကြောင်းဌ် လာသော ကစားနည်းအမျိုးမျိုးကို မကစားကောင်း။

ပါရုပေ နု နိဝါသေယျ။ ။လူတို့၏ ဝတ်နည်း ခြုံနည်းကို သေခိယ ပရိမဏ္ဍလသိက္ခာပုဒ်အဖွင့် ကခ်ေါဘာသာဋီကာဌ်ရင်း စူဠဝဂ္ဂခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက အဋ္ဌကထာဌ်ရင်း ရှုပါ။

ဒါယံနုအာလိမ္ပယေယျ။ ။ဒါယံ အာလိမ္ပေန္တီတိ တိဏဝနာဒီသု (မြက်တော အစရှိသော တောတို့ဌ်) အဂ္ဂိ ဒေန္တီ။—ခုဒ္ဒကဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ၊သမ္ဘုပ-ကာရုနီ ဝိနသာန္တုတိ ဝါ(အလုံးစုံသော အဆောက်အဦတို့သည် ပျက်စီးပေစကုန်ဟု ကြံ၍သော်ရင်း)ခိန္ဓာဓိပ္ပါယေန ဝါ(ပျော်လိုသောစိတ်ဖြင့်သော်ရင်း) နာလိမ္ပယေယျ။-ဋီကာသစ်၊ [လိပခေတ်၊ ရှမာဒီ ဖြစ်၍"လိမ္ပ-လိမ်းကျံ"ဟု ဖြစ်၏။ ကာရိတ်ဏယပစ္စည်းဖြင့် "တောကို မီးလိမ်းကျံ့စေ"ဟု ဖြစ်၏။ "လိမ်းကျံ့စေ"ဟူသည် မီးလောင်အောင် မီးရှို့ခြင်းပင်တည်း။

၃၅၇။ ဝစိုဏ် ပယောဇယော ယာဝဒေ၊ နောညာတကပ္ပဝါရိတော။
အတ္ထာနော ဖရိတောဂတ္ထံ၊ ဒိန္နမညဿ နော ဒဒေ။
အဂ္ဂံ ဂဟေတ္ဝာ ဘုတ္ဝာ ဝါ၊ ကတိပါဟံ ပုနော ဒဒေ။

၃၅၇။ ဝစိုဏ်၊ အတိုးအပ္ပါးကို။ နော ပယောဇယော၊ မယ္ယဉ်စေရာ။ (တနည်း) ဝစိုဏ် နော ပယောဇယော၊ အတိုးမပေးရာ။ အညာတကပ္ပဝါရိတော၊ ဆွေမျိုးမဟုတ်သူ, မဖိတ်မန်သူတို့ကို။ နော ယာဝဒေ၊ မတောင်းရာ။ အတ္ထာနော၊ မိမိ၏။ ပရိတောဂတ္ထံ၊ သုံးဆောင်ခြင်းအကျိုးငှါ။ ဒိန္နံ၊ လှူအပ်သော ပစ္စည်းကို။ အညဿ၊ အခြားသူအား။ နော ဒဒေ၊ မပေးရာ။ အဂ္ဂံ၊ အဦးဒကျားကို။ ဂဟေတ္ဝာ၊ ယူပြီး၍ဂုင်း။ ကတိပါဟံ၊ အနည်းငယ်သော ရက်၌။ ဝါ၊ နှစ်ရက် သုံးရက်။ ဘုတ္ဝာ ဝါ၊ သုံးဆောင်ပြီး၍ဂုင်း။ ပုနော၊ တဖန်။ ဒဒေ၊ ပေးရာ၏။ (ဝိ ပါ ၄။၄၆၁)

ဝစိုဏ်။ပေ။ ပဝါရိတော။ ။ဝစိုဏ်ပယောဇဉ်သည် ဒုက္ကဋ်-ကပ္ပိယဝတ္ထုဖြင့် ဖြစ်စေ အကပ္ပိယဝတ္ထုဖြင့် ဖြစ်စေ အတိုးအပ္ပါးကို ယှဉ်စေသော(အတိုးပေးသော)ရဟန်းမှာ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။-ပါရာဇိကအဋ္ဌကထာ, ရှေ့ပိယသံဝေါ-ဟာရ သိက္ခာပုဒ်အဖွင့်။ "ဝစိုဏ်" အရ ငွေတိုးသာမက အခြားပစ္စည်းကိုလည်း အတိုးမပေးရ။ ဆွေမျိုးမတော်သူ ဖိတ်မန်မထားသူတို့ကို ဂိလာနမဟုတ်လျှင် ရေကိုမျှ မတောင်းရ။ အညာတကဝိညတ္တိ, သူပေါဒနဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ်တည်း။

အတ္ထာနော။ပေ။ ဒဒေ။ ။မိမိသုံးဆောင်ဖို့ လှူအပ်သော ဆွမ်း၊ သက်နှံ့စသည်ကို အဦးအဖျား မယူပဲရင်း ၂-ရက် ၃-ရက်မသုံးစဲ့ပဲရင်း,အခြား သီတင်းသုံးဘော်စသော (ပေးကောင်းသော သူအားသော်မှ) မပေးရ။ ဆွမ်းဦးကို ယူပြီးမှုရင်းသက်နှံ့စသည်ကို ၂-ရက် ၃-ရက်ဝတ်ပြီးသုံးပြီးမှုရင်းသူတပါးအား တဖန် ပေးကောင်း၏။ ပြဿ"တုမှေယေဝ ပရိဘုဉ္ဇထာ" တိ ဝတ္ဘာ ဒိန္နံ၊ တံ အညဿ ဒဒတော ဒုက္ကဋံ၊အဂ္ဂံ ဂဟေတ္ဝာ ပန ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ သစေ အသပ္ပါယံ၊

၃၅၈။ ဥဒ္ဒိဿ ယာစနေ ရက္ခံ၊ ဥ တ္ဌာဥ တ္ဌာ ဝ ဒဏ္ဍိန်။
ဂိဝါဿ ဒဏ္ဍိတော ဒဏ္ဍော၊ ဘယံ ဒဏ္ဍာပနေ ပန။
ဒဏ္ဍဿ အဋ္ဌတောဒေန၊ ဥ ယျာ ပါရုဝိကာဒိကာ။

၃၅၈။ ဒဏ္ဍိန်၊ ဒဏ်ရိုက်လိမ့်မည်ကို။ ဥ တ္ဌာ ဝါ၊ သိ၍သော်၎င်း။ အဥ တ္ဌာ ဝါ၊မသိမူ၍သော်၎င်း။ဥဒ္ဒိဿ၊ မည်သူ မည်ဝါဟု ညွှန်ပြ၍။ ရက္ခံ၊ အစောင့်အရှောက်ကို။ယာစနေ၊ တောင်းခြင်း၌။ဝါ၊တောင်းခြင်းကြောင့်။ ဒဏ္ဍိတော၊ ဒဏ်ရိုက်လတော်။ ဒဏ္ဍော၊ ဒဏ်ငွေသည်။ အဿ၊ ထိုအစောင့်အရှောက်တောင်းသောရဟန်း၏။ ဂိဝါ၊ဘဏ္ဍာစားသည်။ဝါ၊ကြွေးမြီသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ဒဏ္ဍာပနေ ပန၊ ဒဏ်ရိုက်စေရာ၌ကား။ ဝါ၊ ဒဏ်ရိုက်ခိုင်းရာ၌ကား။ ဒဏ္ဍဿ၊ ဒဏ်ငွေ၏။ အဋ္ဌတောဒေန၊ တန်ဖိုး၏ အပြားအားဖြင့်။ ပါရုဝိကာဒိကာ၊ ဝါရုဝိက အစရှိသော အာပတ်တို့ကို။ ဥ ယျာ၊ သိထိုက်ကုန်၏။ (ဝိ ဋ ၃-၁၇)

သမ္ဘံ အပနေတုံ ဝဋ္ဋတိ၊ စိဝရံ ကောဟံ ဝါ ဒ္ဒိဟံ ဝါ ပရိဘုဥ္ဇိတ္ဌာ ဒါတုံ ဝဋ္ဋတိ။-စူဠဝဂ္ဂအဋ္ဌကထာ ဘိက္ခုနိဒါနဏ။]

ဥဒ္ဒိဿ ယာစနေ ရက္ခံ။ ။မိမိတို့ကျောင်း၌ ရှာထည်းက ကလေး၊သို့မဟုတ် ထန်းရည် အရက်သမား၊ သူခိုး စသူတို့သည် မလျောက်ပတ်သော အကျင့်ကို လာ၍ ကျင့်ကုန်အံ့။သစ်ပင်သစ်သီးတို့ကိုဖျက်ဆီးကုန်အံ့။ပရိက္ခရာကိုခိုးကုန်အံ့။ ထိုအခါ ဆိုင်ရာ အစိုးရ အရပ်လူကြီးတို့အထံ၌ ဖြစ်ပုံကိုပြောပြ၍ စောင့်ရှောက်ဖို့ရန် တိုင်ကြားနိုင်၏။ထိုသို့တိုင်ကြားသောအခါ"ဘယ်သူပါလဲ"ဟု ဖျက်ဆီးသူ၊ ခိုးသူကို မေးလျှင် "မည်သူ"ဟု ညွှန်ပြခြင်းကို "ဥဒ္ဒိဿ"ဟု ဆိုသည်။

ဥ တ္ဌာဥ တ္ဌာ ဝ ဒဏ္ဍိန်။ ။"ဒဏ်ရိုက်လိမ့်မည်" ဟု သိသည်ဖြစ်စေ မသိသည် ဖြစ်စေ ထိုသို့ညွှန်ပြ၍ အစောင့်အရှောက်တောင်းလျှင်.... [ဂမဝါဒီဟိ ဏီယိဏ်သုတ်ဖြင့် အနာဂတ်အနက်၌ ဏီပစ္စည်းသက်၍ "ဒဏ္ဍီ" ပြီးသည်ဟု ကြံပါ။]

၃၅၉။ ဟရဏ္ဍေသု ပရိက္ခာရံ၊ စောရော စောရောတိ ဘာသိတော။
အနုတ္ထာယယသံ ဂဏ္ဍေ၊ ဒဏ္ဍံ ဂီဝါယ ဘတ္တကံ။

၃၅၉။ ပရိက္ခာရံ၊ အသုံးအဆောင်ပရိက္ခရာကို။ ဟရဏ္ဍေသု၊ ခိုးဆောင်ကုန်လတော်။ သော်၊ ထိုခိုးသူတို့၏။ အနုတ္ထာယ၊ အကျိုးမဲ့အလို့ငှါ။ စောရော စောရောတိ၊ သူခိုး သူခိုး ဟူ၍။ ဘာသိတော၊ ဟစ်အော် ပြောဆိုအပ်သော်။ ဝါ၊ ဟစ်အော် ပြောဆိုခြင်းကြောင့်၊ ဒဏ္ဍံ၊ ဒဏ်ငွေကို။ ဂဏ္ဍေ၊ ယူလ

ဂီဝါယ ဒဏ္ဍိတော ဒဏ္ဍော။ ။ဒဏ်ရိုက်လိမ့်မည်ဟု သိသိ-မသိသိ၊ ဒဏ်ရိုက်လျှင် ထိုဒဏ်ငွေသည် ဘဏ္ဍာစားထိုက်၏။ "ထို ငွေကျသလောက် ရဟန်းက ဒဏ်ရိုက်ခံရသော ခိုးသူ စသည်အား ပေးရမည်"ဟူလို။[ဣဏော ဂီဝါ ဂလေ-ပိ စ။-အဘိဓာန် ၁၁၂၉၊ဂီဝါသဒ္ဒါသည် ကြေးမြီဟူသော အနက်ကိုဟော၏။ "ကြေးတင်သည်"ဟူလို။ "ဘဏ္ဍာစား"ဟု အနက်ပေးကြ၏။]

ဃယံ ဒဏ္ဍာပနေ ပန။ ။ရဟန်းကိုယ်တိုင်က "ဒီအကောင်ကို ဒဏ်ရိုက်ပါ" ဟု စေခိုင်းရာ၌ကား ဒဏ်၏ တန်ဖိုးလိုက်၍ တပဲအောက်ဒုက္ခ၌။ တပဲအထက် တမတ်အောက် ထုလ္လစ္စဉ်း။ တမတ်အထက် ပါရာဇိကတည်း။

မှတ်ချက်။ ။အစိုးရတာဝန်ဆောင်တို့က "ဖျက်ဆီးသူ၊ ခိုးသူဟာ ဘယ်သူပါလဲ"ဟု မေးသောအခါ "ငါတို့မှာ ဖော်၍ မပြောကောင်းပါ။ နောင် ဒီလိုမဖြစ်အောင် အစောင့်အရှောက်ကိုသာ တောင်းကြပါတယ်။ အစောင့်အရှောက်ကို ပေးကြပါ။ ပျောက်ဆုံးသော ဘဏ္ဍာကိုလဲ ပြန်၍ ဆောင်ယူပေးကြပါ"ဟု ခိုးသူကို မညွှန်ပြပဲ အစောင့်အရှောက် တောင်းကောင်း၏။ "ထိုသို့ တောင်းသည့်အတွက် အစိုးရတို့ဘာသာ ခိုးသူကိုရှာ၍ ဒဏ်တပ်လျှင် ဘဏ္ဍာစားမထိုက်"ဟု ဘိက္ခုနီ-သံဃာဒိသိသ် ပဌမသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ ဆိုသည်။

ဟရဏ္ဍေသု။ ဧပ။ တတ္တကံ။ ။ခိုးသူတို့သည် ကျောင်းမှ ပရိက္ခရာကို ယူ၍ သွားကုန်စဉ် "သူခိုး သူခိုး"ဟု အော်လျှင်(ထိုသို့ အော်ရာ၌ သူတို့ကိုအကျိုးမဲ့

သော်။ အာသ၊ ထို သူခိုး သူခိုးဟု အော်သော ရဟန်း၏။ တတ္တကံ၊ထိုမျှ လောက်သော ဒဏ်ဌေသည်။ ဂိ၀ါ၊ ဘဏ္ဍာစားသည်။ ၀ါ၊ ကြေးမြီသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ဋ ၃-၁၇၂)

ဖြစ်စေလိုသော စိတ်လည်းရှိလျှင်) အစိုးရတို့က ဖမ်း၍ ဒဏ်တပ်သည်ရှိသော် ထို ဒဏ်ကျသလောက် ရဟန်းက အစားပေးရသည်။

အနုတ္ထာယ။ ။အနုတ္ထကို အကျိုးမဲ့ကိုလိုလား၍ အော်သူကိုသာ "အစားပေးပါ"ဟု ဆိုသည်။ "အကျိုးမဲ့လိုလား"ဟူရာ၌ "ဒဏ်တပ်လိမ့်မည်၊ သတ်လိမ့်မည်"ဟု သိသော သည်ဘတည်း။ ထိုသို့ အကျိုးမဲ့ကို မလိုလားပဲ ကြောက်သောကြောင့်ဖြစ်စေ ပရိက္ခရာကိုပြန်ရလိုခြင်းကြောင့်ဖြစ်စေရုတ်တရက် "သူခိုး သူခိုး"ဟု အော်ရာ၌ကား "ဒဏ်တပ်သော်လည်း အပြစ်မရှိ"ဟု မှတ်ပါ။ [ဧတေန (ဤ အနုတ္ထကာမတာယ ပါ၌ဖြင့်) ကေ၀လံ ဘယေန ၀ါ ပရိက္ခာရ-ဂဟဏတ္တံ ၀ါ သဟသာ စောရောတိ ၀ုတ္တေ ဒဏ္ဍိတေပိ နဒေါသောတိ ဒဿေတိ။—ဘိက္ခုနီ သံ၊သာဒိသိက္ခာ ပဌမ ဝိမတိဋီကာ။]

မှတ်ချက်။ ။အစိုးရတာ၀နေ့ဆောင်က မိမိစကားကို နားထောင်မည့်သူ ဖြစ်လျှင် "မည်သူဟာ ငါ၏ ပရိက္ခရာကို ခိုးယူသွားသည်။ ထိုပရိက္ခရာကိုပြန်၍ ဆောင်ယူပေးပါ။ ဒဏ်တော့ မတပ်ပါနှင့်"ဟု ပြောခြင်းငှါ အပ်၏။ "မိမိ စကားကို နားထောင်မည့်သူ မဟုတ်သော်လည်း "ဒဏ်တော့ မတပ်ပါနှင့်"ဟု တားမြစ်လျှင် ဒဏ်တပ်သော်လည်း ရဟန်းမှာ အပြစ်မရှိ"ဟု ဝိမတိဋီကာ ဆိုတ်။

၃၆၀။ ဝိဿာသုစ္ဆာရသက်ာရုံ၊ မုတ္တံ ဆဋ္ဌေယျ ဒုက္ကဋံ။
ဗဟိ ပါကာရကုဋ္ဌာနံ၊ ဝဋ္ဌဋ္ဌေ နာဝလောကိယ။
ဟရိတေ ဝါပိ ဝိဟာဒိ–နာဋ္ဌိကောရာဒိရောပိမေ။

၃၆၀။ ပါကာရကုဋ္ဌာနံ၊ တံတိုင်း, နံရံတို့၏။ ဗဟိ၊ အပြင်ဖက်၌။ ဝါ၊ ဘေး၌။ ဝဋ္ဌေဝါပိ၊ လူအများတို့ သွားလာသုံးစွဲအပ်သော လမ်း၌သော်၎င်း။ ဝိဟာဒိနာဋ္ဌိကောရာဒိရောပိမေ၊ ကောက်စပါးအစရှိသော,အုန်းပင်အစရှိသော သစ်ပင်တို့ကို စိုက်ပျိုးရာဖြစ်သော။ ဟရိတေ ဝါပိ၊ စိမ်းစိုသော အရပ်၌သော်၎င်း။ နာဝလောကိယ၊ မကြည့်ရှုမူ၍။ ဝိဿာသုစ္ဆာရသက်ာရုံ၊ စားကြွင်း, ကျင်ကြီး, အမှိုက်ကိုရင်း။ မုတ္တံ၊ ကျင်ငယ်ကိုရင်း။ ဆဋ္ဌေယျ၊ စွန့်အံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ် အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၃၄၈-၉၊ ဝိ ဋီ ၃-၂-၂-၂၀၀)

ဝိဿာသုစ္ဆာရ။ပေ။ဒုက္ကဋံ။ ။ဘိက္ခုနီပါစိတ် လသုဏာဝဂ် အဌမ(ဥစ္စာရ-ဆဋ္ဌန) သိက္ခာပုဒ် အတိုင်းပင်တည်း။ "ဟရိတေ။ပေ။ ရောပိမေ"ကား ထိုဝဂ် နဝမ (ဒုတိယ ဥစ္စာရဆဋ္ဌန) သိက္ခာပုဒ် အတိုင်းပင်တည်း။ ဘိက္ခုနီတို့၌ ထိုသိက္ခာပုဒ်အရ ပါစိတ်သင့်၍ ဘိက္ခုတို့၌ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။

ဝဋ္ဌေ နာဝ ဝေထောကိယ။ ။လူအများ၏ သုံးစွဲသွားလာရာ အရပ်ဖြစ်သော်လည်း ကြည့်ရှုမူ၍ လမ်းဘေးစသည်၌ စွန့်ပစ်လျှင် အနာပတ္တိ။ လူအများသွားရာမဟုတ်သော အရပ်ဖြစ်လျှင်ကား မကြည့်ရှုပဲ စွန့်ပစ်သော်လည်း အနာပတ္တိဟု ပြသည်။

မုတ်ချက်။ ။"တိရောကုဋ္ဌေ ဝါ"ဟု မိန်တော်မူခြင်းကြောင့် ကျောင်းပေါ်၌ဖုံးနေ၍ အောက်သို့ အမှိုက်ကိုစွန့်ပစ်ခြင်းသည် တိရောကုဋ္ဌ၌ သက်ာရကို စွန့်ရာရောက်သောကြောင့် သတိပြုသင့်၏။ ဝိနည်းနှင့်လည်းမလျော် အရပ်ကြီးသားတို့၏ ထုံးစံနှင့်လည်းမတော်ပါ။ အမှိုက်ကို အမှိုက်ထည့်ရာပုံး စ သည်၌သာ စွန့်ပစ်သင့်ပါသည်။

၃၆၁။ ယောဇာပေတုဉ္စ ပယောဇေတုံ၊ ပယုတ္တာနိ စ ဗဟိတုံ။
နု လဇ္ဇီ ဓမ္မယုတ္တံပိ၊ နစ္စံ ဂိဟိဉ္စ ဝါဒိတံ။
ဥပဟာရံ ကရောမာတိ၊ ဝုတ္တော ဝါ သမ္ဘုဇ္ဈိစ္ဆတုံ။

၃၆၁။ ဓမ္မယုတ္တံပိ၊ ကရားနှင့် ယှဉ်စေကာမူ။ ဝါ၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုနှင့် ယှဉ်စေကာမူ။ နစ္စံ၊ ကခြင်းကိုဟုင်း။ ဂိဟိဉ္စ၊ သီဆိုခြင်းကိုဟုင်း။ ဝါဒိတံ၊ တီးမှုတ်ခြင်းကိုဟုင်း။ ယောဇာပေတုံ စ၊ သူတပါးကို ယှဉ်စေခြင်း ပြုလုပ်စေခြင်းငှါဟုင်း။ ပယောဇေတုံ စ၊ ကိုယ်တိုင်ယှဉ်ခြင်းပြုခြင်းငှါဟုင်း။ ပယုတ္တာနိ၊ သူတပါးတို့ယှဉ်စပ် ပြုလုပ်အပ်သော ကခြင်း, သီဆိုခြင်း, တီးမှုတ်ခြင်းတို့ကို။ ပဟိတုံ စ၊ ကြည့်ရှု, နားထောင်ခြင်းငှါဟုင်း။ နု လဇ္ဇီ၊ မရှအပ်။ ဥပဟာရံ၊ ပဲ့သဘင်ဖြင့် ပူဇော်မှုကို။ ကရောမ၊ ပြုဟု ကုန်အံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တော၊ လျှောက်အပ်သော်။ သမ္ဘုဇ္ဈိစ္ဆတုံ စ၊ ဓကောင်းပြီဟု လက်ခံခြင်းငှါလည်း။ နု လဇ္ဇီ၊ မရှအပ်။ (ဝိ ပါ ၂-၃၅၁၊ ဝိ ဋ ၃-၂၀၁)

ဓမ္မယုတ္တံပိ။ ။ဘိက္ခုနီ လသုဏာဝဂ် ဒသမ နှစ္စ ဂီတ သိက္ခာပုဒ်ကိုမှီသော ဂါထာတည်း။ ထို အဋ္ဌကထာ၌ "အရိယာနံ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ ရတနတ္တယ-ဂုဏ္ဍပသံဟိတံ (ရဟနှာ ၃-ပါး၏ ဂုဏ်တော်နှင့်စပ်သော=ရတနာ ၃-ပါးဂုဏ်တော်ဖွဲ့ဖြစ်သော) သာဓုကီဠိတဂီတံ ဂါ (သူတော်ကောင်းတို့၏ ပျော်မြူးကြောင်း ဂီတသည်မှုလည်းဖြစ်စေ) အသ်ယတဘိက္ခုနုံ ဓမ္မဘာဏကဂီတံ ဝါ (ဤသိက္ခာပုဒ်ကိုဟုင်း "နု ဘိက္ခဝေ အာယတဂေကန ဂီတသဒ္ဒေန ဓမ္မော ဂါယိ-တမ္ပေါ။ ပေ။ ဒုက္ကဋ္ဌသ" ဟူသော ခုဒ္ဒကဝတ္ထု ခန္ဓက သိက္ခာပုဒ်တော်ကိုဟုင်း မစောင့်စည်းသော ရဟန်းတို့၏ အသံဆဲ၍ တရားပဲ့ဌာ်ဟောအပ်သော ဂီတသည်မှုလည်း ဖြစ်စေ) သမ္ဘမ္ပေတံ ဂီတမေဝ" ဟု မိန့်တော်မူသောကြောင့် ကုသိုလ်ကောင်းမှုဟူသော ဓမ္မနှင့်စပ်သော ဂီတဖြစ်စေကာမူ ဤသိက္ခာပုဒ်အရ ဂီတပင်ဖြစ်သည်။

ယောဇာပေတုံ ပယောဇေတုံ။ ။သူတပါးကို စေခိုင်းမှုကို "ယောဇာ-ပေတုံ" ဟု ဆို၍ ကိုယ်တိုင် နှစ္စ စသည် ပြုမှုကို "ပယောဇေတုံ" ဟု ဆိုသည်။

၃၆၂။ ရာဇာဂါရုံ ပေါက္ခရဏိ၊ ဥယျာနံ စိတ္တဂါရကံ။
ကီဋဋ္ဌံ ဂစ္ဆတောဒ ဒဋ္ဌုံ၊ အာရာမံ ဒုက္ကဋံ ကတံ။

၃၆၂။ ကီဋဋ္ဌံ၊ မြေးပျော်ခြင်းအကျိုးငှါ။ ကတံ၊ ပြုလုပ်အပ်သော။ ရာဇာဂါရုံ ဝါ၊ မင်း၏အိမ်တော်ကိုလင်း။ ဝါ၊ မင်းကွန်းကိုလင်း။ [ရှေးကရှင်ဘုရင်၏အိမ်ကို "မင်းကွန်း" ဟုခေါ်သည်။] ပေါက္ခရဏိ၊ ရေကန်ကိုလင်း။ ဥယျာနံ၊ ဥယျာဉ်ကိုလင်း။ စိတ္တဂါရကံ၊ ပန်းချီရုပ် ပန်းပုရုပ်တို့ဖြင့် ဆန်း

ထို့ကြောင့် နစ္စ စသည်ကိုပြုဖို့ရန် သူတပါးကိုမခိုင်းရ၊ပွဲမငှါးရ၊ ပွဲအငှါးလည်း မခိုင်းရ၊ ကိုယ်တိုင်လည်း က-ဆို-တီးမှုကို မပြုရ။

ပယုတ္တာနံ စ ပသိတုံ။ ။သူဘပါးတို့ ပြုလုပ်အပ်သော ကပွဲ၊ဆိုပွဲ၊တီးပွဲကို (အယုတ်သဖြင့် ဥဒေါင်း၊ မျောက်၊ မြွေတို့၏ကပွဲကိုသော်မှလည်း) "ပယုတ္တ" ဟုခေါ်၏။ "ပသိတုံ" အရ မျက်စိဖြင့် ကြည့်ခြင်းသာမက ကိုယ်တိုင်ကြားခြင်းကိုလည်း "ဒိဋ္ဌ"ဟု ခေါ်နိုင်ရကား "သောတုံ—နားထောင်ခြင်း" ကို ပါ ယူရသည်။ [ပသိတုန္တိ ဣမိနာ အနောလောစနဒဿနမ္မိ (မျက်စိဖြင့် ကြည့်ခြင်းမဟုတ်သော ကိုယ်တွေ့ကြားခြင်းကိုလည်း) ဂဟိတန္တိ၊သောတုန္တိပိ အတ္ထော။—ဋီကာသစ်။]

ဥပဟာရုံ။ပေ။သမ္ပဋ္ဌိဆ္ဆိတုံ။ ။"အရှင်ဘုရားတို့၏ စေတီတော်အား ပူဇော်မှုကို ပြုလိုပါကုန်၏"ဟု လျှောက်လျှင်လည်း "ကောင်း၏"ဟု လက်ခံခြင်းကိုမပြုရ။ "လက်မခံကောင်း"ဟူလို။ [လက်မခံကောင်းသော အရာဝယ် "ဥပဟာရုံ ကရောမ"ဟု ဤဥဒ္ဒေသရှိသလို ကခ်ါအဌကထာ၌လည်း ရှိ၏။ ပါစိတ်အဌကထာ၌ "ဥပဋ္ဌာနံ ကရောမ"ဟု ပါ၌ပျက်နေသည်။ဥပဋ္ဌာနကရဏာ (ပြုစုလုပ်ကျွေးမှု) ကား လက်ခံကောင်းသော အမှုသာတည်း။]

ရာဇာဂါရုံ။ဒေ။ကတံ။ ။ဘိက္ခုနီပါစိတ် စိတ္တာဂါရဝဂ် ပဌမသိက္ခာပုဒ်ကို မှီသော ဂါထာတည်း။ ထို့ကြောင့် ပါတိမောက် ဘာသာဋီကာ ထိုသိက္ခာပုဒ် အဖွင့်၌ ရှုပါ။

ကြယ်စွာ ပြုလုပ်အပ်သော အိမ်ကိုရင်း၊ အာရုံမ်ိ၊ သစ်သီးခြုံ ပန်းခြုံကိုရင်း။ ဒဠ္ဌုံ၊ ကြည့်ရှုခြင်းငှါ။ ဂစ္ဆတော၊ သွားသောရဟန်း၏။ ဒုက္ခဠုံ၊ ဒုက္ခဠိ အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၂-၃၇၂-၃၄-ဂ-ဂ၇-ဂ၂-ဂ၂)

၃၆၃။ နဝေ နပ္ပဋိဗာဟေယျာ-သနေနုဏ္ဏော နစ်ဝ ရုံ။
နိဒဟေယျ ခမာပေယျ၊ ဂရုနာ စ ပဏာမိတော။

၃၆၃။ နဝေ၊ သီတင်းငယ်တို့ကို။ အာသနေန၊ နေရာဖြင့်။ နပ္ပဋိဗာ-ယေယျ၊ မတားမြစ်ရာ။ ဥဏ္ဏော၊ နေပူ၌။ စ်ဝ ရုံ၊ သက်နိုးကို။ နနိဒဟေယျ၊ ကြာမြင့်စွာ မထားရာ။ ဝါ၊ ကြာမြင့်စွာ မလှန်းရာ။ ဂရုနာ၊ ဆရာဥပဇ္ဈာယ်သည်။ ပဏာမိတော၊ နှင်ထုတ်အပ်သည်။ (သမာနော စ၊ ဖြစ်ပြန်သော်လည်း။) ခမာပေယျ၊ သည်းခံစေရာ၏။ ဝါ၊ ကန်တော့တောင်းပန်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၅၁-၆၄-ဂ-ဂ၇-ဂ၂-ဂ၂၊ ဝိ ပါ ၄-၃ဂ၁-၃၉၃-၉-၄၀၂-၄၀ဂ)

နဝေ ။ ပေ ။ အာသနေန။ ။စူဠဝဂ်၊ ဝတ္ထုက္ခန္ဓက ဘတ္တုဂ္ဂဝတ္ထုကထာ၌ နနဝ၊ ဘိက္ခု၊ အာသနေန ပဋိဗာဟိတမ္ပိ-ဘတ္တုဂ္ဂ(ဆုံမ်ားစားဇရပ်)၌သီတင်းငယ်ရဟန်းတို့ကို သီတင်းကြီး ရဟန်းတို့က "ဒီနေရာ၌ မထိုင်ရ"ဟု နေရာအားဖြင့် တားမြစ်ကြသောကြောင့် ထိုသို့ မတားမြစ်ဖို့ရန် ပညတ်တော်မူသည်။ [ဤကာသစ်၌ "အာသနေနာတိ အာသနတော၊ နပဋိဗာဟေယျာဟိ နဝုဋ္ဌာပေယ္ယ-နေရာမှ မထစေရ"ဟု ဖွင့်သည်မှာ ပါဠိတော်ရင်းနှင့် မလျော်ပါ။ နေရာမှ မထစေရသော ကျင့်ဝတ်ကိုကား ၃၅၀-ဂ ဝါထာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

ဥဏ္ဏော၊ နနဝ ။ ပေ ။ ဒဟေယျ။ ။သက်နိုး ခြေးစိုး၍ ဖြစ်စေ သက်နိုးဖုပ်လျှော်ပြီး၍ဖြစ်စေ ဆိုးပြီး၍ ဖြစ်စေ ရေသနုပ် ဖြစ်စေ နေလှန်းသောအခါ ခြောက်လျင် ရုပ်ရမည်။ ကြာကြာမထားရ။ [နစ ဥဏ္ဏော စ်ဝ ရုံ နိဒဟိတမ္ပိ- ဝတ္ထုက္ခန္ဓက ပါဠိတော်။]

၃၆၄။ အဓက္ကာသနေ ပရမ္မုခါ၊ အာပတ္တိယာ စ သတ္တဟိ။
ဘိက္ခုံ ဥပါသကံ ဝါပိ၊ အဓိဋ္ဌေယ္ယ ဒုက္ကဋံ။

၃၆၄။ ဘိက္ခုံ၊ ရဟန်းကို။သတ္တဟိ၊ ခုနှစ်ပါးကုန်သော။အာပတ္တိယာ စ၊ အာပတ်တို့ဖြင့်လည်း။ ပရမ္မုခါ၊ မျက်ကွယ်၌။ အက္ကောသနေ၊ ဆဲရေးခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဥပါသကံ ဝါပိ၊ ဥပါသကာကိုမူလည်း။ [ပိုဖြင့် ဘိက္ခုကိုပေါင်း] အဓိဋ္ဌေယ္ယ၊ အာပတ်မှတပါးသော အကြောင်းဖြင့်သာလျှင်။အက္ကောသနေ၊ဆဲရေးခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (သာရတ္ထဒီ ၃-၄)

ခမာဧပယျ ။ပေ။ ပဏာမိတောဝ။ ။ဥပဇ္ဈာယ်အာစရိယ ၄-မျိုးတွင်ပါဝင်သော ဂုရုက အပြစ်တစုံတခုကြောင့် ကျောင်းမှနှင်ထုတ်လျှင် ထွက်မသွားသေးပဲ ကြေးဆုကြေးကြောင်း တောင်းပန်ရမည်။—မဟာဝဂ္ဂ မဟာခန္ဓက ပဏာမိတကထာ။

အက္ကောသနေ ပရမ္မုခါ။ ။ဆဲရေးအပ်သူ၏ကွယ်ရာ၌ "ပါရာဇိကကျနေတဲ့အကောင်" စသည်ဖြင့် အာပတ် ၃-ဖုံဖြင့် ရဟန်းကိုဆဲလျှင်ရင်း ရဟန်းကို ဖြစ်စေ ဥပါသကာကို ဖြစ်စေ "သဒ္ဓါတရားမရှိတဲ့အကောင်၊ (နောင်သံသရာအတွက် ကုသိုလ်မတိုးပွါးသောကြောင့် မျိုးစေ့ကိုစားရာရောက်သည့်အတွက်) မျိုးကို ပြုတ်စားတဲ့အကောင်" စသည်ဖြင့် အာပတ် ၃-ဖုံမှ အခြားဌာနတခုစကားဖြင့် ဆဲလျှင်ရင်း ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ [မျက်မှောက်၌ ရဟန်းကို တိုက်ရိုက်ဆဲလျှင်ကား သြမသဝါဒပါစိတ်တည်း။] "မင်ကောင်းမှုကို ကဲ့ရဲ့သည့် ဓမ္မနုအားဖြင့် ကဲ့ရဲ့လျှင်ကား အနာပတ္တိ" ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။

၃၆၅။ နု လဗ္ဘံ စိနိပါတေတုံ၊ သဒ္ဓါဒေယျဉ္စ စိဝရံ။
လဗ္ဘံ ပိတူနံ သေသာနံ၊ ဉာတီနမ္ပိ နု လဗ္ဘတိ။

၃၆၅။ သဒ္ဓါဒေယျံ၊ သဒ္ဓါကြေးကျွေးဖြယ် ပေးလှူအပ်သော။ စီဝရဉ္စ၊သင်္ကန်း ကိုလည်း။ စိနိပါတေတုံ၊ ဖောက်ဖောက်ပြိုန်ပြိုန် ကျရောက်စေခြင်းငှါ။ နု လဗ္ဘံ၊ မရအပ်။ ပိတူနံ၊ မိဘတို့၏ အတွက်။လဗ္ဘံ၊ ရအပ်၏။ သေသာနံ၊ မိဘတို့မှ ကြွင်းသော သူတို့အတွက်။ ဉာတီနမ္ပိ၊ ဆွေမျိုးတို့အတွက်သော်မှ လည်း။ နု လဗ္ဘတိ၊ မရအပ်။ (ဝိ ပါ ၃-၄၁၂၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၄၁၀)

နု လဗ္ဘံ ။ပေ။ နု လဗ္ဘတိ။ ။ရဟန်းတပါးခဲ့သင်္ကန်းများစွာရ၏။ထိုရဟန်း သည် မိဘတို့အားပေးလိုရှိ ဘုရားရှင်အားလျှောက်ရာ မိဘတို့အား ပေးဖို့ရန် ခွင့်ပြုတော်မူ၏။မိဘမှတပါးသော အခြားသူတို့အား ပေးခြင်းကိုကား "နု စ ဘိက္ခဝေ သဒ္ဓါဒေယျံ ဝိနိပါတေတဗ္ဗံ ။ပေ။ဒုက္ကဋဿ"ဟုမဟာဝဂ္ဂစီဝရက္ခန္ဓကဋ္ဌ ပညတ်တော်မူသည်။ထို့ကြောင့် သင်္ကန်းကိုရင်း စသဒ္ဓါဖြင့် ဆည်းယူအပ်သော အခြားပစ္စည်းကိုရင်း ဒြိုကာဟောင်းခဲ့ "ပိဏ္ဍပါတံ ဝါ"ဟု ဆိုး၏။ လူတို့အား မပေးကောင်း။ပေးလျှင် သဒ္ဓါဒေယျ ဝိနိပါတ ဒုက္ကဋ်အာပတ်တည်း။[လူတို့ လှူအပ်သော ပစ္စည်းကို ဝိ-ဖောက်ဖောက်ပြိုန်ပြိုန်၊ဝါ-မတော်မတရား+နိပါတ-ကျရောက်စေခြင်း။] မိဘကို ပြုစုသူ စသော လူတို့အား တချို့သော ပစ္စည်း များကို ပေးကောင်းကြောင်းကို ရှေ ၂၇၈-ဝါထာခ်ဋ် ပြခဲ့ပြီ။

၇၆၆။ ဝဿံ ဝုတ္ထောသ္မိတောသ္မိတြ၊ ဘာဝံ ဂဏ္ဍေယျ ဒုက္ကဋံ။
ပဋိဒေယ္ယ နဒ္ဓေ ဇိဏ္ဏေ၊ ဂိဝါ နော ဒေယ္ယ စောဒိတော။
ဓုရနိက္ခေပတော ကေသံ၊ ဟောတိ ဘဏ္ဍဂ္ဃကာရိယော။

၇၆၆။ အညြတြ၊အခြားကျောင်းတိုက်၌။ ဝဿံ၊မိုးလပတ်လုံး။ဝုတ္ထော၊ နေပြီးသော ရဟန်းသည်။အညကော၊တပါးသောကျောင်းတိုက်မှ။ ဘာဝံ၊ သက်နှံးစသော အဖိုကို။ ဂဏ္ဍေယျ၊ ယူအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ပဋိဒေယ္ယ၊ ပြန်ပေးရာ၏။ နဒ္ဓေ၊ ပျောက်သော်၎င်း။ ဇိဏ္ဏေ၊ ဆွေးမြေသော်၎င်း။ဂိဝါ၊ကြွေးမြီအလား ဘဏ္ဍာစားသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)စောဒိတော၊ တောင်းအပ်သည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်လျက်။) နော ဒေယ္ယ၊ မပေးအံ့။ တေသံ၊ ထိုဘဏ္ဍာရှင်တို့၏။ ဓုရနိက္ခေပတော၊ ပြန်ရဖို့ရန် လုံ့လကို လျှော့ချခြင်းကြောင့်။ ဘဏ္ဍဂ္ဃကာရိယော၊ ဘဏ္ဍာ၏ တန်ဖိုးအားဖြင့် ပြုစေထိုက်သည်။ ဝါ၊ ဘဏ္ဍာ၏တန်ဖိုးအလိုက် ဆုံးဖြတ်ထိုက်သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃။ဝ၃၆၆၊ ဝိ ဋ ၃–၄၁၃)

ဝဿံ ဝုတ္ထော ။ပေ။ ဒုက္ကဋံ။ ။အရှင်ဥပနန္ဒသည် သာကီဝင်မင်းသားဖြစ်သော်လည်း လောဘကြီးသော ရဟန်းတပါးတည်း။သာဝတ္ထိမြို့၌ဝါကပ်၏။ ထိုဝါကပ်ရာကျောင်း၌သာဝါကျွတ်သောအခါသံဃိကသက်နှံးမှဝေစုရခွင့်ရှိ၏။ သို့သော် အရှင်ဥပနန္ဒကား အခြားရွာယယ်ကျောင်း၌ သက်နှံးဝေချိန်ကို မှန်းမိ သွား၏။ ထိုကျောင်း၌ သံဃာများသည် "ကထိန်ခေတ်နှင့် အာနိသင်ကုန်အောင် အခြားကျောင်း၌ဝါကပ်သောကိုယ်တော်များမရထိုက်၊ ဤကျောင်း၌ ဝါကပ်သော ကိုယ်တော်များသာ ရထိုက်၏"ဟု သိကြသော်လည်း အရှင်ဥပနန္ဒကို နှုတ်ကြမ်းသော ဓမ္မကထိကမှန်းသိ၍ကြောက်သောကြောင့် "ဝေစုကို သာယာမည်လား"ဟု မေးကြ၏။ ထိုအခါ "သာယာမည်"ဟု ပြော၍ ဝေစုယူပြီးလျှင် အခြား ၂-ကျောင်းသို့လည်း ဆက်ကာဆက်ကာ သွားပြန်၏။ ထိုအကြောင်းကို ဘုရားရှင် ကြားသိတော်မူ၍ "**နု ဘိက္ခဝေ အညြတြ ဝဿံ**

၃၆၇။ နုသန္တရုတ္တရော ဂါမံ၊ ကလ္လော ဝါ သဉ္ဇပါဟနော။
ပဝိသေယ္ယ နုဓာရေယ္ယ၊ စာမရိမကသမိဇနိံ။

၃၆၇။ သန္တရုတ္တရော၊ သင်းပိုင် ဧကသီနှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) ဂါမံ၊ ရွာသို့။ နု ပဝိသေယ္ယ၊ မဝင်ရာ။ ကလ္လော၊ ကျန်းမာသည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်လျက်။) သဉ္ဇပါဟနော၊ ဖိနပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သည်။ ဝါ၊ ဖိနပ်စီးသည်။ (ဟုတ္တာ၊ဖြစ်၍။) ဂါမံ၊ ရွာသို့။ နု ပဝိသေယ္ယ၊ မဝင်ရာ။ စာမရိ-မကသမိဇနိံ၊ စာမရီ သားမြီးဖြင့် ပြုအပ်သော ခြင်နှင်ယပ်ကို။ နဓာရေယ္ယ၊ မဆောင်ရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၄၁၃၊ ဝိ ပါ ၄-၂၆၉)

ဝုဋ္ဌေန အညတြ စီဝရဘာဂေါ သာဒိတမ္ပေါ။ပေ။ဒုက္ကဋ္ဌသ''ဟု ပညတ်တော်မူသည်။

ပဋ္ဌေဒယ္ယ။ပေ။ဂိဝါ။ ။ကိုဠာပိ လဟုကာပတ္တိ- အာပတ်က လဟုက ဒုက္ကဋ် အာပတ်သာဖြစ်ပါသော်လည်း၊အထ ခေါ ဂဟိတာနိ ဂဟိတဋ္ဌာနေ ဒါတဗ္ဗာနိ- စင်စစ်မှာ ယူအပ်သော သက်နှံးလျှာအဝတ်တို့ကို ယူအပ်ခဲ့ရာ ဌာနဌ် ပြန်၍ ပေးထိုက်ကုန်၏၊ သစေ နဋ္ဌာနိ ဝါ ဒိဏ္ဏာနိ ဟောန္တိ, တသော ဂိဝါ-ပျောက်သွားကုန်သော်ရင်း ဆွေးမြေပျက်စီးကုန်သော်ရင်း ထိုရဟန်းမှာသာ ကြွေးတင်၏။ "ကြွေးဆပ်သကဲ့သို့ အစားပြန်ပေးရမည်" ဟူလို။

စောဒိတော။ပေ။ကာရိဒယ်ာ။ ။"ပြန်ပေးပါ"ဟု တောင်းရ၍ မပေးပဲ နေလျှင် ထို သက်နှံးဝေခြိန်က ဝေစုရထိုက်သော သံဃာများ၏ ဓုရနိုင်ကွေ့ ပြုသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဘဏ္ဍာဝတန်ဖိုးလိုက်၍ "ဒုက္ကဋ်၊ ထုလ္လစဉ်း၊ပါရာဇိက''ဟု ဆုံးဖြတ်ရသည်။-စီဝရကွန္ဒကအဋ္ဌကထာ၊[ဂိဝါနှင့်ဘဏ္ဍာဒေယျတို့၏အဓိပ္ပါယ်ကို ပါရာဇိကဏ် ဘာသာဋီကာ ဒုတိယပါရာဇိကအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။]

နုသန္တရုတ္တရော။ ။တောနေ ရဟန်းတပါးသည် ၂-ထပ် သက်နှံးကြီးကို ထားခဲ့၍ သင်းပိုင်ဧကသီတို့ဖြင့်သာရွာတွင်းသို့ဝင်သောကြောင့်သက်နှံးကြီးကို

သူခိုးတို့က ယူသွားကြလေသည်။ ထို့ကြောင့် "နှ ဘိက္ခဝေ သန္တရုတ္တရေနှ ဂါမေ ပရိသိတမ္ပေါ။ပေ။ ဒုက္ခဋ္ဌဿ"ဟု ပညတ်တော်မူသည်။

ထားခွင့်ပြုတော်မူခြင်း။ ။ထို့နောက် အရှင်အာနန္ဒာ၏ သတိမေ့၍ ထားခဲ့မှုကြောင့် မကျန်းမာသော်၎င်း မိုးရွာဖို့ရန် အမှတ်အသား ရှိသော်၎င်း (ထိုအခါ သင်္ကန်း အပိုကို ယူသွားလျှင် သင်္ကန်းအပိုပါ မိုးစုတ်လိမ့်မည်။) မြစ်တဖက်ကမ်းသို့ သွားလိုသော်၎င်း (သင်္ကန်းအပိုကို ရေမစိုစေလို၍ ဖြစ်သည်။) ကျောင်းက အဂ္ဂဠုတို့ တံခါးရွက်တို့ဖြင့် လုံခြုံနေသော်၎င်း (ထိုသို့ဖြစ်လျှင် သူခိုး—ခိုးဖို့ မလွယ်။) ကထိန်ခင်းထားသော်၎င်း ဤ အကြောင်း ၅-ပါးတွင် တပါးပါးကြောင့် "ကျောင်းဌသင်္ကန်းအပိုကို ထားခွင့်နိုင်သည်"ဟု ခွင့်ပြုတော်မူသည်။ ယခုအခါ အဂ္ဂဠုတို့ ဝိဟာရ ဖြစ်သောကြောင့် သင်္ကန်းအပိုကို ထားခဲ့ကြသည်။

ကလ္လော ဝါ သဠေဟာနော။ ။"ကျန်းမာလျက် ရွာတွင်း မြို့တွင်းသို့ ဖိနပ်စီး၍ မဝင်ရ" ဟု စမ္ပကွန္ဒကဌ် တားမြစ်တော်မူသည်။ ဂိလာနဖြစ်လျှင် ခွင့်ပြုတော် မူသောကြောင့် "ကလ္လော—ကျန်းမာသူ"ဟု ဝိသေသန ပြုသည်။ ရွာတွင်းဌ် ကူးစက်တတ်သော ရောဂါဖြစ်နေလျှင်၎င်း အေးလျှင်၎င်း ပူလျှင်၎င်း မကျန်းမမာ ဖြစ်မည်စိုး၍ စီးလျှင် သင့်စရာရှိ၏ ဟု ယူဆကြသည်။ ဘာကြောင့်နည်း—ဘေသဇ္ဇအရာဌ် ရောဂါဖြစ်မည့် အကြောင်းရှိလျှင် ဆေးကို ကြိုတင်၍ စားသုံးနိုင်သောကြောင့်တည်း။

စာမရီမကဿပီဇနီ။ ။စာမရီသားမြီးယပ်ကို မဆောင်ရ။ ခုဒ္ဓကဝတ္ထု ခန္ဓကဌ် "မကသ ခြင်တို့ကို+ပီဇန—ပြေးအောင် ခြောက်ကြောင်း နှင်ကြောင်းယပ်"ဟု ဆိုသောကြောင့် ခြင်ခြောက်သောယပ်ကို "မကသပီဇနီ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုယပ် အတွက် ဝါကမယံ—လျှော်ဖြင့် ပြုအပ်သောယပ်၊ဥသီရမယံ-ပန်းရင်းဖြင့် ပြုအပ်သောယပ်၊ မောရပိဉ္ဆ မယံ-ဥဒေါင်းမြီးဖြင့် ပြုအပ်သော ယပ် ဤ ၃-မျိုးကိုသာ ခွင့်ပြုတော်မူ၏။ [တာလဝဏ္ဏ စသော ယပ်တို့ကား လေပူ နေပူကို ကာကွယ်သောယပ်များဖြစ်၍ ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ယပ်များ မဟုတ်တည်း။]

၃၆၈။ အဂိလာနော နု ဆိန္ဒေယ္ယ၊ ကေသေ ကတ္တာရိယာ ဗဟိ။
အာရာမဒေဝတာ နု ဝါရေယ္ယ၊ ဆတ္တံ လဗ္ဘတိ ဂုတ္တိယာ။

၃၆၈။ အဂိလာနော၊ ဂိလာနုမဟုတ်ပဲ။ ကေသေ၊ ဆံပင်တို့ကို။ ကတ္တာရိယာ၊ ကတ်ကြေးဖြင့်။ နု ဆိန္ဒေယ္ယ၊ မဖြတ်ရာ။ အာရာမဒေဝတာ၊ အရာမ်, အရာမ်၏ ဥပစာမှ။ ဗဟိ၊ ပြင်ဖက်၌။ ဆတ္တံ၊ ထီးကို။ နု ဝါရေယ္ယ၊ မဆောင်ရာ။ ဝါ၊ မဆောင်းရာ။ ဂုတ္တိယာ၊ စီဝရဂုတ္တိ, အတ္တဂုတ္တိ-အကျိုးငှါ။ ဆတ္တံ၊ ထီးကို။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ပါ ၄-၂၆၉-၂၇၄၊ ဝိ ဋ ၄-၅၂)

အဂိလာနော။ပေ။ကတ္တာရိယာ။ ။ဂိလာန မဟုတ်လျှင် ကတ်ကြေးဖြင့် ဆံပင်ကို မဖြတ်ရ။ ဦးခေါင်းဦ အနာပေါက်ခြင်း၊ ဖျားပြီးစဖြစ်၍ ရေမချိုးဝံ့သေးခြင်း စသော အကြောင်းကြောင့်ကား စက်ဈတ်ကြေး စသည်ဖြင့် ဆံပင်ကို ဖြတ်ကောင်း၏။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ အာဗာဓပစ္စယာ ကတ္တာရိကာယ ကေသေ ဆေဒါပေတုံ။—ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။]

ဗဟိ အာရာမဒေဝတာ။ ။အာရာမဖြင့် အာရာမ ဥပစာရကိုပါယူ။ ထိုအရာမ် အရာမ်ဥပစာ၏ အပြင်ဖက်၌ ဂိလာန မဟုတ်လျှင် ထီးမဆောင်းရ။ ဂိလာနဖြစ်လျှင်ကား ဆောင်းကောင်း၏။ [ယဿ ကာယဒုဗ္ဗလော ဝါ (ကိုယ်ပူရောဂါ) ပိတ္တကောပေါ ဝါ (သည်းခြေပျက်ရောဂါ) ဟောတိ၊ စက္ခု ဝါ ဒုဗ္ဗလံ (မျက်စိ အားနည်း၏၊) အညော ဝါ ကောစိ အာဗာဓော ဝိနာ ဆတ္တေန ဥပ္ပဇ္ဇတိ (ထီးမဆောင်းလျှင် ရောဂါတခုခု ဖြစ်တတ်၏)၊ တဿ ဂါမေ ဝါ အရညေ ဝါ ဆတ္တံ ဝဋ္ဋတိ။—ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။]

လဗ္ဘတိဂုတ္တိယာ။ ။မိုးအခါ၌ သက်နှင်းကို လုံခြုံစေခြင်း၊ ဝါဋေမိဂဘေး စောရဘေးတို့ကြောင့် မိမိကိုကာကွယ်ဖို့ အကျိုးရှိခြင်း ဤသို့သော အကျိုးငှါ ထီးဆောင်းခွင့်ကို ရအပ်ပါ၏။—ထို အဋ္ဌကထာ။]

၃၆၉။ ဝဟေယျ နုတဇောကာဇံ၊ ကေန္ဒရိကကာဇကံ။
သီသက္ခန္ဓကဋ္ဌိဘာရာ၊ ဟတ္ထာလမ္ဘော စ လဗ္ဘတိ။

၃၆၉။ ဥဒ္ဒေသောကာဇံ၊ နှစ်ဖက်ခွဲ ဝန်ရှိသော ထမ်းပိုးကို။ နဝဟေယျ၊ မဆောင်ရာ။ ကေန္ဒရိကကာဇကံ၊ တဖက်ခွဲ ဝန်ရှိသော ထမ်းပိုး, အကြားခွဲ ဝန်ရှိသော ထမ်းပိုးကို။ စဟေယျ၊ ဆောင်ရာ၏။ သီသက္ခန္ဓကဋ္ဌိဘာရာ၊ ဦးခေါင်းဖြင့် ဆောင်အပ်သောဝန်, ပခုံးဖြင့် ဆောင်အပ်သောဝန်, ခါးဖြင့်ဆောင်အပ်သော ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးတို့ကိုရင်း။ ဟတ္ထာလမ္ဘော စ၊ လက်ဖြင့် ဆွဲအပ်သော ဝန်ထုပ် ဝန်ပိုးကိုရင်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ပ ၁ ၄–၂၇၈)

ဂ ၁ ဟေယျ နုတဇောကာဇံ။ ။ရေထမ်းသမားတို့၏ ထမ်းပိုးကဲ့သို့ အစုန် ၂-ဖက်ခွဲ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးရှိသော ထမ်းပိုးကို "ဥဒ္ဒေသောကာဇံ" ဟု ဆိုသည်။ ထို ထမ်းပိုးကို ရဟန်း(သာမဏေ)တို့ မထမ်းကောင်း။ [နု ဘိက္ခဝေ ဥဒ္ဒေသော-ကာဇံ ဟရိတဗ္ဗံ။ ပေ။ ဒုက္ကဋသာ။]

ကေန္ဒရိကကာဇကံ။ ။တဖက်အစုန်တခုခွဲသာ ဝန်ထုပ်ရှိသောထမ်းပိုးကို "ကေဇောကာဇံ"ဟုရင်း အစုန် ၂-ဖက်ခွဲ တယောက်စီ ထမ်းရသော အလယ်အကြားခွဲ ဝန်ထုပ်ရှိသော ထမ်းပိုးကို "အန္တရုကာဇံ"ဟုရင်း ခေါ်၏။ ထို ထမ်းပိုးကိုရင်း သီသဘာရုံ—ဦးခေါင်းဖြင့် ရွက်ဆောင်အပ်သော ဝန်ထုပ်ကိုရင်း ခန္ဓဘာရုံ—ပခုံးဖြင့် ထမ်းဆောင်အပ်သော ဝန်ထုပ်ကိုရင်း ကဋိဘာရုံ-ခါးစောင်းတင်၍ ဆောင်အပ်သော ဝန်ထုပ်ကိုရင်း သြလမ္ဗကံ—တွဲလျားခြင်း ဆွဲအပ်သော လက်ဆွဲဝန်ထုပ်ကိုရင်း ထမ်းဆောင်ခြင်းငါ ခွင့်ပြုတော်မူသည်။ [အာနုဘောနာမိ ဘိက္ခဝေ ကေဇောကာဇံ အန္တရုကာဇံ သီသဘာရုံ ခန္ဓဘာရုံ ကဋိဘာ ရုံသြလမ္ဗကန္တိ။—ခုဒ္ဒကဝတ္ထုခန္ဓက။]

၃၇၆။ အာပတ္တိယာ အနောကာသ–ကတံ စစာဒေယျ ဒုက္ကဋံ။
သုဒ္ဓသ ၀ အဝတ္ထုသ္မိံ၊ တထာ သ္ကာသကာရဏေ။

၃၇၀။ အနောကာသကတံ၊ မပ္ပြုအပ်သော အခွင့်ရှိသောရဟန်းကို။ ၀ါ။ စောဒနာခွင့်မပြုသော ရဟန်းကို။ အာပတ္တိယာ၊ အာပတ်ဖြင့်။ စောဒေယျ၊ စောဒနာအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သုဒ္ဓသ၊ စင်ကြယ်သော ရဟန်း၏အပေါ်၌။ အဝတ္ထုသ္မိံ၊ အကြောင်းမရှိပဲ။ သ္ကာသကာရဏေ ၀၊ စောဒနာခွင့်ကို ပြုစေခြင်းကြောင့်လည်း။ တထာ၊ ထိုအတူ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏) (ဝိ ပါ ၃–၁၅၄)

အာပတ္တိယာ။ ၀ပ။ ဒုက္ကဋံ။ ။ရဟန်းတပါးကို "ကိုယ်တော့မှာ မည်သည့် အာပတ်သင့်သည်ဟု" စော နာ (အပြစ်တင်) လိုလျှင် ရှေးဦးစွာ "ငါ့ရှင်... ငါ့အား (အရှင်ဘုရား တပည့်တော်အား) အခွင့်ပြုပါ။ ငါသည် (တပည့်တော်သည်) ငါ့ရှင်ကို (အရှင်ဘုရားကို) ပြောဆိုလိုပါသည်" ဤသို့ခွင့်တောင်းပြီးမှ စောဒနာရ၏။ ထိုသို့ခွင့်မတောင်းပဲ စောဒနာလျှင် "နဘိက္ခဝေ အနောကာသကတော (ပြုအပ်ပြီးသော အခွင့်မရှိသော) ဘိက္ခု အာပတ္တိယာ စော-ဒေတမ္ဘော။ ပေ။ ဒုက္ကဋန္တိ" ဟူသော မဟာ၀ဂ္ဂ၊ဥပေါသထက္ခန္ဓကပါဠိတော်အရ ဒုက္ကဋ်အာပတ်တည်း။

သုဒ္ဓသ ၀။ ပေ။ ကာရဏေ။ ။အာပတ်မှ စင်ကြယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်အား (မိမိကို သူက စောဒနာမည်စိုး၍ မိမိက အလျင်ဦးအောင်) အာပတ်ဖြင့် စောဒနာဖို့ အခွင့်ပြုစေခြင်းကြောင့်လည်း "နဘိက္ခဝေ သုဒ္ဓါနံ ဘိက္ခူနံ အနာပတ္တိကာနံ အ၀တ္ထုသ္မိံ (၀တ္ထုမရှိပဲ) အကာရဏေ (အကြောင်းမရှိပဲ) သ္ကာသော ကာရာပေတမ္ဘော။ ပေ။ ဒုက္ကဋန္တိ" အရ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။

၃၇၁။ အင္ဒဂုံလာဓိကံ မဥ္ဇေ-ပဋိပါဒံ နာ ဓာရယေ။
ပကာတျဂုံလျာ သတ္တာနံ၊ မဥ္ဇံ ဝါ ဥစ္ဆုပါဒကံ။

၃၇၁။ သတ္တာနံ၊ လူသတ္တဝါတို့၏။ ပကာတျဂုံလျာ၊ ပကတိလက်သစ် အားဖြင့်။ အင္ဒဂုံလာဓိကံ၊ လက်ရှစ်သစ်ထက် အပိုအလွန်ရှိသော။ မဇ္ဈပဋိ-ပါဒံ၊ ညောင်စောင်းအခြေခံကို။ နာ ဓာရယေ၊ မဆောင်ရာ။ ဥစ္ဆုပါဒကံ၊ ဘုရားရှင်၏ လက်ရှစ်သစ်ထက်လွန်သော အခြေရှိသော။ မဇ္ဈံ ဝါ၊ ညောင်စောင်းကိုလည်း။ နာ ဓာရယေ၊ မဆောင်ရာ။ (ဝိပါ ၄-၂၉၅)

၃၇၂။ မူဂဗ္ဘတာဒီ ဂဏ္ဍေယျ၊ ဒုက္ကဋံ တိတ္ထိယဗ္ဗတံ။
ခုရဘဏ္ဍံ ပရိဟရေ၊ ဘဏာ နွာပိဘပုဗ္ဗကော။

၃၇၂။ မူဂဗ္ဘတာဒီ၊ သူအာ, တို့၏ အကျင့်အစရှိသော။ တိတ္ထိယဗ္ဗတံ၊ တိတ္ထိတို့၏ အကျင့်ကို။ ဂဏ္ဍေယျ၊ ယူအံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။

အင္ဒဂုံလာဓိကံ။ ပေ။ ဥစ္ဆုပါဒကံ။ ။ဘုရားရှင်၏ လက်သစ်တော်မဟုတ်သော လူတို့၏ ပကတိရိုးရာလက်သစ်ဖြင့် ရှစ်သစ်ထက်ပိုလွန်သော ညောင်စောင်း အခြေ၏အောက်ခံတုံး၊ ခွက်ကိုရင်း ဘုရားရှင်၏ လက်ရှစ်သစ်ထက်လွန်အောင် ရှည်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း၊ အင်းပျဉ်ကိုရင်း မဆောင်ရ။

မှတ်ချက်။ ။ဘိက္ခု, ရတနာ၀ဂ် မဇ္ဈသိက္ခာပုဒ်၌ကား "သုဂတဂုံလအားဖြင့် လက်ရှစ်သစ်ထက်လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း၊အင်းပျဉ်ပြုမူကြောင့် ပါစိတ်"ဟု ပညတ်တော်မူ၏။ ဤ၌ "အိပ်မူကြောင့် ဒုက္ကဋ်" ဟု ပညတ်တော်မူသည်။ [နာ ဘိက္ခဝေ ဥစ္ဆေ မဇ္ဈေ သယိတဗ္ဗံ။ ပေ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ ဤ၌ "ဥစ္ဆ" အရဘုရားရှင်၏ ရှစ်သစ်တော်ထက်လွန်သော အရှည်ကိုယူပါ။ဤသို့ယူမှ ရတနာ၀ဂ် မဇ္ဈသိက္ခာပုဒ်နှင့် ရှေနောက်လိုက်လျော်စမည်]။

မူဂဗ္ဘတာဒီ။ ။"မူဂ-လူအာ(စကားမပီသူ) တို့၏+ဝစာ-အကျင့်"ဟူသည် ဝါတွင်း၌ တပါးနှင့်တပါး စကားမပြောဖို့ရန် ကျင့်အပ်သော အကျင့်တည်း။

(ဟောတီ၊ ဖြစ်၏။) နှာပိတပုဗ္ဗဏော၊ ရှေးဦး ဆတ္တာသည်ဖြစ်သော ရဟန်းသည်။ ဝါ၊ ဆတ္တာသည်ဖြစ်ဘူးသောရဟန်းသည်။ ခုရဘဏ္ဍံ၊ သင်ခုန်းဘဏ္ဍာကို။ ပရိဟရေ၊ ကိုယ်ပိုင်အဖြစ်ဖြင့် သိမ်းပိုက်ဆောင်ထားအံ့။ တထာ၊ ထိုအတူ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၂၂၃-၃၄၈၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၅၆-၃၈၄)

ထိုအကျင့်ကို တိတ္ထိတို့ကျင့်အပ်သောကြောင့် "တိတ္ထိယဗွတ" ဟုလည်း ခေါ်သည်။"နဘိက္ခဝေ မူဂဗွတံ တိတ္ထိယသမာဒါနံ (တိတ္ထိတို့ ဆောက်တည်အပ်သော အကျင့်ကို) သမာဒိယိတပ္ပံ။ပေ။ဒုက္ကဋသ္သ"ဟု မဟာဝဂ္ဂ, ပဌာဒိ-ဏာဂန္ဓနက္ခန္ဓက၌ ပညတ်တော်မူသောကြောင့် ထိုအကျင့်ကိုကျင့်လျှင်ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။[မူဂဗွတာဒီ ၌အာဒိဖြင့် ဂေါဝတ(နွားအကျင့်)၊ကုက္ကုရဝတစဒယော(ခွေးအကျင့်)အစရှိသည်တို့ကို ယူပါ-ဟု ဋီကာဟောင်းဆို၏။[ထိုအကျင့်မျိုးကို သဒ္ဓိဟ်ဘာသာဋီကာ, သမုစ္စည်းပိုင်း, သီလဗွတုပါဒါန်အခန်း၌ရှုပါ။]

ခုရဘဏ္ဍံ။ပေ။နှာပိတပုဗ္ဗဏော။ ။လူဝတ်ကြောင်အဖြစ်တုန်းက ဆတ္တာသည်ဖြစ်ဘူးသော ရဟန်းသည် သင်ခုန်းဘဏ္ဍာကို ကိုယ်ပိုင်အဖြစ်ဖြင့် မသိမ်းပိုက်ရ(ကိုယ်ပိုင်မထားရ)။ ထားလျှင် ထိုအတူ ဒုက္ကဋ်ပင်တည်း။ [ဂဟေတ္ဘာ ပရိဟရိတုမေဝ (ကိုယ်ပိုင်အဖြစ်ဖြင့် ဘိမ်းပိုက်ယူထားခြင်းငှါသာ)နဝဋ္ဋတိ၊ အညဿ သန္တကေန(အခြားသူ၏ဥစ္စာဖြစ်သော သင်ခုန်းဖြင့်)ကေသေ ဆိန္ဒိတုံ ဝဋ္ဋတိ။-မဟာဝဂ္ဂ, ဘေသဇ္ဇက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။

၃၇၃။ ယံကိဉ္စိ ယာစိတုံ ဟတ္ထ-ကမ္မံ တဒနုသာရတောဝ။
လဒ္ဓံ ဂဟေတုံ နိက္ကမ္မ–မယာစိတ္ဝာပိ ကပ္ပတိ။
ကာရေတုမာဟာရုပေတုံ၊ ယံကိဉ္စာပရသန္တကံ။

၃၇၃။ ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော။ ဟတ္ထကမ္မံ၊ ဟတ္ထက်ံကို။ ဝ,ါ၊ လက်၏အလုပ်ကိစ္စကို။ ယာစိတုံ၊ တောင်းခြင်းငှါ၎င်း။ တဒနုသာရတောဝ၊ ထိုတောင်းခြင်းကို အစဉ်လိုက်သောအားဖြင့်။ လဒ္ဓံ၊ ရအပ်သော။ယံကိဉ္စိ၊ အမှတ်မရှိ တစုံတခုသော ပစ္စည်းကို။ ဂဟေတုံ၊ ယူခြင်းငှါ၎င်း။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ နိက္ကမ္မံ၊ အလုပ်မရှိသော စားကြွင်းစား အစရှိသူကို။အယာစိတ္ဝာပိ၊ ဟတ္ထက်ံကို မတောင်းပဲလည်း။ ကာရေတုံ၊ ပြုစေခြင်းငှါ၎င်း။ ယံကိဉ္စိ၊ တစုံတခုသော။ အပရသန္တကံ၊ သူတပါးဥစ္စာမဟုတ်သော မြက်ထင်းအစရှိသော အမှတ်မရှိသော ပစ္စည်းကို။ အာဟာရုပေတုံ၊ဆောင်စေခြင်းငှါ၎င်း။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။(ဝိ ပါ ၁။၂၂၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂–၁၄၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ–၁၃၃)

ယံကိဉ္စိ။ပေ။ဟတ္ထကမ္မံ။ ။လက်သမားစသူတို့၏ လက်ဖြင့် ပြုလုပ်ရသော လက်သမားအလုပ် စသည်ကို "ဟတ္ထကမ္မ"ဟု ခေါ်၏။ ထို ဟတ္ထက်ံကို တောင်းကောင်း၏။ ခဲ့ဦးအုံ–ကျောင်းဆရာကလိုသော ရဟန်းသည် သစ်အလုပ်သမားတို့အထံသွား၍"ဥပါသကာ....ဟတ္ထက်ံ အလိုရှိတယ်"ဟုပြောနိုင်၏။"ဘယ်လိုလုပ်ရမှာပါလဲ" မေးလျှင်" ဥစ္စာရှင်မရှိသော (အစိုးရခွင့်ပြုအပ်သော)သစ်သားအလိုရှိတယ်"ဟု ပြောနိုင်၏။သစ်ရပြီးသောအခါ လက်သမားတို့အထံသို့ သွား၍ ဟတ္ထက်ံ တောင်းနိုင်၏။ ထိုလက်သမားတို့က ကျောင်းဆောက်ပြီးသောအခါ အမိုး-မိုးသူတို့အထံသွား၍ ဟတ္ထက်ံ တောင်းပြီးလျှင် အမိုး-မိုးပို့ အလိုရှိတယ်"ဟု ပြောနိုင်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အလုပ်ကိုတောင်းမှုကို"ဟတ္ထကမ္မကိုတောင်းခြင်း"ဟု ခေါ်သည်။ ဆိုသော် သံ၊ ဝါး တို့ကား သူတို့ပိုင်မဟုတ်စေရ၊ မိမိက အပ်သောနည်းဖြင့် ရှာပေးရမည်။ အကျယ်ကို ပါရာဇိက သံဃာဒိသိသ်ကုဋ္ဌိကာရသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

၃၇၄။ ဂိဟိနံ ဂေါပကေ ဒေန္တေ၊ ဂဟေတုံ ဒေတိ ယတ္တကံ။
လဘ္ဘ ယထာဝရိမ္ဆေဒံ၊ သံဃစေတိယသန္တကေ။

၃၇၄။ ဂိဟိနံ လူဝတ်ကြောင်တို့၏။ (သန္တကံ၊ ဥစ္စာကို။) ဂေါပကေ၊ ခြံစောင့်စသူသည်။ ဒေန္တေ၊ ပေးလှူလတ္တံ့။ ယတ္တကံ၊ အကြင်မျှလောက်သော ပစ္စည်းကို။ ဒေတိ။ ပေးလှူ၏။ (တတ္တကံ၊ ထိုမျှလောက်သော ပစ္စည်းကို။) ဂဟေတုံ၊ယူခြင်းငှါ။ လဘ္ဘ၊ ရအပ်၏။ သံဃစေတိယသန္တကေ၊ သံဃာ၏ ဥစ္စာ,စေတီ၏ဥစ္စာ၌။ ယထာပရိမ္ဆေဒံ၊ သူတို့အတွက် ပိုင်းခြားအပ်သည့်အကိုင်း။ ဂဟေတုံ၊ ယူခြင်းငှါ။ လဘ္ဘ၊ ရအပ်၏။ (ဝိ ပါ ၁-၇၂၊ ဝိ ဋ ၁-၃၄၁)

တဒနုသာရတော လဒ္ဓံ။ ။ထို ဟတ္ထကံ တောင်းမှုကို အစဉ်လိုက်၍ရအပ်သမျှ ကိုယူကောင်း၏။လက်သမားစသူတို့က "တပည့်တော်မအားပါ။အရှင်ဘုရားက အလုပ်သမားရှာ၍ခိုင်းပါ။ နေ့တွက်တန်ဖိုးကိုတပည့်တော်က ပေးပါမည်"ဟု လျှောက်လျှင်လည်း အလုပ်သမားကိုခိုင်းနိုင်၏။နေ့တွက်ကိုလည်း"ပေးလိုက်" ဟု ပြောနိုင်၏။ ထို ဟတ္ထကံ တောင်းမှုကြောင့် လူတို့က လှူသမျှ ကျောင်းပါ ဆောက်ပေးလျှင်လည်းယူကောင်း၏။[သို့သော် နဂိုက စင်ကြယ်သောစိတ်ဖြင့် ဟတ္ထကံကို တောင်းရလိမ့်မည်။ ဒီလို ဟတ္ထကံ တောင်းလျှင် ကျောင်းဆောက်ပေးမှာ စသော ရည်ရွယ်ချက်ကား မရှိရ။]

နိက္ကမ္မံ။ပေ။ပရသန္တကံ။ ။စားကြွင်းစားကျန်ကို စားနေသော သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင်မရှိပဲ အကျိုးမဲ့ စကားကိုသာ ပြော၍ အချိန်ဖြုန်းနေသော လူကိုကား ဟတ္ထကံမတောင်းပဲပင် အလုပ်ကိုလည်းခိုင်းနိုင်၏။ အရှင် မရှိသော မြက်ထင်းစသည်ကို အယူလည်းခိုင်းကောင်း၏။ အကျယ်ကို ထို အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

ဂိဟိနံ။ပေ။ယတ္တကံ။ ။ဥယျာဉ်ခြံ စသည်ကို ဥစ္စာရှင်တို့ကအစောင့်ခိုင်းထားအပ်သူကို"ဂေါပက"ဟုခေါ်၏။ ထိုခြံစောင့်က ရဟန်းတို့အား သစ်သီးပန်းစသည်ကို ပေးလှူလျှင် သူတို့လူသားလောက်ပင် ခံယူကောင်း၏။[မနုဿာနံ

၃၇၅။ ဒ္ဒိဟာဝေဒေယျ အာဝတ္တိ၊ ကာယဝါစာဟိ ဝါ ဆဟိ။
အလဒ္ဓိညာဏကုက္ကုစ္စ-ပကတတ္တာ သတိလ်ံ ဝါ။
အကပ္ပိယေ ဝါ ကပ္ပိယေ၊ ကပ္ပါကပ္ပိယသညိတာ။

၃၇၅။ ဒ္ဒိဟိ၊ နှစ်ပါးကုန်သော။ ကာယဝါစာဟိ၊ ကိုယ်နှုတ်တို့ကြောင့် သော်၎င်း။ ဆဟိ ဝါ၊ခြောက်ပါးကုန်သော သမုဒ္ဒာန်တို့ကြောင့်သော်၎င်း။ အာပတ္တိ ၊ အာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇေယျ၊ ရောက်ရာ၏။အလဒ္ဓိညာဏကုက္ကုစ္စ-ပကတတ္တာ၊ အရှက်မရှိသူ၏အဖြစ်, သိခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်, ကုက္ကုစ္စသည် ပင်ကိုယ်သဘောမှ ကင်းအောင်ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။သတိလ်-ဝါ၊ သတိလွတ်ကင်းခုန်ကျော်ခြင်းကြောင့်၎င်း။ အကပ္ပိယေ ဝါ၊အကပ္ပိယ-ဝတ္ထုဟု၍သော်၎င်း။ ကပ္ပိယေ ဝါ၊ ကပ္ပိယဝတ္ထုဟု၍သော်၎င်း။ ကပ္ပါကပ္ပိယ-သညိတာ၊ အပ်မအပ်ဟု အမှတ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ (ဤမေဟိ ဆဟိ ဝါ၊ ဤ ခြောက်ပါးသော အကြောင်း တို့ကြောင့် သော်လည်း။) အာပတ္တိ ၊အာပတ်သို့။အာပဇ္ဇေယျ၊ရောက်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၅–၁၈၄-၂၁၅)

အာရုမ် ဝါ အညံ ဝါ ဖလာဖလံ ဒါရကာ ရက္ခန္တိ၊ တေဟိ ဒိန္နံ ဝဋ္ဋတိ၊ဒုတိယ ပါရာဇိက, ဝိနီတဝတ္ထုအဋ္ဌကထာ။]

ယထာပရိစ္ဆေဒံ။ပေ။သန္ဓာကေ။ ။သံဃာတော်၊ စေတီတော်၏ ဥစ္စာဖြစ်သော ခြံစသည်ကို စောင့်ရှောက်သူတို့အား“သင်တို့အတွက် တနေ့လျှင် အသီး ပေါင်း မည်မျှယူပါဟု” ပိုင်းခြားထားတတ်၏။ ထိုသူတို့က ပေးလှူရာ၌ကား သူတို့ ရနိုင်သော အပိုင်းအခြားအတိုင်းသာ ခံယူနိုင်၏။ ဥပမာ–“တနေ့လျှင် သစ်သီး ဆယ်လုံး ယူနိုင်တယ်”ဟု ပိုင်းခြား၍ ပေးထားလျှင် သူတို့ဆိုင်ရာ ဆယ်လုံးသာ (ဆယ်လုံးအောက်လျှော့၍ လူမမှီသာ) ခံယူကောင်း၏။အပိုကို မခံယူကောင်း။အကျယ်ကို ထို အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

ဒ္ဒိဟာဝေဒေယျ။ပေ။ဝါစာဟိ။ ။အာပတ်သင့်သော ရဟန်းသည် ကိုယ်ကြောင့်သော်လည်း သင့်တတ်၊ နှုတ်ကြောင့်သော်လည်း သင့်တတ်၏။ [စိတ်

၃၇၆။ အလဇ္ဇီညာဏ်တာပတ္တိ၊ ကာယဝါစာဟိ ဆာဒယေ။
လိင်္ဂေ သံသေ ဂဏေကသ္မိ၊ စတုဝေါပတ္တိဝုဋ္ဌိတိ။

၃၇၆။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်ကို။ အလဇ္ဇီညာဏတာ၊ အရှက်မရှိသူ၏ အဖြစ်, သိခြင်းမရှိသူ၏အဖြစ်ကြောင့်။ ကာယဝါစာဟိ၊ ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့်။ ဆာဒယေ၊ ဖုံးလွှမ်း၏။ လိင်္ဂေ၊ လိင်ပြိုန်ခြင်းကြောင့်ရင်း။ သံသေ၊ ဆံဃာ ကြောင့်ရင်း။ ဂဏေ၊ ဂိုဏ်းကြောင့်ရင်း။ ဧကသ္မိ၊ တပါးသောပုဂ္ဂိုလ်

သက်သက်ကြောင့်ကား အာပတ်မသင့်။— ဒ္ဒိဟာကာရေဟိ အာပတ္တိ အာပဇ္ဇတိ၊ ကာယေန ဝါ အာပဇ္ဇတိ၊ ဝါစာယ ဝါ အာပဇ္ဇတိ။— ပရိဝါ-ပါဠိတော်, 'ကေတ္တရိကနယ။]

ဝါ ဆဟိ။ ။သမုဋ္ဌာန် ၆-ပါးရှိ၏။ ကိုယ်ရယ်၊ နှုတ်ရယ်၊ ကိုယ်နှုတ်ရယ်၊ ကိုယ်စိတ်၊ နှုတ်စိတ်၊ ကိုယ်နှုတ်စိတ်၊ ဤ ၆-ပါးတည်း။ အခ္ခါ အာပတ်သည် ကိုယ်သက်သက်ကြောင့်သာ ဖြစ်၏။ ထို အာပတ်ကို "ကာယသမုဋ္ဌာနိက အာပတ်"ဟုခေါ်၏။ ပေ ။ အခ္ခါအာပတ်သည် ကိုယ်နှုတ်စိတ် ၃-ပါးလုံး ကြောင့်ဖြစ်၏။ ထို အာပတ်ကို "တိသမုဋ္ဌာနိက အာပတ်"ဟု ခေါ်သည်။ ဌီကာသစ်၌ "ဆဟိ" အရ သမုဋ္ဌာန် ၆-ပါးကို ပြသည်။

အလဇ္ဇီ။ ပေ ။ သညီတာ။ ။အလဇ္ဇီတာ၊ အညာဏတာ၊ ကုက္ကုစ္စပက-တတာ၊ သတိသမ္မောသာ၊ အကပ္ပိယေ ကပ္ပိယသညိတာ၊ ကပ္ပိယေ အကပ္ပိယ-သညိတာ ဤ ၆-ပါးကြောင့်လည်း အာပတ်သင့်တတ်၏။ ဤ ၆-ပါးအကျယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌိကာ နိဒါန်း၌ ပြထားပြီ။ ဌီကာဟောင်း၌ကား ဤခြောက်ပါးကိုပင် "ဆဟိ ဝါ" အရ ယူသွားသည်။ ဌီကာသစ်၌ကား ဤ ၆-ပါးကို တနည်းအာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်း"ဟု ခွဲလိုသည်။

အလဇ္ဇီ။ ပေ ။ ဆာဒယေ။ ။အလဇ္ဇီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာတွင် "အာပတ္တိ ပရိဂူဟတိ—အာပတ်ကို လျှို့ဝှက်(ဖုံး)ထား၏" ဟု ပါ၏။ ထို့ကြောင့် အလဇ္ဇီ-တာ သည် အာပတ်ကို ဖုံးထားခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၏။အညာဏတာ ကား အာပတ်သင့်မှန်းကိုပင် မသိခြင်းတည်း။ထို့ကြောင့်လည်း အာပတ်ကို ဖုံးမိလော

ကြောင့်ရင်း။ စတုဓာ၊ လေးပါးသောအကြောင်းကြောင့်။ အာပတ္တိဝုဋ္ဌိတိ၊ အာပတ်မှ ထခြင်းသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏) (ဝိ ပါ ၁-၄၃၊ ဝိပါ ၅-၂၂၅၊ ဝိ ဋ္ဌ ၄-၁၆၈)

၃၇၇။ ပရိကဏောဘာသဝိညတ္တိ၊ နု လဗ္ဘာ ပစ္စယဒ္ဒယော။
ဝိညတ္တိယော၀ တတိယော၊ သေသေ သမ္ဘိပိ လဗ္ဘတိ။

၃၇၇။ ပစ္စယဒ္ဒယော၊ သက်နှိုး,ဆွမ်းဟူသောပစ္စည်း ၂-ပါးအပေါင်းခို။ ပရိကဏောဘာသဝိညတ္တိ၊ပရိယာယ်စကားပြောခြင်း,အရိပ်အရောင်ပြခြင်း, တိုက်ရိုက်တောင်းခြင်းကို။ နု လဗ္ဘာ၊ မရအပ်။ တတိယော၊ တတိယဖြစ်သော ကျောင်း ပစ္စည်းခို။ ဝိညတ္တိယော၀၊ တိုက်ရိုက် တောင်းခြင်းကိုသာ။ နု လဗ္ဘာ၊ မရအပ်။ သေသေ၊ အကြွင်းဖြစ်သော ဆေးပစ္စည်းခို။ သမ္ဘိပိ၊ အလုံးစုံသော ပရိကဏာ, သြဘာသ, ဝိညတ္တိကိုလည်း။ လဗ္ဘတိ၊ ရအပ်၏။ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၁၅၃)

သည်။ ထိုအကြောင်း ၂-ပါးကို အရင်းခံ၍ ကာယဖြင့်လည်းဖုံး၏။ ဝါစာဖြင့် လည်း ဖုံး၏။

လိဇ်ဏ်။ ။ ပေ ။ ဝုဋ္ဌိတိ။ ။ဘိက္ခုဘာ၀မှ ဘိက္ခုနီဘ၀သို့ လိင်ပြန်သောအခါ ဘိက္ခုနီတို့နှင့် မဆက်ဆံသော အသာ၀ာရဏာ အာပတ်သည် အလိုလိုထမြောက်၏။ ဘိက္ခုနီမှ ဘိက္ခုလိင်ပြန်ရာ၌လည်း နည်းတူ။ သံဃာဒိသိသ်အာပတ်သည်ရင်း တိဏ၀တ္ထာရဏသမထကြောင့် ထသောအာပတ်တို့သည်ရင်း သံဃာ့အထံ၌ ထရ၏။ အခြားလဟုက အာပတ်ကား ဂိုဏ်းအထံ၌ရင်း ပုဂ္ဂိုလ်တပါး အထံ၌ရင်း ထရသည်။

ပရိကဏောဘာသ။ ။ ပေ ။ **ပစ္စယဒ္ဒယော**။ ။ပရိကထာ၊ သြဘာသ၊ ဝိညတ္တိ တို့ကို ရှေ့ ၃၀၀-၇ ဝါထာ၌ အကျယ်ပြခဲ့ပြီ။ သြဘာသဖြင့် နိမိတ္တကိုပါယူပါ။ ထိုပရိကထာစသော အမှုကို ဆွမ်း၊ သက်နှိုး ပစ္စည်း ၂-ပါး၌ မရအပ်။ "မပြု ရကောင်း"ဟူလို။

၃၇၈။ နု ရူဟတစ္ဆယေ ဒါနံ၊ ပဠုနှံ သဟခမ္မိနံ။
သံဃသေဝ စ တံ ဟောတိ၊ ဂိဟီနံ ပန ရူဟတိ။

၃၇၈။ ပဠုနှံ၊ ငါးဦးကုန်သော၊ သဟခမ္မိနံ၊ သီတင်းသုံးဘော်တို့၏။ (ဒါနံ၌စပ်၊) အစ္ဆယေ၊ ကွယ်လွန်ရာအခါ၌။ ဝါ၊ ကွယ်လွန်ရာအခါကျမှ။ ဒါနံ၊ ယူဖို့ရန် ပေးခြင်းသည်။ နု ရူဟတိ၊ မတက်ရောက်။ ဝါ၊ အထ-မမြောက်။ တံ၊ ထိုဥစ္စာသည်။ သံဃသေဝ၊ သံဃာ၏ ဥစ္စာသာလျှင်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဂိဟီနံ ပန၊ လူတို့၏ကား။ အစ္ဆယေ၊ ကွယ်လွန်ရာအခါ၌။ ဝါ၊ ကွယ်လွန်ရာအခါကျမှ။ ဒါနံ၊ ယူဖို့ရန်ပေးခြင်းသည်။ ရူဟတိ၊ တက်ရောက်၏။ ဝါ၊ အထမြောက်၏။ (ဝိပါ ၄-၄၅၉၊ ဝိဋ္ဌ ၄-၁၃၀)

ဝိညတ္တိယေ ဝ။ ပေ။ လဗ္ဘတိ။ ။တတိယဖြစ်သော ကျောင်းပစ္စည်း၌(တိုက်ရိုက်တောင်းခြင်း ဟူသော) ဝိညတ်တမျိုးသာ မအပ်။ ပရိကထာ စသည်ကား အပ်၏။ထို့ကြောင့် "ကျောင်း၌ သံဃာတော်များလို ကျောင်းကောင်မလောက်နိုင်အောင် ဖြစ်နေပြီ"ဟု လူတို့အား ပြောခြင်းသည် ကျောင်းလူစေလို၍ ပရိကထာ ပြောခြင်းမည်၏။ ကျောင်းဆောက် နိုင်လောက်သော ဒါယကာလာသောအခါ ကျောင်းပုံစံကို ရေး၍ ပြခြင်းသည် နိမိတ္တမည်၏။ "ဤနေရာ၌ ကျောင်းဆောက်ရလျှင် ကောင်းမှာပဲ"ဟု ကျောင်းဆောက် စေလိုသော အရိပ်အရောင်ပြခြင်းသည် ဩဘာသ မည်၏။ ဤပရိကထာ၊ နိမိတ္တ၊ဩဘာသ တို့သည် အပ်ကုန်၏။ ဂိုလာနဖြစ်သူအတွက် ဆေးဝါတ်စာကား ပရိကထာ စသည်သာမက တိုက်ရိုက်ပင် တောင်းကောင်း၏။

နု ရူဟတို့။ ပေ။ သဟခမ္မိနံ။ ။သီတင်းသုံးဘော် ၅-ဦးတို့တွင် တပါးပါးသည်"တပည့်တော်သေလျှင် တပည့်တော်၏ ပရိက္ခရာသည် ဥပဇ္ဈာယ်အတွက် ဖြစ်ပါစေ။" (ဥပဇ္ဈာယ်အား လှူပါ၏-ဟူလို။)ဤသို့အာစရိယ၊သန္ဒိဋ္ဌ သမ္ဘတ္တ သီတင်းသုံးဘော် တပါးပါးကိုရင်း မိဘ စသော လူဝတ်ကြောင်ကိုရင်း ညွှန်းပြ၍ သေသည့်အခါကျမှ (ယူဖို့) ပေးလှူခြင်းသည် အထမမြောက်။ "အလှူမမြောက်၊ အပေးမမြောက်" ဟူလို။

သံဃသေဝ။ ပေ ။ ဟောတိ။ ။ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ညွှန်ပြအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ် မရပဲ သံဃီကဖြစ်ရစ်သည်။[သစေ ဟိ ပဠဿု သဟမ္မိကေသု ယော ကောစိ ကာလံ ကရောန္တော (ပြန်တော်မူခါနီးလသော်) "မမစ္စယေန ပရိက္ခာရော ဥပဇ္ဈာယသာ ဟောတု။ ပေ ။ ပိတု ဟောတု, အညသ ၀ါ ယသ ကသ စိ ဟောတု"တိ ၀ဒတိ၊ တေသံ နု ဟောတိ၊ သံဃသေဝ ဟောတိ။ – စူဠ၀ဂ္ဂ, ဘိက္ခုနီခန္ဓကအဋ္ဌကထာ၊]

ဂိဟီနံ ပန ရူဟတိ။ ။ဂိဟီနံ ပန ရူဟတိ၊လူတို့က သေသည့် အခါကျမှ ယူဖို့ရန် ပေးခြင်း လှူခြင်းသည် ရဟန်းသာမဏေအား လှူလှု၊ လူ၀တ်ကြောင်အား ပေးပေး အထမြောက်၏။–ထိုအဋ္ဌကထာ။

ဒါနကဏ္ဍကထာ။ ။ဣဒံ တုယ္ဘံ ဒမ္မိ–ဤဟာကို သင့်အားပေး၏"ဟု မျက်မှောက်ဋ္ဌာဖြစ်စေ "ဣဒံ ဣတ္ထန္နာမဿ ဒမ္မိ–ဤဟာကို ဤအမည်ရှိသူအား (ဦးတိဿအား စသည့်) ပေး၏"ဟု မျက်ကွယ်ဋ္ဌာဖြစ်စေ ပေးလျှင် အပေး မြောက်၏။

"ဣဒံ တုယ္ဘံ ဂဏှာဟိ- ဒီဟာကို သင့်ဖို့ယူလော့"ဟု ပြော၍ "ဣဒံ မယှံ ဂဏှာမိ-ဤဟာကို တပည့်တော်ဖို့ယူပါ၏"ဟုပြောလျှင် အပေးလည်းမြောက် အယူလည်းမြောက်၏။ [သုဒိန္နံ သုဂ္ဂဟိတဠ။]

"ဣဒံ တ၀ သန္တကံ ကရောဟိ-ဤဟာကို သင့်ဥစ္စာလုပ်လိုက်"ဟုပြော၍ "ဣဒံ မမသန္တကံကရောမိ-ဤဟာကိုတပည့်တော်ဥစ္စာလုပ်ပါ၏"ဟုပြောလျှင် ဒုဒ္ဒိန္နံ၊ ဒုဂ္ဂဟိတဠ-အပေးလည်းမမြောက်၊အယူလည်းမမြောက် [("တ၀ သန္တကံ ဟောတု-သင့်ဥစ္စာဖြစ်ပါစေ"ဟု ပြော၍ "မမ သန္တကံ ဟောတု"ဟု ပြန်ပြော လျှင်ရင်း"တ၀ သန္တကံ ကရိဿသိ" ဟု ပြော၍ "မမ သန္တကံ ကရိဿာမိ"ဟု ပြောလျှင်ရင်း ဒုဒ္ဒိန္နံ၊ ဒုဂ္ဂဟိတပင်တည်း။]

မှတ်ချက်။ ။ပေးသူက အပြောမတတ်သောကြောင့် "တ၀ သန္တကံ ကရောဟိ"ဟု ပြောလျှင် ယူသူက အယူတတ်သောကြောင့် "သာဓု ဘန္တေ မယှံ ဂဏှာမိ-ကောင်းပါပြီ ဘုရား တပည့်တော်ဖို့ ယူပါ၏"ဟု ပြန်၍ပြောလျှင် သုဂ္ဂဟိတံ-အယူမြောက်၏။

၃၇၉။ ဘိက္ခု ဝါ သာမဏေရော ဝါ၊ မရေယျုं ယဒျုပဿယေ။
ဘိက္ခုသံဃော ဒါယဇ္ဇော၊ တတ္ထ သေသေပျယံ နယော။

၃၇၉။ ဘိက္ခု ဝါ၊ ရဟန်းသည်သော်၎င်း။ သာမဏေရော ဝါ၊ သာမဏေသည်သော်၎င်း။ ဥပဿယေ၊ ဘိက္ခုနှိတ္ဆိ မှီတင်းနေထိုင်ရာကျောင်း၌။ ယဒိ မရေယျုं၊ အကယ်၍ ပြန်တော်မူကုန်အုံ့။ တတ္ထ၊ ထိုပြန်တော်မူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဥစ္စာ၌။ ဘိက္ခုသံဃော၊ ဘိက္ခုသံဃာသည်သာ။ ဒါယဇ္ဇော၊ အမွေခံသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သေသေပိ၊ ကြွင်းသော ဘိက္ခုနှိ စသည်တို့၏ ဥစ္စာ၌လည်း။ အယံ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ (ဝိ ပါ ၄-၄၅၉-၄၆၀၊ ဝိ ဋ ၄-၁၃၀)

၃၈၀။ ပုရိမသော ဝိမံ ဒိန္နံ၊ ဒေဟိ နေတ္ဝာသုကာသ စ။
ပစ္ဆိမသော ဒမ္မိတိ၊ ဒိန္နံ ဥ တ္ဝာ ဣမံ ဝိဓိं။
ဂဏ္ဍော ဝိယ ဘသ္ဘဟိတံ ဝါ-ဓိဋ္ဌေ မတကစီဝရံ။

၃၈၀။ ဣမံ၊ ဤဝတ္ထုကို။ နေတ္ဝာ၊ ဆောင်၍။ အသုကသ၊ ထိုမည်သော သူအား။ ဒေဟိ၊ ပေးလိုက်ပါလော့။ (ဣတိ၊ ဤသို့ပြော၍။) ဒိန္နံ၊ လူကြုံ

ဘိက္ခု ဝါ။ပေ။ဥပဿယေ။ ။ဘိက္ခုဖြစ်စေ သာမဏေဖြစ်စေ ဘိက္ခုနှိတို့၏ ကျောင်း၌ ပြန်တော်မူလျှင် ထိုမတသန္ဓတပစ္စည်းကို ဘိက္ခုသံဃာသာ အမွေခံထိုက်သည်။

သေသေပျယံ နယော။ ။ဘိက္ခုနှိ၊သိက္ခမာန်၊ သာမဏေရိ တပါးပါးသည် ဘိက္ခုတို့ကျောင်း၌ ပြန်လွှန်လျှင် မတသန္ဓကပစ္စည်းကို ဘိက္ခုနှိ သံဃာသည်သာ အမွေခံဖြစ်၏။ [ဘိက္ခု ဟိ ဘိက္ခုနီဝိဟာရေ ကာလံ ကရောတိ၊ တဿ ပရိက္ခာရော ဘိက္ခူနံယေဝ ဟောတိ၊— ဘိက္ခုနီခန္ဓကအဋ္ဌကထာ။]

ပုရိမသော ။ပေ။အသုကသ။ ။"ဣမံ နေတ္ဝာ အသုကသ ဒေဟိ—ဤပစ္စည်းကို ဆောင်ယူ၍ ထို အမည်ရှိသူအား ပေးပါလေ"ဟု မှာ၍ လူကြုံဖြင့်

ပေးအပ်သော ဝတ္ထုသည်။ ပုရိမသော၀၊ ရှေးဖြစ်သော ဥစ္စာရှင် ရဟန်း၏ သဒ္ဒလျှင်။ (သန္ဓကံ၊ ဥစ္စာသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) စ၊ ထိုမှတပါး။ ဣမံ၊ ဤ၀တ္ထုကို။ အသုကဿ၊ ထိုမည်သောသူအား။ ဒမ္မိ၊ ပေး၀၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ပြော၍။ ဒိန္နံ၊ လူကြုံပေးအပ်သော ဝတ္ထုသည်။ ပစ္ဆိမသော၀၊ နောက်ဖြစ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်၏သာ။ (သန္ဓကံ၊ ဥစ္စာသည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဣမံ ဝိဓိံ၊ ဤအစီအရင်ကို။ ဥ တ္ဌာ၊ သိ၍။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟံ ဝါ၊ ဝိဿာ-သဂ္ဂါဟကိုသော်လည်း။ ဂဏှေ၊ ယူနိုင်၏။ မတကစီ၀ရံ ဝါ၊ သေသူ၏ သင်္ကန်းဟူ၍သော်လည်း။ အဓိဋ္ဌေ၊ အဓိဋ္ဌာန်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃။ ၄၅)

ပေးအပ်သော ပစ္စည်းသည် "ပေးပါလေ"ဟု မှာလိုက်သည့်အတွက် ပေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်ထံ မအပ်နှံအပ်သေးသမျှ၊ ထို ပုဂ္ဂိုလ်ကလည်း လက်မခံသေးသမျှ မူလ ဥစ္စာရှင်၏ ပစ္စည်းသာ ဖြစ်၏။

ပစ္ဆိမသော၀ ဒမ္မိတိ။ ။"ဣမံ အသုကဿ ဒမ္မိ—ဤပစ္စည်းကို မည်သူအား ပေးပါ၏"ဟု ပြော၍ လူကြုံဖြင့် အပ်လိုက်အပ်သော ပစ္စည်းသည်(ပေးပါ၏ဟု ဆိုသောကြောင့်) ပေးရာပုဂ္ဂိုလ်၏ အထံမရောက်သေးသော်လည်း ပေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပစ္စည်း ဖြစ်နေပြီ။

ဥ တ္ဌာ။ပေ။မတကစီ၀ရံ။ ။ဤအစီအရင်ကို သိသော (လူကြုံအဖြစ်ဖြင့် ဆောင်ယူသွားသော) ရဟန်းသည် ဝိဿာသဂ္ဂါဟ အဖြစ်ဖြင့်သော်လည်း ထို သင်္ကန်းကိုယူနိုင်, "မတကသင်္ကန်း"ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍သော်လည်း ယူနိုင်ပါသည်။— မဟာ၀ဂ္ဂ, စီ၀ရက္ခန္ဓက ပါဠိတော်။

ဆိုလိုရင်းကား— "အသုကဿ ဒေဟိ"ဟု ပြော၍ ပေးလိုက်လျှင် လမ်း ခရီးဌာ ဝိဿာသဂ္ဂါဟ ယူလိုသည်ရှိသော် မူလသင်္ကန်းရှင်နှင့် အကျမ်း၀င်သော အားဖြင့် ယူနိုင်၏။ ထိုသို့ ယူခြင်းကြောင့် ဝိဿာသဂ္ဂါဟ အထမြောက်၏၊ မူလ သင်္ကန်းရှင်၏ ပြန်တော်မူကြောင်းကို ကြားလျှင် "မတကသင်္ကန်း" ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍ ထိုသင်္ကန်းကို ကိုယ်တိုင်ယူဖို့ရန် "ဤသင်္ကန်းသည် ငါ့အား ရောက်၏"

ဟု ဆိုရ၍ ယူနိုင်၏။ ပေးရာ ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် ဝိဿာသဂ္ဂါဟအဖြစ်ဖြင့် ယူလျှင်ရင်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်ပြန်တော်မူပြီဟု ကြား၍ "မတကသက်နှ်း"ဟု ဓိဋ္ဌာန်၍ ယူလျှင်ရင်း အထမမြောက်-ဟူလို။ "ဒမ္မိ"ဟု ဆိုရ၍ ပေးလိုက်ရာ၌ကား ပေးရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်၍ ဝိဿာသဂ္ဂါဟ ယူမှု၊ မတကစီဝရဓိဋ္ဌာန်မှုကို ပြုရသည်။

ဝိဿာသဂ္ဂါဟအင်္ဂါ။ ။ဝိဿာသ-အကျွမ်း ဝင်ခြင်းကြောင့်+ဂါဟ-ယူခြင်း၊ ဝါ-ယူအပ်သော ပစ္စည်းကို "ဝိဿာသဂ္ဂါဟ" ဟု ဆို၏။ ထို ဝိဿာ-သဂ္ဂါဟ ယူရာ၌ (၁) သန္ဓိဋ္ဌ မိတ်ဆွေဖြစ်ခြင်း (တနည်း) သမ္ဘတ္တမိတ်ဆွေ ဖြစ်ခြင်း (တနည်း) မိမိဥစ္စာကို အလိုရှိသောအခါ ယူပါ-ဟု အာလပိတ (ပြောဆိုဈူး ခွင့်ပြုဘူးခြင်း)ဤ ၃-ပါးတွင် တပါးပါးရှိခြင်း၊ (၂) ဇီဝတိ-ဥစ္စာရှင်က အသက်ရှိသေးခြင်း [သေခါနီးသော်လည်း မသေသေးပဲ အသက်ရှိ နေခြင်း]၊ (၃) ဂဟိတေ အတ္တမန-ယူအပ်သည့်အတွက် ဥစ္စာရှင်က ဝမ်းမြောက် ခြင်း ဤ အင်္ဂါ ၃-ပါး ပြည့်စုံလျှင် ဝိဿာသဂ္ဂါဟယူမှု အထ မြောက်၏။ အကျယ်ကို ဒုတိယပါရာဇိက အနာပတ္တိဘေဒ အဌကထာ၌ ရှုပါ။

မှတ်ချက်။ ။ယခုခေတ်၌ ဆရာဖြစ်စေ သီတင်းသုံးဘော်ဖြစ်စေ ပြန်လွှန် တော်မူလိမ့်မည်ဟု သိလျှင် ထိုပုဂ္ဂိုလ်အား အသိမပေးပဲ ဝိဿာသဂ္ဂါဟ ယူတတ်ကြ၏။ ထိုသို့ ယူရာ၌ ဥစ္စာရှင်က ဂဟိတေ အတ္တမန ဖြစ်-မဖြစ် ဆုံးဖြတ် ဖို့ ခဲယဉ်းလှ၏။ တချို့ ဥစ္စာရှင်မှာ အလွန်နှမြောတတ်၏။ ထိုသူကား အတ္တမန ဖြစ်ဖို့ သာ၍ခဲယဉ်း၏။ အတ္တမန-မဖြစ်လျှင် ဝိဿာသဂ္ဂါဟ အထ မမြောက်ပါ။ တချို့ကျောင်း၊ ကျောင်းအရာမ်ကား ပုဂ္ဂလိက မဟုတ်ပဲ သံဃိက ဖြစ်နေ တတ်၏။ ရေစက်ချ၍ လူစဉ်က သံဃိကလှူထားလျှင် ဘုန်းကြီ အဆက်ဆက် ပြောင်းသော်လည်း ၎သံဃိကသာဖြစ်၍ အဆက်ဆက်လည်း မပေးကောင်း။ ဝိဿာသဂ္ဂါဟ ယူလျှင်လည်း အထ မမြောက်ပါ။

၃၀၁။ လောဟဘာဏ္ဍေ ပဟာရဏီ၊ ဒါရုဘာဏ္ဍေ စ ဒါရုဇံ။
ပတ္တံ ပါဒုကပလ္လင်္ကံ၊ အာသန္ဒိံ မတ္ထိကာမယေ။
ဌပေတ္ဝာ ကပ္ပတိ သမ္ဘံ၊ ကတကံ ကုမ္ဘကာရိကန္တိ။

၃၀၁။ လောဟဘာဏ္ဍေ၊ သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာဌ်။ ဝါ၊ သံဘဏ္ဍစ ကြေးဘဏ္ဍာတဉ္စ။ ပဟာရဏီ၊ ပုတ်ခတ်ကြောင်း လက်နက်ကို။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထားရ။ သမ္ဘံ၊ အလုံးစုံသော သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာသည်။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ ဒါရုဘာဏ္ဍေ စ၊ သစ်သားဘဏ္ဍာဌ်လည်း။ ဝါ၊ သစ်သားဘဏ္ဍစတဉ် လည်း။ ဒါရုဇံ၊သစ်သားမှဖြစ်သော။ ပတ္တံ၊ သပိတ်ကိုရင်း။ ပါဒုကပလ္လင်္ကံ၊ ခုံဖိနပ်, ခြေသော့် သစ်ကျားစသော သားရဲရုပ်ရှိသော ပလ္လင်ကိုရင်း။ အာသန္ဒိံ၊ တဘောင့်ထွာထက်ရှည်သော ခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကိုရင်း။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထားရ။ သမ္ဘံ၊ အလုံးစုံသော သစ်သား ဘဏ္ဍာသည်။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။ မတ္ထိကာမယေ၊ မြေဖြင့် ပြုအပ်သော ဘဏ္ဍာဌ်။ ဝါ၊ မြေဖြင့် ပြုအပ်သော ဘဏ္ဍာတဉ်။ ကတကံ၊ ပဒုမ္မာကြာဈေက် သဏ္ဌာန်ရှိသော ခြေပွတ်ကိုရင်း။ ကုမ္ဘကာရိကံ၊ အိုးထိန်းသည်တို့သော ပြုလုပ်နိုင်သော သမ္ဘမတ္ထိကာမယကျောင်းယင်ကိုရင်း။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထားရ။ သမ္ဘံ၊ အလုံးစုံသော မြေဘဏ္ဍာသည်။ ကပ္ပတိ၊ အပ်၏။....ဣတိ၊ ပကိဏ္ဏကနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိပါ ၄=၂၇၅၊ ဝိ ဋ ၄-၅၇)

လောဟဘာဏ္ဍေ။ပေ။ကုမ္ဘကာရိကံ။ ။သံဘဏ္ဍာ ကြေးဘဏ္ဍာဌ် လက်နက်မှ တပါး အားလုံးအပ်၏။ "ကြေး"ဟူရာ၌ "ကပ္ပိယာ ထာလကာ တိသော၊ တမ္ဗာယောမတ္ထိကာမယာ"ဟု ၇၁-၀ ဝါထာ၌ ဆိုသောကြောင့် ကြေးနီဘဏ္ဍာ သာလျှင် ပုဂ္ဂလိက အပ်သည်။ သစ်သားဘဏ္ဍာ၌ သစ်သားသပိတ်၊ သစ်သား ခြေနင်း၊ [သစ်သားခြေနင်း၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ၁၇၉-၀ ဝါထာ၌ ရေးခဲ့ပြီ] ပလ္လင်-ခြသော့် သစ် ကျား စသော သားရဲရုပ်ရှိသော ပလ္လင်၊ အာသန္ဒိ—လက်ရှစ်သစ် ထက် လွန်သော အခြေရှိသော ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တို့မှတပါး အားလုံး

အပ်၏။ မြေညက်ဘဏ္ဍာ၌ ကတက်-ပဒုမ္မာကြာချက် သဏ္ဌာန်ရှိသော ခြေပွတ်၊ ကုမ္ဘကာရိုက်-အိုးထိန်းသည်တို့သာ ပြုလုပ်နိုင်သော သမ္ဘမတို့-ကာမယ, ကျောင်းမှတပါး အားလုံးမြောဘဏ္ဍာသည် အပ်၏။ [အနုဘာနာမိ ဘိက္ခဝေ ဌပေတ္တာ ပဟာရဏိ ॥ပေ॥ ကုမ္ဘကာရိကဋ္ဌ သမ္ဘ မတ္တိကာဘဏ္ဍံ-ခုဒ္ဒက ဝတ္ထု ခန္ဓကပါဠိတော်....၊ ဓနိယသော (အရှင်ဓနိယ၏ ကုဋိကဲ့သို့)သမ္ဘမတို့-ကာမယကုဋိ ကုမ္ဘကာရိကာတိ ॥-ဋီကာသစ်॥]

ဒေသနာနိဒ္ဒေသ

ဒေသနာတိ၊ "ဒေသနာ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေ-သကာဿ—)

[မိမိမှာသင့်သော အာပတ်ကို ဖုံးမ၍ပေါ်ပြခြင်းကို "ဒေသိ-ယတော၊ ပြောပြခြင်း"ဟူသော ဘာဝသာဓနအရ "ဒေသနာ"ဟု ခေါ်ရ သည်။ ထို ပြောပြခြင်းကိုမင် "ဒေသနာကြားခြင်း"ဟု ခေါ်ကြသည်။ ကြားစေခြင်း, ကြားသိစေခြင်း"ဟု ဆိုလိုသည်။]

၃၇၂။ စာဂေါ ယော ဘိက္ခုဘာဝဿ၊ သာ ပါရာဇိကဒေသနာ။
ယထာဝုတ္တေန ဝုဋ္ဌာနံ၊ ဂရုကာပတ္တိဒေသနာ။

၃၇၂။ ဘိက္ခုဘာဝဿ၊ ရဟန်းအဖြစ်ကို။ ယော စာဂေါ၊ အကြင်စွန့်ခြင်းသည်။ (အတ္တိ၊ ရှိ၏။) သာ၊ ထိုရဟန်းအဖြစ်ကို စွန့်ခြင်းသည်။ ပါရာ-ဇိကဒေသနာ၊ ပါရာဇိကအာပတ်ကို ဒေသနာပြောခြင်းမည်၏။ ယထာ-ဝုတ္တေန၊ အကြင် အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော ပရိဝါသ်, မာနတ်ဆောက်တည် နည်းဖြင့်။ ဝုဋ္ဌာနံ၊ အာပတ်မှထခြင်းသည်။ ဂရုကာပတ္တိဒေသနာ၊ ဂရုက ဖြစ်သော သံဃာဒိသိသ် အာပတ်ကို ဒေသနာပြောခြင်းမည်၏။ (ဝိ ပါ ၁–၁၈၈၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂–၈၃–၄၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ - ၁၂၅၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ ၂၈-၈ါထာ)

ဘိက္ခုဘာဝဿ။ ။"ဘိက္ခုဘာဝ–ရဟန်းအဖြစ်" ဟူသည် ပါရာဇိက အာပတ်သင့်နေပါလျက် ရဟန်းအဖြစ်ကို ဝန်ခံနေသောကြောင့် သူဝန်ခံအပ် သော ရဟန်းတူ ရဟန်းယောင်အဖြစ်တည်း။ထိုအဖြစ်ဟူသည်လည်း ရဟန်းဟု သူတပါးက သိမှတ်အောင် ကံကြီးကံငယ်ကိစ္စတို့၌ရဟန်းကောင်းများနှင့်အတူ ပြုခြင်းကိစ္စတည်း။ "ဘိက္ခုဿ - ဘိက္ခုသဒ္ဒါ၏+ဘာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ရဟန်းဂုဏ်ကောင်းတို့နှင့် ကံအတူပြုခြင်းစသော ကိစ္စတည်း၊ဘိက္ခုဘာဝေါ-ဘိက္ခု သဒ္ဒါ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကံအတူပြုခြင်း စသောကိစ္စ။

၃၀၃။ ဥက္ကဋ္ဌိကံ နိသီဒိတ္ဝာ၊ ပဋ္ဌာယ်ိတ္ဝာန အဥ္ဇလိံ။
ထုလ္လစ္စယာဒီ ဒေသေယျ။ ဝေမေကသာ သန္တိကေ။

၃၀၃။ ဥက္ကဋ္ဌိကံ၊ ဆောင့်ကြောင့်။ နိသီဒိတ္ဝာ၊ ထိုင်၍။ အဥ္ဇလိံ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဋ္ဌာယ်ိတ္ဝာန၊ ချီမြှောက်၍။ ကေသာ၊ တပါးသော ရဟန်း၏။ သန္တိကေ၊ အထံ၌။ ထုလ္လစ္စယာဒီ၊ ထုလ္လစ္စည်း အစရှိသော လဟုကအာပတ်ကို။ ဝေ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံသော နည်းဖြင့်။ ဒေသေယျ၊ ဒေသနာပြောရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၆၈-၂၃၁၊ ဝိ ပါ ၄-၂၃၄၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၄၅၊ ကင်္ခါ ဋ္ဌ-၂၉၁)

စာရေါ ပါရာဇိကဒေသနာ။ ။ထိုကိစ္စများကို မပြုတော့ပဲ စွန့်လွှတ်၍ လူဝတ်ကြောင်အဖြစ်၊ သာမဏေအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲလိုက်ခြင်းကို "ဘိက္ခုဘာဝကို စွန့်ခြင်း" ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ စွန့်ခြင်းသည်ပင် ပါရာဇိကအာပတ်မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် ပါရာဇိကအာပတ်ကို ဒေသနာပြောခြင်းမည်၏။ ထိုသို့ စွန့်ခြင်းကိုပင် အာပတ်မှ စင်ကြယ်သည့်အတွက် "ပရိသုဒ္ဓပြုခြင်း" ဟုလည်း ခေါ်စမှတ် ပြုကြ၏။ ကျမ်းစာတို့၌ "ဝိသုဒ္ဓါပေက္ခေန" အရ "ဝိသုဒ္ဓ" ဟု ခေါ်သည်။

ယထာဝုတ္တေန။ပေ။ဒေသနာ။ ။သံဃာဒိသေသနိဒ္ဒေသ၌ "ဆာဒေတိ ဇာနမာပန္နံ" စသည်ဖြင့် ဂရုကအာပတ်မှ ထကြောင်းကို ဆိုခဲ့၏။ ထို ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း သံဃာဒိသိသ်အာပတ်မှ ထခြင်းသည် ဂရုကသံဃာဒိသိသ်ကို ဒေသနာပြောခြင်း မည်၏။

ဥက္ကဋ္ဌိကံ။ပေ။သကေ။န္တိ ။သီတင်းကြီးဖြစ်စေ သီတင်းငယ်ဖြစ်စေ မိမိမှာသင့်သော အာပတ်ကို ဒေသနာပြောလိုလျှင် ဆောင့်ကြောင့်လည်း ထိုင်ရ၏။ လက်အုပ်လည်း ချီရ၏။ [သို့သော် သီတင်းကြီးဖြစ်မှု ရှိခိုးဝပ်ချမှု အဘိဝါဒနကိုကား မပြုရ။ သီတင်းငယ်ကား ရှိခိုးဝပ်ချမှုကိုပြုပြီးမှ လက်အုပ်ချီ၍ ဒေသနာပြောရသည်။]

ထို့နောက် ရဟန်းတပါးအထံ၌ ဤဆိုအပ်လတ္တံအတိုင်း ထုလ္လစ္စည်း စသော လဟုကအာပတ်ကို ဒေသနာပြောရသည်။ ဂိုဏ်းအထံ၊ သံဃာအထံ၌လည်း

၃၇၄။ "အဟံ ဘဒန္တေ ဧကံ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိံ အာပဇ္ဇိံ။ တံ တုမ္ဟမူလေ ပဋိဒေသေမိ"တိ ဝတ္တာ ဧတေန "ပဿသိ အာဝုသော တံ အာပတ္တိ"န္တိ ဝုတ္တေ "အာမ ဘဒန္တေ ပဿာမိ"တိ ဝတ္တာ ပုန ဧတေန "အာယတိံ အာဝုသော သံဝရေယ္ယာသိ"တိ ဝုတ္တေ "သာဓု သုဋ္ဌု ဘဒန္တေ သံဝရိဿာမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။ "အဟံ ဘဒန္တေ ဒ္ဝေ ထုလ္လစ္စယာ-ပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ၊ အဟံ ဘဒန္တေ သမ္မဟုလာ ထုလ္လစ္စယာ-ပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ၊ တာ တုမ္ဟမူလေ ပဋိဒေသေမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

နိဿဂ္ဂိယသု ပန "ဣဒံ မေ ဘဒန္တေ စီဝရံ ဒသာဟာတိက္ကန္တံ နိဿဋ္ဌယံ၊ ဣမာဟံ အာယသ္မတော နိဿဇ္ဇာမိ"တိ၊ "ဣမဿ နိ မေ ဘဒန္တေ စီဝရုနိ ။ပေ။ ဧတံ မေ ဘဒန္တေ စီဝရံ။ပေ။ဧတာနိ မေ ဘဒန္တေ စီဝရုနိ ဒသာဟဿတိက္ကန္တာနိ နိဿဋ္ဌယာနိ၊ ဧတာနာဟံ အာယသ္မတော နိဿဇ္ဇာမိ"တိ။

၃၇၄။ ဘဒန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ အဟံ၊ ဓာပည့်တော်သည်။ ဧကံ၊ တချက်သော။ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိံ၊ ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်သို့။ အာပဇ္ဇိံ၊ ရောက်ပါပြီ။ တံ၊ ထိုထုလ္လစ္စဉ်း အာပတ်ကို။ တုမ္ဟ၊ (တုမှ်၊) အရှင်ဘုရားတို့၏။ မူလေ၊ အထံ၌။ တနည်း။ တုမ္ဟမူလေ၊ အရှင်ဘုရားတို့၏ အထံ၌။ ပဋိဒေသေမိ၊

ပြောကောင်းပါ၏။ ရဟန်းတပါးအထံ၌ ပြောဆို လျှောက်ထားခြင်းကား လွယ်ကူသောကြောင့် "ကေသ သန္ဓိကေ"ဟု ဆိုသည်။—စူဠဝဂ္ဂ,သမထက္ခန္ဓက ပါဠိတော်နှင့် ပါရာဇိက နိဿဂ္ဂိယ ပဌမကထိနအင်္ဂကထာ။

အဟံ ။ပေ။ ဝတ္တဗ္ဗံ။ ။ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ် တချက် သင့်သော ရဟန်း၏ ဒေသနာပြောပုံကို ဥဒါဟရဏ်အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြသောစကားတည်း။ထုလ္လစ္စဉ်း ၂-ချက်သင့်သူ၏ ဒေသနာပြောပုံကို ပြလိုရှိ "ဒ္ဝေ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော"ဟု ၎င်း ၃-ချက်မှစ၍ မျှားစွာသော အာပတ်တို့ကို ဒေသနာပြောပုံကို ပြလိုရှိ "သမ္မဟုလာ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော"ဟုရင်း ဆိုသည်။

လျှောက်ထားပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတ္ထာ၊ လျှောက်ပြီး၍။ တေန၊ ထို ဒေသနာခံသော ရဟန်းကြီးသည်။ အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်။ တံ အာဝပတ္တိं၊ ထိုအာပတ်ကို။ ပဿသိ၊ ရှု၏လော၊ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ အာမ၊ မှန်ပါ။ ပဿာမိ၊ ရှုပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတ္ဝာ၊ လျှောက်ပြီး၍။ ပုန၊ တဖန်။ တေန၊ ထိုဒေသနာခံသော ရဟန်းကြီးသည်။ အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်။ အာယတိं၊ နောင်ဖြစ်ခဲ့ဦး။ သံဝရေယျာသိ၊ စောင့်စည်းပါလော့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္တေ၊ ပြောဆိုအပ်သော်။ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ သာဓု၊ ကောင်းပါပြီ။ သုဋ္ဌု၊ ကောင်းစွာ။ သံဝရိဿာမိ၊ စောင့်စည်းပါအံ့။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဧတ္တာဝတာ၊ လျှောက်ရာ၏။

ဘန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ အဟံ၊တပည့်တော်သည်။ ဒွေ၊ နှစ်ချက်ကုန်သော။ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော၊ ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်တို့သို့။ အာပဇ္ဇိं၊ ရောက်ပါပြီ။ (အာပတ် ၂-ချက်ကို ဒေသနာပြောရာ၌ လျှောက်ပုံ) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ အဟံ၊ တပည့်တော်သည်။ သမ္မဟုလာ၊ မျှားစွာကုန်သော။ ထုလ္လစ္စယာ-ပတ္တိယော၊ ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်တို့သို့။ အာပဇ္ဇိं၊ ရောက်ပါပြီ။ တာ၊ ထို အာပတ်တို့ကို၊ တုမ္မ၊ (တုမှံ၊) အရှင်ဘုရားတို့၏။ မူလေ၊ အထံ၌။ တနည်း-

---

တုမ္မမူလေ။ ။ဋီကာသစ်၌ "တုမ္မာကံ မူလေ သမီပေ" ဟု ဖွင့်၏။ တုမ္မ၌ နိဂ္ဂဟီတ်ချေထားသည်။ ထိုနိဂ္ဂဟီတ်လည်း နံဝိဘတ်၏ ကာရိယဟု သိစေလို၍ "တုမ္မာကံ"ဟု ဖွင့်သည်။ မူလသဒ္ဒါလည်း "သမီပအနုက်"ဟု သိစေလို သည်။ မိမိထက် ကြီးသောပုဂ္ဂိုလ်ထံ ဒေသနာ ပြောပုံကို ပြသောကြောင့် "တုမ္မမူလေ"ဟု ဆိုသည်။ မိမိအောက်ငယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ထံ ပြောလျှင် "တုယ္ဟမူလေ"ဟု ဆိုကြသည်။ ထို တုယ္ဟ၌လည်း နိဂ္ဂဟီတ်ချေထားသည်ဟု မှတ်ပါ။ တနည်း-တုမ္မမူလေသည် ဝါကျမဟုတ်၊ သမာသ်တည်း။ ဤသို့ ကြံလျှင် "တုမ္မမူလေ-အရှင်ဘုရားတို့၏ အထံ၌" ဟုရင်း "တုယ္ဟမူလေ-သင်၏အထံ၌" ဟုရင်း ကေဝုစ် ဗဟုဝုစ် ၂-ဝိဘတ်ရသည်။

တုမ္ဗမူလေ၊ အရှင်ဘုရားတို့၏အထံ၌။ ပဋိဒေသေမိ၊ လျှောက်ထားပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတ္တမ္ဘံ၊ လျှောက်ထားရာ၏။ (အာပတ် ၃-ချက်မှ အထက် အမျှားကို လျှောက်ပုံတည်း။)

ပန၊ အဖိုတပါးကား။ နိဿဂ္ဂိယော သု၊ နိဿဂ္ဂိပါစိတ်အာပတ်တို့၌။ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ ဣဒံ စီဝရံ၊ ဤသင်္ကန်းကို။ ဒသာဟာ-တိက္ကန္တံ၊ ဆယ်ရက်ကိုလွန်သည်။ (ဟုတ္ဝာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဂ္ဂိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ အဟံ၊ တပည့်တော်သည်။ ဣမံ၊ ဤသင်္ကန်းကို။ အာယသ္မတော၊ အရှင်ဘုရားအား။ နိဿဇ္ဇာမိ၊ စွန့်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (ဝတ္တမ္ဘံ၊ လျှောက်ရာ၏။) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ ဣမာနိ စီဝရာနိ၊ ဤသင်္ကန်းတို့ကို။ ပေ။ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ တေ စီဝရံ၊ ဤသင်္ကန်းသည်။ ပေ။ ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ တောနိ စီဝရာနိ၊ ဤသင်္ကန်းတို့ကို။ ဒသာဟာတိက္ကန္တာနိ၊ ဆယ်ရက်ကို လွန်ကုန်သည်။ (ဟုတ္ဝာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဂ္ဂိယာနိ၊ စွန့်ထိုက်ပါကုန်၏။ အဟံ၊ တပည့်တော်သည်။ တောနိ၊ ဤသင်္ကန်းတို့ကို။ အာယသ္မတော၊ အရှင်ဘုရားအား။ နိဿဇ္ဇာမိ၊ စွန့်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ လျှောက်၍။ (နိဿဇ္ဇိတမ္ဘံ၊ စွန့်ရာ၏။)

နိဿဂ္ဂိယော သု ပန။ ။နိဿဂ္ဂိယပါစိတ် အာပတ်သင့်ရာ၌ အစီအစဉ်ကို ပြုလိုရ၍ "နိဿဂ္ဂိယော သု ပန" စသည်ကို မိန့်သည်။ ထိုအစီအစဉ်အတိုင်း နိဿဂ္ဂိ ထိုက်သော သင်္ကန်းကို ရဟန်းတပါးထံ၌ စွန့်ရ၏။ အနီးအဝေး အနည်းအများ လိုက်၍ "ဣဒံ" "တေ" "ဣမာနိ" "တောနိ" ဟု ပြထားသည်။ [ဤ အဓိပ္ပါယ်မျှားကို စီဝရနိဒ္ဒေသ၌ ပြခဲ့ပြီ။]

၃၈၅။ နိဿဇ္ဇိတ္ဘာန ဒေသေယျ၊ အာပတ္တိ ကေန ဘိက္ခုနာ။
ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဘာ အာပတ္တိ၊ ဒေယ္ယံ နိဿဋ္ဌစိဝရံ။
"ဣမံ, ဣမာနိ, ကေ,တောနိ စိဝရာနိ အာယသ္မတော ဒမ္မိ"တိ။

၃၈၅။ နိဿဇ္ဇိတ္ဘာန၊ စွန့်ပြီး၍။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်ကို။ ဒေသေယျ၊ ဒေသနာပြောရာ၏။ ကေန ဘိက္ခုနာ။ ထိုဒေသနာခံသောရဟန်းသည်။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်ကို။ ပဋ္ဌိဂ္ဂဟေတ္ဘာ၊ ခံယူပြီး၍။ နိဿဋ္ဌစိဝရံ၊ စွန့်အပ်ပြီးသော သင်္ကန်းကို။ ဒေယ္ယံ၊ ပြန်ပေးထိုက်၏။ (ကိုယ်အဘယ်သို့ဆိုခြင်း ပြန်ပေးထိုက်သနည်း။) "ဣမံ,ဣမာနိ,ကေ,တောနိ စိဝရာနိအာယသ္မတော ဒမ္မိ"တိ၊ ဣမံ, ဣမာနိ, ကေ, တောနိ စိဝရာနိ အာယသ္မတော ဒမ္မိ ဟူ၍။ (ဣတိ၊ ဤသို့ဆိုခြင်း။) ဒေယ္ယံ၊ ပြန်ပေးထိုက်၏။ (ဝိ ပါ ၁–၂၉၆–၉)

နိဿဇ္ဇိတ္ဘာ။ပေ။နိဿဋ္ဌ စိဝရံ။ ။ထိုသို့ စွန့်ပြီးနောက် အာပတ်ကို "အဟံ ဘန္တေ ကေ နိဿဂ္ဂိယပါစိတ္တိယာပတ္တိ အာပဇ္ဇိ"စသည်ဖြင့် ဆိုရ ဒေသနာပြောရသည်။ထို့နောက် စွန့်အပ်သောသင်္ကန်းကို လက်ခံ၍ ဒေသနာပြောသည်ကိုလည်းလက်ခံသော ဝိနည်းဓိုရ်ရဟန်းက စွန့်အပ်ပြီးသော သင်္ကန်းကို ပြန်ပေးရသည်။

ဣမံ။ပေ။ ဒမ္မိတိ။ ။ဤစကားသည် ပြန်ပေးရာ၌ ဆိုရသောစကားတည်း။ တဏည်ကို "ဣမံ"အမျှားကို"ဣမာနိ"ဟုရင်း အဝေးခ်ိန်မှန်း၍ စွန့်အပ်သော သင်္ကန်းကို "ကေ, တောနိ"ဟုရင်း ဆိုရ ပြန်ပေးရသည်။ [အားလုံး စကားမျှားကို ဒေသနာပြောမှုမှစ၍ မြန်မာဘာသာ စသော နားလည်သော ဘာသာဖြင့် ဆိုနိုင်ပါသည်။]

၃၀၆။ (က) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ စီဝရုံ ရတ္တိစီပွဝုတ္ထုံ အညြတ္ တိက္ခုသမ္ဘုတိ-ယာ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [“ဤမဟဟုံ အာဝယသ္မေတာ နိဿဇ္ဇာမိ”ဟု ဆက်ပါ၊ ဒုတိယကထိန သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသင်္ကန်းကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၂၉၉)

(၁) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ အုကာလစီဝရုံ မာသာတိက္ကန္တံ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [တတိယကထိန သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသင်္ကန်းကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၀၅)

(၂) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ ပုရာဏစီဝရုံ အညာတိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ဒေါဝါပိတံ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [ပုရာဏစီဝရဲ့ သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယ သင်္ကန်းကိုစွန့်ပုံတည်း။ “ပုရာဏစီဝရုံ၊ သင်္ကန်းဟောင်းကို” ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၀၇)

(၃) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ စီဝရုံ အညဝတိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ဟတ္ထေတာ ပဋိဂ္ဂဟိတံ အညြတ္ ပါရိစိုဝတ္တကာ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [စီဝရပဋိဂ္ဂဟဏ သိက္ခာပုဒ်အရ၊ နိဿဂ္ဂိယသင်္ကန်းကို စွန့်ပုံတည်း။ “ပါရိစိုဝတ္တကာ၊ လဲလှယ်အပ်သော သင်္ကန်းကို” ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၁၁)

(၄) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ စီဝရုံ အညာတကံ ဂဟပတိကံ စိညာပိတံ အညြတ္ သမယာ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [အညာတက ဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသင်္ကန်းကို စွန့်ပုံတည်း။ “ဝိညတ္တိပိတံ၊ မိမိအလိုရှိကြောင်းကို သိစေအပ်သည်။ ဝါ၊ တောင်းအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။)”ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၁၅)

(၅) ဤဒုံ မေ ဘာရေ့ စီဝရုံ အညဝတကံ ဂဟပတိကံ တတုတ္တရိ စိညတ္တိပိတံ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [တတုတ္တရိ သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယ

သက်နှိုးကို စွန့်ပုံတည်း၊ "တတ္တတ္တရိ၊ ထိုသင်းပိုင် ကိုယ်ဝတ် ထက် အလွန်"ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၀-၃၁၆)

(ဆ) ဣဒံ မေ ဘဒန္တ စီဝရံ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဝါရိတံ အညာတကံ ဂဟပတိကံ ဥပသင်္ကမိတ္မာ ဝိဂတပ္ပံ အာဝုသော နိဿဂ္ဂိယံ၊ [ပဌမ ဥပဇ္ဈာသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသက်နှိုးကို စွန့်ပုံတည်း၊ "အပ္ပဝါရိတံ၊ ဖိတ်မနှိုးခြင်းမရှိသော။ အညာတကံ၊ ဧဆွမျိုးမဟောသော။ ဂဟပတိကံ၊ အိမ်ရှင်သို့။ ဥပသင်္ကမိတ္မာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ဝိဂတပ္ပံ၊ ထူးအောင် စီမံခြင်းသို့။ အာဝုသော၊ ရှောက်အပ်သည်။ (ဟုတ္မာ၊ ဖြစ်၍။ ၀၊ ဖြစ်ခြင်း ကြောင့်။)"ဟု ပေး။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၁၉)

(ဇ) ဣဒံ မေ ဘဒန္တ စီဝရံ ပုဗ္ဗေ အပ္ပဝါရိတော ဂဟပတိကော ဥပသင်္ကမိတ္မာ ဝိဂတပ္ပံ အာဝုသော နိဿဂ္ဂိယံ၊ [ဒုတိယ ဥပဇ္ဈာသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသက်နှိုးကို စွန့်ပုံတည်း။] (ဝိ ပါ ၁-၃၂၂)

(စျ) ဣဒံ မေ ဘဒန္တ စီဝရံ အတိရေကတိက္ခတ္တုံ စောဒနာယ အတိရေကဆက္ခတ္တုံ ဌာနေန အဘိနိပ္ပါဒိတံ နိဿဂ္ဂိယံ၊ [ရောဇသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဂ္ဂိယသက်နှိုးကို စွန့်ပုံတည်း၊ "အတိရေကတိက္ခတ္တုံ၊ သုံးကြိမ်ထက် အလွန်။ စော-ဒနာယ၊ တောင်းခြင်းဖြင့်။ အတိရေကဆက္ခတ္တုံ၊ ခြောက်ကြိမ်ထက် အလွန်။ ဌာနေန၊ ရပ်ခြင်းဖြင့်။ အဘိနိပ္ပါဒိတံ၊ ပြီးစေအပ်သည်။ (ဟုတ္မာ၊ ဖြစ်၍။ ၀၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)" ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၀၃၃၃)

(ည) ဣဒံ မေ ဘန္တေ ကောသေယျမိဿကံ သန္ဌတံ ကာရာပိတံ နိဿဋ္ဌိယံ၊ [ကောသိယသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယသန္ဌတကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၂၉)

(ဌ) ဣဒံ မေ ဘန္တေ သုဒ္ဓကာဠကာနံ ဌေကလောမာနံ သန္ဌတံ ကာရာပိတံ နိဿဋ္ဌိယံ၊ [သုဒ္ဓကာဠကသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိ-ယ သန္ဌတကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၃၁)

(ဍ) ဣဒံ မေ ဘန္တေ သန္ဌတံ အနာဒိယိတ္ဘာ တူလံ ဩဒါတာနံ, တူလံ ဂေါစရိယာနံ ကာရာပိတံ နိဿဋ္ဌိယံ၊ [ဒွေဘာဂ-သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယသန္ဌတကို စွန့်ပုံတည်း၊ "ဩဒါ-တာနံ၊ ဖြူသော သိုးမွေးတို့၏။ တူလံ၊ တချိန်ကိုဋင်း။ ဂေါစရိယာနံ၊ ညှိရှေရောရောင် ကြောင်သောသိုးမွေး တို့၏။ တူလံ၊ တချိန်ကိုဋင်း။ အနာဒိယိတ္ဘာ၊ မယူမူ၍" ဟုပေး။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၃၂)

(ဎ) ဣဒံ မေ ဘန္တေ သန္ဌတံ ဥိနဆဗ္ဗသံ ကာရာပိတံ အညတြ ဘိက္ခုသမ္မုတိယာ နိဿဋ္ဌိယံ၊ [ဆဗ္ဗသသိက္ခာပုဒ် အရ နိဿဋ္ဌိယသန္ဌတကို စွန့်ပုံတည်း၊ "ဥိနဆဗ္ဗသံ၊ ယုတ်လျော့ သော ခြောက်နှစ် ရှိသည် ဖြစ်၍"ဟုပေး။]... (ဝိ ပါ ၁-၃၃၅)

(ဏ) ဣဒံ မေ ဘန္တေ နိသီဒနသန္ဌတံ အနာဒိယိတ္ဘာ ပုရာဏ-သန္ဌတသာ သမန္တာ သုဂတဝိဒတ္ထိ ကာရာပိတံ နိဿဋ္ဌိယံ၊ [နိသီဒနသန္ဌတသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယ နိသီဒနသန္ဌတ ကို စွန့်ပုံတည်း၊ "သမန္တာ"ဟု ပါဠိရှိသင့်ကြောင်းကို ပါတိ ဓမ္မာက် ဘာသာဋီကာ၌ ပြခဲ့ပြီ။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၃၉)

(ဏ) ဣမာနိ မေ ဘန္တေ ဌေဒကလောမာနိ တိယောဇနပရမံ အတ္တိကာမိတာနိ နိဿဋ္ဌိယာနိ၊ [ဌေဒကလောမသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယ ဌေဒကလောမတိုကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၄)

(တ) ဣမာနိ မေ ဘန္တေ ဌေဒကလောမာနိ အညာတိကာယ ဘိက္ခုနိယာ ဓောဝါပိတာနိ နိဿဋ္ဌိယာနိ၊ [ဌေဒကလောမ-ဓောဝါပနသိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယဌေဒကလောမတို့ကို စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၄၃)

(ထ) အဟံ ဘန္တေ ရူပိယံ ပဋိဂ္ဂဟေသိံ၊ ဣဒံ မေ ဘန္တေ နိဿဋ္ဌိယံ၊ ဣမဒဟံ သံဃဿ နိဿဇ္ဇာမိ၊ [ရူပိယသိက္ခာပုဒ် အရ ရွှေငွေကိုစွန့်ပုံတည်း၊ ရွှေငွေကိုကား ပုဂ္ဂိုလ် ဂိုဏ်းထံ မစွန့်ရ၊ ထို့ကြောင့် "သံဃဿ"ဟု ဆိုသည်။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၄၆)

(ဒ) အဟံ ဘန္တေ နာနပ္ပကာရကံ ရူပိယသံဝေါဟာရံ သမာပဇ္ဇိံ၊ ဣဒံ မေ နိဿဋ္ဌိယံ၊ ဣမာဟံ သံဃဿ နိဿဇ္ဇာမိတိ၊ [ရူပိယသံဝေါဟာရ သိက္ခာပုဒ်အရ ရွှေငွေကို စွန့်ပုံကာည်း။ ဤနိဿဋ္ဌိယကိုလည်း သံဃာ့အထံ၌ စွန့်ရလည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၄၈)

(ဏ) ဣဒံ၊ ပေ။(ဒ)။ ။(က) မှစ၍ (ဒ)တိုင်အောင် ဆိုင်ရာ နိဿဋ္ဌိယ ပစ္စည်းကို စွန့်ပုံကိုပြသော စကားတို့တည်း။ စကားဆိုပုံကိုကြည့်၍ မည်သည့် သိက္ခာပုဒ်အရ နိဿဋ္ဌိယထိုက်သော ပစ္စည်းဟု သိပါ။ ဤပါဠိအားလုံးသည် ဆိုင်ရာသိက္ခာပုဒ်၏ ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပါ၏။

၃၇၇။ နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန အာပတ္တိ၊ ဒေသေယျာဝ ဂိဟိ ဝေဒေ။
ဇာနာဟိမဉ္ဇိ ဣမိနာ၊ သော ဝေဒယျာဟုမိ ကိ။

၃၇၈။ အဝတ္ဘာမဉ္ဇိ ဟောလာဒိ၊ ဝေဒ ဘိက္ခူန ကပ္ပိယံ။
ယံ အာဟရတိ သော တေန၊ ပရိဝတ္တေတ္ဘာ ကပ္ပိယံ။

၃၇၉။ လဗ္ဘံ ဌပေတ္ဘာ ဒ္ဝေပေတော၊ သမ္ပေဟိ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ။
တဏော အညေန လဒ္ဓေါပိ၊ ဘာဝေါ ဟောသံ နု ကပ္ပတိ။

၃၇၇-၇-၉။ နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန၊စ္ဆန္ဒြပြီး၍ ။အာပတ္တိ ၊အာပတ်ကို။ဒေသေယျ။ ဒေသနာပြောရာ၏။အလ၊ ထိုမှနောက်၌။ ဣမံ၊ ဤမင္ဒ(ရှေ)ကို။ ဇာနာဟိ၊ သိလော့။ ဣတိ၊ဤသို့။ဂိဟိ ၊ လူဝတ်ကြောင်ကို။ (ရှေဌေးကို စွန့်ရာအရုပ်သို့ ရောက်လာသော လူဝတ်ကြောင်ကို။)ဝေဒ၊ ပြောပြရာ၏။ သော၊ ထိုလူဝတ် ကြောင်သည်။ ဣမိနာ၊ ဤဌေ(ရှေ)ဖြင့်။ ကိ ၊ အဘယ်ကို။ အာဟရုမိ၊ ဆောင်ခဲ့ရုပါမည်နည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝေဒယျ၊ လျှောက်အံ့။ (ဝံ သတိ၊ ဤသို့လျှောက်လသော်။)ဣမံ၊ဤဝတ္ထုကို။(အာဟရုဟိ၊ဆောင်ခဲ့လော့။)

ဒေသေယျာတ ဂိဟိ ဝေဒေ။ ။(တ) (ဒ) နိဿဂ္ဂိယတ္ထိုနှင့်စပ်၍ ပြုဖွယ်ကိစ္စကို ပြုလိုသောကြောင့် "နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန။ပေ။ ဝေဒ"ဟု မိန့်သည်။ ရှုပိယကို ခံယူမိ၍ဖြစ်စေ ရှုပိယကို ရောင်းဝယ်လဲလှယ်မှုကို ပြုမိ၍ဖြစ်စေ သံဃအထံ၌ စွန့်ပြီးနောက် ထိုနိဿဂ္ဂိအာပတ်ကို ဒေသနာပြောရာ၏။ထိုသို့ဒေသနာ ပြောပြီးခါနှင်း "အရောမ်စောင့်ဖြစ်စေ ဥပါသကာဖြစ်စေ"(မည်သူမဆို)လူဝတ်ကြောင်ရောက်လာလျှင် ထိုလူဝတ်ကြောင်အား "ဣမံ ဇာနာဟိ—ဤ ဌေ (ရှေ) ကို သိလော့"ဟု ပြောရယည်။

ဣမိနာ။ပေ။မဉ္ဇိ။ ။"ဤ ဌေ (ရှေ)ဖြင့် ဘာပစ္စည်းကို ဆောင်ယူရုပါမည်လဲ"ဟု လျှောက်လျှင်..."ဤ မည်သော ပစ္စည်းကို ဆောင်ယူခဲ့"ဟု မပြောပဲ....

ဣတိ၊ ဤသို့။ အဝတ္ထာ၊ မဖြောမ္ပရှိ။ ဘိက္ခုနှုန်း ရဟန်းတို့အား။ တေလောဒိ၊ ဆီအစရှိသည်ကို။ ကပ္ပိယံ၊ အပ်စပ်၏ဟူ၍။ ဝေ၊ ဖြောပြုရာ၏။ သော၊ ထိုလူဝတ်ကြောင်းသည်။ တေန၊ ထိုဌေဖြင့်။ ဝါ၊ ထိုရှေဖြင့်။ ကပ္ပိယံ၊ အပ်သောဆီအစရှိသည်ကို။ ပရိဝတ္တေတ္ဝာ၊ လဲလှယ်၍။ ယံ၊ အကြင်ဝတ္ထုကို။ အာဟရတိ၊ ဆောင်ခဲ့၏။ (တံ၊ ထိုဝတ္ထုကို။) ဒေ့ပိ၊ နှစ်ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော။ ဒေတာ၊ ထိုရှေဌေခံသူ, ရှေဌေလဲလှယ်သူ ရဟန်းတို့ကို။ ဌပေတ္ဝာ၊ ထား၍။ သမ္ဘေဟိ၊ အလုံးစုံသော ရဟန်းတို့သည်။ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ၊ သုံးစွဲခြင်းငှါ။ ဝါ၊ သုံးစွဲခွင့်ကို။ လဘ္ဘာ၊ ရအပ်၏။ ဘဝေတာ၊ ထိုဝေစုမှ။ အညေန၊ အခြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ (ရဟန်း သာမဏေ ဖြစ်စေ ဆရာမိဘစသူ ဖြစ်စေ အခြားသောပုဂ္ဂိုလ်သည်)လဒ္ဓေါ၊ ရအပ်သော။ ဘာဝေါပိ၊ အဖို့သော်မှ လည်း။ ဝတ္ထာ၊ ထိုရှေဌေခံသူ ရှေဌေလဲလှယ်သူ ရဟန်းတို့အား။ နှ ကပ္ပတိ၊ မဖတ်။ (ဝိ ပါ ၁-၃၄၆-၈)

တေလောဒိ-။ပေ။ ကပ္ပိယံ။ ။"ဆီတော့ ရဟန်းမျှားမှာ အပ်၏"ဟု ပြောရာ၏။ အာဒိဖြင့် ထောပတ်၊ တင်လဲ၊ ပျားရည် စသည်ကို ယူပါ။

ယံ အာဟရတိ။ပေ။ကပ္ပိယံ။ ။ထိုလူဝတ်ကြောင်းသည် ထိုဌေ (ရှေ) ဖြင့် အပ်သော ဆီ စသည်ကို လဲလှယ်၍ (ဝယ်၍) အကြင်ဝတ္ထု (ဆီစသည်)ကို ဆောင်ယူလာ၏။

လဘ္ဘံ။ပေ။ပရိဘုဉ္ဇိတုံ။ ။ရှေ ဌေ ကို ခံယူသောရဟန်း၊ ရှေဌေကိုလဲလှယ်ရောင်းဝယ်သောရဟန်း ဤရဟန်း ၂-ပါးမှတပါးသောအခြားရဟန်းတို့သည် ထိုဆီ စသော ကပ္ပိယပစ္စည်းဝတ္ထုကို ဝေခြမ်း၍ သုံးစွဲခွင့်ကိုရ၏။

ဝတ္ထာ။ပေ။နှ ကပ္ပတိ။ ။ထိုရဟန်း ၂-ပါးကား ထို ဝေစုမှအခြားပုဂ္ဂိုလ် ရအပ်သော (ရလာသော) အဖို့ကိုသော်မှလည်း မသုံးစွဲအပ်။ ရှုပိယပဋိဂ္ဂါဟကေန ဘာဝေါ(ဝေစုကို)နှ ဂဟေတဗ္ဗော။ အညေသံ ဘိက္ခုနှုန် ဝါ အာရာမိကာနံ ဝါ ပတ္တဘာဂံပိ လဘိတ္ဝာ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ နှ ဝဋ္ဋတိ။ အန္တမသော မက္ကဋာဒီဟိ

၃၉၀။ ရုက္ခစ္ဆာယာပန္တိမသော၊ တံနိဗ္ဗတ္တာ နု ကပ္ပတိ။
နိသဇ္ဇံ ပဋိလဒ္ဓမ္ပိ၊ အာဒိတော သန္ဌတတ္တယံ။

၃၉၀။ အန္တိမသော၊ အောက်ထစ်ဆုံးအား၊ ဖြင့်။ တံနိဗ္ဗတ္တာ၊ ထိုအဖို့ရအပ်သော ပစ္စည်းမှ ဖြစ်သော်။ ရုက္ခစ္ဆာယာပိ၊ သစ်ပင်၏အရိပ်သော်မှလည်း။ နု ကပ္ပတိ၊ မအပ်။ နိသဇ္ဇံ၊ စွန့်အပ်ပြီးသည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) ပဋိလဒ္ဓမ္ပိ၊ တဖန်ရအပ်သောဝတ္ထုသည်လည်း။ အာဒိတော၊ အစ၌။ သန္ဌတတ္တယံ၊ အခင်းသုံးခုအပေါင်းသည်။ နု ကပ္ပတိ၊ မအပ်။ (ဝိ ပါ ၁-၃၂၉-၃၃၁-၃၊ ဝိ ဋ ၂-၂၇၁)

တတော (ထိုအာရုမိက စသည်တို့ ရအပ်သောအဖို့မှ) ဟရိတ္တာ အရည ဌပိတံ ဝါ တေသံ ဟတ္ထတော (ထိုမျောက် စသူတို့၏လက်မှ) ဂဠ္ဠိတံ ဝါ တိရစ္ဆာန-ပရိဂ္ဂဟိတံပိ (တောဌ် သိမ်းထားအပ်သော ပစ္စည်းသည်ရင်း) ပံသုကူလံပိ (လက်မှ လျှောကျရစ်သော ပံသုကူသည်ရင်း) နု ဝဋ္ဋတိ။—ရူပိယ သိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ။

ရုက္ခစ္ဆာယာ။ပေ။ နု ကပ္ပတိ။ ။ထို ဝေစုမှ သရက်သီးရ၍ (သို့မဟုတ် သရက်သီးကို ထိုင်ရာ ဖြင့်ဝယ်၍) ထိုသရက်စေ့မှ ပေါက်သော သစ်ပင်၏ အရိပ်သော်မှလည်း ထို ရှောင်ရှားခံသော ရဟန်း၊ ရှောင်ရှားပစ္စည်းချင်း လဲလှယ်သော ရဟန်းမှာ မအပ်။ [ဋီကာသစ်၌ "ထိုစွန့်အပ်သော နိသဒ္ဒါရင်ရှိ ကပ်ပါယ တို့ကခြံကိုဝယ်၍ ထိုခြံ၌ စိုက်အပ်သော သစ်ပင်၏ အရိပ်သော်မှ မအပ်" ဟု ဆို၏။ သို့သော် အဋ္ဌကထာ၌ "ဘူမိ ယေဝ ကိဏိတ္တာ အညာနိ ပိဏ္ဍာနိ ရောပိတာနိ (မြေကိုသာ ဝယ်၍ အခြားအပ်သော မျိုးစေ့တို့ကို စိုက်ပျိုးကုန်သည်ဖြစ်အံ့) ဖလံ ဝဋ္ဋတိ" ဟု ဆိုသည်။ မျိုးစေ့က အပ်လျှင် အသီးသော်မှ အပ်သေး၏။ အရိပ်၏ အပ်စပ်ကြောင်းမှာ ဆိုဖွယ်မရှိပါ။]

အဋ္ဌကထာ။ ။ရူပိယသိက္ခာပုဒ် အဋ္ဌကထာ၌ "တေန ဝတ္ထုနာ (ထိုစွန့်အပ်သော ဝတ္ထုဖြင့်) မဠုပိဌာဒီနိ ဝါ ဂဏှန္တိ (ကပ်ပါယတို့က ဝယ်ယူကုန်အံ့) ဠုပေါသထာဂါရံ ဝါ ဘောဇနသာလံ ဝါ ကရောန္တိ၊ ပရိဘုဉ္ဇိတုံ နု ဝဋ္ဋတိ၊

၃၉၁။ နော စေ လဗ္ဘေထ ဝေ သော၊ ဣမံ ဆဋ္ဌေဟိ သံသိယောဝါ။
ဝေမ္မိ ဘိက္ခု ဆဋ္ဌေယျ၊ နော စေ လဗ္ဘေထ သမ္မတောဝါ။

၃၉၁။ ဝေ၊ ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်။သော၊ ထိုအပ်အောင် လဲလှယ်တတ်သော ကပ္ပိယကာရကကို။နော စေ လဗ္ဘေထ၊ အကယ်၍ မရအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဝေ သတိ၊ ဤသို့မရအပ်သော်။) သော၊ ထိုဒါယကာကို။ ဣမံ၊ ဤရှေ့ဌေကို။ ဆဋ္ဌေဟိ၊ စွန့်လိုက်လော့။ (ဣတိ၊ ဤသို့။) သံသိယော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ ဝေပိ၊ ဤသို့လည်း။နော စေ လဗ္ဘေထ၊ အကယ်၍မရအပ်သည်ဖြစ်အံ့။ (ဝေ သတိ၊ ဤသို့မရအပ်သော်။)သမ္မတော၊ ရှုပိယဆဋ္ဌက ဟု သမုတ်အပ်သော။ ဘိက္ခု၊ ရဟန်းသည်။ ဆဋ္ဌေယျ၊ စွန့်ပစ်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၁-၃၄၆၊ ကခ်ိ ၆-၁၇၆)

ဆာယာပို (ဥပေါသထာဂါရ၏ အရိပ်၊ (ဘောဇနသာလာ၏ အရိပ် သော်မှလည်း) ဂေဟပရိဏ္ဍေဒေန ဌိတာ နု ဝဋ္ဋတိ–ထို ရှုပိယပဋ္ဌိဂ္ဂါဟက ရဟန်းမှာ မအပ်"ဟု ဆိုသည်။ အကျယ်ကို ထို အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။

နိဿဋ္ဌံ။ပေ။သန္ဌတတ္တယံ။ ။(၁)ကောသိယ်မိသဲကသန္ဌတ၊ (၂) သုဒ္ဒကာဋ္ဌကသန္ဌတ၊ (၃) ဒေ့ဘာဂသန္ဌတ ဤသုံးပါးသည် အထည်ကိုယ် ဖြစ်သော သန်ဆွဲတဲ့တို့က မအပ်သောကြောင့် စွန့်အပ်ပြီးနောက် ပြန်၍ ရအပ်သော်လည်း ထိုရဟန်းမှာလည်း မအပ် အခြားသီတင်းသုံးဘော်တို့မှာလည်းမအပ်။ [အညေန ကတံ ပဋ္ဌိလဘိတ္တာ ပရိဘုဥ္ဇတိ (သန္ဌတအဖြစ်ဖြင့် သုံးစွဲအံ့) အာပတ္တိဒုက္ကဋသဲ။–ကောသိယသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်။ဗိတာန် (မျက်နှာကြက်) ကြမ်းပေါ် မြေပေါ်၌ အခင်း၊အကာ၊ ခေါင်းအုံးပြုလျှင်ကား အခြားရဟန်းများနှင့်တကွ ဥစ္စာရှင် ရဟန်းမှာလည်း အပ်ပါ၏။]

နော စေ။ပေ။သံသိယော။ ။ရောက်လာသော ဒါယကာသည် ဤငွေဖြင့် ဆီ စသည်ဝယ်၍ လှူမှုစသည်ကို မပြုတတ်လျှင် ထို ရောက်လာသော လူဝတ်ကြောင်ကို"ဤဟာ(ဤငွေ)ကို စွန့်ပစ်လိုက်ပါ"ဟု ပြောထိုက်၏။ပြောရမည် ဟူလို။

၃၉၂။ တောနိ ဒုတိယော ပဏ္ဍော၊ သံဃေ သေသာနိ လဘ္ဘရေ။
သံဃေကသ္မိံ ဂဏေ ဝတ္တေ၊ လဘ္ဘ ဘာသန္တရေနပိ။

၃၉၂။ ဧတောနိ၊ ဤခံယူအပ်သောရှေင့ဲ, လဲလှယ်အပ်သော ရှေင့ဲတို့ကို ရင်း။ ဒုတိယော၊ ၂-ခုမြောက်သော။ ပဏ္ဍော၊ ဥနုပဇ္ဈာယနှုန်သိက္ခာပုဒ်လာ သပိတ်ကိုရင်း။ သံဃေ၊သံဃာ့အထံ၌သာ။ဝတ္တေ၊စွန့်ကြောင်းစကားကိုပြော ခြင်းငှါ။လဘ္ဘရေ၊ရအပ်ကုန်၏။သေသာနိ၊ကြင်းသောနိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုတို့ကို။ သံဃေ၊ သံဃာ၌ဖေသာ်ရင်း။ ကေသို့ ၊ တပါးသော ရဟန်း၌ဖေသာ်ရင်း။ ဂဏေ၊ နှစ်ပါး သုံးပါး ဂိုဏ်း၌ဖေသာ်ရင်း။ ဝတ္တေ၊ စွန့်ကြောင်းစကားကို ပြောဆိုခြင်းငှါ။ လဘ္ဘရေ၊ ရအပ်ကုန်၏။ ဘာသန္တရေနပိ၊ မဂဓဘာသာမှ တပါးသော ဘာသာဖြင့်လည်း။ ဝတ္တေ၊ စွန့်ကြောင်းစကားကို ပြောဆိုခြင်း ငှါ။ လဘ္ဘ၊ ရအပ်၏။ (ဗိ ပါ ၁-၂၅၅-၃၄-ဂ-၃၅၆၊ ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၂၂)

ဧတေ မိ ။ပေ။ သမ္ဘတော။ ။ဤသို့ပြုလုပ်မည့် လူဝတ်ကြောင်တစုံတယောက်မျှ (ရှေင့ဲ စွန့်ရှုဌာနဉ်) မရောက်လာလျှင်ရင်း ရောက်လာသော်လည်း စေခိုင်း၍ မရလျှင်ရင်း ထိုသံဃာ့အစည်းအဝေး၌ အင်္ဂါ၅-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသော ရဟန်းတပါးကို ရှုပိယဆဋ္ဌက (ရှေင့ဲကို စွန့်တတ်သောပုဂ္ဂိုလ်) ဟု သမုတ်၍ ထို ရဟန်းက ထိုင့ဲ (ရှေ) ကို မစင်ကို မင့်မက္ခက် စွန့်သကဲ့သို့ မြစ်၊ ချောက် ကွမ်းပါး၊တောရွက် စသောအရပ်၌ မင့်မက္ခက် စွန့်ရသည်။[အင်္ဂါ ၅-ပါးကား- အဂတိ ၄-ပါး မလိုက်ခြင်း အင်္ဂါ၄-ပါးနှင့် စွန့်အပ်ပြီး မစွန့်အပ်သေးသည်ကို သိခြင်းတည်း။အကျယ်ကို ထို သိက္ခာပုဒ် ပါဠိ၏ အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

ဒုတိယော ပဏ္ဍော။ ။ရှုပိယသိက္ခာပုဒ်နှင့် ဆိုင်သော ပဋ္ဌိဂ္ဂဟိတ ရှုပိယ (ခံယူအပ်သော ရှေင့ဲ)ကိုရင်း ရှုပိယသံဃေါဟာရ သိက္ခာပုဒ်နှင့် ဆိုင်သော ပရိဝတ္ထိတရှုပိယ (လဲလှယ်အပ်သော ရှေင့ဲ)ကိုရင်း "တောနိ" ဟု ဆိုသည်။ ပတ္တဝဂ်၌ အတိရေကပတ္တသည် ပဌမ၊ ဥနုပဇ္ဈာယနေနှ ၊ အညံ နုဝံ ပတ္တသည် ဒုတိယတည်း။

သံဃေ လဗ္ဘရေ။ ။နောက်မှ ဝတ္ထုကို လိုက်စေ၍ ထို ရူပိယ နှစ်မျိုးနှင့် ဒုတိယသပိတ်၌ သံဃာ့အထံ၌သာ စွန့်ကြောင်းစကားကို ဆိုနိုင်၏။ "သံဃာ့အထံ၌သာ စွန့်နိုင်၏"ဟူလို။ [ဝတ္ထုဆိုသော် အဟံ ဘန္တေ ရူပိယံ ပဋိဂ္ဂဟေသိန္တိ အာဒိနာ ဝတ္ထု။—ဌီကာသဿစ်။]

မှတ်ချက်။ ။ဌီကာဟောင်းဌီကား ဝတ္ထုကို မလိုက်စေပဲ "နိဿဋ္ဌု-စွန့်ခြင်းငါ"ဟု ထည့်၏။ ဌီကာသစ်၌ ဝတ္ထုကို လိုက်စေသည်။ ထိုပြင်—ဌီကာသစ်၌ "ဒုတိယံ ပတ္တံ"ဟု ဒုတိယန္တေ တွေ့ရ၏။ လဗ္ဘရေ၌ ဝုတ္တကံအဖြစ်ဖြင့် "ဧတာနိ ဒုတိယော ပတ္တော"တို့ကို စပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် ထို ဒုတိယန္တေသည် မကောင်းပါ။—ဌီကာသစ်ကား ဝတ္ထု၏ အဝုတ္တကံ ဟု ဆိုလိုဟန်တူပါသည်။

ဧသသာနိ။ဧပ။ ဝတ္ထု။ ။ထို ရူပိယနှစ်မျိုးနှင့် ဒုတိယပတ္တမှတပါး အခြားသော နိဿဂ္ဂိယပစ္စည်းများကိုကား သံဃာ၊ဂိုဏ်း၊ပုဂ္ဂိုလ်အထံတွင် အလိုရှိရာ၌ စွန့်နိုင်ပါသည်။

လဗ္ဘံ ဘာသန္တေရနုပိ။ ။နိဿဂ္ဂိပစ္စည်းကိုစွန့်ရာ၌ "အဟံ ဘန္တေ"စသော ပါဠိဘာသာဖြင့် စွန့်ပုံကို ပြခဲ့သော်လည်း ပါဠိမှတပါး မိမိတို့ နားလည်သော မြန်မာဘာသာ စသည်ဖြင့်လည်း "အရှင်ဘုရားအား တပည့်တော်၏ ဤသက်နှံးသည် ဆယ်ရက်လွန်အောင် အဓိဋ္ဌာန် ဝိဂတပွနာ မပြုပဲ ထားမိသည် ဖြစ်၍ စွန့်ထိုက်နေပါ၏။ ဤသက်နှံးကို အရှင်ဘုရားအား စွန့်ပါ၏"ဤသို့ စသည်ဖြင့် လျှောက်၍ စွန့်နိုင်သည်ဟု မှတ်ပါ။

(က) ဘန္တေ၊အာရုဏ်ဘုရား။ အဟံ၊တပည့်တော်သည်။ နာနပ္ပကာရကံ၊ အထူးထူးသော အပြားရှိသော။ ကယဝိက္ကယံ၊ ဝယ်ခြင်း, ရောင်းခြင်းသို့။ သမာပဇ္ဇိ၊ ရောက်ပါပြီ။ ဘန္တေ၊အာရုဏ်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်သည်။ဝါ၊ တပည့်တော်၏။ ဣဒံ၊ ဤဝတ္ထုကို။ နိဿဋ္ဌိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [ကယဝိက္ကယ သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၅၁)

(ခ) ဘန္တေ၊အာရုဏ်ဘုရား။မေ၊တပည့်တော်သည်။ဝါ၊တပည့်တော်၏။ အယံ ပတ္တော၊ဤသပိတ်ကို။ဝါ၊ဤသပိတ်သည်။ဒသာဟာတိက္ကန္တော၊ဆယ်ရက်ကို လွန်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဋ္ဌိယော၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [ပတ္တသိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၅၃)

(ဂ) ဘန္တေ၊အာရုဏ်ဘုရား။မေ၊တပည့်တော်သည်။ဝါ၊၏။အယံ ပတ္တော၊ ဤသပိတ်ကို။ ဥနပဉ္စမန္တရေန၊ ယုတ်လျော့သော ၅ ခါးဖွဲ့ရှိသော။ ပတ္တေန၊ သပိတ်ဖြင့်။ စေတာပိတော၊ တောင်းအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။)နိဿဋ္ဌိယော၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ အဟံ၊ တပည့်တော်သည်။ ဣမံ၊ ဤသပိတ်ကို။ သံဃဿ၊ သံဃာတော်အား။ နိဿဇ္ဇာမိ၊ စွန့်ပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဆို၍ စွန့်ထိုက်၏။ [ဥနပဉ္စမန္တရနသိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။] သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်ဝယ် "ဘိက္ခုပရိသာယ နိဿဋ္ဌိတမ္ဘော"ဟု မိန့်တော်မူ သော်လည်း စွန့်ပုံကို ပြရာ၌ကား "သံဃဿ"ဟု ပြတော်မူသည်။ (ဝိ ပါ ၈-၃၅၃)

၃၉၄။ နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန ဒေသေယျ၊ အာပတ္တိ ပတ္တဂါဟကံ။
သမ္မုနိတ္ဘာန သံဃဿ၊ ပတ္တန္တံ တဿ ဒါပယေ။

၃၉၄။ နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန၊ စွန့်ပြီး၍။ အာပတ္တိ၊ အာပတ်ကို။ ဒေသေယျ၊ ဒေသနာပြောရာ၏။ ပတ္တဂါဟကံ၊ သပိတ်ကိုယူစေမည့်ရဟန်းကို။ သမ္မုနိတ္ဘာန၊ သမုတ်ပြီး၍။ သံဃဿ၊ သံဃာ၏။ ပတ္တန္တံ၊ အဆုံးစွန်ဖြစ်သော သပိတ်ကို။ တဿ၊ ထိုဥနုပဇ္ဈာယန္တနပတ္တဖြစ်လျက် တောင်းမိသော ရဟန်းအား။ ဒါပယေ၊ ပေးစေရာ၏။ (ဝိ ပါ ၁-၃၅၇-၈၊ ဝိ ဋ ၂-၂-၂၈၇၊ ကခ် ၊ ဋ-၃၈၀)

၃၉၅။ (က) ဘန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ မေ၊တပည့်တော်၏။ဤဒံ ဘောသဇ္ဇံ၊ ဤဆေးကို။ ဝါ၊ ဤဆေးသည်။ သတ္တာဟာတိုက္ကန္တံ၊ ခုနှစ်ရက်ကို လွန်စေ အပ်သည်။ (ဟူတ္ဘာ၊ဖြစ်၍။ဝါ၊ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဂ္ဂိယံ၊စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [ပတ္တဝဂ် ဘောသဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၆၃)

နိဿဋ္ဌိတ္ဘာန။ပေ။ဒါပယေ။ ။ဥနုပဇ္ဈာယန္တန သိက္ခာပုဒ် အစီအစဉ်အတိုင်း ထို သပိတ်ကို ဘိက္ခုပရိသတ်ဟူသော သံဃာအား စွန့်ပြီးသောအခါ အာပတ်ကို ဒေသနာပြောရ၏။ ထို့နောက် ထိုသပိတ်ကို ခံယူမည့်ရဟန်းကို သမုတ်၍ ထို ရဟန်းက ဤ သပိတ်၏ ကော်ငင်းကြောင်းကို အကြီးဆုံး သံဃာ့ထေရ်အား လျှောက်ထား၍ ဤသပိတ်ကို ယူဖို့ရန် တိုက်တွန်းရ၏။ သံဃာ့ထေရ်က ယူလျှင် သံဃာ့ထေရ်၏ သပိတ်ကို အနုထေရ်(ဒုတိယထေရ်)အား ပေးရ၏။ သံဃာ့ထေရ်က မယူလျှင် အနုထေရ်အား ယူဖို့ရန် တိုက်တွန်းရ၏။ ဤနည်းအားဖြင့် အမျိုး မလိုချင်၍ ကျန်နေသော သပိတ်ကို သိက္ခာပုဒ်၌ "ပတ္တ-ပရိယန္တ"ဟုရင်း ဤ၌ "ပတ္တန္တ"ဟုရင်း ဆိုသည်။ ထို သပိတ်သစ်ကို ဥနုပဇ္ဈာယန္တန သပိတ်ရှိပါလျက် သပိတ်အသစ်ကို ဒကာ့အထံ တောင်းသော ရဟန်းအား ယာဝဘောဒနာယ ဓာရေတဗ္ဗော (ကွဲသည့် တိုင်အောင် ဆောင်ရမည့်၊ သံသပိတ်ဖြစ်လျှင် သုံးမရသည့်တိုင်အောင် ဆောင်ရမည့်)ဟု ပြော၍ ပေးရသည်။

(၁) ဘဒန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ မေးတပည့်တော်သည်။ ဝါ၊ကပည့်ဖော်၏။ ဣဒံ စသိကသာဝဋ္ဌိကစီဝရံ၊ ဤမိုးရေခံသက်နှုန်းကို။ ဝါ၊သည်။ ဂိမှာနေ၊နွေလသည်။ အတိရေကမာသေ၊ တာလထက် အပိုအလွန်သည်။ ဧသေ၊ ကြွင်းကျန်လသော်။ ဝါ၊ကြွင်းကျန်နေစဉ်။ ပရိယိဋ္ဌ၊ရှာမှီးအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)။ ဂိမှာနေ၊ နွေလသည်။ အတိရေကဒုမာသေ၊ တာလထက်ဝက်အလွန်သည်။ ဧသေ၊ ကြွင်းကျန်လသော်။ ဝါ၊ ကြွင်းကျန်နေစဉ်။ ကတ္တာ၊ ချုပ်ဆိုးမှုကိုပြု၍။ ပရိဒဟိတံ၊ ဝတ်ရုံအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဋ္ဌိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [ဝသိကသာဝဋ္ဌိက သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၆၅-၆၊ ဝိ ဋ ၂-၂၉၇)

(၇) ဘဒန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ မေးတပည့်တော်သည်။ ဝါ၊တပည့်တော်၏။ ဣဒံ စီဝရံ၊ ဤသက်နှုန်းကို။ ဘိက္ခုဿ၊ရဟန်းအား။ သာမံ၊ကိုယ်တိုင်။ ဒတ္တာ၊ ပေးပြီး၍။ ပုန၊ တဖန်။ အစ္ဆိန္နံ၊ လုယူအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဋ္ဌိယံ၊စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [စီဝရအစ္ဆိန္နနှုန် သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၆၇)

(ဃ) ဘဒန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ မေးတပည့်ဧတော်သည်။ ဝါ၊တပည့်ဧတော်၏။ ဣဒံ စီဝရံ၊ဤသက်နှုန်းကို။ သာမံ၊ကိုယ်တိုင်။ သုတ္တံ၊ ချည်ကို။ ဝိညာပေတွာ၊ တောင်း၍။ တန္တဝါယေဟိ၊ ယက်ကန်းသည်တို့သည်။ ဝါ၊ ယက်ကန်းသည်တို့ကို။ ဝါယာပိတံ၊ ရက်စေအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဋ္ဌိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [သုတ္တဝိညတ္တိသိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ဗ ၁-၃၇၀)

(င) ဘဒန္တေ၊အရှင်ဘုရား။ မေးတပည့်တော်သည်။ ဝါ၊တပည့်တော်၏။ ဣဒံ စီဝရံ၊ ဤသက်နှုန်းကို။ ပုဗ္ဗေ၊ ရှေးဘ၌။ အပ္ပဝါရိတာယ၊ အပြားအားဖြင့် အလိုရှိစေသူ မဟုတ်သော။ ဝါ၊ဖိတ်မနှိုးသူ မဟုတ်သော။ အညာတကာယ၊ ဆွေမျိုးမတော်သော။ ဂဟပတိကာယ၊ အိမ်ရှင်ယောကျ်ား၏။ တန္တဝါယေ၊

ယက်ကန်းသည်တို့သို့။ ဥပသက်မိတ္တာ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ဝိကပ္ပ၊ ထူးသော စိမ်ခြင်းသို့။ အာပန္နေ၊ ရောက်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။ ဝါ၊ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်။) နိဿဂ္ဂိယံ စွန့်ထိုက်ပါ၏။[မဟာပေသကာရ သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၇၃)

(စ) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်သည်။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ အစ္စေကစီဝရံ၊ ဤအဆောတလျင်ဖြစ်သောသင်္ကန်းကို။ စီဝရကာလသမယံ၊ သင်္ကန်းကာလသမယကို။ အတိက္ကာမိတံ၊ လွန်စေအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။) နိဿဂ္ဂိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ [အစ္စေကစီဝရသိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၇၆)

(ဆ) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။ မေ၊ တပည့်တော်သည်။ ဝါ၊ ၏။ ဣဒံ စီဝရံ၊ ဤသင်္ကန်းကို။ ဘိက္ခုဿမှုတိယာ၊ဂိလာနရဟန်းအား ပေးအပ်သော သမ္မုတိကို။ အညတြ၊ ကြဉ်၍။ အတိရေကဆာရတ္တံ၊ ၆-ညဉ့်ထက် ပိုလွန်သော ကာလပတ်လုံး။ ဝိပ္ပဝုတ္ထံ၊ ကင်းရှိနေအပ်သည်။ (ဟုတ္တာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။)နိဿဂ္ဂိယံ၊စွန့်ထိုက်ပါ၏။[သာသက်သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။] (ဝိ ပါ ၁-၃၇၈)

(ဇ) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရား။မေ၊ တပည့်တော်သည်။ ဝါ၊၏။ ပရိဏတံ၊ သံဃာသို့ ညွှတ်ပြီးသော။ သံဃိကံ၊ သံဃာ့ဥစ္စာဖြစ်သော။ ဣဒံ လာဘံ၊ ဤလာဘ်ကို။ ဇာနံ၊ (ဇာနန္တသာ)သိလျက်။ အတ္တနော၊ မိမိသို့။ ပရိဏာမိတံ၊ ညွှတ်စေအပ်သည်။(ဟုတ္တာ၊ ၍။ ဝါ၊ ကြောင့်။)နိဿဂ္ဂိယံ၊ စွန့်ထိုက်ပါ၏။ အဟံ၊ တပည့်တော်သည်။ ဣမံ၊ ဤလာဘ်ကို။ အာယသ္မတော၊ အရှင်ဘုရားအား။ နိဿဇ္ဇာမိ၊ စွန့်ပါ၏။ ဣတိ၊ဤသို့။(နိဿဇ္ဇိတ္တာ၊ စွန့်ပြီး၍။ ဒေသေယျ၊ ဒေသနာပြောရာ၏။) [ပရိဏတ သိက္ခာပုဒ်အရ စွန့်ပုံတည်း။]....(ဝိ ပါ ၁-၃၈၀)

၃၉၆။ သေသံ သမ္ဘိ ယထာယောဂံ၊ အာဒိမ္ဘိ ဝိယ ယောဇယေ။

၃၉၆။ သေသံ၊ ကြွင်းသော။ သမ္ဘိ၊ အလုံးစုံသော စကားကို။ယထာ-ယောဂံ၊ ယှဉ်ထိုက်သည့်အားလျော်စွာ။အာဒိမ္ဘိ ဝိယ၊ အစ နိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုဟု ကဲ့သို့။ ယောဇယေ၊ ယှဉ်စေရာ၏။

၃၉၇။ (က) အဟံ ဘန္တေ ကေ ပါစိတ္တိယာပတ္တိ အာပဇ္ဇိံ၊ ဒ္ဝေ။ပေ။ သမ္မဟုလာ ပါစိတ္တိယာပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ ။[ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်နိဿဂ္ဂိယပါစိတ်အာပတ်အတွက်ဒေသနာပြော ပုံကိုပြခဲ့ပြီး၊ဤနေရာ၌သုဒ္ဓပါစိတ်အာပတ်အတွက်ဒေသ နာပြောပုံကိုပြသည်၊တချက်သာဖြစ်လျှင်ကေ၊ ၂-ချက် ဖြစ်လျှင်ဒ္ဝေ,၃ချက်မှစ၍အများဖြစ်လျှင်"သမ္မဟုလာ" ဟု ဆိုရသည်။]....(ဝိ ပါ.၃-၂၃၁၊ ဝိ ဋီ ၄-၂၃၄၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၄၅၊ ကင်္ခါ ဋီ-၂၄၀)

(ခ) ဂါရယှံ ဘန္တေ ဓမ္မံ အာပဇ္ဇိံ အာသပ္ပါယံ ဟိဠိဒေသနိယံ၊ တံ ပဋ္ဌိဒေသေမိတိ၊ တေန ပဿသိ အာဝုသော တံ ဓမ္မန္တိ ဝတ္တပ္ပံ။[ပါဋိဒေသနိယအာပတ်အတွက်ဒေသနာပြောပုံ တည်း။ အနက်ကို ပါဋိဒေသနိယ သိက္ခာပုဒ် နိဿယ အတိုင်း သိပါ။]....(ဝိ ပါ ၂-၂၂၇)

(ဃ) အဟံ ဘန္တေ ကေ ဒုက္ကဋာပတ္တိ အာပဇ္ဇိံ ၊ ဒ္ဝေ။ ပေ။ သမ္မဟုလာ ဒုက္ကဋာပတ္တိယော အာပဇ္ဇိံ ။[ဒုက္ကဋအာပတ်

ထိုသို့ စွန့်ပြီးနောက် ပဌမနိဿဂ္ဂိစွန့်ပုံကို ပြသော (၃၀၅) ဂါထာအတိုင်း ဒေသနာပြောရခြင်း၊ ဝိနည်းဓိုရ်ဏ အာပတ်ကို ခံယူပြီးနောက် စွန့်အပ်ပြီး သော သပိတ်စသော ဝတ္ထုကို ပြန်ပေးရခြင်းဟူသောကိစ္စကို ပြုရပုံကို ရည်ရွယ်၍ "သေသံ။ပေ။ယောဇယေ"ဟု ဆိုသည်။

တချက်အတွက်, ၂-ချက်အတွက်, အများ အတွက် ဒေသနာပြောပုံတည်း။]... (ဝိ ၆ ၃-၃၇၅)

(ဃ) အဟံ ဘန္တေ ကေ ဒုဗ္ဘာသိတာဒတော် အာပတ္တိ၊ ဒ္ဒေ။ ဟေ။ သမ္မဟုလေ ဒုဗ္ဘာသိတာဒပတ္တိယော အာပတ္တိ၊ တာ တုမ္ဗ-မ္ဟလေ စဋ္ဌိဒေသေမိတိ၊ [ဒုဗ္ဘာသိတအာဒပတ် တချက်အတွက်, ၂-ချက်အတွက်, အများအတွက် ဒေသနာပြောပုံတည်း။]... (ဝိ ၆ ၂-၃၇၅)

(င) အဟံ ဘန္တေ ဒ္ဒေ နာနာဝတ္ထုကာ ထုလ္လစ္စယာပတ္တိယော အာပတ္တိ ။ဟေ။ သာဓု သုဋ္ဌု ဘန္တေ သံဝရိဿာမိတိ ဝတ္တွာ ပုန်။ [အာဝတ်သင့်ခြင်း အကြောင်းဝတ္ထုက အမျိုးမျိုးရှိသော ထုလ္လစ္စဉ်းအာပတ်အတွက် ဒေသနာပြောပုံတည်း၊ ထိုတွင် ၂-ပါးအတွက် "ဒ္ဒေ နာနာဝတ္ထုကာ" ဟုရင်း ၃-ပါးမှ စ၍ အများအတွက် "သမ္မဟုလာ နာနာဝတ္ထုကာ" ဟုရင်း ဆိုသည်။]

၃၉၇။ အဒေသနာဂါမိနိယံ၊ အနာပတ္တိ စ ဒေသိတံ။
နာနာသံဝါသနိဿိမ-ဋ္ဌာနံ စတုပဉ္စဟိ။
မနုဿာ ပကတတ္တာနံ၊ နာနေကာတိ နု ဒေသယေတိ။

၃၉၇။ အဒေသနာဂါမိနိယံ၊ ဒေသနာဂါမ် မဟုတ်သော ပါရာဇိက, သံဃာဒိသေသ်အာပတ်ကို။ နု ဒေသယေ၊ ဒေသနာမပြောရာ။ အနာပတ္တိ စ၊

ပရိဝါရ ဒိဋ္ဌာဝိကမ္မဝဂ်ကို မြီသောဂ ါထာတည်း။ ထို၌ အဓမ္မိကဒိဋ္ဌာဝိကမ္ম-ဝိနည်းတရားတော်နှင့် မလျော်သော အယူကို ထင်စွာပြုမှုများကို ပြုတော်မူ၏။ ဒေသနာပြောမှုကိုပင် "ဒိဋ္ဌာဝိကမ္မ" ဟု သုံးစွဲထားသည်။

အနာဗတ်ကိုလည်း။ ဝါ၊ မသင့်သောအာပတ်ကိုလည်း။ နှ ဒေသယေ၊ဒေသ နာမပြောရာ။ ဒေသိတံ၊ ဒေသနာပြောအပ်ပြီးသော အာပတ်ကို။ နှ ဒေသ-ယေ၊ ထပ်၍ ဒေသနာမပြောရာ။ နာနာသံဝါသနိဿိမဒ္ဒိတာနံ၊ အမျိုးမျိုး သော သံဝါသရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်, သိမ်ပြင်ဖက်၌ တည်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား။ နှ ဒေသယေ၊ ဒေသနာမပြောရာ။ စတုပ္ပဒုဟိ၊ လေးပါး ငါးပါးတို့သည်။ (ကောတော၊ တပေါင်းတည်း။ ဟုတ္ဝာ၊ ဖြစ်၍။) နှ ဒေသယေ၊ ဒေသနာ မပြောရာ။ မနသာ၊ စိတ်ဖြင့်။ နှ ဒေသယေ၊ ဒေသနာမပြောရာ။ အပက-တတ္တာနံ၊ ပကတတ်မဟုတ်သော ရဟန်းတို့အား။ နှ ဒေသယေ၊ ဒေသနာ မပြောရာ။ နာနာ၊ အမျိုးမျိုးသော အာပတ်တို့ကို။ ကောတိ၊ တပါးသော အာပတ်ဟူ၍။ နှ ဒေသယေ၊ ဒေသနာမပြောရာ။....ဣတိ၊ ဒေသနာနှင့် စပ်၍ မှတ်ဉယ်အပ်ပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၅-၃-၃ ဝိ ဋ ၄-၂၁၉)

---

(၁) **အဒေသနာဂ၊ မိနိယံ နှ ဒေသယေ။** ။ဒေသနာ ပြောခြင်းဖြင့် အာပတ်မူမထနိုင်သော ပါရာဇိက သံဃာဒိသိသ်အာပတ်ကို ဒေသနာမပြောရ။ သို့သော် ပရိဝါသ်, မာနတ် မဆောက်တည်မီ အာဝိကရဏပြုကောင်းပါသည်။

(၂) **အနာပတ္တိ ၈ နှ ဒေသယေ။** ။အာပတ်မဟုတ်သော ဣန္ဒြိယသံဝရ သီလပျက်ခြင်း၊ ပစ္စဝေက္ခဏာ မဆင်ခြင်မိပဲ စားမိ၍ ပစ္စယသန္နိဿိတ သီလ ပျက်ခြင်းတို့၌ ဒေသနာမပြောရ။ ဒေသနာပြောသော်လည်း အပြစ်မူမလွတ်-ဟူလို။

(၃) **ဒေသိတံ နှ ဒေသယေ။** ။ဒေသနာပြောအပ်ပြီးသော အာပတ် ကိုလည်း ထပ်၍ ဒေသနာမပြောရ။

(၄) **နာနာသံဝါသဿ နှ ဒေသယေ။** ။အယူမတူသော လဒ္ဓိနာနာ-သံဝါသကပုဂ္ဂိုလ်အထံ၌ဖြစ်စေ ဥက္ခိတ္တကကံပြုအပ်သည့်အတွက် ကမ္မနာနာ-သံဝါသကပုဂ္ဂိုလ်အထံ၌ဖြစ်စေ ဒေသနာမပြောရ။

(၅) **နိဿိမဒ္ဒိတဿ နှ ဒေသယေ။** ။[ပါဠိတော်၌ "နာနာသိမာယ ဌိတ" ကို ဤ၌ "နိဿိမဒ္ဒိတ" ဟု ဆိုး၏။] "ဒေသနာပြောသူက ဗဒ္ဓသိမ်အတွင်း၌နေ၍၊

ဒေသနာခံသူက သိမ်ကျင်ပြင်ဖက် သီမန္တရိုက် စသည်ဖြစ်စေ အခြားတသိမ်ဖြစ်စေ ဒုလျှင် ဒေသနာပြောမှု အထမမြောက်"ဟု ဆိုလိုသည်။

(၆) **စတူဟိ ပဌမဟိ နဒေသယေ။** ။၄-ပါးဖြစ်စေ ၅-ပါးဖြစ်စေ ထိုထက်အများဖြစ်စေ စုပေါင်းခဲ့ ဒေသနာမပြောရ။ "၂-ပါး ၃-ပါးပေါင်းရှိကား တပြိုင်နက် ဒေသနာပြောနိုင်၏" ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်၏။ [၃-ပါးပေါင်းရှိ ဒေသနာပြောပုံကို ဋီကာဟောင်းခဲ့ ရှုပါ။]

(၇) **မနာသဘ နဒေသယေ။** ။နှုတ်မမြှက်ပဲ သို့မဟုတ် ကိုယ်အမူအရာလည်း မပြုပဲ စိတ်သက်သက်ဖြင့် ဒေသနာမပြောရ။

(၈) **အပကတတ္တာနံ နဒေသယေ။** ။ပကတတ်မဟုတ်သော (က) ပါရာဇိကကျသူ (ခ) ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ် (ဂ) ဥပုသ် ပဝါရကာတန်ရပ်ထားရာ ပုဂ္ဂိုလ် ထိုပုဂ္ဂိုလ်တို့အထံ၌ ဒေသနာမပြောရ။

(၉) **နာနေကာတို့ နဒေသယေ။** ။အာပတ်က နာနာဝတ္ထုကဖြစ်၍ များစွာဖြစ်ပါလျက် "ကေဝတ္ထုကံ ကေဝအာပတ္တိ" ဟု ဆို၍ ဒေသနာမပြောရ။ [အာပတ်တချက်ကိုကား "သမ္မဟုလာ" ဟု ဆို၍ ပြောနိုင်၏။

ဆန္ဒဒါနနိဒ္ဒေသ

ဆန္ဒဒါနဒီတိ၊ "ဆန္ဒဒါနဒီ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသ ကား—)

၃၉၉။ ဘေရိ သဏ္ဌိ ပတာ ဌေတ္ဝာ၊ ကမ္မပ္ပတ္တော သမာဂတော။
သံဃော ဟရေယ္ယ ဆန္ဒံ ဝါ ပါရိသုဒ္ဓိံ ပဝါရိတုံ။

၃၉၉။ ဘေရိ၊ စည်ကြီးကိုသော်၎င်း။ သဏ္ဌိ၊ ကြေးစည်, ကြေးမောင်း ခေါင်းလောင်း, ကုလားတက်ကိုသော်၎င်း။ ပတာ ဌေတ္ဝာ၊ တီးခေါက်၍။ ကမ္မပ္ပတ္တော၊ ကံအားလျောက်ပတ်သော။ သမာဂတော၊ အညီအညွတ် ကြွရောက် လာပြီးသော။ သံဃော၊ သံဃာ၌။ ဝါ၊ သံဃာ့အယ်သို့။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကိုဂုဏ်း။ ဗ္ဘရိသုဒ္ဓိံ ဝါ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကိုဂုဏ်း။ ပဝါရိတုံ၊ ပဝါရဏာ ကိုဂုဏ်း။ ဟရေယ္ယ၊ ဆောင်ယူရာ၏။ (ဝိ ပါ ၅-၃၀၄၊ ဒီ ဋ ၄-၂၇၉)

ဘေရိ ။ပေ။ သံဃော ။ သံဃဥပုသ်၊ သံဃပဝါရဏာပြုရာ၌ စည်ကြီးကို တီးရိုက်ဖြစ်စေ ကြေးစည်၊ ကြေးမောင်း၊ ခေါင်းလောင်း၊ တုံးကိုတီးရိုက်ဖြစ်စေ သံဃာစုဝေးရ၏။ ထိုသို့စုဝေးရာ ဥပုသ်ကံ၌ ၄-ပါးဖြစ်စေ ပဝါရဏာကံ၌ ၅-ပါး ဖြစ်စေ ထိုထက်အလွန်ဖြစ်စေ ကမ္မပ္ပတ္တ—ထိုကံအားလျောက်ပတ်၏။ ထိုသို့ ကမ္မပ္ပတ္တသံဃာတော် အပေါင်းသည် အညီအညွတ် စုဝေးရောက်လာပြီး သော အခါ....

ဟရေယ္ယ ။ပေ။ ပဝါရဏံ ။ တသိမ်တည်းဝယ် လိုအပ်သည်းအဝေးသို့မလိုက် နိုင်အောင် မကျန်းမာသော၊ သို့မဟုတ် အလုပ်ကိစ္စများနေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဥပုသ်ကံဖြစ်လျှင် ဆန္ဒပေးရ၏။ ပါရိသုဒ္ဓိပေးရ၏။ (ပဝါရဏာကံဖြစ်လျှင်) ဆန္ဒပေးရ၏။ ပဝါရဏာပေးရ၏။

၄၆၀။ ကေ ဘိက္ခု ဥပဂ္ဂမ္မ၊ နိသိဒိတ္မာ ဥက္ကုဋိကံ။ အဉ္ဇလိံ ပဂ္ဂဏှိတ္မာန၊ ဒေဒေ ဆန္ဒံ ဝိစက္ခေယ္ယာ။

၄၀၀။ ဝိစက္ခေယ္ယာ၊ ဝိနည်းကျမ်းကျင် ပညာရှင် ရဟန်းသည်။ ကော်၊ တပါးသော။ သိက္ခု၊ ရဟန်းသို့။ ဥပဂ္ဂမ္မ၊ ချဉ်းကပ်၍။ ဥက္ကုဋိကံ၊ ဆောင့်ကြောင့်။ နိသိဒိတ္မာ၊ ထိုင်၍။ အဉ္ဇလိံ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဂ္ဂဏှိတ္မာန၊ ချီမြှောက်၍။ ဆန္ဒံ၊ သဘောတူကြောင်း ဆန္ဒကို။ ဒေဒေ၊ ပေးရာ၏။ [အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီ။](ဝိ ဖ ၁-၁ဖေ-၄၊ဝိ ဋ ၁-၁ဇာ-၄ ကင်္ခါ ဋ ၅၅-၆)

၄၀၁။ (က)ဆန္ဒံ ဒမ္မိ၊ ဆန္ဒံ မေ ဟရ၊ ဆန္ဒံ မေ အာရောစေဟိတိ ဝတ္တဗ္ဗံ။
(ခ)ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒေဇ္ဇေန "ပါရိသုဒ္ဓိံ ဒမ္မိ၊ ပါရိသုဒ္ဓိံ မေ ဟရ၊ ပါရိသုဒ္ဓိံ မေ အာရောစေဟိ" တိ ဝတ္တဗ္ဗံ။

(က) ဆန္ဒံ၊ သဘောတူကြောင်း ဆန္ဒကို။ ဒမ္မိ၊ ပေးပါ၏။ မေ၊ တဖည်း တော်၏။ ဆန္ဒံ၊ သဘောတူကြောင်း ဆန္ဒကို။ ဟရ၊ သယောဇဉ်ထိုသို့ ဆောင်ပါလေ။ မေ၊ တဖည်းတော်၏။ ဆန္ဒံ၊ သဘောတူကြောင်းဆန္ဒကို။ အာရော-စေဟိ၊ သယောဇဉ်အားလျှောက်ပါလေ။ ဤတို့၊ ဤသို့။ ဝတ္တဗ္ဗံ၊ လျှောက်ရာ၏။

(ခ) ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ပါရိသုဒ္ဓိကို။ဝါ၊ အာပတ်မှုစင်ကြယ်ခြင်းကို။ဒေဇ္ဇေန၊ ပေးသောရဟန်းသည်။ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကို၊ ဝါ၊ အာပတ်မှုစင်ကြယ်ခြင်းကို။ဒမ္မိ၊ပေးပါ၏။မေ၊တဖည်းတော်၏။ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ပါရိသုဒ္ဓိကို။ဝါ၊အာပတ်မှု

(က)ဖြင့် ဆန္ဒပေးပုံကို ပြ၏။ မိမိက ထိုက်ကို သဘောတူကြောင်းကို ပေးလိုက်ခြင်းကို "ဆန္ဒပေးခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ [ဆန္ဒ--မိမိ၏အလို, မိမိ၏ သဘော။]

(ခ) ဖြင့် ပါရိသုဒ္ဓိပေးပုံကို ပြ၏။ [မိမိမှာ အာပတ်မှုစင်ကြယ်ကြောင်းကို ပေးလိုက်ခြင်း၊ လျှောက်လိုက်ခြင်းကို "ပါရိသုဒ္ဓိပေးခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ ထိုကြောင့် အာပတ်ရှိနေလျှင် ဂရုကသံဃာဒိသိသေသ်အာပတ်ကို အာဝိကရဏ

စင်ကြယ်ခြင်းကို။ ဟရ၊ ဆောင်ပါလေ။ ဓမ၊ တပည့်အောင်၏။ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကို။ ဝါ၊ အာပတ်မှစင်ကြယ်ခြင်းကို။ အာရောစေဟိ၊ သံဃာအား လျှောက်ပါလေ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝတ္တမ္ဘေ၊ လျှောက်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၆၄)

၄၀၂။ ပါရိသုဒ္ဓိပဋိဒါနေန၊ သမ္မာဒေတိ ဥပေါသထံ။
သံဃသ အတ္တနော စာပိ၊ သောသကမ္မံ ဝိဘာဝတိ။

၄၀၂။ ပါရိသုဒ္ဓိပဋိဒါနေန၊ ပါရိသုဒ္ဓိကိုပေးခြင်းကြောင့်။ သံဃသ၊ သံဃာ၏ဝင်း။ အတ္တနော စာပိ၊ မိမိ၏ဝင်း။ ဥပေါသထံ၊ ဥပုသ်ကံကို။ သမ္မာ-ဒေတိ၊ ပြီးစေနိုင်၏။ သောသကမ္မံ၊ ဥပုသ်ကံမှ ကြွင်းသော သံဃကံကို။ ဝိဘာဝတိ၊ တားမြစ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၄၄၊ ကခ် ၀ ဋ္ဌ-၉၆)

ပြုပြီးမှုဝင်း လဟုကအာပတ်ရှိလျှင် ဒေသနာပြောပြီးမှုဝင်း နိဿဂ္ဂိယဆိုက်သော ပစ္စည်းရှိလျှင် ထိုနိဿဂ္ဂိယဝတ္ထုကိုစွန့်ပြီး ဒေသနာပြောပြီးမှုဝင်း ပါရိသုဒ္ဓိပေးနိုင်သည်။[ဆန္ဒဒါန၊ပါရိသုဒ္ဓိဒါနအခေါ်ပွါယ်ကို ပါတိမောက်ဘာသာဋီကာ၌ရှုပါ။]

ပါရိသုဒ္ဓိပဋိဒါနေန ။ပေ။ စာပိ၊ ။"ပါရိသုဒ္ဓိ ဒမ္မိ"စသည်ဖြင့်ဆိုရ"ပါရိ-သုဒ္ဓိ ပေးခြင်းကြောင့် အာဘယ်အကျိုးရှိပါသနည်း"ဟု မေးဖွယ်ရှိရကား "ပါရိသုဒ္ဓိပဋိဒါနေန။ပေ။စာပိ"ဟု မိန့်သည်။"ပါရိသုဒ္ဓိပေးခြင်းကြောင့် မိမိ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စ၊သံဃာ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စ ဤကိစ္စ ၂-မျိုးကို ပြီးစေခြင်း အကျိုးရှိသည်"ဟူလို။[ပရိသုဒ္ဓိ-အာပတ်မှ စင်ကြယ်ခြင်း၊ ပရိသုဒ္ဓိ-အာပတ်မှ စင်ကြယ်ခြင်း၊"ပရိသုဒ္ဓိယေဝ(သ္ဝတ္ထုဒ္ဓ ဏပစ္စည်းသက်၍)ပါရိသုဒ္ဓိ"ဟု ဖြစ်၏။]

မေးဖွယ်။ ။"မိမိမှာ အာပတ်စင်ကြယ်ပါကြောင်းကို ပေးခြင်းသည် မိမိ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေ၏"ဟူသော စကားသည် သင့်ပါစေဦးတော့။ သံဃာ၏ ဥပုသ်ကံကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းမှာ အာဘယ်သို့ ဆက်သွယ်သောကြောင့် ပါနည်း။ ဤသို့ မေးဖွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား။ ။ထိုဥပုသ်ပြုရာသိမ်၌ တည်ရှိပါလျက် ဥပုသ်ကံပြုရာ၌ရှောနှင့်သို့ မလိုက်သော ရဟန်းသည်(ပါရိသုဒ္ဓိ မပေးလျှင်)ထိုဥပုသ်ကံသည် စဂ္ဂကံဖြစ်နေ

၄၀၃။ ဆန္ဒဒါနေန သံဃာသည်၊ ဒုယံ သာဓေတိ နာတ္ထနော။
တသ္မာ ဟိ ဆန္ဒံ ဒေန္တေန၊ ဒါတဗ္ဗာ ပါရိသုဒ္ဓိပိ။

၄၀၃။ ဆန္ဒဒါနေန၊ ဆန္ဒပေးခြင်းကြောင့်။ သံဃသည်၊ သံဃာ၏။ ဒုယံ၊ ဥပုသ်ကံ,ကြွင်းသော သံဃကံဟူသော ကံနှစ်ပါးအပေါင်းကို။ သာဓေတိ၊ ပြီးစေနိုင်၏။ အတ္ထနော၊ မိမိ၏။ (ဥပေါသထ၊ ဥပုသ်ကံကို။) နု သာဓေတိ၊ မပြီးစေနိုင်၊ တသ္မာ ဟိ၊ ထို့ကြောင့်သာလျှင်။ ဆန္ဒံ၊ ဆန္ဒကို။ ဒေန္တေန၊ ပေးသော ရဟန်းသည်။ ပါရိသုဒ္ဓိပိ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကိုလည်း။ ဒါတဗ္ဗာ၊ ပေးထိုက်၏။ (ဝိ ၆ ၃-၃၄၅၊ ကခ်ိ ၆-၉၆)

သောကြောင့် သံဃာ၏ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စသည် အထမမြောက်။ ပါရိသုဒ္ဓိပေးလိုက်လျှင်ကား ဝဋ္ဋကံမဖြစ်တော့။ ထို့သို့ ဝဋ္ဋကံ မဖြစ်လျှင် သံဃာ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းလည်း အထမြောက်တော့သည်။ ပါရိသုဒ္ဓိ ပေးခြင်းနှင့် သံဃာ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စကို ပြီးစေခြင်းမှာ ဤနည်းအားဖြင့် ဆက်သွယ်ပါသည်။

ဃေသကမ္မံ ဝိဗာဓတိ။ ။သံဃာတော်သည် ဥပုသ် ပြုပြီးသောအခါ ဥပသမ္ပဒ(ရဟန်းခံ)အစရှိသော အခြားကံကို ပြုလိုလျှင် ထိုကံအတွက်ဝဋ္ဋကံ ဖြစ်နေသောကြောင့် ထိုကံပျက်၏။ ထို့ကြောင့် "ဥပုသ်ကံမှတပါး အခြားကံကို တားမြစ်သည်"ဟု ဆိုသည်။ မှန်၏။ ပါရိသုဒ္ဓိ ပေးခြင်းသည် မိမိမှာ အာပတ်မှ စင်ကြယ်ပါကြောင်းကို ပေးခြင်းဖြစ်ရကား ဥပုသ်ကံ တပါးနှင့်သာ ဆိုင်သည်။

ဆန္ဒဒါနေန။ပေ။နာတ္ထနော။ ။ဥပုသ်ကံကို ဖြစ်စေ အခြားကံကို ဖြစ်စေ သဘောတူကြောင်းကို ပေးခြင်းကို "ဆန္ဒပေးခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ ထို့ကြောင့် ဆန္ဒပေးလိုက်သည့်အတွက် ဝဋ္ဋကံ မဖြစ်တော့ရကား ဆန္ဒပေးခြင်းကြောင့် "သံဃာ၏ ဥပုသ်ကံကိုရင်း အခြားကံကိုရင်း ၂-မျိုးလုံးကို ပြီးစေသည်"ဟု ဆိုသည်။ သို့သော် မိမိမှာ အာပတ်မှစင်ကြယ်ကြောင်းကို မပေးလိုက်သောကြောင့် မိမိ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စကိုကား မပြီးစေနိုင်။

၄၀၄။ ဟရေယျကော ဗဟုနမ္ပိ၊ ပရမ္မရာ နာ ယာရယော။
ပရမ္မရာဟဒ္ဒာ ဆန္ဒ-ပါရိသုဒ္ဓိ နာ ဂစ္ဆတိ။

၄၀၄။ ဧကော၊ ဘာပါးသောရဟန်းသည်။ ဗဟုနမ္ပိ၊ များစွာသော ရဟန်းတို့၏လည်း။ (ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ ၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကို။)ဟရေယျ၊ ဆောင်နိုင်၏။ ပရမ္မရာ၊အဆက်ဆက်အားဖြင့်။ နာ ဟာရယော၊ မဆောင်နိုင်။ ပရမ္မ-ရာဟဒ္ဒာ၊ အဆက်ဆက် ဆောင်အပ်သော။ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ သည်။ နာ ဂစ္ဆတိ၊ သံဃာ့ထံသို့ မရောက်။

အသ္မာ။ပေ။ပါရိသုဒ္ဓိပိ။ ။ပါရိသုဒ္ဓိ မပေးလျှင် မိမိ၏ ဥပုသ်ပြုခြင်းကိစ္စကို မပြီးစေနိုင်ခြင်းကြောင့် ဥပုသ်ပြုရာနေ့၌ ဆန္ဒပေးသော ရဟန်းသည် ပါရိသုဒ္ဓိကိုပါ ပေးလိုလ်ရသည်။ပေးပုံကား—"ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိံ ဒမ္မိ၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိံ မေ ဟရ၊ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိံ မေ အာရောစေဟိ"ဟူသည်တည်း။

ဟရေယျကော ဗဟုနမ္ပိ။ ။ဦးတိသ ဘာပါးတည်းသည်ပင် ဦးဗုဒ္ဓရက္ခိတ၏ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကိုရင်း ဦးဓမ္မရက္ခိတ၏ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကိုရင်း ဤသို့ စသည်ဖြင့် အများ၏ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကို ဆောင်နိုင်၏။

ပရမ္မရာ နာ ဟာရယော။ ။အဆင့်ဆင့်ဆက်၍ကား ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကိုမဆောင်ရ။ထိုသို့ မဆောင်ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြလိုရှိ"ပရမ္မရာဟဒ္ဒာ။ပေ။နာ ဂစ္ဆတိ" ဟုမိန့်သည်။ထိုသို့အဆင့်ဆင့်ပေးအပ်သောဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကို"ပိဋ္ဌာလသခ်ယ်ဂ" ဟုခေါ်၏။ပိဋ္ဌာလသခ်ယ်ဂ (ကြောင်ကိုချည်ထားကြောင်းဖြစ်သော သံကွင်းကြိုး)၌ ပဌမသံကွင်းသည် ဒုတိယသံကွင်းနှင့်သာဆက်၍ တတိယသံကွင်းနှင့် မဆက်သကဲ့သို့ ထိုအတူ ပဌမရဟန်းက ဒုတိယရဟန်းအား "မိမိ၏ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိကို သံဃာအား လျှောက်ပါလေ"ဟု မှာထားလိုက်သော စကားသည် ဒုတိယ ရဟန်းအားသာ ရောက်၏။တတိယရဟန်းအားမရောက်။ထိုကြောင့် ထို ဒုတိယ ရဟန်းကတဆင့် တတိယ ရဟန်းကို လှုကြွေးပေးလိုက်လျှင် ထိုပဌမ ရဟန်း၏ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိသည် သံဃာ့အထံမရောက်ပဲ လမ်းအကြားဌ၌ ပျက်သွားလေတော့သည်—ဟူလို။

၄၀၅။ သမ္ဘူ၊ ပစာရံ ကတ္ဘာန၊ ဧဝံ ဒေယျာ ပဝါရကာ။
ပဝါရကံ ဒမ္မိ၊ ပဝါရကံ မေ ဟရ၊ ပဝါရကံ မေ အာရောစေဟိ၊
မမတ္ထာယ ပဝါရေဟီတိ။

၄၀၅။ သမ္ဘူ၊ ပစာရံ၊ အလုံးစုံသော ဥပစာကျင့်ဝတ်ကို။ ကတ္ဘာန၊ ပြုပြီး၍။ ဧဝံ၊ ဤဆိုလတံ့သောနည်းဖြင့်။ ပဝါရကာ၊ ပဝါရကာကို။ ဒေယျာ၊ ပေးထိုက်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ပေးထိုက်သနည်း။) ပဝါရကာ၊ ပဝါရကာကို။ ဒမ္မိ၊ ပေးပါ၏။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ ပဝါရကံ၊ ပဝါရကာကို။ ဟရ၊ သံဃာ့ထံသို့ ဆောင်ပါလော။ မေ၊ တပည့်တော်၏။ ပဝါရကံ၊ ပဝါရကာကို။ အာရောစေဟိ၊ သံဃာအား လျှောက်ပါလော။ မမ၊ တပည့်တော်၏။ အတ္ထာယ၊ အကျိုးငှါ။ ပဝါရေဟိ၊ ပဝါရကာပြုပါလော။ ဤတို့၊ ဤသို့။ (ဒေယျာ၊ ပေးထိုက်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၂၂၅)

သမ္ဘူ၊ ပစာရံ ကတ္ဘာန။ ။ပဝါရကာမပေးမီ "ကော်သံ ဥတ္တရာသင်္ဘ ကရိတ္ဘာ ဥက္ကုဋိုက် နိသီဒိတ္ဘာ၊ အဥ္ဇလိ ပဂ္ဂဏှိတ္ဘာ" ဟု ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိပေးခါနီးဌာ ပြုထိုက်သောအမှုကို "ဥပစာရ" ဟုခေါ်၏။ [ဥပ—အနီးဌာ (ပဝါရကာ ပေးခါနီးဌာ)+စာရ-ပြုကျင့်အပ်သော အလုပ်] ထိုဥပစာရ အားလုံးကို ပြုခြင်းကို "သမ္ဘူ၊ ပစာရံ ကတ္ဘာန" ဟု ဆိုသည်။ ထိုသို့ပြုပြီးမှ "ပဝါရကံ ဒမ္မိ။ ပေ။ မမတ္ထာယ ပဝါရေဟိ" ဟု ဆို၍ ပဝါရကာ ပေးရသည်။ [ဤ ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပဝါရကာ ပေးရာ၌ ၃-ခေါက်ဆိုရမည်ဟု ညွှန်ပြချက်မရှိပါ။ မြန်မာဘာသာစသော ဘာသာနွယ်ဖြင့်လည်း ပေးနိုင်ပါသည်။]

၄၀၆။ အာရောစေတ္ဌာသ ဟောသ သံဃံ၊ ပဝါရေယေ ဝမာဂတောဘာ။
"ဣတ္ထန္နာမော ဘိက္ခေ သံဃံ ပဝါရေတိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယ ဝါ၊ ဝဒတု တံ သံဃော အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ၊ ပဿန္တော ပဋိကရိဿာတိ" တိ။

၄၀၆။ အာဂတောဘာ၊ သံဃာ့အထံသို့ရောက်သော။ သော၊ ထိုပဝါရဏာကို ဆောင်လာသော ရဟန်းသည်။ အာရောစေတ္ဌာ၊ လျှောက်ထားပြီး၍။ အထ၊ ထိုမှနောက်၌။ ဝေ၊ ဤသို့။ သံဃံ၊ သံဃာကို။ ပဝါရေယ္ယ၊ ဖိတ်မန်ရာ၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ဖိတ်မန်ရာသနည်း။) ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရားတို့။ ဣတ္ထန္နာမော၊ ဤအမည်ရှိသော ရဟန်းသည်။ သံဃံ၊ သံဃာကို။ ဒိဋ္ဌေ-နု ဝါ၊ မြင်ခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ သုတေန ဝါ၊ ကြားခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ပရိ-သင်္သယ ဝါ၊ ယုံမှားခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ပဝါရေတိ၊ ပြောဆိုဖိတ်ရန် ဖိတ်မန်ပါ၏၊ သံဃော၊ သံဃာသည်။ တံ၊ ထိုရဟန်းကို။ အနုကမ္ပံ၊ အဖန်ဖန် တုန်လှုပ်ထတ်သော ကရုဏာကို။ ဝါ၊ သနားစောင့်ရှောက်တတ်သော ကရုဏာကို။ ဥပါဒါယ၊ ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ ဝဒတု၊ ပြောဆိုဆုံးမပါလော့။ ပဿန္တော၊ အပြစ်ကို မြင်လတော်။ ပဋိကရိဿတိ၊ ကုစားပါလိမ့်မည်။ ဣတိ၊ ဤသို့။ (ပဝါရေယ္ယ၊ ဖိတ်မန်ရာ၏။) (ဝိ ဋီ ၃-၃၅၇)

အာရောစေတ္ဌာသ။ ပေ။ မာဂတောဘာ။ ။အာရောစေတ္ဌာကိုရင်း ဝေ်ကိုရင်း ပဝါရေယ္ယ၌ စပ်ပါ။ ထိုတွင် "တိသ္ဓေန ဘိက္ခုနာ ပဝါရဏာ ဒိန္နာ၊ တမဟံ သံဃသ္သ အာရောစေမိ–တိသ္ဓ မည်သောရဟန်းသည် ပဝါရဏာကို ပေးလိုက်အပ်ပါပြီ။ ထို ပဝါရဏာကို တပည့်တော်သည် သံဃာအား လျှောက်ပါ၏။" ဤသို့ ပါဠိလိုဖြစ်စေ မြန်မာလိုဖြစ်စေ လျှောက်ခြင်းကို "အာရောစေတ္ဌာ" ဟု ဆိုသည်။ သံဃာအားလျှောက်ပုံ။- "ဣတ္ထန္နာမော ဘန္တေ" စသော စကားသည် ပဝါရဏာလျှောက်ပုံကို ပြသောစကားတည်း။ "ဣတ္ထန္နာ မော" နေရာဝယ် ပဝါရဏာပေးလိုက်သော ရဟန်း၏ နာမည်ကိုသွင်း၍ သံဃာအား လျှောက်ရ

သည်။ ထို့ကြောင့် ပဝါရဏာကို ဆောင်ခဲ့သောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်း အဝေးသို့ ရောက်သောအခါ "တိသော ဘိက္ခုနှာ ပဝါရဏာ ဒိန္နာ၊ တမဟံ သံဃဿ အာရောစေမိ"ဟု လျှောက်ပြီးနောက် "တိသော ဘန္တေ။ ပေ။ ပဋိဂ္ဂဏှာတိ"ဟု ပါဠိလို ဖြစ်စေ မြန်မာဘာသာစသော ဘာသာနှင့်ရဖြင့် ဖြစ်စေ ဆိုပြီး ထိုရဟန်း၏ ကိုယ်စား ပဝါရဏာ ပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤ ပဝါရဏာပေးခြင်းသည် ပါရိသုဒ္ဓိပေးခြင်းကဲ့သို့မိမိ၏ ပဝါရဏာကိစ္စ၊သံဃာ၏ ပဝါရဏာကဲ့ မပျက်ခြင်းကိစ္စကိုပြီးစေ၏။ အခြားကံ မျှားကိုကား မပြီးစေနိုင်။ ထို့ကြောင့် ပဝါရဏာပေးသော ရဟန်းသည် ဆန္ဒ ကိုလည်း ပေးသင့်၏။ ထိုသို့ ပေးသည့်အတွက် အခြားကံပြုဖွယ်ရှိလျှင် ထိုကံ ကိုလည်းပြီးစေနိုင်သည်။ [အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တဒုဘုပဝါရဏာယ ပဝါရဏံ ဒေန္တေန ဆန္ဒံပိ ဒါတုံ၊သန္တိ သံဃဿ ကရဏီယံ။-မဟာဝဂ္ဂပဝါရဏာကွန္ဒက။]

ဝဒတု တံ သံဃော။ ။ဤ၌ "ဝဒတု သံဃော" ဟု ရှိသော်လည်း ပါဠိတော်ရင်း၌— "ဝဒန္တု တံ အာယသ္မန္တော" ဟုလည်း ရှိသည်။ ထိုသို့ ရှိခြင်းကိုလည်း ဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မူကြ၏။ ဘာ့ကြောင့်နည်း- ဖိတ်မန် တုန်းက "သံဃံ ဘန္တေ ပဝါရေမိ" ဟု သံဃာကို ဖိတ်မန်ခဲ့သော်လည်း အကြောင်းရှိ၍ ပြောဆိုဆုံးမသောအခါ သံဃာစည်းဝေးပြီးမှ သံဃာက ဆုံးမသည်မဟုတ်။ပုဂ္ဂိုလ်တပါးချင်း၌-ပါးချင်းကဆုံးမရသောကြောင့်တည်း။

အနုကမ္ပံ။ ။အနုကမ္ပံကို "အနုဒ္ဒယ"ဟု ဝိနည်း မဟာဝဂ္ဂ အဋ္ဌကထာ မဟာခန္ဓကဋ္ဌဖွင့်၏။အဓိပ္ပါယတ္ထအဖွင့်၏သဒ္ဒတ္ထအားဖြင့်ကား "အနု-အဖန်ဖန်၊ ဝါ-ဒုက္ခိတသတ္တဝါအား လျော်စွာ၊ ကမ္မတိ-တုန်လှုပ်တတ်၏၊ဤတိ အနုကမ္ပာ" ဟုဖြစ်သည်။ "အနုကမ္ပံ-အဖန်ဖန် တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို၊ ဝါ-ဒုက္ခိတ သတ္တဝါအား လျော်စွာတုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို"ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ "သနားစောင့်ရှောက်တတ်သော ကရုဏာကို"ဟုအဓိပ္ပါယတ္ထ ပေးရသည်။ [အနုဒ္ဒယံ၌ ဒယ ဓာတ်သည် စောင့်ရှောက်ခြင်း အနက်ဟောတည်း။ ဒယာ သဒ္ဒါလည်း အချို့နေရာ၌ ကရုဏာကို၊ အချို့နေရာ၌ မေတ္တာကိုဟော၏။]

၄၀၇။ ဂဟေတ္ဘာ ပါရိသုဒ္ဓိံ ဝါ။ ဆန္ဒံ ဝါပိ ပဝါရဏံ၊
ဟာရကော သံဃမဗ္ဘေတ္ဘာ၊ ဝိပ္ဘဇေယ္ယ မရေယ္ယ ဝါ။

၄၀၈။ သာမဏေရာဒီဘာဝံ ဝါ၊ ပဋ္ဌီဘာနေယ္ယ နာဟဋ္ဌာ။
ပတ္ဘာ သံဃံ တထာ ဟေယ္ယ၊ အာဟဋ္ဌာ ဟောတိ ဟာရကော။

၄၀၇-၈။ ပါရိသုဒ္ဓိံ ဝါ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကိုသော်၎င်း။ ဆန္ဒံ ဝါပိ၊ ဆန္ဒကိုသော်၎င်း။ ပဝါရဏံ၊ ပဝါရဏာကိုသော်၎င်း။ ဂဟေတ္ဘာ၊ ယူ၍။ ဟာရကော၊ ဆောင်သွားတော်ရှိဟန်းသည်။ သံဃံ၊ သံဃာ့အထံသို့။ အာပ္ပတ္ဘာ၊ မရောက်မူ၍။ ဝိပ္ဘဇေယ္ယ ဝါ၊ လူထွက်မူလည်း လူထွက်အံ့။ မရေယ္ယ ဝါ၊ သေမူလည်း သေအံ့။ သာမဏေရာဒီဘာဝံ၊ သာမဏေအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ကို။ ပဋ္ဌီဘာနေယ္ယ ဝါ၊ ဝန်ခံမူလည်း ဝန်ခံအံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လတ်။) နာဟဋ္ဌာ၊ ဆောင်အပ်ပြီး မဟုတ်တော့သည်။ ဝါ၊ ဆောင်အပ်ရာမရောက်တော့သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ဟာရကော၊ ဆောင်ယူလာတတ်သောရဟန်းသည်။ သံဃံ၊ သံဃာ့အထံသို့။ ပတ္ဘာ၊ ရောက်ပြီး၍။ ဝါ၊ ရောက်ပြီးမှ။ တထာ၊ ထိုလူထွက်ခြင်းအစရှိသော အခြင်းအရာအားဖြင့်။ ဟေယ္ယ၊ ဖြစ်အံ့။ အာဟဋ္ဌာ၊ ဆောင်အပ်ပြီးတော့သည်။ ဝါ၊ ဆောင်ခြင်းကိစ္စပြီးတော့သည်။ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၆၂-၄၊ ၂၂၅-၇)

ဂဟေတ္ဘာ။ပေ။နာဟဋ္ဌာ။ ။ပါရိသုဒ္ဓိ၊ ဆန္ဒ၊ ပဝါရဏာ စသည်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေ ၂-မျိုးကိုဖြစ်စေ ဆောင်ယူသောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့ မရောက်မီ လူထွက်အံ့၊ သို့မဟုတ် ပြန်တော်မူအံ့၊ သို့မဟုတ် သာမဏေ အဖြစ်စသော အဖြစ်ကို ဝန်ခံအံ့။ ထိုပဝါရဏာသည် ဆောင်အပ်သည် မမည်။ "သံဃာ့အထံသို့ မရောက်" ဟူလို။

သာမဏေရာဒီဘာဝံ။ ။အာဒီဖြင့် ဥပေါသထကွန်ရှိက၊ ပဝါရဏာကွန်ရှိက ပါဠိတော်တို့ဖြင့်လ်ာသော "သိက္ခံ ပစ္စက္ခာတက-သိက္ခာချသူ၊ အန္တိမဝတ္ထုံ အဝ္ဘာ-ပန္နက-ပါရာဇိက ကျပြီးသူ၊ ဥမ္မတ္တက၊ ခိတ္တစိတ္တ-စိတ်ပျံ့လွင့်သူ၊ ဝေဒနာဋ္ဋ-ဒုက္ခ

၄၀၉။ သံဃပ္ပတ္တော ပမတ္တော ဝါ၊ သုတ္တော နာရောစယေယ္ယ ဝါ။ အနာပတ္တိ သဉ္စိစ္စ၊ နာရောစေန္တိယာ ဒုက္ကဋန္တိ။

၄၀၉။ သံဃပ္ပတ္တော၊ သံဃာသို့ရောက်ပြီးသည်။ (ဟုတ်၊ ဖြစ်၏။) ပမတ္တော၊ မေ့လျော့သည်။ (ဟုတ်၊ ဝါ၊ ဖြစ်၍သော်၎င်း။) သုတ္တော၊ အိပ်ပျော်သည်။ (ဟုတ်၊ ဝါ၊ ဖြစ်၍သော်၎င်း။) နာရောစယေယ္ယ၊ ဆန္ဒ, ပါရိသုဒ္ဓိ, ပဝါရဏာကို သံဃာအား မလျှောက်အံ့။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်သာ။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သဉ္စိစ္စ၊ သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍။ နာရောစေန္တိယာ၊ မလျှောက်သောရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။)....ဤတို၊ ဆန္ဒပေးခြင်း စသည်နှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (စိ ပါ ၃-၁၆၂-၄-၂၂၅-၇)

ဝေဒနာသည် အပြင်းအထန် နှိပ်စက်ခံနေရသူ၊" "ပဏ်-ထေ-ပက်- ဆာန်၊ ပဌာနန်၊ ဒုသံ- ဥဘောဗျည်း"ဟူသော အာဘဗ္ဗပုဂ္ဂိုလ် တကျိပ်တယောက်တို့ကို ယူပါ။ ထိုသို့ သာမဏော စသည်ဖြစ်ကြောင်းကို ဝန်ခံလျှင် အခြားပုဂ္ဂိုလ် တပါးထံ ပါရိသုဒ္ဓိ စသည်ကို ထုပ်၍ပေးရသည်။

ပတ္တော။ပေ။ဟာရကော။ ။ပါရိသုဒ္ဓိ စသည်ကိုဆောင်ယူသောရဟန်းသည် သံဃာ့အစည်းအဝေးသို့ရောက်ပြီးမှလူထွက်သူ၊ ပြန်လှန်သူဖြစ်လျှင်၊သာမဏေ အဖြစ် စသည်ကို ဝန်ခံသူဖြစ်လျှင်ပါရိသုဒ္ဓိ စသည်သည်ဆောင်အပ်သည်မည်၏။ မှန်၏—ထိုဆောင်ယူသောပုဂ္ဂိုလ်သည် သံဃာ၏ ဟတ္ထပါသ်သို့ ရောက်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ပါရိသုဒ္ဓိ စသည်လည်း ဆောင်ယူအပ်ပြီး၊ ရောက်ပြီးဖြစ်တော့၏။

သံဃပ္ပတ္တော။ပေ။ဒုက္ကဋ်။ ။ပါရိသုဒ္ဓိ စသည်ကို ဆောင်ယူသွားသော ရဟန်းသည် သံဃာ့အထံသို့ ရောက်ပြီးနောက် မေ့လျော့၍ဖြစ်စေ အိပ်ပျော်သွား၍ဖြစ်စေ"တိဿေန ဘိက္ခုနာပါရိသုဒ္ဓိဒိန္နာ"စသောစကားကိုမလျှောက်မိအံ့၊ အာပတ်မသင့်သည်သာ။ သဉ္စိစ္စ (မလျှောက်တော့ပါဘူး—ဟူသော စေတနာဖြင့်)မလျှောက်လျှင်ကားဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ထိုကဲ့သို့ဒုက္ကဋ်အာပတ်

မသင့်စေလိုသောကြောင့် "ဆန္ဒံ မေ အာရောစေဟိ" စသည်ဖြင့် လျှောက်ဖိုရန် တိုက်တွန်းလိုက်ရသည်။ ဆန္ဒပေးခြင်းကိစ္စမှာ "ဆန္ဒံ ဒမ္မိ" ဆိုတုန်းကပင်ပြီး၏။ ထိုဆန္ဒ၏ သံဃာ့အထံသို့ ရောက်ဖိုရန်အတွက်လည်း "ဆန္ဒံ မေ ဟရ" အရ တုန်းက တိုက်တွန်းပြီးသား ဖြစ်၏။

ဆောင်။ ။ဆန္ဒပေးရန်၊ အမိန့်သံကြောင့်၊ ဆန္ဒံ ဒမ္မိ၊ ဆိုရိုးရှိ၏၊ မိမိဆန္ဒ၊ သံဃာ ကျအောင်၊ ဆောင်မှသာလျှင်း၊ တာဝန်ကင်းရှိ၊မယွင်း ဆောင်လေ၊ ဆန္ဒံ မေတဲ့၊ တရေးဆောင်ယူ၊ မလျှောက်မူကား၊ ဆောင်သူထပ်ဆင့်၊ အာပတ်သင့်၏၊ သို့ဖြင့် ထပ်လော၊လျှောက် လေနှောဟု၊ အာရောစေဟိ၊ မှာရိုးရှိသည်၊ ပါရိသုဒ္ဓိ ဤနည်း တည်း။

ဥပေါသထနိဒ္ဒေသ

ဥပေါသထောတိ၊ "ဥပေါသထော"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

၎၁၀။ ဒုဝေ ဥပေါသထာ စာတုဒ္ဒသော ပန္နရသော ဣတိ။
သုတ္တုဒ္ဒေသမဓိဋ္ဌာန-ပါရိသုဒ္ဓိဝသာ တယော။

၎၁၀။ ဥပေါသထာ၊ ဥပုသ်တို့သည်။ စာတုဒ္ဒသော၊ စာတုဒ္ဒသီဥပုသ်ရင်း။ ၀၊ ၁၄-ရက်မြောက် ဥပုသ်ရင်း။ ပန္နရသော၊ ပန္နရသီဥပုသ်ရင်း။ ၀၊ ၁၅-ရက်မြောက် ဥပုသ်ရင်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဒုဝေ၊ နှစ်ပါးတို့တည်း။ သုတ္တုဒ္ဒေသမဓိဋ္ဌာနပါရိသုဒ္ဓိဝသာ၊ သုတ္တုဒ္ဒေသဥပုသ်, အဓိဋ္ဌာနဥပုသ်, ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်။ တယော၊ ၃-ပါးတို့တည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၁၅၀)

ဥပေါသထော။ ။ဥပေါသထသဒ္ဒါသည် သီလနှင့်ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ နေခြင်း အနက်ကို ဟောရ၏။ သံဃဥပုသ်၌ ပါတိမောက်ရွတ်သည်ကို နားထောင်ပြီးလျှင် ဤသီလသိက္ခာပုဒ်လည်း ငါ့မှာ ပြည့်စုံ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နေရသောကြောင့် ပါတိမောက်ရွတ်ပြခြင်းကို "ဥပုသ်ပြုခြင်း" ဟု ခေါ်၏။ ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ ဘန္တေ—စသည်ဖြင့် လျှောက်ခြင်းလည်း မိမိမှာ အာပတ်မှုစင်ကြယ်ကြောင်းကိုလျှောက်ခြင်းပင်တည်း။ တပါးတည်းနေလျှင် "ယန္နေ ငါ့အတွက် ဥပုသ်နေ့ပါတကား (စင်ကြယ်ရာနေ့ပါတကား)" ဟုဓိဋ္ဌာန်ရသေး၏။

ဒုဝေ ။ ပေ ။ ဣတိ။ ။စာတုဒ္ဒသီ (တဆဲ့လေးရက်နေ့၌ ပြုရသော) ဥပုသ်၊ ပန္နရသီ (တဆဲ့ငါးရက်နေ့၌ ပြုရသော) ဥပုသ်အားဖြင့် ဥပုသ်—၂-မျိုး ရှိ၏။ ဤကား နေ့နှင့်စပ်၍ ဥပုသ် အပြားတည်း။ [တိထီ ဟူသော ဣတ္ထိလိင်ကိုငဲ့၍ "စာတုဒ္ဒသီ ပန္နရသီ" ဟု သုံးစွဲရသည်။ ဒိဝသကိုငဲ့လျှင်ကား "စာတုဒ္ဒသော

၄၁၁။ သုတ္တုဒ္ဒေသောဝ သံဃဿ၊ အဓိဋ္ဌာနဥပေါသထော။
ပုဂ္ဂလဿော သေသာနံ၊ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပေါသထော။

၄၁၁။ သုတ္တုဒ္ဒေသော၊ သုတ္တုဒ္ဒေသဥပုသ်သည်။ သံဃဿ ဧ၊ သံဃာ၏သာ။ (ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်တည်း။) အဓိဋ္ဌာနဥပေါသထော၊အဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်သည်။ ပုဂ္ဂလဿော၊ ပုဂ္ဂိုလ်တပါး၏သာ။ (ဥပေါသထော ၊ဥပုသ်တည်း။) ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထော၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်သည်။ သေသာနံ၊ ကြွင်းသော ၂-ပါး, ၃-ပါးဂိုဏ်းတို့၏။ (ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်တည်း။) (ဝိပါ ၃-၁၆၇-၈)

ပဋ္ဌာနရသော”ဟု သုံးစွဲနိုင်သည်။] သာမဂ္ဂီ (သံဃာကွဲပြိုးနောက် ညီညွတ်ရာရက်ဌ်ပြုအပ်သော) ဥပုသ်လည်း ရှိသေး၏။ ထိုကြောင့် နေ့နှင့်စပ်၍ ဥပုသ် ၃-မျိုး ရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။

သုတ္တုဒ္ဒေသ။ပေ။တယော။ ။သုတ္တုဒ္ဒေသ (ပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်ပါဠိတော်ကို ရွတ်ပြခြင်း) ဥပုသ်၊ အဓိဋ္ဌာန (တပါးသာရှိ၍ “ယနေ့ ငါ့အတွက် ဥပုသ်နေ့ ဖြစ်၏”ဟု ဓိဋ္ဌာန်ရသော)ဥပုသ်၊ ပါရိသုဒ္ဓိ (၂-ပါး, ၃-ပါးသာရှိ၍ “ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ ဘန္တေ” စသည်ဆိုရ ပြုရသော) ဥပုသ်၊ ဤသို့ ကတ္တမ္ဘာ—ကာရ (ပြုထိုက်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်) ဥပုသ် ၃-မျိုး ရှိ၏။

သုတ္တုဒ္ဒေသော။ပေ။ဥပေါသထော။ ။သုတ္တုဒ္ဒေသ (ပါတိမောက် ပါဠိတော်ကို ရွတ်ပြသောအားဖြင့် ဥပုသ်ပြုခြင်းသည်) သံဃအတွက်သာ ဖြစ်၏။ အဓိဋ္ဌာန် ဥပုသ်သည် ပုဂ္ဂိုလ်တပါးအတွက်သာ ဖြစ်၏။ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ်ကား ၂-ပါး, ၃-ပါးအတွက်သာဖြစ်၏။ဤသို့ပြုတတ်သော ကာရကပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်၍ သံဃဥပုသ်၊ ဂဏဥပုသ်၊ ပုဂ္ဂလဥပုသ်အားဖြင့် ၃-ပါးပြား၏။အားလုံးပေါင်းလျှင် “နေ့နှင့်စပ်၍ ၃-ပါး၊ ကတ္တမ္ဘာကာရနှင့်စပ်၍ ၃-ပါး၊ ပြုတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်၍ ၃—ပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ဥပုသ် ၉—ပါး ရှိ၏”ဟု မှတ်ပါ။

၄၁၂။ ပုဗ္ဗကိုစ္စေ စ ကရဏေ၊ ဗတ္တကလ္လေ သမာနိတော။
သုတ္တံ ဥဒ္ဒိသတိ သံဃော၊ ပဋ္ဌာ ဃော ဝိဘာဝိတော။

၄၁၂။ ပုဗ္ဗကိစ္စေ စ၊ ပုဗ္ဗကိစ္စာ ပါးကိုဆင်း။ ကရဏေ၊ ပုဗ္ဗကရဏာ ၄-ပါးကိုဆင်း။ ပတ္တကလ္လေ၊ လျှောက်ပတ်သော အခါရှိသော ကံကိုဆင်း။ သမာနိတော၊ ကောင်းစွာဆောင်အပ်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ပြည့်စုံပြီးသော်။ သံဃော၊ သံဃာတော်သည်။ သုတ္တံ၊ ပါတိမောက် ပါဠိတော် ဟူသောသုတ်ကို။ ဥဒ္ဒိသတိ၊ ရွတ်ပြရာ၏။ သော၊ ထိုသုတ္တုဒ္ဒေသ ဥပုသ်ကို။ ပဋ္ဌာ၊ ၅-ပါးအပြား အားဖြင့်။ ဝိဘာဝိတော၊ ထင်စွာဖြစ်စေအပ်ပြီ။ (ဝိ ပါ ၃-၅၅၉-၈-၉၊ ဝိ ဋီ ၃-၃၃၈-၄၅၁-၅-၇၊ ကင်္ခါ ဋီ-၈၄)

ပုဗ္ဗကိုစ္စေ စ ကရဏေ။ ။ဂါထာဖြစ်၍ ပုဗ္ဗကိစ္စကို ရှေထားသည်။ အလုပ်ကိစ္စအစဉ်မှာ "သမ္မဇ္ဇနီ။ ပေ ။ ပုဗ္ဗကရဏန္တိ ဝုစ္စတိ" နှင့် အညီ ဥပုသ်ပြုရာ အရပ်၌ တံမြက်လှည်းခြင်း စသော ပုဗ္ဗကရဏ ၄-ပါးသည် ရှေးဦးစွာ ပြုအပ်သော အလုပ်တည်း။ ထိုနောက်မှ "ဆန္ဒပါရိသုဒ္ဓိ။ ပေ။ ပုဗ္ဗကိစ္စန္တိ ဝုစ္စတိ" နှင့် အညီ ဆန္ဒဆောင်ခြင်း စသော ပုဗ္ဗကိစ္စ ၅-ပါးကို ပြုရသည်။

ပတ္တကလ္လေ သမာနိတော။ ။"ဥပေါသထော ယာဝတိကာ စ" စသည်နှင့် အညီ ဥပုသ်နေ့ဖြစ်ခြင်းစသော ပတ္တကလ္လအင်္ဂါ ၄-ပါးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို "ပတ္တကလ္လေ သမာနိတော" ဟု ဆိုသည်။ "ကောင်းစွာဆောင်အပ်" ဟူရာ၌ ဥပုသ်နေ့ကို တမင်လာဆောင်၍မဖြစ်။ ထို့ကြောင့် ထိုအင်္ဂါ ၄-ပါးပြည့်စုံခြင်းကိုပင် "သမာနိတော" ဟုဆိုထားသည်။ [ဂါထာ၌ ဆန်းဂိုဏ်းကောင်းအောင် နိဿ ရဿပြုထားသည်။]

သုတ္တံ ဥဒ္ဒိသတိ သံဃော။ ။ထိုသို့ အင်္ဂါ ၄-ပါးပြည့်စုံသောအခါ သံဃာ၏ တိုက်တွန်းချက်အရ ရဟန်းတပါးက ပါတိမောက်ပါဠိကိုရွတ်ပြခြင်းကို "သုတ္တံ ဥဒ္ဒိသတိ သံဃော" ကု ဆိုသည်။ ဤစကားဖြင့် သုတ္တုဒ္ဒေသ သံဃဥပုသ်ပြုပုံကို ပြသည်။

၄၁၃။ ဝိနာနန္တရာယံ သခေါ်ပေ-နုဒ္ဒေသော ဝိနိဝါရိတောဟေ။
ထေရော၀ ဣသရော ဒ္ဒိသု၊ ဥဒ္ဒေသေသ္ဝတ္ထ တီသု ၀ါ။
ဝိသဒေသ္ဝတိ ဝုတ္ထတ္ထာ၊ အ၀တ္ထန္ဒေပိ ၀ဋ္ဋတိ။

၄၁၃။ အန္တရာယံ၊ အန္တရာယ် ၁၀-ပါး တပါးပါးကို။ စိနာ၊ကြဉ်၍။ သခေါ်ပေန၊ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်။ဥဒ္ဒေသော၊ပါတိမောက်ရွတ်ပြခြင်းကို။ ဝိနိ၀ါရိတောဟေ၊ အထူးသဖြင့် တားမြစ်တော်မူအပ်ပြီ။ဟူ၏ ဤ ၅-ပါးသော ဥဒ္ဒေသတို့တွင်။ ဒ္ဒိသု ၀ါ၊ ၂-ပါးသော်လည်း ဖြစ်ကုန်သော။ တီသု ၀ါ၊ ၃-ပါးသော်လည်းဖြစ်ကုန်သော။ ဥဒ္ဒေသေသု၊ဥဒ္ဒေသတို့သည်။ ဝိသဒေသု၊ သန့်သန့်ရှင်းရှင်း နှုတ်တက်ကုန်လတ္တံ့။ ထေရော၀၊ ထေရ်ကြီးသည်သာ။ ဣသရော၊ ပါတိမောက်ကို အစိုးရ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ဝုတ္ထတ္ထာ၊ မိန့်တော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်။ (အန္တရာယော၊ အန္တရာယ် ၁၀-ပါး တပါးပါးသည်။) အ၀တ္ထန္ဒေပိ၊ မဖြစ်သော်လည်း။ ၀ဋ္ဋတိ၊ အကျဉ်း ပြခြင်းငှါ အပ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၆-၁၆၁၊ ဝိ ဋ ၃-၃၄၁)

ပဠုဝေသော။ ။ထို သုတ္တာ၊ဒ္ဒေသ ဥပုသ်သည် ၅-ပါးပြား၏။(၁)နိဒါန်း အကုန် ရွတ်ပြခြင်းဟူသော နိဒါနုဒ္ဒေသ၊(၂)နိဒါန်းမှစ၍ပါရာဇိကကုန်သည့် အထိရွတ်ပြခြင်း ဟူသော ပါရာဇိကုဒ္ဒေသ၊(၃)သံဃာဒိသိသ် ကုန်သည့်အထိ ရွတ်ပြခြင်းဟူသော သံဃာဒိသေသုဒ္ဒေသ၊ (၄) အနိယတ ကုန်သည့်အထိ ရွတ်ပြခြင်းဟူသော အနိယတုဒ္ဒေသ၊ (၅) နိဒါန်းမှစ၍ "အ၀ိ၀ဒမာနေဟိ သိက္ခိတဗ္ဗံ"တိုင်အောင် ဘိက္ခုပါတိမောက် အကုန်ရွတ်ပြခြင်းဟူသော ဝိတ္ထာ-ရုဒ္ဒေသတည်း။

ဝိနာနန္တရာယံ။ပေ။ဝိနိ၀ါရိတောဟေ။ ။အန္တရာယ်၁၀-ပါးတွင် တပါးပါးမျှ မရှိလျှင် ဝိတ္ထာရုဒ္ဒေသကိုသာရွတ်ပြရ၏။"အန္တရာယ်မရှိပဲ နိဒါနုဒ္ဒေသစသော ရှေဥဒ္ဒေသ ၄-ပါးကို မရွတ်ပြရ"ဟု ဥပေါသထက္ခန္ဓကပါဠိတော်၌ အထူး တားမြစ်တော်မူသည်။ ၂နှ ဘိက္ခဝေ အသတိ အန္တရာယေ သံခိတ္တေန ပါတိ-မောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ။ပေ။ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋဿ။ -မဟာ၀ဂ္ဂ ဥပေါသထက္ခန္ဓက

၄၁၄။ အာဂန္ဆေယျံ ယဒိ သမာ၊ ဥဒ္ဒိသေယ္ယ ဝ ထောကိကာ။
ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ ယံ သုဥဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ သောတဗ္ဗမ်ဝဟောသကံ။

၄၁၄။ (ပါတိမောက္ခေ၊ ပါတိမောက်ကို။) ဥဒ္ဒိသေယ္ယ၊ ရွတ်ပြိုအပ်စည်။ သမာ ဝါ၊ ညီမျှသော အာဝါသိကရဟန်းတို့သည်ရင်း။ ထောကိကာ ဝါ၊ နည်းသော အာဝါသိက ရဟန်းတို့သည်ရင်း။ ယဒိ အာဂန္ဆေယျုံ၊ အကယ်၍ လာကုန်အုံ။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့လာကုန်လတ္တံ့။) ယံ၊ အကြင်ပါတိ-မောက်ကို။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ ရွတ်ပြီအပ်ပြီ။ (တံ၊ ထိုပါတိမောက်ကို။) သုဥဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ ကောင်းစွာ ရွတ်ပြီအပ်ပြီ။ အဝသေသကံ၊ ကြွင်းသော ပါတိမောက်ကို။ သောတဗ္ဗံ၊ ဆက်၍ နာထိုက်၏။ (ဝိ ပါ ၃။ ၁၂၃)

ပါဋိတော်] အန္တရာယ် ၁၀-ပါးကို ထိုပါဋိတော်အတိုင်း ပါတိမောက် ဘာ-သာဋီကာ နောက်ဆက်တွဲ မူတ်ဖွယ်၌ ပြထားသည်။

ဆေရောဝ။ပေ။ဝဋ္ဋတိ။ ။သံဃာ့အစည်းအဝေး၌အကြီးဆုံးကို "ထေရ" ဟု ခေါ်သည်။ ထိုထေရ်သည် နိဒါနုဒ္ဒေသ၊ ပါရာဇိကုဒ္ဒေသ ဟူသော ၂-ဥဒ္ဒေသ သို့မဟုတ် သံဃာဒိသေသုဒ္ဒေသ တိုင်အောင် ၃-ဥဒ္ဒေသမျှ (ဗလုံးဗထွေးမဟုတ်ပဲ) သန့်သန့်ရှင်းရှင်းရလျှင် အန္တရာယ်မရှိသော်လည်း ထိုထေရ်ကြီးကိုယ်တိုင် အကျဉ်းမျှရွတ်ပြခြင်းငှါ အပ်၏။ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ "အနု-ဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ ထေရာဓိကံ ပါတိမောက္ခံ" ဟုဥပေါသထက္ခန္ဓကဋ္ဌ-မိန့်တော်မူသည်။ ထိုပါဋိတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထို၏အဖွင့်ဖြစ်သော မဟာဝဂ္ဂ-ဘာသာဋီကာ၌ရင်း ကခ်ါဘာသာဋီကာ နိဒါနုဒ္ဒေသ၌ရင်း ရှုပါ။

အာဂန္ဆေယျုံ။ပေ။ဥဒ္ဒိသေယ္ယ။ ။အန္တ ပစ္စည်းဖြင့် "ရွတ်ပြစည်၊ ရွတ်ပြတုန်း" ဟု ပစ္စုပ္ပန်အနက်ကို ဆိုသောကြောင့် ကျောင်းတိုက်တရပ်ဝယ် သံဃာ ၄-ပါး ၅-ပါး စသည်တို့ ပါတိမောက် ရွတ်ပြ၍ သုတ္တုဒ္ဒေသသံဃဉပုသ်ပြုနေကြစဉ် ထို သံဃာများနှင့် အရေအတွက်အတူဖြစ်သော သို့မဟုတ် နည်းသော ရဟန်းတော်များ ရောက်လာလျှင် ရွတ်အပ်ပြီးသမျှ ပါတိမောက်သည် ကောင်းစွာ ရွတ်အပ်ပြီးပင် ဖြစ်၏။ နောက်မူ ရောက်လာသော ရဟန်းတော်

၄၁၅။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တေ သကလာ-ယောကစ္စာယုဋ္ဌိတာယ ဝါ။
ဟရိသုဒ္ဓိ ကရေယ္ယေသံ၊ သန္ဓိဂေ ဗဟုကာဟ ဗေ။
ကတ္ဘာ သမ္ဘဝိကမ္ပေသု၊ ပုဗ္ဗကိစ္စံ ပုနဒ္ဓိသော။

၄၁၅။ ဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တေ၊ ပါတိမောက် ရွတ်ပြအပ်ပြီးကာမျှဖြစ်သော်၎င်း။ (ဤအချိန်၌ မည်သူမျှ မထသေး။) သကလာယ၊ အလုံးစုံသော သံဃာ

များသည် ကြွင်းသော ပါတိမောက်ကို နာယူသောအားဖြင့် ဥပုသ်ပြုကိစ္စကို ပြီးစေနိုင်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ဥပေါသထက္ခန္ဓက အနာပတ္တိပန္နရသက ပါဠိတော်ဝယ် တကျောင်းတိုက်တည်းဖြစ်သော်လည်း ကျောင်းတိုက်ကြီးက ကျယ်လွန်းလှ၍ ဖြစ်စေ အခြားအရပ်သို့ ခေတ္တသွားပြီးနောက် ထိုရဟန်းတို့ ကျောင်းတိုက် အတွင်းသို့ ပြန်ရောက်သည်မှာ မကြာလှသေး၍ဖြစ်စေ ဥပုသ်ပြုချိန်မှကျောင်း တိုက်တွင်းသို့ ဝင်လာကြ၍ဖြစ်စေ အခြားရဟန်းများ ရှိမှုန်းမသိပဲ မဟာသိမ် ကျောင်းတိုက်ကြီး၌ ဝဂ္ဂဖြစ်လျက် ဥပုသ်ပြုနေသော်လည်း မိမိတို့က သမဂ္ဂထင် သောကြောင့် ကုံမပျက်ပုံကို ပြထားတော်မူသည်။သတိပြုပါ။[တေန ဇာနိ သု "အတ္ထည္ဟေ အာဝါသိကာ ဘိက္ခူ အနာဂတာ"တိ၊ တေ ဓမ္မသည္ဟေ ဝိနယသည္ဟေ ဝဂ္ဂါ သမဂ္ဂသည္ဟေ ဥပေါသထံ ကရောန္တိ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသန္တိ ။ပေ။ဥဒ္ဒိဋ္ဌံ သုဥဒ္ဒိဋ္ဌံ၊ဥဒ္ဒေသကာနံ အနာပတ္တိ။–ဥပေါသထက္ခန္ဓကပါဠိတော်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤပါဠိတော်ကိုထောက်၍ "သုဏာတု မေ စသော ဥတ် ထားမှုလည်း ဝဂ္ဂဖြစ်လျက် မပျက်"ဟု သိသာ၏။ ဋီကာသစ်၌ကား "သမာ ဝါ ထောကိကာ ဝါတိ အာဝါသိကေဟိ သမာ ဝါ ထောကိကာ ဝါ အာဂ-န္တုကာ ဘိက္ခူ"ဟု နောက်လာသောပုဂ္ဂိုလ်များကို အာဂန္တုက အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်သွားလေသည်။အမှန်အားဖြင့်ကား အာဝါသိကဖြစ်စေ အာဂန္တုကဖြစ်စေ နောက်မှရောက်လာသော ရဟန်းတို့မှာ ဤနည်းချည်းသာ ကျင့်ကြရမည်။

ဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တေ။ပေ။သန္ဓိဂေ။ ။ဤ၌အတိတ်ဟော ကပစ္စည်းဖြင့်ဆိုသော ကြောင့် "မူလသံဃာများသည်ပါတိမောက်ရွတ်ပြပြီး၍ပြီးကြပြီ"ဟုသိသာ၏။

ပရိသတ်သည်။ ဥဒ္ဒိတာယ ဝါ၊ ထပြီးသော်၎င်း။ ကေစ္စာယ၊ အခ္ခါသော သံဃာ့ပရိသတ်သည်။ ဥဒ္ဒိတာယ ဝါ၊ ထပြီးသော်၎င်း။ သော်၊ ထိုရဟန်း တို့၏။ သန္တိကေ၊ အထံ၌။ ပါရိသုဒ္ဓိ၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်ကို။ ကရေယ္ယ၊ ပြုရာ၏။ အထ၊ ထိုသို့မဟုတ်။ ဗဟုကာ၊ မူလသံဃာထက် များသော ရဟန်းတို့သည်။ စေ အာဂစ္ဆေယ္ယုံ၊ အကယ်၍လာကုန်အုံ့။ (ဝံ သတိ၊ ဤသို့လာကုန်လသော်။) သမ္ဘတိကပ္ပေသု၊ ဥဒ္ဒိဿမာန, ဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တာ,ကေစ္စာယ ဝုဋ္ဌိတာယ, သကလာယ ဝုဋ္ဌိတာယ ဟူသော အလုံးစုံသော ဝိကပ်တို့၌။ ပုဗ္ဗကိစ္စံ၊ ပုဗ္ဗကိစ္စကို။ ကတ္တာ၊ ပြု၍။ ပုန၊ တဖန်။ ဥဒ္ဒိသေ၊ ရွတ်ပြရာ၏။ (ဝိ ပါ ၂-၀၇၅-၆)

ထိုသို့ရွတ်ပြပြီးမှ မူလသံဃာထက်မများသော ထပ်တူရဟန်းတော် သို့မဟုတ် နည်းသော ရဟန်းတော်များ ရောက်လာလျှင် မူလရဟန်းတော်များ တခု၊ ဖြစ်စေ အားလုံးဖြစ်စေ ထသွားသော်လည်း ထိုရဟန်းများအထံ၌ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ် ပြုနိုင်ပါသည်။ [အခ္ခါမထသေးလျှင် ထိုမထသေးသော ရဟန်းများ အထံ၌ဖြစ်စေ ထသွားသောရဟန်းတခု၊အထံသို့ လိုက်၍ဖြစ်စေ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ် ပြုရသည်။]

ဗဟုကာဟ စေ။ ။အကယ်၍ နောက်မှရောက်လာသော ရဟန်းတော် များက မူလသံဃာထက်များနေလျှင် "ဥဒ္ဒိဿမာန-မူလသံဃာများ ရွတ်တုန်း ဖြစ်စေ ဥဒ္ဒိဋ္ဌမတ္တ-ရွတ်ပြီးခါစဖြစ်စေ ကေစ္စာယ ဝုဋ္ဌိတာယ-အခ္ခါ ထသွားပြီး ဖြစ်စေ သကလာယ ဝုဋ္ဌိတာယ-အားလုံး ထသွားပြီးဖြစ်စေ" အလုံးစုံသော ဝိကပ် (တမျိုးစီပြုအပ်သော)ကိစ္စတို့၌ နောက်မှရောက်လာသော ရဟန်းတော် များသည် ဆန္ဒဆောင်မှု စသော ပြုသင့်သော ပုဗ္ဗကိစ္စကို အစမှ စ၍ ပြုကာ ပါတိမောက် ရွတ်ဆိုသောအားဖြင့် ဥပုသ်ပြုကြရသည်။ [ဥဒ္ဒိဿမာနေ ဥဒ္ဒိဋ္ဌ-မတ္တေ ကေစ္စာယ ဝုဋ္ဌိတာယ သကလာယ ဝုဋ္ဌိတာယာတိ အာဂတေသု သမ္ဘ-ဝိကပ္ပေသု ပုဗ္ဗကိစ္စံ ကတ္တာ အာဒိတော ပဋ္ဌာယ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသေတိ အတ္ထော-ဋ္ဌိကာဟောင်း။]

၄၁၆။ ပန္နရသောဝါသိကာနံ၊ ဣတိ ရာနံ သစေတ ရော။
သမာနေ တရေနုဝတ္တန္တု၊ ပုရိမာနံ သစေ ဓိကာ။
ပုရိမာ အနုဝတ္တန္တု၊ တေသံ သေသေ ပယိ နယော။

၄၁၆။ အာဝါသိကာနံ၊ အာဝါသိကရဟန်းတို့၏။ ပန္နရသော၊ ပန္နရသီ ဥပုသ်သည်။ သစေ ဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ ဣတိ ရော၊ အာဝါသိကမှ တပါးကုန်သော အာဂန္တုကရဟန်းတို့၏။ ဣတိ ရော၊ ပန္နရသီမှ တပါးသော စာတုဒ္ဒသီ ဥပုသ်သည်။ သစေ ဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ (ဝေ၀ သတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။) သမာနာ၊ အာဝါသိကတို့နှင့် တူမျှကုန်သော။ ဣတိ ရော၊ အာဝါသိကမှ တပါးသော အာဂန္တုကရဟန်းတို့သည်။ ပုရိမာနံ၊ ရှေးဖြစ်

ဋ္ဌကာသစ်။ ။ဋ္ဌကာသစ်ဋ္ဌကား ဝိကပ္ပအရ အ၀သေသသ၀နေ(အကြွင်းကို နာယူရခြင်းဟူသော ဥဒ္ဒိဿမာနဝိကပ်)၊ ပါရိသုဒ္ဓိဝိဓာန (သမ္ဃထောကတို့၏ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်ပြုရခြင်းဟူသော ဥဒ္ဒိဋ္ဌစသောဝိကပ်)၊ ဥပေါသထဝိဓာန(ဗဟု-တရ တို့က အစမှုစ၍ ပုဗ္ဗကိစ္စပြုပြီးလျှင် ပါတိမောက် ရွတ်ပြုရခြင်းဟူသော) ဝိကပ်တို့ကိုယူ၏။ အဓိပ္ပါယ်မှာ သဘောတူပင်တည်း။

ပန္နရသော ၀ါသိကာနံ။ ။တ ကျောင်း တိုက် တည်း မ ဟုတ် ကြ သော အာဂန္ထုကတို့ ရောက်လာရာ၌ ဇနပုဒ်ချင်း မတူသည့်အတွက် အာ၀ါသိကတို့က ၁၅-ရက်ကိုဥပုသ်နေ့ဟူယူကြ၍ အာဂန္ထုကတို့က ၁၄-ရက်ကိုဥပုသ်နေ့ဟူယူကြ သောကြောင့် အယူကွဲနေတတ်၏။ ထိုသို့ကွဲရာ၌ အရေအတွက်တူနေလျှင် အာဂန္ထုတို့သည် အာ၀ါသိကတို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ ပန္နရသီဥပုသ်ပြုရမည်။ အာဂန္ထုကတို့ဖက်က အရေအတွက်နည်းနေလျှင်ကား ပြောဖွယ်မလို။

သစေ ဓိကာ။ ။အာဂန္ထုကတို့က အာ၀ါသိကတို့ဆက် အရေအတွက် များနေလျှင် အာ၀ါသိကတို့သည် အာဂန္ထုကတို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ စာတုဒ္ဒသီ ဥပုသ် ပြုရသည်။

သေသေ ပယိ နယော။ ။"အာ၀ါသိကတို့က စာတုဒ္ဒသီဥပုသ်၊ အာဂန္ထုက တို့က ပန္နရသီဥပုသ်"ဟု ကွဲပြားနေရာ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းသမ္ဃထောက

ကုန်သော အာဝါသိကရဟန်းတို့၏။ အနုဝတ္တန္တု၊ အယူသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်လော့။ အဓိကာ၊ အာဝါသိကတို့ထက် အာဂန္တုကတို့က ပိုလွန်ကုန်သည်။ သစေ (ဟောန္တိ)၊ အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်ကုန်လသော်။) ပုရိမာ၊ ရှေးဖြစ်သော အာဝါသိကရဟန်းတို့သည်။ စောသံ၊ ထိုအားဂန္တုက ရဟန်းတို့၏။ အနုဝတ္တန္တု၊ အယူသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်လော့။ သေသေပိ၊ ကြွင်းသော ဝါရဋ္ဌလည်း။ အယံ နယော၊ ဤနည်းတည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၁၈၄)

၄၁၇။ ပါဠိပဒေါဝါသိကာနံ၊ ဣတရာနံ ဥပေါသထော။
သမထောကာနံ သာမဂ္ဂိ၊ မူလဋ္ဌာ ဒေန္တု ကာမတောစ။

၄၁၇။ အာဝါသိကာနံ၊ အာဝါသိကရဟန်းတို့၏။ ပါဠိပဒေါ၊ အထွက်တရက်နေ့သည်။ ဣတရေသံ၊ အာဝါသိကမှ တပါးသော အာဂန္တုကရဟန်းတို့၏။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်နေ့သည်။ (သစေ ဟောတိ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။) သမထောကာနံ၊ အာဝါသိကနှင့်တူမျှသော အာဂန္တုက,အာဝါသိကအောက် နည်းကုန်သော အာဂန္တုကတို့အား။ မူလဋ္ဌာ၊ မူလအရပ်၌တည်ကုန်သော အာဝါသိက ရဟန်းတို့သည်။ သာမဂ္ဂိ၊ ကာယသာမဂ္ဂိကို။ ကာမတော၊ မိမိအလိုအားဖြင့်။ ဒေန္တု၊ ပေးကြလော့။ (ဝိ ပါ ၃-၁၈၄)

အာဂန္တုကတို့က အာဝါသိကတို့၏ အလိုလိုက်၍ စာတုဒ္ဒသီဥပုသ် ပြုရခြင်း၊ အာဂန္တုကတို့က မျှားနေလျှင် အာဝါသိကတို့က အာဂန္တုကတို့၏ အလိုသို့လိုက်၍ ပန္နရသီဥပုသ် ပြုရခြင်းကို နည်းမှီး၍ သိပါ။

ပါဠိပဒေါ။ ပေ။ ကာမတော။ ။အာဝါသိကတို့ အတွက် လပြည့်ကျော် (သို့မဟုတ် လကွယ်ပြီး၍ နောက်) ၁-ရက်သည့် အာဂန္တုက ရဟန်းတို့

၄၁၈။ ဗဟိ ဂန္ဓာရနဂရေ၊ နော စေ ဒေန္တိ ဥပေါသထေ။
ဒေယျာနိဿာယ သာမဂ္ဂိ၊ ဗဟူသု ဗဟိ ဝါ ဝေ။

၄၁၈။ (သာမဂ္ဂီ၊ သာမဂ္ဂီကို။) နော စေ ဒေန္တိ၊ အာကယ်၍ မပေးကုန်အုံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့မပေးကုန်လသော်။ အာဂန္တုကေဟိ၊ အာဂန္တုက ရဟန်းတို့သည်။) ဗဟိ၊ ဥပစာရ သိမ်ပြင်ပသို့။ ဂန္ဓာရန၊ သွားမှ။ ဥပေါသထ သတေဝ၊ ဥပုသ်ကို။ ကာတဗ္ဗော၊ ပြုထိုက်၏။ ဗဟူသု၊အာဂန္တုကတို့က များကုန်လသော်။ အနိဿာယ၊ သာမဂ္ဂီမပေးလိုပဲလည်း။ သာမဂ္ဂီ၊ သာမဂ္ဂီကို။ ဒေယျော၊ ပေးထိုက်၏။ ဝါ၊ သို့မဟုတ်။ ဗဟိ၊ သိမ်ပြင်ပသို့။ ဝေ၊ ထွက်သွားရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၄၄-၅)

အတွက် ဥပုသ်နေ့ဖြစ်အုံ့၊ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ အာဂန္တုတို့က သမ (သို့မဟုတ် ထောက ဖြစ်နေပါမူ အာဝါသိက ရဟန်းတို့သည် (မဟာသိမ် တသိမ်တည်း၌) သာမဂ္ဂီပေးလိုက ပေးနိုင်၊ မပေးပဲနေလိုက နေနိုင်၏။ အာဝါသိကတို့မှာ သာမဂ္ဂီမပေးခြင်းကြောင့် အာပတ်မသင့်ပါ—ဟူလို။

ဗဟိ။ ပေ။ ဥပေါသထော။ ။**အာဝါသိက** သာမဂ္ဂီမပေးလျှင် ဝဂ္ဂကံ ဖြစ်စရာရှိသောကြောင့် အာဂန္တုက တို့သည် ထိုမဟာသိမ်၌ ဥပုသ်မပြုပဲ သိမ်ပြင်သို့သွား၍ အခြားသိမ်-ဥဒကုက္ခေပသိမ်တို့၌ ဥပုသ်ပြုကြရမည်။

ဒေယျော။ ပေ။ ဝေ။ ။ထိုသို့ ဥပုသ်နေ့-အထွက်တရက်နေ့ကျရာ၌ အာယ်၍ အာဂန္တုကတို့က အာဝါသိကတို့ထက် များနေပါမူ အာဝါသိကတို့သည် သာမဂ္ဂီမပေးလိုသော်လည်း ပေးကြရမည်။ သို့မဟုတ် အာဂန္တုကတို့၏ ကံပြုရာ၌ ဝဂ္ဂကံ မဖြစ်အောင် မိမိတို့က မဟာသိမ်၏ပြင်ဖက်သို့ သွားနေကြရမည်။

မှတ်ချက်။ ။ဤစကားသည် မဟာသိမ်သာ ရှိ၍ ခဏ္ဍသိမ် မရှိရာ၌ အစီအစဉ်ဖြစ်၏။ ခဏ္ဍသိမ်ရှိလျှင်ကား ကံပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကသော်လည်း ခဏ္ဍသိမ်သို့သွား၍ ပြုနိုင်သည်။ အာဝါသိကတို့ကသော်လည်း ခဏ္ဍသိမ်ထည်း၌ နေနိုင်ပါသည်။

၄၁၉။ ပါဋိပဒေဝန္တုကာနံ၊ ဝေမေဝ အယံ နယော။
သာဝေယျ သုတ္တံ သဠိစ္စ၊ အသာဝေန္တသ ဒုက္ခဋ္ဌံ။

၄၁၉။ အာဂန္တုကာနံ၊ အာဂန္တုကရဟန်းတို့၏။ ပါဋိပဒေ၊ အထွက်တရက်နေ့ဖြစ်ရာ၌။ ဝေမေဝ၊ ဤအတူသာလျှင်။ အယံ နယော၊ ဤနည်းသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သုတ္တံ၊ ပါတိမောက် ပါဋိတော်ကို။ သာဝေယျ၊ ကြားစေရာ၏။ ဝါ၊ ကြားအောင် ရွတ်ရာ၏။ သဠိစ္စ၊ သညာနှင့်တကွ စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍။ အသာဝေန္တသ၊ မကြားစေသော ရဟန်း၏။ ဝါ၊ ကြားအောင်မရွတ်သော ရဟန်း၏။ ဒုက္ကဋ်၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၁၅၅)

ပါဋိပဒေ။ပေ။နယော။ ။အာဂန္တုကတို့က အထွက်တရက်နေ့ဖြစ်၍အာဝါသိက တို့က လပြည့် (လကွယ်) ဥပုသ်နေ့ ဖြစ်ရာ၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ကျင့်ရသည်။ [အာဂန္တုကတို့က သမ၊ ထောကဖြစ်လျှင် အာဂန္တုကတို့က အာဝါသိက တို့၏ ဥပုသ်ကို၌ သာမဂ္ဂီ ပေးရမည်။ မပေးလိုလျှင် သိမ်ပြင်သို့ သွားနေရမည်။ အာဂန္တုကတို့က ဗဟုတရ ဖြစ်လျှင်ကား ပေးလိုလျှင်ပေး၊ မပေးလိုလျှင် မပေးပဲ နေနိုင်၏။ မပေးလျှင် အာဝါသိက တို့က မဟာသိမ် ကျောင်းတိုက်မှ အပြင်သို့သွား၍ ဥပုသ်ပြုရမည်—ဟူလို။]

သာဝေယျ။ပေ။ဒုက္ကဋ်။ ။ပါတိမောက် ရွတ်ပြသော ရဟန်းသည် သံဃာ အားလုံး ကြားစေရ (ကြားအောင် ကြိုးစား၍ရွတ်ရ) မည်။ တမင်လာ မကြားအောင် ရွတ်လျှင်ကား ဒုက္ကဋ် အာပတ်သင့်၏။

၄၂၀။ သမ္မဇ္ဇိတုံ ပဒီပေတုံ၊ ပညေတုံ ဒကာသနံ။
နု ကရေယျ တထာ ကလ္လော၊ မဟာထေရေန ပေသိတော။

၄၂၀။ သမ္မဇ္ဇိတုံ၊ တံမြက်လှည်းခြင်းငှါရင်း။ ပဒီပေတုံ၊ မီးကို ပြုခြင်းငှါရင်း။ မီးထွန်းခြင်းငှါရင်း။ ဒကာသနံ၊ (ဒက+အာသနံ)။ သောက်ရေသုံးရေ နေရာကို။ ပညေတုံ၊ တည်ထားခြင်း ခင်းထားခြင်းငှါရင်း။ မဟာထေရေန၊ မဟာထေရ်သည်။ ပေသိတော၊ စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းသည်။ ကလ္လော၊ ကျန်းမာသည်။ (သမာနော၊ ဖြစ်ပါလျက်။) နု ကရေယျ၊ မပြုအံ့၊ တထာ၊ ထို့အတူ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) (စီ ပါ ၃-၁၅၇-၉-၁၆၀)

၄၂၁။ သမ္မဇ္ဇိတ္ဝာ ပဒီပေတ္ဝာ၊ ပဋ္ဌပေတ္ဝာ ဒကာသနံ။
ဂဏ်ာ ဥတ္တိ ဌပေတ္ဝံ၊ ကတ္တမ္ပေ တိဟုပေါသထော။
"သုဏန္တု မေ အာယသ္မန္တာ၊ အဇ္ဇုပေါသထော ပန္နရသော။
ယဒါယသ္မန္တာနံ ပတ္တကလ္လံ၊ မယံ အညမညံ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ ကရေယျာမာ"တိ။

၄၂၁။ သမ္မဇ္ဇိတ္ဝာ၊ တံမြက်လှည်းပြီး၍ရင်း။ ပဒီပေတ္ဝာ၊ မီးထွန်းပြီး၍ရင်း။ ဒကာသနံ၊ သောက်ရေ သုံးရေ နေရာကို။ ပဋ္ဌပေတ္ဝာ၊ တည်ထား

သမ္မဇ္ဇိတုံ။ပေ။ပေသိတော။ ။ဥပုသ်ပြုရာနေ့၌ တံမြက်လှည်းမှု စသည်ကို ပြုဖို့ရန် ထေရ်ကြီး (အကြီးဆုံးထေရ်) သည် သီတင်းပယ်တို့အား စေခိုင်းရသည်။ ထိုသို့ စေခိုင်းအပ်သော ရဟန်းသည် ကျန်းမာလျှင် တံမြက်လှည်းမှု စသည်ကို မပြုပဲ မနေရ၊ မပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ [နု ဘိက္ခဝေ ထေရေန အာဏတ္တေန အာဂလာနေန နု သမ္မဇ္ဇိတမ္ပေ။ပေ။ ဒုက္ကဋ္ဌဿ။— ဥပေါသထက္ခန္ဓက။]

သမ္မဇ္ဇိတ္ဝာ စသည်။ ။ဤ ၄၂၁-၂-၃-တို့သည် ၃-ပါးသာ ရှိသော ကျောင်းတိုက်ဝယ် ဂဏဥပုသ်ပြုပုံကိုပြသော စကားရပ်တို့တည်း။ ဂဏဥပုသ်

ခင်းထားပြီး၍ရင်း။ တီဟီ၊ သုံးပါးသော ရဟန်းတို့သည်။ ဝေ၊ ဤဆိုအပ်လတံ့သည့် အတိုင်း။ ဂဏာဉ္စတွေ၊ ဂဏာဉ္စတ်ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်ကို။ ကတ္တမ္ဘော၊ ပြုထိုက်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ ဉ္စတ်ထား၍ပြုထိုက်သနည်း။) "သုဏန္တု မေ။ပေ။ကရေယျာမာ"တိ၊သုဏန္တု မေ ။ပေ။ ကရေယျာမ ဟူ၍။ (ဂဏာဉ္စတွေ၊ ဂဏာဉ္စတ်ကို။ ဌပေတွာ၊ ထား၍။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်ကို။ ကတ္တမ္ဘော၊ ပြုထိုက်၏။) [အာ-ယသ္မန္တာ၊ အရှင်တို့။ မေ၊ တပည့်တော်၏စကားကို။ သုဏန္တု၊နှားစိုက်တော်မူကြပါကုန်။ အဇ္ဇ၊ ယနေ့သည်။ ပန္နရသော၊ တဆယ့်ငါးရက်မြောက်သော။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်နေ့ပါတည်း။ အာယသ္မန္တာနံ၊ အရှင်ဘုရားတို့၏။ (ကမ္မံ၊ ဥပုသ်ကံသည်။) စတ္တာကလ္လံ၊ လေးပတ်သော အခါရှိသည်။ ယဒိ သိယာ၊ အကယ်၍ ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ ဖြစ်လသော်။) မယံ၊ တပည့်တော်တို့သည်။ အညမညံ၊ အချင်းချင်း။ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ၊ပါရိ-သုဒ္ဓိဥပုသ်ကို။ ကရေယျာမ၊ ပြုကြပါကုန်စို့။]....(စိ ပါ ၃-၁၆၈)

၄၂၂။ ကော်သံ စီဝရံ ကတ္တာ၊ နိသီဒိတ္တာ ဥက္ကုဋိကံ။
ထေရေန အဉ္ဇလိံ ဟောဝံ၊ ပဂ္ဂယ္ဍ သမုဒိရိယာ။
"ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ အာဝုသော၊ပရိသုဒ္ဓေါတိ မံ ဓာရေထာ"တိ၊
ဝိဒေ ယာဝတတိယကံ။

၄၂၂။ ကော်သံ၊ တခုသော လက်ဝဲအဖို့၌။ ဝါ၊ လက်ဝဲတဖက် ပခုံးထက်၌။ စီဝရံ၊ သင်္ကန်းကို။ ကတ္တာ၊ ပြု၍။ တနည်း၊ ကော်သံ စီဝရံ ကတ္တာ၊

ပြုရာ၌လည်း တံမြက်လှည်းမှုကိုရင်း နေရောင် မရှိလျှင် မီးထွန်းမှုကိုရင်း နေရာခင်းမှုကိုရင်း အဝေးက အာဂန္တုကမျှားလာလျှင် အဆင်သင့်ဖြစ်ဖို့ရှာ သောက်ရေ သုံးရေ တည်ထားမှုကိုရင်းပြုရသေးသည်။ ထို ၃-ပါးတွင်တပါးက ဂဏာဉ္စတ်ထားပုံကို ပါ၌ဩအတိုင်း သိပါ။

လက်ကတောဲ့ဖာင်၍။ ဥက္ကုဋ္ဌိကံ၊ ဆောင့်ကြောင့်။ နိသီဒိတ္ဘာ၊ ထိုင်၍။ ထေရေန၊ ထေရ်သည်။ အဠလိံ၊ လက်အုပ်ကို။ ဗဟုယ္ဟ၊ ချီမြှောက်၍။ တေ၊ ထိုသီတင်းငယ်တို့ကို။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတံ့သည့်အတိုင်း။ သမုဒိရိယာ၊ မြှက်ဆိုထိုက်ကုန်၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ မြှက်ဆိုထိုက်ကုန်သနည်း။) "ပရိ-သုဒ္ဓေ၊။ပေ။ ဓာရေထာ"တိ၊ ပရိသုဒ္ဓေ၊။ပေ။ ဓာရေထ ဟူ၍။သမုဒိရိယာ၊ မြှက်ဆိုထိုက်ကုန်၏။ ဣတိ၊ ဤသို့။ ယာဝတတိယကံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ ဝဒေ၊ ဆိုရာ၏။ [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်တို့။ အဟံ၊ ငါသည်။ ပရိသုဒ္ဓေ၊ အာပတ်မှ စင်ကြယ်ပါ၏။ မံ၊ ငါ့ကို။ ပရိသုဒ္ဓေါတိ၊ အာပတ်မှ စင်ကြယ်သူဟူ၍။ ဓာရေထ၊ မှတ်ကြကုန်လော့။....အကြီးဆုံးပုဂ္ဂိုလ်၏ ပါရိသုဒ္ဓိ-ဥပုသ်ပြုပုံကို ပြောသောကြောင့် "အဟံ အာဝုသော" ဟု ဆိုသည်။]....
(ဝိ ၀ါ ၃-၁၆၈)

၄၂၃။ သမဗ္ဘတပုဗ္ဗာရမ္ဘေန၊ ဓာ နဝေနဝမိရိယာ။
"ပရိသုဒ္ဓေ၊ အဟံ ဘန္တေ၊ ပရိသုဒ္ဓေါတိ မံ ဓာရေထာ"တိ၊
ဝဒေ ယာဝတတိယကံ။

၄၂၃။ သမဗ္ဘတပုဗ္ဗာရမ္ဘေန၊ ပြီးပြီးသော ပုဗ္ဗကိစ္စရှိသော။ နဝေန၊ သီတင်းငယ်သည်။ ဓာ၊ ထိုရဟန်း ၂-ပါးတို့ကို။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတံ့သည့်အတိုင်း။ ဤရိယာ၊ မြှက်ဆိုလျှောက်ထားထိုက်ကုန်၏။ (ကိံ၊ အဘယ်သို့ မြှက်ဆိုလျှောက်ထားထိုက်ကုန်သနည်း။) "ပရိသုဒ္ဓေ၊။ ပေ။ ဓာရေထာ"တိ၊ ပရိ-သုဒ္ဓေ၊။ပေ။ ဓာရေထ ဟူ၍။ (ဤရိယာ၊ မြှက်ဆိုလျှောက်ထားထိုက်ကုန်၏။

သမဗ္ဘတပုဗ္ဗာရမ္ဘေန။ ။"ပရိသုဒ္ဓေ၊ အဟံ ဘန္တေ" ဟု မဆိုမီ ရှေ့အဖို့၌ အားထုတ်ပြုလုပ်ထိုက်သော လက်ကတောဲ့တင်မှု၊ လက်အုပ်ချီမှုကို "ပုဗ္ဗာရမ္ဘ" ဟု ခေါ်၏။ ထိုအလုပ်များကို ပြုလုပ်ပြီးသည်ကို "သမဗ္ဘတ" ဟု ဆိုသည်။ ဆိုလိုရင်းကား— "လက်ကတောဲ့တင်၍ လက်အုပ်ချီပြီးလျှင် 'ပရိသုဒ္ဓေ၊ အဟံ ဘန္တေ' စသော ဥပုသ်ပြုကြောင်းစကားကို ၃-ကြိမ်ဆိုပါ" ဟူလို။

ဣတိ၊ ဣတ္ထိသို့။) ယာဝတတိယကံ၊ ၃-ကြိမ်တိုင်အောင်။ ဝေဒေ၊ လျှောက်ထား၊ ရှု၏။ [အဝယ် ၂-ပါးတွင် တပါး၏ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ်ပြုပုံကိုပြသောကြောင့် "အာဟံ ဘန္တေ"ဟု ဆိုသည်။] (ဝိ ပါ ၃-၁၆၈)

၄၂၄။ ဒ္ဒိသု ထေရေန ကတ္တာ ၊ ကတ္ဘဝမိရိယော နဇေ ၊။
"ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ အာဝုသော၊ ပရိသုဒ္ဓေါတိ မံ ဓာရေထာ"တိ
တိက္ခတ္တုံ ဝတ္တမ္ဘော။

၄၂၄။ ဒ္ဒိသု၊ ၂-ပါးသောရဟန်းတို့တွင်။ ထေရေန၊ ထေရ်သည်။ ကတ္တာ၊ ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗကိစ္စ စသည်ကို။ ကတ္ဘ၊ ပြုပြီး၍။ နဇေ ၊ သီတင်းငယ်ကို။ ဝေ၊ ဣတိအပ်လတ္တံသည့်အတိုင်း။ ဣရိယော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ကိ ၊ အဘယ်သို့ ပြောဆိုထိုက်သနည်း။) "ပရိသုဒ္ဓေါ ။ပေ။ ဓာရေထာ"တို၊ ပရိသုဒ္ဓေါ ။ပေ။ ဓာရေဟိ ဟူ၍။ ဣရိယော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ ဣတိ၊ ဣတ္ထိသို့။ တိက္ခတ္တုံ၊ ၃-ကြိမ်။ ဝတ္တမ္ဘော၊ ပြောဆိုထိုက်၏။ (ဝိ ဗ ၊ ၃-၁၆၇-၈)

၄၂၅။ နဇေန ထေရော တိက္ခတ္တုံ၊ ဇေမယ ဥဒ္ဒိရိယော။
"ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ ဘန္တေ၊ ပရိသုဒ္ဓေါတိ မံ ဓာရေထာ"တိ။

၄၂၅။ နဇေန၊ သီတင်းငယ်သည်။ ထေရော၊ ထေရ်ကို။ တိက္ခတ္တုံ၊ ၃-ကြိမ်။ ဇေ၊ ဣတိအပ်လတ္တံသည့်အတိုင်း။ ဥဒ္ဒိရိယော၊ ပြောဆိုလျှောက်ထား ထိုက်သည်။ အယ၊ ဖြစ်၏။ (ကိ ၊ အဘယ်သို့ ပြောဆို လျှောက်ထား ထိုက်သနည်း။) "ပရိသုဒ္ဓေါ ။ပေ။ ဓာရေထာ"တိ၊ ပရိသုဒ္ဓေါ ။ပေ။

ဒ္ဒိသု ထေရေန။ ။ဥ တ်မထားပဲ ၂-ပါးအချင်းချင်း ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ် ပြုရာဝယ် အကြီးက ပြုပုံကို ပြတော ၇ ါထာတည်း။ "ကတ္တာမ္ဘို ကတ္ဘာ"ဟု ဆိုသောကြောင့် သမ္မဇ္ဇနီ၊ ပဒီပ စသော ပြုဖွယ်မျိုးကို ပြုရမည်။ ထိုနောက် လက်ကတော့တင်မှ ဆောင့်ကြောင့် ထိုင်မှုကို ပြု၍ "ပရိသုဒ္ဓေါ အဟံ အာဝုသော"စသော စကားကို ၃-ကြိမ်ဆိုရမည်။ "ပရိသုဒ္ဓေါ"ဟု ဆိုသော ကြောင့် အာပတ်ရှိလျှင် စင်ကြယ်အောင်ပြုပြီး၊ ထင်စွာပြုပြီး ဖြစ်စေရမည်။

ဓာရေထဟူ၍။ ဥဒီရိယော၊ ပြောဆိုလျှောက်ထားထိုက်သည်။ အာယု၊ ဖြစ်၏။ [သီတင်းပယ်က ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ်ပြုပုံကို ပြီသော ဂါထာတည်း။]....
(ဝိ ပါ ၃။ ၁ဝ၆-ဂ)

၄၂၆။ ပုဗ္ဗကိစ္စံ သမာပေတ္ဝာ၊ အဓိဋ္ဌေယ္ယုံ မေကကော။
"အဇ္ဇ မေ ဥပေါသထော ပန္နရသောတိ ဝါ
စာတုဒ္ဒသောတိ ဝါ အဓိဋ္ဌာမိ"တိ ဝတ္တဗ္ဗံ၊
နော စေ အဓိဋ္ဌေယ္ယု ဒုက္ကဋံ။

၄၂၆။ ပုဗ္ဗကိစ္စံ၊ ပြုသင့်သမျှ ပုဗ္ဗကိစ္စကို။ သမာပေတ္ဝာ၊ ပြီးစီးစေ၍။ ကေကော၊ တပါးသော ရဟန်းသည်။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံသည့်အတိုင်း။ အဓိဋ္ဌေယ္ယု၊ အဓိဋ္ဌာန်ရာ၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ အဓိဋ္ဌာန်ရာသနည်း။) အဇ္ဇ၊ ယနေ့သည်။ မေ၊ ငါ၏။ ပန္နရသော၊ တဆယ့်ငါးရက်မြောက်သော။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်နေ့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။ အဓိဋ္ဌာမိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ အဇ္ဇ၊ ယနေ့သည်။ မေ၊ ငါ၏။ စာတုဒ္ဒသော၊ တဆယ့်လေးရက်မြောက်သော။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်နေ့တည်း။ ဣတိ၊ ဤသို့။

ပုဗ္ဗကိစ္စံ သမာပေတ္ဝာ။ ။တပါးတည်း ရှိသော်လည်း "သမ္မဇ္ဇနီ ပဒီပေါ" စသော ပုဗ္ဗကရဏကို ပြုရ၏။ အကယ်၍ အာဂန္တုကများလာလျှင် အဆင်သင့် ဖြစ်ဖို့ရန် သောက်ရေ သုံးရေများကိုလည်း နဂိုက မရှိလျှင် ခပ်ထားရမည်။

သမာပေတ္ဝာ။ ။"သမ္မာဒေတ္ဝာ"ဟု မူကွဲရှိ၏။ အဓိပ္ပါယ် မပျက်သော်လည်း "သမတ္တပုဗ္ဗာရမ္ဘေန"ဟု (၄၂၃)ဂါထာ၌ ဆိုခဲ့သောကြောင့် "သမာပေတ္ဝာ"ဟု ရှိမှ ကျမ်းဆရာ၏အလိုကျမည်။ သမတ္တ၌ သံရှေးရှိသော အပဓာတ်ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤ၌လည်း သံရှေးရှိသော အပဓာတ်ပင်တည်း၊ ကာရိတ်ဏော ပစ္စည်းကြောင့် 'အာဝုဒ္ဓိပြု၍ "သမာပေတ္ဝာ"ဟု ဖြစ်ရသည်။ ဤ၌ "သမာပေတ္ဝာ"ဟု ရှိသကဲ့သို့ ပါတိမောက် နိဒါနုဒ္ဒေသ၌လည်း "ပုဗ္ဗကရဏ ပုဗ္ဗကိစ္စာနိ သမာပေတ္ဝာ ။ပေ။ အာရာဓေနံ တထောမ"ဟု ရှိရသည်။

အဓိဋ္ဌာမိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါ၏။ ဤတို့ ဝါ၊ ဤသို့သောင့်ငင်း။ ဝတ္ထုမ္ပေ၊ဆိုထိုက်၏။ နော ဖေဓိဋ္ဌယျ။ အကယ်၍ မဓိဋ္ဌာန်အံ့။ ဒုက္ခဋ္ဌိ၊ ဒုက္ခဋ္ဌအာပတ်သည်။ ပေါတိ၊ ဖြစ်၏။ [ဘပါးတည်းရှိသောကျောင်းတိုက်၌ အဓိဋ္ဌာန် ဥပုသ်ပြုပုံကိုပြသော ဂါထာတည်း။ ၁၅-ရက် ဥပုသ်၌ "အဇ္ဇ မယံ ဥပေါသထော ပန္နရသော၊ ယနေ့ ငါ့အတွက် ပန္နရသီဥပုသ်ဖြစ်သည်"ဟု ပါဠိလိုဖြစ်စေ မြန်မာလိုဖြစ်စေ ဆို၍ ဓိဋ္ဌာန်ရသည်။ စဉ်-ရက်ဥပုသ်နေ့၌ "စာတုဒ္ဒသော" ဟု လဲလှယ်၍ ဆိုပါ။]....(စီ ဝါ ၃-၁၆၇ဂ)

၄၂၇။ ယတ္ထ ဝသန္တိ စတ္တာရော၊ တယော ဝါ ယဒိ ဝါ ဒုဝေ။
ပါရိသုဒ္ဓိံ ဟရိတ္ဝာန၊ ဧကောသိ ဘာရိတရေ။
တံ တံ ဥပေါသထံ ကယိရံ၊ သိယာ အာဒိတ္ထိ ဒုက္ခဋ္ဌံ။

၄၂၇။ ယတ္ထ၊အကြင်ကျောင်းတိုက်၌။ စတ္တာရော ဝါ၊ ၄-ပါးသောရဟန်းတို့သည်သော်၎င်း။ တယော ဝါ၊ ၃-စီးသောရဟန်းတို့သည်သော်၎င်း။ ဒုဝေ ဝါ၊ ၂-ပါးသော ရဟန်းတို့သည်သော်၎င်း။ ယဒိ ဝသန္တိ၊ အကယ်၍နေကုန်အံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့နေကုန်လတ်။) ဧကောသိ၊ တဘပါး ဘပါးသော ရဟန်း၏။ ပါရိသုဒ္ဓိံ၊ ပါရိသုဒ္ဓိကို။ ဟရိတ္ဝာန၊ ဆောင်၍။ တံ တံ ဥပေါသထံ၊ ထိုထို ဥပုသ်ကို။ ကယိရံ၊ ပြုကုန်အံ့။ ဒုက္ခဋ္ဌ၊ ဒုက္ခဋ္ဌ အာပတ်သို့။ အာဒိတ္ထိ၊ရောက်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်၏။ (ဝိ ပါ ၃-၁၆၈ဂ)

ယတ္ထ။ပေ။ဒုဝေ။ ။ကျောင်းတိုက်တတိုက်၌ သံဃာ ၄-ပါးရှိ၏။ထိုအခါ တပါး၏ ပါရိသုဒ္ဓိကိုဆောင်၍ ၃-ပါးသည် သံဃဥပုသ်ပြုလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏။ဘာ့ကြောင့်နည်း....ရဟန်း ၃-ပါး၊ ၂-ပါး၊ ၁-ပါးထံသို့ ပါရိသုဒ္ဓိမလိုက်သောကြောင့်တည်း။ [ပါရိသုဒ္ဓိဆောင်၍ ၃-ပါးတ ဂဏဥတ်ထားရာ၌လည်း ဝဂ္ဂကံဖြစ်သောကြောင့် အဓမ္မကံပင်တည်း။] ထိုအတူ ၃-ပါးရှိသော ကျောင်းတိုက်၌ ၁-ပါး၏ ပါရိသုဒ္ဓိကိုဆောင်၍ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်ပြုရာ၌ရင်း ၂-ပါးရှိရာ၌ တပါး၏ ပါရိသုဒ္ဓိကိုဆောင်၍ တပါးတည်းအဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်ပြုရာ၌ရင်း ဒုက္ကဋ်ပင်

၄၂၈။ ဝဂ္ဂေ သမဂ္ဂေ ဝဂ္ဂေါတိ၊ သည္ပိနော ဝိမတိသ ဝါ။
ဒုက္ကဋံ ကရောတော ဘေဒါ-ဓိပ္ပါယေန ထုလ္လစ္စယံ။
ဝဂ္ဂေ သမဂ္ဂေနာပတ္တိ၊ သမဂ္ဂေ ဂ္ဂတိ သည္ပိနော။

၄၂၈။ ဝဂ္ဂေ၊ဝဂ်ဖြစ်သောသံဃာ၌ဟု၎င်း။ သမဂ္ဂေ၊ညီညွတ်ခဲ့သောသံဃာ၌ဟု၎င်း။ ဝဂ္ဂေါတိ သည္ပိနော၊ ဝဂ်ဟူအမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍သော်၎င်း။ ဝိမတိသ ဝါ၊ယုံမှားခြင်းရှိသည်ဖြစ်၍ သော်၎င်း။ ကရောတော၊ ဥပုသ်ပြုသော သံဃာ၏။ ဒုက္ကဋံ၊ဒုက္ကဋ်အာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) ဘေဒါဓိပ္ပါယေန၊ကွဲပြားခြင်းဟူဖြစ်သောအလိုဖြင့်။ ဝါ၊ ကွဲပြားစေလိုသဖြင့်။ ကရောတော၊ ဥပုသ်ပြုသော သံဃာ၏။ ထုလ္လစ္စယံ၊ထုလ္လစ္စည်းအာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) ဝဂ္ဂေ၊ ဝဂ်ဖြစ်သော သံဃာ၌ဟု၎င်း။ သမဂ္ဂေ၊ ညီညွတ်သော သံဃာ၌ဟု၎င်း။ သမဂ္ဂေ ဂ္ဂတိ သည္ပိနော၊ ညီညွတ်၏ဟု အမှတ်ရှိသည်ဖြစ်၍။ ကရောတော၊ ဥပုသ်ပြုသော သံဃာ၏။ အနာပတ္တိ၊ အနာပတ်သည်။ (ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) (ဝိ ပါ ၃-၁၇၆-၇-၇၈၉-၁၇၀)

တည်း။[တတြ ဘိက္ခဝေ ယတ္ထ စတ္တာရော ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ၊ နေ ကေဝ ပါရိသုဒ္ဓိံ အာဟရိတ္ဝာ တီဟိ ပါတိမောက္ခေ ဥဒ္ဒိသိတဗ္ဗံ။ပေ။ တယော ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ၊ နေ ကေဝ ပါရိသုဒ္ဓိံ အာဟရိတ္ဝာ ဒ္ဝီဟိ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ ။ပေ။ ဒ္ဝေ ဘိက္ခူ ဝိဟရန္တိ၊ နေ ကေဝ ပါရိသုဒ္ဓိံ အာဟရိတ္ဝာ ကေန အဓိဋ္ဌာတဗ္ဗော ။ပေ။ ဒုက္ကဋဿ။ မဟာ-ဝဂ္ဂ ဥပေါသထက္ခန္ဓက။]

ဝဂ္ဂေ။ပေ။ကရောတော။ ။မဟာသိမ် ဖြစ်သော ကျောင်းတိုက် တရပ်၌ အခ္ခါပုဂ္ဂိုလ်မျှားသည် ကံပြုရာသို့ မရောက်လာသောကြောင့် ဝဂ္ဂဖြစ်၏။ သို့မဟုတ် အားလုံး လာသောကြောင့် သမဂ္ဂဖြစ်၏။ ထိုသို့ဖြစ်ရာ၌ ကံပြုသော သံဃာသည် ဝဂ္ဂဟု အထင်ရှိ၍ဖြစ်စေ "ဝဂ္ဂလေလား၊ သမဂ္ဂလေလား"ဟု ယုံမှားသံသယရှိ၍ ဖြစ်စေ ကံပြုလျှင် ထိုသံဃာမှာ ဒုက္ကဋ် အာပတ် သင့်၏။

၇၂၉။ ဥက္ခိတ္တသ ဂဟဋ္ဌသ၊ ဃသသာနံ သဟာဓမ္မိနံ။
ပါရေဒိကာသသာဘဗ္ဗသ၊ သိက္ခာနိက္ခိတ္တကသ စ။

၇၃၀။ နိသိန္နပရိသာယဉ္စ၊ သဘာဝါ ပါတိမောက္ခံ နု ဥဒ္ဒိသေ။
ဆန္ဒဒါနံ ပရိဝုတ္ထေန၊ ပါတိမောက္ခံ နု ဥဒ္ဒိသေ။

၇၂၉-၃၀။ ဥက္ခိတ္တသ၊ ဥက္ခိတ္တကပုဂ္ဂိုလ် ၃-ယောက်၏ရင်း။ ဂဟဋ္ဌသ၊ လူဝတ်ခြောင်၏ရင်း။ ဃသသာနံ၊ ဘိက္ခုမှ ကြွင်းကုန်သော။ သဟာဓမ္မိနံ၊

မှတ်ချက်။ ။ဝေမတိကဖြစ်ရာ၌ ဥပေါသထကွန္ဒကပါဠိတော်ဝယ် "ကပ္ပတိ နုခေါ အမှာကံ ဥပေါသထော ကာတုံ၊ နု နုခေါ ကပ္ပတိ—ငါတို့၏ ဥပုသ်သည် ပြုကောင်းလေသလော၊ မပြုကောင်းလေသလော" ဟု ယုံမှားသံသယဖြစ်ပုံကို ပြ၏။ ထိုသို့ ယုံမှားခြင်းသည် "သမဂ္ဂလေလော၊ဝဂ္ဂလေလော" ဟု ယုံမှားခြင်းနှင့် သဘောတူသောကြောင့် "ဝဂ္ဂေါ နုခေါ သမဂ္ဂေါ နုခေါ" ဟု ဋီကာ၌ ယုံမှားပုံကို ပြသည်။

ဘေဒါဓိပ္ပါယေန။ ။"ကံပြုရာသို့ မရောက်လာသေးသော အာဝါသိကများ ကျန်သေး၏" ဟု သိကြပါလျက် "ထိုကျန်သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် နဿန္တု ဝိနဿန္တု-ပျောက်ပျောက် ပျက်ပျက်" ဟု သဘောထားခြင်းကို "သံဃာ ကဲ့မှုကို ရှေးရှုခြင်း" ဟု ဆိုလိုသည်။ ဤသို့ သံဃာကဲ့စေလိုသဖြင့် ကံပြုရာ၌ အကုသိုလ်စိတ်က အားကြီးသောကြောင့် ထုလ္လစ္စည်း အာပတ်ဟု ပညတ်တော်မူသည်။

အနာပတ္တိ။ပေ။သညိနော။ ။(အခု၊ အာဝါသိက တို့၏ ကံပြုရာသို့ မရောက်လာသေးခဏကြောင့်) ဝဂ္ဂကံ ဖြစ်နေပါသော်လည်း ကံပြုသော သံဃာက "သမဂ္ဂ" ဟု ထင်နေသောကြောင့် စိတ်ကောင်း စေတနာကောင်း ဖြင့် ကံပြုရကား "အနာပတ္တိ" ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [(၄၁၄)ဂါထာ၌ ဤ အဓိပ္ပါယ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ချက်ပြခဲ့ပြီ။]

ဥက္ခိတ္တသ။ပေ။ပရိသာယဉ္စ။ ။ဘိက္ခုမှ ကြွင်းသော သီတင်းသုံးဘော် ၄-ယောက်ကို "သေသသဟာဓမ္မိ" ဟု ဆိုသည်။အချုပ်မှာ ဤဂါထာဖြင့် ဝဇ္ဇနီယ ပုဂ္ဂိုလ် ၂-ကျိပ်တယောက်ကို ဆိုလို၏။ [ထိုဝဇ္ဇနီယ ၂-ကျိပ်တယောက်ကို ပါတိ

သီတင်းသုံးဘော် ၄-ယောက်တို့၏ဝင်း။ ပါရာဇိကာ၊ ပါရာဇိကကျသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဝင်း။ အာဘပ္ပာ၊ အာဘပ္ပပုဂ္ဂိုလ် တကျိပ် တယောက်၏ဝင်း။ သိက္ခာနိုက်ခြင်းကား ၅၊ ချအပ်သော သိက္ခာရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဝင်း။ ၀ါ၊ သိက္ခာချပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဝင်း။ နိသိန္နပရိသာယံ၊ ထိုင်နေရာပရိသတ်၌။ ပါတိမောက္ခံ၊ စ၊တိမောက်ကို။ နု ဥဒ္ဒိသေ၊ မရွတ်ပြီရာ။ သဘာဂါပတ္တိကော၊ စ၊ ဝတ္ထုသဘာဂ အာပတ်ရှိသော သံဃာသည်လည်း။ တထာ၊ ထို့အတူ။ ပါတိမောက္ခံ၊ ပါတိမောက်ကို။ နု ဥဒ္ဒိသေ၊ မရွတ်ပြီရာ။ ပရိဝုတ္ထေန၊ သုံးအပ်ပြီးသော။ ၀ါ၊ သိုးလေပြီးသော။ ဆန္ဒေန၊ ဆန္ဒဖြင့်။ ပါတိမောက္ခံ၊ ပါတိမောက်ကို။ နု ဥဒ္ဒိသေ၊ မရွတ်ပြီရာ။ (ဝိ ပါ ၃-၁၄၀-၁၈၉-၁၉၀၊ ဝိ ဋ ၃-၂၂၄၊ ဝိ ပါ ၂-၄၄၈၊ ဝိ ပါ ၄-၄၂၄၊ တခ်ီ ဋ ၉၂-၃၄၈)

မောက် ဘာသာဋီကာ နိဒါနုဒ္ဒေသဋ္ဌ ဖြထားပြီ။] တိုသို့ ဝဋ္ဋနီယ ပုဂ္ဂိုလ်သည် သံဃာ၏ ဟတ္ထပါသ်၌ ရှိနေလျက် ပါတိမောက်ပြလျှင်၊ "နု ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနိယာ နိသိန္နပရိသာယ ပါတိမောက္ခံ ဥဒ္ဒိသိတမ္ပိ။ပေ။ ဒုက္ကဋသ" စသော ဥပေါသထက္ခန္ဓကပါဠိတော်အရ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်သည်။

သဘာဂါပတ္တိကော။ ။အာပတ်သင့်ခြင်း၏ အကြောင်းဝတ္ထုက ဝိကာလ ဘောဇနစသောအားဖြင့်တူလျှင် သဘာဂအာပတ်မည်၏။ ထိုသဘာဂအာပတ် ရှိသော သံဃာသည် ပါတိမောက်ကို မရွတ်ပြရ၊ "ဥပုသ်မပြုရ" ဟူလို။ မှန်၏— သဘာဂအာပတ်ရှိသော ရဟန်းအချင်းချင်းဒေသနာမပြောရ၊ ဒေသနာမခံရ။ [နု ဘိက္ခဝေ သဘာဂါ အာပတ္တိ ဒေသေတမ္ပဿ။ပေ။ ပဋိဂ္ဂဟေတမ္ပဿ၊ ယော ပဋိဂ္ဂဏှေယျ၊ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋသ-ဥပေါသထက္ခန္ဓက။] ထိုသို့ ဒေသနာမပြော ကောင်း မခံကောင်းလျှင် အာပတ်ရှိနေ၏။ အာပတ် ရှိနေလျက်လည်း ပါတိ-မောက်ကို မနာကောင်း [နု ဘိက္ခဝေ သာပတ္တိကေန ပါတိမောက္ခံ သောတမ္ပိ။ ။ပေ။ဒုက္ခဋသ။ စူဠဝဂ္ဂပါတိမောက္ခတ္ထပနက္ခန္ဓက။] ထို့ကြောင့် "တိုက်ရှိ သံဃာ အားလုံး သဘာဂအာပတ်ရှိလျှင် ဥပုသ်မပြုကောင်း" ဟု အဓိပ္ပါယ်ကျရောက်လေသည်။ ပြုကောင်းသော နည်းကို ဥပေါသထက္ခန္ဓက၌ရင်း ထို့မှယူ၍ ကခ်ီ အဋ္ဌကထာ နိဒါနုဒ္ဒေသအဖွင့်၌ရင်း ပြထားသည်။

၄၃၁။ အဒေသယိတ္ဘာနာဝပန္နံ၊ နာဝိကတ္ဘာန ဝေမတိ။
နုပေါသထေပိ ဝါ ကာတုံ-ဥပေါသထော နု စ ကပ္ပတိ။

၄၃၁။ အာဝပန်း၊သင့်ရောက်အပ်ပြီးသောအာပတ်ကို။အဒေသယိတ္ဘာန၊ ဒေသနာ မပြောမူ၍ရင်း။ ဝေမတိ၊ တွေးတော ယုံမှားခြင်းရှိသော အာပတ်ကို။ အနာဝိကတ္ဘာန၊ ထင်စွာမပြုမူ၍ရင်း။ နုပေါသထေ ဝါပိ၊ ဥပုသ်နေ့မဟုတ်သော နေ့၌သော်ရင်း။ ဥပေါသထော၊ ဥပုသ်သည်။ ဝါ၊ ဥပုသ်ကို။ ကာတုံ၊ ပြုခြင်းငှါ။ နု စ ကပ္ပတိ၊ မအပ်သည်သာ။ (ဝိ ပါ ၃-၁၆၈-၉-၁၉၀၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၄၅)

ဆန္ဒေန ပရိဝုတ္ထေန။ ။ပရိဝုတ္ထဆန္ဒ ဖြစ်ပုံကို ပါတိမောက်ဘာသာဋ္ဌကာ ဘိက္ခုနိကုမာရိဘူတဝဂ်၊ ကောဒသမသိက္ခာပုဒ်၌ ပြထားပြီ။ ထိုသို့ ပရိဝုတ္ထ ဖြစ်သော ဆန္ဒဖြင့်လည်း ပါတိမောက်မရွတ်ရ၊ ဥပုသ်ကျမ်းမပြုရ။ အာဒိဖြင့် ပါရိသုဒ္ဓိကိုပါယူ။ [နု ဘိက္ခဝေ ပရိဝုတ္ထေန ပါရိသုဒ္ဓေန ဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော။ ပေ။ ဒုက္ကဋသ္သ။—ဥပေါသထက္ခန္ဓက။]

အာပန္နံ။ ပေ။ ဝေမတိ။ ။"အာပတ်ရှိလျှင် ဥပုသ်မပြုရ"ဟု တိုက်ရိုက် ပညတ်တော်မရှိပါသော်လည်း ဥပုသ်ပြုခါနီး၌"ယသ သိယာ အာပတ္တိ၊သော အာဝိကရေယ္ယ" ဟူသော စကားတော်ကြောင့်ရင်း အာပတ်စင်ကြယ်သူမှ ပေးနိုင် ပြုနိုင်သော ပါရိသုဒ္ဓိပေးမှု၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်ပြုမှုကို ခွင့်ပြုတော်မူသော ကြောင့်ရင်း "အာပတ်ရှိသူသည် ဥပုသ်မပြုရ"ဟု ပညတ်တော်မူပြီးဖြစ်တော့ ၏။ထို့ကြောင့် သင့်ရောက်အပ်သော အာပတ်ကိုဒေသနာမပြောပဲရင်း ယုံမှား အပ်သော ဝေမတိအာပတ်ကို ထင်စွာမပြုပဲရင်း ဥပုသ်ပြုခြင်းငှါ မအပ်။

ထင်စွာပြုပုံ။ ။"အဟံ အာဝုသော(ဟန္တေ)ဣတ္ထန္နာမာယ အာပတ္တိယာ ဝေမတိကောဃသေ နိဗ္ဗေမတိကောဘဝိဿာမိ၊ကံအာပတ္တိ' ပဋိကရိဿာမိ"ဟု ပါဠိလိုဖြစ်စေ"ငါ့ရှင်....ငါသည်(အရှင်ဘုရား....တပည့်တော်သည်)ဤအမည် ရှိသောအာပတ်၌ယုံမှားဖြစ်နေပါ၏။အကြင်အခါ၌ယုံမှားခြင်းမရှိ။ထိုအခါ၌ ကုစားပါမည်"ဤသို့ မြန်မာလိုဖြစ်စေ ထင်စွာပြုရသည်။—ဥပေါသထက္ခန္ဓက

၄၃၂။ အဋ္ဌိတောပေါသထာဝါသာ၊ နု ဝေ တဒဟု ဝိနာ။
အန္တရုယံ ဝ သံဃ ဝါ-ဓိဋ္ဌေတုံ သိမမေဝ ဝါတိ။

၄၃၂။ အဋ္ဌိတောပေါသထာ၊ မဇာန့်ရပ်သော သံဃဥပုသ်ရှိသော။ဝါ၊ အမြဲသံဃဥပုသ်ပြုရာဖြစ်သော။ အာဝါသာ၊ ကျောင်းတိုက်မှ။ တဒဟု၊ ထိုဥပုသ်နေ့၌။ အန္တရုယံ ဝါ၊အန္တရာယ် ၁၀-ပါး တပါးပါးကိုသော်၎င်း။ သံဃံ ဝါ၊ သံဃာကိုသော်၎င်း။ ဝိနာ၊ ကြဉ်၍။ နု ဝေ၊ အခြားအရပ်သို့ မသွားရာ။ သိမမေဝ ဝါ၊ သိမ်သို့သာလျှင်မူလည်း။ အဓိဋ္ဌာတုံ၊ အဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်ပြုခြင်းငှါ။ နု ဝေ၊မသွားရာ။....ဤတို၊ ဥပေါသထနှင့် စပ်၍မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။ (စိ ပါ ၃-၁၇၉-၁၈၇၊ ဝိ ဋ္ဌ ၃-၃၄၇-၈)

ပါဠိတော်။ဋီကာသစ်၌ကား“နာဝိကတ္ဌေတိ ဂရုကာပတ္တိ” အနာဝိကတ္ဌာ”ဟု ဂရုက အာပတ်ကို ထင်စွာမပြုမူကို“အနာဝိကတ္ဌာ”ဟု ဖွင့်လေသည်။ ထိုအဖွင့်လည်း သင့်လျော်ပါ၏။ ဂရုကအာပတ်ရှိလျှင် ထိုအာပတ်ကို ပရိဝါသ်မာနတ် မဆောက်တည်သေးစေကာမူ ထင်စွာပြုပြီးမှ ဥပုသ်ပြုရသည်။

နုပေါသထေ။ပေ။နု စ ကပ္ပတိ။ ။ဥပုသ်နေ့မဟုတ်သောနေ့၌လည်း ဥပုသ်မပြုကောင်း၊သို့သော် ကောသမ္မကက္ခန္ဓကဋ္ဌ သံဃာကဲ့ပြောခြင်းကဲ့သို့ကဲ့ပြောပြီးနောက် ပြန်၍ညီညွတ်ရာနေ့၌ကား ဥပုသ်နေ့မဟုတ်ပဲလည်းဥပုသ်ပြုကောင်း၏။ [နု စ ဘိက္ခဝေ အနုပေါသထေ ဥပေါသထော ကာတဗ္ဗော အညတြ သာမဂ္ဂိ-ယာ။—ဥပေါသထက္ခန္ဓက။]

အဋ္ဌိတောပေါသထာဝါသာ။ ။“မဇာန့်ရပ်သောဥပုသ်ရှိသောအာဝါသ” ဟူသည် ဥပုသ်နေ့တိုင်း၌ အမြဲမှန်မှန် သံဃဥပုသ်ပြုရာဖြစ်သော ကျောင်းတိုက်တည်း။ထိုသို့သော ကျောင်းတိုက်မှ သံဃာ(မိမိနှင့်တကွ အနည်းဆုံး ၄-ပါး) မပါပဲသော်၎င်း အန္တရာယ်ဆယ်ပါးတွင် တပါးပါးမျှမရှိပဲသော်၎င်း အခြားသော သံဃာမရှိသော နေရာသို့ မသွားကောင်း။ [နု ဘိက္ခဝေ တဒဟုပေါ-သထေ သဘိက္ခုကာ အာဝါသာ ဝါ အနာဝါသာ ဝါ အဘိက္ခုကော အာဝါ-

သော ဝါ အနာဝါသော ဝါ ဂန္ဓဗ္ဗော အညြတြ သံဃေန (သံဃ်ာမပါပဲ)၊ အညြတြ အန္တရာယာ။—ဥပေါသထက္ခန္ဓက။]

အဓိဋ္ဌာတုံ သီမမေဝ ဝါ။ ။သံဃာမပါပဲ သီမဟုတ် အန္တရာယ်၁၀-ပါးတွင် တပါးပါးမရှိပဲ အဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်ပြုခြင်းငှါ ခဏ္ဍသီမ်စသည်နှင့်ဥဒကုက္ခေပသီမ်သို့ သော်မျှ မသွားရ၊ ဂဏဥပုသ်ပြုဖို့ရန် ၂-ပါး,၃-ပါးလည်း မသွားကောင်း။ [အဓိဋ္ဌာတုန္တိ ဣမိနာ ဂဏုပေါသထမ္မိ ဥပလက္ခေတိ— ဥပလက္ခဏပြု၏။— ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။မိမိရောက်နေရာ ကျောင်းတိုက်သည် သံဃာရှိသော်လည်း ကောသမ္မကက္ခန္ဓကဌ် သံဃာကဲခြင်းစသောအကြောင်းမျိုးကြောင့် သံဃဥပုသ် မပြုပဲ ဝိဿဇ္ဇဥပေါသထ (စွန့်လွှတ်အပ်သော သံဃဥပုသ်ရှိသော=သံဃ-ဥပုသ်ကို စွန့်လွှတ်ထားသော) ကျောင်းတိုက်ဖြစ်လျှင်ကား သံဃာမပါပဲ ဂဏဥပုသ်ပြုခြင်းငှါဖြစ်စေအဓိဋ္ဌာန်ဥပုသ်ပြုခြင်းငှါဖြစ်စေသွားကောင်းပါ၏။ [ဝိဿဇ္ဇဥပေါသထာပိ အာဝဟိသာ ဂန္တုံ ဝဋ္ဋတိ၊ ဧဝံ ဂတော အဓိဋ္ဌာတုံပိ လဘတိ။—ဥပေါသထက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ။ဥပုသ်နှင့်စပ်သော အခြားမှတ်ဖွယ် မျှားကို မဟာဝဂ္ဂ ဘာသာဋီကာ ဥပေါသထက္ခန္ဓကဌ် ရှုကြပါဦး။]

ပဝါရဏာနိဒ္ဒေသ

ပဝါရဏာတိ၊ "ပဝါရဏာ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသ-ကား—)

၇၃၃။ ဒ္ဝိန္နံ တိဏ္ဏံ စတုန္နဉ္စ၊ အညမညပ္ပဝါရဏာ။
ကေသ စ အဝိဇ္ဇာနံ၊ သေသာ သံဃပ္ပဝါရဏာ။

၇၃၃။ ဒ္ဝိန္နံ၊ ၂-ပါးသော-ရဟန်းတို့၏ရင်း။ တိဏ္ဏံ၊ ၃-ပါးသောရဟန်းတို့၏ရင်း။ စတုန္နံ စ၊ ၄-ပါးသော ရဟန်းတို့၏ရင်း။ အညမညပ္ပဝါရဏာ၊ အချင်းချင်း ပြုအပ်သော ပဝါရဏာသည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) ကေသ စ၊ တပါးသော ရဟန်း၏ကား။ အဝိဇ္ဇာနံ၊ အဝိဇ္ဇာန်ခြင်း ဟူသော ပဝါရဏာ သည်။ (ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။) သေသာ၊ ကြွင်းသော ပဝါရဏာသည်။

ပဝါရဏာ။ ။ဝဿံဝုဋ္ဌပဝါရဏာ၊ ပစ္စယပဝါရဏာ၊ ပဋိဂ္ဂေါပပဝါရဏာ၊ ယာဝဒတ္ထပဝါရဏာဟု ပဝါရဏာ ၄-မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ဝါကျယ်ကုန်သော ရဟန်းတို့၏အပြစ်ရှိလျှင် ပြောဆိုဖို့ရန် ခွင့်ပေးခြင်းကိုပင် "အချင်းချင်းဖိတ်မန်ကြခြင်း" ဟု ခေါ်၏။ ထိုဖိတ်မန်ခြင်းသည် "ဝဿံဝုဋ္ဌပဝါရဏာ" မည်၏။

ဇစနတ္ထ။ ။ပကာရေဟိ ဒ္ဝိဒ္ဓဝဒီဟိ ဝါရေတိ သံဃာဒိကေ ဘာဇာပေတိ တောယာတိ ပဝါရဏာ၊ တောယ—ဤမိမိကိုယ်ကိုအပ်နှံခြင်း, ပြောဆိုဖို့ရန် ခွင့်ပေးခြင်းဖြင့်၊ ပကာရေဟိ ဒ္ဝိဒ္ဓာဒီဟိ-ဒ္ဝိဒ္ဓ အစရှိသောအပြားတို့ဖြင့်၊ ဝါရေတိ သံဃာဒိကေ ဘာဇာပေတိ-သံဃာ, ဂိုဏ်း, ပုဂ္ဂိုလ်တို့သို့မိမိကိုယ်ကို ကပ်ရောက်စေတတ်၏၊ ဤတို့-ထို့ကြောင့်၊ သာ-ထိုမိမိကိုယ်ကို အပ်နှံခြင်း, ပြောဆိုဖို့ရန် ခွင့်ပေးခြင်းသည်၊ ပဝါရဏာ–ပဝါရဏာ မည်၏၊ [ဝရမာတ်သည် ဘတ္တိအနက်ကို ဟော၏။] အခြားပဝါရဏာများ၏အကျယ်ကို ပါစိတ်ဘာသာဋီကာတောဇနဝဏ် ပဌမပဝါရဏာ သိက္ခာပုဒ်အဖွင့်၌ ရှုပါ။

သံဃပ္ပဝါရဏာ၊သံဃပဝါရဏာသည်။(ဟောတိ၊ဖြစ်၏။) (ဝိ-ပါ ၃-၂၂၇-၉-၂၃၀)

၇၃၄။ ပုဗ္ဗကိစ္စေ စ ကရဏေ၊ ပတ္တကလ္လေ သမာနိတေ။
ဌပေတ္မာ ဥ ဘိက္ခူ သံဃေန၊ ကတ္တဗ္ဗော ပဝါရဏာ။
"သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ အဇ္ဇ ပဝါရဏာ ပန္နရသီ၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ သံဃော ပဝါဧရယျာ"တိ။

၇၃၄။ ပုဗ္ဗကိစ္စေ စ၊ ပုဗ္ဗကိစ္စ ၅-ပါးကိုဆိုင်း။ ကရဏေ၊ ပုဗ္ဗကရဏ ၄-ပါးကိုဆိုင်း။ ပတ္တကလ္လေ၊ လျောက်ပတ်သော အခါရှိသော ကံကိုဆိုင်း။ သမာနိတေ၊ ကောင်းစွာဆောင်အပ်ပြီးသော်။ ဝါ၊ ပြည့်စုံပြီးသော်။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံသော နည်းဖြင့်။ ဥ တ္တိံ၊ ဥ တ်ကို။ ဌပေတ္မာ၊ ထားပြီး၍။

အညမညပ္ပဝါရဏာ။ ။၂-ပါး၊ ၃-ပါး၊ ၄-ပါးတို့၏ အချင်းချင်းပြုထိုက်သော ပဝါရဏာသည် "အညမညပဝါရဏာ"မည်၏။ [အညမညံ+ကတ္တမ္ဘာ+ပဝါရဏာ အညမညပ္ပဝါရဏာ။] ထိုသို့ပြုရာ၌ ၃-ပါးသို့မဟုတ် ၄-ပါးဖြစ်လျှင် ဂဏဥတ်ထားရ၍ ပြုရ၏။ ၂-ပါးဖြစ်လျှင် ဥတ်မထားပဲ ပြုရ၏။ [ဂဏဥတ်ထားပုံကို (၇၃၄) ဂါထာ၌ ပြလိမ့်မည်။]

ကေသ။ပေ။သံဃပ္ပဝါရဏာ။ ။တပါးတည်းရှိရာ၌ အဓိဋ္ဌာန် ပဝါရဏာ ပြုရ၏။ ကြွင်းသော ၅-ပါး စသည်ပြုအပ်သော ပဝါရဏာသည်သံဃပဝါရဏာမည်၏။ ဤစကားအရ "သံဃပဝါရဏာ၊ ဂဏပဝါရဏာ၊ ပုဂ္ဂလပဝါရဏာ-ဟု ပြုဖွယ်သော ကာရကပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်၍ ပဝါရဏာ ၃-မျိုးပြား၏"ဟု မှတ်ပါ။

ပုဗ္ဗ။ပေ။သမာနိတေ။ ။ပါတိမောက်နိဒါနုဒ္ဒေသ၌ ပြအပ်သော "သမ္မဇ္ဇနီ ပဒီပေါ စ။ပေ။ပတ္တကလ္လန္တိ ဝုစ္စတိ"ဟူသော ၃-ဂ ဂါထာဝယ် "ဥပေါသထဿ" နေရာ၌ "ပဝါရဏာယ ဧတောခဏိ"ဟုဝင်း "ပဝါရဏာ ယာဝတိကာ ဘိက္ခူ"ဟုဝင်း လဲလှယ်၍ ထို ပုဗ္ဗကရဏ၊ ပုဗ္ဗကိစ္စ၊ ပတ္တကလ္လတို့တွင် ပြုထိုက်ရာကို ပြုခြင်း ပြည့်စုံစေသင့်ရာကို ပြည့်စုံစေခြင်းကို "သမာနိတေ"ဟု ဆိုသည်။

သံဃောနေ၊ သံဃာသည်။ ပဝါရဏာ၊ ပဝါရဏာကို။ ကတ္တာမှာ ပြုထိုက်၏။ (ကိ၊ အဘယ်သို့ ဥတ်ထားမည်ကား။ ("သုဏာတု ။ပေ။ ပဝါရေယျာ"တိ၊ သုဏာတု ။ပေ။ ပဝါရေယျ ဟူ၍။ (ဥတ္တိ၊ ဥတ်ကို။ ဌပေတွာ၊ ထားပြီး၍။ ကတ္တာမှာ ပြုထိုက်၏။) [ဘဒန္တေ၊ အရှင်ဘုရားတို့။ သံဃော၊ သံဃာတော်သည်။ မေ၊ တပည့်တော်၏ စကားကို။ သုဏာတု၊ နားစိုက်တော်မူပါ။ အဇ္ဇ၊ ယနေ့သည်။ ပန္နရသီ၊ တံဆယ်ဝါးရက်မြောက်သော။ ပဝါရဏာ၊ ပဝါရဏာနေ့ပါတည်း။ သံဃဿ၊ သံဃာတော်၏။ (ကမ္မံ၊ ဖဝါရဏာကံသည်။) ပတ္တကလ္လံ၊ လျောက်ပတ်သော အခါရှိသည်။ ယဒိ သိယာ၊ အကယ်၍ဖြစ်အုံ့။ (ဝေ သတ္တိ၊ ဤသို့ ဖြစ်လတ်။) သံဃော၊ သံဃာတော်သည်။ ပဝါရေယျ၊ ပဝါရဏာ ပြုရပါ၏။]... (ဝိပါ. ၃။ ၂၂၇)

ဌပေတွာ။ပေ။ပဝါရဏာ။ ။သံဃပဝါရပြုပုံကို ပြသောစကားတည်း။ ပဝါရဏာဥတ်ကို ဤဆိုလတံ့အတိုင်း ထားပြီးနောက် ဤဆိုအပ်လတံ့ အတိုင်း ပဝါရဏာပြုရသည်–ဟူလို။ "သုဏာတုမေ။ပေ။ပဝါရေယျ"သည်ပဝါရဏာ ဥတ်ထားပုံတည်း။ ဤဥတ်သည် ပဝါရဏာ အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမည-ဥတ်တည်း။ ထိုကြောင့် တေဝါစိက၊ ဒွေဝါစိက၊ ဧကဝါစိက ပဝါရဏာ အမျိုးမျိုးပြနိုင်သည်။ [ပန္နရသီ၌ "ပန္နရသာနံ ပူရဏာ" ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ယဒနုပ ပန္နာ နိပါတနာ သိဒ္ဓန္တီ သုတ်ကြီးဖြင့် အ-ပစ္စည်းသက်။ ထို့နောက် ဣတ္ထိ ဇောတက ဤပစ္စည်းထပ်သက်၍ "ပန္နရသီ"ဟု ဖြစ်သည်။ "ပန္နရသော" ဟု ရှိရာ ဥပုသ်ခန်း၌ ဤ-ပစ္စည်းမသက်ရခြင်းသာ ထူး၏။ စာတုဒ္ဒသော၊ စာတုဒ္ဒ-သီ၌ကား ဏ-ပစ္စည်းသက်။]

၄၃၅။ ကော်သံ စီဝရံ ကတ္ဘာ၊ နိသီဒိတ္ဘာ ဥက္ကုဋိကံ။
ထေရေန အဠလိံ သံဃော၊ ပဂ္ဂယှ သမုဒီရိယော။

၄၃၆။ "သံဃံ အာဝုသော ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယ ဝါ၊ ဝဒန္တု မံ အာယသ္မန္တော အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ၊ ပဿန္တော ပဋိကရိဿာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ။ ပေ။ တတိယမ္ပိ အာဝုသော သံဃံ ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယ ဝါ၊ ဝဒန္တု အာယသ္မန္တော အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ၊ ပဿန္တော ပဋိကရိဿာမိ"တိ။

၄၃၅-၆။ ကော်သံ၊ တခုသောလက်ဝဲအဖို့၌။ ဝါ၊ လက်ဝဲဟဖက်ပခုံးထက်၌။ စီဝရံ၊ သင်္ကန်းကို။ ကတ္ဘာ၊ ပြု၍။ ဝါ၊ ထား၍။ တနည်း—ကော်သံ စီဝရံ ကတ္ဘာ၊ လက်ကတောဲတင်၍။ ဥက္ကုဋိကံ၊ ဆောင့်ကြောင့်။ နိသီဒိတ္ဘာ၊ ထိုင်၍။ အဠလိံ၊ လက်အုပ်ကို။ ဂဠှယ၊ ချီမြှောက်၍။ ထေရေန၊ ထေရ်သည်။ သံဃော၊ သံဃာကို။ သမုဒီရိယော၊ မြွက်ဆိုထိုက်၏။ (ကိုယ်၊ အဘယ်သို့ မြွက်ဆိုထိုက်သနည်း။) သံဃံ အာဝုသော ။ပေ။ ပဿန္တော

ဒိဋ္ဌေန ဝါ။ ပေ။ ပရိသင်္သယ ဝါ။ ။အာပတ် သင့်နိုင်လေးက်သော အကြောင်းဝတ္ထု အမှုတစုံတရာ ကျူးလွန်နေသည်ကို ကိုယ်တိုင်မြင်လျှင် ဒိဋ္ဌ၊ သူတပါးပြောအပ်သည်ကိုကြားလျှင်သုတ၊ မမြင်ရ မကြားရသော်လည်း အနေအထိုင် အပြောအဆို (သူ၏နေရာ၌ မိန်းမများ ပန်ဆင်အပ်သော ပန်းသို့မဟုတ် တိုးတိုးပြောသံ သို့မဟုတ် အရက်နံ့စသည်)ကို ထောက်၍ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်ခြင်းကို "ပရိသင်္သ"ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ၃-ပါးကို ပဝါရေမိ၌ ကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် စပ်ပါ။

ဝဒန္တု မံ အာယသ္မန္တော။ ။ဖိတ်မန်တုန်းက "သံဃံ ပဝါရေမိ"ဟုသံဃာကို ဖိတ်မန်သော်လည်းအပြစ်တွေ့ရာ၌ပြောဆိုသောအခါ ပုဂ္ဂိုလ်၁-ပါး၊ ၂-ပါးကလည်း ပြောနိုင်သောကြောင့် "ဝဒန္တု မံ အာယသ္မန္တော = အရှင်ဘုရားတို့သည် ပြောတော်မူကြပါ"ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကို တိုက်တွန်းသည်။ [ရှေ (၄၀၆) ဂါထာ၌ "ဝဒတု တံ သံဃော"ဟု ရှိသည်ကိုဆရာတို့ နှစ်သက်တော်မမူကြ။]

ပဋ္ဌိကရိဿာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ။ပေ။ တတိယမ္ပိ။ ပေ။ ပဋ္ဌိကရိဿာမိ”တိ၊ သံဃံ အာဝုသော။ပေ။ပဿန္တော်ပဋ္ဌိကရိဿာမိ၊ဒုတိယမ္ပိ၊ပေ။တတိယမ္ပိ၊ပေ။ပဋ္ဌိ-ကရိဿာမိ ဟူ၍။ (သမုဒ်ရိယော၊မြွက်ဆိုထိုက်၏။) [အာဝုသော၊ ငါ့ရှင်တို့။ သံဃံ၊ သံဃာကို။ ဒိဋ္ဌေန ဝါ၊ မြင်ခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ သုတေန ဝါ၊ ကြားခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ပရိသင်္ကာယ ဝါ၊ ယုံမှားခြင်း အားဖြင့်ရင်း။ ပဝါရေမိ၊ ပြောဆိုဖိုရန် ဖိတ်မနှိပ်ပါ၏။ အာယသ္မန္တော၊ ငါ့ရှင်တို့သည်။ မံ၊ ငါ့ကို။ အနုကမ္ပံ၊ အဖန်ဖန်တူနှိုင်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကို။ ဝါ၊ သနားစောင့်ရှောက်တတ်သော ကရုဏာကို။ ဥပါဒါယ၊ ဥာဏ်ဖြင့်ယူ၍။ဝါ၊ စွဲ၍။ ဝဒန္တု၊ ပြောဆိုကြပါကုန်။ ပဿန္တော၊ အပြစ်ကို မြင်လသော်။ ပဋ္ဌိ-ကရိဿာမိ၊ ကုစားပါအံ့။ ဒုတိယမ္ပိ။ပေ။ တတိယမ္ပိ။ပေ။ ပဋ္ဌိကရိဿာမိ၊ ကုစားပါအံ့။....နိဿယအတွင်း ပဝါရဏာပြုပုံ အစီအစဉ် ထင်ရှားဖြို့။]....
(ဝိ ပါ ၃-၂၂၇)

၅၃၇။ ပဝါရေန္တေသု ထေရေသု၊ နိသဇ္ဇုက္ကုဋိကံ နဝေါ။
ပဝါရေတိ သယံ ယာဝ၊ ဥက္ကုဋိကောဝ အစ္ဆတု။

၅၃၇။ ထေရေသု၊ ထေရ်တို့သည်။ ဥက္ကုဋိကံ၊ဆောင့်ကြောင့်။ နိသဇ္ဇ၊ တိုင်၍။ ပဝါရေန္တေသု၊ ပဝါရဏာပြုနေကုန်စဉ်။နဝေါ၊သီတင်းငယ်သည်။ ယာဝ၊ အကြင်မျှလောက်။ သယံ၊ ကိုယ်တိုင်။ ပဝါရေတိ၊ပဝါရဏာပြု၏။ (တာဝ၊ ထိုမိမိပဝါရဏာပြုသည့်တိုင်အောင်။) ဥက္ကုဋိကောဝ၊ ဆောင့်-ကြောင့် ထိုင်သည်သာလျှင်။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) အစ္ဆတု၊ နေပါလေ့။
(ဝိ ပါ ၃-၂၂၄)

ပဝါရေန္တေသု။ပေ။အစ္ဆတု။ ။သီတင်းကြီးထေရ်တို့သည်ပဝါရဏာပြုသော အခါ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၍ ဖိတ်ကြရသည်။ ထိုသို့ဖိတ်နေကြစဉ် သီတင်းငယ် ထေရ်သည် မိမိပဝါရဏာပြုလှည့် မရောက်သေးသမျှ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်၍ပင် နေရသည်။ [နှ ဘိက္ခဝေ ထေရေသု ဥက္ကုဋိကံ နိသိန္နေသု ပဝါရယမာနေသု

၄၃၈။ ပုဗ္ဗဿရမ္ဘံ သမာပေတ္ဝာ၊ နဝေါ သံဃမုဒိရယေ။

၄၃၉။ "သံဃံ ဘန္တေ ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္ကာယ ဝါ၊ ဝဒန္တု မံ အာယသ္မန္တော အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ၊ ပဿန္တော ဘဒ္ဒံ-ကရိဿာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ။ပေ။ တတိယမ္ပိ။ပေ။ ဘဒ္ဒံကရိဿာမိ" တိ။

၄၃၈-၉။ ပုဗ္ဗာရမ္ဘံ၊ ရှေးဦးအာရုံတုတ်အပ်ဇသာ ပုဗ္ဗကိစ္စကို။ သမာ-ပေတ္ဝာ၊ ပြီးစေပြီး၍။ နဝေါ၊ သီတင်းငယ်သည်။ သံဃံ၊ သံဃာတော်ကို။ ဥဒိရယေ၊ ရွတ်ဆိုလျှောက်ထားရာ၏။ (ကိုယ်၊ အာယသ္မာ ရွတ်ဆိုလျှောက်ထားရမည်နည်း။) "သံဃံ ဘန္တေ ။ပေ။ ဘဒ္ဒံကရိဿာမိ" တဲ့၊ သံဃံ ဘန္တေ ။ပေ။ ပဝါရိတ်ကရိဿာမိဟူ၍။ ဥဒိရယေ၊ ရွတ်ဆိုလျှောက်ထားရာ၏။ [အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြီ။] (ဝိ ပါ ၃-၂၂၄)

၄၄၀။ ဒါနေန ဓမ္မသာကစ္ဆာ၊ ကလဟေဟိ စ ရတ္တိယာ။
ဇောဝါစိကာယ ဩကာသေ-သတိ ခေပိတဘာဝတော။
အန္ဓရူယေ ဒသဝိဓေ၊ ဥတ္တိ ဝတ္ဘာနုရူပတော။

၄၄၁။ "သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ မနုဿေဟိ ဒါနံ ဒေန္တေဟိ၊ ဒ္ဒိဟိ ဘိက္ခူဟိ ဓမ္မံ သာကစ္ဆန္တေဟိ၊ ကလဟံ ကရောန္တေဟိ ယောဘုယျေန ရတ္တိ ခေပိတာ၊သဧ သံဃော ဇောဝါစိကံ ပဝါ-

---

အာသနေသု အစ္ဆိတမ်ံ (နေရာထိုင်တို့၌ ထိုင်၍ မနေရ။) ။ပေ။ဒုက္ကဋဿ။ပေ။ အနုဇာနာမိ ဘိက္ခဝေ တာဒိမန္တရာ (ထို ပဝါရဏာပြုရာ ကာလ၏ အခြားမဲ့ တိုင်အောင်) ဥက္ကုဋိကံ နိသီဒိတုံ၊ ယာဝ ပဝါရေတိ၊ ပဝါရေတွာ (ပဝါရဏာပြုပြီးမှ) အာသနေ နိသီဒိတုံ။-မဟာဝဂ္ဂ, ပဝါရဏာက္ခန္ဓက။] ဤ ပါဠိတော်နှင့်စပ်၍မူတ်ဖွယ်ကိုမဟာဝဂ္ဂဘာသာဋီကာပဝါရဏာက္ခန္ဓကဘဏ္ဍာ၌ ရှုပါ။

ဒါနေန။ပေ။နုရူပတော။ ။ရှေးခေတ်က မဟာသိမ် သို့မဟုတ် ဂါမသိမ် တသိမ်တည်းဝယ် မဟာထေရ်ရှိရာသို့ အဝေးကလာ၍ ဥပုသ်ပဝါရဏာ ပြုကြ ရ၏။ ထိုကြောင့်မီးထွန်းချိန်လောက်ရောက်မှုအခြားကအာဂန္တုတာပုဂ္ဂိုလ်များ

ရောဿတိ၊အပ္ပဝါရိတောဝ ဿံဃော ဘဝိဿတိ၊ အထာယံ ရတ္တိ ဝိတ္ဘာယိဿတိ၊ အယံ ရုဇနန္တရုယော၊ အယံ ဇောရနန္တရုယော၊ အယံ အဗ္ဘုဂ္ဂန္တရုယော၊ အယံ ဥဒကန္တရုယော၊ အယံ မနုဿာနန္တရုယော၊ အယံ အမနုဿာနန္တရုယော၊ အယံ ဝါဋနန္တရုယော၊ အယံ ဘရိသပန္တရုယော၊ အယံ ဇီဝိတန္တရုယော၊ အယံ ပြဟ္မစရိယန္တရုယော၊ သစေ ဿံဃော တောဝ စိတ်ံ ပဝါရေဿတိ၊ အပ္ပဝါရိတောဝ ဿံဃော ဘဝိဿတိ၊ အထာယံ ပြဟ္မစရိယန္တရုယော ဘဝိဿတိ၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ ဿံဃော ဒွေဝ စိတ်ံ၊ ကောဝ စိတ်ံ၊ သမာနဝဿိကံ ပဝါရေယျာ"တိ။

၇၄ ၂။ ပဝါရေယျာနုရူပေန၊ ယထာဘူပိဘာ ဥတ္တိယာ။
အာဝစ္ဆယ္ယုံ ယဒိ သမာ၊ အာဒိကာ စေတ္ထ အာဟရေ။

၄၄၀-၁-၂။ ဒါနေန၊ လူတို့၏ လှူဒါန်းကြခြင်းကြောင့် သော်၎င်း။ ဓမ္မသာကစ္ဆာ၊ တရားဆွေးနွေးခြင်းကြောင့် သော်၎င်း။ ကလဟေဟိ၊ ငြင်းခုံခြင်းတို့ကြောင့်သော်၎င်း။ ရတ္တိယာ၊ညဉ့်၏။ ဝါ၊ညဉ့်ကို။ ဝေပိတ-ဘာဝဇတာ၊ ကုန်စေအပ်ပြီးအဖြစ်ကြောင့်။ တောဝါ စိတ်ပဝါရဏာ၏။ သြကာသေ၊ အခွင့်သည်။ အသတိ၊မရှိသော်၎င်း။ ဒသဝိဓေ၊

မလာတော့ပြီဟု ယုံကြည်၍ ဥပုသ်ပဝါရဏာပြုလေ့ ရှိကြသည်။ ထိုအချိန် မရောက်မီ စောင့်ဆိုင်း၍ နေလေ့ရှိကြ၏။ ယခုခေတ်ဌာနား ခဏ္ဍာသိမ် အသီးသီး ရှိပြီးဖြစ်၍ ထိုကဲ့သို့ စောင့်ဆိုင်းဖွယ် မလိုသောကြောင့် နေရောင်ရှိတုန်းမှာပင် ဥပုသ်ပဝါရဏာပြုကြသည်။

ရတ္တိယာ ဝေပိတဘာဝတော။ ။ထိုသို့ ညဉ့်မှောင်မှု ပဝါရဏာ ပြုလေ့ရှိရကားသံဃာစည်းဝေးပြီးသောအခါလူတို့ကအလှူဒါနပြုနေကြခြင်းကြောင့် သော်၎င်း သုတ္တန် ဝိနည်း အာဘိဓမ္မာဆိုင်ရာဝယ် သံဃာတော်အချင်းချင်း တရားဆွေးနွေး မေးမြန်းကြခြင်းကြောင့် သော်၎င်း ဆွမ်းမဟုတ် ငြင်းခုံနေကြ

ဆယ်ပါးအပြားရှိသော။ အန္တရာယော၊ အန္တရာယ်တပါးပါးသည်။ သတ်၊ ရှိသော်၎င်း။ အနုရူပတော၊ လျော်သောအားဖြင့်။ "သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော။ပေ ။ပဝါရေယျာ"တိ၊သုဏာတု ဧမ ဘန္တေ သံဃော။ပေ။ ပဝါ-ရေယျ ဟူ၍။ ဥ တ္တိ ၊ ဥ တ်ကို။ ဝတ္တာ၊ ဆို၍။ ယထာဌပိတာ ဥ တ္တိယာ၊ အကြင်အကြင်ထားအပ်ပြီးသော ဥ တ်အား။ အနုရူပေန၊လျော်သောအား ဖြင့်။ ပဝါရေယျ၊ ပဝါရဏာပြုရာ၏။ အာဂန္ဆေယ္ယ၊ ယဒိ သမာ အာဒိ-ကာ စ၊ အာဂန္ဆေယ္ယ၊ ယဒိ သမာ အစရိဒသာ ဂါထာတို့ကိုလည်း။ ဤ၊ ဤပဝါရဏာအရာ၌။ အာဟရေ၊ ဆောင်ယူရာ၏။

ဘန္တေ၊ အရှင်ဘုရားတို့။ သံဃော၊သံဃာတော်သည်။ မေ၊တပည့်တော်၏။ (ဝစနံ၊ စကားကို။) သုဏာတု၊ နားစိုက်တော်မူပါ။ ဒါနံ၊ အလှူကို။ ဒေန္တေဟိ၊ ပေးလှူကုန်သော။ မနုဿေဟိ၊ လူတို့သည်။ ယောဘုယျေန၊ များ သောအားဖြင့်။ ဝါ၊ မျှားစွာသော။ ရတ္တိ၊ ညဉ့်အချိန်ကို။ ခေပိတာ၊ ကုန် စေအပ်ပါပြီ။သံဃော၊ သံဃာတော်သည်။တေ ဝါစိကံ၊သုံးခွန်းသောစကား

ခြင်းကြောင့်သော်၎င်း ညဉ့်အချိန် အတော်များများ ကုန်သွားတတ်လေသည်။ ထိုသို့ ကုန်သွားခြင်းကြောင့် တေ ဝါစိကပဝါရဏာ ပြုနေလျှင် တချို့မှာ ပဝါရဏာ မပြုလိုက်ရပဲ လပြည့်ကျော် ၁-ရက်နေ့သို့ ရောက်သွားစရာရှိသည်၊

အန္တရာယော။ ။သို့မဟုတ် သံဃာစည်းဝေးပြီးသောအခါ ရာဇ-စောရ စသော အန္တရာယ် ၁၀-ပါးတွင် တပါးပါးဖြစ်သောတတ်၏။ ထိုအခါ ညဉ့်မကုန် သေးသော်လည်း တေ ဝါစိကပဝါရဏာပြုဖို့ အချိန်မရပဲ ဖြစ်တတ်လေသည်။

ဥ တ္တိ ဝတ္တာနုရူပတော။ ။ထိုအခါ၌ ဒွေ ဝါစိက ပဝါရဏာပြုလိုလျှင် အဆုံး၌"ဒွေ ဝါစိကံ ပဝါရေယျ"ဟု ဆိုရာ၏။ ဧကေ ဝါစိကပဝါရဏာပြုလိုလျှင် "ဧကေ ဝါစိကံ ပဝါရေယျ"ဟု ဆိုရာ၏။ တူသော ဝါရှိသူတို့ စုပေါင်း၍ တပြိုင်နက် ဆိုကြရသော သမာနဝဿိကပဝါရဏာ ပြုလိုလျှင် "သမာန-ဝဿိကံ ပဝါရေယျ"ဟု ဆိုရသည်။

ရှိအောင်။သစေ ပဝါရေယျတိ၊ အကယ်၍ပဝါရကာပြုအံ့။(ဧဝံ ဘတိ၊ ဤသို့ တောဝါစိကပဝါရကာ ပြုလတော်။)သံဃော၊သံဃာတော်သည်။ အပ္ပဝါရိ-တောဝ၊ ပဝါရကာမပြုရသည်သာ။ ဘဝိဿတိ၊ ဖြစ်ပါလတံ့။ အဟ၊ ဤသို့ တောဝါစိကပဝါရကာပြု၍ မပြီးမီ။ အယံ ရတ္တိ၊ ဤညဉ့်သည်။ဝိဘာယိဿတိ၊ လင်းပါလတံ့။ သံဃဿ၊ သံဃာတော်၏။ (ကမ္မံ၊ ပဝါရကာကံသည်။) ပတ္တကလ္လံ၊ ဧလျာက်ပတ်သောအခါရှိသည်။ ဟဒိ သိယာ၊ အကယ်၍ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံ ဃတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လတော်။)သံဃော၊ သံဃာတော်သည်။ ဒွေဝါစိကံ၊ နှစ်ခွန်းသောစကားရှိအောင်။ပဝါရေယျ၊ပဝါရကာပြုရာပါ၏။ပေ။ကောဝါ စိကံ၊ တခွန်းသောစကားရှိအောင်။ ပဝါရေယျ၊ ပဝါရကာပြုရာ၏။ ဟေ ။ သမာနဝဿိကံ၊ တူသောဝါရှိအောင်။ ပဝါရေယျ၊ ပဝါရကာပြုရာပါ၏။

ဓမ္မံ၊ တရားကို။ သာကစ္ဆန္တေဟိ၊ ဆွေးနွေးကုန်သော။ ဒ္ဒိဟိ ဘိက္ခူဟိ၊ နှစ်ပါးသောရဟန်းတို့သည်။ယောဘုယျေန၊မျှားသောအားဖြင့်။ဝါ၊မျှားစွာ သော။ရတ္တိ၊ညဉ့်အချိန်ကို။ခေပိတာ၊ ကုန်စေအပ်ပါပြီ။ပေ။ ကာလဟံ၊ ငြင်း ခုံခြင်းကို။ ကရောန္တေဟိ၊ ပြုကုန်သောရဟန်းတို့သည်။ ယောဘုယျေန၊ မျှား သောအားဖြင့်။ ဝါ၊ မျှားစွာသော။ ရတ္တိ၊ညဉ့်အချိန်ကို။ ခေပိတာ၊ ကုန်စေ အပ်ပါပြီ။ပေ။အယံ၊ဤမင်းလာခြင်းသည်။ ရာဇန္တရာယော၊ မင်းအန္တရာယ် တည်း။ ပေ ။ အယံ၊ ဤရဟန်းကို ဖျက်ဆီးလိုရှိ ဖမ်းခြင်းသည်။ ပြဟ္မစရိ-ယန္တရာယော၊ သာသနာတော်၏ အန္တရာယ်တည်း။ ပေ ။ သံဃော၊ သံဃာ တော်သည်။ဒွေဝါစိကံ၊နှစ်ခွန်းသောစကားရှိအောင်။ပဝါရေယျ၊ပဝါရကာ ပြုရာပါ၏။[ကြွင်းပါဠိမျှားကို ရှေ့အတိုင်းပေး။]....(စိပါ၃-၂၅၀-၁ဒ ၂-၃)

သုဏာတု မေ။ ။ဥုတ်ထားပုံကို ပြသောစကားတည်း။ သုဏာတု မေ ဘန္တေ သံဃော၊ မနုယေဟိ ဒါနံ ဒေန္တေဟိ ယေဘုယ္ယေန ရတ္တိ ခေပိတာ၊ သစေ သံဃော တောဝါစိကံပဝါရေယျတိ၊အပ္ပဝါရိတောဝ သံဃောဘဝိဿတိ၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ၊ သံဃော ဒွေဝါစိကံ ပဝါရေယျ၊—ဤကား ဒွေဝါစိက

ပဝါရဏာ ပြုလိုရာ၌ ဥတ်ထားပုံတည်း။ ဓမ္မသာဂစ္ဆာကြောင့် ညှဉ်အခါနှင့် မျှားစ္ဆာကုန်ရာ စသည်၌လည်း လျှော်အောင်ဆိုမှ ဥတ်ထားရသည်။

အန္တရာယ်ရှိရာ၌ဥတ်။ ။သုဏာတု။ပေ။ သံဃော၊ အယံ ရာဇန္တရာယော၊ သဟ သံဃော ဒေဝါစိကံ ပဝါရေသိတိ၊ အထာယံ ရာဇန္တရာယော ဘဝိဿတိ၊ ယဒိ သံဃဿ ပတ္တကလ္လံ။ သံဃော ဒွေဝါစိကံ ပဝါရေယျ။ ဤနည်းကိုမှီ၍ အခြားအန္တရာယ်ရှိရာ၌ရင်း ကေဝါစိက၊ သမာနဝဿိက ပြုလို ရာ၌ရင်း ဥတ်ထားရသည်။

ပဝါဒရယျာ။ပေ။ဥတ္တိယာ။ ။ထားအပ်သော ဥတ်အတိုင်း ပဝါရဏာ ပြုရသည်။ "သံဃော ပဝါရေယျ" ဟု အမျှားဆိုင်သော သာမည ဥတ်ထား လျှင် တေဝါစိက စသော ၃-မျိုးတွင် အလိုရှိရာကို ပြုနိုင်၏။ သမာနဝဿိက ကိုကားမပြုနိုင်။ "တေဝါစိကံပဝါရေယျ" ဟု ဥတ်ထားလျှင် တေဝါစိကသာ ပြုနိုင်၏။ "ဒွေဝါစိကံ ပဝါရေယျ" ဟု ဥတ်ထားလျှင် ဒွေဝါစိကနှင့် ထိုထက် လေးသော တေဝါစိက် ပြုနိုင်၏။ပေါ့သော ကေဝါစိက၊သမာနဝဿိကမပြုနိုင်။ "ကေဝါစိကံ ပဝါရေယျ" ဟု ဥတ်ထားလျှင် ကေဝါစိကနှင့် ထိုထက်လေး သော ဒွေဝါစိက၊ တေဝါစိကပြုနိုင်၏။သမာနဝဿိကမပြုနိုင်။ "သမာနဝဿိကံ ပဝါရေယျ" ဟုဆိုလျှင် ပဝါရဏာအားလုံးတွင်အလိုရှိရာ ပဝါရဏာကိုပြုနိုင်၏။

မှတ်ချက်။ ။ဒွေဝါစိက စသော ပဝါရဏာများကို ခွင့်ပြုရခြင်းမှာ ဒါန စသည် ပြုနေမှုကြောင့် မျှားစ္ဆာသောညဉ့်အခါနှင်ကုန်လွန်သွားရကား ရာပေါင်း မျှားစ္ဆာသော သံဃာတော်များသည် တေဝါစိကပဝါရဏာ ပြုဖို့ရန် အခါန် မလောက်သောကြောင့် ခွင့်ပြုရခြင်းဟုတ်။ သို့မဟုတ် အန္တရာယ် ၁၀-ပါး တပါးပါးဖြစ်ဖို့ရန် ကြုံနေသောကြောင့် ခွင့်ပြုရခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် ဥတ်ထားတုန်းကပင် ထိုအကြောင်းတို့ကို ဖော်ပြ၍ ဥတ်ထားခဲ့ရသည်။ ထို့ကဲ့သို့ လုံလောက်သော အကြောင်းမရှိလျှင် ဒွေဝါစိကစသော ပဝါရဏာ များကို မပြုနိုင်ကောင်းဟု မှတ်ပါ။

အာဂစ္ဆေယျုံ။ပေ။ အာဟရေ။ ။ဥပုသ်ပြုခန်း၌ "အာဂစ္ဆေယျုံ ယဒိ-သမဒ" စသည်ဖြင့် (၄၁၄-၄၁၅) ဂါထာတို့ကို ဆိုခဲ့ပြီ။ ထို အဆိုအတိုင်း

၄၄၃။ ဧဝံ တိစတုဝဂ္ဂေါ စ၊ ဥ္ဘတ္တိ ဝတ္ထာ ပဝါရေယော။
"သုဏန္တု မေ အာယသ္မန္တာ၊ အဇ္ဇ ပဝါဒုဏာ ပန္နရသီ၊ ယဒါ-
ယသ္မန္တာနံ၊ ပတ္တကလ္လံ၊ မယံ အညမညံ ပဝါရေယ္မာမ"တိ။

၄၄၃။ တိစတုဝဂ္ဂေါစ၊ ၃-ပါးအစုရှိသောရဟန်းအပေါင်း, ၄-ပါးအစုရှိ
သော ရဟန်းအဖေါ်းသည်လည်း။ ဧဝံ၊ ဤဆိုအပ်လတ္တံသော နည်းဖြင့်။
ဥ္ဘတ္တိ၊ ဥ္ဘတ်ကို။ ဝတ္ထာ၊ ရွတ်ဆိုပြီး၍။ ပဝါရယေ၊ ပဝါရဏာပြုရာ၏။ (ကိုယ်၊
အာဘယ်သို့ဆိုရ၍ပြုရာသနည်း။) အာယသ္မန္တာ၊ အရှင်တို့သည်။ မေ၊ တပည့်

ပဝါရဏာပြုနေစဉ် အခြားအာဝါသိက စသော ပုဂ္ဂိုလ်များလာလျှင်(အလား
တူ လာရာ၊ ထိုအောက် အနည်းလာရာတို့၌) ပဝါရဏာ ပြုအပ်ပြီးသမျှသည်
ပြုအပ်ပြီး ဖြစ်၏။ နောက်လာပုဂ္ဂိုလ်များသည် ဆက်၍ ပဝါရဏာပြုကြရမည်။
ထိုသို့စသော အစီအစဉ်ကို ဥပုသ်ပြုအတိုင်းမှတ်ပါ။ ထိုပြင် ဥပုသ်ခန်း၌
"ပန္နရသောဝါသိကာနံ"စသော(၄၁၆-၄၁၇-၄၁၈-၄၁၉) ဂါထာများကို
လည်း ဤပဝါရဏာ အခန်း၌ မှတ်ယူထိုက်သည်သာ။

မှတ်ချက်။ ။ဤပြခဲ့သော စကားအရ "တေဝါစိက ပဝါရဏာ
ဒွေဝါစိက ပဝါရဏာ၊ ဧကဝါစိက ပဝါရဏာ၊ သမာနဝိဿိက ပဝါရဏာ"ဟု
ပဝါရဏာပြုပုံ အခြင်းအရာ ကတ္တာမှာကာရအားဖြင့် ပဝါရဏာ ၄-မျိုးရှိသည်
ဟု မှတ်ပါ။ ထိုတွင် တေဝါစိက ပဝါရဏာသည် ဂရုကအဖြစ်ဆုံး(လေးလေး
ပင်ပင် အရှိဆုံး) တည်း။ ထိုကြောင့် အနည်းငယ်စီပေါ့၍ သမာနဝဿိက
ပဝါရဏာကိုအပေါ့ဆုံးဟုမှတ်ပါ။[တိဿော+ဝါစာ တိ+ဝါစံ၊ တိ+ဝါစံ အဿာ
အတ္ထိတိတေဝါစိကာ-၃-ခွန်းသောစကား(၃-ကြိမ်စကား)ရှိသောပဝါရဏာ၊
သမာနော+ဝဿော ယေသံတိ သမာနဝဿာ၊ သမာနဝဿောဟိ+ကတ္တာမှာ
သမာနဝဿိကာ-တူသောဝါရှိသော ရဟန်းတို့သည်ပြုထိုက်သော ပဝါရဏာ။]

ဧဝံ တိစတုဝဂ္ဂေါစ။ ။သံဃပဝါရဏာကိုပြုပြီး၍ ဂဏပဝါရဏာကိုပြုလို
သောကြောင့် "ဧဝံ တိစတုဝဂ္ဂေါစ" စသည်ကို မိန့်သည်။ ၃-ပါးဖြစ်စေ
၄-ပါးဖြစ်စေ ရှိရာကျောင်းတိုက်၌ဂဏပဝါရဏာပြုရ၏။ "သုဏန္တု မေ။ပေ။
ပဝါရေယ္မာမ"ကား ဂဏဥ္ဘတ်ထားပုံတည်း။

တော်၏။ (ဝစနံ၊ စကားကို၎င်း) သုဏန္တု၊ နှားစိုက်တော်မူကြပါကုန်။ အင်္ဂ၊ ယနေ့သည်။ ပန္နရသီ၊ ၁၅-ရက်မြောက်သော။ ပဝါရဏာ၊ ပဝါရဏာနေ့ပါတည်း။ အာယဿုမန္တာနံ၊ အရှင်တို့၏။ (ကမ္မံ-ပဝါရဏာကံသည်။) ပတ္တကလ္လံ၊ လျောက်ပတ်သောအခါရှိသည်။ ယဒိ သီယာ၊ အကယ်၍ဖြစ်အံ့။ (ဧဝံသတိ၊ ဤသို့ဖြစ်လသော်။) မယံ၊ တပည့်တော်တို့သည်။ အညမညံ၊ အချင်းချင်း။ ပဝါရေယျာမ၊ ဖိတ်မန်ကုန်ရာပါ၏။ ဣတိ၊ ဤသို့ဆိုမူ ပြုရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၂၂၈-၉)

၇၄၄။ ကေသံ စီဝရံ ကတ္ဝာ၊ နိသီဒိတ္ဝာ ဥက္ကုဋိကံ။
ဃေရေန အဉ္ဇလိ'ဘေဝံ၊ ပဂ္ဂယှ သမုဒီရိယာ။

၇၄၅။ "အဟံ အာဝုသော အာယဿုမန္တေ ပဝါဒေရမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယာ ဝါ၊ ဝဒန္တု မံ အာယဿုမန္တော အနုကမ္မံ ဥပါဒါယ၊ ပဿန္တော ပဋိကရိဿာမိ၊ ဒုတိယမ္ပိ၊ ပေ၊ တတိယမ္ပိ၊ ပေ၊ ပဋိကရိဿာမိ" တိ။

နဝေနာပိ "အဟံ ဘန္တေ အာယဿုမန္တေ ပဝါဒေရမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယာ ဝါ၊ ဝဒန္တု မံ အာယဿုမန္တော အနုကမ္မံ

မှတ်ချက်။ ။ဤ ပဝါရဏာပြုကြောင်းဖြစ်သော စကားရပ်၌ "အဟံ ဘန္တေ အာယဿုမန္တေ ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္သယာ ဝါ"သည် တစ်ဝါကျ၊ "ဝဒန္တု မံ အာယဿုမန္တော အနုကမ္မံ ဥပါဒါယ"သည် တစ်ဝါကျ၊ "ပဿန္တော ပဋိကရိဿာမိ"သည် တစ်ဝါကျ ဤသို့ ၃-ဝါကျရှိသည်ဟု သတိပြု၍ ပဝါရဏာ ပြုသောအခါ သူ့ဝါကျနှင့်သူ စကားဖြတ်၍ရှတ်ဆိုရသည်။ ၃-ပါးရှိရာ၌ ၂-ပါးကို လျှောက်သောကြောင့် "အာယဿုမန္တော"ဟု ထားသည်။ အကယ်၍ ၄-ပါးရှိရာ၌ကား ၃-ပါးကို လျှောက်လျှင် "ဝဒန္တု မံ အာယဿုမန္တော"ဟု ထားရသည်။ [၁-ပါး သော၊ ၂-ပါး နှင့်၊ ၃-ပါးမျှ နှင့်၊ ၄-ပါး ဟော။]

ဥပါဒါယ၊ပဿဒ္ဓေါ ပဋိကရိဿာမိ၊ဒုတိယမ္ပိ၊ပေ၊တတိယမ္ပိ၊ပေ၊ ပဋိကရိဿာမိ”တိ။

၇၄၄-၅။ ဧကံသံ၊တခုဃော လက်ဝဲအဖိုဘ။ ဝါ၊ လက်ဝဲတဖက် ဖခုံး ထက်ဘ။စီဝရံ၊ သင်္ကန်းကို။ကတ္တာ၊ပြု၍။ (တနည်း) ဧကံသံ စီဝရံ ကတ္တာ၊ လက်ကဘော့ တင်၍။ ဥက္ကုဋိကံ၊ ဆောင့်ကြေးခင်း။ နိသီဒိတ္တာ၊ ထိုင်၍။ အဥ္ဇလိ ၊ လက်အုပ်ကို။ ပဂ္ဂယှ၊ ချီမြှောက်၍။ ဃထရေန၊ ဃထရ်သည်။ တော၊ ထို ၂-ပါး, ၃-ပါးတို့ကို။ ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမုဒီရိယာ၊ မြွက်ဆိုထိုက်ကုန်၏။ (ကိ ၊ အဘယ်သို့ မြွက်ဆိုထိုက်ကုန်သနည်း။) “အဟံ အာဝုဃော ၊ ပေ ၊ ပဋိကရိဿာမိ”တိ၊ အဟံ အာဝုဃော ၊ပေ၊ ပဋိကရိဿာမိ ဟူ၍။ (သမုဒီရိ-ယာ၊ မြွက်ဆိုထိုက်ကုန်၏။)

နဇေနာပိ၊ သီတင်းငယ်သည်လည်း။ (ဧဝံ၊ ဤသို့။ သမုဒီရိယာ၊ မြွက်ဆို ထိုက်ကုန်၏။ကိ ၊အဘယ်သို့မြွက်ဆိုထိုက်ကုန်သနည်း။)“အဟံ ဘန္တေ၊ပေ၊ ပဋိကရိဿာမိ” တိ၊ အဟံ ဘန္တေ ၊ပေ၊ ပဋိကရိဿာမိ ဟူ၍။ (သမုဒီရိယာ၊ မြွက်ဆိုထိုက်ကုန်၏။ [“အကြီးဆုံးထေရ်၏ ပဝါရဏာပြုပုံကို ပဌမပြုပြီး၍ “နဇေနပိ”စသည်ဖြင့် သီတင်းငယ် ၂-ပါးတွင်စာပါးပါး၏ ပဝါရဏာ ပြုပုံ ကို ပြသည်။]....(ဝိ ဝါ ၃-၂၂၀-၉)

၇၄၆။ ဒ္ဒိသု ထေရေန ကတ္တာမ္ဘု၊ နဝေါ ဏတ္ထေ၀မိရိယော။

၇၄၇။ “အဟံ အာဝုဃော အာယသ္မန္တံ ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ၊ ပရိသင်္ကာယ ဝါ၊ဝဒတု မံ အာယသ္မာ အနုကမ္ပံ ဥပါဒါယ၊ ဖသ္ဆေန္ဘော ဖဋိကရိဿာမိ၊ဒုတိယမ္ပိ၊ဖေ၊တတိယမ္ပိ၊ဖေ၊ပဋိကရိ-ဿာမိ”တိ။

နဇေနာပိ“အဟံ ဘန္တေ အာယသ္မန္တံ ပဝါရေမိ ဒိဋ္ဌေန ဝါ သုတေန ဝါ ပရိသင်္ကာယ ဝါ၊ ဝဒတု မံ အာယသ္မာ အနုကမ္ပံ

ဥပါဒါယ၊ ပဿဒ္ဓော ဗဠှိကရိသောမိ၊ဒုတိယမ္ပိ၊ဝေ၊ တတိယမ္ပိ၊ ဝေ၊ဗဠှိကရိသောမိ"တိ။

၄၄၆-၇။ ဒုတိယ၊ နှစ်ပါးသော ရဟန်းတို့တွင်။ ဝေရေနံ၊ ထေရ်သည်။ ကတ္တမ္ဘို၊ ပြုထိုက်သော ပုဗ္ဗကိစ္စကို။ကတ္တာ၊ပြုပြီး၍။နဝေါ၊ သီတင်းငယ်ကို။ ဝေ၊ ဤသို့။ ဤရိယော၊ မြှက်ဆိုထိုက်၏။ (ကိုး၊ အဘယ်သို့ မြှက်ဆိုထိုက်သနည်း။) "အဟံ အာဝုသော ၊ပေ၊ပဋိကရိသောမိ"တိ၊ အဟံ အာဝုသော၊ ပေ၊ပဋိကရိသောမိ ဟူ၍။ဤရိယော၊မြှက်ဆိုထိုက်၏။နဝေနှာပါ၊သီတင်းငယ်သည်လည်း။ "အဟံ ဘန္တေ၊ ပေ၊ ပဋိကရိသောမိ"တိ၊ အဟံ ဘန္တေ ၊ ပေ ၊ ပဋိကရိသောမိ ဟူ၍။ ဤရိယော၊လျှောက်ထား၊ထိုက်၏။ [၂-ပါးသောရှိရာ ကျောင်းတိုက်၌ ဥတ်မထား၊ပဲ ဂဏပဝါရဏာပြုပုံကို ပြောသော စကားရပ်တို့တည်း။]....(ဝိ ပါ ၃-၂၂၉-၂၃၀)

၄၄၈။ ပုဗ္ဗကိစ္စံ သမာပေတ္ဝာ၊ အဓိဋ္ဌေယျောမေကကော။
"အဇ္ဇ မေ ပဝါရဏာ စာတုဒ္ဒသီတိ ဝါ ပန္နရသီတိ ဝါ အဓိ-ဋ္ဌာမိ"တိ ဝတ္တမ္ဘို။

၄၄၈။ ပုဗ္ဗကိစ္စံ၊ ပြုသင့်သမျှ ပုဗ္ဗကိစ္စကို။ သမာပေတ္ဝာ၊ ပြီးစီးစေ၍။ ဧကေကော၊ တပါးတည်းသော ရဟန်းသည်။ ဝေ၊ ဤသို့။ အဓိဋ္ဌေယျ၊ အဓိဋ္ဌာန်ရာ၏။ (ကိုး၊ အဘယ်သို့ အဓိဋ္ဌာန်ရာသနည်း။) အဇ္ဇ၊ ယနေ့သည်။ မေ၊ ငါ၏။စာတုဒ္ဒသီ၊၁၄-ရက်မြောက်သော။ပဝါရဏာ၊ပဝါရဏာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့် နေ့နှင့်စပ်၍ ၃-ပါး၊ ပြုတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်နှင့်စပ်၍ ၃-ပါး ကတ္တာမ္ဘာကာရအားဖြင့် ပြုအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း ၄-ပါး ဤသို့ ပဝါရဏာအပြား ၁၀-ပါးရှိသည်ဟု မှတ်ပါ။ ကတ္တာမ္ဘာကာရအားဖြင့် ၄-ပါးတွင် ဒွေဝါစိကာ၊ ဧကဝါစိကာကို ပေါင်း၍ ၃-ပါးဟု ယူကြ၏။ ထိုသို့ဖြစ်လျှင် ပဝါရဏာ ၉-ပါးဟု ရေတွက်ရသည်။

ဣတိ၊ ဣသိ။ အဓိဋ္ဌာနမိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဣသိသော်၎င်း။ အဋ္ဌ၊ ယနေ့သည်။ပန္နရသီ၊ ၁၅-ရက်မြောက်သော။ ပဝါရဏာ၊ ပဝါရဏာတည်း။ ဣတိ၊ဣသိ။အဓိဋ္ဌာမိ၊ အဓိဋ္ဌာန်ပါ၏။ ဣတိ ဝါ၊ဣသိသော်၎င်း။ ဝတ္တမ္ဘံ၊ ဆိုရာ၏။ [တပါးတည်းရှိရာကျောင်းဌ၌ အဓိဋ္ဌာနပဝါရဏာပြုပုံကို ပြသော စကားရပ်တည်း။]....(ဝိ ပါ ၃-၂၃၀။)

၄၄၉။ ယသ္မိံ ဝသန္တိ ဝါ ဘဋ္ဌ၊ စတ္တာရော ဝါ တဒေယာ ဒုဝေ။
ပဝါရဏံ ဟရိတ္ဝာန၊ ဧကောဝ ယသိတရိတရေ။

၄၅၀။ တံ တံ ပဝါရဏံ ဝ ယသိရုံ၊သိယာ အာပတ္တိ ဒုက္ကဋံ။
သေသာ ဥပေါသထေ ဝုတ္တာ၊ ဂါထာယော ဧစတ္ထ အာဟရေ။

၄၄၉ဒု၄၅၀။ ယသ္မိံ၊ အကြင်ကျောင်းတိုက်ဌ။ ဘဋ္ဌ ဝါ၊ ငါးပါးသော ရဟန်းတို့သည်သော်၎င်း။ စတ္တာရော ဝါ၊ လေးပါးသော ရဟန်းတို့သည် သော်၎င်း။ တယော ဝါ၊သုံးပါးသော ရဟန်းတို့သည်သော်၎င်း၊ ဒုဝေ ဝါ၊

ယသ္မိံ ဝသန္တိ။ပေ။ဒုက္ကဋံ။ ။ဥပေါသထနိဒ္ဒေသဌ(၄၂၇)ဂါထာနှင့် အသွားအတူပင်တည်း။ ဥပေါသထအခန်းဝယ် ၄-ပါးရှိလျှင် သံဃဥပုသ် ပြုရသောကြောင့် "စတ္တာရော"ဟု ဆို၏။ ဤဌ၌ကား ငါးပါးရှိမှ သံဃပဝါ-ရဏာ ပြုနိုင်သောကြောင့်"ယသ္မိံ ဝသန္တိ ဝါ ဘဋ္ဌ"ဟု ဆိုသည်။ "၅-ပါးရှိရာ မဟာသိမ်ဝယ် တပါး၏ ပဝါရဏာကို ဆောင်၍ ၄-ပါးသောရဟန်းတို့သံဃ-ပဝါရဏာ ပြုကြလျှင် ဒုက္ကဋ်အာပတ်သင့်၏"စသည်ဖြင့် ဥပုသ်တုန်းကအတိုင်း သိပါ။

သေသာ။ပေ။အာဟရေ။ ။ "ဝဂ္ဂေ သမဂ္ဂေ ဝဂ္ဂေ"စသော (၄၂၈) ဂါထာမှစ၍ "ဓိဋ္ဌာတုံ သိမမေဝ ဝါ"(၄၃၂)တိုင်အောင် ဂါထာများကို လည်း ဤ ပဝါရဏာနိဒ္ဒေသဌ် ဆောင်ယူပါ။ ထို၌ ဥပုသ်ပြုခြင်းနှင့် ဤ၌ ပဝါရဏာပြုခြင်းသာ ထူးသည်။ "အဋ္ဌိတောပေါသထာဝါသာ" နေရာဝယ် 'ပဝါရဏာ ဋ္ဌိတာဝါသာ"ဟု "လဲလှယ်ရာ၏"ဟု ဋီကာသစ် ဆိုသည်။

နှစ်ပါးသော ရဟန်းတို့သည် သော်၎င်း။ ဝတ်ဆို၊ နေကုန်၏။ (တတ္ထ၊ ထို ကျောင်းတိုက်၌။) ကောကသ၊ တပါးတပါး၏။ ပဝါရဏံ၊ ပဝါရဏာကို။ ဟရိတ္ဝာန၊ ခေါ်ဆောင်၍။ ဣတရိတရေ၊ အခြားအခြားသော ရဟန်းတို့သည်။ တံတံ ပဝါရေဏံ၊ ထိုထိုပဝါရဏာကို။ ကယိရုံ၊ ပြုကုန်အံ့။ ဒုက္ကဋံ၊ ဒုက္ကဋ်အာပတ်သို့။ အာပတ္တိ၊ ရောက်ခြင်းသည်။ သိယာ၊ ဖြစ်၏။ ဥပေါသထေ၊ ဥပုသ်အခန်း၌။ ဝုတ္တာ၊ ဆိုအပ်ပြီးကုန်သော။ သသာ၊ ကြွင်းကုန်သော။ ဂါထာယော စ၊ ဂါထာတို့ကိုလည်း။ ဘဏေ၊ ဤပဝါရဏာအခန်း၌။ အာဟရေ၊ ဆောင်ရာ၏။ (ဝိ ပါ ၃-၂၃၁)

၄၅၁။ ပဝါရိတေ သံဃမ္မိ၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ။
ကရေယျ ဆိန္နဝေသော ဝါ၊ အဝုဋ္ဌော ဝါနုပါဂတော။

၄၅၁။ ပဝါရိတေ၊ ပဝါရဏာပြုပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော။ သံဃမ္မိ၊ သံဃာ့အထံ၌။ ဆိန္နဝေသော ဝါ၊ ကျိုးပြတ်သော ဝါရှိသောရဟန်းသည်ရင်း။ အဝုဋ္ဌော ဝါ၊ ပစ္ဆိမဝါပတ်လုံး နေပြီးမဟုတ်သော ရဟန်းသည်ရင်း။ အနုပါဂတော ဝါ၊ ဝါမကပ်သော ရဟန်းသည်ရင်း။ ပါရိသုဒ္ဓိဥပေါသထံ၊ ပါရိသုဒ္ဓိဥပုသ်ကို။ ကရေယျ၊ ပြုရာ၏။ (ဝိ ဋ ၃-၃၅၈)

ပဝါရိတေ ။ပေ။ နုပဂတော။ ။သီတင်းကျွတ်လပြည့် ပဌမပဝါရဏာနေ့၌ ပုရိမဝါကျွတ်ပြီးသော သံဃာသည် သံဃပဝါရဏာ ပြုပြီးသောအခါ ဆိန္နဝဿ-ကျိုးသော ဝါရှိသော ရဟန်း၊ အဝုတ္ထ-ဒုတိယဝါကပ်သည့်အတွက် ဝါလပတ်လုံးနေပြီး မဟုသ်သေးသော ရဟန်း၊ အနုပဂတ-တစုံတခုသော အကြောင်းကြောင့် ဝါမကပ်ခဲ့ရသော ရဟန်း၊ ဤ ၃-မျိုးသည် ထို သံဃာ၏ အထံ၌ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ်ပြုရသည်။

မှတ်ချက်။ ။ထိုသို့ ပြုရာ၌ ပုရိမဝါကျွတ်သော သံဃာသည် ထိုရဟန်းများနှင့် အရေအတွက်အတူ သို့မဟုတ် အများစုဖြစ်စေရမည်။ အကယ်၍ ဆိန္နဝဿ၊ အဝုတ္ထ၊ အနုပဂတ ရဟန်းတို့က ပုရိမဝါကပ်သော ရဟန်းတို့ထက်

၆၅၂။ စာတုမာသိနိယာ စာပိ၊ ကစေ သံဃေနုပေါသထော။
ဝုတ္ထဝယာ ပဝါရေယျုံ၊ သစေ အပ္ပဋရာ သိယုန္တိ။

၆၅၂။ စာတုမာသိနိယာ စာပိ၊ မိုးလေးလတို့၏ ပြည့်ကြေးင်း တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၌လည်း။ သံဃေန၊ သံဃာသည်။ ဥပေါသထေ၊ဥပုသ်ကို။ ကတေ၊ ပြုအပ်ပြီးသော်။ ဝုတ္ထဝယာ၊ ပစ္ဆိမဝါပတ်လုံး နေပြီးသော ရဟန်းတို့သည်။ အပ္ပဋရာ၊ နည်းကုန်သည်။ သစေ သိယုံ၊ အကယ်၍ ဖြစ်ကုန်အုံ့။ (ဧဝံ သတိ၊ ဤသို့ဖြစ်ကုန်လသော်။) ပဝါရေယျုံ၊ပဝါရဏာ ပြုကုန်ရာ၏။....ဤတို့၊ ပဝါရဏာနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိ ပါ ၃-၃၅၉)

အရေအတွက်မျှားလျှင် ဥပေါသထ ဥ တ်ထား၍ ရှေးဦးစွာ ဥပုသ်ပြုကြရသည်။ ထိုဥပုသ်ပြီးပြီးသော သံဃာ့အထံ၌ ပုရိမဝါကပ်သော ရဟန်းတို့က ဥ တ်မထား ပဲ ပဝါရဏာ ပြုကြရသည်။ ပုရိမဝါ ပစ္ဆိမဝါကပ်သော ၂-ဖက်ပုဂ္ဂိုလ်ပေါင်းမှ ဂိုဏ်းသာဖြစ်လျှင် မျှားသည့်ဖက်ဏ ဂဏာ ဥ တ်ထား၍ အလျှင်ပဝါရဏာ သို့မဟုတ် ဥပုသ်ပြုရသည်။ ထို့နောက်မှ အနည်းဖက်က ပါရိသုဒ္ဓိ၊ သို့မဟုတ် ပဝါရဏာ ပြုရသည်။

စာတုမာသိနိယာ။ ။မိုး ၄-လပြည့်ရာ တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့ကို "စာတုမာသိနီ" ဟု ခေါ်၏။ ထိုနေ့၌ ပုရိမဝါကျွတ်ပြီးသော သံဃာသည် သံဃ ဥပုသ်ပြုပြီးသောအခါ ပြုအပ်ခဲ့သော ဆိန္နဝဿ၊ အဝုတ္ထ၊ အနုပဝတ ကမျိုးမျိုး ဖြစ်သော ရဟန်းသည် ထို သံဃာ့အထံ၌ ဥ တ်မထားပဲ ပဝါရဏာပြုရသည်။

သစေ အပ္ပဋရာ သိယုံ။ ။ထိုသို့ ဥပုသ်ပြုပြီးသော သံဃာ့အထံ၌ ပဝါ-ရဏာ ပြုခြင်းသည် ပစ္ဆိမဝါကပ်သော ရဟန်းက အနည်းစုဖြစ်မှသာအပ်၏။ အကယ်၍ ပစ္ဆိမဝါကပ်သောရဟန်းက ပုရိမဝါကျွတ်ပြီး ရဟန်းနှင့်သမဖြစ်နေ လျှင်ရင်း ဗဟုတရ ဖြစ်နေလျှင်ရင်း ပဝါရဏာ ဥ တ်ထား၍ ရှေးဦးစွာ ပဝါ-ရဏာပြုပြီးမှ ပုရိမဝါကျွတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မျှားက ထို ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အထံ၌ ပါရိသုဒ္ဓိ ဥပုသ်ပြုရသည်။ [ဥပုသ်ကျောင်းဆောင် တခုတည်း၌ ဥပုသ်ဥ တ်ချည်းရင်း ပဝါရဏာဥ တ်ချည်းရင်း ဥ တ် ၂-မျိုးရင်း ၂-ကြိမ် မထားကောင်း။]

သံဝရနိဒ္ဒေသ

သံဝရောတိ၊ "သံဝရော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား-)

၄၅၃။ စက္ခုသောတာဒီဘောဒေဟိ၊ ရူပသဒ္ဒါဒိဂေါစရေ။
အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာဒီ-ပ္ပဝတ္တိံ ဝိနိဝါရယေ။

၄၅၃။ စက္ခုသောတာဒီဘောဒေဟိ၊ စက္ခုသောတ စက္ခိအပြား ၆-ပါး သော ဣန္ဒြေတို့ဖြင့်။ ရူပသဒ္ဒါဒိဂေါစရေ၊ ရူပသဒ္ဒ စက္ခိအပြား ၆-ပါးသော အာရုံ၌။ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာဒိပ္ပဝတ္တိံ၊ အဘိဇ္ဈာ ဒေါမနဿ အစရှိသော အကုသိုလ် တို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို။ ဝိနိဝါရယေ၊ တားမြစ်ရာ၏။ (ဒီ ပါ ၀-၆၆၅ ၁၉၂၊ မ ပါ ၁-၁၂-၃၃၆၊ အံ ပါ ၁-၅၁၀၊ အဘိ ပါ ၁-၂၄၆၊ အဘိ ပါ ၃-၂၂၅၊ ခု ပါ ၁-၃၃၇၊ ခု ပါ ၇-၃၇၇)

သံဝရောတိ။ ။ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကိုပြုပြီး၍ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ပြလိုသောကြောင့် "သံဝရောတိ" စသည်ကို မိန့်သည်။ စက္ခု စသောဣန္ဒြေ ၆-ပါးကို အဘိဇ္ဈာ စသော လောဘဆိုင်ရာ၊ ဒေါမနဿ စသော ဒေါသဆိုင်ရာ အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းကြောင်းဖြစ်သော သတိကို "သံဝရ" ဟု ခေါ်၏။

စက္ခုသောတာဒီဘောဒေဟိ။ ။ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို ပြတော်မူရာ ပါဠိရုပ် (သာမညဖလသုတ် စသည်)၌ "စက္ခုနာ ရူပံ ဒိသ္ဝာ နေव နိမိတ္တဂ္ဂါဟီ ဟောတိ၊ နာနုဗ္ယဉ္ဇနဂ္ဂါဟီ။ပေ။အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿာ ပါပကာ အကုသလာ ဓမ္မာ အန္ဝာသ-ဝေယ္ယုံ၊ တဿ သံဝရာယ အာပဇ္ဇတိ" စသည်ဖြင့် ဣန္ဒြေ ၆-ပါးလုံး၌ စောင့်စည်းဖို့ရန် ကျင့်ပုံ အားထုတ်ပုံကို ဟောတော်မူ၏။ ထိုပါဠိတော်တို့မှ ယူ၍ "စက္ခုသောတာဒီဘောဒေဟိ။ပေ။ဝိနိဝါရယေ" ဟု မိန့်သည်။

၄၅၄။ နိဂ္ဂဏ္ဌေယျ သက် စိတ္တံ၊ ကိဋ္ဌာဒိ ဝိယ ခုပ္ပသုံ။
သတိမာ သမ္ဘဇာနော, စ၊ စရေ သပ္ပိရိယာပထေတိ။

၄၅၄။ ကိဋ္ဌာဒိ ၊ကောက်ပင်ကိုစားလေ့ရှိသော။ ခုပ္ပသုံ၊ဆိုးမဂက်သော နွားကို။ နိဂ္ဂဏ္ဌာတိ ဝိယ၊ နှိပ်သကဲ့သို့။ (တယာ၊ ထို့အတူ။) ကိဋ္ဌာဒိ ၊ အာရုံခြောက်ပါး ကောက်စပါးကို စားလေ့ရှိသော။သက် စိတ္တံ၊မိမိစိတ်ကို။ နိဂ္ဂဏ္ဌေယျ၊ နှိပ်ရာ၏။ သတိမာ၊သတိရှိသည်ရင်း။ သမ္ဘဇာနော စ၊ ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိသည်ရင်း။ (ဟုတ္တာ၊ ဖြစ်၍။) သပ္ပိရိယာပထေ၊ အလုံးစုံသော ဣရိယာပုထ်လေးပါး၌။ စရေ၊ ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ရာ၏။....ဣတိ၊ သံဝရနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ် အပြီးတည်း။(အံ ပါ ၂-၃၄၅-၆၊ ဓမ္မပဒ ဋ္ဌ ၂-၁၄၂)

စက္ခုနြေ့ကြောင့်ပုံ။ ။မျက်စိဟူသော စက္ခုနြေ့ဖြင့် ရူပါရုံကို (မိန်းမကို ယောကျ်ားကို) မြင်သောအခါ ထိုသူ၏ပုံသဏ္ဌာန် လှ-မလှကို ကြည့်ခြင်း (အာရုံပြုခြင်း) ကို "နိမိတ္တကို ယူခြင်း"ဟုခေါ်၏။ ထိုပုံသဏ္ဌာန် တကိုယ်လုံး၌ မျက်နှာ လက်၊ ခြေ စသော အသေးစိတ် လှ-မလှကို ကြည့်ခြင်း(အာရုံပြုခြင်း) ကို "အနုဗျဉ္ဇနကို ယူခြင်း"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသို့ကြည့်မိ အာရုံပြုမိသောအခါ "လှသည်"ဟု ထင်နေလျှင် အဘိဇ္ဈာ (လောဘ) ဆိုင်ရာ ကိလေသာစိတ်တွေ့ ဖြစ်တော့၏။ မလှဟုရင်း ရှေးကမုန်းသူဖြစ်၍ ယခုလဲ မုန်းစရာဟုရင်း ကြည့်မိ အာရုံပြုမိလျှင် ဒေါသဆိုင်ရာအကုသိုလ်တွေ့ဖြစ်လေတော့၏။ထို့ကြောင့် ရူပါရုံတခုကို တမင်လာလည်း မကြည့်ပဲ အကြောင်းအားလျော်စွာ တွေ့ပြန်လျှင်လည်း မြင်ရုံ ကိုယ်ရုံထက် လွန်၍ မစဉ်းစားပဲ လောဘ ဒေါသ မဖြစ်အောင် စောင့်စည်းခြင်းကို "စက္ခုနြေ့ စောင့်စည်းခြင်း"ဟု ခေါ်သည်။ သောတိနြေ့၊ ဃာနိနြေ့၊ ဇိဝှိနြေ့၊ ကာယိနြေ့၊ မနိနြေ့တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း စောင့်စည်းရသည်။

နိဂ္ဂဏ္ဌေယျ သက် စိတ္တံ။ ။လယ်တို့၏ အနီးအပါး၌ ထားအပ်(ကျောင်းအပ်)သော နွားကို ကောက်ပင်မစားအောင် နွားကျောင်းသားသည် ခုတ်ဖြင့်

တားမြစ် နှိပ်ကွပ်ထားသကဲ့သို့ သူတော်ကောင်းသည်လည်း မိမိစိတ်တည်း ဟူသော နွားကို ထိုအာရုံတို့၌ မကျက်စားနိုင်အောင် နှိမ်၍ထားရသည်။

သတိုမာ။ပေ။ပဏေ။ ။ထိုသို့နှိမ်ရာ၌ "သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်း" ဟူသော ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးလုံး၌ပင် ထိန်းကျောင်းမှုသတိကို မလွတ်စေရ။ ဣန္ဒြေ ၆-ပါး တံခါး ၆-ပေါက်၌ သတိတံခါးရွက်ကို အမြဲပိတ်ဆို့ ထားရာ၏။ ရူပ သဒ္ဒ စသော အာရုံတို့ကို တွေ့ကြုံတိုင်းပင် ဘာဝနာတမျိုးမျိုးကို စဉ်းစား ဆင်ခြင်ကာ ဉာဏ်ပညာဖြင့်လည်း အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် တားမြစ်ရသည်။

ဘာဝနာမပါလျှင် မဖြစ်နိုင်။ ။"ရှတ်တရက်၊ တွေ့ကြုံအပ်သော အာရုံ ကြောင့် အကုသိုလ်မဖြစ်အောင် မိမိစိတ်ကို တားမြစ်ရမည်"ဟု သြဝါဒရှိပါ သော်လည်း နဂိုက ကမ္မဋ္ဌာန်းတမျိုးမျိုး၌ စိတ်စိုက်ထားသော ပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ် လျှင်ကား စိတ်ကို စောင့်စည်းဖို့ မလွယ်ပါ။ ထို့ကြောင့် စတုရာရက္ခနိဒ္ဒေသ၌ လာမည့် ဘာဝနာ တပါးပါးနှင့် ဝိပဿနာနိဒ္ဒေသ၌ လာမည့် ဝိပဿနာ ဘာဝနာကို သူတော်ကောင်းမှန်လျှင် ကေန်လက်ကိုင် ပြုရပါလိမ့်မည်။

သုဒ္ဓိနိဒ္ဒေသ

သုဒ္ဓိတိ၊ "သုဒ္ဓိ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏီ။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

[ပါတိမောက္ခသံဝရ-စသော စင်ကြယ်သော သီလ ၄-မျိုးကို "သုဒ္ဓိ-တိတိ သုဒ္ဓိ"အရ "သုဒ္ဓိ" ဟု ဧကေါသည်။

၄၅၅။ ဒေသနာ သံဝရော ဌေ၊ ပစ္စဝေက္ခဏ ဘောဇဝေါ။
သုဒ္ဓိ စတုဗ္ဗိဓာ ပါတိ-မေဝက္ခသံဝရသမ္မတံ။
ဒေသနာယ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ၊ ဒေသနာသုဒ္ဓိ ဝုစ္စတိ။

၄၅၅။ သုဒ္ဓိ၊ သုဒ္ဓိသည်။ ဝါ၊ စင်ကြယ်သော သီလသည်။ ဒေသနာ၊ ဒေသနာသုဒ္ဓိ၎င်း။ သံဝရော၊ သံဝရသုဒ္ဓိ၎င်း။ ဌေ၊ ဌေသုဒ္ဓိ၎င်း။ ဝါ၊ ပရိ-ယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ၎င်း။ ပစ္စဝေက္ခဏံ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိ၎င်း။ (ဤတို၊ ဤသို့။) ဘောဇဝေါ၊ အပြားအားဖြင့်။ စတုဗ္ဗိဓာ၊ ၄ပါးအပြားရှိ၏။ ပါတိမေဝက္ခ-သံဝရသမ္မတံ၊ ပါတိမောက္ခသံဝရဟူ သမုတ်အပ်သော သီလကို။ ဒေသနာယ၊ ဒေသနာပြောခြင်းကြောင့်။ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ၊ စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဒေသနာသုဒ္ဓိ၊ ဒေသနာသုဒ္ဓိဟူ၍။ ဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်၏။ (ဝိ ဋ္ဌ ၂-၂၇၂-၃၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၄၀)

ဒေသနာ။ ပေ ။ စတုဗ္ဗိဓာ။ ။ဒေသနာသုဒ္ဓိ၊ သံဝရသုဒ္ဓိ၊ ဌေသုဒ္ဓိ၊ ("ပရိယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ"ဟု လည်း ခေါ်၏။) ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိ အားဖြင့် သုဒ္ဓိ ၄-ပါး ရှိသည်။

ပါတိမောက္ခ။ ပေ ။ ဝုစ္စတိ။ ။ပါတိမောက္ခ သံဝရဟူ သမုတ်အပ်သော သီလကို ဒေသနာသုဒ္ဓိဟု ဆိုအပ်၏။ ဘာဘုကြောင့်နည်း....ဒေသနာယ ဝိသုဒ္ဓတ္တာ-ဒေသနာ ပြောခြင်းကြောင့် စင်ကြယ်သောကြောင့်တည်း၊ ပါရာဇိက အာပတ်

သင့်လျှင် လူထွက်ခြင်း၊ သံဃာဒိသိသ် အာပတ်သင့်လျှင် ပရိဝါသ် မာနတ် ဆောက်တည်ခြင်းမျှားလည်းဒေသနာအရဉ္ဇပါဝင်သည်။[ဒေသနာယ-ဒေသနာ ပြောခြင်းကြောင့်+သုဒ္ဓိ—စင်ကြယ်သော သီလတည်း၊ ဒေသနာသုဒ္ဓိ-ဒေသနာ ပြောခြင်းကြောင့် စင်ကြယ်သော သီလ။]

ပါတိမောက္ခသံဝရ။ ။ပါတိ—မိမိကို စောင့်ရှောက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို+ မောက္ခေတိ—အပါယ်ဆင်းရဲ ဝဋ္ဋဆင်းရဲမှ လွတ်စေတတ်၏၊ ဣတိ—ထို့ကြောင့်၊ ပါတိမောက္ခံ—ပါတိမောက္ခ မည်၏၊ သံဝရတိ ဧတေနာတိ သံဝရော၊ကိုယ်နှုတ် တို့ကိုစောင့်စည်းကြောင်း၊ပါတိမောက္ခဉ္စ+တံ+သံဝရောစာတိ ပါတိမောက္ခ-သံဝရော၊ ဤဝိုဋ္ဌိတ်နှင့်အညီ ဝိနည်းပါဠိတော်၌လာသော သီလကို "ပါတိ-မောက္ခသံဝရသီလ"ဟုခေါ်၏။ဤပါတိမောက္ခသံဝရသီလသည်သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်း၏။ သဒ္ဓါတရားရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သာ မြတ်စွာဘုရားကို ကြည်ညိုသော အားဖြင့် လုံခြုံအောင် စောင့်ထိန်းနိုင်၏။

ပါတိမောက္ခံ ဝိသောဓေန္တော၊ အပ္ပေဝ ဇီဝိတံ ဇဟေ။
ပညတ္တံ လောကနာထေန၊ နဘိန္ဒေ သီလသံဝရံ။

ပါတိမောက္ခံ—ဝိနည်းပိဋကတ် အရပ်ရပ်၌ ပညတ်ထုတ်ဖော် သိက္ခာပုဒ် သီလတော်ကို၊ ဝိသောဓေန္တော—မကျိုးမပေါက် မည်းမပျောက်ပဲ တိုးတောက် စေချင် သုတ်သင်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဇီဝိတံ—လွန်စွာစုံမက် ကိုယ့်အသက်ကို၊ အပ္ပေဝ ဇဟေ—မဝံ့တဝံ့ ရှိတချိန်ဖြင့် တွန့်ကာလွန့်ကာ စွန့်လိုက်ရစေကာမူ၊ လောကနာထေန — ဗြဟ္မာလူနတ် မြတ်ထက်မြတ်သည့် နတ်နတ်ထိပ်ထား ဘာဘုရားသည်၊ ပညတ္တံ-အာဏာတော်မြတ် မိန့်တော်မူတ်၍ ပညတ်ထုတ်ဖော် ဟောပြတော်မူအပ်သော၊ သီလသံဝရံ—ကိုယ်နှုတ်နှစ်ထွေ ချုပ်တည်းစေဖို့ ကုဋေကိုးထောင် ကျော်ခေါင်မြင့်ဟီး သီလတော်ကြီးကို၊ နဘိန္ဒေ—အမိန့် တော်ချက် ဦးထိပ်ရွက်၍ မဖျက်မိစေ စောင့်စည်းသင့်ပေသတည်း။

၄၅၆။ နာ ပုဒ္ဂလံ ကရိသ္သန္တိ၊ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနသံဝရာ။
ဥဇ္ဇောဘာ သံဝရသုဒ္ဓိတိ၊ ဘုဇ္ဈတိန္ဒြိယသံဝရော။

၄၅၆။ ပုန၊ တဟန်။ ဧဝံ၊ ဤသို့ မဒ္ဓစာဝ်စည်းမှုကို။ နာ ကရိသံ မပြု တောဘုံ။ ဣတိ၊ ဤသို့။ စိတ္တာဓိဋ္ဌာနသံဝရာ၊ စိတ်ကို အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း ဟူသော စောင့်စည်းခြင်းကြောင့်။ ဣန္ဒြိယသံဝရော၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလသည်။ သုဇ္ဈတိ၊ စင်ကြယ်၏။ (ကသွာ၊ ထို့ကြောင့်။) ဣန္ဒြိယသံဝရော၊ ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို။ သံဝရသုဒ္ဓိတိ၊ သံဝရသုဒ္ဓိ ဟူ၍ ဝုဒ္ဓတ္တာ၊ ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ (ဝိဋ္ဌ၂-၂၇၃)

နပုဂ္ဂလံ။ ပေ။ သံဝရော။ ။စက္ခုန္ဒြေနှင့်စပ်၍ အဘိဓျာ ဒေါမနဿစသော အကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် စက္ခုန္ဒြိယ သံဝရသီလ ပျက်၏။ ထိုသို့ ပျက်မှန်းသိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် "နာ ပုန ဧဝံ ကရိသံ—နောင်တဖန် ဤသို့ မပြုတောဘုံ၊ (မဖြစ်စေတောဘုံ)" ဟုစိတ်ကိုဓိဋ္ဌာန်လိုက်ရ၏။ ထိုသို့ဓိဋ္ဌာန်၍ဤစက္ခုန္ဒြေကို စောင့်စည်းနေခြင်းကြောင့် ထိုသီလသည် စင်ကြယ်၏။ [သောတိန္ဒြေ စသည်ဌာလည်း နည်းတူ။] ထို့ကြောင့် ဣန္ဒြိယသံဝရသီလကို "သံဝရသုဒ္ဓိ" ဟု ခေါ်ရသည်။

ဣန္ဒြိယသံဝရ။ ။သံဝရတိ တေနာတိ သံဝရော၊ ဣန္ဒြိယာနံ—စက္ခုစသော ဣန္ဒြေတို့ကို+ သံဝရော—စောင့်စည်းကြောင်းသီလ၊ ဤသီလဌသတိပြုခြင်း၏၊ စက္ခုစသော တံခါးပေါက်ကို သတိတည်းဟူသော တံခါးရွက်ဖြင့်ပိတ်ဆို့ထားလိုက်မှ အကုသိုလ်တရားတို့ မဝင်လာပဲ ရှောင်သွားနိုင်သည်။

စက္ခုနာ သံဝရော သာဓု၊ သာဓု သောတေန သံဝရော။
ဃာနေန သံဝရော သာဓု၊ သာဓု ဇိဝှါယ သံဝရော။
ကာယေန သံဝရော သာဓု၊ သာဓု မနေန သံဝရော။

စက္ခုနာ—အကြောင်းစက္ခု တင်စားပြုသည့် စက္ခုဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သံဝရော—အဘိဓျာနှင့်ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နေ့ညစောင့်ကြား သတိထားခြင်းသည်။ သာဓု—ခုဘေးမခ နောင်အေးမြဖို့ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏၊ သောတေန—အကြောင်းသောတ တင်စားရသည့် သောတဝိညာဏ်ဖြင့်၊ သံဝရော—အဘိဓျာနှင့် ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နေ့ညစောင့်ကြား

၄၁၇။ ပဟာယာနေသာနံ ဝုဒေမ္မ-နုပ္ပါဒေ ဒ္ဒသ ဧဋ္ဌိယာ။
သုဒ္ဓတ္တာ ဧဋ္ဌိ သုဒ္ဓိတိ၊ ဥတ္တမာဒိဝနိသိဘံ။

၄၁၇။ အနေသနံ၊ မအပ်ံသော ရှာမှီးခြင်းကို။ ပဟာယ၊ ပယ်စွန့်၍။ ဝမ္မေန၊ တရားသဖြင့်။ ဥပ္ပါဒေ ဒ္ဒသ၊ ပစ္စည်းလေးပါးကိုဖြစ်စေသော ရဟန်း၏။ အာဇီဝနိသိတံ၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းခြင်း မှီခဲသော သီလကို။ ဧဋ္ဌိယာ၊ တရားသဖြင့် ရှာမှီးခြင်းအားဖြင့်။ သုဒ္ဓတ္တာ၊ စင်ကြယ်ခြင်း၏အဖြစ်ကြောင့်။ ဧဋ္ဌိ သုဒ္ဓိတိ၊ ဧဋ္ဌိသုဒ္ဓိ ဟူ၏။ ဝါ၊ ပရိယေဋ္ဌိသုဒ္ဓိ ယူ၏။ ဝုတ္တံ၊ ဟာ၊ ဘာ၊ မူ အပ်ပြီး။ (ဝိ ၊ ၂-၂၇၃)

သတိထားခြင်းသည်၊ သာဓု—ခုဘေးမခ နှောင်အားမြဲ၏ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏၊ ဃာနေန—အကြောင်းဃာန တင်စားရသည့် ဃာနဝိညာဉ်ဖြင့်၊ သံဝရော—အဘိဇ္ဈာနှင့် ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နှေးညှောင့်ခြင်း သတိထားခြင်းသည်၊ သာဓု-ခုဘေးမခ နှောင်အားမြဲ၏ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏။

ဇိဝှါယ-အကြောင်းဇိဝှါ တင်စားရာသည့် ဇိဝှါဝိညာဉ်ဖြင့်၊ သံဝရော-အဘိဇ္ဈာနှင့် ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နှေးညှောင့်ခြင်း သတိထားခြင်းသည်၊ သာဓု-ခုဘေးမခ နှောင်အားမြဲ၏ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏၊ ကာယေန-အကြောင်းကာယ တင်စားရသည့် ကာယဝိညာဉ်ဖြင့်၊ သံဝရော - အဘိဇ္ဈာနှင့် ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နှေးညှောင့်ခြင်း သတိထားခြင်းသည်၊ သာဓု-ခုဘေးမခ နှောင်အားမြဲ၏ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏၊ မနေန-ဘဝင်မနော တင်စားပြောသည့် မဝိညာဏတို့ ဇောဝိညာဉ်ဖြင့်၊ သံဝရော-အဘိဇ္ဈာနှင့် ဗျာပါဒေါသ မဖြစ်ရအောင် နှေးညှောင့်ခြင်း သတိထားခြင်းသည်၊ သာဓု-ခုဘေးမခ နှောင်အားမြဲ၏ ဘဝတာရှေ ကောင်းမြတ်လှပေ၏။

ပဟာယ။ပေ။နိသိတံ၊ ။မိစ္ဆာဇီဝအာခန်း ကုလဒူသနအာခန်းတို့၌ ပြအပ်ခဲ့သည့်အတိုင်း မအပ်သောနည်းဖြင့် ပစ္စည်း ၄-ပါးရှာမှီးမှုကို မပြုပဲ (ရှောင်

ပယ်၍)တရားသဖြင့် ပစ္စည်း ၄-ပါးကို ရှာမှီးခြင်းကိုပင် "အာဇီဝသန္ဓိသိတ သီလ"ဟု ခေါ်သည်၊ [ဂါထာဖြစ်၍ "အာဇီဝနိသိတံ"ဟု ဆိုထားသည်။]

အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ။ ။အာဇီဝန္တိ ဧတေနာတိ အာဇီဝေါ၊ ဧတေန-ဤပစ္စည်း ၄-ပါးကို ရှာမှီးခြင်းဖြင့်+အာဇီဝန္တိ - အသက်မွေးကြရကုန်၏။ ဤတိ - ထိုသို့ အသက်မွေးကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သော-ထိုပစ္စည်း ၄-ပါးကို ရှာမှီးခြင်းသည်၊ အာဇီဝေါ - အာဇီဝမည်၏၊ ပရိသုဒ္ဓတိတိ - ပရိသုဒ္ဓိ၊ ပရိသုဒ္ဓိယေဝ ပါရိသုဒ္ဓိ၊[သွတ္ထဒ္ဒ ၈-ပစ္စည်းသက်] အာဇီဝေါယေဝ+ပါရိသုဒ္ဓိ အာဇီဝပါရိ-သုဒ္ဓိ၊ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော အသက်မွေးကြောင်း၊ ဤသီလဌ ဝိရိယ ပြဋ္ဌာန်း၏၊ ဝိရိယကင်းရှိ ဆွမ်းခံရမှာပျင်းလျှင် ချောင်ချောင်လည်လည် စားသောက်ရအောင် ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီဝအမှုတို့ကို ပြုသော အားဖြင့် ဤသီလပျက်တော့၏။

အနေသနာယ စိတ္တံပိ၊ အဇနေတ္ဝာ ဝိစက္ခဏော။
အာဇီဝံ ပရိသောဓေယ္ယ၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော ယတိ။

ဝိစက္ခဏော - ဘုရာ့မျက်နှာ သာသနာနှင့် ကိုယ်မှာနောင်ရေး မြော်တွေး ဆင်ခြင် ပညာရှင်လည်း ဖြစ်ပေထသော၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော - ဘယာမဖက် သဒ္ဓါတွက်ကြောင့် ခါထွက်သမှု ရဟန်းပြုခဲ့သူလည်း ဖြစ်ပေထသော၊ ယတိ-သာသနာ့ဝန် အားသွန်ကြိုးပမ်း ထမ်းဖို့ရည်ရော် ရဟန်းတော်သည်၊ အနေသနာယ - ဘုရားစက်ဆုပ် လွန်သေးနုပ်သည့် အယုတ်တမာ လေးဖြာ ပစ္စည်း ရှာဖွေနည်းခြင်း၊ စိတ္တံပိ - ပြုလုပ်ဖို့ရန် စိတ်အကြံကိုမျှလည်း၊ အဇနေ-တ္ဝာ - သာသနာ့အရှိန် ကိုယ့်အရှိန်ခြင်း ဂုဏ်သိန်ညစ်ပေ မဖြစ်စေပါ၊ အာဇီဝံ-တသက်လျှာမျှ တဝမ်းဝဘို့ တခဏတွက်ကလေး အသက်မွေးကို၊ ပရိသော-ဓေယ္ယ-ဝန်းကျင်ခပင်း ပြစ်မျိုးကင်းအောင် ရှင်းလင်းသုတ်သင်ရှုသတည်း။

၄၅၈။ ယောနိသော ပဋိသင်္ခါယ၊ စိတ္တံ ပဋိသေဝတိ။
ဧဝမာဒိယထာဝုတ္တ-ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓေနာ။
ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိတိ၊ ဝုတ္တံ ပစ္စယနိဿိတန္တိ။

၄၅၈။ ယောနိသော၊ သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်။ ပဋိသင်္ခါယ၊ ပညာဖြင့် ဆင်ခြင်၍။ စိတ္တံ၊ သင်္ကန်းကို။ ပဋိသေဝတိ၊ မှီဝဲ၏။ ဧဝမာဒိ-ယထာဝုတ္တပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓေနာ၊ ဤသို့ အစရှိသော အကြင်အကြင် ဟောတော်မူအပ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဖြင့် စင်ကြယ်ခြင်းကြောင့်။ ပစ္စယနိဿိတံ၊ ပစ္စည်း ၄-ပါးခို မှီသောသိလကို။ ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိတိ၊ ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိဟူ၍။ ဝုတ္တံ၊ ဟောဒေတော်မူအပ်ပြီ။....ဤကား၊ သုဒ္ဓိနှင့်စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။
(မ ပါ ၁-၁၂၄၃၊ အံ ပါ ၂-၇၄၁)

ယောနိသော။ပေ။နိဿိတံ။ ။ပစ္စည်း ၄-ပါးကို "ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စိတ္တံ ပဋိသေဝတိ" စသော အစီအစဉ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ စင်ကြယ်၏။ ထိုကြောင့် ဤသီလကို "ပစ္စဝေက္ခဏာသုဒ္ဓိ" ဟု ခေါ်သည်။ [ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်ပုံကို ရှေ့ပိုဒ် ရှင်ကျင့်ဝတ်၌ ပြထားပြီ။]

ပစ္စယသန္နိဿိတံ။ ။ပစ္စယ-ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို၊ သန္နိဿိတံ-ကောင်းစွာမှီသော သီလတည်း၊ ပစ္စယသန္နိဿိတံ-ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို ကောင်းစွာမှီသောသီလ၊ ဤပစ္စယသန္နိဿိတသီလ၌ ဆင်ခြင်မှုဟူသော ပစ္စဝေက္ခဏာပညာ ပြဋ္ဌာန်း၏၊ ထိုကြောင့် အနက်အဓိပ္ပါယ်မသိသော သာမဏေယ်တို့အတွက် "ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော စိတ္တံ ပဋိသေဝါမိ" စသည်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခြင်းထက် မြန်မာလို အစီအစဉ်အတိုင်း ရွတ်ဆို၍ အဓိပ္ပါယ် နားလည်အောင် ပြောပြထားမှသာ ဉာဏ်ဖြင့်ဆင်ခြင်ရာ ရောက်ပါသည်။

ဓာတုမနသိကာရ။ ။ပစ္စည်း ၄-ပါးတွင် တပါးပါးကို ရခါစအခါ၌ ဆင်ခြင်မှုဟူသော ပဋိလာဘပစ္စဝေက္ခဏာ၊ သုံးစွဲရာအခါ၌ ဆင်ခြင်မှုဟူသော ပရိဘောဂပစ္စဝေက္ခဏာအားဖြင့် ၂-မျိုးပြား၏။ ထိုတွင် ရခါစ၌ဖြစ်စေ သုံးစွဲ

ရာဒ္ဓ်ဖြစ်စေ ဓာတ် ၄-ပါးအစုအဝေးဟု ဆင်ခြင်မှုဟူသော ဓာတုဆင်ခြင်ပုံကို ပရမတ္ထသရူပဘေဒနီ ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းလာသော လက္ခဏာတို့ဖြင့် ပြုပါမည်။

သက်နှင်းဌ်ဆင်ခြင်ပုံ။ ။ခြေ၊ အုံ့ဇာပြောက်၊ လက်ကောက်ဆံကျင်၊ အလှ ဆင်လည်း၊ အထင်မပြု၊ ရုပ်သေးတုသို့၊ လေးခုသောဓာတ်၊ ပေါင်းဖွဲ့ လတ်ရ၊ သတ္တဇီဝါ၊ ငါသူတပါး၊ လားလားမရှိ၊ မျက်စိတလှစ်၊ လက်တဖျစ်ထဲ၊ သေးဖွဲ့သိမ်နုပ်၊ ခါခါချုပ်သည့်၊ ဘူတရုပ်ပေါင်း၊ မသာလောင်းက၊ကောင်းမြတ်လှစွာ၊သက်နှင်းဝါသည်၊ ငါ့မှာဖုံးလွှမ်း၊ မသိစွမ်းထ၊ သက်နှင်းကဝယ်၊ ဆိုဖွယ်မရှိ၊ ဘုတ်ချင်းထိသည်..... ချင်းချင်းမသိကြလေဘူ့တကား။

ဆွမ်းဌ်ဆင်ခြင်ပုံ။ ။မကျိုးစေလို၊ လှည့်ကြမ်းအိုကို၊ ထိုးလျှိုလှည့်စာ၊ ကဲ့ပမာသို့၊ ရိယာလေးလီ၊အမြဲမှီသား၊ ဤအိမ်ခန္ဓာ၊ဓာတ်လေးဖြာကို၊ မပျက်ပါအောင်၊ရေစာသုံးစဲ့၊ငါမှီဝဲ၏၊လှည့်နှင့်လှည့်စာ၊မသိပါသို့၊ လေးဖြာသောဓာတ်၊ ပေါင်းဖွဲ့လတ်ရ၊ သတ္တဇီဝါ၊ ငါသူတပါး၊ လားလားမရှိ၊ မျက်စိတလှစ်၊ လက်တဖျစ်ထဲ၊ သေးဖွဲ့သိမ်နုပ်၊ ခုခါ ချုပ်သည့်၊ ဘူတရုပ်ပေါင်း၊ မသာလောင်းက၊ ကောင်းမြတ်လှစွာ၊ ဤအစာသည့်၊ ငါ့မှာရောက်နေ၊ မသိလေပါ၊ ရေစာကဝယ်၊ ဆိုဘွယ် မဲ့ကင်း၊ ဘုတ်ချင်းဘုတ်သို့၊ ရောက်တုံ့မြို့သည့်....မည်သို့မသိကြလေဘူ့ တကား။

ကျောင်းဌ်ဆင်ခြင်ပုံ။ ။စင်အိမ်ထက်ဗေ၊ ရုပ်သေးနေသို့၊ ရွှေဇေဖလ်မှန်၊ ခြယ်စီဖန်သည့်၊ ဝေယံဘုံဖျား၊ နေလေငြားလည်း၊ လေးပါးဘုတ်ဓာတ်၊ ပေါင်းဖွဲ့လတ်ရ၊ သတ္တဇီဝါ၊ ငါသူတပါး၊ လားလားမရှိ၊ မျက်စိဘလှစ်၊ လက်တဖျစ်ထဲ၊ သေးဖွဲ့သိမ်နုပ်၊ ခါခါချုပ်သည့်၊ ဘူတရုပ်ပေါင်း၊ မသာ လောင်းက၊ ဤကျောင်းထက်ဗေ၊ ငါတည့်နေဟု၊ မသိလေပါ၊ နေရာ ကဝယ်၊ ဆိုဘွယ်မဲ့ကင်း၊ ဘုတ်ချင်းဘုတ်သို့၊ နေတုံ့မြို့သည့်.....မည်သို့ မသိကြလေဘူ့တကား။

ဆေးဌ်ဆင်ခြင်ပုံ။ ။ဆွေးမြေ့ယိမ်းယို၊ အိမ်ပျက်အိုကို၊ မပြိုစေသား၊ ထောက်သည့်ကျားသို့၊ လေးပါးယာပိုထ်၊စဉ်လိုက်မကွာ၊အိမ်ခန္ဓာကို၊

ခိုင်မာစေသား၊ မတိမ်းပါးအောင်၊ ဆေးဝါးသင့်ရာ၊ မှီဝဲပါ၏။ စဲရာ ထူးဏ၊ မသိကြသို့၊ လေးဝရုပ်ဓာတ်၊ ပေါင်းဖွဲ့လတ်၍၊ သတ္တဇီဝါ၊ဝါသူ တပါး၊ လားလားမရှိ၊ မျက်စိတလှစ်၊ လက်ဘဖျစ်ထဲ၊သေးဖွဲ့သိမ်နုပ်၊ ခါခဲ့ခါချုပ်သည့်၊ဘူတရုပ်ပေါင်း၊မသာလောင်းက၊အကြောင်းသင့်ရာ၊ ဆေးအစာသည်၊ ဝါ့မှာရောက်နေ၊ မသိလေပါ၊ ဆေးအစာမူ၊ဆိုရာ မဲ့ကင်း၊ ဓာတ်ချင်းဓာတ်သို့၊ ရောက်တုံ့ပြုသည် .... မည်သို့ မသိကြ လေဘူ။ တကား။

ဓာတု, ပဋိကူလ, ဝိပဿနာ အားလုံးပါသော ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင်ပုံ

ဖိနပ်ဆီမီးကို အစပြု၍ ဤ ယခုခန့် ရှေနောက်အရှေ့ ၂-ခုအကြား သုံးစား မှီဝဲအပ်သမျှ သက်နှီး၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်း၊ ဆေး ပစ္စည်း ၄-ပါးတို့ကို ကစား စမ်ယ် မြူးရယ်မာန်ကြွ လှပရေဆင်း ပြည့်ဖြိုးခြင်းငှါ သုံးဆောင်အပ်သည် မဟုတ်ပါ။ နိသတ္တဇီဝ အဗျာကတ သုညဓာတ်ရုပ်အစစ် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘ အရိုးစုဖြစ်သော ဤကိုယ်ခန္ဓာ အတွင်းအပြင်ရောဂါ ဘေးဘယာ ကင်းကွာ၍ ကျန်းမာချမ်းသာ အသက်ရှည်ကြာစွာ တည်နေလျက် စာပေ ကျမ်းဂန် သင်အံ့လေ့လာနိုင်ခြင်း၊ သီလ သမာဓိ ဝိပဿနာ ရဟန်းတရားကို ပွါးများ အားထုတ်နိုင်ခြင်းအကျိုးငှါ မှီဝဲသုံးဆောင်ပါသတည်း။

သန္ဓာသိန္ဒေယ

သန္ဓောသောတိ၊ "သန္ဓောသော" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသ၊ နိဒ္ဒေသကား==)

[ဤကျမ်းဆရာသည် လင်္ကာသူတော်ကောင်းများကို စတုပါရိ သုဒ္ဓိသီလ စင်ကြယ်ရုံမျှဖြင့် အားမရသေးပဲ သမထ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ် တို့၏အောင် လမ်းညွှန်ပြလိုသောကြောင့်၎င်း ထိုသို့ ညွှန်ပြရာဝယ် ပစ္စည်း ၄-ပါးခွဲ လိုလားမှု လောဘ အားကြီး၍ သန္ဓောသ အကျင့်မပါလျှင် ထို သမထ ဝိပဿနာကို မကျင့်နိုင်သောကြောင့်၎င်း သန္ဓောသအကျင့်ကိုပါ ကျင့်စေ လိုရကား သန္ဓောသ အဓိပ္ပာယ်ကိုလည်း ပြုရပေသည်။]

သန္ဓောသ။ ။တောသနံ-နှစ်သက်ခြင်း, တင်းတိမ်ခြင်း, ကျေနပ်ခြင်း၊ တောသော-နှစ်သက်ခြင်း၊ သဂေါနှ+တောသော သန္ဓောသော-မိမိရအပ် သောဥစ္စာဖြင့်+တင်းတိမ်နှစ်သက်ခြင်း၊(တနည်း)သမံ-မျှမျှတတ+တောသော သန္ဓောသော၊ (တနည်း) သန္ဓေန-မိမိမှာ ရှိသော ဥစ္စာဖြင့်+တောသော သန္ဓောသော၊(တနည်း)သမ္မာ-သင့်သော အစီအရင်ဖြင့် (ဘုရားခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော အစီအရင်ဖြင့်)+တောသော သန္ဓောသော။

သန္ဓောသ ၁၂-ပါး။ ။အချုပ်မှာ တရားသဖြင့် မိမိရအပ်သော ပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းကို "သန္ဓောသ"ဟု ခေါ်၏။ ထိုသန္ဓောသသည် ယထာလာဘ၊ ယထာဗလ၊ ယထာသာရုပ္ပအားဖြင့် ၃-မျိုးပြား၏။ထို ၃-မျိုးကို ဆုမ်းစသော ပစ္စည်း ၄-ပါးဖြင့်မြှောက်လျှင် သန္ဓောသ ၁၂-ပါးဖြစ်၏။

ယထာလာဘ။ ။ယော ယော+လာဘော ယထာလာဘံ—အကြင်အကြင် ရအပ်သော ပစ္စည်း ဘာပဲရရ, ရသမျှဖြင့် တင်းတိမ်သော (အခြားပစ္စည်းကို တောင့်တမှုမရှိသော) ရောင့်ရဲခြင်းကို "ယထာလာဘ သန္ဓောသ(ရရသမျှ

ဖြင့် ရောင့်ရဲခြင်း)”ဟု ခေါ်သည်။ [ယထာလာဘံ-အကြင်အကြင်ရအပ်သော ပစ္စည်းဖြင့်+သန္ဓောသော ယထာလာဘသန္ဓောသော]။

ယထာဗလ။ ။ရဟန်းတော် တပါးသည် ပင်ကိုယ်ကပင် အားနည်း၏။ သို့မဟုတ် ရောဂါကြောင့်ဖြစ်စေ ဇရာကြောင့်ဖြစ်စေ အားနည်း၏။ ထိုရဟန်းသည် လေးသော ထူသော သင်္ကန်းကို သုံးရလျှင် ပင်ပန်း၏။ ထို့ကြောင့် ထူသော သင်္ကန်းကို အခြား သီတင်းသုံးတော်၏ ပါးသော သင်္ကန်းဖြင့် လဲ၍ သုံးစွဲလျှင် ယထာဗလသန္ဓောသ-မိမိ၏အားနှင့်လျော်စွာ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲခြင်းမည်၏။ မိမိနှင့် လျောက်ပတ်သော အစားအသောက်ကို လဲ၍ စားသောက်ရာ၌ရင်း မိမိနှင့် လျောက်ပတ်သော ကျောင်း ဆေးတို့ကို လဲ၍ သုံးစွဲရာ၌ရင်း ယထာဗလသန္ဓောသဟုပင်မှတ်ပါ။ [ယထာဗလံ- မိမိ၏ကာယဗလအား-လျော်စွာ+သန္ဓောသော ယထာဗလသန္ဓောသော]။

ယထာသာရုပ္ပ။ ။မိမိမှာ ကောင်းမွန်သောသင်္ကန်း စသည်ကို ရလျှင် ဤပစ္စည်းသည် ထေရ်ကြီး (ဆရာတော်)အား လျောက်ပတ်၏။ ဗဟုသုတ(စာချ)ပုဂ္ဂိုလ်အား လျောက်ပတ်၏။ ဂိလာနအား လျောက်ပတ်၏။ လာဘ်လာဘ ရှားသော ပုဂ္ဂိုလ်အား လျောက်ပတ်၏။ ဤသို့ ကြံ၍ ထိုကောင်းသော ပစ္စည်းကို မိမိမသုံးပဲ လှူဒါန်း၍ မိမိမှာ ကျန်းမာရေးနှင့် မဆန့်ကျင်သော အဖိုးမတန်သောပစ္စည်းကို သုံးစွဲခြင်းသည် ယထာသာရုပ္ပသန္ဓောသ မည်၏။ [ယထာသာရုပ္ပံ-လျောက်ပတ်သည်အား လျော်စွာ၊ဝါ-တော်သလို လျော်သလို ပစ္စည်းဖြင့်+သန္ဓောသော ယထာသာရုပ္ပသန္ဓောသော၊] အကျယ်ကိုအင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ ကေက ဝိရိယာရမ္ဘဝဂ် ပဌမသုတ်၌ရင်း သဠာယတနသံယုတ် အာသီဝိသဝဂ် ဒုတိယသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ရင်း ခုဒ္ဒကပါဋ္ဌ မင်္ဂလသုတ် သင်္ဂြိုဟ်ပုဒ်အဖွင့်၌ရင်း ရှုပါ။

၄၅၉။ အပ္ပေန အနုဝဇ္ဇေန၊ သန္တုဋ္ဌော သုလဘေန စ။
မတ္တညူ။ သုဘရော ဟုတ္ဝာ၊ စရေ သဒ္ဓမ္မဂါရဝေါ။

၄၅၉။ သဒ္ဓမ္မဂါရဝေါ၊သူတော်ကောင်းတရားဌာ် လေးစားခြင်းရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ အပ္ပေန၊အနည်းငယ်သော ပစ္စည်းဖြင့်ရင်း။ အနဝဇ္ဇေန၊ဝိနည်း အပြစ်မရှိသော ပစ္စည်းဖြင့်ရင်း။ သုလဘေန စ၊ လွယ်ကူစွာ ရအပ်သော ပစ္စည်းဖြင့်ရင်း။ သန္တုဋ္ဌော၊ တင်းတိမ်ရောင့်ရဲသည်ရင်း။ မတ္တညူ၊ ရှာမှီး ခံယူ သုံးဆောင် စွန့်ကြဲခြင်းဟူသော ၄-ဌာနတို့ဌ် ဒီ:တိုင်းအရှည် ပမာဏကို သိသည်ရင်း။ သုဘရော၊ မိမိကိုယ်တိုင်နှင့်တကွ ဒါယကာတို့ လွယ်ကူစွာ မွေးမြူအပ်သည်ရင်း။ ဟုတ္ဝာ၊ ဖြစ်၍။ စရေ၊ ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ် ရာ၏။ (အံ ပါ ၁-၃၃၅၊ ခု ပါ ၀-၂၆၆)

အပ္ပေန ပေ။ သုလဘေန စ။ ။"စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ အပ္ပါနိ စေ၀ သုလဘာနိ စ၊ တာနိ စ အနဝဇ္ဇာနိ"ဟု ဟောတော်မူအပ်သော စတုက္ကဂုံတ္တရ ပဌမပံ ဥရ၀ေဌ္ဌ၀ဂ် (၇) သုတ်ကိုမှီသော ဂါထာတည်း။ ထိုပါဠိတော်၌(၁)ပိဏ္ဍိယာ-လောပဘောဇန (တအိမ်တလုပ်မျှ ဆွမ်းခံ၍ ရအပ်သောဆွမ်း)၊ (၂)ပံသုကူ သင်္ကန်း၊(၃) ရုက္ခမူကျောင်း၊ (၄) နွားကျင်ငယ်ဆေး ဤ ၄-ပါးသည် အဖိုး အားဖြင့် နည်းကုန် (အဖိုးမတန်ကုန်)၊ ရှာသောအခါလည်း ရလွယ်ကုန်၊ အကုသိုလ်ပြစ်လည်း မရှိကုန်ဟု ဟောတော်မူသည်။ (အပ္ပါနိတိ ပရိတ္တာနိ။-အဋ္ဌကထာ။]

မတ္တညူ။ ။"မတ္တံ-အတိုင်းအရှည်ပမာဏကို+ဇာနာတိ- သိတတ်၏" နှင့် အညီရှာခြင်း၊ခံယူခြင်း၊သုံးဆောင်ခြင်း၊စွန့်ပေးခြင်းဟူသော ၄-ဌာနဌ် အတိုင်း အရှည်ပမာဏကို သိတတ်သော သူတော်ကောင်းကို "မတ္တညူ"ဟု ခေါ်သည်။ [မတ္တညူတိ ဧတ္ထ စတ္တာရော မတ္တာ ပရိယေသနမတ္တာ ပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တာ ပရိဘောဂမတ္တာ ဝိသဇ္ဇနမတ္တာတိ။—ဋီကာဟောင်း။]

ပရိယေသနမတ္တညူ။ ။အနေသန မိစ္ဆာဇီဝ အမှုတို့မှရှောင်ကြဉ်၍ တရားသဖြင့် ရှာဖွေခြင်းသည် ရှာမှီးခြင်း၌ အတိုင်းအရှည်သိမှုဟူသော မတ္တညုတာ မည်၏။ ထိုသို့ အတိုင်းအရှည်သိသူကို "ပရိယေသနမတ္တညူ"ဟု ခေါ်သည်။

ပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တညူ။ ။ခံယူရာ၌ ဒါယကာ၏ အလိုဆန္ဒကိုရင်း လှူဖွယ်ဝတ္ထု၏ပမာဏကိုရင်း မိမိ၏အသုံးကိုရင်း ဤ ၃-မျိုးကိုနှိုင်းချိန်၍ခံယူရသည်။ လှူပြုဖွယ်ဝတ္ထု (ပစ္စည်း ဥစ္စာ) ပေါမျှား သော်လည်း အလှူ.ရှင်က နည်းနည်းသာ လှူလိုလျှင် ဒါယကာ၏ အလိုဆန္ဒ (သဒ္ဓါစေတနာ)လိုက်၍ နည်းနည်းသာ အလှူခံရ၏။ အလှူ.ရှင်က မျှားမျှား လှူလိုသော်လည်း ဥစ္စာ အင်အား နည်းပါးလျှင် လှူဖွယ်ဝတ္ထုကိုလိုက်၍ နည်းနည်းသာ အလှူခံရ၏။ ပစ္စည်းရော သဒ္ဓါပါ ၂-မျိုးလုံး ပေါမျှားနေပြန်လျှင် မိမိ၏ အသုံးကိုလိုက်၍ လိုသလောက်သာ အလှူခံရ၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို "ပဋိဂ္ဂဟဏမတ္တညူ"ဟု ခေါ်၏။ ဤပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် မဖြစ်သေးသောလာဘ်ကိုလည်းဖြစ်စေနိုင်၏။ ဖြစ်ပြီးသော လာဘ်ကိုလည်း ခိုင်မြဲစေနိုင်သည်။

ပရိဘောဂမတ္တညူ။ ။ပစ္စည်း၄-ပါးကိုသုံးစွဲခြင်း၌ အတိုင်းအရှည်သိမှုမှာ "ပဋိသင်္ခါ ယောနိသော"စသော ပစ္စဝေက္ခဏာအတိုင်း ပစ္စည်းကို သုံးစွဲခြင်းကြောင့် ရနိုင်သော ကျန်းမာရေး၊ ပရိယတ် ပဋိပတ် အားထုတ်နိုင်ရေးကို မြော်တွေးသိမြင် ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲခြင်းပင်တည်း။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲလေ့ရှိသူကို "ပရိဘောဂမတ္တညူ"ဟု ခေါ်သည်။ ပြအပ်ခဲ့သော ဓာတုမနသိကာရ ဆင်ခြင်မှုမျှားလည်း ဤမတ္တညုတာ၌ ပါဝင်၏။

ဝိသဇ္ဇနမတ္တညူ။ ။မိမိရအပ်သောပစ္စည်းကိုအခြားပုဂ္ဂိုလ်အား စွန့်ကြဲပေး၊ ကမ်းလှူဒါန်းရာ၌ ကုလဒူသန မဖြစ်စေခြင်း၊ သဒ္ဓါဒေယျဝိနိပါတ (အလှူ.ရှင် သဒ္ဓါတရားပျက်အောင် အခြားပုဂ္ဂိုလ်အား မစွန့်ပေးခြင်း)သည်ပင် စွန့်ကြဲမှု၌ မတ္တညုတာ မည်၏။ ထိုသို့ စွန့်ကြဲသူကို "ဝိသဇ္ဇနမတ္တညူ"ဟု ခေါ်သည်။ [ဤ မတ္တညူနှင့်စပ်၍ ဝတ္ထုကို သဠာယတနသံယုတ် (၁၉)အာသီဝိသဝဂ် (၂)သုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ရှုပါ။]

၄၆၀။ အတိတ် နာနုသောစန္တော၊ နပ္ပဇပ္ပမနာဂတံ။
ပစ္စုပ္ပန္နေန ယာပေန္တော၊ သန္တုဋ္ဌောတိ ပဝုစ္စတိ။

၄၆၀။ အတိတ်လွန်လေပြီးသောပစ္စည်းလေးပါးကို။နာနုသောစန္တော၊ အဖန်ဖန်တွေးမိ မလွမ်းမဆွေးပဲ။ အနာဂတ်၊ နက်ဖန် သန်ဘက် နောက်နောက်ရက်မှာ ရောက်လာမည့် ပစ္စည်းလေးပါးကို။ နပ္ပဇပ္ပံ၊ မြော်တရေးရေးတွေးမိ မပေါ်ဘဲပဲ။ ပစ္စုပ္ပန္နေန၊ လက်ငင်းတွေ့ကြုံ ပစ္စုပ္ပန် ပစ္စည်း ၄-ပါးဖြင့်။ ယာပေန္တော၊ မျှတသော ပုဂ္ဂိုလ်ကို။ သန္တုဋ္ဌောတိ၊ တင်းတိမ်ကျေနပ် ရောင့်ရဲတတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ဟူ၍။ ပဝုစ္စတိ၊ ဆိုအပ်ပေသတည်း။.... ဤတို၊ သန္တောသနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးဟူ၏။ (ဓာတက ၌ ၆-၃၁)

သုဘရော။ ။သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့်+ဘရိယတေ-မွေးမြူအပ်၏၊ ဤတို သုဘရော၊ အခ္ပါကိုယ်တော်သည် ဒါယကာ-ဒါယိကာမတို့ ကိုးကွယ်ဖို့ ခက်လောက်အောင်(ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် စောင့်စည်းမှု)သံဝရမရှိ၊ ပစ္စည်း ၄-ပါးကို အကောင်းအမှန်လူသော်လည်း မျက်နှာကြည်ကြည်သာသာမရှိ၊ "သဒ္ဓါတရား ပျက်ချင်ပျက်ပေစေ" ဟူသော သဘောဖြင့် လူအပ်သောပစ္စည်းကို မသုံးစဲ့ပဲ လူသာမကော စသူတို့အားစွန့်လိုက်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုးသည် ဒါယကာ-ဒါယိကာမတို့ ကိုးကွယ်ဖို့ ခဲယဉ်းရုံသာမက မိမိကိုယ်ကို မိမိဆောင်ရွက်ဖို့လည်း မလွယ်သောကြောင့် ဒုဿဒရ (အမွေးမြူအကိုးကွယ်ခက်သော) ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။ အခ္ပါ ပုဂ္ဂိုလ်က ဘာပစ္စည်းရရ ရအပ်သောပစ္စည်းဖြင့် ကျေနပ်၏။ ထို့ကြောင့် ပြအပ်ခဲ့ပြီးသော သန္တောသနှင့် ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်ပင် ဒါယကာ-ဒါယိကာမတို့သည်ရင်း၊ မိမိကိုယ်တိုင်သည်ရင်း လွယ်ကူစွာ ဆောင်ရွက်မွေးမြူအပ်သောကြောင့် "သုဘရ" ပုဂ္ဂိုလ်မည်၏။

အတိတံ နာနုသောစန္တော။ ။လွန်ခဲ့ပြီးသော ပစ္စည်း ၄-ပါး အကောင်းအမှန်ကိုတွေးမိ (ယခု မရတော့သည့်အလွက်) စိတ်ထည်းခ့ဲ ဆွေးနေသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်။ အတိဟ်ကိုတွေးမိ ထို့သို့မဆွေးမှ သန္တုဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်။

စတုရာရက္ခနိဒ္ဒေသ

စတုရာရက္ခာတိ၊ "စတုရာရက္ခာ" ဟူသော ဥဒ္ဒေသ၏။ (နိဒ္ဒေသော၊ နိဒ္ဒေသကား—)

[ကောက်ပင်ကို စားတတ်သောနွားကို စောင့်ရှောက်သော နွားကျောင်းသားကဲ့သို့ မိမိစိတ်ကို လောကီအာဃာတ ကာမဂုဏ်သို့မသွားအောင် စောင့်ရှောက်သားကြောင်း ဘာဝနာ ၄-ပါးကို "စတုရာရက္ခာ" ဟုခေါ်၏။ အာရက္ခိယစေ စိတ္တံ ဟောဟိတ္တိ အာရက္ခာ၊ စိတ်ကို စောင့်ရှောက်ကြောင်း ဘာဝနာတို့။ စတသော+အာရက္ခာ စတုရာရက္ခာ၊ ဒ္ဋိကာသစ်၌ "ဣမာ စတုရာရက္ခာ နာမ" ဟု ဗဟုဝုစ်တွေ့ရ၏။ စူဠဝဂ္ဂ သေနာသနက္ခန္ဓက အဋ္ဌကထာ၌ကား "စတုရာရက္ခံ(ကေဝုစ်)အဟာပေနေ္တန" ဟု ရှိသည်။]

နပ္ပ ၉ပ္ပ မနာဂတံ။ ။"နက်ဖန် မည်သည့် ပစ္စည်းရလျှင်၊ နောက်နှစ် မည်သည့်ပစ္စည်းရလျှင် (ကျောင်းကောင်းရလျှင်) ဟန်ကျမှာပဲ"ဟု မြော်လင့်တောင့်တနေလျှင်လည်း သန္တုဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်မဖြစ်သေး။

ပစ္စု ၊ ပေ ၊ သန္တုဋ္ဌော။ ။လက်ငင်းတွေ့အပ် ရအပ်သောပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်အားရကျေနပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သာ "သန္တုဿတိ-လက်ငင်းတွေ့အပ် ရအပ်သော ပစ္စည်းဖြင့် တင်းတိမ်ရောင့်ရဲတတ်၏"ဟူသော ဝစနတ္ထကြောင့် သန္တုဋ္ဌ ပုဂ္ဂိုလ်အမည် ရနိုင်ပေသည်။

၄၆၁။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ မေတ္တာ စ၊ အသုဘံ မရဏဿတိ။
အာဟာရကတ္တာဒိနာရုဟံ၊ သမ္မာ သာမဉ္ဉ ဗုဒ္ဓတော။

၄၆၂။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဣတိ ဝါ-နုဿုတိ ယာ ပုနပ္ပုနံ။
နဝဘေဒေ ဘဂဝတော၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ သာ ဂုဏော။

၄၆၁-၂။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်မြတ်ကိုအဖန်ဖန်အထပ်ထပ် အမှတ်ရနေခြင်းငင်း။ မေတ္တာ စ၊ မေတ္တာကို တိုးပွါးစေခြင်းငင်း။ အသုဘံ၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းငင်း။ မရဏဿတိ၊ သေခြင်းကို အောက်မေ့ခြင်းငင်း။ (ဣတိ၊ ဤသို့။ ဣမာ၊ဤဘာဝနာတို့သည်။စတုဗုဒ္ဓရက္ခာ နာမ၊ စတုဗုဒ္ဓရက္ခာ တို့မည်၏။) အာဟာရကတ္တာဒိနာ၊ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်၏ အဖြစ် အစရှိသော အကြောင်းကြောင့်။ အရုဟံ၊ အရဟံဖြစ်တော်မူ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။သမ္မာ၊ မဖောက်မပြန်ငင်း။သာမဉ္ဉ၊ ကိုယ်တော် တိုင်ငင်း။ ဗုဒ္ဓတော၊ သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဖြစ်တော်မူ၏။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်ငင်း။ ဘဂဝတော၊ မြတ်စွာဘုရား၏။နဝဘေဒေ၊ကိုးပါးအပြားရှိကုန်သော။ ဂုဏော၊ဂုဏ်တော် တို့ကို။ ပုနပ္ပုနံ၊ အဖန်ဖန်အထပ်ထပ်။ယာ အနုဿတိ၊ အကြောင်အောက်မေ့ ခြင်းသည်။ (အတ္ထိ၊ ရှိ၏။)သာ၊ ထိုအောက်မေ့ခြင်းသည်။ ဗုဒ္ဓါနုဿတိ၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိမည်၏။(ဝိ ဋ္ဌ ၁-၈၇၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၀-၁၉၅)

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ၊ပေ။သတိ။ ။ဤစတုဗုဒ္ဓရက္ခာ ဘာဝနာသည် အချိန် မလပ် အောင် ပွါးများရမည့် ဘာဝနာဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် "ဝစသာ မနသာ စေဝ၊ ဝန္ဒာမေတေ တထာဂတေ။သယနေ အာသနေ ဌာနေ၊ဂမနေ စာပိ သမ္ဘဒါ"ဟု အာဠာဝကာဠိယသုတ်ဝယ် "ဣရိယာပုထ် ၄-ပါးလုံးဌ်ပင် ပွါးများရမည်" ဟု ဟောတော်မူ၏။မေတ္တာ၊အသုဘ၊မရဏဿတိကိုလည်းထို့အတူပွါးများရသည်။

ဗုဒ္ဓါနုဿတိ။ ။ဗုဒ္ဓါနုဿတိကို ပွါးများသောပုဂ္ဂိုလ်သည် ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာ ဩသဓာတော်ကို ပိုရ်ကြည်ညိုသောကြောင့် မိမိအတွက် ဩသဓာ ညှိုးနွမ်း

ဖွယ်ကိစ္စကိုမပြုတော့။သာသနာတော်၏တိုးတက်ကြီးပွါးကြောင်းကျက်သရေ ရှိကြောင်း အလုပ်ကိုသာ စွမ်းနိုင်သမျှ ပြုလုပ်တော့သည်။

မေတ္တာ။ ။မေတ္တာဘာဝနာကို ပွါးများလေ့ရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်ကားအရာရာ၌ ကိုယ်ကျိုးကို ရှေ့ရှုမထားပဲ သူတပါးအကျိုးကိုသာရှေ့ရှု၏။ ထိုသို့ ရှေ့ရှုသော ကြောင့် သာသနာတော်နှင့်စပ်၍ အကျိုးမဲ့ ကုန်ကျဖွယ်များကို မိမိလည်း မသုံးဖြုန်း၊ ဒါယကာတို့ကိုလည်း မသုံးဖြုန်းစေတော့။

အသုဘ။ ။အသုဘဘာဝနာကား သာသနာတော်နှင့် လွန်စွာသင့်လျော်၏။ အိမ်ယာမယောင်သာသနာ့ဘောင်၌ တကိုယ်တည်းနေသောပုဂ္ဂိုလ်သည် အသုဘဘာဝနာကဲ့သို့ဘာဝနာတမျိုးမျိုးသာလက်ကိုင်မရှိပါမူလောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်ဘက်၌ သက်တော်ကြီးသော်လည်း စိတ်ရောက်လျက် ရှိတတ်သေး၏။ထို့ကြောင့် အသုဘဘာဝနာကို ကောင်းစွာပွါးများသူသာ စိတ်ဖြူစင်နိုင်ပေလိမ့်မည်။

မရဏဿတိ။ ။သေခြင်းတရားကို နှလုံးသွင်းမှု မရဏဿတိ ဘာဝနာကို နေ့စဉ်ပြုသောပုဂ္ဂိုလ်သည် "ငါသည် သေသွားသောအခါ ကုသိုလ်သာလျှင် အားကိုးရာရှိပါတကားဟု"ဟု အမြဲသတိရနေသောကြောင့် ဘုန်းကံကြီးမားလာတ်များမှု၌ ကြောင့်ကြမစိုက်တော့ပဲ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ကိစ္စစုကိုသာ တခုပြီးတခု ဘာဝနာပွါးမှုတိုင်အောင် အမြဲပြု၍နေပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဤကမ္မဋ္ဌာန်း ၄-ပါးကို "စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်း" ဟု နာမည်ထူးတပ်လျက် ရှေးသူတော် သူမြတ်တို့ အမြဲ အားထုတ်အပ်ခဲ့လေသည်။

အာရကတ္တာဒီနာရဟံ။ ။အရဟံဂုဏ်တော်ပွါးများပုံကို ပြသောစကားတည်း။ အာရကတ္တာ-ဒီ၌ အာဒိဖြင့် "အရိနံ ဟတတ္တာ" စသော ဟိတ်တို့ကို ယူပါ။ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်, ပါရာဇိကဏ် ဝေရဉ္ဇကဏ္ဍ စသည်တို့၌ ရှုပါ။ ထိုကျမ်းတို့မှယူ၍ ရတနာ့ဂုဏ်ရည်၌လည်း ဂုဏ်တော်ကိုးပါးလုံး၏ အဓိပ္ပါယ်ကို အကျဉ်းမျှ ပြထားပါသည်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ။ ။သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ကို ပြသောစကားတည်း။"သမ္မာ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ ဣတိ"ဟု ဆိုလျက် ဂါထာဖြစ်သောကြောင့် သြကိုချေ၊ (အ) လာ၍ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဣတိ"ဟု ဆိုထားသည်။

နဝဘေဒေ ॥ပေ॥ ဂုဏေ။ ။"အနုတ္တရော, ပုရိသဒမ္မသာရထိ" ၂-ပုဒ်မှ ဂုဏ်တော်တပါးတည်း ယူသောကြောင့် ဂုဏ်တော် ၉-ပါးဖြစ်ရသည်။ ထိုဂုဏ်တော် ၉-ပါးတွင် တပါးပါးကို အာရုံပြု၍ ပွါးများခြင်းကို "ဗုဒ္ဓါနုဿတိ ဘာဝနာ"ဟု ခေါ်သည်။

အကျဉ်းချုပ်အာရုံပြုဖွယ်။ ။ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်ကို အာရုံပြုရာ၌ "ဟေတုသမ္ပဒါ၊ ဖလသမ္ပဒါ၊ သတ္တူပကာရသမ္ပဒါ"ဟု သမ္ပဒါ ၃-ပါးဖြင့် ဘုရားအာရုံကိုယူပြီးမှ အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်တပါးပါးကို ဆက်၍ယူလျှင် သာ၍ သဒ္ဓါ ပညာ တိုးပွါးဖွယ် ရှိပါသည်။

ဟေတုသမ္ပဒါ။ ။ဘုရားအလောင်းတော်ဘဝတုန်းက အကြောင်းတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို "ဟေတုသမ္ပဒါ" ဟု ခေါ်၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဘုရားဖြစ်ဖို့ရန် အရင်းခံအကြောင်းသည်မဟာကရုဏာတော်ဖြစ်၏။ ထိုမဟာကရုဏာတော်ကို အရင်းခံ၍ဘုရားဖြစ်ကြောင်းကောင်းမှုပါရမီတို့ကိုဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ပါသည်။ ထိုကောင်းမှု ပါရမီဟော်ဖြည့်ကျင့်ပုံကို စဉ်းစားသောအခါ ဘုရားအလောင်းတော်၏ အသက်စွန့်၍ ဒါနပြုပုံ၊သီလပါရမီ၊ ခန္တီပါရမီ၊ သစ္စပါရမီ ဖြည့်တော်မူပုံ၊ ကိုးနန်းကိုစွန့်၍ တောထဲ၌ အခြေအရံ အခမ်းအနား မရှိပဲ တရားကျင့်ပုံတို့ကိုတွေ့ရပါသည်။ ထိုပါရမီတို့ကိုဖြည့်တော်မူပုံသည် ယခုခေတ်၌ မဌမတန်းဟု ဆိုရလောက်သော သူတော်ကောင်းများပင် အတုလိုက်၍ မမှီနိုင်အောင် ကြီးကျယ်မြင့်မြတ်တော်မူပါသည်။ ဘုရားအလောင်းတော်၏ အသက်စွန့်၍ သီလစောင့်ပုံကို ဘူရိဒတ္တ နဂါးဘဝစသည်ကိုရင်း အသက်စွန့်၍ သည်းခံတော်မူပုံကို ခန္တီဝါဒီဇာတ်ကိုရင်း အသက်စွန့်၍ သစ္စာစောင့်ပုံကို မဟာသုတသောမဇာတ်ကိုရင်း အာရုံပြုကြပါ။ ပါရမီအားလုံးကို အနုစိတ်၍ မိမိဉာဏ်မှီသလောက် စဉ်းစားကြည့်ပါ။ ထိုမဟာကရုဏာတော်၊ ပါရမီတော်များ၏ ပြည့်စုံလုံလောက်ပုံသည် အကြောင်းတို့၏ ပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဟေတုသမ္ပဒါပင် ဖြစ်ပါသည်။

ဖလသမ္ပဒါ။ ။လိုအကြောင်းနှင့်တန်အောင် အကျိုး၏ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းကို "ဖလသမ္ပဒါ"ဟုခေါ်၏။ ဘုရားရှင်၏ အကျိုးရပုံကို စဉ်းစားသောအခါ (က) အလွန်မြင့်မြတ်သော ခတ္တိယအမျိုး အသာဆုံး ရုပ်လက္ခဏာတော်

ကို ရတော်မူခြင်း၊ (ခ) တောထွက်တော်မူပြီးသောအခါကိလေသာအားလုံးကို အထုံဝါသနာနှင့်တကွ ပယ်နိုင်လောက်အောင် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို ဆရာမရှိပဲ ကိုယ်တော်တိုင် ရရှိတော်မူခြင်း၊ (ဂ) တရားအားလုံးကို အကုန်သိနိုင်သော သမ္မာသမ्बုဒ္ဓဉာဏ်တော်မူစ၍ ဒသဗလဉာဏ် စတုဝေသာရဇ္ဇဉာဏ်တော်များကို ရတော်မူခြင်း၊ (ဃ) ဣဿရိယ ဓမ္မ ယသစသော ဘုန်းတော်တို့ကို ရတော်မူခြင်းသည် အကျိုးဂါပြည့်စုံခြင်းဟူသော ဖလသမ္ပဒါပင်တည်း။

သတ္တူပကာရသမ္ပဒါ။ ။ထိုမဟာကရုဏာတော်၊ထိုသမ္မာသမ्बုဒ္ဓဉာဏ်တော်ဖြင့် သတ္တဝါတို့အားတရားရေအားအမြိုက်ဆေးကိုတိုက်ကျွေးတော်မူသောကြောင့် သရဏကုံ သီလ၌တည်၍ အပါယ်ဒုက္ခမှ လွတ်ကြရခြင်း၊ ဈာန်မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ထိုက်သမျှ ရကြ၍ ချမ်းသာအမျိုးမျိုးကို ရကြခြင်းသည် သတ္တဝါတို့အားကျေးဇူးများခြင်း ဟူသော သတ္တူပကာရသမ္ပဒါပင်တည်း။ မှန်၏။—ယခုအခါနှစ်မှာပင် ဘုရားရှင်ကို အကြောင်းပြု၍ "ငရဲရှိ၏၊ ပြိတ္တာရှိ၏" ဟုရင်း "နည်ပြည်ရှိ၏၊ ဗြဟ္မာပြည်ရှိ၏၊ နိဗ္ဗာန်ရှိ၏"ဟုရင်း သိကြရ၏။ ထိုအပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုကိုရင်း ထိုသုဂတိနိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကောင်းမှုကိုရင်း သိကြရ၏။ ထိုအားလုံးကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့ သိကြရသည်မှာ "မည်မျှကျေးဇူးပြုနေသည်"ဟု မခန့်မှန်းနိုင်လောက်အောင် အကျိုးပြုသောကျေးဇူးတော်ကြီး ပါပေတည်း။

ထိုသို့ ငရဲစသည်ကို မသိကြ မယုံကြသောကြောင့်အပါယ်ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှုကိုပင်ရဲရဲဝံ့ဝံ့ပြုနိုင်ကြပုံ၊ သုဂတိဘုဝနိဗ္ဗာန်ကို မယုံကြသောကြောင့် သုဂတိရောက်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သိကြောင်း ကောင်းမှုပါရမီကို မပြုလိုပဲရှောင်လွှဲနေကြပုံကိုတွေးကာ မိမိတို့၏ အသိဉာဏ် မိမိတို့၏ သဒ္ဓါယုံကြည်မှု၏ အဖိုးတန်ကြောင်းသိမှလည်း ဘုရားရှင်၏ ကျေးဇူးပြုတော်မူပုံကို ဝမ်းမြောက်စွာ လက်ခံနိုင်ကြပါသည်။

[ဆောင်] (က) ။ ဘုရားရှင်တော်၊ မပွင့်ပေါ်လျှင်၊ လူတော်အများ၊ စိတ်ကောင်းထားလည်း၊ ဤကားကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်နှင့်၊ ထိုထိုဘုံဘဝ၊ မသိရ၊ များလှအပြစ်တွေ။

(၁) ဘုရားရှင်တော်၊ ပွင့်ထွန်းပေါ်၍၊ ဟောဖော်ညွှန်ကြား၊ မြတ်တရားကြောင့်၊ ဤကား ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်နှင့်၊ ထိုထိုဘုံဘဝ၊ သိကြရ၊ မျှားလှကျေးဇူးတော့။

(၈) ကျေးဇူးတော်ရင်၊ ဘုရားရှင်ကို၊ ဦးတင်မပြတ်၊ ကျေးဇူး ဆပ်သို့၊ အမြတ်ရတနာ၊ သာသနာကို၊ ရှောင်ဝါတင့်ဆန်း၊ မြင့်အောင်ထမ်း၊ အစွမ်းပြကြစေ။

သမ္ဘည္ဟာဘာဇ္ဈာတော်အစွမ်း။ ။သမ္ဘည္ဟာဘာဇ္ဈာတော်သည်(ကဲ)သိဖွယ်ဟူသမျှကို အကုန်အစင် သိမြင်နိုင်တော်မူခြင်း၊ (၂) ထိုသိအပ် ပြီးသောတရားတိုင်း၌ ဟောပြထိုက်သောနည်းပရိယာယ် အသွယ်သွယ်ကို သိတော်မူခြင်း၊ ဩပမာ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတော်၌ အဝိဇ္ဇာမူစ ဇရာမရဏာသောကစသည်တိုင်အောင် အနုလောမအားဖြင့် ဟောနိုင်သော ဒေသနာတော်နည်း၊ ဇရာမရဏမူစ၍ အဝိဇ္ဇာတိုင်အောင် ပဋိလောမအားဖြင့် ဟောပြနိုင်သော ဒေသနာတော်နည်း၊ အလုယ်၌ တဏှာမူစ၍ ရှေ့သို့ပြန်သောနည်း နောက်သို့လိုက်သောနည်း ဤသို့စသောအားဖြင့် ဒေသနာတော် တပါးပါးဝယ် ဒေသနာတော် ဆင်ပြင်နည်းအမျိုးမျိုးကိုသိတော်မူခြင်းမျိုးတည်း။](၈)စေနေယျတို့၏ အလိုဆန္ဒ အစ္ဈာသယကိုရင်း သဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြေတို့၏ အနုအရင့်ကိုရင်း ရာဂစသောစရိုက်ကိုရင်း ခွဲခြား၍ သိတော်မူခြင်း၊ ဤ ၃-ပါးသည်သမ္ဘည္ဟာဘာဇ္ဈာတော်၏ အစွမ်းသတ္တိပင်တည်း။

အကျိုးရပုံ။ ။ဤအစွမ်း ၃-ပါးနှင့်ပြည့်စုံသောသမ္ဘည္ဟာဘာဇ္ဈာတော်ကြောင့် ကျွတ်ထိုက်သောဝေနေယျတို့ကိုတွေ့မြင်တော်မူသောအခါ ထိုသူ၏သဒ္ဓါပညာစသော ဣန္ဒြေအနုအရင့်ကိုရင်း ရာဂဒေါသစသော စရိုက် အနေအထားကို ခွဲခြား၍ သိမြင်တော်မူသောကြောင့် ထိုဣန္ဒြေ ထိုစရိုက်နှင့်သင့်လျော်သော တရားအမျိုးမျိုးကိုပြင်ဆင်တော်မူ၍ ဟောပြတော်မူသောအခါ အနှာနှင့်ဆေးသင့်အောင် ပေးလိုက်သကဲ့သို့ တနေရာတည်းပင် ကိလေသာ ရောဂါကင်း၍ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်ကြပါသည်။

ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်တိုင်အောင်။ ။မဟာကရုဏာတော်ကို အရင်းခံ၍ ဤမျှ လောက် ထက်မြက်သော သမ္ဘည္ဘတဉာဏ်တော်ကြီးဖြင့် အမြဲ ရှုစားတော်မူနေရကား၄ ၅-၀ ါကာလပတ်လုံး(သက်တော်ရှစ်ဆယ်ပြည့်သည်တိုင်အောင်) မနေမနား တရားရေအေး အမြိုက်ဆေးကို တိုက်ကျွေးတော်မူကာ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည့် ညဉ့်အခါ၌ပင်သုဘဒ္ဒပရိဗိုဇ်ကို ရဟန္တာဖြစ်စေတော်မူပါသေး၏။ ထို့နောက် အရှင်တက်တော့မည့်အချိန်ကျမှ "အပ္ပမာဒေန သမ္ပာဒေထ-မမေ့မလျော့ မပေါ့မဆ နေရစ်ကြ"ဟု နောက်ဆုံးသြဝါဒကို မိန့်တော်မူကာ ဈာန်သမာပတ်တို့ကို အထပ်ထပ် ဝင်စားတော်မူယင်းပင်ပရိနိဗ္ဗာန်ဝင်စံတော်မူပါသည်။

၁။ သီရန်မှန်ကဲ၊ မကျန်ရအောင်၊ လုံးဝစုံလင်၊ အကုန်မြင်၊ သမ္ဗဇ္ဈဉာဏ်တော် အစွမ်းတည်း။

၂။ သီသည့်တရား၊ မျှားအပြားဌ၊ ဟောထားစဖွယ်၊ နည်းသွယ်သွယ်ကို၊ ခြယ်လှယ်စုံလင် အကုန်မြင်၊ သမ္ဗဇ္ဈဉာဏ်တော်အစွမ်းတည်း။

၃။ ကျွတ်ထိုက်ကြပေ၊ မျှားဇေနေ၏၊ ဣန္ဒြေစရိုက်၊ သူ့အကြိုက်ကို၊ နှိုက်ချွတ်စုံလင်၊ အကုန်မြင်၊ သမ္ဗဇ္ဈဉာဏ်တော် အစွမ်းတည်း။

၄။ ဉာဏ်တော်စွမ်းပကား၊ ဤသုံးပါးကြောင့်၊ အမျှားဇေနေ၊ ကျွတ်လွတ်စေဖို၊ မနေမနား၊ သက်တော်အားဖြင့်၊ ကြီးမားလေတိ၊ ရှစ်ဆယ်ပြည့်၍၊ ပရိနိဗ္ဗာန်၊ စံသည့်တိုင်အောင်၊ သယ်ယူဆောင်၊ ဘုန်းခေါင်ဂါတို့ ဘုရားတည်း။

အဒဿနေန ဝိယောဂါ၊ တာဒိသာနံ မဟာသိနံ။
အနုဘောန္တိ မဟာဒုက္ခံ၊ သတ္တာ သုံသာရသာဂရေ။

တာဒိသာနံ-ရှင်တော်ဘုရား ကဲ့အလားသို့ မခြားတမူ အသားတူ ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ မဟာသိနံ-သီလ သမာဓိ ပညာပြည့်သည့် ဤသီတထုတ်တင် ဘုရားရှင်တို့ကို၊ အဒဿနေန-ပါရမီဘုန်းကဲ့ မကုန်တန်၍ ဖန်ဖန်ဦးတင် မဖူးမြင်ရသဖြင့်၊ ဝိရောဂါ-ဉာဏ်ပညာနဲ့ သဒ္ဓါမဲ့၍ ခွဲကာကွေ့ကွင်းနေခဲ့ခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာ-သူရော ကိုယ်ပါ သတ္တဝါဟူသမျှတို့သည်၊သံသာရ-

၄၆၇။ သိမဋ္ဌသံဃော သိမဋ္ဌေ-ဒေဝတာသု စ ဣဿရေ။
ဇနေ ဂေါစရဂါမမှိ၊ တတ္ထုပဓိယ မာနုဒေသေ။

၄၆၈။ သမ္ဘသဇ္ဇတ္ထသု သုခိတာ၊ ဟောန္တုဘဝေရုတိအာဒီနဝ။
ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ၊ ဘာဝနာ မေတ္တဘာဝနာ။

၄၆၇-၄။ သိမဋ္ဌသံဃာ၊ ဥပစာရ သိမ်ဝယ် တည်သော သံဃာတော် အပေါင်းခ၊ ဒေ။ သိမဋ္ဌဒေဝတာသု စ၊ ဥပစာရ သိမ်ဝယ်တည်သောနတ်တို့ ခ၊ ဒေ။ ဂေါစရဂါမမှိ၊ ဆွမ်းခံရာမြို့ရွာ၌။ ဣဿရေ ဇနေ၊ အစိုးရသောလူ၌ ဒေ။ တတ္ထ၊ ထိုဆွမ်းခံရာမြို့ရွာ၌။ မာနုဒေသေ၊ လူတို့ကို။ ဥပဓေယ်၊ အစပြု၍။ သမ္ဘသဇ္ဇတ္ထသု စ၊ အလုံးစုံသောသတ္တဝါတို့ခ၊ ဒေ။ သုခိတာ၊ ကောင်းစွာပြည့်စုံ ချမ်းသာခြင်းရှိကြကုန်သည်။ အဝေရာ၊ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ ရန်မရှိကြကုန်သည်။ ဟောန္တု၊ ဖြစ်ကြပါစေကုန်သတည်း။ ဣတိအာဒီနဝ၊ ဤသို့ အစရှိသည်ဖြင့်။ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ၊ စိတ်ဖြင့် မှတ်သား ပိုင်းခြား၍ ပိုင်းခြား၍။ ဘာဝနာ၊ မိမိသန္တာန်ဝယ် မေတ္တာကို ဖြစ်စေခြင်းသည်။ ဝ၊ မေတ္တာတရား တိုးပွါးစေခြင်းသည်။ မေတ္တာဘာဝနာ၊ မေတ္တာဘာဝနာမည်၏။ [အာဒိဖြင့် "အဗျာပဇ္ဇာ၊ ဒေ၊ သဗ္ဗသတ္တဝေါ ဒုက္ခမရှိကြကုန်သည်။ အနီဃာ၊ ဒုက္ခမရှိကြကုန်သည်။ ဟောန္တု၊ ဖြစ်ကြပါစေကုန်သတည်း" တို့ကို ယူပါ။ ဌိကာသစ်၌ သုခိ အတ္တာနံ ပရိဟရန္တု၊ တိုင်အောင် ယူသည်။ ဤ၌ သုခိတာ ပါပြီးဖြစ်၍ လိုမည်မထင်။] (ဝိ ၌ ၂-၂၁၊ ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၉၄)

သာဂရေ— သမုဒ္ဒရာကျယ် မြစ်ပင်လယ်ထက် ထုထယ်ပြန့်ပြော. သံသာ ကြောင့်၊ မဟာဒုက္ခ—ဇာတိဇရာ အစပြု၍ မျိုးစွာသိန်းသောင်း ဒုက္ခ ပေါင်းကို၊ အနုဘောန္တိ—ဘဝမလပ် ဆက်တိုင်းစပ်၍ မပြတ်ပုံသေ ခံစား၍ နေရကုန်လေသည် တကား။— [မိထေ့းတော်ဂေါတမီ ထေရီအပဒါန်။]

မေတ္တာဘာဝနာ။ ။မိတ္တော-မိတ်ဆွေအပေါ်၌ +ဘဝါ- ဖြစ်သောတရား တည်း၊ မေတ္တာ-မိတ်ဆွေအပေါ်၌ ဖြစ်သောတရား၊ [ဝိဂ္ဂဟ အမျိုးမျိုးကို

အဌသာလိနီ ဘာသာဋီကာ ဗြဟ္မဝိဟာရက္ထာဘ၌ ရှုပါ။)သတ္တဝါတို့အလုံးခြောက်ခု တဏှာသတ္တိတော့မပါပဲစီးပွါးချမ်းသာကိုလိုလားသောသတ္တဝါကို "မေတ္တာ" ဟု ခေါ်၏။ထိုမေတ္တာကို မိမိစိတ်အစဉ်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်း တိုးပွါးစေခြင်းကို "မေတ္တာဘာဝနာ" ဟု ခေါ်သည်။ ဘာဝေတီတိ ဘာဝနာ၊ ဘာဝေတိ-မိမိသန္တာန်၌ (မေတ္တာကို) ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဝါ-တိုးပွါးစေတတ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဘာဝနာ - ဘာဝနာမည်၏၊ ဤ ဝိဂြိုဟ်နှင့်အညီ မေတ္တာတရားကို မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း, တိုးပွါးစေခြင်းကို "မေတ္တာ ဘာဝနာ" ဟု ခေါ်၏။

သိမဋ္ဌသံဃေ။ ။သိမာ သဒ္ဓါသည် အပိုင်းအခြားအနက်ကို ဟော၏။မိမိနေရာ ကျောင်းတိုက်တရပ် အပိုင်းအခြားကို (အရာမ်၏ ဥပစာနှင့်တကွ) "ဥပစာရသိမ်" ဟု ခေါ်၏။ ထို ဥပစာရ သိမ်အတွင်း၌ အတူတကွနေကြသော သံဃာတော်အပေါင်းကို "သိမဋ္ဌသံဃာ" ဟု ခေါ်သည်။

ပရိစ္ဆိဇ္ဇ ပရိစ္ဆိဇ္ဇ။ ။မေတ္တာ ဘာဝနာကို ဖြစ်စေလိုသော ရဟန်း (သာ-မဏေ)သည် ရှေးဦးစွာ သိမဋ္ဌသံဃာတော်များကို စိတ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှန်းဆ၍ "ဤကျောင်းတိုက်၌ သီတင်းသုံးတော်မူကြသော စာချဆရာတော်များနှင့်တကွ ၊သံဃာတော် အပေါင်းသည် ဘေးရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ"ဟု(နှုတ်ဖြင့်လည်း ရွတ်၊စိတ်ဖြင့်လည်းအာရုံပြု၍) မေတ္တာပွါးစေရသည်။ ဤသို့ မေတ္တာစိတ်ကို ပွါးစေ များစေ တိုးစေခြင်းကိုပင် "မေတ္တာပို" ဟု ခေါ်သည်။

သိမဋ္ဌဒေဝတာသု။ ။ထို့နောက် ကျောင်းတိုက်၌ စောင့်ရှောက်၍ နေကြသော နတ်အပေါင်းကို စိတ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှန်းဆ၍ "ဤကျောင်းတိုက်၌ တည်ရှိကြသော နတ်အပေါင်းတို့သည် ဘေးရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ"ဟု (ရှေနည်းအတိုင်း) ဧမတ္တာပို့ရသည်။

ဣဿရေ။ပေ။ဂ ါမမ္ပိ။ ။မိမိ၏ ကျက်စားရာမြို့ရွာ၌ အစိုးရသူ အုပ်ချုပ်သူများကို စိတ်အားဖြင့်ပိုင်းခြားမှန်းဆ၍ "ငါ၏ဆွမ်းခံရာ မြို့ရွာ၌ အုပ်ချုပ်၍ နေကြသောအစိုးရတို့သည် ဘေးရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ"ဟု (ရှေအတိုင်း) မေတ္တာပို့ရသည်။

တတ္ထ မနုဿေ။ ။ထိုဂေါစရဂါမ်မြို(ရွာ)၌ မြို့သူမြို့သား(ရွာသူရွာသား) လူအများတို့ကို စိတ်အားဖြင့် ပိုင်းခြားမှန်းဆ၍ "ငါ၏ဆွမ်းခံရာမြို(ရွာ)၌ နေကြသော မြို့သူမြို့သား(ရွာသူရွာသား)လူအများတို့သည် ဘေးရန်ကင်းကွာ ကျန်းမာချမ်းသာကြပါစေ"ဟု (ရှေးအတိုင်း) မေတ္တာပို့ရသည်။

သမ္ဘသတ္တေသု။ ။ထို့နောက် မိမိမြို့ မိမိရွာ၌ နေထိုင်ကြသော သတ္တဝါတို့မှ စ၍ အနီးအပါးပတ်ဝန်းကျင် မြို့ရွာ၌ နေထိုင်ကြသော သတ္တဝါတို့ကို စိတ်အားဖြင့် ခွဲကာခွဲကာ ပိုင်းခြား၍ မေတ္တာပို့ရသည်။ ထိုသို့ ခွဲကာ ခွဲကာ ပိုင်းခြားရာ၌ အရှေ့အရပ်၌ နေကြသောသတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ အနောက်အရပ်၌ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊မြောက်အရပ်၌နေကြသောသတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ တောင်အရပ်၌ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ အရှေ့တောင်ထောင့် အရပ်၌ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၌ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်၌နေကြသောသတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်၌ နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ အောက် အရပ်၌နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း၊ အထက်အရပ်၌နေကြသော သတ္တဝါတို့ကိုရင်း အစဉ်အတိုင်း စိတ်အားဖြင့် ပိုင်းခြား၍ ပိုင်းခြား၍ နှုတ်အားဖြင့် ဖြစ်စေ စိတ်အားဖြင့်ဖြစ်စေ မေတ္တာကို ခွဲထုတ် တိုးပွါးစေရသည်။

စိတ်ကိုနှည့်စေခြင်း။ ။ထိုသို့မေတ္တာပို့သောအခါ(၁)ပဌမ မိမိစိတ်သည် နှည့်၏။ ဒေါသနည်းသွား၏။ ထို့နောက် အတူနေ သံဃာများ၏ စိတ်ကို နှည့်စေနိုင်၏။ထို့ကြောင့်သီတင်းသုံးဘော်ချင်းဆက်ဆံရသည်မှာအရာရာပြေပြစ်၏။ (၂)ကျောင်းတိုက်ရှိ နတ်များကို မေတ္တာပို့မှုကြောင့် နတ်တို့ကပြန်၍ စောင့်ရှောက်ကြ၏။ (၃)ဂေါစရဂါမ်၌ရှိကြသော အစိုးရတို့ကို မေတ္တာပို့မှုကြောင့် ထိုအစိုးရတို့သည် တရားသဖြင့် အစောင့်အရှောက်ကိုပေးကြ၏။(၄)ဂေါစရဂါမ် မြို့ရွာလူတို့ကို မေတ္တာပို့မှုကြောင့် လူတို့က ကြည်ညိုကြသည့်အတွက် အနှောင့်အယှက်မပေးရုံမျှမက ပစ္စည်း ၄-ပါးအထောက်အပံ့လည်းရနိုင်၏။(၅) သတ္တဝါအများ၌မေတ္တာပွါးခြင်းကြောင့်အရပ်မျက်နှာအားလုံးဝယ် အပိတ်အပင်မရှိလှည့်လည်သွားလာနိုင်၏။ထို့ကြောင့် မေတ္တာဘာဝနာသည် သူတော်ကောင်းမှန်လျှင် ဧကန်ပွါးများထိုက်သော ဘာဝနာဖြစ်ပါပေသည်။

တိဋ္ဌံ စရံ နိသိန္နော ဝ၊ သယာနော ယာဝတာဿ ဝိတမိဒ္ဓေါ။
ဧတံ သတိံ အဓိဋ္ဌေယ္ယ၊ ပြဟ္မမေတံ ဝိဟာရမိဓမာဟု။

တိဋ္ဌံ (တိဋ္ဌန္တော) ဝါ–ထိုထိုကျိုကျို အရပ်ဆီသို့ မလည်မပတ် မတ်မတ်ရပ်၍နေစဉ်သော်၎င်း၊ စရံ (စရန္တော) ဝါ–ထိုထိုကျိုကျို အရပ်ဆီသို့ လှည့်လည်ကူးကာ သွားလာ၍နေစဉ်သော်၎င်း၊ နိသိန္နော ဝါ–မသွားမလာ တနေရာ၌ ကောင်းစွာဖွဲ့ခွေ ထိုင်နေစဉ်သော်၎င်း၊ သယာနော ဝါ–ထိုင် ရပ် သွားလာ မပြုပါပဲ အိပ်ယာဝယ်စောင်း လျောင်း၍နေစဉ်သော်၎င်း၊ ယာဝတာ–သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း လိုရာပြောင်း၍ အကြောင်းအားလျော်စွာ အကြင်သို့သော အခါ၌၊ ဝိတမိဒ္ဓေါ–မိဒ္ဓမလွှမ်း ကိုယ်မနွမ်းသဖြင့် ရှင်လန်းကြည်လင်မအိပ်ချင်သည်၊ အာသ–စင်စစ်မသွေ ဖြစ်၍ နေ၏၊ တာဝတာ–မိဒ္ဓမဝင်မအိပ်ချင်၍ ကြည်လင်ကာယ ထိုကာလပတ်လုံး၊ ဧတံ–သတ္တဝါအပေါင်း ချမ်းသာကြောင်းကို ငဲ့စောင်းလိုဘိ ဤ သတိကို၊ အဓိဋ္ဌေယ္ယ–အမြဲ အစဉ်မပြောင်းလဲအောင် စိတ်ဇဲသန်သန် အခိုင်ခိုန် ပြုရာ၏၊ ဣဓ–သူ၎င်တော် ထိုကျိုပါရမီဖြင့် လှည့်လည်နေကြ ဤလောက၌၊ ဧတံ ဝိဟာရံ–သွား ရပ် ထိုင် လျောင်း လိုရာပြောင်းလည်း စိတ်ကောင်းမသွေ ဤမေတ္တာဖြင့် နေခြင်းကို၊ ပြဟ္မံ ဝိဟာရံ–အရိယာနေ ပြဟ္မာနေသို့ စိတ်နေသန့်ရှင်း ကောင်းမြတ်သော နေခြင်းဟူ၍၊ အာဟု–ဘုရားစသား ပုဂ္ဂိုလ်မျှားတို့ ဟောထားညီတူ မိန့်မြွက်တော်မူကြပေသတည်း။

မေတ္တာ အကျိုး။ ။ဤ မေတ္တာပွါးရခြင်း၏ အကျိုးကို ဘုရားရှင်သည် တဆယ့်တမျိုး ဟောတော်မူ၏။ (၁) ချမ်းချမ်းသာသာ အိပ်ပျော်ရခြင်း၊ (၂) ချမ်းချမ်းသာသာ နိုးရခြင်း၊ (၃) ဆိုးဝါးသော အိပ်မက် မမက်ခြင်း၊ (၄) လူတို့ချစ်ခင်ခြင်း၊ (၅) နတ်တို့ချစ်ခင်ခြင်း၊ (၆) နတ်မျှားစောင့်ရှောက်ခြင်း၊ (၇) မီးအဆိပ်စသည်တို့ မလောင်နိုင် မဝင်နိုင်ခြင်း၊ (၈) စိတ်တည်ကြည်၍ သမာဓိရလွယ်ခြင်း၊ (၉) မျက်နှာကြည်လင် ရှင်လန်းခြင်း၊ (၁၀) စုတေခါနီး၌ မိန်းမောတွေဝေမှု မရှိခြင်း၊ (၁၁) အထက် အရဟတ္တဖိုလ် တရားထူးကို မရလျှင် မေတ္တာစျာန်ကိုရ၍ ပြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ရခြင်း ဤဟဆယ့်တပါးသည် မေတ္တာ၏အကျိုး အာနိသင်မျှား ဖြစ်ပေသည်။

[ဆောင်] မေတ္တာဂုဏ်ရည်၊ ဆယ့်တလီကံား၊ အညီသတ္တဝါ၊မလပ်ပါအောင်၊ ခါခါနေ့စဉ်၊ မေတ္တာယှဉ်မူ၊ ကြည်လင်အိပ်ပျော်၊ ထချိန်တော်၍၊ နိုးသော်ရှင်ရှင်၊ အိပ်မက်မြင်လည်း၊ အစဉ်တောင်းစွာ၊ မြင်မက်ရာ၏၊ ပြည်ရွာလူသား၊ နတ်အမျှားလည်း၊ မြင်ကြားသမျှ၊ ချစ်ခင်ကြသဖြင့်၊ ဒေဝထွေထွေ၊ စောင့်ရှောက်လေ၏၊ မီးရေခိုးသူ၊ မျှားရန်သူလည်း၊မယူမဖျက်၊မနှောင့်ယှက်တည်း၊ စိတ်စက်လည်းတည်၊ မျက်နှာကြည်၍၊ သေမည်ခါချဉ်း၊ တော့ဝေကင်း၏၊ မှန်းရင်းဓမ္မ၊ မက်မရလည်း၊ စျာန်ရလေလစ်၊ ဗြဟ္မာဖြစ်သည်....ဆယ့်တစ်မေတ္တာ အကျိုးတည်း။

အမှာ။ ။မေတ္တာအကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ ရှုပါ။ နတ်မျှားချစ်ခင်ပုံ စောင့်ရှောက်ပုံကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ရင်း မေတ္တာသုတ်၏ ဝတ္ထုကြောင်း၌ရင်း ပြထားပါသည်။ မေတ္တာ၏အကျိုး ၁၁-ပါးတွင် ·စျာန်မှတပါး ရှေ့ဖြစ်သောအကျိုး ၁၀-ပါးကို အမြဲပွါးများသောပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းပင် ရနိုင်လောက်ပါသည်။အနာထပိဏ်သခင်ကြီး၏ ညီတော်ဖြစ်သော အရှင်သုဘူတိသည်ကား၊ မေတ္တာဖြင့်နေလေ့ရှိသောကြောင့် ဆွမ်းခံကြွတော်မူလျှင် ဆွမ်းရပ်ရာအိမ်ပေါက်တိုင်းမှာပင် ရှေထုပ်ကြီးကိုချပေး သကဲ့သို့ မေတ္တာပွါး၍သာ ဆွမ်းရပ်တော်မူလေ့ရှိသတဲ့။

> မေတ္တာဝိဟာရီ ယော, ဘိက္ခု၊ ပသန္နော ဗုဒ္ဓသာသနေ။
> အဓိဂစ္ဆေ ပဒံ သန္တံ၊ သင်္ခါရူပသမံ သုခံ။
>
> (ဓမ္မပဒ ၃၆၈)

မေတ္တာဝိဟာရီ-သတ္တဝါအပေါင်းချမ်းသာကြောင်းကိုဆုတောင်းပျော်မွေ့ မေတ္တာဖြင့် နေလေ့ရှိသော၊ ယော ဘိက္ခု—သာသနာ့ဝန်အာဘီသေကခံကြီးပမ်း ထမ်းဆောင်လိုတောင်း အကြင် ရဟန်းကောင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ—ဘုရားမြတ်စွာ တည်ထောင်လာသည့် သိက္ခာ ၃-ရပ် သာသနာတော်မြတ်၌၊ ပသန္နော - သဒ္ဓါရှိမ်းအိ ဂုမ်းဆီထိုသို့ ပီတိတွေ့ပို့ လွှန်ကြည်ညိုခြင်း၊ (သော ဘိက္ခု - သာသနာကို ကြည်ညိုလျှစ်စွာ မေတ္တာဖြင့်နေသော ထိုရဟန်းသည်၊) သင်္ခါရူပသမံ - ရူပ်နာမ်နှစ်ဝ သင်္ခါရတို့ လုံးဝကုန်ခန်း ငြိမ်းချမ်းရာလည်း

၄၆၅။ စက္ခု သဏ္ဌာန ဩကာသ-ဒီသတော ပရိစ္ဆေဒတော။
ဝဝတ္ထပေတ္ဝာ ကေသာဒိ-ကောဋ္ဌာသေ အနုပုဗ္ဗတော။

၄၆၆။ နာတိသီဃဋ္ဌ သဏိကံ၊ ဝိကၠေပံ ပဋ္ဌိပာဟယံ။
ပဏ္ဍတိ သမတိက္ကမ္မ၊ မုဏ္ဍန္ဒ္ဒသာနုပုဗ္ဗတော။

၄၆၇။ ဝဏ္ဏအာသယသဏ္ဌာန-ဂန္ဓောကာသေဟိ ဘာဝနာ။
ပဋ္ဌိကူလဝတိ ကောဋ္ဌာသေ၊ ဥဒ္ဓုမာတာဒိဝတ္ထုသု။
ဂဟေတ္ဝာ အသုဘာကာရံ၊ ပဝတ္တာ ဘာဝနာသုတံ။

၄၆၅-၆-၇။ ကေသာဒိကောဋ္ဌာသေ၊ ဆံပင်အစရှိသော ကောဋ္ဌာသတို့ကို။ ဝဏ္ဏသဏ္ဌာနဩကာသဒီသတော၊ အဆင်း, ပုံသဏ္ဌာန်, တည်ရာအရပ်, အထက်ပိုင်း, အောက်ပိုင်း ဒေသအားဖြင့်ရင်း။ ပရိစ္ဆေဒတော၊ အပိုင်းအား

ဖြစ်ပေထသော သုခံ—လေကိသုခ ဟူသမျှထက် ခေါင်ကလှမ်းခြုံ သုခဘုံ ကြီးလည်း ဖြစ်ပေထ၏သော၊ သန္တံ ပဒံ—သန္တိသုခ ငြိမ်သက်လှသည့် အမတ ခေါ်အပ် နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ကို၊ အဓိဂစ္ဆေ—လက်လှမ်းမှီလောက် အနီးရောက်သဖြင့် မျက်မှောက်ကိုယ်တိုင် သိမြင်နိုင်ပေသတည်း။

အသုဘဘာဝနာ။ ။ဤ ၃-၇ ဈာဖြင့် အသုဘဘာဝနာကိုပြု၏။ ခန္ဓာကိုယ်၏ မဘင့်တယ်ပုံ အခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ (မိမိစိတ်ကို) တိုးပွါးစေမှုကို "အသုဘဘာဝနာ"ဟုခေါ်၏။ ထိုအသုဘဘာဝနာကို ဤနေရာ၌ ကောဋ္ဌာသ်ကမ္မဋ္ဌာန်းအားဖြင့်ရင်း ဥဒ္ဓုမာတက စသော အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းအား၁-မျိုးပြထား၏။ ထိုတွင် "ဝဏ္ဏ။ပေ။ပဋ္ဌိကူလာဒိကောဋ္ဌာသေ"ဟူသော စကားဖြင့် ကောဋ္ဌာသကမ္မဋ္ဌာန်းဟူသော အသုဘဘာဝနာကို ပြသည်။

ကောဋ္ဌာသ ကာယဂတာသတိ။ ။ဆံအစရှိသော ကောဋ္ဌာသ၏ အသုဘ အခြင်းအရာကို အာရုံပြု၍ ပွါးစေသောကြောင့် "ကောဋ္ဌာသဘာဝနာ" ဟုလည်း ခေါ်၏။ [ကောဋ္ဌ—ကိုယ်ခွံ+သယ+—ဖြစ်သော ဆံပင်စသည်တို့ကို "ကောဋ္ဌာသ"ဟု ခေါ်သည်။] ခန္ဓာကိုယ်ခွံဖြစ်သော သတိတရား တိုးပွါး

ဖြင့်ရင်း။ ဝဝတ္ထေပတ္တာ၊ ပိုင်းခြားပြီး၍။ အနုပုဗ္ဗကောဝ၊ ကေသာ လောမာ စသောဒေသနာစဉ်အားဖြင့်။ နာတိသီဃဠေ၊မမြန်လွန်းအောင်ရင်း။ နာတိသဏိကံ စ၊ မနှေးလွန်းအောင်ရင်း။ ဝိဝေကွေပံ၊ အပြင်ဖက် အာရုံ၌ ပျံ့လွင့်ခြင်းကို။ ပဋိဗာဟယံ၊ တားမြစ်လျက်။ ပဏ္ဍိတော်၊ ဆံပင် မွေးညှင်းစသော အမည် ပညတ်ကို။ သမတိက္ကမ္မ၊ လွန်မြောက်၍။ အနုပုဗ္ဗတော၊ အစဉ်မှ။ မုဠ္ဠဿ၊ မတင်သော အာရုံကို လွှတ်လျက်ရင်း။ ဝဏ္ဏ အာသယ သဏ္ဌာန ဂန္ဓောကာ-သေဟိ၊ အဆင်း, မိုရုအနေကြောင်း, ပုံသဏ္ဌာန်, အနံ, ဖြစ်ရာအရပ်တို့ဖြင့်။ ကောဋ္ဌာသေ၊ ဆံပင်စသော ကောဋ္ဌာသတို့ကို။ ပဋိကူလာတိ၊ စက်ဆုပ်ဖွယ် တို့ဟူ၍။ ဘာဝနာ၊ ပွါးစေခြင်းသည်ရင်း။ ဥဒ္ဓုမာတာဒိဝတ္ထုသု၊ ဥဒ္ဓုမာတ အစရှိသော အဇလောင်းကောင် ဝတ္ထုတို့၌။ အသုဘာကာရံ၊ မတင့်မတယ် ရှိ ဖွယ် အခြင်းအရာကို။ ဂဟေတွာ၊ ယူ၍။ ပဝတ္တာ၊ ဖြစ်သော။ ဘာဝနာ၊ ပွါးစေခြင်းသည်ရင်း။ အသုဘံ၊ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်း မည်၏။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၁၇၈)

စေနိုင်သောကြောင့် "ကာယဂတာသတိဘာဝနာ"ဟုလည်း ခေါ်သည်။ ဤ ဘာဝနာ၏ အကျယ်ကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၌ရှုမှ ပြည့်စုံစွာ နားလည်နိုင်မည်။ ဤ၌ကား ဂါထာ၌လာသမျှကိုသာ အဓိပ္ပါယ် ပြပါမည်။

ဝဏ္ဏ။ပေ။ကောဋ္ဌာသေ။ ။ဝ ၂-ကောဋ္ဌာသဝယ် ကောဋ္ဌာသတို့ခိုင်း၌ ဝဏ္ဏ-အဆင်းအားဖြင့်ရင်း သဏ္ဌာန—ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်ရင်း ဩကာသ—တည်ရာ အရပ်အားဖြင့်ရင်း ဒိသ—အထက်ပိုင်း ဧအောက်ပိုင်းဟူသော ဒေသအားဖြင့် ရင်း ပရိစ္ဆေဒ—သဘာဝ အပိုင်းအခြား ဝိဘာဝ အပိုင်းအခြားအားဖြင့်ရင်း စာကျက်ထားသလို နှုတ်ဖြင့်လည်း"ဆံပင်, မွေးညှင်း။ပေ။ကျင်ငယ်"ဟု အနုလုံ အစဉ်အတိုင်းအားဖြင့်ရင်း "ကျင်ငယ်, အစေး ။ပေ။ မွေးညှင်း, ဆံပင်" ဟု ပဋိလုံနောက်ပြန်အားဖြင့်ရင်း ရှုတ်အံ့သရဏ္ဌာယ်၍ စိတ်တည်းခိုလည်း ကျေ နေအောင် ပိုင်းခြား၍ မှတ်သားထားရယည်။

ဩကာသ။ ။ဘား ၂-ဖက်ခိုနားပန်းစွန်းဖြင့်၊ ရှေ့ခိုနဖူးစွန်းဖြင့်၊နောက်ခို လည်ပင်းအထက်စွန်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော ဦးခေါင်းအရေသည် ဆံပင်၏

တည်ရာ သြကာသဖြစ်၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သြကာသအားဖြင့်ပိုင်းခြားရသည်။ ထို့ကြောင့် "ဝ ဝတ္ထုပေတ္တာ ကေသာဒိကောဋ္ဌာသေ" ဟု ဆိုသည်။

ပရိစ္ဆေဒ။ ။သ-မိမိတပါး၏+ဘာဝ-အဖို့ အားဖြင့် ပိုင်းခြား ခြင်းကို "သဘာဝပရိစ္ဆေဒ" ဟု ခေါ်၏။ အခြားကောဋ္ဌာသနှင့်မရောအောင် ပိုင်းခြား ခြင်းကို "ဝိသဘာဝပရိစ္ဆေဒ (သဘော မတူသော အခြား ကောဋ္ဌာသနှင့် ခွဲခြားခြင်း)" ဟု ခေါ်သည်။ ဥပမာ-ဆံပင်ကို ဦးခေါင်းရေအတွင်းဝယ်ဝင်၍ နေသော မိမိ၏အောက်ခြေအရပ်ဖြင့် အောက်အဖို့၌ ပိုင်းခြားအပ်၏။ အထက် ၌ကား ဆံပင်ဖျား၏ အထက်ကောင်းကင်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏။ ဘေးပတ်ဝန်း ကျင်၌မူ မိမိတို့ ဆံပင် အချင်းချင်းဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်၏။ ဤ ပိုင်းခြားမှုကို "သဘာဝ-မိမိအဖို့၏ အပိုင်းအခြား" ဟု ခေါ်၏။ ဆံပင်သည် မေးညှင်း စသည် မဟုတ်၊ မေးညှင်းသည် ဆံပင်စသည် မဟုတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားမှုကို "ဝိသဘာဝပရိစ္ဆေဒ" ဟု ခေါ်၏။

အနုပုဗ္ဗတော။ ။ဤသို့ သင်ယူပြီးနောက် အနုလုံ ပဋ္ဌိလုံ အစဉ်အတိုင်း နှုတ်ဖြင့်လည်း သရဇ္ဈာယ်ရွတ်ဆိုရ၊ စိတ်ဖြင့်လည်း အာရုံပြုရသည်။ [အနုပုဗ္ဗ-တော်တို သဇ္ဈာယကရဏတော့ ပဋ္ဌာယ အနုပဋ္ဌိပါဋ္ဌိယာ။-ဋီကာသစ်၊] အစဉ် အတိုင်းမဟုတ်ပဲ တခုကျော် ၂-ခုကျော် ရွတ်ဆို စဉ်းစားလျှင် လေ့ကားကို တထစ်ကျော် ၂-ထစ်ကျော် တက်သူကဲ့သို့ ဘာဝနာအစဉ် မထင်နိုင်ပဲ စိတ်ပင် ပန်း၍ လျှောကျတတ်သည်။

နာတိသီဃံ စ သဏိကံ။ ။ထိုသို့နှုတ်ရောစိတ်ပါအစဉ်အတိုင်း သရဇ္ဈာယ် ရာ စဉ်းစားရာ၌ အလွန်မြန်နေလျှင် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဆုံးသော်လည်း အာရုံ မထင် ရှားပဲ ရှိရာ၏။ ဥပမာ-ခရီးကို မြန်မြန်သွားသူသည် ခရီးဆုံးသော်လည်း ထို လမ်း၌ အကြောင်းအရာကို မမှတ်မိ မသိရှိသကဲ့သို့တည်း။ အလွန် နှေးနေလျှင် လည်း (ခရီးမတွင်သူကဲ့သို့) ကမ္မဋ္ဌာန်း မဆုံးနိုင်ပဲရှိရာ၏။ ထို့ကြောင့် မမြန် လွန်း မနှေးလွန်းစေပဲ သရဇ္ဈာယ်ရ စဉ်းစားရသည်။

ဝိက္ခေပံ ပဋိဗာဟယံ။ ။ကေသာဟု ဆိုလျှင် ဆံပင်၌ အာရုံမရောက်ပဲ အပြင်ဖက် အာရုံသို့ ရောက်နေလျှင် စိတ်ပျံ့လွင့်၏။ ထိုသို့ စိတ်ပျံ့လွင့်နေလျှင်

နှုတ်က ရွတ်နေသော်လည်း အကျိုးမရှိတော့။ကမ္မဋ္ဌာန်းမှယုတ်လျော့တော့၏။ ထိုကြောင့်အပြင်အာရုံသို့ စိတ်မပျံ့လွင့်အောင် သတိထား၍ တားဆီးရသည်။

ပဏ္ဏာတ္တိ သမတိက္ကမ္မ။ ။ပါဠိလို "ကော်သာ" မြန်မာလို "ဆံပင်" ဟူသည် အမည် ပညတ်မျှသာ ဖြစ်သေး၏။ စက်ဆုပ် ရှုရာဖွယ် မထင်မိက ကော်သာ လောမာစသည်၊ ဆံပင် မွေးညှင်းစသည်ဖြင့် ပညတ်အတိုင်း သရဇ္ဈာယ်ရ၊ စဉ်းစားရသော်လည်း ရွတ်ဆို စဉ်းစား ဖန်မျှား၍ "စက်ဆုပ်ရှုရာဖွယ်" ဟု ထင်လာသောအခါ ထိုပညတ်ကို ကျော်လွန်၍ စက်ဆုပ်ရှုရာဖွယ် အဖြစ်၌သာ စိတ်ထားရသည်။အချို့မှာ ထိုသို့ ပညတ်ကို ကျော်လွန်၍ စက်ဆုပ် ရှုရာဖွယ် စဉ်းစားလျက် ရွတ်ဆိုစဉ်းစားရုံမျှဖြင့်လည်း သောတာပန်ဖြစ်ပါသည်။

မုဏ္ဍနသာဋကပုဗ္ဗတော်။ ။၃ ၂-ပါးသော် ကောင်္ဘာသတို့တွင်မိမိစိတ်၌မထင်ရှားသော် ကောင်္ဘာသကို တခုပြီးတခု လွှတ်၍လွှတ်၍ နောက်ဆုံးဝယ် အထင်ရှားဆုံး ကောင်္ဘာသ၌ တခုခု ကိုယ်ကိုယ်ကို အထူးစိတ်စိုက်လျက် ပွါးများလေရာ ပဌမစျာန် အပွနာပေါ်လာနိုင်ပါသည်။ဥပမာ-ထန်းပင် ၃ ၂-ပင်ရှိသောထန်းတောဝယ် ရောက်နေသော မျောက်တကောင်ကို အစဉ်အတိုင်းလိုက်၍ ဖမ်းသော မုဆိုးသည် အစမှုအဆုံး အဆုံးမှုအစသို့ အထပ်ထပ်လိုက်လေရာ နောက်ဆုံး၌ မျောက်သည် ထန်းတပင်မှာခိုကပ်နေတော့၏။ထိုအခါ ထိုမျောက်ကိုလေးဖြင့် ပစ်၍ ဖမ်းသကဲ့သို့ စိတ်တည်းဟူသောမျောက်လည်း ၃ ၂-ကောင်္ဘာသသို့ပြေး သွားနေရာဝယ် နောက်ဆုံး၌ အထင်အရှားဆုံး ကောင်္ဘာသမှာ တွယ်တပ်၍ အပွနာစျာန်ပေါ်သည့်တိုင်အောင် နေလေတော့သည်။

ဝဏ္ဏ။ပေ။ကောင်္ဘာသေ။ ။ရှေဂါထာ၌ "မထင်ရှားသောကောင်္ဘာသတို့ကို အစဉ်အတိုင်း တခုပြီးတခု လွှတ်ပြီးလျှင် နောက်ဆုံးဝယ် အထင်ရှားဆုံး ကောင်္ဘာသ၌ ပွါးစေရမည်" ဟု ဆိုခဲ့၏။ထိုသို့ပွါးစေရာ၌ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာဝယ် "ဝဏ္ဏ သဏ္ဌာန ဂန္ဓ အာသယ ဩကာသဝဝေသန ပဋ္ဌာ ပဋိကူလတာ ဝဝတ္ထပေတမ္ပာ-ကောင်္ဘာသတခုခုကို အဆင်းအားဖြင့်ရင်း ပုံသဏ္ဌာန်အားဖြင့်ရင်း အနံ့အားဖြင့်ရင်း အာသယအားဖြင့်ရင်း တည်ရာအရပ်အားဖြင့်ရင်းစက်ဆုပ်ရှုရာဖွယ်ကောင်းပုံကို ပိုင်းခြားမှတ်သားထိုက်သည်" ဟုဆို၏။ ထိုအတိုင်း ပင်ဥာဏ်ဂါထာ၌ပြထား၏။ဂါထာဖြစ်၍ ရှေ့နောက်စဉ်ပုံချင်းသာမတူပဲရှိသည်။

အာသယ။ ။[ဝဏ္ဏ သဏ္ဌာန် သြကာသတို့ကိုရှေ့(ကမ္မဋ္ဌာန်းသင်ယူခန်း)၌ ပြခဲ့ပြီ။ ဂန္ဓလည်းထင်ရှားပြီ] အာသယ၌ အာသဒ္ဒါသည် မရိယာဒ (အပိုင်း အခြားအနက်ကို) ဟောတ်။ ခန္ဓာကိုယ်တခု၌ သလိပ် သည်းခြေ သွေး ပြည် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့သည် အတူတကွ ဖြစ်ကြသော်လည်း ကံက ပိုင်းခြား ထားသည့်အတွက် တခုနှင့်တခု မတူအောင် ဖြစ်တည်ကြသောကြောင့် ထို သလိပ်စသည်ကို "အာသယ"ဟု ခေါ်သည်။

ဋီကာ။ ။အာသယောတိ နိသယော (မြီရာ)၊ ပစ္စယောတိ အတ္ထော ("မြီရာအကြောင်း"ဟု အနက်မှတ်ပါ)။ အာသယတိ ကေဏ္ဍ ဝတ္ထုမာနောပိ ကမ္မဖလဝိဝတ္ထိတော ဟုတ္ဝာ မရိယာဒဝ သေန် အညမညံ အသက်ရတော(အာ၏ အနက်)သယတိ တိဋ္ဌတိ ပဝိတ္ထာတိတိ အာသယော—ခန္ဓာကိုယ်၌ တပေါင်းတည်း ဖြစ်ရသော်လည်း ကံ ၏အကျိုးအဖြစ်ဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သည်ဖြစ်၍ အပိုင်း အခြား၏ အဖြစ်ဖြင့် အချင်းချင်းမရောပဲ ဖြစ်တည်တတ်သောကြောင့် သလိပ် သည်းခြေ သွေး ပြည်စသည်ကို "အာသယ"ဟု ခေါ်ရသည်။—ဝိသုဒ္ဓိမဂ် အသုဘအဖွင့်, မဟာဋီကာ။

ဆံပင်။ ။ဆံပင်တို့သည် အဆင်းအားဖြင့် အချိုနက်၍ အချိုဖြူ၏။ ထမင်း ယာဂုစသည်၌ ထိုဆံပင် အဆင်းမျိုးကို တွေ့ရလျှင် ထိုထမင်း ယာဂုပါ မစားချင်လောက်အောင် ရွံ့စရာကောင်းကုန်၏။ ညှဉ်အခါ၀ယ် ထမင်းစားရာ၌ အဆင်းကို မမြင်ရစေကာမူ ဆံပင်ပုံလက္ခဏာကို ကိုင်မိလျှင်ပင် ရွံ့စရာဟု ထင် ကြ၏။ အမှေးအကြိုင် တို့ဖြင့် မလိမ်းကျံပဲထားလျှင် ဆံပင်၏ ပင်ကိုယ်အနံ့သည် ရွံ့စရာကောင်း၏။ မီးခြစ်ထည့်၍ အနံ့ခံလျှင် သာ၍ မကောင်းနံ့ သီသာသေး၏။ ဆံပင်၏ဖြစ်ခဲ့ရာ အာသယ(အကြောင်း)ကို ရှာလျှင် သလိပ် သည်းခြေ သွေး ပြည် ကျင်ကြီး ကျင်ငယ်တို့သာတည်း။ ထိုသို့ ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်း အာသယ အားဖြင့် ဆံပင်တို့သည် ရွံ့စရာကောင်းကုန်၏။ ဥပမာ-မစင်စွန့်ရာ၌ပေါက်သော ဟင်းသီးဟင်းရွက်ကို မြို့သူမြို့သားတို့က စက်ဆုပ်ကြသကဲ့သို့တည်း။ သြကာသ တည်ရာ အရပ်အားဖြင့်လည်းမိမိမှ တပါးသော ၃၁-ကောဋ္ဌာသအပေါ်၌ ဖြစ်ရ ကား ရွံ့စရာကောင်း၏။ ဤသို့ ဝဏ္ဏစသော၁အားဖြင့် ရွံ့စရာ စက်ဆုပ်စရာ ဖြစ်ပုံကို ဆင်ခြင်ရသည်။ အခြား ကောဋ္ဌာသမျှ၁၌လည်း နည်းတူ။ "ဣမသ္မိ"

တာယေ ဣမေ ဂေဟာ နာမ ဝဏ္ဏတောပိ သဏ္ဌာနတောပိ ဂန္ဓတောပိ အာသယတောပိ ဩကာသတောပိ အသုဘာ၊ ဇေဂုစ္ဆာ၊ ပဋိကူလျာ"ဟု ဟောဘွယ်သတိုင်း အနက်ထင်၍ ဖြေးဖြေးလေး ရှတ်ကြည့်ပါ။

ဥဒ္ဒုမာတာဒီဇတ္ထု။ ။ဤစကားဖြင့် ဥဒ္ဒုမာတကစသော အသုဘ ၁၀-ပါးကို အာရုံပြု၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုပုံကို ပြသည်။ ထိုအသုဘ ၁၀-ပါးအနက် အကျယ်ကို အခြေပြု ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဌာ် ပြခဲ့ပြီ။ ထိုအနက်အကျယ်အတိုင်းစိတ်ဖြင့် စဉ်းစား၍ရင်း ထိုအနက်မှာ ပါသည့်အတိုင်း ဥဒ္ဒုမာတက် စသည်ဖြစ်နေသော ထိုအလောင်းကိုကြည့်၍ရင်း အသုဘ အသုဘဟု ရှုရ၊ ဆင်ခြင်ရ၊ ဘာဝနာ စိတ်ကို မိမိသန္တာန်ဌာ် ဖြစ်စေရ။ ထိုသို့ ကမ္မဋ္ဌာန်း ရှုမှုကိုလည်း "အသုဘ-ဘာဝနာ"ဟု ခေါ်သည်။

ယထေဝ မတသရီရံ၊ ဇီဝံပိ အသုဘံ တထာ၊
အာဂန္တုကာလကံ်ဘာရေန၊ ဆန္ဒတ္ထာ တံ နုပါဂတ္ဌံ။

မတသရီရံ-ဥဒ္ဒုမာတက စသည်မြားမြောင် သူသေကောင်သည်၊ အသုဘံ ယထေဝ-စက်ဆုပ်ရှံဖွယ် မတင့်တယ်သကဲ့သို့၊ တထာ-ပုံစံထားယူ မခြားအတူ သာလျှင်၊ ဇီဝံပိ-ဝတ်စားဆင်ပြင် အသက်ရှင်ဆဲ ကိုယ်သည်လည်း၊ အသုဘံ အသုဘံယေဝ-စက်ဆုပ်ရှံဖွယ် မတင့်တယ်သည်သာတည်း၊ အာဂန္တုကာ-လကံ်ဘာရေန-ညစ်ကြေးသုတ်သင် အင်္ဂါးဆင်၍ ပြိုပြင်ဖန်ထား တန်ဆာများ ဖြင့်၊ ဆန္ဒတ္ထာ-မဖွယ်ရာကို ကွယ်ကာဖုံးထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ (အသုဘံ)-ထိုရှံဖွယ်ညစ်ပေ အသုဘသဘောတွေ့သည်၊ နုပါဂတ္ဌံ-အမြင် အားဖြင့် မထင်ရှားပဲ ရှိရမလသတည်း။

ဣမံ ဟိ သုဘတော ကာယံ၊ ဂဟေတ္ဌာ တတ္ထ မုဋ္ဌိတာ။
ဗာလာ ကရောန္တာ ပါပါနိ၊ ဒုက္ခာ နပရိမုစ္စရေ။

ဣမံ ဟိ ကာယံ-အသုဘသဘော ရှုံဖွယ်ပေါသည့် ကိုယ်ရောသူပါ ဤ ခန္ဓာကိုပင်၊ သုဘတော-စွဲမက်စဖွယ် လှန်တင့်တယ်၏ ဟူ၍၊ ဂဟေတ္ဌာ-ရှိရင်း ပြောင်းပြန် မှုန်ကန်အောင် ကြံဖန်စွဲလမ်းကြကုန်လျက်၊ တတ္ထ (အသုဘော)-ထိုအယူတ်တမာ များစွာပြည့်လျှောင်း အပုပ်ကောင်၌၊ မုဋ္ဌိတာ-ဧရိုက်ခံလို့

အမိုက်ဇွေဖြင့် အတ္တေကြီးတွေ မေ့ကြီးမေ့ကြကုန်သည်ဖြစ်၍၊ ဗာလာ-ရာဂ စရိုက်ပွါး ငမိုက်သားတို့သည်၊ ပါပါနိ:မိစ္ဆာစာရ စသည်ညစ်ကျ၊ ယုတ်မာမှုတို့ကို၊ ကရောန္တာ-အမဲရိုးဌ် ခွေးငတ်ကြိုက်သို့ နှစ်ခြိုက်ရှင်မြူး လွန်ကျူးကြကုန်လျက်၊ ဒုက္ခာ-အပါယ်လေးဖြာ အိုနာ သေရေး ဆင်းရဲဘေးမှ၊ နပရိမုစ္စရေ-ကရွတ်ကင်းလျှောက် ထပ်ပြန်ရောက်သဖြင့် လွတ်မြောက်ခွင့် မရကြလေကုန်။

တသ္မာ ပယောယ္ယ မေဓာဝီ၊ ဇီဝတော ဝါ မတသ္သ ဝါ။
သဘာဝံ ပူတိကာယဿ၊ သုဘာဘာဝေန ဝဇ္ဇိတံ။

တသ္မာ-ထိုသို့ အသုဘပင် သုဘထင်သမျှ ဒုက္ခဝဋ္ဋတွင်းမှ မလွတ်ကင်းနိုင်ကြလေသောကြောင့်၊ မေဓာဝီ-သတိတမန်ပညာဉာဏ်ဖြင့် လမ်းမှန်မြှော်မြင်သူတော်စင်သည်၊ ဇီဝတော ဝါ-ဝတ်စားဆင်ယင်ခြင်း အသက်ရှင်သူမူလည်း ဖြစ်သော၊ မတသ္သ ဝါ-ဥဒ္ဒုမာတုကာ စသည်မြားမြောင် အသေကောင်မူလည်း ဖြစ်သော၊ ပူတိကာယဿ-အပုပ်တွေ့လှောင် ဂျိုကိုယ်ကောင်၏။ သုဘာဘာဝေန-အမှန်စင်စစ် တင့်တယ်သောအဖြစ်မှ၊ ဝဇ္ဇိတံ-လုံးဝအစဉ် ရှောင်ကြည်အပ်ပြီးဖြစ်သော၊ သဘာဝံ-မတင့်မတယ် ရှုဖွယ်စင်စစ် မူလအဖြစ်ကို၊ ပယောယ္ယ—အမိုက်ကင်းပျောက် အလင်းရောက်အောင် ထုင်းဖောက် ရှုစားသင့်ပေတော့သတည်း။

အာတုရံ အသုစိ ပူတိ၊ ပဿ ခေမေ သမုဿယံ။
ဥဋ္ဌရန္တံ ပဂ္ဃရန္တံ၊ ဗာလာနံ အဘိပတ္ထိတံ။

ခေမေ-ခေမာ၊ အာတုရံ-ကိုးဆယ့်ခြောက်ဖြာ အားရောဂါတို့ လွန်စွာခံခဏ်နှိပ်စက် အပ်ထသော၊ အသုစိ- အမြဲနေ့စဉ် ဆေးသုတ်သင်လည်း မစင်မကြယ် ရှုဖွယ်ကောင်းထသော၊ ပူတိ- ဆေးကြော သုတ်သင် တန်ဆာဆင်လည်း အမြင်သာဟုတ် အတွင်းပုပ်၍ နေထသော၊ ဥဋ္ဌရန္တံ-မျက်စိ နား နှာ အင်္ဂါရှိတိုင်း အထက်ပိုင်းဝယ် ရှုံ့ဖွယ်သိုးပုပ် အန်ထုတ်၍ နေထသော၊ ပဂ္ဃရန္တံ-ကျင်ကြီးကျင်ငယ် အသွယ်သွယ်ဟု မဖွယ်မရာ အဖြာဖြာကို မှုန်စွာနေ့ည ယိုမျှ၍နေထသော၊ ဗာလာနံ-ဘဝါဘဝ သံသာရက ဆုံးဂစရိုက်ပွါး

၄၆၈။ မရဏံ ဧမ ဘစိသတိ၊ ဇီဝိတံ ဥစ္ဆိဇ္ဇိသတိ။
မရဏံ မရဏံ ဝါတိ၊ ဘာဝယိတ္ဘာနေ ယောနိသော။

၄၆၉။ ဝဓကသော စုပဋ္ဌာနာ၊ သမ္ပတ္တိနံ ဝိပတ္တိတော။
ဥပသံဟရတော ကာယ-ဗဟုသာဝေရဏာ ဘဏာ။

၄၇၀။ အာယုဒုပ္ပလတော ကာလ-ဝဝတ္ထာနသ ဘာဝတော။
အဒ္ဓါနသ ပရိစ္ဆေဒါ၊ ဘာဝနာ, မရဏသတိတိ။

၄၆၈-၉-၇၀။ မေးခါန်း။ မရဏံ၊ သေခြင်းသည်။ ဘစိသတိ၊ ဖြစ်လတ္တံ့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ဇီဝိတံ၊ နာမ်ရုပ်နှစ်ချက် ဇီဝိတိန္ဒြေဟူသော အသက်သည်။ ဥစ္ဆိဇ္ဇိသတိ၊ ပြတ်လတ္တံ့။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ မရဏံ မရဏံ၊ သေရခြင်း သေရခြင်း။ ဣတိ ဝါ၊ ဤသို့သော်၎င်း။ ယောနိသော၊

ငမိုက်သားတို့သည်၊ အဘိပတ္တိတံ-ရှိရင်းပြောင်းပြန် မမှန်ကန်အောင် ကြံဖန်နှစ်သက် စဲမက်အပ်ထသော၊သမုဿယံ-သုံးဆယ့်နှစ်ဝ ကောင္ဘာသတို့လုံးဝခိုမှီး၍ ကိုယ်ကြီးကို၊ ပဿ-ဥာဏ်ရောင် လင်းသလောက် အတွင်းရောက်အောင် ထွင်းဖောက်စေ့ငုံ ကြည့်ရှုစမ်းပါလော့၊ [ခေမာမိဖုရားအား ဘုရားရှင် ဟောတော်မူအပ်သော ဂါထာ။ ဓမ္မပဒ(၂၄)တဏှာဝဂ် (၅) ခေမာထေရီဝတ္ထု။]

မရဏသတိ။ ။၎င်း ၃-ဂါထာဖြင့် မရဏသတိ ဘာဝနာကိုပြသည်။မရဏသတိ-သေခြင်းသဘောကို+သတိ-အမှတ် ရနေခြင်းတည်း၊ မရဏသတိ-သေခြင်းသဘောကို အမှတ်ရနေခြင်း၊ ချဲ့ဦးအုံ—တဘဝအတွက် ဆဲက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေသော ရုပ်ဇီဝိတ နာမ်ဇီဝိတကို"အသက်"တဲ့ ခေါ်၏။ ထို အသက်သည် ကံအရှိန်မကုန်သေးသမျှ ဆက်၍ ဖြစ်နေ၏။ အသက်တမ်း ကုန်ခြင်း သို့မဟုတ် ကံ အစွမ်းကုန်ခြင်း သို့မဟုတ် အသက်တမ်း ကံအစွမ်း ၂-မျိုးလုံး ကုန်ခြင်း သို့မဟုတ် ရှေးဘဝက ပါလာသော မကောင်းကံဟူသော ဥပ္ပဇ္ဇေဒက(ကပ်၍ ဖြတ်တတ်သော)ကံကြောင့် ကံအရှိန် ပြတ်သွားခြင်း ဤအကြောင်းတပါးပါးကြောင့် တဘဝအတွက် ဇီဝိတ(အသက်)၏ နောက်ထပ် မဆက်တော့ခြင်းကို "သေခြင်း"ဟု ခေါ်ရ၏။ ထိုသေခြင်းမှ မည်သူမျှမလွတ်နိုင်။ ထိုသို့ မလွတ်နိုင်

သင့်သော အကြောင်းအားဖြင့်။ ဘဒ္ဒဝိယိတ္ထာနုပ္ပါးစေပြီး၍။ ဝဓကသော၀၊ သူသတ်၏ကဲ့သို့။ ဥပဒ္ဒာနှာ၊ကပ်၍တည်ခြင်းအားဖြင့်ရင်း။သမ္ဘတ္တိနှုံ၊ ပြည့်စုံခြင်းတို့၏။ ဂိပတ္တိတော၀၊ ပျက်စီးခြင်း အားဖြင့်ရင်း။ ဥပသံဟရဒုတော၀၊ သူတပါးတို့၏ သေခြင်းကို မိမိသို့ ကပ်ဆောင်ခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ကာယ-ဗဟူသာ၀ေရဏာ၊ကိုယ်ခန္ဓာ၏ မျှားစွာထောင်သောင်းသေဖို့အကြောင်းနှင့် ဆက်ဆံခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ တဏာ၊ထိုမှတပါး။အာယုဒ္ဒုပ္ပလဟော၀၊ အသက်၏ အားမရှိသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်ရင်း။ ကာလ၀ဝတ္ထာနသာ၊ ဘေရုကာလ အပိုင်းအခြား၏။ အဘာ၀တော၀၊ မရှိခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ [ကာလကို ဥပ-လက္ခဏအားဖြင့်ပြီသည်၊ ဇီ၀ိတ, ဗျာဓိ, ဒေဟာနိက္ခေပန, ဂတိဟူသော ဤ၄-မျိုးတို့၏လည်း အပိုင်းအခြားမရှိပါ။] အဒ္ဓါနသာ၊ အလွန်ဆုံး နှစ်တရာ့ကာလကို။ ပရိစ္ဆေဒါ၊ ပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့်ရင်း။ ဘာ၀နာ၊ မိမိစိတ်ကို တိုးပွါးစေခြင်းသည်။- မရဏာသတိ၊ မရဏာသတိမည်၏။ ဝါ၊ သေခြင်းကို အမှတ်ရနေဘော သတိမည်၏။.... ဤတို့၊ စတုရာရက္ခနှင့်စပ်၍မှတ်ဖွယ်အပြီး တည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၁-၂၂၂)

သော သေခြင်းကို သတိ ရနေခြင်းကို "မရဏာသတိ"ဟု ခေါ်၏။ ထို မရဏာသတိကို မိမိသန္တာန်၌ အဖန်ဖန်ဖြစ်စေခြင်းကို"မရဏာသတိ ဘာ၀နာ" ဟု ခေါ်သည်။

မရဏံ။ပေ။မရဏံတိ ဝါ။ ။ထို ဘာ၀နာကို ဖြစ်စေရာ၌ "မရဏံ မေ ဘ၀ိဿတိ-ငါ၏သေရခြင်းဖြစ်လိမ့်မည်"ဟုသော်၎င်း ဇီ၀ိတံ ဥစ္ဆိဇ္ဇိဿတိ-ငါ၏ အသက်သည် ပြတ်လိမ့်မည်"ဟုသော်၎င်း "မရဏံ မရဏ-သေရခြင်း သေရ ခြင်း"ဟုသော်၎င်း ဤနည်း၃-မျိုးတွင်တမျိုးမျိုးဖြင့်မရဏကိုသတိထားနိုင်၏ [ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌"မေ"သဒ္ဒါမပါ၊"မရဏံ ဘ၀ိဿတိ"ဟုသာပါ၏။ ဤ၌ ဂါထာ အကျဉ်းရှုပြည့်အောင်"မရဏံ မေ"ဟု မေ သဒ္ဒါထည့်ထားဟန် တူသည်။]

ယောနိသော။ ။ထိုသို့ သေခြင်းသဘောကို အမှတ်ရနေရာ၌ သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်းရသည်။ ချဲ့ဦးအုံ့၊—မိခင်သည် သားဇ၀ သေမည့်အရေးကို

တွေးမိသောအခါ၀မ်းနည်းမှုသောဂဏ ဖြစ်သကဲ့သို့, မိမိချစ်သူ၏သေမည့်အရေးကို တွေးမိနေလျှင် (သတိရနေလျှင်)၀မ်းနည်းမှု သောက ဖြစ်တတ်၏။ မိမိမုန်းအပ်သူ၏သေမည့်အရေးကိုတွေးသောအခါ၀မ်းသာအားရဖြစ်တတ်၏။ မချစ်အပ် မမုန်းအပ်(အလယ်အလတ်)သူ၏ သေမည့်အရေးကို သတိရသောအခါ သံဝေဂမရပဲ အမှတ်တမဲ့ ဖြစ်၏။ ဥပမာ—သင်းချိုင်းစောင့် သူသေကောင် ဖုတ်သူတို့၏ သူသေကောင်ကို မြင်ရာ၌ သံဝေဂ,မဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။ အတ္တနော မရဏာနုဿရဏော သန္တာသော ဥပဇ္ဇတိ-မိမိ၏ သေမည့် အရေးကို အမှတ်ရနေရာ၌ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်မှု ဒေါမနဿ ဖြစ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်တွဲ၍ သေခြင်းကို သတိထားမှုကို "ယောနိသော မနသိကာရ (သင့်တော်သော နှလုံးသွင်းမှု)"ဟု မဆိုနိုင်။ ထိုသို့ နှလုံးသွင်းခြင်း၌ ဉာဏ်နှင့် ယှဉ်သော သတိလည်းမဖြစ်၊ သံဝေဂလည်းမဖြစ်ပါ။

သင့်တင့်အောင် နှလုံးသွင်း။ ။တသ္မာ တတ္ထ ,တတ္ထ ဟတမတသတ္တော သြလောကေတ္ဝာ၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗသမ္ပတ္တိနံ သတ္တာနံ မတာနံ မရဏံ အာ၀ဇ္ဇေတ္ဝာ သတိဉ္စ သံဝေဂဉ္စ ဉာဏဉ္စ ယောဇေတ္ဝာ "မရဏံ ဘ၀ိဿတိ"တိ အာဒိနာ နယေန မနသိကာရော ပ၀တ္တေတဗ္ဗော—ထို့ကြောင့် ထိုထိုအရပ်၌ သတ်ထားအပ်သော သတ္တ၀ါ သေနေသော သတ္တ၀ါတို့ကို ကြည့်၍ ဖြစ်စေ တွေ့မြင်အပ်ဘူးသော စည်းစိမ်ရှင်တို့၏ သေကြပုံကို ဆင်ခြင်၍ ဖြစ်စေ သတိကိုရင်း ထိတ်လန့်မှု သြဘပ္ပတ္တကိုရင်း ဉာဏ်ကိုရင်း ဖြစ်စေ၍ "သေရခြင်းဖြစ်လိမ့်ဦးမည်"စသည်ဖြင့် နှလုံးသွင်းမှုကို ဖြစ်စေထိုက်သည်။ဤသို့ နှလုံးသွင်းမှုကို "ယောနိသော ဘာ၀ယိတ္ဝာန"ဟု ဆိုသည်။—[ဝိသုဒ္ဓိမဂ်,မရဏာနုဿတိအဖွင့်။]

မှတ်ချက်။ ။ဤအဖွင့်၌ မိမိ၏သေခြင်းကို အမှတ်ရနေမှုကို "ယောနိသော မနသိကာရ"ဟု မဆို။ ထို့ကြောင့် "မရဏံ မေ ဘ၀ိဿတိ"၌ မေ သဒ္ဒါ ပါခြင်းကို စဉ်းစားသင့်သည်။

၀ဂကသေဝု။ပေ။ပရိစ္ဆေဒါ။ ။တခြို့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ပြအပ်ခဲ့သည့် အတိုင်း သင့်တော်အောင် နှလုံးသွင်း၍ "မရဏံ ဘ၀ိဿတိ" စသည်ကို ဆင်ခြင်ကာ မျှဖြင့် ဥပစာရစျာန်ကို ရတတ်၏။ [မဟာဂ္ဂုတ်စျာန်သို့မရောက်မီ အနီး-ဥပစာ၌

ဖြစ်သောကာမဝေစရ ဘာဝနာကို "ဥပစာရ ဘာဝနာ" ဟု ခေါ်သည်။ ၎င်းထိုမျှ လောက်ဖြင့် ဥပစာရစျာန်ကို မရသေးလျှင် "ဝဓကသော ဥပဒ္ဒဝေန" စသော ရှစ်ပါးသော အခြင်းအရာတို့ဖြင့် ဆင်ခြင်ရသောကြောင့် ထိုရှစ်ပါးကိုပြလို၍ "ဝဓကသောဥပဒ္ဒဝေန" စသည်ကို မိန့်သည်။

ဝဓကသော ဥပဒ္ဒဝေန။ ။သူသတ်သမားသည် သတ်ထိုက်သူတို့၏ လည်ပင်းနား၌ ဓားတဝင့်ဝင့်ရှယ်ကာ အနီးမှာတည်နေသကဲ့သို့ သေခြင်းသဘောတရားလည်း "ဥပ-အနီး၌ကပ်၍+ဌာန-တည်ရှိနေပုံ" ကို အမှတ်ရနေခြင်းသည် ဝဓကသော ဥပဒ္ဒဝေနအားဖြင့် အမှတ် ရခြင်းတည်း။ မှန်၏-မရဏ ဟူသော သဘောတရားသည် ပဋိသန္ဓေ နေကတည်းက တခါတည်း ပါလာ၏။ ဥပမာ-မို့သည် မြေမှ ထွက်လာသည်နှင့် တပြိုင်နက် မြေကို ဦးထိပ်ရှက်၍ ထွက်လာသကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်း ဟူသော ဇာတိလည်း ဇရာ မရဏကို တခါတည်းရှက်၍ ထွက်လာလေသည်။ ဤသို့ ခဏအားဖြင့် ဖြစ်သော ဇာတိသာ ဇရာမရဏကို ရှက်လာသည်မဟုတ်သေး။ ပဋိသန္ဓေနေသူမှန်လျှင် ကေန်ဒေသရမည်ဖြစ်သောကြောင့် မွေးဖွားမှု ဇာတိ၌လည်း တခါတည်း မရဏကပ်၍ပါလာတော့သည်သာ။ ထို့ကြောင့် မရဏသည် အဝေးမှာမဟုတ်။ အနီး၌ကပ်လျက်သာရှိသည်။ ဤစကားနှင့်စပ်၍ "အန္တောဝဿသတံ သဗ္ဗေ" စသော နောက်၌ လာမည့်ဂါထာကို ရှုတ်ပါ။

သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိတော။ ။လောက၌ ပြည့်စုံမှု စည်းစိမ်ဟူသမျှသည် ပျက်စီးမှု ဝိပတ္တိသာအဆုံးရှိ၏။ အနာကင်းခြင်းသည် (တကင်းထဲ ကင်း၍မနေ) အနာရောဂါဖြစ်ခြင်းသာ အဆုံးရှိ၏။ နောက်ဆုံး သေခါနီးမှာ မည်သူမဆို ရောဂါဖြစ်၏။ အရွယ်ပျိုခြင်းသည် (တပျိုထဲ ပျိုမနေ) အိုခြင်းသာ အဆုံးရှိ၏။ အသက်ရှင်ခြင်းသည်(တရှင်ထဲရှင်မနေ)သေခြင်းသာအဆုံးရှိ၏။ ဤသို့လျှင် "သမ္ပတ္တိ ဟူသမျှသည် ဝိပတ္တိသာ အဆုံးရှိ၏" ဟု နှလုံးသွင်းမှုသည် သမ္ပတ္တိ၏ ဝိပတ္တိအားဖြင့် မရဏကို အမှတ်ရနေခြင်းတည်း။

ဥပသံဟရဏတော။ ။သူတပါးတို့နှင့် အတူ မိမိကို ကပ်ဆောင်ခြင်းကို ဥပသံဟရဏအားဖြင့် မရဏကို အမှတ်ရခြင်းဟု ခေါ်၏။ ခဲ့ဦးအုံ၊—ထိုသို့ ကပ်ဆောင်ရာ၌ ယသမဟတ္တာ စသော ရှစ်ပါးဖြင့် ကပ်ဆောင်ရသည်။

ယသမဟာတ္တာ။ ။အခြေအရံများကြသော ရှင်ဘုရင်တို့၏ အပေါ်ဦးသော်မူ ဤသေခြင်းသဘောသည် ကျရောက်သေး၏။ ထိုမျှလောက် အခြေအရံမရှိသောငါ၏အပေါ်မှာ ဆိုဖွယ်ရာမရှိ၊ ကောနှိုက်ကျရောက်မည်သာ။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပုညမဟာတ္တာ (ဘုန်းကံကြီးသော ဇောတိက စသော သင်္ဃေး)၊ ထာမမဟာတ္တာ (အားကောင်းသော စစ်သူကြီးများ)၊ ဣဒ္ဓိမဟာတ္တာ (တန်ခိုးကြီးတော်မူသော အရှင်မဟာမောဂ္ဂလ္လာန်)၊ ပညာမဟာတ္တာ (ပညာကြီးတော်မူသော အရှင်သာရိပုတြာ)၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓအားဖြင့်လည်း မိမိကို ကပ်ဆောင်၍ သေခြင်းကို နှုတ်ယူသွင်းရသည်။

ကာယဗဟုသာဓာရဏာ။ ။ဤကိုယ်၏ အတွင်းဝယ် ရှစ်ဆယ်သော ပိုးအမျိုးအစားတွေရှိ၏။ အရေပါးမှီသောပိုးတွေက အရေပါးကို စားကြ၏။ အရေထူမှီသော ပိုးတွေက အရေထူကိုစားကြ၏။ ထို့အတူ အသားအကြော အရိုး ရိုးတွင်းခြင်ဆီကို မှီသောပိုးတို့ကလည်း မိမိတို့မှီရာကို ခဲစားကြ၏။ ထိုပိုးတို့ကြောင့်လည်း ဤကိုယ်သည် သေနိုင်၏။ အပြင်ကလည်း ရောဂါများစွာ ကျရောက်နိုင်၊ ကူးစက်နိုင်၏၊ ထိုရောဂါကြောင့်လည်း သေနိုင်၏။ မြွေကင်းစသော သတ္တဝါတို့ကြောင့်လည်း သေနိုင်၏။ ဤသို့ ကိုယ်ကာယ၏ အများဘေးရန်တို့နှင့် ဆက်ဆံနေပုံကိုလည်း ဆင်ခြင်သောအားဖြင့်လည်း မရဏကို သတိရနိုင်သည်။

အာယုဒုပ္ပမုလတော။ ။အသက်ဟု ခေါ်အပ်သော ဤဇီဝိတသည် အလွန်အားနည်း၏။ ထွက်သက် ဝင်သက်နှင့်စပ်၏။ ထွက်သက်က ပြန်မဝင်နိုင်လျှင်ရင်း ဝင်သက်က ပြန်မထွက်နိုင်လျှင်ရင်း သေတော့၏။ ဤရိယာပုထ် ၄-ပါးနှင့်လည်း စပ်၏။ ဤရိယာပုထ် တပါးပါးပျက်လျှင် (မသွားနိုင်လျှင်၊ မထိုင်နိုင်လျှင် စသည်ကြောင့်) သေရ၏။ အအေး အပူဥတုနှင့်လည်း စပ်၏။ အအေးလွန်လျှင်ဖြစ်စေ အပူလွန်လျှင်ဖြစ်စေ သေနိုင်၏။ မဟာဘုတ် ၄-ပါးနှင့်လည်းစပ်၏။ မဟာဘုတ်တပါးပါးလွန်လျှင် သေနိုင်၏။ အာဟာရနှင့်လည်းစပ်၏။ အာဟာရမစားရလျှင်ရင်း အာဟာရလွန်သွားလျှင်ရင်း မတော်သော်အာဟာရကို စားမိလျှင်ရင်း သေနိုင်၏။ ဤသို့ အသက်၏ အားနည်းပုံကို ဆင်ခြင်၍လည်း မရဏ

ကို နှလုံးသွင်းရသည်။ နောက်၌လာမည့် "အပ္ပမာယု မနုဿာနံ" စသော ဂါထာကို ဤ၌ ရှုတ်ပါ။

အနိမိတ္တတော။ ။အပိုင်းအခြားအမှတ်အသား၏မရှိခြင်းကို "အနိမိတ္တ" ဟု ခေါ်၏။ "အသက်မည်မျှရှိမှ သေလိမ့်မည်"ဟု ဇီဝိတ အပိုင်းအခြား၊ "မည်သည့် အနာရောဂါဖြင့် သေလိမ့်မည်"ဟု ဗျာဓိ အပိုင်းအခြား၊ "မည်သည့်အချိန်ကာလ၌ သေလိမ့်မည်"ဟု ကာလအပိုင်းအခြား၊ "မည်သည့်နေ့ရာ၌ အလောင်းကို ချရလိမ့်မည်"ဟု အလောင်းချရာဌာန အပိုင်းအခြား၊ "သေပြီးသောအခါ မည်သည့်ဂတိသို့ ရောက်လိမ့်မည်"ဟု ဂတိအပိုင်းအခြား၊ ဤအပိုင်းအခြား အမှတ်အသား ၅-မျိုးလုံး မရှိခြင်းကို ဆင်ခြင်သောအားဖြင့်လည်း သေခြင်းကို နှလုံးသွင်းရသည်။ ဤနေရာဝယ် နောက်၌ပြုမည့် "အဇ္ဇေဝ ကိစ္စံ"စသော ဂါထာကို ရှုတ်ပါ။

အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒတော။ ။အသက်ရှည်ရာ ကာလအပိုင်းအခြားကို "အဒ္ဓါနပရိစ္ဆေဒ"ဟု ခေါ်၏။ယခုခေတ်၌ လူတို့၏အသက်ရှည်ရာကာလသည်ကံအထူးမပါလျှင် အနှစ်တရာသည် အလွန်ဆုံးတည်း။ ကံအထူးပါစေကာမူ တရာထက် အနည်းငယ်သာ လွန်နိုင်၏။ နှစ်ရာသို့ကား မရောက်နိုင်ဟု မိန့်တော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် မိမိ၏ အလွန်ဆုံး အသက်ကိုပင် ဆင်ခြင်ကာ မရဏကို အောက်မေ့နိုင်ပါသည်။

ခဏပရိတ္တတော။ ။ဤ၌ မပါသော ခဏပရိတ္တအားဖြင့်လည်းနှလုံးသွင်းနိုင်ပါသည်။ ဇီဝိတရုပ် ဇီဝိတ စေတသိက်နာမ်သည် စိတ္တက္ခဏနှင့် စပ်၏။ဇီဝိတရုပ်သည် စိတ္တက္ခဏ ၁၇-ချက်ပြည့်လျှင် ချုပ်၏။ နာမ်ဇီဝိတသည် စိတ္တက္ခဏတချက်မျှသာ ကြာ၏။ ထို့ခဏတွေ့ တိုသလောက် ဇီဝိတ အသက်လည်း တို၏။ ဤနည်းအားဖြင့် မရဏ၏ အလွန်မြန်ပုံကို ဆင်ခြင်နိုင်ပါသည်။

အပ္ပမာယု မနုဿာနံ၊ ဟီဌေယ္ယ နံ သုပေါရိသော။
စရေယျာဒိတ္တသီသော၀၊ နတ္ထိ မစ္စုဿ နာဂမော။

မနုဿာနံ—ယခုလိုလူ ဆုတ်ကပ်သူတို့၏၊ **အာယု**—ကြောက်စရာ့လမ်း အသက်တမ်းသည်၊ **အပ္ပံ**—ရေတွက်လေလေ တိုလှ့ချေ၏၊ **သုပေါရိသော**—

သိမြင်ကျိုးကြောင်း ပညာရှိ သူတော်ကောင်းသည်၊ နံ (အာယုံ)—ကြောက်စရာအချက် ထို အသက်ကို၊ ဟီဠေယျ—နေ့ရော ညဉ့်ပါ ရှုတ်ချရာ၏၊ (ဟီဠေတွာ—အချိန် ရှိသမျှ ရှုတ်ချပြီး၍၊) အာဒိတ္တသီသောဝ—ဦးခေါင်းဦးသျှောင် မီးလောင်ခံရသူကဲ့သို့၊ စရေယျ—တရားအမြတ် မလစ်လပ်အောင် မပြတ်ပုံသေ ကျင့်၍ နေရာ၏၊ မစ္စုဿ—ဓမ္မတာမင်း သေရခြင်း၏၊ နအာဂမော—မရောက်လာရာ သတ္တဝါ မည်သည်၊ နတ္ထိ—လူဘုံ နတ်ရောက် အကုန်ပေါက်အောင် မြေနှောက်ရှာဖွေ မရှိနိုင်ချေတကား။

အန္တောဝဿသတံ သဗ္ဗေ၊ လောကေ သကမုနိသိတာ။
မရဏံ ဝေ ဂမိဿန္တိ၊ ဇာတာနံ ဟိ မတံ ဓုဝံ။

လောကေ—မျက်မြင်တွေ့ရ လူ့လောကဌ၊ သကမုနိသိတာ—စားရေးဝတ်ရေး နေရေးထိုင်ရေးဟူ ကိုယ်ရေးတွေ့ရှုပ် ကိုယ့်အလုပ်ကို မှီကြကုန်သော၊ သဗ္ဗေ—ရဟန်း ရှင် လူ ခပ်သိမ်းသူတို့သည်၊ အန္တောဝဿသတံ-တနှေ့ တရက် တနံနက်ဟူ အသက်ကုန်ဆင်း အနှစ်တရာအတွင်းဌ၊ ဝေ (ဇကန္တေန)-စင်စစ်ကေန် အမှန်မလွဲ တပုံစံထဲသာလျှင်၊ မရဏံ ဂမိဿန္တိ—သေတွင်းသေဝ သေပေါက်ကျအောင် ရောက်ရကုန်လတံ့၊ ဟိ (ဃစ္စံ)—သူတော်အများ လက်ကိုင်ထား၍ စကားဆိုဟန် အမှန်ပင် ဖြစ်ပါပေ၏၊ ဇာတာနံ—ရှေးကံအရ တဘဝဌ ဖြစ်ကြရသူ အများလူတို့၏၊ မတံ—အသက်တမ်းနှင့် ကံစွမ်းအရှိန် ကုန်ချိန်ရောက်က သေပျောက်ရခြင်းသည်၊ ဓုဝံ—မြေလက်ခတ်နဲ့ မြှောက်သည့်ခဲသို့ မလွဲမသွေ အမြဲပင် ဖြစ်ပေသတည်း။

အဇ္ဇေဝ ကိစ္စံ အာတပ္ပံ၊ ကော ဇညာ မရဏံ သုဝေ။
နဟိ နော သင်္ဂရံ တေန၊ မဟာသေနေန မစ္စုနာ။

အဇ္ဇေဝ—နက်ဖန် မရှေ့ ယခုနေ့ဌပင်၊ အာတပ္ပံ—ကိလေသာအမှိုက်မီးဖြင့်တိုက်သို့ လောင်မြိုက်ဖို့ရန် အဖန်ဖန် အားထုတ်မှုကို၊ ကိစ္စံ ကာတဗ္ဗံ—မနားမနေ ပြုသင့်ပေ၏၊ သုဝေ—ယနေ့မှနောက် နက်ဖန်ရောက်မှ၊ မရဏံ—သေရမည်ကို၊ ကော-အာဘယ်သူသည်၊ ဇညာ—ကောင်းစွာပိုင်ပိုင် သိနိုင်ပါ အုံ့နည်း၊ ဟိ (ယုတ္တံ)-ထိုကဲ့သို့သာ အခါခါဖြင့် မှန်စွာပုံသေ တွေးသင့်ပေ၏၊

မဟာသေနေန—တွင်းပန္နစ်တန် ရောဂါဒဏ်ဖြင့် ဘေးရန်ပတ်လည် မျှားသော စစ်သည်ရှိသော၊ တေန မစ္စုနှာ—ထိုသေမင်းနှင့်၊ သင်္ဂုံ—ကိုယ်ကသာအောင် ညှာတာအောင်ဟု လက်ဆောင်ချေးမြှု တိုက်၍ယူခြင်းသည်၊ နနော အတ္ထိ (နတ္ထိ ဝေ)–မရှိကောန် အမှန်ပင် ဖြစ်ပေတော့သတည်း။

အချုပ်။ ။ငါနှင့်ရှယ်တူ၊ ငါ့အောက်လူ၊ ကြီးသူသေကြ မျှားလှပြီ။
ခဏမစဲ၊ အိုစမြဲ၊ ကိုယ်လဲ သေဖက် နီးခဲ့ပြီ။
မသေရမီ၊ ပါရမီ၊ ငါသည် ဖြည့်မှသင့်တော့မည်။

[ဆောင်] ရေခ္ဆဒုတ်ရေး၊ တူတွေးရေပွက်၊ တောင်ထက်မြစ်တူ၊အားရှိ သူထွေး၊ တံတွေးသားတစ်၊ သံအိုးခြစ်ခ္ဆ၊ ချုပစ်အလား၊ သတ် မည့်နွားနှင့်၊ မြက်ဖျားမှာနှင်း၊ ပုံမယှင်းခဲ့၊ နီးမင်းအာယု၊ ကောင်းသည့်မှုကို၊ ပြုသင့်လက်ငင်း ခုချက်ချင်း။

ဝိပဿနာနိဒ္ဒေသ

ဝိပဿနာတိ၊ "ဝိပဿနာ"ဟူသော ဥဒ္ဒေသဏ်။ (နိဒ္ဒေသော၊နိဒ္ဒေသ ကား—)

ဝိပဿနာ။ ။ဝိ-အနိစ္စဟုရင်း ဒုက္ခဟုရင်း အနတ္တဟုရင်း အထူးထူး အပြားပြား+ ပဿနာ- ရှုတတ်သောဉာဏ်၊ မဟာကုသိုလ်၌ ယှဉ်သောဉာဏ် တည်း။ ထိုဝိပဿနာဉာဏ်ကို မိမိစိတ်အစဉ်၌ တိုးပွါးစေခြင်း (တိုးပွါးအောင် အားထုတ်ခြင်း)ကို "ဝိပဿနာဘာဝနာ"ဟု ခေါ်သည်။

အခြေခံ။ ။ထိုဝိပဿနာဘာဝနာကို အားထုတ်လိုသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလနှင့် သမာဓိကို အခြေခံပြုရ၏။ သီလမစင်ကြယ်လျှင် သမာဓိမရနိုင်။ သမာဓိမရလျှင် ဝိပဿနာဉာဏ် အစစ်မဖြစ်နိုင်။ သီလစင်ကြယ်လျှင်ကား ဝိပွဋ္ဌိသာရ (စိတ်နှလုံးမသာယာမှု) မဖြစ်တော့ပဲ စိတ်သည် ရှင်လန်း၏။စိတ်ရှင်လန်းလျှင် အနည်းငယ်နှစ်သက်မှု·နှုသောပီတိဟူသော ပါမောဇ္ဇဖြစ်၏။ ထိုနှုသော ပီတိဖြစ်လျှင် တဖြည်းဖြည်း ရင့်ကာ အားရှိသောပီတိ ဖြစ်၏။ ထိုပီတိဖြစ်လျှင် ကိုယ်စိတ် ၂-ပါးလုံး အေးငြိမ်းမှု ပဿဒ္ဓိ၊ လဟုတာ၊ မုဒုတာ၊ ကမ္မညတာတို့ ဖြစ်ကြ၏။

ထိုသို့ ပဿဒ္ဓိစသည်ဖြစ်လျှင် ကိုယ်စိတ် ၂-ဖြာ ချမ်းသာမှုသုခဖြစ်၏။ ထိုသို့ သုခဖြစ်မှသာ ကောင်းသောအာရုံ၌ စိတ်တည်ကြည်၍ သမာဓိရနိုင်၏။ ထိုသို့ သမာဓိရမှသာ ဝိပဿနာဖြစ်နိုင်သည်။ထို့ကြောင့်ဤကျမ်းဆရာသည်ရှေးဦးစွာ ပါတိမောက္ခသံဝရစသော သီလ ၄-မျိုးကိုပြု၍ ထို့နောက် စတုရာရက္ခာဘာဝနာ ဟူသော သမာဓိကို ပြခဲ့သည်။ ဤသို့ အခြေခံ သီလသမာဓိကိုပြပြီးမှ ယခုအခါ ဝိပဿနာပညာကို ဆက်၍ပြသည်။

ဟောတာဝိပွဋ္ဌိသာရာယ၊ သီလံ ပါဒေမောဇ္ဇဟေတု သော။
တံ ပီတိဟေတု သာစာယံ၊ ပဿဒ္ဓျာဒိပသိဒ္ဓိယာ။

သီလံ-သီလသည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရာယ-နှလုံးမသာမယာ မဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ သော (အဝိပ္ပဋိသာရော) - ထို နှလုံးမသာမယာ မဖြစ်ခြင်းသည်၊ ပါမောဇ္ဇဟေတု - ဝမ်းမြောက်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဝါ - နုသောပီတိ၏ အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏၊ တံ (ပါမောဇ္ဇံ)-ထို ဝမ်းမြောက်ခြင်းသည်၊ ပီတိဟေတု-အားကြီးသောပီတိ၏ အကြောင်းသည်၊ ဟောတိ- ဖြစ်၏၊ သာ စ အယံ(ပီတိ)-ထိုသို့သဘောရှိသော ဤပီတိသည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓျာဒိပသိဒ္ဓိယာ-ပဿဒ္ဓိ အစရှိသည်တို့၏ ပြီးစီးခြင်းငှါ၊ ဟောတိ-ဖြစ်၏။

သံဝေဂ။ ။သီလနှင့် သမာဓိကို အခြေခံရှုသောမဂ် လောကကြီး၌ ငြီးငွေ့သော သံဝေဂဉာဏ် ထက်သန်လာအောင် (၁) အမိဝမ်း၌ ဆယ်လညောင်းမျှ အောင်းခဲ့ရပုံ၊ လူ့ပြည်လူ့ရွာ၌ (၂) အိုရပုံ၊ (၃) နာရပုံ၊ (၄) သေရပုံ၊ (၅) ထို့သို့ သေပြီးနောက် လူအများစုက အပါယ် ၄-ပါးသို့ရောက်ကြရပုံ၊ (၆) အတိတ်ဘဝများစွာတုန်းကလည်း ဤကဲ့သို့ ဝဋ်ဒုက္ခဘေးတွေနှင့် ကြုံခဲ့ရပုံ၊ (၇) အနာဂတ်ဘဝများစွာ၌လည်း နိဗ္ဗာန်မရမချင်း ဤကဲ့သို့ ဝဋ်ဘေး ဒုက္ခနှင့် ကြုံလတ်ဖြစ်ပုံ၊ (၈) ယခုဘဝဖြစ်ဆဲမှာလည်း (ဝတ်စားနေမှုအတွက်) အာဟာရ ပရိယေသနကြောင့် ဒုက္ခများပုံ ဤရှစ်ပါးကို အထပ်ထပ်မြင်ကာ လောကကြီး၌ ငြီးငွေ့မှုသံဝေဂကို ဖြစ်စေရပါသေးသည်။

[ဆောင်] အမိဝမ်းခေါင်း၊ ဆယ်လညောင်းမျှ၊ အောင်းခဲ့ရပေ၊ တည်သန္ဓေနှင့်၊ လူ့ပြေလူ့ရွာ၊ ရောက်ပြန်ပါလည်း၊ အိုနာသေရေး၊ ဒုက္ခဘေးကြောင့်၊ စိတ်အေးကိုယ်ခိုင်၊ မနေနိုင်ခဲ့၊ ဆိုင်ဆိုင်ဒုက္ခ၊ ခံပြီးမှလည်း၊ များလှပါယ်ရွာ၊ ရောက်ကြရှာ၏၊ အတိတာရှေး၊ ဤဝဋ်ဘေးနှင့်၊ နောင်ရေးနာဂတ်၊ ဒုက္ခထပ်လီမ့်၊ မပြတ်ခုခါ၊ ဖြစ်တုန်းမှာလည်း၊ အစာရှာရ၊ ထို့ဒုက္ခကြောင့်၊ နေ့ညမဟူ၊ ကိုယ်စိတ်ပူ၍၊ သူသူ ငါငါ၊ မသက်သာသည်၊....ရှစ်ဖြာသံဝေ ရကြောင်းတည်း။

၄၇၁။ နာမရူပံ ပရိဂ္ဂယ္ဟိ၊ တတော တယော စ ပစ္စယေ။
ဟုတ္ဝာ အဘာဝေ ဝေါနိစ္စာ၊ ဥဒယဗ္ဗယပီဠနာ။

၄၇၂။ ဒုက္ခာ အဝသဝတ္တိတ္တာ၊ အနတ္တာတိ တိလက္ခဏံ။
အာရောပေတ္ဝာန သင်္ခါရေ၊ သမ္မသန္တော ပုနပ္ပုနံ။
ပါပုဏေယ္ယာနုပုဗ္ဗေန၊ သဗ္ဗသံယောဇနက္ခယန္တိ။

၄၇၁-၂။ နာမရူပံ၊ ဧတဘူမက သင်္ခါရဟု နားမ်အစုကို။ ပရိဂ္ဂယ္ဟိ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားကာ ယူပြီး၍ဂုင်း။ ဝါ။ သိမ်းဆည်းပြီး၍ဂုင်း။ တတော၊ ထိုနာမရူပ ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်မှ။ (ပရုံ၊နောက်၌၊) တယော၊ ထိုနာမ်ရူပ်ဏ်း။ ပစ္စယေ၊ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ စသော အကြောင်းကို။ ပရိဂ္ဂယ္ဟ စ၊ ဉာဏ်ဖြင့် ပိုင်းခြားကာယူပြီး၍ဂုင်း။ ဝါ၊ သိမ်းဆည်းပြီး၍ဂုင်း။ ဟုတ္ဝာ၊ ဖြစ်ပြီး၍။ အဘာဝတော၊ မရှိခြင်းကြောင့်။ အနိစ္စာ၊ မမြဲကုန်တကား။ ဥဒယဗ္ဗယ-ပီဠနာ၊ အဖြစ်အပျက်တို့၏ နှိပ်စက်ခြင်းကြောင့်။ ဝါ၊ အဖြစ်အပျက်ဒဏ်ကို

နာမရူပံ ပရိဂ္ဂယ္ဟ။ ။ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဟု မရှုမီ ရူပ်တရား နာမ်တရားကို ခွဲခြားရသည်။ ထို့ကြောင့် ခန္ဓာ ၅-ပါးတွင် ခံစားမှု ဟူသမျှ ဝေဒနာကွန္ဓာ၊ မှတ်သားမှုဟူသမျှ သညာကွန္ဓာ၊ စေတနာပဓာန ဖြစ်သော စေတသိက်အားလုံးသည် သင်္ခါရကွန္ဓာ၊ စိတ်ဟူသမျှသည် ဝိညာ-ဏကွန္ဓာ ဤ ခန္ဓာ ၄-ပါးကို အာရုံသို့ညွှတ်တတ်သောကြောင့် ပါဠိလို "နာမ" မြန်မာလို "နာမ်" ဟု ခေါ်၏။ ကိုယ်တွင်းကိုယ်ပ ရူပ်အားလုံးသည် ရူပကွန္ဓာ တည်း။ ဤရူပကွန္ဓာကို အအေးအပူစသည်ကြောင့် ဖောက်ပြန်တတ်သည့်အတွက် ပါဠိလို "ရူပ" မြန်မာလို "ရူပ်" ဟု ခေါ်၏။ ဤသို့ အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ၌ လာသည့်အတိုင်း သရုပ်ကွဲအောင် ခွဲပြီးလျှင် ထို ရူပ်နာမ်တို့၏ သဘောကို နားလည်အောင် ဝိထိအစဉ်အားဖြင့် ဆင်ခြင်ရ၏။ ထိုသို့ ဆင်ခြင်နိုင်သော အခါကျမှ "နာမရူပ ပရိဂ္ဂဟ (နာမ်ရူပ်ကို ပိုင်းခြား၍ ယူနိုင် သိနိုင်သော) ဉာဏ်ကို ရပြီ" ဟု ဆိုရပါသည်။

ခံနေရခြင်းကြောင့်။ ဒုက္ခာ၊ ဒုက္ခတို့ပါတကား။ အဝသဝတ္တိတ္တာ၊ အလိုဠ်မဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အနတ္တာ၊ အတ္တမဟုတ်ကုန်တကား။ ဝါ၊ အတ္တမရှိကုန်တကား။ ဤတို၊ ဤသို့။တိလက္ခဏာ၊ သုံးပါးသောလက္ခဏာသို့။ အာရောပေတ္တာန၊ တင်၍။ ပုနပ္ပုနံ၊ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ်။ သခ်ါရေ၊ ရုပ်နာမ်နှစ်ဝ သင်္ခါရတို့ကို။ သမ္မသန္တော၊ သုံးသပ်သော ရဟန်းသည်။ အနုပုဗ္ဗေန၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တို့၏ အစဉ်အားဖြင့်။ သမ္ဗသံယောဇနုက္ခယံ၊ အလုံးစုံသော သံယောဇဉ်တို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်သို့။ ပါပုဏောယ၊ ရောက်နိုင်၏။....ဤတို၊ ဝိပဿနာနှင့် စပ်၍ မှတ်ဖွယ်အပြီးတည်း။ (ဝိသုဒ္ဓိ ၂-၂၂၂)

အတ္တာဒိဋ္ဌိကင်းပြီ။ ။ဤသို့ နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိသောအခါ မျက်စိဖြင့်မြင်ရာ၌ စက္ခုဝိညာဉ် စသော နာမ်နှင့် ရူပါရုံ ဟူသော ရုပ်သာရှိ၏။ မြင်တတ်သော အတ္တ (အကောင်) ကလေးမရှိ။ ထို့အတူ ကြားမှု၊ နံမှု၊ အရသာခံမှု၊ ထိတွေ့မှု၊ မနောဖြင့် သိမှုတို့၌ စိတ် စေတသိက် နာမ်နှင့် ရုပ်တရားပညတ်တရားတွေသာရှိ၏။ ကြားတတ်၊ နံတတ်၊ အရသာခံတတ်၊ ထိတွေ့တတ်၊ သိတတ်သော အတ္တမရှိ။ ဤသို့ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်ရကား "ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ အတ္တ (အကောင်) ရှိ၏"ဟု အယူမှားခဲ့သော အတ္တဒိဋ္ဌိသည် အလိုအလျောက် ကင်းပျောက်ရတော့၏။

ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ။ ။ဤဉာဏ်ကိုပင် နာမ်နှင့်ရုပ်ကို ခွဲခြားတတ်သောကြောင့် "နာမရူပဝဝတ္ထာနဉာဏ်"ဟုလည်း ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့ကို ပိုင်းခြား၍ သိတတ်သောကြောင့် "သင်္ခါရပရိစ္ဆေဒဉာဏ်"ဟုလည်း ခေါ်သည်။နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ကို ရလျှင် အတ္တဒိဋ္ဌိမှ စင်ကြယ်သောကြောင့် "ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိဖြစ်ပြီ"ဟု မှတ်ပါ။

ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါမရှိ။ ။ရုပ်ခန္ဓာနှင့် နာမ်ခန္ဓာ ၄-ပါးတို့ ပေါင်းမိသော အခါ ငါဟုလည်း သူဟုလည်း ပုဂ္ဂိုလ်ဟုလည်း သတ္တဝါဟုလည်း ယောကျ်ားဟုလည်း မိန်းမဟုလည်း နာမည်အခေါ်အဝေါ် ဖြစ်ရသည်။ "ရုပ်နာမ်မှတပါး ပုဂ္ဂိုလ်

သတ္တဝါ ၀ါ သူတပါး ယောက်ျား မိန်းမ မရှိပါတကားဟု ပိုင်ပိုင် နှိုင်နှိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်တော့၏။

ယထာပိ အင်္ဂသမ္ဘာရာ၊ ဟောတိ သဒ္ဒေါ ရထော ဣတိ။
ဧवံ ခန္ဓေသု သန္တေသု၊ ဟောတိ သတ္တောတိ သမ္မုတိ။

အင်္ဂသမ္ဘာရာ-၀င်ရိုးစက်ဘီး အသီးသီးတို့ ဖွဲ့စည်းပေါင်းဆုံ အဆောက်အအုံကြောင့်၊ ရထော ဣတိ သဒ္ဒေါ-လူသူအများ စီးနင်းသွားဖို့ ရထားခေါ်အပ် နာမည် ပညတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ဖြစ်ပေါ်လာသကဲ့သို့၊ ဧवံ-ဤအတူ၊ ခန္ဓေသု-ရူပ်နာမ်နှစ်ဖြာ ခန္ဓာ ၅-ပါးတို့သည်၊ သန္တေသု-ထင်ရှားပေါင်းဆုံ ရှိကြကုန်သော်၊ သတ္တောတိ သမ္မုတိ-သတ္တဝါဟု ခေါ်ဝေါ်ပြုဖို့ သမ္မုတိမှတ် နာမည် ပညတ်သည်၊ ဟောတိ-ရူပ်နာမ် နှစ်ပါး မကွဲပြားက ထင်ရှားဗဟုယ်ရာ ဖြစ်ပေါ်၍ လာပေသည်တကား။

ရဇ္ဇုယောဂါ ဒါရုယန္တံ၊ သဗ္ဗာပါရံ၀ ခါယတိ။
ဧवံ သုညံ နာမရူပံ၊ အညမညသမာယုတံ။

ရဇ္ဇုယောဂါ-အရုပ်ကြိုးနှင့် အသင့်ဆွဲတပ် တွဲစပ်မိခြင်းကြောင့်၊ ဒါရုယန္တံ-သစ်သားဖြင့်လုပ် မင်းသွီး မင်းသားရုပ်သည်၊ အဗျာပါရံ၀-သွား ရပ် ကခုန် ဗျာပါရရှိပုံကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရှုသူစိတ်တွင် မှတ်ထင်ရလေ၏၊ ဧवံ-ဤအတူ၊ သုညံ-အနှစ်သာရ အတ္တမဖက် အသက်မှ ကင်းဆိတ်သော၊ နာမရူပံ-နာမ်ရူပ်နှစ်ဖြာ ၀ါးခန္ဓာသည်၊ အညမညသမာယုတံ-အချင်းချင်းကပ် ပေါင်းစပ်မိသည်ဖြစ်၍ သဗျာပါရံ၀-သွားရပ် ထိုင်လျောင်း လိုရာပြောင်းလျက် အကြောင်း အာဝေလျှော်စွာ ဗျာပါရရှိနေသကဲ့သို့၊ ခါယတိ-ရူပ်နာမ်နှစ်ပါး မကွဲပြားက အများစိတ်တွင် ထင်မြင်စွဲလမ်းရလေသည်တကား။

တဿ ၀ ပဗ္ဗယံ။ ။ထိုသို့ နာမရူပပရိဂ္ဂဟာဉာဏ်ဖြင့် နာမ်ရူပ်တို့ကို ပိုင်းပိုင်းခြားခြားသိသောအခါ "ဤ နာမ်ရူပ်သည် အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း" ဟု နာမ်ရူပ်၏အကြောင်းကိုရှာရ၏။ထိုသို့ရှာသောအခါ ဤဘ၀ပဋိသန္ဓေစိတ် ဇစတသိက်ဟူသော နာမ်ဖြစ်ခြင်း၏အကြောင်းသည် အတိတ်ကအဝိဇ္ဇာ ကဏ္ဍာနှင့် ကံတို့သာတည်း—ဟု ဆုံးဖြတ်ရ၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ဇာတိဒုက္ခ

ဇရာဒုက္ခစသော ဘဝ၏အပြစ်ကို ဖုံးထား၏။ ထိုသို့ ဘဝအပြစ်ကို မမြင်သော ကြောင့် ဘဝဟောင်း ချုပ်ခါနီးတွင် တဏှာသည် ဘဝအသစ်ကို ညွှတ်နေ၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးကပြုအပ်ခဲ့သော ကံသည် ဘဝသစ်၌ ရူပ်နာမ်အသစ်ကိုဖြစ်စေ ရသည်။ ထို့နောက်၌ အစာအာဟာရကြောင့် အသက်ရှည်ရ၏။ ဖဿကြောင့် ဝေဒနာစသော နာမ်တရားတွေဖြစ်ရ၏။စိတ်ဝိညာဉ်၏ခေါင်းဆောင်မှုကြောင့် စေတသိက် နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် နာမ်တရား၏ အကြောင်းကိုရှာလျှင်အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ကံ၊အာဟာရ၊ဖဿ၊ဝိညာဉ်တို့ကို တွေ့ရ၏။ ရူပ်၏ အကြောင်းကို ရှာသောအခါ ကံ၊ စိတ်၊ ဥတု၊ အာဟာရတို့ကို တွေ့ရ၏။ [ရူပ်ပိုင်း ရူပသမုဋ္ဌာန် အခန်းကို သတိပြုပါ။]

ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ။ ။ဤသို့ ရူပ်နာမ်၏ အကြောင်းကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိသောအခါ "ဤရူပ်နာမ်သည် ပြဟ္မာပိဿဏိုးစသော နတ်ကြီးတွေ ဖန်ဆင်း မှုကြောင့် ဖြစ်ရသည်မဟုတ်။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ ကံ စသော အကြောင်းကြောင့် သာ ဖြစ်ရ၏" ဟု မိမိကိုယ်တိုင် ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ "စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာ လောက၊ မနသိကာရ" ဟူသော အကြောင်း ၄-ပါးစုံလျှင် ထိုနတ်မင်းကြီး တွေက စက္ခုဝိညာဏ ဝိထိမဖြစ်အောင် တားဆီးသော်လည်းမရ။ ကေန့်ဖြစ် မည်သာ။ ထို ၄-ပါးမစုံသော မျက်မမြင်၌ စက္ခုဝိညာဉ်ဖြစ်အောင် မည်သူမျှ မဖန်ဆင်းနိုင်။ ဤသို့ဖြင့် ဆင်ခြင်သောအခါ "တန်ခိုးကြီးသူ တယောက် ယောက်က ဖန်ဆင်းထားလေသလား" ဟု ယုံမှားနေသော မမှန်မကန် ကြံဖန် ထားသော ဝိသမဟေတုဒိဋ္ဌိ၊ "အကြောင်းမရှိပဲ ရူပ်နာမ်ဖြစ်၏" ဟု ထင် မှားနေသော အဟေတုကဒိဋ္ဌိ တို့မှ စင်ကြယ်၍ ယုံမှားခြင်း ကင်္ခါအားလုံးမှ လွတ်မြောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိသို့ရောက်ရပေတော့သည်။

> နေ ဟေတ္ထ ဒေဝေါ ပြဟ္မာ ဝါ၊ သံသာရသိတ္ထိ ကာရကော။
> သုဒ္ဓမ္မာ ပဝတ္တန္တိ၊ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ။

ဤ—ဤ ရူပ်နာမ်အပေါင်း အကြောင်းသင့်စွာ ဖြစ်ပေါ်၍ နေရာ၌၊ သံသာရသ—အဆက်မပြတ် ဖက်စပ်တွန်းပြန် ရူပ်နာမ်ခန္ဓာ သံသရာကို၊ ကာရကော—မဖြစ် ဖြစ်အောင် တည်ထောင်ဖန်ဆင်းနိုင်သော၊ ဒေဝေါ ဝါ၊

ကျေးဇူးကိုတင် ဂုဏ်အင်ကိုမူတ် ပျပ်ဝပ်ရှိခိုးဖို့ ဗိသေသကိုးနှုတ်မင်းကြီးသည်ရင်း၊ ပြဟ္မာ ဝါ—ကမ္ဘာကို စနိုင်သည့် ထာဝရသခင် အရှင်ပြဟ္မာမင်းကြီးသည်ရင်း၊ နှ ဟိ အတ္ထိ—ရှေနောက်ပေါင်းလစ် အကြောင်းစစ်က စနစ်ကောန် မရှိရှိ အမှန်ပင်တည်း၊ သုဒ္ဓမမ္ပ—အနှစ်သာရ အတ္တမဖက် သက်သက်ရှုပ်နာမ် တရားတို့သည်သာ၊ ဟေတုသမ္ဘာရပစ္စယာ—အကြောင်း အဆောက်အအုံ လောက်လုံသိုက်မြိုက် တိုက်ဆိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်သာလျှင်၊ ပဝတ္တန္တိ—အများမျက်မြင် အထင်အရှား ဖြစ်ပွါးပေါ်ပေါက် ကြရပေကုန်သတည်း။

စူဠသောတာပန်။ ။ဤဝိသုဒ္ဓိကို ရသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် သီလ ဝိသုဒ္ဓိဖြင့် သီလ စင်ကြယ်ပြီး ဖြစ်ရကား အပါယ် ရောက်ကြောင်း မကောင်းမှု အကုသိုလ် အကြီးစားတွေကို မပြုတော့။ စိတ္တဝိသုဒ္ဓိဖြင့် သမာဓိ ရပြီးဖြစ်ရကား လောကီ အာရုံ ကာမဂုဏ် အကြံ၊ သူတပါး ပျက်စီးကြောင်း အကြံကိုလည်း မကြံစည်တော့။ ဒိဋ္ဌိဝိသုဒ္ဓိ ကင်္ခါဝိတရဏဝိသုဒ္ဓိ ၂-ပါးကြောင့် ရှုပ်နာမ် အပေါ်ဦးဇင်း ဘုရား တရား အရိယာ သံဃာတော်များ အပေါ်ဦးဇင်း ယုံမှား သံသယ မရှိတော့။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ မကုန်သေးသမျှ ကံကလည်း ဘဝသစ် အကျိုးကို ပေးမည်သာဟု ယုံကြည်ပြီးဖြစ်ရကား ဒိဋ္ဌိနှင့်ဝိစိကိစ္ဆာသည့် ကင်းကွာလေတော့၏။ ထို့ကြောင့် ရှုပ်နာမ်တို့ကို "အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ"ဟု ဝိပဿနာ မရှုသေးသောကြောင့် သောတာပန် အကြီးစား (သောတာပန် အစစ် မဟာသောတာပန်) မဖြစ်သေးသော်လည်း လာမည့်ဘဝ၌ ကောန်မုခ္ဂ အပါယ်မကျဖို့ သေချာလှသောကြောင့် စူဠသောတာပန် (သောတာပန် နောင်တော်ကြီး၏ ညီငယ်၊ သောတာပန် အမတော်ကြီး၏ ညီမငယ် သောတာပန်ကား)ကောန်ဖြစ်နေပြီဟု မှတ်ပါ။

ဝိသုဒ္ဓသီလစိတ္တေဟိ၊ ကင်္ခါဝိတရဏာဉာဏိကော။
စူဠသောတာပန္နော နာမ၊ တဒတ္ထံ ဝါယမေ တတော။

ဝိသုဒ္ဓသီလစိတ္တေဟိ- ညစ်ကြေးမတင် လွန်သန့်စင်သည့် လေးအင်သီလ သမထကြောင့် တောက်ပလှုံဖိတ် စင်ကြယ်သောစိတ်တို့နှင့်တကွ၊ ကင်္ခါဝိတ-ရဏာဉာဏိကော— ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာ ပယ်ခွါနိုင်တဲ့ ဝိသုဒ္ဓိဉာဏ် အမြင်သန့်

သော ယောဂီသည်၊ စုဠသောတာပန္နော နာမ—သောတာပန်ဖြစ် ပုဂ္ဂိုလ်စစ်နှင့် စနစ်တူတန် စုဠမှန်သည့် သောတာပန် မည်နိုင်ကေ၊ ပြီ၊ တတော—ထို့ကြောင့်၊ တဒတ္ထံ—ထိုစုဠသောတာ ဖြစ်စိမ့်ငှါဖြင့် ကခ်ါလွန်မြောက် ဝိသုဒ္ဓိ ရောက်ဖို့ အကျိုးငှါ၊ ဝါယမေ-အခါန်ကောင်းဆဲ အားကုန်လှဲ၍ တပ်ငတလမ်း လွန်ကြိုးပမ်းလျက် စမ်းသပ်အားထုတ် သင့်လေတော့သတည်း။

ဟုတ္ဝာ။ပေ။ပုနပ္ပုနံ။ ။နာမရူပပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကို ပြုပြီး၍ ယခုအခါ သမ္မသနဉာဏ်ကို ပြုလိုသောကြောင့် "ဟုတ္ဝာ။ပေ။ပုနပ္ပုနံ" ဟုမိန့်သည်။ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရူပ်နာမ် သခ်ါရစုကို သုံးသပ်တတ်သော ဉာဏ်ကို "သမ္မသနဉာဏ်" ဟု ခေါ်သည်။ ထိုဉာဏ်ရအောင်ရူပ်နာမ်သခ်ါရစုကို "အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ" ဟု ထင်မြင်လာအောင် အဖန်ဖန်ရှုပါ—ဟူလို။ ဤသို့ ရှုနေခြင်းကို "ဝိပဿနာဘာဝနာ" ဟု ခေါ်သည်။

ဟုတ္ဝာ အဘာဝတောနိစ္စာ။ ။ဤစကားဖြင့် အနိစ္စလက္ခဏာ (မမြဲပုံ အမှတ်အသား)ကိုပြ၏။ ဤခန္ဓာကိုယ်၌ ရူပ်နာမ် တရားတို့သည် ဖြစ်ပြီးလျှင် ချက်ချင်း ပျက်ကြ၏။ ထိုသို့ ပျက်ခြင်းသည် မမြဲသော အနိစ္စ ရူပ်နာမ်၏ အမှတ် လက္ခဏာပင်ဖြစ်သည်။ ခွဲဦးအုံ—ကံစသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ရသောရူပ်နာမ်သည် ဖြစ်ပြီးလျှင်ချက်ချင်းပျက်၍မရှိတော့။ အကြောင်း ရှိသမျှ ဆက်၍ဆက်၍ ဖြစ်နေသောကြောင့်သာ အလုံးစုံ ကွယ်ပျောက်မသွားပဲ တွေ့နေရ၏။ အသက်ရှူရှိုက်ရာ၌ လေသည် ဝါယောဓာတ် လွန်ကဲသော ရူပ်ကလာပ် (ရူပ်အစု)တည်း။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ထွက်သက်လေ သည် အတော်ရှည်ရှည် ဆက်၍ ဆက်၍ ဖြစ်နေသော်လည်း ထွက်စေလို (ရှိုက်လို)သော စိတ် ရပ်လျှင် ထို ထွက်သက်လေ ပြတ်၏။ ဝင်စေလို (ရှူလို) သောစိတ်ကြောင့် ရှူသက် (ဝင်သက်) ဖြစ်ပြန်၏။ ထိုရှူသက်လည်း ဆက်၍ ဆက်၍ ဖြစ်ပြီးနောက် ရှူလိုသောစိတ် ရပ်လျှင်ပြတ်၏။

စကားပြောသံသည်စိတ်ကြောင့်ဖြစ်၏။ ပြောလိုသောစိတ်အတိုင်းစကားလုံး (သဒ္ဒ) ရူပ်ကလာပ်တွေ့ စိတ်ဖြစ်သမျှ ဖြစ်နေ၏။ ပြောလိုစိတ် ရပ်လျှင် ထိုသဒ္ဒ ရူပ်ကလာပ်လည်းပြတ်၏။ မိမိအသံထွက်ပုံကို စဉ်းစားပါ။ ထိုထွက်သက်ဝင်သက်

လေ၊ ထိုအသံတို့ကဲ့သို့ တကိုယ်လုံး ရုပ်ကလာပ်ကလေးတို့လည်း ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်းကြောင့် ဆက်၍ ဆက်၍ဖြစ်၊ ဖြစ်တိုင်းလည်း ချုပ်၍ ချုပ်၍ ပျောက်ကွယ်သွားကြလေသည်။ ဤသို့ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပျက်၍ပျက်၍ နေရခြင်းသည် ဖြစ်သမျှရုပ်တို့ မမြဲခြင်း၏ အထိမ်းအမှတ် လက္ခဏာပင်တည်း။

ဆက်ဦးအုံ့။ ။ထိုသို့ ဖြစ်သမျှ ရုပ်နှင့်နာမ်တို့သည် အဆင်သင့် ဖြစ်ဖို့ရန် တနေရာ၌ စုပုံနေကြသည်လည်းမဟုတ်။ ချုပ်ပျက်သောအခါ တနေရာ၌ သွားရောက်ကြသည်လည်းမဟုတ်။ အကြောင်းအားလျော်စွာ ချက်ချင်းဖြစ်၍ ချက်ချင်းပျက်ကာပျောက်၍ကုန်ကြသည်သာ။ဥပမာ—စောင်းတီးရာ၌စောင်း သံသည် တီးလျှင်ပေါ်လာ၍ အတီးရပ်လျှင် ဘယ်နေရာမှ မရောက်ပဲ ထိုနေရာ၌ပင် ပျောက်သွားသကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ရုပ်နာမ်တို့သည် အမြဲ အသစ် အသစ်တို့သာ ဖြစ်ကြလေသည်။

အနုပ္ပန္နာဝ,ပ္ပဇ္ဇန္တိ၊ ဥပ္ပန္နာပိ နိရုဇ္ဈရေ။
နိစ္စံ နဝါဝ သင်္ခါရာ၊ ဝိဏာသဒ္ဒသမူပမာ။

သင်္ခါရာပ္ပရုပ်နာမ် ၂-ပါး သင်္ခါရတရားတို့သည်၊ အနုပ္ပန္နာဝ-စုဆောင်း သိမ်းဆည်း ဖြစ်ပြီးမဟုတ်ကုန်ပဲသာလျှင်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-အကြောင်းကိုစွဲ၍ ရုတ်ခနဲ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏၊ဥပ္ပန္နာပိ-အကြောင်းအားလျော်စွာပေါ်လာကုန်ပြီး၍ လည်း၊နိရုဇ္ဈရေ-ချက်တဖြုတ် ရုတ်တရက် ချုပ်ပျက်ကြလေကုန်၏၊နိစ္စံ နဝ ါ-ခဏမစဲ အမြဲဖြစ်လျက် အသစ်စက်စက်တို့သာလျှင်တည်း၊ဝိဏာသဒ္ဒသမူပမာ-စောင်းကြိုး စောင်းခွက် တီးမှုတ်တွက်ကြောင့် ပေါ်ထွက်ပျောက်ဟန် စောင်း သံနှင့်တူလေကုန်စွတကား။

ဥဒယဗ္ဗယပီဠနာ ဒုက္ခာ။ ။ဤစကားဖြင့် ဒုက္ခလက္ခဏာကိုပြ၏။ရုပ်နာမ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်အနှိပ်အစက်ဒဏ်ကိုခံနေရခြင်းသည်မကောင်းဒုက္ခ၏အမှတ် လက္ခဏာပင် ဖြစ်သည်။ ခဲ့ဦးအုံ့၊—လောကဌ် ဖြစ်ရခြင်း ဟူသမျှသည် မဖြစ်ပဲ ငြိမ်နေရသလောက်မသက်သာပါ။ ဖြစ်ပြန်လျှင် မပျက်သော် တော်ပါသေး၏။ ဖြစ်တုန်းက ဖြစ်ပြီးနောက်ချက်ချင်းပျက်ရခြင်းမှာသာ၍ဒဏ်နာပါသေးသည်။ ပျက်မည့်အတူဖြင့် မဖြစ်ရခြင်းက ကောင်းပါသည်။ ဥပမာ—ယောမည့်သား

မသေသော်လည်း မိုက်နေမည့်သားကို မမွေးရခြင်းက ကောင်းသေးသကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက်။ ။"ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခ"ဟု ဒုက္ခသုံးမျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် တကယ် ဒုက္ခဝေဒနာ (ကျင်နာကိုက်ခဲမှု) ကို "ဒုက္ခ ဒုက္ခ (ဒုက္ခအစစ်)"ဟု ခေါ်၏။ သုခတို့၏ရင်း ဥပေက္ခာတို့၏ရင်း အပြောင်းအလဲဖြစ်ခြင်း ပျက်စီးခြင်းကို "ဝိပရိဏာမဒုက္ခ"ဟု ခေါ်၏။ ရုပ်နာမ်တိုင်းဌ် အဖြစ်အပျက်ရှိနေခြင်း အဖြစ်အပျက် အနှိပ်စက်ခံရခြင်းကို "သင်္ခါရ ဒုက္ခ"ဟု ခေါ်သည်။ ဤ ဥဒယဗ္ဗယ ပိဋ္ဌနာဖြင့် သင်္ခါရဖြစ်သော ရုပ်နာမ်အားလုံး၏ သင်္ခါရ-ဒုက္ခလက္ခဏာကို ပြသည်။

အဝသဝတ္တိတ္တာ အနတ္တာ။ ။ဤ စကားဖြင့် အနတ္တလက္ခဏာကို ပြ၏။ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့၏အလိုသို့မလိုက်ခြင်းသည် အနတ္တဖြစ်ကြောင်းအမှတ်လက္ခဏာပင် ဖြစ်ပါသည်။ ခွဲခြားအုံ၊—ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ လေးနက်သော ရုပ်နာမ်တရားကို မကြားရ မနာရ ရုပ်နာမ်တရားကို ကွဲကွဲပြားပြား ဟောပြနိုင်သော သူတော်ကောင်းများကို မဆည်းကပ်ရသော ပုထုဇဉ်အများသည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းဌ် "အတ္တဟုဆိုင်း အသက်ဟုဆိုင်း အကောင်ဟုဆိုင်း ခေါ်ဝေါ်အပ်သော အရာဝတ္ထု ရှိ၏"ဟု ယူဆကြ၏။

ကာရကော။ ။ပြုစရာအလုပ်ကို ထို အကောင်လုပ်၏။ အကောင်ကလေး၏ အလိုအတိုင်း ခန္ဓာကိုယ်နှင့်တကွ လက်ခြေတို့က လှုပ်ရှားပေးရ၏။

ဝေဒကော။ ။အကောင်းအဆိုး အာရုံအမျိုးမျိုးကို ထို အတ္တအကောင်ကလေးသည် ခံရ-စံရ၏။ မျက်စိဖြင့် မြင်ရာ၌ အတ္တ အကောင်က မြင်၏။ မျက်လုံးမှာ အတ္တကမြင်ဖို့ အဆောက်အဦသာတည်း။ သောတ၊ ဃာန၊ ဇိဝှါ၊ ကာယ တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်တည်း။ သိစရာဟူသမျှကို အတ္တအကောင်ကလေးသည် သိ၏။ အတ္တအကောင်ကလေးသည် မိမိပြုလုပ်ခဲ့သော ကံအားလျော်စွာ ဘဝ်ထက်-မထက် ရှိ၏။ ဘဝ်မထက်လျှင် အသိ ညံ့၏။ ဘဝ်ထက်လျှင် အသိကျယ်ပြန့်၏။

သာမီ။ ။ထို အတ္တအကောင်ကလေးသည် ခန္ဓာအိမ်၏ အရှင်သခင်ဖြစ်၏။ အိမ်ရှင်သည် အိမ်မှ ထွက်သွားသော်လည်း အိမ်သို့သာ ပြန်လာသကဲ့သို့ အတ္တကလေးလည်း မိမိခန္ဓာအိမ်မှ တရုတ်ခါ ထွက်သွားသော်လည်း ထိုခန္ဓာအိမ်မပျက်သေးသမျှ ခန္ဓာအိမ်သို့သာ ပြန်လာ၏။

နိုဝါသီ။ ။အတ္တကလေးသည် ခန္ဓာအိမ်၌ အမြဲနေလေ့ရှိ၏။ အဟောင်းခန္ဓာအိမ်ပျက်ချိန်ကျလျှင် မိမိကံအားလျော်စွာ ရအပ်သော ခန္ဓာအိမ်အသစ်သို့ ပြောင်းရွှေ့သွား၏။ ထို့ကြောင့် သတ္တဝါတိုင်းပင် မိမိပြုအပ်သောကံကို မိမိသည်ပင် ခန္ဓာအိမ်အသစ်၌ ခံရ-စံရပြန်သည်။

သယံဝသီ။ ။ခန္ဓာအိမ်နှင့်ဆိုင်ရာကိစ္စ၌မိမိ၏အလိုသို့လိုက်စေနိုင်သောသတ္တိရှိ၏။ ဤသို့"အတ္တဟူသော အကောင်ကလေးသည် ခန္ဓာကိုယ်အတွင်း၌ ရှိသေး၏"ဟု ယူဆ၍ ထိုအတ္တ၏ ကာရက၊ ဝေဒက စသော သတ္တိအမျိုးမျိုးကိုလည်း ကြံစည်ခဲ့ကြလေသည်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်အလိုအားဖြင့် ထိုတိတ္ထိတို့ ကြံစည်သည့် အတိုင်းအလိုကိုလိုက်စေနိုင်သောအတ္တမရှိရကား"အဝသဝတ္တိတ္တာအနတ္တာ"ဟု မိန့်သည်။ မိမိအလိုသို့ ရူပ်နာမ်ခန္ဓာကို မလိုက်စေနိုင်၊ ကံစသော အကြောင်းအားလျော်စွာ ဖြစ်၏။ အတ္တကလုပ်ကိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်မဟုတ်။ ဖြစ်ပြီးလျှင် ချက်ချင်းပျက်၏။ အတ္တက မပျက်အောင် မတားဆီးနိုင်။ ဤသို့ဘယ်နေရာမှ အလိုပါအောင် မလိုက်စေနိုင်သောကြောင့် ရူပ်သည် အတ္တမဟုတ်၊ ရူပ်၌ အတ္တမရှိ၊ နာမ်လည်း အတ္တမဟုတ်၊ နာမ်၌ အတ္တမရှိ၊ ရူပ်နာမ်အားလုံး အနတ္တချည်းသာ၊ ရူပ်နာမ်မှအလွတ်လည်း အတ္တတမျိုးမရှိ၊ ထို့ကြောင့်...."သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ-ရူပ်ဓမ္မ နာမ်ဓမ္မ ပညတ်ဓမ္မ နိဗ္ဗာန်ဓမ္မ ဟူသော ဓမ္မအားလုံးပင် အတ္တလည်း မဟုတ်၊ အတ္တလည်း မရှိကြ"ဟု ဟောတော်မူသည်။

သတ္တိယာ ယသ အတ္တသ၊ လောကော ဝတ္တတိ မည္ပိတော။
ကာရုကော ဝေဒကော သာမီ၊ နိဝါသီ သော သယံဝသီ။

ယသ အတ္တသ-ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တဝါ မှတ်ရာမြားမြောင် လိပ်ပြာဟု ခေါ်ဆိုကြသော အကြင်အသက်ကောင်၏၊ သတ္တိယာ-စွမ်းရည်သတ္တိ မပြတ်ရှိခြင်းကြောင့်၊ လောကော-ယခုမျက်မြင် မျှားဖြင်သောင်းသောင်း သတ္တဝါ

အပေါင်းသည်၊ ဝတ္ထုတိ-ထိုဤအမှု ကိုယ်စိုပြုလျက် ယခုအနေ တည်နိုင်ပေ၏၊ ဤတိမည်ကား - ဤကဲ့သို့ပင် ပုထုဇဉ်တို့ အစဉ်မပြား အထင်မှားအပ်သော၊ သော ဇီဝေါ-ထိုအသက်ကောင်သည်၊ ကာရကော-ပြုရေးပြုရာ ပေါ်ပေါက်လာလျှင်လျှော်စွာတခုခုဖြင့် ပြုလည်းပြုတတ်ပေ၏။ ဝေဒကော-ကောင်းကောင်း ဆိုးဆိုး အမျိုးမျိုးကို အကျိုးလျှော်ကန် ''ပေါ်လာပြန်လျှင် ခံစံလည်း ခံစံဘတ်ပေ၏၊ သာမီ-ခန္ဓာအိမ်ဆိုင်သမျှ၌ ပိုင်သအုပ်စီး အရှင်သခင်ကြီးပေတည်း၊ နိဝါသီ-ဟောင်းခန္ဓာအိမ် ပျက်သည့်ချိန်ဝယ် ခန္ဓာအိမ်အသစ်လဲ၍ အမြဲတည်နိုင်ပေ၏၊ သယံဝသီ-ခန္ဓာအိမ်မှု အစုစု၌ တခုမကျန် စီမံခွဲဝေ မိမိအလိုသို့ လိုက်ပါဆစနိုင်တဲ့ သဘောပေတည်း။

[ဆောင်] မအိုပါလို၊ ငါကဆိုလည်း၊ ငါဆိုမရ၊ အိုကြလှ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်၊
မနာပါလို၊ ငါကဆိုလည်း၊ ငါဆိုမရ၊ နာကြလှ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်၊
မသေပါလို၊ ငါကဆိုလည်း၊ ငါဆိုမရ၊ သေကြလှ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်;

ပါပုဏ္ဏေယျ။ ပေ။ ခယံ။ ။''ဤသို့ ရုပ်ရော နာမ်ပါ လောကီသင်္ခါရတို့ကို အနိစ္စချည်း ဒုက္ခချည်း အနတ္တချည်း''ဟု အဖန်ဖန်သုံးသပ်မှုကို ''သမ္မသနဉာဏ်''ဟု ခေါ်၏။ ထိုဉာဏ်သည် ရင့်၍ရင့်၍ လာသောအခါ ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်မှ စ၍ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဘိုင်အောင် အဆင့်ဆင့် အစဉ်အတိုင်း တက်၍ တက်၍ လာရာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သို့ ရောက်သောအခါ ကာမရာဂသံယောဇဉ် ဘဝရာဂသံယောဇဉ် စသော သံယောဇဉ် အားလုံး ကုန်ခန်း၍ ရဟန္တာဖြစ်လေတော့၏။ [ထို ဥဒယဗ္ဗယ စသော ဉာဏ်အစဉ်ကို သင်္ဂြိဟ်ဘာသာဌီကာ၌ အကျယ်ပြထားပြီ။] ရဟန္တာဖြစ်သောအခါ ဘုရားသခင် အပြစ်မြင်အပ်သော ဘဝကို ဆက်သွယ်ပေးတတ်သော ဘဝတဏှာလည်း အရင်းကစ၍ ပြတ်တော့ရကား နောက်ဆုံးစုတိကျလျှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံရပါတော့သည်။

ဘဝေ ဝါဟံ ဘယံ ဒိသ္မာ၊ ဘဝဠ္ဠ ဝိဘဝေသိနံ။
ဘဝံ နာဘိဝဒိ ကိဉ္စိ၊ နန္ဒိဠ္ဠ နဥပါဒိယိ။

အဟံ-သင်လိုထပ်တူ နတ်လူပြဟ္မာ သတ္တဝါတို့၏ ဆရာတဆူ ဖြစ်တော်မူသော ငါဘုရားသည်၊ ဘဝေ-ဖြစ်လျှင် ပျက်မြဲ မလွဲတံထွာ သံသရာနှောင်

တွင်း ထောင်အကျဉ်းခ်ု၊ ဘယ်-အိုနာသေရေး ဒုက္ခဘေးမှ စ၍ ရန်စွယ် အန္တရာယ်ဟု ဘေးအစုကို၊ ဒိသွာ ၀ေ-ကောင်းစွာပိုင်နှင်း သိမြင်တော်မူခြင်း ကြောင့်သာလျှင်၊ ဘ၀ဠ-ကာမရူပ အရူပဟု လောကသုံးဘုံ အလုံးစုံကိုရင်း၊ ဝိဘ၀ေ ဆိုနုံ-ဘ၀ကင်းရာ ရှာကြံပါလည်း သုံးဖြာဘ၀ ကျင်လည်ရသည့် မျှားလှသောင်းသောင်း သတ္တ၀ါ အပေါင်းကိုရင်း၊ ဒိသွာ-ဆုံးစကုန်စင် သိမြင်တော်မူသည်ဖြစ်၍၊ ကိဉ္စိ ဘ၀-လူဘုံ နတ်ဘုံ ပြဟ္မာ့ဘုံဟု သုံးဘုံဌာန တစုံတခုသောဘ၀ကို၊ နာဘိ၀ဒိ - စုံစုံမက်မက် နှစ်သက်ခင်မင် လိုချင် တောင့်တတော်မမူ၊ နန္ဒိဠ-လူ့ဘုံ နတ်ဘုံ ပြဟ္မာ့ဘုံ၀ယ် စုံစုံမက်မက် နှစ်သက် တွယ်တာ ဘ၀တဏှာကိုလည်း၊ နဥပါဒိယိ-စွဲလမ်းလွတ်ကင်း အမြစ်ရင်းက အလျှင်းပြတ်စေ ဖြတ်တောက်တော်မူခဲ့ပေသတည်း။

ဝိညာဏံ အနိဒဿနံ၊ အနန္တံ သဗ္ဗတောပဘံ။
တ္ထေ အာပေါ စ ပထဝီ၊ တေဇော ၀ါယော နဂါဓတိ။
ဝိညာဏဿ နိရောဓေန၊ တ္ထေတံ ဥပရုဇ္ဈတိ။

ဝိညာဏံ - အရိယာမဂ္ဂန် ပုဂ္ဂိုလ်ချန်တို့ ဉာဏ်လွန်ဉာဏ်မြတ် ဉာဏ်ထူးခြားတတ်ဖြင့် သိအပ်သီပိုင် သိနိုင်ကောင်းထသော၊ အနိဒဿနံ - အရှု၀ဝတ္ထု မဟုတ်မှု ကြောင့်စက္ခုဖြင့်ဆိုင် မမြင်အပ်မမြင်နိုင်ထသော၊အနိဒဿနံ - ငြိမ်သက်အေးမြ မှန်မြတ်လှသဖြင့် လောကဥပမာ ပြစရာလည်း မရှိထသော၊ အနန္တံ - ဖြစ်ခြင်း ရင့်ခြင်း ပျက်ကွက်ခြင်းဟု အခြင်းသုံးပါး ပိုင်းအခြားဖြင့် ကဲပြားမထင် အမြဲသစ်လွင်၍ တည်ထသော၊ သဗ္ဗတောပဘံ-သမုဒ္ဒရာ ဆိပ်ကမ်းသာသို့ ဝင်ရှုဖုံဖုံ အားလုံးစုံအောင် ဖုံဖုံကမ္မဋ္ဌာန်း ဆိပ်ကမ်းအ၀င်၀လည်းရှိထသော၊ သဗ္ဗတောပဘံ - ကိလေသာညစ် မမြှေးရစ်သဖြင့် ၀င်းသစ်သည့်ပုံ အလုံးစုံ အရောင်ရှိထသော၊ ယံ နိဗ္ဗာနံ - ဒုက္ခပြတ်ကိန်း ၀ဋ္ဋဇာတ်သိမ်းရ ငြိမ်းရာ အမှန် အကြင် နိဗ္ဗာန်သည်၊ အတ္ထိ - ပရမတ်တရား ဓာတ်တပါးဖြင့် ထင်ရှား မသေ ရှိပါပေ၏။

ဧတ္ထ နိဗ္ဗာနေ - ဒုက္ခပြတ်ကိန်း ၀ဋ္ဋဇာတ်သိမ်းရ ငြိမ်းရာအမှန် ဤနိဗ္ဗာန် ကြောင့်၊ အာ၀ေါ စ-စိမ့်၀င်သောအား မလွှင့်ပါးအောင် ရွပ်မျှားပေါင်းစုပ်

ဖွဲ့စည်းသော အာပေါ်ဓာတ်သည်ရင်း၊ ပထဝီ စ-အတူဖြစ်ကြား ရုပ်အများကို ခံထားနိုင်စွာ ခိုင်မာသော ပထဝီဓာတ်သည်ရင်း၊ တေဇော စ-မီးကြောင့် ဖယောင်း ပျော့ရျှပျောင်းသို့ ပျော့ပျောင်းပြုကတဲ့ ရုပ်တိုင်း တွေ့အောင် အင္ဂေါသတော တေဇောဓာတ်သည်ရင်း၊ ဝါယော စ-အတူဖြစ်လာ ရုပ်များ စွာကို တောင့်မာစေမှု ရှေ့အောင်ပြုသော ဝါယောဓာတ်သည်ရင်း၊ နု ဂါ၁တိ-မထောက်မမှီ မတည်မခိုင် မဖြစ်နိုင်တော့ချေ။

ဝိညာဏသ-ဘဝတဖန် ပြုစီမံမည့် ကံဟု ခေါ်တွင် ရှေးဝိညာဉ်၏၊ နိရောဓေန-အရဟတ္တာမဂ် ဉာဏ်ဖြင့်ဖျက်၍ ကွယ်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်း ရုပ်သိမ်းသည့် အတွက်၊ ဝိညာဏသ-ရဟန္တာအရှင် နိဗ္ဗာန်ဝင်ဖို့ ဝိညာဏ်ဟုခေါ် "စုတိ စိတ်တော်၏၊ နိရောဓေန—ဥပါဒိ ဌီ ဘင် အစဉ်စေ့ရောက် ချုပ်ငြိမ်းသည့် အတွက်၊ တွေ့ နိဗ္ဗာနေ—ဒုက္ခပြတ်ကိန်း ဝဋ္ဌဗာတ်သိမ်းဖို့ အားငြိမ်းရာမှန် ဤ နိဗ္ဗာန်ကြောင့်၊ ဧတံ နာမရူပံ—အိုနာသေရေး ဒုက္ခတောနှင့် ရောထွေးပိုက်ထုပ် ဤ နာမ်နှင့် ရုပ်သည်၊ ဥပရုဇ္ဈတိ—မီးတောက်မီးလျှံ ချုပ်ငြိမ်းဟန်သို့ ဧကန် မသွေ ချုပ်ငြိမ်းရပေသတည်း။ [သီလက္ခန်ဓ, ကေဝဋ္ဋသုတ် ပါဠိတော်။]

ကျမ်းရင်းနိုင်း

၄၇၃။ အဓိသီလာဓိစိတ္တာနံ၊ အဓိပညာယ သိက္ခနာ။
ဘိက္ခုကိစ္စမဟော ခုဒ္ဒ-သိက္ခာယံ သမုဒါဟရာ။

၄၇၃။ အဓိသီလာဓိစိတ္တာနံ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဓေါ်ထွန်းခါမှ ကြုံဝါရသည့် အဓိသီလ အဓိစိတ္တတို့ကိုရင်း။ အဓိပညာယ၊ ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်စသော ထက် ကဲသာလွန်ဘို့ စီမံသနာ ဉာဏ်ပညာကိုရင်း။ သိက္ခနာ၊ အမြဲမှန်မှန် နောက်မပြန်အောင် ကျင့်ကြံကြိုးကုတ် အားထုတ်ခြင်းသည်သာ။ ဘိက္ခု-ကိစ္စံ၊ သာသနာ့ဝန် အားသွန်ကြိုးပမ်း ထမ်း၍ မွေ့လျော်, ရဟန်းတော်၏ အလုပ်ပေတည်း။ အဟော၊ ထိုသို့သိက္ခာ ကျင့်ခြင်းသာလျှင် သာဝကနာ့ ဇန်ထမ်း ရဟန်းအလုပ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ အယံ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ပိဋကသုံးသွယ် သိက္ခာကျယ်၏ ကျဉ်းငယ်စိတ်ဖြာ ဤ ခုဒ္ဒသိက္ခာကို။ သမုဒါဟရာ၊ ဂါထာ နှုန်းဖွဲ့ အသုံးတဲ့အောင် ထုံးနဲ့မသွေ ထုတ်ဆောင်အပ်စေပြီတကား။

အဓိသီလာဓိစိတ္တာနံ။ ။ဝိနည်းပိဋကတ္ထိလာသော ပါတိမောက္ခသံဝရ သီလ အားလုံးသည် အဓိသီလမည်၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အခြေခံ ဖြစ်သော စျာန် သမာပတ်စိတ်သည် အဓိစိတ္တမည်၏။ ခဲ့ဦးအုံ-

အဓိသီလ။ ။ငါးပါး ရှစ်ပါး ဆယ်ပါးသီလတို့သည် သာသနာပကာလတ္ထိ လည်း ရသေ့ပညာရှိ လူပညာရှိတို့ ထုတ်ဖော်ပညတ်ကြသဖြင့် လူကောင်း သူကောင်းတို့သည် ထို သီလတို့ကို စောင့်သုံးနိုင်ကြ၏။ပါတိမောက္ခ သံဝရသီလ ဟူသော အကျဉ်း- ၂၂၇၊အကျယ် ကုဋေကိုးထောင်ကျော် သီလတော်ကိုကား ဘုရားရှင်သာ ထုတ်ဖော်နိုင်၍ သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရဟန်းကောင်းတို့သာ စောင့်သုံးနိုင်ကြ ကျင့်နိုင်ကြ၏။ထို့ကြောင့် ပါတိမောက္ခသံဝရသီလကို "အဓိ-သီလ=လွန်ကဲမြင့်မြတ်သောသီလ" ဟု ဆိုရပေသည်။ [အဓိ-ငါးပါး၊ ရှစ်ပါး၊

ဆယ်ပါးသီလတို့ထက် သာလွန်သော+သီလံ-သီလ။]နိဒါန်းခ္ဍလည်း ဤသီလ၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ပြခဲ့ပြီ။

အဓိစိတ္တာ။ ။စိတ်ကို နာမည်တပ်သော်လည်း သမာဓိကို ဆိုလိုရင်းဖြစ်၏။ ဝိပဿနာ၏အခြေခံမဟုတ်သော မဟာကုသိုလ်စိတ်၊ လောကီဈာန်သမာပတ် စိတ်တို့ကို "စိတ္တ"ဟုသာ ဆိုနိုင်၏။ သာသနာပကာလဋ္ဌလည်း ထိုစိတ်တို့သည် သူတော်ကောင်းများ၊ ဈာန်ရ ရဟန်းများ၏ သန္တာန်ဌဖြစ်နိုင်ကြ၏။ဝိပဿနာ ဘာဝနာ၏ အခြေခံဖြစ်သောဈာန်သမာပတ်စိတ်တို့ကိုသာ(မဂ်ဖိုလ်ကိုင်အောင် ဆောင်နိုင်သောကြောင့် "အဓိစိတ္တ"ဟု ဆိုရပေသည်။[အဓိ-သာမန်ကုသိုလ် သာမန်ဈာန်စိတ်တို့ထက် သာလွန်သော+စိတ္တံ-စိတ်၊ (သမာဓိ)]

အဓိပညာ။ ။ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကို သိသော ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည် ပညာသာမန်ဖြစ်၏။ သာသနာပဋ္ဌလည်း ပညာရှိတို့ ဟောပြောနိုင်ကြ၊ကုသိုလ် ပညာ ဖြစ်အောင်လည်း အားထုတ်နိုင်ကြ၏။ ရုပ်နာမ်သင်္ခါရစုကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တဟု ရှုတတ်သော ဝိပဿနာပညာသည်ကဲ့သို့ ဘုရားပွင့်တော်မူမှု ဟောပြ တော်မူအပ်သော ပညာဖြစ်၍ မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာတိုင်အောင် ရှက်ဆောင်နိုင် ရကား "အဓိပညာ"ဟု ဆိုရပေသည်။ [အဓိ-ကမ္မဿကတာ ဉာဏ် ပညာထက် သာလွန်သော+ပညာ-ဝိပဿနာပညာ။]

သိက္ခာနာ။ ။အဓိသီလ-အဓိစိတ္တ-အဓိပညာ ဤ ၃-ဖြာသည်ပင် "သိက္ခာ ၃-ရပ်ဟူသော သာသနာတော်" ဖြစ်ပေသည်။ သာသီယတေ–ဘုရားရှင်သည် သွန်သင်ပြသ ဆုံးမတော်မူအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သာသနံ-သာသနာတော် မည်၏၊ ဤသာသနာတော် ၃-ရပ် မကွယ်မပျောက် ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် အားထုတ်နေသော ရဟန်းတော်များကို "သာသနာ၃ဝန်ထမ်း ရဟန်းတော် များ"ဟု အသိအမှတ် ပြုကြရပေသည်။

ဘိက္ခုကိစ္စ။ ။ဝိနည်းပါဠိတော်၌ လာသည့်အတိုင်း သီလသိက္ခာကို စောင့်စည်းခြင်းအလုပ်၊ဝိပဿနာ၏အခြေခံ(မဟာဂုဏ်စျာန်မရသေးစေကာမူ) ကာမာဝစရသမာဓိမျှကို ရအောင် ဘာဝနာတပါးပါးကို နေ့စဉ်မှန်မှန်ပွါး များခြင်းအလုပ်၊ ရုပ်နာမ်အစုကို "အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ"ဟု ဝိပဿနာရှုခြင်း

အလုပ်၊ ဤ ၃-မျိုးသည်သာ ဘိက္ခုကိစ္စ (သာသနာ့ဝန်ထမ်း ရဟန်းအလုပ်) ဖြစ်ပါပေသည်။

အကျိုးအပြစ်။ ။ဤရဟန်းကိစ္စကို လုပ်သွားလျှင်ကား ယခုဘဝအတွက် စားဝတ် နေနိုင်ရုံမျှဖြစ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးရဖို့မှာ သေချာပါသည်။ မိမိသည် စာပေတတ်မြောက်ပါလျက်မိမိ၏နောက်ခ္ခံသူတော်ကောင်းတပည့်မျှားရောက် လာကာသာသနာကိုတရားတော်အတိုင်း ကူညီလိုသူဒါယကာဒါယိကာမမျှား ရောက်လာ၍ သာသနာ့ဝန်ကို ဆောင်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ နောင် သံသရာအတွက် လည်း စိတ်ချလက်ချ နိဗ္ဗာန်ရသည့်တိုင်အောင် လမ်းဖြောင့်နေပါလိမ့်မည်။ ရဟန်းအလုပ်ကို မလုပ်လျှင်မူ ရခဲ့ဘူးသော အပြစ်တို့မှာ ကဿပဘုရားရှင်၏ နောက်ပိုင်း သာသနာတော်သမိုင်းက ညွှန်ပြအပ်ပြီး ဖြစ်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မိမိတို့အတွက်လည်း ထိုသမိုင်းကိုပင် ဆက်လက်၍ စဉ်းစားကြရပါလိမ့်မည်။

ရေကပတ္တ နဂါးမင်း။ ။ထို နဂါးမင်းသည် ကဿပဘုရားရှင်၏သာသနာ တော်ဝယ်တောကျောင်းခ္ခဿီတင်းသုံးသောရဟန်းတော်ပေတည်း။ ထိုခေတ်က အနှစ် ၂-သောင်း အသက်ရှည်၏။ ထိုရဟန်းသည် ထိုအသက် အတွင်းဝယ် တနေ့သ၌ လှေဖြင့်ခရီးသွားစဉ် ပိန်းရှက်ကို ဆဲကိုင်လိုက်၏။ လှေက ပြေးသွား သော်လည်း မလွတ်သောကြောင့် ပိန်းရှက်ပြုတ်သွား၏။ "အာဖတ်ကလေးပဲ မဖြစ်လောက်ပါ"ဟု ယူဆ၍ ဒေသနာ မကြားခဲ့။ အနှစ် ၂-သောင်းခန့် ရဟန်းတရားကို အားထုတ်နေပါသော်လည်း သေခါနီး၌ ထိုအာပတ်သည် ထင်လာ၏။ တောကျောင်းဖြစ်၍ ဒေသနာကြားစရာ အဖော်ရဟန်းလည်းမရှိ၊ စိတ်မချမ်းမသာဖြင့် စုတေလေရာ အားထုတ်ခဲ့သော ရဟန်းတရားကြောင့် အောက်အပါယ်သို့မသွားရသော်လည်းတိရစ္ဆာန်နဂါးဘဝ၌ဖြစ်ရရှာလေသည်။ [ဓမ္မပဒ, ဗုဒ္ဓဝဂ် ရေကပတ္တ နာဂရာဇဝတ္ထု။]

ကပိလမစ္ဆ။ ။ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်နောက်ပိုင်း၌ ကပိလ မည်သော ရဟန်းတပါးသည် ပိဋကတ ၃-ပုံ၌ ကျမ်းကျင်သော ရဟန်းတည်း။ စာတတ်မှုကို အကြောင်းပြု၍ တပည့် အခြေအရံလည်း မျှား၏။ လာဘ်လည်း ပေါ၏။ သူ့ကိုယ်သူလည်း ပညာရှိဟု အထင်ကြီး၏။ သီလရှိသော သူတော်

ဆောင်း ရဟန်းတော်များ၏ စကားကိုလည်း နားမထောင်။ ဝိနည်းတော်နှင့် မအပ်သော အရာကိုရင်း အပြစ်ရှိသော အရာကိုရင်း "အပ်၏ အပြစ်မရှိ" ဟု ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိ၏။ သူ၏ နောင်တော်ဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်က ဆုံးမသည်ကိုလည်း ဂရုမစိုက်။ သူ၏ အမိနှင့် နှစ်မတို့လည်း ဘိက္ခုနီပြုကာ သူ့ဘက်သို့ ပါကြ၏။ သေလွန်သောအခါ ထို ၃-ယောက်လုံး အဝီစိဋ္ဌိကျ၍ ကပိလသည်ဂျာ ဘုရားလက်ထက်တော်ဝယ် ထိုအဝီစိမှခေတ္တမျှလွတ်၍ ဂင်္ဂါမြစ်ဋ္ဌေးကြီးဖြစ်လာ၏။ တံငါသည်တို့မိ၍ ရှင်ဘုရင်အထံ ပို့ကြ၊ ရှင်ဘုရင်မှတဆင့် ဘုရားအထံရောက်၍ဘုရားရှင်မေးတော်မူသောအခါအဖြစ်မှန်ကိုလျှောက်ပြီးနောက် စုတေ၍ အဝီစိသို့ပင် ပြန်ရလေသည်။ [ဓမ္မပဒ၃တဏှာဝဂ် ကပိလမစ္ဆဝတ္ထု။]

သာတ်ဘာဂိရန္နင့် ဟေမဝတ။ ။တသဲ့ပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌တပါးလျှင် တပည့်ပရိသတ်ငါးရာစီ အခြံအရံရှိကြသော ဆရာတော် ၂-ပါးသည် ပို့ဆောင်ကတ်ကိုလည်း ပို့ချကြ၏။ ဝိနည်း အဆုံးအဖြတ်ကို တရားတော်အတိုင်း ဆုံးဖြတ်နိုင်သော ဝိနည်းမိုရ် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများလည်း ဖြစ်ကြ၏။ သီလလည်း စင်ကြယ်ကြ၏။ ၂-ပါး အချင်းချင်းလည်း အတူနေ အတူသွား ဖြစ်ကြ၏။ ထိုအခြေအနေအတိုင်းသာဆိုလျှင် (အရိယာ မဖြစ်စေကာမူ) အထက်နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြဖို့ရန် သေချာ၏။ သို့သော် အခါတပါး၌ကား အခမ္ဘာကိုပြောလေ့ရှိသော ရဟန်းတပါး၏ သူ့အပြစ်ကိုကာကွယ်လို၍ ထိုဆရာတော်များအထံတပည့်အခံလာလေရာ ထိုသူနှင့်စပ်၍ ဝိနည်းအဆုံးအဖြတ်ကိုမပေးပဲ ဘုက်လိုက်ခြင်းဟူသော အဂတိတရားကြောင့် ဓမ္မဝါဒီ ရဟန်းဏလေးသည် အဆုံးအဖြတ်အမှန်ကို မရတော့သဖြင့် "ယခုမှ ဘုရားသာသနာတော် ကွယ်ပါပေါ့"ဟု ငိုကြွေးရှာလေသည်။ထိုအမှုကို အကြောင်းပြု၍ စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်ရကား စုတေသောအခါ အထက်နတ်ပြည်သို့မရောက်ပဲ ယက္ခနတ်မျိုး၌ဖြစ်၍ တပါးသည်ဟိမဝန္တာတောင်၌ဟေမဝတနတ်၊တပါးကသာတဂိရိတောင်၌ သာတာဂိရနတ် ဖြစ်ရလေသည်။[သုတ္တနိပါတ်, ဥရဂဝဂ် ဟေမဝတသုတ်။]

မဟာဂဏ္ဍာရေတီ။ ။ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည် သာ၍ဆုတ်ယုတ်လာသောအခါ၌ကား ရဟန်းတို့သည် လယ်ကိုပင် ထွန်ကြ၍ သားသီးများပင် ပေါက်ဖွားကြသတတ်။ ထိုအခါမျိုးလေးဂက်ပင် ဖြစ်စရာရှိသော

နောက်ပိုင်းသာသနာ၀ယ် အမျိုးမျိုးသော မကောင်းမှုဖြင့် နေထိုင်ကြသော ဘိက္ခု ဘိက္ခုနီ သာမဏေ သာမဏေမတို့သည် ၎င်းရဲ့၌ ကြာမြင့်စွာ ကျက်ရပြီး နောက် ဤ ဘုရားလက်ထက်တော်သို့ ရောက်သောအခါ ဂိုဏ္ဍကုဋ္ဌတောင်၌ သက်နိုး၀တ်ပြိတ္တာများ ဖြစ်လာကြလေသည်။ [စတုတ္ထ ပါရာဇိကနှင့် လက္ခဏာသံယုတ် ပါဠိတော်။]

ရဟန်းတော် ၇-ပါး။ ။ ကဿပဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်သည် အတော်မျှားစွာ ဆုတ်ယုတ်လာသောအခါ သီတင်းသုံးဖော်တို့၏ အကျင့်ဖောက်ပြန်ပုံကို မြင်ရ၍ ရဟန်းတော် ၇-ပါးတို့သည် "သာသနာတော်မကွယ်မီ မိမိတို့၏ ထောက်တည်ရာတရားထူးကို ရအောင်ပြုကုန်အုံ့" ဟု ကြံ၍ လှေကားဖြင့် တောင်ပေါ်သို့တက်ကြပြီးလျှင် ရောက်သောအခါ လှေကားကိုဖြုတ်ချ၍ အသက်စွန့်လျက် တရားအားထုတ်ကြလေသည်။ အကြီးဆုံးထေရ်သည် တည်ဉ်လွန်လျှင် ရဟန္တာဖြစ်၍၊ နောက်တနေ့၌ ဒုတိယထေရ်သည် အနာဂါမ်ဖြစ်၍ ပြဟ္မာ့ဗြဟ္မာပြည်သို့ ရောက်၏။ ကျန် ၅-ပါးသည် တရားထူးမရပဲ စုတေ၍ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြလေသည်။ ထို ၅-ပါးသည် ဤ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်သို့ ရောက်သောအခါ ပုဏ္ဏသာတိမင်း၊ အရှင်ကုမာရကဿပ၊ ဒါရုစီရိယ၊ မလ္လာမင်းသား အရှင်ဒဗ္ဗ၊ သဘိယပရိဗ္ဗိုဇ် အဖြစ်ဖြင့် တရားထူးရကြသည်။ [ဓမ္မပဒ, သဟာဿ ၀ဂ် ဗာဟိယ ဒါရုစီရိယတ္ထေရ၀တ္ထု။]

စဉ်းစားဖွယ်။ ။ ဤသို့ ကဿပဘုရားရှင်၏ နောက်ပိုင်း သာသနာတော်သမိုင်းကို စဉ်းစားသောအခါ မိမိတို့၏လက်ရှိသာသနာကို သတိပြုစရာဖြစ်လာပါသည်။ နိဿဂ္ဂိယဇွေဖြင့် ဗဟုသုတပြည့်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးသည်ရင်း ကုလဒူသန အနေသန မိစ္ဆာဇီ၀ကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးသည်ရင်း ထိုပုဂ္ဂိုလ်တပါးသာ အာပတ်သင့်သည်မဟုတ်။ သုံးစွဲသော အခြားရဟန်းများမှာလည်း အာပတ်သင့်ကြောင်းကို ဆိုင်ရာအခန်း၌ ဖော်ပြပြီး ဖြစ်ပါသည်။

ယခုအခါ နိဿဂ္ဂိပစ္စည်း၊ ကုလဒူသန အနေသနမှုကြောင့် ရအပ်သော ပစ္စည်းတို့သည် ပြီးပြီးပျောက်ပျောက်မျှ မကတော့ပဲ ကျောင်းကြီး တိုက်ကြီးများပင် ဖြစ်နေတတ်ပါသည်။ ထိုကျောင်း ထိုတိုက်၌နေသူ(ဥစ္စာရှင်သာမက)

အားလုံးပင် နေ့စဉ် အပြစ်မလွတ်တော့ပါ။ ထိုအာပတ်များသည် ဒေသနာ ကြားရုံဖြင့် မပြေ။ပစ္စည်းကို စွန့်ပစ်နိုင်မှသာ ပြေပါသည်။ အာပတ်မပြေလျှင် စာား ဥပုသ်ပဝါရဏာပြုရာ၌ပင် တပ်မိ၍ အပြစ်သင့်ပါသည်။ဥပုသ်ပဝါရဏာ မပြုပဲနေလျှင်လည်း အပြစ်တမျိုး ထပ်၍ သင့်ပြန်ပါသည်။သို့ဖြစ်လျှင်နေ့စဉ် နေ့စဉ် ဖြေ၍ မပျောက်နိုင်သော အာပတ်များ သင့်ရောက်နေရကား နောက် ဘဝနှင့် သံသရာအဆက်ဆက်ပင် သက်သာခွင့် ရနိုင်ပါတော့မည်လော။

ထို့ကြောင့် မိမိ၏သံသရာနောင်ရေးကို တွေးမိသောပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းမိမိကိုယ်ကို ချစ်ခင်ပါလျှင် ဤရဟန်းဘဝ၌သီလစင်ကြယ်စွာဖြင့်သမထဝိပဿနာကိုလည်း ကြိုးစားယင်းသာ ထိုသိက္ခာ၃-ရပ်ကိုကျနစ္စာဖော်ပြနေသောပရိယတ်ကိုလည်း သင်ယူ-ပို့ချသောအားဖြင့် နေသင့်ကြပါသည်။အရှင် အရဟံတို့ ခေတ်မှ စ၍ မင်းတုန်းမင်း၏ခေတ်တိုင်အောင်အလွန်မစေးသောရှေးကာလ၌များစွာသော ဘုန်းတော်ကြီးများသည် တရားသဖြင့် ရအပ်သော ပစ္စည်း ၄-ပါးကိုသာ သုံးစဲ့တော်မူကာ နေ့အခါ၌စာချ၍ညဉ့်အခါ၌ ဘာဝနာဖြင့်မွေ့လျော်ကြပါ သည်တဲ့။ထို့ကြောင့် အလွန်ရခဲသော ဗုဒ္ဓပွါဒကာလနှင့်မိမိ၏မနုဿတ္တဒုလ္လဘ ကို အတူတဲ့၍ စဉ်းစားကာ ဤဘဝ၌ပင် ပါရမီမျိုးစေ့ အောင်မြင်အောင် သဒ္ဓါပညာ ဝီရိယအစွမ်းဖြင့် အားသွန်ကြိုးပမ်းနိုင်ကြပါစေသတည်း။

အတ္ထာနံ စေ ပိယံ ဇညာ၊ ရက္ခေယ္ယ နံ သုရက္ခိတံ။
တိဏ္ဏမညတရံ ယာမံ၊ ပဋိဇဂ္ဂေယ္ယ ပဏ္ဍိတော။

အတ္တာနံ-ဘဝဖန်ခါ သံသရာက ငါဟုစွဲဆို မိမိကိုယ်ကို၊ ပိယံ-အရင်း စစ်လျှင် ပြစ်မတင်ဖို့ နှစ်စဉ်မမှန်း အချစ်ခင်ဆုံးဟူ၍၊ စေ ဇညာ-အခါအခါ အရာရာဝယ် စာနာထောက်ထား အကယ်၍ နားလည်ပြားအုံ့၊ဝေ သတိ-ကိုယ့် ကိုသာလျှင် အခင်မင်ဆုံး အချစ်ဆုံးဟု လုံးလုံး ခဲ့ခြား နားလည်သည်ရှိသော်၊ နံ အတ္တာနံ-ခုလဲ ကိုယ့်ကို နောင် ကိုယ့်ကိုဟု သို့ကလို သိရှိ ထိုမိမိကို၊ သုရက္ခိတံ-တရားကြောင်းအရာ မစောင်းပါပဲ ကောင်းစွာမပြတ် စောင့်ရှောက်အပ်သည် မည်လောက်အောင်၊ ရက္ခေယ္ယ-သတိတရား လက်ကိုင်ထား၍ မခြားပုံသေ စောင့်ရှောက်ပေရာ၏၊ ပဏ္ဍိတော-ပြုသမျှ အသစ် ဖြစ်သမျှ အဟောင်း

၄၇၄။ မဟာတော ကိုတ္ထိသဒ္ဒဿ၊ ယဿ လောကဝိစာရိနော။
ပရိဿမော နသမ္ဘောတိ၊ မာလုတယော နိစ္စသော။

၄၇၄။ နိစ္စသော၊ အမြဲမသွေ ပုံသေအားဖြင့်။ လောကဝိစာရိနော၊ လူ့ပြည် နတ်ရပ် လောကခေါတ်၌ တိုက်ခတ်အရှည် လှည့်လည်၍နေသော။ မာလုတယော၊ သာသာညှင်းညှင်း တပြင်းပြင်းနှင့် အစာင်းလည်းမှ ဝါ-ယောလေ၏။ ပရိဿမော၊ အရှိန်ကုန်ခန်း အားအင်နွမ်း၍ပင်ပန်းခြင်းသည်။ နသမ္ဘောတိ ဣဝ၊ တရုံတဆစ်မျှ မဖြစ်ရသကဲ့သို့။ စာထာ၊ ပုံစံထားယူ မခြားအတူသာလျှင်။ ယဿ (ထေရဿ)၊ကံ ဉာဏ် လုံ့လ အသုံးချ၍ လုံးဝ မမှေ့လျော့ အကြင် ဆရာတော်၏။ နိစ္စသော၊ နှစ် လ မခဲ့ အမြဲမသွေ ပုံသေ အားဖြင့်သာလျှင်။ လောကဝိစာရိနော၊ လူ့ပြည် နတ်ရပ် လောကခေါတ်၌ နှိုးစပ်အရှည် လှည့်လည်၍နေထသော။ မဟာတော၊ မသေးမသိမ် မမှေ့ မှိန်ပဲ အရှိန်ခိုးထယ် လွန်ပြိန်ကျယ်ထသော။ ကိုတ္ထိသဒ္ဒဿ၊ လူရော နတ်ရော မပြတ်ပြောသည့် ကျော်စောထုံသင်း ဂုဏ်သတင်း၏။ ပရိဿမော၊ အရှိန်ကုန်ခန်း အားအင်နွမ်း၍ ပင်ပန်းခြင်းသည်။ နသမ္ဘောတိ၊ တရုံ တဆစ်မျှ မဖြစ်ရခေ။ [လေသည် အရပ်တိုင်းသို့ လှည့်လည်ရာ၌ ပင်ပန်း ရပ်နားခြင်း မရှိသကဲ့သို့ အရှင်ဓမ္မသိရိဆရာတော်၏ ကျော်စောခြင်း ဂုဏ်သတင်းလည်း ပင်ပန်းရပ်နားခြင်းမရှိပဲ အမြဲပျံ့နှံ့၍ နေပါသည်-ဟူလို။]

မကောင်းလဲ ၀ါ ကောင်းလဲ ၀ါဟု ကောင်းစွာ မြင်သိ ပညာရှိသည်၊ တိကျွံ-သက်တမ်း၏နှစ် သင့်အောင်ဆစ်၍ သုံးရစ်ပိုင်းခြား အရွယ်သုံးပါးတို့တွင်၊ အညတရံ ယာမံ-ယုတ်စွာ့အဆုံး နောက်ပိတ်တုံးဟု ခေါ်ထိုးအရ ပစ္ဆိမအရွယ်ကို၊ ပဋိဇဂ္ဂေယျ-အပြစ်မနှော စင်းလုံးချောအောင် ဆေးကြော သုတ်သင်ရာ သတည်း။

၄၇၅။ တေန ဓမ္မသိရိကေန၊ တမ္မဗဏ္ဍိယကေတုနာ။
ထေရေန ရစိတာ ဓမ္မ-ဝိနယညုပသံသိတာ။
၄၇၆။ တ္ဘာဝတာယံ နိဋ္ဌာနံ၊ ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဥပါဂတာ။
ပဋ္ဌမတ္ထေဟိ ဂါထာနံ၊ သတေဟိ ပရိမာဏတောတိ။

၄၇၅။ ဓမ္မသိရိကေန၊ ဓမ္မသိရိ ကိုယ်အမည်ဖြင့် ဂုဏ်ရည်ပ္ပျံလေး အနုံမ္ဗေးထသော။ တမ္မပဏ္ဍိယကေတုနာ၊ ကျန်းသီဟိုဠ်ဖွား သံဃာများ၏ အားထားဖွံ့ရန် သာသနာ့အောင်လံလည်း ဖြစ်ပေထသော။ တေန ထေရေန၊ သာသနာ့အဓရေး ဂါ၊အရေးဟု အတွေးဖြင့်ပျော် ထိုဆရာတော် သည်။ ရစိတာ၊ ဇနီစဉ်မပန်း အမြဲလန်း၍ ကြိုးပမ်းတိုင်ထင် စိရင်အပ်ထ သော။ဓမ္မဝိနယညုပသံသိတာ၊ ဓမ္မ ဝိနယ ၂-ဌာနခွဲ ကျနသိမြင်ပညာရှင်တို့ အစဉ်မပြတ် ချီးမွမ်းအပ်ထသော။ အယံ ခုဒ္ဒသိက္ခာ၊ ပိဋကသုံးသွယ် သိက္ခာကျယ်ကို ကျဉ်းဝယ်ထုတ်ပြ သမုတ်ရသည့် ခုဒ္ဒသိက္ခာ ဤကျမ်းစာ သည်။ (ဥပဂတာ-ဌ်။စပ်)

၄၇၆။ ဘာ္ဘာဝတာ၊ အစအဆုံးအဖုံးကမ္ပတ် အပြီးသတ်ငြား ဤအပိုင်း အခြားဟူသော။ ပရိမာဏတော၊ ဤ၌ ဤမျှ ဂဏန်းပြုဖို့ ပမာဏပိုင်း အတိုင်းအရှည်အား ဖြင့်။ ဂါထာနံ၊ ရှစ်လုံးတပါဒ လေးပါဒ တဂါထာ ဧခါ ရာထုံးဟောင်း ဂါထာအပေါင်းတို့၏။ ပဋ္ဌမတ္ထေဟိ သတေဟိ၊ အရုကျက် လဲ မခက်ခဲဖို့ ဆက်တွဲကုံးသီ ရာဝါးလီတို့ဖြင့်။ နိဋ္ဌာနံ၊ ပန်းကျင်ပတ်ကုံး ကမ္ပတ်ဖုံး၍ နိဂုံးအရောက် ပြီးမြောက်ခြင်းသို့။ ဥပါဂတာ၊ တွင်းပနှစ်တန် ဘေးရန်မနှောက်မှန်းတိုင်းပေါက်အောင် ကပ်ရောက်ပေပြီတကား....။ဤတို၊ ဤတွင် ခုဒ္ဒသိက္ခာအပြီးတည်း။ ["ဂါထာဝါးရာ" ဟူရာ၌ ၆-ပါဒ ဂါထာ တို့မှ အပို ၂-ပါဒကို ယူ၍ဂင်း စုဏ္ဍိယအဖြစ်ဖြင့် ပြီထားအပ်သော ဂဏန်းများနှင့် ကမ-ခ စသည်ကို စာလုံး ခ၂-လုံးလျင် တစ်ဂါထာဟု ယူ၍ ဂင်း ရေတွက်ဟန်တူပါသည်။]

ခုဒ္ဒသိက္ခာ အဖွင့် ပြီးပြီ။